Yù bilin ni Namarò nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu: Yù bagu nga tarátu ni Namarò sù ira nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu

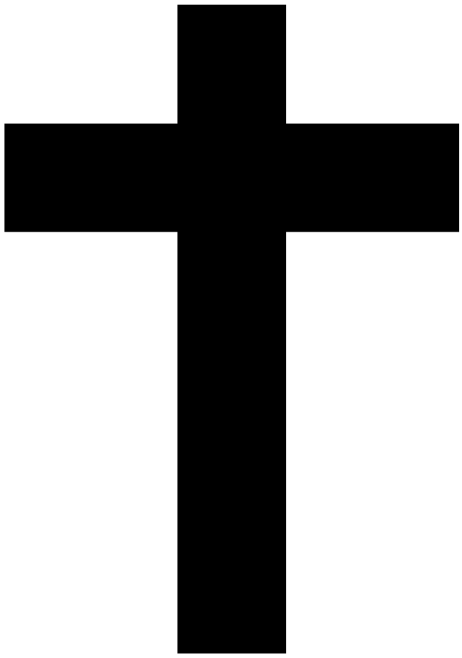

New Testament in Atta, Pamplona

Yù bilin ni Namarò nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu: Yù bagu nga tarátu ni Namarò sù ira nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu

New Testament in Atta, Pamplona

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Pamplona Atta (Atta, Pamplona)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

- You must give Attribution to the work.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Atta, Pamplona

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 23 Aug 2023 from source files dated 29 Jan 2022
b48ec929-782f-5e43-b9b5-5ce8e5d5989a

Contents

Mattiu 1
Markus 66
Lukas 104
Kuan 169
Kingnguá 216
Roma 274
1 Korinto 305
2 Korinto 336
Galasia 355
Epeso 366
Pilippay 377
Kolosi 384
1 Tessalonika 392
2 Tessalonika 398
1 Timotio 402
2 Timotio 411
Titò 417
Pilemon 421
Kebru 423
Ime 447
1 Eduru 455
2 Eduru 464
1 Kuan 470
2 Kuan 479
3 Kuan 481
Jud 483
Nepalappâ 486

Yù Napiá nga Dámak nga Meyannung kâ Apu Kesu Kiristu nga Initúrâ ni Mattiu

Yù Meyannung sù Initúrâ ni Mattiu

Si Mattiu yù Kudio nga mangngágan gapay ta Libi (Mattiu 9:9; Markus 2:14), nga inagálán ni Apu Kesu ta umay makituddu kuna. Á mebiláng si Mattiu sù ira mapulu duá nga kábulun ni Apu Kesu nga sinudduán na ta tallu ragun.

Á ipalappâ ni Mattiu ta si Apu Kesu yù Patul nga iddagán nayù ira Kudio ta áddè ngaw gári. Nelistá saw yù ira naggaká kâ Apu Kesu, nga namegapu kâ Kákay Abrakam ta áddè kâ Kusè nga atáwa ni Maria nga yená ni Apu Kesu. Á yáyù nga mepasingan ta si Apu Kesu yù ginaká ni Patul Dabid, nga makáwayyá nga mammaguray, megapu sù panullà ni Namarò kuna.

Á mepasingan gapay ta si Apu Kesu yù mesturu. Á ipakánnámmu na yù ipakuá ni Namarò sù ira tatole na, ánna yù aru nga napiá nga initabbá ni Namarò sù ira nga mangikatalà kuna. Á ajjan gapay yù ituddu na nga "Kapiánán nayù Itaddán ni Namarò" (22:37-38). Á maporián sù libru yù kinagi na nittam nga abbúnat tam ta "Yù Panullà ni Apu Kesu nittam, ta Mangipakánnámmu ittam kuna" (28:18-20).

Yù Mayán na yawe Napiá nga Dámak

Yù ira Naggaká kâ Apu Kesu (1:1–2:23)
Yù Pangilayalayâ ni Kuan, nga Minánnigù (3:1-12)
Yù Pakirigù ni Apu Kesu kâ Kuan (3:13-17)
Yù Pamarubá ni Satanas kâ Apu Kesu (4:1-11)
Yù Pangituddu ni Apu Kesu ta Keggá na ta Galilia (4:12–18:35)
Yù Pangilayalayâ ni Apu Kesu ta Keggá na ta Puddul (5:1–7:18)
Yù Áddasal nga Inituddu ni Apu Kesu (6:9-13)
Yù Meyannung sù Pammagure ni Namarò (13:1-52)
Yù Páno ni Apu Kesu ta Galilia nga Umay ta Jerusalem (19:1–20:34)
Yù Pangikeká ra kâ Apu Kesu ánna Pamapáte ra kuna (21:1–27:66)
Yù Pagáddekán na yawe Ággaw ánna yù Dattál nayù Pammagure ni Namarò (24:1–25:46)
Yù Paginnanole ni Apu Kesu, nga Matolay (28:1-20)

Yù ira Naggaká kâ Apu Kesu
Lukas 3:23-38

1 Yawe yù naketúratán nayù ira naggaká kâ Apu Kesu Kiristu. Neyanâ si Apu Kesu sù
ira ginaká ni Patul Dabid. Á neyanâ si Patul Dabid sù ira ginaká ni Kákay Abrakam.
2 Danniaw yù ira nelistá nga namegapu kâ Kákay Abrakam.
Á si Abrakam yù ammò ni Isak, á yù apù ni Abrakam si Akup, á yù ira ápù na ta siku si
Juda ánna yù ira wáwwagi ni Juda.
3 Á yù ira ápù ni Abrakam ta dulung di Peres kâ Sera nga ánâ ni Juda, á si Tamar yù innò
da. Á yù apù ni Abrakam ta tumang si Esron.
Á si Esron yù ammò ni Ram. 4 Á yù apù ni Esron si Amminadab, á yù apù na ta siku si
Nassion, á yù apù na ta dulung si Salmun.
5 Á si Salmun yù ammò ni Boas, ánna yù innò ni Boas si Rakab*.

* **1:5** Á ari Kudio si Rakab. Aggina yù ngaw babay nga taga Jeriku nga nangabbák sù ira duá nga lálláki nga jinok ni Josiuwa, ta tullung ira ta ili na Jeriku nga umay massísim.

Á si Boas yù ammò ni Obed, ánna yù innò ni Obed si Lus†. Á yù apù ni Boas si Jesse, nga
anâ ni Obed. 6 Á yù apù ni Boas ta siku si Patul Dabid, nga anâ ni Jesse.
Á si Patul Dabid yù ammò ni Solomon. Á yù innò ni Solomon yù babay nga atáwa na
ngaw ni Uraya. 7 Á yù apù ni Patul Dabid si Robowam, á yù apù na ta siku si Abiya,
á yù apù na ta dulung si Asa. 8 Á yù apù ni Patul Dabid ta tumang si Josapat.
Á si Josapat yù ammò ni Joram. Á yù apù ni Josapat si Ussiya. 9 Á yù apù ni Josapat ta
siku si Jotam, á yù apù na ta dulung si Akas, á yù apù na ta tumang si Esakiya.
10 Á si Esakiya yù ammò ni Manasse, á yù apù ni Esakiya si Amos, á yù apù na ta siku si
Josiya.
11 Á si Josiya yù ammò di Jekoniya ánna yù ira wáwwagi na. Danniaw yù ira ginaká ni
Abrakam nga nelistá ta áddè ta pangappù nayù patul na Babilonia nira ánna yù
pamaggagakkâ na nira nga iniyánge na ta Babilonia, tapè aripanan na ira.
12 Á ta keggá nayù ira Kudio ta Babilonia áddè ta keyanâ ni Apu Kesu Kiristu, danniaw
yù ira nelistá nga naggaká kuna.
Si Jekoniya yù ammò ni Salatiel, á yù apù ni Jekoniya si Sirubbabel. 13 Á yù apù ni
Jekoniya ta siku si Abiud, yù apù na ta dulung si Eliakim, á yù apù na ta tumang
si Asor.
14 Á si Asor yù ammò ni Sadok, á yù apù ni Asor si Akim. Á yù apù na ta siku si Eliud. 15 Á
yù apù na ta dulung si Eleyasar, á yù apù na ta tumang si Mattan. Á anâ ni Mattan
si Akup.
16 Si Akup yù ammò ni Kusè. Á yù atáwa ni Kusè si Maria, nga innò ni Apu Kesu, nga
mangngágan ta Kiristu, nga Mangiyígù ánna Mammaguray.
17 Á yáyù nga mapulu appâ yù gaká nayù ira naggapu kâ Kákay Abrakam áddè kâ
Patul Dabid. Á mapulu appâ yù gaká ra gapay nayù ira naggapu kâ Patul Dabid áddè
ta pangiyánge na patul sù ira Kudio ta gián na nga Babilonia. Á kunnian gapay, mapulu
appâ yù ira gaká ra áddè ta pamegapu nayù ira Kudio nga naggián ta Babilonia áddè ta
keyanâ nayù Mangiyígù.

Yù Keyanâ ni Apu Kesu Kiristu
Lukas 2:1-7

18 Á kunniaw yù kesimmu nayù keyanâ ni Apu Kesu Kiristu. Netarátu si Maria nga
meyatáwa kâ Kusè. Ngam lage ra magatáwa, nánnámmuán ni Maria ta mabussikin
negapu sù pakapangnguá nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò. 19 Á pakánnámmu
ni Kusè ta mabussì yù katarátu na, á gapu ta napiá nga laláki si Kusè, nga mangikállà
ánna arán na ikáyâ ta mepasiránán si Maria, yáyù nga ninonò na ta igúnge na nga awán
ta makánnámmu.
20 Á ta pannononò na paga ni Kusè karannian, á nakakaturuk, á nattatagenà. Á
pattatagenà na, ajjan nappasingan kuna yù daroban ni Namarò. Á kinagi na kuna,
“Kusè, sikaw nga ginaká ni Dabid, ari ka mabbábáng nga mangatáwa kâ Maria, ta
mabussì lápay sù pakapangnguá nayù Mangilin nga Ikararuá. 21 Á iyanâ na sangaw yù
laláki, nga ingágan naw ta Kesu, gapu ta aggina yù mangiyígù sù ira tatole na, tapè ari
ira mapagikáru sù liwiliwâ da,” kun nayù daroban ni Namarò kâ Kusè.
22 Á nesimmu ngámin danniaw tapè matuppál yù bilin ni Namarò nga inipeyubobuk
na sù ngaw ábbilinán na, nga kunniaw:
23 “Ginnán naw yù kagiak ku nikayu. Mabussì sangaw yù magingánay nga narenu, á
iyanâ na sangaw yù laláki nga ingágan naw ta Imanuel.”‡

† **1:5** Ari Kudio gapay si Lus. Aggina yù bálu nga taga Moab, nga nepulù sù katugángán na ta panoli ra ta lugár na Juda. ‡ **1:23** Isaya 7:14

Á yá kebalinán nayù ngágan na, ajjan si Namarò nittam.
24 Á kalukák ni Kusè, kinuruk na yù kinagi nayù daroban ni Namarò, á inâ na si Maria
ta bale na. 25 Ngam arán na bulubugá siniggek si Maria áddè sù paganâ na ta laláki, nga
ningágan ni Kusè ta Kesu.

2

Yù Pakimore nayù ira Álliuk nga taga Lalassangán

1 Á sù pammagure ni Patul Erodo ta Judiya, neyanâ si Apu Kesu sù ili na Betlekem,
sù purubinsia na Judiya. Á ari kuruk nga nabayák nga nappasá yù keyanâ na, á
minay ta ili na Jerusalem yù ira lálláki nga naggapu ta arayyu nga lugár ta lalassangán.
Nasírik ira nga naggigiámmu sù ira bituan. 2 Á iniyabbû da sù ira tatolay nga taga
Jerusalem, á kinagi ra, "Sisaw gián nayù abbing nga neyanâ gangù, nga mabbalin ta
Patul nga mammaguray sù ira Kudio? Ta nasingam mi yù bituan na nga ajjan gangù ta
lalassangán, á yáyù nga umay kami makimoray kuna," kud da. 3 Á pakarámak ni Patul
Erodo karannian, kuruk nga nabbagal, á nepatalugáring sù ira ngámin nga tatolay ta
Jerusalem gapay, marakè talián nayù abbing si Patul Erodo nga mammaguray ta Judiya.
4 Á gapu ta naburung si Patul Erodo, inipágál na yù ira ngámin nga kátannangán nga
pári ánna yù ira mangituddu sù tunung da, á iniyabbû na nira, nga kun na, "Sogián
nayù nakeyanatán nayù mammaguray nga mangngágan ta Kiristu?" 5 Á simibbák yù
ira kátannangán, á kinagi ra kâ Patul, "Á tán nga ili na Betlekem sù purubinsia na Judiya,
ta yáyù yù inipetúrâ ni Namarò sù ngaw ira ábbilinán na, nga kunniaw:
6 'Sikayu nga tatolay nga taga Betlekem, sù purubinsia na Judiya,
    mássiki nu baddì yù ili naw,
    meparámak sù ira ngámin nga mammaguray sù purubinsia na Judiya,
gapu ta duttál sangaw nga maggapu sù ili na Betlekem
    yù mammaguray nga manaron sù ira tatolè nga Israel.' "*
7 Á pakaginná ni Erodo karannian, inagálán na laguk yù ira álliuk nga naggapu ta
lalassangán. Á inilímak na yù pakiubobuk na nira, á iniyabbû na nira nu káni yù lattuák
nayù bituan. Á kinagi ra kuna. 8 Á jinok na ira ta ili na Betlekem, á kinagi na nira, "En
naw aleran ta napiá yù gián nayù abbing. Á sangaw nu málerán naw, iránuk naw nikán,
tapè ek ku gapay makimoray kuna," kun ni Erodo nira.
9 Á pakaginná nayù ira álliuk sù kinagi nayù patul, nánaw ira. Á pakalakalakák da ta
dálan, nasingad da má yù bituan nga limittuák ta lalassangán. Á napolu yù bituan nira, á
sinututtul da áddè ta pagginnà na sù aruk na gián nayù abbing. 10 Á nerallà yù pagayáyâ
da megapu sù bituan, nga nangituddu sù gián nayù abbing. 11 Á simillung ira sù balay,
á nasingad da yù abbing kâ Maria nga yená na. Á namalittúkak ira nga nakimoray sù
abbing. Á binukatád da laguk yù kárgá ra, tapè ilawád da yù nanginá nga kukuá ra. Á
iniyawâ da kuna yù buláwán ánna duá kaláse nga bábbanguk, nga insensu ánna mirrá.
12 Á sù páno ra nga nanoli ta lugár da, tanakuán yù nallakarád da, gapu ta pinagimuguk
ni Namarò ira megapu sù ipatatagenà na nira, ta ari ira manoli kâ Patul Erodo.

Yù Pangitammang ni Kusè kári Maria ánna yù Anâ na

13 Á páno nayù ira álliuk nga taga lalassangán, á nattatagenà mángin si Kusè. Á
nappasingan kuna yù daroban ni Namarò, á kinagi na kuna, "Arà! Gumikkáng ka, ta
em mu itálaw yù ira masíná, ta iyángem ira ta lugár na Egipto. Á maggián kayu túrin áddè
ta kagiak ku nikayu ta mánaw kayu tán. Ta ipálek na sangaw ni Patul Erodo yù abbing,

* **2:6** Mika 5:2

ta igagánge na nga ipapátay," kun na kâ Kusè. 14 Á dagarágâ nga giminikkáng si Kusè ta
yian nga gabi, á nánaw ira, ta en na iniyánge ni Kusè yù masíná ta lugár na Egipto. 15 Á
naggián ira ta Egipto áddè ta pate ni Patul Erodo. Á yáyù nga natuppál yù ubobuk ni
Namarò nga inipeyubobuk na ngaw sù ira ábbilinán na, ta kinagi na, "Agálák ku yù Anâ
ku nga maggapu ta lugár na Egipto," kun na.

Yù Pangipapáte ni Patul Erodo sù ira Baddì nga Ábbing

16 Á pakánnámmu ni Patul Erodo ta sinestemán nayù ira masírik nga lálláki, nga ari
manoli nga mangiránuk kuna, á nepallà yù pore na. Á jinok na yù ira umay mamapátay
sù ira ngámin nga ábbing nga lálláki sù ili na Betlekem ánna yù ira bárriu na. Á pinapáte ra
ngámin yù ira kapángngiyanâ ánna áddè ta duá yù dagud da, gapu ta pabbisítá ni Erodo
sù ira masírik nga lálláki, nánnámmuán na ta duá ragunin yù nappasá áddè sù olu nga
pakasingad da sù bituan. 17 Á yáyù nga natuppálin laguk yù inipeyubobuk na ngaw ni
Namarò kâ Jeremia nga ábbilinán na, sù keggá na ngaw ta dabbuno. Ta kinagi na,
18 "Maginná nayù ira tatolay yù ira gikulukuletán,
nga nepallà yù daddam da,
túrin sù lugár na Rama.
Maraddam yù ira ginaká ni Rakel,
megapu sù pámmatay nayù ira ánâ da.
Awán bulubugá ta ággayáyâ da,
ta natayin yù ira ábbing."†

Yù Panoli di Kusè ta Nasaret

19 Á pappasá nayù pate ni Patul Erodo, á kapamidduá na nga nappasingan yù daroban
ni Namarò kâ Kusè túrin ta lugár na Egipto sù pattatagenà na. 20 Á kinagi nayù daroban
kâ Kusè, "Gumikkáng ka, á ilabbè min yù ira masíná sù lugár na Israel, ta natayin yù ira
mangigagángay nga mamapátay sù abbing," kun na. 21 Á giminikkáng laguk si Kusè, á
inipáno na yù ira masíná, ta nanoli ira sù lugár na Israel.

22 Á labbè da ta lugár na Israel, narámak ni Kusè ta nammaguray ta lugár na Judiya si
Arkelò, nga táli ni Patul Erodo nga yáma na. Á naganássing si Kusè nga manoli ta lugár
na Judiya. Á pattatagenà na mángin ni Kusè, inipakánnámmu ni Namarò kuna ta umay
ira sù purubinsia na Galilia. 23 Á minay ira laguk ta Galilia, nga nakipaggián ta ili na
Nasaret. Á yáyù nga natuppálin yù inipeyubobuk na ngaw ni Namarò sù ira ábbilinán
na, nga kinagi ra, "Meparámak sangaw nga taga Nasaret."

3

Yù Pangilayalayâ ni Kuan nga Minánnigù
Markus 1:1-8; Lukas 3:1-18; Kuan 1:19-28

1 Á pappasá na aru nga dagun, jimittál si Kuan nga Minánnigù, nga mangilayalayâ sù
kalállammatán sù purubinsia na Judiya. Á aru yù ira tatolay nga minay ta kalállammatán,
tapè ginniginnád da yù kagian na. 2 Á kinagi ni Kuan nira, "Maraddam kayu sù liwâ
naw, á mabbabáwi kayu laguk sù narákè nga akka-akkuán naw, tapè dán nga naparán
kayin, ta duttálin yù pammagure ni Namarò sù ira tatolay ta dabbuno," kun na. 3 Á si
Kuan, aggina yù kinagi na ngaw ni Isaya, nga ábbilinán ni Namarò, nga kun na,
"Ajjan yù makkatakatol ta kalállammatán.
Yaw ikatakátol na: 'Umayin si Apu! Paránan naw yù dálan na.
Tunungan naw yù pallakarán na.' "*

† **2:18** Jeremia 31:15 * **3:3** Isaya 40:3

4 Á nabbarawási si Kuan ta gámì nga napadday ta duddù na kamel,† nga kun na
barawási na pobare. Á nabbarakà ta tabbì na ayám. Á yá ipakkatole na yù durun ánna
issi. 5 Á aru yù ira minay kâ Kuan tapè maginná ra yù ituddu na. Naggagapu ira ta ili na
Jerusalem ánna ngámin nga purubinsia na Judiya ánna ngámin nga babálay nga aranni
sù danum na Jordan. 6 Á nabbabáwi ira ta liwiliwâ da tapè pakomán ni Namarò ira. Á
pakkagi ra ta pabbabáwi ra, jinigù na ira ni Kuan ta danum na Jordan.
7 Á gapu ta aru yù ira nga minay kâ Kuan tapè makirigù ira kuna, á aru gapay yù ira
Parisio ánna yù ira Sadusio nga minay kuna. Aggira yù naggigiámmu ta rilisiod da. Á
pakasingan ni Kuan nira, kinagi na nira,
"Sikayu nga ginaká na iráw, ngattá ta kagian naw ta melillì kayu sù pamagikáru
ni Namarò megapu sù karigù naw? Ari! 8 Likuránán naw laguk yù liwiliwâ naw, á
akka-akkuán naw yù napiá, tapè mepasingan ta kukurugán nga nabbabáwi kayu. 9 Á
arán naw gapay kagian ta makalillì kayu sù pamagikáru ni Namarò gapu ta ginaká
na kayu ni Kákay Abrakam. Ta ikállà na galâ ni Namarò yù ira nga manguruk kuna,
nga ginaká ni Kákay Abrakam. Á awayyá ni Namarò gemma nga pabbalinan ta gaká
ni Kákay Abrakam yawe ira batu ta dabbun, tapè tuppálan na yù ngaw initabbá na kâ
Abrakam. 10 Á yaw keyarigán nayù pamagikáru ni Namarò yù wátay nga megangngà
ta gamù na káyu. Á kunnay ta dán nga naparán yù wátay nga áttukák ta káyu, dán nga
naparán gapay yù pamagikáru ni Namarò. Á ngámin ira nga kun na káyu nga ari napiá
yù ábbungá ra, matukák ira nga matuggi."
11 Á inupù ni Kuan yù magubobuk, á kinagi na, "Nu makirigù kayu nikán, nga
pakasinganán ta pabbabáwi naw ta liwâ naw, á danum lâ yù irigù ku nikayu. Ngam
ajjan sangaw yù umay, nga dakal yù pakáwayyá na ánnè nikán. Á aringà mepángngà
nga maggawing ta sapátù na. Á dumá yù ánnigù na, ta isipà na yù ira manguruk kuna
sù Mangilin nga Ikararuá na, nga kun na irigù na nira. Á kun na api yù irigù na sù ira
áppè pípiá, ta ari ira melillì sù pangukum na. 12 Á sangaw nu lubbè, isinná na yù ira
manguruk kuna sù ira ari manguruk, nga kun na tolay nga massâ ta aggì. Unnuran
na yù aggì, nga pakappián na sangaw sù ággubbuán na. Ngam tuggian na sangaw yù
attá sù api nga ari bulubugá máddà." Yáyù inilayalayâ ni Kuan, nga Minánnigù.

Yù Karigù ni Apu Kesu
Markus 1:9-11; Lukas 3:21-22

13 Á minay si Apu Kesu kâ Kuan ta dappâ na Jordan, nga naggapu ta purubinsia na
Galilia, tapè makirigù kuna. 14 Á gapu ta mappasirán si Kuan, á kinagi na kâ Apu Kesu,
"Apu, sikán nakuan yù máwák nga makirigù nikaw, ngam ngattá, ta umay ka makirigù
nikán?" kun ni Kuan. 15 Á kinagi ni Apu Kesu, "Paguráyám mu, ta napiá nu palurotat ta
ngámin yù ipakuá ni Namarò nitta," kun na. Á yáyù nga inanugù ni Kuan, á jinigù na.
16 Á kabalin ni Apu Kesu nga nakirigù kuna, á giminon nga naggapu sù danum. Á
dagarágâ nabbukâ yù lángì, á nasingan na yù Ikararuá ni Namarò, nga kun na lummun
nga minay naddappá kuna. 17 Á nappáginná yù ngárál ni Namarò nga naggapu ta lángì,
á kinagi na, "Yawe yù Anâ ku nga iddukak ku, á ayatánà megapu kuna."

4

Yù Pamarubá ni Satanas kâ Apu Kesu
Markus 1:12-13; Lukas 4:1-13

† **3:4** Yù kamel yù masikan nga ayám nga kun na nuáng onu kabáyu. Á sináppukul yù barâ na kamel. Á maggián ira ta namagá nga lugár.

1 Á gon ni Apu Kesu nga naggapu ta danum, iniyánge nayù Ikararuá ni Namarò ta
kalállammatán, tapè parubán ni Satanas nga liwatan. 2 Á ari nakkákán si Apu Kesu ta
appátapulu nga ággaw, á nepallà yù bisin na. 3 Á jimikkì kuna si Satanas, á kinagi na kuna,
"Nu kuruk ta sikaw yù Anâ ni Namarò, arakè! Pabbalinam mè laguk ta kanan yawe ira
batu," kun na. 4 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, "Ajjan yù inipetúrâ ni Namarò nga
kinagi na,
'Ari lâ kanan yù ákkatolayán na tolay, nu ari gapay yù ngámin nga ubobuk ni Namarò,' "*
kun na.
5 Á tabbák ni Apu Kesu kâ Satanas, iniyánge na laguk ni Satanas sù ili na Jerusalem, á
inipotun na sù kátannangán nayù bubbungán nayù karakalán nga kapilliá, nga mangilin
nga bale ni Namarò. 6 Á kinagi ni Satanas kâ Apu Kesu, "Nu kuruk nga Anâ naka ni
Namarò, makkassú ka ngè laguk, ta ajjan yù netúrâ nga kunniaw:
'Ipataron naka ni Namarò sù ira daroban na,
á tangngalád da ka, tapè ari ka mabigarán, mássiki yù takkim,' "†
kun ni Satanas. 7 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na kâ Satanas, "Wan á, ngam ajjan
gapay yù netúrâ,
'Arám mu paraparubán si Namarò nga Yápum.' "‡
8 Á inipángè na laguk má ni Satanas si Apu Kesu sù kátannangán nga puddul, á
inipasingan na yù ira ngámin nga páppatulán, ánna ngámin nga nakástá nga kukuá nayù
ira mammaguray nira. 9 Á kinagi na, "Iyawâ ku sangaw nikaw ngámin danniaw, nu
mamalittúkak ka nga makimoray nikán," kun ni Satanas. 10 Á simibbák si Apu Kesu, á
kinagi na, "Mánaw ken, Satanas! Ta ajjan yù inipetúrâ ni Namarò nga kunniaw,
'Pakimorayám mu lâ si Namarò nga Yápum.
Aggina lâ yù passerbiám mu!' "§
11 Á gapu ta pinapáno ni Apu Kesu, á nánaw laguk si Satanas. Á limittuák laguk yù ira
daroban ni Namarò, nga minay kâ Apu Kesu tapè abbágád da.

Yù Pamegapu ni Apu Kesu nga Mangituddu
Markus 1:14-15; Lukas 4:14-15

12 Á pakarámak ni Apu Kesu ta nebáluk si Kuan nga Minánnigù, nanoli ta Galilia. 13 Á ari
nga naggián ta ili na Nasaret, nga jinakalán na, ngam minay naggián ta ili na Kapernium
nga aranni ta bebay na Galilia, ta dabbun na Sabulon ánna Neptali. 14 Á yáyù nga
natuppál yù initúrâ na ngaw ni Isaya, nga ábbilinán ni Namarò, nga kunniaw:
15 "Túrin sù dabbun na Sabulon ánna yù dabbun na Neptali,
á túrin ta aruk na bebay ánna ta dammáng na danum na Jordan,
ajjan yù purubinsia na Galilia, nga lugár nayù ira tatolay nga ari Kudio.
16 Á yù ira tatolay nga maggián tán, kun na nakallà yù nonò da, ta arád da ammu si Apu.
Ngam manawagán yù nonò da sangaw nu umay yù mamannawák nira, ta ipakánnámmu
na nira yù bilin ni Namarò.
Nesinná ira ngaw kâ Namarò nga kun na natay.
Ngam sangaw nu maginná ra yù bilin ni Namarò, pannawagan ni Namarò yù nonò da."*
17 Á natuppál yane ubobuk ni Namarò, ta yáyù pamegapu ni Apu Kesu nga mangilay-
alayâ sù ubobuk ni Namarò. Á kinagi na, "Mabbabáwi kayu sù liwâ naw, á likuránán
nawin yù ággangnguá naw. Ta duttálin yù pammagure ni Namarò ta dabbuno."

Yù Pagágál ni Apu Kesu sù ira Olu nga Tudduán na
Markus 1:16-20; Lukas 5:1-11

---

* **4:4** Deuteronomio 8:3 † **4:6** Salmo 91:11-12 ‡ **4:7** Deuteronomio 6:16 § **4:10** Deuteronomio 6:13 * **4:16** Isaya 9:1-2

18 Á pallakalakák ni Apu Kesu ta aggik na bebay na Galilia, nasingan na yù ira
duá nga mawwagi, di Simon, nga mangngágan gapay ta Eduru, ánna si Andares, nga
mattabatabukul, ta yáyù ángngalluád da. 19 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Tuttulan nawà.
Á abbágát takayu, tapè kunnay ta aru nga sirá yù málâ naw kunangan, aru sangaw
gapay yù ira tatolay nga ipálâ ku nikayu, nga patuttulan naw nikán, tapè mesipà ira sù
pammagure ni Namarò,” kun na nira. 20 Á dagarágâ nga nánawád da yù ira tabukul da,
á siminuttul ira kuna.
21 Á pallakalakák di Apu Kesu paga ta aggik na bebay, nasingan na má yù duá paga
nga mawwagi, di Ime kâ Kuan, nga anâ ni Sebedo. Ajjan ira nga mepulupulù kâ yáma
ra, nga nagitubang ta barange ra nga mappolì ta tabukul da. Á pakasingan ni Apu Kesu
nira, inagálán na ira gapay. 22 Á dagarágâ nga nánawád da si Sebedo nga ammò da sù
barange ra, á siminuttul ira kâ Apu Kesu gapay.

Yù Pangituddu ni Apu Kesu ánna yù Pamammapiá na sù ira Máttakì
Lukas 6:17-19

23 Á kabalin na nagágál ni Apu Kesu sù ira appâ nga kábulun na, pinassiár da yù
tangapáddabbunán na Galilia, tapè maddagâ si Apu Kesu nga mangituddu sù ira tatolay
ta ngámin nga kapilliá ra. Á inilayalayâ na yù napiá nga dámak nga meyannung
sù pammagure ni Namarò ánna pinammapiá na yù ngámin nga máttakì ánna yù ira
tatolay nga makkakerumá yù tulágad da. 24 Á yáyù nga neparámak si Apu Kesu sù
tangapáddabbunán na Siria, á iniyánge nayù ira tatolay ngámin nga máttakì, ánna yù
ira nga makkakerumá yù tulágad da, ánna yù ira maganánutû baggi ra, á yù ira gapay
nga nagunagán na anitu, yù ira minábballiák, ánna yù ira ari makaguyu baggi ra. Á
pinammapiá na ira ngámin. 25 Á yáyù nga nagaru yù ira tatolay nga siminuttul kuna
nga naggapu ta lugár na Galilia ánna yù ira dakal nga ili na Dikapulis ánna Jerusalem,
ánna yù purubinsia na Judiya, áddè ta dammáng na Jordan.

5

Yù Pangituddu ni Apu Kesu sù Keggá na ta Puddul
Lukas 6:20-23

1 Á pakasingan ni Apu Kesu sù ira magaru nga tatolay, giminon ta puddul, á nagi-
tubang. Á jimikkì kuna yù ira tudduán na. 2 Á inituddu na nira, á kinagi na:
3 “Mapagayáyâ yù ira manukkalak, nga ammu ra ta nakaliwâ ira nga ari makatuppál sù
ngámin nga ipakuá ni Namarò nira, ta ikatalà da si Namarò ta mangabbák nira.
Mammapiá yù ággiád da sangaw, ta aggira yù mesipà sù pammagurayán ni Namarò ta
lángì.
4 Mapagayáyâ yù ira maraddam.
Mammapiá yù ággiád da sangaw, ta bannabannáyán na ira ni Namarò.
5 Mapagayáyâ yù ira tumulù.
Mammapiá sangaw yù ággiád da, gapu ta iyawâ na sangaw ni Namarò nira yù ngámin
nga napiá nga initabbá na.
6 Mapagayáyâ yù ira makkaragâ nga manuppál sù ipakuá ni Namarò nira, nga kunnay
ta mabisinin nga maláppà nga magalek ta kanan na.
Mammapiá sangaw yù ággiád da gapu ta pakáppagan na sangaw ni Namarò ira.
7 Mapagayáyâ yù ira mangikállà sù ira kábulud da.
Mammapiá sangaw yù ággiád da gapu ta ikállà na sangaw ni Namarò ira.
8 Mapagayáyâ yù ira nga pareku nga matunung yù nonò da.
Mammapiá sangaw yù ággiád da, ta aggira sangaw yù makasingan kâ Namarò.
9 Mapagayáyâ yù ira mamakkakápiá sù ira maddamá.

Mammapiá yù ággiád da, ta aggira ibiláng ni Namarò ta ánâ na.
10 Mapagayáyâ yù ira nga marigirigâ gapu ta panguruk da kâ Namarò.
Mammapiá sangaw yù ággiád da, ta aggira yù mesipà sù pammagurayán ni Namarò ta
lángì.
11 “Á sikayu, mapagayáyâ kayu nu uyu-uyawad da kayu nayù ira tatolay ánna
jigirigátad da kayu ánna paraparáketad da kayu gapu ta pangikatalà naw nikán, ta
mammapiá sangaw yù ággián naw. 12 Ta kunnian gapay yù panigirigâ nayù ira ngaw
tatolay sù ira ngaw ábbilinán ni Namarò. Magayáyâ kayu laguk, mássiki nu marigirigâ
kayu, ta aru yù napiá nga bálà naw nga pinakappián ni Namarò ta lángì, nga málâ naw
sangaw nu lubbè kayu tán.”

Yù Keyarigán nayù ira nga Manguruk kâ Apu Kesu
Markus 9:50; Lukas 14:34-35

13 Á inituddu na paga ni Apu Kesu, á kinagi na, “Sikayu nga manguruk nikán, yá
keyarigán naw yù asin. Ta napiá ánna nasingngà yù kanat tam nu ajjan yù asin kuna. Á
sikayu nga manguruk nikán, nekiruk kayu sù ira tatolay nga ari manguruk, tapè ituddu
naw nira yù napiá, á máwayyá ra laguk nga mabbáli nakuan ta napiá gapay. Ngam nu
mallállágin yù asin, awánin ta paggák na. Á kengá lâ, ta awán ta serbi na, nu ari lâ nga
metabbà nga meguppuguppè sangaw.
14 “Á yù ili nga napatáddak ta puddul, ari gemma metuttù. Kunnian gapay yù
keyarigán naw. Ta sikayu nga manguruk nikán yù kun na nawák, á manawagán yù
nonò nayù ira tatolay megapu sù ituddu naw nira. 15 Á awán ta tolay nga mamaggatang
ta isingan, nu ikáyâ na sangaw ituttù sù unak na palanggána. Ngam paggatangan na yù
isingan nga ipotun na gemma sù ággianán na, tapè manawagán yù ira ngámin nga tatolay
nga ajjan ta balay. 16 Á kunnian gapay yù keyarigán naw. Arán naw ilímak yù ángnguruk
naw kâ Namarò. Á tuppálan naw yù ipakuá na nikayu, tapè masingan nayù ira tatolay
yù napiá nga akka-akkuán naw ánna dayáwad da si Namarò nga Yáma naw ta lángì.”

Yù Pangituddu ni Apu Kesu nga Meyannung sù Tunung ni Moyses

17 Á kinagi ni Apu Kesu, “Arán naw kagian ta umayà manguli sù tunung ni Moyses
ánna yù ituddu nayù ira ngaw ábbilinán. Árák ku patalián yù kinagi ra nu árák ku galâ
tuppálan yù ngámin nga kinagi ra. 18 Á kuruk yù kagiak ku nikayu, nga ari mapatalián
yù tunung ni Moyses áddè ta pagáddekán nayù lángì ánna dabbuno. Ta ari bulubugá
mapangarián yù tunung, mássiki lâ nu baddì, áddè ta matuppál ngámin. 19 Á yáyù gapu
na nga yù tolay nga malliwâ ta baddì sù tunung, ánna ituddu na sù ira kábulun na tapè
malliwâ ira gapay, aggina yù kagukábán sù pammagurayán ni Namarò ta lángì. Ngam
yù tolay nga manuppál sù tunung ni Namarò, ánna ituddu na sù ira kábulun na tapè
tuppálad da gapay, aggina yù meparáyaw sù pammagurayán ni Namarò ta lángì. 20 Á
yáyù laguk nga kagiak ku nikayu, nu ari napiá yù ánnuppál naw sù ipakuá ni Namarò
ánnè sù ánnuppál nayù ira Parisio ánna yù ira mangituddu sù tunung, ari kayu gemma
mesipà sù pammagurayán ni Namarò ta lángì.”

Yù Pangituddu ni Apu Kesu nga Meyannung sù Mapporay

21 Á kinagi ni Apu Kesu, “Ammu naw gemma yù netuddu gári sù ira ngaw tatolay,
nga ‘Ari kayu mamapátay, ta gaputad da sangaw yù tolay nga mamapátay, á ikeká
ra.’ 22 Ngam sikán, yawe yù kagiak ku nikayu. Pasikkálan naw yù akka-akkuán naw.
Ta yù tolay nga mapporay sù kabbulun na, ipagápù da sangaw sù ira pulis. Á yù
tolay nga manguyaw sù kabbulun na, ikeká ra sangaw sù arubáng nayù ira kues. Á
yù tolay nga pakkakagián na yù kabbulun na, mapagikáru sangaw ta impiernu. 23 Á
yáyù nga tabarangat takayu, ta nu umay kayu sù mangilin nga bale ni Namarò, nga

makimoray kuna, ánna manonò naw ta ajjan yù kabbulun naw nga natakì yù nonò na nikayu, 24 á mapolu kayu bì nga umay makipakomá sù kabbulun naw. Á kabalin naw makkakápakomá, manoli kayu laguk nga makimoray kâ Namarò sù bale na.

Makipakomá ittam sù ira Mapporay nittam
Lukas 12:58-59

25 "Á ta ángngarigán nu ajjan yù mangikeká nikayu, á mapolu kayu bì nga makipakomá kuna, marakè ipagápù na kayu nga ipeyángay ta kues, á ipaparesu na kayu sù ira pulis. 26 Ta kuruk yù kagiak ku nikayu, nga maggián kayu ta ábbalurán ta áddè ta arán naw mekáru yù ngámin.

Yù Netuddu nga Meyannung sù ira Mangarallaw

27 "Á ammu naw gemma yawe nakagi, nga 'Ari kayu mangarallaw.' 28 Ngam sikán, yawe yù kagiak ku nikayu, ta nu inni-innan na tolay yù babay ánna nononopan na yù pakkaragâ na nga makiruruk kuna, nakaliwákin kâ Namarò megapu sù nonò na.

Yù Meyannung sù Kelillì na Tolay sù Pakaliwatán na
Markus 9:47

29 "Á nu mapaliwâ kayu sangaw megapu sù jiwanán nga matá naw, baddulan naw laguk nga itabbà naw. Ta napiá yù kesipà naw sangaw kâ Namarò ta lángì, mássiki nu nakúráng yù baggi naw ta tádday nga matá na, ánnè sù ketabbà nayù ngámin nga baggi naw sù impiernu. 30 Á nu mapaliwâ kayu sangaw megapu sù jiwanán nga limá naw, gappulan naw laguk nga itabbà naw, gapu ta napiá yù kesipà naw sangaw kâ Namarò ta lángì, mássiki nu nakúráng yù baggi naw ta tádday nga limá na, ánnè sù dattál nayù ngámin nga baggi naw sù impiernu.

Yù Netuddu nga Meyannung sù ira Maggúngay
Mattiu 19:9; Markus 10:4, 11-12; Lukas 16:18

31 "Á nakagi ngaw gapay ta nu ajjan yù laláki nga mangigúngay sù atáwa na, á iyawâ na laguk yù túrâ na nga pakasinganán ta paggúnge ra. 32 Ngam sikán, yawe yù kagiak ku nikayu, ta makaliwâ yù laláki nu igúnge na yù atáwa na nga ari nakilaláki, gapu ta nu makiatáwa yù babay ta tanakuán, yáyù pakikarallo na megapu sù olu nga atáwa na. Á mangarallaw gapay yù laláki nga mangatáwa sù babay nga negúngay.

Yù Netuddu nga Meyannung sù Mappagássingán

33 "Á naginná naw gapay yù kinagi ra gári sù ira ngaw olu nga tatolay, nga 'Arán naw pallikuránán yù initabbá naw. Ngam tuppálan naw yù inipagássingán naw nga initabbá kâ Namarò.' 34 Ngam sikán, kagiak ku nikayu ta ari kayu bulubugá mappagássingán. Á arán naw ikanâ yù gián ni Namarò ta lángì onu yù ággitubangán na, 35 onu yù dabbuno, nga kun na pabbatayán na takki na, ánna yù ili na Jerusalem, nga ili nayù kotunán nga Patul. 36 Á arán naw ipappagássingán yù ulu naw, ta arán naw mapappuraw onu mapangngisì yù mássiki lâ tangalábák nga duddù naw. 37 Napiá lâ nu kagian naw 'Wan,' nu uwan, onu 'Ari,' nu ari, ta naggapu kâ Satanas yù ilannà naw.

Yù Netuddu nga Meyannung sù Mabbálà ta Narákè
Lukas 6:29-30

38 "Á naginná naw gapay yù nakagi gári, nga kud da, 'Nu ajjan yù mamuling sù kabbulun na, á bulingan naw gapay. Onu ajjan yù manultù sù ngipan na kabbulun na, á tappulán naw gapay.' 39 Ngam sikán, yawe yù kagiak ku nikayu. Arán naw bálatan yù ira nga mangnguá nikayu. Á ta ángngarigán nu ajjan yù mallappák sù jiwanán naw, ipalappák naw paga yù jimigi naw. Arán naw bálatan, mássiki nu palapalingngian na kayu ta lappák. 40 Á nu ajjan yù mangikeká nikayu, tapè apan na yù barawási naw, á

paguráyán naw nu apan na gapay yù latuk na barawási naw. 41 Á nu ajjan yù mamuersá
nga mappakáttu nikayu sù kárgá na ta tangakilometro, á pulutan naw nga mangáttu sù
mekaruá nga kilometro gapay. 42 Á nu ajjan yù makkiddaw nikayu, á iyawâ naw laguk
yù kiddawan na.

Yù Meyannung sù Pangiddù tam sù ira Malussaw nittam
Lukas 6:27-28, 32-36

43 "Á naginná naw gemma yù nakagi, nga 'Iddukan naw yù ira kákkopun naw, ánna
ikalusso naw yù ira malussaw nikayu.' 44 Ngam sikán, kagiak ku nikayu ta iddukan
naw yù ira malussaw nikayu ánna ipakimállà naw kâ Namarò yù ira nga manigirigâ
nikayu. 45 Tanu kunnian yù akkuán naw, ipasingan naw ta kuruk nga ánâ na kayu ni
Namarò, nga Yáma naw ta lángì. Ta palassangan ni Namarò yù bilák megapu sù ngámin
nga tatolay, mássiki yù ira nga narákè yù akkuád da ánna yù ira nga napiá yù akkuád
da. Á iyawâ na gapay ni Namarò yù urán sù ira nga napiá yù akkuád da ánna yù ira
nga mangnguá ta narákè. 46 Á arán naw laguk kagian ta iddán na kayu ni Namarò sù
bálà naw nu iddukan naw lâ yù ira mangiddù nikayu. Ta kunnian gapay yù akkuán
nayù ira mináttuki ta buwì, nga massuítì. 47 Á napiá kayu panò ánnè sù ira tatolay nga
ari manguruk kâ Namarò, nu paddulotan naw ta bale naw yù ira kábulun naw? Mássiki
yù ira tatolay nga ari manguruk kâ Namarò, paddulotad da gapay yù ira kábulud da.
48 Párigán naw laguk si Namarò nga Yáma naw ta lángì, tapè pareku lâ nga napiá yù
akkuán naw, nga kunnay kuna."

6

Yù Netuddu nga Meyannung sù ira Mangikállà

1 Á pangituddu na paga ni Apu Kesu, kinagi na, "Magimuguk kayu, ta ari lâ yù paddáyo
na tatolay yù gapu na nga tuppálan naw yù napiá. Ta nu tuppálan naw yù napiá nga
akkuán naw ta arubáng nayù ira tatolay tapè dayáwad da kayu, awán laguk bulubugá
ta bálà naw nga naggapu kâ Namarò nga Yáma naw ta lángì. 2 Á yáyù nu mallimù kayu
sù ira pobare, arán naw párigán yù ira áppè pípiá, nga umay mallimù ta arubáng nayù
ira tatolay sù paggagammungán ánna yù dálan, tapè mepasingan yù napiá nga akkuád
da ánna meparáyaw ira sù ira tatolay. Ta kuruk yawe nga kagiak ku nikayu. Yù paddáyo
nayù ira tatolay nira, yáyù laguk yù bálà da. 3 Ngam sikayu, nu mallimù kayu, ilímak
naw yù pallimù naw. Arán naw ipakánnámmu, mássiki nu kopun naw onu yù wagi naw.
4 Á si Namarò nga Yáma naw, nga makasingan sù ngámin nga akka-akkuán naw, mássiki
yù ilímak naw, aggina yù mabbalabálà nikayu.

Yù Ituddu ni Apu Kesu nga Meyannung sù Ákkimállà tam
Lukas 11:2-4

5 "Á nu makimállà kayu kâ Namarò, arán naw párigán yù ira áppè pípiá. Ta ikáyâ
da umay makimállà, nga manáddak sù tangngá na kapilliá onu tangngá na dálan, tapè
mepasingan ira sù ira tatolay. Á kuruk yù kagiak ku nikayu, nga nálâ den yù bálà da, nga
paddáyo nayù ira tatolay nira. 6 Ngam sikayu, nu makimállà kayu kâ Namarò, tullung
kayu sù bale naw ánna ilitù naw yù puertá, tapè awán ta tolay nga makasingan nikayu.
Á makimállà kayu laguk kâ Namarò nga Yáma naw nga ari masingan, nga ajjan ta lángì.
Ta masingan ni Namarò ngámin yù akkuán naw, mássiki nu ilímak naw, á aggina yù
mabbalabálà nikayu.

7 "Á sù pakimállà naw, arán naw patturutan yù ubobuk naw, nga kunnay sù ira nga
ari manguruk kâ Namarò. Ta kagiad da ta ginnán na yù ipakimállà da megapu sù aru

nga ubobuk da. 8 Arán naw ira párigán, ta ammu ni Namarò nga Yáma naw yù máwák
naw lage naw makkiddaw kuna. 9 Á yáyù nga kunniaw laguk yù ákkimállà naw:
‘Ammò mi nga ajjan ta lángì, parè lâ ta meparáyaw yù ngágam mu sù ira ngámin nga
tatolay.
10 Á parè lâ ta mabì nga duttál yù pammagurem sawe dabbuno,
tapè mapatuppál yù urem saw dabbuno nga kunnay sù katuppál na ta lángì.
11 Á iyawâ mu nikami yù kanam mi ta ággawo.
12 Á pakomák kami sù ira liwiliwâ mi,
nga kunnay sù pamakomá mi sù ira nakaliwâ nikami.
13 Á arák kami pángayan sù ira mangituddu ta narákè,
á ililli kami kâ Satanas nga maddok nira.’
14 “Ta nu pakomán naw yù ira nakaliwâ nikayu, á pakomán na kayu gapay sangaw
nayù Yáma naw ta lángì. 15 Ngam nu arán naw pakomán yù ira nakaliwâ nikayu, á arán
na gapay sangaw pakomán nayù Yáma naw yù liwiliwâ naw.

Yù Meyannung sù Mangilin nga Ággaw nga Arán na Tolay Pakkákán

16 “Á nu ngilinan naw yù ággaw nga arán naw pakkákán, arán naw párigán yù ira
áppè pípiá, gapu ta áppè daddaddam ira lâ, nga ari magámmuâ ánna ari mattagetay, tapè
masingan na tatolay ta ngilinad da yù ággaw. Á kuruk yù kagiak ku nikayu, nga nálâ
den yù bálà da, nga paddáyo nayù ira tatolay nira. 17 Ngam sikayu, nu ngilinan naw
yù arán naw pakkákán, magámmuâ kayu laguk ánna mattagetay kayu, 18 tapè awán ta
makasingan sù pangilin naw sù ággaw, nu ari lâ si Namarò nga Yáma naw ta lángì. Á yù
Yáma naw nga makasingan sù inilímak naw, aggina yù mabbalabálà nikayu.”

Sisaw Gián nayù Kukuá naw?
Lukas 12:33-34

19 Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Arán naw unnu-unnuran yù masserbi nikayu saw
dabbuno, ta malogon gemma nga mararál megapu sù ulak ánna ulolak onu masináyán,
onu apan na sangaw nayù makkokò. 20 Akkuán naw laguk yù napiá nga ipakuá ni
Namarò nikayu, tapè pakappián na ta lángì yù aru nga ipagayáyâ naw nga iyawâ na
sangaw nikayu nu lubbè kayu ta gián na. Ta awán bulubugá ta makatallung nga
manarál onu makkokò sù kukuá naw ta lángì. 21 Á nu yù gián ni Namarò ta lángì yù
káríkuán naw, si Namarò gapay yù nononopan naw. Á nu yawe dabbuno yù paggianán
nayù kukuá naw, arán naw si Namarò bulubugá manonò.”

Meyárik ta Isingan yù Matá tam
Lukas 11:34-36

22 Á kinagi na má ni Apu Kesu, “Á yù matá na tolay, meyárik ta isingan na baggi na. Á
nu napiá yù matá naw, napiá gapay yù akkuán naw, gapu ta manawák gapay yù nonò
naw. 23 Ngam nu jikkù yù matá naw, nakallà yù nonò naw, á awán ta napiá nga akkuán
naw. Tanu kagian naw ta manawagán kayin, ngam narákè yù nonò naw, á kuruk nga
nepallà laguk yù kallà na nonò naw.”

Si Namarò yù Mangiyawâ ta Máwák tam
Lukas 16:13; 12:22-31

24 Á nagubobuk má si Apu Kesu, á kinagi na, “Á awán ta tolay nga makapasserbi sù
duá nga yápu na, gapu ta ari naggittá yù ayâ na nira, ta ikalusso na ánna iluddè na yù
tádday, á iddukan na ánna pakimorayán na yù tádday. Á kunnay gapay nikayu, ta ari
kayu makapalurò kâ Namarò nu yá lâ ikáyâ naw yù kuártu ánna yù kegatángán na sawe
dabbuno.

25 “Á yáyù nga kagiak ku nikayu ta arán naw ipakkaburung yù áttole naw saw
dabbuno, nga kanan naw ánna inuman naw, onu yù gámì nga ipabbarawási naw. Ta nu
iniyawâ ni Namarò nikayu yù baggi naw nga sinole na, arán na panò iyawâ gapay yù
ngámin nga máwák naw nga kanan ánna gámì? 26 Á ta ángngarigán, nonopan naw yù ira
mammánù. Ari ira mammulá, á ari ira maggaták ta pakappiád da sù ággubbuán. Ngam
si Namarò nga Yáma naw nga ajjan ta lángì, pakapakanan na yù ira mammánù. Á arán
na kayu panò iddukan ni Namarò ánnè sù ira mammánù? Wan gemma! 27 Á ajjan panò
nikayu yù mamakápaddu sù inángà na ta mássiki lâ tangoras megapu sù pannononò na?
Awán gemma ta awayyá na.

28 “Á ngattá laguk, ta ipakkaburung naw yù gámì nga ipabbarawási naw? Á ta
ángngarigán, nonopan naw yù ira lappáw sù kakáddapán, nu kunnasi yù áddakal da. Ari
ira mattarabáku. Arád da ammu mappadday ta gámì. 29 Ngam yawe yù kagiak ku nikayu.
Binarawasián ni Namarò ira ta nakástá ánnè sù kakástán nga ipabbarawási ni Patul
Solomon, nga yù ngaw maríku nga mammaguray. 30 Á gapu ta barawasián ni Namarò ta
nakástá yù ira lappáw nga ajjan ta kakáddapán ta ággawo, ngam meruppáng ira sangaw
nu ummá, á arán na kayu panò barawasián gapay? Wan, nepatalugáring nikayu. Ngattá
panò ta arán naw ikatalà si Namarò?

31 “Á yáyù nga ari kayu laguk mabburuburung nu sisaw pangápán naw ta kanan naw
ánna inuman naw onu gagámì naw. 32 Ta si Namarò, nga Yáma naw ta lángì, ammu na
gemma ta máwák naw ngámin danniaw. Á yù ira nga ari manguruk kuna, danniaw lâ
nga magannagannuk yù ala-alerad da. 33 Ngam sikayu, tángngagan naw laguk ta olu yù
meyannung sù pammagure ni Namarò, ánna palurotan naw yù napiá nga ipakuá na
nikayu, á aggina sangaw yù manángngák sù ngámin nga máwák naw. 34 Á yáyù nga arán
naw laguk ipakkaburung yù jigâ nga duttál sangaw nu ummá. Ngattá, ta lannapán naw
yù ipakkaburung naw ta ággawo? Ta ajjanin gemma yù jigâ naw ta ággawo. Á sangaw nu
ummá lâ yù pakanonò naw sù jigâ nga duttálin nikayu sangaw nu ummá.”

7

Arát tam Panunnután yù ira Kábulut tam
Lukas 6:37-38, 41-42

1 Á kinagi ni Apu Kesu, “Arán naw panunnután yù ira kábulun naw, tapè arán na kayu
sangaw panunnután ni Namarò. 2 Á ta kunnay ta pamanunnù naw sù ira kábulun naw,
kunnian gapay yù ámmanunnù na sangaw ni Namarò nikayu. Á nu bilángan naw yù liwâ
nayù ira kábulun naw, á kunnian gapay sangaw yù ábbiláng ni Namarò sù liwâ naw. 3 Á
sikayu nga mappakagi sù kabbulun naw, á ngattá laguk ta ibúyá naw yù liwâ nayù wagi
naw, nga baddì nga kunnay ta apuling nga ajjan sù matá na, ngam arán naw matagenà
yù liwâ naw nga kunnay ta malakay nga apuling nga ajjan ta matá naw? 4 Á kunnasi
yù pakári naw ta kun na apuling nga ajjan sù matá nayù wagi naw, nu ajjan gemma yù
liwâ naw nga kun na apuling ta matá naw nga pinaguráyán naw? 5 Áppè pípiá kayu!
Irián naw bì nga olu yù liwâ nga kun na apuling nga ajjan ta matá naw, tapè manawák
yù ánningan naw, á máwayyá naw nga abbágán yù wagi naw, tapè mári yù liwâ na, nga
kun na apuling nga ajjan sù matá na.

6 “Á arán naw ituddu yù napiá nga meyannung kâ Namarò sù ira manakì magginná,
marakè akkuád da kayu, nga kunnay ta ítu nga maggabbuâ nga mangagâ. Arán naw
ilayalayâ yù ubobuk ni Namarò sù ira mangipuerá sù ubobuk na, ta mangilin yù ubobuk
ni Namarò. Á kunnay nakuan ta iwárì naw yù nakástá nga dusáriu nga perlás ta arubáng
nayù ira bábi, á iguppuguppè da lâ.”

Yù ira Magáwák nga Makkiddaw, ánna Magalek, ánna Mattottò ta Puertá
Lukas 11:9-13

7 Á kinagi ni Apu Kesu, “Nu ajjan yù máwák naw, makkiddaw kayu kâ Namarò, á iddán na kayu sangaw. Á magalek kayu, gapu ta ituddu na sangaw yù pakálerán naw. Á nu mattottò kayu ta puertá, mabukatán sangaw, tapè makatallung kayu. 8 Ta meddán yù ira ngámin nga mangupù nga makkiddaw. Á makálek yù tolay nga magala-alek. Á mabukatán sangaw yù puertá megapu sù tolay nga mattottottò.

9 “Á ta ángngarigán, egga panò nikayu yù yáma nga mangiyawâ ta batu sù anâ na nga makkiddaw ta kanan na? 10 Á iddán na panò ta asisípì nu kiddawan na yù ikán na? Ari gemma. 11 Á sikayu, mássiki nu narákè kayu, ammu naw mangiyawâ sù napiá sù ira ánâ naw. Á nepatalugáring sù Yáma naw nga ajjan ta lángì, ta iyawâ na gemma yù napiá sù ira ngámin nga makkiddaw kuna. 12 Á sikayu, akkuán naw laguk yù ngámin nga napiá nga ángngabbák naw sù ira ikáttole naw nga kunnay sù ikáyâ naw nga akkuád da nakuan nikayu, ta yáyù gemma yù kebalinán nayù tunung ni Moyses ánna yù inituddu nayù ira ngaw ábbilinán ni Namarò.”

Yù Nasirì nga Áttallungán ánna yù Aláwa nga Áttallungán
Lukas 13:24

13 Á kinagi ni Apu Kesu, “Á taddánát takayu ta tullung kayu sù nasirì nga áttallungán. Ta aláwa garè yù áttallungán ánna yù dálan nga makáddè sù impiernu nga ari máddà yù api na, á aru garè yù ira mappángè tán. 14 Á marigâ yù ira mappángè sù pakkatolayán ni Namarò, gapu ta nasirì yù áttallungán sù dálan nga makáddè sù gián na, á baddì yù ira makálek kuna.”

Yù Meyárik ta Káyu nga Mabbungá
Lukas 6:43-44

15 Á kinagi ni Apu Kesu, “Magimuguk kayu, tapè ari kayu melogò sù ira áppè ábbilinán. Ta umay ira nikayu mappásingan nga kunnay ta masippà nga karneru, ngam magigúbâ ira ta kun na ítu nga mabisin. 16 Á tákkilalán naw ira megapu sù akka-akkuád da, nga kunnay ta panákkilalán naw ta káyu megapu sù bungá na. Egga panò sî nga mabbungá ta malobák? Egga panò kaddà nga mabbungá ta kapáya? 17 Á nu napiá yù káyu, á napiá gapay yù bungá na. Á yù káyu nga ari napiá, nu mabbungá, á jikkù gapay yù bungá na. 18 Á nu napiá yù káyu, ari mabbungá ta jikkù. Á nu jikkù yù káyu, ari mabbungá ta napiá. 19 Á yù ira ngámin nga káyu nga ari napiá yù bungá ra, matukák ira nga meruppáng. 20 Á ta kunnian matákkilalán naw yù ira ábbilinán nga áppè pípiá megapu sù akka-akkuád da.

Yù ira Ari Mesipà kâ Namarò ta Lángì
Lukas 13:25-27

21 “Á yù ira nga makkagi ta ‘Apu, Apu,’ kud da nikán, ari ira ngámin mesipà sù pammagurayán ni Namarò ta lángì, ngam yù ira galâ nga mangupù nga manuppál sù ipakuá na nira nayù Yámà nga ajjan ta lángì. 22 Á sangaw nu duttál yù ággaw nga pamanunnù ku, aru yù ira nga makkagi nikán ta ‘Apu, ari panò sikami yù ira pannakabaggim nga nangilayalayâ? Á iniyusá mi yù ngágam mu ta pamapáno mi sù ira nattaliponak nga anitu ánna namagaddátu kami ta aru megapu sù ngágam mu,’ kud da nikán sangaw. 23 Ngam sikán, kagiak ku laguk sangaw nira nga ‘Arát takayu bulubugá amma-ammu! Panawán nawà, sikayu nga mangnguá ta narákè!’ kuk ku sangaw nira.

Yù ira Duá nga Nappatáddak
Lukas 6:47-49

24 “Á yáyù laguk nga kagiak ku nikayu ta yù ira tatolay nga magginná karannian nga
ubobuk ku ánna uputad da nga tuppálan yù kinagì, yá keyarigád da yù tolay nga ammu
na yù napiá, nga nappatáddak ta kallang nga inikokkok na sù utun na dakal nga batu. 25 Á
ajjan yù nasikan nga urán, á nalítù yù dabbun. Á nabbaggiu ánna nassikan yù paddák.
Á ari natombá yù balay, gapu ta nepatáddak sù batu. 26 Á yù ira tatolay nga makaginná
karannian nga ubobuk ku, ngam arád da tuppálan yù kinagì, meyárik ira sù tolay nga
ulapá, nga nappatáddak sù karagátán. 27 Á ajjan yù nasikan nga urán, á nalítù yù dabbun.
Á nabbaggiu ánna nassikan yù paddák. Á natombá yù bale na, nga mekákkássing yù
keruppu na.”
28 Á kabalin na nagubobuk ni Apu Kesu karannian, napállâ yù ira tatolay. Á nepallà
yù kapállâ da, 29 gapu ta makáwayyá yù ángngituddu na nga kunnay sù ángngituddu na
mammaguray, nga ari kunnay sù ángngituddu nayù ira mesturu sù tunung.

8

Yù Maggoggong
Markus 1:40-45; Lukas 5:12-16

1 Á kabalin ni Apu Kesu nga nangituddu, minutù sù puddul. Á jiminádán kuna yù
magaru nga tatolay. 2 Á ajjan yù tolay nga naggoggong nga jimikkì kuna. Á namalittúkak
ta arubáng na, á kinagi na, “Apu, ammù ta makáwayyá ka nga mamammapiá nikán nu
ikáyâ mu,” kun na. 3 Á sinonnâ ni Apu Kesu yù limá na, á sinámmì na yù tolay. Á kinagi
na kuna, “Wan, ikáyâ ku. Mammapiá ka laguk,” kun na. Á dagarágâ nga nammapiá.
4 Á gapu ta nammapiángin yù tolay, á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Magimuguk ka, ta
arám mu lábbì kagian yù pamammapiâ nikaw. Ngam e ka bì mappasingan nga dagarágâ
sù pári, tapè bisítán naka. Á iyawâ mu laguk sù pári yù iyátáng na megapu nikaw, nga
kunnay sù kinagi ni Moyses, tapè ipakánnámmum sù ira tatolay ta kuruk nga nammapiá
ken,” kun na.

Yù Pangikatalà nayù Kapitán na Suddálu kâ Apu Kesu
Lukas 7:1-10

5 Á minay si Apu Kesu ta ili na Kapernium. Kalalabbè na tán, ajjan yù kapitán na
suddálu nga taga Roma nga minay jiminápun kuna, tapè makkiddaw ta pangabbák na
kuna. 6 “Apu,” kun nayù kapitán kâ Apu Kesu, “matakì yù abbing ku nga nagiddá túrin
ta balè, nga kun na natay yù baggi na, á kuruk nga najjigâ yù abbing,” kun nayù kapitán.
7 “Á et ten, ta ek ku pammapián,” kun ni Apu Kesu kuna. 8 Á initabbák nayù kapitán, á
kinagi na, “Apu, aringin máwák nga umay ka, ta mappasiránà nga mamaddulò nikaw sù
balè. Á ammù gemma ta mássiki nu ari ka umay, ngam kagiam mu lâ ta mammapiá yù
aripak ku, á mammapiángin. 9 Á mássiki sikán, ajjan yù maddok nikán, á ajjan gapay yù
ira suddálu nga dobak ku. Á nu kagiak ku sù tádday, ‘E ka túrin,’ onu ‘E ka saw,’ á umay. Á
nu kagiak ku sù aripak ku yù ikáyâ ku nga akkuán na, á dagarágâ nga akkuán na,” kun
nayù kapitán.
10 Á pakaginná ni Apu Kesu sù initabbák nayù kapitán, napállâ sù ángngikatalà na
kuna, á kinagi na sù ira dumaddáddán kuna, “Kuruk yù kagiak ku nikayu, nga awán
ta nálek ku nga mangikatalà nikán, mássiki sù ira ngámin nga taga Israel, nga kunnay sù
ángngikatalà na yawe kapitán nga taga Roma. 11 Á kagiak ku nikayu ta aru sangaw yù
ira ari Kudio, nga maggapu ta makkakerumá nga lugár ta lalassangán ánna lalammarán
nga mesipà sù pappabbúyá ra ánna pakkákád da ta pammagurayán ni Namarò ta lángì,
kári Abrakam, kâ Isak, kâ Akup. 12 Ngam yù ira nga kagittâ nga ginaká ni Israel, nga
mesipà nakuan sù pammagurayán ni Namarò ta lángì, ari ira sangaw mesipà. Ngam

metabbà ira sangaw ta lawán sù gián nga nakallà, á gikulukuletán yù ira tatolay tán ánna mangngarangngaringngì ira," kun ni Apu Kesu. 13 Á nallipay si Apu Kesu sù kapitán, á kinagi na kuna, "Mánaw ken nga lubbè laguk, ta mapalurokin yù inipakimállà mu, nga kunnay sù panguruk mu," kun na. Á negiddán yù pammapiá nayù aripan na kapitán sù pagubobuk ni Apu Kesu.

Aru yù Pinammapiá ni Apu Kesu
Markus 1:29-34; Lukas 4:38-41

14 Á minay si Apu Kesu sù bale ni Eduru. Á ta labbè na, nasingan na yù babay nga katugángán ni Eduru, nga nagiddá nga makkulikuk. 15 Á sinangngalán ni Apu yù limá nayù babay nga matakì, á dagarágâ nammapiá. Á gimikkáng laguk, tapè passerbián na ira.

16 Á ta pajjibbà, iniyánge nayù ira tatolay kâ Apu Kesu yù ira aru nga nagunagán na anitu. Á pinapáno ni Apu yù ira anitu megapu sù pagubobuk na, á pinammapiá na yù ira ngámin nga máttakì. 17 Yáyù kingnguá na tapè matuppál yù kinagi na ngaw ni Isaya, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò, nga kunniaw:

"Aggina lápay yù mamammapiá sù ngámin makkakerumá nga takì tam ánna yù mangari
ta ngámin nga makkakerumá nga tulágat tam."*

Yù ira Manukkalak nga Tumuttul kâ Apu Kesu
Lukas 9:57-62

18 Á pannarek na bilák ta tádday nga ággaw, ajjan di Apu Kesu ta aggik na bebay. Á pakasingan ni Apu sù magaru nga tatolay nga nallepuán kuna, á kinagi na sù ira sinudduán na, "Dumákì ittam," kun na. 19 Á lage ra nánaw, jimikkì kuna yù tádday nga minángngituddu ta tunung, á kinagi na kuna, "Apu, naparánà nga tumuttul nikaw ta ngámin nga angayám mu," kun na. 20 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, "Napiá yù ággián na basikaw ánnè nikán, ta ajjan yù abbû na. Á yù ira mammánù, ajjan gapay yù umù da. Ngam awánà ta pagibannagán, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay," kun na. 21 Á yù tádday nga siminuttul kuna, ta pakaginná na karannian nga kinagi na, minay kuna, á kinagi na, "Apu, anugutam mu bì ta ek ku mapolu nga itanam yù ammò ku pángè ku tumuttul nikaw," kun na. 22 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, "Paguráyám mu. Ta yù ira nga ari manguruk nikán, meyárik ira ta natay. Á yáyù aggira yù mangitanam sù kagittá ra. Á sikaw, tuttulam mà," kun na.

Pamagimammà ni Apu Kesu ta Paddák ánna Danum
Markus 4:35-41; Lukas 8:22-25

23 Á kabalin na yaw, nánaw si Apu Kesu sù ira magaru, á minay nappittà sù barangay. Á nepulù kuna yù ira sinudduán na. 24 Á paddákì da, nagiddá si Apu Kesu nga nakakaturuk. Á ikáddagâ lâ nga nassikan yù paddák, á sinábbuetán na palung yù unak na barangay. 25 Á naganássing yù ira sinudduán na, á ed da linukák, nga kud da, "Apu, iyígù mu ittam bì, ta awán ittamin!" kud da. 26 "Á ngattá ta maganássing kayu?" kun ni Apu Kesu. "Anni ngillâ yù kakapi na ángngikatalà naw nikán!" kun na. Á gimikkáng laguk, á gimmá na yù paddák ánna yù palung. Á dagarágâ nga nagimammà. 27 Á nepallà yù assing nayù ira sinudduán na, á napállâ ira. Á kinagi ra, "Asinni yaw, nga anni panò yù katatole na! Ta mássiki nu paddák ánna palung, á kurugad da yù kagian na nira!" kud da.

Napammapiá yù ira Duá nga Tatolay nga Nagunagán na Anitu
Markus 5:1-20; Lukas 8:26-39

* **8:17** Isaya 53:4

28 Á jiminung di Apu Kesu laguk ta dammáng na bebay, ta dabbun na Gadara. Á
ajjan yù duá nga tolay nga nagunagán na anitu, nga naggián ta kuebá sù katanamán. Á
makánnanássing ira megapu ta pore ra ánna uyung da. Á yáyù nga awán ta makeyangngà
nga mallakák ta dálan nga mattalebák tán. Á pakasingan nayù ira duá nga nagunagán
kâ Apu Kesu, minay ira jiminápun kuna. 29 Á dagarágâ nga nakkalli ira, nga kud da, "Ye,
sikaw nga Anâ ni Namarò, anni yù akkuám mu nikami? Arák kami bì jigirigátan lage na
ággaw nga natullà nga pamanunnù mu nikami!" kud da. 30 Á gapu ta ajjan yù aru nga
bábi nga madduki ta kakáddapán nga aranni nira, 31 á nakimállà yù ira anitu, á kud da
kâ Apu Kesu, "Á nu papanáwak kami, anugutam mu laguk ta umay kami tullung táne ira
bábi," kud da. 32 Á "Umay kayin!" kun ni Apu Kesu nira. Á dagarágâ nánaw ira laguk sù
ira duá nga lálláki, á minay ira simillung sù ira aru nga bábi. Á nakkarerá ngámin yù ira
bábi nga minutù nga nappángè ta danum, á nalaggabán ira, á natay ira ngámin.

33 Á gapu ta kunnian yù nesimmu sù ira bábi, á nattálaw yù ira nga minánnaron ta bábi.
Á nakkakarerá ira nga nanoli ta ili, á iniparámak da yù ngámin nga nesimmu sù ira bábi
ánna yù kapammapiá nayù ira duá nga lálláki nga nagunagán nayù ira anitu. 34 Á yáyù
nga minay yù ira ngámin nga magili nga jiminápun kâ Apu Kesu ta aggik na bebay, á
nakimállà ira kuna ta panawán na lábbì yù giád da.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Tolay nga Natay yù Baggi na
Markus 2:1-12; Lukas 5:17-26

9

1 Á gapu ta manakì yù ira tatolay kâ Apu Kesu, nappittà di Apu Kesu ta barangay,
á nánaw ira nga nanoli ta dammáng, sù ili na. 2 Á labbè da tán, minay kâ Apu Kesu
yù ira tatolay, nga nangáttu sù kabbulud da nga nagiddá nga kun na natay yù baggi
na. Á pakasingan ni Apu Kesu nira, nánnámmuán na ta ajjan yù pangikatalà da kuna.
Á yáyù nga kinagi na sù tolay nga nagiddá, "Anâ ku, pálappawam mu yù nonò mu, ta
napakomángin yù ira liwiliwâ mu," kun na.

3 Á ajjan tán yù ira mangituddu ta tunung. Á pakaginná ra sù kinagi ni Apu sù tolay nga
natay yù baggi na, kagiad da ta nonò da, "Narákè yian! Ngattá ta magubobuk yane tolay
nga kun na aggina si Namarò!" kud da. 4 Á ammu ni Apu Kesu yù ninononò da, á kinagi
na nira, "Ngattá, ta nononopan naw yù narákè nikán? 5 Anni panò yù ikáyâ naw nga
kagiak ku nakuan sù tolay nga kun na natay yù baggi na? Ta mabbábáng kayu megapu
sù kinagì kuna nga, 'Napakomángin yù ira liwiliwâ mu.' Á nu kuk ku lâ, 'Gumikkáng ka,
apam mu yù dapam mu, á mallakák ka,' manguruk kayu panò? 6 Á yaw laguk yù akkuák
kin, tapè kánnámmuán naw ta sikán nga Kaká na ngámin na tatolay yù makáwayyá saw
dabbuno nga mamakomá ta liwiliwâ na tatolay," kun na. Á nallipay laguk si Apu Kesu,
á kinagi na sù tolay nga kun na natay yù baggi na, "Gumikkáng ka laguk, á akkatam mu
yù ággiddám mu, á mánaw ken nga manoli ta balem," kun ni Apu Kesu kuna. 7 Á kinuruk
nayù tolay yù kinagi na, á giminikkáng, á nanoli ta bale na. 8 Á pakasingan nayù ira
magaru nga tatolay ta nammapiángin yù kabbulud da, napállâ ira, á nepallà yù assing
da. Á nakimoray ira kâ Namarò gapu ta iniyawâ na ta tolay yù kunnian nga pakáwayyá
na.

Yù Pagágál ni Apu Kesu kâ Mattiu
Markus 2:13-17; Lukas 5:27-32

9 Á nánaw si Apu Kesu laguk tán nga lugár. Á pakalakalakák na, nasingan na si
Mattiu, nga minátttuki ta buwì, nga nagitubang sù áttarabakuán na. Á kinagi ni Apu kuna,
“Tuttulam mà,” kun na. Á kinuruk ni Mattiu, á gimikkáng, á siminuttul kuna.
10 Á minay laguk di Apu Kesu ta bale ni Mattiu, tapè mepakkákán ira. Á aru yù ira
káruán nga minátttuki ta buwì ánna yù ira káruán nga minálliwâ sù tunung da nga minay
gapay nga mepakkákán kári Apu Kesu ánna yù ira sinudduán na. 11 Á ajjan gapay tán yù
ira Parisio. Pakasingad da ta mepakkákán di Apu Kesu sù ira kábulud di Mattiu, kinagi
ra sù ira sinudduán ni Apu, “Ngattá, ta mepakkákán yù mesturu naw sù ira minátttuki
ta buwì ánna yù ira káruán nga minálliwâ ta tunung tam?” kud da. 12 Á pakaginná ni
Apu Kesu sù iniyabbû da, simibbák nga nagángngarigán, á kinagi na nira, “Ari yù ira
nga napiá yù gawagawáyád da yù magáwák ta minángnguru, nu ari galâ yù ira máttakì.
13 Á yáyù nga minayà saw dabbuno. Ta arák ku agálán yù ira nga makkagi ta napiá ira,
nu ari galâ yù ira nga ammu ra ta ajjan yù liwâ da. Á sikayu, umay kayu laguk ánna
gigiámmuan naw yù kebalinán na yaw nga napiá nga bilin ni Namarò nga netúrâ nga
kunniaw: ‘Yaw karagaták ku, ari yù pangiyátáng na tolay nikán, nu ari galâ yù pangikállà
da sù ira kábulud da.’* Á mássiki nu tuppálan naw yù tunung, awán ta serbi na nu awán
ta pangikállà naw sù ira kábulun naw,” kun ni Apu Kesu.

Yù Pangiyabbû da kâ Apu ta Meyannung sù Ággaw nga Arád da Pakkákán
Markus 2:18-22; Lukas 5:33-39

14 Á kabalin na nakiubobuk ni Apu Kesu sù ira Parisio, minay kuna yù ira makituddu
kâ Kuan nga Minánnigù. Á kinagi ra, “Ngilinam mi yù ággaw nga arám mi pakkákán, nga
kunnay gapay sù ira Parisio. Ngam yù ira tudduám mu, anni má ta arád da ngilinan
yù kustombare mi nga ari kumán?” kud da. 15 Á nagángngarigán si Apu Kesu, á iniyárik
na yù ira tudduán na sù ira makibodá. Á kinagi na, “Maraddam panò yù ira makibodá
nu ajjan nira yù nobiu? Ari gemma! Ngam sangaw nu mepánaw yù nobiu nira, á yáyù
sangaw yù pangilid da sù ággaw nga arád da pakkákán,” kun na.
16 Á nagángngarigán má si Apu Kesu nira, tapè ipakánnámmu na ta ari metádday yù
bagu nga ituddu na sù dán nga kustombare ra. Á kinagi na, “Awán gemma ta tolay nga
magappíl ta bagu sù dán nga gámì, gapu ta nu mabábbalán sangaw, á kuddan yù bagu,
á mappanà yù pisil nayù gámì. 17 Á ta kunnian gapay, nu mappadday ira ta binaráyáng,
awán ta tolay nga mangipay ta bagu nga tabbuk na úbas sù dán nga ággianán na nga
tabbì. Ta nu dán nga tabbì yù payyád da, á nataggâ garè nga mabì lâ mabattâ sangaw, á
metabbà yù binaráyáng ánna kengá lággapay yù naggianán na nga tabbì. Á yáyù nga ipe
tam laguk yù bagu nga binaráyáng sù bagu nga ággianán na, tapè lumánnâ sangaw yù
tabbì ánna ari mabattâ, á mapakappián yù binaráyáng gapay.”

Yù Abbing nga Babay nga Natay ánna yù Babay nga Natakì
Markus 5:21-43; Lukas 8:40-56

18 Á sù arán na paga kabalin ni Apu Kesu nga nagubobuk, jimikkì kuna yù Kudio nga
makáwayyá nga mammaguray, nga namalittúkak sù arubáng na. Á kinagi na, “Ikállà mà
bíkay, ta kapáppate na lâ nayù anâ ku nga magingánay! Em mu bì támmitan, tapè matolay,”
kun na. 19 Á pakaginná ni Apu Kesu, limikkâ nga nepulù sù mammaguray. Á nepulù nira
gapay yù ira sinudduán na.
20 Á ajjan gapay tán yù babay nga mapulu duá nga dagun yù papparaparága na. Á
jimikkì ta likuk ni Apu Kesu, á siniggek na yù kiddanán nayù barawási na, 21 gapu ta
kinagi na ta nonò na, “Mássiki nu yù barawási na lâ yù masiggek ku, mammapiángakin,”

---

* **9:13** Oseya 6:6

kun na. 22 Á pakánnámmu ni Apu Kesu ta ajjan yù naniggek kuna, nallipay, á nasingan na yù babay. Á kinagi na, “Pataggatam mu yù nonò mu, Anâ ku, ta nammapiá ken megapu sù pangikatalà mu nikán,” kun ni Apu. Á dagarágâ nammapiángin yù babay.

23 Á pakáddè di Apu Kesu sù bale nayù mammaguray, nasingan ni Apu yù ira mináppaláwatá ánna yù ira aru nga mepaddaddam nga matarabiángál. 24 Á kinagi na nira, “Mánaw kayin ngámin, ta ari natay yù abbing, nu ari lâ nakkaturuk,” kun na. Á yáyù nga inipappagalà da si Apu Kesu. 25 Á pamalawán ni Apu Kesu nira, simillung sù gián nayù magingánay, á singngalán na yù limá na. Á panangngal ni Apu Kesu sù limá na, gimikkáng nga nammapiángin. 26 Á neparámak dannian sù ngámin nga ili ta lugár da.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù ira Buling

27 Á kabalin ni Apu Kesu nga namammapiá sù magingánay, nánaw sù giád da. Á pakalakalakák na ta dálan, siminuttul yù duá nga lálláki nga buling, á inikatakatol da, “Ikállà kami, sikaw nga Ginaká ni Patul Dabid,” kud da. 28 Á manganánnuán, nakáddè di Apu Kesu sù pakipaggianád da. Á tallung ni Apu sù unak na balay, simillung gapay yù ira duá nga buling nga jimikkì kuna. Á iniyabbû ni Apu Kesu nira, “Kurugan naw panò nga makáwayyángà nga manuppál sù ipakimállà naw?” kun na. “Wan, Apu,” kud da kuna. 29 Á yáyù nga sinámmì ni Apu yù matá nayù ira buling, á kinagi na nira, “Mapalurò laguk nga kunnay sù pangikatalà naw nikán,” kun na. 30 Á pagubobuk ni Apu, dagarágâ nga nakasingan iren. Á sinaddánán ni Apu ira, nga kinagi na, “Arán naw bulubugá kagian yaw nga nesimmu nikayu,” kun na. 31 Ngam nánaw ira, á ed da iniparámak yù ngámin nga meyannung kâ Apu Kesu sù ira ngámin nga tatolay ta lugár da.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Umal

32 Á kapapáno nayù ira duá nga lálláki nga napammapiá, iniyánge nayù ira tatolay kâ Apu Kesu yù laláki nga umal megapu sù nattaliponak nga anitu. 33 Á pinapáno ni Apu yù anitu kuna, á nagubobugin yù tolay. Á napállâ yù ira tatolay nga ajjan tán, á nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, “Awán bulubugá ta nakasingan paga ta kunniaw sù giát tam nga Israel!” kud da. 34 Ngam yù ira Parisio, kinagi ra, “Si Satanas nga yápu nayù ira anitu yù paggapuán nayù pakáwayyá na nga mamapánaw sù ira anitu,” kud da.

Yù Pangikállà ni Apu Kesu sù ira Tatolay

35 Á minay si Apu Kesu sù ngámin nga ili ánna ngámin nga babálay, nga mangituddu sù ira tatolay ta iskuelá ra, ánna nangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyannung sù pammagure ni Namarò. Á pinammapiá na yù ira tatolay sù ngámin nga takitad da ánna ngámin nga tulágad da. 36 Á pakasingan na sù ira magaru nga tatolay, nerallà yù allà na sù ira ngámin, gapu ta nakállállà ira, negapu sù karigirigâ da, á kunnay ira ta karneru nga awán ta manaron nira. 37 Á kinagi na laguk sù ira sinudduán na, “Aru yù ira tatolay nga ari manguruk, nga meyárik sù magaták. Ngam nakúráng yù ira umay maggaták. 38 Makimállà kayu laguk nga makkiddaw sù makákkuá sù ákkomanán, ta doban na bì yù ira umay maggaták sù ákkomanán na,” kun na. Á yù ira maggaták yù keyarigán nayù ira mangituddu sù bilin ni Namarò, tapè mesipà kuna yù ira tatolay nga magginná.

10

Yù Paddok ni Apu Kesu sù ira Mapulu duá nga Sinudduán na
Markus 3:13-19; 6:7-13; Lukas 6:12-16; 9:1-6

1 Á kabalin na, inagálán na laguk ni Apu Kesu yù ira mapulu duá nga sinudduán na, á iniyawâ na nira yù pakáwayyá ra nga mamapánaw ta anitu ánna yù pakáwayyá ra

gapay nga mamammapiá ta tatolay sù ngámin nga takitad da ánna ngámin nga tulágad da. 2 Á danniaw yù ngágan nayù ira mapulu duá nga tudduán na. Napolu di Simon nga mangngágan gapay ta Eduru ánna si Andares nga wagi na. Á di Ime kâ Kuan, nga mawwagi nga ánâ ni Sebedo. 3 Á di Pilippi kâ Bartolome, di Tomâ kâ Mattiu nga mináttuki ta buwì, á si Ime nga anâ ni Alpio, ánna si Tajjio. 4 Á si Simon nga netádday sù ira Mengal, ánna si Kudas nga Iskariote, nga nangituddu kâ Apu Kesu sù ira minay naggápù kuna.

5 Á danniaw nga mapulu duá yù jinok ni Apu Kesu, ta umay ira mangipakánnámmu sù meyannung kuna. Á lage ra nánaw, kinagi ni Apu Kesu nira, "Ari kayu umay sù gián nayù ira tatolay nga ari Kudio, á ari kayu tullung sù ira ili na Samaria. 6 Umay kayu galâ sù gián nayù ira kagittá tam nga ginaká ni Israel, ta kunnay ira ta náwáwán nga karneru. 7 Á ta ngámin nga labbetán naw, yá ilayalayâ naw, 'Duttálin nikayu yù pammagure ni Namarò,' kun naw. 8 Á iyawâ ku nikayu yù pakáwayyá naw, tapè pammapián naw yù ira máttakì, á paginnanolayan naw yù ira nga natay, ánna pammapián naw yù ira naggoggong ánna nabbuni. Á papanáwan naw yù ira anitu. Á gapu ta arán naw gemma pinagán yù pakáwayyá naw nga iniyawâ ku nikayu, yáyù nga arán naw laguk ipapagá sù ira tatolay nga abbágán naw.

9 "Á nu mánaw kayu, arán naw ipulù yù kuártu. Mássiki nu sinsilliu, arán naw ibolsá. 10 Á ari kayu gapay bulubugá mangárgá ta magamaguray, mássiki nu barawási onu sapátù onu tagukuk, ta mepángngà nga iyawâ da nikayu nayù ira abbágán naw yù ngámin nga máwák naw. 11 Á nu lubbè kayu ta ili onu babálay, aleran naw yù napiá nga tolay nga magayáyâ nga mamaddulò nikayu, á makipaggián kayu kuna áddè ta páno naw tán nga lugár. 12 Á tallung naw sù bale na, bindisionán naw yù ira nga maggián tán. Kagian naw nira, 'Mepagimammà kayu kâ Namarò,' kun naw. 13 Á nu magayáyâ ira nga mamaddulò nikayu, á kuruk nga abbágán na ira ni Namarò megapu sù pamindision naw nira. Ngam nu manakì ira nga mangálliuk nikayu, arán na ira abbágán ni Namarò, nu ari sikayu galâ yù abbágán na. 14 Á maguray lâ nga ili onu balay nga angayán naw, nu awán ta tolay nga mangálliuk nikayu sangaw onu manakì ira nga magginná sù ituddu naw, panawán naw ira laguk. Á pápparán naw yù káppù ta takki naw, nga panákkilalán ta panakì da. 15 Á kuruk yawe nga kagiak ku nikayu. Sinuggi na ngaw ni Namarò yù ngaw ira ili na Sodoma ánna Gomorra gapu ta karákè nayù ira tatolay nga naggián nira. Á sangaw nu duttál yù ággaw nga pangukum ni Namarò, aláppaw yù ámmagikáru na sù ira tatolay nga taga Sodoma ánna taga Gomorra ánnè sù ámmagikáru na sù ira tatolay nga manakì nga magginná sù ituddu naw," kun ni Apu Kesu.

Yù Meyannung sù Jigâ nga Duttál Sangaw
Markus 13:9-13; Lukas 21:12-17

16 Á inupù ni Apu Kesu nga kinagi nira, "Tángngagan naw yaw nga kagiak ku nikayu. Dobat takayu, nga kun na nasippà nga karneru, nga umay sù ira tatolay nga kun na simaron nga ítu, nga mapporay ánna makánnanássing. Magimuguk kayu laguk nga kun na iráw, ánna massippà kayu gapay nga kun na kalapáti. 17 Mappalán kayu, ta ajjan yù ira maggápù nikayu sangaw, á iyarubáng da kayu sù ira mamanunnù. Á palapaligatad da kayu ta arubáng nayù ira tatolay ta paggagammung da sù kapilliá ra. 18 Á gapu ta panuttul naw nikán, iyánge ra kayu nayù ira malussaw ta arubáng nayù ira mammaguray, nga gubinador ánna patul. Á yáyù awayyá naw nga mangipakánnámmu sù napiá nga dámak nga meyannung nikán sù ira mammaguray ánna yù ira gapay nga ari Kudio. 19 Á sangaw nu bisítád dakayu, arán naw laguk ikaburung nu anni yù kagian naw

nira ánna kunnasi yù ággubobuk naw, ta mepakánnámmu ta nonò naw yù kagian naw nira. 20 Ta ari sikayu nu ari galâ yù Ikararuá nayù Yáma naw ta lángì yù mamagubobuk nikayu," kun ni Apu Kesu.

21 Á pagubobuk ni Apu Kesu, kinagi na gapay, "Á sangaw nu duttál yù ággaw nga jigâ, ipagápù nayù ira tatolay yù ira wáwwagi ra, nga ipapátay. Á kunnian gapay sangaw yù akkuán nayù ira yáma sù ira ánâ da. Á potuán nayù ira ábbing yù ira yáma ra ánna ipagápù da yù yáma ra sù ira mamapátay nira. 22 Á sikayu nga manguruk nikán, ikalusso nakayu nayù ira tatolay gapu ta pangikatalà naw nikán. Ngam meyígù sangaw yù ira ngámin nga mangiyattam sù jigâ ánna mapasigaggà yù ángngikatalà da nikán ta áddè ta pagáddekán. 23 Á nu jigirigátad da kayu sù tádday nga ili, mattálaw kayu laguk nga umay makiyígù ta tanakuán nga ili. Á kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Arán naw sangaw paga mabalin nga umay sù ira ngámin nga ili na Israel nga mangilayalayâ sù bilik ku pángè ku má lubbè ta dabbuno, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay," kun ni Apu Kesu.

24 Á kinagi ni Apu Kesu gapay nira, "Ari motun yù makituddu sù mesturu na. Á kunnay gapay sù aripan, ari motun sù yápu na. 25 Á yáyù nga makáppak nakuan yù makituddu, nu mepaggittá sù mesturu na. Á kunnian gapay sù aripan, nu mepaggittá sù yápu na. Á nu pakkakagiád dangà, ánna ingágad dangà ta Belsebul nga patul na anitu, á kunnasi panò yù pakkakagi ra nikayu nga mesipà nikán!"

Asinni yù Paganássingát tam?
Lukas 12:2-7

26 Á kinagi ni Apu Kesu, "Ari kayu laguk maganássing sù ira tatolay, ta awán ta ituttù da nga ari sangaw mepalappâ, á awán gapay ta ilímak da nga ari gapay sangaw mepakánnámmu. 27 Á yù nelímak nga ipakánnámmù nikayu sangaw nu gabingin, yáyù ubobugan naw sù ira tatolay sangaw nu manawák. Á kunnian gapay sù meyanasâ ta talingá naw tapè awán ta tanakuán nga makaginná, yáyù ilayalayâ naw nga kun na ajjan kayu ta utun na balay nga makkatakatol, tapè maginná nayù ira ngámin nga tatolay. 28 Á ari kayu maganássing sù ira nga mamapátay ta baggi naw lâ, gapu ta arád da makuá yù ikararuá naw nga mannanáyun. Si Namarò galâ yù ikássing naw, ta aggina yù makáwayyá nga mangnguá ta baggi na tolay ánna ikararuá na gapay sù mannanáyun nga api ta impiernu," kun na.

29 Á ta meyannung sù ángngiddù ni Namarò, kinagi ni Apu Kesu, "Ari panò tádday lâ nga pirâ yù pagá na duá nga ballì? Á mássiki nu kunnian, awán bulubugá ta mapannâ ta dabbun nga natay, mássiki lâ tádday nira, nu arán na anugutan nayù Yáma naw ta lángì. 30 Á nu kunnian yù ángngiddù na nira, nepatalugáring nikayu, ta ammu na ngámin nga meyannung nikayu, mássiki yù biláng na duddù sù ulu naw nga katággitádday. 31 Á yáyù nga ari kayu maganássing, ta kuruk nga dakal yù ángngiddù ni Namarò nikayu ánnè sù ángngiddù na ta aru nga ballì," kun na.

Yù ira Makatákkilála kâ Apu ánna yù ira Mappasirán

32 Á namappalán si Apu Kesu, á kinagi na, "Á yù ira nga makkagi ta pakiyápu ra nikán ta arubáng na tatolay, aggira gapay yù kagiak ku kâ Ammò ku ta lángì. 33 Ngam yù ira mappasirán ta arubáng na tatolay megapu nikán, arák ku ira gapay tákkilalán ta arubáng ni Ammò ku ta lángì," kun na.

Ari Mepagimammà yù ira Ari Manguruk sù ira Manguruk
Lukas 12:51-53; 14:26-27

34 Á kinagi ni Apu Kesu, "Arán naw laguk kagian ta yá iniyángè sawe dabbuno yù pamagimammà ku sù ira maddaráma. Ari kunnian yù iniyángè saw nu ari galâ yù

ipaddaráma ra, ta ajjan garè yù ira nga ari manguruk nikán. 35 Á gapu ta ari ira metádday
nikán, yáyù nga makikontará yù abbing nga laláki sù yáma na, ánna yù abbing nga babay
sù yená na, ánna yù manugáng nga babay sù katugángán na nga babay. 36 Á yù ira
kanakanáyun na tolay yù malussaw kuna.* 37 Á yù tolay nga nepallà yù ángngayâ na
sù yáma na onu yená na ánnè sù ángngayâ na nikán, ari mepángngà nga mepulù nikán.
Á yù tolay nga nepallà yù ángngayâ na sù anâ na ánnè sù ángngayâ na nikán, ari nga
mepángngà nga mepulù nikán. 38 Á ari gapay mepángngà nga mepulù nikán yù tolay
nga ari magiyangngà sù panigirigâ da kuna nayù ira ari nanguruk, mássiki áddè ta pate
na megapu sù panguruk na nikán. Á yaw keyarigán na yù tolay nga ari mangáttu ta kurù
na, nga ari tumuttul nikán. 39 Á yù tolay nga mangiddù sù áttole na sawe dabbuno, lonán
na yù pangisipà ku kuna ta áddè ta áddè. Ngam yù tolay nga lonán na yù áttole na sawe
dabbuno gapu ta panguruk na nikán, málawâ na sangaw yù mannanáyun nga áttole na
gapu ta mesipà nikán ta áddè ta áddè," kun ni Apu Kesu.

Yù Pabbalabálà ni Namarò sù ira Masserbi kuna
Markus 9:41

40 Á kinagi na gapay ni Apu Kesu, "Á yù ira nga mamaddulò nikayu nga manguruk
nikán, á kunnay ta sikán gapay yù paddulotad da. Á yù ira nga mamaddulò nikán, á
kunnay ta paddulotad da gapay yù Yámà nga naddok nikán. 41 Á yù ira nga mamaddulò
ta ábbilinák ku gapu ta sikán yù nangibilin kuna, á málawâ da gapay sangaw yù bálà da
nga kunnay sù pabbalabálà ni Namarò gapay sangaw sù ábbilinán na. Á kunnian gapay
sù ira nga mamaddulò sù napiá nga tolay gapu ta tákkilalád da ta matunung megapu sù
panguruk na nikán, málawâ da gapay sangaw yù bálà da nga kunnay sù pabbalabálà ni
Namarò gapay sangaw sù matunung nga tolay nga manguruk nikán. 42 Á yù tolay nga
mangiyawâ ta mássiki lâ tangabásu nga danum sù tádday nga abbing nga makiaripan
nikán, gapu ta mánnámmuán na ta aggina yù manguruk nikán, á bálatan na sangaw ni
Namarò gapay ta napiá," kun ni Apu Kesu.

11

Yù Initabbák ni Apu Kesu sù Iniyabbû ni Kuan
Lukas 7:18-23

1 Á kabalin ni Apu Kesu nabbilin sù ira mapulu duá nga sinullà na, nánaw nga minay
sù ira káruán nga ili nga aranni, tapè mangituddu ánna mangilayalayâ sù ira tatolay tán.
2 Á ajjan si Kuan nga Minánnigù nga napukù sù ábbalurán. Á pakarámak ni Kuan
sù kingngikingnguá ni Apu Kesu, jinok na yù ira sinudduán na nga umay sù gián ni
Apu Kesu. 3 Á yáyù nga ed da iyabbû kâ Apu Kesu, nga kud da, "Apu, sikaw panò yù
iddagám mi nga duttál nga naggapu kâ Namarò, nga kunnay sù inilayalayâ ni Kuan?
Onu iddagám mi nakuan yù tanakuán?" kud da kâ Apu Kesu. 4 Á simibbák si Apu Kesu
nira, á kinagi na, "Manoli kayu, ta en naw kagian kâ Kuan yù ngámin nga naginná
naw ánna yù nasingan naw saw giák ku. 5 Kagian naw kâ Kuan ta makasinganin yù
ira buling. Makalakárin yù ira pilay. Nammapiángin yù ira naggoggong ánna yù ira
nabbuni. Makaginnángin yù ira kitul. Á maginnanolay yù ira natay, ánna melayalayâ
yù napiá nga dámak sù ira pobare. 6 Á mapagayáyâ yù tolay nga ari mabbábáng ta
meyannung nikán, ta mammapiá yù ággián na sangaw," kun ni Apu Kesu.

Yù Kinagi ni Apu nga Meyannung kâ Kuan nga Minánnigù
Lukas 7:24-35

---

* **10:36** Mika 7:6

7 Á sù páno nayù ira sinudduán ni Kuan, nakiubobuk si Apu Kesu sù ira magaru nga
tatolay ta meyannung kâ Kuan. Á iniyabbû na nira, “Anni yù inikáyâ naw nga iningan
sù ánge naw ngaw túrin ta kalállammatán? En naw panò iningan yù tolay nga ajjan yù
nonò na nga kun na kaddà nga pagguyuguyuan na paddák? Ari gemma! 8 Á anni laguk
yù en naw iningan? En naw panò iningan yù tolay nga nabbísti ta nakástá? Ari gemma,
ta maggián ta dakal nga bale na patul yù tolay nga nabbísti ta kunnian. 9 Á anni laguk yù
en naw iningan, nu ari galâ yù ábbilinán ni Namarò! Wan! Á kuruk yù kagiak ku nikayu,
ta si Kuan yù kátannangán nga ábbilinán nga awán bulubugá ta meyárik kuna. 10 Ta aggina
yù ubobugan ni Namarò sù dán nga netúrâ nga kunniaw:
‘Yawe yù ábbilinák ku nga dobak ku ta mapolu ánnè nikaw,
tapè paránan na yù dálan nga pallakarám mu sangaw.’*
11 “Á kuruk yawe nga kagiak ku nikayu; awán ta tolay nga neyanâ sawe dabbuno nga
makáwayyá ánnè kâ Kuan nga Minánnigù. Ngam yù kagukábán nga tolay nga mesipà sù
pammagure ni Namarò, aggina yù makáwayyá ánnè kuna. 12 Á áddè ngaw ta pamegapu
na nga nangilayalayâ ni Kuan nga Minánnigù, ta áddè kunangan, makkaragâ yù ira
magaru nga tatolay nga mesipà sù pammagure ni Namarò. Á yù ira nasikan nga
mapattû, puersád da nakuan yù kesipà da sù pammagure ni Namarò. 13 Á áddè ngaw ta
áddè kunangan nepakánnámmu yù meyannung sù pammagure ni Namarò nga duttál ta
dabbuno megapu ta yù pangilayalayâ da ngaw nayù ira ngámin nga ábbilinán ni Namarò
ánna yù tunung ni Moyses, ánna yù pangilayalayâ na gapay ni Kuan nga Minánnigù. 14 Á
nu ikáyâ naw manguruk sù kinagi ra, si Kuan yù ngaw Elias nga kinagi ra nga duttál
mángin. 15 Sikayu nga makaginná, tángngagan naw laguk yù naginná naw,” kun ni Apu
Kesu.
16 Á kinagi na gapay ni Apu Kesu, “Kunnasi panò yù pangiyarigák ku nikayu nga
ginaká ni Israel ta ággawo? Ari kayu bulubugá makáppak, á yaw lâ ammu naw yù
mamaliwâ. Kunnay kayu ta ábbing nga makkukkul ta dápun, nga áppè mabbodá ánna
áppè magitanam. Á makkatakatol ira sù ira kábulud da, á kagiad da nira, 17 ‘Ngattá, ta
naggássá kami, ngam manakì kayu mattála? Á nakkansion kami ta makaraddaddam,
ngam manakì kayu gapay nga mepattatádday nikami nga matarabiángál?’ 18 Á sikayu,
kunnay kayu sù ira ábbing, ta ari kayu makáppak. Ta minay si Kuan ngam baddì lâ yù
akkákán na ánna ari bulubugá namissán. Ngam kagian naw ta nagunagán na anitu. 19 Á
sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, minayà nepakkákán ánna nepaginum sù ira tatolay.
Á kagian naw laguk, ‘Ye, masingan naw yù tolay nga nabukátù ánna minámmissán, nga
makikopun sù ira massuítì nga minátttuki ta buwì ánna yù ira káruán nga minálliwâ!’ Á
awán ta awayyá mi kâ Kuan nga mamagayáyâ nikayu. Ngam mepasingan ta kuruk nga
masírik nga naggapu kâ Namarò yù ituddu mi, megapu sù akka-akkuám mi ánna yù ira
manguruk nikami,” kun ni Apu Kesu.

Yù Pamappalán ni Apu Kesu sù ira Ari Manguruk
Lukas 10:13-15

20 Á kabalin ni Apu Kesu nakkagi karannian, pinegapuanán na nga pinappalán yù
ira tatolay nga naggián sù tallu nga ili nga pangipasinganán na ngaw ta aru nga
pinagaddátu na nga makapállâ. Ta mássiki nu nakasingan yù ira tatolay sù ira makapállâ
nga pinagaddátu na sù ili ra, arád da inibabáwi yù liwiliwâ da. 21 Á kinagi na nira,
“Kábbi kayu lâ. Makállállà kayu sangaw, sikayu nga taga Korasin! Ánna sikayu nga
taga Betseda, makállállà kayu gapay! Ta nu inipasingak ku nakuan yù pagaddatuak
ku nga makapállâ sù ira ngaw nakaliwâ nga taga Tiro ánna taga Sidon, nga kunnay sù

* **11:10** Malakia 3:1

pinagaddátù nga inipasingak ku nikayu, nabbabáwi nakuan yù ngaw ira ngámin nga tatolay ta nabayágin, á inipasingad da nakuan yù pabbabáwi ra megapu sù pabbarawási ra ta bayon ánna pagitubang da ta abu, nga kunnay sù kustombare ra. 22 Á kagian naw ta sangaw nu ukuman ni Namarò ira, narámmà yù pamagikáru na nira gapu ta kitarákè yù kingngikingnguá ra. Ngam yawe yù kagiak ku nikayu, ta mappanà yù ággián naw ánnè sù ággiád da nga taga Tiro ánna taga Sidon sangaw nu duttál yù pangukum ni Namarò.

23 "Á sikayu gapay nga taga Kapernium, ikáyâ naw panò ta meparáyaw kayu ta lángì? Ngam ari mesimmu, gapu ta yá labbetán naw sangaw garè yù api ta impiernu nga mannanáyun. Ta nu mepasingan nakuan sù ngaw ili na Sodoma yù makapállâ nga kunnay sù pinagaddátù ta gián naw, maggián lâ paga nakuan yù ili na Sodoma. 24 Á kuruk yù kagiak ku nikayu, ta sangaw nu duttál yù pangukum ni Namarò ta tatolay, mappanà yù ággián naw ánnè sù ággiád da nga taga Sodoma, nga neparámak megapu sù karákè da," kun ni Apu Kesu.

Yù Ággibannák nga Iyawâ ni Apu Kesu
Lukas 10:21-22

25 Á ta kabalin ni Apu Kesu namappalán sù ira tatolay, nakimállà laguk sù Yáma na. Á kinagi na, "Ammò, dayáwat taka, nga Yápu na ngámin nga ajjan ta lángì ánna ngámin nga ajjan ta dabbuno. Á dayáwat taka gapu ta inipakánnámmum yù kuruk nga bilim mu sù ira nga kun na abbing nga tumulù, ngam inilímak mu sù ira nga kagiad da ta nasírik ira ánna naggigiámmu. 26 Wan gemma, Ammò, ta yáyù gemma yù ikáyâ mu," kun na.

27 Á kabalin na nakimállà ni Apu Kesu kâ Yáma na, kinagi na sù ira tatolay, "Inikárgu nayù Yámà nikán yù ngámin nga ajjan ta lángì ánna dabbuno. Á awán ta makánnámmu nikán nga Anâ na nu ari galâ si Namarò nga Yámà. Á kunnian gapay nga awán ta makánnámmu sù Yámà, nu ari galâ sikán nga Anâ na ánna yù ira gapay nga ikáyâ ku nga pangipakánnámmuán kuna. 28 Á sikayu ngámin nga nabannák ánna marigirigâ, e kayu nikán, ta pagibannagat takayu. 29 Á tuppálan naw yù ipakuâ nikayu ánna gigiámmuan naw yù ituddù nikayu. Ta sikán yù masippà nga minángngabbák nikayu. Á mepagimammà kayu sangaw nikán. 30 Ta malogon nga matuppál yù ipakuâ nikayu, ánna pakálappawak ku yù jigâ naw," kun ni Apu Kesu.

12

Yù Meyannung sù Ággaw nga Pagibannák da
Markus 2:23-28; Lukas 6:1-5

1 Á ta ággaw na Sabadu, nga pagibannák da, nallakalakák di Apu Kesu, nga nattalebák sù komán nga namulán ta tarígu. Á nabisin yù ira kábulun ni Apu Kesu nga makituddu kuna. Á yáyù nga inâ da yù nataggatán nga dáwa na tarígu, nga binussilád da ta kanad da. 2 Á ajjan gapay tán yù ira Parisio, nga sigídá massísim. Á pakasingad da sù kingnguá nayù ira kábulun ni Apu, kinagi ra kâ Apu Kesu, "Masingam mu yù akka-akkuán nayù ira tudduám mu, ta potuád da yù tunung tam sù pamussil da ta tarígu ta ággawo nga pagibannák tam," kud da. 3 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Arán naw panò binibbik yù dán nga netúrâ nga meyannung sù kingnguá na ngaw ni Patul Dabid ta kabisid da ánna yù ira kábulun na? 4 Simillung si Dabid sù bale ni Namarò, á inâ na yù pán nga neyátáng kâ Namarò. Á yáyù kinád di Dabid ánna yù ira kábulun na, nga mekontará sù tunung tam, ta kagian nayù tunung ta awán ta makáwayyá nga kumán sù neyátáng kâ Namarò nu ari lâ yù ira pári.*

* **12:4** 1 Samuel 21:1-6; Libitiko 24:9

5 “Á arán naw panò binibbik yù tunung nga initúrâ ni Moyses nga meyannung ta
pakimore nayù ira pári kâ Namarò sù mangilin nga bale ni Namarò? Kinagi na ta
kunnay ta makaliwatád da yù ággaw nga ággibannák da ta káda Sabadu, megapu sù
passerbi ra kâ Namarò ta unak nayù mangilin nga bale na, ngam ari mebiláng ta liwâ
da. 6 Ginnán naw yawe nga kagiak ku nikayu. Ajjan saw yù kapiánán nga passerbián
naw nakuan ánnè sù mangilin nga bale ni Namarò. 7 Binibbik naw gemma yaw, ‘Yawe
karagaták ku, nga ari yù pangiyátáng naw nikán nu ari galâ yù pangikállà naw sù
ira kábulun naw.’ Á nu nánnámmuán naw nakuan yù kebalinán na, arán naw nakuan
paliwatan yù ira awán ta liwâ da. 8 Ta sikán lâ nga Kaká na ngámin na tatolay yù
makáwayyá nga makkagi sù mepángngà nga akkuán naw ta Sabadu, nga ággibannák,” kun
ni Apu Kesu.

Yù Tolay nga Nassesseng yù Tádday Limá na
Markus 3:1-6; Lukas 6:6-11

9 Á kabalin ni Apu Kesu nakiubobuk sù ira Parisio, nánaw nga minay sù iskuelá, nga
ággagammungád da. 10 Á ajjan tán yù tolay nga nassesseng yù tádday nga limá na. Á ajjan
gapay yù ira káruán nga malussaw kâ Apu Kesu, á sinissimmurád da gapu ta alerad da yù
awayyá ra nga mangikeká kuna. Á yáyù nga iniyabbû da kuna, “Ari panò makaliwâ yù
tolay sù tunung nu pammapián na yù matakì ta ággaw na Sabadu?” kud da. 11 Á kinagi
ni Apu Kesu nira, “Á ta ángngarigán, nu ajjan yù karneru naw nga napannâ ta abbû ta
ággaw na Sabadu, arán naw panò umay igon? 12 Á nepatalugáring sù tolay, ta napanapiá
gemma yù tolay ánnè sù ayám! Á yáyù nga iyanugù nayù tunung yù napiá nga akkuán
na tolay ta ággaw na ággibannák.”

13 Á kabalin ni Apu Kesu nanabbák karanniaw, nallipay laguk sù tolay nga nassesseng
yù limá na, á kinagi na kuna, “Sonnatam mu yù limám,” kun na. Á sinonnâ nayù tolay
yù limá na, á nammapiángin nga kunnay sù tádday nga limá na. 14 Ngam yù ira Parisio,
pakasingad da ta nammapiá yù limá na, nánaw ira, á ed da nakkaká-ubobugan nu kunnasi
yù ámmapáte ra kâ Apu Kesu.

Si Apu Kesu yù Sinullà ni Namarò nga Masserbi kuna

15 Á gapu ta ammu ni Apu Kesu yù pangigagánge nayù ira Parisio kuna, nánaw sù
lugár. Á aru yù ira tatolay nga dumaddáddán kuna, á pinammapiá na yù ira ngámin nga
máttakì. 16 Á kinagi na nira ta arád da bulubugá ipakánnámmu sù ira ta tolay, 17 tapè
matuppál yù kinagi ni Namarò nga inipeyubobuk na ngaw kâ Isaya, nga ábbilinán na,
nga kunniaw:

18 “Yawe yù pinílì nga masserbi nikán.
Aggina yù iddi-iddukak ku ánna ayatánà kuna.
Á ipè kuna yù Ikararuâ.
Á yáyù nga aggina yù mangilayalayâ ta meyannung sù taddák ku ánna yù pama-
nunnù ku sù ira ngámin nga tatolay, mássiki yù ira nga ari Kudio.
19 Ari makiramá onu makkalli.
Ari makalittang yù ággubobuk na ta kalsáda.
20 Masippà, á kábbian na yù ira marigirigâ ánna yù ira máttakì,
ánna abbágán na yù ira nga magiddi-iddak kuna,
áddè ta arán na pamalurò sù pamanunnù na nga matunung,
21 ánna umay kuna yù ira ngámin makkakerumá nga tatolay,
gapu ta matákkilalád da ta aggina yù iddanamád da.”†

† **12:21** Isaya 42:1-4

Si Apu Kesu ánna si Belsebul
Markus 3:20-30; Lukas 11:14-23

22 Á kabalin na yaw, ajjan yù ira tatolay nga minay sù gián ni Apu Kesu, á iniyánge ra
kuna yù laláki nga buling ánna umal gapay gapu ta nagunagán na anitu. Á pinammapiá
ni Apu Kesu, tapè makobobuk ánna makasingan. 23 Á napállâ ngámin yù ira tatolay, á
kinagi ra, "Yaw panò yù Ginaká ni Patul Dabid, nga kinagi nayù ira ábbilinán ni Namarò
ta iddagát tam?" kud da.
24 Ngam yù ira Parisio, ta pakaginná ra sù kinagi nayù ira tatolay, á kinagi ra, "Si
Belsebul nga yápu nayù ira anitu yù mangabbák kuna, tapè papanáwan na ira," kud
da. 25 Á ammu ni Apu Kesu yù nonopan nayù ira Parisio, á kinagi na nira, "Nu
maddaráma yù ira tatolay nga maggián sù páppatulán, mapatalián sangaw yù patul da
ánna massisinná yù ira tatole na. Á yù ira tangelián onu yù ira máttatáma ánna mássisíná,
nu ari nakástá yù áttatádde ra, mewarawarâ ira. 26 Á nu papanáwan ni Satanas yù ira
pinatuttul na nga anitu, kontarán na yù páppatulán na lápay. Á kunnasi panò laguk yù
ámmaláddá na sù pammagure na nira? Awánin gemma! 27 Á nu kuruk nakuan yù kagian
naw nga palawanak ku yù ira anitu megapu sù pakáwayyá ni Belsebul, á yù ira kábulun
naw laguk, asinni panò yù paggapuán na pakáwayyá ra nga mamalawán ta anitu? Ari
gemma naggapu kâ Belsebul. Á gapu ta naggittá yù paggapuán na pakáwayyá mi ánna
yù ira kábulun naw, á yù ira kábulun naw sangaw yù mamanunnù nikayu. 28 Á gapu ta
yù Ikararuá ni Namarò yù paggapuán nayù pakáwayyâ, mánnámmuán naw gapay laguk
ta jimittálin nikayu yù pammagure ni Namarò," kun ni Apu Kesu sù ira Parisio.
29 Á kun ni Apu Kesu paga, "Á ta ángngarigán, awán ta tullung nga magâ sù bale nayù
masikan, nu arán na paga bináluk. Á kabalin na mamáluk, awayyá na apan yù ikáyâ na
nga kukuá na. 30 Á yù tolay nga ari makipulù nikán, ikalusso nangà. Á kunnian gapay,
yù tolay nga ari mangabbák nikán nga mangunnuk, mamawwarawarâ lállaguk sù ira
tatolay nga unnurak ku nakuan. 31 Á yáyù nga kagiak ku nikayu ta mapakomá ngámin yù
makaliwâ ánna magubobuk ta narákè, ngam ari mapakomá yù mamarákè sù Mangilin
nga Ikararuá. 32 Mapakomá yù magubobuk ta narákè nikán nga Kaká na ngámin na
tatolay, ngam ari mapakomá yù magubobuk ta narákè sù Mangilin nga Ikararuá, mássiki
kunangane nga ággaw, mássiki ta áddè noka nga ággaw nga duttál," kun ni Apu Kesu nira.

Yù Keyarigán nayù Káyu ánna yù Bungá na
Lukas 6:43-45

33 Á kinagi na paga ni Apu Kesu, "Á ta ángngarigán, nu ajjan yù napiá nga káyu, napiá
gapay yù bungá na. Á kunnian gapay, nu jikkù yù káyu, jikkù gapay yù bungá na, á
ammu tam gemma mappíli ta káyu megapu sù bungá na. 34 Sikayu yù kun na ánâ na
iráw, ta kitarákè ngámin yù ubobugan naw! Á yá lâ ubobugan na tolay yù ajjan ta nonò
na. 35 Yù napiá nga tolay, tuppálan na yù napiá nga naggapu sù napiá nga nonò na. Á
yù narákè nga tolay, kitarákè yù ággangnguá na ánna ággubobuk na megapu sù narákè nga
nonò na. 36 Á yawe yù kagiak ku nikayu, ta sangaw nu duttál yù ággaw nga pangukum
ni Namarò, á tabbagan nayù ira tatolay nga katággitádday yù inubobuk na nga awán ta
serbi na. 37 Ta mapakomá kayu onu mapagikáru kayu megapu sù inubobuk naw," kun
ni Apu Kesu.

Yù Pagiddak nayù ira Tatolay ta Pamagaddátu ni Apu Kesu
Markus 8:11-12; Lukas 11:29-32

38 Á ajjan tán yù ira káruán nga Parisio ánna yù ira mangituddu ta tunung. Á kinagi ra
kâ Apu Kesu, "Mesturu," kud da, "ipasingam mu ngè nikami yù pagaddatuam mu, tapè
matákkilalám mi nu kuruk nga sikaw yù iddagám mi nga naggapu kâ Namarò," kud da.

39 Á, “Anni ngillâ danniaw nga tatolay ta karanniaw nga ággaw, nga narákè, nga awán
ta panguruk da kâ Namarò!” kun ni Apu Kesu. “Kiddaw kayu lâ kiddaw ta panákkilalán
naw! Ngam awán ta mepasingan nikayu, nu ari lâ yù panákkilalán nga nepasingan ngaw
megapu kâ Jona, nga ábbilinán ni Namarò. 40 Ta naggián ngaw si Jona sù bitúká na dakal
nga sirá ta tallu nga ággaw. Á kunnay kâ Jona ngaw, kunnian gapay sangaw nikán nga
Kaká na ngámin na tatolay, ta maggiánà sangaw ta tallu nga ággaw sù unak na dabbun.
41 Á sangaw nu duttál yù ággaw nga pangukum ni Namarò, manáddak yù ira ngaw tatolay
nga taga Ninaba, nga mamaliwâ nikayu, gapu ta nabbabáwi ira ngaw ta liwiliwâ da
megapu sù pangilayalayâ ni Jona, á ajjanin yù minay saw nikayu nga makáwayyá ánnè
kâ Jona. 42 Á yù ngaw rena nga nammaguray túrin ta Abagátán, aggina gapay yù umay
sangaw nu duttálin yù ággaw nga pangukum, nga mangikeká nikayu, gapu ta minay
ngaw nga naggapu ta arayyu nga lugár, tapè en na ginnán yù sírik nga inituddu na ngaw
ni Patul Solomon, á ajjanin yù minay saw nikayu nga makáwayyá ánnè kâ Solomon,” kun
ni Apu Kesu.

Yù Tolay nga Sinolián na Anitu
Lukas 11:24-26

43 Á kinagi ni Apu Kesu paga nira, “Á ta ángngarigán, nu ajjan yù anitu nga mallawán
sù tolay nga nagunagán na, umay mappassapassiár ta namagá nga lugár, nga magalek
ta pagibannagán na. Á sangaw nu awán ta málerán nayù anitu, 44 á kun na lâ ta nonò na,
‘Toliak ku lápay yù nánawák ku,’ kun na. Á labbè nayù anitu sù tolay, málek na nga kun
na balay nga napakarenuánin, ta awán ta maggián tán. 45 Á yáyù nga en na apatan yù
pitu nga kábulun na nga anitu, nga narákè ánnè kuna, á tullung yù ira walu nga maggián
ta tolay. Á nappanà laguk yù ággián nayù tolay nga nagunagán na ngaw nayù tádday lâ.
Á kunnian sangaw gapay yù mesimmu sù ira narákè nga tatolay kunangane nga ággaw,”
kun ni Apu Kesu.

Yù ira Wáwwagi ni Apu Kesu ánna yù Yená na
Markus 3:31-35; Lukas 8:19-21

46 Á ta pakiubobuk ni Apu Kesu sù ira tatolay, limibbè yù yená na ánna yù ira wáwwagi
na. Á ajjan ira ta lawán nga magiddak, ta ikáyâ da makiubobuk kuna. 47 Á yáyù nga
ajjan yù minay nakkagi kâ Apu Kesu, á kinagi na, “Ajjan ta lawán di Yenám ánna yù ira
wáwwagim, á ikáyâ daka nga kobobuk,” kun na. 48 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na
kuna, “Asinni yù yenâ? Á asinni gapay yù ira wáwwagì?” kun na. 49 Á sinonnâ na yù
limá na ánna inituddu na yù ira sinudduán na nga ajjan tán, á kinagi na, “Masingam mu
yawe ira, nga kunnay sù yenâ ánna yù ira wáwwagì. 50 Ta yù ira ngámin nga manguruk
kâ Yámà nga ajjan ta lángì ánna manuppál sù ipakuá na nira, aggira yù kun na wáwwagì
nga lálláki ánna bábbay ánna kun na yenâ,” kun na.

13

Yù Ángngarigán nga Meyannung sù Minámmulá ta Bini
Markus 4:1-9; Lukas 8:4-8

1 Á tán galâ nga ággaw, nánaw si Apu Kesu sù balay, á minay nagitubang ta aggik
na bebay. 2 Á kitáru yù ira tatolay nga nagarimummung kuna ta karagátán. Á yáyù
nagalì nga minay nagitubang si Apu Kesu sù barangay, á naggián yù ira tatolay, nga
gitatáddagán ta aggik. 3 Á pangituddu ni Apu Kesu nira, nagángngarigán sù aru nga
inituddu na. Á kinagi na nira, “Ajjan yù minákkomán nga minay nangiwárì ta bini sù
ákkomanán na. 4 Á pangiwárì na sù bini, negassì ta aggik na dálan yù baddì, á kinán na
mammánù. 5 Á ajjan gapay yù bini nga negassì ta kabatuán, nga nabì lâ nga nattubbu

gapu ta baddì garè yù dabbun na. 6 Á yáyù nga nabì lâ nalelay yù kapássungngì, á
pattangngá na ággaw, dagarágâ nga nakatáng, gapu ta ari nakapapponak yù gamù na.
7 Á ajjan yù bini nga negassì gapay ta kasisítán. Á gapu ta alistu yù áddakal nayù sî, ari
nakarakal yù bini. 8 Á yù káruán nga bini, nepay sù napiá nga dabbun. Á yáyù nga
jiminakal ánna nabbungá. Ajjan nga kustu yù bungá na, ánna ajjan nga aru yù bungá
na, ánna yù káruán nga kitáru yù bungá na. 9 Á sikayu nga makaginná, tángngagan naw
laguk yù kagiak ku nikayu," kun ni Apu Kesu.

Yù Gapu nayù Pagángngarigán ni Apu Kesu sù Pangituddu na
Markus 4:10-12; Lukas 8:9-10

10 Á minay laguk yù ira sinudduán ni Apu Kesu, á iniyabbû da, "Anni má ta
magángngarigán ka nu tudduám mu yù ira tatolay?" kud da kuna. 11 Á simibbák si
Apu Kesu, á kinagi na nira, "Ari lâ aggira yù neddán, nu ari galâ sikayu yù neddán ta
pakáwayyá naw nga makánnámmu sù ngaw nelímak nga meyannung sù pammagure ni
Namarò ta lángì. 12 Á yù tolay nga magginná ánna makánnámmu, malannapán sangaw
yù nánnámmuán na. Ngam yù tolay nga ari magginná ta napiá, mári kuna sangaw
mássiki yù baddì nga kagian na nga kánnámmuán na. 13 Á yáyù nga iyarigák ku yù
ituddù sù ira tatolay, gapu ta maggigimmúlák ira, ngam arád da matákkilalán yù kuruk,
ánna maggiginná ira, ngam arád da maginná ánna arád da mánnámmuán. 14 Á yáyù nga
megapu nira, matuppál yù kinagi na ngaw ni Isaya, nga ábbilinán ni Namarò. Kunniaw
yù inipetúrâ na ngaw ni Namarò kuna:
'Ginná kayu lâ ginná, ngam arán naw mánnámmuán,
ánna singan kayu lâ singan, ngam arán naw matákkilalán.
15 Danniaw ira nga tatolay, lalang ira, ta arád da ikáyâ mannononò sù kuruk,
á yáyù nga mabbáli mataggâ yù nonò da.
Kitakitul ira ánna inikimmà da yù matá ra,
marakè masingad da, ánna maginná ra,
ánna mánnámmuád da yù bilin nga meyannung nikán,
á nu mabbabáwi ira nakuan sù liwâ da,
pakomák ku ira nakuan.'*
16 "Ngam sikayu, napiá yù ággián naw, gapu ta matákkilalán naw yù masingan naw
ánna mánnámmuán naw yù maginná naw. 17 Á kuruk yù kagiak ku nikayu. Aru yù
ira ngaw ábbilinán ni Namarò ánna yù ira ngaw napiá nga tatolay nga matunung, nga
máyâ nga maningan karanniaw nga masingan naw kunangan, ngam arád da nasingan,
ánna inikáyâ da nga maginná yù ngámin nga maginná naw kunangan, ngam arád da
naginná," kun ni Apu Kesu sù ira sinudduán na.

Yù Keyarigán nayù Minámmulá ta Bini
Markus 4:13-20; Lukas 8:11-15

18 Á kinagi na paga nira ni Apu Kesu, "Ginnán naw laguk yù kebalinán nayù
ángngarigák ku nga meyannung sù minángngiwárì ta bini. 19 Yaw yù kebalinán na bini
nga natágâ ta aggik na dálan, yù tolay nga makaginná sù bilin nga meyannung sù
pammagure ni Namarò, ngam arán na kánnámmuán. Á umay laguk si Satanas, á irián na
yù bilin nga naginná nayù tolay. 20 Á yù bini nga negassì ta kabatuán yù keyarigán nayù
tolay nga dagarágâ nga magayáyâ nga mangalawâ sù bilin nga maginná na. 21 Ngam
kunnay ta bini nga ari makapaggamù ta kabatuán, ari mepatattam ta napiá yù bilin
ni Namarò ta nonò nayù tolay, gapu ta inililling á na, á yáyù nga ari napasigaggà yù
panguruk na. Á sangaw nu marigirigâ yù tolay megapu sù panguruk na kâ Namarò,

* **13:15** Isaya 6:9-10

mabì lâ mallurâ, ánna likuránán na yù panguruk na. 22 Á yù bini nga natágâ sù kasisítán
yù keyarigán nayù tolay nga makaginná sù ubobuk ni Namarò, ngam gapu ta burung
na ta jigâ nga umay nakuan kuna ánna yù pakkaragâ na nga mangunnuk sù aru nga
magannagannuk nga kukuá na, arán na tángngagan yù napiá nga ipakuá ni Namarò
kuna. Á ta kunnay ta bini ta kasisítán nga ari makarakal ánna ari makapabbungá,
kunnian gapay sù bilin ni Namarò, ta ari mepatattam ta nonò nayù tolay. 23 Á yù
kebalinán nayù bini nga newárì sù napiá nga ákkomanán, yáyù yù tolay nga magginná
sù bilin ni Namarò ánna kánnámmuán na. Á tángngagan na ta napiá, ánna kurugan na.
Á tuppálan na yù napiá nga ipakuá ni Namarò kuna, nga kunnay ta ajjan nga kustu yù
bungá, ánna ajjan nga aru yù bungá na, ánna yù káruán nga kitáru yù bungá na."

Yù Ángngarigán nga Meyannung ta Kaddà nga Nepattubbu ta Bini

24 Á ajjan paga yù tádday nga ángngarigán nga inistoriá ni Apu Kesu sù ira tatolay.
"Á meyárik yù pammagure ni Namarò sù tolay nga nangiwárì sù napiá nga bini sù
ákkomanán na. 25 Á ta pakkaturuk da ngámin, minay yù kalusso na, á inimulá na yù
kaddà sù komán nga nemulán na tarígu. Á kabalin na nangiwárì sù komán, nánaw. 26 Á
nattubbu yù bini nga tarígu, á naddáwa. Á paddáwa nayù tarígu, nattubbu gapay yù
kaddà. 27 Á yù ira aripan nayù makákkuá sù ákkomanán, ed da kinagi sù yápu ra, 'Apu, ari
panò napiá yù bini nga nipemulám sù ákkomanám mu? Á anni má ta mattubbu gapay yù
kaddà? Isaw panò paggapuán na?' kud da. 28 'Á yaw inimulá nayù malussaw nikán,' kun
nayù yápu ra. Á kinagi ra kuna, 'Apu, baddulam mi panò yù kaddà laguk?' 29 'Ari lábbì,'
kun na nira, 'marakè mekanakanâ mabaddul gapay yù tarígu,' kun na. 30 'Paguráyán
naw lâ tapè mepaggigittá nga tulluâ yù tarígu sù kaddà, áddè ta kagaták na. Á sangaw
nu magaták, kagiak ku sù ira maggaták ta papoluad da nga baddulan yù kaddà, pángè
da babbaran, tapè tuggiad da sangaw. Á kabalid da mamabbak sù kaddà, gatabad da
laguk yù tarígu, tapè pakappiád da sù ággubbuák ku,' kun na."

Yù Keyarigán nayù Kabadditán nga Bukal ánna yù Áppalappák ta Pán
Markus 4:30-34; Lukas 13:18-21

31 Ajjan paga yù ángngarigán nga kinagi ni Apu Kesu nira. "Kunniaw yù keyarigán
nayù pammagurayán ni Namarò ánna yù ira tatolay nga mesipà sù pammagure na.
Kunnay sù kabadditán nga bukal, nga inimulá na tolay sù ákkomanán na. 32 Á mássiki
nu kabadditán sù ngámin makkakerumá nga bukal, dumakal sangaw, nga mabbáli ta
káyu, nga karakalán nayù ira ngámin nga mulá, á umay nga magumù yù ira mammánù
sù ira pangá na."

33 Á nagángngarigán si Apu Kesu paga, á kinagi na nira, "Meyárik gapay yù pammagure
ni Namarò sù áppalappák ta pán nga inâ na babay nga inikiruk na sù arená áddè ta
nekiruk ta napiá. Á limippák yù ngámin nga pán," kun na.

34 Á ta pangituddu ni Apu Kesu sù ira magaru nga tatolay, nagángngarigán sù ngámin
nga inituddu na. Awán bulubugá ta inubobuk na nira, nu arán na galâ iniyángngarigán.
35 Á yáyù nga natuppál yù nakagi nayù ngaw ábbilinán ni Namarò, nga kunniaw:
"Magángngarigánà lâ sangaw nu tudduák ku yù ira tatolay.
Á kagiak ku nira yù nelímak nga ari paga nánnámmuán áddè ngaw sù kaparò na dabbuno
ta áddè kunangan."†

Ibukalán ni Apu Kesu yù Kebalinán nayù Kaddà

† **13:35** Salmo 78:1-3

36 Á kabalin na yaw, nánaw laguk si Apu Kesu nga minay simillung ta balay. Á jimikkì
kuna yù ira sinudduán na, á kinagi ra kuna, “Ibukalám mungè nikami yù ángngarigán
nga meyannung sù kaddà ta ákkomanán,” kud da. 37 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Wan,
á. Yù tolay nga nammulá sù napiá nga bukal, aggina yù keyarigák ku, nga Kaká na
ngámin na tatolay. 38 Á meyárik ta ákkomanán yù dabbuno. Á yù napiá nga bukal nga
nemulá sù ákkomanán, yáyù keyarigán nayù ira tatolay nga mesipà sù pammagure ni
Namarò. Á yù kaddà yù keyarigán nayù ira makiyáma kâ Satanas, nga maddok sù ira
narákè. 39 Á yù malussaw, nga nangiwárì ta kaddà, aggina gemma si Satanas. Á yù ággo
na kagaták nayù nemulá, yáyù keyarigán nayù pagáddekán na ággaw. Á yù ira maggaták
yù keyarigán nayù ira daroban ni Namarò.
40 “Á kunnay ta mabaddul ánna matuggi yù kaddà, kunnian gapay yù mesimmu
sangaw nu pagáddekán na ággaw. 41 Ta sangaw nu duttál yane ággaw, á sikán nga Kaká
na ngámin na tatolay, dobak ku yù ira daroban nga umay mangukum sù ira ngámin nga
tatolay nga mamalliwâ sù ira kábulud da, ánna yù ira ngámin nga mangnguá ta narákè.
42 Á itabbà da ira ngámin ta gumaggággáng nga api sù impiernu, á gikuletán ira ánna
mangngarangngaringngì ira ta jigâ da. 43 Ngam yù ira tatole ni Namarò, mepaggián ira
kâ Yáma ra sù pammagurayán na, á maddalingáráng ira nga kunnay ta bilák. Á sikayu
nga makaginná, tángngagan naw laguk yù kagiak ku nikayu,” kun ni Apu Kesu.

Yù Tallu nga Ángngarigán nga Meyannung sù Pammagure ni Namarò

44 Á nagángngarigán paga si Apu Kesu, á kinagi na, “Yù pammagure ni Namarò sù
ira nga mesipà kuna, kunnay gapay sù aru nga pirâ nga nekokkok ta ákkomanán. Á
nakesimmu yù tolay ta pirâ. Á pakálek na, nepallà yù pagayáyâ na. Á yáyù nga
tábbunán na, á en na laguk iláku ngámin yù kukuá na, tapè manoli nga en na gatángan
yù ákkomanán,” kun ni Apu.
45 Á kinagi ni Apu Kesu paga, “Á kunniaw gapay yù keyarigán nayù pammagure ni
Namarò. Ta ajjan yù tolay nga minálláku, á en na aleran yù paddayan na ta dusáriu, nga
nanginá yù katággitádday. 46 Á pakálek na sù tádday nga kakástán, en na iniláku ngámin
yù kukuá na tapè gatángan na yù kakástán,” kun na.
47 Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Yawe gapay yù keyarigán nayù pammagure ni
Namarò sù ira tatole na. Kunnay sù tabukul nga nipe ra ta bebay, tapè málâ da yù
makkakerumá nga sirá. 48 Á sangaw nu mapannu yù tabukul, igod da, á magitubang
ira nga mamassisinná ta sirá ta meyannung sù kaláse ra, tapè ipe ra sù lappi ra yù napiá
ánna itabbà da yù jikkù. 49 Á kunnian gapay sangaw nu pagáddekán na ággaw. Ta umay yù
ira daroban tapè isinná ra yù ira narákè nga tatolay sù ira napiá nga tatole ni Namarò.
50 Á itabbà da yù ira narákè sù gumaggággáng nga api ta impiernu. Á gikulukuletán ira
ánna mangngarangngaringngì ira gapu ta jigâ da.”
51 Á kabalin na nagángngarigán ni Apu Kesu, iniyabbû na sù ira sinudduán na,
“Nánnámmuán naw panò yù kebalinán na ngámin danniaw nga pagángngarigák ku?” kun
na nira. “Ammán,” kud da kuna. 52 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Á yù ira ngámin nga
maggigiámmu sù tunung ni Namarò, nga manguruk sù netuddu, ánna mesipà ira sù
pammagure ni Namarò, meyárik ira ta maríku, nga ammu na mangiyusá sù ngámin nga
aruátan na, nga dán nga pinakappián na ta bale na, ánna yù bagu nga aruátan na gapay,”
kun ni Apu Kesu.

Yù Pangipuerá ra kâ Apu Kesu nayù ira Katangelián na
Markus 6:1-6; Lukas 4:16-30

53 Á ta kabalin ni Apu Kesu nagángngarigán, nánaw laguk. 54 Á nanoli ta ili na. Á minay sù iskuelá nga ággagammungád da, á inituddu na yù ira katangelián na. Á pangituddu na nira, napállâ ira sù ituddu na. Á kinagi ra, “Sisaw panò nangápán na sù kasírik na ánna yù pakáwayyá na nga mamagaddátu?” kud da. 55 “Ari pánò nga aggina yù anâ nayù kalapinteru? Á si Maria gemma yù yená na, ánna yù ira wáwwagi na di Ime, kári Kusè, si Simon, ánna si Kudas. 56 Á ari panò mepaggián saw nittam gapay ngámin yù ira wáwwagi na nga bábbay? Sisaw panò nagiskuelán na nga naggigiámmuán na ta ngámin karanniaw?” kud da. 57 Á napporay ira kâ Apu Kesu. Á yáyù nga kinagi ni Apu Kesu nira, “Pakimorayád da yù ábbilinán ni Namarò ta ngámin nga lugár. Ngam yù ira katangelián na ánna kanakanáyun na, awán ta ákkimore ra kuna,” kun na. 58 Á yáyù nga baddì lâ yù pinagaddátu na sù ili na, gapu ta awán ta ángnguruk da kuna.

14

Yù Kaputul ni Kuan nga Minánnigù
Markus 6:14-29; Lukas 9:7-9

1 Á tán nga ággaw, si Patul Erodo yù mammaguray ta Galilia. Á narámak nayù patul yù akka-akkuán ni Apu Kesu. 2 Á yáyù nga kinagi na sù ira gádde na, “Yane meparámak, aggina si Kuan nga Minánnigù, nga naginnanolayin. Yáyù gapu na nga makáwayyá nga mamagaddátu!” kun nayù patul. 3 Yáyù kagian ni Patul Erodo gapu ta inipagápù na ngaw si Kuan, nga inipegálù na ánna inipapukù na, megapu kâ Erodia nga atáwa na. Ta inatáwa ni Patul Erodo si Erodia, nga atáwa ni Pilippi, nga urián nayù patul. 4 Á nalussaw si Erodia kâ Kuan ngaw, megapu sù kinagi na sù patul nga atáwa na, nga “Mekontará ta tunung yù pangatáwam kâ Erodia, nga atáwa nayù uriám mu!” kun ni Kuan ngaw kâ Patul Erodo. 5 Á yáyù nga inikáyâ na papatáyan ni Patul Erodo si Kuan, ngam naganássing sù ira Kudio gapu ta inibiláng da ta ábbilinán ni Namarò.

6 Á jimittál yù panaddamád da ta keyanâ nayù patul. Á pappabbúyá ra, nattála yù magingánay, nga anâ ni Erodia, nga yù siúmán nayù patul, ta arubáng di patul ánna yù ira álliuk na. Á nepallà yù ayâ nayù patul nga naggíraw ta pattála nayù abbing. 7 Á yáyù nga nappagássingán nga nangitabbá yù patul ta iyawâ na kuna yù maguray lâ nga kiddawan na. 8 Á en na laguk nayù abbing nga iniyabbû kâ innò na nu anni yù kiddawan na. Á kinagi ni Erodia sù anâ na yù kagian na sù patul. Á kinagi nayù abbing sù patul, “Iyawâ mu nikán sawe yù ulu ni Kuan nga Minánnigù nga nepay ta ámmagonán,” kun na.

9 Á pangikomá nayù magingánay sù ulu ni Kuan, nakalò yù daddam nayù patul. Ngam gapu sù pangipagássingán na sù arubáng nayù ira álliuk na, inibilin na ta matuppál yù kinagi nayù abbing. 10 Á dagarágâ nga pinutulád da si Kuan sù ábbalurán. 11 Á inituluk da yù ulu na nga nepay ta ámmagonán, nga iniyawâ da sù magingánay. Á iniyawâ na laguk kâ innò na. 12 Á yù ira sinudduán ni Kuan, pakaginná ra ta kunniaw, ed da inâ yù baggi na, ta initanam da. Á ed da laguk iniparámak kâ Apu Kesu.

Yù Pamakán ni Apu Kesu sù ira Límáribu nga Tatolay
Markus 6:30-44; Lukas 9:10-17; Kuan 6:1-14

13 Á ta pakarámak ni Apu Kesu sù nesimmu kâ Kuan, nattakay ta barangay nga nánaw, nga minay ta kalállammatán. Á pakarámak nayù ira tatolay sù páno ni Apu Kesu, nánawád da ngámin yù ira ili ra, á nappatalay ira nga jiminádddán kuna. 14 Á pakáddè ni Apu Kesu ta aggik, minutták ta barangay, á giminon ta kannak, á nasingan na yù magaru nga tatolay. Á nepallà yù allà na nira, á pinammapiá na ngámin yù ira máttakì nira.

15 Á ta púgágin, minay kâ Apu Kesu yù ira sinudduán na. Á kinagi ra kuna,
“Kalállammatán yawe giát tam, á mággè gabingin,” kud da. “Papanáwam mu bì yù ira
tatolay, tapè umay ira gumátáng ta kanad da tukewà babálay,” kud da. 16 Á kinagi ni Apu
Kesu nira, “Ari máwák nga mánaw ira. Sikayu yù mamakán nira,” kun na. 17 Á kinagi
ra kuna, “Ajjan saw lillímá bullung nga pán ánna dudduruá lâ nga sirá,” kud da kuna.
18 “Iyánge naw saw nikán,” kun ni Apu Kesu nira. 19 Á pinagitubang na laguk yù ira
tatolay, ta nakástá nga kakáddapán yù giád da. Á pakálâ ni Apu Kesu sù límá bullung
nga pán ánna duá nga sirá, natténguk ta lángì, á nabbalabálà kâ Namarò sù kanan. Á
giddigidduá na yù pán, á iniyawâ na sù ira sinudduán na, tapè isinek da sù ira tatolay.
20 Á kiminán ira ngámin, á nabattuk ira. Á yù ira sinudduán na, ed da inunnuk yù buná
ra, á mapulu duá nga lappi yù nagunnurád da. 21 Á límá ribu nga lálláki yù kiminán, ánna
yù ira bábbay ánna ábbing gapay.

Mallakák si Apu Kesu ta Utun na Danum
Markus 6:45-52; Kuan 6:15-21

22 Á gapu ta mággè gabingin, lage na pamalabbè ni Apu Kesu sù ira tatolay ta bale
ra, pinatake na ta barangay yù ira sinudduán na, ta pinapolu na ira nga dumákì ta
dammáng. 23 Á pamapáno na sù ira tatolay, giminon nga maguroray ta puddul, tapè
makimállà sù Yáma na. Á pajjibbakin, ajjan paga si Apu Kesu nga maguroray tán.
24 Á keggá na paga ni Apu Kesu ta puddul nga makimállà kâ Namarò, nakárayyungin
yù barangay nga nattakayán nayù ira sinudduán na, nga nakáddè ta tangngá na bebay,
nga mepappáttu ta palung, gapu ta arubangad da yù paddák. 25 Á ta maddaggunin
mannawák, nallakalakák si Apu Kesu sù utun na danum, nga jimikkì sù barangay nga
nattakayád da. 26 Á pakasingan nayù ira sinudduán na kuna nga mallakalakák ta utun
na danum, nakkalli ira ta nepallà yù assing da, á “Ye! Annáni! Annáni!” kud da. 27 Ngam
dagarágâ nga kinagi ni Apu Kesu nira, “Sikán yaw! Ari kayu maganássing,” kun na.
28 Á pakkagi ni Apu karannian, “Apu,” kun ni Eduru, “nu kuruk nga sikaw, agálám
makè laguk ta mallakágà sawe utun na danum nga umay nikaw tán,” kun na. 29 Á kinagi
ni Apu Kesu kuna, “Wan, umay ka saw,” kun na. Á kinuruk na laguk ni Eduru, á gimitták
ta barangay, á nallakák ta utun na danum nga minay kâ Apu Kesu. 30 Ngam pakasingan
na ta dakal yù palung megapu sù paddák nga nasikan, naganássing. Á limimmak, á
nakkalli nga kinagi na, “Apu, iyígù mà bì!” kun na. 31 Á dagarágâ nga singngalán ni Apu
Kesu yù limá na, á ginápù na. “Anni ngillâ ta kabaddì na ángngikatalà mu nikán! Ngattá,
ta mabbábáng ka?” kun ni Apu Kesu kuna. 32 Á nappittà ira ta barangay, á dagarágâ nga
nattukkâ yù paddák. 33 Á yù ira nga ajjan sù barangay, jináyo ra si Apu Kesu, á kinagi ra,
“Apu, kuruk nga sikaw yù Anâ ni Namarò!” kud da.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù ira Máttakì ta Purubinsia na Gennesaret
Markus 6:53-56

34 Á pakáddè di Apu Kesu ta dammáng, naddung ira ta Gennesaret. 35 Á yù ira tatolay
nga taga Gennesaret, natákkilalád da si Apu Kesu. Á yáyù nga ed da iniparámak yù labbè
na tán ta ngámin nga tatolay ta lugár da. Á iniyánge ra kuna yù ira ngámin nga máttakì.
36 Á nakimi-imállà ira kuna ta anugutan na nga siggeran nayù ira máttakì yù kiddanán
nayù barawási na. Á nammapiá ngámin yù ira nga naniggek kuna.

15

Yù Ituddu nayù ngaw ira Naggaká sù ira Kudio
Markus 7:1-13

1 Á ajjan yù ira Parisio ánna yù ira mesturu nga mangituddu ta tunung na Kudio, nga
naggapu ta Jerusalem, á minay ira kâ Apu Kesu. Á iniyabbû da kuna, 2 "Ngattá, ta arád
da tuppálan nayù ira sinudduám mu yù kustombare nayù ira ngaw naggaká nittam? Nu
kumán ira, arád da baggawán yù limá ra, nga nekontará gemma sù kustombare tam
ngámin," kud da. 3 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, "Á sikayu, ngattá, ta giddang
naw yù bilin ni Namarò, tapè tuppálan naw yù kustombare naw? 4 Ta kinagi ni Namarò,
'Makimoray kayu sù ira darakal naw ánna iddi-iddukan naw ira.' Á kinagi na gapay,
'Mapapátay laguk yù tolay nga mangiparaparákè sù yáma na ánna yená na.'* 5 Ngam
sikayu, kagian naw ta ángngarigán nu ajjan yù tolay nga makkagi kári ammò na kâ innò
na ta awán ta awayyá na nga mangabbák nira gapu ta neyátáng lâ kâ Namarò yù kukuá
na nga ángngabbák na nira nakuan, 6 á arán nen máwák nga abbágán yù ira darakal na. Á
gapu ta kunnian yù ángngituddu naw, inuli naw yù ubobuk ni Namarò tapè tuttulan naw
yù ággangnguá naw! 7 Sikayu nga áppè pípiá! Kuruk nga nekanná nikayu yù inipetúrâ na
ngaw ni Namarò kâ Isaya, nga kunniaw:
8 'Danniaw nga tatolay,' kun ni Namarò, 'dayáwad dangà megapu sù simù da,
ngam arayyu yù nonò da nikán.
9 Awán ta serbi nayù pakimore ra nikán,
gapu ta ibiláng da ta bilin ni Namarò yù ituddu ra lápay,
nga naggapu galâ ta nonò na tolay,' kun ni Namarò."†

Yù Mamaddaping ta Tolay
Markus 7:14-23

10 Á kabalin ni Apu Kesu nga nakkagi karannian, inagálán na yù ira tatolay, á kinagi
na nira, "Ginnán naw yawe nga kagiak ku nikayu, tapè kuruk nga kánnámmuán naw,"
kun na. 11 "Ari yù kanan nga itallung na tolay ta simù na yù mamaddaping ta tolay, nu
ari galâ yù iniyubobuk na nga mallawán ta simù na yù paggapuán nayù karaping na. Yù
pagubobuk na ta narákè nga naggapu ta nonò na, yawe yù mangari sù awayyá na nga
makimoray kâ Namarò," kun ni Apu Kesu.

12 Á yáyù nga minay laguk kâ Apu Kesu yù ira sinudduán na, á kinagi ra kuna, "Apu,
arám mu panò ammu ta natakitán yù nonò nayù ira Parisio ta pakaginná ra sù kinagim?"
13 "Wan ay," kun ni Apu Kesu. "Á mabaddul sangaw gemma ngámin nga katággitádday
nga mulá nga arán na inimulá nayù Yámà nga ajjan ta lángì. 14 Paguráyán naw lâ yù
ira buling nga mangering sù ira kagittá ra nga buling nga umay mappetuluk nira. Á nu
ituddu na buling sù kabbulun na nga buling yù pallakarád da, mapannâ ira duá sangaw
ta abbû," kun na.

15 Á kinagi na laguk ni Eduru kuna, "Ibukalám mungè nikami yù kebalinán nayù
ángngarigán nga kinagim nira," kun na. 16 Á kinagi ni Apu Kesu, "Arán naw panò lâ
paga kánnámmuán? 17 Arán naw panò ammu ta maguray lâ nga kanan yù itallung na
tolay ta simù na, umay galâ ta bitúká na, á mallawán sangaw? 18 Ngam ta pagubobuk
na, yù mallawán ta simù na, yaw naggapu ta nonò na tolay, á yáyù yù mamaddaping
ta tolay, ánna mangari sù awayyá na nga makimoray kâ Namarò. 19 Ta yù nonò na
tolay yù paggapuán nayù narákè nga ággangnguá na nga mamapátay, mangarallaw ánna
makikarallaw, makkokò, á malladduk nga massistígu, ánna mallilíbâ. 20 Danniaw yù
mamaddaping ta tolay ánna mangari ta awayyá na nga makimoray kâ Namarò. Ngam
nu kumán nga ari mabaggawán yù limá na, ari yian yù mamaddaping ta tolay," kun ni
Apu Kesu.

Yù Pangikatalà nayù Babay nga Ari Kudio
Markus 7:24-30

* **15:4** Esodo 20:12; 21:17 † **15:9** Isaya 29:13

21 Á nánaw laguk si Apu Kesu tán nga lugár, nga minay ta lugár nayù ira ili na Tiro ánna
Sidon. 22 Á ajjan tán yù babay nga taga Kenan, nga minay kâ Apu Kesu. Á inikatol na nga
kinagi kâ Apu Kesu, “Ikállà makè, Apu, sikaw nga Ginaká ni Patul Dabid, ta narigirigâ
yù anâ ku nga babay, nga nagunagán na anitu!” kun nayù babay. 23 Ngam ari bulubugá
simibbák si Apu Kesu. Á nakkallakalli yù babay nga jiminádddán nira. Á yáyù nga jimikkì
kâ Apu Kesu yù ira sinudduán na nga makikomá kuna, á kinagi ra, “Apu, papanáwam mu
bì yù babay,” kud da kuna.
24 Á gapu ta ari Kudio yù babay nga makkiddaw kâ Apu Kesu, kinagi ni Apu Kesu,
“Jinok nangà nayù Yámà, tapè ek ku tudduán yù ira ginaká ni Israel, nga meyárik ta
nagawáwán nga karneru.” 25 Á pakkagi ni Apu Kesu karanniaw, namalittúkak yù babay
sù arubáng na, á kinagi na, “Apu, abbágám mà bì,” kun na. 26 Á simibbák si Apu Kesu,
á kinagi na kuna, “Ari mepángngà nga mepamakán sù ítu yù mepamakán nakuan sù
abbing.” Yáyù kinagi ni Apu, gapu ta ari Kudio yù babay nga makikomá kuna, á meyárik
yù ira ari Kudio ta ítu, nga ari mesipà sù ira Kudio, nga tatole ni Namarò. 27 Á simibbák
yù babay, á kinagi na, “Wan, Apu. Ngam yù ira ítu, kanad da yù buttá nga naggapu ta
lamesá nayù yápu ra,” kun nayù babay kuna. 28 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu sù babay,
“Tíyá, mapalurò laguk yù ikáyâ mu megapu sù napasigaggà nga ángngikatalà mu nikán.”
Á dagarágâ nga nammapiá yù anâ nayù babay.

Yù Pammapiá ni Apu Kesu sù Aru nga Tatolay

29 Á nánaw si Apu Kesu tán, nga nappatalay. Á nattalebák ta aggik na bebay na Galilia,
á giminon sù puddul, á nagitubang tán. 30 Á jiminádddán kuna yù kitáru nga tatolay nga
mangiyángay sù ira pilay, pukul ánna nagappul, buling, umal, ánna aru paga nga máttakì,
nga inipe ra ta arubáng na. Á pinammapiá na ira ngámin. 31 Á napállâ yù ira tatolay ta
pakasingad da ta nammapiángin ngámin yù ira máttakì nga mepulù nira, ta naginná ra
nga makobobugin yù ira umal, á nasingad da yù ira pukul ánna nagappul nga egga ngin
yù limá ra ánna takki ra, ánna makalakák yù ira pilay, ánna makasinganin yù ira buling.
Á jinaráyo ra si Namarò, nga pakimorayán nayù ira ginaká ni Israel.

Yù Pammakán ni Apu Kesu ta Appátaribu nga Lálláki
Markus 8:1-10

32 Á gapu ta nabayák ira ta kakáddapán nga aranni ta bebay na Galilia, inagálán ni Apu
Kesu yù ira sinudduán na nga umay kuna. Á kinagi na nira, “Nakalò yù allà ku sawe
ira tatolay, ta tallu nga ággaw iren saw giák ku, á awánin ta kanad da. Á arák ku ikáyâ
nga palabbetan ira, nga gibisibisinán, marakè makkakápi ira ánna magaliwawwang nga
matombá ta pallakák da ta dálan,” kun na. 33 Á kinagi nayù ira sinudduán na kuna,
“Sisaw yù pangápát tam ta ipamakát tam sawe ira kitáru nga tatolay saw kalállammatán?”
kud da. 34 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Pígiá bullung nga pán yù ajjan nikayu?” kun na.
“Pitu bullung nga pán, ánna ajjan baddì nga sirá gapay,” kud da kuna.
35 Á yáyù nga pinagitubang na laguk ni Apu Kesu yù ira tatolay ta dabbun. 36 Á inâ
na yù pitu bullung nga pán ánna yù ira sirá. Á kabalin na nabbalabálà kâ Namarò,
giddigidduá na ira, á iniyawâ na sù ira sinudduán na. Á inisinek da sù ira tatolay. 37 Á
kiminán ira ngámin áddè ta kabattuk da. Á pitu nga darakal nga lappi yù napannu sù
buná ra, nga inunnuk nayù ira sinudduán na. 38 Á appátaribu nga lálláki yù kiminán,
ánna yù ira bábbay ánna ábbing paga.
39 Á ta kabalid da kiminán nayù ira magaru, pinalabbè ni Apu Kesu ira ta giád da. Á
nánaw gapay di Apu Kesu nga nattakay ta barangay, á minay ira ta lugár na Magadan.

16

Kiddawan nayù ira Parisio yù Panákkilalád da
Markus 8:11-13; Lukas 12:54-56

1 Á minay kâ Apu Kesu yù ira Parisio ánna yù ira Sadusio gapay, ta nattatádday ira
nga magalek sù awayyá ra nga manukuk kuna. Á yáyù nga kinagi ra kuna ta ipasingan
na nira yù pamagaddátu na, nga panákkilalád da ta kuruk nga ajjan kuna yù pakáwayyá
na nga naggapu kâ Namarò ta lángì. 2 Á simibbák si Apu Kesu nira nga kun na, "Á ta
lammak na bilák, nu masingan naw ta ujjojjin yù lángì, ammu naw ta mapiá támma
yù tiempu sangaw nu ummá. 3 Á ta alippánnawák nu masingan naw ta ujjojjin ánna
maribbà yù lángì, ammu naw ta magurán onu mabbaggiu sangaw támma. Ammu naw
manákkilála ta tiempu megapu sù lángì, ngam arán naw mánnámmuán yù kebalinán nayù
panákkilalán ni Namarò nga mesimmu ta kággággaw! 4 Anni ngillâ kinarákè nayù ira
tatolay karanniaw nga ággaw, nga awán ta ángnguruk da kâ Namarò! Alek kayu lâ alek ta
panákkilalán nga makapállâ, ngam awán ta mepasingan nikayu, nu ari galâ yù kunnay
sù napagaddátu nga nesimmu ngaw kâ Jona,"* kun ni Apu Kesu nira. Á nánawán na ira.

Pagimuguran ni Apu Kesu yù ira Sinudduán na
Markus 8:14-21

5 Á pakarákì di Apu Kesu ta dammáng na bebay, nanonò nayù ira sinudduán na ta
náttamád da yù nabbálun ta pán. 6 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Magimuguk kayu ánna
mappalán sù áppalappák ta pán nayù ira Parisio ánna Sadusio," kun na nira. 7 Á arád da
kánnámmuán yù kinagi na nira. Á yáyù nga nakkaká-ubobuk ira sù kinagi na nira, "Yawe
kinagi na nittam támma gapu ta awán ittam ta pán," kud da. 8 Á ammu ni Apu Kesu ta
arád da nánnámmuán yù kebalinán nayù kinagi na, á yáyù nga kinagi na, "Aro, baddì
garè yù ángngikatalà naw! Anni má ta ubu-ubobugan naw yù káwán na bálun naw nga
pán? 9 Arán naw paga kánnámmuán? Arán naw panò manonò yù límá bullung nga pán
nga nepakán sù ira límáribu nga lálláki, ánna pígiá nga lappi yù nonnuk naw nga buná ra?
10 Onu yù pitu nga bullung nga pán nga nepakán sù ira appátaribu nga lálláki, ánna pígiá
lappi nga buná ra yù nonnuk naw gapay tán? 11 Ngattá, ta arán naw paga kánnámmuán
ta ari meyannung ta pán yù ubobugak ku nikayu? Mappalán kayu sù áppalappák ta pán
nayù ira Parisio ánna Sadusio!" kun na. 12 Á yáyù nga nánnámmuád da laguk ta ari
gemma meyannung ta pán yù kinagi na nga palánad da, nu ari galâ yù ituddu nayù ira
Parisio ánna Sadusio.

Matákkilalán ni Eduru yù Mangiyígù nga Mammaguray
Markus 8:27-30; Lukas 9:18-21

13 Á minay laguk di Apu Kesu ánna yù ira sinudduán na ta lugár nga aranni sù ili na
Sesaria Pilippi. Á keggá ra tán, nakiubobuk si Apu Kesu sù ira sinudduán na, á iniyabbû
na nira, "Anni, kanu, yù kagian na tatolay nga meyannung nikán? Sikán nga Kaká
na ngámin nga tatolay, asinningà, kanu?" kun na. 14 Á initabbák da kuna, "Ajjan yù
ira makkagi ta sikaw kanu si Kuan nga Minánnigù," kud da. "Á yù ira káruán kanu,
kagiad da ta sikaw si Elias, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò. Á ajjan paga yù ira
nga makkagi ta sikaw kanu si Jeremia onu tádday sù ira ngaw ábbilinán ni Namarò,"
kud da kuna. 15 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Á sikayu. Asinningà ta ánninganán naw?"
kun na. 16 Á simibbák si Simon Eduru, á kinagi na, "Sikaw si Kiristu, nga Anâ nayù
sigga-inángà nga Namarò, nga sinullà na nga umay mammaguray ta dabbuno," kun
na. 17 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu kuna, "Napiá yù ággiám mu, Simon, nga anâ ni
Jona! Ta ari tolay yù nangipakánnámmu nikaw sawe nga kinagim, nu ari galâ yù Yámà

* **16:4** Mattiu 12:40

nga ajjan ta lángì. 18 Á yáyù nga kagiak ku nikaw, ta ingágat taka laguk ta Eduru, nga batu yù kebalinán na, gapu ta kun na batu nga maláddá yù kinagim nga meyannung nikán, nga pangikatalakán nayù ira ngámin nga metádday nikán. Á aggira nga metádday nikán, meyárik ira ta kapilliâ nga patáddagak ku. Á gapu ta pangikatalà da nikán, awán bulubugá ta makáppù nira, mássiki nu si Satanas ánna yù ira girakaráketán nga tumuttul kuna. 19 Á ikatalà ku nikaw yù pakáwayyám nga mangilayalayâ ta meyannung sù pammagure ni Namarò, nga kun na ánnúsi nga mangibukâ sù pammagurayán na ta lángì. Á yù ngámin nga ipugik mu nga mangnguá sawe dabbuno, yáyù gapay mepugik ta lángì. Á ta kunnian gapay, ngámin yù anugutam mu nga mangnguá sawe dabbuno, yáyù gapay meyanugù ta lángì," kun ni Apu.

20 Á kabalin na nakkagi kâ Eduru karanniaw, pinappalán na laguk yù ira sinudduán na ta arád da iparámak ta aggina si Kiristu nga Mammaguray nga sinullà ni Namarò.

Ipalappâ ni Apu Kesu yù Duttál sangaw nga Jigâ na ánna Pate na
Markus 8:31-33; Lukas 9:22

21 Á áddè tán nga ággaw, pinegapuanán ni Apu Kesu nga ipakánnámmu sù ira sinudduán na yù mesimmuán na sangaw. Á kinagi na nira, "Máwák nga umayà ta Jerusalem, tapè attamák ku yù panigirigâ da nikán nayù ira giriámán ánna yù ira kátannangán nga pári ánna yù ira mesturu nga mangituddu sù tunung. Á ipapáte rangà sangaw, ngam paginnanolayan nangà ni Namarò sangaw nu mekatallu nga ággaw," kun na. 22 Á pakaginná ni Eduru sù kinagi ni Apu Kesu, inililli na, á kinagi na kuna, "Apu, parè bì ta ililli naka ni Namarò, tapè ari bulubugá mesimmu nikaw danniaw nga kinagim!" kun na. 23 Ngam inarubáng ni Apu Kesu si Eduru ánna kinagi na kuna, "Arayyuám mà, ta iniyubobuk mu nikán yù ubobuk ni Satanas. Arám mà igaggak, ta tuppálak ku yù ipakuá ni Namarò nikán. Á ari naggapu kâ Namarò yù ánnonò mu, nu ari galâ negagángay nga ánnononò na tolay," kun na.

Taddánán ni Apu Kesu yù ira Tumuttuttul kuna
Markus 8:34–9:1; Lukas 9:23-27

24 Á kabalin na nakiubobuk kâ Eduru, kinagi ni Apu Kesu sù ira ngámin nga sinudduán na, "Yù tolay nga máyâ nga metádday nikán, máwák na nga tumulù nikán. Á yaw lâ tuppálan na yù ipakuâ kuna galâ, nga ari yù ikáyâ na, mássiki nu máwák nga attamán na lâ yù jigâ onu yù pate na megapu sù panguruk na nikán. Á ta kunnian iyabága na yù kurù na ánna tuttulan nangà. 25 Ta yù tolay nga mangengá sù ággián na, matay sangaw, á kengá lâ yù inángà na, gapu ta mesinná yù tolay kâ Namarò ta áddè ta áddè. Ngam yù tolay nga ari mangengá sù ággián na, mássiki nu matay megapu sù panguruk na nikán, ajjan kuna yù mannanáyun nga inángà, gapu ta mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè. 26 Á napiá panò yù ággián na tolay, nu málâ na ngámin yù egga ta dabbuno, ngam awán ta ákkiyápu na kâ Namarò? Ari gemma napiá, tanu awán ta ákkiyáma na kâ Namarò, mesinná kuna. Ajjan panò yù awayyá na nga mappagá sù mannanáyun nga inángà? Awán gemma. 27 Á duttál sangaw yù ággaw na panolì ta dabbuno, sikán, nga Kaká na ngámin na tatolay, nga maddalingáráng ta karáyo nayù Yámà ánna áddalingáráng na. Á mepulù nikán yù ira darobak ku. Á bálatak ku yù ngámin ira nga tatolay nga katággitádday ta meyannung galâ sù kingngikingnguá na. 28 Á kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Ajjan ira saw nikayu nga ari sangaw paga matay áddè ta arád dangà masingan nga umay mammaguray sù ira tatolè, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay," kun ni Apu Kesu.

17

Nanguli yù Baggi ni Apu Kesu
Markus 9:2-13; Lukas 9:28-36

1 Á pappasá na annam nga ággaw, á inipulù ni Apu Kesu di Eduru ánna yù ira duá nga
mawwagi, di Ime kâ Kuan. Á aggira lâ yù giminon sù puddul. 2 Á labbè da ta utun na
puddul, nanguli yù baggi ni Apu Kesu sù pakkaká-arubáng da, nga naddalingáráng nga
kunnay ta bilák. Á nerallà yù kapuro na barawási na, nga makatulang nga kunnay ta
pattangngá na ággaw. 3 Á ikáddagâ lâ limittuák nira di Moyses kâ Elias, nga yù ira ngaw
ábbilinán ni Namarò, nga makiubobuk kâ Apu Kesu. 4 Á yáyù nga kinagi ni Eduru kâ Apu
Kesu, "Apu, napiá ta ajjan ittam saw. Á nu ikáyâ mu, ipappadde takayu laguk ta tallu nga
amíngán, nga ággitádde naw, sikayu kári Moyses kâ Elias," kun na.
5 Á ta pagubobuk na lâ paga ni Eduru, nalepuanán ira ta kunam nga makatulang. Á
naginná ra yù ngárál nga naggapu sù kunam, á kinagi na, "Yawe yù Anâ ku nga iddukak
ku. Á kuruk nga ayatánà kuna. Magginná kayu laguk sù kagian na," kun nayù ngárál.
6 Á pakaginná nayù ira sinudduán ni Apu Kesu sù ngárál, napállâ ira. Á nallakak ira
ta dabbun, gapu ta nerallà yù assing da. 7 Á mináranni si Apu Kesu nira, á siniggek na
ira, á kinagi na, "Gumikkáng kayu. Ari kayu maganássing," kun na nira. 8 Á panánguk da
kuna, awát ta tanakuán nga nasingad da nu ari lâ si Apu Kesu.
9 Á minutù di Apu Kesu ta puddul. Á utù da, sinaddánán na ira ni Apu Kesu ta napiá,
"Arán naw ubobugan yù nasingan naw ta puddul áddè ta aringà maginnanolay, sikán
nga Kaká na ngámin na tatolay," kun na. 10 Á iniyabbû da kuna, "Á ngattá laguk, ta kagian
nayù ira mangituddu sù tunung ta máwák nga mapolu bì nga duttál si Elias lage nayù
Kiristu nga mammaguray?"* kud da. 11 Á initabbák ni Apu Kesu, "Wan, kuruk yian,
ta mapolu nga umay si Elias, tapè paránan na ngámin. 12 Á kuruk yawe nga kagiak ku
nikayu. Minay ngin si Elias, ngam arád da garè natákkilalán. Á kingnguá ra lâ kuna yù
inikákáyâ da. Á kunnian gapay sangaw yù akkuád da nikán, nga Kaká na ngámin na
tatolay," kun ni Apu Kesu nira. 13 Á yáyù nga nánnámmuán nayù ira sinudduán na ta si
Kuan nga Minánnigù yù ubobugan na nira.

Yù Pamapáno ni Apu Kesu ta Anitu sù Abbing nga Minábballiák

14 Á utù di Apu Kesu, ajjan yù magaru nga tatolay nga jiminápun nira. Á jimikkì kâ Apu
Kesu yù tádday, nga namalittúkak ta arubáng na. Á nakimállà kuna, á kinagi na, 15 "Apu,
ikállà mu bì yù anâ ku nga laláki, ta minábballiák, á nepallà yù jigâ na, ta sigídá mapannâ
ta api onu danum. 16 Á iniyángè sù ira sinudduám mu, ngam arád da mapammapiá," kun
na. 17 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, "Aro! Anni yù katatole naw nga kitáttaggâ
nonò naw! Ngattá, ta awán paga ta ángngikatalà naw kâ Namarò? Pígiá nga ággaw paga
yù paggiák ku nikayu? Kunnasi panò yù ággiyattam ku nikayu áddè ta arán nawà ikatalà?
Iyánge naw bì saw nikán yù abbing," kun na. 18 Á iniyánge ra yù abbing sù gián na. Á
gimmá ni Apu Kesu yù nattaliponak, á nallawán sù abbing. Á dagarágâ nga nammapiá
yù abbing.
19 Á kabalin na yaw, nu awánin yù ira káruán nga tatolay, minay lâ kâ Apu Kesu yù ira
sinudduán na, á iniyabbû da kuna, "Á anni má ta arám mi mapalawán yù anitu?" kud
da kuna. 20 Á kinagi na nira, "Baddì lâ garè yù ángngikatalà naw kâ Namarò. Á kuruk
yawe nga kagiak ku nikayu. Nu ajjan nakuan yù ángngikatalà naw nga kun na karakal na
kabadditán nga bukal, makáwayyá kayu nga makkagi ta magalì yawe puddul, á magalì.

---

* **17:10** Malakia 4:5

Ta awán bulubugá ta arán naw makuá nu mangikatalà kayu kâ Namarò," kun ni Apu Kesu. 21 Ngam yù anitu nga kunnian, nu ikáyâ naw mapalawán, máwák nga ari kayu bì kumán, tapè tángngagan naw lâ yù pakimi-imállà naw kâ Namarò.

Pidduá ni Apu Kesu nga Kagian yù Pate na
Markus 9:30-32; Lukas 9:43b-45

22 Á ta keggá di Apu Kesu ánna yù ira sinudduán na ta Galilia, kinagi na nira, "Sangaw nu manganánnuán, gaputad dangà, á iyawâ dangà sù ira tatolay nga malussaw nikán. 23 Á papatáyad dangà. Á nu mappasá yù tallu nga ággaw, maginnanolayà," kun na. Á ta pakaginná nayù ira sinudduán na ta papatáyad da, nakalò yù daddam da.

Mabbuwì di Apu Kesu sù ira Mattuki ta Bale ni Namarò

24 Á labbè di Apu Kesu ánna yù ira sinudduán na ta ili na Kapernium, jimikkì kâ Eduru yù ira mináttuki ta buwì sù bale ni Namarò. Á iniyabbû da kuna, "Mappagá panò yù mesturu naw sù buwì nayù mangilin nga kapilliá?" kud da. 25 "Wanay," kun ni Eduru nira. Á simillung laguk si Eduru sù balay nga pagginán ni Apu Kesu. Á tallung ni Eduru ta balay, lage na nagubobuk, kinagi ni Apu Kesu kuna, "Anni yù kagiam mu, Simon? Asinni yù ira mappagá ta buwì onu seddulá sù ira patul nga mammaguray ta dabbuno? Mabbuwì panò yù ira pamiliá ra? Onu yù ira káruán nga tatolay?" kun na kâ Eduru. 26 Á kinagi ni Eduru, "Yù ira káruán nga tatolay," kun na. "Wan," kun ni Apu. "Á yáyù nga sittam nga pamiliá ni Namarò, arát tam máwák yù mappagá ta buwì sù bale na. 27 Ngam arát tam akkuán yù ipappore ra. E ka laguk ta bebay nga mamannuì. Á yù olu nga sirá nga málâ mu, á ungngátam mu yù simù na, á masingam mu yù kuártu. Apam mu, ta makatò ta pabbuwì na duá. Á em mu laguk ipappagá ta buwì ta," kun ni Apu kâ Eduru.

18

Yù Ituddu ni Apu Kesu nga Meyannung sù Ággián nayù Makáwayyá
Markus 9:33-37; Lukas 9:46-48

1 Á sangaw nu manganánnuán, minay kâ Apu Kesu yù ira sinudduán na, á iniyabbû da kuna, "Apu, asinni nikami yù kátannangán sù pammagurayán ni Namarò ta lángì?" kud da kuna. 2 Á inagálán na laguk ni Apu Kesu yù baddì nga abbing, nga inipe na ta tangngá ra. 3 Á kinagi na nira, "Innan naw yawe abbing. Kuruk yù kagiak ku nikayu, ari kayu bulubugá mesipà sù pammagurayán ni Namarò ta lángì nu arán naw ulian yù nonò naw ta kunnay ta nonò na yawe abbing nga tumulù. 4 Ta yù tolay nga tumulù ta kunnay sawe abbing, aggina yù kátannangán sù pammagurayán ni Namarò ta lángì. 5 Á yù tolay nga manguruk nikán, nu iddukan na yù kunniaw nga abbing megapu sù panguruk na nikán, sikán gapay yù iddukan na," kun ni Apu.

Yù Mesimmu sù Tolay nga Mangirudduák ta Malliwâ yù Kabbulun na
Markus 9:42-48; Lukas 17:1-2

6 Á nagubobuk paga si Apu Kesu, á kinagi na, "Yù tolay nga manudduák nga mamalliwâ sù tádday nga kunniaw nga abbing nga mangikatalà nikán, napiá nakuan nu gakkakád da ta batu nga ággilingán, á ed da itabbà ta bebay, tapè malaggabán nga ari maketuddu ta narákè sù ira ábbing. 7 Á nakállállà yù ira tatolay ta dabbuno, ta aru yù ira mangituddu ta narákè, tapè makaliwâ yù ira kábulud da. Á negagángay gemma nga ajjan yù ira manudduák sù ira kábulud da ta malliwâ ira. Ngam kábbi yù tolay nga mamalliwâ sù ira kábulun na, gapu ta narámmà sangaw yù pamagikáru ni Namarò kuna. 8 Á ta ángngarigán nu yù limá naw onu takki naw yù paggapuán nayù pakaliwatán naw, á más napiá nu gappulan naw nakuan ánna itabbà naw, tapè arán naw mapidduán yù

malliwâ. Ta mássiki nu nagappul yù limá naw onu takki naw, á napiá lâ nu mesipà kayu kâ Namarò sù pagginán na ta lángì, ánnè sù keggá na duá nga limá naw onu duá nga takki naw, ngam metabbà kayu sangaw ta impiernu gapu ta arán naw likuránán yù liwâ naw.
9 Á ta ángngarigán nu yù matá naw yù paggapuán nayù pakaliwatán naw, mabbabáwi kayu laguk, ánna arán naw pidduán yù malliwâ. Ta mássiki nu baddulan naw nakuan yù matá naw ánna itabbà naw, napiá lâ nu táttádday lâ yù matá naw, ánna mesipà kayu kâ Namarò ta lángì, ánnè sù keggá na duá nga matá naw, nga ketabbatán naw sangaw ta impiernu.

Yù Ángngarigán nga Meyannung sù Karneru nga Náwáwán
Lukas 15:3-7

10 "Magimuguk kayu laguk, tapè arán naw uyawan yù ira ábbing. Ta ajjan yù ira daroban ni Namarò nga maggián ta lángì ta arubáng nayù Yámà, nga manaron sù ira ábbing nga katággitádday. 11 Á yáyù nga minayà sawe dabbuno, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, tapè iyígù ku yù ira tatolay nga náwáwán. 12 Á anni laguk ta ure naw? Ta ángngarigán anni akkuán nayù tolay nga ajjan magatù nga karneru na, nu náwáwán yù tádday nira? Arán na panò panawán yù ira siámapulu ta siám, nga magárak sù garek na puddul, tapè en na aleran yù tádday nga náwáwán? Wan, gemma. 13 Á kuruk yù kagiak ku nikayu, ta sangaw nu náleránin, magayáyâ yù tolay megapu sù tádday, ánnè sù ira siámapulu ta siám nga ari náwáwán. 14 Á nu arán na ikáyâ na tolay ta máwáwán yù ayám na, mássiki nu tádday lâ, á nepatalugáring kâ Yáma naw ta lángì. Ta arán na ikáyâ ta mesinná kuna yù mássiki lâ tádday sù ira ábbing.

Nu Ajjan yù Kábulum mu nga Makaliwâ nikaw

15 "Á sikayu nga katággitádday, nu ángngarigán ta makaliwâ nikaw yù kabbulum mu nga manguruk nikán, umay ka sù gián na, á sangaw nu dudduruá kayu lâ, kagiam mu kuna yù liwâ na. Á nu ginnán na yù kagiam mu, mapiángin yù áwwagi naw. 16 Ngam nu arán na ka ginnán, á ipulù mu yù tádday onu duá nga kábulum mu, á pidduám mu umay makiubobuk kuna, tapè matuppál yù tunung nga netúrâ, nga máwák na yù duá onu tallu nga massistígu ta kuruk ngámin yù kagian naw. 17 Á nu arán na ira ginnán gapay, kagiam mu sù ira ngámin nga kábulum mu nga manguruk nga nepattatádday ta paggagammungán naw. Á nu panakitán na yù kagian nayù ira ngámin nga kábulum mu nga manguruk, ibiláng naw yian ta kunnay sù ira ari manguruk kâ Namarò ánna yù ira kagittá na minátttuki ta buwì, nga mangilogò.

Yù Pakáwayyá naw nga Makkagi ta Mepugik ánna Meyanugù

18 "Á kuruk yaw nga kagiak ku nikayu, ta magamaguray lâ yù kagian naw nga mepugik nga akkuán na tolay ta dabbuno, yáyù gapay mepugik ta lángì. Á magamaguray lâ yù anugutan naw nga akkuán na tolay ta dabbuno, yáyù gapay meyanugù ta lángì.
19 Á ajjan paga yù kagiak ku nikayu, ta nu ajjan duá nikayu nga metádday ta nonò da nga meyannung sù ipakimállà da kâ Namarò, yáyù palurotan na sangaw nayù Yámà ta lángì megapu nira. 20 Ta nu ajjan mássiki dudduruá lâ onu tallu nga maggagammung megapu sù pakiyápu ra nikán, ajjanà gapay ta tangngá ra."

Yù Mesimmu sù Tolay nga Manakì Mamakomá sù Kabbulun na

21 Á minay laguk si Eduru kâ Apu Kesu, á iniyabbû na, "Apu, ta ángngarigán, nu ajjan yù kabbuluk ku nga makaliwâ nikán, mamepígiá panò yù pamakomâ kuna? Mameppitu panò?" kun ni Eduru. 22 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, "Ari lâ mameppitu yù pamakomám kuna, ngam mássiki mamepígiá yù pakaliwâ na nikaw, kunnian gapay yù pamakomám kuna," kun ni Apu Kesu.

23 Á yáyù nga nagángngarigán si Apu Kesu, á kinagi na, “Á kunniaw laguk yù keyarigán
nayù pammagure ni Namarò ta lángì. Ajjan yù patul nga ikáyâ na pasikkálan yù nelistá
nga gatù nayù ira tatole na. 24 Á pamegapu na nga mattuki sù pagatù na, iniyánge ra ta
arubáng na yù tádday nga jinibu yù gatù na. 25 Á gapu ta awán bulubugá ta awayyá na
nga mappagá, ipeláku nayù patul laguk ánna yù atáwa na konsu yù ira ánâ na, ánna yù
ngámin nga kukuá ra, tapè mapagán yù gatù na. 26 Á dagarágâ nga namalittúkak yù tolay
ta arubáng nayù yápu na nga patul, nga nakimi-imállà kuna, ‘Apu, ikállà mà, á pagák
ku sangaw ngámin yù gatù ku nikaw,’ kun na. 27 Á nakalò yù allà nayù patul sù tole
na, á pinakomá na ngámin yù gatù na, á pinalubbáng na yù tolay. Á pinapáno na, tapè
lubbekin ta bale na.
28 “Á ta páno nayù tolay sù bale nayù patul, nerapunán na yù kabbulun na nga
nakagatù kuna ta baddì lâ. Nakúráng ta magatù yù gatù na kuna. Á ginápù na ánna
piddal na. ‘Pagám mu yù gatù mu nikán!’ kun na kuna. 29 Á dagarágâ nga namalittúkak
yù kabbulun na ta arubáng na nga nakikomá kuna, ‘Ikállà mà, ta pagák ku sangaw
ngámin yù gatù ku nikaw,’ kun na kuna. 30 Ngam nanakì, á en na laguk inipepukù áddè
ta pakapagá na sù gatù na.
31 “Á pakasingan nayù ira kábulun na sù kingnguá nayù tolay nga napakomá nen nayù
patul ta gatù na, nerallà yù daddam da. Á ed da iniránuk sù yápu ra. 32 Á inipágál
nayù patul yù tolay, á kinagi na kuna, ‘Anni yù narámak ku nga kingnguám! Anni
ngillâ kinarákè mu! Pinakomá taka sù ngámin nga gatù mu nikán gapu ta nakimállà
ka nikán. 33 Ari panò napiá nu ikállà mu gapay nakuan yù kabbulum mu, nga kunnay
sù pangikállà ku nikaw?’ kun nayù patul sù tolay. 34 Á kitaporay yù patul, á inipebáluk
na, tapè jigirigátad da áddè ta mapagán na ngámin yù gatù na.
35 “Á kunnian gapay sangaw yù akkuán ni Ammò ku ta lángì sù katággitádday nikayu
nga ari mamakomá sù kabbulun na nga nakaliwâ kuna,” kun na.

19

Yù Pangituddu ni Apu Kesu nga Meyannung sù Paggúnge nayù ira Magatáwa
Markus 10:1-12; Lukas 16:18

1 Á kabalin na nagubobuk ni Apu Kesu karanniaw, nánaw ta purubinsia na Galilia, nga
minay sù lugár na Judiya ta dammáng na danum na Jordan. 2 Á jiminádán kuna yù ira
magaru nga tatolay. Á pinammapiá ni Apu Kesu ngámin yù ira máttakì tán nga lugár.
3 Á jiminikkì kâ Apu Kesu yù ira Parisio nga makiubobuk kuna, ta ikáyâ da nakuan
nga tukubán nu kunnasi yù itabbák na sù iyabbû da. “Máyâ panò sù tunung na rilisiot
tam nu igúnge na laláki yù atáwa na, maguray lâ yù kegapuánán na?” kud da kuna. 4 Á
simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Arán naw panò binibbik yù netúrâ sù dán nga libru,
ta pinarò ni Namarò yù tolay nga laláki ánna babay sù ngaw o-olu nga ággaw? 5 Á kinagi
ni Namarò, ‘Yáyù gapu na nga panawán na laláki yù ira darakal na, tapè metádday sù
atáwa na. Á mabbáli yù ira magatáwa nga kunnay ta táttádday lâ yù baggi ra.’* 6 Á gapu
ta ari iren duá, nu ari lâ nga táttádday, yáyù nga ari mánugù nga passinnán na tolay yù
ira nga pinattádde ni Namarò,” kun ni Apu Kesu.
7 Á pakaginná nayù ira Parisio sù kinagi na, iniyabbû da laguk, “Á ngattá, ta initúrâ ni
Kákay Moyses yù tunung nga makkagi ta ajjan yù awayyá na laláki nga igúngay yù atáwa
na nu iyawâ na yù permá na nga pakasinganán ta paggúnge ra, lage na papanáwan yù
atáwa na?” kud da. 8 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Nataggâ garè yù ulu naw, á yáyù nga
inanugù ni Moyses ta igúnge naw yù atáwa naw. Ngam ari nga kunnian áddè ngaw sù

* **19:5** Genesis 1:27; 2:24

ngaw o-olu nga ággaw. 9 Á yawe laguk yù kagiak ku nikayu. Yù tolay nga mangigúngay
ta atáwa na, mássiki nu ari nga nakikarallaw yù babay, á nu mangatáwa yù laláki sangaw
ta tanakuán nga babay, makaliwâ, ta mebiláng ta mangarallaw," kun ni Apu.
10 Á pakaginná nayù ira sinudduán ni Apu Kesu sawe nga kinagi na sù ira Parisio,
kinagi ra kuna, "Á nu kunnian yù ággián nayù magatáwa, napiángin lállaguk nu awán ta
mangatáwa," kud da. 11 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, "Arán na ngámin ira mágalán
ni Namarò nga manuppál sawe netuddu, nu ari galâ yù ira pinassikan ni Namarò. 12 Ta
nakkakerumá yù gapu na nga ari mangatáwa yù ira lálláki. Ajjan yù ira nga nakeyanatád
da yù ari mangatáwa. Á ajjan yù ari mangatáwa gapu ta nakapun. Á ajjan gapay
yù mabbaluntáriu nga ari mangatáwa tapè tángngagan na yù pangipakánnámmu na ta
meyannung sù pammagure ni Namarò. Á yù makatuppál sawe ituddù, tuttulan na
laguk," kun ni Apu.

Yù Pagayáyâ ni Apu Kesu sù ira Ábbing
Markus 10:13-16; Lukas 18:15-17

13 Á ajjan yù ira tatolay nga nangiyángay sù ira ábbing kâ Apu Kesu, tapè támmitan na ira
ánna ipakimállà na ira kâ Namarò. Ngam gimmá ra ira nayù ira sinudduán ni Apu. 14 Á
kinagi ni Apu Kesu, "Anugutan naw ta umay nikán yù ira ábbing. Arán naw ira gammán.
Ta yù ira tatolay nga tumulù, nga mangikatalà nikán ta kunnay sawe ira ábbing, aggira
yù mesipà sù pammagure ni Namarò," kun na. 15 Á inipotun na laguk yù limá na nira.
Á kabalin na nanangngal nira, á nánawin.

Yù Tolay nga Maríku

16 Á ajjan yù tolay nga minay kâ Apu Kesu, á kinagi na kâ Apu, "Mesturu, anni laguk
yù napiá nga akkuák ku nakuan, tapè mepattolayà nga mesipà kâ Namarò ta áddè ta
áddè?" kun na. 17 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, "Ngattá, ta iyabbû mu nikán
yù meyannung sù napiá? Si Namarò yù napiá, nga tátt**á**dday lâ. Á nu ikáyâ mu nga
mepattolay nga mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè, kurugam mu yù ngámin nga tunung
ni Namarò," kun na. 18 "Á anni nga tunung?" kun nayù tolay kâ Apu. Initabbák ni Apu
Kesu, "Ari ka mamapátay. Ari ka mangarallaw. Ari ka makkokò. Ari ka malladduk nga
massistígu. 19 Makimoray ka sù ira darakal mu, á iddukam mu yù ira kábulum mu ta
kunnay ta pangiddù mu sù baggim,"† kun ni Apu. 20 Á kinagi nayù tolay kuna, "Kurugak
ku ngámin dannian. Á anni paga yù máwák ku nga akkuán?" kun na. 21 Á kinagi na laguk
ni Apu Kesu, "Nu ikáyâ mu nga palurotan yù kukurugán nga napiá, em mu iláku ngámin
yù kukuám, á isinek mu yù pallakuám mu sù ira pobare nga marigirigâ, tapè ajjan yù
tagikuám mu ánna yù napiá nga paggianám mu ta lángì. Á umay ka laguk mepulù nikán,"
kun na. 22 Á pakaginná nayù tolay sù kinagi ni Apu Kesu, nánaw nga nepallà yù daddam
na, gapu ta aru yù kukuá na.
23 Á pakasingan ni Apu Kesu sù páno nayù maríku, kinagi na sù ira sinudduán na,
"Kuruk yù kagiak ku nikayu, ta marigâ garè nga tumulù yù maríku kâ Namarò tapè
mesipà nakuan sù pammagurayán ni Namarò. 24 Á ta ángngarigán, yù kamel. Más
malogon yù állabbû na kamel sù abbû na dágum, ánnè ta tumulù yù tolay nga maríku kâ
Namarò, tapè mesipà sù pammagure na," kun na. 25 Á pakaginná nayù ira sinudduán
na karannian, nepallà yù kapállâ da. Á kinagi ra, "Asinni laguk meyígù nga mesipà kâ
Namarò?" 26 Á iningan na ira ni Apu Kesu, á kinagi na, "Awán ta tolay nga makakuá
karanniaw. Si Namarò lâ yù makáwayyá ta ngámin, ta awán gemma ta áddè na pakáwayyá
na," kun na.

† **19:19** Exodo 20:12-16

27 Á yáyù nga nagubobuk si Eduru, á kinagi na, “Ye, sikami, nilikuránám mingin ngámin ánna siminuttul kami nikaw. Á anni laguk sangaw yù balabálà mi?” 28 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Manguli si Namarò sawe dabbuno sangaw, á sikán, nga Kaká na ngámin na tatolay yù meparáyaw nga magitubang sù maddalingáráng nga pagitubangán nayù patul nga mammaguray. Á sikayu nga mapulu duá nga siminuttul nikán, magitubang kayu gapay ta mapulu duá nga pagitubangán naw, nga mammaguray ánna mamanunnù sù ira ngámin nga Kudio, nga ginaká nayù ira mapulu duá nga ánâ ni Israel. 29 Á ngámin yù ira tatolay nga panawád da yù bale ra, onu yù wáwwagi ra, darakal da, ánâ da, onu yù ákkomanád da megapu sù pangayâ da ánna panguruk da nikán, á aru yù bálà da nga alawatad da sangaw, á mepattolay ira nga mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè. 30 Ngam aru sù ira kátannangán kunangan, nga mapagukák sangaw. Á aru yù ira nagukák kunangan, nga kátannangán sangaw.”

20

Yù Meyannung sù Pabbalabálà ni Namarò sù ira Tatole na

1 Á pagángngarigán ni Apu Kesu paga, kinagi na, “Á kunniawe yù keyarigán nayù pammagurayán ni Namarò ta lángì. Ajjan yù tolay nga makákkuá ta namulán ta úbas. Á naggammiá yù tolay nga minay magágál sù ira mangallu nga umay mattarabáku ta kobasán na. 2 Á pagágál na nira, initarátu na ta táddanán na ira nga katággitádday sù negagángay ta tangággaw, á minay ira laguk nga mattarabáku sù kamulán na.

3 “Á sangaw nu ággawin, minay yù tolay ta dápun, á nasingan na yù ira káruán nga lálláki nga awán ta pattarabakuád da. 4 Á kinagi na nira, ‘E kayin mattarabáku gapay sù kobasák ku, ta iyawâ ku nikayu sangaw yù mepángngà nga táddán naw,’ kun na. 5 Á minay ira laguk.

“Á manganánnuán, pattangngá na ággaw, minay galâ yù tolay ta dápun, á inagálán na yù ira nga ajjan tán. Á pannarek na bilák, kunnian galâ má kingnguá na, ta en na jinok yù ira nálek na ta umay ira mattarabáku. 6 Á ta púgágin, minay má galâ yù tolay, á nasingan na yù ira nga lálláki paga tán, á iniyabbû na nira, ‘Ngattá, ta tangatangággaw kayu nga makiubobuk saw?’ kun na. 7 Á initabbák da, ‘Awán garè ta pattarabakuám mi.’ Á kinagi na nira, ‘E kayu gapay laguk mattarabáku sù kobasák ku,’ kun na.

8 “Á pajjibbà, minay yù makákkuá ta kobasán, á kinagi na sù pangikárguán na, ‘Agálám mu yù ira mangallu, á táddanám mu ira. Papoluam mu nga táddanán yù ira tatolay nga naporián, á paporianam mu nga táddanán yù ira napolu,’ kun na. 9 Á ánge nayù ira mangallu nga naporián, sináddanán na ira laguk nga katággitádday sù negagángay ta tangággaw. 10 Á ánge ra gapay nayù ira napolu, kagiad da ta malannapán támma yù táddád da. Ngam negittá galâ yù táddád da sù neyawâ sù ira naporián. 11 Á pakálawâ da sù táddád da, naddagaragim ira. 12 Á kinagi ra sù makákkuá ta dabbun, ‘Ngattá, ta inigittám yù táddád da sù táddám mi? Ta danniaw ira, táttádday lâ nga oras yù pattarabáku ra. Ngam sikami, tangatangággaw kami nga nagiyangngà ta pátu na bilák!’ kud da. 13 ‘Ey, kopun,’ kun nayù makákkuá sù kobasán sù tádday nira, ‘arát taka nilogò, á awán ta liwâ ku nikaw. Arát ta panò nattarátuán nga táddanát taka sù mepángngà ta tangággaw? 14 Apam mu laguk yawe táddám mu, á lubbè kangin ta balem. Ari panò napiá nu ikáyâ ku nga igittá yù itáddák ku sù naporián ánna yù itáddák ku nikaw? 15 Awán panò ta awayyâ nga maggástu sù kukuâ? Mamassil ka támma garè, gapu sù ángngikállà ku!’ kun na.”

16 Á inibalin na laguk nga kinagi ni Apu Kesu, “Á kunnian yù ággián nayù ira tatolay ta pammagurayán ni Namarò ta lángì. Ta mapolu nga mabálatán sangaw yù ira maporián

nga mágalán kunangan. Á maporián nga mabálatán sangaw yù ira mapolu nga mágalán kunangan," kun na.

Yù Pamillu ni Apu Kesu nga Makkagi ta Pate na Sangaw
Markus 10:32-34; Lukas 18:31-34

17 Á god di Apu Kesu ta ili na Jerusalem, inilillì na yù ira mapulu duá nga sinudduán na sù ira káruán nga tatolay. Á ta pallakalakák da ta dálan, nakiubobuk nira, á kinagi na, 18 "Ginnán naw yawe kagiak ku. Gumon ittam ta Jerusalem. Á labbè tam sangaw, gaputad dangà, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay. Á ikeká rangà ta arubáng nayù ira kátannangán nga pári ánna yù ira mesturu nga mangituddu sù tunung. Á pagikaruad dangà sangaw ta patay. 19 Á iyawâ dangà sangaw sù ira ari Kudio. Á uyoyungád dangà, á palapaligatad dangà. Á ipátà dangà laguk sangaw ta kurù. Á sangaw sù mekatallu nga ággaw, maginnanolayà," kun ni Apu Kesu.

Yù Kiniddo nayù Yená di Ime kâ Kuan
Markus 10:35-45

20 Á manganánnuán, jimikkì kâ Apu Kesu yù atáwa ni Sebedo, nga nepappupúlù sù ira ánâ na, di Ime kâ Kuan. Á namalittúkak yù babay ta arubáng ni Apu Kesu, ta ajjan yù ipakimállà na. 21 Á iniyabbû ni Apu Kesu kuna, "Anni yù ikáyâ mu?" Á simibbák yù babay, "Apu, parè bì lâ nakuan tanu magitubang ka sangaw nga mammaguray sù páppatulám mu, á mepagitubang bì nakuan gapay nikaw yawe ira duá nga ánâ ku, á passidduá nga bangád daka, nga tádday ta jiwanám mu ánna tádday ta jimigim," kun na. 22 Á kinobobuk ni Apu yù ira sinudduán na, di Ime kâ Kuan, á kinagi na nira, "Arán naw garè ammu yù kiddawan naw. Tumulù kayu panò nga mepagiyattam sù panigirigâ nayù ira tatolay, ta kunnay sù attamák ku sangaw?" kun na. Á kinagi ra, "Wan, meyattam mi," kud da. 23 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Kuruk nga attamán naw noka yù jigâ nga kunnay ta ággiyattam ku sangaw. Ngam awán ta awayyâ nga mappíli sù ira mepagitubang ta jiwanák ku ánna jimigì. Dannian nga pagitubangán yù naparán megapu sù ira nga piníli ni Ammò ku," kun na nira.

24 Á pakaginná nayù ira mapulu nga sinudduán ni Apu sù kiniddo nayù ira duá nga kábulud da kuna, nakujjà yù mammang da laguk sù ira duá nga mawwagi. 25 Á yáyù nga inagálán ni Apu Kesu yù ira sinudduán na, á kinagi na, "Ammu naw gemma yù kustombare nayù ira patul nga mammaguray, ta kitarok ira sù ira tatole ra. Á yù ira makáwayyá nga gádde ra, aripanad da yù ira tatolay. 26 Ngam sikayu, arán naw ira párigán! Ari nga kunnian yù akkuán naw. Ta yù tolay nga máyâ nga mebiláng ta kotunán naw, tumulù laguk nga mabbaluntáriu nga masserbi nikayu. 27 Á yù tolay nga máyâ nga mebiláng ta kátannangán naw, máwák na laguk nga mangabbák nikayu nga kun na aripan naw. 28 Á yáyù yù kunnay gapay nikán, nga Kaká na ngámin na tatolay. Aringà minay nga passerbián na tatolay, ngam umayakin masserbi nira ánna metapilà nga magikáru sù liwâ na aru nga tatolay, tapè makipakomá ira kâ Namarò ánna meyígù ira sù liwâ da," kun ni Apu Kesu.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù ira Duá nga Buling
Markus 10:46-52; Lukas 18:35-43

29 Á ta páno di Apu Kesu ánna yù ira sinudduán na ta ili na Jeriku, jiminádán kuna yù ira magaru. 30 Á ajjan yù duá nga buling nga nagitubang ta aggik na dálan. Á pakaginná ra ta nattalebák si Apu Kesu, pine ra nakkatol, "Apu, ikállà kami bì, sikaw nga ginaká ni Patul Dabid," kud da. 31 Á napporayád da ira nayù ira tatolay. Á kinagi ra nira ta ari ira mattannuk. Ngam pine ra lâ nakkatakatol nga iniyássikad da, "Apu, ikállà kami bì,

sikaw nga ginaká ni Patul Dabid!" kud da. 32 Á pakaginná ni Apu Kesu, nagginnà ta dálan, á inagálán na ira. Á iniyabbû na nira, "Anni yù ikáyâ naw nga akkuák ku megapu nikayu?" kun na. 33 Á kinagi ra, "Apu, ikáyâ mi ta makasingan kamingin," kud da. 34 Á nakalò yù allà ni Apu Kesu nira ánna siniggek na yù matá ra. Á dagarágâ nakasingan iren, á nepappupúlù ira kuna.

21

Yù Ánge ni Apu Kesu ta Jerusalem
Markus 11:1-11; Lukas 19:28-40; Kuan 12:12-19

1 Á ánge ra paga di Apu Kesu ta ili na Jerusalem, nakáranni ira ta babálay na Bepagi, ta garek na puddul na Olibo. Á pinapolu ni Apu Kesu yù duá nga sinudduán na. 2 Á kinagi na nira, "Mapolu kayu lâ nga umay ta babálay," kun na. "Á labbè naw tán, dagarágâ masingan naw yù dongki* nga negálù ánna yù kígo na. Ubbarán naw ira laguk ta iyánge naw saw nikán. 3 Á nu ajjan yù mangiyabbû nikayu, kagian naw lâ kuna, 'Máwák na ira ni Apu,' kun naw, á iyanugù na nga dagarágâ nga apan naw ira," kun ni Apu Kesu nira. 4 Á nesimmu danniaw tapè matuppál yù inipeyubobuk na ngaw ni Namarò nga nabayák, sù ngaw ábbilinán na, nga kunniaw:

5 "Kagiam mu sù ira tatolay ta Jerusalem, 'Innan nawè. Umayin yù patul naw,
nga tumulù, nga mattakay ta kígaw na dongki.
Ammán! Yù kígaw na dongki yù pattakayán na.' "†

6 Á yáyù nga minay laguk yù ira duá nga sinudduán ni Apu Kesu, á sinuppál da yù kinagi na. 7 Iniyánge ra yù ayám ánna yù kígo na. Á iniyullák da yù gámì da sù barâ nayù ayám, á nattakay si Apu Kesu kuna. 8 Á aru yù ira tatolay nga nepappupúlù kuna, nga iniyullák da yù ira gagámì da sù dálan nga pallakarán na. Á yù ira káruán nga magaru, sippisippáng da yù pangapangá na káyu, nga iniyullák da gapay sù dálan. 9 Á nagayáyâ nga nagaragiák ngámin yù ira magaru nga napolu kâ Apu ánna yù ira naporián kuna gapay. Á inikatakatol da nga kinagi, "Dayáwat tam yù Patul tam, nga ginaká ni Patul Dabid! Mepagayáyâ kâ Namarò yù Patul nga jinok na ta umay mammaguray! Meparáyaw si Apu Namarò ta lángì!"‡ kud da.

10 Á labbè ni Apu Kesu ta Jerusalem, napállâ yù ira ngámin nga tatolay sù ili. "Asinni yaw?" kud da ngámin. 11 Á simibbák yù ira magaru nga nepulupulù kâ Apu Kesu, á kinagi ra, "Si Apu Kesu yaw, nga ábbilinán ni Namarò nga taga Nasaret sù purubinsia na Galilia," kud da.

Yù Ánge ni Apu Kesu sù Dakal nga Bale ni Namarò ta Jerusalem
Markus 11:15-19; Lukas 19:45-48; Kuan 2:13-22

12 Á pakatunù ni Apu Kesu ta Jerusalem, simillung sù karakalán nga kapilliá, nga mangilin nga bale ni Namarò, á pinaturiák na ngámin yù ira nga minálláku ta lágum nayù balay ánna yù ira nga gumugumátáng. Á binalabalittak na yù ira lamesá nayù ira minánnáli ta kuártu ánna yù ira ággitubangán nayù ira minálláku ta lummun. 13 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Ajjan yù kinagi ni Namarò, nga netúrâ sù dán nga libru, nga kunniaw, 'Mangngágan yù balè ta Balay nga Ákkimállatán na ngámin na tatolay.' Ngam sikayu, pabbalinan naw ta patuttukán nayù ira minákkokò!"§ kun na.

14 Á minay laguk kâ Apu Kesu sù bale ni Namarò yù ira tatolay nga buling ánna pilay, á pinammapiá na ira ngámin. 15 Ngam yù ira kátannangán nga pári ánna yù ira mesturu

---

* **21:2** Yù dongki yù baddì nga kabáyu nga apaddu talingá na. † **21:5** Sakariâ 9:9 ‡ **21:9** Salmo 118:26 § **21:13** Isaya 56:7; Jeremia 7:11

nga mangituddu sù tunung na rilisiod da, napporay ira nu nasingad da yù pinagaddátu ni Apu Kesu nga makapállâ. Á nepallà yù pore ra ta pakaginná ra sù paddáyo nayù ira ábbing tán, nga nakkatakatol, nga kud da, “Dayáwat tam yù ginaká ni Patul Dabid.” 16 Á iniyabbû da laguk nayù ira pári kâ Apu Kesu, “Arám mu panò maginná yù kagian nayù ira ábbing?” kud da kuna. “Á wan,” kun ni Apu Kesu. “Maginnákay. Á arán naw panò binibbik yaw nga netúrâ nga Ubobuk ni Namarò? Ajjan netúrâ nga kunniaw,

‘Yù ira ábbing, mássiki yù ira babaddì, netuddu nira yù makkagi sù mepángngà nga áddáyo
ra kâ Apu.’ ”*

17 Á kabalin na nakkagi ni Apu Kesu karanniaw, nánawán na ira laguk, á nánaw ta ili nga minay nagammâ sù babálay na Bitania.

Yù Káyu nga Ari Mabbungá
Markus 11:12-14, 20-24

18 Á ta pannawák, pattoli di Apu Kesu ta ili, á nabisinán. 19 Á nasingan na yù káyu nga igò ta aggik na dálan, á jimikkì kuna, ta innan na nu ajjan bungá na. Ngam awán bulubugá ta nasingan na nga bungá na, nu ari lâ dipúru don. Á kinagi na laguk sù káyu, “Ari ken bulubugá mabbungá!” Á dagarágâ nallelay ánna nakkatáng yù káyu. 20 Á yù ira sinudduán na, napállâ ira ta pakasingad da karanniaw. “Á ngattá, ta dagarágâ nga nakatáng yawe káyu?” kud da. 21 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Kuruk yù kagiak ku nikayu. Nu kuruk nga mangikatalà kayu kâ Namarò, ánna ari kayu bulubugá mabbábáng, makuá naw gapay sangaw yù kunnay sù kingnguâ sawe káyu. Á ari lâ kunnian yù awayyá naw, ta nu kagian naw táne puddul, ‘Magalì ka tán nga umay ta bebay,’ á makuá laguk. 22 Á nu mangikatalà kayu kâ Namarò, maguray lâ yù kiddawan naw nga pakimállà naw kuna, á mapalurò sangaw,” kun ni Apu Kesu.

Yù Meyannung sù Paggapuán nayù Pakáwayyá ni Apu Kesu
Markus 11:27-33; Lukas 20:1-8

23 Á nanoli laguk si Apu Kesu sù dakal nga bale ni Namarò, tapè mangituddu sù ira tatolay. Á pangituddu na nira, minay kuna yù ira kátannangán nga pári ánna yù ira karakalán nga Kudio, á iniyabbû da kuna, “Anni yù pakáwayyám nga mangnguá ta ngámin karanniaw nga akka-akkuám mu? Asinni yù nangiyawâ nikaw sù pakáwayyám?” kud da kuna. 24 Á simibbák si Apu Kesu nira, á kinagi na, “Ajjan gapay bì yù iyabbû ku nikayu. Nu matabbák nawà, á kagiak ku gapay nikayu yù paggapuán nayù pakáwayyâ. 25 Á yawe yù iyabbû ku. Isaw panò yù paggapuán nayù pakáwayyá ni Kuan nga Minánnigù? Naggapu kâ Namarò, onu naggapu ta tolay?” kun na. Á nakkaká-abba-abbû ira, “Anni yù itabbák tam? Nu kagiat tam ta naggapu kâ Namarò, á kun na sangaw nittam, ‘Á ngattá, ta ari kayu nanguruk kuna?’ 26 Á nu kagiat tam ta naggapu ta tolay, maganássing ittam sù ira tatolay, marakè akkuád da ittam. Ta aggira ngámin, ibiláng da ta kuruk nga ábbilinán ni Namarò si Kuan,” kud da. 27 Á yáyù nga initabbák da kâ Apu Kesu, “Arám mi garè ammu,” kud da. Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Á arák ku gapay laguk kagian nikayu yù paggapuán nayù pakáwayyâ nga mangnguá sù akka-akkuák ku,” kun na.

Yù Ángngarigán nga Meyannung sù ira Duá nga Mawwagi

28 Á nagángngarigán si Apu Kesu laguk, á kinagi na, “Anni yù kagian naw ta ure naw nga meyannung karanniaw. Ajjan yù tolay nga yáma na duá nga ánâ na nga lálláki. Á minay sù kaká, á kinagi na kuna, ‘Anâ ku, e ka bì mattarabáku sù komán,’ kun na. 29 ‘Molang ku,’ kun na anâ na kuna. Ngam sangaw, nabbabáwi sù initabbák na kâ ammò

* **21:16** Salmo 8:2

na, á minay galâ. 30 Á minay yù yáma ra sù mekaruá nga anâ na, á kinagi na gapay kuna
ta kunnay sù kinagi na sù kaká na. ‘Wan, Ammò. Umayà,’ kun nayù urián. Ngam ari
minay. 31 Asinni nira yù nanuppál sù kinagi nayù yáma ra?” kun ni Apu Kesu. Á kinagi
ra, “Yù kaká ngay!” Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Wan, á kuruk yawe nga kagiak ku nikayu
nga karakalán, ta yù ira minálliwâ nga kunnay sù ira minángngilogò nga mináttuki ta
buwì ánna yù ira bábbay nga minákkarallaw, mapolu ira nga mesipà sù pammagurayán
ni Namarò ánnè nikayu. 32 Ta si Kuan nga Minánnigù, minay nga mangituddu nikayu sù
napiá ánna matunung nga tuttulan naw nakuan, tapè mabbalin ta napiá yù ággangnguá
naw, ngam arán naw kinuruk. Ngam nanguruk kuna yù ira mináttuki ta buwì ánna yù
ira bábbay nga minákkarallaw. Á mássiki nu nasingan naw yù pabbabáwi ra, ari kayu paga
nabbabáwi tapè kurugan naw yù inituddu na,” kun ni Apu Kesu.

Yù Ángngarigán nga Meyannung sù ira Karakalán nga Kudio
Markus 12:1-12; Lukas 20:9-19

33 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “Ginnán naw paga yù tádday nga ángngarigák
ku. Ajjan yù tolay nga nammulá ta úbas sù ákkomanán na. Á inalitukán na yù kobasán, á
pidde na gapay yù áppappatán ta úbas, tapè apan na yù tabbuk na. Á pidde na gapay
yù atannáng nga balay, nga ájjipatán nayù magguárdiá sù kobasán. Á ta kabalin na
nappadday, inikárgu na sù ira minánnaron, á nánaw nga minay ta arayyu nga lugár.
34 “Á gapu ta jiminakal nga nabbungá yù úbas, á jiminittál yù pappusik da. Á jinok na
laguk nayù makákkuá ta kobasán yù ira aripan na sù ira manaron ta kobasán na, tapè
málâ da yù balle na. 35 Ngam ta labbè da ta kobasán, ginápù da ira nayù ira minánnaron.
Á tádday yù pinalapalù da, á pinapáte ra yù mekaruá, ánna pinayáng da ta batu yù
mekatallu. 36 Á yáyù nga jinok na mángin nayù makákkuá yù aru nga aripan na ánnè
sù ira olu nga minay. Ngam kingnguá ra má gapay ira nayù ira minánnaron ta kobasán.
37 “Á yáyù nga ninonò nayù makákkuá ta kobasán ta doban na laguk yù anâ na nga
umay sù ira minánnaron, ta kagian na ta nonò na, ‘Yawe nga anâ ku yù kukurugán
nga pakimorayád da,’ kun na. 38 Ngam ta pakasingan nayù ira minánnaron sù anâ na,
inigagánge ra, ta kagiad da, ‘Ye! Aggina yù makákkuá ta kobasán sangaw nu matay yù
yáma na. Arà! Et tamin, ta papatáyat tam tapè kukuá tam sangawin yù kobasán,’ kud da.
39 Á ginápù da laguk, á inilawád da sù nálitukán nga kobasán, á pinapáte ra.
40 “Á anni laguk yù akkuán nayù makákkuá ta kobasán sù ira minánnaron sangaw nu
umay sù kobasán na?” kun ni Apu Kesu nira. 41 Á simibbák ira kuna, á kinagi ra, “Ari
bulubugá mabbábáng nga mamapátay sù ira narákè nga minánnaron, tapè ikárgu na yù
kobasán na sangaw sù ira tanakuán nga minánnaron nga mangiyawâ kuna sù balle na
sangaw nu mapusik,” kud da. 42 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Uwan á! Á arán naw paga
panò nabibbik yù dán nga netúrâ nga Ubobuk ni Namarò? Ajjan yù netúrâ nga kunniaw,
‘Yù tádday nga batu nga panakitán nayù ira mappadday ta balay, aggina galâ yù nabbáli
ta ánnáddagán na balay.
Yaw yù kingnguá ni Apu Namarò, á nerallà yù kapállâ tam megapu kuna.’†
43 Á yáyù nga kagiak ku nikayu,” kun ni Apu Kesu nira, “mássiki nu sikayu nga Kudio
yù piníli ni Namarò áddè ngaw, patalián na kayu sangaw. Ta gapu ta panakitán naw yù
sinullà na nga mammaguray, ari kayu mesipà sù pammagure ni Namarò nu ari galâ yù
ira tatolay nga magayáyâ nga manuppál sù ipakuá na nira. 44 Á ngámin ira nga kun na
mesiddúkal sù batu, kunnay ira ta mapakkapakká. Á ngámin yù ira mapannátán nayù
batu sangaw, marappì ira nga maburuburâ,” kun ni Apu Kesu.

† **21:42** Salmo 118:22-23

45 Á pakaginná nayù ira kátannangán nga pári ánna yù ira Parisio sù ira ángngarigán ni
Apu Kesu, nánnámmuád da ta aggira yù ubu-ubobugan na, nga meyárik sù ira nanakì
sù makákkuá ta kobasán ánna meyárik ira gapay sù ira nanakì sù batu nga nabbáli ta
ánnáddagán na balay. Á yáyù nga mappanà yù pore ra. 46 Á pinarubád da nakuan
gaputan, ngam naganássing ira sù ira magaru nga tatolay, gapu ta kinuruk nayù ira
tatolay ta ábbilinán ni Namarò si Apu Kesu.

22

Yù Ángngarigán nga Meyannung sù Bodá
Lukas 14:15-24

1 Á nagángngarigán paga si Apu Kesu. Á kinagi na, 2 "Á kunniaw yù keyarigán nayù
ángngisipà ni Namarò ta tatolay sù pammagure na. Ajjan yù patul nga namarán ta
bodá nayù anâ na nga laláki. 3 Á kabalid da namarán, jinok nayù patul yù ira aripan
na nga umay magágál sù ira tatolay nga inapà na. Ngam nanakì yù ira inapà na nga
umay makibodá. 4 Á yáyù nga jinok na laguk nayù patul yù ira tanakuán nga aripan
na. Á kinagi na nira, 'Kagian naw bì sù ira inapà ku ta umay lâ ira nga umay, ta dán
nga naparán yù ipabbodá mi. Napártingin yù ira báka ánna yù ira matabá nga kígaw, á
naparánin ngámin yù máwák tam,' kun na. 5 Ngam pinaguráyád da yù pangágál nayù
patul nira, á inupù da yù akka-akkuád da. Ajjan yù ira nga minay ta ákkomanád da ánna
yù ira minay nalláku. 6 Á yù ira káruán, ginápù da yù ira káruán nga aripan nayù patul,
á inipasapasiránád da ira, ánna pinapáte ra yù ira káruán.

7 "Á pakarámak nayù patul karannian, nepallà yù pore na, á jinok na yù ira suddálu na,
ta ed da papatáyan yù ira namapátay. Á sinuggi ra yù ili ra. 8 Á kinagi na laguk nayù patul
sù ira aripan na, 'Dán nga naparánin ngámin yù ipabbodâ, ngam ari mepángngà yù ira
olu nga inagálák ku. 9 E kayu ta dápun, á apatan naw nga umay makibodá yù ira ngámin
nga masingan naw,' kun na. 10 Á minay laguk yù ira aripan nayù patul, á inagálád da
ngámin yù ira narángnganád da ta dálan, nga tatolay nga napiá onu narákè. Á yáyù nga
napannu yù bale nayù patul sù ira makibodá.

11 "Á minay laguk yù patul nga nakiubobuk sù ira álliuk na, á nasingan na yù tádday
nga ari nappabbisti ta ákkibodá. 12 Á iniyabbû nayù patul kuna, 'Kopuk ku, ngattá, ta
simillung ka saw nga ari nappabbisti ta ákkibodá?' kun nayù patul. Á ari nakatabbák
yù tolay. 13 Á kinagi na laguk nayù patul sù ira masserbi kuna, 'Gaputan naw ta
baluran naw, á ilappák naw ta lawán sù kakallatán, nga gián nayù ira gikulukuletán,
nga mangngarangngaringngì megapu sù jigâ da.' " 14 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu,
"Aru yù ira nga agálán ni Namarò nga tumuttul kuna, ngam baddì lâ yù ira napíli na nga
mesipà kuna."

Yù Pangiyabbû da ta Meyannung sù Pappagá ra ta Buwì sù Patul
Markus 12:13-17; Lukas 20:20-26

15 Á ta kabalin na yaw, nánaw laguk yù ira Parisio tán, á minay ira nakkaká-ubu-ubobuk
nu kunnasi yù ánnukuk da kâ Apu Kesu ta meyannung sù ubobuk na. 16 Á yáyù nga jinok
da laguk kâ Apu Kesu yù ira kábulud da nga Parisio, nga nepappupúlù sù ira kábulun ni
Patul Erodo. Á labbè da sù gián ni Apu Kesu, kinagi ra kuna, "Apu, ammu mi nga awán ta
ángngilogò mu ánna kuruk yù ituddum nga bilin ni Namarò nga ipakuá na ta tatolay. Á
awán ta irumurumám nga tatolay, gapu ta awán ta ikaburung mu nu anni yù kagiad
da, mássiki nu makáwayyá ira. 17 Kagiam mu bì laguk yù nonò mu nga meyannung
karanniaw. Arán na panò ipugik nayù tunung tam yù pappagá tam ta buwì kâ Sisar,
nga patul nga mammaguray ta Roma?" kud da. 18 Ngam natagenà ni Apu Kesu yù narákè

nga nonò da. Á yáyù nga kinagi na nira, “Sikayu, nga agippípiá! Ngattá, ta paraparubán nawà nga tukubán? 19 Ipasingan naw bì nikán yù kuártu nga ipappagá naw ta buwì,” kun na. Á iniyawâ da kuna yù pirâ. 20 Á iniyabbû ni Apu Kesu nira, “Asinni yù maká-alinu ánna makángngágan nga nemárká sawe pirâ?” kun na. 21 “Si Patul Sisar,” kud da. Á kun na laguk ni Apu Kesu, “Á kukuá ni Patul Sisar laguk yù pirâ nga namárkán ta kágappà nayù mammang na ánna yù ngágan na. Á yáyù nga pagán naw yù buwì nga meyannung sù pakáwayyá na. Á tuppálan naw gapay yù ipakuá ni Namarò nikayu, nga meyannung sù pakáwayyá na gapay,” kun ni Apu Kesu. 22 Á pakaginná nayù ira kábulun ni Patul Erodo ánna yù ira Parisio sù kinagi ni Apu Kesu, nepallà yù kapállâ da sù kasírik nayù itabbák na. Á nánawád da.

Yù Meyannung sù Paginnanole nayù ira Námmatay
Markus 12:18-27; Lukas 20:27-40

23 Á tán nga ággaw galâ, minay gapay yù ira káruán nga Sadusio. Aggira yù makkagi ta ari maginnanolay yù ira námmatay. Á jiminikkì ira nga nagiyabbû kâ Apu Kesu. 24 Á kinagi ra, “Mesturu, ajjan yù netúrâ nga inituddu na ngaw ni Moyses. ‘Nu matay yù laláki nga natayán na yù atáwa na nga awán ta anâ da, máwák nayù wagi nayù natay nga atawán na yù bálu, tapè maganâ ira, á mebiláng yù anâ da ta anâ nayù wagi na nga natay.’ 25 Á gári, ajjan sawe giám mi yù ira pitu nga mawwawági nga lálláki. Á nangatáwa yù kaká, á natay nga awán ta anâ na. Á yáyù nga inatáwa nayù urián na yù bálu, nga asípák na. 26 Á natay laguk yù mekaruá nga laláki gapay nga awán ta anâ na. Á kunnian gapay yù nesimmu sù mekatallu nga laláki ánna yù ira dumaddáddán nga wáwwagi na áddè sù mekapitu. Aggira ngámin, nattutubbátád da nga inatáwa yù babay nga bálu nayù kaká ra, á natay ngámin yù ira mawwawági nga awán ta anâ da. 27 Á naporián nga natay gapay yù babay. 28 Á yawe bì yù iyabbû mi nikaw. Noka nu duttál yù ággaw na paginnanolay nayù ira námmatay, asinni laguk sù ira ngaw pitu nga lálláki yù atáwa nayù babay? Nepatalugáring ta inatáwa ra ngámin nga pitu,” kud da.

29 Á simibbák si Apu Kesu nira, á kinagi na, “Nakaliwâ kayu ta pannononò naw, gapu ta arán naw garè mánnámmuán yù dán nga netúrâ nga Ubobuk ni Namarò, ánna arán naw gapay mánnámmuán yù pakáwayyá ni Namarò. 30 Sangaw nu maginnanolay yù ira námmatay, mapataliánin yù ággián na tatolay, á kunnay ira sù ira daroban ni Namarò ta lángì, nga ari makiatáwa ánna mangatáwa. 31 Á ta meyannung sù paginnanolay nayù ira námmatay, arán naw paga panò nabibbik yù kinagi ni Namarò nikayu? Netúrâ yaw nga kinagi na, 32 ‘Sikán si Namarò, nga pakimorayád di Abrakam kári Isak kâ Akup,’ kun ni Namarò. Á si Namarò, ari gemma yù pakimorayán nayù ira námmatay, nu ari galâ yù pakimorayán nayù ira matolay,”* kun ni Apu Kesu nira. 33 Á ta pakaginná nayù ira magaru nga tatolay karannian nga kinagi ni Apu Kesu, napállâ ira sù pangituddu na. Ta mánnámmuád da ta mepattolay lâ paga yù ira ngaw naggaká nira, di Abrakam kári Isak kâ Akup, mássiki nu natay yù baggi ra ngaw nga nabayágin lage na nakkagi ni Namarò ta aggina yù pakimorayád da.

Yù Kapoluán nayù ira Taddán ni Namarò nga Máwák na Tolay nga Tuppálan
Markus 12:28-34; Lukas 10:25-28

34 Á pakaginná nayù ira Parisio ta ari nakatabbák yù ira Sadusio kâ Apu Kesu, naggagammung ira, á jiminikkì ira kuna. 35 Á ajjan nira yù abugádu nga makáwayyá ta meyannung sù tunung nayù rilisiod da. Nagiyabbû kâ Apu Kesu, ta parubán na tukubán, á kinagi na, 36 “Mesturu, anni yù kapoluán nayù ira ngámin nga taddán ni

* **22:32** Exodo 3:6

Namarò nga máwák na tolay nga tuppálan?" kun na. 37 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, "
'Iddi-iddukam mu yù Yápum nga namarò nikaw megapu sù ngámin nga ayâ nayù putum,
megapu sù ngámin nga urem, ánna megapu sù ngámin nga nonò mu.'† 38 Yane yù napolu
nga tunung nga máwák na tolay nga tuppálan. 39 Á negittá sù kapoluán yù mekaruá nga
tunung ni Namarò, nga kunniaw: 'Iddi-iddukam mu yù ira ikáttolem gapay nga kunnay
sù pangiddù mu sù baggim.'‡ 40 Á yawe ira duá nga tunung ni Namarò yù nabbatayán
nayù ira ngámin nga tunung nga inikatalà ni Namarò kâ Moyses ánna yù ngámin nga
inituddu nayù ira ábbilinán ni Namarò áddè ngaw."

Yù Ángngiyabbû nayù Tolay nga Meyannung sù Mangiyígù nga Mangngágan ta Kiristu
Markus 12:35-37; Lukas 20:41-44

41 Á gapu ta ajjanin yù ira Parisio nga naggagammung, á lage ra nánaw, nagiyabbû si
Apu Kesu nira, nga kun na, 42 "Anni laguk yù kagian naw nga meyannung sù Mangiyígù
nga mangngágan ta Kiristu, nga umay mammaguray? Asinni yù naggaká kuna?" kun
na. Á simibbák ira, á kinagi ra, "Aggina yù ginaká nayù ngaw Patul Dabid," kud da. 43 Á
iniyabbû na laguk ni Apu Kesu nira, "Á nu kuruk nga ginaká nayù ngaw Patul Dabid,
ngattá laguk ta kinagi ni Patul Dabid ta aggina yù Yápu na? Ta yáyù inipeyubobuk na
ngaw nayù Ikararuá ni Namarò kâ Dabid, nga kunniaw:
44 'Si Apu Namarò, kinagi na sù Yápù: E ka bì magitubang ta jiwanák ku,
sù ággitubangán nayù meparáyaw, áddè ta arák ku appútan yù ira malussaw nikaw.'§
45 Á gapu ta pakkagi ni Dabid ta aggina yù Yápu na, ngattá laguk ta kagian naw ta
ginaká na galâ ni Dabid?" kun ni Apu Kesu nira. 46 Á awán bulubugá ta makatabbák
kâ Apu Kesu. Á yáyù nga namegapu tán nga ággaw, awán bulubugá ta makeyangngà nga
magiyabbû kuna.

23

Yù Pamappalán ni Apu Kesu nga Meyannung sù ira Parisio ánna yù ira Mesturu nga Mangituddu ta Rilision
Markus 12:38-39; Lukas 11:43, 46; 20:45-46

1 Á pagubu-ubobuk ni Apu Kesu sù ira magaru nga tatolay ánna yù ira sinudduán na,
kinagi na laguk, 2 "Yù ira mesturu nga mangituddu ta rilision ánna yù ira Parisio, ajjan
yù pakáwayyá ra nga ibukalán yù tunung ni Namarò nga inipetúrâ na kâ Moyses. 3 Á
yáyù nga kurugan naw ánna tuppálan naw laguk ngámin yù kagiad da nikayu. Ngam
arán naw párigán yù akka-akkuád da, ta arád da tuppálan yù ubu-ubobugad da. 4 Á aru
yù ilannà da sù tunung nga ipakuá ra nikayu, nga narigâ nga mapalurò, nga kunnay ta
narámmà nga ipakáttu ra nikayu, ngam arád da kayu bulubugá abbágán nga mangáttu.
5 Á ngámin yù akka-akkuád da, akkuád da ta arubáng na tatolay, tapè masingan nayù
ira tatolay ánna dayáwad da ira. Yáyù nga parakalad da yù ággianán nayù papel nga
netúratán nayù Ubobuk ni Namarò, nga ibabbak da ta mukâ da ánna labunagád da. Á
pakápadduad da yù uge na barawási ra, nga ipappeddaráyo ra gapay. 6 Á nu umay ira
makilálláng, onu maggagammung ira sù paggagammungád da, ikáyâ da magitubang
sù kapiánán nga ággitubangán nayù tolay nga meparáyaw. 7 Á pappassiár da ta dápun,
káyatád da yù pakimore nayù ira tatolay nira ánna mangabbún nira ta Mesturu.
8 "Ngam sikayu, arán naw iyanugù nga abbúnad da kayu ta Mesturu nayù ira kábulun
naw. Ta mawwawágì kayu, á awán gemma ta mesturu naw nu ari sikán galâ nga
táttádday. 9 Á arán naw abbúnan ta Ammò yù ira kábulun naw sawe dabbuno, gapu ta

† **22:37** Deuteronomio 6:5 ‡ **22:39** Libitiko 19:18 § **22:44** Salmo 110:1

tátt*á*dday lâ yù Ammò naw nga si Namarò nga ajjan ta l*á*ngì. 10 Á ar*á*n naw iyanugù nga abbú*n*ad da kayu ta Apu, gapu ta tátt*á*dday lâ yù pakiy*á*pu*á*n naw, nga sik*á*n nga si Kiristu nga naggapu kâ Namarò. 11 Á yù mak*á*wayyá nga tolay nga k*á*tannangán naw, máwák nga aggina yù masserbi nga mangabbák nikayu, nga kun na aripan naw. 12 Ta yù tolay nga mappeddar*á*yaw, aggina yù mepagukák sangaw nga mepasir*á*n*á*n. Á yù tolay nga tumulù nga gumukák, aggina yù mepotun sangaw nga mepar*á*yaw.”

*Ipalappâ ni Apu Kesu yù Nonò nayù ira Á*p*pè P*í*pi*á*, nga Mangituddu ta Rilision á*nna* yù ira Parisio*

Markus 12:40; Lukas 11:39-42, 44, 52; 20:47

13 Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Magimuguk kayu, sikayu nga mesturu nga mangituddu ta rilision naw ánna sikayu nga Parisio, nga áppa-áppè nga tumuttuttul kâ Namarò. Agippípiá kayu! Anni ngillâ yù ámmagikáru ni Namarò sangaw nikayu! Nakaliwâ kayu ta pangituddu naw, megapu sù kotun na nonò naw. Ari kayu bulubugá nga mesipà sù pammagure ni Namarò megapu sù narákè nga ággangnguá naw. Ari lâ yù panakì naw nga mesipà, nu ari gapay ta ilogò naw yù ira tatolay nga makkaragâ nga mesipà sù pammagure ni Namarò. Manakì kayu nga tumuttuttul kâ Namarò, á ar*á*n naw ira anugutan nga tumuttuttul kuna.

14 “Magimuguk kayu, sikayu nga mesturu nga mangituddu ta rilision ánna sikayu nga Parisio. Napiá yù law*á*n naw, ngam narákè yù unak naw. Agippípiá kayu! Ngattá, ta lannap*á*n naw yù ik*á*ru naw kâ Namarò? Ngattá, ta darogatan naw yù ira bábbay nga bálu, tapè gubatan naw yù kukuá ra ánna bale ra. Á kabayagan naw yù ákkimállà naw, tapè mepasingan sù ira tatolay ta napiá kayu, ngam áppè pípiá kayu lâ. Yáyù nga mappanà sangaw yù ámmagikáru ni Namarò nikayu.

15 “Magimuguk kayu, sikayu nga mesturu nga mangituddu ta rilision ánna sikayu nga Parisio. Agippípiá kayu! Ngattá, ta dumákì kayu ta dammáng na bebay nga umay ta arayyu nga lugár, tapè aleran naw mássiki tátt*á*dday nga patuttulan naw. Á nu ajjan sangaw yù mapatuttul naw, yá lâ mep*á*ngngà nga labbet*á*n na yù api ta impiernu nga ari máddà ta áddè ta áddè, nepatalugáring ta narákè yù akka-akkuán na ánnè sù kingnguá naw.

16 “Magimuguk kayu, sikayu nga kun na buling nga mangituddu ta dálan sù ira kábulun na nga buling. Ta pangituddu naw, á ngattá, ta kagian naw, ‘Nu ipappagássingán na tolay yù mangilin nga bale ni Namarò sù pangitabbá na, ar*á*n na máwák nga tuppálan yù initabbá na. Aw*á*n ta liwâ na nu ar*á*n na tuppálan yù initabbá na. Ngam nu yù buláw*á*n nga ajjan ta lágum nayù mangilin nga bale ni Namarò yù ipappagássingán na, máwák nga tuppálan na yù initabbá na,’ kun naw. 17 Kunnay ta buling kayu ánna ulapá! Anni panò yù kangilin*á*n? Mangilin panò nakuan yù bulá*w*án nga ajjan ta bale ni Namarò nu ari lâ megapu sù kangilin nayù bale ni Namarò?

18 “Á ngattá ta kagian naw, ‘Nu ipappagássingán na tolay yù ángngiyátangán, ar*á*n na máwák nga tuppálan yù initabbá na, ta aw*á*n ta liwâ na nu ar*á*n na tuppálan. Ngam nu ipappagássingán na yù iyátáng na kâ Namarò nga ipotun na sù ángngiyátangán, á máwák nga tuppálan na yù initabbá na,’ kun naw. 19 Ari panò kuruk nga kunnay kayu ta buling! Anni panò yù kangilin*á*n? Mangilin panò yù iyátáng na tolay kâ Namarò, nu ari galâ megapu ta nepotun sù mangilin nga ángngiyátangán? 20 Á yáyù nu ajjan yù itabbá na tolay kâ Namarò, á nu ipappagássingán na yù ángngiyátangán nga mangilin, mesipà gemma gapay yù ngámin nga meyátáng tán. 21 Á kunnian gapay, nu ipappagássingán na tolay yù mangilin nga bale ni Namarò, mesipà gemma gapay sù pappagássingán na si Namarò nga maggi*á*n ta bale na. 22 Á nu ipappagássingán na tolay yù lángì, nga pammagurayán ni Namarò, mesipà gemma gapay si Namarò nga mammaguray tán.

23 “Magimuguk kayu, sikayu nga mesturu nga mangituddu ta rilision ánna sikayu nga
Parisio, ta pagikaruan na kayu sangaw ni Namarò. Agippípiá kayu! Ngattá, ta iyawâ
naw kâ Namarò yù mekamapulu nga makkakerumá nga kiruk na atang nga inimulá
naw, ngam arán naw tuppálan yù tunung nga kuruk nga máwák naw nga tuppálan. Ari
matunung yù akka-akkuán naw. Awán ta ángngikállà naw sù ira kábulun naw. Á ari
kayu mekatalà. Napiá yù pangiyawâ naw sù mekamapulu kâ Namarò, ngam máwák
naw gapay nakuan nga ari lonán yù napiá nga akka-akkuán naw nga matunung ánna
yù ángngikállà naw sù ira kábulun naw ánna yù panuppál naw sù pakáwayyá naw nga
mekatalà nikayu. 24 Meyárik kayu ta buling nga mangituddu ta dálan sù ira kábulun
na nga buling. Tángngagan naw ta napiá yù káruán nga ituddu nayù tunung, ngam
pinaguráyán naw yù kapiánán nga ituddu na nga máwák naw tuppálan. Meyárik kayu
gapay ta mangalissî sù inuman na, tapè irián na yù ilà, ngam golpian na tallanan sangaw
yù kamel!

25 “Magimuguk kayu laguk, sikayu nga mesturu nga mangituddu sù rilision ánna
sikayu nga Parisio, ta pagikaruan na kayu sangaw ni Namarò. Agippípiá kayu! Ngattá,
ta magugâ kayu ta passuelu ánna tariaw, tapè narenu yù lawán na. Ngam ari narenu
yù ajjan ta unak naw, ta arán naw napakarenuán yù nonò naw. Mangilogò kayu ánna
mokkuk kayu nga ari makáppak! 26 Sikayu nga Parisio, kunnay kayu ta buling! Papoluan
naw nga pakarenuán bì yù narákè nga nonò naw, nga ari masingan, tapè mepasingan
sangaw ta napiá gapay yù akka-akkuán naw.

27 “Magimuguk kayu, sikayu nga mesturu nga mangituddu ta rilision naw ánna sikayu
nga Parisio, ta pagikaruan na kayu sangaw ni Namarò. Agippípiá kayu! Ta kunnay kayu
ta tanam nga napappuraw ta píntá, nga nakástá yù lawán na, ngam ta unak ajjan yù
tulutuláng na natay ánna narúnù nga nabuyù. 28 Á kuruk nga karannian yù keyarigán
naw, ta kunnay ta napiá ánna matunung kayu ta ánninganán na tatolay, ngam narákè yù
unak naw, ta áppè pípiá kayu nga minálliwâ.”

Yù Pangipakánnámmu ni Apu Kesu sù Pamagikáru ni Namarò
Lukas 11:47-51

29 Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Magimuguk kayu, ta pagikaruan na sangaw ni
Namarò nikayu, sikayu nga mesturu nga mangituddu ta rilision ánna sikayu nga Parisio.
Agippípiá kayu, ta pakástán naw yù katanamán nayù ira ngaw ábbilinán ni Namarò ánna
yù pantiong nayù ira ngaw napiá nga tatolay. 30 Á kagian naw, ‘Nu ajjan kami lâ nakuan
sù ngaw ággaw nayù ira naggaká nikami, ari kami nepattádday sù ira minámmapátay
sù ira kábulud da nga ábbilinán ni Namarò,’ kun naw. 31 Á megapu sù kagian naw,
palappátan naw ta kuruk nga sikayu yù ginaká nayù ira ngaw namapátay sù ira ngaw
ábbilinán ni Namarò. 32 Arà! Balinan naw laguk yù narákè nga pinegapuanán nayù
ngaw ira naggaká nikayu. 33 Kunnay kayu ta ánâ na iráw, ta naggigittá kayu sù ira
ngaw naggaká nikayu, nga narákè yù nonò da ánna minángngilogò ira. Egga panò yù
awayyá naw nga mattálaw, tapè ari kayu mekanakanâ sù pamagikáru ni Namarò ta
impiernu? Ari kayu gemma makalillì kuna! 34 Á yáyù nga dobak ku sangaw nikayu
yù ira ábbilinán ni Namarò, yù ira masírik, ánna yù ira mesturu, ta ed da kayu nakuan
tudduán. Á papatáyan naw sangaw yù ira káruán nira, á ipátà naw ta kurù yù ira káruán,
á ajjan yù ira nga paligatan naw sangaw sù ira ággagammungán naw. Á ta pattálo ra,
sissimmátan naw ira lâ, á jigirigátan naw ira ta ngámin nga ili nga angayád da. 35 Á yáyù
nga mekanakanâ kayu galâ sangaw sù pamagikáru ni Namarò sù ira namapátay sù ira
ngámin nga napiá nga tatolay, nga namegapu ta áddè ngaw kâ Abel nga anâ ni Lákay
Adan, ta áddè kâ Sakariâ, nga anâ ni Barakiâ, nga pinapáte naw sù lállátán nayù bale
ni Namarò ánna yù ánnuggián ta meyátáng. 36 Á kuruk yù kagiak ku nikayu, sikayu nga

gakagaká ngawe, mekanakanâ kayu sù pamagikáru ni Namarò, megapu sù pamapáte nayù ira ngaw naggaká nikayu sù ngámin ira nga ábbilinán na.”

Yù Pangiddù ni Apu Kesu sù ira taga Jerusalem
Lukas 13:34-35

37 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu, “Sikayu nga taga Jerusalem! Nepallà yù daddam ku, ta arán nawà ginnán! Papatáyan naw yù ira ábbilinán ni Namarò ánna payangan naw ta batu yù ira nga jinok na nga manuddu nikayu! Á namepígiá yù inamma-ammung ku nakuan nikayu nga kunnay sù ángngammung na úpá sù píyà na, ngam manakì kayu! 38 Á yáyù nga sikayu lállaguk maguray, ta nánawán na kayin, nga pinaguráyán ni Namarò. 39 Á yaw kagiak ku nikayu. Arán nawà sangawin masingan ta áddè ta dattál na ággaw nga panolì, á tákkilalán nawà ánna kagian naw, ‘Dayáwat tam yù Umay nga pannakabaggi ni Apu Namarò nga mammaguray!’ ”*

24

Yù Pangipakánnámmu ni Apu Kesu sù Karabbâ na noka nayù Dakal nga Bale ni Namarò ta Jerusalem
Markus 13:1-2; Lukas 21:5-6

1 Á páno ni Apu Kesu sù mangilin nga kapilliá, nga bale ni Namarò, minay kuna yù ira sinudduán na, ta ituddu ra kuna yù ira makkakerumá nga balay sù dakal nga kapilliá. 2 Á simibbák si Apu Kesu nira, a kinagi na, “Innan nawè ngámin yawe ira nakástá nga balay kunangan, ta kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu, nga awán bulubugá ta dakal nga batu nga mabattáng sangaw sù gián na, mássiki lâ tádday, nga ari sangaw mewarawarâ, gapu ta marabbâ ngámin sangaw,” kun na.

Yù Jigâ nga Duttál sangaw
Markus 13:3-13; Lukas 21:7-19

3 Á ta páno ni Apu Kesu ta Jerusalem, minay sù puddul na Olibo, á nagitubang tán. Á jimikkì kâ Apu yù ira sinudduán na, aggira lâ, á kinagi ra kuna, “Apu, kagiam mungè bì nikami, nu káni yù kesimmu nayù ngámin nga kinagim gangù nikami? Á anni yù panákkilalám mi ta duttálin yù panolim ánna yù pagáddekán na ággaw?” kud da kuna. 4 Á kun ni Apu Kesu nira, “Magimuguk kayu tapè awán ta mangilogò nikayu, marakè mepakkáttuay kayu laguk sù panguruk naw nikán. 5 Ta aru yù ira mattutubbâ nga umay, nga makkagi ta aggira yù MakKiristu. Á aru yù ira nga ilogò da sangaw, nga mepakkáttuay sù panuttul da nikán. 6 Á marámak naw sangaw yù ira makigerrá nga aranni nikayu ánna yù ira makigerrá gapay sangaw ta arayyu nga lugár. Ari kayu mabburung nu mamegapu danniaw, ta máwák nga mesimmu danniaw, ngam ari paga yaw yù pagáddekán na dabbuno. 7 Ta makigerrá sangaw yù makkakerumá nga tatolay sù ngámin nga lugár da ánna páppatulád da. Á duttál sangaw yù bisin ta makkakerumá nga lugár, ánna lunik sù makkakerumá nga gián. 8 Á ngámin danniaw yù pamegapu na jigâ nga kunnay sù pappasíkál nayù maganâ.

9 “Á sangaw nu mamegapu yù jigâ, ikalusso ra kayu nayù ira tatolay megapu sù panguruk naw nikán. Á gaputad da kayu laguk ánna ikeká ra kayu ta arubáng nayù ira makáwayyá, tapè jigirigátad da kayu ánna papatáyad da yù ira káruán nikayu. 10 Á aru yù ira nga pallikuránád da yù ángnguruk da nikán. Á makkakálussaw ira ánna makkakáránuk ira. 11 Á aru yù ira mattá-ábbilinán nga arán na jinok ni Namarò, á aru yù ira tatolay nga ilogò da, nga mekáttuay sù panuttul da nikán. 12 Á gapu ta yù pagaru na kinarákè nga akka-akkuán na tatolay, mallummin sangaw yù ayâ nayù ira aru nga tatolay.

* **23:39** Salmo 118:26

13 Ngam yù ira nga makeyattam sù jigâ, nga napasigaggà yù panguruk da nikán ta
áddè ta pagáddekán, meyígù ira nga mepattolay kâ Namarò ta áddè ta áddè. 14 Á lage
na pagáddekán na ággaw, melayalayâ ta ngámin nga tatolay ta dabbuno yù napiá nga
dámak nga meyannung sù pammagure ni Namarò. Á ta kabalin na yaw, duttálin laguk
yù pagáddekán na ággaw na dabbuno."

Yù Meyannung sù Makálla-állirák nga Makánnanássing
Markus 13:14-23; Lukas 21:20-24

15 Á kinagi na paga ni Apu Kesu, "Masingan naw sangaw yù makálla-állirák nga
makánnanássing, nga mappassippíl nga manáddak sù mangilin nga gián nga arán na
pakáwayyá nga panáddagán, nga kunnay sù kinagi na ngaw gári ni Daniel, nga yù ngaw
ábbilinán ni Namarò.* Á yù ira mabbibbik karanniaw, parè bì ta kánnámmuád da laguk
yù kebalinán na. 16 Á nu masingan naw yaw sangaw, á sikayu nga maggián ta Judiya,
máwák naw mattálaw sù gián naw nga umay ta puddul. 17 Á yù tolay nga ajjan ta
námmuák na bale na, aringin laguk tullung sù unak na bale na nga mangâ ta kukuá na.
18 Á yù tolay nga ajjan ta ákkomanán, aringin laguk lubbè nga umay mangâ ta gámì na.
19 Bay! Kábbi, ta makállállà yù ira mabussì ánna yù ira mappasusu sangaw nu duttál
dannian nga ággaw. 20 Á yáyù nga ipakimállà naw laguk kâ Namarò ta ari mekanná yù
pattálo naw ta ammián onu ta ággaw na ággibannák. 21 Ta yáyù nga duttálin yù nepallà
nga jigâ paga ánnè sù nesimmu ta áddè ngaw kaparò na dabbuno ta áddè kunangan, á
mássiki ta áddè noka awán bulubugá ta kagittá na. 22 Á nu arán na pangarián ni Namarò
yù ággaw na jigâ, awán nakuan ta tolay nga matolay ta dabbuno. Á yáyù nga pangarián
na sangaw laguk ni Namarò danniaw nga ággaw megapu sù ira piníli na nga tatole na."

23 Á kinagi na paga ni Apu Kesu, "Á yáyù gapu na nga nu ajjan yù makkagi nikayu,
'Innan nawè, ajjanin saw yù Kiristu!' onu 'Ajjanin tuke!' nu kud da, arán naw kurugan.
24 Ta duttál sangaw yù ira nga áppè Kiristu ánna yù ira áppè ábbilinán ni Namarò, á
ipasingad da sangaw yù pamagaddátu ra nga makapállâ, tapè ilogò da nakuan mássiki yù
ira piníli ni Namarò, tapè mekáttuay ira nakuan sù panuttuttul da kâ Namarò. 25 Ginnán
naw laguk ta napiá, ta kinagikin nikayu danniaw lage na mesimmu, tapè dán nga ammu
naw ánna ari kayu melogò. 26 Á yáyù nga nu kagiad da nikayu, 'Ye, ajjanin si Kiristu
tukewà sù puddul!' ari kayu gumon. Á nu kagiad da, 'Ajjan nga nattuttù sù lágum na
balay!' arán naw kurugan. 27 Ta sangaw nu manolingà, sikán nga Kaká na ngámin na
tatolay, mepasingan yù panolì nga kunnay sù kilâ nga mamannawák ta lángì áddè ta
lalassangán ta áddè ta lalammarán. 28 Á ammu naw yù bunnakè nga, 'Mássiki nu sisaw
nga gián nayù natay, yáyù paggagammungán nayù ira gayáng,' " kun na.

Yù Panoli na sangaw ni Apu Kesu
Markus 13:24-27; Lukas 21:25-28

29 Á kinagi na paga ni Apu Kesu, "Á sangaw nu mappasá danniaw nga jigirigâ, á
dagarágâ nga makkallà yù bilák ánna ari mannawák yù bulán. Á mappannâ yù ira
bituan, á mewarawarâ ngámin yù ajjan ta lángì. 30 Á mappasingan laguk ta lángì yù
panákkilalán sù panolì, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay. Á ngámin makkakerumá
nga tatolay ta dabbuno, makalò yù daddam da ánna nerallà yù pábbo ra. Á masingad
dangà nga umay nga naggapu ta utun nga mepulù ta kunam, sikán nga Kaká na ngámin
na tatolay, nga makáwayyá ta ngámin ánna maddalingáráng megapu sù karáyò nga
naggapu kâ Apu Namarò. 31 Á ajjan sangaw yù magamariung nga masikan. Á ta
pagamariung na, dobak ku laguk yù ira darobak ku nga umay mangammung sù ira

* **24:15** Daniel 11:31

tatolay nga piníli ni Apu Namarò, aggira ngámin nga naggapu sù giád da ta ngámin nga lugár nga aranni ánna arayyu, ta aruk na ammiánán, abagátán, lalassangán, ánna lalammarán.

Yù Keyarigán nayù Káyu nga Igò
Markus 13:28-31; Lukas 21:29-33

32 "Innan nawè yù káyu nga igò," kun ni Apu Kesu. "Nu masingan naw ta mallugu yù pangá na, ammu nawin ta nappasángin yù ammián ánna mangulingin yù tiempu. 33 Á kunnian gapay, nu masingan naw sangaw ta mesimmu danniaw nga kunnay sù kinagì nikayu, ammu naw ta kuruk nga mabíkin, á manolingà. 34 Á kuruk yù kagiak ku nikayu, nga mesimmu ngámin danniaw nga kinagì lage na matay ngámin yù ira tatolay nga matolay kunangan. 35 Á mássiki nu mapasá sangaw yù dabbuno ánna ngámin yù ajjan ta lángì, ngam maggián lâ ta áddè ta áddè yù ngámin nga ubobuk ku, nga ari bulubugá moli.

Awán ta Tolay nga Makánnámmu sù Ággaw ánna Oras nga Panoli ni Apu Kesu Kiristu
Markus 13:32-37; Lukas 17:26-36

36 "Á ta meyannung ta dattál na ággaw onu oras nga panolì, awán bulubugá ta makánnámmu, nu ari galâ si Ammò. Ta mássiki yù ira daroban ni Apu Namarò nga maggián ta lángì, arád da ammu. Á sikán gapay nga Anâ na, arák ku ammu, gapu ta si Ammò lâ yù makánnámmu.

37 "Á ta kunnay sù kingngikingnguá nayù ira tatolay sù ngaw keggá ni Noe, kunnian gapay yù akka-akkuán nayù ira tatolay sangaw nu ággaw nga panolì. 38 Ta yù ira ngaw tatolay ta keggá na ngaw ni Noe, awán ta assing da lage na nalítù yù ngámin nga dabbuno, á sinuttul da lâ yù negagángay nira nga nakkakákán ánna ámma-ámminum ánna naggagáttáwa áddè ta tallung ni Noe sù dakal nga barangay. 39 Á arád da ninonò yù mesimmu nira áddè ta jiminakal yù danum ánna nalítù yù dabbun, á neburuk ira ngámin nga nalaggabán. Á kunnian gapay yù mesimmu sangaw nu manolingà.

40 "Á yáyù nga sangaw nu manolingà, ta ángngarigán nu ajjan duá nga lálláki nga mattarabáku sù ákkomanád da, á málâ sangaw yù tádday, ánna mabattáng yù kabbulun na. 41 Á nu ajjan duá nga bábbay nga mabbáyu, á málâ yù tádday, ánna mabattáng yù kabbulun na. 42 Á yáyù nga magimuguk kayu laguk, ta arán naw gemma ammu yù ággaw nga labbè ku, sikán nga Yápu naw. 43 Á ta ángngarigán, nu ajjan yù makábbalay, á nu ammu na nakuan yù oras na ánge nayù minákkokò, á ari nakuan makkaturuk nu ari lâ magguárdiá, tapè ari makatallung yù minákkokò sù unak na bale na. 44 Yáyù nga kunnian gapay nikayu, magimuguk kayu laguk, tapè dán nga naparán kayu, ta sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, umayà sangaw nu arán nawà iddanamán," kun ni Apu Kesu.

Yù ira Aripan nga Mekatalà ánna yù ira Aripan nga Ari Mekatalà
Lukas 12:41-48

45 Á kinagi ni Apu Kesu, "Á ta ángngarigán, nu ajjan yù aripan nga mekatalà ánna masírik, aggina yù tullatan nayù yápu na nga manaron sù ira kábulun na nga aripan, tapè aggina yù mangiyawâ nira ta kanad da sù negagángay nga pakkákád da. 46 Á napiá yù ággián na yane aripan nu maratang nayù yápu na nga kunnian yù akka-akkuán na. 47 Kuruk yù kagiak ku nikayu, nga yane aripan yù ikatalà na sangaw nga makkárgu ta ngámin nga kukuá na. 48 Á ta ángngarigán nu naráké yù aripan, á kagian na ta nonò na ta megaggak támma nga mabayák paga yù labbè na yápu na. 49 Á yáyù nga palapalutan na laguk yù ira kábulun na nga aripan. Á yá lâ tángngagan na yù makipakán ánna makipappissán sù ira minággillellaw. 50 Á ikáddagâ lâ sangaw nga lubbè yù yápu na sù ággaw nga arán na iddanamán, á makaddák yù aripan sù labbè na. 51 Á pakarámak

na yápu na sù narákè nga kingnguá na, talamánan na laguk, á ipe na sù gián nayù ira agippípiá, tapè mekanakanâ sù ira gikulukuletán nga mangngarangngaringngì megapu sù jigâ da."

25

Yù Ángngarigán nga Meyannung sù ira Mapulu nga Mámmagingánay

1 Á kinagi na paga ni Apu Kesu, "Á sangaw nu pagáddekán na ággaw, nu duttál yù pammagure ni Namarò ta dabbuno, kunniaw yù ággián nayù ira tatolay ta dabbuno. Meyárik ira ta mapulu nga mámmagingánay nga inipulù da yù tulu ra, tapè ed da dapunan yù nobiu nga umay ta bodá. 2 Á loku yù límá ira nga mámmagingánay. Á límá gapay yù ira nasírik.

3 "Á yù ira límá nga magingánay nga loku, inipulù da gapay yù tulu ra, ngam arád da garè binálun yù mayán na tulu ra. 4 Ngam yù ira límá nga nasírik, inipulù da yù tulu ra, ánna binálud da gapay yù mayán na tulu ra, tapè ari ira sangaw mapunuán. 5 Á gapu ta nabayák nga ari limibbè yù nobiu, nakatummà nga nakakaturuk laguk yù ira ngámin nga mámmagingánay.

6 "Á tangngá na gabi, ajjan yù nakkatol, á kinagi na, 'Ajjanin yù nobiu! Umay ngin! Arà! En nawin dapunan!' kun na. 7 Á giminikkáng laguk yù ira mapulu nga mámmagingánay, á pinarád da yù ággisinganád da. 8 Á kinagi nayù ira loku nga mámmagingánay sù ira nasírik, 'Iddán naw kami ngè sù bálun nayù tulu naw, ta máddakánin garè yù ira isingam mi!' kud da. 9 'Ari!' kun nayù ira nasírik nira. 'Marakè ari makatò nittam ngámin. E kayu ngillâ gumátáng ta máwák naw,' kud da. 10 Á nánaw laguk yù ira loku nga mámmagingánay, tapè umay ira gumátáng. Á sù kapállikuk da, nattállabbè yù nobiu. Á yù ira mámmagingánay nga dán nga naparán ánna magiddi-iddak, nepulù ira sù nobiu nga simillung sù ábbodán, á naserrán yù puertá.

11 "Á manganánnuán, limibbè yù ira loku nga mámmagingánay. Á naggián ira ta puertá nga nakkatol, nga kud da, 'Apu, Apu, patallungan kami bì,' kud da. 12 Á simibbák yù nobiu nira, á kinagi na nira, 'Molangà, ta arát takayu amma-ammu,' kun na. 13 Á yáyù nga kagiak ku nikayu nga mapparán kayu laguk, ta arán naw ammu yù ággaw ánna oras nga panolì!" kun ni Apu Kesu.

Yù Ángngarigán nga Meyannung sù Ángngiyusá na Tatolay ta Kukuá ra
Lukas 19:11-27

14 Á nagángngarigán si Apu Kesu paga, á kinagi na, "Á sangaw nu manolingà, kunniaw yù keyarigán nayù pammagure ni Namarò. Ajjan yù maríku nga tolay nga maggagannuâ nga umay ta arayyu nga lugár. Á kabalin na naggagannuâ, inagálán na yù ira aripan na, á inikárgu na nira yù kukuá na. 15 Iniyawâ na yù límá ribu sù tádday nga aripan na. Á duá ribu yù iniyawâ na sù mekaruá. Á maribu yù iniyawâ na sù mekatallu, ta iniyawâ na sù ira katággitádday yù meyannung sù pakáwayyá na. Á kabalin na nangiyawâ nira, nánaw laguk.

16 "Á páno nayù yápu ra, á yù aripan na nga nangalawâ ta límá ribu, dagarágâ nga pinakkumersiu na ngámin yù iniyawâ nayù yápu na, á nakaganánsiá ta límá ribu. 17 Á kunnian gapay sù aripan na nga nangalawâ ta duá ribu, nakaganánsiá ta duá ribu. 18 Ngam yù aripan na nga nangalawâ ta maribu, en na inikokkok yù kuártu nayù yápu na, tapè awán ta makálek kuna.

19 "Á pappasá na aru nga ággaw, nanoli yù yápu nayù ira aripan, á inagálán na ira, tapè umay ira makikuentá kuna. 20 Á minay kuna yù neddán ta límá ribu, á kinagi

na kuna, ‘Apu, límá ribu yù iniyawâ mu nikán. Á ajjanin yawe mapulu ribu, gapu ta nakaganánsiángà ta lannà na nga límá ribu,’ kun na. 21 Á kinagi nayù yápu na kuna, ‘Napiá yù kingnguám. Kuruk nga napiá ka nga masserbi nikán, ta pangikatalakán ka! Á gapu ta mekatalà ka sù baddì nga inikárgù nikaw, aru sangaw yù ikatalà ku nikaw. E ka saw laguk, ta mesipà ka nga mepagayáyâ nikán nga yápum!’ kun na.

22 “Á kabalin na yaw, siminubbâ nga minay laguk sù yápu na yù mekaruá nga aripan na nga neddán na ta duá ribu. Á kinagi na, ‘Apu, ajjan yù iniyawâ mu nikán nga duá ribu ánna yù lannà na gapay nga duá ribu nga naganánsiâ,’ kun na. 23 Á kinagi nayù yápu na gapay kuna, ‘Napiá yù kingnguám. Kuruk nga napiá ka nga masserbi nikán, ta pangikatalakán ka. Á gapu ta mekatalà ka sù baddì nga inikárgù nikaw, aru sangaw yù ikatalà ku nikaw. Arà! E ka saw laguk, ta mesipà ka nga mepagayáyâ nikán nga yápum!’ kun na.

24 “Á kabalin na yaw, minay laguk yù mekatallu nga aripan na nga neddán ta maribu, á kinagi na sù yápu na, ‘Apu, ammù gemma ta mapporay ka nga awán ta allà mu, ta apam mu yù bungá nayù arám mu inimulá ánna maggaták ka sù arám mu kinomán. 25 Á yáyù nga naganássingà, á inikokkok ku yù kuártum nga iniyawâ mu nikán. Itolì yawe ngin nga kukuám,’ kun na. 26 Á kinagi nayù yápu na kuna, ‘Kitarákè ka nga aripan nga kitatalakák! Ngattá, ta kagiam mu ta mappusigà sù arák ku inimulá ánna maggatágà sù arák ku kinomán? 27 Á nu kuruk nga ammum, ngattá, ta arám mu pinakappián ta bángku yù iniyawâ ku, tapè sangaw nu manolingà, á itolim laguk nakuan yù kuártù ánna yù anâ na?’ 28 Á kinagi na laguk sù ira káruán nga aripan na, ‘Apan naw yù kuártu nga ajjan kuna, á iyawâ naw sù tádday nga ajjan yù mapulu ribu kuna. 29 Ta yù tolay nga mekatalà, malannapán sangaw yù neyawâ kuna, tapè aru sangaw yù ajjan kuna. Ngam yù tolay nga ari mekatalà, mári sangaw mássiki yù baddì nga neyawâ kuna. 30 Á yawe tolay nga awán ta serbi na, itabbà naw laguk ta lawán sù kakallatán. Yane yù gián nayù ira gikulukuletán nga mangngarangngaringngì megapu sù jigâ da.’ ”

Yù Pamanunnù ni Apu Kesu ta Tatolay sù Pagáddekán na Ággaw

31 Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Sangaw nu manolingà nga mammaguray, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, ajjan nga mepulù nikán yù ira ngámin nga daroban ni Namarò. Á magitubangà nga meparáyaw sù ággitubangán nayù Mamanunnù. 32 Á meyarubáng nikán sangaw ngámin yù ira tatolay nga makkakerumá, nga naggapu ta ngámin nga lugár ta dabbuno. Á passinnák ku ira laguk ta duá nga sinná nga kunnay sù pamassinná nayù minánnaron sù ayám na nga karneru ánna kajjing. 33 Á yù ira tatolay nga napiá yù nonò da, aggira yù ipè ta jiwanák ku. Á ta jimigì yù pangipayák ku sù ira narákè yù nonò da.

34 “Á kabalik ku sangaw mamassinná nira, sikán nga Patul nga mammaguray, kagiak ku sù ira ajjan ta jiwanák ku, ‘Sikayu yù inikállà nayù Yámà. Umay kayu laguk mesipà sù pammagurayán na, nga dán nga iniparán na nikayu áddè ngaw ta kaparò na dabbuno. 35 Ta ammu naw mangikállà, á nu nabisinà ngaw ánna napangálà, pinakán nawà ánna pinenum nawà. Á nu minayà ngaw nikayu nga naggapu ta arayyu nga lugár, napiá yù ángngálliuk naw nikán, ta inilágum nawà. 36 Á sù ngaw awánà ta barawási, á binarawasián nawà. Á nu natakikà ngaw, sinaronán nawà. Á sù kebáluk ku ngaw, en nawà sinullúnán,’ kuk ku sangaw nira. 37 Á iyabbû da laguk nikán nayù ira matunung nga ajjan ta jiwanák ku, á kagiad da, ‘Apu, káni yù pakasingam mi ngaw nikaw nga mabisin ánna mapangál, á sikami yù namakán ánna namenum nikaw? 38 Á káni yù pappassiár mu ngaw ta giám mi nga kun na álliuk nga naggapu ta arayyu nga lugár, á

sikami yù nangálliuk nikaw? Á káni yù pakasingam mi ngaw nikaw nga nagilongán, á sikami yù namarawási nikaw? 39 Á káni yù pakasingam mi ngaw nikaw, nga natakì ka ánna nebáluk, á sikami yù nanúllun nikaw?' kud da sangaw. 40 Á sikán, nga Patul nga mammaguray, kagiak ku sangaw nira, 'Kuruk yawe nga kagiak ku nikayu, ta mássiki nu táttádday lâ yù inikállà naw nga inabbágán, nga kagukábán nga tolay nga makituddu nikán, á nebiláng ta pangikállà naw nikán,' kuk ku nira sangaw.

41 "Á kagiak ku sangaw laguk sù ira tatolay nga ajjan ta jimigì, 'Mánaw kayu nikán, sikayu nga pagikaruan ni Apu Namarò. Metabbà kayu sangaw sù api nga ari bulubugá máddà, nga dán nga neparán kári Satanas ánna yù ira daroban na. 42 Ta sù ngaw kabisik ku ánna kapangál ku, awán bulubugá ta iniyawâ naw nikán. 43 Á ta pakiálliuk ku ngaw nikayu, arán nawà pinaddulò. Á ta pagilongák ku ngaw, arán nawà iniddán ta barawásì. Á ta katakì ku ánna kebáluk ku ngaw, arán nawà garè sinullúnán,' kuk ku sangaw nira. 44 Á iyabbû da sangaw gapay nikán, á kagiad da, 'Apu, káni panò yù pakasingam mi ngaw nikaw nga nabisin ánna napangál, nga nakiálliuk onu nagilongán, nga natakì ánna nebáluk, ngam arám mi ka inikállà nga inabbágán?' kud da nikán sangaw. 45 Á kagiak ku nira sangaw laguk, 'Kuruk yù kagiak ku nikayu, ta gapu ta panakitán naw nga abbágán yù tádday nga kagukábán nga tolay nga manguruk nikán, á nebiláng ta sikán yù nanakitán naw nga inikállà,' kuk ku sangaw nira. 46 Á yáyù nga danniaw yù umay sangaw ta impiernu, nga api nga ari bulubugá máddà, á marigirigâ ira ta áddè ta áddè. Ngam yù ira matunung, mepattolay ira nga mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè."

26

Yù Pangigagánge ra kâ Apu Kesu
Markus 14:1-2; Lukas 22:1-2; Kuan 11:45-53

1 Á kabalin ni Apu Kesu nga nagubobuk ta ngámin karanniaw, kinagi na sù ira sinudduán na, 2 "Ammu naw gemma nga duá nga ággaw lákin pángè nayù piestá nga panaddamát tam ta pattalebák nayù daroban. Yúrin sangaw nga ággaw yù kepagápù ku, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, tapè mepátakà ta kurù," kun na nira.

3 Á tán nga ággaw, ajjan yù ira kátannangán nga pári ánna yù ira karakalán, nga naggagammung ta dakal nga bale nayù kotunán nga pári nga mangngágan ta Kayapas. 4 Á inigagánge ra nu kunnasi yù paggápù da ánna pamapáte ra kâ Apu Kesu nga awán bulubugá ta makánnámmu. 5 Á naggigittá yù nonò da nga nakagi, "Arát tam igiddán sù piestá, marakè akkuád da ittam nayù ira tatolay nga makipiestá," kud da.

Jinenuán nayù Babay yù Ulu ni Apu Kesu
Markus 14:3-9; Kuan 12:1-8

6 Á ta keggá di Apu Kesu ta Bitania, ajjan ira sù bale ni Simon nga yù ngaw naggoggong nga pinammapiá na. 7 Á ta pakkákád da, ajjan nga jimikkì kâ Apu Kesu yù babay nga nanangngal ta nakástá nga boteliá nga napadday ta puraw nga batu nga alabaster. Á napannu ta nanginá nga denu nga bábbanguk. Á inibubbù nayù babay ngámin yù bábbanguk ta ulu ni Apu Kesu. 8 Á pakasingan nayù ira sinudduán na sù kingnguá nayù babay, napporay ira. Á nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, "Ye! Kengá lâ yù bábbanguk!" kud da. 9 "Aru nakuan yù kelakuán na, nga meyawâ nakuan sù ira pobare," kud da. 10 Ngam ammu ni Apu Kesu yù ubobugad da, á kinagi na nira, "Ngattá, ta buruburionán naw yawe babay? Kuruk nga napiá yù kingnguá na nikán. 11 Á yù ira pobare, mepaggián ira nikayu ta áddè ta áddè. Ngam sikán, aringà nikayu mepaggián ta áddè ta áddè. 12 Á pangibubbù nayù babay sù bábbanguk ta ulù, pinarán na yù baggì ta ketanam ku sangaw. 13 Á kuruk yù kagiak ku nikayu, nga mássiki sisaw nga gián sù ngámin nga dabbuno yù

pangilayalayatán na tolay sù napiá nga dámak, mepakánnámmu gapay yù kingnguá na yawe babay nikán, nga panaddamán na tatolay kuna."

Yù Pangitarátu ni Kudas sù ira Maggápù kâ Apu Kesu
Markus 14:10-11; Lukas 22:3-6

14 Á kabalin na yaw, nánaw yù mekamapulu duá nga sinudduán ni Apu Kesu, nga
mangngágan ta Kudas Iskariote, á minay sù gián nayù ira kátannangán nga pári. 15 Á
iniyabbû na nira nga kun na, "Pígiá yù itáddán naw nikán, nu ituddù nikayu si Kesu?"
Á pinagád da ta tallupulu nga pirâ nga pinaláta. 16 Á yáyù nga pinegapuán ni Kudas nga
nagala-alek ta awayyá na nga mangituddu kâ Apu Kesu, tapè magápù da.

Yù Pangngilid di Apu Kesu sù Piestá nga Panaddamád da ta Pattalebák nayù Daroban
Markus 14:12-21; Lukas 22:7-14, 21-23; Kuan 13:21-30

17 Á jimittál laguk yù olu nga ággaw nayù Piestá, nga pakkákán nayù ira Kudio sù pán
nga awán ta állapparán na.* Á minay kâ Apu Kesu yù ira sinudduán na, á iniyabbû
da kuna, "Sisaw yù ikáyâ mu nga pangiparánám mi ta pamúgák tam sù piestá?" kud
da. 18 Á kinagi na, "E kayu sù tádday nga tolay nga ajjan tán nga ili na Jerusalem, á
kagian naw kuna ta ipakagi nayù mesturu naw ta 'Duttál ngin yù ággò, á matayà sangaw.
Umay kamingin laguk ta balem, sikán ánna yù ira sinudduák ku gapay, tapè kumán
kami sù panaddamán sù pattalebák,' kun naw kuna." 19 Á yáyù nga sinuppál nayù ira
sinudduán na yù inibilin na nira, á iniparád da yù pamúgák da ta piestá na panaddamán
ta pattalebák nayù daroban.

20 Á ta pajjibbà, nakkakálalláng di Apu Kesu ánna yù ira mapulu duá nga sinudduán
na. 21 Á ta pakkákád da, kinagi na nira, "Kuruk yù kagiak ku nikayu, nga ajjan nikayu yù
tádday nga mangituddu nikán sangaw," kun na. 22 Á pakaginná ra karanniaw, nepallà
yù daddam da, á kinagi ra nga katággitádday kuna, "Apu, ari sikán yù kagiam mu, unè?"
kud da. 23 Á initabbák ni Apu Kesu, á kinagi na, "Aggina yù kagiddák ku nga nangisosaw
ta pán sù nangisosawák ku. 24 Á sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, matayà sangaw
gemma, nga kunnay sù inipalappâ na ngaw ni Namarò sù dán nga netúrâ. Ngam kakábbi
lâ yù tolay nga mangiránuk nikán. Napiá ngillâ nakuan nu ari neyanâ!" kun ni Apu Kesu.
25 Á si Kudas Iskariote, nga mangituddu sangaw kuna sù ira maggápù kuna, kinagi na,
"Mesturu, sikán panò yù kagiam mu?" Á kinagi ni Apu Kesu kuna, "Asinni paga laguk
dumá?" kun na.

Yù Kaporianán nga Pamúgák di Apu Kesu
Markus 14:22-26; Lukas 22:14-20; 1 Korinto 11:23-25

26 Á pakkákád da paga, inâ ni Apu Kesu yù pán, á nabbalabálà kâ Namarò. Á kabalin
na nabbalabálà, giddigidduá na yù pán nga inisinek na sù ira sinudduán na ánna kinagi
na nira, "Mangâ kayu ta kanan naw, ta baggì yaw," kun na.

27 Á kabalin na yian, inâ na laguk ni Apu Kesu yù inumad da, á nabbalabálà kâ
Namarò. Á kabalin na nabbalabálà, iniyawâ na nira ánna kinagi na nira, "Sikayu ngámin,
mattutubbâ kayu nga ámminum sawe. 28 Ta yawe yù dágà nga mamalláddá sù bagu
nga tarátu ni Namarò, yù dágà nga mebubbù sangaw megapu ta aru nga tatolay, tapè
mapakomá ira ta liwiliwâ da. 29 Á kagiak ku nikayu, aringakin ámminum sù naggapu sù

* **26:17** Yane Piestá yù Panaddamán nayù ira Kudio sù pattalebák nayù daroban ni Namarò sù bale ra sù pakipaggiád da ta Egipto. Á pártiad da gapay yù kígaw nga karneru, nga kunnay sù kingnguá nayù ira ngaw naggaká nira, lage ra pinay yù dága na ta utun ánna taging na puertá na bale ra, tapè mattalebák lâ yù daroban ni Namarò, ánna ari ira mekanakanâ sù ira Egipto, sù pamapáte na ngaw nayù daroban sù ira kaká nga ánâ da.

tabbuk na úbas ta áddè noka nu mepattatádday ittam nga ámminum sù bagu, sangaw nu ajjan ittam sù pammagurayán ni Ammò ku."
30 Á kabalin na yaw, nattatádday ira nga nakkansion sù áddáyo ra kâ Namarò. Á nánaw
ira laguk nga minay ta puddul na Olibo.

Yù Pangipalappâ ni Apu Kesu ta Panájji na sangaw ni Eduru kuna
Markus 14:27-31; Lukas 22:31-34; Kuan 13:36-38

31 Á gapu ta pallakák di Apu Kesu nga umay ta puddul, kinagi na sù ira sinudduán
na, "Sikayu ngámin, kunangane galâ nga gabi, táttájjián nawà, ta yáyù sangaw yù
kapalurò nayù dán nga netúrâ nga Ubobuk ni Namarò, nga kunniaw: 'Papatáyak ku
yù mináppárák, á mewarawarâ sangaw yù ira karneru na, gapu ta awán ta manaron
nira.'† 32 Ngam sangaw nu maginnanolayà, oluát takayu túrin ta purubinsia na Galilia,
á iddagát takayu tán."
33 Á sù pakkagi ni Apu Kesu nira ta táttájjiád da sangaw, kinagi ni Eduru kuna, "Ari
sikán. Mássiki nu aggira ngámin nga kábuluk ku yù manájji nikaw, ngam sikán, arát taka
bulubugá nga tájjián," kun na. 34 Ngam kinagi na laguk ni Apu Kesu kuna, "Kuruk yù
kagiak ku nikaw, ta sangaw nu gabi, lage na magittarákkò yù manù, á kapamillum
sangawin nga nakkagi ta arám mà ammu." 35 Ngam kinagi na paga ni Eduru kuna,
"Mássiki nu matayà sangaw nga mekanâ nikaw, arák ku bulubugá ilímak ta ammu taka!"
kun na. Á kunnian gapay yù kinagi nayù ira ngámin nga sinudduán na.

Yù Pakimállà ni Apu Kesu kâ Namarò ta Gián na Getsemani
Markus 14:32-42; Lukas 22:39-46

36 Á kabalid da kiminán, nánaw laguk di Apu Kesu ánna yù ira sinudduán na, á minay
ira ta gián nga mangngágan ta Getsemani. Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Magitubang kayu
saw, ta ek ku bì tuke nga makimi-imállà," kun na. 37 Á inipulù na di Eduru ánna yù ira
duá nga ánâ ni Sebedo. Á nakalò laguk yù daddam na ánna narámmà yù gáko na. 38 Á
kinagi na nira, "Mággekakin matay ta nepallà nga daddam ku! Maggián kayu bì saw nga
mepatturá nikán," kun na.
39 Á kabalin ni Apu Kesu nakkagi nira, minárayyu nira ta baddì laguk, á namalittúkak
nga nallakak ta dabbun, nga nakimállà, nga kinagi na, "Ammò ku, nu awayyá na, ilillì
mà sù jigâ nga patayák ku. Ngam ari yù urè yù mapalurò, nu ari galâ yù urem," kun
na. 40 Á kabalin na nakimállà, nanoli sù gián nayù ira tallu nga nepulù kuna, á naratang
na ira nga nakkaturuk. Á kinagi na kâ Eduru, "Ngattá panò, ta arán naw awayyá nga
mepatturá nikán ta mássiki lâ tangoras? 41 Matturá kayu laguk nga makimállà, tapè ari
kayu mekáttuay sù ángnguruk naw. Ta mássiki nu dán nga naparán yù nonò na tolay nga
manguruk, ngam makapi garè yù baggi na, nga ari mamalurò," kun na.
42 Á kabalin na nga nilukák ira, minárayyu si Apu Kesu má ta baddì nira, á pinidduán
na nakimállà, á kinagi na, "Ammò ku, nu kuruk nga máwák ku, á parubák ku yawe jigâ,
tapè mapalurò laguk ngámin yù ipakuám nikán," kun na. 43 Á nanoli má sù ira tallu, á
naratang na ira nga gikakaturugán ira lâ paga, ta arád da megimmúlák. 44 Á nánawán na
ira má, á namillu nga minay nakimállà nga kunnian galâ sù inipakimállà na.
45 Á ta kabalin na nakimállà ni Apu Kesu, nanoli laguk sù ira kábulun na. Á iniyabbû
na nira, "Ngattá, ta makkaturuk ánna magibannák kayu lâ paga? Jimittálin yù oras nga
keyalawâ ku sù ira mináliwâ, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay. 46 Gumikkáng kayu
laguk. Et tamin! Innan nawè. Ajjanin yù umay mangituddu nikán," kun na.

Yù Paggápù da kâ Apu Kesu
Markus 14:43-50; Lukas 22:47-53; Kuan 18:3-12

† **26:31** Sakariâ 13:7

47 Á pagubobuk na paga ni Apu Kesu, limibbè si Kudas, nga mekamapulu duá sù ira
sinudduán ni Apu Kesu. Á nepulupulù kâ Kudas yù magaru nga tatolay nga aru ármas
da nga badáng ánna palù, nga jinok nayù ira kátannangán nga pári ánna yù ira karakalán
na Kudio. 48 Á lage ra umay, kinagi ni Kudas nira yù panákkilalád da kâ Apu Kesu. Ta
kinagi na, "Yù tolay nga ummaták ku sangaw, aggina yù aleran naw. Á gaputan naw
laguk," kun na nira. 49 Á yáyù nga dagarágâ nga jimikkì si Kudas kâ Apu Kesu. "Apu!"
kun na kâ Apu Kesu, á inummatán na. 50 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, "Arà! Tuppálam mu
yù sinalákkuruk mu," kun na. Á jimikkì laguk kâ Apu Kesu yù ira nagármas, á ginápù da.
51 Á gapu ta paggápù da kâ Apu Kesu, ajjan yù tádday nga kabbulun na nga inásù na
yù badáng na, á kittak na yù aripan nayù kotunán nga pári, á napingarán yù talingá na.
52 Ngam kinagi ni Apu Kesu kuna, "Iyalák mu yù badáng mu, ta yù tolay nga mangiyusá
ta badáng nga mangnguá ta tolay, aggina gapay yù matay ta badáng. 53 Arám mu panò
ammu ta ajjan yù awayyâ nga makimállà ta abbágán nangà nayù Yámà, á dagarágâ
nga doban na yù jinibiribu nga daroban na nga umay mangiyígù nikán? 54 Ngam nu
kiddawak ku nakuan yù kunnian nga ángngabbák na nikán, ari garè mapatuppál yù dán
nga inipetúrâ na ngaw."
55 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu sù ira magaru nga ajjan tán, "Tulisánà panò, ta
nattagibadáng ánna nattagipalù kayu nga umay maggápù nikán? Arán nawà ginápù
sù ngaw pagitubang ku ta kággággaw sù mangilin nga bale ni Namarò nga nangituddu
nikayu. 56 Ngam mesimmu ngámin danniaw tapè matuppál yù inipetúrâ na ngaw ni
Namarò sù ira ngaw ábbilinán na," kun ni Apu Kesu. Á yù ira ngámin nga sinudduán na,
dagarágâ nga nattaláwád da laguk si Apu Kesu.

Yù Pangikeká ra ánna Pangiyabbû da kâ Apu Kesu
Markus 14:53-65; Lukas 22:54-55, 63-71; Kuan 18:13-14, 19-24

57 Á paggápù nayù ira nagármas kâ Apu Kesu, inipáno ra ta ed da ituluk sù bale
ni Kayapas nga kotunán nayù ira pári. Á nepaggagammung tán yù ira mesturu nga
mangituddu sù tunung ánna yù ira karakalán na Kudio. 58 Á jiminádddán si Eduru, ngam
arayyu lâ nira. Á pakáddè da ta námmuák na bale nayù kotunán nayù ira pári, minay si
Eduru gapay ta námmuák ánna nepagitubang sù ira magguárdiá, tapè mánnámmuán na
yù kabalin na. 59 Á yù ira kátannangán nga pári ánna yù ira giriámán nga Kudio, nagala-
alek ira ta massistígu nga massirisiri ta ipappaliwâ da kâ Apu Kesu, tapè mapapáte
ra. 60 Á mássiki nu aru yù ira massirisiri ta pangikeká ra kuna, awán ta nálerád da
nga ipamapáte ra kuna. Á ta manganánnuán, ajjan yù duá nga tolay nga minay, 61 nga
nakkagi, "Yane tolay, kinagi na ta ajjan yù awayyá na nga dabbátan yù mangilin nga bale
ni Namarò, á patáddagan na galâ, á balinan na ta mekatallu nga ággaw," kud da.
62 Á pakaginná nayù kotunán na pári sù kinagi ra, limikkâ laguk, á iniyabbû na kâ Apu
Kesu, "Anni yù itabbák mu karanniaw nga ipappaliwâ da nikaw?" kun na. 63 Ngam ari
bulubugá nakkituk si Apu Kesu. Á kinagi nayù kotunán nga pári, "Mappagássingán ka sù
ngágan nayù siggatotolay nga Namarò, á kagiam mu nikami nu sikaw yù Kiristu nga Anâ
ni Namarò," kun na. 64 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, "Wan, kuruk yù nakagim. Á kagiak
ku nikayu ngámin, ta pappasá na yaw sangaw, nga ari mabayák, masingan nawà, nga
Kaká na ngámin na tatolay, nga magitubang sù ággitubangán nayù maráyaw ta jiwanán ni
Namarò nga Makáwayyá. Á masingan nawà nga duttál ta kunam nga maggapu ta lángì."
65 Á pakaginná nayù kotunán nga pári sù kinagi ni Apu Kesu, pinisil na yù barawási
na lápay, nga kunnay ta maguyung. Á kinagi na sù ira kábulun na nga pári, "Narákè yù
inubobuk na, ta ipotun na yù baggi na tapè mepaggittá kâ Namarò. Arát tam máwák yù

ira massistígu sù ipappaliwâ da kuna. Ye! Naginná naw yù kinagi na nga aggina yù Anâ ni Namarò! 66 Anni laguk yù ure naw?" kun na. Á kinagi ra, "Kuruk nga nalliwâ nga mepángngà nga matay," kud da. 67 Á nallulutábád da laguk yù mammang ni Apu Kesu, ánna sinusultù da. Á lippilippák da gapay nayù ira káruán. 68 Á kinagi ra kuna, "Sikaw nga Kiristu, kanu, labbúnam mè nu asinni yù mallappák nikaw!" kud da.

Yù Pangilímak ni Eduru ta Pakánnámmu na kâ Apu Kesu
Markus 14:66-72; Lukas 22:56-62; Kuan 18:15-18, 25-27

69 Á ajjan lâ paga si Eduru nga nepagitubang ta námmuák nayù balay. Á jimikkì kâ Eduru yù babay nga aripan nayù kotunán nga pári, á kinagi na, "Ari panò sikaw gapay yù nepulupulù kâ Kesu nga taga Galilia?" kun na. 70 Á nilímak ni Eduru ta arubáng da ngámin. Kinagi na, "Arák ku amma-ammu yù kagiam mu," kun na.

71 Á minárayyu si Eduru ta baddì laguk nga nappángè ta puertá ta jijjing na alitù. Á ajjan tán yù tádday nga aripan nga babay. Á pakasingan na kâ Eduru, kinagi na sù ira tatolay tán, "Yawe laláki yù kabbulun ni Kesu nga taga Nasaret," kun na. 72 Á pidduá na nilímak ni Eduru. Á nappagássingán, á kinagi, "Arák ku amma-ammu yane tolay!" kun na.

73 Á manganánnuán, mináranni kâ Eduru yù ira tatolay nga nattatáddak tán, á kinagi ra kuna, "Kuruk nga sikaw gapay yù kabbulud da! Awán ta awayyám nga mangilímak, ta mepaggittá yù ággubobuk mu sù ággubobuk nayù ira taga Galilia," kud da. 74 Á nappagássingán má si Eduru, á kinagi na, "Mássiki pagikaruan nangà ni Apu Namarò nu ari kukurugán yù kagiak ku! Arák ku bulubugá amma-ammu yian nga tolay!" kun na. Á dagarágâ nagittarákkò yù manù.

75 Pakaginná ni Eduru ta pagittarákkò na manù, nanonò na yù kinagi ni Apu Kesu kuna, "Lage na pagittarákkò na manù sangaw nu gabi, namillungin yù pakkagim ta arám mà ammu." Á nánaw si Eduru, ta nepallà yù daddam na, á inigabbuâ na nakkulukulè.

27

Yù Keyánge ni Apu Kesu kâ Gubinador Pilatto
Markus 15:1; Lukas 23:1-2; Kuan 18:28-32

1 Á ta pannawák, naggagammung yù ira kátannangán nga pári ánna yù ira karakalán, nga nakkaká-ubobuk, tapè igagánge ra yù ámmapáte ra kâ Apu Kesu. 2 Á kabalid da nakkaká-ubobuk, bináluk da si Apu Kesu, á iniyánge ra laguk kâ Gubinador Pilatto nga taga Roma, tapè ikeká ra ta arubáng na.

Yù Pate ni Kudas Iskariote, nga Nappagápù kâ Apu Kesu
Kingnguá 1:18-19

3 Á si Kudas nga nangiránuk kâ Apu Kesu, narámak na ta pagikaruad da ta pate na si Apu Kesu nga awán ta liwâ na. Á pakánnámmu ni Kudas sù akkuád da, nakalò yù daddam na, á nabbabáwi laguk sù kingnguá na. Á en na initoli yù tallupulu nga pirâ nga pinaláta sù ira kátannangán nga pári ánna yù ira karakalán. 4 Á pangitoli na sù pirâ, kinagi na nira, "Apan naw, ta nakaliwákà gapu ta inipagápù ku yù tolay nga awán ta liwâ na," kun na. Á simibbák ira nga kinagi kuna, "Á arám mi ammu yian! Sikaw lápay yù makaliwâ tán!" kud da kâ Kudas. 5 Á iniwárì ni Kudas yù tallupulu nga pirâ sù áttallungán nayù mangilin nga kapilliá ni Namarò, á nánaw laguk nga minay nga binesin na yù baggi na, á natay.

6 Á ta páno ni Kudas, jimmà da laguk nayù ira kátannangán nga pári yù pirâ. Á kinagi ra, "Yawe pirâ yù nepappagá sù inángà na tolay. Mekontará sù tunung tam nu ilannà tam nakuan yawe pirâ sù ággianán nayù kuártu nga nelimù nga napakappián ta mangilin

nga kapilliá," kud da. 7 Á kabalid da nakkaká-ubobuk, ed da laguk inigátáng yù pirâ ta
dabbun nayù minádddamili, nga pabbalinad da ta pangitanamád da sù ira ari Kudio. 8 Á
yáyù nga mangngágan yane katanamán ta Naragán ta áddè kunangan, gapu ta ginátáng
da sù kuártu nga pagá nayù inángà nayù pinapáte ra. 9 Á kunnian natuppál yù kinagi na
ngaw ni Jeremia, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò, nga dán nga netúrâ nga kunniaw:
"Inâ da yù tallupulu nga pirâ nga pinaláta, nga pagá na inángà na tolay nga kinagi nayù
ira taga Israel ta pattarátu ra,
10 á inigátáng da ta dabbun nayù minádddamili, gapu ta yáyù kinagi ni Namarò nikán."*

Yù Pamestigá ni Gubinador Pilatto kâ Apu Kesu
Markus 15:2-5; Lukas 23:3-5; Kuan 18:33-38

11 Á pakáddè nayù ira karakalán na Kudio ta gián ni Gubinador Pilatto, iniyarubáng da
si Apu Kesu sù Gubinador, tapè bestigarán na. Á iniyabbû ni Pilatto kuna, "Sikaw panò
yù patul nayù ira Kudio?" Á simibbák si Apu Kesu, nga kun na, "Kuruk yù nakagim," kun
na. 12 Ngam sù pamaliwâ da kuna nayù ira kátannangán nga pári ánna yù ira karakalán,
awán bulubugá ta itabbák na. 13 Á yáyù nga kinagi nayù Gubinador kuna, "Arám mu
panò maginná yù ipappaliwâ da nikaw?" kun na. 14 Ngam ari bulubugá simibbák si
Apu Kesu. Awán bulubugá ta initabbák na sù ipappaliwâ da kuna. Á yáyù nga nakalò
yù kapállâ nayù Gubinador sù pagimammà na.

Pinagikáru ra si Apu Kesu ta Matay nga Awán ta Liwâ na
Markus 15:6-15; Lukas 23:13-25; Kuan 18:39-19:16

15 Á kádaragun sù piestá na panaddamád da sù pattalebák nayù daroban, ajjan yù
kustombare nayù Gubinador nga mamalubbáng sù tádday nga nebáluk nga pilian nayù
ira tatolay. 16 Á tán nga ággaw, ajjan yù nebáluk nga mangngágan ta Kesu Barabas, nga
neparámak sù ira ngámin nga tatolay megapu sù narákè nga kingngikingnguá na. 17 Á
paggagammung nayù ira magaru nga tatolay, yáyù nga iniyabbû na laguk ni Gubinador
Pilatto nira, "Asinni yù ikáyâ naw nga palubbángak ku? Si Kesu Barabas? Onu si Kesu
nga mangngágan ta Kiristu?" kun na. 18 Ta ammu ni Pilatto ta mangabubu yù ira
karakalán nga Kudio kâ Apu Kesu, á yáyù lâ yù ipangikeká ra kuna.

19 Á pagitubang na paga ni Gubinador Pilatto sù ámmanunnután, inipakagi nayù atáwa
na kuna, "Arám mu akkuán bulubugá yane tolay nga awán ta liwâ na. Ta narigákà ta
pattatagenà ku sù gabi, á nepallà yù burung ku megapu kuna!"

20 Ngam yù ira kátannangán nga pári ánna yù ira karakalán, pinappatapátu ra yù ira
magaru nga tatolay ta kiddawad da kâ Pilatto ta palubbángan na si Barabas ánna ipapáte
na si Apu Kesu. 21 Á pidduán na laguk nayù Gubinador nga nangiyabbû nira, "Asinni
sawe ira duá yù ikáyâ naw nga palubbángak ku?" kun na. Á kinagi ra, "Si Barabas!" kud
da. 22 Á iniyabbû ni Pilatto nira, "Anni laguk yù akkuák ku kâ Kesu nga mangngágan ta
Kiristu?" kun na. "Ipepátà mu ta kurù!" kud da ngámin. 23 Á iniyabbû na má ni Pilatto,
"Anni má? Anni panò yù liwâ na?" kun na. Á nappanà ira nga nangikatakatol, nga kud
da, "Arà! Ipepátà mu ta kurù!" kud da.

24 Á pakánnámmu ni Pilatto ta awánin ta awayyá na sù ira magaru, ánna natagenà na
ta ajjan sangaw yù akkuád da nga jikkù gapu ta nappanà yù pagaragiák da, á nangâ
yù Gubinador ta danum tapè baggawán na yù limá na ta arubáng nayù ira tatolay. Á
pabbaggo na, kinagi na nira, "Akkuák ku yaw nga ipakánnámmù nikayu ta awán ta liwâ
ku megapu sù pamapáte naw sawe tolay! Sikayu lággapay noka yù manabbák kuna!"
kun na nira. 25 Á inikatol nayù ira ngámin nga tatolay nga kinagi ra, "Paguráyám mu lâ,

* **27:10** Innan naw yù netúrâ sù libru ni Sakariâ 11:12-13

ta sikami ánna yù ira gakagaká mi noka yù manabbák sù kapapáte na!" kud da. 26 Á yáyù nga pinalubbáng na laguk ni Pilatto si Barabas nira. Á kabalin na nangipapaligà kâ Apu Kesu, iniyawâ na sù ira suddálu, tapè ipátà da ta kurù.

Yù Panguyoyung nayù ira Suddálu kâ Apu Kesu
Markus 15:16-20; Kuan 19:2-3

27 Á initallung da laguk nayù ira suddálu ni Pilatto si Apu Kesu sù bale nayù Gubinador. Á inagálád da ngámin yù ira káruán nga kábulud da nga suddálu, á nagarimummungád da si Apu Kesu. 28 Á niluppù da yù barawási na, á binarawasiád da ta apaddu nga ujjojjin, nga kun na barawási na patul. 29 Á nilubik da yù sî nga pidde ra ta kun na kuroná, nga inibarungù da kuna. Á inipatangngal da yù tagisi ta jiwanán nga limá na nga kun na baston na patul. Á namalittúkak ira ta arubáng na, nga áppè maddayaráyaw ta panguyo ra kuna. Á kinagi ra, "Ajjan ka pá nga maráyaw nga Patul nayù ira Kudio!" kud da. 30 Á nallulutábád da, á inâ da yù tagisi nga sinangngalán na, á inipalapalù da ta ulu na. 31 Á kabalid da nanguyoyung kuna, iniriád da yù apaddu nga inibarawási ra kuna, á inibarawási ra lággapay kuna yù barawási na lápay. Á inilawád da, tapè ed da ipátà ta kurù.

Yù Pangipátà da kâ Apu Kesu ta Kurù
Markus 15:21-32; Lukas 23:26-43; Kuan 19:17-27

32 Á páno nayù ira suddálu ta ili, nga mammártiá ta dálan, nerapunád da yù tolay nga taga Sirine nga mangngágan ta Simon. Á inipakáttu ra kuna yù kurù ni Apu Kesu. 33 Á nakáddè ira ta gián nga mangngágan ta Golgota, nga Gián na Balakábâ yù kebalinán nayù ngágan na. 34 Á iniyawâ da nakuan kâ Apu Kesu yù binaráyáng nga nakirugán ta uru nga napè, nga ámmannay ta anutù. Ngam ta pakakákkâ na kuna, arán na ininum. 35 Á inipátà da ta kurù.

Kabalid da nangipátà kâ Apu Kesu ta kurù, nabbúnù ira tapè pabballáyád da yù gámì na. 36 Á nagitubang ira laguk nga magguárdiá kuna. 37 Á sù kurù ta aruk na ulu na ajjan yù nipe ra nga netúratán nga inipappaliwâ da kuna nga kunniaw: "Yaw si Kesu nga Patul nayù ira Kudio." 38 Á ajjan gapay duá ira nga tulisán nga inipátà da ta kurù da. Á pamatáddak da sù ira kurù da, nattangngán nayù ira tulisán si Apu Kesu, ta pinatáddak da yù tádday sù jiwanán na ánna yù tádday sù jimigi na.

39 Á yù ira tatolay nga nattalebák tán, gilingilingián ira nga makkakagi kâ Apu Kesu. 40 Kinagi ra kuna, "Sikaw yù nakkagi ta dabbátam mu yù bale ni Namarò, á patáddagam mu galâ nga balinan ta tallu nga ággaw! Ye! Arà! Iyígù mu ngè laguk yù baggim, nu Anâ naka ni Namarò! Ámmutták ka ngè laguk saw!" kud da. 41 Á yù ira kátannangán nga pári, yù ira mesturu nga mangituddu ta tunung ánna yù ira karakalán, kunnian gapay yù ángnguyo ra kuna. 42 Kinagi ra, "Ajjan kanu yù ira iniyígù na, ngam arán na meyígù yù baggi na, mássiki nu aggina kanu yù Patul nayù ira taga Israel! Ámmutták laguk nakuan kunangan, á manguruk ittam kuna! 43 Ikatalà na kanu si Apu Namarò! Á kinagi na ta aggina yù kuruk nga Anâ ni Namarò. Si Namarò nakuan laguk yù mangiyígù kuna, nu kuruk nga ikáyâ na," kud da. 44 Á kunnian gapay yù pamarabárù da kuna nayù ira tulisán nga kagiddán na nga nepátà ta kurù da.

Yù Pate ni Apu Kesu
Markus 15:33-41; Lukas 23:44-49; Kuan 19:28-30

45 Á ta tangngá na ággaw, nakkallà yù tangapáddabbunán áddè ta alas tares, nga pannarek na bilák ta púgák. 46 Á ta alas tares ta púgák, inikáddagâ na lâ nakkatol ni Apu

Kesu ta nasikan, á kinagi na, “Eli, Eli, lema sabák tani?” kun na. Á yaw kebalinán nayù kinagi na, “Ammò ku nga Apu Namarò, ngattá, ta sinájjiám mà?” kun na.

47 Pakkatol ni Apu Kesu, á yù ira tatolay nga aranni kuna, naginná ra, á kinagi ra, “Katolán na támma yù ngaw Elias nga ábbilinán,” kud da. 48 Á dagarágâ nga nakkarerá yù tádday nira nga en na inâ yù kun na sine na áttabbatabbúrù nga nakatáng. Á inipasassà na sù nássam nga inumad da, á inipe na ta áttukil, tapè ipasussù na kâ Apu Kesu. 49 Ngam yù ira káruán nga tatolay, kinagi ra, “Magiddak ittam lábbì, tapè masingat tam nu umay si Elias nga mangiyígù kuna,” kud da. 50 Á nakkalli mángin laguk ta nasikan si Apu Kesu, á inibbatán na yù ikararuá na, á nagattâ yù inángà na.

51 Á pakagattâ na inángà ni Apu Kesu, negiddán nga napisil nga naggadduá yù nakannak nga kortíná nga nerijjing sù kangilinán nga lágum, nga paggianán ni Namarò sù mangilin nga kapilliá. Á namegapu yù pisil na kortíná ta utun na ta áddè ta gukák, ánna nallunik, á napakkapakká yù ira darakal nga batu. 52 Á nabbukâ yù ira kuebá nga katanamán, á aru yù ira nanguruk kâ Namarò nga naginnanolay laguk nga naggapu sù ira námmatay. 53 Á gilawalawanán ira sù tanam da. Á ta kabalin ni Apu Kesu nga naginnanolay, minay dannian laguk sù mangilin nga ili na Jerusalem, á aru yù ira tatolay nga nakasingan nira.

54 Á yù kapitán ánna yù ira suddálu na nga magguárdiá kâ Apu Kesu, pakasingad da ta nallunik ánna yù ngámin nga nesimmu, á nepallà yù assing da. Á kinagi ra, “Kuruk nga Anâ ni Namarò yaw lagugam!” kud da. 55 Á aru gapay yù ira bábbay nga naggián ta arayyu ta baddì, nga mangiripâ. Aggira yù nepulupulù kâ Apu Kesu ánna nangabbák kuna áddè sù páno na ta Galilia. 56 Á ajjan sù ira bábbay di Maria Maddalena, kári Maria nga yená di Ime kâ Kusè, ánna yù yená nayù ira ánâ ni Sebedo.

Yù Ketanam ni Apu Kesu
Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56; Kuan 19:38-42

57 Á ta púgágin limibbè yù tádday nga maríku, nga mangngágan ta Kusè nga taga Arimatia. Aggina gapay yù siminuttul kâ Apu Kesu. 58 Á minay laguk kâ Pilatto, á kiniddo na kuna yù baggi ni Apu Kesu. Á binilin ni Pilatto ira ta iyawâ da kuna. 59 Á en na laguk inâ ni Kusè yù baggi ni Apu Kesu, á binungubungun na sù bagu nga sinnun nga kun na kustombare ra. 60 Á pineddá na sù unak na kuebá, nga kapákkokkok na lâ paga ta batu tapè dán nga naparán ta baggi na lápay nu matay nakuan. Á iniserrá na sù áttallungán na tanam yù dakal nga batu nga kinarebu na sù puertá na, á nánaw. 61 Á ajjan paga tán di Maria Maddalena ánna yù tádday nga Maria, nga nabattáng nga nagitubang ta arubáng nayù tanam.

Yù ira Magguárdiá sù Tanam ni Apu Kesu

62 Á ta pannawák na Sabadu, nga ággibannák nayù ira Kudio, minay yù ira kátannangán nga pári ánna yù ira Parisio ta gián ni Gubinador Pilatto. 63 Á kinagi ra kuna, “Apu, manonò mi yù kinagi nayù minángngilogò ta keggá na paga nga matolay. Kinagi na ta maginnanolay sangaw nu mappasá yù tallu nga ággaw. 64 Á yáyù nga ikomá mi nikaw ta dobam mu yù ira magguárdiá sù tanam na áddè ta mappasá yù mekatallu nga ággaw, marakè ed da kokotan nayù ira sinudduán na yù baggi na, nepatalugáring ta istoriá ra sangaw ta naginnanolayin. Á nu kunnian yù ángngilogò da sangaw, mappanà laguk sangaw yù pangiloku ra nikami,” kud da. 65 “Wan á,” kun ni Pilatto. “Mangâ kayu laguk sù ira magguárdiá, ánna ipataron naw nira ta napiá yù netanamán na,” kun na. 66 Á minay ira laguk sù kuebá nga netanamán na, á nasingad da ta naserrán yù tanam ta

napiá, á minárkád da yù batu nga tákkak na kuebá, tapè ammu ra nu ajjan yù mabbukâ sù tanam. Á bittáng da laguk tán yù ira suddálu nga magguárdiá.

28

Yù Paginnanole ni Apu Kesu
Markus 16:1-10; Lukas 24:1-12; Kuan 20:1-10

1 Á pappasá na Sabadu, nga ággibannák, á ta alippánnawák na Liggu, minay di Maria Maddalena ánna yù tádday nga Maria, sù netanamán ni Apu Kesu, ta ed da sinullúnán. 2 Á inikáddagâ lâ nallunik ta masikan. Ta ajjan yù daroban ni Namarò nga nappagukák nga naggapu ta lángì, á en na laguk kinarebu yù batu nga nepanerrá sù áttallungán na tanam, á yáyù nagitubangán na. 3 Á makatulang yù mammang na nga kun na kilâ, ánna kitapuraw yù gámì na. 4 Á yù ira suddálu nga magguárdiá, pakasingad da kuna, namippippik ira ta assing da, á napeddá ira nga kun na natay.

5 Á nagubobuk yù daroban sù ira bábbay. Kinagi na nira, "Ari kayu maganássing. Ammù gemma ta ala-aleran naw si Apu Kesu nga nepátà ta kurù. 6 Awánin saw, ta naginnanolayin nga kun na kinagi na ngaw. Tullung kayu laguk, ta en naw innan yù nagiddán na. 7 Á mabbíbì kayu lâ, ta mánaw kayu nga umay mangipakánnámmu sù ira sinudduán na ta naginnanolayin, á mapolungin ánnè nikayu nga umay ta Galilia. Maporián kayu laguk, ta masingan naw lâ sangaw túrin. Arà! Mánaw kayin, ta yaw lâ kagiak ku nikayu," kun nayù daroban nira.

8 Á pakkagi nayù daroban, inapurá ra laguk nayù ira bábbay nga nánaw sù tanam. Á mássiki nu maganássing ira, ngam nepallà yù pagayáyâ da gapay. Á nakkarerá ira, ta umay ira mangiparámak sù ira sinudduán ni Apu Kesu. 9 Á páno ra nga nakkarerá, inikáddagâ lâ jiminápun nira si Apu Kesu, á kinagi na nira, "Ajjan kayu pá!" Á pakasingad da kuna, namalittúkak ira ta arubáng na, á sinangngalád da yù takki na ánna nakimoray ira kuna. 10 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Ari kayu maganássing. En naw laguk kagian sù ira wáwwagì ta umay ira ta Galilia. Á túrin sangaw yù pakkakásinganát tam," kun ni Apu Kesu nira.

Yù Iniránuk nayù ira Suddálu nga Nagguárdiá

11 Á páno nayù ira bábbay, nánaw gapay yù ira káruán nga suddálu nga nagguárdiá, á minay ira ta ili na Jerusalem tapè iránuk da sù ira kátannangán nga pári yù ngámin nga nesimmu. 12 Á yáyù nga nepaggagammung yù ira kátannangán nga pári sù ira karakalán, tapè ubobugad da nu anni laguk yù akkuád da. Á kabalid da nakkaká-ubobuk, aru yù kuártu nga iniyawâ da sù ira suddálu. 13 Á kinagi ra nira, "Kagian naw lâ sù ira tatolay ta minay yù ira sinudduán ni Kesu ta tangngá na gabi sù pakkaturuk naw, á kinokò da yù baggi na. 14 Á nu marámak na sangaw nayù Gubinador ta nakkaturuk kayu ta pagguárdiá naw, ari kayu maburung, ta sikami yù makiubobuk kuna, tapè arán nakayu pagikaruan," kud da nira. 15 Á inâ da laguk nayù ira suddálu yù kuártu, á kinuruk da yù kinagi ra nga akkuád da. Á yáyù lâ paga yù dámak nga massamâ sù ira Kudio áddè ta ággawo.

Yù Pappasingan ni Apu Kesu sù ira Sinudduán na
Markus 16:14-18; Lukas 24:36-49; Kuan 20:19-23; Kingnguá 1:6-8

16 Á minay laguk yù ira mapulu tádday nga sinudduán ni Apu Kesu túrin ta Galilia, sù puddul nga kinagi ni Apu nga angayád da. 17 Á pakasingad da kâ Apu, nakimoray ira kuna, mássiki nu nabbábáng paga yù ira káruán. 18 Á jimikkì si Apu Kesu nira, á kinagi na nira, "Neddánà sù ngámin pakáwayyá nayù mammaguray ta lángì ánna dabbuno.

19 Umay kayu laguk ta ngámin nga tatolay ta ngámin nga lugár, á ituddu naw nira yù
inituddù nikayu, tapè manguruk ira gapay nikán. Á jigutan naw ira laguk, megapu
sù pakáwayyá ni Ammò ku ánna yù pakáwayyâ nga Anâ na, ánna yù pakáwayyá nayù
Mangilin nga Ikararuá. 20 Á ituddu naw nira ta napiá, tapè tuppálad da ngámin yù bilik
ku nikayu. Á nonopan naw yaw, nga ajjanà nga mannanáyun nga mepulupulù nikayu
ta áddè ta pagáddekán na ággaw."

Yù Napiá nga Dámak nga Meyannung kâ Apu Kesu Kiristu nga Initúrâ ni Markus

Yù Meyannung sù Initúrâ ni Markus

Si Markus yù tádday sù ira appâ nga nangitúrâ sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kiristu, á inistoriá na yù aru nga makapállâ nga kingngi-kingnguá ni Apu, yù pamagaddátu na, yù pammapiá na sù ira máttakì, yù pamapáno na sù ira anitu, yù pangiyangngà na sù pate na megapu nittam, ánna yù paginnanole na.

Ta pagubobuk ni Apu Kesu, abbúnan na yù baggi na ta "Kaká na ngámin na tatolay," (2:10). Á sù ira káruán nga ággubobuk, netúrâ ta "Anâ na tolay." Á yá kebalinán na, ta mássiki nu tolay si Apu Kesu, aggina yù sigga-inángà nga makáwayyá. Á ta pamegapu nayù libru ni Markus, kinagi na, "Netúrâ sawe yù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu nga Anâ ni Namarò."

Yù Mayán na yawe Napiá nga Dámak

Yù Bilin nga Inilayalayâ ni Kuan nga Minánnigù (1:1-8)
Yù Pakirigù ni Apu Kesu kâ Kuan ánna Pamarubá ni Satanas kuna (1:9-13)
Yù Keggá ni Apu Kesu sù Purubinsia na Galilia (1:14–9:50)
Yù Ánge ni Apu Kesu ta Jerusalem (10:1-52)
Keggá ni Apu Kesu ta Jerusalem sù Maporián nga Ligguán na (11:1–15:47)
Yù Paginnanole ni Apu Kesu (16:1-8)
Mappasingan si Apu Kesu ánna Manoli ta Lángì (16:9-20)

Yù Bilin nga Inilayalayâ ni Kuan nga Minánnigù
Mattiu 3:1-12; Lukas 3:1-18; Kuan 1:19-28

1 Netúrâ sawe yù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu nga Anâ ni
Namarò. 2 Kunniaw yù pamegapu nayù napiá nga bilin ni Namarò. Ajjan yù inipetúrâ
ni Namarò kâ Isaya, nga yù ngaw nabbilinán na. Á initúrâ ni Isaya yù kinagi na ngaw ni
Namarò sù Anâ na, nga kun na,
"Yawe yù ábbilinák ku nga dobak ku ta mapolu ánnè nikaw,
tapè paránan na yù dálan nga pallakarám mu.*
3 Aggina yù makkatakatol ta kalállammatán. Yaw ikatakátol na:
'Umayin si Apu! Paránan naw yù dálan na.
Tunungan naw yù pallakarán na.' "†
4 Á napalurò yawe nga initúrâ ni Lákay Isaya, ta jimittál ta kalállammatán si Kuan
nga Manigù. Á aru yù ira tatolay nga minay ta kalállammatán, tapè ginniginnád da yù
kagian na. Á kinagi na nira, "Mabbabáwi kayu sù liwiliwâ naw, ánna makirigù kayu,
nga pangipasinganán naw sù pabbabáwi naw, á pakomán na kayu ni Namarò," kun na.
5 Á naddagaráddán yù ira tatolay nga minay kâ Kuan ta kalállammatán, nga naggapu ta
tanga purubinsia na Judiya ánna yù ira ngámin nga taga Jerusalem. Á inipalapalappâ da
yù liwiliwâ da, á jinigù ni Kuan ira sù danum na Jordan.
6 Nabbarawási si Kuan ta gámì nga napadday ta duddù na kamel, nga ayám nga
sináppukul barâ na. Á nabbarakà ta tabbì na ayám. Á yá lâ kanan na yù durun ánna issi
na asúkán. 7 Á yawe yù bilin nga inilayalayâ ni Kuan: "Ajjan yù umayin nga maporián
nga tumubbâ nikán, nga makáwayyá ánnè nikán. Á aringà mepángngà nga mangubbák

* **1:2** Netúrâ yù káruán nayù kinagi na gapay sù libru ni Malakia 3:1 † **1:3** Isaya 40:3

ta kaddang na sapátù na. 8 Á jigutat takayu, á danum lâ yù ipanigù ku nikayu. Ngam aggina, ta panigù na nikayu, tanakuán yù ánnigù na. Ta ari danum yù ipanigù na nu ari galâ yù Mangilin nga Ikararuá, nga ipepulù na nikayu," kun ni Kuan sù ira tatolay.

Yù Pakirigù ni Apu Kesu kâ Kuan
Mattiu 3:13-17; Lukas 3:21-22

9 Á pangilayalayâ ni Kuan ta kalállammatán, minay kuna si Apu Kesu, nga naggapu ta ili na Nasaret ta purubinsia na Galilia. Á jinigù na laguk ni Kuan sù danum na Jordan. 10 Gon ni Apu Kesu nga naggapu ta danum, dagarágâ nga nasingan na yù lángì nga nabukatán ánna yù Ikararuá ni Namarò nga mappagukák nga umay maddappá kuna ta kun na palomá. 11 Á ajjan yù ngárál nga naggapu ta lángì, á kinagi na, "Sikaw yù Anâ ku nga iddukak ku, á ayatánà nikaw!"

Yù Pamarubá ni Satanas kâ Apu Kesu
Mattiu 4:1-11; Lukas 4:1-13

12 Á kabalin ni Namarò nga nagubobuk, dagarágâ nga inipángè nayù Mangilin nga Ikararuá si Apu Kesu ta kalállammatán. 13 Á naggián si Apu Kesu ta kalállammatán ta appátapulu nga ággaw, ánna pinarubán ni Satanas nga liwatan na. Á awán ta kabbulun na, nu ari lâ yù ira simaron nga ayám. Ngam minay yù ira daroban ni Namarò nga mangabbák kuna.

Yù Pagágál ni Apu Kesu sù ira Olu nga Makituddu kuna
Mattiu 4:12-22; Lukas 4:14-15; 5:1-11

14 Á nipagápù nayù mammaguray ta Judiya si Kuan, nga pinukù na ta ábbalurán. Á ta keggá ni Kuan ta ábbalurán, nánaw si Apu Kesu nga nanoli ta Galilia, nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga bilin ni Namarò. 15 Yá inilayalayâ na, "Natuppálin yù ággaw nga sinullà ni Namarò. Á duttálin nikayu yù pammagure ni Namarò. Likurán naw laguk yù liwiliwâ naw, á kurugan naw yù napiá nga dámak," kun na.

16 Á ta pattalebák ni Apu Kesu ta aggik na bebay na Galilia, nasingan na yù ira duá nga mawwagi, di Simon kâ Andares, nga mattabukul, gapu ta yáyù ángngalluád da. 17 Pakasingan ni Apu Kesu nira, inagálán na ira, "E kayu saw ta tumuttul kayu nikán," kun na. "Á ta kun na káru na sirá nga apan naw kunangan, á kunnian gapay yù káru na tatolay nga patuttulan naw nikán noka," kun na. 18 Pakaginná ra sù kinagi na, dagarágâ nga nánawád da yù ira tabukul da. Á minay ira nepulupulù nga makituddu kuna.

19 Á nallakák di Apu Kesu ta baddì paga ta aggik na bebay. Á pakáddè da ta baddì, nasingan na yù ira duá nga ánâ ni Sebedo, di Ime kâ Kuan, nga ipolì da yù ikà da sù barange ra. 20 Pakasingan ni Apu Kesu nira, dagarágâ nga inagálán na ira gapay. Á nánawád da di Sebedo nga ammò da sù barangay, ánna yù ira kábulud da nga minággissirá. Á minay ira nepulupulù nga makituddu kâ Apu Kesu gapay.

Yù Pamapáno ni Apu Kesu ta Anitu sù Tolay
Lukas 4:31-37

21 Manganánnuán, limibbè di Apu Kesu ta ili na Kapernium. Á kunnay ta kustombare na Kudio ta ággaw na Sabadu nga ággibannák da, dagarágâ nga simillung si Apu Kesu ta kapilliá, á nangituddu sù ira tatolay. 22 Á pakaginná ra kuna, napállâ ira sù pangituddu na, gapu ta makáwayyá yù ángngituddu na ánnè sù ángngituddu nayù ira mesturu na rilisiod da.

23 Á simillung laguk sù kapilliá yù tolay nga naggusapel ta mamopoyung nga anitu. 24 Á iniyássa-ássikan na yù ubobugan na, á kinagi na, "Anni yù akkuám mu nikami nga anitu, Kesu nga taga Nasaret? Em mu kami talamánan? Ammu taka gemma, sikaw yù

Mangilin nga naggapu kâ Namarò," kun na. 25 Ngam gimmá ni Apu Kesu, "Arám mà
ubu-ubobugán. Panawám mu yawe tolay." 26 Á pinabballiák nayù anitu yù tolay. Á
pakkalli nayù anitu, nánawán na. 27 Á yù ira tatolay nga naggagammung, pakasingad
da karanniaw, napállâ ira. Á nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, "Anni panò danniaw?
Kuruk nga bagu yù ituddu na gemma! Sigga-pakáwayyá nga maggammá, mássiki sù
ira mamopoyung nga anitu, á kurugad da yù kagian na!" kud da. 28 Á dagarágâ nga
iniparámak da yù meyannung kuna sù tanga purubinsia na Galilia.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù ira Máttakì
Mattiu 8:14-17; Lukas 4:38-41

29 Á kabalin ni Apu Kesu namapánaw sù anitu, dagarágâ nga nánaw sù kapilliá, nga
nepulù kári Ime kâ Kuan, á minay ira ta bale ri Simon kâ Andares. 30 Á labbè da ta bale ra,
naratang da yù bakabákà nga katugángán ni Simon, nga nagiddá gapu ta makkulikuk.
Á dagarágâ da nga kinagi kâ Apu Kesu. 31 Pakaginná ni Apu Kesu, jimikkì kuna. Á
sinangngalán na yù limá na, á pinagikkáng na. Á gikkáng nayù bakabákà, nammapiá
ngin. Á en na ira pinakán.

32 Á manganánnuán, ta pajjibbà, minay kâ Apu Kesu yù ira tatolay nga nangituluk
sù ira máttakì ánna yù ira tarepoyungán na anitu. 33 Á naggagammung ira ngámin nga
tangelián nga naddarassil sù lawán na puertá na balay. 34 Á aru yù ira pinammapiá ni
Apu Kesu, nga natakì ta makkakerumá nga takitan. Á aru yù ira anitu nga pinapáno na,
á arán na ira anugutan nga magubobuk, ta ammu ra ta aggina yù Anâ ni Namarò.

Yù Pangilayalayâ ni Apu Kesu sù Purubinsia na Galilia
Lukas 4:42-44

35 Á ta alippánnawák, pagittarákkò na manù, nallákuâ nga nánaw si Apu Kesu nga minay
ta gián nga awán ta tatolay, tapè makimállà kâ Namarò. 36 Á pakánnámmu ra ta awán
si Apu Kesu, minay di Simon ánna yù ira kábulun na nga magalek kuna. 37 Pakálek da
kuna, kinagi ra, "Ngámin nga tatolay, alerad daka," kud da. 38 "Mánaw ittam laguk," kun
ni Apu Kesu nira. "Et tamin sù ira káruán nga babálay, tapè ilayalayâ ku nira gapay yù
napiá nga dámak, ta yáyù sinalákkuruk ku nga minay saw," kun na. 39 Á minay laguk
nga mangilayalayâ sù ngámin nga kapilliá na Kudio sù tanga purubinsia na Galilia, á
pinapáno na yù ira anitu sù ira tatolay nga baránituán.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Naggoggong
Mattiu 8:1-4; Lukas 5:12-16

40 Á minay jimikkì kâ Apu Kesu yù naggoggong, á namalittúkak ta arubáng na nga
makimállà kuna, á kinagi na, "Apu, nu ikáyâ mu, makáwayyá ka nga mamammapiá
nikán," kun nayù naggoggong kâ Apu Kesu. 41 Á pakasingan ni Apu Kesu kuna, nakalò
yù allà na. Á sinonnâ na yù limá na, á sinámmì na yù naggoggong. Á kinagi na kuna,
"Yáyù gemma ikáyâ ku akkuan! Mammapiá ken laguk," kun na. 42 Á ta pagubobuk
ni Apu Kesu, dagarágâ nga nammapiá yù naggoggong, ánna napakarenuánin yù baggi
na. 43 Á lage na pinapáno ni Apu Kesu yù tolay, sinaddánán na. 44 Á kinagi na, "Arám
mu bulubugá kagian ta tolay. Daretiu ka nga umay mappasingan sù pári na Kudio. Á
ipeyátáng mu sù pári yù iyawâ mu kâ Namarò nga kunnay sù kinagi ni Moyses, tapè
manguruk yù ira tatolay ta napakarenuán ken," kun ni Apu Kesu kuna. 45 Ngam ta
páno na tolay, en na garè iniparámak sù ili ánna babálay. Á yáyù nga ari makángay si
Apu Kesu ta ili, marakè maggugúru yù ira tatolay kuna. Á naggián lâ ta agayyuán. Á
naddagaráddán yù ira tatolay nga minay kuna nga naggapu ta ngámin nga lugár.

2

Pammapián ni Apu Kesu yù Tolay nga Ari Makaguyu
Mattiu 9:1-8; Lukas 5:17-26

1 Á pappasá nayù ira ággaw nga pangituddu ni Apu Kesu ta agayyuán, nanoli ta ili na
Kapernium. Á narámak nayù ira tatolay yù labbè na. 2 Á minay ira naggagammung sù
gián na, áddè ta awán ta paggianád da mássiki sù lawán na puertá. Á inilayalayâ na nira
yù bilin ni Namarò.
3 Á pangilayalayâ ni Apu Kesu, limibbè yù appâ nga tolay, á kináttu ra yù tolay nga
matakì, nga kun na natay baggi na. 4 Á gapu ta ari ira makarakkì kâ Apu Kesu megapu
ta magaru nga tatolay, minunè ira ta sináttatapán nga atà na balay. Á binobbotád da yù
atà sù aruk ni Apu Kesu, nga pangilabbutád da sù matakì, nga nagiddá sù dapan na. Á
inayáyud da sù arubáng ni Apu Kesu. 5 Á pakasingan ni Apu Kesu ta inipanapanà da lâ
nga inituluk kuna, natagenà na yù ángngikatalà da kuna, á kinagi na sù tolay nga kun na
natay yù baggi na, “Kopun, napakomá ngin yù ira liwiliwâ mu,” kun na.
6 Á nagitubang gapay tán yù ira mesturu nga mangituddu sù tunung. Á pakaginná ra
sù kinagi ni Apu Kesu sù matakì, kagiad da ta nonò da, 7 “Ngattá, ta kunniaw yù ubobuk
na yawe tolay? Potuán na pá si Namarò! Asinni panò makapakomá ta liwâ nu ari lâ si
Namarò!” kud da ta nonò da. 8 Á dagarágâ nga natagenà ni Apu Kesu yù nonò da. Á
kinagi na nira, “Ngattá, ta kagian naw ta nonò naw ta awánà ta awayyá nga makkagi
sù kinagì sù matakì? 9 Anni panò yù ikáyâ naw nga kagiak ku nakuan sù tolay nga kun
na natay yù baggi na? Á ta ángngarigán, nu kagiak ku kuna nakuan, ‘Napakomá ngin
yù ira liwiliwâ mu,’ onu kuk ku lâ, ‘Gumikkáng ka, apam mu yù dapam mu, á mallakák
ka,’ kuk ku nakuan? 10 Ngam yawe yù akkuák ku, tapè kánnámmuán naw ta sikán nga
Kaká na ngámin na tatolay yù makáwayyá sawe dabbuno nga mamakomá ta liwâ,” kun
ni Apu Kesu nira. Á kinagi na sù matakì nga natay yù baggi na, 11 “Yawe yù kagiak ku
nikaw. Gumikkáng ka laguk, á apam mu yù dapam mu, á lubbè ka lâ ta balem,” kun na.
12 Á gimikkáng yù matakì, á dagarágâ inakkâ na yù dapan na. Á ta arubáng da ngámin,
nappabattáng nira nga nánaw. Á napállâ ira, á jináyo ra si Namarò. Á kinagi ra, “Awán
paga ta nasingam mi nga kunniaw, nu ari lâ paga kunangan,” kud da.

Yù Pagágál ni Apu Kesu kâ Libi
Mattiu 9:9-13; Lukas 5:27-32

13 Á nánaw si Apu Kesu nga nanoli ta aggik na bebay. Á nallalabbè kuna yù magaru
nga tatolay. Á sinudduán na ira. 14 Á manganánnuán, nallakák paga, á nasingan na si
Libi nga anâ ni Alpio nga minátttuki ta buwì nga nagitubang sù upisína na. Á kinagi ni
Apu Kesu kâ Libi, “Tuttulam mà.” Á gimikkáng si Libi, á siminuttul kâ Apu Kesu. 15 Á
minay laguk di Apu Kesu ánna yù ira makituddu kuna nga nepakkákán sù bale ni Libi.
Á nepagitubang tán gapay yù ira kábulun ni Libi nga minángngalawâ ta buwì ánna yù ira
káruán nga minálliwâ, gapu ta aru yù ira danniaw nga siminuttul kâ Apu Kesu.
16 Á yù ira mesturu nga Parisio, nasingad da si Apu Kesu nga nepakkákán sù ira
minálliwâ ánna yù ira minátttuki ta buwì, nga maddarogà ánna mangilogò. Pakasingad
da ta nepakkákán si Apu Kesu sù ira ilulluddè da, kinagi ra sù ira tudduán ni Apu Kesu,
“Ngattá ta mepakkákán sù ira minátttuki ta buwì ánna yù ira káruán nga minálliwâ?” kud
da. 17 Á pakaginná ni Apu Kesu sù iniyabbû da, kinagi na nira, “Á yù ira nga napiá yù
gawagawáyád da, ari ira magáwák ta minángnguru, nu ari galâ yù ira máttakì. Á sikán,
aringà umay nga magágál sù ira nga kagiad da ta awán ta liwâ da, nu ari galâ ta umayà
nga magágál sù ira nga ammu ra yù liwâ da.”

Yù Ituddu ni Apu Kesu nga Meyannung sù Ággaw nga Arád da Pakkákán
Mattiu 9:14-17; Lukas 5:33-37

18 Á yù ira makituddu kâ Kuan ánna yù ira makikultu ta Parisio, ngilinad da yù tádday
nga ággaw nga ari ira kumán, tapè makimállà ira kâ Apu Namarò. Á minay yù ira
káruán nga tatolay nga nangiyabbû kâ Apu Kesu, á kinagi ra, "Mesturu, ari kumán yù ira
makituddu kâ Kuan ánna yù ira Parisio. Ngam yù ira tudduám mu, anni má ta kumán
ira?" kud da. 19 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Á ta ángngarigán, nu ajjan yù bodá, manakì
panò kumán yù ira makibodá nu ajjan yù nobiu nira? Arán na awayyá nga ari ira kumán
nu ajjan paga yù nobiu nira. 20 Á duttál sangaw yù ággaw nga páno nayù nobiu nira, á
maraddam ira, á ari ira laguk kumán," kun ni Apu Kesu nira.

21 Á nagángngarigán si Apu Kesu, ta ipakánnámmu na nira ta ari metádday yù ngaw
netuddu nira ánna yù ituddu na nira. Á kinagi na, "Awán ta magappíl ta bagu ta dán nga
sinnun, ta nu meyappíl kuna, kubbà yù bagu sangaw nu mebábbál ánna mapisil yù dán, á
mappanà laguk yù pisil na sangaw," kun na. 22 "Á kunnian gapay sù ira nga mappadday
ta binaráyáng. Awán ta mangipay ta issi sù dán nga tabbì, gapu ta nataggâ yù tabbì. Ta
nu dán nga tabbì yù pangipayyán na, mabattâ sangaw ta pagassam nayù issi, á mebuttu
laguk, á kengá lâ yù binaráyáng ánna yù ággianán na gapay. Máwák yù tabbì nga bagu
nga malapà, nga pangipayyád da, tapè ari mabattâ," kun na.

Yù Meyannung sù Ággaw nga Ággibannák
Mattiu 12:1-8; Lukas 6:1-5

23 Á sù tádday nga Sabadu, nga ággaw nga ággibannák da, nallakák di Apu Kesu sù dálan
nga natangngán na ákkomanán. Pattalebák da, nangâ yù ira tudduán ni Apu Kesu sù
nataggatán nga dáwa. 24 Á yù ira Parisio, nasingad da ira. "Innam mè!" kud da kâ Apu
Kesu. "Ngattá ta akkuád da yù ipugik nayù tunung tam sù ággaw na ággibannák?" kud
da kuna. 25 "Wan ay," kun ni Apu Kesu nira. "Á arán naw panò binibbik yù meyannung
sù kingnguá na ngaw ni Patul Dabid nga ipugik nayù tunung tam gapay? Nabisinán di
Dabid ánna yù ira kábulun na. 26 Á dagarágâ simillung si Dabid sù bale ni Namarò sù
keggá ni Abiatar nga kátannangán nga pári. Á inâ na yù pán nga neyátáng nayù pári kâ
Namarò, á kinán na ánna iniyawâ na gapay sù ira kábulun na, nga mepugik nga kanan
na tolay. Yù lâ pári yù mepángngà nga kumán kuna. Ngam arán na paliwatan ni Namarò
si Dabid sù kingnguá na. 27 Ta pinarò ni Namarò yù tolay, nga ari megapu sù ággaw nga
ággibannák, ngam sinullà na yù ággaw nga ággibannák megapu sù máwák na tolay nga
magibannák. 28 Ngam egga gapay yù máwák na tolay nga kanan. Á sikán nga Kaká na
ngámin na tatolay, makáwayyángà nga makkagi sù mepángngà nga akkuán na tolay ánna
mepugik nga akkuád da ta ággaw nga ággibannák," kun ni Apu Kesu nira.

3

Yù Tolay nga Nassesseng Limá na
Mattiu 12:9-14; Lukas 6:6-11

1 Á minay má ngin simillung si Apu Kesu ta kapilliá na Kudio sù ággaw nga ággibannák.
Á ajjan sù kapilliá yù tolay nga nassesseng limá na. 2 Á ajjan gapay tán yù ira Parisio, á
sisímád da si Apu Kesu tapè masingad da nu pammapián na yù nassesseng sù ággaw nga
ággibannák, tapè ikeká ra.

3 Pakasingan ni Apu Kesu sù nassesseng, kinagi na kuna, "E ka bì saw." 4 A kinagi
na laguk sù ira massísim kuna, "Anni yù kagian nayù tunung tam nga meyannung sù
akkuát tam sù ággaw na ággibannák? Máyâ yù mangabbák onu yù mangnguá ta tolay?
Iyígù tam nakuan yù ikáttole tam onu papatáyat tam ira?" kun na nira. Ngam ari ira

bulubugá nakkituk. 5 Á nallipilipay si Apu Kesu nira, á napporay ánna nakalò yù daddam
na gapu ta nataggâ yù nonò da, ta arád da ikállà yù tolay. Á kinagi na laguk ni Apu Kesu
sù tolay nga nassesseng limá na, “Sonnatam mu yù limám.” Á sinonnâ na, á nammapiá
ngin yù limá na.
6 Á pakasingan nayù ira Parisio sù kingnguá ni Apu Kesu, dagarágâ nallawán ira ta
kapilliá, á makiubobuk ira sù ira tatole ni Patul Erodo, nu kunnasi yù ámmapáte ra kâ
Apu Kesu.

Neparámak yù Ngágan ni Apu Kesu

7 Á nallillì laguk di Apu Kesu ánna yù ira tudduán na ta ili, nga minay ta bebay. Á
jiminádán nira yù ira magaru nga tatolay nga naggapu sù ira purubinsia na Galilia ánna
Judiya. 8 Á aru ira gapay nga naggapu ta ili na Jerusalem, ánna yù lugár na Iddumia, yù
dammáng na Jordan, á yù ira ili na Tiro ánna Sidon ánna yù lugár ta lepuád da. Minay
yù ira ngámin nga tatolay kâ Apu Kesu, gapu ta narámak da yù akka-akkuán na nga
makapállâ.
9 Á gapu sù ira magaru nga minay kâ Apu Kesu, inipaparán na sù ira makituddu kuna
yù barangay nga pagitubangán na, tapè ari marappì sù ira tatolay nga naddarassil ta
aggik na bebay. 10 Á gapu ta aru yù ira máttakì nga pinammapiá na, naggugúru yù ira
ngámin nga máttakì nga maniggek kuna. 11 Á yù ira nagunagán na anitu, pakasingad da
kuna, namalittúkak ira ta arubáng na, á inikalli ra, “Sikaw yù Anâ ni Namarò,” kud da.
12 Ngam gimmá na ira ta arád da ipakánnámmu.

Pilian ni Apu Kesu yù ira Mapulu duá nga Makituddu kuna
Mattiu 10:1-4; Lukas 6:12-16

13 Á giminon si Apu Kesu ta puddul. Á inagálán na yù ira tatolay nga inikáyâ na, á
minay ira kuna. 14 Á sinullà na yù ira mapulu duá, tapè mepulù ira kuna, ánna doban
na ira ta umay mangilayalayâ. 15 Á inipe na nira yù pakapangnguá na nga mamapánaw
ta anitu. 16 Á danniaw yù ira mapulu duá nga sinullà na: si Simon nga iningágan na ta
Eduru, 17 á yù ira duá nga ánâ ni Sebedo, di Ime kâ Kuan, nga iningágan na ta Buanages.
Á yù kebalinán na, ánâ na alittúgaw. 18 Á si Andares gapay kâ Pilippi, si Bartolome, si
Mattiu, si Tomâ, si Ime nga anâ ni Alpiu, si Tajjio, si Simon nga Mengal, 19 á si Kudas
Iskariote nga nabbalin ta mappagápù kâ Apu Kesu.

Yù Siri nga Kinagi nayù ira Mesturu na Kudio
Mattiu 12:22-32; Lukas 11:14-23; 12:10

20 Á gapu ta kabalin na nanullà sù ira tudduán na, limibbè si Apu Kesu ta paggianán
na. Á naggagammung mángin yù ira magaru sù gián na. Á yáyù nga arád di Apu Kesu
natángngák nga kumán. 21 Á pakarámak nayù ira kanakanáyun ni Apu Kesu, ed da
nakuan gaputan, ta kagiad da ta magisassay maguyung.
22 Á ajjan gapay yù ira mesturu na Kudio, nga naggapu ta ili na Jerusalem. Á kinagi
ra sù ira tatolay, “Aggina, nagunagán ni Satanas, nga patul nayù ira anitu, á iyawâ ni
Satanas kuna yù pakapangnguá na nga mamapánaw ta anitu,” kud da. 23 Á inagálán
na ira laguk ni Apu Kesu. Á iniyángngarigán na yù itabbák na nira, á kinagi na, “Ikáyâ
ni Satanas panò papanáwan yù ira anitu sù ira tatolay? 24 Á nu ángngarigán ta ajjan yù
páppatulán, nga maddaráma yù ira tatole na, mabì lâ yù pagáddekán nayù páppatulád
da. 25 Á kunnian gapay sù ira makkakábbalay, nu maddaráma ira, ari ira gemma
makapaggián sù bale ra. 26 Á nu maddaráma di Satanas ánna yù ira anitu nga masserbi
kuna, ari mabayák yù pammagure na, ta duttálin yù áddè na.

27 “Á ta ángngarigán, awán ta makatallung sù bale nayù masikan, nu arán na olu nga
igálù, tapè apan na yù maguray lâ nga ikáyâ na. 28 Ginnán naw laguk, ta kuruk yù
kagiak ku nikayu, mapakomá yù ira tatolay sù ngámin nga liwiliwâ da, mássiki yù ira
nga magubobuk ta narákè kâ Namarò. 29 Ngam yù makkakagi ta narákè sù Mangilin
nga Ikararuá, ari bulubugá mapakomá yù liwâ na ta áddè ta áddè.” 30 Yáyù initabbák ni
Apu Kesu nira, gapu ta kinagi ra ta aggina yù nagunagán na anitu.

Di Yená ni Apu Kesu ánna yù ira Wáwwagi na
Mattiu 12:46-50; Lukas 8:19-21

31 Á limibbè yù yená ni Apu Kesu ánna yù ira wáwwagi na, á naggián ira ta námmuák
na balay. Á inipágál da si Apu Kesu ta umay nira ta awán. 32 Á aru yù ira tatolay nga
nagarimummung kâ Apu Kesu sù unak na balay. Á kinagi ra kuna, “Ajjan ta awán si
innò mu ánna yù ira wáwwagim, á ipágál daka,” kud da. 33 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi
na, “Asinni yù kuruk nga yenâ? Asinni yù ira kuruk nga wáwwagì?” kun na. 34 Nilipilipe
na yù ira nagarimummung kuna, á kinagi na, “Danniaw ira yù pannakayenâ ánna
pannakawáwwagì! 35 Ta ngámin ira nga mamalurò sù ipakuá ni Namarò nira, aggira yù
meyárik ta wáwwagì nga lálláki ánna wáwwagì nga bábbay ánna yenâ,” kun na.

4

Yù Ángngarigán nga Meyannung sù Mangiwárì ta Bini
Mattiu 13:1-9; Lukas 8:4-8

1 Uli otturu nga pangituddu ni Apu Kesu ta aggik na bebay, kitáru yù ira tatolay nga
minay kuna. Á yáyù nga nappittà ta barangay nga nappatangngá ta baddì, á naggián yù
ira tatolay ta aggik. Á nagitubang si Apu Kesu nga nangarubáng nira. 2 Á ta pangituddu
na, nagángngarigán, á aru yù inituddu na nira. Kinagi na, 3 “Ginnán naw laguk. Ajjan
yù tolay nga minámmulá, á en na iwárì yù bini sù ákkomanán na. 4 Pangiwárì na ta bini,
natágâ yù baddì ta aggik na dálan, á dagarágâ nga kinán nayù mammánù ira. 5 Á natágâ
yù baddì ta gián na batu, nga baddì lâ yù dabbun na, á mabì mattubbu. 6 Á sangaw nu
mabilagán, malelay gapu ta ari naggamù ta napiá.

7 “Á natágâ yù baddì nga bini paga ta kasisítán. Á gapu ta alistu yù paddakal nayù sî,
nabalabáluk yù bini, á ari makapabbungá. 8 Á yù bini nga iniwárì na tolay sù ákkomanán
na, jiminakal, á nabbungá ngámin. Ajjan yù bini nga kustu yù ábbungá na, ánna ajjan
nga kitapiá yù ábbungá na, ánna ajjan gapay nga kapiánán yù ábbungá na. 9 Á sikayu nga
makaginná, ginnán naw ta napiá yù kagiak ku,” kun ni Apu Kesu nira.

Yù Gapu na nga Nagángngarigán si Apu Kesu
Mattiu 13:10-17; Lukas 8:9-10

10 Manganánnuán, páno nayù ira magaru, ajjan lâ paga kâ Apu Kesu yù ira nga
makituddu kuna ánna yù ira mapulu duá nga sinullà na. Á iniyabbû da kuna yù
meyannung sù kebalinán nayù ira ángngarigán na. 11 Á simibbák, á kinagi na nira,
“Sikayu yù iniddán ni Namarò ta pakánnámmu naw sù nelímak ngaw nga meyannung
sù ira mesipà ta pammagure ni Namarò. Ngam iyángngarigák ku lâ sù ira káruán nga
tatolay, 12 tapè mapalurò yù dán nga netúrâ ni Isaya, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò.
Kinagi na:
‘Mássiki nu inni-innad da, ngam arád da tákkilalán,
á mássiki nu ginniginnád da, ngam arád da kánnámmuán.
Ta nu kánnámmuád da, likurád da nakuan yù liwiliwâ da,
ánna mattoli ira kâ Namarò, tapè pakomán na ira.’ ”*

* **4:12** Isaya 6:9-10

Ibukalán ni Apu Kesu yù Kebalinán nayù Mangiwárì ta Bini
Mattiu 13:18-23; Lukas 8:11-15

13 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Ngattá, ta arán naw kánnámmuán yù kinagì? Á
nu arán naw kánnámmuán yaw, kunnasi laguk pakánnámmu naw sù ira káruán nga
pagángngarigák ku? 14 Yù minángngiwárì ta bini, yáyù keyarigán nayù tolay nga man-
gituddu ta bilin ni Namarò sù ira tatolay. 15 Á kunnay ta aggik na dálan nga natágatán
ta bini, kunnian gapay sù ira káruán nga tatolay nga magginná sù ubobuk ni Namarò.
Pakaginná ra, dagarágâ nga umay si Satanas, á irián na ta nonò da yù ubobuk ni Namarò.
16 Á kunnay ta gián na batu nga natágatán ta bini, kunnian gapay sù ira káruán nga
tatolay, gapu ta pakaginná ra sù ubobuk ni Namarò, magayáyâ ira nga mangalawâ
kuna, 17 ngam ari mapatattam ta nonò da, a mabì lâ ira manguruk. Á sangaw nu umay
yù jigâ da, onu ajjan yù manigirigâ nira megapu sù ángnguruk da, dagarágâ nga likurád
da yù ángnguruk da.
18 “Á yù ira káruán nga tatolay nga magginná sù ubobuk ni Namarò, kunnay ta
mesimmu ta bini nga newárì ta kasisítán, kunnian gapay nira, 19 gapu ta tángngagad da
lâ yù pagalerád da ánna yù pangayâ da sù kukuá ra, ánna yù pakkaragâ da ta aru nga
makkakerumá. Á yáyù nga kunnay ta bini nga ari tulluâ ta kasisítán, kunnian gapay
sù ubobuk ni Namarò ta nonò da, gapu ta arád da tángngagan. 20 Á yù ira tatolay nga
magginná ánna manguruk sù ubobuk ni Namarò, kunnay ira ta napiá nga komán nga
newáritán na bini nga mabbungá ta napiá. Ta mepatattam ta nonò da yù ubobuk ni
Namarò, á napasigaggà yù ángnguruk da, ánna aru yù napiá nga palurotad da.”

Yù Ángngarigán nga Meyannung ta Isingan
Lukas 8:16-18

21 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Á ta ángngarigán, nu paggatangat tam yù isingan, kallabát
tam panò, onu ipe tam panò ta silárung na katri? Ari gemma! Ngam ipotut tam ta lamesá.
22 Á kunnian gapay sù pangituddù ta meyannung sù pammagure ni Namarò, ta awán
gemma ta metuttù nga ari galâ sangaw mepakánnámmu. Á awán ta melímak nga ari galâ
sangaw mepalappâ. 23 Nu egga yù talingá naw nga makaginná, magginná kayu laguk.”
24 Á kinagi na paga nira, “Tángngagan naw ta napiá yù maginná naw. Ta ángngarigán,
yù saluk nga egga nikayu, yáyù mepattappang nikayu, á malannapán sangaw gapay.
Kunnian sù ira tatolay nga manángngák sù metuddu nira. Nu manguruk ira, á aru paga
sangaw yù kánnámmuád da. 25 Á nu patattamad da ta nonò da yù ubobuk ni Namarò,
aru paga sangaw ipakánnámmu ni Namarò nira. Á yù ira tatolay nga ari manguruk sù
metuddu nira, máttamád da sangaw yù baddì nga kagiad da ta kánnammuád da.”

Kunnasi yù Paddakal nayù Pammagurayán ni Namarò?

26 Pangituddu na má ni Apu Kesu, kinagi na, “Kunniaw yù keyarigán nayù paddakal
nayù pammagurayán ni Namarò. Ta ángngarigán, ajjan yù tolay nga mangiwárì ta bini sù
ákkomanán na. 27 Á kabalin na nangiwárì sù komán na, magiddá nga makkaturuk káda
gabi ánna gumikkáng kággággaw. Á mattubbu yù bini, nga dumakal lâ dumakal, ngam
arán na ammu nayù tolay nu kunnasi yù áddakal na. 28 Á palattuáran na dabbun ta olu
yù don na pángè nayù dáwa na nga dumakal áddè ta pattaggâ na. 29 Kalutu nayù dáwa
na, doban nayù tolay yù ira umay maggaták kuna, gapu ta náddekánin yù kagaták na.”

Anni yù Pabbalinán nayù Kabadditán na Bukal?
Mattiu 13:31-32, 34; Lukas 13:18-19

30 Á kinagi na má ni Apu Kesu sù ira tatolay, “Anni panò yù pangigitták ku sù
pammagure ni Namarò? Onu anni yù pangiyarigák ku kuna? 31 Kunnay sù kabadditán

nga bukal nga nemulá ta dabbun. 32 Nu nemulá ngin, mattubbu nga dumakal ta áddè
ta mabbáli ta karakalán na mulá nga darakal yù pangá na. Á umay magumù yù ira
mammánù sù pangá na." 33 Á ta pangituddu na nira, aru nga kunnian yù iniyángngarigán
na nira, ta yáyù lâ maginná ra ta áddè ta arád da kánnámmuán. 34 Á awán bulubugá ta
kinagi na sù ira tatolay nu ari lâ megapu sù pagángngarigán na. Ngam ta kepulù da lâ
kuna nayù ira makituddu kuna, inibukalán na ngámin nira.

Pagimammatan ni Apu Kesu yù Baggiu
Mattiu 8:23-27; Lukas 8:22-25

35 Á ta pajjibbà, kinagi ni Apu Kesu sù ira makituddu kuna, "Et tamin, ta dumákì
ittam ta dammáng na bebay," kun na. 36 Á nánawád da yù ira magaru, á nappittà ira
sù barangay nga gián ni Apu Kesu, á inipulù da nga irákì ta dammáng. Á ajjan yù ira
káruán nga barangay nga namulun nira. 37 Á nikáddagâ lâ nappaddák ta nasikan, á
lappágan nayù palung yù barangay, á massabbuetán ta áddè ta maddaggun mapannu.
38 Ngam nakkaturuk si Apu Kesu nga nappungán sù gián na ulin na barangay. Á ed
da nilukák. "Mesturu!" kud da. "Arám mu kemámmatán yù kalaggak tam?" kud da.
39 Á kalukák na, gimmá na yù paddák ánna palung, á kinagi na, "Magimammà ken." Á
nagimammà yù paddák, á nalínák yù danum. 40 Á kinagi na sù ira makituddu kuna,
"Ngattá, ta maganássing kayu? Arán nawà paga ikatalà?" kun na. 41 Á nappanà yù assing
da ánna nakalò yù kapállâ da. Á nakkaká-ubobuk ira nga kinagi, "Asinni laguk yaw? Ta
mássiki yù paddák ánna danum, tuppálad da yù kagian na!" kud da.

5

Pammapián ni Apu Kesu Yù Naggusapel
Mattiu 8:28-34; Lukas 8:26-39

1 Á nakáddè di Apu Kesu ta dammáng na bebay sù gián nga mangngágan ta Gerasa.
2 Gatták ni Apu Kesu ta barangay, minay jiminápun kuna yù tolay nga naggapu ta
katanamán, nga nagunagán na anitu. 3 Á kuebá ta katanamán yù paggianán na, gapu
ta awán ta tolay nga makegálù kuna, mássiki nu káwák yù gálù na. 4 Ta name-aru nga
nagalután ta káwák nga balayáng yù takki na ánna yù limá na, ngam gattakan na lâ,
á awán ta tolay nga masikan nga makegaggak kuna. 5 Á kággággaw ánna káda gabi
magagga-aggay sù katanamán ánna puddupuddul ira, á bigibigarán na yù baggi na ta
batu nga nataram.

6 Pakerípâ nayù naggusapel kâ Apu Kesu ta arayyu paga, nakkarerá nga minay
namalittúkak sù arubáng na. 7 Á nikalli na nga kinagi kuna, "Anni akkuám mu nikán,
sikaw Apu Kesu nga Anâ ni Namarò nga Kotunán? Á ta arubáng ni Namarò, kiddawak
ku nikaw ta arám mà jigirigátan," kun nayù maguyung kâ Apu Kesu. 8 Yáyù kiniddo na,
gapu ta makiubobugin si Apu Kesu, á kinagi na sù anitu nga nagunak, "Mallawán ka nga
mánaw sù tolay, sikaw, anitu!" 9 Á iniyabbû na laguk ni Apu Kesu kuna, "Anni yù ngágam
mu?" "Jibu yù ngágak ku gapu ta apípiá kami," kun nayù naggusapel. 10 Á inikukkuttù
na nga nakimállà kuna ta arán na ira papanáwan sù lugár da.

11 Á naggián tán apípiá nga bábi ira nga nadduki sù garek na puddul. 12 Á nakimállà
yù ira anitu kâ Apu Kesu, á kinagi ra, "Dobam mu kami bì sù ira bábi, tapè tullung kami
nira," kud da. 13 Á iniyanugù na nira, á nallawán ira nga simillung sù ira bábi. Á ngámin
yù ira bábi nga maddaggun duá ribu, nakkarerá ira nga minutù nga minay sù danum
na bebay. Á nalaggabán ira ngámin nga natay ta bebay.

14 Pakasingan nayù ira minánnaron ta bábi sù nesimmu, nattálaw ira, á ed da iniparámak sù ili ánna ngámin nga bárriu. Á pakarámak nayù ira tatolay, ed da pinasikkál nu anni yù nesimmu. 15 Pakáddè da kâ Apu Kesu, nasingad da yù tolay nga naggusapel ngaw, nga nagitubang nga nabbarawási ngin. Nanoli ngin yù napiá nga nonò na. Pakasingad da kuna, nakalò yù assing da, á nepallà yù kapállâ da megapu sù pakáwayyá ni Apu Kesu. 16 Á yù ira tatolay nga nakasingan, inistoriá ra sù ira káruán yù ngámin nga nesimmu sù tolay nga naggusapel ánna yù ira aya-ayám da. 17 Á dagarágâ makikomá ira ngámin kâ Apu Kesu ta panawán na bì yù lugár da.

18 Á gapu ta panakì da kuna, minay si Apu Kesu nga nappittà ta barangay. Á yù tolay nga nagunagán na ngaw na anitu, minay laguk nakimállà kâ Apu Kesu, ta gustu na mepulù kuna. 19 Ngam arán na inanugù ni Apu Kesu, á kinagi ni Apu kuna, “Manoli ka lâ ta balem, á kagiam mu sù ira kanakanáyum mu yù ngámin nga kingnguá ni Apu nikaw ánna yù ángngikállà na nikaw,” kun ni Apu Kesu kuna. 20 Á nánaw laguk yù tolay, á dagarágâ nanoli ta lugár na nga mangngágan ta Mapulu Ili, ta en na inilayalayâ yù kingnguá ni Apu Kesu kuna. Á pakaginná nayù ira tatolay, napállâ ira ngámin.

Paginnanolayan ni Apu Kesu yù Anâ ni Jeru ánna Pammapián na yù Babay nga Naniggek kuna

Mattiu 9:18-26; Lukas 8:40-56

21 Á nabbarangay laguk si Apu Kesu nga nanoli ta dammáng na bebay. Pakatunù na tán, nagarimummungád da nayù ira magaru nga tatolay ta aggik na bebay. 22 Á minay gapay yù tádday nga tolay, nga mangngágan ta Jeru, nga kapatás ta kapilliá na Kudio. Á pakasingan ni Jeru kâ Apu Kesu, namalittúkak laguk ta arubáng na. 23 Á inikomá na kuna, nga kun na, “Magisassay matay yù anâ ku nga babay. Em mu bì támmitan, tapè mammapiá ánna matolay,” kun ni Jeru kâ Apu Kesu. 24 Á binulun na laguk ni Apu Kesu, ta umay ira sù bale na. Á nepulù nira yù magaru nga tatolay. Á masirisirì ira sù dálan.

25 Á ta kasirisirì nayù ira tatolay, ajjan yù babay nga mapparága ta mapulu duá nga dagun. 26 Á aru yù jigâ nga inattamán na megapu ta panguru ra kuna nayù ira aru nga minángnguru. Á napúnu ngin yù kuártu na, á ari paga nammapiá, nu ari galâ nga mappanà lâ mappanà yù takì na. 27 Á narámak na yù meyannung kâ Apu Kesu, á minay laguk nga jimikkì sù likuk na. Á siniggek na yù barawási na. 28 Ta nanonò na, “Nu ek ku siggeran mássiki yù gámì na, á mammapiángà,” kun na ta nonò na. 29 Á paniggek na kuna, dagarágâ nattukkâ yù papparága na! Á natagenà na ta nammapiá ngin yù baggi na.

30 Á ta pammapiá nayù babay, dagarágâ natagenà ni Apu Kesu ta nammapiá yù tolay megapu sù ámmagaddátu na, á nagginnà laguk ta dálan, nga nallipay sù ira tatolay, á iniyabbû na nira, “Asinni naniggek ta gámì ku?” kun na. 31 Á kinagi nayù ira makituddu kuna, “Arám mu panò masingan yù ira tatolay nga manirisirì nikaw? Ngattá, ta iyabbû mu lâ paga ta asinni naniggek nikaw?” kud da kuna. 32 Á nilipilipe na ira ngámin tapè masingan na yù naniggek kuna. 33 Á yù babay, natákál na ta nammapiá ngin, á minay namalittúkak ta arubáng ni Apu Kesu, nga mamippippik nga maganássing, a kinagi na yù kurugán. 34 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Tíyá, nammapiá ken megapu sù ángngikatalà mu nikán. Lubbè ken, á ari ka maburung, ta kuruk nga nammapiá ken nga ari mapatolián,” kun na.

35 Á pakiubobuk na paga ni Apu Kesu sù babay, jimittál yù ira tatolay nga naggapu ta bale nayù kapatás, á kinagi ra sù kapatás, “Natayin yù anâ mu. Ngattá, ta bannagam mu paga yù mesturu?” kud da. 36 Ngam arán na sinángngák ni Apu Kesu yù kinagi ra, á kinagi na sù kapatás, “Ari ka maganássing. Ipasigaggà mu lâ yù ángngikatalà mu nikán,”

kun ni Apu Kesu kuna. 37 Á arán na inanugù nga mepulù yù ira tatolay kuna. Tallu ira lâ yù mepulù kuna, di Eduru ánna yù duá nga mawwagi, di Ime kâ Kuan.

38 Á labbè da ta bale nayù kapatás, nasingan ni Apu Kesu yù ira matannuk nga gikulukuletán. 39 Á tallung ni Apu Kesu sù balay, kinagi na nira, “Ngattá, ta matannuk kayu ánna makkulè? Yù abbing, ari natay, ngam makkaturuk lâ,” kun na. 40 Á inipappagalà da. Ngam pinapáno ni Apu Kesu ira sù balay. Á yù yená nayù abbing ánna yù yáma na, á si Apu Kesu ánna yù ira tallu nga kábulun na, aggira lâ yù simillung sù gián nayù abbing. 41 Tallung da ta lágum, jimikkì si Apu Kesu sù abbing, á singngalán na yù limá na. Á kinagi na kuna sù ággubobuk na, “Talita kumi.” Á yù kebalinán na, “Abè, gumikkáng ka.” 42 Á dagarágâ giminikkáng yù abbing, á nallakák, ta dakalin, ta mapulu duá yù dagun na. Á pakasingan nayù ira darakal na, nakalò yù kapállâ da. 43 Á sinabarangán na ira ni Apu Kesu ta arád da bulubugá ipakánnámmu. Á kinagi na nira ta pakanad da yù abbing.

6

Arád da Dayáwan si Apu Kesu nayù ira Katangelián na
Mattiu 13:53-58; Lukas 4:16-30

1 Á nánaw laguk si Apu Kesu nga nanoli sù lugár na ta ili na Nasaret. Á nepulupulù kuna yù ira makituddu kuna. 2 Á sù ággaw nga ággibannák da, minay nangituddu ta kapilliá na Kudio. Á aru yù ira tatolay nga napállâ ta pakaginná ra sù ituddu na. Á kinagi ra, “Isaw panò pangápán na danniaw nga kagian na nittam? Anni panò yù sírik nga nepay kuna? Á kunnasi panò yù pamagaddátu na ta makapállâ nga akka-akkuán na? 3 Ari panò aggina yù kalapinteru, nga anâ ni Maria, ánna yù kaká ri Ime, kári Kusè, si Kudas, si Simon? Á ajjan gapay saw yù ira wáwwagi na nga bábbay,” kud da. Á natakì yù nonò da kuna.

4 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “Ngámin nga tatolay, makimoray ira sù ábbilinán ni Namarò. Awán ta manakì kuna, nu ari lâ yù ira katangelián na ánna yù ira kanakanáyun na ánna yù kábbale na,” kun na nira. 5 Á ari makapagaddátu tán, gapu ta awán ta manguruk kuna, ngam yù ira lâ nga káruán nga máttakì, sinámmì na ira ánna pinammapiá na ira. 6 Á napállâ, gapu ta awán ta ángnguruk da. Á minay laguk mangituddu ta tatolay sù ira barrabárriu.

Doban ni Apu Kesu yù Mapulu Duá nga Sinullà na ta Umay ira Mangilayalayâ sù Napiá nga Dámak
Mattiu 10:5-15; Lukas 9:1-6

7 Á inagálán ni Apu Kesu yù mapulu duá nga sinullà na, tapè doban na ira nga taggiruá, ta umay ira mangilayalayâ sù bilin ni Namarò. Á ipe na nira yù pakáwayyá na nga maggammá sù ira anitu. 8 Á sinabarangán na ira ta awán bulubugá ta ipulù da, ngam yù lâ tagukuk da sù lakarad da. Yáyù lâ, ta arán na nira inipálâ yù bálud da nga kanan onu gámì onu kuártu sù arikáwà da. 9 Kinagi na nira ta massapátù ira, ngam arád da ipulù yù pappataliád da. 10 Á kinagi na nira, “Á yù labbetán naw nga balay, yáyù lâ ággammátán naw áddè ta páno naw ta lugár da. 11 Á nu lubbè kayu ta gián nga awán ta mangalawâ nikayu, ánna manakì ira magginná sù bilin naw, mánaw kayu laguk. Á ta páno naw, pápparán naw yù káppù sù takki naw, nga pangipanonò naw nira ta liwâ da lápay nu manakì ira magginná sù bilin naw,” kun na nira.

12 Á nánaw laguk yù ira mapulu duá nga sinullà na, á minay ira mangilayalayâ ta máwák nga mabbabáwi yù ira tatolay ánna likuránád da yù narákè nga ággangnguá ra.

13 Á aru yù ira anitu nga pinapáno ra ta tatolay, á aru yù ira máttakì nga jinenuád da, á nammapiá ira.

Yù Ipate ni Kuan nga Minánnigù
Mattiu 14:1-12; Lukas 9:7-9

14 Á gapu ta neparámak yù kingngikingnguá ni Apu Kesu, naginná na gapay ni Patul Erodo. Á yù ira káruán nga tatolay, kinagi ra, "Naginnanolayin si Kuan, nga yù ngaw Minánnigù. Á yáyù gapu na nga egga ngin kuna yù ámmagaddátu na," kud da. 15 Á yù ira káruán nga tatolay, kagiad da, "Aggina si Elias* nga yù ngaw ábbilinán," kud da. Á yù ira káruán, kagiad da, "Aggina yù ábbilinán ni Namarò nga kagittá nayù ira ngaw ábbilinán," kud da. 16 Ngam si Patul Erodo, pakaginná na sù kagiad da, kinagi na, "Asinni panò, nu ari si Kuan nga inipaputul ku ngaw, nga naginnanolayin!" kun na. 17 Yáyù kinagi ni Patul Erodo, gapu ta manononò na lâ yù kingnguá na ngaw kâ Kuan, sù ngaw pangipukù na kuna.

Á yawe yù istoriá ra nga meyannung sù kingnguá na ngaw ni Patul Erodo kâ Kuan. Egga yù urián ni Patul Erodo, nga laláki, nga si Pilippi yù ngágan na. Á nagatáwa di Pilippi kâ Erodia. Ngam inâ ni Patul Erodo si Erodia, nga asípák na, ta atawán na. 18 Á pakánnámmu ni Kuan sù kingnguá ni Patul Erodo, kinagi na kuna, "Arám mu inuru-uray yù katunungán, ta inâ mu yù atáwa ni Pilippi nga uriám mu," kun na.

19 Á pakánnámmu ni Erodia sù kinagi ni Kuan sù patul, kitaporay si Erodia kâ Kuan, á gustu na papatáyan, ngam awán ta awayyá na. 20 Ta makimoray si Patul Erodo kâ Kuan, gapu ta ammu na ta katunungán nga tolay, nga ábbilinán ni Namarò. Á yáyù nga jinok na ngaw ni Patul Erodo yù umay maggápù kâ Kuan, á inipapukù na, tapè melillì kâ Erodia nga mamapátay kuna nakuan. Á sinángngák nayù patul nga gininná yù ituddu ni Kuan, ta ikáyâ na nga ginnán, mássiki nu nabbábáng sù bilin na.

21 Á manganánnuán, jimittál yù awayyá ni Erodia nga mangipapátay kâ Kuan, ta ággaw nga pabbúyá ra ta keyanâ ni Patul Erodo. Ta inapà ni Erodo yù ira mammaguray nga gádday kuna ánna yù ira kapitán na suddálu, á yù ira girikuán ta purubinsia na gapay, tapè umay ira mepallálláng ánna mabbúyá ta keyanâ na. 22 Á ajjan yù anâ ni Erodia nga magingánay. Á minay mattála megapu sù ira álliuk. Á ayatán di Erodo ánna yù ira álliuk na sù pattála na. Á kinagi ni Patul Erodo kuna, "Á Parinsesa, kiddawam mu nikán yù gustum, á iyawâ ku nikaw," kun na. 23 Á inipagássingán ni Erodo kuna, á kinagi na, "Maguray lâ yù kiddawam mu nikán, kuruk nga iyawâ ku nikaw, mássiki nu gadduá na kukuâ," kun na.

24 Á nánaw nira yù magingánay sù ira álliuk, nga minay kâ innò na. Á kinagi na kâ innò na, "Anni yù kiddawak ku?" kun na. "Á yù ulu ni Kuan nga Minánnigù," kun ni innò na kuna. 25 Á dagarágâ nanoli yù magingánay sù patul, á kinagi na, "Gustù daretiu nga iyawâ mu nikán kunangane yù ulu ni Kuan nga Minánnigù nga nepay ta palanggána," kun na.

26 Á nakalò yù daddam nayù patul, ngam arán na gustu nga ari mamalurò sù kinagi na, megapu sù nepagássingán na ánna sù ira álliuk nga nakaginná sù kinagi na. 27 Á dagarágâ jinok na patul yù suddálu nga magguárdiá, tapè en na apan yù ulu ni Kuan. En na pinutulán si Kuan sù áppukután. 28 Inipe na yù ulu na sù palanggána nga inituluk na sù magingánay, á iniyawâ na kuna. Á iniyawâ nayù magingánay kâ innò na.

29 Á yù ira sinudduán ni Kuan, pakaginná ra karanniaw, ed da inâ yù baggi na, á initanam da.

---

* **6:15** Netúrâ sù dán nga libru yù meyannung kâ Elias, nga ábbilinán ni Namarò nga natay ngaw nga nabayágin, ta matolay si Elias nga manoli ta dabbuno lage na umay si Apu. Innan naw Malakia 4:5.

Mappagaddátu si Apu Kesu tapè Mapakán na yù Magaru nga Tatolay
Mattiu 14:13-21; Lukas 9:10-17; Kuan 6:1-14

30 Á kabalid da nangilayalayâ nayù ira makituddu kâ Apu Kesu, naggagammung ira
sù gián ni Apu Kesu. Á inistoriá ra yù kingngikingnguá ra ánna inituddu ra sù ira tatolay.
31 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Et tamin ta ággimammatán, sittam lâ, tapè magibannák kayu
bì," kun na. Ta aru yù ira tatolay nga naddagaráddán nga umay sù giád da, á mássiki nu
kumán ira nakuan, arád da natángngák. 32 Á nappittà ira sù barange ra ta mánaw ira nga
umay sù ággimammatán.

33 Á aru yù tatolay nga nakasingan sù páno ra, á natákkilalád da. Á nakkarakarerá
ira nga naggapu ta ngámin nga barrabárriu ra, á napolu ira nga nakáddè ta dammáng.
34 Á tappì da ta aggik, gimitták si Apu Kesu sù barangay. Á nasingan na yù magaru nga
tatolay, á nakalò yù allà na nira, gapu ta kunnay ira ta karneru nga awán ta manaron
nira. Á namegapu nga mangituddu nira, á aru yù inituddu na nira.

35 Á ta púgágin, minay kâ Apu Kesu yù ira tudduán na. Á kinagi ra, "Kalállammatán
yawe giát tam, á ajjan mággè gabi ngin. 36 Dobam mu bì yù ira tatolay, tapè umay ira
gumátáng ta kanad da túrin ta babálay," kud da. 37 "Á sikayu lâ yù umay mamakán nira,"
kun ni Apu Kesu nira. "Á kunnasi laguk? Awán ta ipangâ mi ta pán. Á nu egga nakuan
nikami yù sueldu na tolay ta tangaragun, á makatò mapúgák, tapè makagátáng kami ta
pán ta ipamakám mi nira," kud da. 38 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Á pígiá bullung nga pán
egga nikayu? En naw bì innan." Á kabalid da naningan, ed da kinagi kuna, "Ajjan límá
bullung nga pán ánna duá nga sirá."

39 Á kinagi ni Apu Kesu sù ira tatolay ta mattatádday ira nga makkakanáyun, á
mesisinná ira nga magitubang sù kakáddapán. 40 Á nagitubang ira nga taggimagatù
ánna taggilímápulu. 41 Á pakálâ ni Apu Kesu sù límá bullung nga pán ánna duá nga sirá,
sinánguk na yù lángì, á nabbalabálà kâ Namarò sù kanan. Á giddigidduá na ánna iniyawâ
na sù ira makituddu kuna, tapè isinek da sù ira tatolay. Á giddigidduá na gapay yù duá
nga sirá nga mesinek sù ira ngámin. 42 Á kiminán ira ngámin, á nabattuk ira. 43 Á ed da
inâ yù buná ra nga pán ánna sirá, á mapulu duá yù lappi nga napannu sù buná ra.

44 Á límá ribu yù ira tatolay nga lálláki nga kiminán, á ari nebiláng yù ira ábbing ánna
yù ira bábbay.

Yù Pallakák ni Apu Kesu sù Utun na Danum
Mattiu 14:22-33; Kuan 6:5-21

45 Á kabalid da kiminán, dagarágâ pinapolu ni Apu Kesu yù ira sinudduán na ta
mappittà ira ta barangay nga umay ta dammáng na bebay, ta ili na Betseda. Á nabattáng
lâ si Apu Kesu, tapè palabbetan na lábbì yù magaru nga tatolay sù bale ra. 46 Á naguroray
si Apu Kesu nga giminon ta puddul, tapè makiubobuk kâ Namarò.

47 Á manganánnuán, pajjibbakin, nakáddè yù barangay ta tangngá na bebay. Á
naguroray si Apu Kesu ta kannak. 48 Á nerípâ na yù jigâ nayù ira makabarabarangay
ta tangngá na danum, nga mallapalápák nga ari makálì gapu ta nasikan yù paddák. Á ta
tangngá na gabi, nga lage na magittarákkò na manù, minay si Apu Kesu nga mappángè
nira nga mallakák ta utun na danum. Á mattalebák nakuan nira. 49 Ngam nasingad
da yù nallakák sù utun na danum, á kagiad da ta annáni, á nakaráring ira! 50 Ta aggira
ngámin nakasingan kuna, á nepallà yù assing da. Ngam dagarágâ kinagi ni Apu Kesu
nira, "Pataggatan naw yù nonò naw, ta sikán yaw. Ari kayu maganássing," kun na.

51 Á nappittà laguk si Apu Kesu sù barange ra. Á nattukkâ yù paddák. Á nerallà
yù kapállâ da, 52 ta arád ta paga kánnámmuán yù kebalinán nayù pagaru na pán nga
inipamakán ni Apu Kesu sù ira magaru, ta arád da nonotan.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù ira Máttakì ta Purubinsia na Gennesaret
Mattiu 14:34-36

53 Á ta pakáddè di Apu Kesu ta dammáng, minay ira jiminung sù dappâ na Gennesaret.
54 Á gatták da ta barangay, dagarágâ natákkilalán nayù ira tatolay si Apu Kesu. 55 Á
gikarakarerán ira ta ngámin nga lepuán, ta ed da apan yù ira máttakì, nga kináttu ra sù
dapad da, tapè iyánge ra ira kuna ta maguray nga gián na. 56 Á maguray lâ yù angayán ni
Apu Kesu, nga babálay, ánna ili, ánna lelepuán, minay gapay ta ngámin nga pakirapunán
yù ira tatolay nga mangiyánge sù ira máttakì. Á inikomá ra kuna ta anugutan na yù
paniggek da lâ ta kiddanán na barawási na. Á ngámin ira nga naniggek, nammapiá iren.

7

Anni yù Napiá nga Tuttulan na Tolay? Yù Kustombare nayù Parisio onu yù Tunung ni Namarò?
Mattiu 15:1-9

1 Á egga yù ira tatolay nga naggapu ta Jerusalem, nga Parisio ánna yù ira káruán nga
mangituddu sù tunung nayù ira Kudio, á ed da nagarimummungán si Apu Kesu. 2 Á
nemámmatád da yù ira káruán nga makituddu kâ Apu Kesu, nga kumán nga arád da paga
binaggawán yù limá ra ta kunnay sù ituddu nayù tunung. 3 Ta yù ira Parisio ánna yù
ira ngámin nga Kudio, ari ira gemma kumán, nu ari ira paga nabbaggaw ta kunnay sù
negagángay nga kustombare nayù ira naggaká nira. 4 Á nu maggapu ira ta dápun, ari ira
kumán nu ari ira paga nabbaggaw. Á aru paga yù tuppálad da nga ituddu nayù rilisiod
da, yù ággugâ da ta ákkilò, ánna garapon, ánna kalderu.

5 Á yáyù iniyabbû da kâ Apu Kesu nayù ira Parisio ánna yù ira mangituddu sù tunung,
á kinagi ra, "Yù ira sinudduám mu, kumán ira, nga ari nabbaggaw. Ngattá, ta arád da
tuppálan yù kustombare nayù ira naggaká nittam?" 6 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Sikayu
nga agippípiá! Kurugán yù Ubobuk ni Namarò nga inipetúrâ na kâ Isaya, nga yù ngaw
ábbilinán na. Ta netúrâ yù kinagi ni Namarò,

'Danniaw ira nga tatolay, yù lâ paddáyo ra nikán yù pagubobuk da,
ngam awán bulubugá ta ángnguruk da nikán ta nonò da.
7 Awán ta serbi nayù ákkimore ra nikán,
ta ituddu ra yù inipapílì da ta nonò da,
nga kagiad da ta tunung nga naggapu nikán,'*

kun ni Namarò. 8 Á sikayu gemma yù ubobugan na, gapu ta paguráyán naw yù tunung
ni Namarò, tapè tuppálan naw lâ yù ituddu na tolay," kun ni Apu Kesu.

9 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Kitasírik kayu! Ammu naw yù mamotu sù taddán ni
Namarò, tapè tuppálan naw galâ yù kustombare nayù ira ngaw naggaká nikayu. 10 Ta
inituddu na ngaw ni Moyses yù taddán ni Namarò, á kinagi na, 'Makimoray kayu sù
ira darakal naw.' Á kinagi na má, 'Yù tolay nga magubobuk ta naráke sù ira darakal
na, matay, tapè magikáru ta liwâ na.'† 11 Ngam sikayu, ngattá, ta kagian naw ta máyâ
nu kagian na tolay sù ira darakal na, 'Awán ta awayyâ nga mangabbák nikayu, gapu
ta Korbánin yù kukuâ.' Á yù kebalinán na Korbánin yù neyawákin kâ Namarò. 12 Á nu
kagian nayù tolay ta neyawákin yù kukuá na kâ Namarò, á ngattá, ta arán naw laguk
anugutan yù ángngabbák na sù ira darakal na. 13 Á ta kunnian potuán naw yù ubobuk ni

* **7:7** Isaya 29:13 † **7:10** Exodo 20:12; 21:17

Namarò megapu sù kustombare naw nga ituddu naw sù ira ánâ naw. Á aru yù akkuán naw nga kunniaw," kun ni Apu Kesu sù ira Parisio ánna sù ira káruán nga mesturu na Kudio.

Anni yù Makararál sù Ákkiyápu na Tolay kâ Namarò?
Mattiu 15:10-20

14 Á inagálán ni Apu Kesu yù ira káruán nga tatolay ta umay ira kuna. Á kinagi na
nira, "Sikayu ngámin, ginnán naw yù kagiak ku, á kánnámmuán naw laguk. 15 Awán ta
itammul na tolay ta simù na nga makararál sù ákkiyápu na kâ Namarò, nu ari galâ yù
ilawán na ta simù na nga ubobuk na nga maggapu ta narákè nga nonò na. 16 Nu egga yù
talingá naw nga makaginná, magginná kayu laguk!" kun na nira.

17 Kabalin na nagubobuk, nánaw di Apu Kesu sù ira tatolay, á simillung ira sù balay. Á
yù ira makituddu kuna, iniyabbû da kuna yù kebalinán nayù gangù nga ángngarigán na.
18 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Á mássiki sikayu, arán naw panò ammu? Arán naw paga
kánnámmuán ta ari yù kanan na tolay yù manarál sù ákkiyápu na kâ Namarò, 19 gapu ta
ari makatallung yù kanan na tolay ta nonò na, ngam tullung lâ ta gutù na, á ikawè na
sangaw," kun na nira. Á ta kunniane, inituddu na ta awán ta kanan nga kanniawan.

20 Á kinagi na má, "Yù naggapu ta nonò na tolay, yáyù maddaping ta tolay, nga
makararál sù ákkiyápu na kâ Namarò. 21 Ta naggapu ta nonò na tolay yù narákè nga
nononotan na, nga kunnay sù mamabay ánna makilaláki, yù makkokò, yù mamapátay,
yù makkarallaw, 22 yù mokkuk, yù kitarákè, yù mangilogò, yù mangiyappa-appà, yù
mamassil, yù mallilíbâ, yù mappeddaráyaw, ánna yù mallokuloku. 23 Ngámin danniaw
nga narákè yù maggapu ta nonò na tolay, á danniaw ira maddarál sù ákkiyápu ra kâ
Namarò," kun ni Apu Kesu nira.

Yù Pabbálà ni Apu Kesu sù Ángnguruk nayù Babay nga ari Kudio
Mattiu 15:21-28

24 Gapu ta kabalin na nangituddu nira, nánaw si Apu Kesu nga minay sù lugár na
Tiro ánna Sidon. Á simillung sù balay, ta gustu na nga ari mappasingan sù ira magaru
nga tatolay, ngam ari makalillì nira. 25 Á ajjan tán yù babay nga egga yù anâ na nga
babay nga nagunagán na anitu. Pakarámak na babay ta keggá ni Apu Kesu, dagarágâ nga
minay namalittúkak ta arubáng na. 26 Á ari Kudio yù babay, ta Sirupinisia yù ikáttole na.
Á inikomá na kâ Apu Kesu ta palawanan na yù anitu sù anâ na. 27 Á iniyángngarigán
ni Apu Kesu yù itabbák na, á kinagi na kuna, "Iddagám mu lábbì yù kabattuk nayù
ira ábbing sù kanad da, ta ari mepángngà nga mepakán yù kanad da sù ira ítu," kun
na. 28 Á kánnámmuán nayù babay yù kebalinán nayù kinagi ni Apu Kesu kuna, nga ari
mepángngà nu abbágán na yù ira ari Kudio lage na mangabbák sù ira Kudio. Á kinagi
nayù babay kâ Apu Kesu, "Wan, Apu. Ngam dánnaman nayù ira ítu yù buttá nayù ira
ábbing," kun na. 29 "Á kurugán yù nakagim! Napiá yù initabbák mu nikán," kun ni Apu
Kesu kuna. "Manoli ka ta balem, ta nánawin yù anitu sù anâ mu," kun na. 30 Á limibbè
yù babay ta bale na, á naratang na yù anâ na nga nagiddá ta katri na, á awánin ta anitu.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Kitul nga Umal

31 Á nánaw laguk si Apu Kesu ta ili na Tiro. Á sinalebarán na yù ili na Sidon ánna yù
gián na Mapulu Ili, ta umay ta bebay na Galilia. 32 Á yù ira tatolay nga naggián tán,
inituluk da kâ Apu Kesu yù tolay nga kitul nga umal, á inikomá ra kuna ta támmitan na
bì. 33 Á inilillì ni Apu Kesu yù umal sù ira káruán nga tatolay. Á initulâ ni Apu Kesu yù
amassisiddu na sù talingá na. Á niluluán na, á inisiggek na sù jilá na. 34 Á sinánguk na
yù lángì, á nanalasigà, á kinagi na, "Epata," á yù kebalinán na, "Mabukatán ken laguk."

35 Á dagarágâ nga nabukatánin yù ágginná nayù umal, á nakaginná. Á nabbalikâ yù jilá
na, á nagubobuk, ánna napiá yù ággubobuk na.
36 Á sinabarangán ni Apu Kesu yù ira tatolay, ta arád da bulubugá iparámak yù
kingnguá na. Á mássiki nu initotoli na nga kinagi nira, mappanà ira laguk nga
mangiparámak sù ira ngámin nga tatolay. 37 Á pakarámak nayù ira tatolay, napállâ ira, á
nepallà yù kapállâ da. Á kinagi ra, "Napiá yù ngámin nga kingnguá na," kud da. "Mássiki
yù kitul, pakaginnán na, á mássiki yù umal, pakobobugan na," kud da.

8

Yù Pamakán ni Apu Kesu sù ira Appátaribu nga Tatolay
Mattiu 15:32-39

1 Á keggá ni Apu Kesu tán nga lugár, uli otturu nga minay yù magaru nga tatolay
nga naggagammung ta gián na. Á napúnu yù kanad da. Á inagálán ni Apu Kesu yù ira
tudduán na, á kinagi na nira, 2 "Nakalò yù allà ku sù ira magaru nga tatolay, gapu ta
naggián ira nikán ta tallu nga ággaw, á awán ta kanad da," kun na. 3 "Á nu palabbetak
ku ira sù babále ra, malupulupuk ira ta dálan megapu ta bisid da, ta kuruk nga arayyu
yù naggapuán nayù ira káruán." 4 Á simibbák yù ira tudduán na, á kinagi ra, "Á kunnasi
ámmakám mi nira sawe kalállammatán?" 5 Á iniyabbû na nira, "Á pígiá nga bullung nga
pán yù egga nikayu?" Á kinagi ra, "Pitu bullung."
6 Á kinagi ni Apu Kesu sù ira magaru nga tatolay ta magitubang ira sù kakáddapán. Á
inâ na laguk yù pitu bullung nga pán. Kabalin na nabbalabálà kâ Namarò, giddigidduá
na yù pán, á iniyawâ na sù ira tudduán na, tapè isinek da sù ira tatolay. Á ed da iniyawâ
nira. 7 Á egga gapay nira yù baddì nga sirá. Kabalin ni Apu Kesu nabbalabálà kâ Namarò
sù sirá, giddigidduá na gapay, á iniyawâ na nira, tapè isinek da gapay sù ira tatolay. 8 Á
kiminán ira ngámin, á nabattuk ira. Á inunnuk da yù buná ra nga nakkákán, á napannu
yù pitu nga lappi. 9 Á mággè appátaribu nga tatolay yù kiminán.

Kiddawan nayù ira Parisio kâ Apu Kesu yù Panákkilalád da
Mattiu 16:1-4

10 Á kabalid da kiminán nayù ira magaru nga tatolay, pinapáno ni Apu Kesu ira. Á
dagarágâ nappittà di Apu Kesu ta barangay ánna yù ira tudduán na, á minay ira sù
lugár nga Dalmanuta. 11 Á minay nira yù ira Parisio, á pinereperang da ta ubobuk si
Apu Kesu, ta parubád da. Á kiniddo ra kuna ta ipasingan na nira yù pagaddatuan na,
tapè kurugad da ta naggapu kâ Namarò yù pakáwayyá na. 12 Á nanalasigà si Apu Kesu.
Á kinagi na, "Anni má ta magiddak danniaw ira nga tatolay ta pagaddatuak ku nga
panákkilalád da? Kukurugán yù kagiak ku nikayu, nga awán bulubugá ta pagaddatuak
ku nga panákkilalán naw," kun na. 13 Kabalin na nakkagi sù ira Parisio, nánawán na ira.
Á nappittà sù barangay, á nanoli ta dammáng na bebay.

Ituddu ni Apu Kesu sù ira Tudduán na ta Mappalán ira sù Ituddu nayù ira Parisio ánna yù Ituddu ni Erodo
Mattiu 16:5-12

14 Pakabarabarange ri Apu Kesu, náttamán nayù ira tudduán na yù bálud da, á ajjan
lâ nira yù tátták dday nga bullung nga pán sù barangay. 15 Á sinabarangán ni Apu Kesu
ira, á iniyángngarigán na yù meyannung sù áppalappák ta pán, ta mássiki nu baddì lâ
yù áppalappák nga nekiruk ta pán, á palappáran na yù ngámin nga pán. Á ta kunnay
gapay sù kustombare nga narákè, nga massamâ sù ira tatolay. Á kinagi na nira, "Ginnán
naw. Mappalán kayu sù kun na áppalappák ta pán nga ajjan kári Patul Erodo ánna yù ira

Parisio," kun na nira. 16 Ngam arád da matákál yù kakágian na, gapu ta nononotad da lâ yù náttamád da nga bálud da. Á nakkaká-ubobuk ira nga makkaká-anasâ, á kinagi ra, "Kunniaw yù kagian na gapu ta awán ittam ta pán," kud da.

17 Á ammu ni Apu Kesu ta arád da kánnámmuán yù kebalinán nayù kinagi na, ngam nononotad da lâ yù pán. Á kinagi na nira, "Anni má ta ubobugan naw nga awán kayu ta pán? Ngattá ta arán naw paga matákál yù ituddù nikayu? Arán naw panò manonokin? 18 Ajjan yù mepasingan nikayu. Ngattá ta arán naw masingan? Á ajjan yù mepakánnámmu nikayu. Ngattá ta arán naw maginná? Máttamán naw panò yù kingnguâ? 19 Á paggaddagadduâ ta límá bullung nga pán nga nepakán sù ira límá ribu nga tatolay, pígiá nga lappi yù napannu ta buná ra nga nonnuk naw?" kun na nira. Á kinagi ra kuna, "Mapulu duá yù lappi nga napannu," kud da. 20 "Á sù paggaddagadduâ ta pitu bullung nga pán sù ira appátaribu nga tatolay, pígiá yù napannu nga lappi nga nangipayyán naw ta buná ra?" kun ni Apu Kesu nira. "Pitu," kud da. 21 "Á arán naw panò paga kánnámmuán?" kun ni Apu Kesu nira.

Yù Pamakasingan ni Apu Kesu sù Buling

22 Á pappatale ri Apu Kesu, nakáddè ira ta ili na Betseda, á iniyánge nayù ira tatolay yù buling kâ Apu Kesu, á inikomá ra kuna ta támmitan na. 23 Á kinering ni Apu Kesu yù buling, á inipáno na sù babálay. Á niluluán na yù matá nayù buling, á sinámmì na. Á iniyabbû na kuna, "Ajjan yù masingam mu?" kun na. 24 Á maningan yù buling, á kinagi na, "Masingak ku yù ira tatolay, ngam kun na káyu ira nga mallakák," kun na. 25 Á sinámmì na má ni Apu Kesu yù matá na. Á inni-innan nayù buling ta napiá, á nammapiá yù matá na, á nalitáwin yù ánningan na. 26 Á pamalabbè ni Apu Kesu kuna ta bale na, kinagi na, "Ari ka manoli sù babálay," kun na.

Mepalappâ kâ Eduru nu Asinni si Apu Kesu
Mattiu 16:13-20; Lukas 9:18-21

27 Á nánaw di Apu Kesu ánna yù ira tudduán na, ta umay ira sù ira babálay ta lugár na Sesaria Pilippi. Á sù pakalakalakák da ta dálan, iniyabbû ni Apu Kesu nira, "Asinningà kanu nga kun na tatolay?" 28 Á kinagi ra, "Sikaw kanu si Kuan nga Minánnigù," kud da. "Á yù ira káruán, kagiad da ta sikaw si Elias nga ábbilinán ni Namarò, onu yù tádday sù ira ngaw ábbilinán ni Namarò," kud da kâ Apu Kesu. 29 Á iniyabbû ni Apu Kesu nira, "Á sikayu, anni yù kagian naw? Asinningà gapay?" Á simibbák si Eduru, á kinagi na, "Sikaw yù MakKiristu nga sinullà ni Namarò nga umay mammaguray." 30 Á sinaddánán ni Apu Kesu ira, ta arád da lábbì kagian yù meyannung kuna.

Ipakánnámmu ni Apu Kesu yù Pate na Sangaw
Mattiu 16:21-28; Lukas 9:22-27

31 Á inigapu ni Apu Kesu nga inipakánnámmu nira yù mesimmu kuna sangaw. Kinagi na nira, "Á jigirigátad dangà sangaw, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay. Á máwák ku nga magattam, ta ipuerá rangà nayù ira karakalán ánna yù ira kátannangán nga pári ánna yù ira mesturu ta rilision. Á ipapapáte rangà sangaw. Á pappasá na tallu nga ággaw, maginnanolayà." 32 Á yane nga meyannung ta pate ni Apu Kesu, kinagi na nga daretiu nira. Á si Eduru, inilillì na laguk si Apu Kesu ta baddì sù ira kábulud da, á gimmá na. "Ari ka magubobuk ta kunnian," kun ni Eduru kuna. 33 Ngam nallipay si Apu Kesu, nga maningan sù ira tudduán na. Á ginammá na laguk si Eduru. Kinagi na kuna, "Mánaw ka saw nikán, ta naggapu kâ Satanas yù kinagim! Ta kunnay ta negagángay ta tolay yù nonotam mu, nga ari naggapu kâ Namarò."

Tabarangán ni Apu Kesu yù ira Tumuttul kuna
Mattiu 10:38-39; 16:24-28; Lukas 9:23-27; 17:33; Kuan 12:25

34 Á inagálán ni Apu Kesu yù magaru nga tatolay ánna yù ira tudduán na, ta umay ira kuna. Á kinagi na nira, "Yù tolay nga ikáyâ na tumuttul nikán, arán na laguk tuttulan yù ikáyâ na baggi na, ngam tuttulan na lâ yù ikáyâ ku. Á attamán na gapay yù jigâ nga umay kuna, mássiki nu matay megapu sù ángnguruk na nikán. Á ta kunnian, kunnay ta káttuan na yù kurù na, á tuttulan nangà. 35 Ta yù tolay nga nonotan na lâ yù ákkatole na ta dabbuno, matay galâ sangaw nga mesinná kâ Namarò ta áddè ta áddè. Ngam yù tolay nga tumulù nikán, tapè tuppálan na yù ipakuâ kuna, á mássiki nu matay megapu sù ángnguruk na nikán ánna megapu sù pangipakánnámmu na sù napiá nga dámak nga meyannung nikán, aggina yù mepattolay kâ Namarò ta áddè ta áddè.

36 "Á ta ángngarigán nu málâ na tolay yù ngámin nga káríkuán nga ajjan ta dabbuno ta kukuá na, á egga panò yù serbi na, nu lonán na yù mannanáyun nga áttole na nga iyawâ ni Namarò nakuan kuna? 37 Awán bulubugá ta metáli na tolay sù mannanáyun nga áttole na ánna yù kesipà na kâ Namarò. 38 Á yù tolay nga mangipasirán nikán ta arubáng nayù ira tatolay nga manakì nikán ánna narákè yù nonò na, á ipasirák ku gapay sangaw nu manolingà saw. Ta sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, manolingà sangaw, nga mangipalappâ sù áddalingáráng ánna yù pakáwayyá ni Namarò nga Yámà. Á mepulù nikán yù ira mangilin nga daroban ni Namarò."

9

Nanguli yù Baggi ni Apu Kesu megapu sù Dalingáráng ni Namarò
Mattiu 17:1-13; Lukas 9:28-36

1 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, "Kurugán yù kagiak ku nikayu. Ajjan saw nikayu yù ira tatolay nga ari matay lage ra masingan yù dattál nayù pammagure ni Namarò nga makáwayyá."

2 Á pappasá na annam nga ággaw, inapà ni Apu Kesu di Eduru ánna yù ira duá nga mawwagi, di Ime kâ Kuan. Á aggira lâ yù nepulù kuna, á giminon ira ta atannáng nga puddul. Labbè da ta utun, naddalingáráng yù baggi ni Apu Kesu sù ánningad da. 3 Á nerallà yù kapuro nayù gámì na nga nassiling. Á awán bulubugá ta negittá sù kapuro na ta dabbuno. 4 Á limittuák di Elias kâ Moyses, nga yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò. Á makiubu-ubobuk ira kâ Apu Kesu. Á di Eduru, nasingad da ira. 5 Á kinagi ni Eduru kâ Apu Kesu, "Apu, napiá ta ajjan ittam saw. Ipappadde mi kayu nakuan ta ággitádde naw nga amíngán. Sikayu kári Moyses kâ Elias." 6 Á yáyù lâ nakagi ni Eduru, gapu ta arán na ammu yù kagian na nakuan, ta naganássing ira ánna yù ira duá nga kábulun na, di Ime kâ Kuan. Á nerallà yù assing da. 7 Á minay yù kunam nga nilirúmán na ira. Á naggapu sù kunam yù ngárál nga nakkagi, á kinagi na, "Yaw yù Anâ ku nga iddukak ku. Ginnán naw yù kagian na." 8 Á nallipilipay ira. Á nakkaddák ira, ta táttádday lâ yù nasingad da, nga si Apu Kesu.

9 Á minutù ira sù puddul. Utù da, sinaddánán na ira ni Apu Kesu ta arád da kagian sù ira tatolay yù nasingad da ta utun áddè ta kabalin na nga maginnanolay nayù Kaká na ngámin na tatolay. 10 Á kinuruk da. Pinatattam da ta nonò da yù nasingad da. Ngam aggira lâ, nakkaká-ubu-ubobuk ira nu anni yù kebalinán nayù kinagi na nga paginnanole na.

11 Á iniyabbû da laguk kuna, "Anni má ta kagian nayù ira mesturu na Kudio ta mapolu nga umay yù ngaw ábbilinán, nga si Elias, ánnè sù MakKiristu?" kud da. 12 "Wan," kun ni Apu Kesu nira. "Mapolu si Elias nga umay, ta paránan na ngámin, tapè dán nga

naparán sù dattál nayù MakKiristu. Á anni laguk yù kebalinán nayù dán nga netúrâ nga meyannung nikán nga Kaká na ngámin na tatolay? Ta ajjan nga netúrâ ta máwák nga attamák ku yù panigirigâ da nikán ánna yù pangiluddè da nikán. 13 Ngam kagiak ku nikayu, ta minay ngin si Elias, á kingnguá nayù ira tatolay yù ngámin nga gustu ra nga narákè, ta kun nayù netúrâ nga meyannung kuna." Á ubobugan ni Apu Kesu si Kuan nga Minánnigù.

Palawanan ni Apu Kesu yù Anitu sù Abbing
Mattiu 17:14-21; Lukas 9:37-43a

14 Á pakáranni ra sù ira káruán nga tudduán ni Apu Kesu, nasingad da yù magaru nga tatolay nga nagarimummung. Á ajjan gapay yù ira mesturu na Kudio nga mameperang nira ta ubobuk. 15 Pakasingan nayù magaru nga tatolay kâ Apu Kesu, nakaddák ira nga ayatán. Á nakkarakarerá ira nga jiminápun kuna. 16 Á iniyabbû ni Apu Kesu nira, "Anni yù pakkakáperangán naw nga ubobuk?" kun na. 17 "Mesturu," kun nayù tádday, "ituluk ku nikaw yù anâ ku nga laláki gapu ta nagunagán na anitu nga umal. 18 Á sù pattaliponak nayù anitu kuna, pannátan na yù abbing, á mabbugubugâ yù simù na ánna mangngarangngaringngì ánna mangngattuk. Á inikomâ sù ira tudduám mu ta palawanad da bì yù anitu, ngam arád da makuá," kun nayù tolay kâ Apu Kesu. 19 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, "Innan nawè yawe ira tatolay nga awán bulubugá ta ángngikatalà da! Kunnasi paga yù kabayák nayù paggiák ku ánna keyattam ku nikayu? Iyánge naw saw yù abbing."

20 Á iniyánge ra kuna yù abbing. Á pakasingan nayù anitu kâ Apu Kesu, dagarágâ nga pinabballiák na yù abbing, á napannâ ta dabbun nga nakkarakarebu, á nabbugubugâ yù simù na. 21 Á iniyabbû ni Apu Kesu sù yáma nayù abbing nu káni yù pamegapu nayù takì na. Á sibbák nayù tolay, á kinagi na, "Namegapu sù kabajjì na. 22 Á name-aru ngaw initupâ nayù anitu ta api ánna danum, tapè papatáyan na. Ngam nu egga yù awayyám nga mangabbák, ikállà kami bì, á abbágám kami." 23 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, "Nu egga yù awayyám nga mangikatalà! Si Namarò yù makáwayyá nga mamalurò ta ngámin, á awán bulubugá ta arán na makuá megapu sù ira nga mangikatalà kuna." 24 Á inigarù na nga kinagi nayù yáma nayù abbing, "Apu, ikatalà taka! Abbágám mà, tapè aringà mabbábáng!"

25 Á pakasingan ni Apu Kesu ta makkarakarerá yù magaru nga tatolay nga magarimummung nira, gimmá na yù anitu, á kinagi na kuna, "Sikaw nga umal ánna kitul nga anitu, dobat taka ta mánaw ka sù abbing, á ari ka bulubugá manoli kuna." 26 Á nakkalli, á pinabballiák na, nga nepallà yù pamabballiák na sù abbing, á nallawán kuna. Á nagiddá yù abbing ta kun na natay. Á aru yù ira nakkagi, nga kud da, "Ye! Natayin." 27 Ngam sinangngalán ni Apu Kesu yù limá na, á pinagikkáng na, á nanáddak.

28 Á simillung di Apu Kesu lâ ánna yù ira tudduán na ta balay. Á iniyabbû da kuna, "Anni má ta arám mi gangù napapánaw yù anitu sù abbing?" 29 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Awán ta makapapánaw ta kunnian nga anitu, nu ari galâ megapu sù pakimállà na kâ Namarò."

Kagian na má ni Apu Kesu yù Meyannung ta Pate na
Mattiu 17:22-23; Lukas 9:43b-45

30 Á nánaw di Apu Kesu táne lugár. Á nattalebák ira sù purubinsia na Galilia. Á arán na ikáyâ ni Apu Kesu ta ammu nayù ira tatolay yù angayád da. 31 Ta ikáyâ na matángngák yù pangituddu na sù ira tudduán na. Á kinagi na nira, "Sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, mekekángà sangaw sù ira malussaw nikán, á papatáyad dangà. Á nu mapasá yù tallu

nga ággaw, maginnanolayà," kun na. 32 Ngam yù ira tudduán na, arád da kánnámmuán
yù kinagi na, á awán ta makeyattam nga makeyabbû kuna.

Anni yù Akkuán nayù Kátannangán?
Mattiu 18:1-5; Lukas 9:46-48

33 Á nakáddè di Apu Kesu ta Kapernium, á simillung ira ta balay. Á keggá ra ta
lágum na balay, iniyabbû ni Apu Kesu nira, "Anni yù pakkakáperangán naw ta ubobuk
gangù sù pallakák tam ta dálan?" 34 Ngam ari ira nakkituk, gapu ta mappasirán ira, ta
nakkakáperang ira nu asinni nira yù kátannangán. 35 Á nagitubang si Apu Kesu, á inagálán
na yù ira mapulu duá ta umay ira kuna. Á kinagi na nira, "Yù tolay nga máyâ mabbáli ta
kátannangán na tatolay, máwák nga mabbáli ta kagukában ánna makiaripan sù ira ngámin
nga tatolay."

36 Á inâ na laguk ni Apu Kesu yù baddì nga abbing, á pine na sù tangngá ra. Á sinábbì
na, á kinagi na sù ira tudduán na, 37 "Nu iddukan na tolay yù kunniaw nga abbing
megapu nikán, á nebiláng ta sikán gapay yù iddukan na. Á nu iddukan nangà, ari lâ
sikán yù iddukan na, nu ari gapay yù naddok nikán."

Yù Tolay nga Ari Makikontará kâ Apu Kesu, Aggina yù Mangabbák kuna
Lukas 9:49-50

38 Á kinagi ni Kuan, "Mesturu, nasingam mi yù tádday nga tolay nga mangabbún sù
ngágam mu ta pamapáno na ta anitu sù ira nagunagán nga minay kuna. Á pinatukkâ mi,
gapu ta arát tam kabbulun." 39 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Arán naw gammán! Nu ajjan
yù tolay nga mamagaddátu megapu sù pakáwayyá nayù ngágak ku, arán nangà sangaw
táttájjián. 40 Ta yù tolay nga ari makikontará nittam, aggina yù kopun nga mangabbák
nittam. 41 Á kurugán yù kagiak ku nikayu. Mássiki nu baddì lâ yù ángngabbák na tolay
nikayu gapu ta sikán nga MakKiristu yù Yápu naw, mássiki nu mamenum nikayu lâ, á
alawatan na gemma noka alawatan yù balabálà na."

Mappalán yù ira nga Maddok ta Malliwâ
Mattiu 18:6-9; Lukas 17:1-2

42 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Yù tolay nga mangituddu ta narákè sù ira baddì nga
abbing nga mangikatalà nikán, napiá nu magakkátán yù bullo na ta dakal nga batu, á
metabbà ta kálaramán na bebay, tapè ari mangituddu ta narákè sù ira nga manguruk
nikán. 43 Á nu yù limá naw yù kegapuánán nayù liwâ naw, más napiá nu gappulan naw.
Ta napiá nu mepattolay kayu ta áddè ta áddè sù gián ni Namarò ta lángì, mássiki nu tádday
lâ yù limá naw, ánnè ta keggá na duá nga límá naw, ánna metabbà kayu ta ornu, nga api
nga ari bulubugá máddà. 44 Á yù labbetán nayù ira minálliwâ yù ornu, á pagikaruan ni
Namarò ira tán. Awán ta pagibannagád da, á awán ta áddè nayù jigâ da.*

45 "Á nu yù takki naw yù mangituluk nikayu ta liwâ, más napiá galâ nu gappulan naw.
Ta mássiki nu gappul yù takki naw, napiá nu mepattolay kayu ta áddè ta áddè sù gián ni
Namarò ta lángì, ánnè ta keggá na duá nga takki naw nga mangituluk nikayu ta liwâ,
á metabbà kayu sù ornu nga awán ta káddà na. 46 Á yù labbetán nayù ira minálliwâ yù
ornu, á pagikaruan ni Namarò ira tán. Awán ta pagibannagád da kuna, á awán ta áddè
nayù jigâ da.†

47 "Á nu malliwâ kayu megapu sù masingan nayù matá naw, baddulan naw yù matá
naw. Ta más mapiá galâ mássiki nu buling kayu sù tádday nga matá naw, á mesipà kayu
sù pammagurayán ni Namarò, ánnè ta keggá na duá nga matá naw nga mangituddu

---

* **9:44** Nagittá yù netúrâ ta numeru 44, 46, ánna 48. Á ari netúrâ sù ira káruán nga dán nga netúratán. Á netúrâ lâ yù keyarigán na: "Ari bulubugá matay yù tuggì da tán, ánna ari bulubugá máddà yù api." † **9:46** Isaya 66:24

nikayu ta liwâ, á metabbà kayu sù ornu nga awán ta káddà na. 48 Á yù labbetán nayù ira minálliwâ yù ornu, á pagikaruan ni Namarò ira tán. Awán ta pagibannagád da kuna, á awán ta áddè nayù jigâ da."‡

49 Á kinagi na má ni Apu Kesu, "Yù ira ngámin nga tatolay, máwák nga kunnay ira ta másinán, megapu sù kun na api nga iyattam da. Á yaw kebalinán na, ta máwák nga mapasigaggà yù ángngikatalà da nikán, mássiki nu anni yù mesimmu nira, tapè mepángngà ira nga mesipà nikán gapay ta pammagure ni Namarò. 50 Masingngà gemma yù asin. Ngam másin panò nu nári yù paggák na? Magimuguk kayu laguk, ta arán naw lonán yù pakkaká-iddù naw ánna pakkaká-abbák naw, tapè napiá lâ yù ággián naw."

10

Yù Inituddu ni Apu Kesu nga Meyannung sù Paggúnge na Magatáwa
Mattiu 19:1-12; Lukas 16:18

1 Nánaw laguk si Apu Kesu ta Galilia, á minay ta lugár na Judiya ta dammáng na Jordan. Á yù magaru nga tatolay, nagarimummungád da má, á sinudduán na ira ta kunnay ta gagángay nga ángnguá na. 2 Á minay gapay yù ira Parisio, á jimikkì ira nga maki-ubobuk kuna, tapè parubád da nu anni yù kagian na. Iniyabbû da kuna, "Anni yù ituddu nayù tunung tam? Egga panò yù awayyá na tolay nga maggúngay ta atáwa na?" 3 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, "Anni yù ituddu ni Moyses, nga ábbilinán ni Namarò, nga meyannung ta paggúnge nayù ira magatáwa?" 4 Á kinagi ra, "Á inanugù ni Moyses ta igúnge na tolay yù atáwa na nu itúrâ na yù paninganán ta pangigúnge na sù atáwa na," kud da kuna. 5 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Yáyù inituddu ni Moyses gapu ta nataggâ yù nonò naw. 6 Ngam ajjan yù netúrâ nga meyannung sù pamarò ni Namarò ta tolay, nga kunniaw: 'Pidde ni Namarò yù tolay nga laláki ánna babay.'* 7 'Yáyù nga panawán na laláki yù darakal na ta umay metádday sù atáwa na. 8 Á yù ira magatáwa, mabbáli ta kun na táttádday nga baggi yù ággiád da.'† Yáyù bibbirat tam sù dán nga netúrâ. Á kuruk nga aringin laguk duá yù ira magatáwa, ngam táttádday lâ yù baggi ren. 9 Yáyù nga arán na tolay passinnán yù ira magatáwa nga pinattádday ni Namarò."

10 Á limibbè di Apu Kesu ánna yù ira tudduán na ta balay. Á iniyabbû da kâ Apu Kesu yù meyannung sù ituddu na. 11 Kinagi ni Apu Kesu nira, "Yù laláki nga igúnge na yù atáwa na, á mangatáwa sangaw ta tanakuán, makaliwâ, ta mebiláng ta mangarallaw ánna malliwâ sù olu nga atáwa na. 12 Á yù babay nga igúnge na yù atáwa na, á makiatáwa sangaw ta tanakuán, makaliwâ gapay, ánna mebiláng ta makikarallaw."

Ayatan ni Apu Kesu yù ira Ábbing
Mattiu 19:13-15; Lukas 18:15-17

13 Á manganánnuán, minay yù ira tatolay, ta inituluk da kâ Apu Kesu yù ira ánâ da, tapè támmitan na ira, ánna bindisionán na ira. Ngam yù ira tudduán ni Apu Kesu, gimmá ra yù ira tatolay. 14 Á pakasingan ni Apu Kesu sù kingnguá nayù ira tudduán na, napporay nira. Á kinagi na nira, "Arán naw ira gammán. Iyanugù naw yù ánge nayù ira ábbing nikán, ta aggira mesipà sù pammagure ni Namarò, ánna ngámin ira nga tatolay nga kunnay karanniaw nga ábbing nga mangikatalà nikán. 15 Kurugán yù kagiak ku nikayu, nga ari mesipà yù tolay sù pammagure ni Namarò nu ari mangikatalà kâ Namarò ta kunnay sù pangikatalà nayù ira ábbing." 16 Á sinábbì na yù ira ábbing nga taggitádday. Á sinámmì na ira ta ulu ra, á kiniddo na kâ Namarò yù kapiánád da. Kinagi na sù ira katággitádday, "Alluárán na ka ni Namarò."

---

‡ **9:48** Genesis 1:27 * **10:6** Genesis 2:24 † **10:8** Exodo 20:12-16

Yù Tolay nga Maríku
Mattiu 19:16-30; Lukas 18:18-30

17 Á ta páno di Apu Kesu ta umay ira ta tanakuán nga lugár, nakkarerá nga minay kuna
yù tádday nga laláki nga namalittúkak ta arubáng na, á kinagi na, “Mesturu, napiá nga
tolay ka. Anni yù kagiam mu nga máwák nga akkuák ku, tapè mepattolayà nga mesipà
kâ Namarò ta áddè ta áddè?” 18 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Ngattá, ta kagiam mu ta
sikán yù napiá? Awán ta kuruk nga napiá nu ari galâ ni Namarò. 19 Ammum yù taddán
ni Namarò nga netúrâ. ‘Ari ka mamapátay ta tolay. Ari ka mangarallaw. Ari ka makkokò.
Ari ka massiri nu massistígu ka. Ari ka maddarogà. Makimoray ka sù ira darakal mu.’
”‡
20 Á kinagi nayù tolay kâ Apu Kesu, “Mesturu, ngilinak ku ngámin danniaw áddè sù
kabajjì ku.” 21 Á inimámmatán ni Apu Kesu yù tolay, á nakalò yù iddù na kuna. Á
kinagi na kuna, “Ajjan paga tádday nga pakkúrangám mu. Em mu bì iláku yù ngámin nga
kukuám, á isinek mu yù pallakuám mu sù ira pobare, tapè maríku ka galâ ta lángì kâ
Namarò. Á manoli ka saw laguk nga tumuttul nikán.” 22 Pakaginná nayù tolay sù kinagi
na, nakalò yù daddam na, á siggaraddam nga nánaw, gapu ta egga kuna aru nga kukuá
na.
23 Páno nayù maríku, nilipilipe ni Apu Kesu yù ira tudduán na, á kinagi na nira, “Marigâ
nga tumulù yù ira maríku sù pammagure ni Namarò, tapè mesipà ira kuna.” 24 Á
napállâ yù ira tudduán na sù kinagi na. Á pidduá na nakkagi nira, “Wáwwagì, kuruk nga
marigâ nga tumulù yù tolay, tapè mesipà sù pammagure ni Namarò. 25 Más malogon
yù állabbû na kamel ta abbû na dágum, ánnè ta tumulù yù maríku nga tolay kâ Namarò,
tapè mesipà sù pammagure na.” Á dakal nga ayám ánnè ta kabáyu onu nuáng yù kamel,
nga sináppukul yù barâ na. 26 Á nerallà yù kapállâ da, á kinagi ra kuna, “Asinni laguk
yù meyígù ánna mesipà kâ Namarò ta lángì?” 27 Á inni-innan ni Apu Kesu ira, á kinagi
na, “Á awán ta tolay nga makáwayyá. Ngam si Namarò yù mamalurò galâ, ta aggina yù
makáwayyá ta ngámin.”
28 Á kinagi na laguk ni Eduru kuna, “Á sikami, pinanawám mi ngámin, á tumuttuttul
kamingin nikaw.” 29 Á kinagi ni Apu Kesu, “Kurugán yù kagiak ku nikayu. Yù tolay nga
panawán na yù bale na onu wáwwagi na, darakal na, ánâ na, ánna dabbun na, nu nánawán
na ira megapu sù panguruk na nikán, tapè umay mangipakánnámmu sù napiá nga dámak
nga meyannung nikán, 30 á kuruk nga bálatan ni Namarò. Ta iddán ni Namarò ta aru nga
paggianán na, wáwwagi na, yená na, ánâ na, ánna dabbun na ta keggá na sawe dabbuno.
Ngam parubán nayù tolay gapay yù panigirigâ da kuna megapu sù panuttul na nikán.
Á sangaw nu duttál yù ággaw, meddán gapay ta inángà na nga awán ta áddè na. 31 Ngam
aru yù ira nga makáwayyá kunangan nga baddì yù pakáwayyá ra sangaw nu duttál yù
ággaw. Á yù ira nga awán ta pakáwayyá ra kunangan, makáwayyá ira tán nga ággaw.”

Pilluán ni Apu Kesu nga Makkagi ta Pate na
Mattiu 20:17-19; Lukas 18:31-34

32 Á nappatalay di Apu Kesu ánna yù ira tudduán na nga mappángè ta Jerusalem.
Á pallakák da, mapolu si Apu Kesu ta dálan ánnè nira. Á napállâ yù ira tudduán na,
á naganássing yù ira tatolay nga tumuttul kuna, gapu ta umay si Apu Kesu ta ili na
Jerusalem, nga paggianán nayù ira malussaw kuna. Á inililli na má ngin ni Apu Kesu
yù ira tudduán na, tapè kagian na nira yù mesimmu kuna sangaw. 33 Á kinagi na,
“Ginnán naw. Gumon ittam ta ili na Jerusalem. Á labbè ku tán, sikán nga Kaká ngámin
na tatolay, gaputad dangà, á ipatangngal dangà sù ira kátannangán nga pári ánna yù ira

‡ **10:19** Salmo 118:26

mesturu. Á kagiad da yù pamagikáru ra nikán ta patè. Á ipatangngal dangà sù ira ari Kudio nga mammaguray. 34 Á yù ira ari Kudio, uyoyungád dangà. Pallulutábád dangà, á paligatad dangà, á papatáyad dangà. Ngam sangaw nu mapasá tallu nga ággaw sù patè, á maginnanolayà."

Yù Ikomá nayù ira Duá, di Ime kâ Kuan
Mattiu 20:20-28

35 Á jimikkì laguk kâ Apu Kesu di Ime kâ Kuan, nga duá nga ánâ ni Sebedo. Á kinagi ra kuna, "Mesturu, ajjan yù ikomá mi nga akkuám mu megapu nikami." 36 Á kinagi na nira, "Anni yù ikomá naw nga akkuák ku megapu nikayu?" 37 Á kinagi ra kuna, "Nu mammaguray ka sù páppatulám mu, anugutam mu ta pattangngám mi sikaw sù pagitubangám mu, tádday sù jiwanám mu ánna tádday sù jimigim, nga mesipà sù keparáyom." 38 Ngam kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, "Arán naw garè kánnámmuán yù kebalinán nayù ikomá naw. Makeyangngà kayu panò ta jigâ nga kunnay ta jigâ nga attamák ku sangaw? Attamán naw panò yù pate naw nga kunnay sù patè?" 39 Á kinagi ra kuna, "Makeyattam kami ngay." Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Yáyù gemma noka yù attamán naw. 40 Ngam aringà makáwayyá nga mangiyawâ nikayu ta pagitubangán naw sù jiwanák ku ánna jimigì. Napakappiánin yù ira ággitubangán nga naparán sù ira nga sinullà ni Namarò."

41 Á pakaginná nayù ira mapulu nga tudduán na sù pakkiddo nayù ira kábulud da, di Ime kâ Kuan, napporay ira, ta kiniddo ri Ime yù ira ággitubangán nayù ira maráyaw. 42 Á inagálán ni Apu Kesu ira ta umay ira ta gián na, á kinagi na nira. "Ammu naw ta kitarok yù ira nga mammaguray sù ira makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio. Á yù ira kátannangád da, makáwayyá ira nga mamatuttul sù ure ra. 43 Ngam ari kunnian nikayu. Yù tolay nga máyâ nakuan nga mepotun ánnè nikayu, aggina laguk yù tumulù nga masserbi nikayu. 44 Á yù tolay nga ikáyâ ta aggina yù makáwayyá ánnè nikayu, aggina laguk yù mabbaluntáriu nga makiaripan ta ngámin. 45 Á mássiki sikán nga Kaká ngámin na tatolay, minayà saw, nga ari passerbián nayù ira tatolay, nu ari galâ ta sikán yù masserbi sù ira tatolay, ánna itapil ku yù baggì, nga mebuwì ta aru nga tatolay, tapè pakomán na ira ni Namarò ta liwâ da."

Pammapián ni Apu Kesu yù Buling
Mattiu 20:29-34; Lukas 18:35-43

46 Á nakáddè di Apu Kesu ánna yù ira tudduán na ta ili na Jeriku, nga pattalebarád da lâ. Á páno ra ta Jeriku, magaru yù ira tatolay nga mepulù nira. Á ajjan yù buling nga minákkilimù, nga nagitubang sù aggik na dálan. Si Bartimio yù ngágan na, nga anâ ni Timio. 47 Á pakaginná ni Bartimio ta mattalebák si Apu Kesu nga taga Nasaret, á nakkatakatol, á kinagi na, "Kaw! Apu Kesu, nga Ginaká ni Patul Dabid, ikállà mà bì!" kun na. 48 Á aru yù ira tatolay, á gimmá ra, á kinagi ra kuna, "Ari ka mattannuk," kud da kuna. Ngam inipappanà na nakkatakatol, "Ginaká ni Patul Dabid, ikállà mà bì!"

49 Á pakaginná ni Apu Kesu kuna, nagginnà, á kinagi na nira, "Agálán naw ta umay saw." Á ed da kinagi kuna, "Pataggatam mu yù nonò mu. Á gumikkáng ka, ta ipágál na ka." 50 Á inirián na laguk yù ulolà na, á nattábbarikuâ nga gimikkáng, á minay kâ Apu Kesu. 51 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, "Anni yù ikáyâ mu nga akkuák ku nikaw?" Á kinagi nayù buling kuna, "Apu, parè bì ta makasinganà." 52 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, "Makapánaw ken, ta nammapiá ken megapu sù pangikatalà mu nikán." Á dagarágâ nanoli yù ánningan nayù buling, á nepulù kâ Apu Kesu ta pappatale na ta dálan.

11

Lubbè di Apu Kesu ta Ili na Jerusalem
Mattiu 21:1-11; Lukas 19:28-40; Kuan 12:12-19

1 Pakáddè di Apu Kesu ta puddul nga namulán ta káyu nga olibo, nerípâ da yù ira babálay na Bepagi ánna Bitania, nga aranni ta ili na Jerusalem. Á pinapolu ni Apu Kesu yù duá ira nga tudduán na. 2 Á kinagi na nira, "E kayu lábbì tukewà babálay, ta masingan naw sangaw tán yù kígaw na dongki nga negálù, nga ari bulubugá paga nga nattakayán. Ubbarán naw laguk, tapè iyánge naw saw. 3 Á nu ajjan yù mangiyabbû nikayu ta 'Ngattá ta apan naw?' á kagian naw, 'Wan, ta máwák ni Apu, á ipetoli na galâ sangaw,' kun naw kuna."

4 Á gapu ta paddok ni Apu Kesu nira, nánaw ira, á nálek da yù kígaw sù kalsáda, nga negálù ta puertá na balay, á inubbarád da. 5 Á ajjan yù ira tatolay nga nanáddak ta kalsáda, á nasingad da yù kingnguá ra. Á iniyabbû da nira, "Ngattá ta ubbarán naw yù kígaw?" 6 Á initabbák da yù nipakagi ni Apu Kesu nira, á nipálâ da laguk nira.

7 Á nánaw ira, á ed da iniyángay yù kígaw kâ Apu Kesu. Á ininánnâ da yù gagámì da sù barâ na ayám, á nattakayán na laguk ni Apu Kesu. 8 Á aru yù ira tatolay nga ajjan tán, á ininánnâ da yù gagámì da ta dálan. Á yù ira káruán, ininánnâ da yù pangapangá na káyu nga naddon, nga sippisippáng da ta aggik na dálan. 9 Á ngámin yù ira nga mapolu kári Apu Kesu ta dálan ánna yù ira maporián ta likuk da, magayáyâ ira nga nagaragiák, á kinagi ra, "Dayáwat tam si Namarò. Dayáwat tam yù Patul nga jinok ni Namarò ta umay mammaguray nittam,* 10 ta aggina yù táli nayù ngaw mammaguray nga naggaká nittam, si Patul Dabid, á napiá yù pammagure na. Maráyaw si Namarò ta lángì."

11 Á labbè da ta Jerusalem, simillung si Apu Kesu sù mangilin nga kapilliá, nga bale ni Namarò, ta en na sinullúnán ngámin yù ajjan ta lágum na. Á gapu ta púgágin, kabalin na maningan, nánaw, á minay ira ta Bitania, di Apu Kesu ánna yù ira mapulu duá nga tudduán na.

Makatáng yù Káyu nga Igò
Mattiu 21:18-19

12 Á sù tádday nga ággaw, panoli ra ta Jerusalem nga naggapu ta Bitania, nabisin si Apu Kesu. 13 Á nerípâ na yù káyu nga igò, nga naddon ta napiá. Á en na iningan nu egga bungá na, ta nasingngà gemma yù bungá na igò. Labbè na kuna, nasingan na ta dipúru don na, nga awán bulubugá ta bungá na, gapu ta ari paga yù ággaw na pabbungá na. 14 Á kinagi ni Apu Kesu, "Aringin bulubugá mabbungá yawe káyu áddè kunangan ta áddè ta áddè." Á naginná nayù ira tudduán na yù kinagi na.

Pakarenuán ni Apu Kesu yù Mangilin nga Kapilliá
Mattiu 21:12-17; Lukas 19:45-48; Kuan 2:13-22

15 Á labbè da ta Jerusalem, simillung mángin si Apu Kesu sù mangilin nga kapilliá, nga bale ni Namarò. Á pinaturiák na yù ira malláku ánna yù ira nga umay gumátáng. Á sinottombá na yù lamesá ira nayù ira minánnáli ta kuártu ánna yù bángku nayù ira malláku ta mammánù. 16 Á arán na anugutan yù ira mattalebák nga mangáttu sù námmuák nayù mangilin nga kapilliá. 17 Á inituddu na sù ira tatolay, á kinagi na, "Arán naw panò ammu yù netúrâ nga Ubobuk ni Namarò, nga kunniaw: 'Yù balè yù ákkimállatán na ngámin nga tatolay.'† Ngam sikayu, pinatalián naw ta ággianán nayù ira maddarogà."

---

* **11:9** Isaya 56:7; Jeremia 7:11 † **11:17** Paddayan nayù ira Kudio ta binaráyáng yù tabbuk nayù bungá na úbas.

18 Á yù ira kátannangán nga pári ánna yù ira mesturu ta tunung, narámak da yù
kingnguá ni Apu Kesu, á inigagánge ra nu kunnasi yù ámmapáte ra kuna. Ta maganássing
ira kuna, ánna passilad da, gapu ta napállâ yù ira magaru nga tatolay megapu sù
pakáwayyá nayù ángngituddu na. 19 Á ta pajjibbà, nánaw di Apu Kesu sù ili.

Yù Ituddu na nga Meyannung ta Pakimállà tam ánna Pakkakápakomá tam
Mattiu 21:20-22

20 Á ta pannawák, panoli ri Apu Kesu ta Jerusalem, nasingad da yù káyu nga igò nga
sinalebarád da sù tádday ággaw, nga nakatángin ngámin áddè ta gamù na. 21 Á manonò
ni Eduru yù kinagi ni Apu Kesu nga meyannung sù káyu, á kinagi na, “Apu, innam mè
yù káyu nga inigagek mu. Nakatángin!” 22 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira,
“Mangikatalà kayu kâ Namarò. 23 Kurugán yù kagiak ku nikayu. Nu manguruk yù tolay
kâ Namarò ánna ari mabbábáng ta pangikatalà na, ajjan yù awayyá na nga maddok
ta puddul, nga kagian na, ‘Meyalì ka, puddul, nga melappák ta bebay,’ á kurugan na.
24 Yáyù nga kagiak ku nikayu ta maguray lâ yù ikomá naw kâ Namarò ta pakimállà naw,
ikatalà naw ta alawatan nawin, á kuruk nga meyawâ nikayu.

25 “Á sù pakimállà naw kâ Namarò, nu matakì yù nonò naw sù tolay nga nakaliwâ
nikayu, máwák nga pakomán naw laguk, tapè pakomán nakayu gapay nayù Yáma naw
nga Namarò nga maggián ta lángì. 26 Ta nu ari kayu mamakomá sù ira kábulun naw, arán
na kayu gapay pakomán nayù Yáma naw nga Namarò nga maggián ta lángì.”

Iyabbû da kâ Apu Kesu yù Paggapuán na Pakáwayyá na
Mattiu 21:23-27; Lukas 20:1-8

27 Á limibbè di Apu Kesu má ngin ta Jerusalem. Á nallakalakák si Apu Kesu sù
námmuák nayù mangilin nga kapilliá nga najjijjingán. Á jimikkì kuna yù ira kátannangán
nga pári ánna yù ira mesturu ta tunung ánna yù ira karakalán. 28 Á iniyabbû da kuna,
“Anni yù paggapuán nayù pakáwayyám sù kingnguám? Asinni yù nangiyawâ nikaw sù
pakáwayyám?” kud da kâ Apu Kesu.

29 Simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Ajjan gapay yù iyabbû ku nikayu. Á nu
tabbagan nawà, kagiak ku laguk nikayu yù naggapuán nayù pakáwayyâ. 30 Si Kuan,
nga yù ngaw minánnigù sù ira tatolay, asinni naggapuán nayù pakáwayyá na? Naggapu
kâ Namarò, onu naggapu ta tolay? Kagian naw nikán.” 31 Á nakkakápereperang ira ta
ubobuk, nga kud da, “Anni yù itabbák tam? Nu itabbák tam ta naggapu kâ Namarò yù
pakáwayyá na, á iyabbû na sangaw, ‘Ngattá, ta arán naw laguk kinuruk si Kuan?’ 32 Á
metabbák tam panò ta naggapu ta tolay?” Yáyù kinagi ra gapu ta maganássing ira sù ira
tatolay nga makimoray kâ Kuan, gapu ta kinagi nayù ira tatolay ta kuruk nga ábbilinán ni
Namarò si Kuan. 33 Á yáyù nga initabbák da kâ Apu Kesu, “Arám mi ammu yù naggapuán
nayù pakáwayyá ni Kuan.” Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Á yáyù nga arák ku laguk kagian
nikayu yù naggapuán nayù pakáwayyâ sù akka-akkuák ku.”

12

Yù Ángngarigán nga Meyannung sù ira Manangngal sù Kamulán ta Úbas
Mattiu 21:33-46; Lukas 20:9-19

1 Á nagángngarigán si Apu Kesu ta pangituddu na paga sù mangilin nga kapilliá, á
kinagi na nira, “Ajjan yù tolay nga namulá ta úbas sù komán na, á inalitukán na. Á
kinokkok na yù abbû ta áppaggalán ta bungá na.* Á pidde na yù atannáng nga balay
nga paggianán nayù ira minánnaron, tapè merípâ da yù ngámin nga áddè na kamulán. Á

* **12:1** Salmo 118:22-23

inikatalà na yù kamulán sù ira minánnangngal kuna, á nánaw nga minay ta arayyu nga lugár.
2 “Á ta áppupúsik na bungá na úbas, jinok nayù tolay yù aripan na ta umay sù
ira minánnangngal, tapè apan na nira yù balle na. 3 Ngam ginápù da yù aripan, á
pinalapaligà da, á pinapáno ra nga awán ta inâ na. 4 Á jinok na má yù mekaruá nga
aripan na. Á kingnguá ra yù ulu na ánna pinasiránád da. 5 Á jinok na má nira yù
mekatallu nga aripan na, á pinapáte ra. Á kunniaw gapay kingnguá ra sù ira káruán
nga jinok na, biddibiddù da yù ira káruán, á pinapáte ra yù ira káruán.
6 “Á ta kabalin na yaw, ajjan lâ sù makáddabbun yù táttádday nga awayyá na nga
doban, yù anâ na nga laláki nga iddukan na. Aggina yù naporián nga jinok na, ta kagian
na ta nonò na, ‘Kuruk nga pakimorayád da yù anâ ku.’ 7 Ngam yù ira minángngallu,
pakasingad da sù anâ nayù makáddabbun, makkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, ‘Ye! Aggina
yù anâ na nga makákkuá noka ngámin. Et tam papatáyan, á sittam galâ yù makákkuá.’ 8 Á
ginápù da, á pinapáte ra ánna inilappák da sù liák na alitù.”
9 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Anni laguk akkuán nayù makáddabbun sù ira minánnaron
ta kobasán na? Umay mamapátay nira, á ipataron na yù kamulán na sù ira tanakuán.
10 Arán naw panò binibbik yaw nga netúrâ, nga Ubobuk ni Namarò:
‘Ajjan yù batu nga inipuerá nayù ira nabbalay ta batu,
gapu ta kagiad da ta awán ta serbi na.
Á aggina yù batu nga mabbáli ta ánnáddagán nayù balay.
11 Yaw yù kingnguá ni Apu Namarò, nga makapállâ nittam.’ ”†
12 Á yù ira karakalán na Kudio, nánnámmuád da ta aggira yù ituddu ni Apu Kesu megapu
sù pagángngarigán na nga meyannung sù ira naráké nga minánnaron ta kamulán ánna
megapu sù netúrâ nga meyannung sù ira nabbalay ta batu, nga nangipuerá sù kapiánán.
Á gaputad da nakuan, ngam pinaguráyád da, gapu ta maganássing ira sù ira magaru nga
tatolay nga makimoray kuna. Á nánawád da laguk.

Iyabbû da kâ Apu Kesu nu Mappagá ira nakuan ta Buwì
Mattiu 22:15-22; Lukas 20:20-26

13 Á jinok da yù ira káruán nga Parisio ánna yù ira káruán nga kákkapárán ni Patul
Erodo, tapè parubád da si Apu Kesu megapu sù pangiyabbû da kuna. 14 Á jimikkì ira
kuna, á kinagi ra, “Mesturu, ammu mi ta kurugán ngámin yù ubobuk mu. Á arám
mu paddurúmán yù ira tatolay, mássiki nu maríku ira onu pobare. Á ituddum lâ yù
kurugán nga bilin ni Namarò nga meyannung sù ipakuá na sù ira tatole na. Kagiam
mu laguk nikami nu ipugik nayù tunung tam yù mappagá ta buwì kâ Patul Sisar, nga
mammaguray ta ili na Roma? Mappagá ittam laguk, onu ari?” 15 Ngam natákál ni Apu
Kesu ta áppè pípiá ira, tapè ilogò da. Á yáyù nga kinagi na nira, “Ngattá, ta parubán
nawà? Ipasingan nawè bì nikán yù pirâ.” 16 Á iniyawâ da kuna. Á kinagi na nira, “Asinni
yù makámmammang ánna makángngágan nga masingat tam sawe kuártu?” Á kinagi ra,
“Si Patul Sisar.” 17 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Iyawâ naw laguk kâ Sisar yù kukuá na.
Á iyawâ naw gapay kâ Namarò yù kukuá ni Namarò.” Á yù kebalinán na, pagán naw
yù buwì sù mammaguray, á iddukan naw ánna kurugan naw si Namarò. Á napállâ ira
megapu sù napiá nga itabbák na.

Iyabbû da kâ Apu Kesu ta Meyannung ta Paginnanole na Tolay
Mattiu 22:23-33; Lukas 20:27-40

† **12:11** Exodo 3:6

18 Kabalin na yaw, minay nga jimikkì kâ Apu Kesu yù ira káruán nga Sadusio. Aggira
yù Kudio nga kagiad da ta ari maginnanolay yù baggi na tolay sù pagáddekán na ággaw. Á
iniyabbû da kâ Apu Kesu, á kinagi ra, 19 "Mesturu, ajjan yù tunung nga initúrâ ni Moyses
megapu nittam, ta nu patayán na tolay yù atáwa na ngam awán ta anâ da, máwák nga
atawán nayù urián na yù bálu na, tapè maganâ ira sù pannakabaggi nayù kaká na nga
natay. 20 Á gári, naggián saw pitu nga mawwawági nga lálláki. Á nangatáwa yù kaká,
ngam natay nga awán ta anâ na. 21 Á inatáwa nayù mekaruá yù asípák na, ngam natay
gapay nga awán ta anâ na. Á kunnian gapay yù nesimmu sù mekatallu ánna ngámin nga
káruán. 22 Aggira ngámin nga pitu, nattutubbâ ira nga nangatáwa sù babay, ngam awán
bulubugá ta ánâ da. Á naporián nga natay gapay yù babay. 23 Á kagiam mu nikami laguk,
sù ággaw nga paginnanole nayù ira námmatay, asinni sù ira pitu yù atáwa nayù babay,
nepatalugáring ta nakiatáwa sù ira ngámin nga pitu," kud da kâ Apu Kesu.

24 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Yáyù nga makaliwâ kayu, ta arán naw garè ammu yù
netúrâ sù mangilin nga ubobuk ni Namarò ánna yù pakapangnguá ni Namarò. 25 Á noka
nu duttál yù paginnanole nayù ira námmatay, ari ira mangatáwa ánna makiatáwa, gapu
ta megittá ira sù ira daroban ni Namarò nga maggián ta lángì.

26 "Á ta meyannung sù paginnanole nayù ira námmatay, arán naw panò binibbik yù
netúrâ sù libru ni Moyses nga meyannung sù káyu nga naggatang, nga ari nakassà?
Pakasingan ni Moyses sù káyu nga naggatang, jimikkì kuna, á naginná na yù ngárál
ni Namarò, á kinagi ni Namarò kâ Moyses: 'Sikán si Namarò, nga pakiyápuán nayù ira
naggaká nikaw. Sikán yù Yápu di Abrakam kári Isak kâ Akup.'‡ 27 Á yù ira námmatay, ari
ira makiyápu kâ Namarò, ngam yù ira matolay yù makiyápu kuna.§ Ari matunung yù
nonotan naw, ta arán naw ammu yù kuruk."

Yù Purmeru nga Tunung nga Initaddán ni Namarò
Mattiu 22:34-40; Lukas 10:25-28

28 Á ajjan tán yù tádday nga mesturu ta tunung, á naginná na yù pakkakápereperang
nayù ira Sadusio kâ Apu Kesu. Á gapu ta kemámmatán na ta napiá yù initabbák ni Apu
Kesu nira, jimikkì kuna ta iniyabbû na gapay kuna, á kinagi na, "Apu, anni yù purmeru
nga tunung sù ira ngámin nga initaddán ni Namarò?" 29 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi
na, "Yawe yù purmeru nga tunung sù ira initaddán ni Namarò: 'Sikayu nga ginaká
ni Israel, ginnán naw yù kagiak ku nikayu. Si Apu Namarò nga Yápu tam, aggina lâ
yù táttádday. 30 Iddukan naw si Namarò nga Yápu naw, á itulù naw kuna yù ayâ nayù
putu naw, yù ure naw, yù nonò naw, ánna yù sikan nayù baggi naw.'* 31 Á ajjan gapay
nga netúrâ yù mekaruá nga máwák nga kurugam mu: 'Iddukan naw yù ikáttole naw ta
kunnay ta ángngiddù naw ta baggi naw.'† Awán ta tanakuán nga máwák nga kurugam
mu, nu ari galâ danniaw nga duá," kun ni Apu Kesu kuna.

32 Á kinagi na laguk nayù mesturu ta tunung kâ Apu Kesu, "Á kustu, Mesturu. Kurugán
yù kinagim, nga táttádday lâ si Namarò, á awán ta tanakuán, nu ari lâ aggina. 33 Á máwák
nga iddukat tam si Namarò nga Yápu tam, megapu sù napasigaggà nga ayâ nayù putu
tam, ánna ngámin yù nonò tam, ánna yù sikan nayù baggi tam. Á iddukat tam gapay yù ira
ikáttole tam ta kunnay ta ángngiddù tam ta baggi tam. Napiá yaw. Más napiá ta tuppálat
tam danniaw nga tunung nga initaddán ni Namarò ánnè sù mangiyátáng ta aya-ayám
nga natuggi ánna ngámin yù meyátáng nga meyawâ kâ Namarò."

---

‡ **12:26** Á yáyù nga ammu tam ta matolay paga di Abrakam kári Isak kâ Akup ta lángì, mássiki nu natay ira ta nabayágin ta keggá ni Moyses, gapu ta pakimorayád da paga si Namarò. § **12:27** Deuteronomio 6:5 * **12:30** Libitiko 19:18 † **12:31** Salmo 110:1

34 Á pakaginná ni Apu Kesu ta napiá yù initabbák na, kinagi na kuna, “Nu tuppálam
mu yù egga ta nonò mu, mesipà ken sù pammagure ni Namarò.” Á kabalin ni Apu Kesu
nakkagi karannian, awán laguk ta mangiyabbû kuna, ta napállâ ira gapu ta makáwayyá
yù pagubobuk na.

Asinni yù MakKiristu?
Mattiu 22:41-46; Lukas 20:41-44

35 Á pangituddu ni Apu Kesu sù mangilin nga kapilliá, nga bale ni Namarò, iniyabbû
na sù ira tatolay, nga kun na, “Á yù ira mesturu sù tunung, anni má ta kagiad da ta
ginaká ni Patul Dabid yù MakKiristu? 36 Ta si Patul Dabid, kinagi na yù inipalappâ nayù
Mangilin nga Ikararuá kuna, á kinagi na,
‘Nagubobuk si Apu Namarò, á kinagi na sù Yápù:
Magitubang ka sù jiwanák ku, nga ággitubangán nayù meparáyaw,
áddè ta ipeguppè ku nikaw yù ira malussaw nikaw.’‡
37 Á yáyù nga abbúnan ni Patul Dabid ta Yápu na yù MakKiristu. Á nu Yápu na yù
MakKiristu, ngattá ta kagiad da ta ginaká na lâ? Ari galâ motun yù Yápu na ánnè kuna?”

Á ayatán yù ira magaru nga tatolay nga magginná sù inituddu ni Apu Kesu.

Yù Kinagi ni Apu Kesu nga Meyannung sù ira Parisio ánna yù ira Mesturu ta Tunung
Mattiu 23:1-36; Lukas 20:45-47

38 Á ta pangituddu ni Apu Kesu, kinagi na, “Mappalán kayu sù ira mesturu ta tunung.
Ta ikáyâ da mabbarawási ta apaddu nga barawási ra ánna mappasingan ta dápun, tapè
pakimorayád da ira nayù ira tatolay ta pappassapassiár da. 39 Á piliad da yù kapiánán
na ággitubangán ta kapilliá ánna yù ággitubangán nayù maráyaw ta pakilálláng da ta piestá.
40 Á ilogò da yù ira bálu nga bábbay, tapè apad da yù kukuá ra, á áppa-áppè ira nga
makimállà ta mabayák kâ Namarò, tapè ilímak da yù narákè nga akka-akkuád da. Á
mepallà yù pamagikáru ni Namarò nira ta pagáddekán na ággaw.”

Yù Inilimù nayù Bálu nga Babay
Lukas 21:1-4

41 Á nagitubang si Apu Kesu aranni sù ángngipayyán ta kuártu nga ajjan sù lágum nayù
mangilin nga kapilliá. Á inni-innan ni Apu Kesu yù ira tatolay nga umay mangipay ta
limù da. Á aru yù ira maríku nga minay nangipay ta aru nga kuártu. 42 Á minay gapay
yù bálu nga babay nga pobare, á pine na duá nga baddì nga pirâ, nga negittá ta duá nga
sintábu. 43 Á inagálán ni Apu Kesu yù ira tudduán na, á kinagi na nira, “Innan nawè
yù kingnguá nayù babay. Kurugán yù kagiak ku nikayu, aru yù kuártu nga inipe nayù
pobare nga bálu ánnè sù inipe nayù ngámin ira káruán. 44 Ta inipe ra yù kuártu nga
naggapu ta sobará ra. Ngam yù bálu, inipe na ngámin yù áddè na kapobare na, á awánin
bulubugá ta ipakkatole na.”

13

Yù Pangipalappâ ni Apu Kesu ta Merakunù yù Mangilin nga Kapilliá
Mattiu 24:1-2; Lukas 21:5-6

1 Á ta páno ri Apu Kesu sù mangilin nga bale ni Namarò, kinagi nayù tádday nga
tudduán na, “Mesturu, innam mu yawe ira mallakay nga batu, ánna yù ira nakástá nga
bale nayù mangilin nga kapilliá!” kun na. 2 “Wan,” kun ni Apu Kesu kuna. “Á innan naw
yawe ira nakástá nga balay nga kapilliá! Ta duttál yù ággaw nga awán bulubugá ta batu
na nga mallalátuk, ta mewarawarâ ira ngámin.”

‡ **12:36** Daniel 9:27; 11:31; 12:11

Yù Dattál nayù Jigâ
Mattiu 24:3-14; Lukas 21:7-19

3 Á labbè da sù puddul nga namulán ta káyu nga olibo, ta ábbák nayù mangilin nga
kapilliá, á nagitubang ira. Á jimikkì kâ Apu Kesu yù ira lâ nga appâ nga tudduán na, si
Eduru, si Ime, si Kuan, ánna si Andares, aggira lâ, ta ajjan yù iyabbû da kuna. 4 Á kinagi ra
kuna, "Kagiam mungè nikami nu anni yù ággaw nga kesimmu na danniaw nga kinagim
gangù nga meyannung sù mangilin nga kapilliá. Á anni yù panákkilalán ta duttál yù
kapalurò na?"
5 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, "Mappalán kayu, tapè ari kayu melogò.
6 Ta aru yù ira nga umay noka nga mappassippíl nikán. Á kagiad da ta aggira sikán nga
MakKiristu, á aru yù ira tatolay nga ilogò da. 7 Á nu marámak naw yù meyannung sù ira
maggerrá ánna yù ira nga makigerrá ta arayyu nga lugár, ari kayu maburung ta máwák
nga mesimmu yaw, ngam ari paga yaw yù pagáddekán na dabbuno. 8 Á yù ira tatolay
nga naggapu ta dumá nga lugár, umay ira makigerrá sù ira nga maggián ta tanakuán
nga lugár, á umay yù ira nga naggapu ta tádday nga páppatulán nga makigerrá sù ira nga
maggián ta tanakuán nga páppatulán. Á mallunik ta aru nga lugár, ánna mabbisin yù ira
tatolay ta aru nga lugár. Danniaw ira nga mesimmu yù pamegapu na lâ nayù jigâ, nga
kunnay sù jigâ na babay nga maganâ yù keyarigán na.
9 "Ngam sikayu, magimuguk kayu, ta gaputad da kayu nga ikeká sù ira Kudio nga
mamanunnù, á mabaddù kayu sù ira kapilliá ra. Á gapu ta panguruk naw nikán, ikeká
ra kayu ta arubáng nayù ira gubinador ánna yù ira patul. Á keyarubáng naw nira, yáyù
yù awayyá naw nga mangipakánnámmu nira sù napiá nga dámak nga meyannung nikán.
10 Ta máwák nga melayalayâ yù napiá nga dámak ta ngámin nga makkakerumá nga
tatolay pángè na duttál yù áddè nayù dabbuno.
11 "Á ta pangikeká ra nikayu, ari kayu maburung nu anni yù itabbák naw nira. Á ta
pangiyabbû da nikayu, mepakánnámmu nikayu yù kagian naw nira. Ta ari maggapu ta
nonò naw yù kagian naw nira, nu ari galâ nga maggapu sù Mangilin nga Ikararuá ni
Namarò. 12 Á yù ira nga mawwagi nga lálláki, ikeká nayù tádday yù wagi na, á ipapapáte
na. Á ikeká nayù yáma yù anâ na, á ipapapáte na. Á yù ira ábbing, mapporay ira sù ira
darakal da, á ikeká ra yù ira darakal da, á ipapapáte ra ira.
13 "Á sikayu nga makituddu nikán, ikalusso ra kayu na ngámin na tatolay gapu ta
panguruk naw nikán. Ngam yù tolay nga mapasigaggà yù pangikatalà na nikán áddè
ta pagáddekán, aggina yù meyígù nga mesipà kâ Namarò sù pammagurayán na ta áddè
ta áddè," kun ni Apu Kesu.

Yù Mangala-állirák nga Makánnanássing
Mattiu 24:15-28; Lukas 21:20-24

14 Á kinagi ni Apu Kesu paga nira, "Masingan naw sangaw yù mangala-állirák
nga makánnanássing nga mamassippíl, nga manáddak sù gián nga arán na nakuan
panáddagán.* Á sikayu nga mabbibbik, nonotan naw yù kebalinán na! Á yù ira tatolay
nga maggián sù purubinsia na Judiya ta ággo na dattál nayù makánnanássing, máwák
nga mattálaw ira nga umay ta puddul. 15 Á yù tolay nga ajjan ta lawán na bale na, onu
magibannák ta utun nayù sináttatapán nga bale na, ari tullung ta bale na, nga umay
mangâ ta ipulù na. 16 Á yù tolay nga mattarabáku sù ákkomanán na, máwák nga ari
manoli ta bale na, nga umay mangâ ta ulolà na. 17 Á kábbi yù ira nga mabussì ánna yù ira
nga konsu tagibi tán nga ággaw, ta ari ira makakarerá. 18 Makimállà kayu kâ Namarò ta
ari mekanná ta ammián yù ággo nayù jigâ naw. 19 Ta umay sangaw yù jigâ nga mappanà

* **13:14** Isaya 13:10; 34:4; Inipalappâ 6:12-13

ánnè ta ngámin nga jigâ ta áddè ngaw pamarò ni Namarò ta dabbuno ta áddè kunangan, á awánin bulubugá ta jigâ nga kagittá na ta áddè ta áddè. 20 Á nu arán na nakuan pangarián ni Namarò yù ággo na jigâ, awán bulubugá ta matolay. Ngam pangarián na megapu sù ira nga piníli na ta tatole na.

21 "Á nu ajjan yù tolay nga makkagi nikayu ta 'Innan nawè, ajjanin saw yù MakKiristu,' onu kagian na, 'Innan nawè, ajjanin tukewà yù MakKiristu,' arán naw kurugan yù kagian na. 22 Ta duttál yù ira nga mattákiristu ánna yù ira nga mattá-ábbilinán, á aru yù ipasingad da nga panákkilalán nga makapállâ, tapè ilogò da nakuan mássiki yù ira piníli ni Namarò ta tatole na. 23 Ngam sikayu, magimuguk kayu, ta dán nga kinagì nikayu pángè na mesimmu dannian."

Yù Tappì nayù Kaká na Ngámin na Tatolay
Mattiu 24:29-31; Lukas 21:25-28

24 Á kinagi ni Apu Kesu paga,

"Á ta kabalin nayù jigâ, makkallà yù bilák.

Á ari manawák yù bulán gapay.

25 Á gipannátán yù ira bituan, nga maggapu ta lángì.

Á yù ira nga maggián ta lángì, meyalì ira sù giád da.†

26 Á masingad dangà laguk nayù ira tatolay, sikán nga Kaká ngámin na tatolay, nga umay nga mepulù sù kunam, nga maddalingáráng ánna makáwayyá. 27 Á dobak ku yù ira daroban nga maggián kâ Namarò, tapè ed da ammungan yù ira piníli ni Namarò nga siminuttul nikán ta dabbuno, aggira ngámin nga naggapu ta ngámin nga lugár da sù utun na dabbuno," kun ni Apu Kesu nira.

Yù Panákkilalán ta Panoli na saw ni Apu Kesu
Mattiu 24:32-35; Lukas 21:29-33

28 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Ginnán naw yù ángngarigán nga meyannung ta igò ánna yù ira káruán nga káyu. Nu masingan naw ta mapatalián yù don na káyu, ammu naw ta mapatalián sangaw yù ággián na ággaw. 29 Á ta kunnian gapay, nu masingan naw yù kesimmu nayù ngámin nga jigâ nga kinagì nga umay, mánnámmuán naw ta aranni ngin yù panolì saw, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay. 30 Kurugán yù kagiak ku nikayu, mesimmu ngámin danniaw nga kinagì nikayu lage na pate nayù ira tatolay nga matolay kunangan. 31 Duttál yù ággaw nga awánin yù dabbuno ánna yù lángì ánna ngámin nga ajjan nira. Ngam ari bulubugá mapatalián yù ubobuk ku," kun ni Apu Kesu.

Awán Bulubugá ta Makánnámmu sù Oras nayù Panoli ni Apu
Mattiu 24:36-44

32 Á kinagi na laguk, "Á ta meyannung sù ággaw ánna oras nga kesimmu na ngámin danniaw, awán ta makánnámmu. Mássiki yù ira daroban ni Namarò nga maggián ta lángì, arád da ammu. Á sikán, nga Anâ ni Namarò, arák ku ammu. Ngam si Ammò ku nga Namarò, aggina lâ makánnámmu. 33 Á mappalán kayu laguk. Napiá nu kunnay kayu ta matturá, ta arán naw ammu nu anni nga oras yù dattál na. 34 Á kunniaw yù keyarigán na. Ajjan yù tolay nga maggagannuâ ta umay ta arayyu nga lugár. Á inipataron na ngámin yù kukuá na sù ira aripan na, á kagian na sù ira katággitádday yù tarabáku na. Á

† **13:25** Yáyù piestá nga panaddamád da sù ngaw pattalebák nayù daroban ni Namarò. Ta keggá nayù ira ngaw Kudio ta gián nayù ira Egipto nga nangaripan nira, jinok na ngaw ni Namarò yù daroban na nga umay mamapátay sù ira kaká nga ánâ nayù ira Egipto. Á ari simillung ta bale nayù ira Kudio, ngam sinalebarán na yù bale ra, ta ajjan yù dága na karneru nga pine ra ta utun ánna taging na puertá na bale ra, nga kunnay ta kinagi ni Namarò kâ Moyses ta ipakuá na nira.

kagian na sù ira magguárdiá ta matturá ira nga manaron ta ngámin. 35 Yáyù nga magiddi-
iddak kayu laguk, ta arán naw ammu nu káni yù labbè nayù makábbalay, nu lubbè
sangaw nu pajjibbà onu tangngá na gabi, onu pagittarákkò na manù, onu alippánnawák.
36 Magimuguk kayu laguk nga magiddak, tapè arán na kayu maratang nga ari paga
maparán nga kunnay ta makkaturuk, nu ikáddagâ na lâ manoli. 37 Á yaw nga kagiak
ku nikayu, kagiak ku sù ira ngámin nga tatolay, magimuguk kayu nga magiddak, tapè
dán nga naparán kayu," kun ni Apu Kesu.

14

Pangigagánge ra ta Ámmapáte ra kâ Apu Kesu
Mattiu 26:1-5; Lukas 22:1-2; Kuan 11:45-53

1 Á ajjan duá nga ággaw paga lage na piestá na pattalebarán nayù daroban, nga
pakkákád da ta pán nga awán ta állapparán na. Á yù ira kátannangán nga pári na Kudio
ánna yù ira mesturu ta tunung, alerad da yù paggápù da kâ Apu Kesu nga awán ta
makánnámmu, tapè papatáyad da. 2 Yáyù gapu na nga makkakátabarang ira, á kinagi ra,
"Arát tam lábbì gubatan sù keggá ra nga makipiestá, marakè akkuád da ittam nayù ira
tatolay."

Denuán na Babay si Apu Kesu
Mattiu 26:6-13; Kuan 12:1-8

3 Á minay di Apu Kesu ta ili na Bitania, ta bale ni Simon nga naggoggong ngaw.
Á pakkákád da, minay yù babay sù gián ni Apu Kesu, nga nanangngal ta boteliá nga
napadday ta puraw nga batu, nga napannu ta denu nga bábbanguk nga naggapu ta gamù
na nardu, nga kitanginá. Á pikká nayù babay yù bullo na boteliá, á inibubbù na yù denu
ta ulu ni Apu Kesu. 4 Ngam yù ira káruán nga makasingan, napporay ira. Á nakkaká-
ubobuk ira, á kinagi ra, "Kengá lâ yù bábbanguk. Ngattá, ta initabbà na? 5 Mapiá nakuan
nu meláku ta maturù nga tallu gatù nga pesù ta meyawâ nakuan sù ira pobare," kud da.
Á gimmá ra yù babay.
6 Ngam simibbák si Apu Kesu nira, á kinagi na, "Arán naw akkuán. Ngattá, ta pasiránán
naw? Napiá yù kingnguá na nikán. 7 Maggián gemma ta áddè sù gián naw yù ira
pobare, á awayyá naw ira abbágán, nu anni nga ággaw nga gustu naw nga mangabbák
nira. Ngam sikán, aringà maggián nikayu ta áddè. 8 Á kingnguá nayù babay yù lâ
awayyá na nga akkuan. Arán na iniddagán yù patè, ta jinenuán na yù baggì, nga
paránan na ta ketanam ku. 9 Á kurugán yù kagiak ku nikayu, maguray lâ ta dabbuno yù
pangilayalayatán sù napiá nga dámak, mepakánnámmu gapay yù kingnguá nayù babay
nikán, ta panaddamán nayù ira tatolay kuna."

Pangigagánge ni Kudas ta Pappagápù na kâ Apu Kesu
Mattiu 26:14-16; Lukas 22:3-6

10 Á si Kudas Iskariote, nga mebiláng sù ira mapulu duá nga sinullà ni Apu Kesu, minay
laguk sù gián nayù ira kátannangán nga pári na Kudio, tapè makitarátu nira ta ipagápù
na si Apu Kesu. 11 Á pakaginná ra sù kinagi na, nagayáyâ ira, á initabbá ra ta iddád da ta
kuártu. Á inalek na laguk ni Kudas yù awayyá na nga mappagápù kâ Apu Kesu nira.

Yù Pallalálláng di Apu Kesu sù Panaddamád da sù Pattalebák nayù Daroban
Mattiu 26:17-25; Lukas 22:7-14, 21-23; Kuan 13:21-30

12 Á jimittál yù olu nga ággo nayù piestá, nga pakkákád da ta pán nga awán ta állapparán
na, ánna pappárti ra ta karneru.* Á iniyabbû da kâ Apu Kesu nayù ira tudduán na, "Sisaw
ikáyâ mu nga papparánám mi ta pakkákanát tam?" 13 Á jinok ni Apu Kesu yù duá nga

* **14:12** Sakariâ 13:7

tudduán na, á kinagi na nira, “E kayu bì tuke ili, á maratang naw yù laláki nga mangáttu ta ammutu. Á tumuttul kayu kuna. 14 Á sù balay nga tallungán na, kagian naw yaw sù makábbalay, ‘Iyabbû nayù Mesturu nikaw nu sisaw gián nayù paggianán na álliuk, tapè umay sangaw kumán ta panaddamán ta pattalebák nayù daroban, aggina ánna yù ira tudduán na?’ kun naw sangaw kuna. 15 Á ipasingan na nikayu sangaw yù aláwa nga lágum ta utun. Á dán nga naparán sù lágum yù ngámin nga awágan naw. Paránan naw tán yù kanat tam,” kun ni Apu Kesu sù ira duá. 16 Á nánaw yù ira duá, á minay ira ta ili. Á naratang da ngámin nga kunnay sù kinagi na, á pinarád da yù kanad da nga panaddamán ta pattalebák nayù daroban.

17 Á ta pajjibbà, limibbè di Apu Kesu ánna yù ira mapulu duá nga tudduán na. 18 Á pallalálláng da paga, kinagi ni Apu Kesu nira, “Kurugán yù kagiak ku nikayu, ajjan nikayu yù mappagápù nikán, nga mepallálláng nikán kunangane.” 19 Á pakaginná ra karanniaw, inikáddagâ da lâ naraddam. Á nattutubbâ ira nga nangiyabbû kuna, á kinagi ra, “Ari nga sikán, unè?” 20 “Wan, tádday nikayu, nga mepasuddà ta pán sù tangalosá nga jigu. 21 Matayà gemma, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, ta yáyù inipetúrâ ni Namarò sù dán nga netúrâ, ngam kábbi yù tolay nga mappagápù nikán. Mapiá nakuan nu ari neyanâ.”

Yù Pamúgák di Apu Kesu, nga Panaddamát tam ta Pate na
Mattiu 26:26-30; Lukas 22:14-20; 1 Korinto 11:23-25

22 Á sù pakkákád da paga, inâ ni Apu Kesu yù pán. Á kabalin na nabbalabálà kâ Namarò, giddigidduá na yù pán nga iniyawâ na nira. Á kinagi na, “Mangâ kayu sawe, ta kanan naw. Yawe yù baggì.” 23 Á inâ na yù tangapassuelu nga binaráyáng nga naggapu ta tabbuk na úbas. Á pabbalabálà na kâ Namarò, iniyawâ na nira, á aggira ngámin mininum kuna. 24 Á kinagi na nira, “Yawe yù dágà nga mebubbù ta ketapil ku megapu ta aru nga tatolay, tapè pakomán ni Namarò ira ta liwiliwâ da. Yù dágà yù panákkilalán ta napasigaggà ánna mekatalà yù bagu nga tarátu ni Namarò sù ira tatole na. 25 Kurugán yù kagiak ku nikayu, arák kin ulian nga inuman áddè ta inumak ku noka yù bagu sù pammagurayán ni Namarò.” 26 Á nakkansion ira ta áddáyo ra kâ Namarò. Kabalid da nakkansion, nánaw ira nga minay sù puddul nga namulán ta káyu nga olibo.

Nipalappâ ni Apu Kesu yù Panájji ni Eduru kuna
Mattiu 26:31-35; Lukas 22:31-34; Kuan 13:36-38

27 Á pallakalakák da, kinagi ni Apu Kesu sù ira tudduán na, “Sikayu ngámin yù manájji nikán sangaw nu mappanà yù ággiák ku. Ta ajjan yù netúrâ nga kinagi ni Namarò nga kunniaw:
‘Papatáyak ku yù mináppárák,
á mewarawarâ yù ira karneru, gapu ta awán ta manaron nira.’†
28 Ngam maginnanolayà, á ta paginnanolè, mapolungà ánnè nikayu nga umay túrin ta purubinsia na Galilia.”

29 Á pakkagi ni Apu Kesu ta táttájjiád da, kinagi ni Eduru kuna, “Mássiki nu aggira ngámin yù mánaw nikaw, ngam sikán lápay, arát taka tájjián.” 30 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Kurugán yù kagiak ku nikaw, lage na mamidduá magittarákkò yù manù sangaw nu gabi, mamillu ka nga makkagi ta arám mà ammu.” 31 Ngam initaggâ ni Eduru nga kinagi, “Mássiki nu sitta duá yù matay, arák ku ilímak ta ammu taka.” Á kunnian yù kinagi ra ngámin nga katággitádday.

† **14:27** Daniel 7:13-14

Makimállà si Apu Kesu sù Kamulán ta Getsemani
Mattiu 26:36-46; Lukas 22:39-46

32 Á labbè di Apu Kesu ta kamulán nga mangngágan ta Getsemani, kinagi ni Apu Kesu
sù ira tudduán na, “Magiddak kayu saw, ta ek ku bì tán nga makimállà kâ Namarò.”
33 Ngam inipulù na yù ira tallu lâ, si Eduru, ánna si Ime kâ Kuan. Á inikáddagâ na lâ ni Apu
Kesu napábbaw ánna naburung. 34 Á kinagi na nira, “Mággekà mappassì sù kepallà nga
daddam ku. Maggián kayu saw nga matturá.” 35 Á nallillì si Apu Kesu ta baddì paga nira,
á namalittúkak, á nakimállà kâ Namarò tanu awayyá na, ari nakuan mesimmu kuna yù
jigâ nga umay kuna. 36 Á kinagi na, “Ammò ku, Ammò ku, sikaw ngámin yù makáwayyá.
Ilillì mà sù jigâ nga umay nikán. Ngam arám mu anugutan yù urè nu ari galâ yù urem,”
kun na kâ Namarò.
37 Á ta kabalin na nga nakimállà, nattoli si Apu Kesu sù ira tallu nga kábulun na, á
naratang na ira nga makkaturuk. Á kinagi na kâ Eduru, “Simon, makkaturuk ka? Ari
ka panò makapatturá ta mássiki lâ tangoras? 38 Matturá kayu nga makimállà, tapè arán
na kayu appútan na liwâ. Ta mássiki nu molang kayu malliwâ, ngam makapi yù baggi
naw.”
39 Kabalin na nga nilukák ira, nallillì si Apu Kesu má, á inuli na má yù ákkimállà na
kâ Namarò. 40 Á nanoli má nira, á naratang na ira má nga makkaturuk, ta arád da
magimmúlák yù matá ra. Á arád da ammu nu anni yù itabbák da nakuan kuna.
41 Á namillu nga nanoli si Apu Kesu nira, á iniyabbû na nira, “Makkaturuk kayu paga
nga magibannák? Kustu ngin. Jimittál ngin yù oras nga kagápù ku, á iyawâ dangà sù ira
minálliwâ, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay. 42 Gumikkáng kayu, ta et tamin. Innan
nawè. Ajjanin yù mappagápù nikán.”

Gaputad da si Apu Kesu
Mattiu 26:47-56; Lukas 22:47-53; Kuan 18:3-12

43 Á sù arán na paga kabalin nga nagubobuk ni Apu Kesu nira, dagarágâ nga limibbè
si Kudas, nga mebiláng sù ira mapulu duá nga tudduán na. Á nepulù kâ Kudas yù ira
kitáru nga nagármas ta badáng ánna palù. Aggira ngámin yù jinok nayù ira kátannangán
nga pári na Kudio ánna yù ira mesturu ta tunung ánna yù ira karakalán. 44 Á pattatarátu
ra gangù, kinagi ni Kudas nira yù panákkilalád da kâ Apu Kesu. “Yù tolay nga ummaták
ku, aggina yù gaputan naw sangaw. Á ipáno naw, á taronán naw ta napiá.”
45 Á pakáddè da ta kamulán, dagarágâ nga jimikkì si Kudas kâ Apu Kesu. Á kinagi na,
“Apu,” á inummatán na. 46 Á ginápù da si Apu Kesu, á inigaggak da ta napiá. 47 Ngam
ajjan yù tádday nga kabbulun na, á inilayâ na yù badáng na, á kittak na yù aripan nayù
pári nga kátannangán, á nalasápán yù talingá na.
48 Á kinagi ni Apu Kesu sù ira naggápù kuna, “Kagian naw panò ta tulisánà, ta umay
kayu maggápù nikán nga nagármas ta badáng ánna palù? 49 Á kággággaw, naggiánà nikayu
nga mangituddu sù mangilin nga bale ni Namarò, á arán nawà ginápù. Ngam mesimmu
yaw, tapè matuppál yù inipetúrâ ni Namarò sù dán nga netúratán.”
50 Á ngámin yù ira nga sinudduán ni Apu Kesu, nattálaw ira, á nánawád da. 51 Á ajjan
tán gapay yù bagitolay nga nagulolà. Á yù ira mangikeká, ginápù da. 52 Ngam bittáng na
nira lâ yù ulà na, á nagilongán nga nattálaw.

Yù Pangiyabbû nayù ira Kudio kâ Apu Kesu
Mattiu 26:57-68; Lukas 22:54-55, 63-71; Kuan 18:13-14, 19-24

53 Á inituluk da laguk si Apu Kesu ta bale nayù kátannangán nga pári. Á ngámin ira
nga káruán nga kátannangán nga pári ánna yù ira karakalán, á yù ira mesturu ta tunung,
naggagammung ira tán. 54 Á jiminákddán si Eduru ta arayyu ta likuk da. Á labbè da ta

bale nayù kátannangán nga pári, simillung si Eduru sù nálitukán nga námmuák, á minay
nepagitubang nga nepaggirínu sù ira magguárdiá. 55 Á yù ira kátannangán nga pári ánna
ngámin ira nga mammaguray, alerad da yù ipangikeká ra kâ Apu Kesu, tapè ajjan yù
awayyá ra nga mamapátay kuna, ngam awán ta nálek da. 56 Ta aru yù ira nga nassirisiri
nga nangikeká kuna, ngam ari naggigittá yù kinagi ra.

57 Á manganánnuán, ajjan yù ira káruán nga minay nga mangikeká kuna, á nassirisiri
ira gapay, á kinagi ra, 58 “Naginná mi yù kinagi na. Kinagi na ta iwarâ na yù mangilin
nga bale ni Namarò nga pidde na tolay, á nu mapasá tallu nga ággaw, patáddagan na yù
tanakuán nga arán na pidde na tolay.” 59 Á mássiki nu kunnian yù pangikeká ra, ari
negittá yù kinagi ra.

60 Á limikkâ yù kátannangán nga pári ta tangngá ra, á iniyabbû na kâ Apu Kesu, “Awán
panò ta itabbák mu sù ira mamaliwâ nikaw?” 61 Ngam ari bulubugá nakkituk si Apu
Kesu. Awán bulubugá ta itabbák na nira. Á iniyabbután na má nayù kátannangán nga
pári, “Sikaw panò yù MakKiristu, nga Anâ ni Namarò?” 62 Á kinagi ni Apu Kesu,

“Wan, sikán. Á masingan nawà nga Kaká na ngámin na tatolay,
nga magitubang sù ággitubangán nayù maráyaw,
ta jiwanán ni Namarò nga Makáwayyá ta ngámin.
Á masingan nawà nga umay nga mepulù ta maddalingáráng nga kunam ta lángì.”‡

63 Á pakaginná nayù kátannangán nga pári sù kinagi ni Apu Kesu, pinisil nayù pári yù
bisti na nga apaddu, gapu ta napátu yù nonò na. Á kinagi na, “Awánin ta máwák tam nga
magalek paga ta tolay nga makkagi ta liwâ na. 64 Naginná naw yù kinagi na, nga aggina
yù Anâ ni Namarò. Anni yù ure naw nga meyannung kuna?” kun nayù pári nira. Á
aggira ngámin, kinagi ra ta ikáru na yù liwâ na ta pate na.

65 Á pakaginná nayù ira káruán ta mapapátay si Apu Kesu, nilutábád da. Á kinallabád
da yù mammang na, á sinultù da, ánna kinagi ra kuna, “Labbúnam mu yù manultù
nikaw.” Á ed da laguk inâ nayù ira magguárdiá, ánna lippilippák da.

Ilímak ni Eduru yù Pakánnámmu na kâ Apu Kesu
Mattiu 26:69-75; Lukas 22:56-62; Kuan 18:15-18, 25-27

66 Á paggián ni Eduru paga ta námmuák, minay yù babay nga aripan nayù kátannangán
nga pári. 67 Á pakasingan nayù babay kâ Eduru nga mepaggirínu, inimámmatán na,
á kinagi na kuna, “Sikaw gapay yù kabbulun nayù tolay nga taga Nasaret.” 68 Ngam
inilímak ni Eduru, á kinagi na, “Arák ku ammu. Arák ku kánnámmuán yù kagiam mu
nikán.” Á nallillì si Eduru nga minay ta puertá nayù alitù. Á dagarágâ nagittarákkò yù
manù.

69 Á manganánnuán, nasingan na má nayù babay, á kinagi na sù ira tatolay nga
nanáddak tán, “Aggina gemma yù kabbulud da.” 70 Ngam inilímak na má ni Eduru. Á
manganánnuán, á yù ira káruán nga ajjan tán, kinagi ra gapay kâ Eduru, “Sikaw yù
kabbulun na, ta taga Galilia ka gemma gapay.” 71 Ngam inigagek ni Eduru yù baggi na,
á nappagássingán kâ Namarò ta kurugán yù kagian na. Á kinagi na nira, “Arák ku ammu
yawe nga laláki nga kagian naw.” 72 Á inikáddagâ pidduá nayù manù nagittarákkò. Á
dagarágâ, nanonò ni Eduru laguk yù kinagi ni Apu Kesu kuna, nga “Sangaw nu gabi,
lage na mamidduá magittarákkò yù manù, mamillu ka nga makkagi ta arám mà ammu.”
Pakanonò ni Eduru karannian, inigabbuâ na nga nakkulè.

‡ **14:62** Salmo 22:18

15

Pangikeká ra kâ Apu Kesu ta Arubáng ni Pilatto
Mattiu 27:1-2, 11-14; Lukas 23:1-5; Kuan 18:28-38

1 Á ta pannawák, naggagammung yù ira ngámin nga kátannangán nga pári, yù ira karakalán, yù ira mesturu ta tunung, ánna yù ira káruán nga makáwayyá. Á nakkaká-ubobuk ira ta meyannung sù akkuád da kâ Apu Kesu. Á bináluk da laguk, nga iniyánge ra kâ Gubinador Pilatto, ta ikeká ra kuna. 2 Á iniyabbû ni Gubinador Pilatto kâ Apu Kesu, "Sikaw yù Patul nayù ira Kudio?" Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, "Kurugán yù kinagim."

3 Á yù ira kátannangán nga pári, aru yù kinagi ra kâ Gubinador Pilatto nga ipamaliwâ da kâ Apu Kesu. 4 Á pakaginná ni Gubinador Pilatto ta aru nga kinagi ra, iniyabbû na má kâ Apu Kesu, "Awán panò ta itabbák mu? Arám mu panò naginná yù aru nga ipamaliwâ da nikaw?" 5 Ngam ari má simibbák si Apu Kesu, á napállâ si Pilatto ta pagimammà na.

Pakkagi ra ta Magikáru si Apu Kesu
Mattiu 27:15-26; Lukas 23:13-25; Kuan 18:39-19:16

6 Á sù piestá nga panaddamád da ta pattalebák nayù daroban, ajjan yù kustombare ni Gubinador Pilatto nga palubbángan na yù tádday nga nebáluk nga pilian nayù ira tatolay. 7 Á ajjan yù tolay nga nebáluk nga mangngágan ta Barabas, nga netádday ngaw sù ira nakikontará ta gubermente. Á aggina namapátay ta paggerrá ra, á yáyù nga inibáluk da. 8 Á minay kâ Gubinador Pilatto yù magaru nga tatolay, nga makkiddaw ta akkuán na yù kustombare na nira. 9 Á iniyabbû ni Pilatto nira, "Ikáyâ naw nu palubbángak ku yù Patul na Kudio?" 10 Yáyù iniyabbû ni Pilatto nira, ta ammu na ta inikeká nayù ira kátannangán nga pári gapu ta mapassil ira kuna. 11 Ngam pinappatapátu nayù ira kátannangán nga pári yù ira magaru nga tatolay, ta kiddawad da galâ ta si Barabas yù palubbángan na. 12 Á iniyabbû na má ni Pilatto nira, "Anni akkuák ku laguk sù tolay nga abbúnan naw ta Patul na Kudio?" 13 Á nagagga-aggay ira má nga mapporay, á kinagi ra, "Papatáyam mu! Ipepátà mu ta kurù!" kud da ngámin. 14 Á kinagi ni Pilatto nira, "Ngattá? Anni yù liwâ na?" Ngam nappanà ira nga nagagga-aggay, á kinagi ra, "Papatáyam mu! Ipepátà mu ta kurù!" 15 Á gapu ta ikáyâ ni Pilatto nga pakáppagan na yù ira tatolay, pinalubbáng na laguk si Barabas. Á kabalin na nangipaligà kâ Apu Kesu, iniyawâ na sù ira suddálu, tapè ipátà da ta kurù.

Yù Panguyoyung nayù ira Suddálu kâ Apu Kesu
Mattiu 27:27-31; Kuan 19:2-3

16 Á yù ira suddálu, iniyánge ra si Apu Kesu ta námmuák na palásiu nayù Gubinador. Á inagálád da yù ira káruán nga suddálu gapay, á naggagammung ira ngámin. 17 Á áppè ira naddáyaw kâ Apu Kesu. Á inibarawási ra kuna yù apaddu nga ujjojjin, nga kun na barawási na patul. Á inipe ra sù ulu na yù kuroná nga sî nga nalubik. 18 Á áppè ira naddáyaw nga nagagga-aggay, á kinagi ra, "Káy! Ajjan yù Patul na Kudio!" 19 Á pinalapalù da yù ulu na, á nallulutábád da, á namalittúkak ira nga áppè maddáyaw ta arubáng na. 20 Á kabalid da nga nanguyoyung, iniriád da kuna yù barawási nga ujjojjin, á pine ra kuna yù barawási na lápay. Á iniyánge ra ta lawán, tapè papatáyad da ta kurù.

Yù Kepátà ni Apu Kesu ta Kurù
Mattiu 27:32-44; Lukas 23:26-43; Kuan 19:17-27

21 Á pangiyánge nayù ira suddálu kâ Apu Kesu, nerapunád da ta dálan si Simon nga taga Sirine, nga yáma ri Alekanduru kâ Rupo, nga naggapu ta ákkomanán na. Á inipakáttu

ra kuna yù kurù ni Apu Kesu. 22 Á iniyánge ra ta gián nga mangngágan ta Golgota, á yù
kebalinán na sù ággubobuk da yù gián na balakábâ. 23 Á iniyalawâ da kuna yù binaráyáng
nga nakkiruk ta uru nga mirrá nga ámmatukkâ ta takì, ngam arán na inalawâ. 24 Á inipátà
da sù kurù. Á nabbubúnù ira, tapè natunung yù ábballe ra ta gagámì na.*
25 Á yá pangipátà da kuna yù pannarek na bilák ta ummá. 26 Á netúrâ sù utun na kurù
na yù ipangikeká ra kuna nga kunniaw, "Yù Patul na Kudio." 27 Á nipátà da gapay yù duá
nga tulisán ta kurù da, nga nattangngád da si Apu Kesu, tádday sù jiwanán na, á tádday sù
jimigi na. 28 Yáyù nga napalurò yù dán nga netúrâ nga bilin ni Namarò: "Aggina inibiláng
da sù ira minálliwâ."†
29 Á yù ira tatolay nga nattalebák sù kurù, inuyo ra nga binilibilawád da si Apu Kesu.
Á kinagi ra kuna, "Asakay! Sikaw yù makkagi ta iwarawarâ mu nakuan yù batu nayù
mangilin nga kapilliá, á paddayam mu má ta tallu nga ággaw!‡ 30 Iyígù mu laguk yù
baggim! Ámmuluk ka laguk sù kurù," kud da. 31 Á yù ira kátannangán nga pári ánna yù
ira mesturu ta tunung, inuyoyungád da si Apu Kesu, á makkaká-ubobuk ira, á kinagi ra,
"Iniyígù na yù ira káruán nga tatolay, ngam arán na meyígù yù baggi na. 32 Nu aggina yù
Kiristu nga Piníli ni Namarò, nga Patul na Israel, ámmuluk laguk nakuan sù kurù, tapè
masingat tam. Á nu masingat tam, manguruk ittam," kud da. Á yù ira kábulun na nga
nepátà, aggira pay manguyaw kuna.

Yù Pate ni Apu Kesu
Mattiu 27:45-56; Lukas 23:44-49; Kuan 19:28-30

33 Á ta tangngá na ággaw, nakkallà sù tangapáddabbunán ta tallu oras, áddè ta pannarek
na bilák ta púgák. 34 Á ta alas tares ta púgák, nakkatakatol si Apu Kesu, á kinagi na, "Eloy,
Eloy, lama sabák tani?" Á yù kebalinán na, "Apu Namarò, Apu Namarò, anni má ta
sinájjiám mà?"§ kun na. 35 Á yù ira tatolay nga nanáddak tán, naginná ra. Á kinagi ra,
"Ginnán nawè! Agálán na támma si Elias," kud da, ta arád da ammu yù ággubobuk na.
36 Á nakkarerá yù tádday nga en na inâ yù sine na áttabbatabbúrù nga nakatáng, á
inipasassà na yù nássam nga binaráyáng. Sinubbà na ta káyu, á iniyalawâ na kuna, tapè
sussutan na. Á kinagi na sù ira naggíraw tán, "Iddagát tam lábbì, tapè masingat tam nu
umay si Elias nga mangiyuluk kuna." 37 Á nakkalli si Apu Kesu ta masikan, á dagarágâ
nagattâ yù inángà na.
38 Á napisil yù nakannak nga kortíná nga nelippak sù lágum nga kangilinán, sù
mangilin nga kapilliá ta ili na Jerusalem. Namegapu nga naggadduá yù kortíná ta utun
na áddè ta gukák na. Á negiddán sù pate ni Apu Kesu yù paggadduá na. 39 Á ajjan yù
kapitán na suddálu nga mepagarubáng kâ Apu Kesu. Á pakasingan na ta kagattâ nayù
inángà na, kinagi na, "Aggina yù kukurugán nga Anâ ni Namarò!"
40 Á ajjan gapay tán yù ira bábbay nga mangirípâ kâ Apu Kesu. Á nepulù nira di Maria
nga taga Maddala, kári Saloma, kâ Maria nga yená nayù ira duá nga lálláki, di Kusè
kâ Ime nga urián na. 41 Danniaw ira yù siminuttul kâ Apu Kesu nga nangabbák kuna
sù keggá na ta Galilia. Á ajjan tán gapay aru ira paga nga nepulù kuna sù ánge na ta
Jerusalem.

Yù Ketanam ni Apu Kesu
Mattiu 27:57-61; Lukas 23:50-56; Kuan 19:38-42

42 Á Biernes yù papparán nayù ira Kudio ta ággibannák da nga Sabadu. 43 Á ta pajjibbà,
limibbè ta Jerusalem si Kusè nga taga Arimatia. Aggina yù tádday nga mammaguray nga
ipakimore ra. Á iniddagán na gapay yù dattál nayù pammagure ni Namarò ta dabbuno.

* **15:24** Isaya 53:12 † **15:28** Salmo 22:7 ‡ **15:29** Salmo 22:1 § **15:34** Salmo 22:1

Á pinataggâ ni Kusè yù nonò na, á en na kiniddaw kâ Pilatto yù baggi ni Apu Kesu.
44 Á napállâ si Pilatto ta pakarámak na ta natayin. Á gapu ta nabbábáng, inipágál na yù
kapitán, ta iyabbû na nu natayin. 45 Á pakaginná na sù kagian nayù kapitán ta kurugán
nga natayin, inipálâ na kâ Kusè yù baggi ni Apu Kesu.
46 Á giminátáng si Kusè ta puraw nga gámì. Á iniyutták na yù baggi ni Apu Kesu,
á binungun na sù gámì nga kapággátáng na. Á pineddá na ta abbû, sù batu nga
nakokkobán, á kinarebu na yù dakal nga batu sù tanam. 47 Á di Maria nga taga Maddala
kâ Maria nga yená ri Kusè, nasingad da yù nangitanamán na kuna.

16

Maginnanolay si Apu Kesu
Mattiu 28:1-8; Lukas 24:1-12; Kuan 20:1-10

1 Á ta pappasá na Sabadu nga ággibannák da, minay di Maria nga taga Maddala, kári
Saloma, kâ Maria nga yená ri Ime, á giminátáng ira ta bábbanguk nga nakkakerumá, tapè
ed da denuán yù baggi ni Apu Kesu. 2 Á alippánnawák na Liggu, ta apállasáng na bilák,
minay ira sù tanam. 3 Pakalakalakák da paga sù dálan, nakkaká-abbû ira nga kud da,
“Asinni yù mangikarebu ta batu nga ajjan ta abbû na tanam?” Ta mallakay yù batu.
4 Á pakerípâ da sù tanam, nasingad da ta nakarebu ngin yù batu, á aringin naserrán yù
tanam. 5 Á pakáddè da ta tanam, simillung ira, á nasingad da ta jiwanán na lágum na
tanam yù bagitolay nga magitubang, nga nabbarawási ta gámì nga puraw nga apaddu.
Á pakasingad da kuna, nakaráring ira. 6 Á kinagi na nira, “Ari kayu maganássing. Ammù
ta aleran naw si Apu Kesu nga taga Nasaret, nga nepátà ta kurù. Ngam awánin saw, ta
naginnanolayin. Innan nawè yù nameddád da kuna. 7 Á lubbè kayu laguk, ta en naw bì
kagian kári Eduru ánna yù ira káruán nga tudduán na ta mapolu si Apu Kesu ánnè nira
nga umay túrin ta purubinsia na Galilia. Yáyù pakasinganád da kuna, nga kunnay sù
kinagi na ngaw nira,” kun nayù bagitolay sù ira bábbay. 8 Á nánaw ira ta tanam, á nattálaw
ira, ta ikáddagâ lâ yù pamippippik da ánna nerallà yù kapállâ da. Á awán bulubugá ta
kinagi ra sù ira nerapunád da gapu ta ikássing da.

Mappasingan si Apu Kesu kâ Maria nga taga Maddala
Mattiu 28:9-10; Kuan 20:11-18

9 Á ta pannawák na Liggu, nga mapolu nga ággaw ta tangaligguán, kabalin ni Apu Kesu
naginnanolay, nappasingan ta olu kâ Maria nga taga Maddala. Si Maria yù babay nga
namalawanán na ta pitu nga anitu. 10 Á minay si Maria ta gián nayù ira kábulun ni Apu
Kesu. Á gikulukuletán ira ta daddam da. Á kinagi na nira ta nasingan na si Apu. 11 Ngam
pakaginná ra ta matolay má ngin si Apu Kesu, ánna nasingan ni Maria, arád da kinuruk.

Mappasingan si Apu Kesu sù ira Duá nga Sinudduán na
Lukas 24:13-35

12 Á manganánnuán, nappasingan si Apu Kesu sù duá nga sinudduán na ta pallakák da
ta dálan nga umay ta agayyuán, ngam dumá yù paninganád da kuna. 13 Á nanoli yù ira
duá ta Jerusalem, ta ed da kagian sù ira kábulud da yù ngámin nga nesimmu. Ngam arád
da ira gapay kinuruk.

Mappasingan si Apu Kesu sù ira Mapulu Tádday
Mattiu 28:16-20; Lukas 24:36-49; Kuan 20:19-23; Kingnguá 1:6-8

14 Á kabalin na yaw, limittuák si Apu Kesu nga mappasingan sù ira mapulu tádday nga
sinudduán na ta pallalálláng da. Á gimmá na ira gapu ta pabbábáng da ánna kataggâ
nayù nonò da, ta arád da garè kinuruk yù kinagi nayù ira nakasingan kuna ta kabalin

na naginnanolay. 15 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “E kayu mangilayalayâ sù napiá nga dámak sù ira ngámin nga tatolay ta ngámin nga lugár. 16 Á meyígù yù ira nga manguruk ánna marigù megapu sù ángnguruk da nikán, á mepattolay ira kâ Namarò ta áddè ta áddè. Ngam yù ira nga ari manguruk, mekanakanâ ira sù pamagikáru ni Namarò.

17 “Á yù ira manguruk nikán, meyawâ nira yù pakáwayyá ra nga mamagaddátu ta makapállâ. Á mamalawán ira ta anitu megapu sù pakapangnguá nayù ngágak ku. Á magubobuk ira ta tanakuán nga ággubobuk nga arád da ammu. 18 Á nu mesimmuád da yù iráw nga maritá onu ajjan yù akáppatay sù inumad da, ari ira manganni. Á nu támmitad da yù ira máttakì, mammapiá ira.”

Yù Kálâ ni Apu Kesu ta Lángì
Lukas 24:50-53; Kingnguá 1:9-11

19 Á kabalin ni Apu Kesu nakiubobuk nira, nálâ ni Namarò ta lángì, á nagitubang ta jiwanán ni Namarò, nga ággitubangán nayù maráyaw. 20 Á nánaw laguk yù ira sinudduán ni Apu Kesu, á minay ira nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak ta ngámin nga lugár. Á nangabbák si Apu Namarò nira, ta iniyawâ na nira yù pakáwayyá ra nga mamagaddátu ta makapállâ, tapè mepakánnámmu sù ira tatolay ta kurugán yù bilid da.

Yù Napiá nga Dámak nga Initúrâ ni Lukas

Yù Meyannung sawe Napiá nga Dámak

Yù ngaw doktor nga mangngágan ta Lukas yù nattúrâ sawe libru. Á yawe yù olu nga libru nga initúrâ na, nga napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu nga Mangiyígù, nga netapil megapu nittam ngámin nga tatolay. Istoriá na ta napiá ni Lukas yù keyanâ ni Apu Kesu, á ilistá na yù ngágan nayù ira naggaká kâ Apu Kesu, nga namegapu kâ Maria nga yená na ta áddè ngaw kâ Kákay Adan, nga olu nga tolay nga pinarò ni Apu Namarò.

Aru yù istoriá ni Lukas nga awán sù libru nga initúrâ ni Mattiu, onu libru ni Markus, onu libru ni Kuan. Kagian ni Lukas yù pakimállà ni Apu Kesu lage na pinalurò yù ngámin nga inipakuá na kuna ni Namarò nga Yáma na. Á ipakánnámmu na yù panángngák ni Apu Kesu sù ira pobare, ánna yù pangikállà na nira. Á ta maporián, kagian na yù ipakuá ni Apu Kesu nittam.

Yù Mayán nayù Libru

Yù Gapu na nga Initúrâ ni Lukas kâ Don Topilu (1:1-4)
Yù Pakkagi nayù Daroban ni Namarò sù Keyanâ ni Kuan (1:5-25)
Pakkagi nayù Daroban ni Namarò sù Keyanâ ni Apu Kesu (1:26-45)
Yù Paddáyaw ni Maria kâ Apu Namarò (1:46-56)
Yù Keyanâ ni Kuan nga Minánnigù (1:57-66)
Yù Nipalappâ ni Namarò kâ Sakariâ nga Duttál Noka (1:67-80)
Yù Keyanâ ni Apu Kesu (2:1-52)
Yù Pangilayalayâ ni Kuan nga Minánnigù (3:1-20)
Yù Karigù ni Apu Kesu ánna Pamarubá ni Satanas kuna (3:21–4:13)
Yù Pangilayalayâ ni Apu Kesu ta Galilia (4:14–9:50)
Yù Ánge ni Apu Kesu ta Jerusalem (9:51–19:27)
Yù Pamaddulò da kâ Apu Kesu ta Jerusalem (19:28-44)
Yù Pangituddu ni Apu Kesu ta Jerusalem (19:45–21:38)
Yù Naporián nga Pakkákád di Apu Kesu ánna yù ira Sinudduán na (22:1-38)
Yù Paggápù da kâ Apu Kesu (22:39–23:25)
Yù Pangipátà da kâ Apu Kesu ta Kurù (23:26-56)
Yù Paginnanole ni Apu Kesu (24:1-53)

Yù Gapu na nga Initúrâ ni Lukas kâ Don Topilu

1 Mattúrákà nikaw nga kopuk ku, Don Topilu. Á aru yù ira tatolay nga nattúrâ
ta meyannung sù ngámin nga pinalurò ni Namarò sù giám mi. 2 Á yù ira olu nga
nakasingan sù nesimmu áddè ngaw pamegapu na, aggira yù mangipakánnámmu sù
nasingad da, á mangilayalayâ ira sù bilin ni Namarò. 3 Á yáyù nga ginigiámmù ta napiá
yù meyannung ta ngámin nga nesimmu, ta napiá ta urè nu itúrâ ku gapay nikaw, Don
Topilu. Á pattutuppangak ku ta napiá yù ngámin nga itúrâ ku, 4 tapè kánnámmuám mu
nu kukurugán yù neparámak nikaw.

Yù Pakkagi nayù Daroban ni Namarò sù Keyanâ ni Kuan

5 Ta keggá na ngaw ni Patul Erodo nga mammaguray ta Judiya, ajjan yù pári nga Kudio
nga mangngágan ta Sakariâ, nga nepulù sù ira kábulun na nga pári nga mangngágan ta
Kábulun ni Abiya megapu sù ngaw Abiya. Á yù atáwa ni Sakariâ si Elisabet, nga ginaká
nayù ngaw Aron, nga olu nga pári. 6 Á napiá di Elisabet kâ Sakariâ ta ánningan ni Namarò.

Á matunung yù panuppál da sù ngámin nga taddán ni Namarò ánna yù tunung na, á awán ta kapaliwatád da. 7 Ngam awán ira ta anâ, gapu ta nabbalá si Elisabet, á bakabákà ánna lakalákay iren.

8 Á jimittál yù passerbi di Sakariâ ánna yù ira kábulun na nga pári ta arubáng ni Namarò sù mangilin nga kapilliá. 9 Á nabbubúnù ira ta kun na kustombare ra, tapè ammu ra nu asinni yù manuggi ta bábbanguk. Á natullà si Sakariâ. Á simillung laguk sù mangilin nga kapilliá nga umay manuggi ta bábbanguk. 10 Á keggá ni Sakariâ ta unak na kapilliá, naggián ta awán yù ira magaru nga tatolay nga makimállà.

11 Á panuggi ni Sakariâ ta bábbanguk sù mangilin nga kapilliá, nappasingan kuna yù daroban ni Namarò nga nanáddak sù jiwanán nayù ánnuggián. 12 Pakasingan ni Sakariâ sù daroban, nakaráring. Á nerallà yù assing na. 13 Á kinagi nayù daroban kuna:

> "Sakariâ, ari ka maganássing, ta naginná ni Namarò yù ipakimállà mu. Á sangaw nu manganánnuán, mangáguk yù atáwam, á maganâ ta laláki. Ingágam mu ta Kuan. 14 Á ayatán ka sangaw sù anâ mu. Á aru yù ira tatolay nga mepagayáyâ sù keyanâ na.
>
> 15 "Á makáwayyá yù anâ mu ta ánningan ni Namarò. Ari bulubugá mamissán, á mássiki lage na meyanâ, mepaggián kuna yù Ikararuá ni Namarò. 16 Á yáyù nga aru yù ira kábulun na nga ginaká ni Israel nga pabbabawian na ta liwâ da, megapu sù ángngituddu na, tapè manguruk ira kâ Namarò nga Yápu ra. 17 Á aggina yù mapolu nga umay, tapè ipakánnámmu na sù ira tatolay yù labbè nayù Mangiyígù. Á makáwayyá nga kunnay kâ Elias nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò nga mamagaddátu. Á megapu sù pangituddu ni Kuan, mammapiá yù ángngiddù nayù ira giriámán sù ira ánâ da. Á yù ira ari manguruk kâ Namarò, ipakánnámmu na nira yù napiá, tapè manguruk ira gapay ánna mepaggittá yù nonò da ta nonò nayù ira manguruk. Yáyù akkuán na, tapè paránan na yù ira tatolay, tapè dán nga naparán ira sù labbè ni Apu." Yáyù kinagi nayù daroban kâ Sakariâ.

18 Á kinagi ni Sakariâ sù daroban, "Kunnasi laguk pakánnámmù nu kuruk nga mesimmu yù kagiam mu? Ammum ta lakalákayakin, ánna bakabákà gapay yù atáwà." 19 Á simibbák yù daroban, á kinagi na kuna, "Sikán si Gabriel nga daroban ni Namarò. Maggiánà ta arubáng ni Namarò. Á jinok nangà nga umay nikaw, tapè kagiak ku nikaw yawe napiá nga dámak. 20 Á gapu ta ari ka manguruk sù kinagì nikaw, yáyù nga magumal ka laguk. Á ari ka makobobuk áddè ta kapalurò nayù initabbâ nikaw. Á kuruk nga mesimmu yù ngámin nga kinagì sangaw nu duttál yù ággo na," kun nayù daroban.

21 Á yù ira tatolay nga naggián sù awán nayù mangilin nga kapilliá, nabayák ira nga magiddak sù pallawán ni Sakariâ. Á ninononò da nu anni yù inikabayák na. 22 Á manganánnuán, nallawán si Sakariâ sù kapilliá, á ari makobobuk. Á natákál yù ira tatolay ta ajjan yù nappasingan kuna ta keggá na sù unak nayù mangilin nga kapilliá. Á nassennias lâ nira, ánna nagumal lâ.

23 Á ta pappasá nayù ira ággaw nga passerbi ni Sakariâ sù mangilin nga kapilliá, nánaw nga nanoli sù gián na. 24 Á ari kuruk nga nabayák, á nangáguk si Elisabet nga atáwa na. Á yáyù nga naggián lâ ta bale ra ta límá nga bulán. 25 Ta kinagi na, "Nepallà yù allà ni Apu nikán, ta inabbágán nangà, tapè aringà mappasirán sù ira kábuluk ku,"* kun na.

Pakkagi nayù Daroban ni Namarò sù Keyanâ ni Apu Kesu

26 Á sù mekánnam nga bulán nayù kabussì ni Elisabet, jinok ni Namarò si Gabriel nga daroban na ta umay ta ili na Nasaret sù purubinsia na Galilia. 27 Ta inibilin ni

* **1:25** Yù ira ngaw Kudio, kagiad da nu ajjan yù babay nga nakiatáwa nga ari naganâ, á yáyù paméggáng ni Namarò kuna. Á iniluddè nayù ira kábulun na nga bábbay.

Namarò kuna yù kagian na sù magingánay nga naggián tán, nga mangngágan ta Maria. Nakitarátu si Maria sù laláki nga mangngágan ta Kusè. Á si Kusè yù ginaká nayù ngaw Patul Dabid. 28 Á limibbè yù daroban sù gián ni Maria, á kinagi nayù daroban kuna, “Ye, Maria, nga meddù ni Apu! Mapagayáyâ ka, ta mepulù nikaw si Apu,” kun na.

29 Á pakaginná ni Maria sù kinagi na, nerallà yù bagal na. Á ninononò na nu anni yù kebalinán na. 30 Á kinagi nayù daroban kuna, “Ari ka maganássing, Maria, ta nepallà yù pangikállà ni Namarò nikaw. 31 Á yáyù nga mangáguk ka sangaw, á maganâ ka ta laláki nga ingágam mu ta Kesu. 32 Aggina yù Kotunán, á ingágad da ta Anâ ni Namarò. Á pabbalinan ni Apu Namarò ta patul, nga táli nayù ngaw Patul Dabid nga naggaká kuna. 33 Á mammaguray ta áddè ta áddè sù ira ginaká ni Akup. Á awán ta áddè nayù pammagure na.” Yáyù kinagi nayù daroban kâ Maria.

34 Á kinagi ni Maria sù daroban, “Kunnasi yù kesimmu na yaw, ta awánà ta atáwa?”

35 Á kinagi nayù daroban kuna, “Umay nikaw yù Mangilin nga Ikararuá, ánna malirúmán naka nayù pakáwayyá ni Namarò nga mamagaddátu. Á yáyù nga mangilin yù assítay nga meyanâ, á ingágad da ta Mangilin nga Anâ ni Namarò. 36 Á mabussì gapay si Elisabet nga kanakanáyum mu, mássiki nu bakabákakin, nga kagiad da ta mabbalá. Á annam nga bulánin yù bussì na. Á maganâ sangaw ta laláki. 37 Ta awán ta arán na makuá ni Namarò,” kun nayù daroban. 38 Á kinagi ni Maria, “Sikán yù masserbi kâ Apu. Parè bì ta mesimmu nikán ngámin danniaw nga kinagim,” kun na. Á nánaw yù daroban.

Yù Ánge ni Maria Pattúllun kâ Elisabet

39 Á ari nabayák, á naggagannuâ si Maria, á nánaw ta inapurán na nga umay ta ili sù puddul sù purubinsia na Judiya. 40 Á minay sù bale ri Sakariâ. Á kinagi ni Maria kâ Elisabet, “Et taka tullúnán, Elisabet. Kunnasi ka?”

41 Pakaginná ni Elisabet sù ubobuk ni Maria, inikáddagâ na lâ nagguyu ta nasikan yù assítay sù sán na. Á dagarágâ nga minay yù Ikararuá ni Namarò kâ Elisabet. 42 Á yáyù nga iniyássikan ni Elisabet yù ngárál na, á kinagi na kâ Maria:

> “Mapagayáyâ ka ánnè sù ira ngámin nga bábbay, gapu ta piníli naka ni Namarò. Á mapagayáyâ gapay yù abbing nga iyanâ mu sangaw! 43 Á magayáyákà megapu sù ángngiparáyom nikán, ta em mà sinullúnán, sikaw nga yená nayù yápù! 44 Á ta pakaginnâ sù ubobuk mu, matagenà ku yù pagayáyâ nayù anâ ku, ta nasikan yù pagguyu na sù sák ku. 45 Á pagayáyatan na ka ni Namarò gapay, gapu ta panguruk mu ta palurotan ni Namarò yù ngámin nga kinagi na nikaw.” Yáyù kinagi ni Elisabet.

Yù Paddáyaw ni Maria kâ Apu Namarò

46 Á kinagi ni Maria,
“Dayáwak ku si Apu Namarò,
á nepallà yù paddáyò kuna.
47 Á ayatánà kâ Namarò,
ta aggina yù mangiyígù nikán.
48 Á kemámmatán nangà,
nga tumulù nga masserbi kuna.
Á ta áddè kunangan ta áddè noka,
iparámak nayù ira ngámin nga tatolay
ta sikán yù piníli ni Namarò nga pagayáyatan na.
49 Si Namarò yù makáwayyá ta ngámin,
á makapállâ yù kingnguá na megapu nikán.

Aggina yù kotunán nga mangilin.
50 Á ikállà na yù ira ngámin nga tatolay nga makimoray kuna,
yù ira ngaw olu nga tatolay ánna yù ira ginaká ra ta áddè noka.
51 Ipasingan ni Namarò yù pakáwayyá na nga mamagaddátu,
á pawwarawaratan na yù ira tatolay nga mappeddaráyaw, nga notun yù nonò da.
52 Irián na yù ira motun nga patul sù pammagure ra,
á ipotun na yù ira kagukábán nga tumulù, tapè meparáyaw ira.
53 Pakáppagan na ta magannagannuk nga napiá yù ira magáwák.
Ngam yù ira maríku, papanáwan na ira nga awán bulubugá ta ipáno ra.
54 Abbágán na yù ira masserbi kuna,
nga ginaká nayù ngaw Kákay Israel,
ta arán na káttamán yù initabbá na,
nga allà na nittam nga tatole na ta áddè ta áddè.
55 Tuppálan na yù initabbá na ngaw kâ Kákay Abrakam ánna yù ira ngaw naggaká nittam,
ta ikákkállà na ittam nga ginaká ni Kákay Abrakam ta áddè ta áddè."
Yáyù kinagi ni Maria sù paddáyo na kâ Apu Namarò.
56 Á naggián si Maria ta bale ni Elisabet ta tallu bulán. Á pappasá na tallu bulán, nánaw nga nanoli ta gián na.

Yù Keyanâ ni Kuan nga Minánnigù

57 Á jimittál yù paganâ ni Elisabet. Á laláki yù iyanâ na. 58 Á pakaginná nayù ira karúbá ra ánna kanakanáyud da ta meyannung sù makapállâ nga pinalurò ni Apu Namarò megapu kâ Elisabet, mepagayáyâ ira gapay nira.
59 Á sù mekawalu nga ággaw nayù abbing, naggagammung yù ira kábulud da ta bale ra, ta tuppálad da yù kustombare ra nga mangugì sù abbing. Á ingágad da nakuan ta Sakariâ, nga ngágan nayù yáma na. 60 Ngam kinagi nayù yená na, "Ari! Ari mangngágan ta Sakariâ, ngam si Kuan yù ngágan na." 61 Á kinagi ra kuna, "Ngattá, ta awán gemma ta kanakanáyun naw nga mangngágan ta Kuan!" kud da.
62 Á sinenniasád da laguk yù yáma nayù abbing, ta iyabbû da nu anni yù ikáyâ na nga ingágan sù abbing. 63 Á kiniddo ni Sakariâ yù pattúratán na, á initúrâ na, "Kuan yù ngágan na." Á napállâ ira ngámin. 64 Á kabalin ni Sakariâ nangitúrâ, dagarágâ nakobobuk, á naddáyaw kâ Namarò. 65 Á yù ira ngámin nga karúbá ra, maganássing ira ánna nepallà yù kapállâ da. Á pinassamâ da yù dámak ta ngámin nga ili ta puddul na Judiya. 66 Á yù ira ngámin nga nakarámak, inipatattam da lâ ta nonò da yù narámak da ta meyannung sù abbing. Á kinagi ra, "Anni panò laguk yù pabbalinán nayù abbing?" kud da. Ta natákál da ta nepulù kuna yù pakáwayyá ni Namarò.

Yù Nipalappâ ni Namarò kâ Sakariâ nga Duttál Noka

67 Á minay laguk yù Ikararuá ni Namarò kâ Sakariâ, nga yáma nayù abbing. Á nagubobuk si Sakariâ sù ipakagi nayù Mangilin nga Ikararuá kuna, á kinagi na:
68 "Dayáwat tam si Apu Namarò nga pakimorayát tam,
sittam nga ginaká nayù ngaw Kákay Israel,
ta en na ittam sinullúnán ni Namarò,
ta palubbángan na ittam tapè arán na ittam pagikaruan.
69 Á sinullà ni Namarò yù makáwayyá nga umay nittam mangiyígù.
Aggina yù ginaká nayù ngaw Patul Dabid nga aripan ni Namarò.
70 Yáyù inipakánnámmu ni Namarò gári,
megapu sù ubobuk na nga inipakagi na ngaw sù ira mangilin nga ábbilinán na.
71 Initabbá ni Namarò ta iyígù na ittam,

tapè arád da ittam aripanan nayù ira malussaw nittam.
72 Á palurotan ni Namarò yù initabbá na sù ira ngaw naggaká nittam.
Arán na káttamán yù mangilin nga tarátu na nira nga meyannung sù allà na nittam.
73 Initabbá ni Namarò kâ Kákay Abrakam, nga yù ngaw naggaká nittam,
74 ta iyígù na ittam, á ilillì na ittam sù panangngal nayù ira malussaw nittam,
tapè makapasserbi ittam kuna nga awán ta assing tam.
75 Á yawe yù ásserbi tam kâ Namarò,
nu napiá yù ángnguruk tam kuna,
ánna pareku nga matunung yù akkuát tam sù ira kábulut tam
ta kággággaw nga keggá tam ta utun na dabbuno."
76 Á kinagi na laguk ni Sakariâ sù anâ na,
"Á sikaw, anâ ku, sangaw nu dumakal ka,
sikaw yù ábbilinán ni Namarò, si Namarò nga Kotunán.
Á mapolu ka nga umay, ta em mu iparámak yù ánge ni Apu,
tapè dán nga naparán yù ira tatolay sù labbè na.
77 Ipakánnámmum sù ira tatolay ta meyígù ira,
megapu sù pamakomá ni Namarò ta liwâ da, tapè mesipà ira kuna.
78 Á nepallà nga allà ni Namarò nittam.
Á doban na yù mangiyígù nga umay nittam nga naggapu ta lángì,
nga mamannawák ta nonò na tolay nga kunnay ta lassáng na bilák,
79 tapè pannawagan na ittam ngámin nga kunnay nga naggián sù kallà,
nga ikássing tam yù pate tam.
Á ituddu na nittam yù napiá nga tuttulat tam,
tapè mepagimammà ittam kâ Namarò."
Yáyù áddè nayù kinagi ni Sakariâ, nga inipakagi nayù Mangilin nga Ikararuá kuna.
80 Á simillùâ si Kuan nga anâ ni Sakariâ, á napasigaggà yù ángnguruk na kâ Namarò. Á naggián ta kalállammatán ta áddè ta pappasingan na nga mangilayalayâ sù ira ginaká ni Israel.

2

Yù Keyanâ ni Apu Kesu
Mattiu 1:18-25

1 Á ta kássíte ni Kuan, si Sisar Agusto yù kotunán nga mammaguray ta Roma. Á inibilin na sù ira ngámin nga tatolay ta ngámin nga lugár ta umay ira mappalistá ta ngágad da sù ili nayù ngaw ira naggaká nira. 2 Yaw yù olu nga pappalistá nayù ira tatolay, ta keggá ni Kirinu nga gubinador ta Siria. 3 Á minay laguk nappalistá yù ira ngámin nga tatolay sù ili nayù ngaw ira naggaká nira.
4 A nánaw laguk di Kusè sù paggianád da ta Nasaret sù purubinsia na Galilia, á minay ira ta Betlekem sù purubinsia na Judiya, nga nakeyanatán na ngaw ni Patul Dabid, gapu ta di Kusè yù ginaká ni Patul Dabid. 5 Á minay ira nappalistá ta ngágad da tán, ta nepulù kâ Kusè si Maria nga nakitarátu kuna. Á nabussì si Maria.
6 Á keggá ra ta Betlekem, jimittál yù paganâ ni Maria. 7 Á gapu ta awán ta paggianád da sù áddagatán na álliuk megapu sù káru na tatolay, minay ira sù ággianán na ayám, á naganâ si Maria sù kaká nga anâ na nga laláki. Á inappitán na, á pineddá na ta lutung, nga ángngipayyád da ta ipamakád da ta ayám.

Yù ira Daroban nga Mappasingan sù ira Minánnaron ta Karneru

8 Á tán nga gabi ajjan yù ira mináppárák nga naggián ta kakáddapán nga aranni sù ili na
Betlekem, nga matturá nga manaron sù ira karneru ra. 9 Á inikáddagâ na lâ nappasingan
nira yù daroban ni Namarò. Á nanawagán ira sù dalingáráng ni Namarò. Á nerallà yù
assing da.
10 Á kinagi nayù daroban sù ira mináppárák, “Ari kayu maganássing, ta minayà tapè
ipakánnámmù nikayu yù napiá nga dámak. Á magayáyâ ngámin yù ira tatolay megapu
kuna. 11 Ta ajjan tán nga ili nayù ngaw Patul Dabid yù assítay nga kapángngiyanâ
na kunangane, nga umay mangiyígù nikayu. Aggina yù sinullà ni Apu Namarò nga
mammaguray. Aggina si Apu Kiristu nga Yápu tam! 12 Á yawe yù ánnákkilalán naw
kuna. Masingan naw sangaw yù assítay nga náppitán nga nepeddá sù lutung,” kun nayù
daroban.
13 Á kabalin na nakkagi nayù daroban karanniawe, dagarágâ nappasingan yù ira
kábulun na nga naggapu ta lángì. Aru ira, á nakkansion ira nga naddáyaw kâ Apu
Namarò. Á kinagi ra,
14 “Meparáyaw si Apu Namarò ta lángì.
Á yù ira tatolay ta dabbuno nga mamagayáyâ kuna, á mapagimammà ira, tapè napiá yù
ággigiád da!”
15 Á páno nayù ira daroban nga nanoli ta lángì, nakkaká-ubobuk yù ira mináppárák,
á kinagi ra, “Et tamin tuke ta Betlekem, ta et tam innan yù assítay nga inipakánnámmu
ni Apu Namarò nittam,” kud da. 16 Á inapurád da laguk nga nánaw, ta ed da aleran yù
abbing. Á naratang da di Maria kâ Kusè, á nasingad da yù assítay nga nagiddá sù lutung.
17 Á pakasingan nayù ira mináppárák sù assítay, inistoriá ra sù ira darakal na yù kinagi
nayù daroban ni Namarò nira nga meyannung sù abbing. 18 Á napállâ yù ira ngámin nga
nakaginná sù kinagi nayù ira mináppárák. 19 Á si Maria, pinatattam na ta nonò na yù
ngámin nga naginná na, á yáyù ninononò na. 20 Á nánaw yù ira mináppárák, á nanoli ira
sù gián nayù ira ayám da, nga maddáyaw kâ Namarò megapu sù ngámin nga nasingad
da ánna naginná ra, ta napalurò yù ngámin nga kinagi nayù daroban nira.
21 Á sù mekawalu nga ággo nayù assítay, jimittál yù pangugì da kuna, á iningágad da ta
Kesu, ta yáyù kinagi nayù daroban ni Namarò kâ Maria lage na kabussì na.

Paddáyo ni Lákay Simion kâ Apu Namarò

22 Á pappasá na appátapulu nga ággaw áddè sù paganâ ni Maria, jimittál yù ággaw nga
panuppál da sù tunung ni Moyses nga meyannung sù pamakarenu ta babay nga naganâ.
Á minay ira ta Jerusalem, ta umay ira sù mangilin nga kapilliá. Á iniyánge ra yù abbing,
ta iyawâ da kâ Apu Namarò, tapè dumakal, ánna masserbi kuna. 23 Ta ajjan yù netúrâ
nga tunung ni Namarò sù ira ginaká ni Israel, nga kun na, “Ngámin yù ira mapolu nga
meyanâ nga lálláki, meyawâ ira kâ Apu, tapè mangilin ira nga masserbi kuna.” 24 Á ajjan
gapay nga netúrâ sù tunung ta iyánge nayù ira darakal na abbing gapay yù ipeyátáng da
nga duá nga lummun onu duá nga ibbung na kalapáti. Á yáyù sinuppál di Maria kâ Kusè.
25 Á ajjan yù lakalákay nga taga Jerusalem nga mangngágan ta Simion. Napiá nga
tolay si Simion, nga matunung yù panguruk na kâ Namarò, á mepulupulù kuna yù
Mangilin nga Ikararuá. Á ta nabayák nagiddi-iddak ta pamalurò ni Apu sù initabbá na
ngaw sù ira ginaká ni Israel, nga pangiyígù na nira. 26 Á inipakánnámmu nayù Mangilin
nga Ikararuá kâ Simion ta ari matay ta áddè ta arán na pakasingan sù MakKiristu nga
sinullà ni Apu Namarò ta mangiyígù nira. 27 Á iniyánge nayù Mangilin nga Ikararuá si
Simion sù mangilin nga kapilliá. Á yáyù nga ajjan tán si Simion sù paddulò di Maria nga
pangiyánge ra sù abbing, tapè tuppálad da yù tunung ni Namarò nga meyannung kuna.

28 Á pakasingan ni Simion sù abbing, sinubbâ na kâ Maria nga binállo na. Á jináyo na si
Namarò, á kinagi na,
29 “Apu Namarò, ikállà mà, nga aripam mu, á anugutam mu ta matayakin,
ta nakáppagakin, gapu ta pinalurò mu ngin yù initabbám nikán.
30 Ta nasingak ku ngin yù Mangiyígù nga naggapu nikaw,
31 nga sinullà mu ngaw ta umay, á aggina yù mepakánnámmu sù ira ngámin
makkakerumá nga tatolay.
32 Á kunnay sù nawák, aggina yù mamannawák ta nonò nayù ira ari Kudio,
ta ipakánnámmu na nira yù ángngiyígù ni Namarò.
Á yù ira tatolem nga ginaká ni Israel,
meparáyaw ira megapu kuna.”
Yáyù kinagi ni Simion, nga inipakánnámmu nayù Mangilin nga Ikararuá kuna.
33 Á yù ira darakal nayù abbing, napállâ ira sù kinagi ni Lákay Simion nga meyannung
sù abbing. 34 Á nakimállà si Lákay Simion ta iddukan na ira ni Namarò. Á kinagi na
gapay kâ Maria, “Yawe anâ mu yù sinullà ni Namarò. Á aru yù ira ginaká ni Israel
nga meyawáwán megapu kuna, á aru gapay yù ira meyígù megapu kuna. Ta aggina yù
pangurugán, ngam aru yù ira mangipuerá kuna. 35 Á yáyù nga mepalappâ yù nelímak
nga nonò nayù ira tatolay. Á sikaw, mepallà yù daddam mu nga kunnay sù áddujjuk na
nataram nga píká sù baggim,” kun ni Lákay Simion kâ Maria.

Paddáyo ni Bákò Ana kâ Apu Namarò

36 Á ajjan yù bakabákà, nga ábbilinán ni Namarò nga mangngágan ta Ana, nga anâ ni
Panuel, á yù ngaw Lákay Aser yù naggaká kuna. Á áddè sù kamagingáne na, pitu ragun
yù pattádde na sù atáwa na lage na nabálu. 37 Á nabálu paga, nga walupulu ta appâ yù
dagun na. Á ta kággággaw minay sù mangilin nga kapilliá, tapè makimoray kâ Namarò
ánna makimállà kuna ta ággaw ánna gabi. Á nu káruán, linonán na yù pakkákán na. 38 Á
pakasingan ni Bákò Ana kári Maria, jimikkì nira. Á naddáyaw si Bákò Ana kâ Namarò, á
kinagi na yù meyannung sù abbing, nga iddanamán nayù ira ngámin nga taga Jerusalem
ta mamalubbáng sù ira ngámin nga ginaká ni Israel.

Yù Panoli di Kusè ta Nasaret

39 Á kabalid da nattuppál di Maria sù ngámin nga netúrâ nga tunung ni Namarò nga
meyannung sù naganâ ánna yù mapolu nga anâ na, á nanoli ira ta Nasaret, nga ili ra,
sù purubinsia na Galilia. 40 Á simílluâ yù abbing, nga massikan ánna malannapán yù
ammu na, á iniddù ni Namarò.

Nabattáng si Apu Kesu sù Mangilin nga Kapilliá

41 Á ajjan yù kustombare nayù ira darakal ni Apu Kesu nga manoli ta Jerusalem
kádaragun, tapè makipiestá ira sù panaddamán nayù ira ginaká ni Israel sù pattalebák
nayù daroban ni Namarò sù ira naggaká nira ta pamapáte na sù ira Egipto. 42 Á sù
mapulu duá nga dagun ni Apu Kesu, nepulù sù ira darakal na sù ánge ra ta piestá ta
kun na kustombare ra.
43 Á ta kabalin na piestá, nánaw di Maria ta manoli ira ta giád da. Ngam nabattáng yù
abbing ta Jerusalem, á arád da nánnámmuán nayù ira darakal na. 44 Kagiad da ta ajjan sù
ira káruán nga nakipiestá nga mepattoli nira. Á nallakalakák ira ta tangatangággaw. Á
sù pagammâ da, inala-alek da sù ira kanakanáyud da ánna kákkopud da nga nepulupulù
nira. 45 Ngam arád da nálek.

Á sù tádday ággaw, nanoli yù ira darakal ni Apu Kesu ta Jerusalem, ta ed da aleran
yù abbing tán. 46 Á sù mekatallu nga ággaw, naratang da sù mangilin nga kapilliá

nga nepagitubang sù ira lállakalákay nga mamesturu, nga magginná sù kagiad da ánna magiyabbû nira. 47 Á yù ira ngámin nga nakaginná kuna, napállâ ira sù pakánnámmu na ánna yù napiá nga ákkitabbák na sù ira mamesturu.

48 Á pakasingan nayù ira darakal na kuna nga mepagitubang sù ira mamesturu, napállâ ira gapay. Á kinagi ni innò na kuna, “Anâ ku! Ngattá ta kunniaw kingnguám? Nepallà yù burung mi kâ amám nga magala-alek nikaw!” kun na. 49 Á kinagi na nira, “Ngattá ta ala-aleran nawà? Arán naw panò ammu ta máwák nga maggiánà sawe bale ni Ammò ku?” kun na. 50 Ngam arád da nánnámmuán yù kebalinán nayù kinagi na.

51 Á nepanoli si Apu Kesu sù ira darakal na sù giád da ta Nasaret, á napiá yù ángnguruk na nira. Á si innò na, pinatattam na ta nonò na yù ngámin nga kingnguá ni Kesu, nga ninononò na. 52 Á jiminakal yù abbing ánna nassikan yù baggi na ánna nalannapán ta napiá yù ammu na. Á si Apu Namarò ánna yù ira ngámin nga tatolay, ayatán ira kuna.

3

Yù Pangilayalayâ ni Kuan nga Minánnigù
Mattiu 3:1-12; Markus 1:1-8; Kuan 1:19-28

1 Á sù mekamapulu límá nga dagun nayù pammagure ni Sisar* Tiberio ta Roma ánna ngámin nga dabbun, ajjan si Pontius Pilatto nga gubinador ta Judiya. Á si Erodo yù mammaguray sù purubinsia na Galilia. Á si Pilippi nga wagi ni Erodo yù mammaguray sù ira lugár na Ituria ánna Tarakonita. Á si Lisanio yù mammaguray ta Abilena. 2 Á di Annas kâ Kayapas yù ira kátannangán na pári. Á páppári ra, binilin ni Namarò si Kuan nga anâ ni Sakariâ ta paggián na ta kalállammatán.

3 Á pakálâ ni Kuan sù bilin ni Namarò, minay laguk ta ngámin nga lugár nga aranni sù danum na Jordan, nga mangilayalayâ sù ira ngámin nga tatolay ta mabbabáwi ira ánna likuránád da yù narákè nga akka-akkuád da, ánna makirigù ira laguk tapè mepasingan ta pakomán ni Namarò ira sù liwâ da. 4 Ta pinalurò ni Kuan yù inipetúrâ ni Namarò ngaw kâ Isaya, nga kinagi na,

“Ajjan yù makkatakatol ta kalállammatán.
Yaw ikatakátol na: ‘Umayin si Apu! Paránan naw yù dálan na.
Tunungan naw yù pallakarán na.
5 Á munitán naw yù ngámin nga likkong.
Limpián naw yù ngámin nga puddul, tapè pareku yù pallakarán na.
Tunungan naw yù dálan nga nakkillikillu,
Á linísan naw yù ari nalínis,
6 tapè ngámin nga tatolay ta dabbuno,
masingad da laguk yù doban ni Namarò ta mangiyígù nira.’ ”

Yáyù initúrâ ni Isaya ngaw.

7 Á pangilayalayâ ni Kuan, kitáru yù ira tatolay nga minay makirigù kuna, mássiki arád da inibabáwi yù liwâ da. Á yáyù nga kinagi ni Kuan nira, “Kunnay kayu ta ánâ na iráw! Asinni panò nakkagi nikayu ta marigù kayu, tapè ari kayu nakuan mekanakanâ sù pangukum ni Namarò? 8 Nu kuruk nga nabbabáwi kayu, likuránán naw laguk yù narákè nga ággangnguá naw. Á arán naw kagian ta ari kayu mekanâ sù pamagikáru ni Namarò gapu ta si Lákay Abrakam yù naggaká nikayu. Ari yù kesipà naw sù ginaká ni Abrakam yù gapu na nga mesipà kayu nakuan kâ Namarò. Ta nu ikáyâ ni Namarò, ajjan yù awayyá na nga pabbalinan yawe ira batu ta ginaká ni Abrakam, nu makúráng ira nakuan. 9 Á naparánin yù ángngukum ni Namarò, nga kunnay ta wátay nga ipattukák

* **3:1** Yù kebalinán na “Sisar” yù kátannangán nga mammaguray.

ta káyu. Á ngámin nga káyu nga jikkù yù bungá ra, tukáran na ira ánna tuggian na ira," kun ni Kuan.
10 Á pakaginná nayù ira tatolay ta meyannung sù pangukum ni Namarò, iniyabbû da kâ Kuan, "Anni laguk akkuám mi?" 11 Á kinagi na nira, "Yù tolay nga ajjan yù duá nga barawási na, iyawâ na laguk yù tádday sù awán ta barawási na. Á yù tolay nga egga kanan na, isipà na gapay yù awán ta kanan na," kun na. 12 Á ajjan yù ira minátttuki ta buwì, nga minay gapay tapè makirigù ira kâ Kuan. Á iniyabbû da kuna, "Mesturu, anni laguk yù akkuám mi?" kud da. 13 "Nu alawatan naw yù buwì, arán naw passobarán yù apan naw ánnè sù mepángngà," kun na nira. 14 Á ajjan gapay tán yù ira suddálu. Á iniyabbû da kâ Kuan, "Á sikami nga suddálu, anni akkuám mi laguk?" kud da gapay. Á kinagi na nira, "Arán naw akkuán yù ira tatolay ánna arán naw ira iddâ nga ikeká tapè apan naw yù kuártu ra. Á magayáyâ kayu lâ sù sueldu naw," kun na.
15 Á pakaginná nayù ira tatolay sù kinagi ni Kuan, ninononò da yù initabbá ni Namarò nga meyannung sù MakKiristu nga umay mammaguray. Á nakkaká-abbû ira, á kinagi ra, "Ari panò yawe tolay yù MakKiristu nga iddagát tam?" kud da. 16 Á yáyù nga kinagi ni Kuan nira ngámin, "Á sikán, jigutat takayu lâ ta danum. Ngam ajjanin sangaw yù umay nga makáwayyá ánnè nikán, á aringà mepángngà nga mangubbák ta kaddang na sapátù na. Á dumá yù ájjigù na nikayu, ta iyawâ na nikayu yù Ikararuá ni Namarò, nga kunnay ta ipanigù na nikayu. Ngam sikayu nga tumuttul ta liwâ, kunnay ta api yù ipanigù na nikayu, ta mekanakanâ kayu sù pangukum na. 17 Á labbè na, kunnay sù tolay nga mangisâ ta aggì, tapè pakappián na yù aggì sù ággianán na. Á kunnian yù keyarigán nayù ira tatolay, ta passisinnán ni Apu yù ira manguruk ánna yù ira ari manguruk. Á yù ira manguruk, meyígù ira. Ngam yù ira ari manguruk, nga kunnay ta attá nga nesinná sù aggì, metabbà ira sù api nga ari máddà ta áddè ta áddè."
18 Á aru paga yù initabarang ni Kuan sù ira tatolay sù pangilayalayâ na sù napiá nga dámak. Á jinudduák na ira ta pataliád da yù narákè nga ággangnguá ra. 19 Á kinagi ni Kuan gapay kâ Gubinador Erodo ta aru yù liwâ na, nepatalugáring ta ginubâ na sù wagi na si Erodia, nga asípák na. 20 Ngam nappanà nga nalliwâ si Erodo, ta linnapán na yù ngámin nga liwâ na, ta pinukù na si Kuan sù ábbalurán.

Yù Pakirigù ni Apu Kesu kâ Kuan
Mattiu 3:13-17; Markus 1:9-11

21 Á ta panigù ni Kuan sù ira tatolay, lage na napukù sù ábbalurán, jinigù na gapay si Apu Kesu. Á pakimállà ni Apu Kesu, nabbukâ yù lángì. 22 Á minay kuna yù Ikararuá ni Namarò, nga kun na lummun yù baggi na. Á nappáginná yù ngárál ni Namarò, á kinagi na, "Sikaw yù Anâ ku nga iddukak ku, á ayatánà nikaw," kun na.

Yù ira Nelistá nga Naggaká kâ Apu Kesu
Mattiu 1:1-17

23 Á sù pamegapu ni Apu Kesu sù pangituddu na, tallupulungin yù dagun na. Á yù ira tatolay, kagiad da ta anâ ni Kusè.
Á yù káke ni Apu Kesu si Keli.
24 Á yù ammò ni Keli si Matat, yù káke ni Keli si Libi, yù káke na ta siku si Melki, yù káke na ta dulung si Jannay, á yù káke na ta tumang si Kusè.
25 Á yù ammò ni Kusè si Matatias, yù káke ni Kusè si Amos, yù káke na ta siku si Nakum, yù káke na ta dulung si Esli, á yù káke na ta tumang si Naggay.
26 Á yù ammò ni Naggay si Mat, yù káke ni Naggay si Matatias, yù káke na ta siku si Semi, yù káke na ta dulung si Josek, á yù káke na ta tumang si Joda.

27 Á yù ammò ni Joda si Jowanan, yù káke ni Joda si Resa, yù káke na ta siku si Sirubbabel,
yù káke na ta dulung si Salatiel, á yù káke na ta tumang si Neri.
28 Á yù ammò ni Neri si Melki, yù káke ni Neri si Addi, yù káke na ta siku si Kosam, yù
káke na ta dulung si Elmadam, á yù káke na ta tumang si Er.
29 Á yù ammò ni Er si Josiuwa, yù káke ni Er si Elieser, yù káke na ta siku si Jorim, yù káke
na ta dulung si Matat, á yù káke na ta tumang si Libi.
30 Á yù ammò ni Libi si Simion, yù káke ni Libi si Juda, yù káke na ta siku si Kusè, yù káke
na ta dulung si Jonam, á yù káke na ta tumang si Eliakim.
31 Á yù ammò ni Eliakim si Meleya, yù káke ni Eliakim si Minna, yù káke na ta siku si
Mattata, yù káke na ta dulung si Natan, á yù káke na ta tumang si Patul Dabid.
32 Á si Patul Dabid, yù ammò na si Jesse, á yù káke ni Patul Dabid si Obed, yù káke na ta
siku si Boas, yù káke na ta dulung si Salmon, á yù káke na ta tumang si Nassion.
33 Á yù ammò ni Nassion si Amminadab, yù káke ni Nassion si Admin, yù káke na ta siku
si Arni, yù káke na ta dulung si Esron, á yù káke na ta tumang si Peres, nga anâ ni
Juda.
34 Á yù ammò ni Juda si Akup, yù káke na si Isak, yù káke na ta siku si Abrakam, yù káke
na ta dulung si Tera, á yù káke na ta tumang si Nakor.
35 Á yù ammò ni Nakor si Seruk, yù káke ni Nakor si Ragaw, yù káke na ta siku si Peleg,
yù káke na ta dulung si Eber, á yù káke na ta tumang si Selak.
36 Á yù ammò ni Selak si Kaynan, yù káke ni Selak si Arpaksad, yù káke na ta siku si Sem,
yù káke na ta dulung si Noe, á yù káke na ta tumang si Lamek.
37 Á yù ammò ni Lamek si Lákay Matusala, yù káke ni Lamek si Enok, yù káke na ta siku
si Jared, yù káke na ta dulung si Makalaliel, á yù káke na ta tumang si Kenan.
38 Á yù ammò ni Kenan si Enos, yù káke ni Kenan si Set, yù káke na ta siku si Kákay Adan.
Á si Kákay Adan yù anâ ni Apu Namarò.

4

Yù Pamarubá ni Satanas kâ Apu Kesu
Mattiu 4:1-11; Markus 1:12-13

1 Á kabalin na nakirigù ni Apu Kesu kâ Kuan nga Minánnigù, nánaw sù danum
na Jordan. Á nepulù kuna yù Ikararuá ni Namarò, á iniyánge na si Apu Kesu ta
kalállammatán. 2 Á paggián na ta kalállammatán ta appátapulu nga ággaw, pinarubán
ni Satanas nga liwatan. Á ari bulubugá kiminán ta paggián na tán. Á kabalin nayù
appátapulu nga ággaw, nepallà yù bisin na. 3 Á kinagi ni Satanas kuna, “Nu kuruk nga
anâ naka ni Namarò, pabbalinam mu yawe batu ta kanam.” 4 Á simibbák si Apu Kesu, á
kinagi na, “Ajjan yù inipetúrâ ni Namarò nga kinagi na, ‘Ari lâ yù kanan yù ipakkatole
na tolay,’ ” kun na.

5 Á iniyánge ni Satanas si Apu Kesu sù kátannangán nga puddul, á inipasingan na yù ira
ngámin páppatulán ta dabbuno. 6 Á kinagi ni Satanas kuna, “Masingam mu danniawe
ngámin nga nakástá nga páppatulán ta dabbuno. Á iyawâ ku nikaw yù pakáwayyám sù
ira ngámin nga masingam mu. Ta yáyù gemma ngin yù neyawâ nikán, á makáwayyángà
nga mangiyawâ sù gustù nga pangiyawatán. 7 Á sikaw laguk yù pangiyawaták ku nu
mamalittúkak ka nga makimoray ta arubáng ku,” kun ni Satanas kâ Apu. 8 Á simibbák si
Apu Kesu, á kinagi na, “Ajjan yù inipetúrâ ni Namarò nga kun na,
‘Si Apu Namarò lâ yù pakimorayám mu, á aggina lâ yù pangurugám mu!’ ” kun na.

9 Á iniyánge ni Satanas si Apu Kesu ta Jerusalem. Á initun na sù bubbungán nayù
mangilin nga kapilliá. Á kinagi na kuna, “Nu kuruk nga anâ naka ni Namarò, makkassú
ka laguk ta gowang. 10 Ta ajjan yù inipetúrâ ni Namarò nga kun na,
‘Ipataron naka ni Namarò sù ira daroban na.’
11 Á ajjan gapay yù netúrâ nga kun na,
‘Tangngalád daka, tapè ari ka bulubugá manganni, á mássiki nu takkim, ari ira mabi-
garán.’ ”
12 Ngam simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Wan á, ngam ajjan gapay yù netúrâ
ta ‘Arám mu parubán si Apu nga Namarò nikaw,’ ” kun na. 13 Á kabalin ni Satanas
namarubá kâ Apu Kesu ta ngámin nga makkakerumá nga mamalliwâ, á nánawán na
lábbì.

Yù Pamegapu ni Apu Kesu nga Mangilayalayâ ta Galilia
Mattiu 4:12-17; Markus 1:14-15

14 Á nanoli laguk si Apu Kesu ta Galilia. Á ajjan kuna yù pakáwayyá nayù Mangilin
nga Ikararuá ni Namarò. Á nassamâ yù dámak nga meyannung kuna sù ira ngámin nga
páppatulán. 15 Á minay nangituddu sù ira kapilliá ra. Á ngámin ira nga tatolay, naddáyaw
ira kuna.

Yù Panakì nayù ira taga Nasaret kâ Apu Kesu
Mattiu 13:53-58; Markus 6:1-6

16 Á nakáddè si Apu Kesu ta Nasaret nga naddakalán na. Á ta Sabadu nga ággibannák
nayù ira Israel, minay má sù kapilliá ra, ta yáyù kustombare na. Á minay nanáddak
ta arubáng da, ta inikáyâ da nga mabbibbik sù netúrâ nga ubobuk ni Namarò. 17 Á
iniyawâ da kuna yù nalukù nga nangitúratán ni Isaya, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò.
Á binullarán na, á nálek na yù gián nayù ikáyâ na bibbiran nira. Á yawe yù binibbik na:
18 “Yù Ikararuá ni Apu Namarò yù kapulupulù ku.
Ta sinullà nangà ta ek ku ilayalayâ yù napiá nga dámak sù ira pobare.
Á jinok nangà ta ek ku ilayalayâ sù ira nabáluk yù pamalubbáng ni Namarò nira.
Á pagimmulagak ku yù ira buling ánna abbágák ku yù ira marigirigâ.
19 Á ek ku gapay ilayalayâ ta jimittálin yù pangikállà ni Apu sù ira tatolay.”
20 Á kabalin na nabbibbik ni Apu Kesu, nilukù na yù netúratán na bilin, á initoli na sù
nangiyawâ kuna. Á nagitubang laguk, tapè ituddu na nira. Á yù ira ngámin nga tatolay
tán, jinúlangád da. 21 Á kinagi na nira, “Ta pakaginná naw, napalurokin yù ubobuk ni
Namarò nga binibbik ku.” 22 Á yù ira ngámin nga nakaginná, napállâ ira megapu sù
napiá nga ubobuk na, á kinagi ra, “Kuruk nga napiá yù kagian na. Á ari panò aggina yù
anâ ni Kusè?” kud da.
23 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Ikáyâ naw támma kagian nikán yù dán nga nakagi nayù
ira lállakalákay, nga kun na, ‘Doktor, pammapiám mu yù baggim lápay.’ Yáyù kagian naw,
ta arán naw garè kurugan. Á ikáyâ naw nu akkuák ku sawe giát tam yù kunnay sù
narámak naw nga kingngikingnguâ ta Kapernium. 24 Ngam yawe yù kagiak ku nikayu,
ta awán bulubugá ta ábbilinán ni Namarò nga pakimorayád da sù gián nga naddakalán
na. 25 Á ta ángngarigán á, ammu naw yù ngaw nesimmu sù keggá na ngaw ni Elias nu ari
nagurán ta tallu ragun ta gadduá, á nassamâ yù bisin ta ngámin nga dabbun. Á kuruk
ta aru yù ira bálu nga kelián na. 26 Ngam arán na jinok ni Namarò sù ira kagittá na nga
naggián ta Israel, ta jinok na lâ ta en na abbágán yù tádday nga bálu nga ari Kudio, nga
naggián sù ili na Serepta ta lugár na Sidon.

27 "Otturu, sù keggá na ngaw gapay ni Elisio nga ábbilinán ni Namarò, aru yù ira Kudio
nga taga Israel nga naggoggong, á awán bulubugá ta pinammapiá ni Elisio nira, ngam
si Naaman lâ nga taga Siria nga ari Kudio," kun ni Apu Kesu.
28 Á yù ira ngámin nga tatolay sù kapilliá, pakaginná ra sù kinagi ni Apu Kesu,
napporay ira kuna. 29 Á nerallà yù pore ra. Á ikáddagâ da gimikkáng, á ginuggud da. Á
pinalawád da ta ili, á iniyánge ra sù tappáng, tapè itabbà da nakuan. 30 Ngam nattalebák
sù tangngá nayù ira magaru nga tatolay, á nánawán na ira.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Nagunagán
Markus 1:21-28

31 Á nánaw laguk si Apu Kesu ta Nasaret, nga gimitták nga nanoli ta Kapernium sù
purubinsia na Galilia gapay. Á ta Sabadu nga ággibannák da, minay sù kapilliá ra, tapè
tudduán na ira. 32 Á napállâ ira ngámin sù ángngituddu na, á ta makáwayyá gemma yù
ággubobuk na.
33 Á ajjan sù kapilliá yù nagunagán na anitu, á nakkalli, á kinagi na kâ Apu Kesu, 34 "Ye!
Kesu nga taga Nasaret, anni iniyángem saw? Arám mu kami akkuán! Ammu taka. Sikaw
yù mangilin nga naggapu kâ Namarò!" kun nayù anitu. 35 Ngam gimmá ni Apu Kesu
yù anitu, á kinagi ni Apu kuna, "Magimammà ka, á pánawám mu yù tolay!" Á inilappák
na laguk nayù anitu yù nagunagán na ta arubáng nayù ira tatolay, á nallawán kuna. Á
mássiki natombá yù tolay, ngam ari nanganni. 36 Á napállâ yù ira nga naggagammung
tán, á nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, "Anni ngillâ yù pakáwayyá nayù ubobuk na!
Gammán na yù ira anitu, á kurugad da ánna mallawán ira sù nagunagád da!" kud da.
37 Á nassamâ yù dámak nayù kingnguá na sù ngámin nga lugár nga aranni ta Kapernium.

Kitáru yù Pinammapiá ni Apu Kesu
Mattiu 8:14-17; Markus 1:29-34

38 Á kabalin ni Apu Kesu nangituddu nira, nánaw ta kapilliá nga minay sù bale ri Simon
Eduru. Á nakkulikuk yù katugángán ni Simon, á inikomá ra bì kâ Apu Kesu megapu
kuna, ta nerallà yù kulikuk na. 39 Á jimikkì si Apu Kesu sù babay nga nagiddá nga
natakì, á gimmá na yù kulikuk na. Á dagarágâ nakkáppù yù babay, á gimikkáng laguk
nga minay namagon, tapè mepakkákán ira. 40 Á lammak na bilák, iniyánge ra kâ Apu
Kesu nayù ira tatolay yù ira nga máttakì ta makkakerumá nga tulágan. Á simmì na ira
ngámin nga taggitádday, á pinammapiá na ira. 41 Á aru gapay yù ira anitu nga pinalawán
na sù ira nagunagán. Á pallawád da, nakkalli ira, á kinagi ra, "Sikaw yù Anâ ni Namarò."
Ngam gimmá na ira ta arán na inanugù yù pakkagi ra, gapu ta ammu ra ta aggina yù
MakKiristu nga sinullà ni Namarò ta mammaguray.

Pappassiár ni Apu Kesu nga Mangilayalayâ sù Bilin ni Namarò
Markus 1:35-39

42 Á ta alippánnawák, nánaw si Apu Kesu nga minay ta nalappang nga lugár. Á ed da
ala-aleran nayù ira tatolay. Pakálek da kuna, igaggak da nakuan ta arán na ira pánawán.
43 Ngam kinagi na nira, "Pánawát takayu, ta máwák nga ek ku ilayalayâ sù ira káruán
na ili gapay yù napiá nga dámak nga meyannung sù pammagure ni Namarò, ta yáyù
gemma yù gapu na jinok nangà ni Namarò," kun na. 44 Á minay laguk nangilayalayâ sù
ira kapilliá nayù ira Kudio sù ira káruán nga ili ra.

5

Yù Pagágál ni Apu Kesu sù ira Napolu nga Sinudduán na
Mattiu 4:18-22; Markus 1:16-20

1 Á sù tádday ággaw, minay si Apu Kesu sù karek na Bebay na Gennesaret. Á kitáru yù
ira tatolay nga jiminá ddán kuna. Á maddarassil ira, tapè ginnád da yù bilin ni Namarò
nga ilayalayâ na. 2 Á nasingan na yù duá nga barangay nga nereddè sù karagátán, nga
nánawán nayù ira minággissirá, ta ed da baggawán yù ira tabukul da. 3 Á nappittà si
Apu Kesu sù barange ni Simon, á kinagi na ta ipatangngá na yù barangay ta baddì.
Á nagitubang si Apu Kesu nga nangituddu sù ira magaru nga tatolay nga naggián ta
karagátán.
4 Á kabalin ni Apu Kesu nangituddu nira, kinagi na kâ Simon, "Patangngám mu bì tuke
alaram, á itán naw yù ira sansoru tán, tapè makálâ kayu ta aru," kun na. 5 Á simibbák
si Simon, á kinagi na, "Mesturu, tangatangagabi kami sù gabi nga nassansoru, á awán
bulubugá ta nálâ mi. Ngam nu dobak kami, á itám mi laguk," kun na. 6 Á kabalid
da nanuppál sù kinagi na, kitáru yù nálâ da, á maddaggun mapisil yù sansoru ra. 7 Á
pinayápayád da yù ira kábulud da sù tádday nga barangay, ta ed da ira abbágán. Á minay
ira gapay, á pinnu ra yù ira duá nga barangay ta sirá, áddè ta maddaggun ira lummak
sù kárammà nayù kárgá ra.
8 Á pakasingan ni Simon Eduru sù nesimmu, namalittúkak ta arubáng ni Apu Kesu,
á kinagi na kuna, "Pánawám mà, Apu, ta mappasiránà nikaw, ta minálliwákà garè!"
kun na. 9 Ta napállâ di Eduru ánna yù ira kábulun na sù káru nayù sirá nga nálâ da.
10 Á napállâ gapay di Ime kâ Kuan, nga ánâ ni Sebedo nga mepattarabáku kâ Simon sù
tádday nga barangay. Á kinagi ni Apu Kesu kâ Simon, "Ari ka lâ maganássing. Aringin
sirá yù tarabakuan naw, ta dobat takayu ta umay kayu mangapà ta tatolay nga umay
metádday nikán," kun na. 11 Á pakaginná ra sù kinagi na, inireddè da yù ira barange ra
sù karagátán, á nánawád da ngámin tapè tuttulad da si Apu Kesu.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Naggoggong
Mattiu 8:1-4; Markus 1:40-45

12 Á sù tádday ággaw, limibbè si Apu Kesu sù tádday nga ili. Á ajjan tán yù tolay nga
naggoggong. Á pakasingan na kâ Apu, minay namalittúkak nga nallakak ta arubáng na, á
inikomá na kuna, "Apu, nu ikállà mà, á pammapiám mà bì!" kun na. 13 Á sinonnâ ni Apu
Kesu yù limá na, á sinámmì na yù naggoggong, á kinagi na, "Wan gemma. Mammapiá
ken!" kun na. Á dagarágâ nammapiá yù tolay sù tulágan na. 14 Á sinaddánán ni Apu
Kesu, á kinagi na kuna, "Arám mu iparámak yawe kingnguâ nikaw. Em mu lâ ipasingan
yù baggim sù pári, tapè mánnámmuán na ta nári ngin yù tulágam mu. Á ipeyátáng mu
kuna yù kinagi ni Moyses, nga netúrâ sù tunung na, tapè manguruk gapay yù ira tatolay
ta kuruk nga nammapiá ken," kun ni Apu Kesu kuna.
15 Á mássiki nu kinagi ni Apu Kesu sù tolay ta arán na iparámak yù nesimmu kuna,
ngam nassamâ paga yù dámak nga meyannung sù kingnguá ni Apu Kesu, á kitáru yù
ira jimibbuáng kuna, tapè maginná ra yù ituddu na ánna pammapián na ira gapay sù ira
tulágad da. 16 Á nallillì sù ira tatolay, á minay nga kunnay sù kustombare na ta nalappang
nga lugár nga makimállà kâ Namarò.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Tolay nga Nabbannak yù Baggi na
Mattiu 9:1-8; Markus 2:1-12

17 Á sù tádday ággaw nga pangituddu ni Apu Kesu, aru yù ira tatolay nga magginná
kuna. Á ajjan gapay yù ira Parisio ánna yù ira mangituddu sù tunung ni Moyses,
nga naggapu ta ngámin nga ili sù ira purubinsia na Galilia ánna Judiya ánna yù ili na
Jerusalem gapay. Á ajjan kâ Apu Kesu yù ámmagaddátu ni Namarò nga mamammapiá
sù ira máttakì. 18 Á limibbè laguk yù ira mangisu sù tolay nga nabbannak yù baggi na.

Á itallung da nakuan sù balay, tapè ipeddá ra ta arubáng ni Apu Kesu. 19 Ngam arád da
máwayyá gapu sù káru na tatolay. Á yáyù nga iniyunè da ta atà na balay, á binobbotád da
yù atà. Á inilabbû da yù matakì nga inayáyud da nga pineddá sù arubáng ni Apu Kesu.
20 Á pakasingan ni Apu Kesu sù kingnguá ra, natákál na yù ángngikatalà da kuna. Á kinagi
na laguk sù matakì, "Kopun, napakomá ken sù ira liwiliwâ mu," kun na.
21 Á pakaginná ra sù kinagi ni Apu Kesu, nakkaká-anasâ yù ira mangituddu sù tunung
ni Moyses ánna yù ira Parisio nga ajjan tán, á kinagi ra, "Tolay lâ yaw, á ngattá, ta
igittá na yù baggi na kâ Namarò, ta asinni panò yù mamakomá ta liwâ nu ari lâ si
Namarò? Ngattá, ta kunniaw yù ággubobuk na!" kud da. 22 Ngam ammu ni Apu Kesu
yù nononopad da, á simibbák nira, á kinagi na, "Ngattá, ta kunnian yù nononopan naw!
23 Anni panò yù ikáyâ naw nakuan nga kagiak ku sù tolay nga kun na natay yù baggi
na? Ta mabbábáng kayu megapu sù kinagì kuna nga, 'Napakomá ngin yù ira liwiliwâ
mu.' Á nu kuk ku lâ, 'Gumikkáng ka, á mallakák ka,' á manguruk kayu panò? 24 Ngam
nu masingan naw ta nammapiá yawe tolay megapu sù ubobuk ku, á kánnámmuán naw
laguk ta makáwayyángà gapay sawe dabbuno nga mamakomá ta liwâ, sikán nga Kaká
na ngámin na tatolay," kun ni Apu Kesu nira.
Á kinagi na laguk ni Apu Kesu sù matakì, "Yáyù nga kagiak ku nikaw. Gumikkáng ka.
Apam mu yù nagiddám mu, á lubbè ka ta balem," kun na. 25 Á dagarágâ gimikkáng yù
matakì ta arubáng da ngámin. Á inâ na yù nagiddán na, á nánaw ta lubbè ta bale na, nga
maddáyaw kâ Namarò. 26 Á ngámin yù ira nakasingan, nerallà yù kapállâ da, á naddáyaw
ira gapay kâ Namarò. Á kinagi ra, "Nasingat tam yù kuruk nga makapállâ ta ággawo!"
kud da ngámin.

Pagágál ni Apu Kesu kâ Libi
Mattiu 9:9-13; Markus 2:13-17

27 Á kabalin ni Apu Kesu namammapiá sù tolay nga nabbannak yù baggi na, nánaw
laguk. Á pallakák na, nasingan na yù tolay nga mangngágan ta Libi, nga minátttuki ta
buwì, nga nagitubang sù upisína na. Á kinagi ni Apu Kesu kuna, "Tuttulam mà," kun
na. 28 Á dagarágâ gimikkáng si Libi, á nánawán na ngámin yù kukuá na tán, á siminuttul
kuna.
29 Á inapà na laguk ni Libi yù ira kákkopun na ánna di Apu Kesu sù bale na, tapè
mepallálláng ira kuna nga mangiparáyaw kâ Apu Kesu. Á aru yù ira kákkopun ni Libi
nga minay, nepatalugáring sù ira kábulun na nga minátttuki ta buwì.
30 Á pakasingan nayù ira Parisio ánna yù ira kábulud da nga mangituddu sù tunung
ni Moyses ta mepallálláng di Apu Kesu ta gián ni Libi, naddagaragim ira sù ira sinud-
duán ni Apu Kesu. Á kinagi ra nira, "Ngattá, ta mepallálláng kayu sù ira minálliwâ,
nepatalugáring sù ira minátttuki ta buwì!" kud da nira. 31 Á si Apu Kesu yù simibbák
nira, á kinagi na, "Ari yù ira napiá yù gawagawáyád da yù magáwák ta minángnguru, nu
ari galâ yù ira máttakì. 32 Á yáyù iniyángè saw, ta ek ku pabbabawian yù ira minálliwâ.
Aringà umay nga magágál sù ira nga kagiad da ta awán ta liwâ da, nu ari galâ ta umayà
nga magágál sù ira nga ammu ra yù liwâ da, tapè mabbabáwi ira," kun na.

Yù Meyannung sù Kustombare ra nga ari Kumán ta Pakimállà da kâ Namarò
Mattiu 9:14-15; Markus 2:18-20

33 Á ajjan yù ira nga minay nagiyabbû kâ Apu Kesu, á kinagi ra, "Yù ira makituddu kâ
Kuan nga Minánnigù, sigídá ra ngilinan yù ággaw nga ari ira kumán tapè makimállà ira kâ
Apu Namarò. Á kunnian gapay yù kustombare nayù ira makikultu sù ira Parisio. Ngam
yù ira makituddu nikaw, sigídá ira kumán ánna ámminum. Ngattá ta arád da tuttulan

yù kustombare nga ari kumán?" kud da. 34 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, "Á ta ángngarigán, nu ajjan yù bodá, á yù ira álliuk nga makibodá, arád da gemma lonán yù pakkákád da, ta mepallalálláng ira ngámin sù nobiu. Á ajjanakin lâ paga nga kunnay sù nobiu sù ira makituddu nikán. Á yáyù nga kumán ira. 35 Ngam duttál yù ággaw nga kepánò nira, á yáyù nga lonád da laguk yù pakkákád da megapu sù daddam da nikán," kun na.

Yù Keyarigán nayù Dán nga Kustombare ánna Bagu
Mattiu 9:16-17; Markus 2:21-22

36 Á kinagi na paga ni Apu Kesu yù tádday nga ángngarigán na, tapè ipakánnámmu na nira ta ari máyâ nu tuttulad da yù dán nga kustombare ra nu ikáyâ da nga tumuttul sù bagu nga ituddu na. Á kinagi na, "Awán ta magappíl ta bagu sù dán. Á nu kunnian yù akkuán na nakuan, mapittang yù dán, á mapisil, ta ari negittá gapay yù bagu sù dán. 37 Á ta kunnian gapay sù ira mappadday ta binaráyáng. Awán ta mangipay ta tabbuk na úbas sù dán nga ággianán na nga tabbì, marakè mabattâ sangaw yù tabbì. Á metabbà laguk yù tabbuk, á kengá lâ yù binaráyáng ánna yù ággianán na gapay. 38 Ngam yawe yù máwák nga akkuád da. Ipe ra yù bagu nga tabbuk ta bagu nga ággianán na nga tabbì," kun na. 39 Á kinagi na gapay yù meyannung sù tolay nga molang na patalián yù dán nga ággangnguá na, nga kun na, "Á ta ángngarigán, nu ajjan yù tolay nga mamissán, á nu napenám sù dán, arán na ikáyâ yù bagu, gapu ta kagian na ta napiá yù dán ánnè sù bagu."

6

Yù Meyannung ta Sabadu, nga Ággibannák da
Mattiu 12:1-8; Markus 2:23-28

1 Á tádday nga Sabadu, nga ággibannák nayù ira Kudio, nallakák di Apu Kesu nga mattalebák ta ákkomanán. Á yù ira makituddu kuna, inurù da yù bungá na ammay, á binussilád da ta jinum da. 2 Á pakasingan nayù ira Parisio sù kingnguá ra, inibúyá ra ira, nga kud da, "Ngattá, ta magiurù kayu ta ammay sù ággaw nga ággibannák? Ta kunnay ta maggaták kayin, á arán na anugutan nayù tunung tam yù maggaták sù ággaw nga ággibannák," kud da.

3 Á simibbák si Apu Kesu nira, á kinagi na, "Á arán naw panò paga binibbik yù kingnguá ra ngaw di Patul Dabid ánna yù ira kábulun na ta kabisid da? 4 Simillung si Dabid sù bale ni Namarò, á inâ na yù pán nga mangilin nga meyátáng kâ Apu, á kinán na, á iniyawâ na gapay sù ira kábulun na. Á kagian nayù tunung tam ta awán ta makáwayyá nga makkákán nu ari galâ yù ira pári. Ngam arán na liwâ ni Dabid, mássiki nu kinán na ánna inipamakán na sù ira kábulun na." 5 Á kinagi ni Apu Kesu paga, "Sikán, nga Kaká na ngámin na tatolay, sikán yù makáwayyá nga makkagi sù mepángngà ánna mepugik nga akkuán na tolay sù ággaw nga ággibannák," kun na.

Pamammapiá ni Apu Kesu sù Tolay nga Nassesseng yù Limá na
Mattiu 12:9-14; Markus 3:1-6

6 Á sù tádday nga Sabadu, nga ággibannák, minay si Apu Kesu sù kapilliá na Kudio, tapè mangituddu. Á ajjan tán yù tolay nga nassesseng yù limá na nga jiwanán, nga arán na masonnâ. 7 Á yù ira Parisio ánna yù ira mangituddu sù tunung ni Moyses, sinissimmurád da si Apu Kesu, tapè masingad da nu mamammapiá sù ággaw nga ággibannák, ta ikáyâ da nga ikeká. 8 Ngam ammu ni Apu Kesu yù nonopad da. Á kinagi na sù tolay nga nassesseng limá na, "Kopun, e ka bì manáddak sawe arubáng mi," kun na. Á gimikkáng yù laláki nga minay nanáddak sù gián ni Apu Kesu.

9 Á keggá nayù tolay nga nassesseng limá na ta arubáng da, kinagi na laguk ni Apu
Kesu sù ira tatolay, “Ajjan bì iyabbû ku nikayu. Anni yù anugutan nayù tunung nga
akkuát tam sù ággaw nga ággibannák? Abbágát tam yù ira kábulut tam, onu akkuát tam
ira? Anni yù kustu nga akkuát tam? Yù panole tam ta tolay onu pamapáte tam?” kun
na. 10 Á iningan na yù ira ngámin nga ari makkituk. Á kinagi na laguk sù tolay nga
nassesseng yù limá na, “Sonnatám mu yù limám,” kun na. Á sinonnâ na. Á ta panonnâ
na kuna, dagarágâ nammapiá ngin. 11 Ngam yù ira Parisio ánna yù ira mangituddu sù
tunung, nepallà yù pore ra kâ Apu Kesu, á nakkaká-ubobuk ira nu anni yù akkuád da
kuna.

Panullà ni Apu Kesu sù ira Mapulu duá nga Minángngilayalayâ
Mattiu 10:1-4; Markus 3:13-19; Kingnguá 1:12-13, 26

12 Pappasá na yaw, giminon si Apu Kesu ta puddul, tapè umay makimállà kâ Namarò.
Á tangatangagabi nga nakimállà tán. 13 Á ta alippánnawák, inagálán na yù ira makituddu
kuna, á sinullà na nira yù ira mapulu duá, nga iningágan na ta minángngilayalayâ.
14 Aggira di Simon nga iningágan na ta Eduru, ánna yù wagi na nga si Andares, á di Ime
kâ Kuan, di Pilippi kâ Bartolome, 15 di Mattiu, kâ Tomâ, á si Ime nga tádday, nga anâ ni
Alpio, ánna si Simon nga tádday nga abbúnad da ta Mengal sù ággubobuk da, 16 á si Kudas,
nga anâ ni Ime, ánna si Kudas Iskariote, nga nabbalin nga mappagápù kâ Apu Kesu sù
ira Kudio nga nalussaw kuna.

Yù Pangituddu ni Apu Kesu ánna Pamammapiá na sù ira Máttakì
Mattiu 4:23-25

17 Kabalin ni Apu Kesu nanullà nira, minutù ira ngámin sù puddul nga minay ta aláwa
nga lugár. Á ajjan nga naggagammung tán yù ira káruán nga makituddu kuna ánna yù
ira magaru gapay nga naggapu ta Jerusalem ánna káruán nga ili gapay sù purubinsia na
Judiya, ánna yù ira nga naggapu sù duá nga ili ta aggik na bebay, nga Tiro ánna Sidon,
tapè maginná ra yù ituddu na ánna iddagád da yù pamammapiá na sù tulágad da. 18 Á
minay gapay yù ira buruburionán nayù ira anitu, á pinammapiá na ira gapay. 19 Á yù
ira ngámin nga magaru, pinarubád da siniggek si Apu Kesu. Á ngámin yù ira naniggek
kuna, nammapiá ira megapu sù ámmagaddátu na.

Yù ira Pagayáyatan ni Namarò ánna yù ira Pagikaruan na
Mattiu 5:1-12

20 Á nallipay si Apu Kesu sù ira makituddu kuna, á kinagi na nira,
“Napiá yù ággián naw, sikayu nga tumulù nga magáwák!
Ta mapagayáyâ kayu sangaw, gapu ta mesipà kayu sù pammagure ni Namarò.
21 “Napiá yù ággián naw, sikayu nga makkaragâ nga makituddu nikán ánna manuppál
sù ipakuá ni Namarò nikayu!
Mapagayáyâ kayu sangaw, gapu ta pakáppagan na kayu sangaw ni Namarò, nga
kunnay sù mabisin, nga mappálâ ta kanan na.
Á napiá yù ággián naw, sikayu nga maraddam nga makkulè!
Ta pagayáyatan na kayu sangaw ni Namarò, á maggagálà kayu.
22 “Napiá yù ággián naw, nu malussaw yù ira tatolay nikayu, ánna manakì ira nikayu
ánna iluddè da kayu, ánna paraparáketad da kayu megapu sù pangikatalà naw ánna
panuttul naw nikán nga Kaká na ngámin na tatolay, ta mapagayáyâ kayu sangaw.
23 Naggittá yù ira manigirigâ nikayu sù ira ngaw naggaká nira, ta yáyù gapay yù
kingnguá ra ngaw sù ira ngaw ábbilinán ni Namarò. Á nu kunnian yù akkuád da nikayu,
paguráyán naw. Magayáyâ kayu laguk sù dattál nayù ággaw nga panigirigâ da nikayu.
Ayatán kayu lâ nga kunnay ta mattatála megapu sù ayâ na, ta aru yù napiá nga bálà naw

nga pinakappián ni Namarò ta lángì, nga málâ naw sangaw nu lubbè kayu tán," kun ni Apu Kesu.

24 Á kinagi na paga,
"Ngam sikayu nga maríku. Bay e! Makállállà kayu,
ta ikatalà naw lâ yù karíku naw, nga ari gemma mannanáyun.
Nálâ nawin yù napiá nga ikáyâ naw ánna yù napiá nga ággián naw sawe dabbuno, á yáyù áddè na.
25 "Bay e! Makállállà kayu, sikayu nga sigídá makákkáppagin,
ta kagian naw ta napiá kayu ánna awán ta máwák naw.
Ta kunnay kayu sangaw ta mabisin, gapu ta yáyù pagáddekán nayù pagayáyâ naw.
Bay e! Makállállà kayu, sikayu nga sigídá maggagálà kunangan,
ta kagian naw ta napiá kayu nga awán bulubugá ta ikaburung naw.
Maburung kayu sangaw ta liwâ naw, á mepallà sangaw yù daddam naw ánna pakkulukulè naw,
gapu ta linonán naw yù awayyá naw nga mabbabáwi.
26 "Bay e! Makállállà kayu lâ nu dayáwad da kayu nayù ira ngámin nga tatolay, gapu ta kunnian gapay yù paddáyo nayù ira ngaw naggaká nikayu sù ira ngaw mattá-ábbilinán nga nakkagi ta naggapu kâ Namarò yù bilid da, ngam ari kuruk, ta nassirisiri ira."

"Iddukan naw yù ira Makiramá nikayu."
Mattiu 5:38-48; 7:12a

27 Á kinagi ni Apu Kesu paga, "Ngam sikayu nga magginná sù kagiak ku, iddukan naw yù ira makiramá nikayu. Á ikállà naw yù ira malussaw nikayu. 28 Kiddawan naw kâ Namarò yù allà na sù ira mangigagek nikayu, tapè pakomán ni Apu ira. Á makimállà kayu megapu sù ira manigirigâ nikayu. 29 Á nu ajjan yù tolay nga mallappák nikayu, ari kayu mabbálà, mássiki nu palapalingngian na kayu. Á nu ajjan yù maggubâ ta gámì naw, paguráyán naw lâ. Iyawâ naw paga yù barawási naw kuna gapay nu apan na paga. 30 Iddán naw yù ira ngámin nga makkiddaw nikayu. Á nu ajjan yù mangâ ta kukuá naw, paguráyán naw nu arán na itoli. 31 Á yù napiá nga ikáyâ naw nga akkuán nayù ira kábbulun naw nikayu, yáyù lâ akkuán naw nira.

32 "Á nu yù ira lâ nga mangiddù nikayu yù iddukan naw, bálatan na kayu panò ni Namarò? Ari gemma, ta mássiki yù ira nga mangnguá ta narákè, iddukad da gapay yù ira mangiddù nira. 33 Á kunnian gapay, nu yù ira lâ nga mangabbák nikayu yù abbágán naw, bálatan na kayu panò ni Namarò? Ari gemma, ta mássiki yù ira minálliwâ, kunnian gapay yù akkuád da. 34 Á nu yù ira lâ nga ammu ra nga mappagá yù pagatukán naw, dayáwan na kayu panò ni Namarò? Ari gemma, ta mássiki yù ira minálliwâ, makkakápagatù ira gapay sù ira nga ammu ra mappagá.

35 "Ngam sikayu, máwák naw iddukan yù ira ngámin nga kábulun naw, mássiki yù ira malussaw nikayu, ánna ikállà naw ira. Á mappagatù kayu sù ira ngámin nga makkiddaw, mássiki yù ira nga arád da máwayyá nga itoli nikayu. Á nu kunnian yù akkuán naw, dakal yù bálà naw ta lángì. Á mabbáli kayu ta ánâ ni Apu Namarò nga Kotunán, gapu ta kunnian gapay yù akkuán na. Ta ikákkállà na yù ira narákè gapay ánna yù ira ari mabbalabálà kuna. 36 Párigán naw laguk si Namarò nga Yáma naw, á mangikállà kayu ta kunnay kuna, ta nepallà yù allà na," kun ni Apu Kesu.

Arát tam laguk Ibúyá yù ira Kábulut tam
Mattiu 7:1-5

37 Á kinagi ni Apu Kesu, "Arán naw panunnután yù ira kábulun naw, ánna arán naw ira pagikaruan. Á si Namarò, arán na kayu panunnután, ánna arán na kayu pagikaruan.

Pakomán naw yù ira kábulun naw, á pakomán na kayu laguk ni Namarò. 38 Á iyawâ naw
sù ira kábulun naw yù ángngabbák naw nira. Á si Namarò, iyawâ na gapay nikayu yù
napiá nga tappangan na, nga inittà na, nga pinnu na, nga pinallábi na nga arán na kinarì.
Ta igittá ni Namarò yù tappang na sù tappang naw, á kunnay sù tappangan naw ta iyawâ
naw sù ira kábulun naw, kunnian gapay yù tappangan ni Namarò nga iyawâ na nikayu."
39 Á nagángngarigán si Apu Kesu, á kinagi na nira, "Nu ajjan yù buling, máwayyá na
panò nga aggina yù mamulù sù kabbulun na nga buling? Ari gemma, ta mesawwâ ira
duá ta abbû, gapu ta arád da masingan yù angayád da. 40 Á kunnian gapay sù makituddu,
nga ari makáwayyá ánnè sù mesturu na. Ngam sangaw nu ammu na ngámin yù netuddu
kuna, á megittá sù mangituddu kuna."
41 Á nagángngarigán si Apu Kesu ta meyannung sù ira nga makkakagi sù ira kábulud da,
á kinagi na, "Ngattá, ta ibúyá naw yù baddì nga apuling sù matá nayù kabbulun naw,
ngam arán naw matagenà yù karakal nayù apuling nga ajjan ta matá naw! 42 Máwayyá
naw panò nga kagian sù kabbulun naw, 'Kopun, ápulingát taka,' ngam ajjan ga yù dakal
nga apuling ta matá naw? Áppè pípiá kayu! Napiá nu mapolu bì irián naw yù dakal
nga apuling ta matá naw, tapè masingan naw ta napiá, á mári naw gapay yù baddì nga
apuling sù matá nayù kabbulun naw."

Yù Kebalinán nayù Káyu ánna yù Bungá na
Mattiu 7:16-20; 12:33-35

43 Á kinagi na paga ni Apu Kesu, "Yù napiá nga káyu, ari mabbungá ta jikkù. Á yù jikkù
nga káyu, ari mabbungá ta napiá. 44 Ta tákkilalát tam yù káyu megapu sù bungá na. Á arát
tam gemma málâ yù lubbán sù guráwing. Á arát tam gemma málâ yù bayábà sù baribbì.
45 Á kunnian gapay, napiá lâ yù akkuán nayù napiá nga tolay, nga naggapu ta napiá nga
nonò na. Á narákè yù akkuán nayù narákè nga tolay nga naggapu ta narákè nga nonò
na. Ta akkuán na tolay yù nononopan na, á yáyù gapay yù ubobugan na."

Yù Keyarigán nayù Manguruk ánna yù ari Manguruk
Mattiu 7:24-27

46 Á kinagi na paga ni Apu Kesu, "Ngattá, ta kagian naw ta sikán yù yápu naw, ta 'Apu,'
kun naw lâ nikán, ngam arán naw kurugan yù kagiak ku nikayu! 47 Á yù ira tatolay
nga umay nikán, nga magginná sù kagiak ku ánna kurugad da, á kagiak ku nikayu yù
keyarigád da. 48 Kunnay ira ta nabbalay, nga alaram yù kinokkobán na. Á pakatunù na
sù batu ta unak, yáyù pamatáddagán na sù kallang na. Á nu maddakal yù danum, malítù
yù balay ánna masikan yù agì na danum. Ngam ari meburuk yù balay, gapu ta maláddá
yù kapadde na. 49 Ngam yù tolay nga makaginná sù kagiak ku nga arán na kurugan,
kunnay sù nabbalay, nga ababbaw yù inikokkok na sù kallang na, nga pinatáddak na lâ
sù dabbun. Á paddakal nayù danum, nalítù yù dabbun, á nagagì yù danum sù gián nayù
bale na. Á dagarágâ nakutukutáng yù balay nga neburuk, á kengá lâ."

7

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Aripan nayù Kapitán nga taga Roma
Mattiu 8:5-13

1 Kabalin na nattuddu ni Apu Kesu sù ira tatolay nga nagginná, nánaw nga minay ta ili
na Kapernium. 2 Á naggián tán yù ari Kudio, nga kapitán na suddálu nga taga Roma. Á
ajjan kuna yù aripan na nga iddukan na ta napiá, nga magisassay matay.
3 Á pakarámak nayù kapitán ta ajjan tán si Apu Kesu, jinok na kuna yù ira karakalán na
Kudio ta ed da agálán bì ta umay nga mamammapiá sù aripan na nga matakì. 4 Á dakkì
da kâ Apu Kesu, inikomá ra kuna ta abbágán na yù kapitán. Á kinagi ra, "Apu, mássiki

nu ari Kudio yù kapitán, kuruk nga napiá nga tolay, 5 ta nepallà yù allà na nittam nga
Kudio, ta aggina yù nappapadday sù kapilliá tam," kud da. 6 Á nepulù laguk si Apu Kesu
nira.
Á pakáranni di Apu Kesu sù bale nayù kapitán, jinok nayù kapitán yù ira kopun na ta ed
da ira dapunan. Á kinagi ra kâ Apu Kesu, "Apu, paguráyám mu lâ kanu, ta mappasirán
yù kapitán nikaw, nu umay ka ta bale na. 7 Á yáyù gapay yù gapu na nga arán na ángay
panápun nikaw, ta ammu na nu magubobuk ka lâ, á mammapiá yù aripan na. 8 Ta
aggina gapay yù tolay nga manuppál sù kagian nayù maddok kuna. Á ajjan gapay yù ira
suddálu na, nga manuppál sù kagian na. Nu kagian na sù tádday, 'Mánaw ka,' á dagarágâ
mánaw. Á nu kagian na sù tanakuán, 'E ka saw,' á dagarágâ umay. Á nu ajjan yù kagian
na sù aripan na, dagarágâ kurugan na. Á yáyù nga ammu na ta matuppál gemma yù
kagiam mu," kud da.
9 Á pakaginná ni Apu Kesu sù kinagi ra nga bilin nayù kapitán, napállâ sù ángngikatalà
na kuna. Á nallipay sù ira aru nga tatolay nga mepulupulù kuna, á kinagi na nira, "Awán
ta naratang ku nga mangikatalà nikán, mássiki sù ira ngámin kábulut tam nga ginaká ni
Israel, nga kunnay sù kapitán yù ángngikatalà na nikán!" kun na. 10 Á panoli nayù ira
jinok nayù kapitán ta bale na, nasingad da ta nammapiá ngin yù aripan na.

Yù Pamaginnanole ni Apu Kesu sù Bagitolay nga Anâ nayù Bálu

11 Á manganánnuán, minay si Apu Kesu ta ili na Nen. Á nepulupulù kuna yù ira
makituddu kuna ánna yù ira magaru nga tatolay. 12 Á pakáranni ra sù áttallungán nayù ili,
nerapunád da yù magaru nga tatolay nga naggapu ta ili nga umay mananam. Á yù natay
yù laláki nga tátádday nga anâ na babay nga nabálu. Á nepulù nira gapay yù babay.
13 Á pakasingan ni Apu Kesu sù babay nga yená nayù natay, nepallà yù allà na kuna.
Á kinagi na kuna, "Ari ka bì makkulè," kun na. 14 Á minay si Apu Kesu sù ira nangáttu sù
natay, á sinámmì na yù lungun na, tapè magginnà ira. Á pagginnà da, nagubobuk si Apu
Kesu sù bagitolay nga natay, á kinagi na kuna, "Ilû, gumikkáng ka." 15 Á dagarágâ nga
gimikkáng yù bagitolay, nga magubobuk nira. Á initoli na laguk ni Apu Kesu sù yená
na. 16 Á maganássing yù ira ngámin nga tatolay tán, á nerallà yù kapállâ da. Á naddáyaw
ira kâ Apu Namarò, á kinagi ra, "Ajjan yù jimittál nittam nga makáwayyá nga ábbilinán
ni Namarò," kud da. Á kinagi ra gapay, "Napiá ta arán na ittam náttamán ni Namarò nga
tatole na, ta en na ittam sinullúnán," kud da.

Yù Bilin ni Apu Kesu kâ Kuan nga Minánnigù
Mattiu 11:1-6

17 Á paginnanole nayù bagitolay, nassamâ yù dámak nga meyannung sù kingnguá ni
Apu Kesu ta ngámin nga ili sù purubinsia na Judiya ánna yù ira ngámin nga babálay. 18 Á
narámak gapay ni Kuan nga Minánnigù, gapu ta minay yù ira sinudduán na sù gián na ta
ábbalurán nga makkagi kuna. 19 Á yáyù nga inipágál ni Kuan yù duá nga sinudduán na.
Á jinok na ira ta ed da iyabbû kâ Apu Kesu nu aggina yù patul nga initabbá ni Namarò
nga umay mammaguray, onu ajjan lâ paga tanakuán nga iddagád da.
20 Á labbè nayù ira nabilin ni Kuan ta gián ni Apu Kesu, kinagi ra kuna, "Si Kuan nga
Minánnigù yù naddok nikami, ta em mi iyabbû nikaw nu sikaw yù umay mammaguray,
onu iddagám mi lâ paga yù tanakuán?" kud da. 21 Á negiddán ta keggá ra yù pangnguá
ni Apu Kesu sù aru nga makapállâ, ta aru yù ira máttakì nga pinammapiá na ta tulágad
da nga makkakerumá, á pinalawán na yù ira nattaliponak sù ira tatolay. Á aru gapay yù
ira buling nga pinakasingan na.

22 Á simibbák si Apu Kesu laguk sù ira jinok ni Kuan, á kinagi na, “Manoli kayu kâ
Kuan, ta en naw kagian kuna yù nasingan naw ánna naginná naw saw, ta makasinganin
yù ira ngaw buling, á makalakák yù ira ngaw pilay. Nammapiá yù ira ngaw naggoggong,
á makaginná ngin yù ira ngaw kitul. Naginnanolayin yù ira natay. Á nelayalayâ sù ira
makállállà yù napiá nga dámak. 23 Á kagian naw gapay kuna ta magayáyâ yù tolay nga
ari mabbábáng nga mangikatalà nikán,” kun ni Apu Kesu.

Yù Kinagi ni Apu Kesu nga Meyannung kâ Kuan
Mattiu 11:7-15

24 Á ta páno nayù ira binilin ni Kuan, kinagi ni Apu Kesu sù ira magaru nga tatolay
yù meyannung kâ Kuan, nga kun na, “Anni panò yù en naw iningan ta kalállammatán?
Ikáyâ naw panò masingan yù mimì nga mepayapayák ta paddák? 25 Á nu ari, anni laguk?
En naw panò iningan yù tolay nga nabbísti ta nakástá? Ngam ari! Ta yù ira nabbísti ta
nakástá, maggián ira ta palásiu na patul, nga awán bulubugá ta awágad da.
26 “Á anni laguk yù kuruk nga en naw iningan? En naw panò iningan yù ábbilinán ni
Namarò? Wan, á kuruk gemma! Ta si Kuan yù kotunán ánnè sù ira ngámin nga káruán
nga ábbilinán. 27 Aggina yù ubobugan ni Namarò sù inipetúrâ na ngaw nga kunniaw:
‘Yawe yù ábbilinák ku nga dobak ku ta mapolu ánnè nikaw,
tapè ituddu na sù ira tatolay yù akkuád da nakuan,
tapè dán nga naparán ira sù labbè mu.’
28 Á kuruk yawe nga kagiak ku nikayu, nga awán ta tolay nga neyanâ sawe dabbuno
nga napiá ánnè kâ Kuan. Ngam yù kagukában nga tolay nga mesipà sù pammagure ni
Namarò, aggina yù napiá ánnè kâ Kuan, megapu sù allà ni Namarò.”
29 Á yù magaru nga tatolay, mássiki yù ira minálliwâ, nepatalugáring sù ira magâ ta
buwì nga mangilogò, nagayáyâ ira ngámin ta pakaginná ra sù pangituddu ni Kuan sù
bilin ni Namarò. Á kinuruk da yù ubobuk ni Namarò nga kinagi ni Kuan, á yáyù nakirigù
ira kuna. 30 Ngam yù ira Parisio ánna yù ira mangituddu sù tunung ni Moyses, inipuerá
ra yù ure ni Namarò nira, á nanakì ira nakirigù kâ Kuan.

Yù ira Manakì sù ira Ábbilinán ni Namarò
Mattiu 11:16-19

31 Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Á sikayu, anni laguk yù pangiyarigák ku nikayu?
Anni yù keyarigán naw? 32 Kunnay kayu sù ira ábbing nga makkukkul ta dápun. Á kagian
nayù ira káruán sù ira kábulud da, ‘Naggássá kami, tapè mattála kayu nakuan, ngam
manakì kayu. Á kinagi mi ta makkulè kami nga áppa-áppè mananam, ngam manakì
kayu gapay!’ kud da. 33 Á sikayu yù kagittá ra, ta jimittál si Kuan, á manakì kayu kuna,
á lillibatan naw, ta kagian naw ta nagunagán, gapu ta dumá yù kanan na sù kanan
naw, ánna ari bulubugá mamissán. 34 Á minayà laguk, sikán nga Kaká na ngámin na
tatolay, nga naporián kâ Kuan, nga mepallálláng nga mepámminum nikayu. Á manakì
kayu gapay nikán. Á paliwatan nawà, ta kagian naw ta kitadullágà ánna magilellaw. Á
paliwatan nawà gapay megapu ta pakikopuk ku sù ira minálliwâ, nepatalugáring sù ira
minátttuki ta buwì.
35 “Ngam yù ira nga manguruk nikán, ipakánnámmu ra ta napiá ánna masírik yù bilin
ni Namarò,* nga ituddù ánna ituddu ni Kuan, megapu sù napiá nga akka-akkuád da,”
kun ni Apu Kesu.

Keggá ni Apu Kesu ta Bale ni Simon nga Parisio

36 Á tádday ággaw, ajjan yù Parisio nga mangngágan ta Simon, á inapà na si Apu Kesu
ta umay kumán ta bale ra. Á nepulù si Apu Kesu kuna nga minay kiminán ta bale ra.

* **7:35** Innam mu yù Túrâ ni Ime 1:5 ánna 3:17.

37 Á ajjan gapay táne ili yù babay nga minákkikarallaw. Á pakarámak na ta ajjan si
Apu Kesu nga mepallálláng sù bale nayù Parisio, á minay gapay sù bale nayù Parisio,
tapè makimoray kâ Apu Kesu. Á inipulù na yù boteliá na nga nasiling nga napannu ta
bábbanguk nga nanginá. 38 Á tallung na sù bale nayù Parisio, minay namalittúkak nga
nakkulè sù gián ni Apu Kesu. Á napannátán sù kalulluá na yù takki ni Apu, á nabasá
ira. Á inipappunâ na yù duddù na sù takki na. Á inummatán na yù takki na, megapu sù
pakimore na kuna. Á binukatán na yù nasiling nga boteliá na, á jinenuán na yù takki na
sù bábbanguk.
39 Á yù Parisio nga mangálliuk kâ Apu Kesu, pakasingan na sù kingnguá nayù babay,
nakujjà yù mammang na, á nonotan na nga kun na, "Yawe tolay, nu kuruk nga ábbilinán
ni Namarò, ammu na nakuan yù nonò na yawe babay nga maniggek kuna, á gimmá na
nakuan," kun na ta nonò na. 40 Ngam si Apu Kesu, ammu na yù ninonò nayù Parisio, á
yáyù kinagi na laguk kuna, "Simon, ajjan yù kagiak ku nikaw," kun na. "Wan, Mesturu,"
kun ni Simon kuna. 41 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, "Ajjan yù duá nga naggagatù. Á
límágatù yù gatù nayù tádday. Á yù mekaruá, singkuentá lâ yù gatù na. 42 Á gapu ta arád
da máwayyá nga pagán yù gatù da, pinakomá nayù tolay ira. Á yawe iyabbû ku bì nikaw,
Simon. Asinni sù ira duá yù egga nga nepallà nga ayâ na sù mappagatù?" kun ni Apu
Kesu. 43 Á simibbák si Simon, á kinagi na, "Á yù tolay támma nga aru yù gatù na nga
pinakomá na," kun na. "Wan, kuruk!" kun ni Apu Kesu kuna.
44 Á nallipay si Apu Kesu sù babay, á kinagi na paga kâ Simon, "Á kunnay gapay sawe
babay, nga masingam mu. Ta inapà mà, á minayà. Ngam tallung ku sù balem, arám
mà iniddán ta danum, tapè baggawák ku nakuan yù takkì ta kunnay ta kustombare
tam. Ngam yawe babay, binaggawán na yù takkì sù kalulluá na, á pinunatán na sù
duddù na. 45 Á sikaw, arám mà pakimorayán sù tallung ku ta balem. Ngam yawe babay,
ummu-ummatán na yù takkì áddè ta tallung ku, ta áddè kunangan. 46 Á sikaw, arám mu
jinenuán yù ulù ta kunnay sù kustombare tam. Ngam yawe babay, jinenuán na yù takkì
sù nanginá nga bábbanguk. 47 Á yawe laguk yù kagiak ku nikaw, ta napakomángin yù
ngámin nga liwâ na, á yáyù nga ipasingan na yù nepallà nga ayâ na nikán. Ngam yù
tolay nga baddì lâ yù napakomá kuna, baddì lággapay yù ayâ na," kun ni Apu Kesu.
48 Á kinagi ni Apu Kesu sù babay, "Kuruk nga napakomá ngin yù liwâ mu," kun na.
49 Á yù káruán nga tatolay nga mepallálláng nira, nakkaká-anasâ ira nga kud da, "Asinni
panò yaw, nga kagian na ta pakomán na yù tolay ta liwâ na?" kud da. 50 Á kinagi na paga
ni Apu Kesu sù babay, "Neyígù ken megapu sù ángngikatalà mu nikán. Lubbè ka ta balem
nga mabannáyánin yù nonò mu," kun na sù babay.

8

Yù ira Bábbay nga Nepulù kâ Apu Kesu

1 Á ari nabayák, á nánaw si Apu Kesu nga minay sù ira ili ánna babálay, nga nangilay-
alayâ sù napiá nga dámak nga meyannung sù pammagure ni Namarò. Á nepulupulù
kuna yù ira mapulu duá nga tudduán na. 2 Á ajjan gapay nga nepulù kâ Apu Kesu yù
ira bábbay nga pinammapiá na sù takì da ánna yù ira nga pinapáno na yù ira anitu nira.
Ajjan si Maria, nga taga Maddala, nga nánawán na pitu nga anitu. 3 Á ajjan gapay si Juana
nga atáwa ni Kosa. Si Kosa yù minánnaron sù ngámin nga kukuá ni Patul Erodo. Á ajjan
si Susana ánna aru ira paga nga bábbay, nga mangisipà kári Apu Kesu.

Yù Ángngarigán nga Meyannung ta Bini nga Iniwárì nayù Minákkomán
Mattiu 13:1-9; Markus 4:1-9

4 Á kitáru yù ira tatolay nga jiminádán kâ Apu Kesu, nga naggapu sù ira ngámin nga ili ánna babálay. Á paggagammung da, nagángngarigán si Apu Kesu, á kinagi na, 5 "Ajjan yù tolay, nga en na iniwárì yù bini sù komán na. Á pangiwárì na ta bini, natágâ yù baddì sù dálan, nga neguppuguppè, á kinán na mammánù. 6 Á ajjan gapay yù baddì nga natágâ ta kabatuán. Á pattubbu na, nalelay gapu ta namagá yù gián na. 7 Á ajjan paga yù baddì nga natágâ ta kasisítán. Á nattubbu gapay, ngam nepattubbu gapay kuna yù sî nga jiminakal, á narubbù yù gián na. 8 Á yù káruán na bini, natágâ sù napiá nga dabbun, á jiminakal áddè ta paddáwa na. Á napiá yù áddáwa na, nga kitáru yù bungá na."

Á kabalin ni Apu Kesu nagángngarigán, nikatol na nga kinagi, "Sikayu nga makaginná, magginná kayu ta napiá sù ubobuk ku!" kun na.

Yù Gapu na nga Nagángngarigán si Apu Kesu
Mattiu 13:10-17; Markus 4:10-12

9 Á yù ira makituddu kâ Apu Kesu, iniyabbû da kuna, "Anni yù kebalinán nayù ángngarigám mu?" kud da. 10 Á simibbák si Apu Kesu nira, á kinagi na, "Sikayu lâ yù pangipakánnámmuák ku ta meyannung sù pammagure ni Namarò, nga nelímak áddè kunangan. Ngam iyángngarigák ku lâ sù ira káruán, gapu ta inni-innad da yù akkuák ku, ngam ari ira manguruk ta si Namarò yù naddok nikán. Á ginniginnád da yù bilin ni Namarò, ngam arád da manonò yù kebalinán na," kun na.

Yù Pangibukalán ni Apu Kesu sù Keyarigán nayù Bini
Mattiu 13:18-23; Markus 4:13-20

11 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu, "Á yawe yù kebalinán nayù ángngarigán nga kinagì. Yù bini yù keyarigán nayù bilin ni Namarò. 12 Á ta kunnay sù bini nga natágâ sù dálan, ajjan yù ira tatolay nga nakaginná sù bilin ni Namarò, ngam umay si Satanas mepassassábbarâ ta nonò da, marakè manguruk ira, tanu manguruk ira nakuan, á meyígù ira.

13 "Á yù bini nga natágâ ta kabatuán yù kunnay sù ira tatolay nga magayáyâ nga manguruk sù bilin ni Namarò ta pakaginná ra kuna. Ngam ta kunnay sù bini nga ari makapaggamù ta kabatuán, awán bulubugá ta ipatattam da ta nonò da. Á yáyù nga mabì lâ yù panguruk da. Á sangaw nu umay yù jigâ da, pallikuránád da yù ángnguruk da.

14 "Á yù bini nga natágâ ta kasisítán yù kunnay sù ira tatolay nga magginná sù bilin ni Namarò, ngam ari makatalluâ yù ángnguruk da. Á kunnay ira sù bini nga nakkurítal gapu ta narubbù yù gián na, ta megaggak yù ángnguruk da megapu sù ikaburung da nga ággiád da ta dabbuno ánna yù ukkuk da ta kukuá ra, ánna yù ngámin nga ala-alerad da nga ipagayáyâ da.

15 "Á yù bini nga natágâ ta napiá nga dabbun, nga nabbungá ta napiá, yù kunnay sù ira tatolay nga magginná sù bilin ni Namarò, nga ipatattam da ta napiá sù nonò da. Á yáyù nga mássiki nu umay nira yù jigâ, napasigaggà yù ángnguruk da. Á kunnay sù bini nga napiá yù ábbungá na, napiá gapay yù akka-akkuád da megapu sù bilin ni Namarò nga inipatattam da ta nonò da."

Yù Isingan yù Keyarigán nayù Bilin ni Namarò
Markus 4:21-25

16 Á nagángngarigán paga si Apu Kesu, á kinagi na, "Egga panò yù tolay nga paggatangan na yù isingan, nga kallabán na ta palanggána onu ipe na ta silárung na katri? Awán gemma, ta ipotun na gemma sù ággianán na, tapè manawagán yù ira tatolay nga tullung ta balay. 17 Á kunnian gapay sù pangituddù ta meyannung sù pammagure ni Namarò, ta mepasingan sangaw yù ari ngaw netuddu, á mepakánnámmu sangaw yù ari ngaw

nánnámmuán, tapè manawagán yù nonò naw. 18 Tángngagan naw laguk yù ágginná naw sù bilin ni Namarò. Ta yù tolay nga manguruk sù bilin ni Namarò, malannapán sangaw yù ammu na. Ngam yù tolay nga ari manguruk sù bilin na, máttamán na sangaw yù kagian na nga kánnámmuán na," kun ni Apu Kesu.

Yù ira Ibiláng ni Apu Kesu ta Yená na ánna Wáwwagi na
Mattiu 12:46-50; Markus 3:31-35

19 Á kabalin ni Apu Kesu nagubobuk, simippì di innò na ánna yù ira wáwwagi na, ngam arád da marakkitán gapu ta káru na tatolay. 20 Á yù tádday nga tolay, kinagi na kâ Apu Kesu, "Ajjan ta lawán di innò mu ánna yù ira wáwwagim, á ipágál da ka." 21 Á kinagi ni Apu Kesu sù ira ngámin nga tatolay, "Ngámin yù ira nga magginná ánna manuppál sù bilin ni Namarò, aggira yù yenâ ánna yù ira wáwwagì."

Yù Pamagimammà ni Apu Kesu sù Baggiu
Mattiu 8:23-27; Markus 4:35-41

22 Á tádday ággaw, ajjan di Apu Kesu ta aggik na bebay. Á kinagi na sù ira makituddu kuna, "Et tamin, ta dumákì ittam ta dammáng," kun na. Á nappittà ira ta barangay, á nánaw ira ta umay ira ta dammáng na bebay. 23 Á paddákì da, nakkaturuk si Apu Kesu. Á ikáddagâ lâ nappaddák ta nasikan. Á nasibi ira ta barangay, á naganássing yù ira sinudduán na, marakè lummak yù barangay nu mapannu ta danum. 24 Á ed da nilukák si Apu Kesu, á kinagi ra kuna, "Mesturu, awán ittamin!" kud da. Á dagarágâ gimikkáng, á gimmá na yù paddák ánna palung, á nagimammà yù paddák ánna palung. Á kitalínák yù bebay. 25 Á kinagi na sù ira makituddu kuna, "Anni má ta mabbábáng kayu sù ángngikatalà naw nikán?" kun na. Á naganássing ira, á nerallà yù kapállâ da. Á nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, "Asinni yaw maggammá ta paddák ánna palung, nga tuppálan nayù paddák ánna yù palung yù kagian na!" kud da.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Nagunagán
Mattiu 8:28-34; Markus 5:1-20

26 Á manganánnuán, nakáddè di Apu Kesu ánna yù ira sinudduán na ta lugár na Gerasa, ta dammáng na Galilia. 27 Á gatták di Apu Kesu sù barangay, jiminápun nira yù tolay nga taga ili, nga nagunagán na aru ira nga anitu. Á nabayágin nga nagili-ilongán, nga ari naggián ta bale ra, ngam maggián lâ ta kuebá sù katanamán.

28 Á pakasingan nayù nagunagán kâ Apu Kesu, naganássing nga nakkalli nga napalakak ta arubáng na. Á kinagi na, "Sikaw, Kesu, nga Anâ ni Namarò nga Kotunán, anni yù akkuám mu nikán? Ikállà mà bì, ta arám mà jigirigátan!" kun na. 29 Á yáyù kinagi nayù anitu kâ Apu, gapu ta sinaddánán nen ni Apu Kesu yù anitu ta mánaw sù tolay. Ta sigídá nga umay yù anitu kuna. Á yù ira kábulun nayù tolay, mássiki nu balurad da ta káwák yù limá na ánna yù takki na, ngam gattagattakan na lâ, á pakarerán nayù anitu nga umay ta kalállammatán.

30 Á iniyabbû na laguk ni Apu Kesu sù anitu, "Anni yù ngágam mu?" kun na. "Sikán si Jinibu," kun na, ta aru yù ira anitu nga nattaliponak kuna. 31 Á inikomá ra kâ Apu Kesu ta arán na ira doban nga umay nga magikáru sù abbû nga awán ta áddè nayù kálaram na. 32 Á gapu ta ajjan tán aru nga bábi nga magárak sù garek na puddul, inikomá nayù anitu kâ Apu Kesu ta doban na ira ta umay ira tullung sù ira bábi. Á iniyanugù na nira. 33 Á dagarágâ nánawád da yù tolay, á simillung ira sù ira bábi, á gikarerán yù ira bábi nga minay nga nelappák ta bebay. Á nalaggabán ira ngámin.

34 Á pakasingan nayù ira minápparák sù nesimmu sù ira bábi ra, nattálaw ira, á ed da iniparámak sù ira ili ánna babálay. 35 Á yù ira nakarámak, ed da pinasikkál. Á labbè da ta gián ni Apu Kesu, naratang da yù tolay nga nánawán nayù ira anitu, nga nagitubang ta taging ni Apu Kesu. Á nabbarawási ngin, nga nammapiá ngin yù nonò na. Á naganássing laguk yù ira tatolay megapu sù pakáwayyá ni Apu Kesu. 36 Á yù ira nakasingan sù nesimmu, inistoriá ra sù ira tatolay yù pamammapiá ni Apu Kesu sù tolay. 37 Á yù ira ngámin nga tatolay nga taga Gerasa, inikomá ra kâ Apu Kesu ta mánaw nira, ta nerallà yù assing da kuna.

Á gapu ta pamapáno ra kâ Apu Kesu, nappittà laguk ta barangay, ta mánaw nira. 38 Á yù tolay nga nammapiá nga nánawán nayù ira anitu, inikomá na kâ Apu Kesu ta mepulù kuna. Ngam pinapáno ni Apu Kesu, á kinagi na kuna, 39 “Lubbè ka lâ ta balem, tapè kagiam mu sù ira kábulum mu yù pangikállà ni Namarò nikaw,” kun na. Á kinuruk nayù tolay, á en na inistoriá sù ira ngámin nga kelián na yù kingnguá ni Apu Kesu megapu kuna. Á nattoli di Apu Kesu ta dammáng na bebay nga naggapuád da.

Yù Pammapiá nayù Babay nga Naniggek kâ Apu Kesu ánna yù Pamaginnanole ni Apu Kesu sù Anâ ni Jeru

Mattiu 9:18-26; Markus 5:21-43

40 Á labbè di Apu Kesu ta dammáng, nagayáyâ yù ira tatolay nga magiddi-iddak kuna. 41 Á minay yù tolay nga mangngágan ta Jeru. Aggina yù lakalákay nga kapatás ta kapilliá na Kudio. Á labbè na ta gián ni Apu Kesu, namalittúkak ta arubáng na, á inikomá na kuna ta umay lábbì ta bale ra, 42 ta magisassay matay yù táttádday nga anâ na, nga babay nga mapulu duá yù dagun na. Á nepulù si Apu Kesu kuna.

Á pallakák da ta dálan, aru yù ira tatolay nga nepulupulù nira, á narassarassil ira sù ira tatolay. 43 Á ajjan yù babay nga mapparága ta mapulu duá nga dagun, nga pinunu na ngámin nga kukuá na ta ipappagá na sù ira manguru, ngam awán ta nakoru kuna. 44 Á jimikkì yù babay ta likuk ni Apu Kesu, á siniggek na yù kiddanán na barawási na, á dagarágâ nattukkâ yù papparága na. 45 Á kinagi ni Apu Kesu, “Asinni naniggek nikán?” kun na. Á yù ira tatolay, simibbák ira, nga kud da nga katággitádday, “Ari sikán,” kud da. Á kinagi ni Eduru kâ Apu, “Mesturu, marassarassil ittam gemma, á iyabbû mu paga?” kun na. 46 Ngam kinagi ni Apu Kesu, “Wan á, ngam ammù ta ajjan yù naniggek nikán, ta natákál ku ta ajjan yù nammapiá megapu sù pakáwayyâ,” kun na.

47 Á pakánnámmu nayù babay ta ari nelímak yù kingnguá na, minay nga mamippippik ta assing na, nga namalittúkak ta arubáng ni Apu Kesu. Á sù pakaginná nayù ira ngámin nga tatolay, kinagi nayù babay yù ipaniggek na kuna ánna yù pammapiá na nga naddagarágâ. 48 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Anâ ku, nammapiá ken megapu sù ángngikatalà mu nikán. Lubbè ka ta balem nga mabannáyánin,” kun na.

49 Á sù arán na paga kabalin nga nagubobuk ni Apu Kesu sù kagian na, minay yù tolay nga naggapu sù bale ni Jeru, á kinagi na kâ Jeru, “Arám mu pattaláttanan yù Mesturu, ta natayin yù anâ mu,” kun na. 50 Á pakaginná ni Apu Kesu ta natayin, kinagi na sù yáma na, “Ari ka lâ maburung sù kinagi na. Ikatalà mà lâ, á mammapiá sangaw,” kun na.

51 Á labbè di Apu Kesu sù balay, arán na pinatallung yù ira tatolay, ngam di Eduru lâ, kári Kuan, kâ Ime, kári Jeru nga magatáwa, nga darakal nayù abbing. 52 Á gikulukuletán yù ira ngámin nga naggián ta lawán megapu sù abbing. Ngam kinagi ni Apu Kesu nira, “Mattukkâ kayu nga makkulè, ta ari natay yù abbing! Nakkaturuk lâ!” kun na. 53 Á inuyoyungád da, gapu ta ammu ra ta natayin yù abbing. 54 Ngam sinangngalán ni Apu Kesu yù limá nayù abbing, á kinagi na kuna, “Abè, malukák ka!” kun na. 55 Á nattoli sù

abbing yù inángà na, á dagarágâ gimikkáng. Á kinagi na laguk ni Apu Kesu sù ira darakal na ta pakanad da. 56 Á napállâ yù ira darakal na. Ngam sinaddánán ni Apu Kesu ira ta arád da bulubugá kakágian.

9

Yù Paddok ni Apu Kesu sù ira Mapulu Duá nga Sinudduán na
Mattiu 10:5-15; Markus 6:7-13

1 Á ta tádday ággaw, inagálán ni Apu Kesu yù ira mapulu duá nga sinudduán na, á iniddán na ira ta pakáwayyá ra nga mamapánaw sù ira nattaliponak ánna mamammapiá sù ira makkakerumá nga tulágan. 2 Á jinok na ira ta umay ira mangilayalayâ ta meyannung sù pammagure ni Namarò ánna mamammapiá ira sù ira máttakì. 3 Á kinagi na nira, "Á ta ánge naw, awán bulubugá ta ipulù naw, nga tagukuk naw, onu bungun naw, bálun naw, kuártu naw, onu pappatalián naw. 4 Á maguray lâ yù labbetán naw nga babálay, nu ajjan yù mamaddulò nikayu ta bale na, maggián kayu lâ tán áddè ta páno naw sù giád da. 5 Á nu arád da kayu paddulotan, panawán naw yù giád da, á pápparán naw yù káppù sù takki naw, nga sinniál ta mappalán kayu nira ta aggira lâ maguray nu manakì ira mesipà sù pammagure ni Namarò," kun ni Apu Kesu nira.

6 Kabalin na nanabarang nira, nánaw ira nga nakkakáttuay, á minay ira sù ira ngámin nga babálay nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak ánna mamammapiá sù ira máttakì.

Yù Kakusukusu nayù Nonò ni Gubinador Erodo
Mattiu 14:1-12; Markus 6:14-29

7 Á si Gubinador Erodo yù mammaguray ta Galilia. Á narámak ni Erodo yù ngámin nga kingngikingnguá ri Apu Kesu. Á nakusukusu yù nonò na, ta maburuburung, ta ajjan yù ira nakkagi ta si Apu Kesu si Kuan nga Minánnigù, nga naginnanolayin kanu. 8 Á yù ira káruán, kagiad da ta naginnanolayin si Elias, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò. Á ajjan gapay yù ira nakkagi ta naginnanolayin yù ngaw ábbilinán ni Namarò nga tanakuán, nga ari si Elias. 9 Ngam kinagi ni Erodo, "Si Kuan yù inipaputul ku ngaw! Ngam asinni yane tolay nga narámak ku yù aru nga akka-akkuán na?" kun na. Á yáyù mapattû nga makasingan kâ Apu Kesu.

Pamakán ni Apu Kesu sù Límáribu nga Lálláki ánna yù ira Kábulud da
Mattiu 14:13-21; Markus 6:30-44; Kuan 6:1-14

10 Á kabalid da nangilayalayâ nayù ira mapulu duá nga sinudduán ni Apu Kesu, nanoli ira kuna, á inistoriá ra kuna yù ngámin nga kingngikingnguá ra. Á nánaw laguk si Apu Kesu nga nepulù lâ sù ira sinudduán na, á aggira lâ nallillì nga minay ta kalállammatán nga nappángè ta ili na Betseda. 11 Ngam pakarámak nayù ira magaru sù páno ra, jiminággán ira. Á inikállà na ira ni Apu Kesu, á inubobuk na nira yù meyannung sù pammagure ni Namarò, á pinammapiá na yù ira máttakì.

12 Á ta púgágin, minay kâ Apu Kesu yù ira mapulu duá nga sinudduán na. Á kinagi ra kuna, "Papanáwam mu yù ira tatolay, tapè umay ira tán nga babálay nga magalek ta kanad da ánna pagammátád da, ta nalappang nga lugár yaw," kud da. 13 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Sikayu yù mamakán nira." Á kinagi ra kuna, "Ajjan lillímá bullung lâ nga pán ánna dudduruá lâ nga sirá nikami. Nu dobak kami, umay kami gumátáng ta ipamakám mi nira," kud da.

14 Á ajjan tán mággè límáribu nga lálláki ánna yù ira bábbay ánna yù ira ábbing paga. Á kinagi ni Apu Kesu sù ira sinudduán na, "Pagitubangan naw ira ta ággilímápulu," kun na. 15 Á sinuppál da, á nagitubang ira ngámin. 16 Á inâ ni Apu Kesu yù límá bullung nga

pán ánna duá nga sirá, á nattánguk ta lángì, nga makimállà kâ Namarò ta pamindision na ta kanan. Á paggaddagadduá na sù pán ánna sirá, iniyawâ na sù ira sinudduán na, ta isinisinek da sù ira tatolay. 17 Á kiminán ira ngámin, á nabattuk ira. Á yù ira sinudduán na, ed da inammung yù buná nayù ira nga kiminán, á pinnu ra yù mapulu duá nga lappi.

Yù Kinagi ni Eduru nga Meyannung kâ Apu Kesu
Mattiu 16:13-19; Markus 8:27-29

18 Á tádday nga ággaw, naguroray si Apu Kesu nga nakimállà. Á minay kuna yù ira sinudduán na. Á iniyabbû ni Apu Kesu nira, "Anni yù kagian nayù ira tatolay? Asinningà kanu nga kud da?" 19 Á simibbák ira, á kinagi ra, "Kagiad da ta sikaw si Kuan nga Minánnigù nga naginnanolayin, kanu. Á yù ira káruán, kagiad da ta sikaw yù tádday sù ira ngaw ábbilinán ni Namarò nga naginnanolayin, nepatalugáring kanu ta sikaw yù ngaw Elias," kud da kuna.

20 Á kinagi na laguk nira, "Á sikayu? Anni yù kagian naw? Asinningà laguk?" kun na nira. Á simibbák si Eduru, á kinagi na, "Sikaw yù MakKiristu nga sinullà na ngaw ni Namarò ta mammaguray," kun na. 21 Ngam pinappalán ni Apu Kesu ira ánna sinaddánán na ira ta arád da kakágian sù ira tatolay. 22 Á kinagi na nira, "Sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, máwák nga attamák ku sangaw yù aru nga mesimmu nikán. Á yù ira giriámán, yù ira kátannangán nga pári, ánna yù ira mesturu ta tunung, manakì ira nikán. Á ipapapáte rangà sangaw. Ngam paginnanolayan nangà ni Namarò sù mekatallu nga ággaw," kun na.

Yù Pamalappâ ni Apu Kesu sù Karigirigâ na ánna yù Pate na
Mattiu 16:21-28; Markus 8:30-9:1

23 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu sù ira ngámin nga tatolay, "Nu ajjan yù tolay nga ikáyâ na tumuttul nikán, arán na laguk tuppálan yù ikáyâ na baggi na, ngam tuppálan na galâ ta kággággaw yù ipakuâ kuna. Á mássiki nu umay kuna yù jigâ onu pate na, attamán na lâ megapu sù panguruk na nikán. Á tumuttul nikán laguk. Á ta kunnian mepárik nikán, gapu ta kunnian yù pangiyabága na ta kurù na ta kággággaw, á tuttulan nangà. 24 Á yù tolay nga iddukan na yù áttole na sawe dabbuno, lonán na yù awayyá na nga mesipà kâ Namarò. Ngam yù tolay nga paguráyán na yù ággián na ta dabbuno tapè tumuttul nikán, mássiki nu matay megapu sù ángnguruk na nikán, paginnanolayan ni Namarò, á mesipà kâ Namarò sù pammagurayán na ta áddè ta áddè.

25 "Á egga panò yù pammakapián na tolay, nu ukkugan na yù ngámin nga napiá ta utun na dabbun, á matay nga mesinná kâ Namarò? Kengá lâ, ta awán ta serbi. 26 Á yù tolay nga mangipasirán nikán ánna manakì sù bilik ku, ipasirák ku gapay sangaw, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, nu manolingà nga meparáyaw nga maddalingáráng nga mepulù sù áddalingáráng nayù Yámà ánna yù áddalingáráng nayù ira mangilin nga daroban na. 27 Á kagiak ku nikayu ta ajjan ira saw nikayu nga ari matay lage ra masingan yù pamegapu nayù pammagure ni Namarò," kun ni Apu Kesu.

Yù Pakasingad di Eduru sù Dalingáráng ni Apu Kesu
Mattiu 17:1-8; Markus 9:2-8

28 Á pappasá na tangaligguán sù pagubobuk ni Apu Kesu karannian, inipulù ni Apu Kesu di Eduru kári Kuan kâ Ime sù ánge na ta puddul tapè makimállà tán. 29 Á pakimállà na, dagarágâ nabáli makatulang yù mammang na, á nappuraw nga naddalingáráng yù barawási na. 30 Á ikáddagâ lâ nappasingan di Moyses kâ Elias nga mepagubobuk kuna. 31 Á naddalingáráng ira gapay, á inubobuk da yù meyannung sù pate na sangaw ta Jerusalem, nga ipakuá ni Namarò kuna. 32 Á di Eduru, nakatummà ira. Á ikáddagâ da lâ

nalukák, á nasingad da di Apu Kesu nga maddalingáráng ánna yù ira duá nga lálláki nga mepanáddak kuna.

33 Á paddaggud da mánaw di Moyses kâ Elias, á iddâ na lâ ni Eduru nagubobuk, á
kinagi na kâ Apu Kesu, “Apu, napiá ta ajjan ittam saw! Á ipappadde mi sikayu laguk
ta ággitádde naw nga amíngán kári Moyses kâ Elias,” kun na. 34 Á pagubobuk ni Eduru
karannian, ikáddagâ nga natábbunán ira ta kunam, á naganássing ira. 35 Á dagarágâ
ajjan yù ngárál nga naggapu sù kunam, á kinagi na, “Yawe yù Anâ ku nga sinullà ku ta
mammaguray ta ngámin nga dabbuno. Ginnán naw ta napiá yù kagian na!” kun na. 36 Á
kabalin na nagubobuk, limimmà yù kunam, á nasingad da si Apu Kesu lâ nga nabattáng.
Á nabayák nga arád da kakágian yù nasingad da sù ira tatolay.

Yù Pamapáno ni Apu Kesu sù Nattaliponak sù Abbing nga Nabballiák
Mattiu 17:14-18; Markus 9:14-27

37 Á sù tádday ággaw, minutù di Apu Kesu nga naggapu ta puddul, á aru yù ira tatolay
nga jiminápun nira. 38 Á ikáddagâ nakkatol yù tádday nga tolay, á kinagi na kâ Apu
Kesu, “Mesturu, ikállà kami bì, ta innam mu yawe anâ ku nga táttádday. 39 Ta ajjan
yù mattaliponak kuna. Á pattaliponak na kuna, pabballiárán na. Á makkalli nga
mabugubugâ yù simù na. Á mabayák nga maggián yù anitu, nga mággè ari mánaw kuna
ta áddè ta sinalamán na. 40 Á nakimállakà sù ira sinudduám mu ta papanáwad da, ngam
arád da nakuá,” kun na.

41 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu sù ira tatolay, “Innan nawè yawe ira tatolay nga
awán bulubugá ta ángngikatalà da nikán! Anni yù ikataggâ nayù ulu naw! Nabayágakin
nga naggián nikayu nga mangituddu. Kunnasi panò yù ággiyattam ku nikayu áddè ta
arán nawà ikatalà?” kun na. Á kinagi na sù laláki, “Iyángem bì saw yù anâ mu,” kun na.
42 Á pangituluk da kuna, initupâ nayù nattaliponak yù abbing, á pinabballiák na. Ngam
gimmá ni Apu Kesu yù nattaliponak, á pinapáno na. Á nammapiá yù abbing, á inipálâ
ni Apu Kesu sù yáma na. 43 Á yù ira ngámin nga nakasingan, napállâ ira sù pakáwayyá ni
Namarò.

Yù Pagubobuk ni Apu Kesu má ta Meyannung sù Pate na
Mattiu 17:22-23; Markus 9:30-32

Á kapállâ nayù ira ngámin nga tatolay sù pakasingad da ta kingngikingnguá ni Apu
Kesu, á kinagi ni Apu Kesu sù ira sinudduán na, 44 “Ginnán naw ta napiá yaw nga kagiak
ku nikayu, á patattaman naw ta nonò naw. Sangaw nu mabì lâ, gaputad dangà, sikán
nga Kaká na ngámin na tatolay, á iyawâ dangà sù ira malussaw,” kun na. 45 Ngam arád
da nánnámmuán nayù ira sinudduán na yù kinagi na, gapu ta nelímak nira tapè arád da
matákál yù kebalinán na, á nappasirán ira nga mangiyabbû ta meyannung sù kinagi na.

Asinni yù Tolay nga Ibiláng ni Apu ta Kátannangán?
Mattiu 18:1-5; Markus 9:33-37

46 Á sangaw, namegapu nga nakkakápereperang ta ubobuk yù ira sinudduán ni Apu
Kesu, ta meyannung ta asinni nira yù kátannangán. 47 Á natákál ni Apu Kesu yù egga ta
nonò da, á yáyù nga inâ na laguk yù baddì nga abbing nga pinatáddak na sù taging na.
48 Á kinagi na sù ira sinudduán na, “Nu iddukan naw yù tolay nga kunniaw nga abbing,
megapu sù panguruk naw nikán, yáyù nga ángngipasingan naw gapay sù ángngiddù naw
nikán ánna yù ángngiddù naw sù naddok nikán. Á yù tolay nga tumulù nikán nga kunnay
sù abbing, aggina yù mebiláng ta kátannangán,” kun na.

Yù ira Kákkopun ni Apu Kesu yù ira nga Ari Makikontará kuna
Markus 9:38-40

49 Á kinagi na laguk ni Kuan kâ Apu Kesu, “Apu, nasingam mi yù tolay nga mamapánaw
sù ira nattaliponak, á abbúnan na yù ngágam mu, á kinagi na ta sikaw kanu yù
paggapuán nayù pakáwayyá na. Á gimmá mi gapu ta arán na ittam kapulupulù,” kun na.
50 Ngam kinagi ni Apu Kesu nira, “Arán naw gammán. Ta yù tolay nga ari makikontará
nittam, aggina yù koput tam nga mangabbák nittam.”

Yù Panakì nayù ira taga Samaria kári Apu Kesu

51 Á nu maddaggun makatunù yù ággo nayù kálâ ni Apu Kesu ta lángì, á pinataggâ
na yù nonò na ta umay ta Jerusalem. 52 Á pinapolu na yù ira binilin na ta umay ira ta
babálay sù purubinsia na Samaria, tapè iparád da yù pagammátád da, ta yáyù pallakarád
da nga umay ta Jerusalem. 53 Ngam nabì lâ ira nattoli, ta manakì yù ira tatolay nga taga
Samaria nga mamaddulò nira, gapu ta ammu ra ta umay ira ta Jerusalem, á arád da
kurugan ta Jerusalem yù mepángngà nga ákkimorayán kâ Apu Namarò. 54 Á di Ime kâ
Kuan, nga sinudduán na, pakánnámmu ra sù nesimmu, kinagi ra kuna, “Apu, dobak kami
ta kiddawam mi kâ Namarò yù api nga naggapu ta lángì nga umay manuggi nira,” kud
da. 55 Ngam nilipe ni Apu Kesu ira nga gimmá. 56 Á nattalebák ira nga minay sù tanakuán
nga babálay.

Yù Pabbábáng nayù ira nga Tumuttul Nakuan kâ Apu Kesu
Mattiu 8:19-22

57 Á pallakák da ta dálan, ajjan yù tolay nga nakkagi kâ Apu Kesu, “Apu, tumuttulà
nikaw, mássiki nu sisaw angayám mu,” kun na. 58 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Wan á,
ngam nonotam mu yawe, ta yù ira simaron nga ayám, ajjan yù ájjimonád da. Á yù ira
mammánù, ajjan yù ággapunád da. Ngam sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, awán
bulubugá ta labbeták ku,” kun na.

59 Á ajjan yù tádday nga tolay, á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Tumuttul ka nikán.” Ngam
kinagi nayù tolay kuna, “Wan, Apu, ngam ari lábbì, ta mapolu bì nga itanam ku yù yámà
pángè ku tumuttul nikaw,” kun na. 60 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Yù ira ari tumuttul
nikán, kunnay ira sù natayin. Aggira yù mangitanam sù ira kábulud da nga natay. Ngam
sikaw, umay ka mangilayalayâ ta meyannung sù pammagure ni Namarò,” kun na.

61 Á yù tádday nga tolay, kinagi na, “Apu, tumuttulà nikaw, ngam anugutam mu ta
lubbekà bì ta bale mi, ta ek ku bì kagian nira,” kun na. 62 Á kinagi ni Apu Kesu kuna,
“Yù tolay nga mamegapu nga mattarabáku sù ipakuá ni Namarò kuna, arán na nakuan
nonotan yù tanakuán, marakè melingun na yù ipakuá ni Namarò kuna. Ta yù tolay nga
mangilingun, ari makapasserbi sù pammagure ni Namarò,” kun ni Apu Kesu.

10

Yù Pabbilin ni Apu Kesu sù ira Pitupulu duá nga Tatolay

1 Á pappasá na yaw, piníli ni Apu Kesu yù pitupulu duá nga tatolay. Á jinok na ira nga
ággiruá, ta mapolu ira nga umay mangituddu ta ngámin nga ili nga angayán na sangaw.
2 Á kinagi na nira, “Aru yù ira tatolay nga tumuttul nikán nakuan nu ajjan yù umay
mangapà nira. Á kunnay ira ta nalutu nga ammay nga magiddak ta kagaták na. Ngam
nakúráng garè yù ira umay maggaták. Á yáyù makimállà kayu laguk kâ Apu Namarò
nga makákkuá ta ammay, ta doban na yù ira nga umay maggaták. 3 E kayin laguk. Ngam
mappalán kayu, ta dobat takayu nga kunnay ta kígaw na karneru nga nasippà nga umay
sù ira tatolay nga kunnay ta simaron nga ayám nga nalulluk.

4 “Á ari kayu mangipulù ta bungun naw, onu kuártu, onu pappatalián naw nga sapátù.
Umay kayu daretiu nga ari mattaláttán nga makiubobuk sù ira tatolay ta dálan. 5 Á

maguray yù balay nga paddulotán naw, yawe yù mapolu nga kagian naw nira. ‘Parè bì ta iyawâ ni Namarò yù kuruk nga ággimammà na nikayu saw balay,’ kun naw nira.

6 “Á nu ajjan yù ira nga mangalawâ sù kagian naw, nabbalin ta napiá yù ággiád da.
Ngam nu manakì ira, paguráyán naw lâ, ta awán ta serbi nayù kagian naw nira. 7 Á nu
ikáyâ da kayu alliugan, maggián kayu ta bale ra. Ari kayu magala-alì. Á kanan naw ánna
inuman naw yù iyawâ da nikayu. Ta kuruk nga mepángngà nu alawatan na tolay yù
táddán na ta pattarabáku na. 8 Á kunnian laguk yù akkuán naw ta ngámin nga ili nga
labbetán naw. Nu iládum da kayu, á kanan naw laguk yù iyawâ da nikayu.

9 “Á pammapián naw yù ira máttakì. Á kagian naw nira, ‘Ipakánnámmu mi nikayu yù
dattál nayù pammagure ni Namarò, tapè mesipà kayu kuna,’ kun naw nira.

10 “Ngam nu makalabbè kayu sù ili nga ajjan yù ira tatolay nga manakì mamaddulò
nikayu, paguráyán naw lâ. Mallakalakák kayu lâ sù ira kalsáda, á kagian naw sù
ira tatolay, 11 ‘Pápparám mi yù káppù ta takki mi, nga sinniál ta minay kamingin nga
mangipakánnámmu sù dattál nayù pammagure ni Namarò, ta apatam mi kayu nakuan
nga umay mesipà sù pammagure na, ngam manakì kayu,’ kun naw nira. 12 Á kagiak ku
nikayu ta sangaw nu duttál yù pangukum ni Namarò sù ira tatolay ta dabbuno, nerallà
yù ámmagikáru na sù ira tatolay nga manakì nikayu táne lugár ánnè sù ámmagikáru na sù
ira taga Sodoma, nga natay ngaw sù katuggi nayù ili ra megapu sù liwâ da!” kun ni Apu
Kesu nira.

Yù Meyannung sù ira Ari Manguruk kâ Apu Kesu
Mattiu 11:20-24

13 Á kinagi ni Apu Kesu paga yù daddam na sù ira Kudio nga nánawán na megapu
sù panakì da kuna. “Bay e! Sikayu nga taga Korasin ánna taga Betseda, kábbi kayu
gapu ta narámmà yù pamagikáru ni Namarò nikayu. Ta mássiki aru yù makapállâ nga
kingnguâ sù lugár naw, ngam ari kayu manguruk. Makállállà kayu ánnè sù ira ngaw
taga Tiro ánna taga Sidon nga ari Kudio. Tanu kingnguâ nakuan yù makapállâ sù ira ili
na Tiro ánna Sidon, inalistuád da ngaw nakuan nga pinatalián yù barawási ra ta bayon, á
nagitubang ira nakuan nga payyád da ta abu yù baggi ra, tapè ipasingad da yù daddam
da ánna pabbabáwi ra ta liwâ da. 14 Á sangaw nu duttál yù pangukum ni Namarò sù
ngámin ira nga tatolay, aláppaw yù pamagikáru na sù ira taga Tiro ánna taga Sidon ánnè
sù pamagikáru na sù ira taga Korasin ánna taga Betseda.

15 “Á sikayu gapay nga taga Kapernium nga mappeddaráyaw! Kagian naw ta mepotun
kayu ta lángì nga meparáyaw. Ngam ari gemma! Ta gapu ta ari kayu mabbabáwi ta liwâ
naw, mepettung kayu laguk sù impiernu,” kun na.

16 Á nagubobuk si Apu Kesu sù ira makituddu kuna, nga piníli na ta umay ira
mangilayalayâ, á kinagi na nira, “Yù ira tatolay nga magginná sù kagian naw, sikán
gapay yù kurugad da, gapu ta sikán yù nabbilin nikayu. Ngam yù ira nga manakì nikayu,
á panakitád dangà gapay. Á nu manakì ira nikán, panakitád da gapay si Namarò nga
naddok nikán,” kun na.

Yù Panoli nayù ira Pitupulu duá nga Sinullà ni Apu

17 Á ta kabalid da nangilayalayâ nayù ira pitupulu duá nga jinok ni Apu Kesu sù ira
ngámin nga ili ánna babálay, ayatán ira nga nanoli kâ Apu. Á kinagi ra kuna, “Apu,
nasikan yù pakáwayyá mi nga iniyawâ mu nikami, ta mássiki yù ira nattaliponak,
kinuruk da yù kinagi mi nira ta pamapáno mi nira megapu sù pannakabaggim,” kud
da. 18 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Wan á, ta náppù si Satanas, á nasingak ku yù kepannâ
na nga naggapu ta lángì nga kunnay sù kilâ. 19 Á iniyawâ ku nikayu yù pakáwayyá naw,
tapè awán ta mesimmu nikayu, mássiki nu iguppè naw yù iráw onu asisípì. Á appútan

naw yù pakáwayyá ni Satanas nga malussaw nikayu, á awán bulubugá ta manganni nikayu. 20 Ngam arán naw laguk ipagayáyâ yù pakawayyá naw nga mamapánaw sù ira nattaliponak. Ngam ipagayáyâ naw galâ yù kelistá nayù ira ngágan naw kâ Namarò ta lángì, gapu ta mepattolay kayu kâ Namarò ta áddè ta áddè."

Yù Pagayáyâ ni Apu Kesu
Mattiu 11:25-27; 13:16-17

21 Á kabalin na nagubobuk ni Apu Kesu nira, á pinagayáyâ na si Apu Kesu nayù Mangilin nga Ikararuá. Á nakimállà kâ Namarò, á kinagi na, "Ammò ku, sikaw yù Yápu ta lángì ánna dabbuno. Á dayáwat taka, ta inipakánnámmum yù bilim mu nga meyannung sù pammagurem sù ira matulù nga mangikatalà nikaw nga kunnay sù ira ábbing. Ngam inilímak mu sù ira masírik ánna yù ira naggigiámmu. Wan, Ammò, ta yáyù ikáyâ mu nga akkuán," kun na.

22 Á kinagi ni Apu Kesu sù ira tatolay, "Inikatalà na nikán nayù Yámà yù pakáwayyâ sù ngámin nga egga. Á awán ta makánnámmu nu asinningà, nu ari lâ si Ammò Namarò. Á awán gapay ta makánnámmu nu asinni yù Yámà, nu ari lâ sikán nga Anâ na ánna aggira ngámin nga pangipakánnámmuák ku," kun ni Apu Kesu.

23 Kabalin ni Apu Kesu nagubobuk sù ira tatolay, nallillì di Apu ánna yù ira sinudduán na, á kinagi na lâ nira, "Nepallà yù pangikállà ni Namarò nikayu, ta masingan naw yù akka-akkuák ku ánna maginná naw yù kagiak ku. 24 Á kagiak ku nikayu ta aru yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò ánna yù ira ngaw papatul, nga kinaragatád da nga masingan yù masingan naw kunangane, ngam arád da nasingan. Á iniddanamád da nga maginná yù maginná naw kunangane, ngam arád da naginná," kun ni Apu Kesu.

Yù Napiá nga Kingnguá nayù Tolay nga Taga Samaria

25 Á ajjan yù tolay nga mesturu sù tunung ni Moyses, á en na pinarubán nga ilogò si Apu Kesu. Á iniyabbû na kâ Apu, "Mesturu, anni yù máwák ku nga akkuán, tapè málâ ku yù inángà nga awán ta áddè na?" kun na. 26 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, "Anni yù netúrâ sù tunung ni Moyses? Anni yù kánnámmuám mu ta pabbibbik mu kuna?" 27 Á simibbák yù tolay, á kinagi na, "Máwák nga napasigaggà yù ángngiddù tam kâ Apu Namarò, tapè metádday yù nonò tam ta nonò na. Á akkuát tam yù napiá nga ipakuá na nittam. Á iddukat tam gapay yù ira kábulut tam ta kunnay sù ángngiddù tam ta baggi tam," kun na. 28 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, "Wan, kustu yù kinagim. Nu kurugam mu yian, mepattolay ka kâ Namarò ta áddè ta áddè," kun na.

29 Á pakaginná nayù tolay sù kinagi ni Apu Kesu, ikáyâ na nga ipasingan ta matunung yù akka-akkuán na, tapè ari mepasiránán. Á yáyù nga iniyabbû na kâ Apu Kesu, "Asinni yù ira kábuluk ku nga iddukak ku nakuan?" kun na. 30 Á simibbák si Apu Kesu nga nagángngarigán, á kinagi na, "Ajjan yù tolay nga kagittá tam nga Kudio nga taga Jerusalem, nga minutù ta umay ta ili na Jeriku. Á pallakák na ta dálan, sinanabán nayù ira minákkokò. Á inâ da ngámin yù barawási na ánna kukuá na, á sinalamád da. Á nánawád da nga magisassay matayin. 31 Á manganánnuán, ajjan gapay yù pári nga nallakák tán nga dálan. Á pakasingan na sù tolay, nallillì, á sinalebarán na. 32 Á pappasá na yaw, ajjan má yù tádday nga tolay, nga minay tán. Aggina yù ginaká ni Libi, nga nasserbi sù mangilin nga kapilliá ta Jerusalem. Á pakasingan na sù tolay nga kingnguá ra, nattalebák gapay ta kunnay sù pári. 33 Á minay gapay yù tolay nga taga Samaria, nga ikalusso nayù ira Kudio nga taga Jerusalem. Á pakasingan na sù tolay, nerallà yù allà na kuna. 34 Á jimikkì kuna, á inuru na ta denu ánna binaráyáng yù bigibigák na, á binabbak na. Á pinakkabáyu na sù ayám na, á inituluk na sù ággammátán na tolay

nga mattalebák, á sinaronán na ta gabi. 35 Á ta ággawin, iniyawâ nayù taga Samaria sù makákkuá ta ággammátán yù kuártu, á kinagi na kuna, ‘Taronám mu, á nu makúráng yù kuártu nga iniyawâ ku, pagák ku sangaw nu manolingà,’ kun na.”

36 Á ta kabalin ni Apu Kesu nagángngarigán, kinagi na sù tolay, “Á asinni ta urem sù tallu ira yù kuruk nga kabbulun nayù tolay nga sinalamád da?” kun na. 37 “Á yù tolay nga nangikállà kuna,” kun nayù tolay nga masírik. Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Wan, á napiá nu kunniû gapay yù akkuám mu,” kun na.

Yù Pakiálliuk ni Apu Kesu kári Marta kâ Maria

38 Á nánaw di Apu Kesu ánna yù ira sinudduán na. Á nakáddè ira sù tádday nga babálay. Á ajjan tán yù babay nga mangngágan ta Marta, á pinaddulò na ira ta bale na. 39 Á ajjan gapay yù urián na nga mangngágan ta Maria. Á nepaggitubang si Maria kâ Apu Kesu, tapè ginnán na yù ituddu na. 40 Ngam si Marta, arán na matángngák yù ituddu ni Apu Kesu gapu ta aru yù paránan na. Á mabagal sù ikalángan na, á en na kinagi kâ Apu, “Apu, ikállà mà bì, ta innam mu yù wagì, ta pinaguráyán nangà. Á ajjanà lâ nga masserbi. Kagiam mu bì kuna ta abbágán nangà bì!” kun na. 41 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Ey, Marta! Anni má ta mabagabagal ka? Anni yù ikaburung mu? 42 Ta piníli ni Maria yù kapiánán, nga ari mepugik kuna,” kun ni Apu.

11

Yù Meyannung sù Ákkimállà tam
Mattiu 6:9-13; 7:7-11

1 Á tádday ággaw nakimállà si Apu Kesu mángin. Kabalin na nakimállà, jimikkì kuna yù tádday nga sinudduán na, á kinagi na kuna, “Apu, ituddum bì nikami gapay yù ákkimállà mi ta kunnay ta pangituddu ni Kuan sù ira makituddu kuna.” 2 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Nu makimállà kayu, kunniaw yù kagian naw:

‘Ammò, parè lâ ta sikaw yù meparáyaw sù ira ngámin nga tatolay.
Á parè lâ ta mabì nga duttál yù pammagurem ta dabbuno.
3 Á iyawâ mu nikami yù kanam mi ta kággággaw.
4 Á pakomák kami ta liwâ mi,
ta pakomá mi gapay yù liwâ da nikami nayù ira ngámin nga ikáttole mi.
Á ilillì kami lâ sù mamalliwâ nikami.’ ”

5 Á kinagi ni Apu Kesu gapay nira, “Á ta ángngarigán nu ajjan yù tádday nikayu nga umay ta bale nayù kopun na ta tangngá na gabi, á kagian na kuna, ‘Kopun, iddám mà bì ta ipamakák ku ta álliuk ku. 6 Ta ajjan yù kopuk ku nga kalalabbè na lâ ta balè, á awán bulubugá ta ipamakák ku kuna!’ 7 Á ta ángngarigán nu itabbák nayù kopun na, nga kun na, ‘Arák kami bì sikkágan, ta nelitukin yù puertá, á nakkaturugin yù ira ánâ ku, á molangà gumikkáng nga mangiyawâ nikaw,’ kun na nakuan. 8 Á kagiak ku nikayu ta mássiki nu napiá yù ákkopud da, manakì nga gumikkáng nga mangiyawâ. Ngam mapuersá sangaw nga gumikkáng nga mangiyawâ sù ngámin nga awágan na, gapu ta ari mattukkâ nga makkiddaw kuna.

9 “Á kunnian gapay nakuan nikayu sù pakimállà naw kâ Apu. Ari kayu mappasirán nga makimi-imállà kâ Namarò. Taddánát takayu ta kiddawan naw lâ kiddawan kuna yù awágan naw, tapè iyawâ na nikayu. Á magala-alek kayu, tapè málek naw, ánna makkatakatol kayu, tapè patallungan na kayu. 10 Ta yù ira ngámin nga makimállà kâ Apu, iddán na ira. Á yù ira ngámin nga magalek, málek da. Á patallungan ni Apu yù ira ngámin nga makkatol kuna.

11 “Á sikayu nga egga anâ na, ta ángngarigán nu makkiddaw yù abbing ta sirá, iddán
naw panò ta iráw? Ari gemma! 12 Á nu makkiddaw ta illuk, iddán naw panò ta asisípì?
Ari gemma! 13 Á sikayu, mássiki nu narákè kayu, ammu naw mangiyawâ ta napiá sù ira
ánâ naw. Á nepatalugáring kâ Yáma tam ta lángì, ta awán ta kárik piá nayù ángngiddù na
nittam, á iyawâ na yù Mangilin nga Ikararuá na sù ira ngámin nga makkiddaw kuna.”

Yù Meyannung kâ Apu Kesu ánna yù Meyannung kâ Satanas
Mattiu 12:22-30; Markus 3:20-27

14 Á ajjan yù tolay nga umal megapu sù nattaliponak. Á pinapáno ni Apu Kesu yù anitu
nga nagumal sù tolay. Á páno nayù anitu, nagubobuk yù ngaw nagumal, á nepallà yù
kapállâ nayù ira tatolay. 15 Ngam yù ira káruán nga tatolay, kinagi ra, “Papanáwan na
yù ira nattaliponak megapu sù pakáwayyá ni Satanas, nga abbúnat tam ta Belsebul, nga
kátannangán nayù ira anitu,” kud da.

16 Á yù ira káruán nga tatolay, ari ira nanguruk sù pakáwayyá ni Apu Kesu, á yáyù
nga inikomá ra kuna ta akkuán na paga yù makapállâ, tapè masingad da. 17 Ngam
ammu ni Apu Kesu yù egga ta nonò da. Á kinagi na nira, “Á ta ángngarigán nu ajjan
yù tangapáppatulán, nga maddaráma yù ira tatolay, á makkakátalamán ira sangaw. Onu
ajjan yù tangapamiliá, nga maddaráma yù ira mawwawági ánna yù ira darakal da, á ari
iren mattatádday, ta makkakátalamán ira gapay. 18 Á yáyù nga ammu tam ta ari máyâ
nu papanáwan ni Satanas yù ira anitu nga masserbi kuna, ta nu kunnian yù akkuán na
nakuan, makkakákontará ira, á makkakátalamán ira gapay sangaw. Ngam kagian naw ta
papanáwak ku yù ira nattaliponak megapu sù pakáwayyá ni Satanas. Kuruk panò? Ari
gemma kuruk.

19 “Á ta ángngarigán nu si Satanas nakuan yù mangiyawâ nikán sù pakáwayyâ sù ira
anitu, á asinni laguk panò yù mangiyawâ sù ira kábulun naw ta pakáwayyá ra nga
mamapánaw sù ira nattaliponak? Ari panò si Namarò galâ yù mangiyawâ nira? Wan,
kuruk nga si Namarò yù paggapuán nayù pakáwayyá ra, á yáyù nga aggira yù mama-
nunnù nikayu, nga mangipakánnámmu ta ari kustu yù kagian naw nga meyannung
nikán. 20 Ta kuruk nga si Namarò gapay yù paggapuán nayù pakáwayyâ nga mamapánaw
sù ira nattaliponak. Á yáyù panákkilalán naw ta ajjanin nikayu yù pammagure ni
Namarò.”

21 Á nagángngarigán si Apu Kesu, tapè ipakánnámmu na ta masikan yù pakáwayyá ni
Namarò ánnè kâ Satanas. Kinagi na nira, “Masikan si Satanas nga kunnay ta tolay nga
naparán yù ira ármas na, nga magguárdiá sù bale na, tapè awán ta makatallung nga
maggubâ ta kukuá na. 22 Ngam nu ajjan yù masikan ánnè kuna nga umay mangnguá
kuna, appútan na ánna gubatan na yù ármas na nga ikatalà na ta ángngiyígù na ta baggi
na. Á gubatan na gapay yù ngámin nga kukuá na, nga balláyan na sù ira kábulun na.”

23 Á kinagi ni Apu Kesu paga, “Ngámin yù ira tatolay nga ari metádday nikán, aggira yù
makikontará nikán. Á yù ira tatolay nga ari mangabbák nikán ta pagágál ku sù ira umay
metádday nikán, aggira yù mamawarawarâ sù ira umay nakuan nikán.”

Yù Panoli nayù Anitu sù ngaw Nagunagán
Mattiu 12:43-45

24 Á nagubobuk paga si Apu Kesu nga kinagi na nira, “Á yù anitu, ta páno na sù
nagunagán na, umay ta namagá nga lugár nga magalek ta pagibannagán na. Á gapu
ta arán na málek yù paggianán na tán, nonotan na ta mattoli sù nánawán na. 25 Á mattoli
laguk, á masingan na yù tolay nga nammapiá ngin ta kun na balay nga napakarenuánin,
nga awán ta maggián kuna. 26 Á umay laguk yù anitu nga magágál ta pitu nga kábulun na

nga anitu nga narákè ánnè kuna, tapè mepaggián ira kuna. Á mattoli ira nga maggián sù tolay, á mappanà laguk yù ággián nayù tolay."

Yù Kuruk nga Ággayáyâ tam

27 Á ta pagubobuk ni Apu Kesu sù ira magaru nga tatolay, ajjan yù babay nga iniyássikan na yù ággubobuk na, á kinagi na, "Magayáyâ yù babay nga nangiyanâ nikaw, nga namasusu nikaw!" kun na. 28 Ngam simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, "Más magayáyâ paga yù tolay nga magginná sù bilin ni Namarò ánna manguruk sù taddán na!"

Gustu ra Masingan yù Pamagaddátu ni Apu Kesu
Mattiu 12:38-42; Markus 8:12

29 Á nalannapán yù ira magaru nga tatolay nga nagarimummung kâ Apu Kesu. Á kinagi na nira laguk, "Narákè yù ira tatolay ta ággawo, ta yá lâ gustu ra innan yù makapállâ nga panákkilalád da, ta lage ra manguruk ta si Namarò yù maddok nikán. Ngam awán ta ipasingak ku nikayu nga panákkilalán naw, nu ari lâ yù kunnay sù makapállâ nga inipasingan na ngaw ni Jona, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò túrin ta Ninaba. 30 Ta yù nesimmu ngaw kâ Jona, yáyù yù panákkilalán nayù ira taga Ninaba ta si Namarò yù naddok kuna. Á kunniû gapay nikán, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay. Ta ajjan sangaw yù mesimmu nikán, nga panákkilalán nayù ira tatolay ta ággawo.

31 "Á nu duttál yù ággaw nga pamanunnù ni Namarò sù ira ngámin nga tatolay, gumikkáng yù ngaw rena nga nammaguray ta Seba, á massistígu ta kuruk nga liwâ naw. Ta minay yù rena nga naggapu ta arayyu nga páppatulán tapè ginnán na yù aru nga napiá nga inituddu nayù ngaw Patul Solomon. Á yáyù nga awayyá nayù ngaw rena nga mangikeká nikayu, ta manakì kayu magginná, mássiki nu ajjan ta arubáng naw kunangane yù makáwayyá ánnè kâ Patul Solomon.

32 "Á yù ira ngaw taga Ninaba gapay, gumikkáng ira sù ággaw nga pamanunnù ni Namarò ta tolay, á massistígu ira ta kuruk nga liwâ naw. Ta nabbabáwi ira ngaw ta liwâ da ta pakaginná ra sù bilin ni Namarò nga inilayalayâ na ngaw nira ni Jona. Á yáyù awayyá ra nga mangikeká nikayu, ta mássiki nu ajjanin nikayu kunangane yù makáwayyá ánnè kâ Jona, ngam manakì kayu manguruk kuna."

Yù Meyárik ta Isingan
Mattiu 5:15; 6:22-23

33 Á kinagi ni Apu Kesu paga, "Á ta ángngarigán, nu paggatangan na tolay yù isingan, arán na gemma ituttù onu kallabán ta palanggána. Ngam ipe na sù ággianán na ta utun, tapè manawagán yù ira ngámin nga tullung ta balay. 34 Á yù keyarigán nayù matá na tolay yù isingan, nga paggapuán na nawák, tapè makasingan. Á ta ángngarigán nu napiá yù matá na, napiá gapay yù ánningan na. Ngam nu jikkù yù matá na, á buling nga maggián ta kallà. Á ta kunnian gapay sù ángnguruk na kâ Namarò. Nu napiá yù ángnguruk na, manawagán yù nonò na megapu sù bilin ni Namarò, á kánnámmuán na yù napiá, á napiá gapay yù akka-akkuán na.

35 "Mappalán kayu laguk, marakè kun na kallà yù nonò naw! 36 Nu napiá yù ángnguruk naw kâ Namarò, kuruk nga manawagán kayu nga awán bulubugá ta kallà ta nonò naw. Á kunnay ta manawagán na kayin nayù isingan."

Yù Pamappalán ni Apu Kesu sù ira Parisio ánna yù ira Mangituddu sù Tunung ni Moyses
Mattiu 23:1-36; Markus 12:38-40; Lukas 20:45-47

37 Á kabalin na nagubobuk ni Apu Kesu, ajjan yù tádday nga Parisio nga nangapà kuna ta umay kumán ta bale ra. Á minay laguk nepallálláng nira. 38 Ngam nakaddák yù Parisio ánna napállâ, ta arán na sinuppál ni Apu Kesu yù kustombare na Kudio nga mabbaggaw

lage ra kumán. 39 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Sikayu nga Parisio, mabbaggaw kayu ta passuelu ánna tariaw, tapè malínis yù masingan. Ngam arán naw pakarenuán yù egga ta nonò naw nga ari masingan, ta mangilogò kayu ánna narákè yù akka-akkuán naw. 40 Maguyung kayu! Awán ta awayyá naw nga ilímak kâ Namarò yù egga ta nonò naw. Ta aggina lâ yù namarò sù masingan ánna ari masingan. Pidde na kayu ánna yù nonò naw, á ammu na gemma yù pinatattam naw ta nonò naw.

41 “Pakarenuán naw laguk yù nonò naw nga ari masingan, tapè ammu naw mangikállà sù ira kábulun naw. Ta nu napiá yù egga ta nonò naw nga ari mepasingan, á napiá gemma gapay yù mepasingan nga akka-akkuán naw sù ira kábulun naw.

42 “Magimuguk kayu, sikayu nga Parisio, ta mapanunnután kayu! Ta mássiki nu matunung kayu sù ángngiballe naw kâ Namarò sù mekamapulu sù ngámin nga makkakerumá nga kiruk nga atang, ngam mangilogò kayu sù ira kábulun naw ánna arán naw iddukan si Namarò. Máwák nakuan nga tángngagan naw yù iddù naw kâ Namarò ánna iddukan naw gapay yù ira kábulun naw. Á uputan naw gapay nga iballay kâ Namarò yù mekamapulu.

43 “Magimuguk kayu, sikayu nga Parisio! Ta paggagammung naw sù kapilliá, karagatán naw yù magitubang sù kapiánán nga ággitubangán nayù maráyaw ánna yù pakialimánu nayù ira tatolay ta pappassiár naw ta dápun.

44 “Magimuguk kayu, sikayu nga Parisio! Sikayu yù kunnay ta tanam nga ari namárkán, nga iguppuguppè nayù ira tatolay gapu ta arád da ammu ta ajjan.” Yáyù kinagi ni Apu Kesu sù ira Kudio nga Parisio, ta nu iguppè da yù tanam, mebiláng ira ta marapingán, nga ari mepaggagammung sù ira kábulud da nga maddáyaw kâ Namarò. Á yáyù keyarigád da gapu ta agippípiá ira. Á mekanakanâ nira yù ira káruán nga tatolay gapu ta arád da ammu ta narákè yù nonò da.

45 Á simibbák yù tádday nga mangituddu sù tunung ni Moyses, á kinagi na kâ Apu Kesu, “Mesturu, mekanakanâ kami nga mepasiránán sù kinagim sù ira Parisio!” kun na. 46 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Sikayu nga mesturu sù tunung ni Moyses, magimuguk kayu gapay, ta mapanunnután kayu sangaw gapay. Sikayu yù kun na maddok sù ira mangáttu ta narámmà, nga arán na ira bulubugá abbágán. Jigirigátan naw yù ira tatolay, ta ipatuppál naw nira yù tunung nga lannapán naw, á arád da matuppál.

47 “Magimuguk kayu! Ta pakkástán naw yù ira tanam nayù ngaw ira ábbilinán ni Namarò, nga pinapáte nayù ira ngaw naggaká nikayu. 48 Á sikayu, negittá yù nonò naw ta nonò nayù ira ngaw naggaká nikayu ánna anugutan naw yù kingnguá ra sù ira ngaw ábbilinán. Ta ari kayu manguruk sù bilin ni Namarò nga initúrâ nayù ira ngaw ábbilinán. Áppè pípiá kayu nga maddáyaw sù ira námmatay megapu ta pamakkástá naw sù tanam da. Á nu doban na má ni Namarò yù ira káruán na ábbilinán na, á sikayu nga kunnay sù ira ngaw naggaká nikayu, sikayu yù mamapátay nira.

49 “Á yáyù nga nappasingan ta kuruk yù kinagi ni Namarò ngaw nga nabayágin. Kinagi na, ‘Dobak ku ta umay nira yù ira ábbilinák ku, á papatáyad da yù ira káruán, á jigirigátad da yù ira káruán,’ kun na. 50 Á sikayu laguk yù pabbabálatán ni Namarò sù pamapáte ra ngaw sù ira ngámin nga ábbilinán na ta áddè ngaw o-olu nga napapátay ta áddè kunangan. 51 Si Abel nga anâ ni Adan yù ngaw o-olu nga natay megapu sù panguruk na kâ Apu Namarò, á aggira ngámin nga ábbilinán nga siminubbâ kuna ta áddè kâ Sakariâ nga naporián, nga pinapáte ra ta námmuák nayù mangilin nga kapilliá ta taging nayù pangiyátangán. Wan, á kagiak ku nikayu ta sikayu nga matolay kunangan yù pabbabálatán ni Namarò megapu ta pate nayù ngaw ira ngámin nga ábbilinán na.

52 “Magimuguk kayu, sikayu nga mangituddu sù tunung ni Moyses! Kunnay ta inituttù naw yù ánnúsi nga mabbukâ ta pakánnámmu na tolay sù kuruk nga bilin ni Namarò nga meyannung ta ángngiyígù na ta tolay. Mapanunnután kayu, gapu ta manakì kayu manguruk, á ipugik naw gapay yù panguruk nayù ira tatolay nga umay nakuan kâ

Namarò," kun na. 53 Á ta páno di Apu Kesu tán nga balay, nakujjà yù mammang nayù ira
Parisio ánna yù ira mesturu sù tunung ni Moyses, megapu sù kinagi ni Apu Kesu nira. Á
ninonò da yù aru nga makkakerumá nga iyabbû da kuna, 54 tapè makagi na nakuan yù
ipamaliwâ da kuna.

12

Mappalán kayu sù Ituddu nayù ira Parisio
Mattiu 10:26-27

1 Á yù ira jinibu nga tatolay nga maddarassil ánna makkakáguppè, nagarimummungád
da di Apu Kesu. Á nagubobuk si Apu Kesu sù ira sinudduán na, á kinagi na nira,
"Mappalán kayu sù ituddu nayù ira Parisio nga ari kuruk, tapè arád da kayu ilogò. Ta
agippípiá ira, á kunnay ta áppalappák ta pán yù narákè nga ituddu ra nga malogon mas-
samâ. 2 Á kagiad da ta awán ta makánnámmu sù akka-akkuád da. Ngam mepakánnámmu
sangaw, ta duttál sangaw yù ággo na nga mepalappâ yù ngámin nga nelímak kunangan.
3 Á yù ubobugan naw ta gabi sù lágum na balay, mepalappâ sangaw ta lawán ta tangngá
na ággaw. Á yù iyanasâ naw ta unak na balay nga nelitù, yáyù melayalayâ ta ággaw sù
tangngá na ili.

Yù Kuruk nga Ikássing tam
Mattiu 10:28-31

4 "Á yawe yù kagiak ku nikayu nga kákkopuk ku, arán naw ikássing yù ira tatolay
nga mamapátay ta baggi naw, á ta kabalin na, awán ta awayyá ren nga manganni
nikayu. 5 Ngam kagiak ku yù ikássing naw! Maganássing kayu laguk kâ Namarò, ta
ari lâ nga makáwayyá nga mamapátay ta baggi na tolay, nu ari gapay makáwayyá nga
mangipettung ta impiernu. Á yáyù nga pappalánat takayu ta si Namarò laguk yù ikássing
naw!

6 "Ngam si Namarò gapay yù mangiddù, á nepallà yù allà ni Namarò nikayu. Á mássiki
yù ira límá nga ballì, nga iláku ra ta dápun ta duá sintábu, arán na ira máttamán ni Namarò,
nga taggitádday. 7 Á ammu na ngámin yù meyannung nikayu, mássiki yù biláng na duddù
naw. Á yáyù nga ari kayu laguk maganássing, ta nepallà yù ángngiddù ni Namarò nikayu
nga katággitádday ánnè sù kitáru nga ballì.

Kengá lâ yù Ákkiyápu tam kâ Apu Kesu nu Mappasirán ittam nga Makkagi ta Ketádde tam kuna
Mattiu 10:32-33; 12:32; 10:19-20

8 "Á kagiak ku nikayu, nu ari kayu mappasirán nga makkagi sù ira kábulun naw ta
sikán yù Yápu naw, mássiki nu uyoyungád da kayu megapu sù panguruk naw nikán nga
Kaká na ngámin na tatolay, á sikayu gapay yù tákkilalák ku ta arubáng nayù ira daroban
ni Namarò ta lángì. 9 Ngam nu makkagi kayu ta arubáng nayù ira kábulun naw ta arán
nawà tuttulan, á panakitát takayu gapay ta arubáng nayù ira daroban ni Namarò ta
lángì.

10 "Á yù tolay nga makkakagi nikán, á nu mabbabáwi ánna makipakomá, á pakomán
ni Namarò. Ngam yù tolay nga makkakagi sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, ari
bulubugá mapakomá ta áddè ta áddè. 11 Á nu ajjan yù mangiyángay nikayu sù ira
kátannangán naw ta kapilliá onu sù ira makáwayyá, tapè ikeká ra kayu ta arubáng da
megapu ta panguruk naw nikán, ari kayu mabburung nu kunnasi yù itabbák naw nira.
12 Ta pamestigá ra nikayu, á yù Mangilin nga Ikararuá yù mangipakánnámmu nikayu sù
itabbák naw nira."

Yù Meyannung sù Maríku

13 Á ta pangituddu ni Apu Kesu sù ira kitáru nga tatolay, ajjan yù tádday nga nagubobuk
kuna, á kinagi na, “Mesturu, kagiam mu bì sù wagì ta iballáyán nangà sù kukuá nayù
yáma mi nga bittáng na nikami,” kun na. 14 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Kopun, sikayu
lággapay, ta aringà minay saw nga umay mamanunnù ánna mamabballay.” 15 Á kinagi na
laguk sù ira ngámin nga naggagammung tán, “Magimuguk kayu, marakè passilan naw
yù egga ta dabbuno. Ta yù kuruk nga napiá nga áttole na tolay ari megapu sù aru nga
kukuá na.”
16 Á nagángngarigán si Apu Kesu, á kinagi na, “Ajjan ngaw yù tolay nga maríku, nga aru
yù ákkomanán na ánna aru yù ginaták na. 17 Á yáyù nga ninonò na, ‘Massirì yù ira balay
nga ángngipayyák ku ta ammè. Anni yù akkuák ku?’ 18 Á kinagi na, ‘Á yawe laguk yù
akkuák ku. Táttakak ku lâ yù ira balay nga ángngipayyák ku, á mappaddayà sù ira darakal
nga ángngipayyák ku, tapè pakappiák ku nira yù ammè ánna ngámin nga kukuâ!’ kun na.
19 Á ninonò na paga, ‘Maríkungakin, ta ajjan yù kanak ku ta mabayák nga dagun, mássiki
aringakin mattarabáku. Magibannágà lâ nga kumán, ámminum, ánna makipabbúyá!’ kun
na nga mannononò. 20 Ngam kinagi ni Namarò laguk kuna, ‘Maguyung ka! Matay ka
sangaw nu gabingo. Á asinni panò sangaw yù mangâ sù ngámin nga pinakappiám mu
nga kagiam mu ta kukuám?’ 21 Á kunnian gapay yù ánggián nayù ira ngámin nga tatolay
nga mokkuk, ta lonád da yù ákkiyápu ra kâ Namarò,” kun ni Apu Kesu.

Yù Meyannung sù ira Mangikatalà kâ Namarò
Mattiu 6:25-34

22 Á nagubobuk si Apu Kesu sù ira sinudduán na, á kinagi na nira, “Yáyù nga kagiak
ku nikayu ta arán naw laguk ikaburung yù máwák naw ta áttole naw sawe dabbuno, nga
kanan naw ánna gámì naw. 23 Ta máwák nga tángngagan naw yù áttole naw kâ Namarò
ánnè sù kanan naw, ánna iddukan naw yù baggi naw ánnè sù gámì naw.
24 “Á ta ángngarigán, nonopan naw yù ira mammánù. Ari ira mammulá, á ari ira
makigaták, á awán ta ánggubbuád da. Ngam pakanan ni Namarò ira. Á nepallà yù
ángngiddù na nikayu ánnè sù ira mammánù. 25 Á awán ta napiá nga pabbalinán nayù
burung naw, ta arán naw awayyá nga lannapán yù ánggaw nga áttole naw, mássiki lâ
tádday, megapu sù burung naw. 26 Á nu arán naw makuá yù kunniû nga baddì, anni
laguk yù serbi nayù burung naw sù aru nga makkakerumá!
27 “Á nonopan naw yù ira lappáw. Ari ira mattarabáku. Ari ira mangabal. Ngam
nakástá ira ánnè sù ipabbarawási ni Patul Solomon, nga yù ngaw maríku nga patul. 28 Á
nu kunnian yù ámmarawási ni Namarò sù ira lappáw, nga ajjan ta kakáddapán nga nakástá
kunangan, nga tuggiad da sangaw nu ummá, á arán na panò iyawâ nikayu gapay yù
ipabbarawási naw nga mepángngà? Iyawâ na nikayu gemma! Á sikayu, ngattá ta arán
naw ikatalà si Namarò?
29 “Ari kayu laguk maburung nga mannononò nu anni sangaw yù kanan naw onu
anni sangaw yù ipabbarawási naw. 30 Ta yáyù lâ ikaburung nayù ira tatolay ta dabbuno
nga ari mangikatalà kâ Namarò. Ngam sikayu, arán naw ira párigán, ta ammu ni
Namarò nga Yáma naw ta lángì yù máwák naw. 31 Á yáyù nga tángngagan naw lállaguk
yù meyannung sù pammagure ni Namarò ánna yù ákkiyápu naw kuna, á iyawâ na laguk
nikayu yù máwák naw.”

Yù Pamakáppi ni Namarò ta Lángì sù Iyawâ na sù ira Tatole na
Mattiu 6:19-21

32 Á kinagi ni Apu Kesu paga, “Sikayu nga makituddu nikán, ari kayu maganássing,
mássiki baddì kayu lâ, ta magayáyâ yù Yáma naw ta lángì nga mangisipà nikayu sù
pammagure na. 33 Iláku naw laguk yù kukuá naw, á ilimù naw yù pallakuán naw sù ira

ikáttole naw nga magáwák. Á nu kunnian yù akkuán naw, pakappián ni Namarò ta lángì yù iyawâ na nikayu sangaw nu umay kayu tán. Á kunnay ta ajjan yù kuártu naw nga ari bulubugá napangarián, nga nepay ta pitáka nga ari mabbáli ta dán ánna ari marúnù, nga napakappián sù gián nga awán ta makkokò ánna awán ta ulolak nga manarál. 34 Ta yù paggianán nayù kukuá naw, yáyù gapay tángngagan naw nga nonopan. Arán nawin laguk nononopan yù ággián naw ta dabbuno, ngam nononopan nawin galâ yù ákkiyápu naw kâ Yáma naw ta lángì."

Yù ira Aripan nga Dán nga Naparán ánna Magiddak

35 Á kinagi ni Apu Kesu paga nira, "Dán nga naparán kayu laguk nga magiddak sù labbè ku, mássiki nu gabi, ta kunnay sù tolay nga egga yù isingan na nga makegagátang. 36 Yáyù nga keyarigán naw yù kunnay sù ira aripan nga matturá nga magiddi-iddak sù labbè nayù yápu ra nga manoli nga maggapu ta bodá. Á nu mattottò sangaw ta puertá, dagarágâ nga bukatád da. 37 Á magayáyâ yù ira aripan nu maratang na ira nayù yápu ra nga magiddi-iddak sù labbè na. Kagiak ku nikayu ta pagitubangan na ira laguk nayù yápu ra, tapè mallalálláng ira, á aggina yù masserbi nira. 38 Á yáyù nga magayáyâ ira nu dán nga naparán iren, mássiki nu lubbè nakuan ta tangngá na gabi onu alippánnawák.

39 "Á kánnámmuán naw laguk! Ta ángngarigán, nu ammu nayù tolay yù dattál nayù makkokò sù bale na, á matturá nga magiddak, tapè ari makatallung yù makkokò ta bale na. 40 Á kunnian gapay nikayu, máwák nga dán nga naparán kayu gapay, ta awán ta makánnámmu sù oras na labbè ku, ta ikáddagâ ku lâ lubbè, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay."

Yù Meyannung sù Aripan nga Mekatalà ánna yù Aripan nga Ari Mekatalà
Mattiu 24:45-51

41 Á kabalin na nagubobuk ni Apu Kesu, kinagi ni Eduru kuna, "Apu, sikami lâ yù pakkagiám mu sù ángngarigám mu? Onu kagiam mu gapay sù ira tatolay?" kun na. 42 Á simibbák si Apu Kesu megapu sù tádday nga ángngarigán, á kinagi na, "Nu ajjan yù napiá nga aripan nga kunnay nikayu nga manuppál sù ipakuâ nikayu, aggina yù ikatalà nayù yápu na ta manaron sù ira kábulun na nga aripan. Á aggina laguk yù mangiyawâ nira sù kanad da ta pakkákád da. 43 Á magayáyâ yù aripan ta labbè nayù yápu na, nu maratang nayù yápu na nga matuppál yù ngámin nga inikatalà na kuna! 44 Á gapu ta napiá yù ánnaron na sù ira kábulun na nga aripan, napiá yù ábbalabálà nayù yápu na kuna, ta aggina yù mekatalà nayù yápu na sù ngámin nga kukuá na.

45 "Ngam ta ángngarigán nu nonopan nayù aripan ta mabayák paga támma lubbè yù yápu na, á yáyù nga maguray lâ yù akkuán na, á jigirigátan na yù ira kábulun na nga aripan, ánna kumán lâ ánna mappissán ánna magilellaw. 46 Á ikáddagâ lâ lubbè yù yápu na, á marángngganán na nga mangngamangnguá ta narákè. Á pagikaruan na laguk yù aripan, á metádday nga mekanakanâ sù ira ari manguruk. 47 Á yù aripan nga makánnámmu sù ipakuá nayù yápu na kuna, ngam arán na tuppálan ánna ari naparán sù labbè na, nepallà yù pamagikáru nayù yápu na kuna. 48 Ngam yù aripan nga ari makánnámmu sù ipakuá nayù yápu na kuna ánna malliwâ, á aláppaw lâ yù pamagikáru na kuna. Ngam yù tolay nga ikatalà nayù yápu na ta pakáwayyá na, iddagán na gapay yù panuppál na sù ipakuá na. Á yù tolay nga ikatalà nayù yápu na ta aru nga pakáwayyá na, aru gapay yù iddagán nayù yápu na nga palurotan na."

Massinná yù ira Tatolay Megapu kâ Apu Kesu
Mattiu 10:34-36

49 Á kinagi ni Apu Kesu gapay, "Yaw iniyángè sawe dabbuno yù bilin ni Namarò nga kun na api nga maggatang, tapè manawagán yù nonò nayù ira makaginná, ngam

mabáli ta kun na api nga manarál sù nonò nayù ira malussaw nikán, á parè bì ta maggatangin nga mabì mabalin. 50 Ngam máwák nga attamák ku yù jigâ ánna patè, á ari magimammà yù nonò ku áddè ta arán na kabalin. 51 Á kagian naw mápugák ta minayà tapè pagimammatak ku yù ira tatolay ta dabbuno. Ngam ari, ta mepakkakáttuay ira ta nonò, ta ajjan yù ira tumuttul nikán, ánna ajjan yù ira manakì. 52 Á yáyù nga mamegapu kunangane nga makkakáttuay yù nonò nayù ira mawwawágì. Á ta ángngarigán nu ajjan yù límá nga tolay sù tádday nga balay, á yù ira tallu, makikontará ira sù ira duá. Á yù ira duá gapay, makikontará ira sù ira tallu. 53 Á yù ira matáma, makkákontará ira. Á kunnian gapay sù ira masíná, makkákontará ira. Á yù katugángán, kontarán na yù manugáng na, á yù manugáng, kontarán na yù katugángán na."

Yù Panákkilalát tam ta Mesimmu Sangaw
Mattiu 16:2-3; 5:24-26

54 Á kinagi ni Apu Kesu sù ira magaru nga tatolay, "Á sikayu, ammu naw ta magurán támma sangaw, nu masingan naw yù naribbà ta lalammarán. Á kuruk nga magurán sangaw. 55 Á nu mappaddák nga naggapu ta abagátán, ammu naw ta mapátu yù ággaw sangaw, á kuruk nga mapátu. 56 Agippípiá kayu! Ngattá, ta matákkilalán naw yù masingan naw ta lángì ánna dabbun, ngam arán naw tákkilalán yù mesimmu kunangan! 57 Ngattá, ta arán naw nonopan yù mepángngà nga akkuán naw nakuan! 58 Á ta ángngarigán, nu ajjan yù tolay nga nakaliwatán naw, lage naw makáddè ta kues, makkáubobuk kayu, tapè mammapiá yù ággián naw. Ta nu iddagán naw yù pangikeká na nikayu ta kues, á yù kues, ipaparesu na kayu sù ira pulis. 59 Á kagiak ku nikayu, ta maggián kayu laguk ta karsel áddè ta arán naw pakekáru."

13

Yù Meyannung ta Pabbabáwi na Tolay ánna yù Kapanunnù na

1 Á pangituddu ni Apu Kesu, ajjan yù ira tatolay nga minay nangiparámak kuna sù pamapáte ni Gubinador Pilatto sù ira taga Galilia, ta pangiyátáng da ta ayám kâ Namarò. 2 Á pakarámak ni Apu Kesu, kinagi na nira, "Á gapu ta natay ira, kagian naw mápugák ta nepallà yù liwâ da ánnè sù ira kábulud da nga taga Galilia. 3 Ngam ari gemma kuruk. Á kagiak ku nikayu, nu arán naw ibabáwi yù liwâ naw, matay kayu gapay nga kunnay nira, á mesinná kayu laguk kâ Namarò ta áddè ta áddè.

4 "Á anni ta ure naw sù ira mapulu ta walu nga tatolay nga narámak tam nga natay ta karabbâ nayù atannáng nga balay tuke ta Silowam sù ili na Jerusalem? Kagian naw mápugák ta nepallà yù liwâ da ánnè sù ira ngámin nga keliád da nga maggián ta Jerusalem. 5 Ngam ari kuruk gemma, á kagiak ku nikayu, nu arán naw ibabáwi yù liwâ naw, á ikáddagâ lâ nga matay kayu gapay ta kunnay nira, á mesinná kayu laguk kâ Namarò ta áddè ta áddè."

Yù Meyannung sù Káyu nga Igò nga Ari Mabbungá

6 Á nagángngarigán si Apu Kesu, á kinagi na nira, "Ajjan yù tolay nga egga yù káyu nga igò* nga nemulá sù kamulán na ta úbas. Á en na sinullúnán nu egga bungá na. Ngam awán bulubugá ta bungá na. 7 Á kinagi na sù tolay nga minánnaron ta mulá na, 'Innam mu yawe káyu! Tallu ragunakin nga umay mangâ ta bungá na nakuan, á awán bulubugá ta málâ ku! Tukáram mu laguk, ta awán gemma ta serbi na, tapè memulá yù dumá,' kun na.

8 "Ngam yù minánnaron sù kamulán, kinagi na sù yápu na, 'Paguráyám mu lábbì, Apu, ta tanga ragun, ta kokkobák ku yù pun na ánna payyák ku ta attay na ayám. 9 Á nu

* **13:6** Igò yù káyu nga masingngà bungá na.

mabbungá sangaw nu tádday ragun, á napiá laguk! Á nu ari, ipattukák mu sangawin laguk.' "

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Nakkabbuk ta Ággaw nga Ággibannák

10 Á ta ággaw na Sabadu, nga ággibannák da, minay si Apu Kesu nangituddu sù kapilliá
nayù ira Kudio. 11 Á ajjan tán yù babay nga natakì ta mapulu ta walu nga dagunin, nga
nagunagán na anitu, á nakkabbuk nga ari makatáddak. 12 Á pakasingan ni Apu Kesu
kuna, inagálán na, á kinagi na kuna, "Tíyá, napammapiá ken sù takì mu!" kun na. 13 Á
singngalán na, á dagarágâ nammapiá nga nanáddak, á jináyo na si Namarò.
14 Á gapu ta pinammapiá ni Apu Kesu yù matakì ta Sabadu nga ággibannák da,
napporay kuna yù kapatás ta kapilliá. Á yáyù nga kinagi na sù ira tatolay, "Ngattá, ta
umay kayu mapporu sù ággaw na Sabadu, nga mangilin nga ággaw? Ajjan gemma annam
nga ággaw nga awayyá tam nga mattarabáku, nga umay kayu nakuan mapporu," kun
na. 15 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, "Agippípiá kayu! Egga panò nikayu yù tádday
nga arán na ikállà yù ayám na ánna arán na ubbarán, nga en na penuman, mássiki nu
Sabadu? 16 Á ngattá, ta kagian naw ta ari máyâ ta Sabadu yù pamalubbáng ku sawe
babay nga ginaká ni Lákay Abrakam, nga jinigirigâ ni Satanas ta mapulu ta walu nga
dagunin!" kun na. 17 Á tabbák ni Apu Kesu, nepasiránán yù ira malussaw kuna. Ngam yù
ira ngámin nga káruán nga tatolay, magayáyâ ira sù ngámin nga makapállâ nga kingnguá
ni Apu Kesu.

Yù ira Keyarigán nayù Pammagure ni Namarò
Mattiu 13:31-33; Markus 4:30-32

18 Á nangituddu si Apu Kesu mángin, á kinagi na, "Nonopan naw nu kunnasi yù
pammagure ni Namarò ta tolay. Anni yù pangiyarigák ku sù pammagure na? 19 Kunnay
sù babaddì nga bukal nga inimulá na tolay sù ákkomanán na. Á nattubbu, á dumakal lâ
dumakal, áddè ta umay magumù yù ira mammánù kuna."
20 Á kinagi na má nira, "Anni paga yù meyárik sù pammagure ni Namarò? 21 Massamâ
yù pammagure na sù ira tatolay nga kunnay sù passamâ na áppalappák ta pán nga inâ
nayù babay, nga inikiruk na sù tallu súpá nga arená, tapè luppák yù pán."

Meyannung sù ira Mesipà sù Pammagure ni Namarò
Mattiu 7:13-14, 21-23

22 Á nánaw di Apu Kesu ta umay ira ta Jerusalem. Á naddagâ nga mangituddu sù
ira ngámin nga babálay nga talebarád da. 23 Á ajjan yù tádday nga minay nangiyabbû
kuna, "Apu, baddì panò lâ yù ira meyígù, tapè ari ira magikáru ta impiernu?" kun na.
Á simibbák si Apu Kesu nga nagángngarigán, á kinagi na, 24 "Meyárik yù pammagure ni
Namarò sù balay nga nasirì yù puertá na. Italákkuruk naw nga tullung kunangane! Ta
aru sangaw yù ira mamarubá, ngam ari ira makatallung.
25 "Á ta ángngarigán, nu inilitù nen nayù makákkuá ta balay, arán na kayin patallungan.
Á sangaw nu umay kayu mattottò ta puertá, á katolán naw, 'Apu, bukatám mu bì!' Ngam
kagian na nikayu, 'Arák ku nikayu bukatán, ta arát takayu ammu ánna arák ku ammu yù
naggapuán naw!' kun na. 26 Á kagian naw kuna, 'Apu, nepallálláng kami nikaw, á sikaw
yù nangituddu ta babále mi.' 27 Ngam kagian na má, 'Arát takayu ammu, á arát ta kayu
kábulun. Mánaw kayu, sikayu nga minálliwâ!'
28 "Á yáyù nga gikuletán kayu nga mangngarangngaringngì ta pakerípâ naw sù ira
naggaká nikayu, di Abrakam kári Isak kâ Akup ánna yù ira ngámin nga ábbilinán ni
Namarò, nga mesipà sù pammagurayán ni Namarò. Ngam sikayu, mapaturiák kayu,
á maggián kayu ta lawán. 29 Á umay yù ira makkakerumá nga tatolay nga naggapu

ta ngámin nga makkakerumá nga lugár, tapè mepallalálláng ira sù pammagurayán ni Namarò. 30 Á ajjan yù ira maporián kunangane, nga mapolu sangaw. Á ajjan yù ira mapolu kunangane, nga maporián sangaw."

Yù Daddam ni Apu Kesu sù ira Tatolay ta Jerusalem
Mattiu 23:37-39

31 Á ajjan yù ira Parisio nga minay kâ Apu Kesu, á kinagi ra kuna, "Mánaw ka saw, á umay ka ta tanakuán nga lugár, tapè melillì ka kâ Patul Erodo, ta gustu na ka ipapapátay," kud da. 32 Á kinagi na nira, "En naw kagian táne minángngilogò ta tángngagak ku bì yù tarabákù nga mamapánaw sù ira nattaliponak ánna pammapiák ku yù ira máttakì ta ággawo ánna sangaw nu ummá, áddè ta arák ku mabalin sù mekatallu nga ággaw. 33 Á yawe lâ kagiak ku nikayu, ta uputak ku yù akkuák ku ta ággawo ánna sangaw nu ummá, ánna tádday nga ággaw, ta áddè ta arák ku labbè ta Jerusalem. Á umayà ta Jerusalem gapu ta yáyù namapatayád da sù ira ábbilinán ni Namarò, á ari máyâ nu matay yù ábbilinán ni Namarò ta tanakuán nga lugár.

34 "Sikayu nga taga Jerusalem, maraddamà megapu nikayu, á nepallà yù daddam ku, ta narákè yù ággangnguá naw. Pinapáte naw yù ira ábbilinán ni Namarò, á pinayáng naw ta batu yù ira nabilin nga umay nikayu mangituddu! Á namepígiá nga inapà takayu nga umay nikán, nga kunnay sù ángngiddù na manù sù píyà na, ngam manakì kayu lâ! 35 Á yáyù nga manakikin laguk si Namarò sù ira tatolay ta Jerusalem, á nánawán na yù gián naw. Á kagiak ku laguk ta arán nawà má sangaw masingan áddè ta matunù yù panolì saw nikayu, á tákkilalán nawà, ánna kagian naw sù ira kábulun naw, 'Dayáwat tam yù Yápu tam nga jinok ni Namarò nga umay mammaguray!' "

14

Pamammapiá ni Apu Kesu sù Tolay nga Matakì nga Nallábbák

1 Á ta Sabadu nga ággibannák da, minay nakilálláng si Apu Kesu ta bale nayù tádday nga kátannangán nayù ira Parisio. Á yù ira tatolay, iningad da si Apu Kesu, nu anni yù akkuán na, 2 gapu ta jimikkì kuna yù tolay nga nallábbák. 3 Á nakiubobuk si Apu Kesu sù ira mangituddu sù tunung ni Moyses ánna yù ira Parisio, á kinagi na, "Anni yù mepugik nayù tunung tam nga meyannung ta pangilit tam sù ággaw nga ággibannák? Malliwâ ittam panò sù ággaw nu pammapiát tam yù ira máttakì?" 4 Ngam arád da sibbák si Apu Kesu. Á singngalán na yù tolay nga matakì, á pinammapiá na, á pinapáno na ta lubbè ta bale na. 5 Á kinagi na laguk nira, "Sikayu nga katággitádday, ta ángngarigán nu ajjan yù ayám na nga napannâ ta abbû, arán na panò dagarágâ nga igon, mássiki ta ággaw na Sabadu?" 6 Á awán bulubugá ta matabbák da sù kinagi na.

Yù Meyannung sù Álliuk ánna yù Mangapà kuna

7 Á nasingan ni Apu Kesu ta ajjan yù ira napolu ta bale nayù Parisio, á minay ira nagitubang sù kapiánán nga ággitubangán nayù ira kotunán. Á yáyù nga kinagi ni Apu Kesu nira, 8 "Á ta ángngarigán, nu ajjan yù mangapà nikayu ta bodá, napiá nu ari kayu nakuan magitubang sù ággitubangán nayù ira kotunán. Ta ajjan mápugák yù inapà na nga maráyaw ánnè nikayu. 9 Á nu magitubang kayu sù ággitubangán nayù maráyaw, á umay yù nangapà nikayu, á kagian na, 'Magalì ka bì, ta tanakuán yù magitubang saw,' kun na. Á yáyù nga mappasirán kayu, ta mapuersá kayu nga magitubang sù ággitubangán nayù kagukában.

10 "Ngam napiá galâ nu mapolu kayu nga magitubang sù ággitubangán nayù kagukában. Á sangaw nu umay yù mangálliuk, á kagian na nikayu, 'Kopun, umay

ka magitubang táne napiá nga ággitubangán nayù maráyaw,' kun na. Á ta kunnian meparáyaw kayu gapay ta arubáng nayù ira káruán nga tatolay. 11 Ta yù ira ngámin nga mappeddaráyaw, mepagukák ira nga mepasiránán. Á yù ira tumulù nga gumukák, mepotun ira nga meparáyaw."

12 Á kinagi ni Apu Kesu sù mangálliuk kuna, "Nu mamakán ka, ari ka mangapà sù ira lâ nga makápà gapay nikaw, nga kopum mu, wagim, kanakanáyum mu ánna yù ira maríku nga karúbám, marakè apatad da ka gapay sangaw sù pappabbúyá ra, á yáyù nga mabalabálà ka. 13 Ngam sikaw á, kunniaw yù akkuám mu nakuan. Nu mamakán ka, mangapà ka galâ sù ira nga ari makápà nikaw, yù ira pobare, pilay, gappung, ánna buling. 14 Nu kunnian yù ángngikállà mu nira, mapagayáyâ ka, gapu ta ari ira makabalabálà nikaw, á si Namarò yù mabbalabálà nikaw sangaw nu matunù yù ággo na pamaginnanole na sù ira ngámin nga napiá nga tatolay."

Yù Ángngarigán nga Meyannung sù ira Mallalálláng
Mattiu 22:1-10

15 Á ajjan yù tádday nga mepakkákán kári Apu Kesu, á pakaginná na sù kinagi ni Apu Kesu, kinagi na kuna, "Magayáyâ gemma yù ira tatolay nga alliúgan na sangaw ni Namarò nga mallalálláng sù pammagurayán na!" kun na. 16 Ngam kinagi ni Apu Kesu kuna, "Á ta ángngarigán, ajjan yù tolay nga mapparán ta aru nga kanan, tapè mangapà sangaw ta aru nga tatolay ta umay ira makilálláng. 17 Á ta kabalin na napparán, jinok na yù aripan na ta en na agálán yù ira apatan na. Á kinagi nayù aripan nira, 'Umay kayu bì, ta naparánin,' kun na.

18 "Á ta pagágál nayù aripan sù ira tatolay, ajjan yù angayád da ngámin nga katággitádday. Yù napolu nga inapà na, kinagi na sù aripan, 'Kagiam mu bì kâ yápum ta pakomán nangà bì ta aringà makángay, ta ajjan ginátáng ku nga ákkomanák ku, á máwák ta ek ku tullúnán,' kun na. 19 Á yù tádday nga inapà na, kinagi na, 'Kagiam mu bì kâ yápum ta pakomán nangà lábbì ta aringà makángay, ta ek ku tullúnán yù mapulu nga báka nga ginátáng ku,' kun na. 20 Á yù mekatallu nga inapà na, kinagi na, 'Aringà garè makángay ta apángngatáwangà garè,' kun na.

21 "Á nanoli yù aripan, á kinagi na sù yápu na yù ngámin nga kinagi ra. Á pakaginná na karannian, napporay gapu ta ari minay yù ira inapà na. Á kinagi na sù aripan na, 'Apurám mu nga umay sù ira dálan ánna kalsáda, á iyángem saw yù ira marángnganám mu sangaw nga pobare, pilay, buling, ánna gappung,' kun na. 22 Á sinuppál nayù aripan. Á kinagi na sù yápu na, 'Apu, natuppálin yù kinagim, á ajjanin yù ira inapà ku, ngam aru lâ paga yù paggianán,' kun na. 23 Á kinagi na má sù aripan na, 'E ka laguk ta arayyu nga lugár, á apatam mu yù ira maratang mu ta umay ira makilálláng ta balè, tapè mapannu yù balè. 24 Ta awán bulubugá sù ira napolu nga inapà ku nga pakákkapak ku sù kanan nga pinarák ku!' "

Yù Meyannung sù ira Makituddu kâ Apu Kesu
Mattiu 10:37-38

25 Á ta pallakák di Apu Kesu nga pappángè ta Jerusalem, aru yù ira tatolay nga siminuttul kuna. Á nallipay si Apu Kesu nira, á kinagi na nira, 26 "Yù tolay nga umay nikán gapu ta gustu na tumuttul nikán, máwák nga sikán yù iddukan na ánnè sù ángngiddù na sù ira darakal na, atáwa na, ánâ na, wáwwagi na, ánna baggi na gapay. 27 Á yù tolay nga ari makeyangngà sù jigâ ánna pate na megapu sù panuttul na nikán, á ari makatuttul nikán.

28 "Á ta ángngarigán nu ajjan nikayu yù tolay nga mappadday ta balay, á mapolu bì bilángan na nu egga kuna yù makatò áddè ta kabalin na. 29 Ta nu patáddagan na yù

kallang, ánna awán ta makatò, awán ta awayyá na nga mamalin. Á pakasingan nayù
ira tatolay ta arán na mabalin, uyoyungád da. 30 Á kagiad da, ‘Mamegapu yù tolay nga
mabbalay, ngam arán na balinan!’ kud da.
31 “Á kunnian gapay nu ajjan yù patul nga egga lâ yù mapulu ribu nga suddálu na, á
lage na umay makigerrá sù tádday nga patul nga egga yù duápulu ribu nga suddálu na,
á nonopan na nu egga yù awayyá na nga mangappù nira. 32 Á nu nonopan na ta awán
ta awayyá ra nga mangappù, doban na yù gádde na ta en na dapunan yù patul ánna yù
ira suddálu na lage ra umaranni kuna, tapè makikomá kuna ta magimammà ira. 33 Á
kunnian gapay nikayu nga katággitádday, nu ajjan nikayu yù ikáyâ na makituddu nikán,
máwák nga mapolu nga nonopan na nu awayyá na nga ikatalà ngámin nikán yù ayatan
na ánna ure na, ánna lonán na ngámin yù kukuá na, tapè makituddu nikán.

Yù Meyárik ta Asin nga Náringin yù Paggák na
Mattiu 5:13; Markus 9:50

34 “Á nu ajjan yù tumututtul nikán, ngam arán na ngámin ikatalà nikán, kunnay sù
asin nga nári yù paggák na. Ta napiá yù asin, ngam nu awánin yù paggák na, á nalállák,
á kunnasi panò nga manguli? Awán. 35 Á kengá lâ yù asin, ta awán ta serbi na. Mássiki
ikiruk da ta dabbun, ari máyâ ta abúno, á itabbà da lâ. Á sikayu nga makaginná, ginnán
naw ta napiá yù kinagì!”

15

Yù Karneru nga Nagawáwán
Mattiu 18:12-14

1 Á yù ira minátttuki ta buwì ánna yù ira káruán nga minálliwâ, minay ira kâ Apu Kesu,
tapè ginnád da yù inituddu na. 2 Á naddagaragim yù ira Parisio ánna yù ira mangituddu
sù tunung ni Moyses, á kinagi ra, “Yawe tolay, alawatan na yù ira minálliwâ nga metádday
kuna, á mepallalálláng nira gapay!” kud da.
3 Á yáyù nga nagángngarigán si Apu Kesu, á kinagi na nira, 4 “Á ta ángngarigán, ajjan yù
tolay nga nagayám ta magatù nga karneru. Á anni panò yù akkuán na, nu magawáwán
sangaw yù tádday? Arán na panò ibattáng yù ira siámapulu ta siám ta ággarabád da, tapè
en na aleran yù tádday nga nagawáwán áddè ta arán na pakálek kuna? 5 Á nu málek na,
ayatán, á buttungan na nga ilabbè na ta bale na. 6 Á labbè na ta bale na, agálán na yù
ira kákkopun na ánna yù ira karúbá na, á kagian na nira, ‘Mepagayáyâ kayu nikán, á
mappabbúyá ittam, ta nálek ku yù karnerù nga nagawáwán!’ kun na.
7 “Á kagiak ku nikayu, ta kunnay sù pagayáyâ nayù mináppárák ta pakálek na sù tádday
nga karneru na nga nagawáwán, á kunnian gapay yù kepagayáyâ di Namarò ánna yù ira
nga maggián kuna ta lángì megapu sù tádday nga tolay nga mabbabáwi ta liwâ na, ánnè
sù ira siámapulu ta siám nga tatolay nga makkagi ta matunung ira nga awán ta liwâ nga
máwák da ibabáwi.”

Yù Pirâ nga Neyawáwán

8 Á kinagi ni Apu Kesu, “Á ta ángngarigán, ajjan yù babay nga egga pirâ na nga mapulu.
Á nu metabbà sangaw yù tádday, anni panò yù akkuán na? Paggatangan na yù isingan,
á aleran na. Kuregán na yù ngámin nga unak na bale na áddè ta arán na pakálek kuna!
9 Á pakálek nayù babay sù pirâ na, agálán na yù ira kákkopun na ánna yù ira karúbá na,
tapè makipabbúyá ira kuna. Á kagian na nira, ‘Mepagayáyâ kayu nikán, ta nálek ku yù
pirâ ku nga netabbà,’ kun na.

10 “Á kuruk yù kagiak ku, ta kunnay sù pagayáyâ da, kunnian gapay yù pagayáyâ nayù
ira daroban ni Namarò megapu sù táttádday nga tolay nga mabbabáwi ánna likuránán na
yù liwâ na.”

Yù Bagitolay nga Nagawáwán

11 Á nagángngarigán paga si Apu Kesu, á kinagi na, “Ajjan yù tolay nga maríku, nga egga
duá nga ánâ na nga lálláki. 12 Á yù anâ na nga urián, en na kinagi kâ yáma na, ‘Ammò,
iyawâ mu nikán yù ballè sù kukuám,’ kun na. Á bille na laguk nayù yáma ra yù kukuá na
sù ira duá nga ánâ na.

13 “Á ari nabayák, á en na iniláku nayù urián yù ngámin nga balle na nga iniyawâ nayù
yáma na, á inâ na yù kuártu, á nánaw, nga minay naggián ta arayyu nga lugár. Á ginástu
na ngámin yù kuártu na sù narákè nga akkuán na.

14 “Á ta kapunu na kuártu na, jimittál yù bisin tán nga lugár. Á yáyù nga nabbisin
gapay yù bagitolay, gapu ta awánin bulubugá ta ipangâ na ta kanan na. 15 Á minay laguk
nakiaripan sù tolay nga maggián táne lugár, á inipataron na kuna yù ira bábi na. 16 Á
nepallà yù bisin nayù bagitolay, á ikáyâ na nakuan kumán sù ipamakán na sù ira bábi,
ta awán bulubugá ta tolay nga mangiyawâ ta kanan na.

17 “Á gapu ta nepallà yù bisin na, á ninonò na yù kaloku na, á nakemmunaw. Á kinagi
na ta nonò na, ‘Aru yù ira mangallu kâ yámà, á massobará ira ngámin ta kanan. Ngam
ajjanà saw nga magisassay matay ta bisin! 18 Mattolingà laguk kâ Ammò, á kagiak
ku sangaw kuna ta nakaliwákà kuna, á nepatalugáring kâ Namarò. 19 Á kagiak ku
gapay kuna ta nilonák ku yù pakáwayyâ nga mebiláng ta anâ na, tapè apan nangà ta
makiaripan kuna,’ kun na. 20 Á pakanonò na karannian, gimikkáng nga nánaw táne lugár
ta lubbè kâ yáma na.

“Á pallakák nayù bagitolay paga ta dálan, á neripâ nayù yáma na nga arayyu paga sù
bale na. Á nakkarerá nga en na jinápun yù anâ na, gapu ta nerallà yù allà na kuna.
Á ináppungulán na, á inummatán na. 21 Á kinagi nayù bagitolay sù yáma na, ‘Ammò,
nakaliwákà nikaw, á nepatalugáring kâ Namarò, á aringà mepángngà nga mebiláng
ta anâ mu,’ kun na. 22 Ngam yù yáma na, inagálán na yù ira aripan na, á kinagi na
nira, ‘Alistuán naw nga umay mangâ ta barawási nga kapiánán, ta barawasián naw. Á
passapátukan naw ánna passákkalángan naw gapay. 23 Á kabalin naw mamarawási, apan
naw yù kígaw nga báka nga matabá, ta pártian naw. Ta kumán ittam nga mappabbúyá,
24 gapu ta yawe anâ ku yù kunnay ta natay, ngam kun na naginnanolayin. Á kunnay ta
nagawáwán, ngam náleránin,’ kun na. Á yáyù nga nappakán ira ánna nappabbúyá.

25 “Á pappabbúyá ra, limibbè yù kaká nga anâ na nga naggapu ta ákkomanán nayù
yáma na. Á pakáranni na sù bale ra, nakaddák sù pakaginná na ta paggássá ra ánna
pattatála ra. 26 Á inagálán na yù tádday nga aripad da, á iniyabbû na kuna nu anni yù
akkuád da. 27 Á kinagi nayù aripan kuna, ‘Limibbè yù uriám mu, á inipapárti nayù
yámam yù kígaw nga natabá, gapu ta napalabbè na nga napiá gawagawáyán na.’

28 “Á pakaginná nayù kaká karannian, nappattunnuk, á ari simillung sù balay gapu
ta pore na. Á pakasingan nayù yáma na nga ajjan ta lawán yù anâ na nga kaká, á en
na laguk patallungan. 29 Ngam simibbák sù yáma na, á kinagi na, ‘Pígiá nga dagunin yù
pattarabákù nikaw ánna arát taka bulubugá pinotuán! Ngam arám mà bulubugá paga
iniddán ta mássiki kajjing nga ipappabbúyá mi sù ira kákkopuk ku. 30 Ngam yawe anâ
mu, ginástu na yù ngámin nga kukuám sù ira minákkikarallaw. Á aggina yù inipártiám mu
sù kígaw!’ kun na.

31 “Á kinagi nayù yáma na kuna, ‘Anâ ku, sigídá ka nga maggián nikán, á kukuám ngámin yù kukuâ. 32 Ngam napiá nu mappabbúyá ittam nga magayáyâ, gapu ta nakalabbè galâ yù wagim nga kunnay ta natay, ngam matolay. Á kunnay gapay ta nagawáwán, ngam nálegin.’ ”

16

Yù Maríku ánna yù Pattarabakuan na nga Masírik

1 Á nagángngarigán paga si Apu Kesu, á kinagi na sù ira makituddu kuna, “Ajjan yù tolay nga maríku nga ajjan kuna yù maggián nga manaron ta ngámin nga kukuá na. Á ajjan yù ira minay nangiránuk sù maríku ta ginástu nayù minákkárgu yù nekárgu kuna. 2 Á pakaginná nayù maríku, inipágál na, á kinagi na kuna, ‘Anni yawe naginnâ nga kingnguám sù inikárgù nikaw? Arà! Itúrâ mu laguk yù ngámin nga kingnguám sù kukuâ, ta mapatalián ka sangaw,’ kun na.

3 “Á pakánnámmu nayù minákkárgu ta mári sù tarabáku na, ninonò na, nga kun na, ‘Á kunnasi laguk yù áttolè, ta irián nangà sangaw nayù yápù sù tarabákù? Á anni yù akkuák ku, ta nakapi yù baggì nga makkomán, á mappasiránà makilimù!’ kun na. 4 Á pakanonò na, kinagi na, ‘E, ajjan yù akkuák ku, tapè ajjan yù ira kákkopuk ku nga mangilágum nikán sangaw nu máringà sù tarabákù,’ kun na.

5 “Á kunniaw yù kingnguá na laguk, ta inipágál na yù ira ággitádday nga naggagatù sù yápu na. Á labbè nayù mapolu, kinagi na kuna, ‘Pígiá yù gatù mu sù yápù?’ 6 Á kinagi na, ‘Magatù nga láta nga denu,’ kun na. Á kinagi nayù minákkárgu kuna, ‘Ajjan saw yù risíbum. Apam mu, ta alistuám nga ulian, ta itúrâ mu yù límápulu lâ nga láta,’ kun na. 7 Á manganánnuán, minay yù tádday, á kinagi na gapay kuna, ‘Pígiá yù gatù mu sù yápù?’ Á kinagi na, ‘Magatù nga kaban nga baggâ.’ Á kinagi na kuna, ‘Á apam mu laguk yawe risíbum ta uliam mu, ta itúrâ mu yù walupulu lâ.’

8 “Á pakánnámmu nayù yápu na sù kingnguá nayù narákè nga aripan na, á kinagi na, ‘Ye, masírik yù tolay, ta ammu na nga paránan yù pakkatolayán na!’ ”

Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Napiá yù ánnonò nayù minákkárgu nga nangilogò, nga kunnay sù ira ari manguruk kâ Namarò, ta masírik ira ánnè sù ira manguruk kâ Namarò, gapu ta ammu ra iyusá yù kukuá ra, tapè napiá yù ággiád da. 9 Á yawe laguk yù itabarang ku nikayu ta napiá nu iyusá naw yù kukuá naw sawe dabbuno ta ángngabbák naw sù ira kábulun naw, tapè sangaw nu mapúnu, á mapaddulò kayu sù mannanáyun nga paggianán naw ta lángì.”

10 Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Á yù tolay nga ammu na manaron sù baddì nga mekatalà kuna, ammu na gapay manaron sangaw nu aru yù mekatalà kuna. Ngam yù tolay nga arán na ammu manaron ta baddì, kunnian gapay yù akkuán na, nu aru nakuan yù mekatalà kuna. 11 Á sikayu gapay, nu ari napiá yù ánnaron naw sù mekatalà nikayu sawe dabbuno, egga panò yù mangikatalà nikayu sù kukurugán nga karíku naw nga mannanáyun ta lángì? Awán! 12 Á nu ari kayu mekatalà nga manaron sù kukuá na tanakuán nga mepataron nikayu, egga panò yù mangiyawâ nikayu, tapè ajjan yù kukuá naw lápay? Awán!

13 “Á awán ta tolay nga makapasserbi sù duá nga yápu na, gapu ta ayatan na yù tádday ánna ikalusso na yù tádday. Á nu pakimorayán na yù tádday, iluddè na yù tádday. Á kunnay gapay nikayu, ari kayu makapasserbi kâ Namarò nu yá lâ ikáyâ naw yù kuártu ánna yù kegatángán na sawe dabbuno.”

Dumá yù Ánningan ni Namarò sù Ánningan na Tolay ta Dabbuno
Mattiu 11:12-13; 5:31-32; Markus 10:11-12

14 Á yù ira Parisio, nakaginná ra sù kinagi ni Apu Kesu, á inuyoyungád da, gapu ta
kitokkuk ira ta kuártu, á yáyù lâ ikáyâ da. 15 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Sikayu, agippípiá
kayu, ta ipasingan naw sù ira tatolay yù piá naw, ngam ammu ni Namarò yù nonò naw!
Á yù mappeddaráyaw ánna yù agippípiá, nga mepotun sawe dabbuno, aggira yù ikálirák
ni Namarò.”

16 Á kinagi na gapay ni Apu Kesu, “Yù tunung nga inituddu ni Moyses ánna yù
inituddu nayù ira ngaw ábbilinán ni Namarò, yáyù sinuttul nayù ira tatolay áddè ngaw,
ta áddè ta dattál ni Kuan nga Minánnigù. Ngam dattál ni Kuan, pinegapuanán na
mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyannung sù pammagure ni Namarò, á aru
laguk yù ira nga mapattû nga mesipà kuna. 17 Ngam yù tunung nga inituddu ni Moyses,
ari mapangarián, mássiki nu baddì lâ. Á lummà yù lángì ánna dabbuno lage na pangarián
nayù tunung ni Moyses. 18 Á ginnán naw yù tunung. Nu igúnge na laláki yù atáwa na
pángè na mangatáwa ta tanakuán, á mangarallaw. Á nu mangatáwa yù laláki ta babay
nga negúngay ta atáwa na, á mangarallaw gapay.”

Yù Nesimmu sù Maríku ánna si Lasaru nga Pobare

19 Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Ajjan yù tolay nga maríku nga nabbísti ta kunnay
ta patul, nga mappabbúyá nga mappakán ta kággággaw. 20 Á ajjan gapay yù pobare nga
mangngágan ta Lasaru, nga nallutululu yù baggi na, á ta kággággaw iyánge ra nga peddád
da lâ ta aranni sù áttallungán na bale nayù maríku, 21 ta iddanamán na ta iyawâ da yù
buttá ra kuna. Á minay yù ira ítu nga najjijjil sù lutu na.

22 “Á manganánnuán, natay yù pobare. Á yù ira daroban ni Namarò, inâ da yù ikararuá
nayù pobare ta makipabbúyá sù giád di Kákay Abrakam. Á manganánnuán, natay gapay
yù maríku, á initanam da. 23 Á yá labbetán nayù ikararuá nayù maríku yù impiernu.

“Á karigirigâ nayù maríku ta impiernu, nattánguk ta arayyu, á nasingan na di Kákay
Abrakam kâ Lasaru nga namerik kuna. 24 Á kinatolán nayù maríku laguk si Kákay
Abrakam, á kinagi na, ‘Kákay Abrakam, ikállà mà ta dobam bì si Lasaru, ta en na
pasínatán yù jilâ ta danum, tapè malannáwán, ta marigirigákà sawe api,’ kun na. 25 Ngam
kinagi ni Abrakam kuna, ‘Ilû, nonotam mu ta aru yù napiá nga nálâ mu ngaw sù katolem
ta dabbun. Ngam si Lasaru, narigirigâ ngaw. Á kunangane, nabannáyánin saw nga
magayáyâ si Lasaru, á sikaw, maparigirigâ ka. 26 Á nepatalugáring ta awán ta awayyá
mi nga mangabbák nikaw, ta ajjan yù aláwa nga abbû nga namassinná nittam, á awán
ta makángay tán nga maggapu saw, á awán gapay ta makángay saw nga maggapu tán.’

27 “Á kinagi na laguk nayù ngaw maríku, ‘Á Kákay, ikállà mà bì, á dobam bì si Lasaru ta
bale nayù yámà, 28 ta en na kagian sù ira límá nga wáwwagì ta pataliád da yù narákè nga
ággangnguá ra, tapè ari ira gapay lubbè sawe giák ku, nga gián na jigâ,’ kun na. 29 Ngam
kinagi ni Abrakam kuna, ‘Ajjan nira yù inipetúrâ na ngaw ni Namarò kári Moyses ánna
yù ira ábbilinán. Ajjan laguk yù awayyá ren nayù ira wáwwagim nga manguruk.’

30 “Á kinagi na, ‘Wan, Kákay, ngam arád da ira tángngagan. Á nu ajjan yù naginnanolay
nga umay nira, ta ipakánnámmu na nira yù kuruk, á likuránád da támma yù liwâ da,
á manguruk ira mápugák.’ 31 Ngam kinagi ni Abrakam kuna, ‘Nu arád da ginnán yù
inituddu ni Moyses ánna yù ira káruán nga ábbilinán ni Namarò, arád da gapay kurugan
nu umay nakuan yù naginnanolay nga makkagi nira.’ ”

17

Yù Mesimmu sù Tolay nga Mamalliwâ
Mattiu 18:6-7, 21-22; Markus 9:42

1 Á kinagi ni Apu Kesu sù ira makituddu kuna, “Negagángay yù awayyá na tolay nga
malliwâ. Ngam makállállà ira nga mamápáyâ ánna mangirudduák ta malliwâ yù ira
kábulud da. Bay e! Kábbi ira! 2 Ta más napiá nakuan nu igakkâ da yù ággilingán ta
mangì sù bullo nayù tolay, á itabbà da ta bebay tapè matay, tapè awán ta mangituddu ta
narákè sù ira kapángnguruk kâ Namarò. 3 Magimuguk kayu laguk, ta arán naw tudduán
ta narákè yù ira ikáttole naw. Á nu malliwâ yù kabbulun naw, gammán naw. Á nu
mabbabáwi ta liwâ na, pakomán naw. 4 Á nu ajjan yù tolay nga mameppitu nga malliwâ
nikayu ta tangággaw, á mameppitu nga mattotoli nikayu nga makipakomá, máwák naw
pakomán.”

Yù Meyannung sù Ángngikatalà tam kâ Namarò

5 Á yù ira sinudduán ni Apu Kesu, kinagi ra kuna, “Apu, pasikanam mu bì yù
ángngikatalà mi kâ Namarò.” 6 Á kinagi ni Apu, “Mássiki nu makapi paga yù ángngikatalà
naw, nga kunnay ta kabajjitán nga bini, á ajjan nakuan yù awayyá naw nga makkagi
sawe káyu, ‘Mabaddul ka nga meyalì nga memulá ta bebay!’ á mapalurò!”

Yù Meyannung sù Tarabáku tam nga Masserbi kâ Namarò

7 Á kinagi ni Apu Kesu, “Á ta ángngarigán nu ajjan yù tolay nga egga yù aripan na,
á mattarabáku yù aripan na sù ákkomanán nayù yápu na onu manaron sù ayám na. Á
sangaw nu púgák, lubbè ta balay nga maggapu sù ákkomanán. Á anni panò yù kagian
nayù yápu na kuna? Kagian na panò ta umay kumán? 8 Ari gemma, ngam kagian na
galâ, ‘E ka bì mabbaggaw, á pataliám mu yù barawásim, á magapi ka tapè kumánà, ta
sikán yù mapolu nga kumán, á ta kabalik ku kumán, á kumán ka gapay,’ kun na.

9 “Á ta ángngarigán nu tuppálan nayù aripan yù ipakuá nayù yápu na kuna, dayáwan na
panò nayù yápu na? Ari gemma, ta yáyù gemma yù tarabáku nayù aripan. 10 Á sikayu
gapay, ta kabalin naw manuppál sù ngámin nga ipakuá ni Namarò nikayu, á kagian naw
lâ, ‘Ara-aripan kami lâ, á sinuppál mi lâ yù inipakuá na nikami nayù yápu mi megapu sù
allà na nikami.’ ”

Pamammapiá ni Apu Kesu sù ira Mapulu nga Naggoggong

11 Á sù ánge ri Apu Kesu ta Jerusalem, nallakák ira sù lállátán na purubinsia na Samaria
ánna Galilia. 12 Á pakáranni ra ta tádday nga babálay, nerapunád da yù mapulu nga tatolay
nga naggoggong, ngam arayyu lâ yù nanáddagád da. 13 Á kinatolád da si Apu Kesu, á
kinagi ra kuna, “Mesturu, ikállà kami bì!” kud da.

14 Á pakasingan ni Apu Kesu sù ira naggoggong, kinagi na nira, “E kayu sù ira pári,
tapè innad da yù baggi naw,” kun na. Á sù pappángè da nga umay sù pári, ikáddagâ lâ
nammapiá iren. 15 Á yù tádday nira, pakasingan na ta nammapiá ngin, dagarágâ nanoli,
nga makkatakatol sù áddáyo na kâ Namarò. 16 Á pakáddè na kâ Apu Kesu, namalittúkak
ta arubáng na nga nabbalabálà.

Á yane tolay nga nanoli nga nabbalabálà kâ Apu Kesu, aggina yù taga Samaria nga
ari Kudio, nga ikalusso nayù ira Kudio. 17 Á kinagi ni Apu Kesu sù ira mepulupulù kuna,
“Ari panò mapulu yù ira nammapiá? Á ajjan saw yù tádday. Isaw giád da panò nayù ira
siám? 18 Á ngattá, ta yawe lâ nga ari Kudio yù nattoli nga maddáyaw kâ Namarò!” 19 Á
kinagi na gapay sù tolay, “Gumikkáng ka, ta mánaw ken, ta nammapiá ken megapu sù
ángngikatalà mu nikán,” kun na.

Yù Meyannung sù Dattál nayù Pammagure ni Namarò
Mattiu 24:23-28, 37-41

20 Á ajjan yù ira Parisio nga minay nangiyabbû kâ Apu Kesu nu káni yù dattál nayù
pammagure ni Namarò. Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, "Awán bulubugá ta
pakasinganán naw sù dattál nayù pammagure ni Namarò. 21 Á ari makagi na tolay ta
ajjan saw onu ajjan tán, gapu ta ajjanin galâ sù nonò nayù ira manguruk."
22 Á kinagi ni Apu Kesu sù ira makituddu kuna, "Mapattû kayu sangaw nga maningan
sù mássiki lâ tádday nga ággo nayù pammagurè saw dabbuno, sikán nga Kaká na ngámin
na tatolay, ngam arán naw masingan. 23 Á sangaw ajjan yù ira umay makkagi ta 'Ye,
ajjan tán!' Onu kagiad da, 'Ajjan saw!' Ari kayu mepulù nira! Arán naw pasikkálan!
24 Ta kunnay ta kilâ nga mamannawák ta lángì, kunnian sangaw yù pattolì ta dabbuno,
sikán nga Kaká na ngámin na tatolay. 25 Ngam máwák ta olu nga attamák ku yù aru nga
panigirigâ da nikán ánna panakì da nikán nayù ira tatolay nga matolay ta ággawo.
26 "Á noka nu maddaggunà mattoli, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, á naggittá
yù kustombare nayù ira tatolay sù kustombare ra ngaw ta keggá ra ngaw di Noe. 27 Ta
yá lâ sinángngák da ngaw yù pakkákád da, pamissád da ánna pangatáwa ra, áddè ta ággaw
nga pamatallung ni Namarò kári Noe sù dakal nga barangay. Á jimittál yù paddakal na
danum, á nalítù yù dabbun, á neburuk yù ira tatolay nga ari simillung sù barangay, á
nalaggabán ira.
28 "Á kunnay gapay sù kingnguá ra ngaw ta keggá ri Lot, ta sinángngák da lággapay
yù pakkákád da, pamissád da, paggatagátáng da, pallakaláku ra, pammulá ra, ánna
pabbalabale ra. 29 Á kapállikuk di Lot nga nánaw ta ili na Sodoma, ikáddagâ lâ ajjan yù
api ánna asupri nga naggapu ta lángì, nga nappannâ sù ili na Sodoma, á natuggi yù ira
ngámin nga tatolay tán. 30 Á kunnay sù kustombare ra ngaw nayù ira tatolay ta keggá ri
Lot, kunnian gapay sangaw yù ággaw nga pattolì, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay.
31 "Á yáyù nga pappalánat takayu, ta sangaw nu duttál yù ággaw, á yù ira tatolay nga
ajjan ta lawán na bale ra, ari iren nakuan tullung nga umay mangâ sù kukuá ra. Á yù
ira nga ajjan ta ákkomanád da, ari ira nakuan lubbè. 32 Á nonotan naw yù ngaw atáwa
ni Lot, tapè arán naw párigán! Ta pattálo ra ta ili na Sodoma, ninonò na lâ nayù babay
yù kukuá na, á arán na kinuruk yù kinagi ni Namarò. Á nabbáli ta asin nga nanáddak
ta kun na kallang. 33 Á yù tolay nga mangiddù ta baggi na ta dabbuno, á matay gemma
galâ. Ngam yù tolay nga mangitapil sù baggi na megapu sù ángnguruk na kâ Namarò,
napiá yù ággián na, ta mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè.
34 "Á kagiak ku nikayu, ta ángngarigán nu gabi yù tappì ku, á nu ajjan duá nga tolay nga
madduruk nga makkaturuk, á málâ yù tádday, á mabattáng yù tádday. 35 Á kunnay gapay
sù ira duá nga bábbay nga mabbáyu, ta málâ yù tádday á mabattáng yù tádday. 36 Á mássiki
yù ira duá gapay nga mattarabáku sù ákkomanán, málâ yù tádday á mabattáng yù tádday."
37 Á yù ira makituddu kâ Apu Kesu, pakaginná ra karannian, kinagi ra kuna, "Apu, isaw
gián na?" Á kinagi na, "Yù gián nayù natay, yáyù pagunnurán nayù ira bukkaw."*

18

Yù Babay nga Bálu ánna yù Kues

1 Á nagángngarigán si Apu Kesu sù ira makituddu kuna, ta ituddu na nira ta máwák da
nga ari malurâ nga makimállà kâ Namarò, á ari ira mabbábáng sù ángngikatalà da kuna.

* **17:37** Á yù kebalinán nayù kinagi na támma, ta alistu yù keparámak nayù nesimmu. Á yù tádday nga kebalinán na yù aru nga tatolay nga maggiraw sangaw nu pakarámak da. Otturu, yù bukkaw yù panákkilalán nayù ira ngaw suddálu nayù ira mammaguray ta ili na Roma.

2 Á kinagi ni Apu Kesu, “Ajjan sù tádday nga ili yù kues nga ari bulubugá maganássing kâ
Namarò, á arán na gapay pakimorayán yù ira kábulun na nga tatolay.
3 “Á táne ili, ajjan yù babay nga bálu nga sigídá nga umay sù kues, á kagian na kuna,
‘Abbágám mà bì, ta ajjan yù tolay nga iddâ nangà lâ ikeká, nga awánà gemma ta liwâ,’
kun na. 4 Á ta olu, arán na sinángngák nayù kues. Ngam manganánnuán, ninonò na, nga
kun na, ‘Mássiki arák ku ikássing si Namarò ánna awán ta pasirák ku sù ira ikáttolè, 5 ngam
panunnuták ku yù mangikeká sù babay, marakè makkara-ángay yù babay nikán, áddè ta
arák ku kalurâ!’ ”
6 Á kabalin na nagángngarigán ni Apu Kesu, á kinagi na, “Naginná naw yù kingnguá
nayù kues, ta mássiki nu arán na inabbágán yù babay ta olu nga ánge na kuna, ngam
inabbágán na galâ. 7 Á nepatalugáring kâ Namarò, ta ari panò dán nga naparán nga
mangabbák sù ira tatole na, nga sigídá makimállà kuna ta ággaw ánna gabi? Abbágán
na ira gemma, á arán na ira ikikkítulán. 8 Ta kuruk yù kagiak ku nikayu, ta dagarágâ nga
abbágán ni Namarò yù ira tatole na. Ngam sangaw nu mattolingà ta dabbuno, sikán nga
Kaká na ngámin na tatolay, ajjan panò sangaw yù ira marángnganák ku nga manguruk
nikán? Baddì ira lâ, ta aru yù ira manakì nikán.”

Yù Duá ira nga Minay Nakimállà sù Mangilin nga Kapilliá ta Jerusalem

9 Á nagángngarigán si Apu Kesu, ta ammu na ta ajjan yù ira makkagi ta aggira yù
kapiánán, á iluddè da yù ira kábulud da. 10 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Ajjan yù duá nga
lálláki nga minay sù mangilin nga kapilliá ta Jerusalem, tapè makimállà ira. Á Parisio yù
tádday, á yù tádday yù mináttuki ta buwì. 11 Á minárayyu yù Parisio ta baddì sù mináttuki
ta buwì, á nanáddak nga nakimállà, á kinagi na, ‘Apu Namarò, mabbalabálakà nikaw ta
aringà negittá sù ira káruán, ta aringà mokkuk, aringà massiri, aringà minángngarallaw,
á aringà gapay negittá táne tolay nga mináttuki ta buwì. 12 Á sikán, mamidduángà nga ari
kumán ta tangaligguán tapè makimállakà. Á iyawâ ku nikaw yù mekamapulu sù ngámin
nga málâ ku,’ kun na. Yáyù yù ákkimállà nayù Parisio.
13 “Ngam yù tolay nga mináttuki ta buwì, minay nanáddak ta arayyu, á nakkummak
ánna kidduk na yù gáko na, gapu ta maraddam sù liwâ na. Á kinagi na, ‘Apu Namarò,
ikállà mà bì, ta minálliwákà!’ kun na.
14 “Á kuruk yawe nga kagiak ku nikayu, ta pinakomá ni Namarò galâ yù mináttuki ta
buwì ánnè sù Parisio. Á yù ira nga mappeddaráyaw, aggira yù mepasiránán ta arubáng
ni Namarò. Ngam yù tolay nga tumulù, nga makipakomá kâ Namarò sù liwâ na, aggina
yù meparáyaw.”

Yù Pangikállà ni Apu Kesu sù ira Ábbing
Mattiu 19:13-15; Markus 10:13-16

15 Á tádday ággaw sù arád da paga pakáddè di Apu Kesu ta Jerusalem, á minay yù ira
tatolay nga iniyánge ra yù ira ánâ da kâ Apu Kesu, tapè ipotun na yù limá na sù ira
ábbing ta kunnay ta kustombare ra, á kagian na yù pangiddù ni Namarò nira. Á yù ira
makituddu kâ Apu Kesu, nasingad da yù pangiyánge ra sù ira ábbing, á gimmá ra ira.
16 Ngam inagálán ni Apu Kesu yù ira ábbing, á kinagi na sù ira makituddu kuna, “Arán
naw gammán yù ánge nayù ira ábbing nikán, ta yù ira tatolay nga kunnay nira, aggira
yù mesipà sù pammagure ni Namarò. 17 Á kuruk yawe nga kagiak ku nikayu, nu ari
kayu tumulù nga mangikatalà kâ Namarò ta kunnay sù ángngikatalà na abbing, ari kayu
bulubugá mesipà sù pammagure na.”

Yù Ánge nayù Maríku kâ Apu Kesu
Mattiu 19:16-30; Markus 10:17-31

18 Á minay kâ Apu Kesu yù tádday nga Kudio nga makáwayyá, á kinagi na, “Mesturu,
sikaw yù kapiánán nga mangituddu. Á anni laguk yù akkuák ku, tapè mesipakà kâ
Namarò ta áddè ta áddè?” kun na. 19 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Ngattá, ta kagiam mu
ta sikán yù kapiánán? Awán bulubugá ta kapiánán, nu ari lâ si Namarò! 20 Á ammum
gemma yù tuttulam mu nakuan nga tunung ni Namarò: Ari ka mangarallaw, ari ka
mamapátay, ari ka makkokò, ari ka massirisiri, á pakimorayám mu yù ira darakal mu,”
kun na. 21 Á kinagi nayù tolay, “Wan, á sinuppál ku ngámin dannian áddè sù kabaddì
ku,” kun na. 22 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Ajjan lâ paga yù akkuám mu nakuan, ta em
mu iláku yù ngámin nga kukuám, á isinek mu yù pallakuám mu sù ira magáwák, tapè
ajjan yù táli nayù kukuám nga pakappián ni Namarò ta lángì. Á kabalim mu manuppál
karannian, umay ka laguk tumuttul nikán,” kun na. 23 Ngam ta pakaginná nayù tolay sù
kinagi na, nerallà yù daddam na, gapu ta aru yù kukuá na.

24 Á pakasingan ni Apu Kesu ta maraddam yù maríku, kinagi na sù ira makituddu
kuna, “Marigâ garè nga tumulù yù maríku kâ Namarò, tapè mesipà nakuan sù pam-
magure na. 25 Á ta ángngarigán, kunnay ta karigâ na labbû na dakal nga ayám nga kamel
sù abbû na dágum, á kunnian gapay, marigâ yù kesipà nayù maríku sù pammagure ni
Namarò.”

26 Á napállâ yù ira nakaginná sù kinagi na. Á kinagi ra, “Á nu arán na awayyá na
maríku nga mesipà sù pammagure ni Namarò, á asinni laguk yù mesipà?” 27 Á kinagi ni
Apu Kesu nira, “Mássiki nu arán na awayyá na tolay nga palurotan, awayyá ni Namarò
nga palurotan. Á yáyù nga meyígù yù ira ngámin nga manguruk kuna, mássiki nu maríku
onu pobare,” kun na.

28 Á kinagi ni Eduru, “Apu, nonopam mu kami, ta nánawám mi ngámin, tapè tumuttul
kami nikaw.” kun na. 29 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Kuruk yawe nga kagiak ku nikayu,
ta nu pánawán na tolay yù bale na, atáwa na, wáwwagi na, darakal na, onu ánâ na tapè
mesipà sù pammagure ni Namarò, 30 á aru yù bálà na nga napiá nga meyawâ kuna ta
paggián na paga ta dabbuno ánnè sù nánawán na, á mepattolay noka kâ Namarò ta áddè
ta áddè.”

Pilluan ni Apu Kesu Magubobuk sù Meyannung ta Pate na
Mattiu 20:17-19; Markus 10:32-34

31 Á si Apu Kesu, inilillì na yù ira mapulu duá nga sinudduán na, á kinagi na nira,
“Ginnán naw bì yù kagiak ku, ta umay ittam ta Jerusalem. Á tappì tam tán, mapalurò yù
ngámin nga inipetúrâ na ngaw ni Namarò sù ira ábbilinán na, nga mesimmu nikán nga
Kaká na ngámin na tatolay. 32 Ta gaputad dangà sangaw, á iyawâ dangà sù ira ari Kudio.
Á uyu-uyawad dangà, pakkakagiád dangà, ánna pallulutábád dangà. 33 Á palapaligatad
dangà, á papatáyad dangà. Ngam maginannolayà ta mekatallu nga ággaw,” kun ni Apu
Kesu. 34 Ngam arád da bulubugá nánnámmuán nayù ira sinudduán na yù kinagi na, gapu
ta kunnay ta monak nga nelímak nira, á arád da nánnámmuán yù kebalinán na.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Buling
Mattiu 20:29-34; Markus 10:46-52

35 Á paddaggud di Apu Kesu tumunù sù ili na Jeriku, ajjan yù tolay nga buling nga
nagitubang nga makilimù ta aggik na dálan. 36 Á ta pakaginná nayù buling ta aru
yù ira tatolay nga mattalebák, á kinagi na, “Anni yù nesimmu? Ngattá, ta aru yù
mattatalebák?” kun na. 37 Á kinagi ra kuna, “Mattalebák si Apu Kesu nga taga Nasaret,”
kud da. 38 Á nakkatol, á kinagi na, “Apu Kesu, nga ginaká ni Patul Dabid, ikállà mà bì!”
kun na. 39 Á yù ira tatolay nga napolu, gimmá ra, á kinagi ra, “Magimammà ka!” kud da.

Ngam iniyássikan na nakkatol, nga kun na, “Sikaw nga ginaká ni Patul Dabid, ikállà mà bì!”
40 Á pakaginná ni Apu Kesu sù pakkatol nayù buling, á nagginnà, á kinagi na nira
ta iyánge ra yù buling kuna. Á pakerakkì da kuna, nagiyabbû si Apu Kesu sù buling,
41 “Anni yù ikáyâ mu nga akkuák ku megapu nikaw?” Á kinagi na, “Apu, gustù ta
makasinganakin,” kun na. 42 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Wan. Makasingan ken laguk,
ta napammapiá ken megapu sù ángngikatalà mu nikán.” 43 Á dagarágâ nakasingan, á
nepattututtul nira nga maddáyaw kâ Namarò. Á yù ira tatolay, naddáyaw ira gapay kâ
Namarò gapu ta nasingad da yù nesimmu.

19

Pakkaragâ ni Sakio nga Makasingan kâ Apu Kesu

1 Á nattalebák di Apu Kesu ta ili na Jeriku. 2 Á ajjan tán yù tolay nga maríku nga
mangngágan ta Sakio. Aggina yù tádday nga kátannangán nayù ira minátttuki ta buwì. 3 Á
gustu na nga innan si Apu Kesu, ngam awán ta awayyá na, gapu sù káru nayù ira tatolay
ánna alinnâ garè si Sakio. 4 Á yáyù nga nakkarerá nga napolu nga nakkalay ta káyu, tapè
masingan na sangaw nu mattalebák tán.
5 Á pakáddè ni Apu Kesu ta káyu nga gián ni Sakio, á nattánguk, á kinagi na kâ Sakio,
“Á apurám mu ámmutták, ta ek ku ta balem magammâ!” kun na. 6 Á dagarágâ gimitták
si Sakio, á ayatán nga mamaddulò kuna.
7 Á pakasingan nayù ira tatolay ta minay si Apu Kesu sù bale ni Sakio, naddagaragim
ira, á kinagi ra, “Ngattá, ta makiálliuk yawe tolay sù bale nayù minálliwâ!” kud da. 8 Ngam
si Sakio, nanáddak ta arubáng nayù ira tatolay, á kinagi na kâ Apu Kesu, “Apu, iyawâ ku
yù gadduá nayù ngámin nga kukuâ sù ira pobare. Á yù sinuítì ku, taliák ku ta taggiappâ
yù taggitádday,” kun na.
9 Á pakaginná ni Apu Kesu sù kinagi ni Sakio, nga italákkuruk na, á kinagi ni Apu
Kesu kuna, “Sakio, kunangane ta ággawo meyígù kayin ánna yù ira kábbalem! Á ari kayu
mekanakanâ sù pamagikáru ni Namarò ta tolay, gapu ta negittá yù ángngikatalà mu kâ
Namarò sù ángngikatalà ni Abrakam. Yáyù nga mepasingan ta kuruk nga ginaká na ka
ni Abrakam. 10 Á yáyù nga minayà saw, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, ta ek
ku agálán ánna iyígù yù ira tatolay nga nagawáwán megapu sù liwâ da, tapè umay ira
makiyápu kâ Namarò ánna mesipà ira kuna.”

Yù Pamalabálà ni Apu sù ira Mekatalà
Mattiu 25:14-30

11 Á pallakák di Apu Kesu ta dálan, maddaggun ira nga makáddè ta Jerusalem. Á yù ira
tatolay, gininná ra ta napiá yù kinagi ni Apu Kesu, ta kagiad da ta sangaw nu makalabbè
ira ta Jerusalem, yáyù pamegapu nayù pammagure ni Namarò ta dabbuno. Á yáyù nga
nagángngarigán si Apu Kesu nira. 12 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Ajjan yù tolay nga ginaká
na patul nga nágalán ta umay ta arayyu nga páppatulán, tapè málâ na yù pakáwayyá na
nga mappatul, á tapè manoli nga mammaguray sù gián na. 13 Á lage na mánaw sù gián
na, inagálán na yù ira mapulu nga aripan na, á iniyawâ na nira nga katággitádday yù
pirâ nga buláwán, á kinagi na nira, ‘Sù káwák ku, pagaruan naw yawe kuártu,’ kun na. Á
nánaw.
14 “Á yù ira káruán nga tatolay nga maggián sù lugár na, malussaw ira kuna. Á yáyù
nga jinok da yù ira tumuttul kuna nga makkagi ta panakitád da nga mappatul nira. 15 Á
mássiki nu manakì ira kuna, ngam nálâ na yù pakáwayyá na nga mappatul, á nanoli sù
gián na. Á inipágál na yù ira aripan na nga iniddán ta pirâ, tapè ammu na nu pígiá yù

naganánsiá ra. 16 Á minay yù tádday nga aripan, á kinagi na, ‘Apu Patul, nabbalin ta
mapulu yù tádday nga pirâ nga iniyawâ mu nikán,’ kun na. 17 ‘Á napiá yù kingnguám,’
kun nayù patul kuna. ‘Á sikaw yù napiá nga aripan. Á gapu ta pangikatalakán ka ta
baddì nga inikatalà ku nikaw, á iyawâ ku nikaw yù pakáwayyám sù mapulu nga ili,’ kun
nayù patul kuna.

18 “Á manganánnuán, minay yù mekaruá nga aripan, á kinagi na, ‘Apu Patul, pinabba-
lik ku ta límá yù tádday nga iniyawâ mu nikán,’ kun na. 19 ‘Á sikaw gapay, mammaguray
ka laguk ta límá nga ili,’ kun nayù patul kuna.

20 “Á minay yù tádday nga aripan ta arubáng nayù patul, á kinagi na, ‘Apu Patul, ajjan
saw yù pirâ mu nga nabungun, nga pinakappiák ku, 21 gapu ta maganássingà nikaw. Ta
ammù ta mapporay ka nga maríku megapu sù bannák nayù ira káruán nga tatolay, ta
apam mu ta kukuám yù arám mu pabbannagán,’ kun na. 22 Á kinagi nayù patul kuna,
‘Mapanunnután ka megapu sù kinagim, sikaw nga narákè nga aripan! Ta kinagim ta
ammum ta sikán yù mapporay nga mangâ sù arák ku pabbannagán. 23 Á nu ammum
yian, ngattá ta arám mu inibángku yù kuártù, tapè málâ ku yù baddì nga ganánsiá na sù
panolì!’

24 “Á kinagi na laguk nayù patul sù ira nanáddak tán, ‘Apan naw yù kuártu na, á iyawâ
naw sù tolay nga egga kuna yù mapulu,’ kun na. 25 Ngam kinagi ra, ‘Á wan, Apu, ngam
ajjanin gemma yù mapulu kuna!’ kud da. 26 Á kinagi nayù patul nira, ‘Wan, á kuruk
yawe nga kagiak ku nikayu. Yù tolay nga mekatalà, nga napiá yù ángngiyusá na sù egga
kuna, malannapán yù egga kuna. Ngam yù tolay nga ari napiá yù ángngiyusá na sù
nekatalà kuna, mári kuna mássiki yù baddì nga nekatalà kuna. 27 Á yù ira nga malussaw
nikán, nga nanakì ta sikán yù mammaguray nira, iyánge naw ira saw, tapè papatáyan
naw ira ta arubáng ku.’ ”

Yù Tallung di Apu Kesu ta Jerusalem
Mattiu 21:1-11; Markus 11:1-11; Kuan 12:12-19

28 Kabalin na nagángngarigán ni Apu Kesu nira, á minay napolu nga mappángè ta
Jerusalem. 29 Á pakarakkì da sù ira ili na Bepagi ánna Bitania, naginnà ira sù puddul
nga mangngágan ta Olibo. Á inagálán ni Apu Kesu yù duá nga makituddu kuna, á kinagi
na nira, 30 “Mapolu kayu sù ili, á sù tallung naw, marángngganán naw yù kígaw nga kabáyu
nga ari paga nattakayán. Ubbarán naw, á iyánge naw saw. 31 Á nu ajjan yù mangiyabbû
ta anni má ta ubbarán naw, á kagian naw lâ kuna, ‘Máwák ni Apu,’ kun naw kuna.”

32 Á minay yù ira jinok ni Apu Kesu, á nálek da ngámin yù kunnay sù kinagi na. 33 Á
pagubbák da sù kaddang nayù kígaw, iniyabbû na nira nayù makákkuá, “Anni má ta
ubbarán naw?” 34 Á kinagi ra, “Máwák ni Apu.” 35 Á iniyánge ra yù kígaw kâ Apu Kesu. Á
ininánnâ da yù gámì da sù barâ na, á pinakkabáyu ra si Apu Kesu kuna. 36 Á pakkabáyu
na nga mappángè ta Jerusalem, ininánnâ nayù ira káruán nga tatolay yù gámì da ta dálan.

37 Á maddaggun nga makáddè di Apu Kesu ta ili na Jerusalem. Á kitáru yù ira nga
mepulù kuna. Á utù da sù puddul na Olibo, namegapu ira ngámin nga ikatakatol da yù
áddáyo ra kâ Namarò, gapu ta pagayáyâ da sù ngámin nga pinagaddátu na nga nasingad
da. 38 Á kinagi ra,

“Dayáwat tam yù Patul nga jinok ni Namarò, nga umay mammaguray nittam!
Meparáyaw ta lángì si Namarò nga Kotunán, ánna napiá ánna magimammà yù gián na!”

39 Á yù ira káruán nga Parisio nga nepulù nira, gapu ta kagiad da ta tolay lâ si Apu
Kesu, kinagi ra kuna, “Mesturu, gammám mu yù paddáyo nayù ira tatolay, ta malliwâ
ira!” kud da. 40 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Kuruk yù kagiak ku nikayu,

ta nu magimammà ira nakuan, á yù ira batu ta dálan yù makkatol nga maddáyaw kâ Namarò."

Yù Pakkulè ni Apu Kesu sù ira taga Jerusalem

41 Á pakáranni ra ta ili na Jerusalem, nasingan ni Apu Kesu yù ili, á nakalò yù pangikállà
na sù ira tatolay nga taga Jesusalem, á nakkulè si Apu Kesu megapu nira. 42 Á kinagi
na, "Sikayu nga taga Jerusalem, parè bì nakuan ta kánnámmuán naw yù paggapuán
nayù ággimammà naw. Parè bì ta kánnámmuán naw yù máwák naw nga makipakomá kâ
Namarò kunangane ta ággawo, tapè mapiá nakuan yù ággián naw kuna! Ngam awánin
ta awayyá naw nga mánnámmuán, ta nelímak nikayu. 43 Á kábbi kayu, ta duttál yù ággaw
nga umay yù ira malussaw nga makigerrá nikayu. Á alikúbungad da kayu, tapè ari kayu
makalawán. 44 Á papatáyad da kayu ánna yù ira ánâ naw. Á bugayad da yù ngámin nga
babále naw, á iwarawarâ da yù batu nga napadday ta balay, gapu ta panakì naw sù ánge
ni Namarò nga mangiyígù nikayu!"

Yù Ánge ni Apu Kesu sù Mangilin nga Kapilliá ta Jerusalem
Mattiu 21:12-17; Markus 11:15-19; Kuan 2:13-22

45 Á pakatunù di Apu Kesu ta Jerusalem, dagarágâ nga minay sù mangilin nga bale ni
Namarò, á pinaturiák na yù ira nga malláku tán. 46 Á pamaturiák na nira, kinagi na nira,
"Ajjan yù netúrâ nga kinagi ni Namarò, 'Yù mangilin nga balè yù ákkimállatán nayù ira
tatolay.' Ngam sikayu, pabbalinan naw ta pallakuán nayù ira minángngilogò!"

47 Á ta kággággaw minay si Apu Kesu nga mangituddu sù mangilin nga bale ni Namarò.
Á yù ira kátannangán nga pári ánna yù ira mangituddu sù tunung ni Moyses ánna yù ira
tatolay nga makáwayyá, inigagánge ra ipapátay. 48 Ngam arád da bulubugá paga makuá,
gapu ta makkaragâ yù ira tatolay nga magginná sù ngámin nga kagian na.

20

Iyabbû da yù Naggapuán nayù Pakáwayyá ni Apu Kesu
Mattiu 21:23-27; Markus 11:27-33

1 Á tádday ággaw nga pangituddu ni Apu Kesu sù ira tatolay sù mangilin nga kapilliá,
inilayalayâ na yù napiá nga dámak nga meyannung sù ángngiyígù ni Namarò. Á minay sù
gián na yù ira kátannangán nga pári ánna yù ira mangituddu sù tunung ni Moyses ánna yù
ira giriámán na Kudio. 2 Á kinagi ra kuna, "Asinni yù nangiyawâ nikaw sù pakáwayyám
nga akkuám mu nga kunniaw? Asinni naddok nikaw?" kud da. 3 Á kinagi ni Apu Kesu
nira, "Ajjan bì mapolu iyabbû ku nikayu nga tabbagan naw. 4 Isaw naggapuán nayù
pakáwayyá ni Kuan nga Minánnigù? Jinok ni Namarò, onu tolay yù naddok kuna?" kun
na.

5 Á nallillì ira laguk nga nakkaká-ubobuk nu anni yù itabbák da. Á kinagi ra, "Nu
kagiat tam nakuan ta si Namarò yù naddok kâ Kuan, á iyabbû na sangaw nu anni má
ta arát tam kurugan yù kinagi ni Kuan nga meyannung kâ Namarò? 6 Ngam máyâ
panò nu kagiat tam ta tolay yù paggapuán nayù pakáwayyá na, marakè payangan nayù
tatolay ittam? Ta kurugan nayù ira tatolay ta ábbilinán ni Namarò si Kuan," kud da. 7 Á
kabalid da nakkaká-ubobuk, kinagi ra galâ kâ Apu Kesu, "Arám mi garè ammu nu asinni
yù naddok kâ Kuan." 8 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Arák ku gapay kagian nikayu yù
naggapuán nayù pakáwayyâ."

Yù Pagángngarigán ni Apu Kesu nga Meyannung sù ira Manakì kuna
Mattiu 21:33-46; Markus 12:1-12

9 Á nagángngarigán si Apu Kesu mángin sù ira tatolay, á kinagi na, “Ajjan yù tolay nga
nammulá ta úbas. Á inipataron na yù kamulán na sù ira makirabbun, gapu ta ajjan yù
angayán na ta arayyu nga lugár, á ammu na ta mabayák tán.
10 “Á dattál na kapusik nayù bungá na úbas, jinok nayù makáddabbun yù tádday nga
aripan na ta umay mangâ ta balle na. Á labbè na sù ira makirabbun, pinalapalù da,
á pinapáno ra nga awán bulubugá ta iniyawâ da kuna. 11 Á jinok na yù mekaruá nga
aripan na, ngam kunnay sù napolu, pinalapalù da má nga inipasiránád da, á pinapáno
ra gapay nga awán bulubugá ta inâ na. 12 Á jinok na má yù mekatallu gapay. Á binigarád
da ánna pinapáno ra má.
13 “Á ninonò na laguk nayù makákkuá ta dabbun nu anni yù akkuán na. Á kinagi na,
‘Yawe yù akkuák ku. Dobak ku yù anâ ku nga iddukak ku, abernu pakimorayád da.’
14 Ngam ta pakasingan nayù ira makirabbun sù anâ na, nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra,
‘Yawe yù pangiyawatán na sangaw nayù makákkuá sawe dabbun. Papatáyat tam laguk
tapè kukuá tam yù dabbun na.’ 15 Á ginápù da, á inilawád da sù kamulán, á pinapáte ra.
“Á gapu ta kunnian kingnguá ra, á anni panò yù akkuán nayù makákkuá ta kamulán sù
ira makirabbun? 16 Á aggina laguk yù umay, á papatáyan na ira. Á ipataron na sangaw
yù kamulán na sù ira tanakuán,” kun ni Apu Kesu. Á pakaginná nayù ira tatolay sù kinagi
na, napállâ ira, á kinagi ra, “Ari lâ nakuan mesimmu!” kud da. 17 Ngam inni-innan ni
Apu Kesu ira, á kinagi na nira, “Nu ari nakuan kunnian yù mesimmu, á anni panò yù
kebalinán nayù dán nga inipetúrâ ni Namarò?
‘Yù batu nga inipuerá nayù ira mabbalay,
aggina yù sinullà ni Namarò nga panáddagán nayù balay.’
18 Á yù ira tatolay nga mangipuerá sù sinullà ni Namarò nga meyárik ta batu, á kunnay
ira ta napannâ nga makattakattu ta batu. Á yù ira nga kunnay ta napannátán nayù batu,
kunnay ira ta marappì nga maburâ.” Á yá kebalinán na, si Apu Kesu yù awayyá ra nga
pakiyígután. Á nu lonád da yù awayyá ra, ari ira makipakomá kâ Namarò, á maggián ira
lâ nga ari napakomá yù liwâ da, á mekanakanâ ira sù pore ni Namarò.

Pangiyabbû da ta Meyannung ta Pappagá ra ta Buwì
Mattiu 22:15-22; Markus 12:13-17

19 Á yù ira mangituddu sù tunung ni Moyses ánna yù ira kátannangán nga pári, ammu
ra ta aggira yù inubobuk ni Apu Kesu sù ángngarigán na, á nappanà yù lusso ra kuna.
Á gaputad da nakuan, ngam arád da pinalurò gapu ta maganássing ira sù ira tatolay.
20 Á yáyù nga sinissimmurád da. Á inagálád da yù ira nga jinok da ta umay ira manukuk
kuna. Á áppè pípiá ira nga magiyabbû kuna, tapè málek da yù awayyá ra nga mangikeká
kuna ta arubáng nayù gubinador.
21 Á jimikkì ira laguk kâ Apu Kesu, á kinagi ra kuna, “Mesturu, ammu mi ta matunung
yù ngámin nga ituddum ánna ngámin nga kagiam mu, á arám mu irumá yù ira tatolay,
ta ituddum yù napiá nga ure ni Namarò nga ipatuppál na nittam. 22 Á yáyù nga iyabbû
mi nikaw, ari panò mekontará sù tunung ni Moyses nu mappagá ittam ta buwì kâ Patul
Sisar ta Roma?” kud da.
23 Á natákál ni Apu Kesu yù ángngilogò nayù ira nagiyabbû, á yáyù nga kinagi na nira,
24 “Ipasingan naw bì nikán yù pirâ nga ipappagá naw nakuan ta buwì.” Á pakasingan ni
Apu Kesu sù pirâ, iniyabbû na nira, “Asinni yù makámmammang ánna makángngágan nga
nemárká sawe pirâ?” kun na. “Si Patul Sisar,” kud da. 25 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Wan
gemma! Á yáyù nga mappagá kayu ta buwì sù patul, ta kukuá na gemma. Á kunnian
gapay sù kukuá ni Namarò, ta iyawâ naw gapay kuna yù kukuá na,” kun na. 26 Á awán

ta málek da nga liwâ na sù kinagi na ta arubáng nayù ira tatolay. Á nerallà yù kapállâ da sù napiá nga initabbák na nira, á ari ira nakkituk.

Yù Meyannung ta Paginnanolay nayù ira Námmatay
Mattiu 22:23-33; Markus 12:18-27

27 Á ajjan gapay tán yù ira Sadusio. Aggira yù makkagi ta ari maginnanolay yù ira námmatay. Á minay ira gapay kâ Apu Kesu, á kinagi ra kuna, 28 "Mesturu, ajjan yù initúrâ na ngaw ni Moyses nga kagian na, 'Nu matay yù laláki nga natayán na yù atáwa na nga awán ta anâ da, atawán nayù wagi na yù atáwa na, tapè nu maganâ ira, á ajjan yù mebiláng ta anâ nayù natay.' 29 Á ajjan ngaw yù pitu nga lálláki nga mawwawági, á nangatáwa yù kaká, á natayán na yù atáwa na nga awán ta anâ da. 30 Á yù mekaruá nga wagi na, inatáwa na yù atáwa nayù kaká na, á natayán na má, nga awán ta anâ da. 31 Á kunnian má gapay sù mekatallu nga wagi na, áddè sù mekapitu. Natay ira ngámin nga awán ta anâ da. 32 Á naporián nga natay gapay yù babay. 33 Á nu kuruk ta maginnanolay yù ira námmatay noka, asinni laguk yù kukurugán nga atáwa na, ta inatáwa ra ngámin nga pitu?" kud da.

34 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Mangatáwa yù ira tatolay ta dabbuno. 35 Ngam sangaw nu duttál yù paginnanole nayù ira nga ibiláng ni Namarò ta mepángngà nga mepaginnanolay nga mesipà kuna ta lángì, ari ira maggagáttáwa tán nga ággaw. 36 Á ari ira matamatay, ngam kunnay ira sù ira daroban ni Namarò, ta ánâ na ira ni Namarò nga paginnanolayan na.

37 "Á mássiki si Kákay Moyses, inituddu na ngaw yù paginnanole nayù ira námmatay. Ta nabibbik tam yù pangistoriá na sù dakkì na sù maggatagatang nga káyu, sù pakiubobuk ni Namarò kuna. Á kinagi ni Moyses ta si Namarò yù pakimorayád di Abrakam kári Isak kâ Akup. 38 Á yáyù nga ammu tam ta matolay paga di Abrakam, gapu ta yù ira lâ nga matolay yù makapaddáyaw kâ Namarò, ngam ari gemma yù ira námmatay. Á ta ánninganán ni Namarò, matolay paga yù ira ngámin, mássiki yù ira nga natayin yù baggi ra."

39 Á yù ira káruán nga mangituddu sù tunung ni Moyses, kinagi ra lâ kâ Apu Kesu, "Mesturu, napiá yù initabbák mu!" kud da. 40 Á napállâ ira ngámin, á yáyù nga awán bulubugá ta tolay nga magiyabbû kuna.

Asinni yù Sinullà ni Namarò ta Mammaguray?
Mattiu 22:41-46; Markus 12:35-37

41 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, "Ajjan bì yù iyabbû ku nikayu. Ngattá ta ituddu ra ta ginaká ni Patul Dabid yù MakKiristu nga patul nga sinullà ni Namarò ta umay mammaguray? 42 Ta ajjan yù initúrâ na ngaw ni Dabid sù libru nga Salmo*, nga kunniaw:

'Si Apu Namarò, kinagi na sù Yápù,
"E ka bì magitubang ta jiwanák ku,
sù ággitubangán nayù Kotunán nga Patul,
43 áddè ta arák ku appútan yù ira malussaw nikaw." '

Yáyù yù ubobuk ni Namarò nga initúrâ ni Dabid. 44 Á gapu ta kinagi ni Dabid ta Yápu na yù Patul nga sinullà ni Namarò, á kunnasi laguk ta kagiad da ta ginaká na galâ ni Dabid?"

Yù Liwâ nayù ira Mangituddu sù Tunung ni Moyses
Mattiu 23:1-36; Markus 12:38-40

* **20:42** Yù kebalinán na Salmo yù libru nga netúratán ta aru nga Kansion nga pidde nayù ira ngaw tatole ni Namarò, nga pakimállà da ánna paddáyo ra kuna.

45 Á ta pakaginná nayù ira ngámin nga tatolay, sinabarangán ni Apu Kesu yù ira
makituddu kuna. Á kinagi na nira, 46 "Mappalán kayu, tapè arán naw párigán yù ira
mangituddu sù tunung ni Moyses. Ta gustu ra lâ mabbarawási ta apaddu nga nakástá,
nga mappassapassiár, tapè makialimánu yù ira tatolay nira. Á ánge ra ta kapilliá,
magitubang ira sù kapiánán nga ággitubangán. Á nu umay ira mepallálláng, gustu ra
magitubang sù ággitubangán nayù meparáyaw. 47 Á ilogò da yù ira bábbay nga nabálu,
ánna gubatad da yù ngámin nga kukuá ra. Á ta pakimállà da, umay ira mappasingan
nga makimállà ta mabayák, nga kunnay ta napiá. Ngam agippípiá ira, á aru yù ikáru ra
sangaw nu pagikaruan ni Namarò ira."

21

Yù Inilimù nayù Bálu
Markus 12:41-44

1 Á ta keggá ra paga ta mangilin nga kapilliá, nallipay si Apu Kesu, á nasingan na yù
ira maríku nga mangipay ta kuártu sù ággipayyán ta melimù. 2 Á nasingan na gapay yù
babay nga nabálu nga pobare nga minay nangipay ta duá lâ nga sintábu. 3 Á kinagi ni
Apu Kesu sù ira makituddu kuna, "Kuruk yawe nga kagiak ku nikayu, ta masingan naw
yane babay nga bálu, á ta ánningan ni Namarò, aru yù inilimù na ánnè sù ira ngámin.
4 Á yù ira maríku, inilimù da yù baddì lâ nga naggapu sù sobará ra nga arád da igátáng.
Ngam yù babay nga nabálu, inilimù na yù ngámin nga kuártu na, nga ipangâ na nakuan
ta máwák na," kun na.

Kagian ni Apu Kesu yù Kabuge na noka nayù Mangilin nga Kapilliá ta Jerusalem
Mattiu 24:1-2; Markus 13:1-2

5 Á ajjan yù ira makkaká-ubobuk ta meyannung sù kapiá nayù mangilin nga kapilliá,
gapu ta nakástá yù jijjing na nga batu ánna yù aru nga makkakerumá nga aruátan na
nga neyawâ kâ Namarò. Á pakaginná ni Apu Kesu sù kinagi ra, á kinagi na nira, 6 "Á
danniaw ira nga masingan naw, duttál sangaw yù ággaw nga kabugubuge na, á awán ta
batu nga ari mabugay," kun na.

Yù Karigirigâ na Tolay ta Dattál nayù Pagáddekán na Ággaw
Mattiu 24:3-14; Markus 13:3-13

7 Á iniyabbû da kuna, "Mesturu, sangaw nu anni yù kesimmu nayù kinagim? Á anni
yù panákkilalám mi ta dattál na?" 8 Á kinagi na nira, "Mappalán kayu, tapè ari kayu
melogò, ta aru yù umay nga makkagi ta aggira si Apu Kesu Kiristu. Á kagiad da gapay
ta duttálin yù pagáddekán na ággaw. Mappalán kayu laguk, á arán naw ira tuttulan. 9 Á
mássiki nu marámak naw sangaw ta ajjan yù ira makigerrá ánna yù ira makiramá sù
ira mammaguray nira, ngam ari kayu mabbagal, gapu ta kunniúrin yù mapolu nga
mesimmu, ngam ari paga yù pagáddekán na ággaw," kun na.

10 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, "Á yù tádday nga ili, makigerrá ira sù ira
tanakuán nga ili. Á yù ira makkakerumá nga páppatulán ta dabbuno, makigerrá ira. 11 Á
aru yù lunik nga masikan. Á duttál yù bisin ánna makkakerumá nga tulágan ta káruán
nga lugár. Á aru yù mesimmu ta lángì nga makapállâ ánna makánnanássing.

12 "Ngam lage na kesimmu na, mapolu nga gaputad da kayu nayù ira malussaw
nikayu, á jigirigátad da kayu. Á ikeká ra kayu sù ira makáwayyá ta kapilliá na Kudio, tapè
ikarsel da kayu. Á iyánge ra kayu gapay ta arubáng nayù ira patul ánna yù ira gubinador
megapu sù ángnguruk naw nikán. 13 Á yáyù sangaw yù awayyá naw nga ipakánnámmu
nira yù napiá nga dámak nga meyannung nikán.

14 "Á lage na kesimmu na, ipe naw yù urà naw laguk ta arán naw ikaburung yù itabbák
naw nira. 15 Ta nu bestigarád da kayu, sikán yù mangipakánnámmu nikayu sù kagian
naw nira. Á arád da matabbák yù kagian naw, gapu ta ipakánnámmù nikayu yù napiá
nga itabbák naw sù ira malussaw nikayu. Á ari ira makatubáng nikayu. 16 Á mássiki
yù ira kanakanáyun naw, yù ira darakal naw ánna wáwwagi naw, á yù ira kákkopun naw
gapay, aggira yù mangikeká nikayu, á papatáyad da yù ira káruán nikayu. 17 Á yù ira
ngámin nga tatolay, malussaw ira nikayu megapu sù ángnguruk naw nikán.
18 "Ngam si Namarò, arán na kayu bulubugá tájjián. Ari kayu mabburung!
19 Magattam kayu laguk. Ta mepattolay kayu kâ Namarò ta áddè ta áddè megapu sù
napasigaggà nga ángngikatalà naw nikán."

Yù Katalamán nayù Ili na Jerusalem
Mattiu 24:15-21; Markus 13:14-19

20 Á kinagi na gapay ni Apu Kesu nira, "Á nu masingan naw yù aru nga suddálu
nga lepuanád da yù ili na Jerusalem, yáyù nga kánnámmuán naw ta maddaggunin yù
katalamán na. 21 Á yù ira tatolay nga maggián ta purubinsia na Judiya, mattálaw ira nga
umay ta puddul. Á nepatalugáring sù ira nga maggián ta ili na Jerusalem, mabbakkuì
ira. Á yù ira nga ajjan ta ákkomanád da ta lawán na ili, ari iren mattoli sù ili. 22 Ta
yáyù pamagikáru ni Namarò sù ira tatolay nga nangipuerá kuna, tapè mapalurò yù
ngámin nga inipetúrâ na sù ira ngaw ábbilinán na. 23 Á kábbi yù ira mabussì ánna yù ira
mappasusu, ta mepallà yù karigirigâ nayù ira ngámin nga tatolay megapu sù ámmagikáru
ni Namarò nira. 24 Á mapapátay ta bayunetá yù ira káruán. Á yù káruán nga ari matay,
gaputad da ira nayù ira ari Kudio, á iyánge ra ira nga mebáluk ta arayyu ta makkakerumá
nga páppatulán. Á ta ili na Jerusalem, mammaguray yù ira ari Kudio, á maguray lâ yù
akkuád da áddè ta pamatukkâ ni Namarò nira."

Yù Mesimmu Lage nayù Pattoli nayù Kaká na Ngámin na Tatolay
Mattiu 24:29-31; Markus 13:24-27

25 Á kinagi na gapay ni Apu Kesu, "Á ta lage na pagáddekán na ággaw, ajjan gapay yù
mesimmu sù bilák, bulán ánna bituan. Á kunnay gapay sù bebay, nga makánnanássing
yù gurù na ánna palung na. Á yù ira tatolay ta ngámin nga lugár, merallà yù assing
da, á mabagabagal ira megapu sù mesimmu. 26 Á maganássing yù ira tatolay ánna
malupulupuk ira nga magiddak sù mesimmu ta ngámin nga dabbuno, nepatalugáring nu
masingad da yù panguli nayù ággián nayù bilák, bulán, ánna bituan ta lángì, ta mapagalì
yù ngámin nga ajjan ta lángì. 27 Á umayà laguk nga mappasingan sù kunam ta lángì,
nga mattoli sawe dabbuno, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, nga makáwayyá ánna
maddalingáráng. 28 Á nu mamegapu dannian nga ikássing, patattaman naw yù nonò
naw ánna magiddi-iddak kayu, ta duttálin yù kapalubbáng naw sù jigâ naw."

Yù Keyarigán nayù Pattoli ni Apu Kesu ta Dabbuno
Mattiu 24:32-35; Markus 13:28-31

29 Á nagángngarigán si Apu Kesu ta meyannung sù panoli na ta dabbuno, á kinagi na
nira, "Inni-innan naw yù káyu nga igò ánna yù ira ngámin nga káruán nga káyu gapay.
30 Nu masingan naw ta massungngì yù don na, á ammu naw ta maddaggunin yù dagun.
31 Á ta kunnian gapay, nu masingan naw danniaw nga mamegapu nga mesimmu ta
kunnay sù kinagì, yáyù pakánnámmuán naw ta duttálin yù pammagure ni Namarò ta
dabbuno. 32 Á kuruk yù kagiak ku nikayu, ajjan yù ira tatolay nga ari paga natay lage na
kesimmu na ngámin. 33 Á mássiki nu mappasá noka yù ngámin nga ajjan ta lángì ánna

yawe dabbuno, ngam ari bulubugá mapatalián yù kinagì nikayu, gapu ta mapalurò ngámin.”

Mapparán kayu tapè Dán nga Naparán kayin

34 Á kinagi na nira paga ni Apu Kesu, “Magimuguk kayu, marakè melingúnán naw
sangaw yù kinagì nikayu, nu yá lâ tángngagan naw yù pabbúyá naw, pappissán naw,
ánna pajjigirigâ naw sawe dabbuno. Ta nu máttamán naw, makaráring kayu sangaw
nga kunnay ta masikuatán, nu duttál yù pagáddekán na ággaw. 35 Ta ikáddagâ lâ duttál
yù ággaw nga pamanunnù ni Namarò sù ira ngámin nga tatolay ta ngámin nga dabbuno,
á makaráring ira. 36 Á yáyù nga napiá nu mapparán kayu, á makimállà kayu kâ Namarò
ta abbágán na kayu, tapè mapasigaggà yù ángnguruk naw kuna. Ta nu dán nga naparán
kayu, á ajjan yù awayyá naw nga magattam ta jigâ nga kinagì nikayu nga mesimmu
sangaw, ánna mappelò kayu nu umay kayu ta arubáng ku, sikán nga Kaká na ngámin na
tatolay,” kun ni Apu Kesu.

37 Á naggián si Apu Kesu sù mangilin nga kapilliá ta kággággaw, nga mangituddu sù
ira tatolay. Á ta kádagabi minay nagammâ sù puddul na Olibo. 38 Á yáyù nga minay yù
ira ngámin nga tatolay ta káda alippánnawák sù mangilin nga kapilliá nga magginná sù
ituddu na.

22

Yù Pangigagánge ra nga Mamapátay kâ Apu Kesu
Mattiu 26:1-5, 14-16; Markus 14:1-2, 10-11; Kuan 11:45-53

1 Á maddaggunin yù piestá nga pakkákán nayù ira Kudio ta pán nga awán ta áppalappák
na, nga mangngágan ta Panaddamád da sù Pattalebák nayù Daroban ni Namarò sù
ira ngaw ginaká ni Israel túrin ta Egipto. 2 Á yù ira kátannangán nga pári ánna yù ira
mangituddu sù tunung ni Moyses, inigagánge ra nga ipapátay si Apu Kesu, ngam inilímak
da yù akkuád da, gapu ta assing da sù ira tatolay nga tumututtul kâ Apu Kesu.

3 Á si Satanas, nagunagán na si Kudas Iskariote, nga tádday sù ira mapulu duá nga
sinudduán ni Apu Kesu. 4 Á minay laguk si Kudas nakiubobuk sù ira kátannangán nga
pári ánna yù ira kapitán nayù ira magguárdiá sù mangilin nga kapilliá, nu kunnasi
sangaw yù pangipagápù na kâ Apu Kesu. 5 Á nagayáyâ ira, á kinagi ra kuna ta táddanád
da. 6 Á pattatarátu ra, namegapu si Kudas nga massísim kâ Apu Kesu, tapè málek na yù
awayyá na nga mangipagápù kuna sangaw nu awán ta tolay nga magaru nga mepulù
kuna.

Papparád da ta Kanad da sù Piestá nga Panaddamád da
Mattiu 26:17-25; Markus 14:12-21; Kuan 13:21-30

7 Á ta piestá, jimittál yù ággaw nga pakkákád da ta pán nga awán ta áppalappák na, nga
pangiyátáng da gapay sù kígaw na karneru kâ Namarò, nga kanad da ta panaddamád da.
8 Á jinok ni Apu Kesu di Eduru kâ Kuan, á kinagi na nira, “Umay kayu mapparán ta kanat
tam ta panaddamát tam sù pattalebák nayù daroban ni Namarò sù ira ngaw naggaká
nittam,” kun na. 9 Á kinagi ra kuna, “Á isaw em mi papparánán?” kud da. 10 Á kinagi na
nira, “Umay kayu ta ili. Á labbè naw sangaw, marápun naw yù tolay nga namuttung
ta ammutu. Tuttulan naw, ta yù balay nga tallungán na, yáyù gapay tallungán naw.
11 Á kagian naw sù makábbalay, ‘Yù Mesturu, ipeyabbû na nikami nu isaw gián nayù
pakkákanám mi ta panaddamám mi sù pattalebák nayù daroban, aggina ánna sikami
nga makituddu kuna,’ kun naw. 12 Á ituluk na kayu ta utun, sù dakal nga lágum nga
ajjan kuna yù ngámin nga máwák tam. Yáyù papparánán naw,” kun na. 13 Á minay di
Eduru, á nálek da yù ngámin nga kunnay sù kinagi na, á pinarád da yù kanad da.

Yù Naporián nga Pakkákád di Apu Kesu ánna yù ira Sinudduán na
Mattiu 26:26-30; Markus 14:22-26; 1 Korinto 11:23-25

14 Á ta pamúgák da, nallalálláng di Apu Kesu ánna yù ira mapulu duá nga sinudduán
na. 15 Á kinagi na nira, “Napiá ta ajjan ittam saw, ta karagaták ku nga kuruk nga
mepallalálláng nikayu kunangan sù panaddamát tam sù pattalebák nayù daroban ni
Namarò, pángè ku marigirigâ. 16 Ta kagiak ku nikayu ta yawe lâ yù pakkákák ku sù
panaddamát tam, ta áddè ta kapalurò nayù ngámin nga kebalinán nayù piestá, sangaw
nu ajjan ittam ta pammagurayán ni Namarò.” kun na. 17 Á inâ na yù passuelu nga ajjan
kuna yù inumad da, á nabbalabálà kâ Namarò, á iniyawâ na nira. Á kinagi na nira,
“Pattutubbátán naw nga inuman ta ággibaddì. 18 Á aringakin makenum ta tabbuk na
úbas, áddè ta dattál nayù pammagure ni Namarò ta dabbuno, á yáyù pakenum ku má,”
kun na.
19 Á inâ na laguk ni Apu Kesu yù pán, á nabbalabálà kâ Namarò. Á giddigidduá na, á
inisinek na nira. Á kinagi na nira, “Alawatan naw yù baggì nga metapil megapu nikayu.
Mapiá nu kunniaw yù akkuán naw ta panaddamán naw nikán,” kun na.
20 Á kabalid da nga namúgák, inâ na má ni Apu Kesu yù inumad da nga tabbuk na
úbas, á iniyawâ na nira, á kinagi na nira, “Yawe yù panákkilalán naw sù bagu nga tarátu ni
Namarò nikayu, nga mapalurò megapu sù dágà sangaw nu matayà nga metapil megapu
nikayu.
21 “Á ajjan saw nga nepallalálláng nittam yù mappagápù nikán. 22 Á sikán, nga Kaká
na ngámin na tatolay, matayà sangaw gapu ta yáyù netúrâ nga sinalákkuruk na ngaw
ni Namarò. Ngam kábbi yù tolay nga mappagápù nikán,” kun na. 23 Á pakaginná ra
karannian, naburuburung ira, á nakkaká-abbû ira nga kinagi, “Asinni panò nittam yù
mangnguá ta kunnian?” kud da.

Yù Pakkakápereperang da ta Ubobuk nu Asinni yù Kotunán

24 Á yù ira sinudduán ni Apu Kesu, nakkakápereperang ira ta ubobuk nu asinni yù
kotunán nira. 25 Á yáyù nga kinagi ni Apu Kesu nira, “Yù ira mammaguray sawe
dabbuno, darobad da yù ira tatolay, ngam iparámak da ta aggira yù mangabbák nira.
26 Ngam sikayu, ari kunnian yù ággián naw. Ta napiá nu yù kotunán nikayu yù kunnay
sù urián nga tumulù nga masserbi. Á yù mangituddu nikayu, napiá nu aggina yù
masserbi nikayu nga kunnay sù makiaripan. 27 Á asinni panò yù ibiláng na tolay ta
kotunán? Á ta ángngarigán, yù tolay nga magitubang nga kumán? Onu yù doban na nga
masserbi kuna? Á ibiláng da gemma ta kotunán yù magitubang nga kumán. Ngam sikán,
ajjanà nikayu nga kunnay ta masserbi.
28 “Á sikayu yù ira nga maggián nikán nga mangabbák nikán ta jigâ ku. 29 Á yáyù nga
sikayu yù sinullà ku ta mepammaguray nikán, ta kunnay ta panullà nayù Yámà nikán
ta mammaguray. 30 Á mepallalálláng kayu nikán ánna mesipà kayu sù pammagurè, á
magitubang kayu nga mammaguray ánna mamanunnù sù ira ginaká nayù mapulu duá
nga ánâ ni Akup, nga mangngágan ta Israel.”

Pakkagi ni Apu Kesu sù Panájji ni Eduru kuna
Mattiu 26:31-35; Markus 14:27-31; Kuan 13:36-38

31 Á kinagi ni Apu Kesu kâ Eduru, “Simon, nga kopuk ku, tángngagam mu yù kagiak
ku nikaw. Inanugù ni Namarò si Satanas nga mamarubá nikayu nga katággitádday,
nga kunnay ta mangisâ ta aggì, tapè mári yù kupì. 32 Á nepatalugáring nikaw, Simon.
Ngam inipakimállà taka, tapè ari mári yù ángnguruk mu nikán. Á sangaw nu mabbabáwi
ka ta liwâ mu, ánna mattoli ka nikán, tabarangám mu laguk yù ira kábulum mu, tapè

mapasigaggà yù ángngikatalà da nikán," kun na. 33 Ngam kinagi ni Eduru kuna, "Apu, naparánakin nga mepulù nikaw, mássiki nu mekársel itta, mássiki nu matay itta!" kun na. 34 Á kinagi ni Apu Kesu, "Kuruk yù kagiak ku nikaw, Eduru, ta pilluam mu nga kagian ta arám mà ammu, lage na pagittarákkò na manù sangaw nu gabi."

Kagian ni Apu Kesu yù Dattál nayù Nepallà nga Jigâ

35 Á iniyabbû ni Apu Kesu sù ira sinudduán na, nga kun na, "Á ta paddok ku ngaw nikayu, nga ari nangipulù ta kuártu, bungun, onu sapátù naw, á nakúráng panò yù awágan naw?" kun na. "Ari, Apu!" kud da.

36 Á kinagi na nira, "Ngam dumá yù ággián naw kunangane, ta nu egga yù kuártu naw onu bungun, napiá nu ipulù naw yù egga. Á nu ajjan yù tolay nga awán ta badáng na, á iláku na yù barawási na, tapè ajjan yù ipangâ na ta badáng na. 37 Ta máwák nga mapatuppál yawe dán nga inipetúrâ ni Namarò nga kinagi na sù ngaw ábbilinán na nga meyannung nikán:

'Yù sinullà ku ta mammaguray,
ibiláng nayù ira tatolay ta tulisán, á pagikaruad da.'

Á duttálin yù kapalurò nayù ngámin nga netúrâ nga meyannung nikán," kun na.

38 Á kinagi nayù ira sinudduán na kuna, "Apu, innam mè. Ajjan duá nga badáng saw," kud da. Á kinagi na, "Kustu nen!"

Yù Pakimállà ni Apu Kesu ta Keggá na sù Puddul na Olibo
Mattiu 26:36-46; Markus 14:32-42

39 Á nánaw si Apu Kesu sù balay, á minay sù puddul na Olibo, ta yáyù kustombare na. Á nepulù kuna yù ira sinudduán na. 40 Á labbè da tán, kinagi ni Apu Kesu nira, "Makimállà kayu kâ Namarò ta melillì kayu sù narákè nga mamarubá nikayu," kun na.

41 Á bittáng na ira ni Apu Kesu, á minárayyu nira ta baddì, nga namalittúkak nga nakimállà kâ Namarò. Á kinagi na, 42 "Ammò, nu urem nakuan ta melillikà sù jigâ nga umay nikán, á ilillì mà. Ngam ari yù urè yù matuppál, nu ari galâ yù urem," kun na. 43 Á nappasingan kuna yù daroban ni Namarò nga naggapu ta lángì, á en na pinassikan yù baggi na ánna nonò na. 44 Á gapu ta nepallà yù karigirigâ na ánna yù daddam na, pine na má nakimállà, nga naguggáng, á kun na dága yù uggáng na nga massísínâ ta dabbun.

45 Á kabalin na nakimállà, gimikkáng nga nattoli sù gián nayù ira sinudduán na, á narángnganán na ira nga nakkaturuk gapu ta nappunaw ira sù nerallà nga daddam da. 46 Á kinagi na nira, "Anni má ta nakkaturuk kayu? Gumikkáng kayu nga makimállà, tapè melillì kayu sù narákè nga mamarubá nikayu," kun na.

Yù Paggápù da kâ Apu Kesu
Mattiu 26:47-56; Markus 14:43-50; Kuan 18:3-11

47 Á ta arán na paga kabalin ni Apu Kesu nga nagubobuk, limibbè yù ira tatolay nga magaru, nga nepulù kâ Kudas nga tádday sù ira mapulu duá nga sinudduán na. Á jimikkì si Kudas, á inummatán na yù paringil ni Apu Kesu ta kunnay ta kustombare ra. 48 Ngam kinagi ni Apu Kesu kuna, "Kudas, napiá panò yù akkuám mu? Ta iyummà mu yù panájjim nikán, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay!" kun na. 49 Á ta pakasingan nayù ira sinudduán na ta ajjan yù akkuán nayù ira tatolay kuna, kinagi ra, "Apu, magibadáng kami nira?" kud da. 50 Á yù tádday nga kabbulun ni Apu Kesu, á dagarágâ na kittak yù aripan nayù kátannangán nga pári, á napingarán yù jiwanán nga talingá na. 51 Ngam kinagi ni Apu Kesu, "Kustu nen!" Á sinámmì ni Apu Kesu yù talingá nayù tolay, á nammapiá ngin.

52 Á yù ira nga minay naggápù kâ Apu Kesu yù ira kátannangán nga pári, yù ira suddálu
nga magguárdiá sù mangilin nga kapilliá, ánna yù ira giriámán. Á kinagi ni Apu Kesu
nira, “Kunnayà panò ta tulisán? Ta nattagibadáng ánna nattagipalù kayu nga umay
maggápù nikán! 53 Á mássiki nu nepulupulukà nikayu ta kággággaw sù mangilin nga
kapilliá, á arán nawà ginápù! Ngam jimittálin yù awayyá naw nga mangnguá nikán, ánna
yù pakapangnguá ni Satanas, nga meyárik ta kallà.”

Yù Panájji ni Eduru kâ Apu Kesu
Mattiu 26:57-58, 69-75; Markus 14:53-54, 66-72; Kuan 19:12-18, 25-27

54 Á gapu ta paggápù da kâ Apu Kesu, inituluk da sù bale nayù kátannangán nga pári.
Á sinuttul na ira ni Eduru, ngam arayyu lâ nira. 55 Á nappagaddul ira ta námmuák na
balay. Á nepaggirínu si Eduru nira.

56 Á ajjan tán yù babay nga masserbi ta balay. Á nasingan na si Eduru nga nanawagán
ta dalingáráng na api, á inni-innan na ta napiá, á kinagi na, “Yane paga yù kabbulun ni
Kesu,” kun na. 57 Ngam nallímak si Eduru, á kinagi na, “Amma-ammù panò yù tolay?”
kun na.

58 Á manganánnuán, ajjan gapay yù tádday nga tolay nga nakasingan kâ Eduru, á kinagi
na kuna, “Sikaw pá gemma yù sigídá nga kabbulud da!” Ngam kinagi ni Eduru, “Ari
gemma sikán!” kun na. 59 Á pappasá na tangoras, á kinagi nayù tádday nga tolay, “Kuruk
gemma ta mepulupulù yawe tolay kuna, ta taga Galilia gemma gapay!” kun na. 60 Ngam
kinagi ni Eduru, “Arák ku ammu yù kakágiam mu!” kun na. Á pagubobuk ni Eduru
karannian, dagarágâ nagittarákkò yù manù. 61 Á nilipe ni Apu Kesu si Eduru, á nanonò
ni Eduru yù kinagi ni Apu Kesu kuna, nga “Pilluam mu nga kagian nga arám mà ammu,
lage na pagittarákkò na manù sangaw nu gabi.” 62 Á nánaw si Eduru, nga makkulè, nga
nepallà yù kulè na ta pakanonò na sù kingnguá na.

Yù Panguyoyung da ánna Pamalapalù da kâ Apu Kesu
Mattiu 26:67-68; Markus 14:65

63 Á yù ira tatolay nga nagguárdiá kâ Apu Kesu, inuyoyungád da ánna pinalapalù
da. 64 Á binabbarád da yù matá na, á lippilippák da, á kinagi ra kuna, “Asinni yù
nallappák nikaw? Abbúnam mu yù ngágad da nu ammum!” kud da. 65 Á aru gapay yù
pamasapasirád da kuna.

Yù Keyarubáng ni Apu Kesu sù ira Minámmanunnù
Mattiu 26:59-66; Markus 14:55-64; Kuan 18:19-24

66 Á ta pannawák, naggagammung mángin yù ira giriámán, yù ira kátannangán nga pári,
ánna yù ira mesturu sù tunung ni Moyses. Á inipágál da si Apu Kesu ta mepagarubáng
nira. 67 Á kinagi ra kuna, “Nu kuruk ta sikaw yù MakKiristu nga sinullà ni Namarò ta
mammaguray, á kagiam mu laguk!” kud da. Á simibbák, á kinagi na nira, “Á nu kagiak
ku nakuan, arán nawà gemma kurugan. 68 Á kunnian gapay nu ajjan yù iyabbû ku
nikayu, arán nawà tabbagan.

69 “Ngam kagiak ku galâ nikayu, ta sangaw nu mappasá yaw, á sikán nga Kaká na
ngámin na tatolay, mepagitubangà sù jiwanán ni Namarò nga Kotunán nga makáwayyá
ta lángì,” kun na. 70 Á naggigiddán ira nga nagubobuk, á kinagi ra, “Sikaw yù Anâ na
laguk ni Namarò?” kud da. Á kinagi na nira, “Wan, kuruk yù kagian naw. Sikán,” kun ni
Apu Kesu nira. 71 Á kinagi ra, “Ye, arát tam máwák yù tanakuán nga massistígu, ta aggina
yù nakkagi, á naginná tam yù kinagi na,” kud da.

23

Yù Keyarubáng ni Apu Kesu kâ Gubinador Pilatto
Mattiu 27:1-2, 11-14; Markus 15:1-5; Kuan 18:28-38

1 Á yù ira ngámin nga minámmanunnù, ed da laguk inituluk si Apu Kesu kâ Gubinador
Pilatto. 2 Á nassirisiri ira nga nangikeká kuna, á kinagi ra kâ Gubinador, "Ginápù mi
yawe laláki, ta buruburionan na yù ira tatolay, ta ipakontará na nira si Patul Sisar ta
Roma, á ipugik na yù pappagá ra ta buwì kâ Patul Sisar. Á kagian na gapay ta aggina yù
patul nga sinullà ni Namarò ta mammaguray," kud da.
3 Á iniyabbû na laguk ni Pilatto kâ Apu Kesu, "Á kuruk nga sikaw yù patul nayù ira
Kudio?" kun na. Á kinagi ni Apu Kesu, "Ammán, kuruk yù kagiam mu," kun na. 4 Á
kinagi ni Pilatto sù ira kátannangán nga pári ánna yù ira tatolay, "Awán ta ammù nga
liwâ na yawe tolay," kun na. 5 Á inipappanà da nga kinagi kâ Pilatto, "Á buruburionan
na yù ira ngámin nga tatolay ta Judiya megapu sù ituddu na, ta pinegapuanán nen nga
binuruburion ira túrin ta Galilia, áddè saw," kud da.

Keyarubáng ni Apu Kesu kâ Gubinador Erodo

6 Á pakaginná ni Gubinador Pilatto ta yù purubinsia na Galilia yù namegapuanán na,
iniyabbû na nira, "Taga Galilia lagugam?" kun na. 7 "Wan," kud da. Á pakánnámmu ni
Pilatto ta taga Galilia si Apu Kesu, inipeyánge na kâ Gubinador Erodo, nga mammaguray
ta Galilia, ta ajjanin ta Jerusalem sù kesimmu na yaw.
8 Á nagayáyâ si Erodo ta pakasingan na kâ Apu Kesu, gapu ta nabayágin nga narámak
na, ánna yù kingngi-kingnguá na, á gustu na masingan yù pamagaddátu na. 9 Á yáyù nga
aru yù iniyabbû na kâ Apu Kesu. Ngam ari bulubugá simibbák si Apu Kesu. 10 Á aru yù
ipamaliwâ da kuna nayù ira kátannangán nga pári ánna yù ira mangituddu sù tunung ni
Moyses.
11 Á di Erodo gapay ánna yù ira suddálu na, iniluddè da ánna inuyu-uyo ra, á
binarawasiád da ta barawási na patul lage ra initoli kâ Pilatto. 12 Á yáyù namegapuanád
da nga makkákopun di Erodo kâ Pilatto, mássiki nu dán nga makkálussaw ira.

Yù Pamagikáru ni Pilatto kâ Apu Kesu
Mattiu 27:15-26; Markus 15:6-15; Kuan 18:39-19:16

13 Á pangitoli ra kâ Apu Kesu kâ Pilatto, inipágál ni Pilatto yù ira kátannangán nga
pári, yù ira giriámán, ánna yù ira káruán nga tatolay. 14 Á kinagi na nira, "Iniyánge naw
yawe tolay ta arubáng ku nga kagian naw ta aggina yù minámmuruburion sù ira tatolay, á
binestigá kin ta arubáng naw, á ammu naw ta awán ta nánnámmuák ku nga liwâ na nga
kunnay sù kinagi naw nga akkuán na. 15 Á si Erodo gapay, awán ta nánnámmuán na nga
liwâ na, ta initoli na gemma nittam. Á ammu nawin laguk ta awán bulubugá ta kingnguá
na nga ipamapáte tam kuna. 16 Á yáyù nga ipabaddû ku lâ, á palubbángak ku sangaw,"
kun ni Pilatto. 17 Á yáyù kinagi na gapu ta ajjan yù kustombare na nga mamalubbáng ta
tádday nga nabáluk nu mappiestá yù ira Kudio ta kádaragun.
18 Ngam nagaragiák yù ira tatolay nga nakkagi, "Papatáyam mu, ta si Barabas yù
palubbángam mu," kud da. 19 Á nabáluk si Barabas negapu sù pakikontará na ta
gubermente ánna yù pamapáte na.
20 Á gapu ta gustu ni Pilatto nga palubbángan si Apu Kesu, pinidduá na nga kinagi nira.
21 Ngam nagaragiák ira lállaguk nga nakkagi, "Ipepátà mu ta kurù tapè matay!" kud da.
22 Á gapu ta manakì yù ira tatolay nga matabarangán, pinillu na laguk ni Pilatto nga
kinagi nira, "Anni má? Anni yù liwâ na? Awán gemma ta ammù nga liwâ na nga
ipamapátè kuna. Ipabaddû ku lâ, á palubbángak ku!" kun na. 23 Ngam nerallà yù

káragiák da. Á inikalli ra, “Ipepátà mu ta kurù tapè matay,” kud da. Á napuersá si Pilatto sù ikáyâ da. 24 Á kinagi na yù anugù na sù gustu ra, nga matay si Apu Kesu. 25 Á pinalubbáng na laguk yù piníli ra nga tolay nga nabáluk negapu sù pakikontará na ta gubermente ánna pamapáte na. Ngam si Apu Kesu, initulù na nira tapè matuppál yù ure ra kuna.

Yù Pangipátà da kâ Apu Kesu ta Kurù
Mattiu 27:32-44; Markus 15:21-32; Kuan 19:17-27

26 Á ta pangipáno ra kâ Apu Kesu, nerapunád da si Simon nga taga Sirine nga lubbè ta ili, á pinuersá ra nga inipakáttu kuna yù kurù nga ituttul na kâ Apu Kesu. 27 Á aru yù ira tatolay gapay nga siminuttul kuna. Á ajjan gapay yù ira bábbay nga gikuletán megapu kuna. 28 Ngam nilipe ni Apu Kesu ira, á kinagi na nira, “Sikayu nga bábbay nga taga Jerusalem, arán nawà kuletán, ngam kuletán naw lâ nakuan yù baggi naw ánna yù ira ánâ naw! 29 Ta nu duttál sangaw yù ággaw na jigâ, á kagian nayù ira tatolay, nga kud da, ‘Magayáyâ yù ira bábbay nga awán ta anâ da, nga ari nakaparubá nga maganâ, nga ari nappasusu,’ kud da. 30 Á pegapuanád da gapay nga kagian, ‘Maddaggay ngillâ nakuan yù puddul, tapè matábbunán kami,’ kud da. 31 Á gapu ta kunniaw yù akkuád da nikán nga awán gemma ta liwâ ku, á pappanganâ lâ sangaw nikayu nga minálliwâ!” kun na.

32 Á ajjan gapay yù duá nga tulisán nga iniyánge ra, tapè megiddán ira nga matay kâ Apu Kesu. 33 Á pakáddè da sù gián nga mangngágan ta Balakábâ, inipátà da si Apu Kesu ta kurù tán. Á inipátà da yù ira duá nga tulisán, yù tádday sù jiwanán na, á yù tádday sù jimigi na. 34 Á nakimállà si Apu Kesu, á kinagi na, “Ammò, pakomám mu ira, ta arád da garè ammu yù akkuád da,” kun na.

Á kabalid da nga nangipátà nira nayù ira suddálu, á nabbubúnù ira, tapè pabbaballáyád da yù barawási ni Apu Kesu. 35 Á aru yù ira tatolay nga naggíraw. Á yù ira kamotungán nga Kudio, inuyoyungád da, á kinagi ra, “Ye! Niyígù na yù ira tatolay! Ngam yù baggi na, arán na meyígù! Á nu aggina yù kuruk nga Mangiyígù nga sinullà ni Namarò, iyígù na gapay nakuan yù baggi na!” kud da. 36 Á yù ira suddálu, inuyoyungád da gapay. Á jimikkì ira kuna ta iyalawâ da kuna yù silam. 37 Á kinagi ra kuna, “Nu kuruk nga sikaw yù patul nayù ira Kudio, iyígù mu laguk yù baggim!” kud da. 38 Á ajjan gapay yù netúrâ nga inipátà da ta utun na kurù, nga kunniaw, “Yawe yù Patul nayù ira Kudio.”

39 Á yù tádday nga tulisán nga nepátà tán, inuyo na gapay si Apu Kesu, á kinagi na, “Sikaw panò yù kuruk nga Mangiyígù nga sinullà ni Namarò? Arà! Iyígù mu ittam laguk!” kun na. 40 Á gimmá nayù kabbulun na nga tulisán, á kinagi na, “Ngattá, ta ari ka maganássing kâ Namarò, nepatalugáring ta naggigittá ittam nga matay? 41 Á sitta, magikáru itta ta liwâ ta. Á yawe tolay, awán ta liwâ na!” kun na. 42 Á kinagi na laguk kâ Apu Kesu, “Apu, nonopam mà lággapay nu duttál yù ággaw nga pattolim nga umay mammaguray!” kun na. 43 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Kuruk yù kagiak ku nikaw, ta mepulù ka nikán ta ággawo ta lángì,” kun na.

Yù Pate ni Apu Kesu
Mattiu 27:45-56; Markus 15:33-41; Kuan 19:28-30

44 Á ta tangngá na ággaw, iddâ na lâ nakkallà yù ngámin nga dabbun áddè ta alas tares ta púgák. 45 Á pakkallà na bilák, iddâ na lâ naggadduá yù nakannak nga kortíná nga nelippak sù kangilinán nga lágum sù mangilin nga kapilliá ta Jerusalem. 46 Á nakkatol si Apu Kesu ta nasikan, á kinagi na, “Ammò, ikatalà ku yù ikararuâ nikaw!” kun na. Á kabalin na nakkagi ta kunnian, á nagattâ yù inángà na.

47 Á ta pakasingan nayù kapitán nayù ira suddálu sù nesimmu, jináyo na si Namarò, á
kinagi na, “Kuruk nga napiá lâ yawe tolay nga awán ta liwâ na!” kun na.
48 Á yù ira tatolay nga naggíraw tán, pakasingad da sù nesimmu, á limibbè ira ta bale
ra, nga nepallà yù daddam da. 49 Á yù ira ngámin nga kákkopun na ánna yù ira bábbay nga
nepulupulù kuna sù paggapu ra ta Galilia, naggián ira ta arayyu ta baddì nga maningan
sù ngámin nga nesimmu kuna.

Yù Ketanam ni Apu Kesu
Mattiu 27:57-61; Markus 15:42-47; Kuan 19:38-42

50 Á ajjan si Kusè nga taga Arimatia, nga tádday nga ili sù purubinsia na Judiya. Á
napiá nga tolay si Kusè, nga matunung yù ngámin nga akkuán na. 51 Á aggina gapay yù
tádday sù ira kamotungán nga Kudio, ngam ari netádday yù nonò na ta nonò da, ta arán na
inikáyâ yù kingnguá ra kâ Apu Kesu, á iddanamán na gapay yù dattál nayù pammagure
ni Namarò.
52 Á minay si Kusè kâ Gubinador Pilatto, ta en na kiddawan yù baggi ni Apu Kesu, tapè
en na itanam. 53 Á iniyanugù ni Pilatto kuna. Á minay si Kusè sù gián nayù baggi ni Apu
Kesu. Á iniyutták na, á binungun na ta puraw nga gámì. Á initanam na sù nakokkobán
nga batu nga awán paga ta netanam kuna. 54 Á púgák na Biernes yù pate ni Apu Kesu,
á inikukkuttù ni Kusè nga initanam, gapu ta lammak na bilák yù pamegapu nayù ággaw
na ággibannák.
55 Á yù ira bábbay nga nepulupulù kâ Apu Kesu sù paggapu na ta Galilia, sinuttul
da si Kusè, á nasingad da yù pangitanamán na ta baggi ni Apu Kesu ánna kunnasi yù
ángngitanam na kuna. 56 Á limibbè ira laguk, tapè paránad da yù makkakerumá nga
bábbanguk nga ipe ra sù baggi nayù natay. Á sù tádday ággaw, nga ággaw na Sabadu,
naggián ira ta bale ra nga magibannák, ta kunnay sù ituddu nayù tunung ni Moyses.

24

Yù Paginnanole ni Apu Kesu
Mattiu 28:1-10; Markus 16:1-8; Kuan 20:1-10

1 Á ta alippánnawák na Liggu, minay yù ira bábbay ta tanam, ta ed da iyángay yù
makkakerumá nga bábbanguk nga pinarád da. 2 Á labbè da ta tanam, narángnganád da
nga nabukatán, nga nakarebu yù batu nga nelippak kuna. 3 Á simillung ira laguk ta
unak. Ngam tallung da, á nasingad da ta awánin yù baggi ni Apu Kesu tán.
4 Á pakasingan nayù ira bábbay ta awán, nanáddak ira tán nga namáyyang. Á inikáddagâ
da lâ nga limittuák yù duá nga lálláki nga nepanáddak nira, nga naddalingáráng yù
barawási ra. 5 Á naganássing yù ira bábbay, á nalipay ira nga nakkummak. Á kinagi nayù
ira lálláki nira, “Anni má ta aleran naw yù matolay sù gián nayù ira námmatay? 6 Awánin
saw, ta naginnanolayin! Nonopan naw yù kinagi na ngaw nikayu sù arán na paga pánaw
ta Galilia. 7 Ta kinagi na ta metulù yù Kaká na ngámin na tatolay sù ira minálliwâ, á
mepátà ta kurù tapè matay, á maginnanolay sù mekatallu nga ággaw,” kud da.
8 Á pakaginná nayù ira bábbay sù kinagi ra, á nanonò da. 9 Á nánawád da yù tanam, ta
ed da kagian sù ira mapulu tádday ánna yù ira káruán nga kábulud da. 10 Á yù ira bábbay
nga nakkagi sù ira mapulu tádday nga minángngilayalayâ, aggira di Maria Maddala, si
Juana, si Maria nga yená ni Ime, ánna yù ira káruán nga bábbay gapay nga nepulù
nira. 11 Ngam yù ira lálláki, arád da kinuruk yù kinagi nayù ira bábbay, ta kagiad da ta
gaggátung da lâ yù kagiad da.

12 Ngam si Eduru lâ, pine na nakkarerá nga minay sù gián na tanam, ta en na
pasikkálan nu kuruk. Á sinígik na yù unak na tanam, á yá lâ nasingan na yù nakabun-
gunán na. Á limibbè nga napállâ sù nesimmu.

Nappasingan si Apu Kesu sù ira Duá nga Umay ta Emmos
Markus 16:12-13

13 Á ajjan yù duá ira nga nakituddu kâ Apu Kesu, nga yane yù ággaw nga páno ra nga
umay ta babálay nga mangngágan ta Emmos. Á mapulu tádday nga kilometro yù kárayyu
na ta Jerusalem. 14 Á pallakalakák da, nakká-ubobugad da yù ngámin nga nesimmu.
15 Á pakká-ubu-ubobuk da, á narángnganán ni Apu Kesu ira, á nepappapulukin laguk
nira. 16 Ngam arád da natákkilalán.
17 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Anni yù pakká-ubobugan naw?" kun na. Á nagginnà ira,
nga melásin yù daddam da. 18 Á yù tádday nga mangngágan ta Kalopas, gapu ta arán na
paga matákkilalán si Apu Kesu, á kinagi na kuna, "Á makiálliuk ka támma ta Jerusalem, á
sikaw lâ yù táttádday nga arán na ammu yù ngámin nga nesimmu tán nga ili gangù!" kun
na.
19 Á iniyabbû ni Apu Kesu kuna, á kinagi na, "Á anni panò laguk yù nesimmu?" kun
na. Á kinagi ra kuna, "Yù kingngikingnguá ra kâ Apu Kesu nga taga Nasaret. Aggina yù
kukurugán nga ábbilinán ni Namarò. Ta inipasingan na yù pakáwayyá na nga makapállâ
megapu sù aru nga pinagaddátu na ta arubáng na ngámin nga tatolay, ánna makáwayyá
yù ággubobuk na gapay. 20 Ngam yù ira kátannangán nga pári ánna yù ira káruán nga
karakalám mi nga Kudio, narákè yù nonò da kuna, á ginápù da, á nassirisiri ira nga
nangikeká kâ Gubinador Pilatto, tapè aggina yù mamagikáru kuna. Á inipepátà na
ta kurù tapè matay, ta yáyù ámmagikáru na kuna. 21 Á sikami, á kinagi mi ta aggina
yù iddanamám mi nga maddaggunin nga mangiyígù nikami nga ginaká ni Israel. Á
mekatallungin ta ággawo áddè sù pate na.
22 "Á napállâ kami gapay sù kinagi nayù ira bábbay nga kábulum mi. Ta minay ira ta
alippánnawák ta katanamán, 23 ngam awán yù baggi na. Á labbè da, kinagi ra nikami ta
nasingad da yù ira daroban ni Namarò nga nakkagi nira ta naginnanolayin.
24 "Á pakarámak mi, á minay yù ira káruán nga kábulum mi, ta ed da innan nu kuruk
yù kinagi nayù ira bábbay. Á naratang da nga kunnay sù kinagi ra, ngam arád da gapay
nasingan si Apu Kesu."
25 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, "Ngattá, ta nakúráng paga yù ángnguruk naw
sù ngámin nga kinagi nayù ira ngaw ábbilinán ni Namarò! 26 Arán naw panò ammu ta
ajjan yù netúrâ, nga marigirigâ yù MakKiristu nga sinullà ni Namarò, lage na mepotun
nga meparáyaw?" kun na. 27 Á inibukalán na laguk ni Apu Kesu nira yù ngámin nga
meyannung sù baggi na nga netúrâ sù libru ni Namarò, nga namegapu sù initúrâ ni
Moyses ánna yù ira ngámin nga initúrâ nayù ira káruán nga ábbilinán ni Namarò.
28 Á manganánnuán ta pakáranni ra ta ili nga angayán nayù ira duá, á nekáttuay si Apu
Kesu nira nga kunnay ta arayyu paga yù angayán na. 29 Ngam inigaggak da, á kinagi ra
kuna, "Ari ka lákin mánaw, ta púgágin. Mepagammâ ka nikami," kud da. Á nepulù nira
laguk nga nepaddulò.
30 Á nepallalálláng si Apu Kesu laguk nira nga nakkákán. Á inâ ni Apu Kesu yù pán,
á nabbalabálà kâ Namarò. Á gidduá na yù pán, á iniyawâ na nira. 31 Á ikáddagâ da lâ
natákkilalán si Apu Kesu. Á dagarágâ limimmà. 32 Á nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, "Á
yáyù ga nga nalunnáyán yù nonò ta, sù pappatale tam ta dálan, sù pangibukalán na sù
kebalinán nayù initúrâ ni Moyses ánna yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò," kud da.

33 Á dagarágâ nga nánaw yù ira duá nga nattoli ta Jerusalem. Á labbè da, narángnganád
da nga naggagammung yù ira mapulu tádday ánna yù ira káruán nga kábulud da. 34 Á
kinagi nayù ira naggagammung, “Kuruk nga naginnanolay si Apu, ta nappasingan kâ
Simon Eduru!” kud da. 35 Á inistoriá ra laguk nayù ira duá yù pakesimmu ni Apu Kesu
nira ta dálan ánna yù pakatákkilála ra kuna sù paggadduá na ta pán.

Yù Pappasingan ni Apu Kesu sù ira Makituddu kuna
Mattiu 28:16-20; Markus 16:14-18; Kuan 20:19-23; Kingnguá 1:6-8

36 Á pakkaká-ubobuk da, ikáddagâ lâ limittuák si Apu Kesu nga nepanáddak nira. Á
kinagi na nira, “Á napiá ta ajjan kayu ngámin saw,” kun na. 37 Á nakaddák ira ánna
nepallà yù assing da, ta kagiad da ta annáni.
38 Á kinagi na nira, “Anni má ta maganássing kayu? Anni má ta arán naw kurugan ta
sikán yaw? 39 Innan naw yù limâ ánna takkì, tapè ammu naw ta sikán yaw. Tangngalán
nawà, tapè kurugan naw nga aringà annáni. Ta yù annáni, awán ta pattak na ánna tuláng
na. Ngam sikán, masingan naw ta ajjan yù tuláng ku ánna pattak ku,” kun na.
40 Á pakkagi ni Apu Kesu karannian, inipasingan na nira yù limá na ánna takki na.
41 Ngam napállâ ira nga nabbábáng paga, gapu ta nerallà yù ayâ da. Á yáyù nga kinagi
na nira, “Egga panò kanan saw nikayu?” kun na. 42 “Ajjan!” kud da. Á iniyawâ da yù
sirá nga nesuppá. 43 Á kinán na ta arubáng da ngámin.

Yù Naporián nga Panabarang ni Apu Kesu sù ira Makituddu kuna

44 Á kinagi na gapay ni Apu Kesu sù ira mapulu tádday ánna yù ira káruán nga kábulud
da, “Á yù ngámin nga nesimmu nikán, nakagì ngaw nikayu ta keggâ lâ paga nikayu. Ta
kinagì ta máwák nga mapatuppál yù ngámin nga meyannung nikán nga netúrâ sù libru
nga tunung ni Moyses ánna yù libru nayù ira káruán nga ábbilinán ni Namarò, ánna yù
netúrâ sù libru nga Salmo, nga kansion nga áddáyo ra kâ Namarò,” kun na.
45 Á pagubobuk ni Apu Kesu karannian, pinannawák na yù nonò da, tapè
mánnámmuád da yù inipetúrâ na ngaw ni Namarò sù ira ábbilinán na. 46 Á kinagi na
nira, “Ajjan yù dán nga netúrâ, nga maparigâ nga matay yù Mammaguray nga sinullà
ni Namarò, á maginnanolay sù mekatallu nga ággaw.
47 “Á ajjan gapay yù dán nga netúrâ, nga máwák nga melayalayâ yù bilin ni Namarò ta
ngámin nga lugár, ta mabbabáwi yù ira ngámin makkakerumá nga tatolay sù liwiliwâ
da, ánna mangikatalà ira nikán, tapè pakomán ni Namarò ira. Á sawe Jerusalem yù
pangigapuád da nga mangilayalayâ. 48 Á sikayu yù umay mangipakánnámmu nikán,
gapu ta nasingan naw yù ngámin nga nesimmu nikán. 49 Ngam ari kayu lábbì mánaw
sawe ili, ta dobak ku sangaw nga umay nikayu yù Mangilin nga Ikararuá nga initabbá
na ngaw nayù Yámà. Á iddagán naw yù tappì na, nga maggapu ta lángì, ta iyawâ na
nikayu yù pakáwayyá naw.”

Pattoli ni Apu Kesu ta Lángì
Markus 16:19-20; Kingnguá 1:9-11

50 Á sù dattál nayù oras nga páno ni Apu Kesu nga umay ta lángì, á iniyánge na yù
ira siminuttul kuna ta lawán na Jerusalem áddè ta babálay na Bitania. Á labbè da tán,
á sinonnâ ni Apu Kesu yù limá na, á kinagi na yù pangikállà ni Namarò nira, nga
pamindision na nira. 51 Á pakkagi na karannian, nánawán na ira, á neyángay ta lángì.
52 Á yù ira ngámin nga siminuttul kuna, jináyo ra si Apu. Á nanoli ira laguk ta Jerusalem
nga nerallà yù ayâ da. 53 Á yáyù nga kággággaw manotoli ira sù mangilin nga kapilliá,
nga maddáyaw kâ Namarò.

Yù Napiá nga Dámak nga Meyannung kâ Apu Kesu Kiristu nga Initúrâ ni Kuan

Yù Meyannung sù Initúrâ ni Kuan

Si Kuan nga nattúrâ sawe libru yù tádday sù ira mapulu duá nga sinudduán ni Apu Kesu. Á netúrâ ta meyannung kâ Kuan sù libru ni Mattiu (4:21), ta aggina yù anâ ni Sebedo. Á pattúrâ ni Kuan, initúrâ na ta kunnay ta tanakuán yù mattúrâ, á ta meyannung ta baggi na, kun na lâ, "yù tudduán ni Apu Kesu nga iddukan na." Á netúrâ gapay sawe libru ni Kuan (19:25-27) yù kinagi ni Apu Kesu ta keggá na ta kurù lage na natay, ta sinullà na si Kuan ta manaron sù innò na.

Á ipakánnámmu ni Kuan ta si Apu Kesu yù mannanáyun nga Anâ ni Namarò, nga kapulupulù ni Namarò. Á si Apu Kesu yù mangngágan ta Ubobuk ni Namarò, nga pannakasimù ni Namarò. Á megapu sù pagubobuk na, pinarò na yù ngámin nga ajjan, á awán bulubugá ta arán na pinarò.

Á nabbáli si Apu Kesu ta tolay nga nakipaggián ta tolay megapu sù keyanâ na. Á kinagi ni Kuan (20:31) yù ipangitúrâ na sawe libru, "tapè kurugan naw ta si Apu Kesu yù MakKiristu nga Anâ ni Namarò nga Makáwayyá nga Mangiyígù. Ta nu kurugan naw ánna ikatalà naw, mepattolay kayu kuna ta áddè ta áddè."

Á ta meyannung sù baggi na, kinagi ni Apu Kesu, "Sikán yù Egga, nga áttotole na tolay. Sikán yù manotolay" (6:48). Á meyárik ta nawák, gapu ta "mamannawák ta nonò na tolay" (12:35-36). Á sittam nga mangikatalà kuna yù meyárik ta karneru na. Á kinagi na, "Sikán yù napiá nga minánnaron, á ammù yù ira ngámin nga kukuâ. Á yù ira kukuâ, ammu rangà gapay" (10:14).

Yù Mayán na yawe Napiá nga Dámak

Paddáyo ni Kuan sù Ubobuk ni Namarò (1:1-18)
Pangilayalayâ ni Kuan nga Minánnigù (1:19-34)
Pagágál ni Apu Kesu sù ira Tudduán na (1:35-51)
Pamagaddátu ni Apu Kesu ánna Pangituddu na (2:1–9:41)
Meyárik si Apu Kesu sù Mináppárák ta Karneru (10:1-42)
Pate ni Lasaru ánna Pamaginnanole ni Apu kuna (11:1–12:11)
Pamaddulò da kâ Apu Kesu ta Jerusalem (12:12-50)
Pangituddu ni Apu ta Keggá na ta Jerusalem (13:1–16:33)
Yù Pakimállà ni Apu Kesu megapu nittam (17:1-26)
Paggápù da ánna Pamapáte ra kâ Apu Kesu (18:1–19:27)
Yù Pangipátà da kâ Apu Kesu ta Kurù (19:17-27)
Pate ni Apu Kesu ánna Pangitanam da kuna (19:28-42)
Matolay si Apu Kesu, nga Mappasingan! (20:1–21:25)

Yù Paddáyo ni Kuan sù Manotolay nga Mangngágan ta Ubobuk ni Namarò

1 Gári, sù ngaw lage na kaparò na dabbuno, egga yù mangngágan ta Ubobuk ni Namarò.
Á yù mangngágan ta Ubobuk ni Namarò yù kapulupulù ni Namarò, nga magubobuk sù ubobuk ni Namarò.
Á aggina si Namarò.
2 Á ta áddè ngaw kapámmegapu na ngámin,
dán nga maggián kâ Namarò.

3 Á megapu sù mangngágan ta Ubobuk ni Namarò, pinarò ni Namarò yù ngámin nga ajjan,
á awán bulubugá ta pinarò na nga ari megapu sù pagubobuk na.
4 Á sigga-inángà yù Ubobuk ni Namarò, nga manotolay,
nga paggapuán nayù inángà na ngámin nga matolay.
Á aggina yù meyárik ta nawák, nga mamannawák ta nonò na tolay,
gapu ta ipakánnámmu na si Namarò.
5 Á ta kunnay ta pannawagan na nawák yù kallà,
á pannawagan nayù meyárik ta nawák yù nonò na tolay.
Ta arád da ammu si Namarò, á kunnay ta maggián ira ta kallà.
Á arán na bulubugá máppù na kallà yù nawák.
6 Á sinullà ni Namarò yù tolay nga mangngágan ta Kuan.*
7 Á jinok ni Namarò si Kuan ta umay mangipakánnámmu ta meyannung sù tádday nga umay,
nga meyárik ta nawák,
tapè ajjan yù awayyá nayù ira ngámin nga tatolay nga mangikatalà ánna manguruk kuna,
megapu sù pangituddu ni Kuan.
8 Ari si Kuan yù meyárik ta nawák,
ngam minay galâ, tapè ipakánnámmu na yù tádday nga meyárik ta nawák.
9 Yù MagUbobuk yù kukurugán nga meyárik ta nawák, nga duttálin ta dabbuno,
nga mamannawák ta nonò na ngámin nga tatolay.
10 Jimittál yù MagUbobuk ta dabbuno.
Á mássiki nu pinarò ni Namarò yù ira ngámin nga tatolay ta dabbuno
megapu sù pagubobuk nayù MagUbobuk,
ngam arád da natákkilalán.
11 Á yá labbetán na ta dabbuno yù lugár nayù ira ikáttole na,
ngam arád da inalawâ.
12 Ngam ajjan yù ira nga mangalawâ ánna mangikatalà kuna,
á iniyawâ na nira yù pakáwayyá ra nga mabbáli ta ánâ ni Namarò.
13 Á yù pabbáli ra ta ánâ ni Namarò, ari megapu sù pangatáwa nayù ira darakal da.
Á ari megapu sù pakkaragâ na tolay, onu yù ure ra.
Ngam si Namarò galâ yù mamabbalin nira ta ánâ na.
14 Á dattál nayù MagUbobuk ta dabbuno, nabbáli ta tolay,
nga neyanâ ta tolay ánna nakipaggián ta tolay.
Aggina yù siggapiá ánna sigga-allà nga minángngikállà ta tolay,
á kuruk ngámin yù kinagi na.
Á sikami, nasingam mi yù dalingáráng na nga naggapu sù Yáma na,
nga dalingáráng nga iniyawâ nayù Yáma na sù táttádday nga Anâ na.
15 Á yù MagUbobuk, aggina yù inipakánnámmu na ngaw ni Kuan. Inikatakatol na ngaw ni Kuan, á kinagi na, “Aggina yù kinagì nikayu nga maporián nga tumubbâ nikán, nga makáwayyá ánnè nikán, ta mannanáyun nga egga sù ngaw aringà paga neyanâ,” kun na.
16 Á gapu ta sigga-allà yù MagUbobuk, mesipà ittam sù pangikállà na nittam. Á ta kággággaw lannapán na yù iyawâ na nittam megapu sù ángngikállà na, ta uputan na yù pangikállà na nittam nga awán ta áddè na. 17 Si Lákay Moyses, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò, aggina yù nangituddu sù tunung ni Namarò. Ngam si Apu Kesu Kiristu yù

* **1:6** Yawe si Kuan nga minánnigù, nga ari yù sinudduán ni Apu Kesu nga nattúrâ sawe.

mangipakánnámmu sù allà ni Namarò nittam, ánna ipakánnámmu na gapay nittam yù ngámin nga kuruk nga meyannung kâ Namarò. 18 Á kuruk gemma nga awán bulubugá ta tolay nga nakasingan kâ Namarò. Ngam yù táttádday nga Anâ ni Namarò nga ajjan kuna ánna iddukan na, aggina yù mangipakánnámmu sù Yáma na.

Yù Pangilayalayâ ni Kuan nga Minánnigù
Mattiu 3:1-12; Markus 1:1-8; Lukas 3:1-18

19 Á yù ira karakalán na Kudio nga naggián ta Jerusalem, jinok da yù ira pári ánna yù ira kábulud da nga ginaká ni Lákay Libi, ta ed da iyabbû kâ Kuan yù meyannung ta baggi na. “Asinni ka?” kud da kâ Kuan. 20 Á arán na inilímak nira ni Kuan yù kuruk. Kinagi ni Kuan nira, “Ari sikán yù mangiyígù nga mangngágan ta Kiristu nga iddagát tam ta umay nga mammaguray ta dabbuno,” kun na. 21 “Á asinni ka laguk? Sikaw panò si Lákay Elias nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò nga kagiad da ta manoli?” kud da kâ Kuan. Á “Ari,” kun ni Kuan. Á namidduá ira nga nangiyabbû, á kinagi ra, “Ari panò sikaw yù ábbilinán ni Namarò nga iddagám mi?” kud da. “Ari,” kun ni Kuan.

22 Á kinagi ra laguk kuna, “Kagiam mu ngè nu asinni ka, tapè ammu mi yù kagiam mi sù ira naddok nikami. Anni kagiam mu nga meyannung ta baggim?” kud da. 23 Á initabbák ni Kuan yù kunnay sù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Lákay Isaya, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò. Kinagi ni Kuan nira, “Sikán yù makkatakatol ta kalállammatán. Yá ikatakatol ku, ‘Umayin si Apu. Tunungan naw yù pallakarán na.’ ”

24 Á ajjan gapay yù ira nga jinok nayù ira karakalán na Kudio, nga Parisio.† 25 Á iniyabbû da laguk kâ Kuan, “Nu ari sikaw yù MakKiristu nga mammaguray, onu si Lákay Elias, onu yù ábbilinán ni Namarò nga iddagám mi, á ngattá, ta manigù ka?” kud da.

26 Á kinagi ni Kuan nira, “Á sikán, danum lâ yù ipanigù ku. Ngam ajjanin nikayu yù tádday nga arán naw ammu. 27 Aggina yù maporián nga tumubbâ nikán, nga makáwayyá ánnè nikán, á aringà mepángngà nga mangubbák ta kaddang na sapátù na.” 28 Á nesimmu ngámin danniaw túrin ta Bitania ta dammáng na danum na Jordan, ta keggá na ngaw ni Kuan nga nanigù sù ira tatolay.

Yù Meyárik ta Karneru nga Meyátáng

29 Á ta tádday ággaw, nasingan ni Kuan si Apu Kesu nga mappángè kuna. Á kinagi ni Kuan sù ira tatolay, “Aggina yù meyárik ta karneru, ta aggina yù iyawâ ni Namarò nga meyátáng, tapè mári yù ngámin nga liwâ na tolay. 30 Aggina yù kinagì nikayu nga maporián nga tumubbâ nikán, nga makáwayyá ánnè nikán, ta egga nga mannanáyun sù ngaw aringà paga neyanâ. 31 Á mássiki sikán, sù ngaw, arák ku ammu nu asinni. Ngam yáyù nga minayà ta danum na Jordan nga manigù sù ira tatolay, tapè aggina yù mepakánnámmu sù ira ginaká ni Kákay Israel,”‡ kun ni Kuan.

32 Á kinagi na laguk ni Kuan, “Nasingak ku yù Ikararuá ni Namarò ta pappagukák na nga kun na kalapáti nga maggapu ta lángì, á minay naddappá nga naggián sù tádday nga tolay. 33 Á arák ku paga natákkilalán. Ngam si Namarò nga naddok nikán ta umayà manigù, kinagi na nikán, ‘Masingam mu sangaw yù Mangilin nga Ikararuá nga mappagukák, á maddappá nga maggián sù tádday nga tolay. Aggina yù sinullà ku ta manigù ta tolay, nga tanakuán yù ánnigù na. Ta ari danum yù ipanigù na, nu ari galâ yù Mangilin nga Ikararuá, nga ipepulù na sù ira tatolay,’ kun ni Namarò nikán. 34 Á gapu ta nasingak ku yù pappagukák nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò nga naggapu ta lángì ta kun na kalapáti, nga naddappá nga naggián táne tolay, á yáyù nga ipakánnámmù nikayu ta aggina yù Anâ ni Namarò,” kun ni Kuan.

† **1:24** Parisio yù ira Kudio nga naggigiámmu sù tunung ni Moyses ánna yù ira tunung da nga inilannà da. ‡ **1:31** Yù ira Kudio yù ginaká ni Lakay Israel ánna yù ikáttole ni Apu Kesu.

Yù Pagágál ni Apu Kesu sù ira Olu nga Tudduán na

35 Á ta tádday nga ággaw, ajjan di Kuan ánna duá ira nga tudduán na. 36 Á nasingan ni
Kuan si Apu Kesu nga mattalebák nira. Á kinagi ni Kuan sù ira kábulun na, "Yane yù
meyárik ta karneru, gapu ta iyawâ ni Namarò, tapè mári yù liwâ na tolay!"
37 Á pakaginná nayù ira duá nga kábulun ni Kuan sù kinagi na, sinuttul da si Apu Kesu.
38 Á nallipay si Apu Kesu, á nasingan na yù ira tumuttul kuna. Á kinagi na nira, "Anni
yù ikáyâ naw?" Á iniyabbû da, "Rabbi, sisaw paggianám mu?" kud da. Á "Mesturu" yù
kebalinán na Rabbi. 39 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Et tamin ta en naw innan," kun na. Á
binulud da laguk tapè masingad da yù paggianán na. Á nepagammâ ira kuna, gapu ta
púgágin yù labbè da.
40 Á si Andares nga wagi ni Simon Eduru yù tádday sù ira duá nga siminuttul kâ Apu
Kesu ta pakaginná ra sù kinagi ni Kuan. 41 Á dagarágâ en na laguk inalek ni Andares si
Simon nga wagi na. Pakálek na kuna, kinagi na, "Nesimmuám mi ngin yù Messiya!" kun
ni Andares. Á yù kebalinán na "Messiya" yù "MakKiristu, nga kamotungán nga patul
nga initabbá na ngaw ni Namarò nga umay mammaguray ta ngámin nga dabbuno." 42 Á
inituluk ni Andares si Simon nga wagi na kâ Apu Kesu. Á inni-innan ni Apu Kesu si
Simon, á iniyabbû na kuna, "Á sikaw laguk si Simon, nga anâ ni Kuan? Ingágat taka ta
Eduru," kun ni Apu Kesu kuna. Á "Batu" yù kebalinán na "Eduru."

Yù Pagágál ni Apu Kesu kári Pilippi kâ Nataniel

43 Á ta tádday ággaw, ninonò ni Apu Kesu ta umay ta Galilia. Á nesimmuán na si Pilippi.
Á kinagi na kuna, "Tuttulam mà," kun na kâ Pilippi. 44 Taga Betseda gapay si Pilippi, nga
keliád di Andares kâ Eduru.
45 Á nálerán na laguk ni Pilippi si Nataniel, á kinagi na kuna, "Nálerám mi ngin yù tolay
nga kakágiad da ngaw di Lákay Moyses ánna yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò, nga netúrâ
sù tunung ánna yù dán nga netúrâ. Ajjan tuke. Aggina si Apu Kesu nga taga Nasaret, nga
anâ ni Lákay Kusè," kun ni Pilippi kâ Nataniel. 46 "Egga panò yù napiá nga taga Nasaret?"
kun ni Nataniel kuna. "Á et ta ngè innan," kun ni Pilippi kuna.
47 Á pakáranni ra ta gián ni Apu Kesu, nasingan na laguk ni Apu Kesu si Nataniel nga
mappángè kuna. Á kinagi ni Apu Kesu sù ira kábulun na, "Aggina yù tolay nga kuruk nga
ginaká ni Israel, nga ajjan kuna yù napiá nga nonò nga awán ta jibak," kun ni Apu Kesu.
48 Á iniyabbû ni Nataniel kuna, "Kunnasi nga ammum yù nonò ku?" kun na. "Nasingat
taka ta kapállirum mu paga ta káyu nga igò, sù arán na ka paga jinagâ ni Pilippi," kun ni
Apu Kesu kuna. 49 Á kinagi ni Nataniel kuna, "Mesturu, sikaw yù Anâ ni Namarò! Sikaw
yù Patul nga mammaguray nikami nga ginaká ni Kákay Israel!" kun na.
50 Á kinagi ni Apu Kesu kâ Nataniel, "Yaw panò ipanguruk mu nikán yù pakkagì ta
nasingat taka sù silárung na igò? Ngam masingam mu paga noka yù akka-akkuák ku
nga makapállâ ánnè sawe. 51 Á kukurugán nga kuruk yù ngámin nga kagiak ku nikayu.
Masingan naw noka yù pabbukâ na lángì ánna yù ira daroban ni Namarò nga mánaw nga
umay ta utun ánna mappagukák nga umay nikán, sikán nga Kaká ngámin na tatolay," kun
ni Apu Kesu.

2

Yù Pamagaddátu ni Apu Kesu sù Keggá na ta Bodá ta Kana

1 Á pappasá na duá nga ággaw áddè sù pakiubobuk ni Apu Kesu kâ Nataniel, ajjan yù
bodá ta ili na Kana sù purubinsia na Galilia. Á ajjan tán yù yená ni Apu Kesu. 2 Á inapà
da gapay di Apu Kesu ánna yù ira tudduán na. 3 Á yù ira tatolay nga nakibodá, napúnu

ra yù binaráyáng.* Kapúnu na binaráyáng, en na kinagi nayù yená ni Apu Kesu kuna,
“Napúnungin yù binaráyáng,” kun na. 4 Á kinagi ni Apu Kesu sù yená na, “Paguráyám mu,
Innò, ta ammù gemma. Ari paga jimittál yù oras nga sinullà ni Namarò nga kepalappâ
ku,” kun ni Apu Kesu. 5 Á kinagi na laguk nayù yená na sù ira aripan, “Mássiki nu anni
yù ipakuá na sangaw nikayu, á kurugan naw,” kun na nira.
6 Á ajjan tán annam nga angáng nga darakal, nga pangipayyád da ta danum nga
ájjigután nayù ira Kudio ta meyannung sù kustombare ra nga mappakarenu megapu
sù rilisiod da. Á makárgá támma ta límá láta yù taggitádday nga angáng. 7 Á kinagi ni Apu
Kesu sù ira aripan, “Pannuan naw yù ira angáng ta danum,” kun na. Á pinnu ra ira. 8 Á
kinagi na nira, “Sirutan naw, ta en naw ituluk sù minángngálliuk,” kun na. Á kinuruk da.
9 Á yù minángngálliuk, kinákkapán na lâ ta baddì yù danum nga nabbáli ta binaráyáng,
ngam arán na gemma ammu nu sisaw nangápád da. Ngam yù ira nanágak, aggira lâ
makánnámmu sù naggapuán na. Á pangákkâ nayù minángngálliuk, inagálán na yù nobiu.
10 Á kinagi na kuna, “Gagángay nittam ta papoluat tam yù kasingngatán, á sangaw nu
nakapissán ira ta napiá, á paporianat tam yù jikkù. Ngam sikaw, pinakappiám mu yù
kasingngatán, á kapangilattuák mu lâ kunangane,” kun na.
11 Á yù makapállâ nga kingnguá ni Apu Kesu ta keggá na ta bodá sù ili na Kana ta
purubinsia na Galilia, yáyù olu nga pinagaddátu na, nga pangipasingan na ta pakáwayyá
na. Á pakasingan nayù ira makituddu sù kingnguá na, nangikatalà ira kuna. 12 Á ta
kabalin na yaw, nappupúlù di Apu Kesu nga nánaw nga minay ta Kapernium, aggira
ánna yù ira wáwwagi na ánna si innò da ánna yù ira tudduán na, á nakipaggián ira lábbì
tán.

Yù Pamakarenu ni Apu Kesu sù Mangilin nga Kapilliá
Mattiu 21:12-13; Markus 11:15-17; Lukas 19:45-46

13 Á maddaggunin yù Piestá ta Jerusalem, nga panaddamán nayù ira Kudio sù ngaw
pattalebák nayù mangilin nga daroban sù ira ngaw naggaká nira ta keggá ra ta lugár na
Egipto. Á minay laguk di Apu Kesu ta Jerusalem.
14 Labbè da ta Jerusalem, simillung si Apu Kesu sù mangilin nga kapilliá, á naratang
na yù ira minálláku ta báka, karneru, mammánù ánna yù ira minánnáli ta kuártu. 15 Á
inâ ni Apu Kesu yù lubik, nga pidde na ta paligà, á pinaturiák na ira ngámin ánna yù ira
ayám da sù mangilin nga kapilliá. Á sinottombá na yù ira lamesá nayù ira minánnáli ta
kuártu ánna iniwárì na yù kuártu ra. 16 Á kinagi na sù ira malláku ta mammánù, “Ipáno
naw danniaw. Ngattá, ta pabbalinán naw ta dápun yawe mangilin nga bale nayù Yámà!”
kun ni Apu Kesu. 17 Á pakasingan nayù ira tudduán na sù kingnguá na, ninonò da laguk
yù inipetúrâ ni Namarò sù dán nga netúrâ, nga kunniaw:
“Apu Namarò, nakalò yù ángngiddù ku sù balem, nga kun na api ta unak ku.
Á nepallà yù daddam ku, gapu ta arád da pakimorayán yù balem.”†
18 Á gapu ta pinaturiák ni Apu Kesu yù ira minálláku, minay yù ira karakalán na Kudio,
á kinagi ra kuna, “Anni yù ipasingam mu nikami nga makapállâ, nga panákkilalám mi
ta ajjan yù pakáwayyám sù kingnguám?” kud da kuna. 19 Simibbák si Apu Kesu nira, á
kinagi na, “Táttakan naw yawe mangilin nga bale ni Namarò, á ta tallu ággaw patáddagak
ku,” kun na. 20 Á kinagi nayù ira Kudio kuna, “Appátapulu ta annam ta dagunin yù
pappadde ra sù mangilin nga kapilliá nga bale ni Namarò! Á patáddagam mu panò
ta tallu nga ággaw?” kud da. 21 Ngam yù mangilin nga bale ni Namarò nga kinagi ni
Apu Kesu yù baggi na. 22 Á ta pappasá na pate ni Apu Kesu ánna yù paginnanole na,

* **2:3** Tabbuk nayù bungá na úbas yù pidde nayù ira Kudio ta binaráyáng. † **2:17** Salmo 69:9

yáyù lâ pakanonò nayù ira tudduán na sù kinagi na, á yáyù panguruk da sù ngámin nga inipetúrâ ni Namarò sù dán nga netúrâ ánna yù ngámin gapay nga kinagi ni Apu Kesu.

23 Á ta keggá ni Apu Kesu ta Jerusalem nga nakipiestá, aru yù ira nanguruk kuna ta pakasingad da sù aru nga pinagaddátu na nga makapállâ. 24 Ngam arán na ira inikatalà, ta ammu na ta negagángay ta nonò na tolay yù mattá-iki-ikáyâ. Ta ammu na yù nonò na ngámin nga tatolay. 25 Á arán na máwák yù umay maddaránuk kuna ta meyannung sù kakágian nayù ira tatolay ta nonò da, ta ammu na lápay ngámin yù ajjan ta nonò da.

3

Yù Pakiubobuk ni Nikudemu kâ Apu Kesu

1 Ajjan yù tádday sù ira karakalán na Kudio nga Parisio, nga mangngágan ta Nikudemu. 2 Á ta tádday nga gabi, minay si Nikudemu nakiubobuk kâ Apu Kesu. "Mesturu," kun ni Nikudemu kuna, "ammu mi ta sikaw yù mangituddu nga jinok ni Namarò, ta awán gemma ta makapagaddátu ta kun na kingnguám, nu ari mepulù si Namarò kuna," kun ni Nikudemu kâ Apu Kesu. 3 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, "Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikaw, nga ari bulubugá mesipà yù tolay sù pammagure ni Namarò nu ari moli nga meyanâ," kun na. 4 Á kinagi ni Nikudemu, "Á kunnasi? Egga panò yù awayyá na tolay nga meyanâ nu lakalákayin? Makatallung panò paga ta sán ni innò na, tapè mamidduá nga meyanâ?" kun ni Nikudemu.

5 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, "Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikaw, nu ari moli meyanâ yù tolay megapu sù danum ánna yù Ikararuá ni Namarò, ari mesipà sù pammagure ni Namarò. 6 Ta yá lâ meyanâ ta tolay yù tolay lâ gemma, nga egga kuna yù nonò na tolay. Ngam yù tolay nga moli meyanâ megapu sù Ikararuá ni Namarò, á pabbalinan ni Namarò ta anâ na, nga moli gapay yù nonò na. 7 Ari ka laguk mapállâ sù kagiak ku nikaw, nga máwák naw ngámin moli nga meyanâ. 8 Ta mássiki nu arán naw ammu nu kunnasi yù kesimmu na, á mesimmu gemma. Á yù paddák yù keyarigán na, ta arán naw ammu yù paggapuán na ánna pappángetán na, ngam ginnán naw yù sarò na. Á kunnian gapay sù keyanâ na tolay kâ Namarò megapu sù Ikararuá na," kun ni Apu Kesu. 9 Á kinagi ni Nikudemu kâ Apu Kesu, "Á kunnasi yian?" kun na.

10 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na kuna, "Sikaw yù maráyaw nga mangituddu sù ira ikáttole tam nga ginaká ni Israel, ngam arám mu ammu yù kinagì nikaw? 11 Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikaw. Á kagiak ku yù ammù ánna yù nasingak ku. Ngam sikayu nga Parisio, arán naw kurugan yù kagiak ku. 12 Á nu arán naw kurugan yù kinagì nikayu nga meyannung ta dabbuno, manguruk kayu panò nu kagiak ku nikayu yù meyannung ta lángì? 13 Awán bulubugá ta minay ta lángì nu ari lâ sikán nga naggapu ta lángì, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay.

14 "Á gári, ta keggá ri Moyses ánna yù ira ginaká ni Israel ta kalállammatán, pidde ni Moyses yù baronsi ta siná-iráw, nga initaráng na ta káyu nga inisiddà na ta dabbun, tapè mammapiá yù ira kinagâ na iráw ta pattánguk da kuna.* Á kunniúrin gapay yù keyarigák ku. Ta sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, ipotud dangà sangaw nga mepátà ta kurù nga patáddagad da. 15 Á yù ira ngámin nga mangikatalà nikán, mepattolay ira kâ Namarò, á mesipà ira sù pammagurayán ni Namarò ta áddè ta áddè.

16 "Á gapu ta napasigaggà yù ángngiddù ni Namarò sù ira tatolay ta dabbuno, yáyù nga iniyawâ na yù Anâ na nga tátttádday ta metapil megapu nira, tapè aggira ngámin nga mangikatalà kuna, ari ira mesinná kâ Namarò, nu ari galâ nga mesipà ira nga mepattolay kuna ta áddè ta áddè. 17 Ta yáyù gapu na nga jinok ni Namarò yù Anâ na ta

* **3:14** Nomero 21:4-9

dabbuno, nga ari nga mamagikáru ta tolay, nu ari galâ ta aggina yù magikáru ta liwiliwâ nayù ira ngámin nga tatolay, tapè meyígù ira megapu kuna. 18 Á yù ira nga mangikatalà sù Anâ ni Namarò, ari ira mekanâ sù pamagikáru ni Namarò. Ngam yù ira nga ari mangikatalà kuna, nekanâ iren sù pamagikáru ni Namarò, gapu ta arád da ikatalà yù táttádday nga Anâ ni Namarò.

19 "Á yáyù nga pagikaruan ni Namarò ira, gapu ta minayin ta dabbuno yù Anâ na, nga mamannawák ta nonò na tolay, ngam manakì yù ira tatolay kuna. Á yá ipanakì da, ta arád da ikáyâ yù nawák, nu ari galâ yù kallà yù ikáyâ da, gapu ta narákè yù akka-akkuád da. 20 Á ngámin nga tatolay nga narákè yù akka-akkuád da, malussaw ira sù mamannawák, á molang ira umay kuna, marakè mepasingan yù narákè nga akka-akkuád da. 21 Ngam yù ira tatolay nga napiá yù akka-akkuád da, umay ira sù mamannawák, tapè mepasingan ta akkuád da lâ yù ngámin nga napiá nga ipakuá ni Namarò nira megapu sù ángngabbák na nira."

Si Apu Kesu ánna si Kuan nga Minánnigù

22 Á ta kabalin na yaw, minay di Apu Kesu ánna yù ira tudduán na ta purubinsia na Judiya, á naggián ira nga nanigù ta tatolay tán. 23 Á nanigù gapay si Kuan ta gián na Enon nga aranni ta ili na Salim, gapu ta napiá yù danum tán. Á minay yù ira tatolay, tapè makirigù ira kâ Kuan, á jinigù na ira. 24 Ta ari paga nebáluk si Kuan.

25 Á ajjan yù tádday nga Kudio nga minay nakipereperang ta ubobuk sù ira makituddu kâ Kuan ta meyannung sù kustombare na rilisiod da nga mappakarenu. 26 Á minay ira laguk kâ Kuan. "Mesturu," kud da kuna, "manonò mu yù ngaw kabbulum mu nga inipakánnámmum nikami ta paggiát tam ngaw ta dammáng na Jordan? Ajjanin nga manigù, á umay yù ira ngámin nga tatolay makirigù kuna!" kud da kâ Kuan.

27 Á simibbák si Kuan, á kinagi na nira, "Á napiá laguk, ta si Namarò yù mangiyawâ kuna ta pakáwayyá na sù akkuán na, ta awán ta pakáwayyá na tolay nga arán na iniyawâ ni Namarò kuna. 28 Á sikayu, naginná naw yù kinagì ngaw nikayu, nga aringà MakKiristu nga umay mammaguray. Sikán galâ yù pinapolu ni Namarò nga umay mangipakánnámmu kuna, tapè manguruk kayu kuna.

29 "Á nu ángngarigán ta ajjan yù bodá, yù nobiu yù mangalawâ ta babay nga atáwa na. Á yù kopun nayù nobiu, nepallà yù pagayáyâ na sù labbè nayù nobiu. Á kunnay gapay nikán, ta nepallà yù pagayáyâ ku megapu sù ira tatolay nga umay kâ Apu. 30 Kuruk nga aggina yù mepotun nga meparáyaw. Ngam sikán, máwák ta gukágà lâ gukák," kun ni Kuan nga Minánnigù.

Makáwayyá ta Ngámin yù Naggapu ta Lángì

31 "Á yù Anâ ni Namarò yù naggapu ta lángì, á aggina yù kotunán ta ngámin. Á yù ira tatolay nga yawe dabbuno yù paggapuád da, á maggián ira lâ ta dabbuno, á ammu ra lâ yù meyannung ta dabbuno, ánna yáyù lâ ubobugad da. Ngam yù naggapu ta lángì, aggina yù kotunán nga makáwayyá ta ngámin. 32 Á ubobugan na yù nasingan na ánna naginná na ta lángì, ngam awán garè ta manguruk sù kagian na. 33 Ngam yù ira tatolay nga manguruk sù bilin na, ipakánnámmu ra ta kuruk yù ngámin nga ubobuk ni Namarò, megapu sù panguruk da.

34 "Á si Apu Kesu Kiristu yù jinok ni Namarò, á ipakánnámmu na yù ubobuk ni Namarò, ta awán ta pakáddekán nayù pakapangnguá na ánna pakáwayyá na megapu sù Ikararuá ni Namarò nga iniyawâ na kuna. 35 Ta iddukan ni Namarò yù Anâ na, ánna inikatalà na kuna yù pakáwayyá na ta ngámin nga egga ta lángì ánna dabbuno.

36 "Á yù tolay nga mangikatalà sù Anâ ni Namarò, mesipà kâ Namarò nga mepattolay kuna ta áddè ta áddè. Ngam yù tolay nga ari manguruk sù Anâ ni Namarò, ari bulubugá

mepattolay kâ Namarò, nu ari galâ ta ukuman na ira ni Namarò, ánna pagikaruan na ira ta áddè ta áddè."

4

Yù Pakiubobuk ni Apu Kesu sù Babay nga taga Samaria

1 Á yù ira karakalán na Kudio nga Parisio, narámak da ta napakáru yù ira tatolay nga
umay makituddu ánna makirigù kâ Apu Kesu ánnè sù ira nga makituddu ánna makirigù
kâ Kuan. 2 Ngam ari gemma si Apu Kesu yù manigù, nu ari galâ yù ira tudduán na. 3 Á
pakaginná ni Apu Kesu ta narámak nayù ira Parisio yù pakirigù nayù ira tatolay sù gián
na, nánaw laguk ta Judiya nga nepulù sù ira tudduán na, ta umay ira ta purubinsia na
Galilia.
4 Á pallakák di Apu Kesu nga umay ta Galilia, mattalebák ira sù purubinsia na Samaria.
5 Á nakáddè ira ta ili na Sikar sù purubinsia na Samaria nga aranni ta dabbun nga bittáng
na ngaw ni Akup sù ngaw anâ na, nga si Kusè. 6 Á ajjan tán yù bubun ni Akup. Á gapu ta
nabannák si Apu Kesu ta pallakalakák na, nagitubang ta aggik na bubun. Á tangngá na
ággaw yù labbè da tán.
7 Pagitubang ni Apu Kesu ta aggik na bubun, minay nanágak yù babay nga taga
Samaria. Á kinagi ni Apu Kesu kuna, "Penumam mà bì," kun na sù babay. 8 Ta nánawin
garè yù ira makituddu kâ Apu Kesu, nga minay ta ili, ta ed da gatángan yù kanad da.
9 Á yù babay nga kobobuk ni Apu Kesu, nakaddák ta pakiubobuk na kuna, gapu ta
iluddè nayù ira Kudio yù ira taga Samaria. Á yáyù nga simibbák yù babay, á kinagi na
kâ Apu Kesu, "Kunnasi laguk ámmenum ku nikaw, ta sikaw, Kudio ka. Ngam sikán, taga
Samariangà," kun nayù babay kuna.
10 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na kuna, "Nu ammum nakuan yù iyawâ ni Namarò
ta tolay, á nu ammum gapay nakuan nu asinningà nga makkiddaw nikaw, á sikaw
nakuan laguk yù makkiddaw nikán ta inumam mu, á iyawâ ku nikaw yù tanakuán nga
danum nga manotolay ta áddè ta áddè," kun na.
11 "Apu," kun nayù babay kuna, "awán ka gemma ta itágak, á alaram yawe bubun!
Sisaw pangápám mu sù danum nga manotolay ta áddè ta áddè? 12 Ta gári, si Kákay Akup
nga yù ngaw naggaká nittam, aggina yù nakkokkok sawe bubun nga bittáng na nikami.
Á aggira ngaw ánna yù ira ngámin nga ánâ na ánna ayám da, ininum da yù sinágak da
sawe bubun. Makáwayyá ka panò ánnè kâ Kákay Akup?" kun nayù babay.
13 Á simibbák si Apu Kesu kuna, á kinagi na, "Yù ira ngámin nga ámminum ta danum
na yawe bubun, mapangál ira paga sangaw. 14 Ngam yù tolay nga ámminum sù tanakuán
nga danum nga iyawâ ku, ari ngin bulubugá mapangál. Ta nu inuman na yù iyawâ ku,
mabbáli ta kun na wek ta unak na, nga mallatuâ nga manotolay kuna ta áddè ta áddè,"
kun ni Apu Kesu kuna. 15 Á kinagi nayù babay kuna, "Apu, iyawâ mu bì nikán, tapè
aringà mabannák nga manoli sawe bubun nga umay manágak," kun na.
16 Á pakkiddo nayù babay, kinagi na laguk ni Apu Kesu kuna, "Em mu bì agálán yù
atáwam, ta umay kayu saw," kun na. 17 "Awánà ta atáwa," kun nayù babay. Á kinagi ni
Apu Kesu kuna, "Wan ay, kuruk yù kinagim, nga awán ka ta atáwa. 18 Ngam límá gemma
ngin yù nangatáwa nikaw. Á yù laláki nga kabbulum mu kunangane, ari nga kukurugán
nga atáwam. Kuruk yù kinagim nga awán ka ta atáwa," kun na.
19 Á kinagi nayù babay, "Apu, sikaw yù ábbilinán ni Namarò lagugam! 20 Á ajjan
bì yù iyabbû ku nikaw. Yù ira naggaká nikami nga taga Samaria, yawe puddul yù
naggagammungád da ta pakimore ra kâ Namarò. Ngam sikayu nga Kudio, kagian naw
ta Jerusalem nakuan yù paggagammungán nayù ira tatolay nga umay makimoray kâ

Namarò. Sisaw gián na laguk nayù kuruk nga paggagammungát tam nga makimoray kâ Namarò?" kun nayù babay.

21 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, "Kurugam mu yù kagiak ku nikaw. Duttál sangaw yù ággo na nga ari sawe puddul ánna ari tuke Jerusalem yù paggagammungán nayù ira
tatolay nga makimoray kâ Namarò. 22 Á sikayu nga taga Samaria, makimoray kayu,
ngam arán naw garè ammu nu asinni yù pakimorayán naw. Ngam sikami nga Kudio,
ammu mi yù pakimorayám mi, ta Kudio gemma yù naggaká sù mangiyígù ta tolay. 23 Á
umayin yù ággo na, mássiki kunangane, nga ajjan yù ira nga kuruk nga makimoray kâ
Namarò nga Yáma tam ta lángì, nga ari nga áppa-áppè yù pakimore ra, ngam kukurugán
nga makimoray ira megapu sù nonò da ánna megapu sù panguruk da, gapu ta kunniaw
nga tatolay yù agálán ni Namarò nga Yáma tam nga umay makimoray kuna. 24 Si
Namarò yù sigga-inángà nga ari masingan, nga manotolay ta tolay. Á yù ira tatolay
nga makimoray nakuan kuna, máwák da makimoray kuna megapu sù nonò da ánna yù
panguruk da kuna," kun ni Apu Kesu.

25 Á kinagi nayù babay kuna, "Á sikán, ammù gemma ta umay ta dabbuno yù
Mangiyígù nga mammaguray nittam. Aggina yù mangngágan ta Kiristu. Á sangaw nu
lubbè, aggina yù mangipakánnámmu nittam ta ngámin nga kuruk," kun na. 26 Á kinagi
ni Apu Kesu kuna, "Sikán yaw nga makiubobuk nikaw," kun na.

27 Á ta pagubobuk na paga ni Apu Kesu sù babay, limibbè yù ira tudduán na nga
naggapu ta ili, á narángnganád da ira. Á nakaddák ira ta pakiubobuk ni Apu Kesu sù
babay, ngam awán ta nangiyabbû kuna nu anni yù ikáyâ nayù babay, onu anni yù gapu
na nga pakiubobuk ni Apu Kesu kuna.

28 Á yù babay, pakaginná na sù kinagi ni Apu Kesu kuna, dagarágâ nga nánaw laguk
nga bittáng na yù ammutu na, á nanoli ta ili. Á en na kinagi sù ira katangelián na, 29 "Et
tamin, ta en naw innan yù tolay nga nakkagi nikán ta ngámin nga kingnguâ. Ari panò
aggina yù Mangiyígù nga mangngágan ta Kiristu, nga iddagát tam?" kun na. 30 Á nánaw
ira laguk ta ili, ta ed da innan si Apu Kesu.

31 Á ta kapapáno nayù babay kári Apu Kesu ta bubun, á yù ira tudduán ni Apu Kesu,
kinagi ra kuna, "Mesturu, kumán ka bì," kud da. 32 Ngam simibbák si Apu Kesu, á kinagi
na nira, "Ajjan yù tanakuán nga kanak ku nga arán naw ammu," kun na. 33 Á yáyù nga
nakkaká-abbû yù ira tudduán na, á kinagi ra, "Egga panò yù minay nangiyawâ kuna?"
kud da.

34 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Yaw galâ ipakkatolè yù pamalurò ku sù ure ni Namarò
nga naddok nikán ánna yù panuppál ku sù ipakuá na nikán. 35 Ari panò nakagi nikayu
ta ajjan paga appátabulán áddè ta ággagaták? Ngam kagiak ku nikayu ta namegapungin
yù paggagaták. Irípâ nawè yù ira tatolay nga umayin nikán. Meyárik ira ta ammay nga
nalutu, nga máyâ magatágin kunangane, ta naparán iren nga umay manguruk nikán.
36 Á yù ira nga mamatuttul nira, málâ da yù napiá nga bálà da. Á yù ira nga patuttulad
da nikán, málâ da yù kepáttole ra kâ Namarò ta áddè ta áddè. Á yáyù nga mepagayáyâ
ira, nga kunnay sù ira mammulá ánna yù ira maggaták. 37 Ta kuruk yù dán nga nakagi,
nga 'Ajjan yù mammulá, á tanakuán yù umay maggaták.' 38 Á dobat takayu, ta en naw
patuttulan yù ira tatolay nga arán naw sinudduán. Á ajjan yù ira nangituddu nira nga
napolu ánnè nikayu, tapè mesipà kayu sù pabbalinán na bannák na baggi ra."

39 Á aru yù ira nga taga Sikar nga nangikatalà kâ Apu Kesu megapu sù kinagi nayù
babay nira, nga kun na, "Kinagi na nikán yù ngámin nga kingnguâ," kun na. 40 Á yáyù
nga minay ira kâ Apu Kesu. Á pakáddè da sù gián ni Apu Kesu, inigaggak da ta maggián
bì nira. Á naggián si Apu Kesu nira ta duá nga ággaw. 41 Á kitáru yù ira nga nanguruk

megapu sù ubobuk ni Apu Kesu. 42 Á kinagi ra sù babay, “Ari lâ yù kinagim yù ipanguruk
mi kuna, ta gininná mi ngin gapay yù ubobuk na, á yáyù nga ammu mi ta kukurugán nga
aggina yù iddanamát tam nga Mangiyígù ta tolay ta dabbuno,” kud da.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Anâ nayù Tolay nga Kátannangán

43 Á pappasá na duá nga ággaw, nánaw di Apu Kesu ta Sikar nga minay ta Galilia, nga
naddakalán ni Apu Kesu. 44 Á kinagi na ngaw ni Apu Kesu, “Pakimorayád da yù ábbilinán
ni Namarò ta ngámin nga lugár. Ngam yù ira katangelián na, arád da pakimorayán,” kun
na. 45 Ngam ta labbè ni Apu Kesu ta Galilia, magayáyâ yù ira tatolay nga mamaddulò
kuna, gapu ta nasingad da yù pinagaddátu na ta pakipiestá ra ngaw ta Jerusalem.

46 Á keggá ni Apu Kesu ta Galilia, nanoli ta ili na Kana ta purubinsia na Galilia, nga gián
na ngaw sù pamabbáli na sù danum ta binaráyáng. Á egga tán yù tolay nga kátannangán,
nga matakì yù anâ na nga laláki ta bale ra ta ili na Kapernium. 47 Pakaginná nayù tolay
ta limibbè si Apu Kesu ta Kana, nga naggapu ta purubinsia na Judiya, minay laguk nga
nakikomá kuna ta umay ta Kapernium, tapè pammapián na yù anâ na nga magisassay
matay. 48 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Nu arán naw masingan yù pagaddatuak ku nga
makapállâ, egga panò yù ángnguruk naw nikán?” kun na. 49 “Apu,” kun nayù tolay, “et
ten, ta kúragat ta yù arán na paga patay!” kun na. 50 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Lubbè
ken, ta nammapiá ngin yù anâ mu,” kun na. Á kinuruk nayù tolay yù kinagi ni Apu Kesu
kuna, á nánaw, ta manoli sù gián na.

51 Á sù tádday ággaw, pallakák nayù tolay paga nga lubbè sù gián na ta Kapernium,
nerapunán na ta dálan yù ira aripan na. Á kinagi ra ta nammapiá ngin yù anâ na. 52 Á
iniyabbû na nira nu káni yù pammapiá na. Á kinagi ra kuna, “Kagabi ta pannarek na
bilák ta púgák yù kári na kulikuk na,” kud da kuna. 53 Á nanonò nayù tolay ta yáyù gapay
yù oras nga pakkagi ni Apu Kesu kuna ta nammapiá ngin yù anâ na. Á aggira ngámin
nga makkakábbalay, nanguruk ira kâ Apu Kesu.

54 Á ta keggá ni Apu Kesu paga ta Galilia nga naggapu ta Judiya, yawe yù mekaruá nga
pinagaddátu na nga makapállâ.

5

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Tolay nga Natay yù Gadduá na Baggi na

1 Á kabalid da nappassiár ta ili na Kana, jimittál yù piestá nayù ira Kudio, á giminon
di Apu Kesu ta ili na Jerusalem, tapè nakipiestá ira.

2 Á ajjan ta Jerusalem yù danum nga ájjigután nga mangngágan ta Betseda sù ággubobuk
nga Kebru,* nga aranni ta puertá na ili nga ángngitallungád da ta karneru. Á nalepuanán
yù danum ta límá nga állirumán nga nattutuppang. 3 Á kitáru yù ira tatolay nga gipeddán
nga máttakì nga naggián tán, nga buling, pilay, ánna yù ira natay yù gadduá na baggi ra,
ta iddi-iddagád da lâ yù pappalung na danum. 4 Ta ajjan kanu yù daroban ni Namarò
nga en na ikáddagâ palapalungan yù danum. Á pappalung na danum, mammapiá yù
mapolu nga tolay nga mabbassung kuna.

5 Á ajjan tán yù tolay nga natakì ta tallupulu ta walu nga dagunin. 6 Á nasingan ni Apu
Kesu, á ammu na ta nagiddá ta nabayágin. Á iniyabbû na laguk ni Apu Kesu kuna, “Ikáyâ
mu ta mammapiá ka?” kun na. 7 Á simibbák yù matakì, á kinagi na kâ Apu Kesu, “Wan,
Apu, ngam awán ta mangipay nikán sù danum ta pappalung na. Á pakáddè ku ta danum,
ajjanin yù mapolu ánnè nikán,” kun na. 8 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Arà, manáddak ka

* **5:2** Á Kebru yù ággubobuk nayù ira ngaw Kudio, ta keggá ri Akup, ánna yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò.

laguk. Apam mu yù dapam mu, á mallakák ka," kun na. 9 Á dagarágâ nammapiá yù tolay, á inâ na yù dapan na, á nallakák nga nánaw. Á Sabadu yù pammapiá nayù tolay, nga ággibannák na Kudio.

10 Á gapu ta Sabadu yù pammapiá nayù tolay, kinagi nayù ira karakalán nga Kudio kuna, "Sabadu ággawo, nga mangilin nga ággaw. Á mekontará gemma sù tunung tam yù mangáttu ta ággaw nga ággibannák tam. Ngattá, ta káttuam mu yù dapam mu?" kud da. 11 Á simibbák yù tolay, á kinagi na nira, "Yù tolay nga namammapiá nikán, aggina yù nakkagi nikán ta apak ku yù dapak ku ánna mallakárà," kun na. 12 Á iniyabbû da kuna, "Asinni yù tolay nga naddok nikaw ta apam mu yù dapam mu ta mallakák ka?" 13 Ngam arán na garè ammu nayù tolay nu asinni yù namammapiá kuna, ta napakáru yù ira tatolay tán, á dagarágâ nga nánaw si Apu Kesu.

14 Á manganánnuán, narángnganán ni Apu Kesu yù tolay sù mangilin nga kapilliá, á kinagi na kuna, "Innam mè! Nammapiá ken! Ari ka laguk mamidduá nga malliwâ, marakè mappanà yù mesimmu sangaw nikaw ánnè sù ngaw jigâ mu," kun na. 15 Á pakasingan nayù tolay kâ Apu Kesu, á nánaw laguk, á en na kinagi sù ira karakalán nga Kudio ta si Apu Kesu yù namammapiá kuna. 16 Á yáyù nga napporay yù ira karakalán nga Kudio kâ Apu Kesu, á jinigirigâ da, gapu ta ággaw nga ággibannák da yù pamammapiá na sù matakì.

17 Ngam simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, "Si Namarò nga Ammò ku, uputan na paga yù pattarabáku na, maguray lâ nga ággaw. Á kunnian gapay nikán, mattarabákungà, ta uputak ku nga tuppálan yù ngámin nga ipakuá nayù Yámà nikán, maguray lâ nga ággaw," kun na. 18 Á yáyù nga nappanà yù lusso nayù ira karakalán nga Kudio kâ Apu Kesu, á inigagánge ra papatáyan, nga ari lâ megapu sù arán na kinuruk nga kustombare ra ta meyannung sù ággaw nga ággibannák da, ngam megapu paga ta pangigittá na sù baggi na kâ Namarò, ta kinagi na ta si Namarò yù yáma na.

Yù Pakáwayyá nayù Anâ ni Namarò

19 Á gapu ta pamaliwâ nayù ira karakalán nga Kudio kâ Apu Kesu, kinagi na laguk nira, "Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Arák ku mororay yù akkuák ku. Ngam yá lâ akkuák ku yù masingak ku nga akkuán ni Namarò nga Yámà. Á ngámin yù akkuán nayù Yámà, yáyù gapay akkuák ku, sikán nga Anâ na. 20 Ta ayatan nangà nayù Yámà, á yáyù nga ipasingan na nikán yù ngámin nga akkuán na. Á ipakuá na paga sangaw nikán yù akka-akkuák ku nga makapállâ ánnè karannian nga kingnguâ, tapè mapállâ kayu sangaw.

21 "Á kunnayà kâ Yámà, ta paginnanolayan na yù ira námmatay, ánna iddán na ira ta inángà tapè matolay ira. Á kunnian gapay yù akkuák ku, sikán nga Anâ na, ta paginnanolayak ku ánna tolayak ku yù ira nga ikáyâ ku tolayan. 22 Á ari yù Yámà yù mamanunnù ta tolay, nu ari lâ sikán nga Anâ na, ta inikatalà na nikán nga Anâ na yù mamanunnù ta ngámin, 23 tapè dayáwad dangà nayù ira ngámin nga tatolay ta kunnay sù áddáyo ra kâ Namarò nga Yámà. Á yù tolay nga ari maddáyaw nikán nga Anâ na, arán na gapay dayáwan yù Yámà nga naddok nikán.

24 "Kukurugán nga kuruk yawe nga kagiak ku nikayu. Yù tolay nga magginná ta ubobuk ku ánna manguruk kâ Namarò nga naddok nikán, mepattolay nga mepaggián kâ Namarò ta áddè ta áddè. Á aringin mokum, ta napakomá ngin yù liwiliwâ na, á ásigurán nen ni Namarò, á apan na sangaw nga mesipà kuna ta áddè ta áddè. 25 Á kuruk yù kagiak ku nikayu. Ngámin nga tatolay nga ari paga manguruk nikán, kunnay ta natay iren gapu ta nesinná ira kâ Namarò. Ngam ajjanin yù awayyá ra kunangane nga makaginná ta pagágál ku, á yù ira nga magginná ánna manguruk nikán nga Anâ

ni Namarò, mepattolay ira nga mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè. 26 Ta sigga-inángà si
Ammò ku, nga manotolay. Á sikán gapay, sigga-inángakà, ta iniyawâ ni Ammò ku nikán
nga Anâ na yù awayyâ nga manotolay. 27 Á iniyawâ na gapay nikán yù pakáwayyâ nga
mamanunnù ta ngámin, gapu ta sikán yù Kaká na ngámin na tatolay.
28 "Ari kayu mapállâ sù kinagì, ta duttál sangaw yù pakáddekán nga ággaw, á ngámin
yù ira námmatay, maginná ra yù ngárál ku. 29 Á pakaginná ra, mallawán ira sù tanam
da. Á yù ira nga napiá yù kingngikingnguá ra ta keggá ra ta dabbuno, maginnanolay ira
nga mepattolay kâ Namarò ta áddè ta áddè. Á yù ira nga narákè yù kingngikingnguá ra
ta keggá ra ta dabbuno, mallawán ira gapay ta tanam da nga mekanâ sù pangukum ni
Namarò, ta pagikaruan na ira," kun ni Apu Kesu.

Yù ira Mangipakánnámmu kâ Apu Kesu

30 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu, "Arák ku mororay yù akkuák ku, ta si Namarò
nga Yámà yù naddok nikán, á ta kun na kagian nayù Yámà nikán, kunnian galâ yù
pamanunnù ku. Á yáyù nga matunung yù ámmanunnù ku, ta ari yù urè yù tuttulak ku,
nu ari galâ yù ure nayù Yámà.
31 "Á nu sikán lápay nakuan yù makkagi ta meyannung ta baggì, arán naw gemma ku-
rugan yù kagiak ku. 32 Ngam ajjan yù tanakuán nga mangipakánnámmu ta meyannung
nikán, nga yù Ammò ku, á ammù ta kuruk ngámin yù kagian na.
33 "Á sikayu, jinok naw yù ira mangiyabbû kâ Kuan ta meyannung nikán, á kuruk
gapay yù kinagi ni Kuan. 34 Á arák ku gemma awágan yù tolay nga makkagi ta
meyannung nikán, ngam ipanonò ku nikayu yù kinagi ni Kuan, tapè meyígù kayu. 35 Á
meyárik si Kuan ta isingan nga maggatang, ta pannawagan na yù nonò na tolay. Á
pakaginná naw ngaw sù pangilayalayâ ni Kuan, nagayáyâ kayu ta mabì. 36 Ngam ajjan
yù makáwayyá nga mangipakánnámmu ta kuruk yù ubobuk ku, nga yù ira makapállâ nga
pinagaddátù, nga inipakuá nayù Yámà nikán. Á danniaw nga inipakuá ni Ammò nikán
yù makáwayyá ánnè sù pangilayalayâ ni Kuan. Danniaw yù ipanguruk naw ta si Namarò
yù Yámà nga naddok nikán.
37 "Á yù Yámà nga naddok nikán, aggina gapay yù mangipakánnámmu sù meyannung
nikán. Ngam sikayu, arán naw bulubugá gininná yù ngárál na, á arán naw nasingan. 38 Á
arán naw inalawâ yù bilin na, ta arán nawà kurugan, nga jinok na. 39 Á gigiámmuan naw
yù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò, gapu ta kagian naw ta yáyù pakálerán naw
sù mannanáyun nga ipakkatole naw. Á mássiki uputan naw nga bibbiran dannian nga
netúrâ, arán naw tákkilalán ta sikán gemma yù kakágiad da. 40 Ngattá, ta manakì kayu
manguruk nikán, á sikán yù makáwayyá nga manotolay nikayu ta áddè ta áddè?" kun ni
Apu Kesu sù ira Kudio.
41 Á kinagi na paga ni Apu Kesu sù ira karakalán nga Kudio, "Arák ku aleran yù
paddáyo na tolay nikán. 42 Ngam ammù gemma yù nonò naw, á ammù ta awán ta
ángngiddù naw kâ Namarò. 43 Á minayà nikayu ta pannakabaggi ni Namarò nga Yámà,
ngam arán nawà alawatan. Á sangaw nu ajjan yù tanakuán nga umay megapu sù ure na
lápay, aggina laguk yù alawatan naw. 44 Egga panò laguk yù awayyá naw nga manguruk
nikán, gapu ta yá galâ aleran naw yù paddáyo nayù ira ikáttole naw, ngam manakì kayu
mapalurò sù ipakuá ni Namarò nikayu tapè málâ naw yù paddáyo nayù táttádday nga si
Namarò?
45 "Á arán naw laguk kagian ta sikán yù mangikeká nikayu kâ Namarò nga Yámà. Ari
sikán yù mangikeká, nu ari galâ si Moyses, nga nangiyawâ sù netúratán nga tunung
nga iddanamán naw. Si Moyses yù mangikeká nikayu, ta arán naw kurugan yù initúrâ

na. 46 Á nu kinuruk naw nakuan yù initúrâ na ngaw ni Moyses, á kurugan nawà gapay
nakuan, gapu ta sikán yù kakágian na sù initúrâ na. 47 Ngam nu arán naw kurugan yù
initúrâ na, á kunnasi laguk ta manguruk kayu sù kagiak ku nikayu?" kun na.

6

Yù Pamakán ni Apu Kesu ta Límáribu nga Tatolay
Mattiu 14:13-21; Markus 6:30-44; Lukas 9:10-17

1 Pappasá na danniaw, ajjan di Apu Kesu ánna yù ira tudduán na nga nanoli ta
purubinsia na Galilia. Á ta tádday ággaw, minay ira ta dammáng na Bebay na Galilia,
nga mangngágan gapay ta Tiberio. 2 Á ajjan yù ira magaru nga tatolay nga jiminádán
kâ Apu Kesu gapu ta nasingad da yù makapállâ nga pinagaddátu na ta pamammapiá na
sù ira máttakì.
3 Á pakáddè di Apu Kesu ánna yù ira tudduán na ta dammáng, giminon ira ta puddul,
á nagitubang ira tán. 4 Á maddaggunin yù piestá na Kudio nga panaddamád da ta
pattalebák nayù daroban ni Namarò.
5 Á pagitubang da, nerípâ ni Apu Kesu yù ira magaru nga tatolay nga mappángè nira. Á
iniyabbû na laguk kâ Pilippi, "Sisaw yù pangápát tam ta ipamakát tam sawe ira magaru
nga tatolay?" kun na. 6 Á dán nga ammu ni Apu Kesu yù akkuán na sangaw, ngam yáyù
iniyabbû na kâ Pilippi, tapè mepasingan nakuan yù pangikatalà ni Pilippi kuna. 7 Á
kinagi ni Pilippi kuna, "Á kunnasi laguk, Apu, ta napakáru ira. Á mássiki nu pígiá yù
kuártu nga igátáng tam nakuan, á makúráng paga yù ipamakát tam sù ira tatolay, mássiki
nu isinek tam ta ággibaddì nira," kun na.
8 Á si Andares yù tádday sù ira makituddu kâ Apu Kesu, nga wagi ni Simon Eduru. Á
simibbák si Andares, á kinagi na kâ Apu Kesu, 9 "Ajjan saw yù abbing nga egga kuna yù
bálun na nga límá bullung nga pán ánna duá nga baddì nga sirá. Ngam pígiá lâ kapúnu
na yian sù ira magaru nga tatolay?" kun na.
10 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, "Pagitubangan naw ira bì," kun na. Á nagitubang
ira laguk, gapu ta aláwa yù kakáddapán. Á límáribu támma yù biláng da nga lálláki, nu
ari nebiláng yù ira bábbay ánna ábbing ira. 11 Á inâ na laguk ni Apu Kesu yù bálun nayù
abbing. Á nakimállà kâ Namarò megapu sù iniyawâ na nga pán ánna sirá, á inipesinek
na yù pán. Á nallabbuk yù pán ta pangisinek da sù ira tatolay. Á ta kunnay gapay sù
sirá, ta iniddád da ira ta gustu ra nga kanan. 12 Á kiminán ira ta áddè ta kabattuk da. Á
kabalid da kiminán, kinagi ni Apu Kesu sù ira tudduán na, "Unnuran naw yù buná ra,
tapè ari metabbà," kun na. 13 Á inunnuk da laguk yù buná ra, á mapulu duá yù lappi nga
napannu sù buná ra.
14 Á pakasingan nayù ira tatolay sawe pinagaddátu ni Apu Kesu, napállâ ira, á kinagi
ra, "Aggina gemma yù ábbilinán ni Namarò nga initabbá na ngaw nga umay ta dabbuno!"
kud da. 15 Á natagenà ni Apu Kesu yù nonò da, ta gaputad da nakuan nga puersán nga
mappatul nira. Á yáyù nga nánaw nga naguroray nga giminon ta puddul.

Yù Pallakák ni Apu Kesu ta Utun na Danum
Mattiu 14:22-33; Markus 6:45-52

16 Á ta pajjibbà, minutù yù ira tudduán ni Apu Kesu ta aggik na bebay. 17 Á gapu
ta gabingin ánna awán paga si Apu Kesu nira, nappittà ira ta barangay, ta dumákì ira
ta dammáng, nga manoli ta ili na Kapernium. 18 Á pattake ra ta barangay, jimittál yù
masikan nga paddák, á nappalapalung yù danum. 19 Á pangilápák da sù barangay,
annam nga kilometro támma yù kárayyu ra ta aggik. Á nasingad da si Apu Kesu nga

mallakalakák sù utun na danum nga umay sù barange ra. Á nepallà yù assing da.
20 Ngam kinagi ni Apu Kesu nira, “Sikán yaw. Ari kayu maganássing,” kun na. 21 Á ayatán
ira nga namattakay kuna ta barangay, á dagarágâ ira nga nakáddè ta aggik.

Si Apu Kesu yù Manotolay nga Meyárik ta Kanan na Tolay

22 Á sù tádday ággaw, naggián lâ paga yù ira magaru nga tatolay nga nabattáng ta
dammáng, nga magiddak kâ Apu Kesu. Ta nasingad da yù páno nayù ira tudduán ni
Apu Kesu sù tátttádday nga barangay nga ajjan tán, ánna ari nepattakay si Apu Kesu nira.
Á yáyù nga iniddagád da lâ paga. 23 Á ta pannawák, aru yù ira barangay nga jiminung
nga naggapu ta Tiberio. Aranni yù áddungád da sù nakkákanán nayù ira tatolay ta pán ta
kabalin ni Apu Kesu nabbalabálà kâ Namarò. 24 Á pakánnámmu nayù ira tatolay ta awán
lâ awán si Apu Kesu ánna yù ira tudduán na, á nakipattakay ira laguk sù ira barangay nga
naddagâ tán, ta ed da aleran si Apu Kesu ta Kapernium.

25 Á pakáddè nayù ira tatolay ta dammáng na bebay, nálek da si Apu Kesu. Á pakálek
da kuna, kinagi ra, “Mesturu, káni yù ángem saw?” kud da. 26 Á simibbák si Apu Kesu,
á kinagi na nira, “Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Ari yá ipagalek naw
nikán, gapu ta nasingan naw ánna kánnámmuán naw yù kebalinán nayù makapállâ nga
pinagaddátù ta arubáng naw. Ngam yá lâ ipagalek naw nikán yù kabattuk naw ta pán.
27 Ari kayu nakuan mabbannabannák nga magala-alek sù kanan nga mabì malabbak.
Aleran naw galâ yù tanakuán nga ákkatole naw nga mannanáyun, tapè mepattolay kayu
kâ Namarò ta áddè ta áddè. Á sikán nga Kaká na ngámin na tatolay yù mangiyawâ sù
ákkatole naw nga mannanáyun, ta sikán yù neddán ni Namarò nga Yámà sù pakáwayyâ,”
kun ni Apu Kesu nira.

28 Á yáyù nga iniyabbû da laguk kâ Apu Kesu, “Anni nakuan yù akkuám mi, tapè
tuppálam mi yù ipakuá ni Namarò nikami?” kud da. 29 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi
na nira, “Yawe lâ yù ipakuá ni Namarò nikayu, ta ikatalà nawà, ta sikán yù jinok na saw,”
kun na. 30 Á pakaginná ra karannian, kinagi ra kuna, “Á anni laguk yù makapállâ nga
ipasingam mu nikami, tapè manguruk kami nikaw? Anni laguk yù akkuám mu? 31 Yù
ira ngaw naggaká nittam, gári ta keggá ra ta kalállammatán, kinád da yù inipamakán na
nira ni Lákay Moyses nga mangngágan ta manna, ta ajjan yù netúrâ nga, ‘Iniyawâ na nira
yù kanad da nga naggapu ta lángì,’ ”* kud da kâ Apu Kesu.

32 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Kurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Tanakuán
yù manna nga iniyawâ ni Moyses, nga ari yù kanan nga ubobugak ku. Yù Yámà yù
mangiyawâ nikayu sù kuruk nga kanan nga ubobugak ku, nga maggapu ta lángì. 33 Á
yù kuruk nga kanan nga iyawâ ni Namarò nga maggapu ta lángì yù umay saw dabbuno
nga manotolay ta tolay,” kun ni Apu Kesu. 34 Á kinagi ra kuna, “Apu, ta keggá mi nga
matolay ta utun na dabbun, sigídá iddák kami ngè sawe kanan,” kud da.

35 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Sikán yù ubobugak ku nga kanan nga maggapu ta lángì.
Sikán yù manotolay. Á yù ira nga umay makituddu ánna mangikatalà nikán, ari iren kun
na mabisin ánna mapangál, á ari iren bulubugá magala-alek. 36 Ngam sikayu, máwák nga
kagiak ku lâ má yù kinagì nikayu, ta mássiki nu masingan nawà, awán galâ ta ángnguruk
naw nikán.

37 “Ngam yù ira ngámin nga iyawâ nayù Yámà nikán, aggira yù umay mesipà nikán.
Á alawatak ku yù ngámin ira nga umay makituddu nikán, nga arák ku bulubugá
papanáwan. 38 Á yá iniyángè saw nga maggapu ta lángì, ta arák ku tuppálan yù urè,
nu ari galâ yù ngámin nga ure nayù Yámà nga naddok nikán. 39 Á yawe yù ure nayù
naddok nikán, ta ásigurák ku yù ira ngámin nga tatolay nga iniyawâ na nikán, tapè

* **6:31** Exodo 16:4; Salmo 78:24

awán bulubugá ta meyawáwán, ngam paginnanolayak ku ira galâ ta panguriánán nga ággaw, tapè mepattolay ira kâ Namarò. 40 Ta yáyù ure nayù Yámà, ta aggira ngámin nga makituddu ánna mangikatalà nikán nga Anâ na, aggira mannanáyun nga mepattolay kuna ta áddè ta áddè. Á sikán yù mamaginnanolay nira ta panguriánán nga ággaw."

41 Á ta pakaginná nayù ira Kudio sù kinagi ni Apu Kesu, nga aggina yù kanan nga naggapu ta lángì, naddagaragim ira. 42 Á kinagi ra, "Ari panò aggina si Kesu nga anâ di Kusè, ta ammu tam gemma di ammò na kâ innò na!" kud da. "Á ngattá laguk, ta kagian na ta naggapu ta lángì?" kud da.

43 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, "Mattukkâ kayin nga maddagaragim. 44 Awán ta umay makituddu nikán nu arán na agálán nayù Yámà nga naddok nikán, á paginnanolayak ku ta panguriánán nga ággaw. 45 Ajjan yù netúrâ nga inipetúrâ ni Namarò sù ira ngaw ábbilinán na, nga kunniaw:
'Aggira ngámin nga tatolay yù tudduán ni Namarò.'†
Á ngámin ira nga magginná ánna manguruk sù ituddu nayù Yámà, aggira yù umay mangikatalà nikán.

46 "Á arák ku kagian ta nasingan na tolay si Namarò nga Yámà. Awán gemma ta nakasingan kâ Namarò nga Yámà, nu ari galâ sikán nga Anâ na nga naggapu ta gián na. 47 Á kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu, ta mannanáyun nga mepattolay kâ Namarò yù ira nga mangikatalà nikán.

48 "Sikán yù áttotole na tolay. Sikán yù manotolay, á yá keyarigák ku yù kanan na tolay. 49 Á yù ngaw ira naggaká nikayu, mássiki nu kinád da yù ngaw kanan nga manna, ta pallakalakák da túrin ta kalállammatán, ngam natay ira galâ. 50 Ngam yù kanan nga ubobugak ku, yáyù yù maggapu ta lángì nga umay saw, tapè ajjan yù awayyá na tolay nga kumán kuna, ánna ari matay. 51 Sikán yawe kanan nga maggapu ta lángì. Nu kumán yù tolay sawe kanan nga ubobugak ku, mannanáyun nga mepattolay kâ Namarò ta áddè ta áddè. Á yù kanan nga iyawâ ku, yáyù yù baggì, nga metapil tapè matolay yù ira tatolay," kun ni Apu Kesu.

52 Á pakaginná nayù ira Kudio sù ubobuk ni Apu Kesu, makkakápereperang ira ta ubobuk, á kinagi ra, "Kunnasi panò yù ángngipakán na ta baggi na nittam, nga ari gemma makán?" kud da. 53 Á yáyù nga kinagi ni Apu Kesu nira, "Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, á ta ángngarigán, nu arán naw kanan yù baggì ánna arán naw inuman yù dágà, awán bulubugá ta áttole naw. 54 Ngam yù ira ngámin nga kumán ta baggì ánna ámminum ta dágà, mannanáyun nga mepattolay ira kâ Namarò ta áddè ta áddè, á paginnanolayak ku ira ta panguriánán nga ággaw. 55 Ta kuruk nga kanan yù baggì, ánna kuruk nga inuman yù dágà.

56 "Á yù tolay nga kumán ta baggì ánna ámminum ta dágà, aggina yù mepaggián nikán, á sikán gapay yù mepaggián kuna. 57 Á yù Yámà nga naddok nikán, aggina yù siggaináng nga manotolay, nga paggapuán nayù áttolè. Á yáyù nga matolayà megapu kuna. Á kunnian gapay sù ira ngámin nga kumán ta baggì, matolay ira megapu nikán. 58 Ta sikán yù kanan nga naggapu ta lángì, nga dumá sù ngaw kinán nayù ira naggaká nittam, ta mássiki nu kinád da, ngam natay ira galâ. Ngam yù ira ngámin nga kumán sawe kanan nga ubobugak ku, mannanáyun ira nga mepattolay kâ Namarò ta áddè ta áddè."

59 Yáyù kinagi ni Apu Kesu sù pangituddu na ta ággagammungán na Kudio ta ili na Kapernium.

Yù Meyannung sù Áttolay nga Awán ta Áddè na

† **6:45** Isaya 54:13

60 Á ta pakaginná nayù ira siminuttul kâ Apu Kesu sù kinagi na, aru yù ira nga manakì
sù kinagi na. Á naddagaragim ira, á kinagi ra, “Jikkù yù kagian na. Egga panò yù
manguruk sù kagian na?” kud da. 61 Á mássiki nu awán ta nakkagi kâ Apu Kesu, ngam
ammu na lápay ta maddagaragim ira. Á yáyù nga kinagi na nira, “Ngattá, ta manakì kayu
sù kagiak ku? 62 Á anni laguk yù kagian naw sangaw nu masingan nawà nga umay ta
lángì, nga manoli ta gián nga naggapuák ku? 63 Yù Ikararuá ni Namarò yù manotolay ta
tolay. Á yù sikan na baggi na tolay ánna yù pakáwayyá na, awán ta serbi ra. Yù bilin
ni Namarò nga kinagì nikayu, yáyù yù manotolay nikayu ta áddè ta áddè megapu sù
Ikararuá ni Namarò. 64 Ngam ajjan nikayu yù ira nga ari manguruk,” kun na. Yáyù
kinagi ni Apu Kesu nira, gapu ta áddè ngaw, dán nga ammu ni Apu Kesu yù ira nga ari
manguruk kuna ánna yù tádday nga mappagápù kuna. 65 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu
nira, “Yáyù gapu na nga kinagì nikayu ta awán ta umay manguruk nikán nu arán na
iyawâ nayù Yámà nira yù ángnguruk da,” kun na.

66 Á gapu ta panakì da sù ubobuk ni Apu Kesu, aru yù ira nalurâ nga siminuttul kuna,
á nánaw ira nga aringin nepulupulù kuna. 67 Á kinagi ni Apu Kesu sù ira mapulu duá nga
sinudduán na, “Á sikayu, ikáyâ naw nga mánaw gapay?” kun na. 68 Á simibbák si Simon
Eduru, á kinagi na, “Apu, asinni paga panò dumá nga pakiyápuám mi nakuan? Ta sikaw
lâ yù makáwayyá nga mangipakánnámmu sù ubobuk ni Namarò nga manotolay ta tolay
ta áddè ta áddè. 69 Á kuruk nga manguruk kami nikaw, ánna ammu mingin ta kuruk nga
sikaw yù Mangilin nga jinok ni Namarò,” kun ni Eduru.

70 Á pakkagi ni Eduru karannian, simibbák si Apu Kesu nira, á kinagi na, “Ari panò
sikayu yù mapulu duá nga pinílì? Sikayu gemma, ngam ajjan nikayu yù tádday nga
nagunagán ni Satanas.” 71 Yáyù kinagi ni Apu Kesu ta meyannung kâ Kudas, nga anâ
ni Simon Iskariote, ta nebiláng sù ira mapulu duá nga sinudduán na, ngam aggina yù
mangipagápù kuna.

7

Yù ira Wáwwagi ni Apu Kesu nga ari Manguruk kuna

1 Á ta kabalin na yaw, naddagâ si Apu Kesu nga nangituddu sù ira ili ánna babálay sù
purubinsia na Galilia, ta molang na umay ta Judiya, gapu ta inigagánge ra papatáyan
nayù ira karakalán nga Kudio tán. 2 Á maddaggun yù piestá na Kudio nga mangngágan
ta Piestá na Amíngán. 3 Á yù ira wáwwagi ni Apu Kesu, kinagi ra kuna, “Ngattá, ta maggián
ka saw? Napiá nu mánaw ka nga umay ta Judiya, tapè masingan nayù makituddu nikaw
yù akka-akkuám mu. 4 Ta yù tolay nga ikáyâ na nga meparámak, arán na gemma ilímak
yù akkuán na. Umay ka laguk ta dakal nga ili, tapè mepasingan sù ira ngámin nga tatolay
yù makapállâ nga akka-akkuám mu.” Yáyù kinagi nayù ira wáwwagi ni Apu Kesu. 5 Ta
mássiki yù ira wáwwagi na, ari ira paga manguruk kuna.

6 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Ari paga jimittál yù oras nga pappásingak ku ta ili na
Jerusalem. Ngam sikayu, maguray lâ nga ággaw yù pappasingan naw. 7 Ta ari sikayu
yù ikalusso nayù ira tatolay nga ari manguruk kâ Namarò. Ngam sikán, ikalusso rangà,
gapu ta sikán yù makkagi nira ta narákè yù akka-akkuád da. 8 Umay kayu lápay, ta
aringà lábbì umay, gapu ta ari paga oras nga pappásingak ku,” kun na. 9 Á ta pakkagi
na karannian, nabbattáng lábbì ta Galilia.

Yù Pakipiestá ni Apu Kesu ta Ili na Jerusalem

10 Á ta páno nayù ira wáwwagi ni Apu Kesu nga minay nakipiestá ta Jerusalem, minay
gapay nakipiestá si Apu Kesu, nga naguroray nga awán ta kepulután na, tapè ari
mappasingan. 11 Á yù ira karakalán na Kudio, ala-alerad da si Apu Kesu ta áppiestán.

Á iniyabbû da sù ira kábulud da, “Sisaw gián na?” kud da. 12 Á magaru yù ira tatolay
nga makipiestá, á nakkaká-anasâ ira ta meyannung kâ Apu Kesu. “Aggina yù napiá nga
tolay,” kun nayù ira káruán. Á “Ari,” kud da gapay nayù ira káruán, “ta ilogò na yù ira
tatolay,” kud da. 13 Ngam arád da lâ ipágginná yù ubobuk da nga meyannung kuna, gapu
ta ikássing da sù ira karakalán na Kudio.

14 Á pattangngá nayù piestá, minay si Apu Kesu sù mangilin nga kapilliá, nga
nangituddu sù ira tatolay nga ajjan tán. 15 Á napállâ yù ira karakalán na Kudio sù
pangituddu na, á kinagi ra, “Ari bulubugá naggigiámmu yane tolay! Á kunnasi laguk
ta napakáru yù kánnámmuán na?” kud da.

16 Á yáyù nga simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Yawe nga ituddù, ari nga
maggapu sù nonò ku, ngam maggapu galâ sù nonò nayù naddok nikán. 17 Á nu
italákkuruk nayù tolay nga manuppál sù ipakuá ni Namarò kuna, kánnámmuán na nu
si Namarò yù paggapuán nayù ituddù, onu maggapu galâ ta nonò ku. 18 Á nu ubobugan
na tolay yù uru-ure na lápay, yá lâ ikáyâ na yù keparáyo na. Ngam yù tolay nga ikáyâ na
ta meparáyaw yù naddok kuna, á kuruk ngámin yù kagian na, nga awán bulubugá ta siri
na,” kun ni Apu Kesu.

19 Á kinagi na paga sù ira karakalán na Kudio, “Á ari panò sikayu yù iniddán na ngaw
ni Moyses sù tunung ni Namarò? Ngam awán nikayu ta mamalurò sù tunung. Ngattá,
ta igagánge nawà papatáyan?” kun ni Apu Kesu nira. 20 Á simibbák yù ira magaru, á
kinagi ra kuna, “Maguyung ka! Asinni panò mangigagángay nga mamapátay nikaw?”
kud da. 21 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Tádday lâ yù pinagaddátù sù ággaw
nga ággibannák, ta pinammapiâ yù tolay nga natakì, á mapállâ kayu. 22 Ngam sikayu,
palurotan naw yù pakkugì naw sù ira ánâ naw ta mekawalu nga ággo ra, mássiki nu
Sabadu nga ággibannák, gapu ta yáyù inituddu na ngaw ni Moyses nikayu. Ngam ari
gemma si Moyses yù naggapuán nayù kustombare, nu ari galâ yù ira ngaw naggaká
nittam. 23 Á nu ángngarigán ta mabigarán yù baggi na tolay sù ággaw nga ággibannák
tapè mapalurò yù tunung ni Moyses nga meyannung ta pakkugì na, ngattá laguk, ta
mapporay kayu nikán nu pammapiák ku yù matakì sù ággaw nga ággibannák? 24 Nu
mamanunnù kayu, arán naw nakuan panunnután ta meyannung ta ánninganán naw,
nu arán naw bì iyabbû ta olu yù meyannung ta kuruk, tapè kánnámmuán naw, ánna
matunung yù ámmanunnù naw,” kun ni Apu Kesu nira.

Ari panò si Apu Kesu yù MakKiristu?

25 Á yù ira tatolay ta Jerusalem, nakkaká-ubobuk ira laguk, á kinagi nayù ira káruán,
“Ari panò aggina yù ala-alerad da, nga ikáyâ da papatáyan? 26 Á innan nawè! Ajjanin nga
magubobuk ta arubáng na ngámin na tatolay, ngam awán ta mamattukkâ kuna! Ammu
ra panò ta kuruk nga aggina yù MakKiristu nga umay mammaguray nittam nga Israel?
27 Ngam ari támma, ta ammu tam gemma yù naggapuán na, á nu duttál yù kuruk nga
MakKiristu, awán ta makánnámmu sù paggapuán na,” kud da.

28 Á ta pangituddu ni Apu Kesu paga sù mangilin nga kapilliá, inikáddagâ na laguk
iniyássikan yù ubobuk na, á kinagi na sù ira tatolay, “Ammu nawà panò? Á ammu naw
panò yù naggapuák ku? Ngam ari nga sikán yù maká-uray ta ángè saw, nu ari galâ si
Namarò yù naddok nikán. Aggina yù kuruk nga napiá, á kuruk ngámin yù kagian na. Á
aggina gapay arán naw ammu. 29 Ngam sikán, ammù gemma, ta aggina yù naggapuák
ku, á aggina yù naddok nikán,” kun ni Apu Kesu.

30 Á ta pakaginná nayù ira karakalán na Kudio sù kinagi ni Apu Kesu, ikáyâ da
gaputan. Ngam awán ta maggápù kuna, gapu ta ari paga yaw yù oras nga sinullà ni
Namarò nga paggápù da kuna. 31 Ngam aru yù ira tatolay nga nanguruk kuna. Á

kinagi ra, “Egga panò yù tanakuán nga MakKiristu nga iddagát tam? Á nu ángngarigán ta duttál nakuan yù tanakuán nga MakKiristu, makapagaddátu panò ta makapállâ ánnè karanniawe nga pinagaddátu na? Awán!” kud da.

Jinok da yù ira Magguárdiá ta Maggápù kâ Apu Kesu

32 Á pakaginná nayù ira Parisio sù kagakagian nayù ira tatolay ta meyannung kâ Apu Kesu, dagarágâ nga nattatádday ira sù ira kátannangán nga pári, á jinok da yù ira magguárdiá sù mangilin nga kapilliá, ta ed da gaputan si Apu Kesu. 33 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu sù ira tatolay, “Makipaggiánà lábbì paga ta baddì nikayu, ta maddaggunakin mánaw nga manoli sù naddok nikán. 34 Á sangaw nu awánakin saw, ala-aleran nawà, ngam arán nawà málek, ta ari kayu makángay sù giák ku,” kun ni Apu Kesu nira.

35 Á pakaginná nayù ira karakalán na Kudio sù kinagi na, nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, “Sisaw panò angayán na nga arát tam pakángayán? Umay panò sù ira ikáttole tam nga makipaggián ta arayyu nga lugár sù ira nga ari Kudio, tapè tudduán na gapay yù ira nga ari Kudio?” kud da. 36 “Anni panò yaw nga kagian na, nga alerat tam, ngam arát tam málek ánna ari ittam makángay sù angayán na? Anni panò yù kebalinán na?” kud da.

Yù Kebalinán nayù Danum nga Manotolay

37 Á ta kaporianán nga ággo nayù piestá, nga nanginá nga ággaw, nanáddak si Apu Kesu ta arubáng nayù ira tatolay, á iniyássikan na yù ubobuk na, á kinagi na, “Nu egga yù tolay nga mapangál, umay laguk nikán, tapè penumak ku. 38 Ta ajjan yù netúrâ sù bilin ni Namarò nga kunniaw: ‘Yù tolay nga mangikatalà nikán, ajjan yù kun na wek nga mallatuâ nga maggapu ta nonò na, nga manotolay ta áddè ta áddè,’ ”* kun ni Apu Kesu. 39 Á yawe nga wek nga inubobuk ni Apu Kesu, yá kebalinán na yù Ikararuá ni Namarò nga alawatad da sangaw nayù ira nga mangikatalà kuna. Ta ari paga neyawâ yù Ikararuá ni Namarò, gapu ta ari paga jimittál yù pangiparáyo ni Namarò kâ Apu Kesu ta panoli na ta lángì.

Naddurúmá yù Nonò nayù ira Tatolay ta Meyannung kâ Apu Kesu

40 Á ta pakaginná nayù ira tatolay sawe nga kinagi ni Apu Kesu, kinagi nayù ira káruán, “Yawe tolay yù kuruk nga ábbilinán ni Namarò nga iddi-iddagát tam,” kud da. 41 Á yù ira káruán, kinagi ra, “Aggina gemma yù MakKiristu nga jinok ni Namarò ta mammaguray nittam,” kud da. “Ari,” kun nayù ira káruán, “ta taga Galilia gemma, á Galilia panò yù paggapuán nayù MakKiristu? 42 Ari panò netúrâ sù dán nga bilin ni Namarò ta yù MakKiristu yù ginaká nayù ngaw Patul Dabid, ánna Betlekem yù keyanatán na, nga ili ni Patul Dabid?” kud da. 43 Á yáyù nga ari tangapareku yù nonò nayù ira tatolay ta meyannung kâ Apu Kesu. 44 Á yù ira káruán, ikáyâ da nakuan gaputan, ngam awán paga bulubugá ta maggápù kuna.

Ari Manguruk yù ira Karakalán na Kudio

45 Á nanoli laguk yù ira magguárdiá sù ira naddok nira nga Parisio ánna yù ira kátannangán nga pári. Á kinagi nayù ira Parisio nira, “Ngattá, ta arán naw ginápù, nga iyánge naw nakuan saw?” kud da. 46 Á simibbák yù ira magguárdiá, á kinagi ra nira, “Awán ta tolay nga magubobuk ta kunnay sù ággubobuk na! Awán bulubugá ta kagittá na nga mangituddu!” kud da.

47 Á kinagi nayù ira Parisio nira, “Nelogò kayu gapay ngam! 48 Egga panò nikami nga karakalán ánna yù ira Parisio yù manguruk kuna, mássiki nu tádday? Awán. 49 Danniaw ira nga magaru nga tumuttul kuna, ari ira naggigiámmu, á arád da ammu yù tunung ni Moyses, á yáyù nga mokum ira laguk,” kud da.

---

* **7:38** Isaya 58:11

50 Á ajjan gapay nira si Nikudemu, nga Parisio gapay, nga minay ngaw kâ Apu Kesu ta
tangngá na gabi. Á pakaginná ni Nikudemu sù kinagi nayù ira kábulun na nga Parisio,
simibbák, á kinagi na nira, 51 "Nu kurugat tam yù tunung ni Moyses, arát tam nakuan
panunnután ánna pagikaruan yù tolay, nu arát tam bì olu nga ginnán yù kagian na, tapè
ammu tam yù akka-akkuán na," kun na.
52 Á simibbák yù ira kábulun ni Nikudemu, á kinagi ra kuna, "Taga Galilia ka panò
gapay?" kud da. "Bibbiram mu laguk ta napiá yù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò,
tapè kánnámmuám mu gapay ta awán bulubugá ta ábbilinán ni Namarò nga duttál nga
maggapu ta Galilia," kud da. 53 Á kabalid da nagubobuk, nallalabbè ira nga katággitádday
ta bale na.

8

Yù Babay nga Makikarallaw

1 Ta páno nayù ira Parisio ánna yù ira karakalán na Kudio sù mangilin nga kapilliá,
nánaw gapay si Apu Kesu nga minay ta puddul na Olibo. 2 Á ta alippánnawák, nanoli si
Apu Kesu sù mangilin nga kapilliá. Á minay nga naggagammung yù magaru nga tatolay,
á nagarimummungád da si Apu Kesu. Á nagitubang si Apu Kesu nga nangituddu nira.
3 Á ta pangituddu ni Apu Kesu nira, minay yù ira mesturu ta tunung na Kudio ánna
yù ira nga Parisio, á iniyánge ra kuna yù babay nga ginápù da gapu ta narángnganád da
nga nakiruruk sù arán na atáwa. Á iniyarubáng da yù babay sù ira tatolay. 4 "Mesturu,"
kud da kâ Apu Kesu, "narángngganám mi yawe babay nga nakiruruk sù arán na atáwa. 5 Á
ajjan netúrâ sù tunung tam yù kinagi ni Moyses nga meyannung sù pamagikáru tam sù
kunniaw nga babay, ta payapayangat tam nakuan ta batu, tapè matay. Á sikaw, anni
laguk yù urem kuna?" kud da. 6 Yáyù kinagi ra kâ Apu Kesu, gapu ta parubád da, ta
ikáyâ da nu ajjan nakuan yù ipamaliwâ da kuna nga meyannung sù itabbák na nira. Ta
nu kagian na nakuan ta arád da papatáyan, kontarán na yù tunung ni Moyses. Ngam nu
kagian na nakuan ta palurotad da yù tunung ni Moyses, á mekontará laguk sù tunung
nayù patul nga taga Roma. Á yáyù nga maguray lâ yù itabbák na, yáyù ipangikeká ra
kuna. Á nakkummak lâ si Apu Kesu, á nattúrâ ta amassisiddu na ta dabbun.
7 Á gapu ta mangupù ira nga mangiyabbû kuna, á gimikkáng si Apu Kesu, á kinagi
na nira, "Yù tolay nikayu nga awán bulubugá ta liwâ na, aggina yù olu nga mamayang
sù babay," kun na. 8 Á nagitubang nga nakkummak má, nga nangupù nga nattúrâ ta
amassisiddu na ta dabbun. 9 Á ta pakaginná ra sù kinagi na, nappasirán ira ngámin,
á nassisínù ira nga nánaw. Napopolu yù kalakalákayád da, á jiminádán ira ngámin. Á
nabattáng lâ si Apu Kesu ánna yù babay. 10 Á sinánguk na laguk ni Apu Kesu yù babay,
á kinagi na kuna, "Sisaw ine ra? Awán panò ta mamayang nikaw ta batu?" 11 "Awánin,
Apu. Nánaw iren," kun nayù babay. Á kinagi ni Apu Kesu kuna, "Á sikán gapay, arát taka
pagikaruan. Mánaw ken laguk, ngam arám mu ngin pidduán yù malliwâ," kun ni Apu
Kesu kuna.

Si Apu Kesu yù Mamannawák ta Nonò na Tolay

12 Á manganánnuán, ta pangituddu na mángin ni Apu Kesu sù ira magaru nga tatolay,
kinagi na nira, "Sikán yù meyárik ta nawák, ta sikán yù mamannawák ta nonò na tolay. Á
yù tolay nga umay makituddu nikán, ari bulubugá magawáwán nga kunnay sù mallakák
ta gabi nga awán ta tulu na, nga makkarakarárà sù kallà. Ta sikán yù mepulù kuna, sikán
nga mamannawák ánna manotolay ta áddè ta áddè," kun ni Apu Kesu.
13 Á ta pakaginná nayù ira Parisio sù kinagi ni Apu Kesu nga meyannung ta baggi na,
kinagi ra kuna, "Awán gemma ta manguruk nikaw, ta táttádday ka lápay nga makkagi

ta meyannung ta baggim. Á yáyù nga ari kuruk yù kagiam mu," kud da kuna. 14 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, "Mássiki nu sikán lápay yù makkagi, á kuruk yù kagiak ku gapu ta ammù yù naggapuák ku ánna yù angayák ku. Ngam sikayu, arán naw gemma ammu yù naggapuák ku ánna yù angayák ku. 15 Á sikayu, nu mamanunnù kayu, á kunnay ta ánninganán na tolay yù ámmanunnù naw. Ngam sikán, awán ta panunnuták ku. 16 Á ta ángngarigán nu sikán yù mamanunnù, matunung yù ámmanunnù ku, ta aringà maguroray nga mamanunnù, nu ari galâ sikami nga duá kâ Yámà nga naddok nikán. 17 Á ajjan yù netúrâ sù tunung naw, ta nu egga duá nga naggittá yù kagiad da, á kuruk laguk yù kagiad da. 18 Á kunnian gemma nikami, ta duá kami nga makkagi ta meyannung nikán, ta sikán yù tádday, á yù mekaruá yù Yámà nga naddok nikán," kun ni Apu Kesu nira.

19 Á yáyù nga kinagi nayù ira Parisio kâ Apu Kesu, "Sisaw gián nayù yámam?" kud da. Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, "Arán naw kami ammu, sikami ánna yù Yámà. Nu ammu nawà, ammu nawin gapay nakuan yù Yámà," kun na. 20 Yáyù kinagi ni Apu Kesu ta pangituddu na sù mangilin nga kapilliá, sù lágum nga ággianán nayù kakon nga pangipayyád da ta kuártu nga inilimù nayù ira tatolay. Ngam awán ta minay naggápù kuna, gapu ta arán na paga oras nga kagápù na nga sinullà ni Namarò.

Awán ta Makángay sù Angayán ni Apu Kesu

21 Á manganánnuán, pidduán na nakkagi ni Apu Kesu sù kinagi na nira, "Mánawakin sangaw, á ala-aleran nawà, ngam arán nawà málek, ta matay kayu nga ari paga napakomá yù liwâ naw. Á yáyù nga ari kayu makángay sù angayák ku," kun na. 22 Á yáyù nga nakkaká-ubobuk yù ira karakalán na Kudio, á kinagi ra, "Anni panò yù kagian na nga ari ittam makángay sù angayán na? Papatáyan na panò sangaw yù baggi na?" kud da. 23 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Sikayu, taga dabbuno kayu, á nonopan naw lâ yù egga ta dabbuno. Ngam sikán, túrin ta lángì yù naggapuák ku, á yáyù nga nonopak ku ánna ubobugak ku yù meyannung ta lángì. 24 Á yáyù nga kinagì nikayu ta matay kayu nga ari paga napakomá yù liwâ naw, ta nu arán naw kurugan yù kinagì nga sikán gemma, á sangaw nu matay kayu, maggián nikayu yù ikáru naw nga liwâ, á mesinná kayu kâ Namarò ta áddè ta áddè," kun ni Apu Kesu nira.

25 Á yáyù nga iniyabbû nayù ira karakalán nga Kudio kâ Apu Kesu, "Á sikaw, asinni ka laguk?" kud da. Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Sikán pá gemma aggina nga kinagì nikayu áddè ngaw pamegapu na pangituddù. 26 Á aru paga yù kagiak ku nakuan nikayu nga meyannung sù akka-akkuán naw nga narákè, ánna aru yù ággangnguá naw nga panunnuták ku nakuan. Ngam yá lâ kagiak ku sù ira tatolay sawe dabbuno yù naginnâ nga kinagi nayù naddok nikán, á kuruk gemma yù ngámin nga kagian na," kun ni Apu Kesu nira. 27 Ngam arád da nánnámmuán ta si Namarò yù ubobugan na, nga Yáma na.

28 Á yáyù nga kinagi ni Apu Kesu nira, "Sangaw nu ipotun nawà ta kurù, nga Kaká na ngámin na tatolay, á yáyù pakánnámmuán naw ta sikán gemma. Á kánnámmuán naw gapay ta awán ta akkuák ku megapu sù urè, ngam ubobugak ku galâ yù inituddu nayù Yámà nikán. 29 Á mannanáyun nga mepulù nikán yù Yámà nga naddok nikán. Arán nangà bulubugá pagurorayan, ta akkuák ku lâ yù ipakuá na nikán," kun ni Apu Kesu nira. 30 Á pagubobuk na karanniaw, aru yù ira tatolay nga nanguruk kuna.

Yù Kuruk nga Bilin ni Namarò yù Mamalubbáng sù ira Makiaripan ta Liwâ

31 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu sù ira Kudio nga nanguruk kuna, "Nu uputan naw yù panguruk naw sù ituddù nikayu, á sikayu yù kuruk nga makituddu nikán. 32 Á ipakánnámmù nikayu yù kuruk nga maggapu kâ Namarò, tapè mapalubbáng kayu sù mangaripan nikayu," kun ni Apu Kesu nira.

33 Á simibbák ira, á kinagi ra kuna, “Sikami yù ginaká ni Kákay Abrakam! Awán
bulubugá ta mangaripan nikami áddè ngaw ta áddè kunangane! Ngattá, ta kagiam mu
nikami ta mapalubbáng kami sù mangaripan nikami?” kud da. 34 Á simibbák si Apu
Kesu nira, á kinagi na, “Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Ngámin yù ira
malliwâ, aripanan na ira na liwâ. 35 Á ari mannanáyun nga maggián yù aripan ta bale
nayù yápu na. Ngam yù kuruk nga anâ na tolay, mannanáyun nga maggián kuna. 36 Á
yáyù nga kagiak ku nikayu laguk, nu yù Anâ ni Namarò yù mamalubbáng nikayu, á
kukurugán nga napalubbáng kayin!

37 “Ammù gemma ta ginaká na kayu ni Abrakam. Ngam igagánge nawà papatáyan,
gapu ta arán naw alawatan yù ituddù nikayu. 38 A ituddù lâ yù ipasingan nayù Yámà
nikán. Ngam sikayu, akkuán naw yù kagian nayù yáma naw nikayu,” kun ni Apu Kesu
nira. 39 Á simibbák yù ira Kudio, á kinagi ra, “Si Kákay Abrakam yù yáma mi,” kud da. Á
kinagi ni Apu Kesu nira, “Nu kuruk nga ginaká nakayu ni Abrakam, párigán naw nakuan
yù napiá nga kingnguá na ngaw ni Abrakam. 40 Ngam ari gemma kunnay sù akkuán
naw yù kingnguá na ngaw ni Abrakam. Ta sikayu, aleran naw yù awayyá naw nga
mamapátay nikán, mássiki nu sikán yù makkagi nikayu ta kuruk nga kinagi ni Namarò
nikán.

41 “Á naggittá galâ yù akka-akkuán naw sù ággangnguá nayù yáma naw,” kun ni Apu
Kesu nira. Á kinagi ra kuna, “Ari kami labbuák. Ajjan táttádday nga yáma mi nga si
Namarò,” kud da. 42 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Nu kukurugán nga yáma naw si Namarò,
iddukan nawà nakuan laguk, ta si Namarò gemma yù naggapuák ku, á yáyù gapu na nga
minayà saw. Ta arák ku uray yù ángè saw, ngam si Namarò galâ yù naddok nikán.

43 “Ngattá, ta arán naw kánnámmuán yù kagiak ku nikayu? Wan, yáyù gapu na nga
arán naw kánnámmuán, gapu ta kun na kitul kayu, nga manakì nga magginná sù kagiak
ku. 44 Ánâ na kayu ni Satanas nga yáma naw, á yá lâ ikáyâ naw nga akkuán yù ipakuá na
nikayu. Á minámmapátay si Satanas ta áddè ngaw nga pamegapu na ngámin, á arán na
ammu yù kuruk, ta awán bulubugá ta kuruk sù nonò na. Sirisiri galâ yù kagian na, ta
negagángay ta nonò na yù passirisiri na. Aggina yù minássirisiri ánna yù paggapuán na
ngámin na siri. 45 Ngam sikán, kuruk lâ yù kagiak ku, á yáyù nga arán nawà kurugan.

46 “Asinni nikayu yù makkagi ta ajjan liwâ ku? Awán! Á nu kagiak ku yù kuruk, ngattá,
ta arán nawà kurugan! 47 Yù ira ánâ ni Namarò, ginniginnád da yù bilin ni Namarò.
Ngam sikayu, arán naw ginnán yù ubobuk ni Namarò. Á yáyù nga arán na kayu anâ,”
kun ni Apu Kesu nira.

Yù Meyannung kâ Apu Kesu ánna si Abrakam

48 Á pakkagi ni Apu Kesu ta arán na ira ánâ ni Namarò, simibbák yù ira Kudio, á kinagi
ra kuna, “Kuruk yù kagiam mi, nga taga Samaria ka, ta makikontará ka nikami nga taga
Israel! Á nagunagán naka na anitu!” kud da. 49 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na
nira, “Aringà nagunagán na anitu. Ngam iparáyò galâ yù Yámà megapu sù akkuák ku. Á
sikayu, pakkakagián nawà. 50 Á arák ku aleran yù keparáyò. Ngam ajjan yù tádday nga
magalek sù ira maddáyaw nikán. Á aggina yù mamanunnù. 51 Á kukurugán nga kuruk
yù kagiak ku nikayu. Yù tolay nga manguruk sù kagiak ku, ari bulubugá matay, mássiki
ta áddè ta áddè,” kun ni Apu Kesu.

52 Á kinagi nayù ira Kudio kuna, “Á ammu mi ngin ta maguyung ka, nga nagunagán na
anitu! Ta natay si Kákay Abrakam ánna natay gapay yù ngaw ira ngámin nga ábbilinán ni
Namarò. Ngattá, ta kagiam mu ta ari bulubugá matay yù ira nga manguruk sù kagiam
mu? 53 Makáwayyá ka panò ánnè sù ngaw Kákay Abrakam nga naggaká nikami? Ta natay

gemma, á natay gapay yù ngaw ira ngámin nga ábbilinán ni Namarò. Asinni ka panò laguk?" kud da.

54 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, "Ta ángngarigán nu dayáwak ku yù baggì nakuan, awán ta serbi na. Ngam yù Yámà yù mangiparáyaw nikán. Aggina si Namarò, nga kagian naw nga Yápu naw. 55 Arán naw bulubugá ammu si Namarò. Ngam sikán, ammù. Á nu ángngarigán ta kagiak ku nakuan ta arák ku ammu si Namarò, mepárigà nakuan nikayu nga massiri. Ngam kuruk nga ammù gemma, á palurotak ku yù ngámin nga ubobuk na. 56 Á si Abrakam, nga káke naw, nagayáyâ sù ngaw pagiddanáma na ta masingan na sangaw yù ángè sawe dabbuno. Á nasingan nen yù dattál ku saw, á nepallà yù pagayáyâ na," kun ni Apu Kesu nira.

57 Á gapu ta natay ta nabayágin si Abrakam, kinagi nayù ira Kudio kâ Apu Kesu, "Awán ka paga ta límápulu nga dagun. Nasingam mu panò si Kákay Abrakam?" kud da. 58 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Gári, lage na neyanâ paga ni Abrakam, dán nga ajjanakin," kun ni Apu Kesu. 59 Á pakaginná ra sù kinagi na, minay ira nangâ ta batu, ta payangad da nakuan. Ngam nattuttù si Apu Kesu, á nallammang nga nánaw laguk sù mangilin nga kapilliá.

9

Yù Pamakasingan ni Apu Kesu sù Tolay nga Buling yù Nakeyanakán na

1 Á pallakalakák di Apu Kesu, nasingad da yù tolay nga buling nakeyanakán na. 2 Á yù ira makituddu kâ Apu Kesu, iniyabbû da kuna, "Mesturu, asinni yù nakaliwâ, nga gapu na nga buling nakeyanakán na? Megapu panò ta liwâ na lápay, onu megapu galâ ta liwâ nayù ira darakal na?" kud da. 3 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, "Ari megapu sù liwâ na ánna ari megapu sù liwâ nayù ira darakal na, ngam buling galâ tapè mepasingan yù pakáwayyá ni Namarò megapu kuna. 4 Á kunangane yù ággo na pattarabáku tam ta keggá tam paga ta utun na dabbun, tapè palurotat tam yù ipakuá nayù naddok nikán. Awán ta makatarabáku sangaw nu gabingin. Á kunniû gapay nittam, ta nu natay ittamin, awánin ta awayyá tam nga mattarabáku. 5 Á keggâ paga ta dabbuno, sikán yù mamannawák, á pannawagak ku yù nonò nayù ira tatolay."

6 Á kabalin ni Apu Kesu nakkagi karannian, nilutábán na yù dabbun. Á inikiruk na yù luták na ta dabbun, ta paddayan na ta lupè. Á yáyù inâ na nga inileruk na ta matá nayù buling. 7 Á kinagi na sù buling, "Arà! E ka magámmuâ ta danum nga ájjigután nga mangngágan ta Silowam." Á "Narok" yù kebalinán na "Silowam." Á minay laguk nagámmuâ yù buling ta Silowam. Á pagámmuâ na, nakasinganin, á limibbè ta balay.

8 Á labbè nayù tolay, nasingan nayù ira karúbá na ánna yù ira nga nakasingan kuna ngaw nga nakilimù, á kinagi ra, "Ari panò aggina yù tolay nga magitubang nga makilimù?" kud da. 9 "Wan, aggina," kun nayù ira káruán. Á yù ira káruán, kinagi ra, "Ari, ngam kagittá na lâ," kud da. Ngam yù tolay, kinagi na, "Sikán yù tolay nga buling ngaw," kun na. 10 Á kinagi ra kuna, "Anni má ta makasingan ken?" kud da. 11 Á simibbák yù tolay, á kinagi na nira, "Yù tolay nga mangngágan ta Kesu, inâ na yù dabbun nga binasá na ta luták na, á inileruk na ta matâ. Á kinagi na nikán ta ek ku magámmuâ ta Silowam. Á yáyù kinuruk ku. Á ta pagámmuâ ku, makasinganakin," kun na. 12 Á kinagi ra kuna, "Sogián nen?" kud da. "Arák ku ammu. Arák ku ammu yù ine na," kun na nira.

Yù Pamestigá nayù ira Parisio sù Tolay nga Buling Ngaw

13 Á yù ira karúbá na, inituluk da laguk sù ira Parisio yù tolay nga buling ngaw. 14 Á Sabadu yù pappadde ni Apu Kesu ta lupè ánna pamammapiá na sù buling, nga ággo na

ággibannák. 15 Á yáyù nga iniyabbû da má nayù ira Parisio sù ngaw buling nu anni yù inipammapiá na. Á kinagi na nira gapay, "Inileruk na sù matâ yù dabbun nga binasá na ta luták na, á nagámmuákà, á makasinganakin," kun na.

16 Á yáyù nga kinagi nayù ira káruán nga Parisio, "Ari naggapu kâ Namarò, ta arán na ngilinan yù ággibannák tam nga Sabadu," kud da. Ngam yù ira káruán, kinagi ra, "Nu makaliwâ nakuan, ari makapagaddátu ta kunniawe nga makapállâ," kud da. Á naddurúmá yù nonò da ta meyannung kâ Apu Kesu. 17 Á yáyù nga iniyabbû da má nayù ira Parisio sù tolay nga buling ngaw, "Á gapu ta kagiam mu ta aggina yù namakasingan nikaw, á anni laguk yù kagiam mu nga meyannung kuna?" kud da. Á kinagi na nira, "Aggina yù ábbilinán ni Namarò," kun na.

18 Á danniaw ira nga karakalán na Kudio, arád da kinuruk ta buling ngaw yù tolay nga makasinganin. Á yáyù nga inipágál da yù ira darakal na. 19 Á iniyabbû da nira, "Kuruk panò nga aggina yù anâ naw nga kagian naw ta nakeyanakán na yù buling na? Á ngattá laguk, ta makasinganin?" kud da.

20 Á simibbák yù ira darakal na, á kinagi ra, "Wan, kuruk nga aggina yù anâ mi, á kuruk nga neyanâ nga buling. 21 Ngam arám mi ammu nu kunnasi pakasingan nen. Á arám mi gapay ammu nu asinni yù namakasingan ta matá na. Iyabbû naw galâ sù anâ mi, ta dakalin gemma, á awayyá nen nga kagian nikayu," kud da. 22 Yáyù kinagi nayù ira darakal na, ta maganássing ira sù ira karakalán na Kudio. Ta nattatádday yù ira karakalán ta nonò da ta papanáwad da ta kapilliá ánna arád da bulubugá patallungan yù tolay nga makkagi ta si Kesu yù MakKiristu. 23 Á yáyù nga kinagi nayù ira darakal na ta aggina lâ yù pangiyabbutád da, "ta dakalin gemma, á awayyá nen nga kagian nikayu," kud da.

24 Á pakaginná nayù ira Parisio sù kinagi nayù ira darakal na, pinidduá ra nga inipágál yù tolay nga buling ngaw. Á kinagi ra kuna, "Kagiam mu yù kuruk ta arubáng ni Namarò, ta ammu mi ta nakaliwâ yù tolay nga namammapiá nikaw," kud da. 25 Á simibbák yù tolay, á kinagi na nira, "Arák ku ammu nu nakaliwâ, onu ari. Yá lâ ammù, ta bulingà ngaw gemma, á makasinganakin," kun na. 26 Á iniyabbû da kuna, "Anni yù kingnguá na nikaw? Kunnasi yù pamakasingan na sù matám?" kud da. 27 Á simibbák, á kinagi na nira, "Yáyù gemma kinagì nikayu gangù nga arán naw gininná. Ngattá garè, ta itotoli naw nga iyabbû? Ikáyâ naw panò nga makituddu gapay kuna?" kun na.

28 Á pakaginná ra sù initabbák nayù tolay nga buling ngaw, napporay ira. Á nakkakagiád da, á kinagi ra kuna, "Sikaw yù tumuttul kuna! Ngam sikami, si Moyses yù tuttulam mi! 29 Ta ammu mi ta nakiubobuk si Namarò kâ Moyses. Ngam yane tolay, arám mi ammu yù naggapuán na," kud da.

30 Á simibbák yù tolay nga buling ngaw, á kinagi na, "Yawe yù kuruk nga makapállâ lagugam! Ta pinammapiá na yù matâ, ngam arán naw paga ammu yù naggapuán na! 31 Ammu tam gemma ta arán na ginnán ni Namarò yù kagian nayù ira malliwâ. Ngam ginnán na yù tolay nga makimoray kuna ánna manuppál ta ure na. 32 Á áddè ngaw sù kaparò na dabbuno ta áddè kunangan, awán bulubugá ta narámak nga namakasingan ta tolay nga nakeyanakán na yù buling na! 33 Á nu ari naggapu kâ Namarò, awán bulubugá ta makuá na nga kunniaw," kun na nira. 34 Á napporay yù ira karakalán na Kudio, á simibbák ira, á kinagi ra kuna, "Minálliwâ ka gemma áddè ngaw lage na keyanâ mu, á tudduám mu kami panò?" kud da. Á pinapáno ra ta kapilliá, nga arád den bulubugá patallungan.

35 Á nakarámak si Apu Kesu ta napapánaw yù ngaw buling sù kapilliá, á en na laguk inalek. Pakálek na, iniyabbû na kuna, "Kurugán nga manguruk ka panò sù Kaká na

ngámin na tatolay?" kun ni Apu Kesu kuna. 36 Á simibbák yù tolay nga buling ngaw,
á kinagi na kuna, "Asinni, Apu, tapè mangurugà kuna?" kun na. 37 Á kinagi ni Apu Kesu
kuna, "Masingam mu ngin, ta aggina yù makiubobuk nikaw," kun na. 38 Á kinagi nayù
tolay, "Apu, mangurugà," kun na. Á dagarágâ nga namalittúkak nga makimoray kâ Apu
Kesu. 39 Á kinagi ni Apu Kesu laguk, "Minayà sawe dabbuno, tapè mesinná yù ira tatolay
nga manguruk kâ Namarò sù ira nga ari manguruk kuna. Á yù ira nga kun na buling
gapu ta arád da kánnámmuán yù kuruk, á pannawagak ku yù nonò da, tapè manguruk
ira. Ngam yù ira nga kagiad da ta makasingan ira, ngam manakì ira nga mangikatalà
nikán, mabbáli ira ta kun na buling," kun na.

40 Á yù ira káruán nga Parisio tán, naginná ra yù kinagi ni Apu Kesu. Á iniyabbû da
kuna, "Anni yane nga kagiam mu? Kagiam mu panò ta kun na buling kami gapay?"
kud da. 41 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Ta ángngarigán nu kuruk nga buling kayu nakuan,
nga arán naw paga ammu yù bilin ni Namarò, á awán laguk ta pakaliwatán naw. Ngam
gapu ta kagian naw ta makasingan kayu, maggián lâ paga nikayu yù ikáru naw megapu
sù pakaliwatán naw."

10

Meyárik si Apu Kesu sù Mináppárák ta Karneru

1 Á nagángngarigán laguk si Apu Kesu, á kinagi na, "Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku
nikayu. Nu ángngarigán ta umay yù tolay ta ággianán na karneru, á ari tullung ta puertá
na, ngam magalek ta tanakuán nga pattallungán na, aggina yù minákkokò ánna tulisán.
2 Ngam yù tullung ta puertá, aggina yù mináppárák sù ira karneru. 3 Á yù magguárdiá
ta puertá, bukatán na, tapè tullung yù mináppárák. Á yù ira karneru na, tákkilalád da yù
ngárál nayù yápu ra. Á agálán na ira, á ingagánán na ira nga kukuá na nga katággitádday,
tapè ilawán na ira. 4 Á ta kabalin na nangilawán sù ira ngámin nga kukuá na, mallakák
nga mapolu nira, á tuttulad da, gapu ta ammu ra yù ngárál na. 5 Á nu ángngarigán ta
umay yù tanakuán nga tolay nga magágál nira, ikarerád da, gapu ta arád da ammu yù
ngárál na," kun ni Apu Kesu. 6 Yáyù inistoriá ni Apu Kesu sù ira tatolay, ngam arád da
nánnámmuán yù kebalinán na. Arád da kánnámmuán ta yù ira nga manguruk kâ Apu
Kesu yù meyárik ta karneru na, á aggina yù meyárik ta mináppárák nga manaron nira.

Yù Meyannung sù Áttallungán nga Mappángè kâ Namarò

7 Á gapu ta arád da kánnámmuán yù pagángngarigán na, yáyù nga kinagi ni Apu Kesu
nira, "Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Sikán yù meyárik ta puertá nga
áttallungán nayù ira karneru ta ággianád da. 8 Á yù ira ngámin nga minay nga napolu ánnè
nikán, kunnay ta minákkokò ira ánna tulisán, gapu ta kagiad da ta tanakuán yù meyárik
ta áttallungán. Ngam yù ira tatolay nga manguruk nikán, arád da ira gininná. 9 Sikán yù
meyárik ta áttallungán. Á yù ira nga tullung megapu nikán, meyígù ira. Á napiá yù ánnarok
ku nira, nga kunnay ta karnerù nga makatallung ánna makalawán nga umay magárak.
10 Á yù tulisán, yá lâ iyánge na yù makkokò ánna mamapátay ánna manarál. Ngam sikán,
minayà manotolay ta tolay, tapè mepattolay ira kâ Namarò ta áddè ta áddè, ánna nepallà
yù piá nayù áttole ra," kun ni Apu Kesu.

Si Apu Kesu yù Napiá nga Minánnaron

11 Á kinagi ni Apu Kesu, "Sikán yù napiá nga minánnaron, nga meyárik sù napiá nga
mináppárák ta karneru, nga itapil na yù baggi na megapu sù ira karneru na, tapè meyígù
ira. 12 Á yù minángngallu, ari kuruk nga mináppárák, gapu ta arán na kukuá yù ira
karneru. Á ta ángngarigán nu masingan na yù simaron nga ayám nga umay mangnguá sù

ira karneru, ikarerán na ánna panawán na ira. Á umay yù simaron nga ayám, á akkuán na yù ira karneru, á mawwarawarâ ira. 13 Á yá ipattálo nayù minángngallu, gapu ta awán ta ákkengá na sù ira karneru, ta arán na ira kukuá. 14 Sikán yù napiá nga minánnaron, á ammù yù ira ngámin nga kukuâ. Á yù ira kukuâ, ammu rangà gapay. 15 Á kunniû gapay nikami kâ Yámà, ta ammu nangà, á ammù yù Yámà. Á itapil ku yù baggì megapu sù ira nga meyárik ta karnerù, tapè meyígù ira.

16 "Á ajjan paga yù ira káruán nga kukuâ, nga meyárik ta karnerù nga ari paga námmung. Aggira gapay itallung ku paga, á ginnád da yù ngárál ku, tapè mepattatádday yù ira ngámin nga kukuâ, nga kun na tangapangan, á táttádday lâ yù minánnaron nira. 17 Á yáyù nga iddukan nangà nayù Yámà, gapu ta itapil ku yù baggì megapu sù ira kukuâ, tapè maginnanolayà sangaw. 18 Awán ta makapapátay nikán nu arák ku uray, ngam mabbaluntáriungà nga mangitapil ta baggì. Ta sikán galâ yù makáwayyá nga mangitapil ta baggì, á sikán lággapay yù makáwayyá nga mamaginnanolay ta baggì, ta yáyù ipakuá na nikán nayù Yámà," kun ni Apu Kesu.

19 Á pakaginná nayù ira Kudio karannian nga kinagi ni Apu Kesu, naddurúmá yù nonò da ta meyannung kuna. 20 Aru nira yù ira nga nakkagi, nga kud da, "Nagunagán ánna maguyung! Ngattá, ta ginniginnán naw yù kagian na?" kud da. 21 Á yù ira káruán, kinagi ra, "Nu nagunagán, ari kunniaw nakuan yù ággubobuk na. Á makapammapiá panò yù anitu ta matá na buling?" kud da.

Yù Panakì nayù ira Kudio kâ Apu Kesu

22 Á ta kalummin na tiempu, jimittálin yù piestá nga panaddamán nayù ira Kudio sù ngaw pamolì da sù mangilin nga kapilliá ta Jerusalem. 23 Á ajjan si Apu Kesu sù mangilin nga kapilliá, nga nallakalakák sù balkon nga ingágad da ta Balkon nayù ngaw Patul Solomon. 24 Á yù ira karakalán na Kudio, nagarimummungád da si Apu Kesu, á kinagi ra kuna, "Anni ikabayák mu nga ipeddak nikami? Nu kuruk nga sikaw yù MakKiristu nga sinullà ni Namarò ta mammaguray nikami, á kagiam mu laguk nikami nga daretiu," kud da.

25 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, "Yáyù kinagikin nikayu, ngam arán naw kurugan. Á yù makapállâ nga akka-akkuák ku megapu sù makáwayyá nayù Yámà, danniawe nakuan yù ipanguruk naw nikán. 26 Ngam sikayu, ari kayu mebiláng sù ira nga kun na karnerù, ta ari kayu manguruk. 27 Yù ira tatolè, meyárik ira ta karnerù, á ginnád da yù kagiak ku nira. Á ammù ira nga taggitádday, á tuttulad dangà. 28 Á totolayak ku ira tapè mepattolay ira kâ Namarò ta áddè ta áddè. Ari ira bulubugá mesinná kâ Namarò, á awán ta makagubâ nira, gapu ta tangngalák ku ira. 29 Á yù Yámà yù nangiyawâ nira nikán. Aggina yù kotunán, nga makáwayyá ta ngámin. Á awán ta makagubâ sù ira tatolè gapu ta yù Yámà yù manangngal nira. 30 Sikami kâ Yámà, tádday kami lâ," kun ni Apu Kesu.

31 Á pakaginná nayù ira karakalán na Kudio karannian nga kinagi ni Apu Kesu, minay ira nangâ ta batu, tapè payapayangad da. 32 Ngam kinagi ni Apu Kesu nira, "Aru yù napiá nga kingngikingnguâ nga inipakuá nayù Yámà nikán megapu sù makáwayyá na. Anni yù ipamayáng naw nikán?" kun na nira. 33 Á simibbák yù ira Kudio, á kinagi ra kuna, "Ari yù napiá nga kingnguám yù ipamayáng mi nikaw, nu ari galâ yù pamotum kâ Namarò. Ta tolay ka lâ gemma, á pattáddiosam mu yù baggim!" kud da. 34 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, "Arán naw panò binibbik yù netúrâ sù tunung naw nga kinagi na ngaw ni Namarò sù ngaw ira gillakalakayán naw, nga kunniaw: 'Kinagì nikayu ta kunnay ta dios kayu gapay.'* 35 Á ammu tam ta ari gemma mapatalián yù

* **10:34** Salmo 82:6

netúrâ nga ubobuk ni Namarò. Á nu kinagi ni Namarò ta kunnay ta dios yù ira ngaw karakalán naw nga nangiyawatán na sù ubobuk na, 36 á nepatalugáring nikán nga sinullà nayù Yámà ánna jinok na ta umay ta dabbuno!

"Ngattá laguk ta kagian naw ta potuák ku si Namarò gapu ta kinagì ta sikán yù Anâ na? 37 Á ta ángngarigán nu arák ku nakuan akkuán yù ipakuá nayù Yámà nikán, á arán nawà laguk kurugan. 38 Ngam nu akkuák ku yù ipakuá nayù Yámà nikán, mássiki nu arán naw kurugan yù kinagì, kemámmatán naw laguk yù kingngikingnguâ, tapè ammu naw ánna kánnámmuán naw ta ajjan yù Yámà nikán ánna ajjanà gapay kâ Yámà," kun ni Apu Kesu.

39 Á yù ira Kudio, pakaginná ra sù kinagi ni Apu Kesu, gaputad da nakuan, ngam arád da nagápù gapu ta nallillì nira nga nánaw.

40 Á páno ni Apu Kesu ta Jerusalem, minay nanoli ta dammáng na danum na Jordan, nga nanigután na ngaw ni Kuan, á naggián lâ tán. 41 Á aru yù tatolay nga minay kuna. Á nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, "Awán bulubugá ta pinagaddátu na ngaw ni Kuan, ngam kuruk yù ngámin nga kinagi na nga meyannung sawe tolay," kud da. 42 Á aru yù ira tatolay tán nga lugár nga nanguruk kâ Apu Kesu.

11

Yù Pate ni Lasaru

1 Á naggián ta ili na Bitania yù ira tallu nga mawwawági, di Lasaru ánna yù ira bábbay, di Maria kâ Marta. Á natakì si Lasaru. 2 Á si Maria, aggina yù nangipay ta bábbanguk sù takki ni Apu Kesu, á pinunatán na sù duddù na. Á si Lasaru nga wagi na yù natakì. 3 Á di Maria kâ Marta, nabbilin ira ta umay kâ Apu Kesu, á kinagi na, "Apu, matakì yù kopum mu nga ayatam mu."

4 Á pakarámak ni Apu Kesu, kinagi na, "Arán na ipate ni Lasaru yawe takì na. Ngam mesimmu galâ tapè maddáyaw yù ira tatolay kâ Namarò. Á sikán gapay, nga Anâ ni Namarò, meparáyawà gapay megapu sù takì ni Lasaru," kun na. 5 Á kurugán nga iniddù ni Apu Kesu yù ira mawwawági, di Marta kári Maria kâ Lasaru. 6 Á mássiki nu ammu ni Apu Kesu ta matakì si Lasaru, inipappánná na lâ ta duá nga ággaw yù páno na sù gián na.

7 Á pappasá na duá nga ággaw, kinagi ni Apu Kesu sù ira tudduán na, "Mánaw ittam laguk, ta manoli ittam ta Judiya," kun na. 8 Á kinagi ra kuna, "Mesturu, gangù lâ mággè pinayáng daka nayù ira karakalán na Kudio tán! Á manoli ka panò paga tán?" kud da kuna. 9 Á simibbák si Apu Kesu nga nagángngarigán, á kinagi na nira, "Ari kayu maburung. Ari panò mapulu duá nga oras nga manawák ta tangággaw? Á ajjan yù awayyá tam paga nga palurotan yù ipakuá ni Namarò nittam, nga kunnay ta tolay nga mallakák ta kanawák, nga ari mesiddúkal, gapu ta masingan na yù pallakarán na. 10 Ngam yù tolay nga mallakák ta gabi, mesiddúkal gapu ta kallà garè," kun na.

11 Á kabalin ni Apu Kesu nakkagi karannian, kinagi na laguk sù ira tudduán na, "Si Lasaru nga koput tam, makkaturugin. Et tamin, ta lukagak ku," kun na. 12 Á kinagi ra kuna, "Apu, nu makkaturugin si Lasaru, mammapiá ngin sangaw," kud da. 13 Yáyù kinagi ra gapu ta kagiad da ta makkaturuk lâ si Lasaru nga magibannák. Ngam inubobuk ni Apu Kesu yù pate na nga kunnay ta pakkaturuk na.

14 Á gapu ta arád da nánnámmuán yù kinagi na, yáyù nga kinagi na nira nga daretiu, "Natayin si Lasaru. 15 Á magayáyákà, gapu ta awánà ta gián na sù pate na, tapè ajjan yù awayyá naw sangaw nga manguruk. Et tamin laguk sù gián na," kun ni Apu Kesu nira. 16 Á si Tomâ nga iningágad da ta Jiping, nakiubobuk sù ira kábulun na nga makituddu kâ Apu Kesu, á kinagi na nira, "Á et tamin laguk, ta nu papatáyad da si Mesturu tam, á sittam ngámin yù mekanakanâ kuna nga matay gapay," kun na.

Si Apu Kesu yù Manotolay nga Mamaginnanolay sù ira Námmatay

17 Á ta labbè di Apu Kesu ta Bitania, nánnámmuád da ta appâ ta ággawin nga ajjan si
Lasaru ta tanam. 18 Á aranni ta Jerusalem yù bárriu na Bitania. Tallu kilometro lâ yù
kárayyu na. 19 Á aru yù ira Kudio nga taga Jerusalem nga minay manganna-annay kári
Marta kâ Maria, tapè mabannáyán ira sù pate nayù wagi ra. 20 Á si Marta, pakarámak na
ta umayin si Apu Kesu, en na jinápun. Ngam si Maria, naggián lâ nga nagitubang sù bale
ra.
21 Á pakáddè ni Marta kâ Apu Kesu, kinagi na kuna, “Apu, nu egga ka nakuan saw,
ari nakuan natay yù wagì. 22 Á mássiki nu natayin, ammukin ta iyawâ ni Namarò
nikaw yù maguray lâ nga kiddawam mu,” kun ni Marta. 23 Á kinagi ni Apu Kesu kuna,
“Maginnanolay yù wagim,” kun na. 24 Á kinagi ni Marta kuna, “Wan, Apu, ammù ta
mepaginnanolay sù ira námmatay ta panguriánán nga ággaw,” kun na.
25 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na kuna, “Sikán yù sigga-inángà nga mamagin-
nanolay sù ira námmatay. Sikán yù manotolay nira. Á yù tolay nga mangikatalà nikán,
mássiki nu matay, á matolay. 26 Á ngámin yù ira nga matolay nga mangikatalà nikán,
ari ira bulubugá mesinná kâ Namarò ta áddè ta áddè.” Á iniyabbû na laguk kâ Marta,
“Kurugam mu panò yaw?” kun na. 27 Á kinagi ni Marta kuna, “Wan, Apu. Mangurugà
ta sikaw yù MakKiristu, nga Anâ ni Namarò nga iddagám mi nga umay mammaguray
ta dabbuno,” kun na.

Yù Karaddam ni Apu Kesu sù Pate ni Lasaru

28 Kabalin ni Marta nga nakkagi karanniaw, limibbè ta bale na. Á en na iniyanasâ nga
kinagi kâ Maria, “Ajjanin yù Mesturu, á ipágál na ka,” kun na. 29 Pakaginná ni Maria ta
limibbè si Apu Kesu, dagarágâ nga limikkâ nga nánaw, ta umay sù gián na. 30 Ta ari paga
nakáddè si Apu Kesu ta babále ra, ngam naggián lâ paga ta nanapunán ni Marta kuna.
31 Á yù ira Kudio nga ajjan ta bale ra, nga manganna-annay kâ Maria, pakasingad da
ta ikáddagâ lâ yù páno ni Maria, siminuttul ira kuna, ta kagiad da ta umay makkulè sù
tanam nayù wagi na.
32 Á pakáddè ni Maria sù gián ni Apu Kesu, namalittúkak ta arubáng na, á kinagi na
kuna, “Apu, nu ajjan ka lâ nakuan saw, ari nakuan natay yù wagi mi,” kun na. 33 Á
pakasingan ni Apu Kesu sù ira Kudio nga nepakkulè kári Maria, nakalò yù daddam na
ánna nepallà yù allà na nira. 34 Á iniyabbû na nira, “Sisaw nangitanamán naw kuna?”
kun na. Á kinagi ra kuna, “Apu, et tam ta em mu innan,” kud da. 35 Á nepakkulè
gapay nira si Apu Kesu. 36 Á yáyù nga nakkaká-ubobuk yù ira Kudio, á kinagi ra, “Innan
nawè! Nepallà yù ayâ na kuna,” kud da. 37 Ngam yù ira káruán, kinagi ra, “Aggina yù
mamammapiá ta matá na buling. Á ngattá garè, ta arán na pinammapiá si Lasaru, tapè
ari nakuan natay?” kud da.

Yù Pamaginnanole ni Apu Kesu kâ Lasaru

38 Á jimikkì ta tanam si Apu Kesu, nga nakalò má laguk yù daddam na. Á kuebá
yù nangitanamád da, nga naserrán ta mallakay nga batu. 39 Á kinagi ni Apu Kesu
nira, “Irián naw yù batu,” kun na. Á si Marta nga wagi nayù natay, kinagi na, “Apu,
nabuyukin garè, ta appâ tangággawin nga netanam,” kun na. 40 Á kinagi ni Apu Kesu
kuna, “Arák ku panò kinagi nikaw gangù tanu mangikatalà ka, masingam mu sangaw
yù pakáwayyá ni Namarò nga makapállâ?” kun na.
41 Á yáyù nga iniriád da yù batu. Á sinánguk ni Apu Kesu yù lángì, á kinagi na, “Ammò,
magayáyákà ta gininnám yù kinagì nikaw. 42 Á ammù gemma ta tángngagam mu ngámin
yù kagiak ku nikaw, ngam yaw lâ yù kagiak ku megapu sawe ira tatolay, tapè manguruk

ira ta sikaw yù naddok nikán," kun na. 43 Á kabalin na nakkagi sawe, nakkátol, á kinagi na, "Lasaru, mallawán ka saw," kun na. 44 Á dagarágâ nga nallawán, nga naputápután ta sinnun áddè ta takki na áddè ta limá na ánna mammang na gapay. Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Bullarán naw, tapè lubbekin," kun na.

Yù Pangigagángge ra nga Mamapátay kâ Apu Kesu
Mattiu 26:1-5; Markus 14:1-2; Lukas 22:1-2

45 Á aru yù ira Kudio nga mamulun kári Maria, á nasingad da yawe nga kingnguá ni Apu Kesu, á yáyù nga aru nira yù manguruk kuna. 46 Ngam yù ira káruán, nanoli ira ta Jerusalem, ta ed da iránuk yù kingnguá ni Apu Kesu sù ira Parisio nga malussaw kuna.

47 Á yáyù nga naggagammung yù ira Parisio ánna yù ira kátannangán nga pári sù ira karakalán na Kudio. Á kinagi ra, "Anni yù akkuát tam sù tolay? Ta aru garè yù makapállâ nga pagaddatuan na. 48 Á nu paguráyát tam tapè uputan na yù kunniaw nga akkuán na, á manguruk sangaw yù ira ngámin nga tatolay kuna. Á mappanà yù ággiát tam sangaw, gapu ta marámak da sangaw nayù ira kátannangán nga taga Roma, á umay ira laguk saw giát tam, á darálad da yù mangilin nga kapilliá ánna sittam ngámin ánna yù ira ili tam," kud da.

49 Ngam yù tádday nira si Kayapas, nga kamotungán na pári tán nga dagun, á simibbák, á kinagi na nira, "Sikayu, awán ta ammu naw, 50 ta arán naw kánnámmuán yawe, nga más mapiá nu metapil yù tádday nga tolay megapu nittam, tapè ari ittam ngámin mámmatay, nga tangapáddabbunán nga Kudio," kun na. 51 Á yù kinagi ni Kayapas, ari naggapu ta nonò na. Ngam gapu ta aggina yù kamotungán na pári tán nga dagun, á yáyù nga inipakkagi ni Namarò kuna yawe nga meyannung sù ketapil na sangaw ni Apu Kesu megapu sù ira tangapáddabbunán nga Kudio. 52 Á yù ketapil ni Apu Kesu, ari lâ megapu sù ira Kudio, nu ari galâ megapu sù ira ngámin nga mangikatalà kuna, tapè pattatáddayan ni Namarò yù ira ngámin nga makkakerumá nga ánâ na nga nesinisinek ta ngámin nga tatolay ta dabbuno.

53 Á áddè sù paggagammung nayù ira kátannangán na Kudio, yáyù pamegapu ra nga mangigagángay sù ámmapáte ra kâ Apu Kesu. 54 Á yáyù gapu na nga ari mappasapasingan si Apu Kesu sù ira tatolay sù purubinsia na Judiya. Nánaw laguk di Apu Kesu ánna yù ira tudduán na, á minay ira ta babálay na Epraim nga aranni ta kalállammatán. Á nakipaggián ira tán.

55 Á naddaggunin nga duttál yù Piestá na Kudio, nga panaddamád da sù pattalebák nayù daroban ni Namarò. Á aru yù ira Kudio nga naggapu ta arayyu nga minay ta Jerusalem, ta ed da tuppálan yù kustombare ra nga mappakarenu ta baggi ra lage na piestá, tapè dán nga naparán ira sù pamegapu na. 56 Á ala-alerad da si Apu Kesu. Á ta paggagammung da ta mangilin nga kapilliá, nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, "Anni kagian naw? Ari támma umay makipiestá?" kud da. 57 Á yù ira kátannangán nga pári ánna yù ira Parisio, kinagi ra sù ira tatolay tanu ajjan yù makánnámmu sù gián ni Apu Kesu, á ipakánnámmu na bì nira, tapè gaputad da.

12

Yù Pangibubbù ni Maria ta Denu nga Nabanguk sù Takki ni Apu Kesu
Mattiu 26:6-13; Markus 14:3-9

1 Á annam paga yù ággaw pángè na pamegapu na piestá. Á minay di Apu Kesu ta Bitania, ta gián ni Lasaru nga pinaginnanole ni Apu Kesu. 2 Á pinarád di Lasaru yù pamúgák di Apu Kesu. Á si Marta yù nasserbi nira, á si Lasaru yù tádday nga nepallálláng kâ Apu Kesu. 3 Á inâ ni Maria yù tangaboteliá nga bábbanguk nga nanginá, nga denu na

nardu, á inibubbù na sù takki ni Apu Kesu, á pinunatán na yù takki na sù duddù na. Á limingngák yù aguk nayù bábbanguk sù balay.

4 Á ajjan si Kudas Iskariote, nga tádday sù ira mapulu duá nga makituddu kâ Apu Kesu,
á matakì yù nonò na ta pakasingan na sù kingnguá ni Maria. Yawe Kudas yù mappagápù
sangaw kâ Apu Kesu. Á kinagi ni Kudas, 5 "Ngattá, ta ari neláku yawe bábbanguk ta
tallu gatù, tapè ilimù tam yù pagá na sù ira magáwák?" kun ni Kudas. 6 Á ari kuruk
nga mangikállà si Kudas sù ira magáwák, ngam áppè lâ yù kinagi na, gapu ta aggina yù
minákkokò, á aggina yù manangngal ta kuártu ra nga kokokotan na lâ. 7 Á kinagi ni Apu
Kesu kuna, "Paguráyám mu si Maria. Iyanugù mu kuna, tapè paránan na yù baggì ta
ketanam ku. 8 Ta ajjan nga mannanáyun nikayu yù ira magáwák. Ngam sikán, mabíkà lâ
maggián nikayu," kun na.

Yù Pangigagánge ra ta Ámmapáte ra kâ Lasaru

9 Á pakarámak nayù ira magaru nga Kudio ta ajjan si Apu Kesu ta Bitania, minay ira sù
gián na, ta ed da innan. Á ari lâ si Apu Kesu yù ikáyâ da nga innan, ngam si Lasaru gapay
nga pinaginnanole na. 10 Á yáyù nga inigagánge ra nga papatáyan nayù ira kátannangán
nga pári si Lasaru gapay, 11 ta aggina yù gapu na nga aru yù ira Kudio nga manguruk kâ
Apu Kesu, nga likuránád da yù ira kátannangád da.

Yù Paddáyo nayù ira Magaru kâ Apu Kesu sù Pakáddè na ta Ili na Jerusalem
Mattiu 21:1-11; Markus 11:1-11; Lukas 19:28-40

12 Á sù tádday nga ággaw, ajjan yù ira magaru nga tatolay nga minay nakipiestá, á
narámak da ta umayin si Apu Kesu ta Jerusalem. 13 Á nangâ ira ta palákkay, ta ed da
jinápun, tapè dayáwad da. Á nagaragiák ira, á kinagi ra,
"Dayáwat tam si Namarò.
Dayáwat tam yawe nga jinok ni Namarò ta umay mammaguray nittam.
Dayáwat tam yù Patul na Israel!"* kud da.

14 Á inikko ni Apu Kesu yù kígo na kabáyu nga dongki, nga nattakayán na. Á yáyù nga
napalurò yù inipalappâ ni Namarò nga inipetúrâ na sù dán nga libru nga kunniaw:
15 "Sikayu nga taga Jerusalem, ari kayu maganássing.
Ajjanin yù patul naw nga umay nikayu,
nga mattakay ta kígo na dongki."†

16 Á yù ira sinudduán ni Apu Kesu, arád da nánnámmuán yù kebalinán nayù netúrâ.
Ngam ta kabalin na naginnanolay nga limibbè ta lángì, ninonò da laguk ta yáyù kapalurò
nayù dán nga netúrâ nga meyannung sù pattake na ta dongki nga minay ta Jerusalem.

17 Á yù ira magaru nga tatolay nga nakasingan kâ Apu Kesu sù pagágál na kâ Lasaru
ta tanam na ta pamaginnanole na kuna, kinagi ra yù nasingad da sù ira tatolay ta
Jerusalem. 18 Á yáyù nga minay yù ira magaru nga tatolay nga jiminápun kâ Apu Kesu, ta
narámak da yù makapállâ nga pinagaddátu na. 19 Á nakkaká-ubobuk laguk yù ira Parisio,
á kinagi ra laguk, "Ye, innan nawè! Awán garè ta awayyá tam, ta siminuttul ngámin nga
tangapáddabbunán kuna!" kud da.

Yù Ánge nayù ira ari Kudio kâ Apu Kesu

20 Á ajjan gapay yù ira nga ari Kudio nga taga Garesia nga minay makipiestá ta
Jerusalem, tapè makimoray ira gapay kâ Namarò. 21 Á minay ira laguk kâ Pilippi, nga
taga Betseda sù purubinsia na Galilia, ta ed da kagian kuna, "Apu, ikáyâ mi makiammu
kâ Apu Kesu," kud da. 22 Á en na kinagi ni Pilippi kâ Andares, á nappulù ira, ta ed da
kagian kâ Apu Kesu.

---

* **12:13** Salmo 118:25-26 † **12:15** Sakariâ 9:9

Yù Pagubobuk ni Apu Kesu ta Meyannung sù Pate na

23 Á pakkagi di Andares ta ajjan yù ira umay nga taga Garesia, simibbák si Apu Kesu,
á kinagi na nira, “Duttálin yù ággo na keparáyò, nga kepotuk ku sangaw ta lángì, sikán
nga Kaká na ngámin na tatolay. 24 Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Máwák
nga matayà sangaw ánna metanamà, tapè aru yù ira meyígù. Á yaw keyarigán na, yù
tangabullung nga bini. Nu ari memulá ta dabbun, táttádday lâ nga ari umaru. Ngam nu
memulá ta dabbun nga kunnay ta natay, á mattubbu, á mabbáli ta aru. 25 Á kunnian
gapay yù keyarigán nayù tolay nga tángngagan na lâ yù ákkatole na ta baggi na sawe
dabbuno, ta lonán na ngámin ta pate na sangaw ánna mesinná kâ Namarò ta áddè ta áddè.
Ngam yù tolay nga máyâ nga mamalurò sù ipakuâ kuna, mássiki nu lonán na ngámin yù
ikáyâ na sawe dabbuno, ngam meyígù, á málâ na yù áttole na kâ Namarò nga awán ta
áddè na. 26 Á yù tolay nga máyâ nga makiaripan nikán, máwák na tumuttuttul nikán,
tapè maguray lâ yù giák ku, ajjan lâ nikán yù aripak ku. Á iparáyo nayù Yámà ngámin yù
ira nga makiaripan nikán,” kun na.

27 Á inupù ni Apu Kesu nga kinagi, “Á duttálin yù jigâ ku, á maburungà nga mapábbaw.
Anni laguk ipakimállà ku kâ Yámà? Makimállakà nakuan panò kuna ta ililli nangà sù
jigâ nga duttál nikán sangaw? Ngam ari gemma, ta yáyù iniyángè saw, tapè attamák ku
yù jigâ,” kun na. 28 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu kâ Namarò, “Ammò ku, meparáyaw
yù ngágam mu ta arubáng nayù ira tatolay megapu nikán,” kun na. Á dagarágâ ajjan yù
ngárál nga naggapu ta lángì, á kun na, “Neparáyawin yù ngágak ku nga kamotungán, á
meparáyaw paga sangaw,” kun na.

29 Á yù ira magaru nga tatolay nga nanáddak ta aranni kuna, naginná ra yù ngárál, á
kagiad da ta nagalittúgaw. Á yù ira káruán, “Ari,” kud da, “ngam nagubobuk yù daroban
ni Namarò kuna,” kud da.

30 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Yane ngárál nga naginná naw, ari nagubobuk megapu
nikán, nu ari galâ megapu nikayu, tapè manguruk kayu. 31 Á duttálin yù pamegapu nayù
pamanunnù ni Namarò sù ira tatolay sawe dabbuno, ánna duttálin yù káppù ni Satanas,
ánna yù ketabbà na. 32 Á sikán, sangaw nu mepotunà, agálák ku yù ira tatolay ta ngámin
nga lugár, á abbágák ku ira, tapè umay ira mangikatalà nikán,” kun na. 33 Á yáyù kinagi
ni Apu Kesu, tapè ipakánnámmu na nira yù ipate na nga mepátà ta kurù nga mapatáddak.

34 Á yáyù nga simibbák yù ira magaru nga tatolay, á kinagi ra kuna, “Naginná mi
yù binibbik da nga netúrâ sù tunung tam, nga matolay yù MakKiristu ta áddè ta áddè
nga mammaguray nittam. Ngattá laguk, ta kagiam mu ta mepotun nga mepátà ta kurù
yù Kaká na ngámin na tatolay? Ari panò aggina yù mammaguray nga mangngágan ta
Kiristu? Asinni laguk yù Kaká na ngámin na tatolay nga kum mu?” kud da.

35 Á yáyù nga kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “Maggiánà paga nikayu ta mabì. Á
keggâ lâ paga nga mamannawák ta nonò naw, tuttulan nawà, tapè ari kayu sangaw
mepárik sù tolay nga magabíyán. Ta yù tolay nga mallakák ta kallà, magawáwán gapu
ta arán na ammu yù angayán na. 36 Á ta keggâ paga ta dabbuno nga mamannawák ta
nonò na tolay, ikatalà nawà, tapè manawagán yù nonò naw nga mepagittá ta nonò ku,”
kun ni Apu Kesu nira.

Yù Panakì nayù ira Kudio nga Manguruk

Á kabalin ni Apu Kesu nagubobuk sù ira magaru nga tatolay, nánawán na ira, á
nattuttù nira. 37 Ta mássiki nu aru yù pinagaddátu na nga makapállâ ta arubáng da,
nanakì ira nga manguruk kuna. 38 Á yáyù nga napatuppál yù initúrâ na ngaw ni Lákay
Isaya, nga ábbilinán ni Namarò, nga kunniaw:
“Apu, awán ta manguruk sù kinagi mi nira nga meyannung nikaw.

Á awán gapay ta makánnámmu sù inipalappâ mu nga ámmagaddátum!”‡
39 Á gapu ta ari ira manguruk, kinagi na paga nayù ngaw Lákay Isaya yù meyannung
sù ipanakì da, ta kinagi na,
40 “Pinabbalin na ira ni Namarò ta kun na buling,
ánna pinataggâ na yù nonò da.
Yáyù nga arád da kemámmatán yù mepasingan nira
ánna arád da kánnámmuán yù mepalappâ nira.
Ta kinagi ni Namarò,
‘Nu mabbabáwi ira nakuan ánna umay ira nikán,
á pakomák ku ira,’ kun na.”§
41 Yáyù kinagi na ngaw ni Lákay Isaya sù ngaw gári, gapu ta nasingan na yù dalingáráng
nayù MakKiristu, á kinagi na yù meyannung kuna. 42 Á mássiki nu ari nanguruk yù
ira káruán nga Kudio, aru yù ira nga makáwayyá nga Kudio nga manguruk kâ Apu
Kesu. Ngam inilímak da yù ángnguruk da gapu ta maganássing ira sù ira Parisio, marakè
palawanad da ira sù ággagammungád da. 43 Ta ikáyâ da yù paddáyo nayù ira ikáttole ra
ánnè sù paddáyo ni Namarò nira.

Si Apu Kesu yù Mangiyígù sù ira Mangikatalà kuna

44 Á uliotturu nga pangituddu ni Apu Kesu, iniyássikan na yù ubobuk na, á kinagi na,
“Yù tolay nga manguruk nikán, ari lâ sikán yù kurugan na, nu ari gapay si Namarò
nga naddok nikán. 45 Á yù tolay nga maningan nikán, imámmatán na gapay yù naddok
nikán. 46 Sikán yù meyárik ta nawák, á minayà ta dabbuno nga mamannawák ta nonò
na tolay, tapè ari maggián ta kallà yù ira nga mangikatalà nikán. 47 Á nu ajjan yù tolay
nga makaginná sù kagiak ku, ngam ari manguruk, á ari sikán yù mamanunnù kuna.
Ta aringà minay nga mamanunnù ta tolay, ngam minayà ta dabbuno tapè sikán yù
mangiyígù nira.
48 “Ngam ajjan yù mamanunnù sù ira tatolay nga manakì nikán ánna ari manguruk
sù kinagì, ta mokum ira sù pagáddekán na ággaw. Á yá ikokum da yù ubobuk ku nga
arád da kinuruk. 49 Ta aringà magubobuk megapu sù pakáwayyâ, nu ari galâ megapu sù
pakáwayyá nayù Yámà nga naddok nikán. Ta inibilin na nikán ngámin yù kagiak ku ánna
ituddù. 50 Á ammù gemma ta manotolay yù taddán nayù Yámà ta tolay ta áddè ta áddè.
Á yáyù nga kagiak ku yù ngámin nga inibilin nayù Yámà nikán.”

13

Yù Pangituddu ni Apu Kesu ta Keggá na ta Jerusalem

1 Á maddaggunin yù Piestá na panaddamád da ta pattalebák nayù daroban ni Namarò,
á ammu ni Apu Kesu ta duttálin yù ággaw nga páno na ta dabbuno, nga manoli sù Yáma
na ta lángì. Á ajjan yù ángngiddù ni Apu Kesu sù ira tatole na ta utun na dabbuno ta
áddè ngaw pamegapu na ngámin. Á yáyù nga inipasingan na yù ángngiddù na nira nga
napasigaggà ta áddè ta áddè.
2 Á ta púgágin, nakkakálálláng nga namúgák di Apu Kesu ánna yù ira tudduán na. Á
kinuríru nen ni Satanas yù nonò ni Kudas nga anâ ni Simon Iskariote, ta ipagápù na si
Apu Kesu sù ira malussaw kuna. 3 Á ammu ni Apu Kesu ta inikatalà nayù Yáma na kuna
yù pakáwayyá na ta ngámin, ánna ammu na gapay ta si Namarò yù naggapuán na ánna
labbetán na sangaw.
4 Á kabalid da kiminán, gimikkáng laguk si Apu Kesu, á inirián na yù latuk na barawási
na, á inibarakà na yù tuálliá. 5 Á inâ na yù palanggána nga piniyyán na ta danum, á

‡ **12:38** Isaya 53:1 § **12:40** Isaya 6:10

pinegapuanán na nga binaggawán yù takki nayù ira tudduán na ánna pinunatán na ira sù tuálliá nga inibarakà na.

6 Á pabbaggo ni Apu Kesu paga ta takki ra, jimikkì kâ Simon Eduru, tapè baggawán na yù takki na. Ngam nanakì si Eduru, á kinagi na kuna, "Apu, sikaw panò yù mamaggaw ta takkì?" kun na. 7 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, "Arám mu kánnámmuán yawe nga akkuák ku kunangan, ngam kánnámmuám mu sangaw," kun na. 8 Á kinagi ni Eduru kuna, "Apu, ari nakuan sikaw yù mamaggaw ta takki. Arák ku bulubugá ipabbaggaw nikaw yù takkì," kun na. Á kinagi ni Apu Kesu kuna, "Nu arát taka baggawán, ari ka mesipà nikán," kun na. 9 "Apu," kun ni Simon Eduru kuna, "nu kunniû laguk, ari lâ yù takkì yù baggawám mu, nu ari gapay yawe limâ ira ánna ulù," kun na. 10 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, "Yù tolay nga najjigukin, ari má majjigù, ngam yù lâ takki na yù mabaggawán, tapè pareku nga marenu yù baggi na. Á sikayu, napakarenuán kayin, ngam ari sikayu ngámin," kun na. 11 Ta ammu ni Apu Kesu yù tolay nga mappagápù kuna, á yáyù gapu na nga kinagi na ta ari ira ngámin yù napakarenuán.

12 Á kabalin ni Apu Kesu namaggaw ta takki ra, inâ na yù barawási na, á nanoli sù nagitubangán na. Á kinagi na nira, "Kánnámmuán naw panò yù kebalinán nayù kingnguâ nikayu? 13 Makimesturu kayu ánna makiyápu kayu nikán, á yáyù kustu, ta sikán gemma yù kukurugán nga yápu naw. 14 Á nu sikán, nga yápu naw ánna mesturu naw, yù mamaggaw ta takki naw, á sikayu gapay nakuan laguk yù makkakábaggaw ta takki naw. 15 Á inipasingak ku yawe nga kingnguâ nikayu, tapè kánnámmuán naw ta tumulù nakuan yù nonò naw, ánna párigán naw gapay yù akkuák ku. 16 Ta kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Ari makáwayyá yù aripan ánnè sù yápu na. Á kunniû gapay, ari makáwayyá yù ábbilinán ánnè sù maddok kuna. 17 Á nu kánnámmuán naw yawe nga ituddù nikayu, magayáyâ kayu laguk nu kurugan naw."

Yù Pamalappâ ni Apu Kesu sù Mappagápù kuna
Mattiu 26:20-25; Markus 14:17-21; Lukas 22:21-23

18 Á kinagi ni Apu Kesu paga, "Yawe nga kinagì nikayu, ari nga sikayu ngámin yù keyannungán na, ta ammù yù ira nga pinílì. Ngam egga yù mappagápù nikán, tapè mapalurò yù dán nga netúrâ nga kunniaw:

'Yù kapulupulù ku nga nepakkákán nikán, aggina yù mappagápù nikán.'*

19 Yáyù nga kagiak ku nikayu kunangane pángè na kesimmu na, tapè sangaw nu mesimmu, manguruk kayu nikán, ta sikán yù Mangiyígù. 20 Á kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Yù tolay nga mangalawâ sù ira nga dobak ku, kunnay ta sikán gapay yù alawatan na. Á yù tolay nga mangalawâ nikán, kunnay ta alawatan na gapay yù naddok nikán."

21 Á kabalin ni Apu Kesu nakkagi, mapábbaw yù nonò na, á kinagi na, "Kuruk yù kagiak ku nikayu. Ajjan nikayu yù mappagápù nikán," kun na. 22 Á yù ira tudduán na, nakkakálipilipay ira, ta arád da ammu nu asinni yù kagian na. 23 Á ajjan yù tádday nira nga nagitubang ta taging ni Apu Kesu. Aggina yù kuruk nga iddukan na. 24 Á inisenias ni Simon Eduru ta iyabbû na kâ Apu Kesu nu asinni yù kagian na. 25 Á yù tolay nga iddukan ni Apu Kesu, nga namerik kuna, iniyabbû na kuna. "Apu, asinni yù kagiam mu nga mappagápù nikaw?" kun na. 26 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, "Yù iddák ku ta pán nga itunnà ku ta jigu," kun na. Á pangitunnà na sù pán, iniyawâ na kâ Kudas nga anâ ni Simon Iskariote.

---

* **13:18** Salmo 41:9

27 Á pangalawâ ni Kudas sù pán, dagarágâ nga simillung si Satanas kuna. Á kinagi na
laguk ni Apu Kesu kâ Kudas, "Mabì ka lâ sù akkuám mu," kun na. 28 Á awán bulubugá sù
ira nepakkákán ta makánnámmu nu anni yù ipangapurá ni Apu Kesu kâ Kudas. 29 Á gapu
ta ammu nayù ira tudduán ni Apu Kesu ta si Kudas yù minánnangngal ta pitáka, kagian
nayù ira káruán ta nonò da ta kinagi ni Apu Kesu kuna ta umay bì gumátáng ta kanan
nga awágad da ta piestá, onu jinok na támma ta umay mangilimù sù ira magáwák. 30 Á
pakálâ ni Kudas sù pán, nallawán nga nánaw. Á gabi ngin yù páno na.

Yù Bagu nga Tunung ni Apu Kesu

31 Á kapállikuk ni Kudas nga nánaw, kinagi ni Apu Kesu, "Mepalappákin yù keparáyò,
sikán nga Kaká na ngámin na tatolay. Á meparáyaw gapay si Namarò megapu nikán. 32 Á
ta pangipalappâ ku sù keparáyo ni Namarò, ipalappâ na gapay yù keparáyò. Á dagarágâ
yù pangipalappâ na sù keparáyò," kun ni Apu Kesu.

33 "Sikayu nga makituddu nikán, sikayu yù ánâ ku," kun na gapay ni Apu Kesu. "Á
mabíkà lâ paga maggián nikayu. Á aleran nawà sangaw. Ngam kagiak ku gapay nikayu
yù kun na kinagì gangù sù ira karakalán na Kudio, ta ari kayu makángay sù angayák ku.
34 Á yáyù nga kagiak ku nikayu yù bagu nga tunung ku, ta makkaká-iddù kayu. Á kunnay
sù ángngiddù ku nikayu, kunnian gapay yù ángngiddù naw sù ira kábulun naw. 35 Ta yáyù
pakánnámmuán nayù ira ngámin na tatolay ta sikayu yù kuruk nga makituddu nikán, nu
masingad da yù pakkaká-iddù naw."

Yù Pamalappâ ni Apu Kesu sù Panájji ni Eduru kuna
Mattiu 26:31-35; Markus 14:27-31; Lukas 22:31-34

36 Á iniyabbû na laguk ni Simon Eduru kâ Apu Kesu, "Apu, sisaw angayám mu?" kun
na. Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, "Ari ka lábbì makatuttul nikán sù angayák ku
kunangane, ngam tumuttul ka galâ noka nikán," kun na. 37 Á kinagi ni Eduru kuna,
"Apu, anni má, ta aringà mepulù nikaw kunangane? Ta naparánakin, mássiki nu metapil
yù baggì megapu nikaw," kun ni Eduru. 38 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, "Naparán
ken panò nga metapil megapu nikán? Ngam kuruk galâ yawe nga kagiak ku nikaw.
Sangaw nu ari paga nagittarákkò yù manù, namillu ken nga nakkagi ta arám mà ammu,"
kun ni Apu Kesu kâ Eduru.

14

Si Apu Kesu yù Mangiyángay nittam kâ Namarò

1 Gapu ta kunnian, kinagi ni Apu Kesu paga, "Ari kayu mabbagal ta nonò naw megapu
sù kinagì. Ikatalà naw si Namarò, á ikatalà nawà gapay. 2 Ta ajjan yù kitáru nga
paggianán na tatolay sù gián ni Ammò ku. Nu ari kuruk yian, arák ku gemma nakuan
kagian nikayu. Á ek ku paránan yù paggianán naw. 3 Á kabalik ku mamarán sangaw
sù paggianán naw, manolingà saw ta et takayu apan, tapè ilabbè takayu ta balè, á
mepaggián kayu nikán. 4 Á ammu naw yù angayák ku ánna yù dálan nga makáddè tán,"
kun ni Apu Kesu.

5 Á si Tomâ, kinagi na kuna, "Apu, arám mi gemma ammu yù angayám mu. Á kunnasi
laguk pakánnámmu mi ta dálan?" kun na. 6 Á kinagi ni Apu Kesu, "Sikán yù meyárik ta
dálan nga mappángè kâ Namarò, ta sikán yù mangipakánnámmu ta kuruk, ánna sikán
yù manotolay. Awán bulubugá ta makángay kâ Ammò Namarò nu ari nga mangikatalà
nikán. 7 Nu kuruk nga ammu nawà, ammu naw gapay yù Yámà. Á kunangane, ammu
nawin yù Yámà ánna nasingan nawin," kun ni Apu Kesu.

8 Á pakaginná ni Pilippi karannian, kinagi na, “Apu, ipasingam mu nikami yù Yámam,
tapè makáppak kami laguk,” kun na. 9 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Nabayágà nga
nepulupulù nikayu, Pilippi, á arán nawà paga ammu? Yù tolay nga nakasingan nikán,
nemámmatán na gapay yù Yámà. Ngattá ta kagiam mu nikán ta ipasingak ku bì nikayu
yù Yámà? 10 Arám mu paga kurugan ta ajjanà sù Yámà, á ajjan gapay yù Yámà nikán? Á
ari nga naggapu ta urè yù ngámin nga ubobugak ku, nu ari galâ naggapu ta ure nayù
Yámà. Ta maggián yù Yámà nikán, á aggina yù mangipakuá ta ngámin nga akkuák ku.
11 Manguruk kayu laguk megapu sù kinagì nikayu nga ajjanà sù Yámà ánna ajjan gapay
yù Yámà nikán. Á mássiki nu arán naw kurugan yù kinagì nikayu, ngam kurugan naw
galâ megapu sù pinagaddátù nga makapállâ nga nasingan naw,” kun ni Apu Kesu.

12 Á kinagi ni Apu Kesu paga, “Á kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Yù
tolay nga manguruk nikán, akkuán na gapay yù kunnay sù kingnguâ. Á napakáru
paga yù makapállâ nga akkuán na ánnè sù kingnguâ, gapu ta manolingà sù Yámà. 13 Á
maguray lâ yù ipakimállà naw sù Yámà megapu ta panguruk naw nikán, á yáyù akkuák
ku tapè meparáyaw yù Yámà megapu nikán. 14 Nu ajjan yù ipakimállà naw megapu sù
pangikatalà naw nikán, yáyù akkuák ku,” kun ni Apu Kesu.

Yù Mangilin nga Ikararuá nga Mepaggián nga Mangabbák sù ira Manguruk

15 Á kinagi ni Apu Kesu, “Nu kuruk nga iddukan nawà, á tuppálan naw yù taddák ku
nikayu. 16 Á makimállakà sù Yámà, ta iyawâ na nikayu yù tanakuán nga mangabbák
nikayu, nga mepulupulù nikayu ta áddè ta áddè. 17 Aggina yù Ikararuá ni Namarò, á
ipakánnámmu na nikayu yù kuruk nga meyannung kâ Namarò. Á yù ira tatolay nga ari
manguruk, arád da málawâ gapu ta arád da ammu ánna arád da kánnámmuán. Ngam
sikayu, ammu naw, ta sigídá mepulupulù nikayu ánna maggián ta nonò naw.

18 “Á mássiki nu panawát takayu, arát takayu táttájjián nga kun na ulilá, ta manolingà
sangaw nikayu. 19 Á sangaw nu manganánnuán, arád dangà masingan nayù ira nga ari
manguruk. Ngam sikayu nga manguruk, masingan nawà. Á gapu ta sikán yù sigga-
ingángà nga manotolay, mepattolay kayu gapay nikán ta áddè ta áddè. 20 Á sangaw nu
duttál yù Ikararuá ni Namarò nikayu, yáyù nga pakánnámmuán naw ta ajjanà kâ Yámà.
Á kánnámmuán naw gapay ta netádday kayu nikán, nga kunnay ta ajjanà gapay nga
netádday nikayu. 21 Á yù tolay nga magginná sù bilik ku ánna tángngagan na yù ipakuâ
kuna, aggina yù mangiddù nikán. Á yù tolay nga mangiddù nikán, iddukan nayù Yámà.
Á sikán gapay yù mangiddù kuna, á ipakánnámmù kuna yù ngámin nga meyannung
nikán,” kun ni Apu Kesu.

22 Á si Kudas nga tanakuán, nga ari MagIskariote, iniyabbû na laguk kâ Apu Kesu,
“Apu, ngattá, ta sikami yù pangipalappátám mu sù nonò mu, ngam ari sù ira ngámin
nga tatolay?” kun na. 23 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Yù tolay nga mangiddù
nikán, tuppálan na yù bilik ku. Á aggina yù iddukan nayù Yámà. Á sikami kâ Yámà yù
umay makipaggián kuna. 24 Ngam yù tolay nga ari mangiddù nikán, arán na tuppálan
yù bilik ku. Á yù bilik ku nga ginnán naw, ari nga sikán yù paggapuán na nu ari galâ nga
naggapu sù Yámà nga naddok nikán.

25 “Á kagiak ku nikayu ngámin danniaw ta keggâ paga nikayu. 26 Ngam doban na
sangaw nayù Yámà yù Mangilin nga Ikararuá nga umay nikayu nga pannakabaggì nga
mangabbák nikayu. Á aggina yù mangituddu nikayu sù ngámin nga napiá ánna ipanonò
na gapay nikayu yù ngámin nga kinagì nikayu.

27 “Á gapu ta panawát takayu sangaw, ibattáng ku nikayu yù ággimammà ku nga
maggapu sù nonò ku. Á yù ággimammà ku nga iyawâ ku nikayu, awán ta kárik piá na

sawe dabbuno. Ari kayu laguk mabburung, ánna ari kayu maganássing. 28 Naginná
nawin yù kinagì gangù nikayu, nga mánawakin, á manolingà sangaw nikayu. Nu kuruk
nga iddukan nawà, magayáyâ kayu laguk, gapu ta umayà sù Yámà, á makáwayyá yù
Yámà ánnè nikán. 29 Á kinagikin yù pánò nikayu lage na kesimmu na, tapè sangaw
nu mesimmu ngin, manguruk kayu laguk. 30 Á aringakin mabbayák nga makiubobuk
nikayu, ta umay sangaw yù mammaguray sù ira narákè ta dabbuno. Awán gemma ta
awayyá na nga mammaguray nikán. 31 Ngam meyanugù yù akkuán na, tapè ipasingak
ku ta ngámin nga tolay ta iddukak ku yù Yámà, ánna tuppálak ku ngámin yù ipakuá na
nikán," kun ni Apu Kesu nira. Á kabalin na nakkagi karannian, kinagi na nira, "Arà!
Gumikkáng kayu laguk, ta mánaw ittamin," kun na.

15

Yù Keyarigán ni Apu Kesu yù Nemulá nga Úbas

1 Á nagángngarigán si Apu Kesu, á kinagi na sù ira tudduán na, "Sikán yù meyárik sù
napiá nga nemulá nga úbas,* á meyárik yù Yámà ta manaron sù nemulá. 2 Á tappángan
na yù ira pangapangá na nga ari mabbungá, ánna pakarenuán na yù ira pangapangá na
nga mabbungá, tapè mapakáru yù bungá ra. 3 Á kunnay gapay nikayu, ta napakarenuán
kayin megapu sù kuruk nga bilin nga inipakánnámmù nikayu. 4 Maggián kayu laguk nga
mepattatádday nikán, á maggiánà gapay nga mepattatádday nikayu. Á ta ángngarigán, nu
ari maggián yù pangá nayù nemulá sù pun na, ari gemma makapabbungá. Á kunnay
gapay nikayu, tanu arán nawà ikatalà nga mangabbák nikayu, arán naw makuá yù
napiá nga ipakuâ nikayu.

5 "Sikán yù kun na pun na úbas nga nemulá, á sikayu yù kun na pangapangá na. Á
nu napasigaggà yù ángngikatalà naw nikán, maggiánà nikayu nga mangabbák, á aru yù
napiá nga akkuán naw. Ngam nu mesinná kayu nikán, awán bulubugá ta makuá naw
nga napiá. 6 Á yù tolay nga ari maggián nikán, meyárik ta pangá nga natappáng. Á yù ira
pangapangá nga natappáng, monnuk ira nga metabbà ta api nga matuggi.

7 "Ngam sikayu, nu napasigaggà yù ángngikatalà naw nikán ánna nepittà ta nonò
naw yù bilik ku, á maguray lâ yù ipakimállà naw kâ Yámà, yáyù mapalurò megapu
nikayu. 8 Á ta kunnian, meparáyaw yù Yámà megapu sù aru nga napiá nga akka-akkuán
naw, ánna mepasingan ta kuruk nga sikayu yù makituddu nikán. 9 Iddukat takayu. Á
kunnay sù ángngiddù nayù Yámà nikán, kunniû gapay yù ángngiddù ku nikayu. Arán
nawà laguk ikalurâ. Maggián kayu galâ nikán, nga mesipà sù ángngiddù ku nikayu.
10 Nu kurukurugan naw yù itaddák ku nikayu, mesipà kayu sù ángngiddù ku nikayu. Á
kunnian gapay nikán, ta kurukurugak ku yù kagian nayù Yámà nikán, ánna mesipakà
sù ángngiddù na nikán. 11 Á kagiak ku danniawe nikayu, tapè mepagayáyâ kayu nikán
ánna mepallà yù ággayáyâ naw nga awán kárik piá na. 12 Á yawe yù itaddák ku nikayu,
ta makkaká-iddù kayu ta kunnay sù ángngiddù ku nikayu.

13 "Nu mabbaluntáriu yù tolay nga mangitapil sù baggi na megapu sù ira kopun na,
awán ta nepallà nga ángngiddù ánnè sawe. 14 Á sikayu yù kopuk ku nu tuppálan naw yù
itaddák ku nikayu. 15 Arát takayin laguk ingágan ta aripak ku, gapu ta arán na gemma
ammu nayù aripan yù akkuán nayù yápu na. Ingágat takayin ta kopuk ku, gapu ta
inipakánnámmù nikayu yù ngámin nga kinagi nayù Yámà nikán. 16 Á ari sikayu yù nappíli
nikán, nu ari galâ ta sikán yù nappíli nikayu. Sinullà takayu tapè umay kayu mamalurò
sù aru nga napiá nga ipakuâ nikayu, ánna mannanáyun yù napiá nga akka-akkuán naw.

* **15:1** Yù ira ginaká ni Israel yù meyárik ta úbas nga inimulá ni Namarò. Innam mu Salmo 80:8-18; Isaya 5:1-2, 7

Á yáyù nga maguray lâ yù kiddawan naw sù Yámà ta pannakabaggì, yáyù iyawâ na nikayu. 17 Á yaw itaddák ku nikayu, ta makkaká-iddù kayu."

Malussaw yù ira ari Manguruk sù ira Manguruk kâ Apu Kesu

18 Á kinagi ni Apu Kesu, "Ari kayu mapállâ nu malussaw nikayu yù ira tatolay nga ari manguruk nikán, ta ammu naw gemma ta sikán yù kegapuánán nayù kalusso ra nikayu. 19 Á ta ángngarigán nu naggigittá yù nonò naw ta nonò da, ayatad da kayu nakuan. Ngam ari ngin negittá yù nonò naw ta nonò da, gapu ta piníli takayu ta manguruk nikán, á yáyù nga ikalusso ra kayu. 20 Manonò naw yù kinagì nikayu, nga ari notun yù aripan ánnè sù yápu na. Nu jinigirigâ dangà, nga Yápu naw, jigirigátad da kayu gapay sangaw. Nu sinángngák da yù kinagì nira, tángngagad da gapay yù kagian naw. 21 Á ikalusso ra kayu ánna jigirigátad da kayu, gapu ta pangikatalà naw nikán, ta arád da garè ammu yù naddok nikán.

22 "Á nu aringà nakuan minay saw nga umay mangituddu nira, awán ira nakuan ta liwâ. Ngam minayà gemma nangituddu nira, á ari ira manguruk. Á yáyù nga ari ira makalillì sù ikáru ra nga liwâ. 23 Á yù tolay nga malussaw nikán, ikalusso na gapay yù Yámà. 24 Nu arák ku nakuan pinagaddátu ta arubáng da yù makapállâ nga arán na makuá na tanakuán nga tolay, awán ira nakuan ta liwâ. Ngam nasingad da yù akka-akkuák ku, á ikalusso ra kami kâ Yámà. 25 Á nesimmu yaw, tapè mapalurò yù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò nga kunniawe:
'Ikalusso rangà, nga awán ta gapu na.'† "

26 "Á dobak ku sangaw ta umay saw nikayu yù Mangabbák nga maggapu kâ Yámà. Aggina yù Mangilin nga Ikararuá, nga mangipakánnámmu ta ngámin nga kuruk nga meyannung kâ Namarò, á ipakánnámmu na yù meyannung nikán. 27 Á sikayu gapay yù makkagi ta kuruk nga meyannung nikán, gapu ta sikayu yù mepulupulù nikán áddè ngaw pamegapu na pangituddù," kun ni Apu Kesu.

16

1 Á kinagi na paga ni Apu Kesu sù ira tudduán na, "Kinagì nikayu ngámin danniaw nga panigirigâ da nikayu nayù ira nga ari manguruk, tapè arán naw likuránán yù ángngikatalà naw nikán, mássiki nu anni yù mesimmu sangaw nikayu. 2 Ta yù ira kábulun naw nga Kudio nga manangngal sù tunung, papanáwad da kayu sangaw ta kapilliá ra, á arád da kayu patallungan. Á nu ajjan yù mamapátay nikayu, kagian na ta arán na liwâ, nu ari galâ ta passerbi na kâ Namarò. 3 Á kunnian yù akkuád da nikayu, gapu ta arád da ammu yù Yámà. Á sikán, arád dangà ammu gapay. 4 Á kagiak ku danniaw nikayu kunangan, tapè sangaw nu duttál yù panigirigâ da nikayu, manonò naw laguk yù kinagì nga meyannung sù akkuád da.

Yù Tarabáku nayù Mangilin nga Ikararuá

"Arák ku ngaw kinagi nikayu, gapu ta ajjanà paga nikayu. 5 Ngam mánawakin sangaw, á manolingà sù Yámà nga naddok nikán. Á awán nikayu ta mangiyabbû nu sisaw angayák ku. 6 Ta nakalò yù daddam naw gapu ta kinagì nikayu yù pánò. 7 Á kuruk yù kagiak ku nikayu, ta mammapiá yù ággián naw nu panawát takayu. Ta nu arát takayu nakuan panawán, ari nakuan umay yù Ikararuá ni Namarò nga mangabbák nikayu. Ngam nu mánawà sangaw nikayu, dobak ku laguk yù Mangilin nga Ikararuá ta umay maggián nga mangabbák nikayu.

8 "Á tappì nayù Mangilin nga Ikararuá saw nikayu, ipakánnámmu na sù ira tatolay ta dabbuno yù meyannung ta liwâ da. Á ipakánnámmu na yù meyannung sù kuruk nga

† **15:25** Salmo 35:19; 69:4

matunung, ánna yù meyannung ta pangukum ni Namarò sù ira nga ari manguruk. 9 Á
gapu ta pangituddu nayù Ikararuá ta meyannung ta liwâ da, á yáyù nga kánnámmuád
da ta yá pakaliwâ da kâ Namarò yù panakì da nikán, ta arád dangà ikatalà. 10 Á ta
meyannung ta katunungán, ipakánnámmu nayù Ikararuá gapay ta sikán yù matunung,
gapu ta pinalurò ku ngámin yù inipakuá nayù Yámà nikán, á mánawakin nga umay sù
Yámà, á arán nawà masingan. 11 Á ipakánnámmu na gapay yù meyannung ta pangukum
ni Namarò sù ira nga ari manguruk nikán, gapu ta dán nga naparán yù ángngukum ni
Namarò kâ Satanas, nga mammaguray sù ira nga ari manguruk nikán ta dabbuno.

12 "Á ajjan paga aru nga arák ku makagi, gapu ta arán naw paga kánnámmuán. 13 Ngam
sangaw nu umay saw yù Ikararuá ni Namarò, ituddu na nikayu yù ngámin nga kuruk. Á
ari yù ure na lápay yù paggapuán nayù ipakánnámmu na, ta ipakánnámmu na lâ yù kuruk
nga maginná na kâ Namarò. Á ipalappâ na gapay nikayu yù duttál noka. 14 Á aggina yù
mangiparáyaw nikán, gapu ta ipakánnámmu na nikayu yù kuruk nga maggapu nikán.
15 Ta kukuâ ngámin yù kukuá nayù Yámà. Á yáyù nga kinagì nikayu ta ipakánnámmu na
nikayu yù kuruk nga maggapu nikán," kun ni Apu Kesu.

Yù ira Maraddam nga Mabbáli ta Magayáyâ Sangaw

16 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Sangaw, á arán nawà masingan. Á ari mabayák, á
masingan nawà má," kun na. 17 Á nakkaká-ubobuk yù ira káruán nga tudduán na, á
kinagi ra, "Anni yawe nga kagian na nittam, nga arát tam sangaw masingan, á ari
mabayák, á masingat tam má? Á yù kinagi na paga, nga 'Manolingà sù Yámà'? 18 Anni
panò yù kebalinán nayù kinagi na nittam, nga 'sangaw' ánna 'ari mabayák'? Arát tam
kánnámmuán yù kagian na," kud da.

19 Á ammu ni Apu Kesu yù ikáyâ da nga iyabbû nakuan kuna, á yáyù nga kinagi
na nira, "Yawe panò yù ikáyâ naw nga iyabbû nikán, nu anni yù kebalinán nayù
kinagì gangù, nga 'Sangaw, á arán nawà masingan, á ari mabayák, á masingan nawà
má sangaw'? 20 Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Sangaw nu arán nawà
masingan, makkulukulè kayu, ta nerallà yù daddam naw. Ngam yù ira nga ari
manguruk nikán, magayáyâ ira. Á mepallà yù daddam naw. Ngam mapatalián yù
daddam naw ta pagayáyâ naw, sangaw nu masingan nawà má. 21 Á yá keyarigán naw
yù babay nga maganâ, nga mabagal sù jigâ na ta paganâ na. Ngam ta pallawán nayù
abbing, arán nen manonò yù jigâ na gapu ta ayâ na sù anâ na. 22 Á kunnay gapay nikayu,
ta nakalò yù daddam naw sangaw. Ngam masingat takayu má sangaw, á mepallà yù
pagayáyâ naw, á awán ta makári ta pagayáyâ naw.

23 "Á sangaw nu duttál yù ággaw nga pakkakásingat tam má, aringin sikán yù pakkid-
dawán naw, nu ari galâ yù Yámà. Á kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu,
makkiddaw kayu ta pannakabaggì, á maguray lâ yù kiddawan naw sù Yámà, yáyù iyawâ
na nikayu megapu sù pangikatalà naw nikán. 24 Á ta áddè kunangan, ari kayu paga
minay nga pannakabaggì nga makkiddaw sù Yámà. Makkiddaw kayu laguk megapu
sù pangikatalà naw nikán, tapè málawâ naw, ánna mepallà yù pagayáyâ naw," kun ni
Apu Kesu.

Yù Pangappù ni Apu Kesu kâ Satanas

25 Á kinagi ni Apu Kesu paga nira, "Pangituddù nikayu, yá ángngituddù nikayu yù
pagángngarigán. Ngam sangaw arák ku iyángngarigán yù kagiak ku, ngam ibukalák
ku nikayu nga daretiu yù meyannung sù Yámà. 26 Á dattál nayù ággaw, ari ngin
sikán yù makimállà sù Yámà megapu nikayu, nu ari galâ sikayu nga pannakabaggì yù
makkiddaw sù Yámà. 27 Ta ayatan na kayu lággapay nayù Yámà, gapu ta ayatan nawà

ánna kurugan naw ta sikán yù naggapu kuna. 28 Á si Namarò nga Yámà yù naggapuák ku, á minayà sawe dabbuno. Á mánawakin sangaw ta dabbuno nga manoli sù Yámà."

29 Á pakaginná ra sù kinagi ni Apu Kesu, nga umayin sù Yámà na, kinagi nayù ira tudduán na, "Á kánnámmuám mi ngin yù kagiam mu, ta malitáwin, gapu ta arám min iniyángngarigán. 30 Á ammu mi ngin ta sikaw yù makánnámmu ta ngámin. Á mássiki nu awán ta mangiyabbû nikaw, ammum yù ajjan ta nonò mi. Á yáyù nga manguruk kami ngin ta sikaw yù naggapu kâ Namarò," kud da kuna.

31 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, "Kuruk panò nga manguruk kayin? 32 Duttál sangaw yù oras, á makkáttuay kayu nga mallalabbè ta bale naw, á sikán lâ mabattáng. Ngam aringà maguroray, ta ajjan lâ nikán yù Yámà. 33 Á kinagì yaw nikayu, tapè magimammà yù nonò naw megapu sù ketádde naw nikán. Ta keggá naw ta dabbuno, marigirigâ kayu. Pataggatan naw lâ yù nonò naw, ta ippù kin si Satanas, nga pakiyápuán nayù ira nga ari manguruk nikán."

17

Yù Pakimállà ni Apu Kesu megapu sù ira nga Manguruk kuna

1 Á ta kabalin ni Apu Kesu nagubobuk karannian, nattánguk ta lángì, á nakimállà kâ Namarò, á kinagi na, "Ammò, jimittálin yù ággò. Iparáyom laguk yù Anâ mu, tapè iparáyo taka gapay. 2 Ta iniyawâ mu nikán yù pakáwayyâ sù tolay, tapè iyawâ ku sù ira ngámin nga tatolè yù áttole ra nga awán ta áddè na. 3 Á yawe yù áttole ra nga awán ta áddè na, ta pakánnámmuád da ta kuruk nga sikaw si Namarò nga tátt**á**dday, ánna sikán yù MakKiristu, nga jinok mu ta dabbuno. 4 Á meparáyaw ka sawe dabbuno megapu nikán, ta sinuppál kin ngámin yù inipakuám nikán. 5 Ammò, ipotum mà bì laguk ta arubáng mu, tapè metoli nikán yù dalingáráng nayù keparáyò, nga ajjan ngaw nikán sù keggâ paga nikaw lage na kaparò na dabbuno.

6 "Sikaw yù inipakánnámmù sù ira tatolay ta dabbuno nga iniyawâ mu nikán. Tatolem ira gemma, á iniyawâ mu ira nikán, á kinuruk da yù bilim mu. 7 Á nánnámmuád da ta sikaw yù paggapuán nayù ngámin nga kingnguâ. 8 Ta inituddù nira yù ngámin nga bilim mu nikán, á kinuruk da. Á ammu ra ta kuruk nga sikaw yù naggapuák ku ánna sikaw yù naddok nikán.

9 "Á Ammò ku, aggira yù ipakimállà ku. Arák ku ipakimállà yù ira ngámin ta dabbuno, nu ari galâ yù ira nga iniyawâ mu nga mangikatalà nikán, ta tatolem ira gemma. 10 Ngámin yù ira tatolè, tatolem ira gemma, ánna ngámin nga kukuám, kukuâ ira gapay. Á meparáyawà megapu nira.

11 "Á mánawà sangaw ta dabbuno, nga umay nikaw. Ngam mabattáng paga ta dabbuno yù ira tatolay nga iniyawâ mu nikán, gapu ta lubbekakin nikaw. Ammò nga Mangilin, ásigurám mu yù ira tatolè nga iniyawâ mu nikán, megapu sù pakáwayyám ta ngámin, tapè maggigittá yù nonò da nga kunnay ta nonò ta. 12 Á ta keggâ paga nira, sikán yù pannakabaggim nga manaron nira. Inásigurák ku yù ira ngámin nga iniyawâ mu nikán, tapè awán ta magawáwán nira, ngam yù tádday lâ, tapè mattuppál yù dán nga netúrâ nga bilim mu.

13 "Á lubbekakin nikaw, Ammò. Ngam kagiak ku yawe ta keggâ paga nira, tapè maginná ra ánna mesipà ira sù pagayáyâ ku. 14 Inikatalà ku nira yù bilim mu, á manguruk iren. Á yáyù nga aggira yù ikalusso nayù ira nga ari manguruk, gapu ta kunnay nikán, ari ira mepulù sù ira nga ari manguruk.

15 "Á yawe lâ ipakimállà ku nikaw, ta arám mu ira ipánaw ta dabbuno, ngam taronám mu ira, tapè arán na ira melogò ni Satanas. 16 Ta aggira yù kunnay nikán nga ari gemma

mepulù sù ira nga ari manguruk, ta ari negittá yù nonò da. 17 Pakarenuám mu laguk
yù nonò da megapu sù bilim mu, tapè mabbáli ira ta tatolem nga mangilin. Ta kuruk
gemma yù bilim mu. 18 Á kunnay ta paddok mu nikán ta umay sù ira tatolay ta dabbuno,
dobak ku ira ta umay ira ta ngámin nga lugár, tapè ipakánnámmu ra yù bilim mu sù ira
nga ari paga nakaginná. 19 Á gapu ta ángngiddù ku nira, itulù ku yù baggì nikaw, nga
metapil megapu nira, tapè mabbáli ira ta tatolem megapu sù bilim mu," kun ni Apu Kesu
sù Yáma na.
20 "Á ari lâ yawe ira yù ipakimállà ku, Ammò, nu ari gapay yù ira ngámin nga
manguruk nikán noka megapu sù pangituddu ra. 21 Á yá ipakimállà ku, Ammò, ta
naggigittá ngámin yù nonò da, nga kunnay nitta nga naggigittá yù nonò ta, tapè mesipà
ira nitta. Á yáyù ipakimállà ku, tapè kurugan nayù ira tatolay ta dabbuno ta sikaw
yù naddok nikán. 22 Á iniparáyò ira gapay nga kunnay sù pangiparáyom nikán, tapè
mepaggittá yù nonò da nga kunnay ta naggittá nga nonò ta. 23 Á ajjanà nira, nga
kunnay ta ajjan ka nikán, tapè kuruk nga napiá yù áttatádde na nonò da. Á ta kunnian,
kánnámmuán nayù ira nga ari manguruk ta sikaw yù naddok nikán, ánna ammu ra ta
iddukam mu yù ira nga mangikatalà nikán ta kunnay ta ángngiddù mu nikán," kun na.
24 "Ammò, iniyawâ mu nikán ta tatolè yù ira nga manguruk nikán. Á ikáyâ ku ta
mesipà ira gapay noka nikán ta paggianák ku ta lángì, tapè masingad da yù keparáyò
ánna yù dalingáráng ku nga iniyawâ mu nikán sù arán na paga kaparò na dabbuno
megapu sù ángngiddù mu nikán. 25 Ammò, napiá yù nonò mu nga awán kárik piá na.
Á yù ira tatolay nga ari manguruk, arád da ka ammu. Ngam sikán, ammu taka. Á yù
ira tatolè nga iniyawâ mu nikán, ammu ra ta sikaw yù naddok nikán. 26 Á sikaw yù
inipakánnámmù nira, á aringà mattukkâ nga mangipakánnámmu nikaw, tapè maggiánà
nira ánna makkaká-iddù ira. Á kunnay sù ángngiddù mu nikán, kunnian gapay yù
ángngiddù da sù ira kábulud da."

18

Yù Paggápù da kâ Apu Kesu
Mattiu 26:47-56; Markus 14:43-50; Lukas 22:47-53

1 Á kabalin ni Apu Kesu nakimállà sù Yáma na, nánaw di Apu Kesu ánna yù ira tudduán
na ta Jerusalem. Á minay ira sù kamulán ta dammáng na danum na Kidron. 2 Á si Kudas,
nga nabbalin ta mappagápù kâ Apu Kesu, ammu na gapay yawe lugár nga angayád da, ta
yáyù ággangayád da kári Apu Kesu. 3 Á inipulù ni Kudas yù ira tangapangan nga suddálu
ánna yù ira magguárdiá nga jinok nayù ira kátannangán nga pári ánna yù ira Parisio. Á
minay ira nga konsu ármas ánna tulu sù giád di Apu Kesu.
4 Á pakáranni nayù ira nagármas sù giád di Apu Kesu ta kamulán, á mássiki nu ammu
ni Apu Kesu yù mesimmu kuna sangaw, en na ira jinápun. "Asinni aleran naw?" kun na
nira. 5 Á simibbák ira, á kinagi ra, "Si Kesu nga taga Nasaret," kud da. "Sikán yaw," kun
ni Apu Kesu nira. Á ajjan nga nepulù nira si Kudas, nga mangituddu kâ Apu Kesu nira.
6 Á pakkagi ni Apu Kesu nira, "Sikán yaw," á nassanuk ira, á natombá ira. 7 Á pidduá ni
Apu Kesu nangiyabbû nira, á kinagi na, "Asinni aleran naw?" kun na. "Si Kesu nga taga
Nasaret," kud da má. 8 Simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, "Sikán, kuk ku pá gangù. Á nu
sikán lâ aleran naw, paguráyán naw yawe ira kábuluk ku, tapè mánaw ira," kun na. 9 Yáyù
kinagi na tapè mapalurò yù ngaw kinagi na sù Yáma na, nga kun na, "Yù ira tatolay nga
iniyawâ mu nikán, awánà bulubugá ta máwáwán nira."
10 Á ajjan kâ Simon Eduru yù badáng na nga konsu alák. Á inásù na, á kittak na yù
talingá nayù aripan nayù kotunán na pári, á nalasápán yù jiwanán nga talingá na. Á si

Malkus yù ngágan nayù aripan. 11 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu kâ Eduru, “Iyalák mu
yù badáng mu. Kagiam mu panò ta arák ku meyangngà yù jigâ ku nga sinullà nayù Yámà
nikán?” kun na.

Iyarubáng da si Apu Kesu kâ Annas

12 Á yù ira suddálu ánna yù kapatás da, ánna yù ira magguárdiá, ginápù da laguk si Apu
Kesu, á bináluk da. 13 Á napolu iniyánge ra kâ Annas, nga katugángán ni Kayapas nga
kotunán na pári tán nga dagun. 14 Si Kayapas yù nanabarang sù ira Kudio ta más napiá
nu metapil yù tádday nga tolay megapu sù ira ngámin nga tatolay.*

Yù Panájji ni Eduru kâ Apu Kesu
Mattiu 26:69-70; Markus 14:66-68; Lukas 22:55-57

15 Á paggápù da kâ Apu Kesu, ajjan yù ira duá nga sinudduán ni Apu Kesu, di Simon
Eduru ánna yù tádday paga nga siminuttul nira ta pangituluk da kuna sù kotunán na pári.
Á yù kabbulun ni Eduru, ammu na yù kotunán na pári, á yáyù nga nepulù kâ Apu Kesu
nga simillung sù nálitukán nga námmuák na bale na pári. 16 Ngam naggián lâ si Eduru ta
puertá nayù alitù. Á minay laguk yù kabbulun na nga nakkagi sù babay nga manaron
ta puertá, ta patallungan na gapay si Eduru ta námmuák nayù balay.
17 Tallung ni Eduru, iniyabbû nayù babay kuna, “Ari gapay sikaw yù tádday nga
makituddu sù tolay nga ginápù da?” kun na. “Ari sikán,” kun ni Eduru. 18 Á gapu
ta malummin yù gabi, nappagaddul yù ira aripan ánna yù ira magguárdiá ta bága, á
nanáddak ira nga naggirínu. Á nepaggirínu gapay si Eduru nira.

Yù Pamestigá nayù Kotunán na Pári kâ Apu Kesu
Mattiu 26:59-66; Markus 14:55-64; Lukas 22:66-71

19 Á paggirínu ni Eduru ta námmuák, ajjan ta balay yù kotunán na pári, á binestigá
na si Apu Kesu ta meyannung sù ira sinudduán na ánna yù meyannung sù ituddu
na. 20 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na kuna, “Sinudduák ku yù ira tatolay ta
arubáng na tangapáddabbunán, sù ira kapilliá ra ánna sù mangilin nga kapilliá, nga
paggagammungán na ngámin na Kudio, á awán bulubugá ta inilímak ku. 21 Ngattá, ta
sikán yù pangiyabbutám mu? Iyabbû mu lâ sù ira tatolay nga nakaginná sù inituddù, ta
ammu ra gemma yù kinagì nira,” kun na.
22 Pakkagi na karannian, á lippák nayù tádday nga magguárdiá si Apu Kesu. Á kinagi
nayù magguárdiá kuna, “Ngattá, ta kunnian ákkitabbák mu sù kotunán na pári?” kun na.
23 Á simibbák si Apu Kesu sù magguárdiá, á kinagi na, “Nu nakaliwaták ku nakuan yù
ákkitabbák ku kuna, kagiam mu yù liwâ ku. Ngam nu kuruk yù kinagì, ngattá, ta lippák
mà?” kun na. 24 Á yáyù nga nipabáluk ni Annas si Apu Kesu, á inipeyánge na laguk kâ
Kayapas, nga kamotungán na pári.

Yù Pillu nga Panájji ni Eduru kâ Apu Kesu
Mattiu 26:71-75; Markus 14:69-72; Lukas 22:58-62

25 Á nepattáddak lâ paga si Simon Eduru nga mepaggirínu nira. Á kinagi ra kuna,
“Ari sikaw gapay yù tádday nga tudduán na?” kud da. “Ari sikán,” kun ni Eduru. 26 Á
ajjan yù tádday nga aripan nayù pári, nga kanakanáyun nayù tolay nga kittak ni Eduru,
á iniyabbû na kâ Eduru, “Ari sikaw yù nasingak ku gangù nga kabbulun na túrin ta
kamulán?” kun na. 27 Á nilímak na má ni Eduru. “Ari,” kun na. Á dagarágâ nagittarákkò
yù manù.

Yù Pamestigá ni Gubinador Pilatto kâ Apu Kesu
Mattiu 27:1-2, 11-14; Markus 15:1-5; Lukas 23:1-5

* **18:14** Kuan 11:49-50

28 Á ta alippánnawák, lage na lussáng yù bilák, inipáno ra si Apu Kesu ta palásiu ni
Kayapas, á ed da iniyángay sù palásiu nayù gubinador nga taga Roma. Ngam yù ira Kudio
nga nangiyángay kuna, ari ira simillung sù palásiu, ta nu tullung ira nakuan sù bale na
ari Kudio, á ari ira meyanugù nga kumán sù Piestá na panaddamád da ta pattalebák
nayù daroban ni Namarò, gapu ta mebiláng ira ta marapingán. 29 Á yáyù nga nallawán
si Gubinador Pilatto nira, á iniyabbû na sù ira Kudio, "Anni ipangikeká naw sawe tolay?"
kun na. 30 Á simibbák ira, á kinagi ra kuna, "Nu awán ta liwâ na, arám mi nakuan ikeká
nikaw," kud da.

31 Á kinagi ni Gubinador Pilatto nira, "Apan naw laguk, ta sikayu mabbestigá kuna
ta meyannung sù tunung na Kudio," kun na. Á kinagi nayù ira Kudio kuna, "Awán ta
awayyá mi nga mamagikáru kuna ta patay, ta sikayu lâ nga taga Roma yù makáwayyá
nga mamagikáru ta tolay ta pate na ta kurù," kud da. 32 Á nesimmu yaw, tapè mattuppál
yù kinagi ni Apu Kesu nga meyannung sù ámmapáte ra kuna.

33 Á simillung si Pilatto laguk sù palásiu na, á inipágál na si Apu Kesu, á iniyabbû na
kuna, "Sikaw panò yù patul nayù ira Kudio?" kun na. 34 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi
na, "Asinni nakaginnám mu? Naggapu panò ta nonò mu, onu egga panò yù nakkagi
nikaw?" kun na. 35 Á simibbák si Pilatto, á kinagi na, "Kudiongà panò? Yù ira ikáttolem
nga Kudio ánna yù ira kátannangán nga pári yù mangikeká nikaw. Anni panò kingnguám
nga ipangikeká ra nikaw?" kun na. 36 Simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, "Tanakuán yù
pammagurayák ku, nga ari saw dabbuno. Nu saw dabbuno nakuan yù pammagurayák
ku, makigerrá nakuan yù ira tatolè, tapè arád dangà magápù nayù ira Kudio. Ngam ari
saw dabbuno yù pammagurayák ku," kun na.

37 Á kinagi ni Pilatto kuna, "Á kuruk nga patul ka lagugam?" kun na. Á simibbák si Apu
Kesu, á kinagi na, "Sikaw yù nakkagi ta patulà. Á yawe inikeyanâ ku ta dabbuno, tapè
ituddù yù meyannung sù kuruk. Á yù ira tatolay nga makánnámmu sù kuruk, magginná
ira sù kagiak ku," kun na. 38 Á kinagi ni Pilatto kuna, "Anni panò yù kuruk?" kun na.

Kabalin na nagubobuk karanniaw, minay si Pilatto sù gián nayù ira Kudio ta lawán,
á kinagi na nira, "Awán bulubugá ta ammù nga liwâ na," kun na. 39 "Ngam ajjan
yù kustombare naw nga palubbángak ku yù tádday nga nebáluk megapu sù piestá na
panaddamán naw ta pattalebák nayù daroban. Gustu naw ta palubbángak ku yawe Patul
na Kudio?" kun ni Pilatto nira. 40 Ngam nagagga-aggay ira, á kinagi ra, "Ari yawe tolay,
ngam si Barabas yù palubbángam mu," kud da. Á tulisán si Barabas.

19

Karagatán ni Pilatto nga Mamalubbáng kâ Apu Kesu
Mattiu 27:15-31; Markus 15:6-20; Lukas 23:13-25

1 Á gapu ta piníli nayù ira Kudio si Barabas ta mapalubbáng, yáyù inipapaligà na laguk
ni Gubinador Pilatto si Apu Kesu. 2 Á yù ira suddálu, nilubik da yù sî nga pidde ra ta kun
na kuroná, nga pine ra sù ulu na. Á binarawasiád da ta ujjojjin nga kun na barawási na
patul. 3 Á jimikkì ira kuna, á inuyoyungád da. Kinagi ra kuna, "Maráyaw ka, sikaw nga
patul na Kudio!" kud da. Á lippilippák da.

4 Á minay laguk si Pilatto ta lawán sù ira Kudio, ta en na má kinagi nira, "Iyarubáng
ku nikayu, tapè kánnámmuán naw ta awán ta ammù nga liwâ na," kun na. 5 Á yáyù nga
nallawán si Apu Kesu nga neyarubáng nira, nga nakuronán paga ta sî ánna nabbarawási
ta ujjojjin nga kun na patul. Á kinagi ni Pilatto nira, "Ye! Innan nawè yawe tolay!" kun
na.

6 Á yù ira kátannangán nga pári na Kudio ánna yù ira magguárdiá sù mangilin nga
kapilliá, pakasingad da kâ Apu Kesu, nga napaligà ánna nakuronán ta sî, nagagga-aggay
ira, á kinagi ra, “Papatáyam mu! Ipepátà mu ta kurù!” kud da. Á kinagi ni Pilatto nira,
“Apan naw laguk, ta sikayu lággapay mangipátà kuna, ta awán ta ammù nga liwâ na,”
kun na. 7 Á simibbák yù ira Kudio, á kinagi ra kâ Pilatto, “Ajjan yù tunung na Kudio nga
makkagi ta mepángngà nu mapagikáru ta patay yawe tolay, gapu ta pabbalinan na ta
dios yù baggi na, ta kinagi na ta aggina yù Anâ ni Namarò,” kud da.
8 Pakaginná ni Pilatto sù kinagi ra nga meyannung kâ Apu Kesu, nga aggina yù Anâ
ni Namarò, nakalò yù assing ni Pilatto. 9 Á simillung sù palásiu na, á iniyabbû na kâ
Apu Kesu, “Naggapuám mu?” kun na. Ngam arán na bulubugá ni Apu Kesu sinabbák.
10 Á kinagi ni Pilatto kuna, “Ngattá, ta arám mà tabbagan?” kun na. “Arám mu panò
ammu ta egga yù pakáwayyâ nga mamalubbáng nikaw? Á egga gapay yù pakáwayyâ nga
mangipepátà nikaw ta kurù,” kun ni Pilatto. 11 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na kuna,
“Awán nakuan ta pakáwayyám nikán nu arán na iniyawâ ni Namarò nikaw. Á yáyù nga
narámmà yù liwâ nayù mangikeká nikán ta arubáng mu ánnè sù liwâ mu,” kun ni Apu
Kesu.
12 Pakaginná ni Pilatto sù kinagi ni Apu Kesu, á nappanà yù pakkaragâ na nga
mamalubbáng kuna. Ngam yù ira Kudio, pine ra má nagagga-aggay, á kinagi ra,
“Nu palubbángam mu yawe tolay, arán na ka kopun ni Patul Sisar.* Ta kinagi nayù
tolay ta aggina yù patul, á yáyù nga kontarán na si Patul Sisar nga patul tam,” kud
da. 13 Pakaginná ni Pilatto karannian, pinalawán na má si Apu Kesu. Á minay si
Pilatto nagitubang sù ággitubangán na kues. Naratagán ta batu nga nalínis yù gián nayù
ággitubangán na, nga Gabbata yù ngágan na ta ággubobuk nga Kebru.
14 Á pagitubang ni Pilatto nga mamestigá kâ Apu Kesu, mággè tangngá na ággawin, nga
ággaw nayù papparán nayù ira Kudio ta piestá ra. Á kinagi ni Pilatto nira, “Innan nawè
yawe patul naw!” kun na. 15 Á nagagga-aggay yù ira Kudio, á kinagi ra, “Ipepánom!
Ipapátem! Ipepátà mu ta kurù!” kud da. Á kinagi ni Pilatto nira, “Yawe yù patul naw!
Ngattá, ta ipepátà ku nakuan ta kurù yù patul naw?” kun na. Á simibbák yù ira kotunán
nga pári, á kinagi ra, “Awán ta patul mi nu ari lâ si Patul Sisar túrin ta Roma!” kud da.
16 Á yáyù nga iniyawâ na laguk ni Pilatto nira, ta ipepátà da ta kurù.

Yù Pangipátà da kâ Apu Kesu ta Kurù
Mattiu 27:32-44; Markus 15:21-32; Lukas 23:26-43

17 Á yáyù nga inâ nayù ira suddálu si Apu Kesu, á inipakáttu ra kuna yù kurù nga
pangipátakád da sangaw kuna. Á iniyánge ra ta puddul nga mangngágan ta Golgota sù
ággubobuk nga Kebru, á yù kebalinán na yù Gián na Balakábâ.
18 Á pakáddè da ta gián na Golgota, inipátà nayù ira suddálu si Apu Kesu ta kurù.
Á inipátà da gapay yù duá nga tolay ta kurù, nga pinatáddak da. Á pine ra si Apu
Kesu ta tangngá ra. 19 Á inipetúrâ ni Pilatto yù panákkilalán nga pine ra ta utun na
kurù, nga kunniaw yù kinagi na, “Yawe si Kesu nga taga Nasaret, yù Patul na Kudio,”
kun nayù inipetúrâ na. 20 Yáyù inipetúrâ na ta tallu nga makkakerumá nga ággubobuk,
yù ággubobuk na Kudio, ánna yù Latin nga ággubobuk na taga Roma, ánna yù ággubobuk
na Gareko gapay. Á aru yù ira Kudio nga nabbibbik sù netúrâ, ta aranni ta ili yù
nangipátakád da kuna.

---

* **19:12** Si Patul Sisar yù kotunán nga mammaguray ta Roma. Á aru yù purubinsia sù pammagurayán na. Á sinullà na si Gubinador Pilatto ta mammaguray ta purubinsia na Judiya.

21 Á yù ira kátannangán nga pári na Kudio, kinagi ra kâ Pilatto, “Arám mu nakuan itúrâ,
‘Yù Patul na Kudio.’ Kunniawe lâ nakuan itúrâ mu, ‘Yawe tolay, kinagi na ta aggina
yù Patul na Kudio,’ ” kud da. 22 Á simibbák si Pilatto, á kinagi na nira, “Yù initúrâ ku,
netúrákin. Aringin mapatalián,” kun na.
23 Á kabalid da nangipátà nayù ira suddálu kâ Apu Kesu, inâ da yù gagámì na ta
baggi na, á pinakkáppâ da sù pabballe ra. Ngam yù apaddu nga barawási na, arád da
pinakkáppâ, ta inabal nga ari naragè. 24 Á yáyù nga nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, “Arát
tam pisilan yawe, ngam mabbibinnúnù ittam bì, tapè ammu tam yù makálâ kuna,” kud
da. Yáyù nesimmu tapè mapatuppál yù dán nga netúrâ sù libru nga ubobuk ni Namarò,
nga kunniaw:
“Nabbaballáyád da yù gagámì ku, á nabbibinnunutád da yù barawásì.”†
Á yáyù kingnguá nayù ira suddálu.
25 Á ajjan tán di yená ni Apu Kesu nga nanáddak ta aranni ta kurù, aggira ánna yù wagi
na yená ni Apu Kesu nga babay, á si Maria nga atáwa ni Kalopas, ánna si Maria Maddala.
26 Á pakasingan ni Apu Kesu kári innò na ánna yù sinudduán na nga iddukan na, kinagi
ni Apu Kesu sù innò na, “Innò, anâ mu yù tolay nga kataging mu,” kun na. 27 Á kinagi
na laguk sù sinudduán na, “Yená min yane,” kun na. Á yáyù nga inâ na yù yená ni Apu
Kesu ta makipaggián kuna ta bale na tán nga ággaw.

Yù Pate ni Apu Kesu
Mattiu 27:45-56; Markus 15:33-41; Lukas 23:44-49

28 Á ta kabalin na yaw, ammu ni Apu Kesu ta nabalinin ngámin. Á kinagi na laguk,
“Makenumà,” kun na. Yáyù kinagi na tapè mapalurò yù dán nga netúrâ nga ubobuk ni
Namarò. 29 Á ajjan tán yù angáng nga napannu ta binaráyáng, nga náppà nga inuman
nayù ira suddálu. Á nisoso ra yù áttabbatabbúrù kuna, á pine ra ta tuppák na káyu. Á
inigawâ da ta simù na. 30 Á pakakákkâ ni Apu Kesu kuna, kinagi na, “Netuppálin ngámin!”
kun na. Á nakkummagin, á nagattâ yù inángà na.

Yù Pamíká nayù Suddálu ta Bikà ni Apu Kesu

31 Á gapu ta ággo nayù papparád da ta piestá, minay yù ira Kudio, á kinagi ra kâ Pilatto
ta ipakattu na yù tuláng na takki nayù ira nepátà, tapè mabì ira matay ánna mári ira sù
kurù, ta ari mepángngà nu naggián yù pate ra ta kurù ta pappiestá ra, gapu ta mangilin
nga ággaw na Sabadu. 32 Á yáyù nga minay yù ira suddálu, á kittu ra yù tuláng na takki
nayù ira duá nga kábulun ni Apu Kesu nga nepátà. 33 Ngam pakáddè da kâ Apu Kesu,
nasingad da ta natayin, á arád da kittu yù takki na. 34 Ngam yù tádday nga suddálu, piníká
na yù bikà ni Apu Kesu, á dagarágâ nallawán yù dága ánna danum.
35 Á yù tolay nga nakasingan sù kesimmu na ngámin karanniaw, aggina yù nangitúrâ
sawe, á kuruk ngámin yù inistoriá na, ta ammu na gemma yù nesimmu. Á kuruk ngámin
yù kinagi na, tapè manguruk kayu gapay. 36 Nesimmu danniaw tapè mapalurò yù dán
nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò nga kunniaw:
“Awán bulubugá ta makattu nga tuláng na.”‡
37 Á ajjan gapay yù netúrâ nga kunniaw:
“Inni-innad da yù piníká ra.”§

Yù Pangitanam da kâ Apu Kesu
Mattiu 27:57-61; Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56

38 Á ajjan yù tádday nga makituddu kâ Apu Kesu, si Kusè nga taga Arimatia. Ngam
inilímak ni Kusè yù ángnguruk na gapu ta assing na sù ira karakalán na Kudio. Á

† **19:24** Salmo 22:18 ‡ **19:36** Salmo 34:20 § **19:37** Sakariâ 12:10

pakarámak ni Kusè ta natayin si Apu Kesu, minay kâ Pilatto, ta en na kiddawan yù baggi ni Apu Kesu, tapè itanam na. Á inanugù ni Pilatto, á en na inâ yù baggi ni Apu Kesu, nga inipáno na.

39 Á nepulù kâ Kusè si Nikudemu. Si Nikudemu yù nallammang ngaw sù ánge na kâ Apu Kesu ta gabi. Á inipulù na yù bábbanguk nga mirrá ánna álo nga nekiruk, nga límápulu nga kílo yù kárammà na. 40 Á pangâ da sù baggi ni Apu Kesu, pinatáputád da ta puraw nga sinnun nga napayyán sù bábbanguk ta kun na kustombare na Kudio. 41 Á ajjan tán yù kamulán nga aranni sù nangipátakád da kâ Apu Kesu. Egga sù kamulán yù kuebá nga kapákkokkok lâ paga nga pangitanamád da nakuan, ngam awán paga bulubugá ta netanam tán. 42 Á gapu ta maddaggunin yù nanginá nga ággaw na Sabadu, nga ággibannák na Kudio, ánna aranni yù kuebá sù nangipátakád da ta kurù, á yáyù nga inikúrák da nga initanam tán yù baggi ni Apu Kesu.

20

Matolay si Apu Kesu!
Mattiu 28:1-8; Markus 16:1-8; Lukas 24:1-12

1 Pappasá na ággibannák da, á ta alippánnawák na Liggu, minay di Maria Maddala sù tanam ni Apu Kesu. Labbè da ta kuebá, nasingad da ta náringin yù dakal nga batu nga iniserrá ra ta puertá na kuebá nga nangitanamád da kuna. 2 Á nakkarerá si Maria nga minay kári Simon Eduru ánna yù tádday nga sinudduán ni Apu Kesu nga iddukan na. Á kinagi ni Maria nira, “Iniriád da si Apu sù tanam, á arám mi ammu yù nangikuád da kuna,” kun na.

3 Á pakaginná ra sù kinagi ri Maria, dagarágâ nga minay di Eduru ánna yù tádday nga sinudduán ni Apu Kesu nga iddukan na, nga nappángè sù tanam. 4 Nakkarerá ira, á napolu nga nakáddè sù kuebá yù tádday, nga kabbulun ni Eduru. 5 Á nakkummak, á nilákkawán na yù unak na tanam. Á nasingan na ta awánin si Apu Kesu. Nasingan na lâ yù sinnun nga neputápù nga kimibbà, ta awánin ta mayán na. Ngam ari simillung.

6 Á pakáddè na gapay ni Simon Eduru ta puertá na kuebá, dagarágâ nga inoluán na yù kabbulun na nga simillung sù unak na tanam, á nasingan na gapay yù sinnun nga nabattáng, 7 ánna yù gámì nga inibubbud da ngaw ta mammang na, nga náringin nga nakappil ánna nesinná ta baddì sù káruán na sinnun. 8 Á yù tádday nga sinudduán ni Apu Kesu nga napolu sù tanam na, simillung gapay ta en na iningan. Pakasingan na ta awánin, nangurugin ta naginnanolayin. 9 Ta mássiki nu nepalappâ sù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò yù meyannung sù máwák ni Apu Kesu nga matay ánna maginnanolay, arád da paga nánnámmuán yù dán nga netúrâ. 10 Á pakasingad da ta awán ta baggi ni Apu Kesu tán, nánaw ira laguk nga limibbè ta bale ra.

Yù Pappasingan ni Apu Kesu kâ Maria Maddala
Mattiu 28:9-10; Markus 16:9-11

11 Ngam si Maria Maddala, naggián lâ nga nakkulè ta lawán na tanam. Pakkulè na, nakkummak nga iningan na yù unak na kuebá. 12 Á pallákko na ta unak, nasingan na yù duá nga daroban ni Namarò nga nabbarawási ta puraw, nga nagitubang sù naggianán na gangù na baggi ni Apu Kesu. Naggián yù tádday nga daroban sù uluán na, á naggián yù mekaruá sù kiddanán na. 13 Á pakasingan nayù ira daroban kâ Maria, kinagi ra kuna, “Anni ipakkulè mu?” kud da kuna. Á kinagi na nira, “Inâ da garè si Yápù, á inipáno ra, á arák ku ammu yù nangipeddád da kuna,” kun na.

14 Á kabalin ni Maria nakiubobuk sù ira daroban, nallipay, á nasingan na si Apu Kesu nga nanáddak tán, nga arán na tákkilalán. 15 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Abè, anni

ipakkulè mu?" kun na. "Asinni aleram mu?" kun na. Á kagian ni Maria ta yù minámmulá yù makiubobuk kuna, á yáyù kinagi na kuna, "Tíyu, nu sikaw yù nangâ kuna, kagiam mu bì yù nangipeddám mu kuna, ta ek ku apan," kun na. 16 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, "Maria," kun na. Nallipay si Maria, á kinagi na kuna sù ággubobuk nga Kebru, "Rabboni!" kun na. Á yù kebalinán na, "Mesturu!"

17 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu kuna, "Arám mà igaggak, ta aringà paga minay ta lángì sù Yámà. Ngam em mu bì kagian sù ira wáwwagì ta umayakin ta lángì sù gián nayù Yámà, nga Yáma naw gapay. Aggina yù Yápù nga pakimorayák ku ánna yù Yápu naw gapay nga pakimorayán naw," kun na. 18 Á nánaw laguk si Maria Maddala, á en na kinagi sù ira sinudduán ni Apu Kesu, "Nasingak ku si Apu!" kun na. Á kinagi na nira yù ngámin nga kinagi ni Apu Kesu kuna.

Yù Pappasingan ni Apu Kesu sù ira Sinudduán na
Mattiu 28:16-20; Markus 16:14-18; Lukas 24:36-49

19 Á ta gabi na Liggu, naggagammung yù ira sinudduán ni Apu Kesu ta lágum na balay. Nelitù yù puertá na, ta maganássing ira sù ira karakalán na Kudio. Á limittuák laguk si Apu Kesu sù giád da. Á kinagi na nira, "Ajjawà saw. Mapagimammà yù nonò naw," kun na nira. 20 Á inipasingan na laguk nira yù limá na ánna yù bikà na. Á ayatán ira ta pakasingad da sù Yápu ra. 21 Á pidduán na laguk ni Apu Kesu yù kinagi na nira, "Mabannáyán kayin ánna mapagimammà yù nonò naw. Dobat takayin ta kunnay sù paddok nayù Yámà nikán, ta umay kayu mangipakánnámmu nikán," kun na. 22 Á pakkagi na karannian, inisù na ira, á kinagi na nira, "Alawatan nawin yù Mangilin nga Ikararuá. 23 Á nu pakomán naw yù liwâ nayù ira tatolay, pakomán ni Namarò ira gapay. Ngam nu arán naw pakomán yù liwâ da, arán na ira gapay pakomán ni Namarò," kun na.

Yù Pappasingan ni Apu Kesu kâ Tomâ

24 Á pappasingan ni Apu Kesu sù ira sinudduán na, awán lâ si Tomâ, nga tádday sù ira mapulu duá nga iningágad da ta Jiping. 25 Á yáyù nga kinagi nayù ira káruán nga sinudduán ni Apu kuna, "Nasingam mi si Apu," kud da. Ngam kinagi ni Tomâ nira, "Nu arák ku masingan yù pilâ nga napátakán ta limá na, ánna nu arák ku karápan gapay yù pilâ ta limá na ánna yù bikà na nga piníká ra, á arák ku kurugan," kun na.

26 Á pappasá na walu nga ággaw, sù tádday Liggu, naggagammung yù ira sinudduán ni Apu Kesu mángin sù balay. Á ajjanin gapay nira si Tomâ. Nelitù yù puertá. Á limittuák si Apu Kesu nira, á kinagi na, "Mabannáyán kayin, ánna mapagimammà yù nonò naw," kun na. 27 Á kinagi na laguk kâ Tomâ, "Innam mu yù pilâ na limâ. Á em mu ira karápan ánna yù bikà ku nga piníká ra, tapè ari ka mabbábáng nga manguruk," kun na. 28 Á simibbák si Tomâ, á kinagi na kuna, "Sikaw yù Yápù! Sikaw yù Pakimorayák ku," kun na. 29 Á kinagi ni Apu Kesu, "Tomâ, napiá ta manguruk ka gapu ta pakasingam mu nikán. Á mepallà yù pagayáyâ nayù ira nga manguruk, mássiki arád dangà masingan," kun na.

Netúrâ Yawe Libru tapè Manguruk kayu

30 Á aru paga yù makapállâ nga pinagaddátu ni Apu Kesu ta arubáng nayù ira sinudduán na, nga ari netúrâ sawe libru. 31 Á netúrâ danniawe, tapè kurugan naw ta si Apu Kesu yù MakKiristu nga Anâ ni Namarò nga Makáwayyá nga Mangiyígù. Ta nu kurugan naw ánna ikatalà naw, mepattolay kayu kuna ta áddè ta áddè.

21

Yù Pappasingan ni Apu Kesu sù ira Pitu ta Aggik na Bebay

1 Ta kabalin na yaw, nappasingan má si Apu Kesu sù ira sinudduán na ta keggá ra ta
aggik na bebay na Tiberio. Nesimmu ta kunniawe. 2 Nappupúlù di Simon Eduru, ánna si
Tomâ nga iningágad da ta Jiping, si Nataniel nga taga Kana sù purubinsia na Galilia, yù
ira duá nga ánâ ni Sebedo, ánna duá ira paga nga sinudduán ni Apu Kesu. 3 Á kinagi ni
Simon Eduru nira, “Ek ku magissirá.” Á kinagi ra kuna, “Á em mi sikaw bulunan,” kud
da kâ Eduru. Á minay ira nappittà ta barangay. Á tangatangagabi ira nga nanígay, ngam
awán bulubugá ta nálâ da.
4 Á ta alippánnawák, ajjan si Apu Kesu nga nanáddak ta aggik na bebay, ngam arád da
natákkilalán nayù ira sinudduán na. 5 Á kinatolán ni Apu Kesu ira, á iniyabbû na, “Kopun,
egga panò yù nálâ naw?” kun na. “Awán,” kud da kuna. 6 Á kinagi na nira, “Itán naw lâ ta
jiwanán na barangay, ta yá pakálapán naw,” kun na. Á yáyù initád da, á arád den mákkâ
gapu sù napakáru nga inâ na.
7 Á yáyù nga kinagi na laguk kâ Simon Eduru nayù tádday nga sinudduán ni Apu Kesu
nga iddukan na, “Ye, si Apu!” kun na. Á pakaginná ni Eduru ta kuruk nga si Apu,
inisillong na yù barawási na, ta nagilongán nga mattarabáku, á nakkassú sù danum ta
umay ta aggik. 8 Á yù ira káruán nga nabattáng sù barangay, naporián ira nga umay ta
aggik, á ginuggud da yù sígay nga napannu ta sirá. Aranni ira lâ ta aggik, ta magatù nga
metro lâ támma yù kárayyu ra.
9 Á pakáddè da ta aggik, gimitták ira, á nasingad da yù bága na api ánna yù dán nga
nesuppá nga sirá ánna pán gapay. 10 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Mangâ kayu bì sù sirá
nga inâ naw, á iyánge naw saw,” kun na.
11 Á yáyù nga minay si Simon Eduru ta barangay, á inigon na yù sígay ta kannak, nga
napannu ta darakal nga sirá. Magatù ta límápulu tallu yù biláng na sirá. Á mássiki nu
aru yù nálâ na, ngam ari napisil. 12 Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “Umay kayu bì
kumán,” kun na. Á awán nira ta nakeyabbû kuna nu asinni, ta ammu ra ta si Apu. 13 Á
en na laguk inâ ni Apu Kesu yù pán, á bille na nira. Á kunnay gapay sù sirá, bille na
nira. 14 Á yane yù mekatallu nga pappasingan ni Apu Kesu sù ira sinudduán na áddè sù
paginnanole na.

Yù Kinagi ni Apu Kesu kâ Simon Eduru

15 Á kabalid di Apu Kesu kiminán, iniyabbû na laguk ni Apu Kesu kâ Simon Eduru,
“Simon, nga anâ ni Kuan, nepallà panò yù ángngiddù mu nikán ánnè karannian?” kun
na. Á kinagi ni Eduru kuna, “Wan, Apu, ammum ta ayatat taka,” kun na. Á kinagi ni Apu
Kesu kuna, “Taronám mu laguk yù ira mangikatalà nikán, ta meyárik ira ta kígò,” kun na.
16 Á pidduán ni Apu Kesu nga iyabbû kâ Eduru, nga kun na, “Simon, nga anâ ni Kuan,
egga panò yù ángngiddù mu nikán?” kun na. Á kinagi na má ni Eduru kuna, “Wan, Apu.
Ammum ta ayatat taka,” kun na. Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Taronám mu laguk yù ira
tatolè nga meyárik ta karnerù,” kun na.
17 Á pillu ni Apu Kesu nga iyabbû kâ Eduru, “Simon, nga anâ ni Kuan, egga panò yù ayâ
mu nikán?” kun na. Á maraddam si Eduru gapu ta namillu si Apu Kesu nga nangiyabbû
kuna. Á kinagi ni Eduru kuna, “Apu, ammum ngámin. Ammum ta ayatat taka,” kun na.
Á kinagi na laguk ni Apu Kesu kuna, “Taronám mu yù ira tatolè nga meyárik ta karnerù.
18 Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikaw. Áddè sù ngaw kabagitolem, sikaw lággapay
yù mamarawási ta baggim ánna sikaw lággapay yù maguray ta angayám mu. Ngam nu
mallakalákay ka noka, á tanakuán yù mabbáluk ta baggim. Á sonnatam mu yù limám,
á iyánge naka ta arám mu ikáyâ nga angayán,” kun na. 19 Yáyù kinagi ni Apu Kesu ta

ipakánnámmu na yù áppate ni Eduru noka tapè meparáyaw si Namarò. Á kabalin na nakkagi ni Apu Kesu karannian, kinagi na laguk kâ Eduru, “Tuttulam mà,” kun na.

Yù Kinagi ni Apu Kesu nga Meyannung sù Sinudduán na nga Iddukan na

20 Á nallipay si Eduru laguk, á nasingan na ta likuk da yù tádday nga tumuttuttul nira.
Aggina yù sinudduán ni Apu Kesu nga iddukan na, nga kataging na ngaw sù pakkákád
da lage na pate na. Á aggina yù nangiyabbû kâ Apu nu asinni yù mappagápù kuna. 21 Á
pakasingan ni Eduru sù kabbulun na ta likuk da, kinagi na kâ Apu Kesu, “Apu, anni
panò yù mesimmu sangaw sawe tolay?” kun na. 22 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Á ta
ángngarigán nu ikáyâ ku ta matolay yane tolay ta dabbuno ta áddè ta panolì saw, sikán
lâ yù makánnámmu. Paguráyám mu lápay. Tumuttul ka nikán!” kun na. 23 Á yáyù nga
neparámak sù ira kábulud da nga makituddu kâ Apu ta ari matay yane sinudduán na.
Ngam arán ni Apu Kesu kinagi ta ari matay. Yá lâ kinagi na, “Ta ángngarigán nu ikáyâ
ku ta matolay yane tolay ta dabbuno ta áddè ta panolì saw, sikán lâ yù makánnámmu,”
kun na kâ Eduru. 24 Á yane sinudduán ni Apu Kesu nga ubobugan na, aggina yù
mangipakánnámmu karanniaw nga nesimmu. Á aggina yù nangitúrâ, á ammu mi ta
kuruk yù ngámin nga kinagi na.

25 Á aru paga yù kingngikingnguá ni Apu Kesu. Á nu metúrâ nakuan ngámin, ari mopù.
Á ta urè, ari támma mekárgá yù paketúratán na ta tangapáddabbunán.

Yù Kingngikingnguá nayù ira Olu nga Minángngilayalayâ

Yù Meyannung sù Túrâ

Yawe yù mekaruá nga libru nga initúrâ ni Lukas, nga doktor nga nepulupulù ngaw sù ira káruán nga minángngilayalayâ. Á yù olu nga libru nga initúrâ ni Lukas **Yù Napiá nga Dá**mak. Á tán nga libru, kinagi na yù ngámin nga kingnguá na ngaw ni Apu Kesu áddè ngaw ta pamegapu na mangituddu, ta áddè ta kálâ na ta lángì (Kingnguá 1:1-2).

Á sawe libru, uputan ni Lukas nga istorián yù nesimmu sù ira mangikatalà kâ Apu Kesu ta pamalurò da sù kinagi ni Apu nira. Ta kinagi ni Apu, "Ilayalayâ naw yù ngámin nga meyannung nikán sawe ili na Jerusalem, ánna ngámin táne lugár na Judiya, ánna tuke lugár na Samaria, ta áddè túrin ta pagáddekán na dabbuno" (Kingnguá 1:8). Á nassamâ yù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu ta ngámin nga lugár ta tangapáddabbuno. Á yáyù nga nepakánnámmu sù ira ngámin nga tatolay nga Kudio ánna yù ira makkakerumá nga ari Kudio gapay yù awayyá ra nga mabbabáwi ta liwiliwâ da ánna makiyápu ira kâ Apu Kesu, tapè meyígù ira.

Á yù ira ngaw Kudio nga nangikatalà kâ Apu Kesu, narigâ yù ággiád da, gapu ta nanakì yù ira kátannangán nga pári na Kudio nga manguruk kâ Apu Kesu, ánna jinigirigâ da yù ira mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu (4:1-31; 7:1-59). Á nappanà yù ággián nayù ira Kudio nga mangikatalà kâ Apu, gapu ta arád da kánnámmuán ta mesipà gapay yù ira makkakerumá nga ari Kudio sù awayyá ra nga makiyígù kâ Apu Kesu Kiristu. Ngam nánnámmuán nayù ira káruán nga Kudio ta mesipà yù ira ngámin nga tatolay, á minay si Pilippi nga mangilayalayâ sù gián nayù ira ari Kudio nga taga Samaria (8:7-25).

Á minay laguk si Eduru nga mangilayalayâ sù ira ari Kudio ta bale ni Kornelio, nga kapitán nayù ira suddálu nga taga Roma (10:1-48). Á nanoli si Eduru ta ili na Jerusalem, ta en na kagian sù ira kábulun na yù nesimmu megapu sù pangilayalayâ na (11:1-18). Á naggagammung ira nga nakiubobuk, á nattatádday yù nonò da laguk ta napiá nu umay ira gapay nga mangilayalayâ sù ira tatolay nga ari Kudio.

Á si Saulo yù kátannangán nga Parisio nga nanigirigâ sù ira olu nga Kudio nga manguruk kâ Apu Kesu. Á nappasingan kâ Saulo si Apu Kesu nga naginnanolayin. Á nanguruk gapay si Saulo, nga mangngágan gapay ta Pablo (13:9). Á pinalurò ni Pablo yù ngámin nga inipakuá ni Apu kuna, ta minay nangilayalayâ ta ngámin nga lugár áddè ta ili na Roma, tapè mesipà gapay yù ira ari Kudio sù pammagure ni Namarò (28:30-31).

Yù Mayán nayù Libru

Melayalayâ yù Napiá nga Dámak ta ili na Jerusalem (1:1–8:3)
Massamâ yù Napiá nga Dámak ta Lugár na Judiya ánna Samaria (8:4–12:25)
Yù Olu nga Ánge ni Pablo nga Mangilayalayâ sù Napiá nga Dámak (13:1–14:28)
Yù Pakkaká-ubobuk nayù ira Manguruk ta Paggagammung da ta Jerusalem (15:1-35)
Yù Mekaruá nga Ánge ni Pablo nga Mangilayalayâ sù Napiá nga Dámak (15:36–18:22)
Yù Mekatallu nga Ánge ni Pablo nga Mangilayalayâ sù Napiá nga Dámak (18:23–21:16)
Yù Paggápù nayù ira Suddálu kâ Pablo ta Ili na Jerusalem (21:17–23:22)
Yù Pangituluk nayù ira Suddálu kâ Pablo ta Ili na Sesaria (23:23–26:32)
Yù Pangituluk nayù ira Suddálu kâ Pablo ta Ili na Roma (27:1–28:31)

1 Mattúrákà nikaw, Don Topilu. Á sù ngaw olu nga initúrâ ku, kinagì nikaw yù ngámin
nga kingnguá na ngaw ni Apu Kesu áddè ngaw ta pamegapu na mangituddu, 2 ta áddè
ta kálâ na ta lángì. Á lage na nánaw, sinaddánán ni Apu Kesu yù ira sinudduán na nga
sinullà na megapu sù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, ta umay ira
mangilayalayâ sù bilin ni Namarò.

3 Á pappasá na pate ni Apu Kesu ta kurù, sù paginnanole na, á naggián ta dabbuno ta
appátapulu nga ággaw ánna nappasingan sù ira sinullà na. Name-aru nga nappasingan
nira, á aru yù kingngikingnguá na ta arubáng da, tapè ammu ra ta kuruk nga matolayin.
Á kinagi na nira yù meyannung sù pammagure ni Namarò ta dabbuno. 4 Á paggián ni
Apu Kesu paga nira, kinagi na nira, "Ari kayu lábbì mánaw ta Jerusalem. Iddagán naw yù
iyawâ ni Namarò nikayu nga Mangilin nga Ikararuá, ta aggina yù kinagì ngaw nikayu
nga initabbá na ngaw ni Ammò Namarò. 5 Á si Kuan ngaw, jinigù na kayu ta panákkilalán
ta panguruk naw kâ Apu Namarò. Á danum yù inipanigù na nikayu. Ngam dumá yù
ipanigù ni Namarò nikayu, ta umay sangaw nikayu yù Mangilin nga Ikararuá," kun ni
Apu Kesu nira.

Yù Kálâ ni Apu Kesu ta Lángì

6 Á paggagammung nayù ira sinudduán na, iniyabbû da kâ Apu Kesu, "Apu, sangaw
nu anni yù pamatolim nikami nga ginaká ni Israel sù pammagurayám mi, nga ginubâ
nayù ira kalusso mi?" 7 Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Arán naw awayyá nga kánnámmuán
yù ággaw nga kesimmu na. Si Ammò ku nga Namarò, aggina lâ yù makáwayyá nga
manullà ta ággaw nga kapalurò na ngámin. 8 Á sangaw nu umay nikayu yù Mangilin nga
Ikararuá, iyawâ na nikayu yù pakáwayyá naw nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak. Á
ilayalayâ naw yù ngámin nga meyannung nikán sawe ili na Jerusalem ánna ngámin táne
lugár na Judiya ánna tuke lugár na Samaria ta áddè túrin ta pagáddekán na dabbuno."

9 Á kabalin ni Apu Kesu nakkagi, á ta paningan nayù ira sinudduán na, nálâ nga
nagayáyun nga minay ta lángì, á nalipparán nga nattukiâ ta kunam, á arád den masingan.
10 Á sinánguk da lâ paga ta lángì.

Á pattánguk da, inikáddagâ lâ limittuák yù duá nga daroban ni Namarò, nga lálláki
nga nabbarawási ta puraw nga gámì nga makatulang. 11 Á kinagi ra, "Sikayu nga taga
Galilia, anni yù kabayák naw nga mattatáddak nga mattánguk ta lángì? Si Apu Kesu, nga
nasingan naw nga minay ta lángì, aggina yù manoli saw noka, á kunnay ta páno na nga
nasingan naw, kunnian gapay noka yù panoli na," kud da nira. 12 Pakaginná ra sù kinagi
nayù ira daroban, nánaw ira laguk ta puddul nga mangngágan ta Olibo, á nanoli ira ta
Jerusalem. Tangakilometro lâ yù kárayyu nayù puddul ta ili na Jerusalem.

13 Á labbè da ta Jerusalem, naddulò ira ta balay nga paggianád da, á minunè ira ta
lágum ta utun, aggira ngámin kári Eduru, á si Kuan, si Ime, si Andares, si Pilippi, si Tomâ,
si Bartolome, si Mattiu, si Ime nga anâ ni Alpio, si Simon nga Maláppà, á si Kudas nga anâ
ni Ime. 14 Á naggagammung ira ta kággággaw, ta nattatádday yù nonò da nga nakimállà
kâ Apu Namarò, aggira ngámin ánna yù ira bábbay kári Maria nga yená ni Apu Kesu ánna
yù ira lálláki nga wáwwagi ni Apu Kesu.

Yù Pappíli ra ta Táli ni Kudas

15 Á paggagammung da sù tádday nga ággaw, mággè magatù ta duápulu ira nga
naggagammung tán. Á nanáddak si Eduru, á kinagi na nira, 16 "Wáwwagi, napalurokin
yù inipalappâ nayù Mangilin nga Ikararuá nga inipetúrâ na ngaw kâ Patul Dabid sù
ngaw pammagure na ta Israel. Yáyù initúrâ ni Patul Dabid nga meyannung kâ Kudas
nga nappagápù kâ Apu Kesu. Á napalurokin, ta inipagápù ni Kudas si Apu Kesu sù ira

nangnguá kuna. 17 Á nebiláng si Kudas nikami nga mapulu duá nga sinullà ni Apu, nga
mesipà ta pattarabáku mi.
18 Á gapu ta pangabbák ni Kudas sù ira nga maggápù kâ Apu Kesu, inâ na yù kuártu
nga táddán na megapu sù narákè nga kingnguá na, á yáyù inigátáng na ta dabbun nga
natayán na. Ta napannâ si Kudas nga nallakak, á nabattâ yù sán na, á nallawán yù
sine na. 19 Yaw yù narámak da ngámin ta Jerusalem. Yáyù gapu na nga iningágad da yù
dabbun ta Akaldama sù ággubobuk da, á yá kebalinán na yù Naragán nga Dabbun.* 20 Á
ajjan yù netúrâ nga kinagi na ngaw ni Patul Dabid sù kansion na, nga netúrâ ta libru nga
Salmo, nga meyannung kâ Kudas, nga kunniaw:
'Nánawán yù paggianán na, á awán bulubugá ta maggián kuna.'†
Á ajjan gapay nga netúrâ,
'Meyawâ laguk sù tanakuán nga tolay yù pakáwayyá na nga mattarabáku.'‡
21 "Á yáyù nga piliat tam laguk yù tádday sù ira nga nepappapulù ngaw nikami ta
ngámin nga dagun nga keggá ni Apu Kesu nikami, 22 ta áddè ngaw sù panigù ni Kuan ta
áddè sù kálâ ni Apu ta lángì. Á yù tolay nga piliat tam, aggina yù mepattatádday nikami,
tapè ipakánnámmu na gapay yù paginnanole ni Apu." Yáyù áddè nayù kinagi ni Eduru.
23 Á kabalin ni Eduru nanabarang nira, pinaddepuák da laguk yù duá nga lálláki, si
Kusè nga iningágad da ta Barsabas, nga Justo yù apulídu na, ánna si Matias. 24 Á nakimállà
ira kâ Apu ta meyannung sù duá nga lálláki. Á kinagi ra, "Apu, ammum yù nonò na
ngámin nga tatolay ánna danniaw nga duá. Ituddum nikami bì nu asinni yù piliam mu,
25 tapè aggina yù málâ sù pakáwayyá na nga mangilayalayâ ta bilim mu ánna masserbi
nikaw, ta nilonán ni Kudas yù pattarabáku na, tapè umay sù gián nga mepángngà kuna,"
kud da kâ Apu. 26 Á kabalid da nakimállà, nabbúnù ira megapu sù duá, á napíli si Matias,
nga nelannà sù ira mapulu tádday nga minángngilayalayâ.

2

Yù Dattál nayù Mangilin nga Ikararuá

1 Á jimittál yù piestá nga mangngágan ta Pentekosto,* á nattatádday yù ira ngámin nga
manguruk sù tádday nga balay. 2 Á inikáddagâ lâ yù gurù nga naggapu ta lángì, nga kun
na gurù na paddák nga masikan. Á kitagurù sù lágum na balay nga paggagammungád
da. 3 Á limittuák nga nappasingan nira yù kun na api nga nesinisinek nga naddappá
nira nga katággitádday. 4 Á napayyán ira ngámin sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò.
Á dagarágâ nagubobuk ira ta makkakerumá nga ággubobuk, megapu sù Mangilin nga
Ikararuá nga mangiyawâ nira ta pakáwayyá ra.
5 Á aru yù ira nga naggián ta Jerusalem, nga Kudio nga nakimoray kâ Namarò nga
naggapu ta ngámin nga áppatulán ta dabbuno. 6 Á pakaginná ra ta gurù nga kun na
masikan nga paddák, gikarakarerán ira nga minay nakipagammung. Á naginná ra yù
pagubobuk nayù ira tatolay nga manguruk kâ Apu Kesu. Á nakalalang ira, ta mássiki
nu makkakerumá yù katatole ra, naginná ra nga katággitádday yù ággubobuk na nga
nakeyanatán na.
7 Á nepallà yù kapállâ da, á kinagi ra, "Asinni ngámin danniaw ira nga giyubu-
ubobugán ta makkakerumá? Ari panò aggira yù taga Galilia? 8 Á kunnasi laguk ta
maginná tam yù ággubobuk tam nga nakeyanatát tam nga katággitádday? Ta arád da
gemma ammu nayù ira taga Galilia yù ira makkakerumá nga ággubobuk tam! 9 Á sittam,

* **1:19** Innam mu Mattiu 27:6-8 † **1:20** Salmo 69:25 ‡ **1:20** Salmo 109:8 * **2:1** Pappasá na límápulu nga ággaw áddè ta kabalin nayù panaddamád da ta pattalebák nayù daroban, duttál yù Pentekosto nga panaddamád da ta pangalawâ ni Moyses sù tunung ni Namarò.

naggapu ittam ta aru nga áppatulán. Ajjan yù ira taga Partia ánna taga Media, taga Elam,
á taga Mesopotamia gapay ánna taga Judiya, taga Kappadosia, taga Pontu, ánna taga
Asia. 10 Á ajjan gapay yù ira taga Parigia ánna taga Pampilia, taga Egipto, ánna yù ira nga
naggapu ta lugár na Libia nga aranni ta Sirene. Á ajjan gapay yù ira álliuk nga taga Roma,
nga Kudio ánna yù ira nattudduán ta kustombare na Kudio, nga nakKudiongin. 11 Á ajjan
gapay yù ira taga Kareta ánna taga Arabia. Á sittam ngámin, kánnámmuát tam yù kagian
nayù ira taga Galilia, gapu ta magubu-ubobuk ira sù makkakerumá nga ággubobuk tam
nga katággitádday. Á mangilayalayâ ira ta meyannung sù ngámin nga makapállâ nga
kingngikingnguá ni Namarò. 12 Anni panò yù kebalinán na?" Yáyù inubobuk nayù ira
tatolay, gapu ta napállâ ira, ánna nakalalang ira.

13 Ngam ajjan gapay tán yù ira nga nanguyaw sù ira sinudduán ni Apu Kesu, á kinagi
ra, "Námmellaw lâ danniaw ira!" kud da.

Yù Pangilayalayâ ni Eduru sù Bilin ni Namarò

14 Á gapu ta panguyo nayù ira káruán nga tatolay, nanáddak laguk tán di Eduru ánna yù
ira mapulu tádday nga sinudduán ni Apu Kesu nga mepulù kuna. Á si Eduru, iniyássikan
na yù ngárál na, á kinagi na sù ira ngámin nga tatolay tán, "Sikayu nga kagittâ nga Kudio,
ánna sikayu ngámin nga maggián ta Jerusalem, tángngagan naw yù kagiak ku nikayu, tapè
mepakánnámmu nikayu yù kukurugán. 15 Sikayu, kagian naw ta mellaw danniaw ira
nga magubobuk, ngam ari kuruk, ta ari ira gemma namissán, ta awán ta mamissán ta
pannawák. 16 Ngam yawe nga pagubobuk da nga maginná naw kunangan, kunnian
yù kinagi na ngaw ni Joel, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò. Ta ajjan yù netúrâ nga
inipakkagi ni Namarò kâ Joel, nga kun na:

17 'Nu duttál yù ira panguriánán nga ággaw, iyawâ ku sù ira ngámin nga tatolay yù
Ikararuâ.
Á yù ira ánâ naw, mangilayalayâ ira sù bilik ku.
Á yù ira bábbagitole naw, masingad da yù ipalappâ ku nira.
Á yù ira lállakaláke naw, mattatagenà ira, gapu ta pattatagenatak ku ira.
18 Á karanniúrin nga ággaw nga maporián, iddák ku ta Ikararuâ yù ira masserbi nikán,
nga lálláki ánna bábbay,
á ilayalayâ da yù bilik ku, megapu sù pakáwayyá nayù Ikararuâ.
19 Á pagaddatuak ku yù makapállâ nga panákkilalán ta lángì ánna dabbuno. Ipasingak ku
yù dága, ánna api, ánna atû.
20 Makkallà yù bilák, á magujjin yù bulán ta kun na dága, lage nayù pangukum ku,
ta pagáddekán na ággaw, nga ággaw nga mangilin, nga awán bulubugá ta kagittá na.
21 Á aggira ngámin nga makimállà nikán nga Yápu ra, meyígù ira, á arák ku ira ukuman,'†
kun ni Namarò.
Yáyù initúrâ na ngaw ni Joel, nga yù ngaw ábbilinán," kun ni Eduru.

22 Á kabalin ni Eduru nga nangiyubobuk sù initúrâ ni Joel, kinagi na, "Sikayu nga
kábuluk ku nga ginaká ni Israel, ginnán naw yù kagiak ku nikayu nga meyannung kâ
Apu Kesu nga taga Nasaret. Inipakánnámmu ni Namarò nikayu ta aggina yù sinullà na,
megapu sù aru nga pinagaddátu na nga makapállâ, nga inipakuá ni Namarò kuna. Á
ammu naw gemma ngámin danniaw, ta nesimmu saw giát tam. 23 Á lage na namarò,
dán nga ammu ni Namarò ngámin, ánna sinalákkuruk na nga ipetulù nikayu nga Kudio
si Apu Kesu nga taga Nasaret. Á aggina yù ginápù naw ánna inipapapáte naw sù ira ari
Kudio, á inipátà da ta kurù. 24 Ngam si Namarò, pinaginnanole na. Á nallawán sù tanam,

† **2:21** Joel 2:28-32

nga matolay, ta ari megaggak megapu sù pate na. 25 Á initúrâ na ngaw ni Patul Dabid yù
kuruk nga ubobuk ni Apu Kesu. Kinagi na:
‘Matákál ku si Apu Namarò nga sigídá mepulupulù nikán.
Aringà bulubugá maburung, gapu ta maggián nikán nga mangabbák.
26 Yáyù gapu na nga ayatán yù putù. Á ubobugak ku yù pagayáyâ ku,
ta mássiki nu matay yù baggì, ajjan yù iddanamák ku, megapu nikaw, Apu.
27 Ta arám mà tájjián sù gián nayù ira námmatay.
Arám mu iyanugù ta malabbak yù baggì ta tanam, ta sikán yù Anâ mu nga iddukam
mu, nga masserbi nikaw.
28 Á inipakánnámmum nikán yù napiá, nga meyárik ta dálan nga mappángè ta man-
nanáyun nga katolè,
ta maginnanolayà nga mepattolay nikaw ta áddè ta áddè. Á magayáyákà nga
mepappapulù nikaw.’‡
Yáyù initúrâ na ngaw ni Patul Dabid,” kun ni Eduru.

29 Á kinagi ni Eduru paga, “Wáwwagi, ammu tam gemma ta natay ngaw nga nabayágin
yù ngaw Patul Dabid nga naggaká nittam, á netanam, á ajjan lâ paga nittam yù tanam
na. Ari gemma yù baggi ni Patul Dabid yù inubobuk na sù initúrâ na.
30 “Ngam ta keggá na ngaw ni Patul Dabid, aggina yù ábbilinán ni Namarò, á ammu na
ta kuruk nga mapalurò yù initabbá ni Namarò kuna. Á kinagi ni Namarò ta duttál noka
yù ginaká ni Patul Dabid, nga táli na nga mammaguray sù áppatulán na. 31 Ta inipalappâ
ni Namarò kuna yù mesimmu noka pángè na kesimmu na, á yáyù nga kinagi na ngaw
ni Patul Dabid yù meyannung sù duttál nga MakKiristu, nga maginnanolay, nga ari
matájjián sù gián nayù ira námmatay, ánna ari malabbak yù baggi na ta tanam. 32 Aggina
si Apu Kesu, nga pinaginnanole ni Namarò. Á sikami ngámin yù massistígu ta kukurugán
nga naginnanolay, gapu ta nasingam mi.
33 Á kunangan ajjanin si Apu Kesu ta lángì, nga nagitubang ta jiwanán ni Namarò nga
Yáma na, nga paggianán na maráyaw. Á iniyawâ nayù Yáma na kuna yù Mangilin nga
Ikararuá nga initabbá na ngaw kuna. Á jinok ni Apu Kesu yù Mangilin nga Ikararuá
ta umay nikami nga sinudduán na. Á yáyù nga masingan naw ánna maginná naw
kunangan yawe nga akkuám mi, megapu sù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá.
34 “Wáwwagi, ari gemma si Patul Dabid yù minay ta lángì, nu ari galâ si Apu Kesu
Kiristu. Ngam kinagi ni Patul Dabid,
‘Si Apu Namarò, kinagi na sù Yápù, “E ka bì magitubang ta jiwanák ku, nga pagitubangán
nayù maráyaw,
35 áddè ta arák ku pangappù sù ira nga malussaw nikaw,” kun ni Patul Dabid.’§
36 Á sikayu ngámin nga wáwwagi mi nga ginaká ni Israel, mánnámmuán naw laguk ta
si Apu Kesu nga inipepátà naw ta kurù, aggina yù sinullà ni Namarò ta Yápu tam nga
MakKiristu nga mammaguray.”

37 Á ta pakaginná nayù ira tatolay karannian, napábbaw ira. Á kinagi ra kári Eduru
ánna yù ira kábulun na, “Wáwwagi, anni laguk yù akkuám mi?” 38 Á kinagi ni Eduru
nira, “Mabbabáwi kayu nga katággitádday ta liwiliwâ na. Á mapparigù kayu megapu
sù pakáwayyá nayù ngágan ni Apu Kesu Kiristu, tapè ipakánnámmu naw yù pangikatalà
naw ánna pakiyápu naw kâ Apu Kesu Kiristu.* Á pakomán na kayu sù liwiliwâ naw, ánna
iyawâ na gapay nikayu yù Mangilin nga Ikararuá. 39 Ta kinagi na ngaw ta aggira ngámin
nga agálán na yù pangiyawatán na sù initabbá na. Mesipà kayu gapay ánna yù ira ánâ

‡ **2:28** Salmo 16:8-11 § **2:35** Salmo 110:1 * **2:38** Kingnguá 10:47-48

naw ánna ngámin yù ira tatolay ta dabbuno nga magginná ta pagágál ni Apu Namarò ta manguruk kuna," kun ni Eduru nira.

40 Á aru paga yù kinagi ni Eduru nira. Á sinabarangán na ira, á kinagi na, "Ari kayu mepattádday sù ira narákè, tapè ari kayu mekanakanâ sù liwiliwâ da nga ipamanunnù ni Apu nira," kun na. 41 Á aru sù ira nga nakaginná yù nanguruk sù kinagi ni Eduru. Á nakirigù ira, á talluribu yù ira tatolay nga nelannà sù ira manguruk. 42 Á naggagammung ira ta kággággaw nga maggigiámmu sù ituddu nayù ira sinudduán ni Apu, ánna makkaká-ubobuk ira ta meyannung sù napiá nga bilin ni Namarò. Á nakkakálálláng ira nga kun na tangapamiliá. Á giddigidduá ra yù pán nga kinád da ta panaddamád da ta pate ni Apu Kesu, ta pakimore ra kâ Apu Namarò, ánna nakimállà ira kuna.

Yù Kustombare nayù ira Manguruk kâ Apu Kesu

43 Á aru yù ira makapállâ nga pinagaddátu nayù ira sinudduán ni Apu Kesu. Á yáyù nga napállâ yù ira ngámin nga tatolay. 44 Á ngámin ira nga manguruk, nattatádday ira ta nonò da, á nakkakásipà ira sù ngámin nga kukuá ra. 45 Á iniláku ra yù dabbud da ánna kukuá ra, á inisinek da yù nallakuád da sù ira ngámin nga manguruk ta meyannung sù awágad da. 46 Á ta kággággaw naggagammung ira nga nakimállà kâ Namarò sù mangilin nga kapilliá. Á minay ira kiminán sù bale ra ánna nakkakásipà ira ta kanad da, á nagayáyâ ira. 47 Á naddáyaw ira kâ Apu Namarò. Á ngámin yù ira katangeliád da, mássiki yù ira nga ari manguruk, nakimorayád da yù ira nga manguruk. Á kággággaw linnapán na ira ni Namarò sù ira bagu nga mangikatalà kuna.

3

Yù Pamammapiá di Eduru sù Pilay

1 Á ta pannarek na bilák ta púgák, nga negagángay nga oras nga pakimállà nayù ira Kudio, nappulù di Eduru kâ Kuan nga minay sù mangilin nga kapilliá, tapè makimállà ira. 2 Pakáranni ra ta puertá nayù kapilliá nga mangngágan ta Kakástán nga Puertá, naratang da yù laláki nga pilay yù nakeyanatán na. Á ta kággággaw initotoli ra yù pilay tapè makilimù sù ira nga mattatallung sù kapilliá.

3 Pakasingan nayù pilay kári Eduru kâ Kuan, nakilimù nira gapay. 4 Á inni-innad di Eduru, á kinagi ra kuna, "Innam kami," kud da. 5 Á sinángngák na ira, ta iniddagán na yù iyawâ da kuna. 6 Ngam kinagi ni Eduru kuna, "Awán kami ta kuártu, ngam ajjan yù awayyá mi nga mangabbák nikaw megapu sù pakáwayyá ni Apu Kesu Kiristu nga taga Nasaret. Gumikkáng ka laguk, tapè mallakák ka." 7 Á sinangngalán ni Eduru yù limá na nga jiwanán, tapè pagikkangan na. Á dagarágâ nga nassikan yù takki na. 8 Á nikáddagâ na lâ gimikkáng. Á nepulù nira nga simillung sù mangilin nga kapilliá, nga nallakalakák nga nakkassakassú, ánna naddáyaw kâ Namarò.

9 Á ngámin nga tatolay, nasingad da yù tolay nga nallakalakák ánna naddáyaw kâ Namarò. 10 Á natákkilalád da ta aggina yù ngaw nagitubang nga minákkilimù sù puertá nga Kakástán. Á nepallà yù kapállâ da sù nesimmu kuna. 11 Á ta pakikering nayù ngaw pilay paga kári Eduru kâ Kuan ta balkon nayù kapilliá nga mangngágan ta balkon ni Patul Solomon,* minay yù ira ngámin nga tatolay nga makkarakarerá nga magarimummung nira ta balkon, ta nerallà yù kapállâ da.

Yù Pangilayalayâ ni Eduru sù Mangilin nga Kapilliá

* **3:11** Si Patul Solomon yù ngaw nammaguray sù ira Kudio, nga siminubbâ sù yáma na, nga si Patul Dabid.

12 Á pakasingan ni Eduru ta napállâ yù ira tatolay, kinagi na nira, “Sikayu nga kábuluk ku nga ginaká ni Israel, ngattá, ta napállâ kayu gapu ta makalakák yù ngaw pilay? Ngattá, ta dúlangán naw kami? Kagian naw panò ta sikami yù nammapiá ánna namalakák sawe tolay, megapu sù ámmagaddátu mi onu piá mi? 13 Ari gemma sikami yù mappagaddátu, nu ari galâ si Namarò nga Yápu di Abrakam kári Isak kâ Akup, ánna ngámin nga naggaká nittam. Á pinalakák ni Namarò yawe tolay, tapè meparáyaw si Apu Kesu nga Anâ na. Ngam sikayu, ginápù naw si Apu Kesu, á inikeká naw ta arubáng ni Gubinador Pilatto nga awán ta liwâ na. Á manakì kayu kuna. Á mássiki nu inikáyâ ni Pilatto nga palubbángan, ngam ari makatubáng sù ure naw. 14 Sinájjián naw yù kuruk nga napiá nga mangilin, nga awán ta liwâ na, á kinagi naw kâ Pilatto ta palubbángan na yù namapátay. 15 Á pinapáte naw yù manotolay. Ngam pinaginnanole ni Namarò, á sikami yù massistígu ta kuruk yian, ta nasingam mi. 16 Á yawe tolay, inikatalà na si Apu Kesu. Á megapu sù pakáwayyá ni Apu Kesu, nammapiángin ánna nasikanin. Aggina yù ngaw pilay nga masingan naw ánna matákkilalán naw. Á megapu ta pangikatalà na kâ Apu Kesu nga Yápu mi, napammapiángin ta arubáng naw.”

17 “Wáwwagi,” kun na paga ni Eduru sù ira tatolay, “ta pamapáte naw kâ Apu Kesu, ammù ta arán naw kánnámmuán ta aggina yù MakKiristu nga jinok ni Namarò saw. Á yù ira kátannangán naw, arád da gapay ammu. 18 Ngam si Namarò, inibilin na sù ngaw ira ábbilinán na yù jigâ nga umay sù MakKiristu nga doban na ta umay saw. Á yáyù nga mapatuppál laguk yù kinagi nayù ira ábbilinán na sù kepátà ni Apu Kesu ta kurù. 19 Mabbabáwi kayu laguk, á kurugan naw si Namarò ánna likuránán naw yù liwiliwâ naw. Á pakomán na kayu ni Namarò sù liwiliwâ naw, 20 ánna pabannáyán na yù nonò naw. Á doban na má sangaw sawe dabbuno si Apu Kesu, nga sinullà na ta mammaguray nittam. 21 Ngam maggián lábbì ta arubáng ni Namarò ta lángì ta áddè ta dattál nayù ággaw nga sinullà ni Namarò nga panguli na ta dabbuno. Yáyù inibilin na ngaw ni Namarò sù ira ngaw ábbilinán na sù ira olu nga ággaw.”

22 Á kinagi na paga ni Eduru, “Ajjan yù kinagi na ngaw ni Moyses, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò, nga kun na,

‘Doban na sangaw ni Apu Namarò yù ábbilinán na, nga kagittá tam nga Kudio, ta kunnay
sù paddok na nikán.
Á tángngagan naw ngámin yù kagian na nikayu.
23 Á ngámin yù ira tatolay nga ari manguruk, ari iren mesipà sù ira tatole ni Namarò,
nu ari galâ ta mesinná ira kâ Namarò ta áddè ta áddè.’†

24 Yáyù kinagi na ngaw ni Moyses. Á di Samuel ánna yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò nga naporián nga siminubbâ kuna, kinagi ra yù meyannung sù karannian nga ággaw. 25 Á sittam ngámin nga Kudio yù mesipà sù initarátu na ngaw ni Namarò sù ira ngaw naggaká nittam, gapu ta ánâ da ittam nga naporián. Ta yawe yù initarátu ni Namarò kâ Kákay Abrakam, nga kun na, ‘Mammapiá yù ággián nayù ira ngámin nga tatolay ta dabbuno, megapu sù tádday nga ginakám.’ 26 Yáyù kinagi ni Namarò kâ Kákay Abrakam. Á yáyù gapu na nga sittam nga Kudio yù olu nga naddobán na kâ Apu Kesu nga Anâ na, tapè pammapián na yù ággiát tam, ánna ituddu na nittam ta likuránát tam yù narákè nga akka-akkuát tam, ánna palurotat tam yù ipakuá na nittam,” kun ni Eduru.

4

Yù Pangikeká nayù ira Kátannangán na Kudio kári Eduru kâ Kuan

† **3:23** Deuteronomio 18:15, 18-19

1 Á pagubobuk di Eduru kâ Kuan paga sù ira magaru nga tatolay, nappángè nira yù ira
pári na Kudio ánna yù kapitán nayù ira nga magguárdiá sù mangilin nga kapilliá, ánna yù
ira Sadusio. 2 Á napporay ira, gapu ta pangituddu ri Eduru ánna yù ira kábulun na sù ira
tatolay. Ta inituddu ri Eduru ta naginnanolayin si Apu Kesu, á yáyù nga pakánnámmuád
da ta kuruk nga maginnanolay gapay noka yù ira nga námmatay. 3 Á ginápù da laguk di
Eduru kâ Kuan. Á gapu ta gabingin, pinukù da ira áddè ta pannawák. 4 Ngam napakáru
yù ira nga manguruk, gapu ta pagginná ra sù bilin ni Namarò nga kinagi ri Eduru nira.
Á mággè límáribu yù ira lálláki nga manguruk.
5 Á ta pannawák, naggagammung ta Jerusalem yù ira Kudio nga mammaguray ánna
yù ira giriámán, ánna yù ira mesturu nga mangituddu ta tunung da gapay. 6 Ajjan gapay
tán di Annas nga kotunán na pári, kári Kayapas, ánna si Kuan, si Alekanduru, ánna ngámin
ira nga kanakanáyun nayù kotunán na pári. 7 Paggagammung da, inipágál da di Eduru ta
meyarubáng nira, tapè bestigád da ira. Á iniyabbû da nira, “Sisaw yù paggapuán nayù
pakáwayyá naw? Asinni naddok nikayu ta kingnguá naw?” kud da kári Eduru.
8 Á yù Mangilin nga Ikararuá, inipakánnámmu na kâ Eduru yù itabbák na, á kinagi
ni Eduru laguk nira, “Sikayu nga mammaguray nikami, ánna sikayu nga karakalám
mi, 9 nu bestigán naw kami megapu sù napiá nga kingnguá mi sù pilay kagabi ánna
yù nipammapiá mi kuna, 10 á mánnámmuán naw laguk, ánna yù ira ngámin nga kagittá
tam nga ginaká ni Israel, ta nammapiángin yù tolay nga manáddak sawe arubáng naw
megapu sù pakáwayyá ánna ámmagaddátu ni Apu Kesu Kiristu nga taga Nasaret. Aggina
yù inipátà naw ta kurù, ngam pinaginnanole ni Namarò. 11 Aggina yù meyárik ta
batu nga inubobuk nayù ngaw ábbilinán ni Namarò sù dán nga netúrâ, nga batu nga
nanakitán naw. Á sikayu yù meyárik sù ira minábbalay. Á yù iniwallián naw, aggina
yù piníli ni Namarò, nga nabbáli ta panáddagán nayù bale na, nga keyarigán nayù ira
ngámin nga mangikatalà kuna.* 12 Á ta ngámin nga dabbuno, awán ta mangiyígù ta
tatolay, nu ari galâ si Apu Kesu Kiristu. Awán ta tanakuán nga mangiyígù nittam.”
13 Á ta pakaginná nayù ira mammaguray sù initabbák di Eduru, napállâ ira, gapu ta
pobare di Eduru nga ari naggigiámmu, ngam ari ira nappasirán nga nagubobuk nira. Á
yáyù nga kánnámmuád da ta kábulun na ira ngaw ni Apu Kesu. 14 Á awán ta ipaliwâ da kári
Eduru kâ Kuan, ta nepanáddak gapay nira yù tolay nga pilay ngaw, nga nammapiángin.
15 Á pinalawád da ira laguk nayù ira mamestigá nira, tapè makkaká-ubobuk ira. 16 Á
kinagi ra, “Anni yù akkuát tam sù ira tolay? Ta nappasingan yù pinagaddátu ra sù
ira ngámin nga tatolay nga maggián ta Jerusalem, á awán ta awayyá tam gemma nga
makkagi ta ari kuruk. 17 Ngam ananássingat tam ira laguk, tapè ari ira má mangituddu
ta meyannung kâ Kesu, ánna ari massamâ paga yù dámak nga meyannung kuna sù ira
tatolay.”
18 Á kabalid da nakkaká-ubobuk, pinatallung da di Eduru, á inipugik da yù pangilay-
alayâ da ánna pangituddu ra ta meyannung kâ Apu Kesu. 19 Ngam simibbák nira di
Eduru kâ Kuan, á kinagi ra, “Nononopan naw nu anni yù napiá ta ánninganán ni Namarò,
nu kurugam mi yù kagian naw ánnè sù kagian ni Namarò. 20 Ta awán ta awayyá mi nga
mattukkâ nga makkagi sù nasingam mi ánna naginná mi nga kingnguá ni Apu Kesu ánna
inituddu na,” kud da.
21 Á yù ira mammaguray, inananássing da má di Eduru. Á pinalubbáng da ira laguk,
ta arád da nálek yù awayyá ra nga mamággáng nira, gapu ta naddayaráyaw yù ira
ngámin nga tatolay kâ Namarò, megapu sù nesimmu sù ngaw pilay. 22 Á matturù ta
appátapulu ngin yù dagun nayù tolay nga nammapiángin megapu sù pakáwayyá ri Eduru
nga naggapu sù ámmagaddátu ni Apu Kesu.

* **4:11** Salmo 118:22

Yù Pakimállà nayù ira Manguruk kâ Apu

23 Á ta kapalubbáng di Eduru kâ Kuan, minay ira ta gián nayù ira kákkopud da, á kinagi
ra nira yù ngámin nga kinagi nayù ira kátannangán nga pári ánna yù ira giriámán. 24 Á ta
pakaginná nayù ira kákkopud da ta inananássing da ira, nattatádday ira nga nakimállà kâ
Namarò, á kinagi ra:
"Apu Namarò, sikaw yù mammaguray ánna sikaw yù namarò ta lángì ánna dabbuno,
bebay, ánna ngámin yù maggián nira. 25 Á si Patul Dabid, nga yù ngaw naggaká nikami
nga masserbi nikaw, kinagi na yù bilim mu nga nipakagi nayù Mangilin nga Ikararuá
kuna. Á ajjan nga netúrâ yù kinagi na ngaw, nga kunniaw:
'Yù ira nga ari Kudio nga mammaguray ta dabbuno, ngattá, ta mapporay ira kâ Namarò?
Á yù ira Kudio, ngattá, ta potuád da si Namarò!
26 Mattatádday yù ira patul ánna yù ira ngámin nga mammaguray ta dabbuno,
tapè igagánge ra yù pakikontará ra kári Namarò ánna yù MakKiristu nga sinullà na
ta mammaguray.'†
27 "Apu Namarò, napalurokin kunangane yù kinagi na ngaw ni Patul Dabid, ta
nepaggagammung ngaw gemma sawe ili na Jerusalem yù ira kagittá mi nga ginaká ni
Israel ánna yù ira ngámin nga ari Kudio gapay, kári Patul Erodo kâ Gubinador Pilatto.
Á nattatádday ira tapè igagánge ra nu kunnasi yù ámmapáte ra sù mangilin nga Anâ mu
nga masserbi nikaw. 28 Á kingnguá ra yù ngámin nga dán nga sinalákkuruk mu ngaw,
megapu sù pakáwayyám ánna urem. 29 Apu, naginnám yù pangananássing da nikami. Á
pataggatam mu bì yù nonò mi ngámin nga masserbi nikaw, tapè ari kami maganássing
nga mangilayalayâ sù bilim mu nga meyannung kâ Apu Kesu. 30 Pammapiám mu yù ira
máttakì ánna ipasingam mu yù pagaddatuam mu nga makapállâ, megapu sù pakáwayyá
ni Apu Kesu, nga mangilin nga Anâ mu nga masserbi nikaw."
31 Á kabalid da nakimállà, nagguyu yù balay nga naggagammungád da. Á minay yù
Mangilin nga Ikararuá sù ira ngámin. Á ari ira maganássing nga mangilayalayâ sù bilin
ni Namarò.

Yù Pakkaká-abbák nayù ira Manguruk

32 Á yù ira ngámin nga manguruk, nattatádday ira ta nonò da ánna ayâ da. Á awán nira
ta nakikkì, nga makkagi ta kukuá na lápay yù ngámin nga kukuá na, ngam pinattatádde ra
yù ngámin nga kukuá ra, tapè makkakásipà ira. 33 Á yù ira minángngilayalayâ, naláppà ira
nga ari nattukkâ nga makkagi ta naginnanolayin si Apu Kesu, nga kuruk nga matolay
mángin. Á nepallà yù pangikállà ni Namarò sù ira ngámin nga manguruk. 34 Á awán
nira ta magáwák, gapu ta yù ira nga ajjan kuá na nga dabbun ánna balay, iniláku ra nga
katággitádday, 35 á inipaggiwâ da yù nallakuád da sù ira minángngilayalayâ, tapè aggira
mangisinek ta kuártu sù ira magáwák ta meyannung ta awágad da.
36 Á ajjan si Kusè, nga ginaká ni Libi nga taga Sipro, nga iningágan nayù ira
minángngilayalayâ ta Bernabe. Á yù kebalinán na "Bernabe" yù minánnabarang. 37 Á
iniláku ni Kusè yù dabbun na, á inipaggiwâ na yù pagá na sù ira minángngilayalayâ.

5

Di Ananiâ kâ Sapira nga Magatáwa

1 Á naggián gapay tán di Ananiâ kâ Sapira nga atáwa na. Á iniláku ra gapay yù dabbud
da. 2 Á nagittá yù nonò da ta pakappiád da yù káruán nga nallakuád da, á inituluk ni
Ananiâ yù káruán nga inipe na ta arubáng nayù ira minángngilayalayâ. Ngam inilímak
na yù pinakappiád da. 3 Á kinagi ni Eduru, "Ananiâ, ngattá, ta initulù mu yù nonò mu

† **4:26** Salmo 2:1-2

kâ Satanas? Ngattá, ta passiriám mu yù Mangilin nga Ikararuá? Ta kinagim ta iniyawâ
mu ngámin yù nallakuám mu ta dabbun, nga arám mu inipaggiwâ, ngam initágum yù
káruán. 4 Á nu arám mu iláku, kukuám gemma lâ. Á pallákum, maguray ka lággapay sù
nallakuám mu. Ngattá, ta ninononò mu yù massiri? Ari gemma tolay yù passiriám mu,
nu ari gabba galâ si Namarò."
5 Á pakaginná ni Ananiâ karannian, nikáddagâ lâ natombá nga natay. Á yù ira ngámin
nga nakarámak sù nesimmu kuna, nepallà yù assing da. 6 Á yù ira bábbagitolay, gimikkáng
ira, á ed da binungun yù natay. Á nipáno ra, á ed da initanam.
7 Á manganánnuán, pappasá na tallu nga oras, limibbè gapay si Sapira, ngam arán
na ammu ta natayin yù atáwa na. 8 Á kinagi ni Eduru kuna, "Kagiam mu bì nikán nu
iniyawâ naw ngámin nga nallakuán naw ta dabbun naw." Á kinagi nayù babay, "Wan,
ngámin." 9 Á kinagi ni Eduru kuna, "Ngattá ta naggittá yù nonò naw kâ atáwam nga
mamaraparubá nga mangilogò sù Ikararuá ni Apu Namarò? Ginnám mu! Manolingin
yù ira nga nangitanam sù atáwam, á ed da ka gapay apan," kun na. 10 Á dagarágâ nga
natombá yù babay ta arubáng ni Eduru nga natay. Á tallung nayù ira bábbagitolay,
naratang da yù pate na, á inipáno ra gapay, á initanam da ta taging na atáwa na. 11 Á
ngámin ira nga manguruk kâ Apu Kesu ánna ngámin ira nga nakarámak sù nesimmu,
nepallà yù assing da.

Pamagaddátu nayù ira Minángngilayalayâ sù Aru nga Makapállâ

12 Á yù ira minángngilayalayâ, pinagaddátu ra yù aru nga makapállâ sù ira tatolay ta
Jerusalem. Á yù ira ngámin nga manguruk kâ Apu, sigídá nga naggagammung ira, ta
kunnay sù kustombare ra, sù mangilin nga kapilliá, sù balkon ni Patul Solomon. 13 Á
ngámin yù ira ari manguruk, nasingad da ta napiá nga tatolay yù ira manguruk kâ
Apu ánna nakimorayád da ira, ngam naganássing ira nga metádday sù ira manguruk.
14 Á nalannalannapán paga yù ira manguruk ta magaru nga lálláki ánna bábbay nga
manguruk kâ Apu Kesu.
15 Á gapu ta pamagaddátu nayù ira minángngilayalayâ, iniyánge nayù ira tatolay yù ira
máttakì ta kalsáda, nga pinagiddá ra ta katri ra ánna dapad da, tapè malirumán ira sù
alinu ni Eduru ta pattalebák na nira. 16 Á yù ira magaru nga naggapu ta ngámin nga
barrabárriu na Jerusalem, iniyánge ra yù ira máttakì ánna yù ira nagunagán na anitu. Á
nammapiá ira ngámin.

Yù Karigirigâ nayù ira Minángngilayalayâ

17 Á yù kotunán na pári ánna yù ira ngámin nga kábulun na nga Sadusio, nalussaw ira
sù ira minángngilayalayâ. Á nerallà yù passil da nira. 18 Á ginápù da ira, á pinukù da ira
ta karsel. 19 Ngam ta tangngá na gabi, minay yù daroban ni Namarò, á binukatán na yù
puertá nayù karsel, á inilawán na yù ira minángngilayalayâ. Á kinagi na nira, 20 "Sangaw
nu pannawák, umay kayu ta mangilin nga kapilliá, á ilayalayâ naw sù ira ngámin nga
tatolay yù meyannung sù awayyá ra nga mesipà sù áttole ni Namarò nga awán ta áddè
na," kun na nira. 21 Á pakaginná ri Eduru sù kinagi nayù daroban ni Namarò, kinuruk
da. Á ta pannawák, minay ira sù mangilin nga kapilliá nga mangituddu sù ira tatolay.
Á manganánnuán, naggagammung yù kotunán na pári ánna yù ira kábulun na sù
mangilin nga kapilliá, á inipágál da laguk yù ira karakalán na Kudio. Á jinok da yù ira
magguárdiá ta ed da apan yù ira minángngilayalayâ nga pinukù da ta karsel, tapè iyánge
ra ira nga meyarubáng nira. 22 Ngam labbè nayù ira magguárdiá ta karsel, awán ira tán.
Á nanoli ira sù ira mináммaguray, á kinagi ra nira, 23 "Labbè mi ta karsel, netúsi ta napiá

yù puertá na, á naggián paga yù ira magguárdiá ta puertá, ngam pabbukâ mi, awán ta tolay ta unak."

24 Á yù kapitán nayù ira magguárdiá ta mangilin nga kapilliá ánna yù ira kátannangán na pári, pakaginná ra ta awán yù ira nepukù ta karsel, nakalalang ira ánna nononopad da nu anni yù nesimmu sù ira minángngilayalayâ. 25 Á minay laguk yù tádday nga tolay, á kinagi na nira, "Yù ira tatolay nga pinukù naw, nasingak ku ira gangù ta kapilliá nga mangituddu sù ira tatolay." 26 Á minay laguk di kapitán ánna yù ira magguárdiá, á inâ da yù ira minángngilayalayâ, á inilabbè da ira ta ámmanunnután, ngam arád da ira pinuersá, gapu ta ikássing da yù ira tatolay nga tudduád di Eduru, marakè payangad da ira ta batu.

27 Á pangiyánge ra nira, iniyarubáng da ira sù ira minámmanunnù. Á binestigá na ira nayù kotunán na pári. 28 Á kinagi na, "Sinaddánám mi kayu ta napiá ta ari kayu bulubugá mangituddu ta meyannung sù tolay nga tuttulan naw, ngam pinassamâ naw yù ituddu na ta ngámin nga tatolay ta Jerusalem! Á ngattá, ta ipaliwâ naw paga nikami yù pate na!" kun nayù kotunán nga pári.

29 Ngam simibbák di Eduru ánna yù ira kábulun na, á kinagi ra, "Máwák nga kurugam mi yù taddán ni Apu Namarò ánnè sù taddán na tolay. 30 Á si Namarò, nga pakiyápuán nayù ira naggaká nittam, pinaginnanole na si Apu Kesu nga pinapáte naw, nga inipepátà naw ta kurù. 31 Á inâ ni Namarò ta lángì, á pinagitubang na ta jiwanán na, tapè aggina yù mammaguray ánna mangiyígù ta tatolay. Á yáyù nga ajjan yù awayyá tam nga ginaká ni Israel nga mabbabáwi ta liwiliwâ tam, tapè pakomán ni Namarò ittam. 32 Á sikami yù makkagi ta kuruk ngámin danniaw. Á yù Mangilin nga Ikararuá, nga iniyawâ ni Namarò nikami ánna yù ira ngámin nga manguruk kuna, aggina gapay yù mangipakánnámmu ta kukurugán."

Yù Panabarang ni Gamaliel sù ira Kábulun na nga Minámmaguray

33 Á pakaginná nayù ira minámmaguray sù kinagi di Eduru, napporay ira, á gustu ra nga papatáyan yù ira minángngilayalayâ. 34 Ngam ajjan tán yù tádday nga Parisio nga mangngágan ta Gamaliel, nga mangituddu ta tunung na Kudio, á aggina yù pakimorayán na ngámin nga tatolay. Á gimikkáng si Gamaliel, á pinalawán na lábbì ta manganánnuán yù ira minángngilayalayâ.

35 Á kabalid da namalawán nira, kinagi ni Gamaliel sù ira kábulun na nga minámmaguray, "Wáwwagì, nga ginaká ni Israel, magimuguk ittam, á nononopat tam ta napiá yù akkuát tam karanniaw nga tatolay. 36 Ta manonò ku yù ngaw Teras, nga nappeddaráyaw, á mággè appátagatù yù ira siminuttul kuna. Ngam napapátay si Teras, á newarawarâ ngámin yù ira nga siminuttul kuna, á awán ta nabbalinád da. 37 Á siminubbâ yù ngaw Kudas nga taga Galilia, nga jimittál sù pangilistá nayù ira mammaguray sù ira ngámin nga tatolay ta áppatulán. Á aru gapay yù ira tatolay nga pinatuttul na ta baggi na. Ngam natay gapay si Kudas, á newarawarâ gapay yù ira siminuttul kuna.

38 "Á yáyù nga kagiak ku nikayu, wáwwagì, ta paguráyát tam lábbì yù ira minángngilayalayâ. Arát tam ira akkuán, tanu tolay yù paggapuán nayù ituddu ra, á mattukkâ sangaw, á yáyù áddè na. 39 Ngam nu si Namarò yù paggapuán na, ari ittam makatubáng. Paguráyát tam ira laguk, marakè matákál tam sangaw ta si Namarò galâ yù pakikontarát tam," kun ni Gamaliel nira. Á ginianná ra yù kinagi na.

40 Á kabalin na nanabarang ni Gamaliel sù ira kábulun na, inipágál da yù ira minángngilayalayâ. Á nipabaddù da ira, mássiki nu awán ta liwâ da. Á inipugik da má nira yù pangituddu ra ta meyannung kâ Apu Kesu. Á pinalubbáng da ira. 41 Á nánaw laguk yù ira minángngilayalayâ ta ámmanunnután. Á nagayáyâ ira gapu ta ammu ra ta inikatalà

ni Namarò nira yù pangituddu ra sù bilin na ánna yù pangiyangngà da ta panigirigâ nayù ira tatolay nira megapu sù panguruk da kâ Apu Kesu. 42 Á kággággaw, minay ira sù mangilin nga kapilliá ánna ta gibbalayán nayù ira tatolay, tapè ituddu ra ánna ilayalayâ da ta si Apu Kesu yù MakKiristu nga sinullà ni Namarò ta mammaguray ta dabbuno.

6

Panullà da ta Pitu nga Lálláki nga Mangabbák

1 Á ta kággággaw, nalannapán yù ira manguruk kâ Apu Kesu. Á yù ira Kudio nga naggapu ta arayyu, nga Gareko yù ággubobuk da, netádday ira sù ira Kudio nga taga Jerusalem, nga magubobuk ta Kebru. Á ta pangisinek nayù ira minángngilayalayâ ta máwák nayù ira tatolay, naddagaragim yù ira Kudio nga Gareko yù ággubobuk da, gapu ta nakúráng yù neyawâ sù ira kábulud da nga bábbay nga bálu.

2 Á pakarámak nayù ira mapulu duá nga minángngilayalayâ, pinaggagammung da yù ira manguruk, á kinagi ra nira, "Arám mi nakuan iginnà yù pangilayalayâ mi ta bilin ni Namarò, tapè matángngák mi lâ yù pangisinek mi ta pakkatole naw. 3 Wáwwagi, mappíli kayu laguk ta pitu nikayu nga lálláki nga pangikatalakán, nga tumulù sù Mangilin nga Ikararuá ánna napiá yù nonò da, tapè aggira yù mangisinek ta máwák na tolay. 4 Ngam sikami, tángngagam mi galâ yù ipakimállà mi kâ Apu ánna yù pangilayalayâ mi sù bilin ni Namarò," kud da.

5 Á nagayáyâ yù ira magaru nga manguruk megapu sù kinagi ra. Á danniaw ira yù piníli ra: si Esteban, nga mapasigaggà yù ángnguruk na kâ Apu Kesu ánna tumulù sù Mangilin nga Ikararuá. Á si Pilippi, si Porokoro, si Nikanor, si Timon, si Parmenas, á si Nikolas nga taga Antokia nga nakKudiongin. 6 Á iniyarubáng da ira sù ira mapulu duá nga minángngilayalayâ, tapè ipakimállà da ira kâ Namarò. Á ta pakimállà nayù ira minángngilayalayâ, inipotud da yù limá ra ta ulu nayù ira katággitádday nga napíli, nga panákkilalán ta aggira yù ira natullà nga manaron ánna mangisinek ta máwák na tolay.

7 Á yáyù nga nassamâ yù bilin ni Namarò. Á nalannapán ta aru yù ira manguruk ta ili na Jerusalem. Á nanguruk gapay kâ Apu Kesu yù aru nga pári ira nga Kudio.

Yù Paggápù da kâ Esteban

8 Á si Esteban, aru yù ira pinagaddátu na nga makapállâ ta arubáng nayù ira tatolay ta Jerusalem megapu sù allà ni Namarò kuna, ta iniyawâ ni Namarò kuna yù ámmagaddátu na. 9 Ngam ajjan gapay ta Jerusalem yù ira Kudio nga makkakábulun ta ággagammungán nga mangngágan ta Kapilliá nayù ira Napalubbáng, nga taga Sirene ánna taga Alekandria. Á ajjan gapay yù ira nga taga Silisia ánna taga Asia. Á nattatádday ira nga minay nakikontará kâ Esteban, ánna naríri ira ta ubobuk na. 10 Ngam arád da náppù, gapu ta napiá yù itabbák ni Esteban megapu sù pangabbák nayù Mangilin nga Ikararuá kuna. 11 Á yáyù nga inagálád da yù ira lálláki nga sináddanád da ta kuártu, tapè massiri ira ta meyannung kâ Esteban. Á kinagi nayù ira massiri, "Naginná mi yù pakkagi ni Esteban ta narákè nga meyannung ta yù ngaw Moyses ánna si Namarò," kud da.

12 Á yù ira massirisiri, pinappatapátu ra yù ira káruán nga tatolay, ánna yù ira giriámán na Kudio, ánna yù ira mesturu nga mangituddu ta tunung ni Moyses. Á inikáddagâ da lâ ginápù si Esteban, á iniyánge ra sù ira minámmanunnù. 13 Á minay yù ira nga sináddanád da ta kuártu, á nanáddak ira ta arubáng nayù ira minámmanunnù, tapè massistígu ira. Ngam massiri ira, á kinagi ra, "Yawe tolay, arán na tukkatan yù narákè nga kagian na nga meyannung sawe mangilin nga kapilliá ánna yù tunung ni Moyses. 14 Naginná mi yù kinagi na, nga umay sangaw si Kesu nga taga Nasaret, á darálan na yawe kapilliá, á patalián na yù kustombare tam nga inituddu ni Moyses sù ira naggaká nittam," kud

da. 15 Á yù ira minámmaguray nga nagitubang ta ámmanunnután, pakaginná ra sù kinagi
nayù ira massiri, inimámmatád da si Esteban, á nasingad da yù mammang na nga
maddalingáráng ta kun na mammang nayù daroban ni Namarò nga naggapu ta lángì.

7

Yù Initabbák ni Esteban sù ira Massiri nga Nangikeká kuna

1 Á yù kotunán na pári, pakaginná na ta pangikeká ra kâ Esteban, iniyabbû na kâ
Esteban, “Kuruk panò yù ipangikeká ra nikaw?” 2 Á simibbák ni Esteban, á kinagi
na nira, “Wáwwagi ánna giriámán, nononopan naw bì yù kingnguá ni Namarò megapu
nittam nga Kudio. Ta gári, piníli ni Namarò si Kákay Abrakam, nga yù ngaw naggaká
nittam. Á paggián ni Abrakam paga ta Mesopotamia, nga ari paga minay nakipaggián
ta Karan, nappasingan si Namarò kuna nga maddalingáráng. 3 Á kinagi ni Namarò kuna,
‘Panawám mu yù ira kanakanáyum mu ánna yù lugár nga paggianám mu, á umay ka sù
gián nga ipasingak ku nikaw sangaw.’* 4 Á nánaw laguk di Kákay Abrakam ta paggianád
da sù ira kagittá ra nga taga Kaldia, á minay ira naggián ta dabbun na Karan.

“Á keggá ri Kákay Abrakam paga ta Karan, natay si ammò na. Á iniyánge na ira laguk
ni Namarò sawe dabbun nga paggianát tam. 5 Á arán na iniyawâ kâ Abrakam yawe
dabbun, mássiki nu baddì lâ. Ngam initabbá ni Namarò ta iyawâ na yù dabbun noka
kári Abrakam ánna yù ira ginaká na. Á ta pangitabbá ni Namarò kuna, awán paga ta
anâ ni Kákay Abrakam. 6 Á kinagi ni Namarò gapay kuna, ‘Yù ira ginakám, umay ira
noka makipaggián ta tanakuán nga dabbun. Á yù ira pakipaggianád da, aripanad da
ira ánna jigirigátad da ira ta appátagatù nga ragun. 7 Ngam nu napasángin yù paggiád
da túrin, panunnuták ku yù ira mangaripan nira. Á megapu sù panigirigâ ku sù ira
mangaripan, palubbángak ku yù ira ginakám, á ipánò ira tapè umay ira makimoray
nikán sawe dabbun,’ kun ni Namarò kâ Kákay Abrakam.”

8 Á kinagi ni Esteban paga, “Á pangitabbá ni Namarò kári Kákay Abrakam ánna yù ira
ginaká na, inipakugì ni Namarò yù ira ánâ da nga lálláki ta panaddamád da ta pattarátu
na nira. Á yáyù nga kinugì ni Abrakam si Isak nga anâ na sù mekawalu nga ággo nayù
abbing, gapu ta yáyù kinagi ni Namarò kuna. Á kunnian gapay yù kingnguá ni Isak, ta
kinugì na si Akup nga anâ na. Á kunnian gapay yù kingnguá ni Akup, ta kinugì na gapay
yù ira mapulu duá nga ánâ na nga lálláki nga naggaká nittam.

9 “Á yù ira ánâ ni Kákay Akup nga naggaká nittam, napassil ira kâ Kusè nga uriád
da. Á iniláku ra si Kusè sù ira mangaripan kuna ta arayyu nga lugár na Egipto. Ngam
nepulù si Namarò kâ Kusè. 10 Á inabbágán ni Namarò, á yáyù nga napiá lâ yù pabbalinán
na ngámin nga jigâ ni Kusè. Á iniyawâ ni Namarò kuna yù napiá nga nonò na ánna
inipakámmu na kuna yù mappíli ta napiá. Á ta keyarubáng ni Kusè kâ Paro nga patul ta
Egipto, nagayáyâ si Paro kuna, á sinullà na ta gubinador, ánna pine na ta mammaguray
ta ngámin nga áppatulán na, ánna inipataron na gapay kuna yù ngámin ira kábbale na ta
palásiu na.

11 “Á pammagure na ngaw ni Kusè ta Egipto, jimittál yù bisin ta ngámin nga lugár na
Egipto ánna yù lugár na Kenan. Á narigirigâ ngámin yù ira tatolay. Á di Kákay Akup ánna
yù ira ánâ na nga naggaká nittam, awán ta málek da nga kanad da. 12 Ngam ta pakarámak
ni Kákay Akup ta egga kanan ta Egipto, jinok na yù ira ánâ na ta umay ira mangâ ta kanad
da. Yáyù lâ paga yù olu nga ánge ra ta Egipto.

---

* **7:3** Genesis 12:1

13 “Á ta mekaruá nga ánge nayù ira wáwwagi ni Kusè ta Egipto, inipakánnámmu ni
Kusè yù baggi na nira. Á inipakánnámmu na gapay kâ Paro yù ira kanakanáyun na. 14 Á
inipágál ni Kusè di Kákay Akup nga ammò na ánna ngámin nga kanakanáyun na ta umay
ira ta Egipto. Pitupulu límá nga tatolay yù ira ngámin. 15 Á yáyù nga minay di Akup ta
Egipto, á naggián ira ta Egipto ta áddè ta pate ra. Ta Egipto yù natayád di Kákay Akup ánna
yù ira ngámin nga ánâ na nga naggaká nittam. 16 Ngam nelabbè yù baggi ra ta Sekem
nga naggianád da ngaw di Kákay Akup, á netanam ira ta Sekem sù ángngitanamán nga
ginátáng na ngaw ni Kákay Abrakam sù ira ánâ ni Amor.

17 “Á mággè nga jimittál yù ággaw nga sinullà ni Namarò nga pamapáno na nira ta
Egipto, tapè ipetoli na ira sawe lugár tam ta kunnay sù initabbá na ngaw kâ Abrakam.
Á gapu ta nabayák iren nga naggián túrin ta lugár na Egipto, minaru yù ira tatolay. 18 Á
napatalián yù patul ta Egipto ta tanakuán nga patul, nga arán na ammu yù napiá nga
kingnguá nayù ngaw Kusè. 19 Á arán na inikállà yù ngaw ira naggaká nittam. Inilogò na
ira. Á pinuersá na ira ta tájjiád da yù ira ánâ da, tapè matay ira.

20 “Á tán nga ággaw ngaw yù keyanâ ni Moyses. Á napiá nga abbing, á ayatán si Namarò
kuna. Á inituttù di innò na ánna sinaronád da ta tallu nga bulán sù bale ra. 21 Á nu awánin
ta awayyá ra nga mangituttù, napuersá ira nga nangipay ta lawán. Á nálek nayù babay
nga anâ nayù patul, á jimmà na, nga pinataganatán na ta kun na anâ na.

22 “Á naggigiámmu si Moyses ta ngámin nga ituddu nayù ira Egipto, á napiá ánna
makáwayyá yù ággubu-ubobuk na ánna napiá ngámin yù akkuán na. 23 Á nu appátapulu
yù dagun ni Moyses, nanonò na ta en na tullúnán yù ira kuruk nga wáwwagi na nga
ginaká ni Israel. 24 Á naratang na yù tádday nga jigirigátan nayù Egipto. Á en na iniyígù
yù kagittá na, á pinapáte na yù Egipto. 25 Ta kagian ni Moyses ta kánnámmuán nayù ira
kanakanáyun na ta aggina yù jinok ni Namarò ta mamalubbáng nira sù ira mangaripan
nira. Ngam arád da nánnámmuán.

26 “Á sù tádday ággaw, naratang na yù duá nga ginaká ni Israel nga maddamá, á gimmá
na ira. ‘Wáwwagi,’ kun ni Moyses nira, ‘anni ipaddamá naw, ta mawwagi kayu gemma?’
kun na. 27 Á yù tolay nga iddâ na lâ nakiramá, inirubbâ na si Moyses, á kinagi na, ‘Asinni
panò naddok nikaw ta mammaguray ánna mamanunnù nikami? 28 Ipárik mà sù Egipto
nga pinapátem kagabi?’ kun na. 29 Á pakaginná ni Moyses sù kinagi na, naganássing, ta
ammu na ta neparámak yù pamapáte na sù Egipto. Á nattálaw, á minay nakipaggián ta
dabbun na Midian. Paggián na tán, nangatáwa. Á tán nga lugár yù neyanakán nayù ira
duá nga ánâ na nga lálláki.

30 “Á naggián si Moyses ta Midian ta nabayák. Á pappasá na appátapulu ta dagun, ta
panaron na ta ayám ta kalállammatán nga aranni ta puddul na Saynay, nappasingan
si Namarò kuna, ta limittuák yù daroban na ta api sù alinnâ nga káyu nga maggatang
nga ari makán na api. 31 Á napállâ si Moyses ta pakasingan na sù káyu nga naggatang,
á jimikkì kuna, tapè imámmatán na ta napiá. Á naginná na yù ngárál ni Apu Namarò
nga naggapu ta api, á kinagi ni Apu, 32 ‘Sikán si Namarò, nga Yápu nayù ira naggaká
nikaw, nga Yápu di Abrakam kári Isak kâ Akup.’ Á pakaginná ni Moyses, namippippik
nga ari makeyangngà nga maningan. 33 Á kinagi ni Apu kuna, ‘Iriám mu yù sapátù mu, ta
mangilin yù dabbun nga nanáddagám mu.’ 34 Á kabalin ni Moyses nangari ta sapátù na,
á kinagi ni Apu kuna, ‘Masingak ku gemma yù karigirigâ nayù ira tatolè túrin ta Egipto,
á maginnâ yù paggaráyad da. Á yáyù nga minulugakin, tapè iyígù ku ira. Arà! Umay ken
laguk, ta dobat taka ta umay ka túrin ta Egipto,’ kun ni Namarò kuna.

35 “Wáwwagi,” kun ni Esteban paga, “ta keggá ra ngaw nayù ira naggaká nittam ta
Egipto, nanakitád da si Moyses. Ta kinagi ra ngaw kuna, ‘Asinni panò naddok nikaw ta
mammaguray ánna mamanunnù nikami?’ Á si Moyses, aggina yù jinok ni Namarò nga
mangiyígù ánna mammaguray nira, á inabbágán ni Namarò megapu sù daroban na nga
nasingan ni Moyses sù káyu nga naggatang. 36 Á si Moyses yù nangituluk sù ira naggaká
nittam ta páno ra ta Egipto, á aru yù pinagaddátu na nga makapállâ ta keggá ra paga ta
Egipto, ánna pallakák da nga umay ta dammáng nayù bebay nga mangngágan ta Ujjojjin,
ánna keggá ra gapay ta kalállammatán ta appátapulu nga dagun.

37 “Á si Moyses yù nakkagi sù ira ngaw ginaká ni Israel, nga kun na, ‘Si Namarò, doban
na noka nikayu yù ábbilinán na ta kunnay ta paddok na nikán, nga naggapu sù ira ginaká
naw,’ kun na. 38 Á paggagammung nayù ira naggaká nittam ta kalállammatán, si Moyses
yù kobobuk nayù daroban ni Namarò ta puddul na Saynay. Á si Moyses yù neddán sù
bilin ni Namarò nga netúrâ, nga paggapuán nayù ákkatole na tolay ta áddè ta áddè, tapè
aggina yù mangiyawâ nittam. 39 Ngam yù ngaw ira naggaká nittam, nanakì ira nga
manguruk kâ Moyses, á inipuerá ra, ta ikáyâ da manoli ta Egipto.

40 “Á nakiubobuk yù ira tatolay kâ Aron, nga wagi ni Moyses ánna yù olu nga pári na
Kudio, á kinagi ra kuna, ‘Mappadday ka laguk sù ira didios tam nga mangipulù nittam,
tapè tuttulat tam ira, ta arát tam ammu yù nesimmu kâ Moyses nga nangituluk nittam
ta páno tam ta Egipto,’ kud da. 41 Á pidde ra laguk yù sináddios nga kun na kígaw nga báka,
nga kinagi ra ta yápu ra, á pinárti ra yù ira ayám da nga iniyátáng da kuna. Á nabbúyá
ira gapu ta pagayáyâ da sù pidde ra.

42 “Á yáyù nga napporay si Namarò nira, á nilikuránán na ira. Á pinaguráyán na ira,
tapè maguru-uray ira lâ nga makimoray sù ira bituan ta lángì. Á kingnguá ra ta kunnay
ta netúrâ sù libru nayù ira ábbilinán ni Namarò, nga kunniaw:

‘Sikayu nga ginaká ni Israel, ngattá, ta ari sikán yù nangiyátangán naw sù ira ayám naw,
ta pangiyátáng naw ta kalállammatán ta appátapulu ta dagun?
43 Ari sikán yù nakimorayán naw, nu ari galâ yù ira sináddios! Inakkâ naw nga
inipulupulù yù paggianán nayù sináddios nga mangngágan ta Molok ánna yù
sináddios nga pidde naw ta kun na bituan, nga mangngágan ta Repan.
Aggira yù ira sináddios nga pidde naw nga pakimorayán naw, á namalittúkak kayu nira!
Á yáyù liwâ naw, nga gapu na nga papanáwat takayu ta dabbun naw, á mánaw
kayu nga umay túrin ta abbák na dabbun na Babilonia, á marigirigâ kayu tán.’†

44 “Wáwwagi,” kun ni Esteban, “ta keggá nayù ira ngaw naggaká nittam ta
kalállammatán, egga nira yù balay nga ákkimorayád da kâ Namarò, ta naggián si Namarò
nira. Á pidde ra ta bale na yù gámì ánna tabbì na ayám, ta kunnay sù inipasingan ni
Namarò kâ Moyses. 45 Á bittáng da yù balay ni Namarò sù ira ginaká ra. Á ta pate ni
Moyses, si Josiuwa yù táli na. Á inipulù da yù bale ni Namarò nira ta áddè ngaw tallung
di Josiuwa sawe dabbun nga initabbá ni Namarò nittam. Á naratang da yù ira olu nga
naggián saw, ngam pinapáno na nira ni Namarò, á iniyawâ na yù dabbud da sù ira ngaw
naggaká nittam. Á naggián lâ paga yù bale ni Namarò sù ira naggaká nittam ta áddè ta
pammagure na ngaw ni Patul Dabid.

46 “Á ta keggá na ngaw ni Patul Dabid, ayatán si Namarò kuna. Á inikomá ni Patul
Dabid kâ Namarò ta ipapadde na kuna yù bale na, nga pakimorayán nayù ginaká ni
Akup sù Yápu ra. 47 Ngam arán na inanugù. Á si Patul Solomon, nga anâ ni Patul Dabid,
aggina yù namadday ta bale ni Namarò.

† **7:43** Amos 5:25-27

48 “Ngam si Apu Namarò, ari gemma maggián ta balay nga pidde na tolay. Ta netúrâ
yù ubobuk ni Apu Namarò, nga kinagi nayù ábbilinán na, nga kunniaw:
49 ‘Yù lángì, kunnay lâ ta pagitubangák ku. Á yù dabbuno, kunnay lâ ta pangipotunák ku
ta takkì.
Egga panò yù paddayan naw nga paggianák ku? Awán!
Egga panò yù paddayan naw nga pagibannagák ku? Awán!
50 Ta sikán galâ yù nappadday ta lángì ánna dabbuno, ánna ngámin nga egga nira,’‡ kun
ni Namarò.”
51 Á kinagi na laguk ni Esteban sù ira minámmanunnù ánna yù ira tatolay, “Sikayu,
anningillâ yù kataggâ na ulu naw! Narákè yù nonò naw ánna kitul kayu, á arán
naw tángngagan yù bilin ni Namarò. Naggigittá kayu sù ira ngaw naggaká nittam, ta
makikontará kayu gapay sù Mangilin nga Ikararuá. 52 Egga panò yù tádday sù ira ngaw
ábbilinán ni Namarò nga arád da jinigirigâ? Awán! Pinapáte ra yù ira ngámin ngaw
nga nangilayalayâ ta umay ta dabbuno yù napiá nga Masserbi kâ Apu Namarò, nga
MakKiristu. Á labbè na, sináttájjián naw ánna pinapáte naw. 53 Á sikayu yù iniddán nayù
ira daroban ni Namarò ta tunung na. Ngam ari kayu manguruk!” Yáyù áddè nayù kinagi
ni Esteban.

Yù Pate ni Esteban

54 Á pakaginná nayù ira minámmanunnù sù kinagi ni Esteban, napporay ira, á
nangngarangaringngì ira megapu sù nepallà nga pore ra. 55 Ngam si Esteban, ajjan nga
nepulù kuna yù Mangilin nga Ikararuá, nga mangabbák kuna. Á sinánguk ni Esteban
yù lángì, á nasingan na yù dalingáráng ni Namarò ánna si Apu Kesu nga makáwayyá nga
manáddak ta jiwanán ni Namarò. 56 Á kinagi ni Esteban, “Innan nawè! Nabukatán yù
lángì, á masingak ku yù Kaká na Ngámin na Tatolay nga manáddak ta jiwanán ni Apu
Namarò,” kun na.
57 Á pakaginná nayù ira tatolay sù kinagi ni Esteban, lippà da laguk yù talingá ra, ánna
nagaggay ira ta pore ra kâ Esteban. Á gikarakarerán ira nga minay naggápù kuna. 58 Á
pinalawád da ta ili, á pinayapayáng da ta batu. Á yù ira nga namayáng kuna, iniriád da
yù barawási ra nga inipatarod da sù bagitolay nga mangngágan ta Saulo.
59 Á pamayáng da kâ Esteban, nakimállà si Esteban kâ Apu, á kinagi na, “Apu Kesu,
paddulotam mà,” kun na. 60 Á namalittúkak, ánna iniyássikan na yù ngárál na, á kinagi
na, “Apu, arám mu lâ ibiláng nga liwâ da yawe akkuád da nikán,” kun na. Á yáyù lâ áddè
na kinagi na, á natayin.

8

Yù Pawwarawarâ nayù ira Manguruk

1 Á si Saulo, inanugù na yù pamapáte ra kâ Esteban, ta aggina yù manangngal
ta barawási nayù ira namayáng kuna. Á sù ággo na pamapáte ra kâ Esteban, yáyù
pamegapu ra manigirigâ sù ira ngámin nga manguruk kâ Apu Kesu nga naggián ta
Jerusalem. Á nawwarawarâ yù ira manguruk ta purubinsia na Judiya ánna Samaria.
Ngam yù ira mapulu duá nga minángngilayalayâ nga sinudduán ni Apu Kesu, naggián
ira ta Jerusalem. 2 Á ajjan yù ira tatolay nga napasigaggà yù ángnguruk da kâ Apu,
á pakarámak da ta pate ni Esteban, kinulukuletád da, á inâ da yù baggi na, á ed
da initanam. 3 Ngam si Saulo, jinigirigâ na ira ngámin nga manguruk kâ Apu Kesu.
Simillung ta katággitádday nga bale ra, á inipagápù na yù ira nga lálláki ánna bábbay, á
inipabáluk na ira.

Yù Pangilayalayâ da sù Bilin ni Namarò ta Samaria

‡ **7:50** Isaya 66:1-2

4 Á yù ira manguruk nga nawwarawarâ ta arayyu nga lugár, minay ira nga nangilay-
alayâ sù bilin nga meyannung kâ Apu Kesu. 5 Si Pilippi yù tádday. Á páno ni Pilippi ta
Jerusalem, minay ta ili sù purubinsia na Samaria, á inilayalayâ na nira si Apu Kesu
Kiristu. 6 Á ngámin yù ira tatolay, sinángngák da ta napiá yù kinagi ni Pilippi ánna yù
nasingad da nga pinagaddátu na. 7 Á aru yù ira anitu nga pinapáno ni Pilippi, nga
nakkalli ta nasikan ta páno ra sù ira nagunagád da. Á aru gapay ira nga tatolay nga natay
baggi ra ánna yù ira pilay gapay nga pinammapiá ni Pilippi. 8 Á yáyù nga magayáyâ yù
ira ngámin nga tatolay ta ili.

9 Á naggián gapay ta ili yù laláki nga mangngágan ta Simon, nga minágganánitu nga
mamappállâ sù ira tatolay ta Samaria sù angnga-angnguá na nga májik. Mapped-
daráyaw, á kinagi na nira ta aggina yù makáwayyá. 10 Á ngámin ira nga maríku ánna
pobare, sinángngák da si Simon ta napiá. Á kud da, "Ajjan támma kuna yù pakapangnguá
ni Namarò nga mamagaddátu," kud da. 11 Á sinángngák da ta napiá, gapu ta nabayágin
nga minássalamangká ta arubáng da, á napállâ ira. 12 Ngam ta panguruk da sù napiá
nga dámak nga kinagi ni Pilippi nga meyannung sù pammagure ni Namarò ánna yù
pakáwayyá ni Apu Kesu Kiristu, nakirigù ira laguk, aggira nga lálláki ánna bábbay. 13 Á
mássiki si Simon, nanguruk gapay ánna nakirigù. Á nepulupulù kâ Pilippi. Á napállâ si
Simon, nga nepallà yù kapállâ na ta pakasingan na ta aru nga pinagaddátu ni Pilippi.

14 Á yù ira minángngilayalayâ nga naggián ta Jerusalem, pakarámak da ta manguruk
yù ira tatolay ta Samaria ta bilin ni Namarò, jinok da di Eduru kâ Kuan ta umay nira.
15 Á tappì di Eduru ta Samaria, nakimállà ira kâ Namarò ta ipepulù na sù ira bagu nga
manguruk yù Mangilin nga Ikararuá. 16 Ta arán ni Namarò paga jinok yù Mangilin nga
Ikararuá ta umay nira, ngam narigù ira lâ nga netádday kâ Apu Kesu. 17 Á di Eduru,
sinámmì da ira, á jimittál nga naggián nira yù Mangilin nga Ikararuá.

18 Á nasingan ni Simon ta minay naggián sù ira manguruk yù Mangilin nga Ikararuá
ta panámmì di Eduru nira. Á en na laguk iniyalawâ kâ Eduru yù kuártu, 19 ta kinagi
na kuna, "Iddám mà gapay ta pakáwayyâ nga kunnay sù pakáwayyám, tapè umay yù
Mangilin nga Ikararuá nga maggián sù ira ngámin nga támmitak ku gapay," kun na. 20 Á
kinagi ni Eduru kuna, "Mokum ka ánna yù kuártum, nu kagiam mu ta magátáng yù iyawâ
na lâ ni Namarò ta ikáyâ na nga pangiyawatán! 21 Ari ka meballay karanniawe nga
akkuám mi, gapu ta ari pareku nga napiá yù nonò mu ta ánninganán ni Apu Namarò.
22 Ibabáwim laguk yù narákè nga nonò mu, á makimállà ka kâ Apu ta abernu pakomán
na ka ta narákè nga nononotam mu. 23 Matákál ku ta nepallà yù passil mu, ánna ari ka
paga napalubbáng ta passerbim ta narákè nga karagatám mu," kun ni Eduru kuna. 24 Á
simibbák si Simon, á kinagi na, "Ipakimállà mà bì kâ Apu ta ari bulubugá mesimmu
nikán yù kinagim."

25 Á kabalid di Eduru nangilayalayâ sù bilin ni Namarò tán, nánaw ira, ta manoli ira
ta Jerusalem. Á ta ánge ra, inilayalayâ da yù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu
Kesu ta aru nga babálay nga sinalebarád da ta purubinsia na Samaria.

Di Pilippi ánna yù Tolay nga taga Etiopia

26 Á ajjan yù daroban ni Apu Namarò nga limittuák, á kinagi na kâ Pilippi, "Umay ka
ta abagátán, sù dálan nga naggapu ta Jerusalem nga mappángè túrin ta Gasa." Á yù dálan
nga kinagi na, talebarán na yù namagá nga gián ta kalállammatán. 27 Á naggagannuâ si
Pilippi, á nánaw. Á pakáddè na sù dálan, naratang na yù tolay nga nattakay ta kalesá
nga naggapu ta Jerusalem. Aggina yù makáwayyá nga laláki nga taga Etiopia, nga
minángngikárgu nga masserbi kâ Kandase nga rená nga mammaguray ta áppatulán na

Etiopia. Á yù tolay yù manaron ta ngámin nga kuártu ánna kukuá nayù rená. Á minay
ta Jerusalem, tapè makimoray kâ Namarò. 28 Á ta kabalin na nakimoray, nánaw ta
Jerusalem, á manolingin ta Etiopia. Á pattake na ta kalesá na, bibbiran na yù libru nga
initúrâ na ngaw ni Isaya, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò.
29 Á pakaratang ni Pilippi sù kalesá, kinagi nayù Mangilin nga Ikararuá kuna, "Dukkì
ka táne kalesá ta mepulù ka kuna." 30 Á sinimmâ ni Pilippi yù kalesá, á mináranni kuna.
Á naginná na laguk yù tolay nga mabbibbik sù libru ni Isaya nga yù ngaw ábbilinán ni
Namarò. Á iniyabbû ni Pilippi kuna, "Kánnámmuám mu yù bibbiram mu?" 31 Á simibbák
yù tolay, á kinagi na kâ Pilippi, "Kunnasi laguk pakánnámmù, ta awán gemma ta tolay
nga mangituddu nikán?" Á inapà na si Pilippi ta mepattakay kuna. Á nappittà si Pilippi
nga nepaggitubang kuna.
32 Á yawe yù bilin nga binibbik nayù laláki sù libru:
"Aggina yù meyárik ta karneru nga iyánge ra ta áppártián.
Á magimammà nga kunnay ta kígaw na karneru nu usitád da yù duddù na,
ta ari bulubugá makkituk.
33 Nepasiránán ta arubáng nayù ira tatolay, á ari kustu yù pamestigá ra kuna, ngam iddâ
da lâ pinapátay nga awán ta liwâ na.
Á awán ta makkagi ta meyannung sù ira ginaká na,
ta nári ngin yù inángà na sù dabbuno."*
34 Kabalin na nabbibbik, iniyabbû nayù tolay kâ Pilippi, "Asinni yù ubobugan ni Isaya
sawe túrâ na? Kagian na panò yù meyannung ta baggi na, onu kagian na yù meyannung
ta tanakuán?" 35 Á yáyù nga inigapu ni Pilippi nga ibukalán na yù binibbik na nga kinagi
ni Isaya, á inipakánnámmu na yù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu.
36 Á ta pallakák da ta dálan, nakáddè ira ta danum. "Innam mè yù danum!" kun
nayù tolay kâ Pilippi. "Awayyâ nakuan nga marigù kunangane?" kun na. 37 "Wan,"
kun ni Pilippi kuna. "Máyâ nu kuruk ka nga manguruk kâ Apu Kesu," kun na. "Wan,
mangurugà," kun nayù tolay kâ Pilippi. "Kurugak ku ta Anâ ni Namarò si Apu Kesu
Kiristu." 38 Á pinaginnà na laguk yù kalesá na, á gimitták ira, á minay ira sù danum.
Á jinigù ni Pilippi.
39 Á god da nga naggapu sù danum, inakkâ nayù Ikararuá ni Apu si Pilippi. Á yù
tolay, arán na má nasingan. Á nattakay yù tolay nga nánaw nga nappángè ta gián na,
nga magayáyâ megapu sù panguruk na kâ Apu Kesu. 40 Á si Pilippi, inikáddagâ na lâ
jimittál ta ili na Asoto. Á nánaw, nga nappángè ta ili na Sesaria. Á inilayalayâ na yù napiá
nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu ta ngámin nga ili nga sinalebarán na ta áddè ta
pakáddè na ta Sesaria.

9

Pabbáli ni Saulo ta Manguruk kâ Apu Kesu

1 Á si Saulo, narákè yù nonò na sù ira nga manguruk kâ Apu Kesu, á inupù na
yù ánnanássing na ta papatáyan na ira. Á yáyù nga minay sù kotunán na pári, 2 á
kiniddo na yù túrâ na nga iyánge na sù ira Kudio ta kapilliá ra ta ili na Damasku, tapè
mepakánnammu nira yù pakáwayyá na nga maggápù sù ira nga tumuttul kâ Apu Kesu,
nga lálláki ánna bábbay, á iyánge na ira ta ábbalurán ta Jerusalem.
3 Á di Saulo ánna yù ira kábulun na, pakálâ da sù túrâ, nánaw ira laguk nga minay
nga mappángè ta Damasku. Á pakáranni ra ta ili, ikáddagâ lâ naddalingáráng yù giád

* **8:33** Isaya 53:7-8

da megapu sù nawák nga naggapu ta lángì. 4 Á dagarágâ natombá si Saulo, á naginná
na yù ngárál nga nakkagi, nga kun na, “Saulo, Saulo, ngattá, ta jigirigátam mà?” 5 Á
kinagi ni Saulo, “Asinni ka, Apu?” Á kinagi na, “Sikán si Kesu nga jigirigátam mu. 6 Ngam
gumikkáng ka, á umay ka ta ili, ta makagi nikaw yù akkuám mu,” kun na kâ Saulo.
7 Á yù ira kábulun ni Saulo, nakalalang ira, ta naginná ra yù ngárál, ngam awán ta
tolay nga nasingad da. 8 Á gimikkáng si Saulo, á naggimmúlák, ngam awán bulubugá ta
masingan na. Á kinering da laguk nga iniyánge ra ta ili na Damasku. 9 Á ari nakasingan
ta tallu nga ággaw si Saulo, ánna ari bulubugá kiminán ánna mininum.
10 Á naggián ta Damasku yù napiá nga tolay nga manguruk kâ Apu Kesu, nga
mangngágan ta Ananiâ. Á nappasingan si Apu nga nagubobuk kuna, á kinagi na,
“Ananiâ,” kun na. “Wan, Apu, ajjanà saw,” kun ni Ananiâ kuna. 11 Á kinagi ni Apu
kuna, “Gumikkáng ka, ta umay ka ta kalsáda nga mangngágan ta Matunung. Á umay ka
ta bale ni Juda, á kagiam mu nira ta em mu tullúnán yù tolay nga mangngágan ta Saulo
nga taga Tarsu. Ajjanin tán nga makimállà nikán. 12 Á natagenà ni Saulo ta kunnay ta
nappasingan kuna yù tolay nga mangngágan ta Ananiâ, nga umay nga manámmì kuna,
tapè makasingan má,” kun ni Apu kâ Ananiâ.
13 Á maganássing si Ananiâ kâ Saulo. Á simibbák si Ananiâ kâ Apu, á kinagi na,
“Aro! Apu, aru yù ira nga mangiparámak nikán ta meyannung kâ Saulo ánna yù
kingngikingnguá na nga narákè sù ira tatolem túrin ta Jerusalem. 14 Á yù ira kotunán
na pári túrin ta Jerusalem, iniddád da ta pakáwayyá na ta umay saw maggápù ta ngámin
ira nga mangikatalà nikaw,” kun na. 15 Ngam kinagi ni Apu kuna, “Arà! E ken, ta sinullà
ku si Saulo ta umay mangipakánnámmu nikán sù ira makkakerumá nga tatolay nga ari
Kudio, nga abbúnan naw ta Kentil*, ánna yù ira patul da, ánna yù ira ginaká ni Israel
gapay. 16 Á ipasingak ku gapay kuna yù ngámin nga jigâ nga iyattam na megapu ta
panguruk na nikán,” kun ni Apu.
17 Á nánaw laguk si Ananiâ nga minay ta bale ni Juda. Tallung na ta balay, jimikkì kâ
Saulo, á sinámmì na, á kinagi na, “Saulo nga wagì, si Apu Kesu yù naddok nikán ta umayà
saw. Aggina yù nappasingan nikaw sù dálan nga nilakák mu sù ángem saw. Á jinok nangà
ta umayà nikaw, tapè makasingan ka má, ánna umay nikaw yù Mangilin nga Ikararuá.”
18 Á dagarágâ nári yù kun na sissì ta matá ni Saulo, á nakasingan mángin. Á gimikkáng,
á nakirigù laguk. 19 Á minay kiminán, á nanoli yù sikan na.

Yù Pangilayalayâ ni Saulo ta Damasku

Á nakipaggián bì si Saulo sù ira nga manguruk ta ili na Damasku. 20 Á dagarágâ
minay sù ira ággagammungán na Kudio, tapè mangilayalayâ sù meyannung kâ Apu Kesu.
“Si Apu Kesu yù kuruk nga Anâ ni Namarò,” kun na. 21 Á ngámin ira nga nakaginná
kuna, napállâ ira. Á nakkaká-ubobuk ira, nga kud da, “Asinni yaw, nu ari yù tolay nga
nanigirigâ ngaw sù ira nga maggián ta Jerusalem, nga manguruk kâ Apu Kesu? Á
anni panò yù gapu na nga minay saw, nu ari lâ ta gaputan na yù ira nga manguruk, á
baluran na ira ánna iyánge na ira sù ira kátannangán na pári na Kudio túrin ta Jerusalem,”
kud da. 22 Ngam pinasikan ni Namarò yù nonò ni Saulo ánna yù pakáwayyá na nga
mangilayalayâ. Á inilayalayâ ni Saulo si Apu Kesu, nga MakKiristu nga kinagi nayù ira
ngaw ábbilinán ni Namarò nga umay ta dabbuno nga mammaguray ánna mangiyígù ta
tolay, tapè mapakomá ni Namarò ira. Á pinalalang ni Saulo yù ira Kudio nga maggián
ta Damasku, megapu sù pakáwayyá nayù pangituddu na, ta awán ta itabbák da kuna.

* **9:15** Yù ira Kentil yù ngámin makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio.

23 Á kabalin na aru nga ággaw nga paggián ni Saulo ta Damasku, á yù ira Kudio nga
ari manguruk, inigagánge ra si Saulo nga papatáyan. 24 Ngam narámak ni Saulo yù
pangigagánge ra kuna. Á simmisimmurád da yù áttallungán ta ili ta ággaw ánna gabi, tapè
papatáyad da si Saulo nu parubán na mattálaw. 25 Ngam yù ira kákkopun ni Saulo nga
manguruk kâ Apu Kesu, inipittà da si Saulo ta unak na kuribù, á nipagukák da ta abbák
na alitù na ili ta tádday nga gabi, tapè mallammang nga mánaw.

Yù Ánge ni Saulo ta Jerusalem

26 Á minay si Saulo ta Jerusalem, á mepattatádday nakuan sù ira manguruk kâ Apu
Kesu, ngam maganássing ira kuna, ta arád da kinuruk ta aggina gapay yù siminuttul
kâ Apu Kesu. 27 Ngam si Bernabe, inabbágán na si Saulo, ta en na inituluk sù ira
minángngilayalayâ. Á inistoriá ni Bernabe nira yù nesimmu kâ Saulo ta dálan sù ánge na
ta Damasku, nga nasingan na si Apu Kesu nga nagubobuk kuna. Á kinagi na gapay ta ari
naganássing si Saulo nga mangilayalayâ sù bilin ni Apu Kesu Kiristu túrin ta Damasku.
28 Á yù ira tatolay nga manguruk nga naggián ta Jerusalem, pakaginná ra sù kinagi ni
Bernabe, inalawâ da si Saulo, á nepulupulù nira. 29 Á inilayalayâ na si Apu Kesu Kiristu
ta Jerusalem gapay. Á nakiubobuk gapay nga nepappeperang sù ira Kudio nga Gareko
yù ággubobuk da. Á yáyù nga gustu ra papatáyan. 30 Á yù ira nga mawwawági megapu ta
ángnguruk da kâ Apu Kesu, pakarámak da sù pangigagánge ra kâ Saulo, inituluk da laguk
ta ili na Sesaria ta aggik na bebay. Á pinapáno ra ta umay ta ili na Tarsu.
31 Á nakemammà laguk yù ira nga mawwawági ta ángnguruk da kâ Apu Kesu, nga
naggián sù purubinsia ira na Judiya ánna Galilia ánna Samaria, ta awánin ta nakikontará
nira. Á nakimorayád da si Apu Kesu nga Yápu ra. Á gapu ta pangabbák nayù Mangilin
nga Ikararuá nira, nepasigaggà yù ángnguruk da kâ Apu ánna nalannapán ira ta aru nga
manguruk.

Yù Ánge ni Eduru ta Lidda ánna Joppa

32 Á nappassapassiár si Eduru nga mangituddu sù ngámin ira nga manguruk ta aru
nga ili. Á simippì sù ira nga manguruk kâ Apu nga maggián ta Lidda. 33 Á naratang
na tán yù tolay nga mangngágan ta Aneyà. Á nagiddá ta dapan na ta walu ragunin nga
matakì gapu ta kun na natay yù baggi na. 34 Á kinagi ni Eduru kuna, “Aneyà, pammapián
na ka ni Apu Kesu Kiristu. Gumikkáng ka, á lukutam mu yù dapam mu.” Á dagarágâ
gimikkáng si Aneyà. 35 Á ngámin nga tatolay nga naggián ta Lidda ánna Siaron, nasingad
da si Aneyà nga nammapiángin, á linikurád da yù dán nga sinuttulád da, á nanguruk ira
gapay kâ Apu.
36 Á túrin ta Joppa naggián yù babay nga manguruk kâ Apu, nga mangngágan ta Tabita.
Á iningágad da ta Dorka ta ággubobuk na Gareko, á “Uttá” yù kebalinán na. Á napiá nga
babay si Dorka, nga mangikállà sù ira pobare, ta sigídá inabbágán na ira. 37 Á keggá ni
Eduru ta ili na Lidda, iddâ na lâ natakì si Dorka, á natay. Á panigù da kuna, iniyunè da
ta utun, á pineddá ra ta lágum. 38 Á aranni ta ili na Joppa yù ili na Lidda. Á pakarámak
nayù ira manguruk nga naggián ta Joppa ta ajjan si Eduru ta Lidda, jinok da yù duá nga
lálláki nga minay nagágál kâ Eduru. Á kinagi ra kâ Eduru, “Ari ka bì mattaláttán nga
umay nikami,” kud da.
39 Á pakaginná ni Eduru sù kinagi ra, naggagannuâ nga nepulù nira nga minay ta
Joppa. Á labbè da ta Joppa, inituluk da si Eduru ta lágum ta utun, nga nameddád da
sù natay. Á yù ira bábbay nga nabálu, gikulukuletán ira nga naggugúru kâ Eduru, tapè
ipasingad da kuna yù ira gámì nga pidde na ngaw ni Dorka. 40 Ngam pinalawán na ira

ngámin ni Eduru, á namalittúkak, á nakimállà kâ Apu. Kabalin na nakimállà, nallipay sù natay. “Tabita, gumikkáng ka,” kun ni Eduru sù natay. Á naggimmúlák yù matá na. Á pakasingan na kâ Eduru, giminikkáng. 41 Á singngalán ni Eduru yù limá na ta abbágán na, á nanáddak. Á inagálán ni Eduru yù ira nga manguruk ánna yù ira kábulud da nga bábbay ira nga nabálu, á inipataron na nira nga natolayin. 42 Á narámak nayù tangelián na Joppa. Pakaginná ra, aru ira nanguruk kâ Apu Kesu. 43 Á si Eduru, nakipaggián nira ta Joppa ta nabayák sù bale ni Simon nga minámmalapà ta tabbì na ayám.

10

Di Eduru kâ Kornelio

1 Á naggián ta Sesaria yù tolay nga ari Kudio nga mangngágan ta Kornelio. Aggina yù kapitán ta magatù nga suddálu nga taga Roma nga abbúnad da ta Kampo na Italia. 2 Á mássiki nu ari ira Kudio, makimoray kâ Namarò di Kornelio ánna yù ira kábbale na. Á minángngikállà si Kornelio nga minállimù sù ira pobare nga Kudio. Á sigídá nga nakimállà si Kornelio kâ Namarò.

3 Á ta pannarek na bilák ta púgák, nasingan ni Kornelio yù daroban ni Namarò nga limittuák nga minay kuna. Á kinagi na, “Kornelio.” 4 Á nakaddák si Kornelio, á jinúlangán na yù daroban, ta nepallà yù assing na. Á kinagi ni Kornelio laguk, “Anni yù kagiam mu nikán, Apu?” Á kinagi nayù daroban ni Namarò kuna, “Nonotan na ka ni Namarò ánna yù pakimállà mu kuna ánna yù pallimù mu sù ira pobare. 5 Á dobam mu laguk ta ili na Joppa yù umay magágál sù tolay tán nga mangngágan ta Simon nga abbúnad da gapay ta Eduru. 6 Makipaggián kâ Simon nga minámmalapà ta tabbì na ayám. Ajjan yù bale na ta aggik na bebay,” kun nayù daroban kâ Kornelio.

7 Á páno nayù daroban ni Namarò, inagálán ni Kornelio yù duá nga lálláki nga aripan na ánna tádday nga suddálu nga masserbi kuna, nga makimoray gapay kâ Namarò. 8 Á kinagi na nira ni Kornelio yù meyannung sù daroban nga nappasingan kuna ánna ngámin yù kinagi na kuna. Á jinok na ira ta Joppa.

9 Á sù tádday ággaw, nallakák ira ta dálan nga mináranni ta ili ta tangngá na ággaw. Á ajjan si Eduru ta balay. Á minunè si Eduru ta atà nga sináttatapán, tapè maguroray nga makimállà kâ Apu. 10 Á manganánnuán, nabisin si Eduru, á gustu na nakuan kumán, ngam ari ira paga nakalutu. Pagiddak na ta pakkákád da, ajjan yù inipasingan ni Namarò kuna nga kunnay ta nattatagenà, ngam ari gemma nakkaturuk. 11 Á nasingan na nga kun na nabukatán yù lángì, ánna yù kun na dakal nga ulà nga magayáyun, nga kun na natangngalán yù appâ nga túkù na, nga mináranni kuna. 12 Á ta unak na ulà ajjan yù ira makkakerumá nga ayám nga mallakák ánna makkáray ánna makkakerumá nga iráw ánna mammánù gapay. 13 Á naginná ni Eduru yù ngárál nga nakkagi kuna, nga kun na, “Eduru, gumikkáng ka á pártiam mu, á kanam mu,” kun na. 14 Á kinagi ni Eduru, “Molangà, Apu. Arák ku bulubugá kinán yù kanniawam mi nga Kudio, nga ipugik nayù tunung mi,” kun na. 15 Á kinagi na laguk nayù ngárál, “Arám mu kanniawan yù pinakarenuán ni Namarò,” kun na. 16 Á namillu yù kunniaw nga nesimmu kâ Eduru. Á kapamillu na, netoli yù ulà ta lángì.

17 Á nakalalang si Eduru, á ninononò na nu anni yù kebalinán nayù nasingan na. Panononò na paga, á yù ira tallu nga lálláki nga jinok ni Kornelio, nálek da yù bale ni Simon, á simippì ira ta puertá nayù alitù na. 18 Á nakkatol ira ta iyabbû da, nga kud da, “Egga saw yù tolay nga mangngágan ta Simon nga abbúnad da gapay ta Eduru?” kud da.

19 Á ajjan si Eduru paga ta utun, nga mannononò paga ta nasingan na. Á kinagi
nayù Mangilin nga Ikararuá kuna, “Ginnám mu, ta ajjanin yù ira tallu nga tatolay, nga
magalek nikaw. 20 Gumikkáng ka, ta ámmuluk ka. Ari ka mabbábáng nga umay nira,
mássiki ari ira Kudio, ta sikán gemma yù naddok nira,” kun na kâ Eduru.
21 Á minuluk si Eduru laguk, á kinagi na nira, “Sikán yù tolay nga aleran naw. Anni
yù iniyánge naw nikán?” 22 Á kinagi ra, “Jinok na kami ni Kapitán Kornelio. Aggina
yù kapitán na magatù nga suddálu, ánna napiá nga tolay nga makimoray kâ Namarò.
Á aggina gapay yù pakimorayán nayù ira ngámin nga ikáttolem nga Kudio. Á ajjan yù
daroban ni Namarò nga nakkagi kuna ta ipágál na ka ta umay ka ta bale na, tapè ginnán
na yù kagiam mu kuna,” kud da kâ Eduru. 23 Á pinaddulò ni Eduru ira, á inálliuk na ira.
Á nagammâ ira tán.
Á ta pannawák, nánaw yù ira tatolay nga naggapu kâ Kornelio, á nepulù nira si Eduru.
Á nepappupúlù gapay nira yù ira káruán nga taga Joppa nga mawwagi ta ángnguruk da kâ
Apu Kesu. 24 Á ta tádday ággaw nakáddè ira ta Sesaria. Á ajjan di Kornelio, nga nagiddak
nira ta bale na. Á naggagammung gapay ta bale na yù ira kanakanáyun na ánna yù ira
kákkopun na, ta inapà na ira, tapè magiddak ira gapay sù labbè ni Eduru.
25 Á tappì di Eduru ta bale ni Kornelio, minay si Kornelio jiminápun nira, á na-
malittúkak ta arubáng ni Eduru nga makimoray kuna. 26 Ngam pinagikkáng ni Eduru,
á kinagi na kuna, “Gumikkáng ka, ta tolayà lâ nga kunnay nikaw gemma,” kun na kâ
Kornelio. 27 Á nakkaká-ubobuk ira. Á tallung da ta lágum na balay, nasingan ni Eduru ta
aru yù ira tatolay nga naggagammung tán.
28 Á kinagi ni Eduru laguk nira, “Ammu naw ta mepugik nikami nga Kudio yù
makikábulun ta tolay nga ari Kudio, ánna ari kami makatallung ta bale na tolay nga ari
Kudio. Ngam si Namarò, inipakánnámmu na nikán ta arák kin bulubugá panakitán yù
tolay, mássiki nu tanakuán yù katole na ánna ari napakarenuán ta kunnay ta kustombare
mi nga Kudio. 29 Á yáyù nga aringà nabbábáng nga minay saw ta pangipágál naw nikán.
Á iyabbû ku laguk nu anni yù gapu na nga inipagágál nawà?” kun ni Eduru nira.
30 Á kinagi ni Kornelio kuna, “Tallu nga ággawin yù napasá ta kunniawe nga pannarek
na bilák ta púgák, á naggiánà ta balè nga makimállà kâ Namarò nga kunnay ta
kustombare naw. Á limittuák ta arubáng ku yù tolay nga naddalingáráng yù barawási
na. 31 Á kinagi na nikán, ‘Kornelio, naginná ni Namarò yù pakimállà mu kuna, á
kemámmatán na gapay yù pallimù mu sù ira pobare. 32 Dobam mu laguk ta ili na Joppa
yù umay magágál sù tolay nga mangngágan ta Simon, nga abbúnad da gapay ta Eduru.
Makipaggián kâ Simon nga minámmalapà ta tabbì na ayám. Ajjan ta bale na ta aggik na
bebay,’ kun na nikán. 33 Á yáyù nga daretiu laguk inipágál taka, á napiá ta minay ken. Á
yáyù nga ajjan kami ngámin saw ta ánninganán ni Apu Namarò, tapè ginnám mi ngámin
yù ipakagi na nikaw,” kun ni Kornelio kuna.

Yù Pangituddu ni Eduru sù ira nga ari Kudio

34 Á namegapu si Eduru nga nagubobuk, á kinagi na, “Natákál kin ta kurugán nga
awán ta paddurúmán ni Namarò nga tatolay. 35 Ta alawatan ni Namarò yù ira ngámin
nga makimoray kuna ánna napiá yù akka-akkuád da, maguray lâ yù katole ra. 36 Á ammu
naw gemma ta sikami nga ginaká ni Israel yù nabbilinán ni Namarò sù napiá nga dámak
nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. Aggina yù Yápu tam ngámin nga Kudio ánna ari
Kudio, gapu ta aggina yù Namakkápiá ta tolay kâ Namarò.
37 “Á narámak naw yù nesimmu ta ngámin tangapáddabbunán na Judiya, nga namegapu
ta purubinsia na Galilia ta kabalin na pangilayalayâ na ngaw ni Kuan nga Minánnigù.

38 Sinullà ni Namarò si Apu Kesu nga taga Nasaret, á inipepulù ni Namarò kuna
yù Mangilin nga Ikararuá na. Á iniyawâ na gapay kuna yù pakáwayyá na ánna yù
ámmagaddátu na. Á napiá ngámin yù kingngikingnguá ni Apu Kesu. Minay ta ngámin
nga lugár, á pinammapiá na ngámin yù ira nga máttakì ánna pinalubbáng na yù ira nga
jinigirigâ ni Satanas ánna yù ira nga tarepoyungan, gapu ta nepulupulù si Namarò kuna.
39 "Á sikami nga sinudduán na, kagiam mi ngámin yù nasingam mi nga kingnguá
ni Apu Kesu ta ngámin nga babálay nayù ira Kudio sù purubinsia na Judiya ánna yù
ili na Jerusalem. Á ginápù da laguk, á pinapáte ra ta kurù. 40 Ngam pinaginnanolay
ni Namarò sù mekatallu nga ággaw áddè ta pate na. Á nappasingan nikami. 41 Ari
nappasingan sù ngámin nga tatolay nu ari galâ sikami nga dán nga piníli ni Namarò ta
mangipakánnámmu ta kuruk ngámin yù nasingam mi nga kingnguá na ánna yù nesimmu
kuna.
"Á kabalin ni Apu Kesu naginnanolay, sikami yù nepakkákán kuna ánna nepaginum
kuna. 42 Á jinok na kami ta umay kami mangilayalayâ sù napiá nga dámak ta ngámin nga
tatolay, ánna ipakánnámmu mi gapay ta aggina yù sinullà ni Namarò nga mamanunnù ta
ngámin nga tatolay nga námmatay ánna matolay paga ta pagáddekán nga ággaw. 43 Aggina
yù ubobugan nayù ngaw ira ábbilinán ni Namarò sù dán nga netúrâ ira. Á kinagi ra
ta mapakomá yù liwiliwâ nayù ira ngámin nga manguruk kâ Apu Kesu, megapu sù
pakáwayyá ni Apu Kesu ánna yù kingnguá na," kun ni Eduru kári Kornelio.

Yù Pangalawâ nayù ira nga ari Kudio sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò

44 Á pagubobuk ni Eduru paga kári Kornelio, minay yù Mangilin nga Ikararuá sù
ira ngámin nga nakaginná ta ubobuk ni Eduru. 45 Á yù ira Kudio nga manguruk nga
naggapu ta Joppa, nga nepappupúlù kâ Eduru, napállâ ira ta pakasingad da ta iniddán
na gapay ni Namarò yù ira nga ari Kudio sù Mangilin nga Ikararuá. 46 Nánnámmuád da
yaw gapu ta naginná ra yù pagubu-ubobuk di Kornelio ta tanakuán nga ággubobuk nga
arád da ammu, ánna maddayaráyaw ira kâ Namarò.
Á kinagi na laguk ni Eduru sù ira Kudio nga nepappupúlù kuna, 47 "Danniaw ira nga
tatolay, inalawâ da gapay yù Mangilin nga Ikararuá ta kunnay nittam nga Kudio. Egga
panò yù mangipugik ta pakirigù da gapay sù danum?" kun ni Eduru. 48 Á yáyù nga jinok
ni Eduru ira ta marigù ira, tapè ipasingad da yù pakiyápu ra kâ Apu Kesu Kiristu. Á di
Kornelio, inapà da si Eduru ta maggián lábbì nira.

11

Yù Pangiparámak ni Eduru sù ira Minángngilayalayâ ta Jerusalem

1 Á yù ira minángngilayalayâ ánna yù ira manguruk nga naggián ta Judiya, narámak da
ta nangalawâ gapay yù ira nga ari Kudio sù bilin ni Namarò. 2 Á nanoli si Eduru ta
Jerusalem. Á ajjan tán yù ira káruán nga Kudio nga nakkagi ta máwák nga manuppál
yù ira ari Kudio sù ngámin nga tunung ni Moyses. Á nakkakápereperang ira kâ Eduru ta
ubobuk. 3 Á kinagi ra, "Ngattá, ta minay ka nepakikiruk ánna nepakkákán sù ira nga ari
Kudio?"
4 Á yáyù nga inigapu ni Eduru nga inibukalán yù ngámin nga nesimmu kuna. 5 Kinagi
na nira, "Sù ngaw paggiák ku ta ili na Joppa, nakimállakà kâ Apu. Á ta pakimállà ku, ajjan
yù nappasingan nikán. Nasingak ku yù nagaya-ayáyun nga kun na dakal nga ulà nga
naggapu ta lángì, á kun na natangngalán yù appâ nga túkù na. Á minay nikán. 6 Á iningak
ku ta napiá, á nasingak ku ta ajjan ta unak na yù ngámin ira nga ayám nga masippà ánna
simaron, ánna iráw ánna mammánù gapay.

7 "Á paningak ku sù egga ta ulà, naginnâ yù ngárál nga nagubobuk nikán, á kinagi
na, 'Eduru, gumikkáng ka. Pártiam mu, á kanam mu,' kun na nikán. 8 Ngam simibbágà,
á kinagì, 'Ari, Apu! Arák ku bulubugá kinán yù jikkù nga kanniawam mi, ta yáyù
kustombare mi nga Kudio,' kuk ku. 9 Á yù ngárál nga naggapu ta lángì, pidduá na
nagubobuk, 'Arám mu panakitán yù pinakarenuán ni Namarò,' kun nayù ngárál. 10 Á
namillu nga nesimmu nikán, á nálâ ngámin ta lángì.

11 "Á kálâ nayù ulà ta lángì, negiddán nga simippì ta balay nga paggianák ku yù ira
tallu nga tolay nga naggapu ta Sesaria. 12 Á kinagi na nikán nayù Mangilin nga Ikararuá
ta aringà mabbábáng nga umay nira, mássiki nu ari ira Kudio. Á annam gapay yù ira
nepulù nikán nga wáwwagi nga Kudio nga taga Joppa.

"Á tappì mi ta Sesaria, naddulò kami ta bale nayù tolay nga naddok sù ira tallu. 13 Á
kinagi na nikami ta nasingan na yù daroban ni Namarò nga limittuák ta bale na. Á
kinagi nayù daroban kuna, 'Dobam mu ta ili na Joppa yù umay magágál kâ Simon nga
abbúnad da gapay ta Eduru. 14 Aggina yù mangipakánnámmu nikayu sù bilin ni Namarò,
tapè meyígù kayu ngámin ánna yù ira kábbalem,' kun nayù daroban kuna.

15 "Á pagubobuk ku paga nira, minay nira yù Mangilin nga Ikararuá ta kunnay sù ánge
na nittam pamegapu tam mangikatalà. 16 Á nanonò ku yù ngaw kinagi ni Apu Kesu, nga
kun na, 'Si Kuan ngaw, jinigù na kayu ta panákkilalán ta panguruk naw kâ Apu Namarò.
Á danum yù inipanigù na nikayu. Ngam dumá yù ipanigù ni Namarò nikayu, ta umay
sangaw nikayu yù Mangilin nga Ikararuá,' kun ni Apu Kesu. 17 Á mássiki nu ari ira Kudio,
iniddán ni Namarò ira sù Mangilin nga Ikararuá nga kunnay ta pangiyawâ na nittam
nga Kudio gapay, ta pamegapu tam mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu. Á asinningà panò
nga maggammá kâ Namarò!" kun ni Eduru.

18 Á pakaginná nayù ira Kudio karannian, ari iren mapporay kâ Eduru, á awán ta
itabbák da kuna. Ngam naddayaráyaw ira galâ kâ Namarò, á kinagi ra, "Kuruk lállaguk ta
iniyawâ ni Namarò gapay sù ira nga ari Kudio yù awayyá ra nga mabbabáwi ta liwiliwâ
da, tapè mepattolay ira gapay kâ Namarò sù pammagurayán na ta áddè ta áddè," kud da.

Yù ira Manguruk nga Ajjan ta Ili na Antokia

19 Á ta pamapáte ra kâ Esteban nayù ira Kudio nga ari manguruk, jinigirigâ da yù ira
manguruk, á nattálaw ira nga nawwarawarâ. Á nakáddè yù ira káruán ta arayyu, áddè
ta áppatulán na Pinisia ánna yù pugu na Sipro, ánna yù ili na Antokia. Á inilayalayâ da
yù bilin ni Namarò, ngam awán ta nangilayalayatád da, nu ari lâ yù ira kagittá ra nga
Kudio. 20 Á ajjan yù ira manguruk kâ Apu Kesu nga taga Sipro ánna taga Sirene, á minay
ira gapay ta ili na Antokia, nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyannung kâ
Apu Kesu. Á yù ira nga ari Kudio gapay yù nangilayalayatád da. 21 Á makáwayyá yù
pangilayalayâ da megapu sù ángngabbák nayù Yápu tam nira. Á yáyù nga aru yù ira nga
nanguruk nga naggián ta ili na Antokia, á nabbabáwi ira, á inikatalà da si Apu Kesu.

22 Á yù ira nga manguruk nga naggián ta Jerusalem, narámak da ta aru yù ira nga
manguruk kâ Apu Kesu ta Antokia. Pakarámak da, jinok da si Bernabe ta Antokia. 23 Á
labbè ni Bernabe ta Antokia, nasingan na yù aru nga napiá nga kingnguá ni Namarò
megapu ta allà na sù ira tatolay, á yáyù nga nagayáyâ si Bernabe. Á sinabarangán na
ira ta ipasigaggà da yù ángnguruk da kâ Apu, maguray lâ yù mesimmu nira. 24 Napiá
nga tolay si Bernabe, nga tumulù sù Mangilin nga Ikararuá, á napasigaggá yù ángnguruk
na. Á yáyù nga aru yù ira nga naggián ta Antokia nga netádday kâ Apu Kesu megapu sù
pangituddu ni Bernabe.

25 Á minay laguk si Bernabe ta ili na Tarsu, ta aleran na si Saulo. 26 Á pakálek na kuna,
iniyánge na ta Antokia. Á nepaggagammung ira sù ira nga manguruk ta tangaragun, á
aru yù ira nga sinudduád da. Á danniaw ira nga manguruk kâ Apu Kesu nga naggián ta
Antokia, aggira yù napolu nga abbúnan nayù ira tatolay ta Kiristiánu.
27 Á keggá ri Bernabe kâ Saulo ta ili na Antokia, minay gapay tán yù ira ábbilinán ni
Namarò nga naggapu ta ili na Jerusalem. 28 Á yù tádday nga mangngágan ta Agabo,
nanáddak ta arubáng nayù ira nga naggagammung, á kinagi na nira yù inipakánnámmu
nayù Ikararuá ni Namarò, nga duttál yù bisin ta ngámin nga dabbuno. Á jimittál yù bisin
sù pammaguray ni Patul Kalodio ta Roma, nga kunnay ta kinagi ni Agabo. 29 Á yáyù
nga ninonò nayù ira nga manguruk ta mangitubbuk ira nga katággitádday ta abbák na
nga meyannung ta awayyá na sù ira wáwwagi ra ta ángnguruk da kâ Apu nga maggián ta
purubinsia na Judiya. 30 Á jinok da laguk di Bernabe kâ Saulo ta umay mangituluk ta
inilimù da sù ira giriámán nayù ira manguruk ta Jerusalem.

12

Yù Karigirigâ nayù ira Manguruk

1 Á tán nga ággaw, jinigirigâ ni Patul Erodo yù ira nga manguruk kâ Apu Kesu. 2 Á
inipaputul na si Ime, nga kaká ni Kuan. 3 Á pakasingan na ta magayáyâ yù ira Kudio
megapu sù pamapáte na kâ Ime, inipagápù na gapay si Eduru. Á nesimmu yù paggápù
da kâ Eduru ta keggá nayù piestá nga pakkákán nayù ira Kudio ta pán nga awán ta
állapparán na.
4 Á pappagápù ni Patul Erodo kâ Eduru, inipabáluk na. Á nipatangngal na ta
appákapurù nga suddálu, nga taggiappâ ira, tapè mattutubbâ ira nga magguárdiá kuna.
Ta inigagánge ni Patul Erodo nga panunnután ánna ipapapátay si Eduru ta arubáng nayù
ira tatolay ta kabalin na piestá. 5 Á napukù laguk si Eduru. Ngam yù ira nga mangikatalà
kâ Apu Kesu, inipasikkál da yù ákkimi-imállà da kâ Namarò megapu kâ Eduru.

Yù Pangipáno nayù Daroban ni Namarò kâ Eduru sù Ábbalurán

6 Á ta gabi nga lage na pamestigá ni Patul kâ Eduru, nakkaturuk si Eduru nga
natangngán nayù duá nga suddálu. Á nabáluk si Eduru ta duá nga káwák, ánna ajjan
gapay ta puertá na ábbalurán yù ira suddálu nga magguárdiá. 7 Á inikáddagâ lâ limittuák
yù daroban ni Namarò sù unak na ábbalurán, á nanawagán yù lágum. Á jimikkì yù
daroban kâ Eduru, á sippâ na yù bikà ni Eduru ta lukagan na. “Arà, gumikkáng ka,”
kun na kâ Eduru. Á dagarágâ nári yù káwák ta limá na. 8 Á kinagi nayù daroban kuna,
“Isillong mu yù barawásim ánna sapátù mu.” Á kinuruk ni Eduru. Á kinagi nayù daroban
kuna, “Ipagulolà mu yù ulà mu, á tuttulam mà.” 9 Á nánaw ira laguk, á sinuttul ni Eduru
yù daroban ni Namarò.
Á arán na ammu ni Eduru nu kuruk nga mesimmu kuna yù akka-akkuán nayù
daroban, ta kagian na ta mattatagenà lâ. 10 Á sinalebarád da yù olu nga magguárdiá
ánna yù mekaruá, á nakáddè ira sù dakal nga puertá nga balayáng, nga áttallungán
nga mappángè ta ili. Á inikáddagâ na lâ nabbukâ yù puertá nga awán ta tolay nga
namukâ kuna. Á nallawán ira, á nallakák ira ta tádday nga kalsáda. Á ikáddagâ
limimmà yù daroban ni Namarò, á nabattáng lâ si Eduru nga maguroray sù kalsáda.
11 Á nakemmunaw laguk si Eduru, á ninonò na, nga kun na, “Nánnámmuák kuin ta
iniyígù nangà ni Apu Namarò, ta jinok na yù daroban na ta umay mangilillì nikán sù
panangngal ni Patul Erodo nikán, tapè ari mesimmu nikán yù iddi-iddagán nayù ira
Kudio,” kun na.

12 Á pakánnámmu ni Eduru ta kuruk nga napalubbángin, minay laguk ta bale ni
Maria nga yená ni Kuan nga magapulídu ta Markus. Á aru yù ira manguruk nga
naggagammung tán, nga makimi-imállà kâ Namarò megapu kuna.
13 Á pakáddè ni Eduru ta balkon na balay ta aggik na kalsáda, nattottò ta puertá. Á
minay si Roda, nga abbing nga babay nga masserbi, ta en na innan nu asinni yù umay
nga mattottò. 14 Á nakkatol si Eduru, ánna natákkilalán ni Roda yù ngárál na, á ayatán si
Roda. Á gapu ta nepallà yù pagayáyâ nayù abbing, inilingun na yù akkuán na. Arán na
binukatán yù puertá, ngam nakkarerá nga minay ta lágum, á kinagi na nira ta ajjan si
Eduru sù puertá.
15 Á yù ira nga naggagammung ta balay, kinagi ra kâ Roda, "Maguyung ka!" Ngam
initaggâ ni Roda ta kuruk yù kinagi na. Á kinagi ra, "Ajjan támma yù daroban ni Namarò
nga manaron kuna." 16 Ngam naggián lâ si Eduru nga mattottò ta puertá. Á ed da
laguk binukatán. Á pakasingad da kâ Eduru, napállâ ira. 17 Á initáyák ni Eduru yù
limá na tapè pagimammatan na ira. Á kinagi na nira yù pangipáno ni Namarò kuna
sù karsel. Á kinagi na, "Kagian naw gapay kári Ime ánna yù ira káruán nga kábulut tam
nga mangikatalà kâ Apu." Á nánaw laguk nga minay ta tanakuán nga lugár.
18 Á ta pannawák, napakapakúyu yù ira suddálu nga magguárdiá, ta maburung ira,
gapu ta awán si Eduru ta karsel. 19 Á pakarámak ni Patul Erodo ta awán si Eduru, jinok
na laguk yù ira suddálu na, ta umay ira magalek kuna. Ngam arád da nálek. Á yáyù
nga inipágál nayù patul yù ira magguárdiá, á binestigá na ira, á inipapapáte na ira. Á ta
kabalin na, nánaw laguk si Patul Erodo ta Judiya nga minay ta Sesaria, á naggián lâ túrin.

Yù Pate ni Patul Erodo

20 Á kitaporay si Patul Erodo sù ira tatolay nga taga Tiro ánna taga Sidon, á narigâ yù
ággigiád da, ta yù áppatulán ni Erodo yù paggapuán na kanad da. Á yáyù nga nattatádday
yù ira nga taga Tiro ánna taga Sidon, ta umay ira makipiá sù patul. Á minay ira ta
olu nga nakikopun kâ Balastu nga minángngikárgu ta ngámin ta palásiu nayù patul, ta
abbágán na ira, tapè makkapiá ira sù patul. 21 Á sù ággaw nga natullà, nabbisti si
Patul Erodo sù kapiánán nga sinnun na, nga bisti na mammaguray, á nagitubang sù
mepotun nga ággitubangán na. Á inilayalayâ na yù bilin na sù ira magaru nga tatolay
nga naggagammung tán. 22 Kabalin na nagubobuk ni Patul Erodo, nagagga-aggay yù ira
tatolay, á kinagi ra, "Ari tolay yù magubobuk, nu ari galâ dios!" kud da. 23 Á dagarágâ
nga minay yù daroban ni Apu Namarò, á jinigirigâ na si Patul Erodo, gapu ta arán na
gimmá yù paddáyo nayù ira tatolay kuna, ánna arán na jináyaw si Apu Namarò. Á sinuggì
yù baggi ni Patul Erodo, á natay.
24 Á nassamâ yù bilin ni Namarò sù ira tatolay, á minaru yù ira nga manguruk. 25 Á
kabalid di Bernabe kâ Saulo namalurò sù ipakuá ni Namarò nira ta Jerusalem, nánaw
ira nga nanoli ta ili na Antokia. Á nepulù nira si Kuan nga magapulídu ta Markus.

13

Yù Panullà da kári Saulo kâ Bernabe ta Mangilayalayâ

1 Á egga sù ira nga manguruk ta Antokia yù ira nga minángngilayalayâ sù bilin ni
Namarò ánna yù ira gapay nga mangituddu ta kebalinán na. Aggira si Bernabe, si
Simon nga magapulídu ta Ngisì, si Lusio nga taga Sirene, si Manen nga nesipà ngaw
kâ Patul Erodo ta kabajjì na sù bale ni ammò na, ánna si Saulo. 2 Á ta tádday ággaw,
naggagammung yù ira nga manguruk, nga nakimoray kâ Apu Namarò, ánna ari ira
kiminán, tapè tángngagad da yù pakimállà da kâ Apu. Á ta pakimállà da, kinagi nayù

Mangilin nga Ikararuá nira, “Tullatan naw di Bernabe kâ Saulo, ta ajjan yù ipakuâ nira,”
kun na. 3 Á ta kabalid da nga ari kiminán ánna nakimállà, sinámmì da yù ira duá nga
sinullà da, á jinok da ira ta umay ira manuppál sù ipakuá nayù Mangilin nga Ikararuá
nira.
4 Á gapu ta paddok nayù Mangilin nga Ikararuá nira, nánaw laguk di Saulo kâ Bernabe
nga minay ta ili na Selusia ta aggik na bebay. Á páno ra tán, nabbiray ira nga minay
ta pugu na Sipro. 5 Á pakáddè da ta Salami, nga dakal nga ili ta pugu na Sipro, ed da
inilayalayâ yù bilin ni Namarò ta ngámin nga kapilliá na Kudio. Á nepulù nira si Kuan
Markus nga mangabbák nira.

Yù Nesimmu kâ Elimas nga Maganánitu

6 Á nappassapassiár di Saulo ta ngámin nga ili ánna babálay ta pugu, ta áddè ta Papo. Á
pakáddè da ta Papo, naratang da yù tolay nga Kudio nga maganánitu, nga áppè ábbilinán
nga ari kuruk yù kagian na. Si Baresus yù ngágan na. 7 Á kopun ni Baresus si Sergio
Polus nga gubinador sù pugu. Á maláppà nga mammaguray yù gubinador, á inipágál
na di Bernabe kâ Saulo ta ikáyâ na gapay ginnán yù bilin ni Namarò. 8 Ngam si Baresus,
nga mangngágan gapay ta Elimas, nga salamangkeru yù kebalinán nayù ngágan na sù
ágggubobuk na Gareko, á kinontará na di Bernabe kâ Saulo, ta ikáyâ na gammán yù
panguruk nayù gubinador sù bilin ni Namarò.
9 Á si Saulo, nga mangngágan gapay ta Pablo, natagenà na yù pakáwayyá nayù
Mangilin nga Ikararuá nga mepulù kuna, á inni-innan na ta napiá si Elimas. 10 Á kinagi
ni Pablo kuna, “Sikaw, anâ na ka ni Satanas, ta malussaw ka sù ngámin nga napiá.
Massirisiri ka nga mangilogò. Ngattá, ta ari ka magammagammá nga mamakkillu sù
ubobuk ni Namarò! 11 Ginnám mu á! Pággangan naka ni Apu Namarò, á mabbuling ka, á
arám mu masingan yù nawák na bilák ta aru nga ággaw,” kun ni Pablo kuna. Á dagarágâ
natagenà nayù salamangkeru yù kun na kallà nga angà nga nelappà sù matá na, á ari
makasingan. Á nakkarakarárà nga magala-alek ta mangering kuna. 12 Á pakasingan
nayù gubinador sù nesimmu kâ Elimas, nanguruk kâ Apu Kesu, ta napállâ sù bilin ni
Namarò nga inituddu ni Pablo.

Yù Pangilayalayâ ni Pablo ta Purubinsia na Pisidia

13 Á nánaw di Pablo ta Papo, á nabbiray ira nga minay ta ili na Perga sù purubinsia
na Pampilia. Á pakáddè da ta Perga, nánawán na ira ni Kuan Markus, nga nanoli ta
Jerusalem. 14 Ngam nattalebák di Pablo ta Perga, á minay ira ta tanakuán nga Antokia
sù purubinsia na Pisidia. Á ta Sabadu nga ággibannák, minay ira ta kapilliá na Kudio,
á nepagitubang ira sù ira tatolay nga naggagammung tán. 15 Á kabalin nayù tolay
nga nabbibbik sù tunung ni Moyses ánna yù netúrâ nga inituddu nayù ira káruán nga
ábbilinán ni Namarò, á jinok nayù ira giriámán yù tolay nga umay kári Pablo, á kinagi na,
“Wáwwagi, nu egga yù itabarang naw sù ira tatolay, á kagian naw,” kun na.
16 Á nanáddak laguk si Pablo, á initáyák na yù limá na, tapè tángngagad da. Á kinagi na,
“Wáwwagi, nga ginaká ni Israel ánna sikayu ngámin gapay nga ari Kudio nga makimoray
kâ Apu Namarò, ginnán naw yù kagiak ku nikayu. 17 Si Namarò nga Yápu tam nga
ginaká ni Israel yù nappíli sù ira naggaká nikami. Á gári ta pakipaggiád da ta dabbun
na Egipto, pinagaru na ira. Á nu nabayák ira ta lugár na Egipto, pinapáno na ira megapu
sù pamagaddátu na. 18 Á inattamán ni Namarò ira, mássiki nu pinotuád da ánna ari ira
nanguruk kuna ta paggiád da ta kalállammatán ta appátapulu ta dagun. 19 Á inabbágán ni
Namarò ira, tapè appútad da yù ira tatolay nga ari Kudio ta pitu nga áppatulán sù lugár na
Kenan, á iniyawâ ni Namarò yù dabbun sù ira tatole na ta kukuá ra. 20 Á appátagatù ta

límápulu ta dagun yù nappasá ta áddè ta labbè da ta lugár na Egipto ta áddè ta pangiyawâ ni Namarò nira sù dabbun na Kenan.

"Á pamegapu ra nga maggián ta Kenan, sinullà ni Namarò yù ira minámmanunnù nga mattutubbâ nga mammaguray nira, ta áddè ta dattál ni Samuel, nga ábbilinán ni Namarò. 21 Á keggá ni Samuel, kiniddo nayù ira tatolay kâ Namarò yù tullatan na ta patul da. Á sinullà ni Namarò si Saulo nga anâ ni Kì, nga ginaká ni Benjamin. Á nammaguray si Saulo nira ta appátapulu ta dagun. 22 Á inirián na laguk ni Namarò ta patul si Saulo, á sinullà na si Dabid ta patul da. Á kinagi ni Namarò yù meyannung kâ Dabid, nga kun na, 'Nálek ku yù napiá nga tolay nga iddukak ku, si Dabid nga anâ ni Jesse nga manguruk nikán. Aggina yù ikatalà ku ta manuppál ta ngámin nga urè,' kun na.

23 "Á sinullà ni Namarò yù tádday nga naggapu sù ira ginaká ni Patul Dabid ta mangiyígù nittam ngámin nga ginaká ni Israel. Aggina si Apu Kesu nga initabbá na ngaw ni Namarò sù ngaw ira naggaká nittam ta umay mangiyígù nittam. 24 Á lage na dattál ni Apu Kesu nga mangituddu, si Kuan nga Minánnigù yù nangilayalayâ. Á inilayalayâ na sù ira ngámin nga ginaká ni Israel ta mabbabáwi ira ta liwiliwâ da ánna makirigù ira. 25 Á nu mággè mabalin ni Kuan yù pangilayalayâ na, kinagi na sù ira tatolay, 'Sikán panò yù mangiyígù nga iddi-iddagán naw? Ari gemma sikán, nu ari galâ yù umay sangaw. Ta ajjan yù umayin nga maporián nga tumubbâ nikán, nga makáwayyá ánnè nikán. Á awán kárik piá na, á yáyù nga aringà mepángngà nga mangubbák ta kaddang na sapátù na,' kun ni Kuan.

26 "Wáwwagì," kun ni Pablo, "sikayu nga ginaká ni Kákay Abrakam, ánna sikayu gapay nga ari Kudio nga makimoray kâ Namarò, iniddán ni Namarò sittam ngámin ta bilin na nga meyannung ta keyígù tam megapu sù ketapil ni Apu Kesu. 27 Á yù ira tatolay nga maggián ta Jerusalem ánna yù ira nga kátannangád da, arád da natákkilalán ta si Apu Kesu yù mangiyígù nira, gapu ta arád da nánnámmuán yù kebalinán nayù initúrâ nayù ngaw ira ábbilinán ni Namarò, mássiki nu binibbik da ta kapilliá ra ta káda Sabadu. Ngam sinuppál da yù dán nga netúrâ ta pamagikáru ra kâ Apu Kesu. 28 Ta mássiki nu ari mepángngà yù pamagikáru ra kuna, gapu ta awán ta liwâ na, ngam iddâ da lâ kinagi kâ Pilatto ta papatáyan na ta kurù.

29 "Á kabalid da nanuppál ta ngámin nga dán nga netúrâ nga meyannung kuna, iniyutták da ta kurù, á initanam da. Á kuebá yù nameddád da. 30 Ngam pinaginnanole ni Namarò. 31 Á ta aru nga ággaw, name-aru nga nappasingan sù ira nga kapulupulù na ngaw sù ánge ra ta Jerusalem nga naggapu ta Galilia. Á aggira yù mangipakánnámmu nittam nga ginaká ni Israel ta naginnanolayin si Apu Kesu.

32 "Á sikami, minay kami saw, tapè ilayalayâ mi nikayu yù napiá nga dámak, nga yù ngaw initabbá ni Namarò sù ira ngaw naggaká nittam. 33 Á pinalurò ni Namarò yù initabbá na nira megapu nittam nga ginaká ra, ta pinaginnanole na si Apu Kesu ta keggá tam. Yáyù kebalinán nayù mekaruá nga kansion. Netúrâ ta kansion yù kinagi ni Namarò, nga kunniaw:

'Sikaw yù Anâ ku. Á ta ággawo, ipakánnámmù sù ira tatolay ta sikán yù Yámam.'*

34 Á kinagi ni Namarò gapay yù meyannung ta pamaginnanole na kâ Apu Kesu ta pate na, nga aringin bulubugá matamatay. Yáyù nga kinagi na,

'Sikán yù mekatalà, á palurotak ku yù kunnay sù initabbâ kâ Dabid megapu nikaw,'† kun ni Namarò.

35 Á netúrâ gapay sù tádday nga kansion yù initabbá ni Namarò kuna:

'Apu, arám mu anugutan yù kalabbak na ta tanam nayù baggi nayù mangilin nga masserbi nikaw,'‡ kun na.

---

* **13:33** Salmo 2:7 † **13:34** Isaya 55:3 ‡ **13:35** Salmo 16:10

36 “Wáwwagi,” kun ni Pablo nira, “ta pammagure na ngaw ni Patul Dabid sù ira tatolay,
sinuppál na yù ure ni Namarò. Á ta pate na, initanam da sù katanamán nayù ira naggaká
kuna. Á nallabbak gemma yù baggi na ta tanam. 37 Ngam si Apu Kesu yù pinaginnanole
ni Namarò, á ari nallabbak yù baggi na ta tanam.
38 “Wáwwagi,” kun ni Pablo, “yawe yù ipakánnámmù nikayu. Gapu ta metapil si Apu
Kesu megapu nittam, ajjan yù awayyá tam nga makipakomá kâ Namarò ta liwiliwâ tam,
ta si Apu Kesu yù nagikáru ta liwâ tam. 39 Á mássiki nu tuppálat tam yù tunung ni Moyses,
ari ittam mapalubbáng ta passerbi tam sù narákè nga negagángay nittam. Ngam sittam
ngámin nga mangikatalà kâ Apu Kesu, mapalubbáng ittam megapu sù pakáwayyá nayù
Yápu tam. 40 Magimuguk kayu laguk, tapè ari mesimmu nikayu yù kinagi ni Namarò,
nga inipalappâ nayù ira ngaw ábbilinán na. Kinagi na:
41 ‘Sikayu nga ari manguruk, nga manguyaw sù bilik ku, magimuguk kayu!
Ta keggá naw nga matolay paga, mapalurò yù akkuák ku.
Á mapállâ kayu, á matay kayu nga mesinná nikán,
gapu ta arán naw kurugan yù akkuák ku, mássiki nu ajjan yù mangibukalán nikayu ta
napiá.’ ”§
Yáyù áddè na pangilayalayâ ni Pablo nira.
42 Á ta pano ri Pablo kâ Bernabe ta paggagammungád da, á inapà da ira nayù ira
tatolay ta manoli ira ta tádday Sabadu nga mangibukalán má ta meyannung sù kinagi
ra. 43 Á ta kapapáno nayù ira tatolay ta kapilliá, aru ira nga Kudio ánna yù ira nga
nakKudiongin ta meyannung sù panguruk da, nappupúlù ira kári Pablo kâ Bernabe.
Á di Pablo, sinabarangád da ira ta ipasigaggà da yù ángngikatalà da sù pangikállà ni
Namarò nira.

Yù Páno ri Pablo ta Antokia

44 Á ta tádday Sabadu, mággè tangelián yù naggagammung, nga Kudio ánna kitáru nga
ari Kudio, tapè magginná ira sù bilin ni Namarò. 45 Ngam ta pakasingan nayù ira Kudio
ta nepaggagammung nira yù ira magaru nga ari Kudio, tapè maginná ra yù ituddu ni
Pablo, á napassil yù ira Kudio. Á naríri ira sù kinagi ni Pablo ánna nakkakagiád da
si Pablo. 46 Ngam ari maganássing di Pablo kâ Bernabe nga tubbák nira, nga kud da,
“Máwák nga sikayu nga ginaká ni Israel yù mapolu nga makaginná sù bilin ni Namarò.
Ngam gapu ta manakì kayu sù bilin na, yáyù nga mepasingan ta ari kayu mesipà sù áttole
ni Namarò nga mannanáyun. Á gapu ta linikuránán naw yù bilin ni Namarò, á likuránám
mi sikayu, á umay kami laguk nga mangilayalayâ sù ira makkakerumá nga ari Kudio.
47 Ta yáyù initaddán ni Apu Namarò nikami. Kinagi na,
‘Sikayu yù meyárik ta nawák, nga mamannawák ta nonò nayù ira makkakerumá nga ari
Kudio.
Á dobat takayu ta umay kayu mangilayalayâ sù ira ngámin nga tatolay ta tan-
gapáddabbunán,
tapè ipakánnámmu naw nira ta sikán yù makáwayyá nga mangiyígù nira.’ ”*
Yáyù kinagi ri Pablo.
48 Á pakaginná nayù ira ari Kudio sù bilin ni Namarò, nagayáyâ ira, á jináyo ra si
Namarò megapu sù bilin na nga kinagi ni Pablo. Á yù ira ngámin nga piníli ni Namarò
ta mesipà kuna ánna meddán ta áttole na nga awán ta áddè na, nanguruk ira. 49 Á yáyù
nga nassamâ yù bilin ni Apu Namarò ta ngámin nga lugár. 50 Ngam yù ira Kudio nga ari
nanguruk, pinappatapátu ra yù ira makáwayyá nga lálláki nga mammaguray ta ili, ánna
yù ira maríku nga bábbay nga siminuttul sù kustombare na Kudio, tapè jigirigátad da di
Pablo kâ Bernabe, á pinapáno ra ira tán nga lugár. 51 Ngam di Pablo kâ Bernabe, iniwákkâ

§ **13:41** Habakuk 1:5 * **13:47** Isaya 49:6

da yù káppù sù takki ra, nga panákkilalán ta arád da má ilayalayâ yù bilin ni Namarò sù ira tatolay nga naggián tán, gapu ta manakì ira nga manguruk. Á nánaw di Pablo laguk nga minay ta ili na Ikonium. 52 Ngam yù ira manguruk nga naggián ta Antokia, nagayáyâ ira lâ, ánna nepulù nira yù Mangilin nga Ikararuá nga mangabbák nira.

14

Yù Pangilayalayâ di Pablo sù Ili na Ikonium

1 Á labbè di Pablo kâ Bernabe ta ili na Ikonium, minay ira nangilayalayâ gapay ta kapilliá nayù ira Kudio, nga kunnay sù kingnguá ra ta Antokia. Á aru yù ira nga nanguruk megapu ta pangilayalayâ da, nga Kudio ánna ari Kudio gapay. 2 Ngam yù ira Kudio nga ari nanguruk, pinappatapátu ra yù ira káruán nga ari Kudio, tapè narákè yù nonò da gapay sù ira manguruk.

3 Á naggián di Pablo kâ Bernabe ta Ikonium ta nabayák, á ari ira naganássing nga mangilayalayâ ta meyannung kâ Apu Kesu. Á si Apu yù mangipakánnámmu ta kuruk yù inituddu ri Pablo nga meyannung sù allà na, gapu ta inipakuá ni Apu nira yù aru nga makapállâ nga pinagaddátu ra megapu sù pakáwayyá na nga iniyawâ na nira. 4 Ngam yù ira tatolay ta Ikonium, nesinná ira ta nonò da. Á yù ira káruán, sinuttul da yù ira Kudio nga ari nanguruk. Ngam yù ira káruán, kinuruk da di Pablo nga minángngilayalayâ.

5 Á nattatádday laguk yù ira ari nanguruk, nga Kudio ánna ari Kudio, ánna yù ira nga kátannangád da, á inigagánge ra nga jigirigátan di Pablo kâ Bernabe, á payangad da ira nakuan ta batu, tapè matay ira. 6 Ngam pakánnámmu ri Pablo ta inigagánge ra ira, nattálaw ira laguk, nga minay ta lugár na Likonia. Á nappassapassiár ira gapay sù ira ili na Listara ánna Derbi, ánna sù ira káruán na ili nga aranni. 7 Á inilayalayâ da yù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu sù ira ngámin nga ili.

Yù Nesimmu kári Pablo ta Listara

8 Á ta ili na Listara, ajjan yù tolay nga pilay, nga ari bulubugá nakalakák áddè ta keyanâ na. 9 Á gininniginná na yù pangilayalayâ ni Pablo. Á natagenà ni Pablo ta ajjan yù ángngikatalà nayù pilay kâ Apu Kesu ánna yù pakáwayyá ni Apu nga mamammapiá kuna. Á inni-innan ni Pablo ta napiá, 10 ánna iniyássikan na yù ngárál na, á kinagi na, “Gumikkáng ka!” kun na. Á dagarágâ nga giminikkáng yù tolay, á nallakalakák.

11 Á pakasingan nayù ira magaru nga tatolay sù kingnguá ni Pablo, pine ra nga nagagga-aggay ta paddáyo ra nira. Á sù ággubobuk da nga Likonia, kinagi ra, “Aggira didios nga kun na tolay, á gimitták ira nga minay nittam!” kud da. Ngam di Pablo kâ Bernabe, arád da garè kánnámmuán yù kinagi ra, ta arád da ammu yù ággubobuk da. 12 Á yù ira tatolay, abbúnad da di Pablo ta ngágan nayù ira didios da. Si Bernabe, abbúnad da ta Sus. Á gapu ta si Pablo yù magubobuk, abbúnad da ta Ermis.

13 Á ajjan yù iglesia ni Sus, nga dios nayù ira taga Listara, sù lawán na ili. Á yù pári ni Sus, iniyánge na ta áttallungán na ili yù ira toru nga naddusáriu ta lappáw. Ta ikáyâ nayù ira pári ánna yù ira magaru nga tatolay nga mappárti sù ira toru, tapè iyátáng da ira, nga pakimore ra kári Pablo. 14 Ngam di Pablo kâ Bernabe, pakánnámmu ra ta ikáyâ da nakuan iyátáng nayù ira pári ta toru megapu nira, pinisil da laguk yù barawási ra, gapu ta kabagal da ánna daddam da sù akka-akkuán nayù ira tatolay, á nakkarakarerá ira nga nagagga-aggay sù tangngá nayù ira magaru nga tatolay.

15 Á kinagi ri Pablo sù ira magaru nga tatolay, “Ngattá, ta mangiyátáng kayu ta toru megapu nikami? Tolay kami gemma nga kunnay nikayu! Minay kami saw ta kagiam mi nikayu yù napiá nga dámak, tapè likuránán naw yù ira didios naw nga awán ta inángà da, á manguruk kayu sù Dios nga matolay nga sigga-inángà. Aggina si Namarò,

nga nappadday ta lángì ánna dabbuno, bebay, ánna ngámin nga naggián nira. 16 Á gári,
inanugù ni Namarò sù ira makkakerumá nga ari Kudio yù maguray lâ nga ikáyâ da nga
akkuán. 17 Ngam ta áddè ngaw, egga yù awayyá tam nga makánnámmu ta meyannung
kâ Namarò, megapu sù napiá nga akka-akkuán na. Ta káda ragun iyawâ na yù urán,
tapè mabbungubungá ta napiá yù nemulá. Á aggina yù mangiyawâ nittam ta kanan,
tapè mepagayáyâ ittam," kud di Pablo sù ira tatolay. 18 Á mássiki nu kunnian yù kinagi
ri Pablo nira, mággè ari ira nagammá, ta gustu ra nakuan mangiyátáng ta toru nira.

19 Á manganánnuán, limibbè ta Listara yù ira Kudio nga ari manguruk nga taga
Antokia sù purubinsia na Pisidia, ánna taga Ikonium. Á initotobù da di Pablo sù ira
tatolay ta Listara. Á pinayapayáng da si Pablo, á ginuggud da nga iniyángay ta lawán na
ili, ta kagiad da ta natayin. 20 Ngam yù ira manguruk kâ Apu Kesu, nagarimummungád
da si Pablo, á giminikkáng laguk, á nanoli ta ili. Á sù tádday ággaw, nánaw di Pablo kâ
Bernabe, á minay ira ta ili na Derbi.

Panoli ri Pablo ta Antokia sù Purubinsia na Siria

21 Á labbè di Pablo ta ili na Derbi, inilayalayâ da gapay tán yù napiá nga dámak. Á
aru yù ira tatolay nga pinatuttul da kâ Apu Kesu. Á kabalid da nangilayalayâ ta Derbi,
nánaw ira, á nanoli ira ta ili na Listara ánna Ikonium, ánna Antokia sù purubinsia na
Pisidia. 22 Á sinabarangád di Pablo yù ira manguruk ta pataggatad da yù nonò da, tapè
mepasigaggà yù ángngikatalà da, maguray lâ yù mesimmu nira nga jigâ. Á kinagi di Pablo
nira, "Máwák nga attamát tam yù aru nga jigâ nga makkakerumá, pángè tam mesipà sù
pammagurayán ni Namarò," kud da.

23 Á ta katággitádday nga ili nga inangayád di Pablo, sinullà da yù ira karakalán nga
ammu ra manabarang, tapè manaron ira sù ira kábulud da ta paggagammungád da.
Á ari di Pablo bì kiminán, tapè tángngagad da yù pakimállà da kâ Apu megapu sù ira
manaron. Á inikatalà da ira kâ Apu Kesu, nga Yápu ra nga pangikatalatád da.

24 Á nattalebák di Pablo ta purubinsia na Pisidia ánna Pampilia, á nakáddè ira ta ili na
Perga. 25 Á inilayalayâ da yù bilin ni Apu Kesu ta Perga. Á kabalid da nangilayalayâ
ta ili na Perga, nánaw ira, á minay ira ta ili na Attalia. 26 Á páno ra ta Attalia, nattakay
ira ta biray nga nanoli ta ili na Antokia sù purubinsia na Siria. Yù ili na Antokia yù
naggapuád da, nga paggianán nayù ira naddok nira. Yù ira manguruk nga maggián ta
Antokia, nakimállà ira kâ Namarò ta ikállà na di Pablo ánna abbágán na ira sù anga-
angayád da. Á yáyù nga nanoli ira, gapu ta nabalid den yù inipakuá ni Namarò nira.

27 Á tappì di Pablo ta Antokia, pinaggagammung da laguk yù ira manguruk, á kinagi
ra nira yù inipakuá ni Namarò nira, ánna yù ngámin nga pinalurò ni Namarò megapu sù
ángngabbák na nira. Á kinagi ra gapay ta iniyawâ na gapay ni Namarò sù ira ari Kudio
yù awayyá ra nga magginná sù bilin na, á aru nira gapay yù nanguruk kâ Apu Kesu. 28 Á
nakipaggián di Pablo kâ Bernabe ta nabayák sù ira manguruk kâ Apu Kesu nga naggián
ta Antokia.

15

Yù Pakkaká-ubobuk nayù ira Manguruk ta Paggagammung da ta Jerusalem

1 Á ajjan yù ira tatolay nga naggapu ta Judiya, nga minay ta Antokia, nga mangituddu
sù ira ari Kudio nga mangikatalà kâ Apu Kesu. Á pangituddu ra, kinagi ra, "Nu ari kayu
mappakugì ta kunnay sù kustombare mi nga Kudio nga inituddu na ngaw ni Moyses,
á ari kayu meyígù," kud da. 2 Á di Pablo kâ Bernabe, naríri ira sù ira mangituddu, á
nerallà yù pakkakátabbák da. Á yáyù nga ninonò nayù ira manguruk nga taga Antokia ta

dobad da di Pablo kâ Bernabe ánna yù ira káruán nga kábulud da ta umay ira ta Jerusalem, tapè iyabbû da sù ira olu nga minángngilayalayâ ánna yù ira giriámán yù meyannung sù ituddu nayù ira taga Judiya. 3 Á gapu ta jinok da ira nayù ira manguruk nga taga Antokia, nánaw di Pablo, ta umay ira ta Jerusalem. Á sinalebarád da yù purubinsia na Pinisia ánna Samaria. Á inisinisinek da nga iniparámak ta mangurugin gapay kâ Apu Kesu yù ira ari Kudio. Á ngámin ira nga mawwawági ta ángnguruk da kâ Apu, nagayáyâ ira ta pakaginná ra.

4 Á pakáddè di Pablo ta Jerusalem, nagayáyâ nga namaddulò nira yù ira nga manguruk ánna yù ira olu nga minángngilayalayâ ánna yù ira giriámán. Á kinagi ri Pablo nira gapay yù ngámin nga inipakuá ni Namarò nira. 5 Ngam ajjan gapay tán yù ira Parisio nga manguruk gapay kâ Apu Kesu, á gimikkáng ira, á kinagi ra, "Kagiat tam sù ira manguruk nga ari Kudio ta máwák nga mappakugì ira, á ituddu tam nira ta tuppálad da yù kustombare tam nga inituddu na ngaw ni Moyses," kud da.

6 Á yáyù nga naggagammung yù ira olu nga minángngilayalayâ ánna yù ira giriámán, tapè makkaká-ubobuk ira ta meyannung sù kinagi nayù ira Parisio. 7 Á nakkakápereperang ira ta nabayák.

Á gimikkáng laguk si Eduru. Á kinagi na nira, "Wáwwagì, ammu naw ta gári, sikán yù piníli ni Namarò ta umay mangilayalayâ sù ira nga ari Kudio, tapè makaginná ira gapay sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu ánna manguruk ira. 8 Á si Namarò, nga makánnámmu sù nonò na tolay, inipasingan na yù pangalawâ na sù ira ari Kudio nga mangikatalà kuna, ta jinok na ta umay nira gapay yù Mangilin nga Ikararuá, ta kunnay sù ánge na nittam nga Kudio nga mangikatalà kuna. 9 Á arán na ira inirumá nittam, ta pinakomá na ira gapay ta liwiliwâ da nga kunnay sù pamakomá na nittam, megapu sù pangikatalà tam kuna. 10 Á ngattá laguk, ta tálliwanán naw yù ure ni Namarò? Ta inalawâ ni Namarò yù ira ari Kudio, ngam kagian naw nira ta máwák da manuppál sù tunung tam. Ngam sittam nga Kudio ánna yù ira ngaw naggaká nittam gapay, ari ittam nakatuppál sù tunung. 11 Ngam ammu tam gemma ta meyígù ittam megapu galâ sù allà ánna ángngiddù ni Apu Kesu nittam, ta kunnay gapay sù ira ari Kudio," kun ni Eduru nira.

12 Á pakaginná nayù ira tatolay sù kinagi ni Eduru, nagimammà ira. Á gininná ra yù pattubbâ di Pablo kâ Bernabe nga magubu-ubobuk sù ngámin nga makapállâ nga pinagaddátu ra nga inipakuá ni Namarò nira sù ánge ra pangilayalayâ sù ira ari Kudio.

13 Á kabalid da nagubobuk, gimikkáng si Ime, á kinagi na, "Wáwwagi, ginnán naw yù kagiak ku. 14 Si Simon Eduru, kinagi na nittamin yù meyannung sù olu nga pangipakánnámmu ni Namarò sù ángngiddù na sù ira ari Kudio, tapè egga nira gapay yù ira tatole na. 15 Á negittá yù kinagi ni Eduru sù initúrâ nayù ngaw ira ábbilinán ni Namarò, nga kunniaw:

16 'Sikán si Apu, á duttál yù ággaw nga panolì ta dabbuno.
Á ipolì ku yù pammagurayán ni Dabid, megapu sù ira ginaká na.
Patáddagak ku yù bale ni Dabid nga narabbâ.
17 Á yáyù nga makiyápu laguk nikán yù ira ngámin makkakerumá nga tatolay nga ari
Kudio, nga agálák ku gapay ta tumuttul ira nikán.
18 Yáyù inipakánnámmù sù ngaw gári nga nabayágin. Sikán si Namarò nga nakkagi.'*

19 "Á yáyù nga napiá ta urè, nu arát tam jigirigátan yù ira ari Kudio nga manguruk kâ Apu Kesu. Arát tam ituddu nira yù ngámin nga kustombare tam nga Kudio, nga arát tam gapay matuppál ta áddè ngaw. 20 Ngam yawe lâ ituddu tam sù ira ari Kudio, nga wáwwagi tam megapu sù ángnguruk tam. Itúrâ tam lâ ta arád da kanan yù neyátáng ta sináddios ánna ari ira makiruruk sù arád da atáwa, á arád da kanan yù ayám nga ari naparága, á

* **15:18** Amos 9:11-12

arád da gapay kanan yù dága na. 21 Á yáyù lâ ituddu tam nira, tapè ari maburung yù ira kábulud da nga Kudio. Ta sittam nga Kudio, ammu tam yawe ira tunung ni Moyses, gapu ta bibbirat tam sù ngámin nga kapilliá tam ta káda Sabadu ta áddè gári olu nga ággaw. Ngam ari meyannung sù ira ari Kudio yù ira káruán nga kustombare tam," kun ni Ime nira.

Yù Túrâ nayù ira Karakalán nga Kudio nga taga Jerusalem sù ira Ari Kudio

22 Á pakaginná nayù ira manguruk sù kinagi ni Ime, napiá gapay ta ure ra. Á yù ira minángngilayalayâ ánna ngámin nga káruán nga manguruk ánna yù ira giriámán, ikáyâ da pilian yù ira lálláki nira ta mepulù ira kári Pablo kâ Bernabe nga umay ta Antokia. Á sinullà da yù duá nga pakimorayán, si Kudas nga mangngágan gapay ta Barsabas ánna si Silas. 23 Á initúrâ da yù bilid da sù ira bagu nga manguruk nga maggián ta Antokia, á initubbuk da kári Pablo kâ Bernabe. Yawe yù kinagi ra ta pattúrâ da nira:

"Sikami nga olu nga minángngilayalayâ ánna yù ira giriámán, nga wáwwagi naw sù ángnguruk tam kâ Apu Kesu, sikami yù mattúrâ nikayu ngámin nga wáwwagi mi nga ari Kudio, nga maggián ta Antokia ánna Siria ánna Silisia. Á kunnasi kayu? Á parè bì ta napiá yù gawagawáyán naw.

24 "Á narámak mi ta mabbábáng kayu megapu sù kinagi nayù ira nga naggapu sawe giám mi nga Jerusalem. Ngam arám mi gemma ira jinok. 25 Á yáyù nga naggagammung kami, á nattatádday yù nonò mi ta piliam mi yù ira tatolay nga dobam mi nga mepulù sù ira wáwwagi tam nga iddukat tam, di Pablo kâ Bernabe, nga umay ta gián naw. 26 Aggira yù tolay nga pinaguráyád da yù baggi ra ánna inángà da, tapè masserbi ira kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. 27 Á yáyù nga jinok mi laguk di Kudas kâ Silas, nga mepulù kári Pablo, tapè ibukalád da gapay yù megittá sù itúrâ mi nikayu.

28 "Á inipakánnámmu nayù Mangilin nga Ikararuá nikami ta napiá galâ nu arám mi kagian ta tuppálan naw yù ngámin nga kustombare mi nga Kudio, ngam yù itúrâ mi lâ sawe, tapè ari kayu marigirigâ. 29 Á yawe ira tunung lâ yù kagiam mi nikayu, ta arán naw kanan yù neyátáng ta sináddios. Arán naw kanan yù dága. Arán naw kanan yù ayám nga ari naparága. Á ari kayu makiruruk sù arán naw atáwa. Á nu kurugan naw yù ira appâ nga tunung, á napiá. Yáyù áddè na itúrâ mi nikayu, sikami nga maggián ta Jerusalem nga mangikatalà kâ Apu Kesu."

30 Á kabalid da nattúrâ, iniyawâ da kári Pablo ánna yù ira tallu nga kábulun na yù túrâ da, á pinapáno ra ira. Á minay di Pablo laguk ta Antokia. Á labbè da tán, pinaggagammung da yù ira ngámin nga manguruk, á iniyawâ da nira yù túrâ. 31 Á pabbibbik da sù túrâ, nagayáyâ ira megapu sù initabarang da nira, á minálappaw yù nonò da. 32 Á di Kudas kâ Silas, nga ábbilinán ni Namarò gapay, sinabatabarangád da ira ta nabayák, tapè mepasigaggà yù ángnguruk da kâ Apu Kesu.

33 Á nakipaggián lábbì di Kudas ta Antokia sù ira manguruk. Á kabalid da naggián nira, pinapáno ra ira nayù ira manguruk, tapè manoli ira sù ira nga naddok nira túrin ta Jerusalem. Á kinagi ra, "Mepulù nikayu si Apu Namarò nga mangabbák nikayu." 34 Ngam naggián lâ si Silas paga ta Antokia. 35 Á nabattáng paga di Pablo kâ Bernabe ta Antokia, nga mangituddu ánna mangilayalayâ ta meyannung kâ Apu Kesu, ánna aru yù ira kábulud da gapay nga mangituddu ánna mangilayalayâ.

Yù Pakkáttue ri Pablo kâ Bernabe

36 Á kabalid da nangituddu tán nga lugár, kinagi ni Pablo kâ Bernabe, "Et ta tullúnán yù ira manguruk kâ Apu ta ngámin nga ili nga nangilayalayatát ta ngaw, tapè ammu ta nu kunnasi ira." 37 Á ikáyâ ni Bernabe ta mepulù si Kuan, nga mangngágan gapay ta Markus. 38 Ngam molang si Pablo, ta kinagi na ta ari mepángngà nu mepulù nira, gapu

ta nánaw nira ngaw ta Pampilia, nga ari nepangabbák nira ta tarabáku ra. 39 Á nerallà
yù pakkakátabbák da, á nakkáttuay ira. Á inâ ni Bernabe si Markus ta kabbulun na, á
nabbiray ira nga minay ta Sipro.
40 Á si Pablo, piníli na si Silas ta mepulù kuna. Á yù ira nga manguruk kâ Apu,
inipakimállà da kâ Namarò ta taronán na di Pablo. Á kabalid da nakimállà, pinapáno
ra ira. 41 Á nánaw laguk di Pablo nga minay naddagâ ta ngámin nga ili sù purubinsia na
Siria ánna Silisia, nga mangilayalayâ ánna manabarang sù ira nga mangikatalà kâ Apu
Kesu ta ngámin nga ággagammungád da, tapè mepasigaggà yù ángnguruk da.

16

Yù Kepulù ni Timotio kári Pablo kâ Silas

1 Á nakáddè di Pablo ta ili na Derbi ánna Listara. Á naggián ta Listara yù tolay nga
manguruk nga mangngágan ta Timotio. Á Kudio yù yená ni Timotio, nga manguruk
gapay, ngam Gareko yù yáma na nga taga Garesia. 2 Á yù ira manguruk nga naggián
ta Listara ánna Ikonium, napiá yù kinagi ra nga meyannung kâ Timotio. 3 Á si Pablo,
ikáyâ na apan si Timotio ta kabbulun na. Ngam yù ira Kudio nga naggián ta ngámin nga
gián nga angayád da, ammu ra ta Gareko yù ammò ni Timotio. Á yáyù nga nipakugì ni
Pablo si Timotio, tapè alawatad da gapay nayù ira Kudio.
4 Á nánaw di Pablo laguk, nga naddagaragâ ta aru nga ili. Á ta káda ili, inipakánnámmu
ra yù kinagi nayù ira olu nga minángngilayalayâ ánna yù ira giriámán nga naggián ta
Jerusalem, tapè tuppálad da gapay. 5 Á nepasigaggà yù ángnguruk nayù ira manguruk
ta ngámin nga ili, á ta kággággaw, nalannapán ira ta tatolay nga manguruk.

Yù Nappasingan kâ Pablo ta Keggá na ta Tarowas

6 Á nattalebák di Pablo laguk ta purubinsia na Parigia ánna Galasia, gapu ta arán na ira
inanugù nayù Mangilin nga Ikararuá yù pangilayalayâ da ta bilin ni Namarò sù lugár na
Asia. 7 Á pakáddè da ta purubinsia na Misia, umay ira nakuan ta purubinsia na Bisinia,
ngam arán na ira inanugù nayù Ikararuá ni Apu Kesu. 8 Á naddaretiu ira nga nattalebák
sù purubinsia na Misia, á minay ira ta ili na Tarowas ta aggik na bebay.
9 Á tán nga gabi, inipasingan ni Namarò kâ Pablo yù tolay nga taga Masidonia nga
limittuák, nga nanáddak nga makimállà kuna. Á kinagi na, “Ikállà kami bì. Umay kayu
saw giám mi nga Masidonia, á abbágán naw kami,” kun na. 10 Á pakasingan ni Pablo
sù inipasingan ni Namarò kuna, á sikami kári Pablo, dagarágâ nga naggagannuâ kami.
Á sikán si Lukas nga nattúrâ, á sikán gapay yù kabbulun ni Pablo. Á inalek mi yù
nattakayám mi nga biray nga umay ta Masidonia, ta natákál mi ta jinok na kami ni
Namarò, tapè mangilayalayâ kami sù napiá nga dámak tán nga lugár.

Yù Panguruk na kâ Apu ni Lidia nga taga Pilippay

11 Á nabbiray kami laguk nga nánaw ta Tarowas, á minay kami daretiu ta pugu na
Samotrasia. Á sù tádday ággaw, nakáddè kami ta Niapulis. 12 Gatták mi ta biray ta
Niapulis, nappatalay kami nga minay ta Pilippay, nga karakalán na ili sù purubinsia na
Masidonia. Nesipà yù ili na Pilippay sù pammagurayán na Roma, á aru yù ira taga Roma
nga naggián sù ili. Á natturù ta tangaligguán yù paggiám mi ta Pilippay. 13 Á ta ággaw na
Sabadu, nga ággibannák da, minay kami ta lawán na ili ta aggik na danum, ta nanonò mi
ta ajjan támma tán yù ákkimállatán na Kudio. Á nagitubang kami nga makiubobuk sù ira
bábbay nga naggagammung tán.
14 Á ajjan sù ira nga nagginná ta ubobuk mi yù babay nga taga Tiyatira nga
mangngágan ta Lidia, nga minálláku ta gagámì nga ujjojjin. Á ari Kudio si Lidia, ngam

nakimoray gapay kâ Apu Namarò. Á pakaginná na sù kinagi mi, pinannawák ni Apu yù nonò na, tapè tángngagan na yù kinagi ni Pablo. 15 Á narigù laguk di Lidia ánna yù ira kábbale na. Kabalid da narigù, inapà na kami ni Lidia ta bale ra, nga kun na, "Nu kagian naw ta kukurugán nga mangurugà kâ Apu, umay kayu bì maggián ta bale mi." Á kinagumán na kami inâ, á naggián kami nira.

Yù Kebáluk di Pablo ta Pilippay

16 Á tádday nga ággaw, ta pallakák mi nga umay ta ákkimállatán, jiminápun nikami yù magingánay, nga aripan nga minállabbún, nga nagunagán na anitu, á yù anitu yù paggapuán nayù pakalabbún na. Á yù ira yápu na, aru yù ganánsiá ra nga nálâ da megapu sù pallabbalabbún na. 17 Á siminuttul yù babay nikami, nga nakkatakátol, nga kun na, "Danniaw ira yù masserbi kâ Namarò nga Kotunán. Á ilayalayâ da nikayu yù pakiyígù naw kâ Namarò," kun na. 18 Á kággággaw, kunniaw yù kingnguá na áddè ta arán na kalurâ ni Pablo, á nallipay kuna, á kinagi na sù anitu na, "Yawe yù kagiak ku nikaw ta pannakabaggi ni Apu Kesu Kiristu, ta mánaw ka sù babay." Á dagarágâ nánaw yù anitu kuna.

19 Á pakasingan nayù ira yápu nayù babay ta awánin ta paganánsiád da, napporay ira. Á ginápù da di Pablo kâ Silas, á ginuggud da ira nga iniyarubáng sù ira minámmanunnù ta giád da ta dápun. 20 Á kinagi ra sù ira minámmanunnù, "Danniaw ira nga tolay, Kudio ira, á buruburionád da yù katangeliát tam. 21 Ituddu ra yù kustombare ra nga mekontará sù tunung tam nga taga Roma. Arát tam tuttulan gemma yù ituddu ra," kud da.

22 Á nattatádday yù ira magaru nga tatolay nga mangnguá kári Pablo. Á yù ira minámmanunnù, pinisipisil da yù barawási ri Pablo tapè iriád da. Á jinok da yù mamalù nira. 23 Á kabalid da nira namalapalù, pinukù da ira ta ábbalurán, á sinaddánád da yù magguárdiá, ta guárdián na ira ta napiá. 24 Á pakaginná nayù magguárdiá sù kinagi ra, pinukù na ira sù lágum nga nattangngán nayù ábbalurán. Á sinirì na yù takki ra ta duá nga káyu nga netúsi.

Yù Pabbáli nayù Magguárdia ta Manguruk kâ Apu Kesu

25 Á ta tangngá na gabi, ajjan di Pablo kâ Silas ta ábbalurán, nga nakimállà kâ Apu Namarò, ánna nakkansakansion ira ta paddáyo ra kuna. Á yù ira káruán nga tatolay nga nabáluk, ginìnná ra. 26 Á ikáddagâ lâ nallunik ta nasikan, á naguyuguyu yù ábbalurán. Á dagarágâ nabukatán yù ngámin nga puertá, ánna nári yù ngámin nga ánnangngal sù ira tatolay nga napukù. 27 Á kalukák nayù magguárdiá, nasingan na yù ngámin nga puertá na ábbalurán nga nabukatán, á kagian na ta nattálawin yù ira guárdián na. Á yáyù nga inásù na yù bayunetá na ta papatáyan na nakuan yù baggi na. Ta nu nattálaw iren, á jigirigátad da laguk nayù ira naddok kuna ánna papatáyad da. 28 Ngam nakkatol ta nasikan si Pablo sù magguárdiá, á kinagi na kuna, "Arám mu akkuán yù baggim! Ajjan kami ngámin saw nga guárdiám mu."

29 Á inagálán na laguk nayù magguárdiá yù mamagatang ta tulu. Á pakálâ na ta tulu, nakkarerá nga minay ta lágum, á namalittúkak ta arubáng di Pablo kâ Silas nga namippippik ta assing na. 30 Á iniyánge na ira laguk ta lawán, á iniyabbû na nira, nga kun na, "Mesturu, anni yù máwák nga akkuák ku, tapè meyígukà nga mesipà kâ Namarò?" 31 Á kinagi ri Pablo, "Mangikatalà ka kâ Apu Kesu, á mesipà kayu kâ Namarò sù pammagurayán na, sikayu ngámin sù ira kábbalem."

32 Á kinagi di Pablo laguk yù bilin ni Apu sù ira ngámin nga kábbale nayù magguárdiá. 33 Á tán nga gabi, iniyánge nayù magguárdiá ira ta lawán, tapè baggawán na yù bigibigák

da. Á kabalin na namaggaw nira, dagarágâ nakirigù yù magguárdiá ánna yù ira kábbale na. 34 Á iniyánge na di Pablo kâ Silas ta bale na, á pinakán na ira. Á nagayáyâ ira ngámin nga makkakábbalay gapu ta pangikatalà da kâ Namarò.

35 Á ta pannawák, jinok nayù ira minámmanunnù yù ira pulis, ta ed da kagian sù magguárdiá ta palubbángan na yù ira tatolay. 36 Á yù magguárdiá, en na kinagi kári Pablo. "Yù ira minámmanunnù, jinok da yù ira pulis nga minay nakkagi nikán ta palubbángat takayu. Á mánaw kayu laguk." 37 Ngam kinagi ni Pablo sù ira pulis, "Kagabi, iddâ da kami lâ inipapalù ta arubáng na tangelián, nga awán ta liwâ mi. Á mássiki nu tolay kami nga taga Roma gapay nga kunnay nira, inipapukù da kami, nga arád da paga binestigá. Mekontará gemma sù tunung na Roma yù kingnguá ra nikami. Inipasiránád da kami ta arubáng na tolay, á kagiad da panò ta ilímak da yù liwâ da, á ilammang da kami nga palubbángan? Molang kami mánaw nu ari aggira yù umay nikami mamalubbáng." 38 Á nanoli yù ira pulis, á kinagi ra sù ira minámmanunnù yù kinagi ni Pablo. Á pakaginná ra ta egga kári Pablo yù papel da nga pakasinganán ta mesipà ira gapay sù pakáwayyá na Roma, á naganássing ira. 39 Á yáyù nga minay ira ta ábbalurán nga nakipakomá kári Pablo, á iniyánge ra ira ta lawán. Á nakimállà ira kári Pablo ta mánaw ira lâ sù ili. 40 Á nánaw laguk di Pablo ta ábbalurán nga minay daretiu ta bale ri Lidia. Á sinabarangád da yù ira nga naggagammung ta bale ra, nga mawwawági sù ángngikatalà da kâ Apu Kesu, tapè mepasigaggà yù ángnguruk da. Á kabalid di Pablo nanabarang, nánaw ira laguk.

17

Yù Keggá ri Pablo ta Tessalonika

1 Páno ri Pablo ta Pilippay, nattalebák ira ta ili na Ampipolis ánna ili na Apolonia, á limibbè ira ta ili na Tessalonika. Á egga tán yù kapilliá na Kudio. 2 Á naggián ira ta tallu ligguán, á káda Sabadu minay si Pablo ta kapilliá, nga kunnay ta kustombare na, á nakiubobuk sù ira tatolay ta meyannung sù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò. 3 Á pabbibbik na sù ubobuk ni Namarò, inibukalán na nira ta máwák nga matay yù Mangiyígù, á maginnanolay. Á kinagi na nira, "Si Apu Kesu nga ilayalayâ ku nikayu, aggina yù Mangiyígù nga iddagán naw, nga ubobugan nayù dán nga netúrâ nga mangngágan ta Kiristu." 4 Á nanguruk yù ira káruán na Kudio, á nepappupúlù ira kári Pablo kâ Silas, nga kunnay gapay sù ira aru nga Gareko nga taga Garesia, nga makimoray kâ Namarò, ánna aru nga bábbay nga maríku.

5 Ngam yù ira kátannangán na Kudio nga ari nanguruk, napassil ira kári Pablo. Á inagálád da yù ira tatolay nga narákè, á jinok da ira ta ammungad da yù magaru nga tatolay. Á pinappatapátu ra yù ira tangelián. Á ed da sillung yù bale ni Jeson, nga pag-gianád di Pablo kâ Silas, tapè iyarubáng da ira nakuan sù ira magaru nga tatolay. 6 Ngam arád da ira nálek. Á yáyù nga ginápù da di Jeson ánna yù ira kábulun na nga mawwawági ta ángnguruk da kâ Apu, á ginuggud da ira nga iniyarubáng sù ira mammaguray ta ili, tapè ikeká ra ira. Á nagagga-aggay ira, nga kud da sù ira mammaguray, "Ajjan yù ira tatolay nga mamuruburion ánna mamappatapátu ta tangapáddabbunán, á limibbè iren saw ili tam. 7 Si Jeson yù nangilágum nira. Á aggira ngámin, potuád da si Patul Sisar, ta kagiad da ta ajjan tanakuán nga patul nga mangngágan ta Kesu," kud da.

8 Á pakaginná nayù ira tatolay ánna yù ira mammaguray ta ili sù kinagi ra, naburung ira. 9 Á pinapiánsá ra di Jeson ánna yù ira kábulun na, á pinalubbáng da ira laguk.

Yù Keggá ri Pablo ta Beria

10 Á yù ira mawwawági ta ángnguruk da kâ Apu, dagarágâ nga inilammang da nga pinapánaw di Pablo kâ Silas tán nga gabi, ta umay ira ta Beria. Á tappì da tán, minay ira ta kapilliá na Kudio. 11 Á napiá yù ira Kudio nga naggián ta Beria ánnè sù ira Kudio ta Tessalonika. Á nagayáyâ ira nga magginná sù bilin ni Namarò. Á kággággaw binibbik da yù dán nga netúrâ nga bilin ni Namarò, nga inigittá ra sù kinagi ni Pablo, tapè ammu ra nu kuruk yù ituddu na. 12 Á yáyù nga aru yù ira Kudio nga nangikatalà kâ Apu Kesu. Á aru gapay yù ira nangikatalà nga Gareko nga maríku nga bábbay ánna lálláki.

13 Á pakarámak nayù ira Kudio nga naggián ta Tessalonika ta ajjan si Pablo ta Beria nga mangilayalayâ ta bilin ni Namarò, minay ira gapay ta Beria, nga mamuruburion ánna mamappatapátu sù ira magaru nga tatolay tán. 14 Ngam pakasingan nayù ira manguruk ta limibbè yù ira mamuruburion, dagarágâ pinapáno ra si Pablo ta umay ta bebay. Ngam naggián lábbì ta Beria di Silas kâ Timotio. 15 Á yù ira nga namapánaw kâ Pablo, inituluk da ta ili na Atenas. Á ta páno ra nga manoli ta Beria, inibilin ni Pablo nira yù kagian na kári Silas kâ Timotio, ta mabì ira nga dumáddán kuna.

Yù Pangilayalayâ ni Pablo ta Pagiddak na ta Atenas

16 Á ta pagiddak ni Pablo kári Silas ta Atenas, nabagal yù nonò na, ta nasingan na ta ili yù kitáru nga sináttolay nga didios da. 17 Á yáyù nga minay si Pablo ta kapilliá na Kudio nga nakiubu-ubobuk sù ira Kudio ánna yù ira ari Kudio nga naggagammung tán. Á kággággaw minay gapay ta dápun nga nakiubobuk sù ira tatolay nga ajjan tán. 18 Á ajjan yù ira sinudduán ni Epikurio ánna yù ira nga sinudduán ni Estoyku nga nakaginná sù kinagi ni Pablo. Á kinagi ra, "Anni panò yù kagian na yawe kitobobuk nga tolay?" kud da. Ngam yù ira káruán, kinagi ra, "Ilayalayâ na támma yù tanakuán nga dios nga arát tam ammu." Yáyù kinagi ra gapu ta inilayalayâ ni Pablo si Apu Kesu ánna yù meyannung ta paginnanole nayù námmatay.

19 Á inâ da laguk si Pablo, á iniyánge ra ta arubáng nayù ira kátannangád da sù ággagammungád da ta utun na puddul nga mangngágan ta Ariappagu. Á kinagi ra kâ Pablo, "Ipakánnámmum bì nikami yù meyannung sù ituddum. 20 Ta mapállâ kami, gapu ta kapágginná mi lâ paga, á ikáyâ mi kánnámmuán yù kebalinán na," kud da. 21 Á yù ira ngámin nga tatolay nga taga Atenas ánna ngámin yù ira tanakuán nga makipaggián tán, awán ta dumá nga sinarabáku ra, nu ari galâ yù pakaginná ra sù bagu nga dámak, nga inubu-ubobuk da ta tangatangággaw.

22 Á yáyù nga nanáddak si Pablo ta arubáng nayù ira kátannangán nga naggagammung ta Ariappagu, á kinagi na nira, "Sikayu nga taga Atenas, nasingak ku ta tángngagan naw yù aru nga didios naw nga ákkimorayán naw. 23 Á ta pappassapassiár ku ta ili naw, nasingak ku ta kitáru yù ira ákkimorayán naw. Á nesimmuák ku yù tádday nga ákkimorayán naw nga ajjan nga netúrâ kuna nga kunniaw, 'Ta Dios nga arát tam ammu.' Á yane pakimorayán naw nga arán naw ammu, aggina laguk yù ilayalayâ ku nikayu kunangane.

24 "Yawe Dios nga ilayalayâ ku nikayu, aggina yù Namarò ta dabbuno ánna lángì ánna ngámin nga egga nira. Aggina yù Yápu na ngámin, yù Mammaguray ta lángì ánna dabbuno. Á yáyù nga ari maggián ta balay nga pidde na tolay. 25 Á awán bulubugá ta awayyá na tatolay nga mangabbák kuna, ta aggina yù mangiyawâ nittam ta áttole tam, inángà tam, ánna ngámin yù awágat tam.

26 "Á pidde ni Namarò yù ira ngámin nga tatolay nga makkakerumá katole ra, negapu sù táttádday nga tolay nga olu nga pinarò na. Á sinullà ni Namarò yù ággaw nga keggá ra ánna yù áddè na dabbun nayù ira páppatulád da nga katággitádday. 27 Yáyù kingnguá ni

Namarò, tapè egga sù ira ngámin nga tatolay yù awayyá ra nga mannononò sù namarò nira, ánna ammu ra sangaw si Apu Namarò, nu inni-innad da ta napiá yù pinarò na megapu nira ánna nonotad da ta napiá yù pangikállà na nira. Ngam ari gemma arayyu si Namarò nittam, nu ari galâ aranni nittam nga katággitádday.

28 "Á ajjan yù ngaw tádday nikayu nga minángngitúrâ, á kinagi na, 'Si Apu Namarò yù paggapuán na inángà tam ánna ágguyu tam ánna nonò tam ánna ikararuá tam.' Á kinagi na gapay, 'Ánâ na ittam gemma ni Apu Namarò,' kun na. 29 Á gapu ta ánâ ni Namarò ittam, arát tam nakuan kagian ta aggina yù kun na buláwán onu pinaláta, batu, onu yù ira sináttolay nga pidde na tolay.

30 "Á sù ngaw, arán na pinagikáru ni Namarò yù ira tatolay, gapu ta arád da paga ammu bulubugá yù meyannung kuna. Ngam kunangane kagian ni Namarò sù ira ngámin nga tatolay ta máwák nga mabbabáwi ira sù narákè nga akka-akkuád da. 31 Ta sinullà ni Namarò yù ággaw nga pamanunnù na ta ngámin nga makkakerumá nga tatolay ta dabbuno. Á sinullà na yù mamanunnù nga matunung yù ámmanunnù na. Á inipakánnámmu ni Namarò sù ira ngámin nga tatolay yù sinullà na nga mamanunnù, ta pinaginnanole ni Namarò, nga naggapu ta gián nayù ira námmatay."

32 Á pakaginná ra sù kinagi ni Pablo nga meyannung ta paginnanole nayù ira námmatay, inuyo nayù ira káruán si Pablo. Ngam kinagi nayù ira káruán kuna, "Ikáyâ mi maginná má sangaw yù kagiam mu nga meyannung karanniaw," kud da.

33 Á nánaw laguk si Pablo nira. 34 Á páno na, nepappapulù kuna yù ira káruán nga tatolay, gapu ta nanguruk ira. Si Dionisio yù tádday nga manguruk, nga kabbulun nayù ira kátannangán ta Ariappagu, ánna yù tádday nga babay nga mangngágan ta Damaris. Á ajjan yù ira káruán paga nga nangikatalà kâ Apu Kesu, nga netádday kâ Pablo.

18

Yù Pangilayalayâ ni Pablo ta Korinto

1 Kabalin na yaw, nánaw si Pablo ta Atenas, á minay ta Korinto. 2 Á nesimmuán na tán di Akila kâ Persila, nga magatáwa. Kudio ira nga taga Pontu ngaw, á nakipaggián ira lâ gangù ta áppatulán na Italia. Á gapu ta pinapáno ni Patul Kalodio yù ira ngámin nga Kudio ta Roma, nga karakalán na ili ta Italia, nagalì di Akila, á limibbè ira ta Korinto. Á en ni Pablo ira sinullúnán. 3 Á gapu ta naggittá yù ággalerád da kâ Pablo, nga mináppadday ta tarapál, á nakipaggián si Pablo ta bale ra, nga mepattarabáku nira.

4 Á káda Sabadu minay si Pablo sù kapilliá na Kudio nga makiubobuk sù ira Kudio ánna yù ira Gareko gapay, tapè dudduáran na ira ta manguruk ira kâ Apu Kesu. 5 Á labbè di Silas kâ Timotio ta Korinto, nga naggapu ta Masidonia, yáyù nga awayyá ni Pablo nga tángngagan yù pangilayalayâ na sù ira Kudio. Á inilayalayâ na nira si Apu Kesu nga Kiristu nga Mangiyígù nga initabbá na ngaw ni Namarò nga umay mammaguray. 6 Ngam kinontará ra si Pablo nayù ira Kudio ánna nakkakagiád da. Á iniwákkâ na laguk ni Pablo yù barawási na, ta panákkilalán ta kabalin na nangilayalayâ sù ira Kudio. Á kinagi na nira, "Liwâ naw lággapay, nu ari kayu meyígù. Arák ku liwâ, ta sinabarangát takayu gemma. Á ek ku lállaguk ilayalayâ sù ira ari Kudio."

7 Á nánaw si Pablo laguk nga minay ta bale ni Tisio Justo, nga tolay nga ari Kudio nga makimoray kâ Namarò. Netaging ta kapilliá na Kudio yù bale na. 8 Á si Kirispo, nga kátannangád da ta kapilliá na Kudio, nanguruk gapay kâ Apu Kesu. Á nanguruk gapay yù ira ngámin nga kábbale na. Á aru gapay yù ira tatolay nga naggián ta Korinto nga nakaginná sù kinagi ni Pablo, á nanguruk ira, á nakirigù ira.

9 Á ta tádday gabi, ajjan yù nappasingan kâ Pablo. Á naginná ni Pablo si Apu Kesu nga
magubobuk kuna, á kinagi ni Apu, “Ari ka mattukkâ nga mangilayalayâ sù meyannung
nikán, á ari ka maganássing sù ira tatolay. 10 Awán ta tolay nga umay mangnguá nikaw, ta
sikán yù mepulù nikaw. Á kitáru paga yù ira tatolay sawe ili nga manguruk ánna mesipà
nikán,” kun ni Apu kuna. 11 Á yáyù nga naggián tán si Pablo ta tangaragun ta gadduá,
nga mangituddu sù bilin ni Namarò sù ira tatolay.
12 Á paggián na lâ paga ni Pablo ta Korinto, á naggubinador si Gallio ta purubinsia na
Akeya. Á nattatádday yù ira Kudio nga ari manguruk, á ginápù da si Pablo. Á iniyarubáng
da kâ Gubinador Gallio, tapè ikeká ra kuna. 13 Á kinagi ra, “Yawe tolay, kagumánan na
yù ira tatolay ta tanakuán nga ákkimore ra kâ Namarò nga mekontará sù tunung mi!”
kud da.
14 Á lage ni Pablo nakuan magubobuk, nga tubbák sù kagiad da, kinagi ni Gallio sù
ira Kudio, “Nu egga nakuan yù liwâ na, onu narákè yù kingnguá na, á máwák nakuan
ta anúsát takayu nga Kudio ánna ginnák ku nakuan yù kagian naw. 15 Ngam gapu ta
maddagaragim kayu galâ ta meyannung ta ubobuk ánna ngágan na tolay ánna yù tunung
naw lápay, sikayu lággapay yù mamanunnù. Manakikà mamanunnù karanniaw.” 16 Á
pinaturiák na ira sù ámmanunnután. 17 Á ginápù da laguk nayù ira tatolay si Sostenes,
nga kapatas ta kapilliá na Kudio, á kingnguá ra sù námmuák nayù ámmanunnután. Ngam
si Gubinador Gallio, pinagurayán na ira. Arán na ira sinángngák.

Panoli ni Pablo ta Antokia sù Purubinsia na Siria

18 Pappasá na yaw, naggián paga si Pablo ta nabayák ta Korinto sù ira mawwawági
ta ángnguruk da kâ Apu. Á páno na, nepulù kuna di Akila kâ Persila. Á minay ira ta
Kenkareya ta aggik na bebay. Labbè da tán, nakiúsì si Pablo ta sinniál na ta sinuppál nen
yù ngaw initabbá na kâ Namarò, ta yáyù kustombare ra. Á nabbiray ira laguk nga minay
ta purubinsia na Siria. 19 Á jiminung ira ta ili na Epeso. Yáyù nabattángád di Akila. Ngam
naddagâ lâ si Pablo ta kapilliá, tapè makiubobuk sù ira Kudio. 20 Á inapà da ta maggián
nira ta mabayák, ngam kinagi ni Pablo ta máwák na lábbì mánaw. 21 Á ta paggagannuâ
na, kinagi na nira, “Nu ure ni Namarò, á manolingà nikayu noka.” Á nabbiray laguk si
Pablo nga nánaw ta Epeso.
22 Á jiminung yù biray ta Sesaria. Á gatták ni Pablo, giminon ta Jerusalem tapè tullúnán
na yù ira mangikatalà kâ Apu Kesu nga naggián tán. Á páno na ta Jerusalem, minay laguk
ta ili na Antokia sù purubinsia na Siria. 23 Á naggián ta Antokia nga nangabbák nira. Á
páno na ta Antokia, minay naddagaragâ ta ngámin nga ili sù ira purubinsia na Galasia
ánna Parigia. Á sinabarangán na yù ira ngámin nga manguruk kâ Apu Kesu ta ipasigaggà
da yù ángnguruk da.

Yù Pangituddu ni Apolo ta Korinto ánna Epeso

24 Á paggián ni Pablo ta Galasia ánna Parigia, ajjan yù Kudio nga taga Alekandria
nga mangngágan ta Apolo nga limibbè ta Epeso. Á napiá yù ángngituddu ni Apolo, ta
natudduán sù ngámin nga dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò. 25 Á natudduán gapay
ta meyannung sù panguruk tam kâ Apu Kesu. Á yáyù nga kuruk yù inituddu na gapay
ta meyannung kâ Apu Kesu, á naláppà nga mangituddu. Ngam yaw lâ paga nga ammu
na yù pakirigù na tolay nga inituddu na ngaw ni Kuan nga Minánnigù.
26 Á minay si Apolo nangituddu sù kapilliá na Kudio nga ari naganássing. Á di Akila
kâ Persila, naginná ra yù kinagi ni Apolo ta kapilliá, á inapà da ta bale ra, á inibukalád
da ta napiá yù pakiyígù nayù ira tatolay kâ Namarò megapu sù pangikatalà da kâ Apu
Kesu.

27 Á inikáyâ ni Apolo ta dumákì nga umay ta purubinsia na Akeya. Á yù ira kábulun
na ta Epeso, jinudduák da ta umay, á initúrâ da laguk sù ira nga manguruk kâ Apu Kesu
nga maggián ta Akeya, ta alawatad da si Apolo. Á labbè ni Apolo ta Akeya, inabbágán na
ta napiá yù ira tatolay nga mangikatalà kâ Apu Kesu, megapu sù pangikállà ni Namarò
nira. 28 Á nábbágán ira megapu sù pangappù ni Apolo sù ira Kudio nga ari nanguruk, ta
pakkakátabbatabbák da ta arubáng nayù ira magaru nga tatolay. Á inibukalán ni Apolo
yù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò, á kunnian inipakkuruk na sù ira Kudio ta si
Apu Kesu yù MakKiristu nga mangiyígù nga ubobugan nayù ira ngaw ábbilinán.

19

Si Pablo ta Epeso

1 Á keggá ni Apolo paga ta Korinto, minay si Pablo ta ili na Epeso, nga nallakák
ta puddupuddul sù tangngá nayù purubinsia. Á ta Epeso, narángnganán na yù ira
manguruk kâ Namarò. 2 Á iniyabbû ni Pablo nira, “Á ammu naw nu minay nikayu yù
Mangilin nga Ikararuá ta kapángnguruk naw?” Á kinagi ra kuna, “Ari. Arám mi bulubugá
naginná yù meyannung sù Mangilin nga Ikararuá.” 3 Á kinagi ni Pablo nira, “Anni laguk
yù kebalinán nayù karigù naw?” Á kinagi ra, “Á kunnay sù ánnigù ni Kuan ngaw.” 4 Á
kinagi ni Pablo, “Jinigù ni Kuan yù ira tatolay nga nabbabáwi ta liwiliwâ da, á inituddu
na gapay nira ta kurugad da yù umay nga maporián kuna. Aggina si Apu Kesu,” kun na.
5 Á pakaginná ra ta meyannung kâ Apu Kesu, nanguruk ira ánna nakirigù ira má,
nga metádday kâ Apu Kesu. 6 Á sinámmì ni Pablo ira, á minay nira yù Mangilin nga
Ikararuá, á iddâ da nangiyubobuk ta tanakuán ira nga ággubobuk nga arád da ammu,
ánna iniyubobuk da yù inipalappâ ni Namarò nira. 7 Á mapulu duá yù ira ngámin nga
narigù.
8 Á naggián si Pablo ta Epeso ta tallu bulán nga mangilayalayâ ta kapilliá na Kudio.
Á ari naganássing nga makiubobuk nira ta meyannung sù pammagure ni Namarò ta
dabbuno, tapè manguruk ira gapay kâ Apu Kesu. 9 Ngam nataggâ yù nonò nayù ira
káruán, á ari ira nanguruk. Á nagubobuk ira ta narákè ta meyannung kâ Apu Kesu ta
arubáng nayù ira tangapaggammungán. Á yáyù nga inipáno ni Pablo yù ira manguruk,
á minay ira naggagammung ta iskuelá ni Tirano. Á kággággaw, nangituddu si Pablo sù
ubobuk ni Namarò sù iskuelá. 10 Á kunniaw yù pangituddu ni Pablo tán nga iskuelá ta
duá ragun. Á yù ira ngámin nga tatolay nga Kudio ánna yù ira ari Kudio nga naggián ta
purubinsia na Asia, naginná ra yù bilin ni Apu Kesu.

Yù ira Pitu nga Minágganánitu nga Ánâ ni Eskeba

11 Á aru yù makapállâ nga pinagaddátu ni Pablo megapu sù pakáwayyá ni Namarò. 12 Á
yáyù nga mássiki nu mesiggek lâ yù panniu onu appì ta baggi ni Pablo, nga metuluk sù
ira máttakì, á nammapiá ira, ánna nánawán na ira nayù ira anitu.
13 Á ajjan yù ira Kudio nga minágganánitu nga mappassapassiár, tapè parubád da
pammapián yù ira nagunagán. Á kinagi ra, “Papanáwam mi sikayu nga anitu megapu
sù ngágan ni Apu Kesu nga ilayalayâ ni Pablo.” 14 Á ajjan yù pitu nga lálláki, nga ánâ ni
Eskeba nga kátannangán nga pári na Kudio, nga kunnian yù kingnguá ra. 15 Á pagubobuk
da sù anitu, simibbák yù anitu, á kinagi na nira, “Ammù gemma si Kesu, á ammù gapay
si Pablo. Ngam sikayu, asinni kayu laguk?” 16 Á yù tolay nga nagunagán nayù anitu,
ikáddagâ na lâ kingnguá na yù ira pitu nga minágganánitu, á pinisil na yù barawási ra
ánna pinatulù na ira ngámin. Á nattálaw ira nga nagilongán ánna nabigibigarán.

17 Á neparámak yù nesimmu ta ngámin nga tatolay nga naggián ta Epeso, nga Kudio
ira ánna yù ira ari Kudio. Á naganássing ira ánna nerallà yù kapállâ da. Á jináyo ra si Apu
Kesu ta ngámin nga lugár. 18 Á yáyù nga aru gapay yù ira nangikatalà kâ Apu Kesu nga
nabbabáwi ta liwiliwâ da, á ed da pinalappâ yù naráke nga kingngikingnguá ra. 19 Á
aru gapay yù ira nga minágganánitu ngaw, nga inammung da yù ngámin nga libru ra
nga meyannung ta salamangká ra, á sinuggi ra ngámin ta arubáng nayù ira ngámin na
tatolay. Á biniláng da yù pagá nayù libru ra nga sinuggi ra, á singkuentá nga ribu nga
pirâ yù pagá na. 20 Á yáyù nga nepasingan ta makáwayyá yù bilin ni Apu Namarò, á
nassamâ yù bilin nga meyannung kâ Apu Kesu, á nalannapán ta aru yù ira manguruk.

Yù ira Magaru nga Mapporay ta Ili na Epeso

21 Kabalin na yaw, ninonò ni Pablo ta maddagâ ta Masidonia ánna Akeya, ta lage na
umay ta Jerusalem. Á kinagi na gapay, “Sangaw nu mánawà ta Jerusalem, umayà laguk
ta ili na Roma,” kun na. 22 Á pinapolu na yù ira duá nga mangabbák kuna, di Timotio
kâ Erasto, ta umay ira ta Masidonia. Ngam nabattáng si Pablo lâ paga ta Epeso, sù
purubinsia na Asia.

23 Á paggián ni Pablo paga ta Epeso, aru yù ira tatolay nga naggugúru nga napporay, ta
molang ira sù metuddu nga tuttulan nayù ira tatolay nga mangikatalà kâ Apu Kesu. Á
kunniaw yù kesimmu na. 24 Ajjan ta Epeso yù laláki nga mangngágan ta Dimitrio. Aggina
yù minábbattál ta pinaláta nga paddayan na ta baddì nga sinákkapilliá ira nga meyárik ta
dakal nga kapilliá nga áddasalád da kâ Artemi, nga dios da nga babay. Á pinatarabáku ni
Dimitrio yù aru ira nga minábbattál ta pinaláta, á aru yù ganánsiá ra megapu sù tarabáku
ra.

25 Á pinaggagammung ni Dimitrio yù ira pappatarabakuan na ánna yù ira nga negittá
ta pagalerád da, á kinagi na nira, “Sikayu nga kábuluk ku, ammu tam ta napiá yù ággiát
tam megapu sawe pagalerát tam, ta maríku ittam. 26 Á nasingan naw ánna naginná naw
yù akkuán nayù tolay nga mangngágan ta Pablo, ta ituddu na ta ari kuruk nga dios yù
pidde na tolay. Á aru yù ira tatolay nga manguruk sù pangilayalayâ na. Aru yù ira
nga kinagumán na sawe Epeso ánna sù tangapurubinsia na Asia. 27 Á yáyù gapu na
ikaburung tam, marakè iluddè nayù ira tatolay yù ággalerát tam, á nepatalugáring ta
awán sangaw ta serbi nayù dakal nga kapilliá nga pakimallatán na tolay sù kotunán
nga dios tam nga babay, si Artemi, ánna arád da sangaw paddayawán si Artemi, nga
pakimorayán na ngámin na tatolay ta Asia ánna tangapáddabbunán,” kun ni Dimitrio nira.

28 Á pakaginná ra sù kinagi ni Dimitrio, nappatapátu ira. Á nakkatakátol ira, nga kud
da, “Kotunán si Artemi nga dios ta Epeso!” kud da. 29 Á mabagal yù ira tangelián. Á
ginápù da di Aristarko kâ Gayo nga taga Masidonia, nga nepulù kâ Pablo sù ánge na
ta Epeso. Á gikarakarerán ira nga ginuggun di Aristarko nga iniyánge ra ta dakal nga
ábbúyád da.

30 Á pakarámak ni Pablo ta ginápù da di Aristarko, umay nakuan makiarubáng sù ira
magaru, ngam arád da inanugù nayù ira manguruk kâ Apu. 31 Á yù ira kákkopun ni Pablo
nga makáwayyá ta purubinsia, inibilid da kâ Pablo yù ikomá ra nga ari lâ mappasingan
ta ággagammungán, marakè akkuád da.

32 Á yù ira magaru, nakkatakátol ira, nga naddurúmá yù kakágiad da nga ikatakátol
da. Á nakalalang yù ira tangapaggammungán, ta arád da ammu nayù ira káruán
yù ipaggammung da. 33 Á yù ira Kudio, pinarubáng da si Alekanduru, tapè aggina
yù magubobuk sù ira magaru nga tatolay. Á yáyù nga initáyák na yù limá na, ta
pagimammatan na ira, tapè ibukalán na nakuan nira yù nesimmu. 34 Ngam natákkilalád

da ta Kudio si Alekanduru, á kagiad da ta aggina yù papporayád da. Á nakkatakátol ira ta duá nga oras, nga kud da, “Kotunán si Artemi nga dios ta Epeso!” kud da.

35 Á pappasá na duá nga oras nga pakkatakátol da, egga tán yù iskiribiente sù munisipiu ra, á nanáddak ta arubáng nayù magaru, á pinagimammà na ira. Á kinagi na nira, “Sikayu nga tangeliák ku ta Epeso, egga panò yù tolay nga arán na ammu ta ajjan saw nittam ta Epeso yù dakal nga áddasalán ta Artemi nga kotunán, ánna yù mangilin nga batu nga napannâ nga naggapu ta lángì? 36 Á gapu ta awán gemma ta makariri sù masingat tam ánna ammu tam ngámin, napiá laguk nu magimammà ittam, nga ari magapa-apurá nga mangnguá. 37 Ta yawe ira tatolay nga iniyánge naw saw, awán ira ta liwâ. Ari ira nakkabukán sù áddasalát tam onu yù dios tam nga babay.

38 “Á di Dimitrio ánna yù ira kábulun na nga minábbattál, nu egga yù ikeká ra nira, á mangikeká ira laguk sù ira minámmanunnù sù ámmanunnután nayù gubinador. Umay ira ngámin makkakákeká. 39 Á nu egga paga yù ikáyâ naw, ubobugat tam laguk sangaw sù paggagammung nayù ira kátannangát tam, tapè makkakáppiá ittam lággapay. 40 Ta maburungà, marakè papporayán na ittam nayù gubinador megapu sù pattannatannuk tam ta ággawo, ta awán ittam ta itabbák kuna.” 41 Á kabalin nayù iskiribiente nga nanabarang sù ira magaru, pinapáno na ira.

20

Yù Ánge ni Pablo ta Masidonia ánna Garesia

1 Á pappasá nayù pattannatannuk nayù ira tatolay ta Epeso, inipámmung ni Pablo yù ira manguruk kâ Apu Kesu. Á kabalin na nanabarang nira, nánaw nira, á minay ta purubinsia na Masidonia. 2 Á naddagaragâ ta ngámin nga ili, nga manabarang sù ira manguruk. Á pakáddè na ta purubinsia na Garesia, 3 naggián ta tallu bulán. Á kabalin na naggián nira, naggagannuâ, ta umay nakuan mallúgán ta biray nga umay ta purubinsia na Siria. Ngam narámak na ta igagánge nayù ira Kudio. Á nabbabáwi laguk, á ninonò na ta manoli nga mattalebák ta Masidonia.

4 Á sikán si Lukas nga kabbulun ni Pablo. Á ajjan gapay nikami si Sopatro nga anâ ni Pirro nga taga Beria, ánna di Aristarko kâ Segundo nga taga Tessalonika, si Gayo nga taga Derbi, ánna si Timotio, á di Tikiko kâ Taropimo gapay nga taga Asia. 5 Danniaw ira nga kábulum mi, nánaw ira nga napolu ánnè nikami, á iniddagád da kami ta ili na Tarowas. 6 Á ta kabalin na piestá nga pakkákám mi ta pán nga awán ta állapparán na, nánaw kami gapay ta Pilippay. Á nattakay kami ta biray. Á pabbire mi ta límá nga ággaw, jiminung kami ta Tarowas nga dumáddán nira, á naggián kami ta tangaligguán.

Yù Kapannâ ni Yutiko

7 Á ta púgák na Liggu, naggagammung kami ta pakimore mi kâ Namarò ánna pakkákám mi ta pán nga giddigidduá mi, nga panaddamám mi ta pate ni Apu Kesu. Á nagubu-ubobuk si Pablo sù ira tatolay ta nabayák, áddè ta tangngá na gabi, gapu ta mánaw sangaw nu kapannawagán na. 8 Á aru yù ira isingan sù paggagammungám mi ta utun. 9 Á ajjan yù bagitolay nga mangngágan ta Yutiko nga nagitubang ta bintá. Á gapu ta nabayák si Pablo nga magubobuk, nattummà si Yutiko. Á pakkaturuk na ta napiá, napannâ ta dabbun nga naggapu ta mekatallu nga daták ta utun, nga naggagammungám mi. Á ed da inakkâ nga natayin. 10 Ngam minuluk si Pablo, á inappungulán na nga pinagikkáng yù bagitolay. Á kinagi ni Pablo nira, “Ari kayu mabagabagal, ta matolayin.” 11 Á minunè ira ta utun. Á giddigidduá ni Pablo yù pán, á nepakkákán kami. Á kabalim mi nakkákán, nakiubobuk si Pablo nira ta áddè ta

pannawák. Á nánawán na ira laguk. 12 Á yù bagitolay, inilabbè da nga matolayin ta bale
ra, á nagayáyâ ira.

Ángе ni Pablo ta Mileto

13 Páno mi ta Tarowas, nabbiray kami nga minay ta Asson. Ngam nappatalay si
Pablo, ta pinapolu na kami, á kinagi na nikami ta dagatam mi sangaw ta ili na Asson.
14 Pakaratang na nikami ta Asson, initake mi ta biray, á minay kami ta pugu na Mitilene.
15 Á pabbire mi paga nga naggapu ta Mitilene, nattalebák kami ta pugu na Kiyos ta
tádday ággaw. Á sù mekaruá nga ággaw naddagâ kami ta pugu na Samos. Á sù mekatallu
nga ággaw jiminung kami ta ili na Mileto. 16 Ta sinalebarám mi yù ili na Epeso, gapu
ta manakì si Pablo maddagâ tán, marakè mabayák kami ta Asia, ta apurádu si Pablo
nga makáddè ta Jerusalem pángè na ággaw nayù piestá na Kudio nga mangngágan ta
Pentekosto.

Pagubu-ubobuk ni Pablo sù ira Karakalán nga taga Epeso

17 Á dung mi ta ili na Mileto, jinok ni Pablo yù umay ta Epeso, tapè agálán na yù
ira karakalán nayù ira tangapaggammungán ta umay ira ta gián na. 18 Á labbè da
ta Mileto, kinagi ni Pablo nira, “Sikayu nga taga Epeso, ammu naw yù kustombarè
nikayu ta kággággaw sù paggiák ku nikayu áddè ngaw sù labbè ku ta purubinsia na Asia.
19 Tumulukà nga masserbi kâ Apu, á aringà nallálâ ta passerbì kuna. Á inattamák ku lâ
yù jigâ ku, mássiki nu nepallà yù daddam ku megapu sù ira Kudio nga mangigagángay
nikán. 20 Awán bulubugá ta inilímak ku ta pangituddù nikayu sù bilin nga mamammapiá
nikayu, ta sigídángà nga nangituddu nikayu ta paggagammungán naw ánna sù ira
gibbalayán naw. 21 Á kinagì sù ira kagittâ nga Kudio ánna sù ira nga ari Kudio gapay
ta mabbabáwi ira ta liwiliwâ da, á makipakomá ira kâ Namarò ánna manguruk ira kâ
Apu Kesu Kiristu.

22 “Á kunangane umayakin ta Jerusalem, ta doban nangà nayù Ikararuá ni Namarò.
Á arák ku ammu yù mesimmuák ku sangaw túrin. 23 Ngam ta ngámin nga ili nga
paddagaták ku, ipakánnámmu nayù Mangilin nga Ikararuá nikán yù jigâ nga naparán
nga attamák ku sangaw ánna yù kapukù ku sangaw túrin ta Jerusalem. 24 Ngam maguray
lâ yù mesimmu nikán nga jigâ, mássiki nu matayà, ikáyâ ku lâ ta palurotak ku yù ipakuá
ni Apu nikán. Ta awán ta serbi nayù inángà ku nu arák ku palurotan ngámin nga ipakuá
ni Apu Kesu nikán, nga pangilayalayâ ku sù napiá nga dámak nga meyannung sù ayâ ni
Apu ánna allà na ta tatolay.

25 “Á pappassapassiár ku ta gigián naw, inilayalayâ ku nikayu yù meyannung sù
pammagure ni Namarò nga awán ta áddè na. Á kunangane, mánawakin, á ammù ta arán
nawà masingan mángin, ta aringakin manoli saw. 26 Á yáyù nga kagiak ku laguk nikayu
kunangane nu egga nikayu yù tolay nga umay ta impiernu, á ure na lággapay. Arán nangà
paliwatan, 27 ta aringà nallálâ ta pangilayalayâ ku nikayu ta ngámin nga sinalákkuruk
ni Namarò. 28 Magimuguk kayu laguk, á taronán naw gapay yù ira manguruk. Sikayu
yù meyárik ta mináppárák nga sinullà nayù Mangilin nga Ikararuá ta manaron sù ira
manguruk, nga meyárik ta karneru nga kukuá nayù Yápu tam. Tabarangán naw ira ta
napiá ánna abbágán naw ira. Ta aggira yù tatole ni Apu Namarò, nga ginátáng na sù dága
nayù kukurugán nga Anâ na.

29 “Á ammù gapay ta sangaw nu nánawát takayin, umay ta ággagammungán naw yù
ira nga mangituddu nikayu ta siri. Meyárik ira ta simaron nga ayám nga mangnguá ta
ayám nga masippà. Á ilogò da yù ira káruán nga kábulun naw, tapè meyawáwán ira, ta
awán ta allà da nikayu. 30 Á duttál yù ággaw nga ajjan yù ira mangituddu nga maggapu
galâ nikayu nga manguruk, á massirisiri ira, tapè melogò yù ira tatolay nga tumuttul

nira. 31 Á yáyù nga kagiak ku nikayu ta magimuguk kayu laguk, tapè arád da kayu
ilogò. Nononopan naw yù itabarang ku nikayu ta paggiák ku nikayu ta tallu ragun, ta
aringà nallálâ nga nanabarang nikayu nga katággitádday ta ággaw ánna gabi, á aru yù
pakkulukulè ku, gapu ta nerallà yù allà ku nikayu.

32 Á ipatarot takayu laguk kâ Apu Namarò. Nononopan naw yù bilin na nga
meyannung sù allà na sù ira manguruk kuna, tapè mepasigaggà yù ángnguruk naw ánna
mesipà kayu sù ira tatole na, á iyawâ na gapay nikayu yù pinarán na megapu sù ira
mapasigaggà nga mangikatalà kuna. 33 Á ammu naw ta awán bulubugá ta pissil ku
nikayu nga kuártu naw, onu buláwán naw, onu gagámì naw. 34 Ammu naw ta sikán
lápay yù nattarabáku nga nagalek ta áttole mi sù ira kábuluk ku. 35 Nattarabákungà, tapè
ipasingak ku nikayu yù párigán naw. Ta napiá nu maláppà kayu nga mattarabáku gapay,
tapè egga yù awayyá naw nga mangabbák sù ira makapi. Nononopan naw yù kinagi ni
Apu Kesu, nga kun na, 'Nepallà yù pagayáyâ nayù mangiyawâ sù ira magáwák ánnè ta
pagayáyâ nayù tolay nga mangalawâ.' "

36 Á kabalin ni Pablo nga nagubobuk sù ira karakalán nayù ira taga Epeso, na-
malittúkak ira ngámin, á nakimállà ira kâ Apu. 37 Á inappungulád da laguk si Pablo ánna
inummatád da, á kinulukuletád da. 38 Ta nakalò yù daddam da, nepatalugáring sù kinagi
na nga arád da mángin masingan. Á ed da laguk nilúgán ta biray.

21

Ánge ni Pablo ta Jerusalem

1 Páno mi nira, nallúgán kami laguk ta biray, á minay kami daretiu ta pugu na Kos. Á
sù mekaruá nga ággaw minay kami ta pugu na Roda. Páno mi ta Roda, nakáddè kami ta
ili na Patara. 2 Á dung mi ta Patara, nálek mi yù tádday nga biray nga umay ta Pinisia, á
yáyù nattakayám mi nga nánaw ta Patara. 3 Á pakáranni mi ta pugu na Sipro, sinalebarám
mi, á nánawám mi yù pugu ta jimigi mi, á nabbiray kami daretiu ta purubinsia na Siria.
Á jiminung kami ta ili na Tiro, nga pangigattágád da ta kárgá na biray.

4 Labbè mi ta Tiro, nálek mi yù ira manguruk kâ Apu Kesu, á naggián kami nira ta
tangaligguán. Á kinagi ra kâ Pablo ta ari umay ta Jerusalem, gapu ta pinalappâ nayù
Mangilin nga Ikararuá nira yù mesimmu sangaw kuna nga jigâ túrin. 5 Á jimittál yù
ággaw nga páno mi nira. Á yù ira maggagáttáwa nga manguruk ánna yù ira ánâ da,
binulud da kami áddè ta lawán na ili. Á namalittúkak kami ngámin ta karagátán, á
nakimállà kami kâ Apu. 6 Á kabalim mi nakimállà, kinagi mi nira, "Panawám mi kayu
laguk." Á "Wan," kud da. Á nabbiray kami nga nánaw, á nanoli ira gapay ta bale ra.

7 Á pabbiray mi nga naggapu ta Tiro, nakáddè kami ta ili na Tolemes. Á keggá mi ta
Tolemes, em mi laguk sinullúnán yù ira nga mawwawági sù ángnguruk mi kâ Apu Kesu,
á naggián kami nira ta táttangággaw. 8 Á sù tádday ággaw, nánaw kami nira, á minay kami
ta ili na Sesaria. Á naddaretiu kami ta bale ni Pilippi. Si Pilippi yù minángngilayalayâ nga
nebiláng sù ira pitu nga sinullà da ngaw ta Jerusalem ta mangabbák sù ira mapulu duá.
Á naggián kami kuna.

9 Á ajjan yù appâ nga ánâ ni Pilippi nga bábbay nga mámmagingánay. Á minámmalappâ
ira ngámin, á inubobuk da yù pinalappâ ni Namarò nira. 10 Á paggiám mi paga nira,
minay yù laláki nga mangngágan ta Agabo, nga minámmalappâ gapay ta ubobuk ni
Namarò, nga naggapu ta purubinsia na Judiya. 11 Á minay si Agabo nikami, á inâ na
yù barakà ni Pablo, nga inigálù na ta takki na lápay ánna limá na. Á kinagi na, "Yawe yù

kagian nayù Mangilin nga Ikararuá, nga kunniaw sangaw yù pangigálù nayù ira Kudio sù makábbarakà túrin ta Jerusalem, á ikeká ra sù ira ari Kudio, tapè ikarsel da," kun na.

12 Á pakaginná mi sù kinagi ni Agabo, sikami ánna yù ira manguruk, inikomá mi kâ
Pablo ta ari umay ta Jerusalem. 13 Á simibbák laguk si Pablo, á kinagi na, "Ngattá, ta
kuletán nawà? Ta pappanatan nawà nga paddaddamán. Ta naparánakin nga mebáluk,
á umayà ta Jerusalem, mássiki nu papatáyad dangà megapu sù ángnguruk ku kâ Apu
Kesu." 14 Á gapu ta arám mi nakagumán ta ari umay, nattukkâ kami, á kinagi mi laguk,
"Mapalurò galâ yù ikáyâ ni Apu Namarò."

15 Á kabalin na paggiám mi kári Pilippi, naggagannuâ kami, á nánaw kami nga umay
gumon ta Jerusalem. 16 Á nepulù nikami yù ira káruán nga manguruk nga taga Sesaria,
á niyánge ra kami ta bale ni Mason, nga tolay nga taga Sipro nga manguruk kâ Apu ta
nabayágin. Á yù bale ni Mason yù naggianám mi.

Pattullun ni Pablo kári Ime

17 Á pakáddè mi ta Jerusalem, nagayáyâ yù ira manguruk nga naggián ta Jerusalem
megapu sù labbè mi. 18 Á sù tádday ággaw, nepulù si Pablo nikami, á em mi tullúnán di
Ime. Á ajjan tán gapay yù ira karakalán nayù ira manguruk kâ Apu. 19 Á kinagi ni Pablo
nira, "Á kunnasi kayu, wáwwagì?" Á inistoriá na nira yù ngámin nga inipakuá ni Namarò
kuna megapu sù pangilayalayâ na ta bilin ni Apu sù ira ari Kudio.

20 Á pakaginná ra sù ngámin nga kinagi ni Pablo, naddayaráyaw ira kâ Namarò.
Á kinagi ra laguk kâ Pablo, "Wagi, narámak mungin ta ajjan jinibu nga Kudio sawe
Jerusalem nga mangurugin kâ Apu Kesu. Á maláppà ira ngámin nga manuppál ta napiá
yù tunung ni Moyses. 21 Á narámak da ta ituddum kanu sù ira Kudio nga nakipaggián sù
lugár nayù ira ari Kudio ta likuránád da yù ituddu ni Moyses. Á ituddum kanu gapay ta
arád den ipakugì yù ira ánâ da, ánna ari iren tumuttul sù kustombare tam nga Kudio. 22 Á
mapporay ira támma sangaw nu marámak da ta limibbè ka saw. Anni laguk yù akkuát
tam, tapè mánnámmuád da ta ari kuruk yù narámak da nga meyannung sù ituddum?

23 "Á kunniaw laguk yù ipakuá mi nikaw, á napiá nu kurugam mu yù kagiam mi,
tapè arád da ka paliwatan megapu sù kustombare tam. Ajjan nikami yù appâ nga
lálláki nga Kudio, nga nakitarátu kâ Namarò, á balinad da kunangan yù initabbá ra
kuna. 24 Mepulù ka nira laguk nga umay sù mangilin nga kapilliá, tapè tuppálan naw
yù kustombare tam nga mamakarenu ta baggi naw. Á sikaw yù mappagá sù iyátáng
da, tapè mappakálbu ira ta panákkilalán ta sinuppál den yù initabbá ra. Á yáyù nga
mánnámmuán nayù ira tatolay ta awán ta kukurugán sù narámak da nga meyannung
nikaw, nu ari galâ ta tuttulam mu gapay yù tunung ni Moyses.

25 "Á ta meyannung sù ipakuá mi sù ira ari Kudio nga manguruk kâ Apu Kesu, initúrâ
mi nira, á arám mi nira kinagi ta tuttulad da yù kustombare tam nga Kudio. Ngam yawe
lâ yù kinagi mi sù túrâ mi ngaw nira, ta arád da kanan yù neyátáng ta sináddios, á arád
da kanan yù dága ánna yù ayám nga ari naparága, á ari ira makiruruk sù arád da atáwa.
Yáyù lâ kinagi mi sù ira ari Kudio," kud di Ime kâ Pablo.

26 Á sù tádday ággaw, binulun na laguk ni Pablo yù ira appâ nga tolay, á pinalurò da
yù kustombare ra nga meyannung ta pitu nga ággaw nga pamakarenu ra nga Kudio. Á
minay laguk si Pablo sù mangilin nga kapilliá, tapè ipakánnámmu na sù pári yù ággaw
nga kabalin nayù pamakarenu ra ánna yù pangiyawâ da sù meyátáng megapu nira nga
katággitádday.

Paggápù da kâ Pablo

27 Á naddaggun nga nappasá yù pitu nga ággo nayù pamakarenu ra, á yù ira Kudio
nga taga Asia, nasingad da si Pablo sù mangilin nga kapilliá. Á initotobù da si Pablo sù
ira magaru nga tatolay, á ginápù da si Pablo. 28 Á nakkatakátol ira nga kud da, “Sikayu
nga kagittá mi nga ginaká ni Israel, en naw kami abbágán! Ajjan saw yù tolay nga
mangituddu sù mekontará nittam ánna yù mekontará sù tunung ni Moyses, á ituddu na
gapay yù mekontará sù mangilin nga kapilliá. Á yaw paga yù liwâ na, ta pinatallung na
saw yù ira ari Kudio, á yáyù nga jinapingán na yù mangilin nga kapilliá!” 29 Yáyù kinagi
ra gapu ta nasingad da di Pablo ta ili nga mappulupulù kâ Taropimo nga taga Epeso. Á
kagiad da ta pinatallung ni Pablo si Taropimo ta kapilliá gapay, ngam ari ga.

30 Á nappatapátu yù ira tangelián nga naggugúru ta kapilliá. Á ginápù da si Pablo, á
ginuggud da nga iniyángay ta lawán na kapilliá. Á dagarágâ inilitù da yù puertá na.
31 Á papatáyád da nakuan si Pablo, ngam nakarámak yù kátannangán nga kapitán na
suddálu nga taga Roma ta maggugúru yù ira tangelián na Jerusalem, nga mamapátay.
32 Á inagálán na yù ira aru nga suddálu ánna yù ira kapitád da, á nakkarerá ira nga minay
sù ira magaru.

Á pakasingan nayù ira tatolay sù kátannangán nga kapitán ánna yù ira suddálu ánna
yù ira kapitád da, nattukkâ ira nga manultù kâ Pablo. 33 Á jimikkì yù kátannangán nga
kapitán kâ Pablo, á ginápù na. Á inipegálù na ta duá nga káwák. Á iniyabbû na laguk
sù ira tatolay yù ngágan na ánna anni yù liwâ na. 34 Ngam nakkakerumá yù inikatakátol
da. Á gapu ta kitatannuk ira, arán na kánnámmuán yù ipamaliwâ da kuna. Á yáyù nga
jinok na yù ira suddálu ta iyánge ra si Pablo sù kámpu ra. 35 Á pakáddè da ta áddán na
paggianád da, kináttu nayù ira suddálu si Pablo, tapè ilillì da sù pore nayù ira magaru,
36 gapu ta sinuttul da ira nayù ira magaru nga maggugúru paga ánna makkatakátol, nga
kud da, “Papatáyat tamin!”

37 Á paddaggud da pangitallung kâ Pablo ta paggianád da, kinagi ni Pablo sù
kátannangán nga kapitán, “Anugutam mà bì, ta ajjan yù kagiak ku nakuan nikaw.” Á
nakaddák yù kapitán, gapu ta Gareko yù ággubobuk ni Pablo ta pagubobuk na kuna. Á
kinagi nayù kapitán kâ Pablo, “Ammum yù ággubobuk na Gareko? 38 Ari sikaw laguk
yù laláki nga taga Egipto? Ta kagiak ku ta sikaw yù namappatapátu ánna nangituluk
ta appátaribu nga tulisán nga nagármas túrin ta kalállammatán!” kun nayù kapitán. 39 Á
kinagi ni Pablo kuna, “Ari sikán, ta Kudiongà nga taga Tarsu, nga dakal nga ili sù
purubinsia na Silisia. Á ikomâ bì nikaw ta anugutam mà nga makiubobuk sù ira
tatolay.” 40 Á inanugù nayù kapitán. Á nanáddak si Pablo laguk ta áddán, á initáyák na
yù limá na, tapè magimammà yù ira tatolay. Á pagimammà da, nagubobuk si Pablo ta
Kebru, nga ággubobuk na Kudio.

22

Yù Panabbák ni Pablo sù ira Kudio

1 “Sikayu nga giriámán ánna wáwwagì,” kun ni Pablo sù ira magaru nga Kudio, “ginnán
naw bì yù itabbák ku nikayu.” 2 Á pakaginná ra sù ággubobuk da nga Kebru, nagimammà
ira, tapè ginnád da ta napiá. Á kinagi ni Pablo, 3 “Sikán, Kudiongà. Á yù ili na Tarsu
yù neyanaták ku sù purubinsia na Silisia. Á yawe ili na Jerusalem yù naddakalák ku.
Á naggigiámmungà saw, á si Gamaliel yù nangituddu nikán. Inituddu na ta napiá yù
ngámin nga tunung nayù ira ngaw naggaká nittam. Á maláppakà nga manuppál sù
ipakuá ni Namarò nikán, nga kunnay nikayu saw kunangane.

4 "Á jinigirigâ ku yù ira manguruk kâ Kesu, áddè ta pate nayù ira káruán. Á ginápù ku
yù ira káruán, nga lálláki ánna bábbay, á inipebáluk ku ira. 5 Á yù kotunán na pári ánna yù
ira giriámán, ajjan yù awayyá ra nga massistígu ta kuruk yù kagiak ku, ta aggira gemma
yù nangiyawâ nikán ta túrâ da sù ira wáwwagi tam nga Kudio túrin ta Damasku. Á yáyù
iniyángè túrin, ta ek ku gaputan ánna ipabáluk yù ira manguruk kâ Kesu, nga ilabbè ku
sangaw saw Jerusalem, tapè maparigâ ira.

6 "Á pappángè ku ta Damasku, minárannингà ta ili ta tangngá na ággaw. Á inikáddagâ
lâ nanawagánà megapu sù nawák nga naddalingáráng nga naggapu ta lángì. 7 Á
napalakagà, á naginnâ yù ngárál nga magubobuk nikán, nga kun na, 'Saulo, Saulo,
ngattá ta iddâ mà lâ jigirigátan?' 8 Á simibbágà, á kuk ku, 'Asinni ka, Apu?' Á kinagi
na nikán, 'Sikán si Kesu nga taga Nasaret nga iddâ mu lâ jigirigátan.' 9 Á yù ira kábuluk
ku, nasingad da yù nawák nga maddalingáráng, ngam arád da naginná yù magubobuk
nikán. 10 Á iniyabbû ku kuna, 'Apu, anni yù ipakuám nikán?' Á kinagi ni Apu nikán,
'Gumikkáng ka, á umay ka ta Damasku, ta mepakánnámmu nikaw tán yù ngámin nga
ipakuâ nikaw.' 11 Á gapu ta nabbulingà megapu sù paddalingáráng nayù nawák,
kinering dangà nayù ira kábuluk ku, á iniyánge rangà ta Damasku.

12 "Á naggián ta Damasku yù tolay nga mangngágan ta Ananiâ, nga tumuttul sù ngámin
nga tunung tam nga Kudio. Á aggina yù pakimorayán nayù ira ngámin nga Kudio nga
maggián ta Damasku. 13 Á minay si Ananiâ nga jimikkì nikán, á kinagi na nikán, 'Saulo
nga wagì, makasingan ka mángin.' Á dagarágâ nakasinganakin, á nasingak ku si Ananiâ.
14 Á kinagi na nikán, 'Si Namarò nga pakimorayán nayù ira naggaká nittam, sinullà na
ka, tapè sikaw yù pangipakánnámmuán na sù ipakuá na. Á yáyù nga sinalákkuruk na ta
sikaw yù makasingan sù Katunungán nga masserbi kuna, ánna sikaw yù makaginná sù
ubobuk na. 15 Ta sikaw yù doban na ta mangipakánnámmu sù ngámin nga nasingam mu
ánna naginnám ta ngámin nga tatolay. 16 Á anni laguk yù iddagám mu? Arà! Gumikkáng
ka, á makimállà ka kâ Apu Kesu nga Yápum, tapè pakomán na ka sù liwiliwâ mu, á
mapparigù ka, nga panákkilalán ta pangikatalà mu kâ Apu,' kun ni Ananiâ nikán.

17 "Á labbè ku ta Jerusalem, minayà nakimállà sù mangilin nga kapilliá. Á pakimállà
ku sù kapilliá, 18 nappasingan nikán si Apu, á kinagi na nikán, 'Arà! Alistuám mu
mánaw sawe Jerusalem, marakè akkuád da ka nayù ira Kudio, ta arád da kurugan yù
kagiam mu nira nga meyannung nikán,' kun na nikán. 19 'Apu,' kuk ku kuna, 'kurugad
dangà támma, ta ammu ra ta minayà ta ngámin nga kapilliá, á ginapagápù ku yù ira
nga manguruk nikaw, á inibáluk ku ira ánna pinalapalù ku ira. 20 Á sù pamapáte ra
kâ Esteban megapu sù pangilayalayâ na ta meyannung nikaw, nanáddagà nga naggíraw
sù pate na, ta inanugù ku yù kingnguá ra ánna sinaronák ku yù barawási nayù ira nga
namapátay kuna,' kuk ku kâ Apu. 21 Ngam kinagi ni Apu nikán, 'Mánaw ken laguk, ta
dobat taka kunangane ta umay ka mangilayalayâ sù bilik ku sù ira ari Kudio ta arayyu
nga lugár,' kun na."

22 Á yù ira magaru nga Kudio, nagginná ira sù kinagi ni Pablo. Ngam ta pakaginná ra
ta ánge na sù ira ari Kudio, napporay ira, á pine ra nagagga-aggay, nga kud da, "Papatáyat
tam laguk, ta awán ta kepángngatán na nga matolay." 23 Á iniwawwák da yù barawási ra
ánna nagagga-aggay ira. Á iniwárì da yù káppù na dálan ta utun, gapu ta katakì na nonò
da.

Yù Keyarubáng ni Pablo sù Kapitán na Suddálu nga taga Roma

24 Á yù kátannangán nga kapitán na suddálu, pakasingan na sù pore nayù ira Kudio,
pinatallung na si Pablo ta paggianád da. Á jinok na yù ira suddálu ta paligatad da si

Pablo, tapè palappátan na nira yù liwâ na nga ipappore nayù ira tatolay. 25 Ngam ta
pangigakkâ da kâ Pablo, lage ra kuna mamaligà, nagubobuk si Pablo sù gadde nayù
kapitán nga nanáddak ta aranni kuna, á kinagi na, “Awayyá naw panò mappaligà sù
tolay nga taga Roma nga ari paga nabestigán?” 26 Á pakaginná nayù kapitán ta taga
Roma si Pablo, en na kinagi sù kátannangán nga kapitád da, “Anni laguk yù akkuát tam,
ta taga Roma yawe tolay.” 27 Á minay laguk yù kátannangán, á iniyabbû na kâ Pablo,
“Kuruk nga taga Roma ka?” “Wan, kuruk,” kun ni Pablo. 28 Á kinagi nayù kátannangán,
“Aru yù ginástù ta papel nga permâ, tapè mebilángà sù ira taga Roma.” Á simibbák si
Pablo, á kinagi na, “Ngam sikán, yáyù nakeyanaták ku.” 29 Á yù ira suddálu nga mággè
mamaligà kuna, pakaginná ra ta kuruk nga taga Roma si Pablo, dagarágâ nga nánawád
da. Á naburung gapay yù kátannangán nga kapitán, ta pakánnámmu na ta taga Roma si
Pablo, ta yù kapitán gemma yù naddok sù ira suddálu nga nangigakkâ kuna.

Si Pablo ta Arubáng nayù ira Minámmanunnù

30 Á gapu ta kuruk nga ikáyâ nayù kátannangán nga kapitán paga nga kánnámmuán
yù ipangikeká nayù ira Kudio kâ Pablo, á sù tádday ággaw pinaggagammung na yù ira
kátannangán nga pári nga Kudio ánna yù ira ngámin nga giriámán nga minámmanunnù. Á
pinalawán na si Pablo, nga iniyarubáng na nira.

23

1 Pakiarubáng ni Pablo sù ira Kudio nga minámmanunnù, inimámmatán na ira ta napiá,
á kinagi na, “Wáwwagi, ammu ni Namarò ta napiá yù nonò ku áddè kunangane, ta
awán bulubugá ta narákè nga kingnguâ,” kun ni Pablo sù ira minámmanunnù. 2 Ngam
si Ananiâ nga kotunán na pári, pakaginná na sù kinagi ni Pablo, inipalappák na sù
ira nanaging kuna. 3 Á kinagi ni Pablo kuna, “Kunnian gapay ipalappák na ka ni
Namarò sangaw, sikaw nga agippípiá. Mamanunnù ka nikán ta meyannung sù tunung
ni Namarò nakuan, ngam nakaliwatám mu galâ yù tunung ta inipalappák mà,” kun ni
Pablo kuna. 4 Á yù ira nga nanaging kâ Pablo, kinagi ra kuna, “Ngattá, ta pakkakagiám
mu yù kotunán na pári?” 5 Á kinagi ni Pablo nira, “Wáwwagi, arák ku ammu ta aggina
yù kotunán na pári! Á nu ammù nakuan, arák ku nakuan sibbák, ta ajjan yù netúrâ
sù libru ni Namarò nga kunniaw, ‘Ari kayu magubobuk ta narákè nga meyannung sù
mammaguray nikayu.’ ”*

6 Á inikáddagâ na lâ natákál si Pablo ta dumá yù sinuttul nayù ira káruán nga
minámmanunnù, ta ajjan yù ira Sadusio, á Parisio yù ira káruán. Á inikátol na yù kinagi
na nira, “Wáwwagi! Sikán, á Parisiongà, ánna Parisio gapay yù ira darakal ku. Á yáyù nga
mangurugà gapay ta paginnanolayan ni Namarò yù ira námmatay. Á yáyù ipangikeká ra
nikán ta arubáng naw.”

7 Á pakkagi ni Pablo ta aggina lápay yù Parisio, dagarágâ nga nakkakátabbák yù ira
Parisio ánna yù ira Sadusio, gapu ta massisinná ira ta nonò. 8 Ta yù ira Sadusio, kagiad
da ta ari maginnanolay yù ira námmatay. Á kagiad da gapay ta awán ta ari masingan
nga daroban ni Namarò onu tanakuán nga ari masingan, ánna awán ta ikararuá na
tolay. Ngam yù ira Parisio, ammu ra ngámin dannian. 9 Á yáyù nga makkakápereperang
ira ta ubobuk, ta kagumánad da nakuan yù ira káruán. Á kitatannuk ira ngámin nga
magubu-ubobuk. Á gimikkáng laguk yù ira káruán nga mesturu, nga Parisio yù tuttulad
da, á kinagi ra, “Arám mi nálek yù liwâ nayù tolay. Ajjan támma yù ari masingan nga
nagubobuk kuna.” 10 Á nappanà yù paddaráma ra, á naburungin yù kapitán nayù ira

* **23:5** Exodo 22:28

suddálu, marakè pissipissángan nayù ira tatolay si Pablo. Á jinok na laguk yù ira suddálu ta ed da gubatan si Pablo, ta ililli da nga iyángay ta kámpu ra.

11 Á ta gabi, nappasingan si Apu Kesu kâ Pablo. Á kinagi na kuna, “Ari ka maganássing. Pataggatam mu yù nonò mu, ta umay ka sangaw mangilayalayâ ta meyannung nikán sù ili na Roma, ta kunnay ta pangilayalayâ mu sawe ili na Jerusalem.”

Pangigagánge nayù ira Kudio kâ Pablo

12 Á ta pannawák, naggagammung yù ira Kudio nga nangigagángay nu kunnasi yù ámmapáte ra kâ Pablo. Á nappagássingán ira ta ari ira kumán onu ámminum áddè ta arád da paga napapátay si Pablo. 13 Á matturù ta appátapulu yù ira nattatarátu. 14 Á minay ira sù ira kátannangán nga pári nayù ira Kudio ánna sù ira giriámán. Á kinagi ra, “Napasigaggà yù pagássingám mi ta ari kami kumán nu arám mi paga napapátay si Pablo. 15 Á sikayu ánna yù ira minámmanunnù, sestemán naw laguk nga ipeyángay si Pablo kâ kapitán sawe ámmanunnután, ta kunnay ta bestigán naw paga. Ngam maggián kami ta aggik na dálan nga naparán nga mattanak kuna nga mamapátay,” kud da nira.

16 Á ajjan yù kánakán ni Pablo, nga anâ na wagi na nga babay, á narámak na ta tanabád da sangaw si Pablo ta dálan. Á minay laguk kâ Pablo sù kámpu ra, ta iránuk na kuna. 17 Á inagálán ni Pablo yù tádday nga kapitán, á kinagi na kuna, “Iyángem bì yawe bagitolay sù gián nayù kapitám mu, ta ajjan yù iránuk na kuna.” 18 Á iniyánge na laguk sù kátannangán na, á kinagi na kuna, “Si Pablo nga nebáluk, ipeyánge na nikán yawe bagitolay nikaw, ta ajjan kanu yù kagian na nikaw.”

19 Á kinering nayù kapitán yù bagitolay, á nallillì ira ta baddì. Á iniyabbû na kuna, “Anni yù iránuk mu nikán?” 20 Á kinagi nayù bagitolay sù kapitán, “Yù ira Kudio, nattatádday yù nonò da nga ipeyánge ra nikaw si Pablo sangaw nu ummá ta umay túrin ta ámmanunnutád da, á kagiad da nikaw ta ikáyâ da bestigán paga ta napiá. 21 Ngam arám mu ira kurugan, ta ajjan matturù ta appátapulu ira nga magiddak nga mattanak kuna ta dálan. Nappagássingán ira ta ari ira kumán onu ámminum áddè ta arád da paga napapátay si Pablo. Á naparán iren nga mattanak. Á iddagád da lâ yù kagiam mu.” 22 Á kinagi nayù kapitán sù bagitolay, “Arám mu kakágian ta inipakánnámmum nikán.” Á pinapáno na laguk yù bagitolay.

Ketuluk ni Pablo kâ Gubinador Pelik ta Sesaria

23 Á ta kapapáno nayù bagitolay, inagálán nayù kátannangán nga kapitán yù duá nga kapitán, á kinagi na nira, “Paránan naw yù duá gatù nga suddálu ánna pitupulu nga makkabáyu ánna duá gatù nga nagármas ta duppil. Á mánaw kayu sangaw nu gabi nu alas nuebi nga mangiyángay kâ Pablo ta ili na Sesaria. 24 Á pakkabáyuan naw gapay si Pablo. Á taronán naw ta napiá, tapè awán ta mesimmu kuna áddè ta ilabbè naw túrin kâ Gubinador Pelik,” kun nayù kátannangán nga kapitán.

25 Á initúrâ nayù kátannangán nga kapitán gapay yù iránuk na kâ Gubinador, nga initubbuk na sù ira suddálu. Yawe itúrâ na. 26 “Sikán nga mattúrâ si Kalodio Lisias. Á itúrâ ku nikaw, Gubinador Pelik, nga Maráyaw nga Gubinador. Á kunnasi kayu laguk? 27 Á yawe tolay nga dobak ku nikaw, aggina yù ginápù nayù ira Kudio gangù, á papatáyad da nakuan. Á pakánnammù ta taga Roma yù tolay, jimittálà nga mepulù sù ira suddálù, á iniyígù ku tapè ari matay.

28 Á ikáyâ ku nga mánnámmuán yù pangikeká ra kuna. Á yáyù nga iniyángè laguk sù ámmanunnután nayù ira Kudio. 29 Á nánnámmuák ku galâ ta awán ta liwâ na, á ari mepángngà nu mapapátay onu mebáluk. Yá ipappore ra galâ kuna yù meyannung sù tunung da. 30 Á pakaginnâ ta ajjan yù ira mangigagángay kuna nga mattanak nga

mamapátay kuna, dagarágâ nga inipeyángè nikaw. Á kinagì gapay sù ira mamaliwâ ta umay ira mangikeká ta arubáng mu." Yáyù áddè nayù túrâ nayù kapitán sù Gubinador.

31 Á yù ira suddálu, kinuruk da yù initaddán nayù kapitán, á inituluk da si Pablo ta ili na Antipatris tán nga gabi. 32 Á ta pannawák, á yù ira suddálu nga nappatalay, nattoli ira ta kámpu ra ta Jerusalem, á nabattáng yù ira suddálu nga makkabáyu, ta aggira yù mangituluk kâ Pablo sù Gubinador.

33 Á labbè da ta Sesaria, iniyawâ da sù Gubinador yù túrâ nayù kapitán ánna iniyawâ da gapay kuna si Pablo. 34 Á pabbibbik nayù Gubinador sù túrâ, iniyabbû na kâ Pablo nu anni yù purubinsia na. Á "Silisia," kun ni Pablo. 35 Á kinagi na laguk kâ Pablo, "Bestigát taka sangaw nu lubbè yù ira mangikeká nikaw." Á inipaguárdiá na si Pablo sù palásiu nayù ngaw Patul Erodo.

24

Pangikeká nayù ira Kudio kâ Pablo

1 Á paggián ni Pablo ta Sesaria ta límá nga ággaw, á limibbè di Ananiâ nga kotunán na pári ánna yù ira káruán nga giriámán, ánna yù abugádu nga mangngágan ta Tertulo. Á minay ira sù Gubinador, ta ikeká ra si Pablo. 2 Á inipeyarubáng da laguk kâ gubinador si Pablo, á si Tertulo nga abugádu yù magubobuk.

Á namegapu si Tertulo nga mangiránuk sù ipangikeká ra kâ Pablo. Á kinagi ni Tertulo, "Maráyaw nga Apu Gubinador Pelik, magimammà kami nga maggián sawe purubinsia megapu sù napiá nga pammagurem nikami. Á aru yù ira tunung nga inulim ta napiá megapu nikami, tapè mammapiá yù ágga-ággiám mi. 3 Á sikami ngámin, tákkilalám mi ta napiá yù ángngabbák mu nikami ta ngámin nga lugár, á nepallà yù pabbalabálà mi nikaw ta kággággaw.

4 "Á arám mi ikáyâ ta mataláttán ka, á ikomâ lâ nikaw ta pasensián kami bì, tapè ginnám mu yù pangikeká mi sawe tolay. 5 Ta ammu mi ta aggina yù mamappatapátu sù ira Kudio ta ngámin nga lugár, tapè maddaráma ira. Á aggina yù maddok sù ira tatolay nga tumuttul sù inituddu nayù tolay nga taga Nasaret. 6 Á dapingan na nakuan yù mangilin nga kapilliá, ta akkuán na nakuan yù ari mepángngà. Ngam ginápù mi, á gapu ta nalliwâ sù kustombare mi, panunnutám mi nakuan ta kunnay sù ituddu nayù tunung mi. 7 Ngam minay si Kapitán Lisias, á ginubâ na nikami. 8 Á sinaddánán na kami ta umay kami mangikeká ta arubáng mu. Á nu bestigám mu lápay, mánnámmuám mu lággapay yù ngámin nga liwâ na nga ipangikeká mi kuna," kun nayù abugádu sù Gubinador. 9 A yù ira ngámin nga Kudio nga kábulun nayù abugádu, nakiuwan ira ta kuruk ngámin yù kinagi na.

Yù Panabbák ni Pablo ta Arubáng ni Gubinador Pelik

10 Á pinayápayán na laguk nayù Gubinador si Pablo ta magubobuk nga tubbák nira. Á kinagi ni Pablo, "Apu Gubinador, ammù ta sikaw yù mamanunnù sawe purubinsia mi nga Kudio ta nabayágin nga dagun, á yáyù nga magayáyákà nga tubbák sù pangikeká ra nikán ta arubáng mu. 11 Á nu damágam mu nira, ari gemma natturù ta mapulu duá nga ággaw ngaw yù ángè ta Jerusalem, tapè makimorayà kâ Namarò ta mangilin nga kapilliá. 12 Á arád dangà gemma naratang nga makiriri sù ira tatolay, á arák ku ira gapay pappatapatuan ta ili onu sù mangilin nga kapilliá onu sù ira ngámin nga káruán nga ággagammungád da. 13 Á awán gapay ta mepasingad da, tapè pasikkálam mu nu kuruk yù ipangikeká ra nikán.

14 “Ngam yaw lâ ipalappâ ku nikaw, ta kuruk nga makimorayà kâ Namarò nga
pakimorayán nayù ira naggaká nikami. Á kurugak ku yù inituddu ni Apu Kesu, nga
kagiad da ta ari kuruk. Á kurugak ku gapay yù ngámin nga tunung ni Moyses ánna yù
initúrâ nayù ngaw ira ábbilinán ni Namarò. 15 Á ajjan yù iddanamák ku nga kunnay
sù iddanamád da gapay nayù ira mangikeká nikán, nga paginnanolayan ni Namarò yù
ira ngámin nga námmatay, mássiki yù ira napiá ánna yù ira narákè gapay. 16 Á yáyù nga
magimugugà, tapè napiá lâ yù akkuák ku megapu sù ira tatolay, á aringà mappasirán ta
arubáng ni Namarò ánna yù ira tatolay.
17 “Á nabayágin nga aringà minay ta Jerusalem. Á yáyù nga minayà, tapè ituluk ku
yù ilimù mi sù ira ikáttole mi nga pobare ánna mangiyátángà kâ Namarò. 18 Á keggâ
sù mangilin nga kapilliá, narángnganád dangà nga napakarenuánin, ta namalurokakin
sù kustombare mi. Á awán ta magaru nga tatolay nga namulupulù nikán, á awán ta
pinappatapátù.
19 “Ngam ajjan tán yù ira Kudio nga taga Asia, á nu egga nakuan yù liwâ ku nga ikáyâ
da nga ipangikeká nikán, aggira nakuan yù minay ta arubáng mu. Ngam awán nira nga
minay saw ta mangikeká nikán. 20 Á yáyù nga ipobobuk mu sù ira minay, ta ammu
ra gapay ta awán ta nálek da nga liwâ ku ta keyarubáng ku sù ira minámmanunnù ta
Jerusalem. 21 Ta yawe lâ ipangikeká ra nikán, yù inikátol ku ta arubáng da ta pamestigá
ra nikán. Ta inikátol ku nga kinagì nira, ‘Mangurugà gapay ta paginnanolayan ni
Namarò yù ira námmatay.’ ” Yáyù áddè nayù initabbák ni Pablo kâ Gubinador Pelik.
22 Ngam aru yù nánnámmuán ni Gubinador Pelik nga meyannung sù inituddu ni Apu
Kesu Kiristu, á yáyù nga inipappánná na yù ira mangikeká. Á kinagi na nira, “Sangaw
nu lubbè si Kapitán Lisias, balinak ku yù pamestigâ kâ Pablo.” Á pinapáno na ira. 23 Á
kinagi na laguk sù kapitán ta ipaguárdiá na si Pablo, ngam kunnay lâ ta álliuk, nga arán na
pukutan. Á kinagi na gapay ta arán na ipugik yù ira kákkopun na nga umay mangituluk
sù awágan na.

Yù Keyarubáng ni Pablo kári Pelik kâ Durusila

24 Á ari nabayák, á minay si Gubinador Pelik nga nepulù kâ Durusila nga atáwa na. Á
Kudio si Durusila. Á inipágál da si Pablo, tapè ginnád da yù kagian na nga meyannung
sù ángnguruk na kâ Apu Kesu Kiristu. 25 Á nagubobuk si Pablo gapay ta meyannung sù
napiá nga ipakuá ni Namarò ta tolay ánna yù máwák na tolay nga gaggarán yù baggi na,
nga ari tumulù sù karagâ na nga narákè, á kinagi na gapay yù meyannung sù ággaw nga
duttál sangaw nga pamanunnù ni Namarò ta ngámin nga tatolay. Á pakaginná ni Pelik,
naganássing ánna naburung, á kinagi na kâ Pablo, “Kustungin. Awayyám nga mánaw
laguk. Agálát taka má sangaw nu matángngák ku.” 26 Ta ikáyâ ni Pelik gapay nu iddán na
nakuan ni Pablo ta kuártu, á yáyù nga sigídá inipágál na si Pablo ta makiubobuk kuna.
27 Á ta pappasá na duá ragun, napatalián si Pelik nga gubinador, á si Porsio Pesto yù
táli na. Á gapu ta inikáyâ ni Pelik nga pagayáyatan yù ira Kudio, yáyù nga inibattáng na
si Pablo sù ábbalurán.

25

Yù Keyarubáng ni Pablo kâ Gubinador Pesto

1 Á jimittál laguk si Pesto ta Sesaria, nga maggubinador ta purubinsia na. Á pappasá
na tallu nga ággaw, minay si Pesto ta Jerusalem. 2 Á keggá na ta Jerusalem, minay kuna
yù ira kátannangán nga pári ánna yù ira makáwayyá nga Kudio, ta ikeká ra si Pablo. 3 Á
inikomá ra kâ Pesto ta ipeyalì na si Pablo ta Jerusalem. Yáyù lâ kinagi ra kâ Pesto, nga
sessestemá ra lâ, ta igagánge ra nga tanabán nga papatáyan si Pablo ta dálan. 4 Ngam

simibbák si Pesto, á kinagi na nira, “Ajjan si Pablo nga napukù ta Sesaria, á manolingà sangaw tû. 5 Mepulù kayu laguk nikán, sikayu nga makáwayyá, ta túrin lâ yù pangikekán naw kuna nu egga yù liwâ na,” kun nayù gubinador nira.

6 Á naggián nira paga si Gubinador Pesto ta Jerusalem ta matturù nga tangaligguán, á nanoli ta Sesaria. Á sù tádday ággaw, nagitubang ta ámmanunnután, á inipeyánge na si Pablo ta arubáng na. 7 Á labbè ni Pablo ta ámmanunnután, niletungán nayù ira Kudio nga taga Jerusalem, nga mangikeká kuna ta aru nga narákè, ngam awán ta ipasingad da kâ gubinador, tapè ammu na nu kuruk yù kinagi ra kuna.

8 Á simibbák laguk si Pablo, á kinagi na, “Awán bulubugá ta liwâ ku sù tunung mi nga Kudio onu sù mangilin nga kapilliá onu kâ Patul Sisar ta Roma.” 9 Ngam si Pesto, gustu na mamagayáyâ sù ira Kudio, tapè makikopun ira kuna, á yáyù nga iniyabbû na kâ Pablo, “Ikáyâ mu panò nga umay ta Jerusalem, tapè panunnutát taka tán ta meyannung sù ipangikeká ra nikaw?”

10 Á simibbák laguk si Pablo, á kinagi na sù gubinador, “Ajjanà gemma sawe arubáng mu. Á yawe lâ yù ámmanunnután ni Patul Sisar, á sikaw gemma yù sinullà na nga mamanunnù. Awán ta liwâ ku sù ira Kudio, á yáyù gemma ammum ta napiá. 11 Á nu egga nakuan yù liwâ ku, nga awayyám nga ipamapáte nikán, itulù ku nakuan yù baggì nikaw. Ngam ari gemma kuruk yù pangikeká ra nikán, á yáyù nga awán ta tolay nga makáwayyá nga mangiyawâ nikán nira. Á ikáyâ ku laguk ta umayà makipanunnù kâ Patul Sisar,” kun ni Pablo kâ Gubinador Pesto. 12 Á kabalin ni Pesto nakiubobuk sù ira kábulun na nga mamanunnù, kinagi na kâ Pablo, “Kinagim ta makipanunnù ka kâ Patul Sisar, á aggina laguk yù mamanunnù nikaw. Ipeyánge taka sù gián na.”

Yù Keyarubáng ni Pablo kári Patul Agripa kâ Bernis

13 Á pappasá na tangaligguán támma onu matturù ta baddì, limibbè ta Sesaria di Patul Agripa kâ Bernis, ta ed da tullúnán si Gubinador Pesto ta kabagu na nga naggubinador. 14 Á gapu ta naggián ira ta nabayák, kinagi ni Pesto sù patul yù meyannung kâ Pablo, nga kun na, “Ajjan saw yù tolay nga inibattáng ni Pelik nga inibáluk na. 15 Á ta keggâ ta Jerusalem, kinagi nayù ira kátannangán nga pári nga Kudio ánna yù ira giriámán yù meyannung kuna, á gustu ra ta pagikaruak ku ta patay. 16 Ngam kinagì nira, ‘Ari yù kustombare mi nga taga Roma nga mamanunnù ta tolay nu ari bì olu makiarubáng sù ira mangikeká kuna, tapè tabbagan na yù pangikeká ra kuna,’ kuk ku nira.

17 “Á sù ánge ra saw, arák ku inipappánná yù pamanunnù ku kuna. Sù tádday ággaw, nagitubangà sù ámmanunnután, á inipágál ku yù tolay ta meyarubáng nikán. 18 Á panáddak nayù ira mangikeká kuna ta arubáng ku, kagiak ku ta ikeká ra támma megapu ta narákè nga kingnguá na. Ngam awán ta kinagi ra nga kuruk nga liwâ na. 19 Yá lâ ipappore ra kuna ta nakkakápereperang ira ta meyannung ta ángnguruk da sù kustombare ra nga Kudio ánna yù meyannung sù ngaw tolay nga natay nga mangngágan ta Kesu, nga kinagi ni Pablo ta naginnanolayin.

20 “Á gapu ta arák ku ammu mamestigá sù meyannung ta kustombare ra, iniyabbû ku kâ Pablo nu gustu na umay ta Jerusalem, tapè yáyù pamanunnuták ku kuna. 21 Ngam molang si Pablo, ta gustu na maggián lâ saw nga maguárdián, tapè si Patul Sisar yù mamanunnù kuna. Á yáyù ipaguárdiâ áddè ta arák ku ipeyángay kâ Patul Sisar,” kun ni Gubinador Pesto kâ Patul Agripa. 22 Á kinagi ni Patul Agripa kâ Pesto, “Ikáyâ ku gapay nakuan tángngagan yù kagian nayù tolay.” Á kinagi ni Pesto sù patul, “Á ginnám mu sangaw nu ummá,” kun na.

23 Á ta tádday ággaw, nabbisti di Patul Agripa kâ Bernis, á nammártiá ira nga minay ta ámmanunnután nga nappupúlù sù ira kapitán na suddálu ánna yù ira maríku nga

makáwayyá ta ili. Á ta paddok ni Gubinador Pesto, iniyánge ra si Pablo ta arubáng da.
24 Á kinagi ni Gubinador Pesto, "Patul Agripa ánna sikayu ngámin nga kábulun na saw,
innan naw yù tolay ta napiá. Ngámin yù ira Kudio nga ajjan ta Jerusalem ánna yù ira nga
maggián sawe ili tam gapay, ikeká ra, ánna ikatakátol da nga kagian ta ipapapátè, ta ari
kanu mepángngà nga matolay. 25 Ngam pamestigâ kuna, awán ta liwâ na nga nálek ku
nga ipamapátè kuna. Á gapu ta umay makipanunnù kâ Patul Sisar, yáyù nga ipeyángè
sangaw kâ Patul Sisar.
26 "Ngam arák ku ammu yù iránuk ku nga itúrâ sù yápù nga meyannung sù tolay. Á
yáyù gapu na nga iyarubáng ku nikayu, talugáring nikaw, Patul Agripa, tapè bestigám
mu gapay, á kagiam mu nikán yù ipamaliwâ da kuna, nga itúrâ ku kâ Patul Sisar ta
Roma. 27 Ta ari mepángngà ta urè nu ipeyángè yù nebáluk kâ Patul Sisar, nu arák ku
gapay kagian yù liwâ na nga pangikeká ra kuna," kun ni Gubinador Pesto.

26

Panabbák ni Pablo sù Pangikeká ra ta Arubáng ni Patul Agripa

1 Á pamegapu ni Patul Agripa mabbestigá kâ Pablo, kinagi nayù patul kuna, "Anugutat
taka nga tubbák megapu sù baggim ta pangikeká ra nikaw." Á initáyák na laguk ni Pablo
yù limá na, á kinagi na, 2 "Patul Agripa, magayáyákà ta ággawo, ta sikaw yù manángngák
sù itabbák ku tayù pangikeká ra nikán nayù ira ikáttole ta nga Kudio. 3 Nepatalugáring
ta sikaw yù makánnámmu ta ngámin nga kustombare tam nga Kudio ánna yù ngámin nga
ariríri tam. Á pasensiám mà bì, á ginnám mu yù kagiak ku nikaw.
4 "Yù ira ngámin nga Kudio, ammu ra ta napiá yù nonò ku ánna yù kustombarè ta áddè
ngaw sù kabaddì ku, ta naggiánà nira sù paggiák ku ta Tarsu ánna ta Jerusalem. 5 Ammu
rangà ta nabayágin, á nu gustu ra nakuan massistígu, kagiad da nikaw ta Parisiongà nga
maláppà nga manguruk ta ngámin nga tunung tam ánna kustombare tam nga Kudio.
6 Á kunangane manáddagà ta arubáng mu nga mabestigán megapu sù iddanamák ku,
nga palurotan na sangaw ni Namarò yù initabbá na sù ira ngaw naggaká nitta, ta
paginnanolayan na yù ira námmatay. 7 Á nepatalugáring sù ira ikáttole ta nga ginaká
nayù ira mapulu duá nga ánâ ni Kákay Israel, pakimorayád da si Namarò ta kággággaw
ánna káda gabi megapu sù iddanamád da gapay, nga mesipà ira sù napiá nga initabbá ni
Namarò. Á Patul Agripa, yaw nga iddanamát tam nga Kudio yù ipangikeká ra nikán! Á
yù ira ikáttole ta nga Kudio yù mangikeká nikán! 8 Sikayu nga ajjan saw, ngattá, ta ajjan
yù ira káruán nikayu nga mabbábáng ta pakáwayyá ni Namarò nga mamaginnanolay sù
ira námmatay?
9 "Á mássiki sikán, sù ngaw, kinagì ta napiá nu jigirigátak ku yù ira manguruk kâ
Apu Kesu nga taga Nasaret. 10 Á yáyù kingngikingnguâ ngaw ta Jerusalem. Á yù ira
kátannangán nga pári, jinok dangà ta umayà mappagápù sù ira manguruk kâ Apu Kesu,
á aru yù ira pinukù ku sù ábbalurán. Á pamagikáru nayù mamanunnù nira, sikán gapay
yù tádday nga nakkagi ta pagikaruan na ira ta patay. 11 Á name-arungà nga nanigirigâ
nira ta ngámin nga kapilliá ra, tapè kagumának ku ira nakuan ta mabbabáwi ira sù
ángnguruk da. Á nerallà yù pátu na nonò ku nira, áddè ta arák ku ira gapay jinigirigâ
ta makkakerumá nga ili nayù ira ari Kudio ta arayyu nga lugár.
12 "Á yáyù gapu na nga minayà ta ili na Damasku, ta jinok dangà nayù ira kátannangán
nga pári, á iniyawâ da nikán yù pakáwayyâ nga umay mappagápù sù ira manguruk. 13 Á
Apu Patul, pallakák ku ta dálan ta tangngá na ággaw, inikáddagâ lâ yù nawák nga nasingak
ku nga naggapu ta lángì nga naddalingáráng ánnè sù bilák, á nanawagán kami ngámin sù
ira kábuluk ku. 14 Á ikáddagâ nga napalakak kami ngámin ta dabbun, á naginnâ yù ngárál

nga nagubobuk ta Kebru nga ággubobuk tam nga Kudio. Á kinagi na, ‘Saulo, Saulo, ngattá ta iddâ mà jigirigátan? Ta sikaw gemma galâ yù majjigâ,’ kun na nikán.

15 Á kinagì laguk kuna, ‘Asinni ka, Apu?’ Á kinagi ni Apu, ‘Sikán si Kesu nga
jigirigátam mu. 16 Ngam gumikkáng ka, ta mappasinganà nikaw kunangane, gapu ta
sikaw yù tullatak ku ta masserbi nikán. Sikaw yù mangipakánnámmu sù masingam mu
kunangawe nga meyannung nikán ánna yù ipasingak ku paga nikaw. 17 Á dobat taka
sù ira ikáttolem nga Kudio ánna yù ira ari Kudio, á sikán yù mangiyígù nikaw nu ajjan
yù ira mangnguá nikaw. 18 Umay ka laguk nga kunnay ta mamukâ ta matá ra, tapè
manawagán yù nonò da, á likuránád da yù narákè nga ággangnguá ra. Á mapalubbáng ira
sù panangngal ni Satanas nira, tapè si Namarò galâ yù tuttulad da. Á yáyù nga pakomán
na ira laguk ni Namarò sù liwiliwâ da, á mesipà ira sù ira mangilin nga tatole ni Namarò,
megapu sù ángngikatalà da nikán.’ Yáyù kinagi ni Apu Kesu nikán.

19 “Apu Patul Agripa, yáyù nga kinuruk ku yù inipasingan ni Apu Kesu nikán, nga
naggapu ta lángì. 20 Á minayà ta olu nga nangilayalayâ ta Damasku, á ta Jerusalem, ánna
yù ira ngámin nga ili ta purubinsia na Judiya. Á nangilayalayákà sù ira ari Kudio gapay.
Á inilayalayâ ku nira ta máwák nga likuránád da yù narákè nga kustombare ra, á tuttulad
da si Namarò ánna tuppálad da yù napiá nga ipakuá ni Apu nira, tapè mepasingan ta
kuruk nga tatole ni Namarò ira. 21 Yáyù inituddù nira, á yáyù nga ginápù dangà nayù
ira ikáttole ta nga Kudio sù pangilayalayâ ku sù mangilin nga kapilliá, á gustu rangà
nakuan papatáyan.

22 “Ngam si Namarò yù mangabbák nikán áddè kunangane, á yáyù nga manáddagà
saw nga mangilayalayâ sù ira tatolay nga makáwayyá ánna sù ira pobare. Á awán ta
tanakuán nga kagiak ku, nu ari lâ yù inipalappâ da ngaw di Moyses ánna yù ira ngaw
ábbilinán ni Namarò. Á yù kinagi ra ngaw nga mapalurò, yáyù napalurokin. 23 Ta máwák
nga napapátay si Apu Kesu. Á aggina yù olu nga naginnanolay, tapè ilayalayâ na yù
pangiyígù na sù ira ikáttole ta nga Kudio ánna sù ira ari Kudio.”

24 Á lage na kabalin ni Pablo nanabbák ta arubáng nayù patul, á inikatol ni Pesto
nga gubinador, á kinagi na, “Pablo, maguyung ka, ta nepasá yù ginigiámmum!” kun
na. 25 Ngam kinagi ni Pablo, “Aringà maguyung, maráyaw nga Gubinador Pesto. Ngam
kagiak ku lâ yù kukurugán. 26 Á ammu nayù patul yù meyannung ta ngámin nga kinagì.
Yáyù nga aringà mappasirán nga makkagi daretiu kuna, ta kánnámmuán na ngámin
danniaw nga kinagì. Awán támma ta arán na nemámmatán nga nakuá, ta ari nelímak,”
kun ni Pablo kâ gubinador.

27 Á kinagi na laguk ni Pablo sù patul, “Patul Agripa, ari ka panò manguruk sù kinagi
nayù ira ngaw ábbilinán ni Namarò? Ngam ammù ta kurugam mu gemma.” 28 Á kinagi
ni Agripa kâ Pablo, “Kagiam mu panò ta malogonà nga apatam mu ta manguruk kâ
Kesu?” 29 Á kinagi ni Pablo, “Mássiki nu marigâ onu malogon, ngam yá lâ ipakimállà ku
kâ Namarò, ta ari lâ sikaw nu ari galâ sikayu ngámin gapay nga makaginná sù ubobuk
ku kunangane yù megittá nikán nakuan sù ángnguruk ku kâ Apu Kesu, ngam ari kayu lâ
mepárik nikán sù kebáluk ku,” kun ni Pablo nira.

30 Á di patul kári gubinador kári Bernis ánna yù ira ngámin nga nagitubang tán,
gimikkáng ira. 31 Á nánaw ira laguk nga minay ta lawán. Á nakkaká-ubobuk ira, á kinagi
ra, “Awán ta liwâ na yane tolay nga ipate na onu kebáluk na.” 32 Á kinagi ni Patul Agripa
kâ Gubinador Pesto, “Mapalubbáng yù tolay nakuan, nu arán na nakuan kinagi ta umay
makipanunnù kâ Patul Sisar,” kun na.

27

Yù Pabbire di Pablo nga Umay ta Roma

1 Á pamapáno ra nikami ta mabbiray kami nga umay kâ Patul Sisar ta Roma sù
purubinsia na Italia, á nipatangngal da di Pablo ánna yù ira káruán nga nabáluk kâ
Kapitán Kulio, nga kapitán na Tangagatù nga Suddálu ni Patul Sisar Agusto. 2 Á nappittà
kami laguk sù biray nga naggapu ta Adramitu nga umay sù ira ili ta aggik na bebay
sù purubinsia na Asia. Á nepulù nikami si Aristarko nga taga Tessalonika, nga ili sù
purubinsia na Masidonia. 3 Á sù tádday ággaw, jiminung kami ta Sidon. Á inikállà ni
Kulio si Pablo, á inanugù na nga umay melágum sù ira kákkopun na ta ili.
4 Á páno mi ta Sidon, jinápun na kami nayù paddák. Á nabbiray kami laguk ta aranni ta
aggik na pugu na Sipro, tapè melibang kami ta pugu. 5 Á sinalebarám mi yù ira lugár na
Silisia ánna Pampilia, á jiminung kami ta dappâ na Mira sù purubinsia na Lisia. 6 Á dung
mi ta Mira, nálek nayù kapitán yù biray nga taga Alekandria, nga mappángè ta Italia, á
pinappittà na kami.
7 Á páno mi ta Mira nga mappángè ta Italia, naganna-annánà kami lâ nga nabbiray, á
narigirigâ kami nga nakáddè ta ili na Ngido. Á gapu ta jinápun na kami nayù masikan
nga paddák, natupak kami, á sinalebarám mi laguk yù tuppák na pugu na Kareta nga
mangngágan ta Salmone, á nallibang kami ta pugu na Kareta. 8 Á nabbiray kami nga
nattalebák aranni ta aggik na dabbun, á narigirigâ kami nga nakáddè ta dappâ nga
mangngágan ta Napiá nga Áddúngán, nga aranni ta ili na Laseya.
9 Á gapu ta paganna-annánà mi, nabayák kamingin nga nabbiray ta Laseya, á
jimittálin yù ammián, nga ikákássing nayù ira minábbiray. Á yáyù nga sinabarangán
ni Pablo yù ira minábbiray, 10 á kinagi na nira, "Kopuk ku, nu mánaw ittam sangaw,
marigirigâ ittam ta bebay. Maggián ittam labbì saw, marakè kengá lâ yù kárgá tam ánna
yù biray, á marakè malaggabán ittam nga matay gapay." 11 Ngam si Kapitán Kulio, arán
na kinuruk yù kinagi ni Pablo. Kinuruk na lâ yù kinagi nayù mamilotu ánna yù kinagi
nayù makákkuá sù biray. 12 Á aru yù ira kábulum mi nga gustu ra gapay mánaw, ta kagiad
da ta nonò da ta jikkù yù naddúngám mi nu ammián. Á yáyù nga gustu ra gapay mánaw
nga mappángè ta pugu na Kareta, á parè bì nakuan ta makáddè kami ta áddúngán na
Penik, nga nalibangán ta ammiánán. Ta kinagi ra, "Penik nakuan yù pakipaggianát tam
ta áddè ta paddagun," kud da.

Yù Baggiu ta Bebay

13 Á manganánnuán, ajjan yù napiá nga paddák nga naggapu ta abagátán, á kagiad da
ta makatunù kami ta Penik. Á inakkâ da laguk yù tagebbatu na biray, á nánaw kami, á
nabbiray kami ta aranni ta aggik na pugu na Kareta. 14 Ngam inikáddagâ lâ nabbaggiu,
nga naggapu ta ammiánán. 15 Á gapu ta ari kami nakatubáng sù paddák, napaturiák
kami, á pinaguráyám mi lâ. 16 Á nallibang kami ta ábbák nayù pugu na Kalodi. Á yù baddì
nga barangay nga ginuggun na biray, narigâ nga inigom mi sù biray, tapè pakappiám mi.
17 Kabalim mi namakáppi sù barangay, binabbak da yù biray ta lubik. Á naburung ira,
marakè meráddâ yù biray sù kábabbawán ta Sirte. Á yáyù nga nilukù da laguk yù dakal
nga layyák, á pinaturiák na paddák yù biray.
18 Á gapu ta nasikan yù baggiu, á nallelembá ánna nepáttapáttu yù biray. Á ta tádday
ággaw, inilappák da yù kárgá na biray ta danum. 19 Á ta mekatallu nga ággaw, inilappák da
lággapay ta danum yù lubik da ánna yù káruán nga aruátad da ta pattarabáku ra ta biray.
20 Á aru yù ággaw nga nappasá nga arám mi bulubugá nasingan yù bilák onu bituan. Á
nabbaggiu ta nasikan nga ari bulubugá naginnà, á arám mi iddanamán ta matolay kami.

21 Á ta nabayágin, ari kami bulubugá kiminán. Á yáyù nga gimikkáng si Pablo, á kinagi
na laguk, “Kákkopun, nu kinuruk naw nakuan yù kinagì nga ari ittam bì nakuan mánaw
ta Kareta, awán nakuan ta nararál ánna náwáwán. 22 Ngam ari kayu lâ maburung, ta
kunangane tabarangát takayu ta pataggatan naw lâ yù nonò naw, ta awán ta matay
nittam, ngam kengá lâ yù biray. 23 Yáyù ammù, gapu ta inipakánnámmu ni Namarò
nikán. Ta si Namarò yù makákkuá nikán ánna pakimorayák ku, á jinok na nikán ta
gabingò yù daroban na nga nappasingan nikán. 24 Á kinagi na nikán, ‘Pablo, ari ka
maganássing, ta máwák nga umay ka meyarubáng kâ Patul Sisar ta Roma. Á inikállà naka
ni Namarò, ta inanugù na nikaw yù ipakimállà mu kuna nga meyannung sù ira kábulum
mu, á yáyù nga awán gapay ta matay nira,’ kun nayù daroban ni Namarò nikán. 25 Á
yáyù ari kayu lâ mabburung, kákkopuk ku, ta ikatalà ku si Namarò ta palurotan na yù
ngámin nga kinagi nayù daroban nikán. 26 Ngam máwák nga meráddâ ittam sangaw ta
pugu,” kun ni Pablo nira.

27 Á nabbaggiu ngin ta duá ligguán, á pinaturiák na kami na paddák sù bebay nga
mangngágan ta Adria. Á ta tangngá na gabi, natákál nayù ira mattarabáku ta biray ta
aranni kamingin ta dabbun. 28 Á sinúkuk da yù danum, á duápulu nga appá yù kálaram
na. Á pallakák mi paga ta baddì, sinúkuk da má, á mapulu límá lâ nga appá yù kálaram
na.* 29 Á naburung ira marakè meráddâ kami ta dútung. Á yáyù nga inigatták da sù
danum yù appâ nga tagebbatu ta ulin na biray, á nakimállà ira kâ Namarò ta iddagád
da yù ággaw.

30 Á gapu ta ikaburung nayù ira mattarabáku ta biray, ikáyâ da nakuan panawán yù
biray, tapè mattálaw ira. Á sinestemád da kami. Áppè ira minay nangigatták ta tagebbatu
sù parowá na biray, ngam iyutták da nakuan yù baddì nga barangay ta danum, tapè
pattakayád da nga mattálaw. 31 Ngam natákál ni Pablo yù nonò da, á kinagi na kâ Kapitán
Kulio ánna yù ira suddálu, “Dannian ira nga mattarabáku ta biray, nu mattálaw ira ánna
panawád da yù biray, awán nittam bulubugá ta meyígù.” 32 Á gittâ da laguk nayù ira
suddálu yù kaddang nayù baddì nga barangay, á neburuk.

33 Á ta alippánnawák, inikomá ni Pablo nira ta kumán ira bì. Kinagi na nira, “Duá
ligguánin nga maburuburung kayu ánna awán bulubugá ta kinán naw. 34 Á yáyù nga
dudduárat takayu ta kumán kayu bì, tapè massikan kayu sangaw, ta awán bulubugá
nittam ta manganni,” kun ni Pablo nira.

35 Á kabalin ni Pablo nanabarang nira, inâ na laguk yù tangabullung nga pán, á
naddasal ta pabbalabálà na kâ Namarò ta arubáng da ngámin. Á gidduá na yù pán,
á kinán na. 36 Á pakasingad da sù pakkákán na, minálláppaw yù nonò da, á kiminán
iren gapay. 37 Á duá gatù ta pitupulu ta annam sikami ngámin ta biray. 38 Á kabalid
da kiminán, initabbà da yù kárgá ra nga tirígu ta danum, tapè umáláppaw yù biray.

Katáttáttâ nayù Biray

39 Á ta pannawák, nerípâ da yù dabbun ngam arád da natákkilalán. Á nasingad da ta
aggik yù napiá nga karagátán. Á ikáyâ da nga iráddâ yù biray sù karagátán, nu awayyá
na. 40 Á gittâ da laguk yù kaddang nayù ira tagebbatu, á inibattáng da ira ta danum. Á
inubbarád da yù lubik nga gálù nayù ulin, ánna inullák da yù layyák sù parowá, tapè
mepayák kami nga mappángè ta karagátán. 41 Ngam neráddâ yù parowá na biray ta
kábabbawán nga nalepuanán ta nálaram nga danum. Á awán ta awayyá ra nga mangiyalì
sù parowá. Á napalapalungán yù pangulin na biray, á natáttáttâ.

* **27:28** Á tallupulu annam nga metro yù duápulu nga appá, ánna duápulu pitu nga metro yù mapulu límá nga appá.

42 Á inigagánge nayù ira suddálu ta papatáyan nakuan yù ngámin ira tatolay nga guárdiád da, marakè makanunnuk ira nga mattálaw. 43 Ngam gimmá na ira ni Kapitán Kulio, gapu ta ikáyâ na nga iyígù si Pablo, tapè ari matay. Á sinaddánán na yù ira makanunnuk ta aggira yù mapolu nga makkassú ta danum ánna mappángè ta dabbun. 44 Á pinattagippáto na laguk yù ira káruán ta tábalá ánna táttâ na biray. Á yáyù nga nakáddè kami ngámin ta karagátán.

28

Yù Keráddâ di Pablo ta Pugu na Malta

1 Á gom mi ta kannak, yáyù pakánnámmu mi ta Malta yù ngágan nayù pugu nga nalabbetám mi. 2 Á yù ira tatolay nga naggián tán, nepallà yù allà da nikami, á minay ira nakikopun nikami. Á nappagaddul ira ta paggirinuám mi, gapu ta magurán ánna malummin.
3 Á si Pablo, en na gapay jinammà yù tangababbak nga káyu nga iruppáng na sù api. Á pangiruppáng na sù káyu, nallawán yù maritá nga iráw megapu sù pátu na api, á kinagâ na yù limá na nga arán na ibbatán. 4 Á yù ira tatolay nga naggián tán, pakasingad da sù maritá nga iráw nga nabbesin ta limá ni Pablo, kinagi ra sù ira kábulud da, "Kuruk nga minámmapátay yù tolay, ta mássiki nakagon nga naggapu ta bebay nga nelillì ta pate na, ngam aringin meyanugù nga matolay, ta matunung yù Dios nga mamagikáru kuna," kud da. 5 Ngam iniwássì ni Pablo yù iráw nga nabbesin sù limá na, á napannâ sù api. Á awán bulubugá ta nesimmu kâ Pablo. 6 Á yù ira tatolay, iddi-iddagád da yù pabbagá na limá na sangaw onu ikáddagâ na lâ mapalakak nga matay. Á pagiddak da ta nabayák, á awán bulubugá ta nesimmu kuna. Á nanguli laguk yù nonò nayù ira tatolay, á kinagi ra ta aggina yù tádday nga dios.
7 Á naddepuák yù gián nga nalabbetám mi sù dabbun ni Publio nga mammaguray ta Malta. Á si Publio, inikállà na kami, á tallu nga ággaw inilágum na kami. 8 Á narángnganám mi yù yáma ni Publio nga nagiddá nga makkulikuk ánna makkursu. Á si Pablo, en na iningan. Á nakimállà si Pablo kâ Namarò megapu kuna. Á sinangngalán na yù lakalákay, á pinammapiá na. 9 Á yù ira káruán nga tatolay, narámak da, á minay ngámin yù ira máttakì kâ Pablo, á pinammapiá na ira ngámin gapay. 10 Á aru yù makkakerumá nga iniyawâ da nikami. Á ta paggagannuâ mi nga mánaw, iniyawâ da yù ngámin nga bálun nga awágam mi, nga inipittà da sù biray.

Páno ri Pablo ta Malta nga Umay ta Roma

11 Á tallu bulánin yù paggián mi ta Malta, ta awán ta awayyá mi nga mabbiray gapu ta ammián. Á ajjan gapay yù biray nga mangngágan ta Jiping, nga naggapu ta Alekandria nga magiddak ta napiá nga ággaw. Á yáyù nattakayám mi ta páno mi ta Malta. 12 Labbè mi ta ili na Sirakusa, naggián kami ta tallu ággaw. 13 Á páno mi ta Sirakusa, á nabbiray kami nga nakáddè ta ili na Regium. Á tádday ággaw, nepabulun nikami yù paddák nga naggapu ta abagátán. Á ta mekaruá nga ággaw, limibbè kami ta ili na Putioli. Á gimitták kami laguk sù biray. 14 Á narángnganám mi ta Putioli yù ira mawwawági ta ángnguruk mi kâ Apu Kesu, á inapà da kami ta makipaggián kami lábbì nira, á naggián kami ta pitu nga ággaw. Á ta páno mi ta Putioli, nappatalay kami nga minay ta ili na Roma.
15 Á yù ira mawwawági ta ángnguruk mi kâ Apu Kesu nga naggián ta Roma, pakarámak da ta labbè mi, ed da kami jinápun ta arayyu, ta Dápun na Appio. Á yù ira káruán, jinápud da kami ta Tallu nga Kantína. Pakasingan ni Pablo nira, nabbalabálà kâ Namarò, á nagayáyâ.

Keggá ni Pablo ta Roma

16 Labbè mi ta Roma, á ari nabáluk si Pablo, ta anugutad da ta maggián lâ sù sippitán
na nga balay nga aranni ta ábbalurán, ngam guárdián nayù tádday nga suddálu.
17 Á ta pappasá na mekatallu nga ággaw, inipágál ni Pablo yù ira Kudio nga makáwayyá
sù ili na Roma. Paggagammung da sù gián na, kinagi na nira, "Wáwwagi, mássiki awánà
ta liwâ sù kustombare nayù ira naggaká nittam onu sù ira ikáttole tam nga Kudio
ta Jerusalem, ngam ginápù dangà nga iniyawâ da sù limá nayù ira taga Roma. 18 Á
binestigá rangà, á gustu rangà nakuan palubbángan, ta awánà gemma ta liwâ nga
ipamapáte ra nikán. 19 Ngam yù ira ikáttole tam nga Kudio, manakì ira. Á yáyù nga
nakagumánà nga umay makipanunnù kâ Patul Sisar. Ngam sikán, awánà ta ipamaliwâ
nga pangikekâ nakuan sù ira ikáttolè.
20 "Á yáyù laguk nga inammung takayu saw, tapè makiubobugà nikayu. Ta gustù
ipakánnámmu nikayu yù kuruk nga ikebáluk ku, nga megapu sù ángnguruk ku sù
iddanamát tam nga ginaká ni Israel," kun ni Pablo nira. 21 Á kinagi ra kâ Pablo, "Awán
ta limibbè saw nga túrâ nga meyannung nikaw nga naggapu ta purubinsia na Judiya. Á
mássiki yù ira tatolay nga naggapu túrin, awán bulubugá ta iniránuk da nga narákè nga
meyannung nikaw. 22 Ngam gustu mi ginnán yù kagiam mu nga naggapu ta nonò mu,
ta ammu mi ta aru yù ira makikontará sù ira manguruk kâ Kesu," kun nayù ira Kudio
kâ Pablo.
23 Á sinullà da laguk yù ággaw nga pakatángngák da kâ Pablo. Á dattál nayù ággaw,
minay ira ta bale ni Pablo, á napakáru ira. Á si Pablo, nagammiá nga nagubobuk nira
áddè ta nagabiyán paga. Á kinagi na nira yù meyannung sù pammagure ni Namarò
ta dabbuno. Á pinarubán na ira kagumánan, tapè manguruk ira gapay kâ Apu Kesu,
megapu sù pangibukalán na sù tunung ni Moyses ánna yù initúrâ nayù ngaw ira ábbilinán
ni Namarò. 24 Á yù ira káruán, nanguruk ira. Ngam yù ira káruán, ari ira nanguruk.
25 Á gapu ta ari ira metádday ta nonò da nga meyannung sù kinagi ni Pablo, nariríri
ira. Á lage ra nánaw, kinagi na laguk ni Pablo nira, "Napiá yù kinagi nayù Mangilin nga
Ikararuá ni Namarò ta paddok na kâ Isaya, nga yù ngaw ábbilinán na, ta umay makkagi
sù bilin na sù ira ngaw naggaká nittam. Kinagi na kâ Isaya,
26 'E ka sù ira tatolay nga Kudio, á kagiam mu nira,
"Mássiki nu ginniginnán naw, ngam arán naw bulubugá kánnámmuán.
Mássiki nu inni-innan naw, ngam arán naw bulubugá matákkilalán."
27 Yáyù kagiam mu nira, gapu ta nataggâ yù nonò da.
Sinulatád da yù talingá ra. Á nakkimmà yù matá ra,
marakè matákkilalád dangà, á kánnámmuád da yù kagiak ku ánna alawatad da ta
nonò da.
Ta nu mabbabáwi ira nakuan ta liwiliwâ da ánna umay ira makipakomá nikán,
á iriák ku laguk yù liwiliwâ da ánna pakomák ku ira.'
Yáyù kinagi ni Namarò kâ Isaya.*
28 "Mánnámmuán naw laguk yaw. Binilin na laguk ni Namarò yù ira ari Kudio ta
meyannung sù pangiyígù na ta tolay, tapè mesipà ira sù pammagure na. Á aggira,
magginná ira." 29 Kabalin ni Pablo nga nagubobuk, nánaw yù ira Kudio. Á ta páno ra,
nakkakátabbatabbák ira.
30 Á naggián si Pablo ta Roma ta duá ragun ta bale na nga labbetán na. Á pinaddulò
na ngámin yù ira minay kuna. 31 Á inilayalayâ na nira yù meyannung sù pammagure
ni Namarò ta dabbuno ánna inituddu na nira yù meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. Á ari
mappasirán nga mangituddu, á awán ta nakikontará kuna. Áddè na yû.

* **28:27** Isaya 6:9-10

Yù Túrâ ni Pablo sù ira Manguruk nga taga Roma

Yù Meyannung sù Túrâ

Dakal yù ili na Roma, nga paggianán nayù kátannangán nga mammaguray nga abbúnad da ta Sisar sù ággubobuk da. Á aru yù ira purubinsia gapay ta pammagurayán nayù Sisar. Á pattúrâ ni Pablo sawe túrâ, ari paga minay ta ili na Roma, ngam ammu na yù ngágan na aru nga tatolay nga manguruk kâ Apu Kesu nga naggián sù ili. Á yáyù nga initúrâ na yawe nga pakiammu na nira.

Á ipanonò ni Pablo sù ira nga mabbibbik sawe yù ággián nayù ira ngámin nga tatolay megapu ta liwiliwâ da. Ta nu ari ittam mabbabáwi sù narákè nga ággangnguá tam, á pagikaruan na ittam sangaw ni Namarò. Á ibukalán na yù pakáwayyá ni Namarò nga mangiyígù ta tolay, maguray lâ yù katatole ra, nga Kudio onu ari Kudio, tapè ari ittam mapagikáru. Ta netapil si Apu Kesu Kiristu megapu nira. Á naginnanolay, ánna abbágán na yù ira nga mangikatalà kuna, tapè palurotad da yù napiá nga ipakuá ni Namarò nira.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Meyannung kâ Pablo ánna yù Bilin na (1:1-17)
Awán ta Ari Nakaliwâ (1:18–3:20)
Yù Ámmakomá ni Namarò ta Tolay (3:21–4:25)
Yù Bagu nga Áttole nayù ira nga Mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu (5:1–8:39)
Yù Ággián nayù ira Kudio (9:1–11:36)
Yù Ipakuá ni Namarò sù ira Tatole na (12:1–15:13)
Yù Pangilayalayâ ni Pablo sù ira Ari Kudio (15:14-21)
Yù Panalákkuruk ni Pablo nga Umay ta Roma (15:22-33)
Yù Pangiyabbû ni Pablo nu Kunnasi yù ira Kákkopun na (16:1-27)

1 Sikán si Pablo nga mattúrâ nikayu. Masserbingà kâ Apu Kesu Kiristu, gapu ta inagálán nangà ni Namarò, nga sinullà na ta umay mangilayalayâ sù bilin na. 2 Yawe bilin ni Namarò yù meyannung sù initabbá na ngaw nga nabayágin, nga inipetúrâ na sù ira ngaw ábbilinán na. 3 Yawe yù napiá nga dámak nga meyannung sù Anâ ni Namarò. Á ta meyannung sù katatole nayù Anâ na, neyanâ sù ginaká ni Patul Dabid. 4 Ngam nepasingan ta aggina yù Anâ ni Namarò nga makáwayyá, megapu sù Mangilin nga Ikararuá nga namaginnanolay kuna. Aggina si Apu Kesu Kiristu, nga Yápu tam.

5 Á sinullà nangà ni Namarò megapu sù allà na nikán, á jinok nangà, ta umayà mangilayalayâ sù bilin na nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu sù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay, tapè manguruk ira ánna mangikatalà ira kâ Apu Kesu. 6 Á sikayu gapay, inagálán na kayu gapay ni Namarò ta mangikatalà kâ Apu Kesu, tapè mesipà kayu gapay sù ira tatole na.

7 Á yáyù nga mattúrákà nikayu nga maggián ta ili na Roma, sikayu ngámin nga iddukan ni Namarò, nga inagálán na ta mabbalin ta tatole na. Á ipakimállà takayu, ta ikákkállà da kayu di Namarò nga Yáma tam ánna si Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, tapè mepagimammà kayu ánna napiá yù ággigián naw.

Yù Pakimállà ni Pablo, nga Pabbalabálà na kâ Namarò

8 Á yawe bì yù mapolu nga kagiak ku. Makimállakà kâ Namarò, ta pannakabaggi ni Apu Kesu Kiristu, ánna dayáwak ku si Namarò megapu nikayu ngámin, ta aringà makabalabálà kuna megapu sù napiá nga ángnguruk naw, nga neparámak ta ngámin nga lugár. 9 Á si Namarò yù makasistígu megapu nikán, ta kuruk yù kagiak ku, ta ammu na ta

maláppakà nga mangilayalayâ sù bilin na, nga napiá nga dámak nga meyannung sù Anâ na. Á ammu na ta sigídá nga ipakimállà takayu kuna. 10 Á ta ngámin nga pakimállà ku kuna, kiddawak ku kuna ta iyawâ na nikán yù awayyâ nga umay mattúllun nikayu. 11 Ta karagatát takayu nga matullúnán, tapè ipakánnámmù nikayu yù napiá nga ángngabbák nayù Ikararuá ni Namarò nikayu, tapè mapasigaggà yù ángngikatalà naw. 12 Á kuk ku nakuan ta makkakátabarang ittam, megapu sù ángngikatalà tam kâ Apu Kesu.

13 Wáwwagi, yawe yù ikáyâ ku nga ipakánnámmu nikayu. Initalákkuruk ku ta nabayágin nga umay mattúllun nikayu, ngam ajjan garè yù kegaggarák ku. Ta ikáyâ ku nakuan nga mangituddu sù bilin ni Namarò nikayu, tapè mapasigaggà yù ángnguruk naw, ánna manguruk gapay yù ira káruán nga ari paga nanguruk, ta kunnay sù nesimmu ngaw gapay sù ira káruán nga ari Kudio ta ngámin nga lugár nga nappassapassiárák ku. 14 Á makaliwákà nu arák ku tudduán yù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay, yù ira nga maggián ta dakal nga ili onu yù ira nga maggián ta kakayyuán, ánna yù ira naggigiámmu onu yù ira ari naggigiámmu. 15 Á yáyù nga mapattúkà nga umay ta Roma gapay, tapè mangilayalayákà sù napiá nga dámak nikayu nga maggián tán.

Yù Pakáwayyá nayù Ubobuk ni Namarò

16 Á aringà mappasirán nga mangituddu sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu, ta makáwayyá si Namarò nga mangiyígù sù ira ngámin nga tatolay nga mangikatalà kuna, tapè ari ira mokum. Á yù ira Kudio yù napolu nga nakaginná. Á kunangane ajjan yù awayyá ra gapay nayù ira ari Kudio nga magginná ánna makiyígù kuna. 17 Á yù kebalinán nayù napiá nga dámak yù ámmakapiá ni Namarò sù ira tatolay, nga megapu galâ sù pangikatalà da kâ Apu Kesu Kiristu. Á yù ira lâ nga mangikatalà kâ Apu yù meddán sù katunung na, ánna alawatan ni Namarò ira. Yáyù inipetúrâ ni Namarò nga kun na, "Yù ira tatolay nga ibiláng ni Namarò ta matunung megapu sù pangikatalà da, aggira yù mepattolay nga mesipà kuna ta áddè ta áddè."*

18 Maggián si Namarò ta lángì, á mapporay megapu sù narákè nga akkuán nayù ira tatolay. Á inipakánnámmu na ta ukuman na sangaw yù ira nga mangnguá ta narákè ánna yù ira nga manakì kuna, gapu ta yá lâ tángngagad da yù akkuád da nga narákè, á yáyù nga megaggak yù pakáwayyá nayù kuruk nga bilin na nga nepakánnámmu nira. 19 Ta kánnámmuád da yù ngámin nga mepakánnámmu nga meyannung kâ Namarò, ta si Namarò galâ yù mangipakánnámmu nira megapu sù ngámin nga pinarò na. 20 Á áddè ngaw ta kaparò nayù dabbuno, inipakánnámmu ni Namarò yù ari masingan nga meyannung kuna, megapu sù pinarò na. Inipakánnámmu na ta aggina yù mepángngà nga pakiyápuán na tolay. Á inipakánnámmu na gapay ta aggina yù mannanáyun nga makáwayyá ta ngámin ta áddè ta áddè. Á kuruk nga ammu ra dannian, ta mepasingan megapu sù ngámin nga pinarò ni Namarò. Á yáyù nga ari ira makatabbák kuna nga makkagi ta arád da ammu, sangaw nu ukuman na ira, gapu ta ajjan yù awayyá ra nga makánnámmu megapu sù masingad da nga pinarò na.

21 Á mássiki nu ammu nayù ira tatolay ta ajjan si Namarò, ngam arád da nakimorayán. Á ammu ra yù ángngikállà ni Namarò nira, ngam arád da jináyaw. Arád da piníli yù napiá. Á nonopad da lâ yù awán ta serbi na. Á nakkallà yù nonò da. 22 Kagiad da ta masírik ira, ngam pinotuád da si Namarò, á nabbalin ira ta ulapá. 23 Á inipuerá ra lâ si Namarò nga ari matay, nga egga ta áddè ta áddè, nga awán ta namarò kuna. Á pakimorayád da lállaguk yù gustu ra, nga pidde ra nga sináttolay, sinámmammánù, siná-ayám, ánna siná-iráw.

24 Á yáyù nga pinaguráyán ni Namarò yù ira tatolay, tapè tuttulad da laguk yù gustu ra nga narákè, nga ari mepángngà ta baggi ra. Á makapasirán yù kingnguá ra. 25 Á

* **1:17** Habakuk 2:4

sinájjiád da si Namarò, á kinuruk da yù ari kuruk. Á nakimorayád da ánna nasserbiád da yù makkakerumá nga ayám nga pinarò ni Namarò. Ngam arád da pakimorayán yù Namarò nira. Si Namarò lâ yù kepángngatán nga paddayawán na tolay ta áddè ta áddè. Á mapalurò! Ammán!

26 Á gapu ta pakimore nayù ira tatolay ta makkakerumá nga naparò, pinaguráyán ni Namarò ira, tapè tumuttul ira sù narákè nga makapasirán, nga gustu na baggi ra. Yù ira bábbay, pinataliád da yù gagángay nga pakiatáwa ra ta laláki, á makállirák nga ari mepángngà yù kingnguá ra sù ira kábulud da nga bábbay. 27 Á yù ira lálláki gapay, pinataliád da yù gagángay nga keruruk da ta babay nga atáwa ra, á nakiruruk yù ira lálláki sù kelugád da nga lálláki. Á kingnguá ra yù ari mepángngà sù kábulud da nga lálláki. Á yáyù gapu na nga mabbalin ira ta matakì ánna maguyung, ta yáyù laguk yù bálà nayù liwâ da.

28 Á gapu ta arád da bulubugá sinángngák si Namarò, yáyù nga pinaguráyán ni Namarò ira, tapè nonopad da lâ yù narákè ánna akkuád da lâ ngámin yù ninonò da. 29 Á kingnguá ra ngámin yù ari matunung ánna makkakerumá nga narákè. Mamassil ira. Malussaw ira. Mangabubu ira. Mamapátay ira. Maddaráma ira. Mangilogò ira. Á ayatán ira nga manigirigâ ta kábulud da. Á mabbebbek ira. 30 Mallillíbâ ira. Malussaw ira kâ Namarò. Mappeddaráyaw ira ánna mappalaláki ira. Alerad da yù lannà nayù akkuád da nga narákè. Á potuád da yù darakal da. 31 Ulapá ira nga awán ta pasirád da. Massirisiri ira. Ari ira mekatalà. Awán ta ayâ da ánna ángngiddù da sù ira darakal da ánna wáwwagi ra. Á awán ta allà da sù ira kábulud da. 32 Kinagi ni Namarò yù mepángngà sù ngámin ira nga mangnguá ta kunnian, ta matay ira nga umay maggián ta impiernu ta áddè ta áddè. Á mássiki nu ammu ra yù kinagi na, ngam akkuád da lâ dannian. Á ari lâ aggira yù mangnguá, ta dudduárad da gapay yù ira káruán nga mangnguá ta kunnian.

2

Matunung yù Pamanunnù ni Namarò

1 Á gapu ta naggigittá ittam nga malliwâ, arát tam nakuan panunnután yù ira kábulut tam. Á maguray nu asinni nikayu, nu panunnután naw yù kabbulun naw, panunnután naw gapay yù baggi naw, gapu ta ajjan gapay yù liwâ naw nga negittá ta liwâ na. Á yáyù nga awán ta itabbák naw kâ Namarò sangaw nu pagikaruan na kayu. 2 Á ammu tam gemma ta pagikaruan ni Namarò yù ira ngámin nga mangnguá ta kunnian nga narákè, á matunung yù pamanunnù ni Namarò, ánna mepángngà yù ámmagikáru na.

3 Á sikayu nga mamanunnù sù ira kábulun naw, nu akkuán naw gapay yù kunnay ta akkuán nayù ira panunnután naw, á melillitán naw panò yù pamagikáru ni Namarò? Ari gemma, ta pagikaruan ni Namarò yù ira ngámin nga mangnguá ta narákè. 4 Á ngattá, ta paguráyán naw yù pangikállà ni Namarò nikayu? Ta arán naw paga nilikurán yù akkuán naw nga narákè. Arán naw panò ammu ta attamán na kayu lâ nga arán na lábbì pagikaruan, gapu ta nepallà yù allà na nikayu? Á iddagán na lábbì yù pabbabáwi naw, nu matagenà naw nakuan yù pangikállà na nikayu.

5 Ngam sikayu, pinataggâ naw yù nonò naw, á arán naw tángngagan yù pangikállà ni Namarò nikayu. Á yáyù nga sigídá nga lannapán naw yù liwâ naw, á yáyù nga mappanà yù pore ni Namarò nikayu sù ággaw nga pangukum na. 6 Á sangaw nu duttál yù ággaw nga piníli ni Namarò ta pangukum na, bestigán na ittam, á iyawâ na nittam nga kataggitádday yù bálà na nga mepángngà sù kingnguá na.

7 Á iyawâ ni Namarò yù inángà nga awán ta áddè na sù ira tatolay nga ari malurâ nga mangnguá ta napiá nga ipakuá na nira. Aggira yù magattam, gapu ta iddanamád

da ta málâ da yù ikáyâ da nga kepotud da nga mepaggián kâ Namarò ta áddè ta áddè, nga mesipà sù karáyo na. 8 Ngam yù ira tatolay nga motun yù nonò da, mekanâ ira sù pore ni Namarò. Ta gapu ta arád da kurugan yù kuruk nga napiá nga inipakánnámmu ni Namarò nira, ánna akka-akkuád da lâ yù narákè, á yáyù nga ukuman na ira. 9 Á yù ira ngámin nga tatolay nga mangnguá ta narákè, marigirigâ ira, ánna magaráyan ira sù takì da, nepatalugáring sù ira Kudio, ánna yù ira ari Kudio gapay. 10 Ngam yù ira nga mangnguá ta napiá, ipotun ni Namarò ira, á mesipà ira sù karáyo na, á pagimammatan na ira ngámin, ta iyawâ na nira yù napiá nga ággiád da kuna, nepatalugáring sù ira Kudio, ánna yù ira ari Kudio gapay. 11 Ta arán ni Namarò paddurúmán yù ira tatolay.

12 Á yù ira nga ari Kudio, mássiki nu ari ira meddán ta tunung ni Namarò, ammu ra yù napiá nga akkuád da nakuan, á yáyù nga ukuman ni Namarò ira gapu ta arád da akkuán yù napiá nga ammu ra. Á yù ira Kudio nga iniddán ni Namarò ta tunung, mapanunnután ira gapu ta arád da kurugan yù tunung nga netuddu nira. 13 Ta arán na gemma ibiláng ni Namarò ta matunung yù ira tatolay nga maginná ra lâ yù tunung na ngam arád da palurotan. Ngam yù ira tatolay nga mamalurò sù tunung ni Namarò, aggira yù ibiláng na ta matunung. 14 Á yù ira ari Kudio, mássiki nu ari ira natudduán sù tunung ni Namarò, negagángay nira yù mappíli sù napiá nga tuppálad da, nga negittá sù taddán nga netúrâ sù tunung ni Namarò. Á yù napiá nga ammu ra, yáyù tunung da. 15 Á nu tuppálad da yù napiá nga ammu ra, ayatán ira sù kingnguá ra. Ngam nu arád da tuppálan yù napiá nga ammu ra, mappasirán ira gapu ta ammu ra ta narákè yù kingnguá ra. Á yáyù nga ipasingad da ta ammu ra ta nonò da yù napiá nga ituddu ni Namarò, mássiki nu ari ira yù iniddán na sù tunung na nga netúrâ. 16 Á sangaw nu duttál yù ággaw, nga piníli ni Namarò nga pangukum na, meyarubáng yù ira tatolay kâ Apu Kesu Kiristu nga mamanunnù, á bestigán na ira. Á pamanunnù na nira, mepalappâ yù liwiliwâ da nga inilímak da ngaw. Yáyù ituddu nayù bilin ni Namarò nga ilayalayâ ku.

Yù Ággián nayù ira Kudio Megapu sù Tunung ni Namarò

17 Á sikayu nga kábuluk ku nga Kudio, ngattá ta arán naw palurotan yù ipakuá ni Namarò nittam? Mappeddaráyaw kayu gapu ta Kudio kayu, á ipappalaláki naw yù maláddá nga ággián naw kâ Namarò, gapu ta iniddán na kayu sù tunung na. 18 Ammu naw yù ure ni Namarò nga akkuán naw nakuan, á ammu naw mappíli sù napiá, gapu ta natudduán kayu sù tunung na. 19 Á kagian naw ta kuruk nga mesturu kayu, nga mamannawák ta nonò nayù ira ari natudduán. Kagian naw ta sikayu yù mangituddu ta napiá nga dálan sù ira nga meyárik ta buling, ánna kunnay kayu ta tulu nga mamannawák sù ira mallakalakák ta kallà. 20 Á kagian naw ta makáwayyá kayu nga maggammá sù ira ulapá ánna mattuddu sù ira ábbing. Ta sikayu yù makánnámmu sù ngámin nga kuruk, gapu ta egga nikayu yù tunung ni Namarò nga initúrâ ni Moyses.

21 Á sikayu nga makkagi ta ammu naw mangituddu sù ira kábulun naw, ngattá, ta arán naw tudduán yù baggi naw? Á sikayu nga manaddán sù ira kábulun naw ta ari ira makkokò, ngattá ta makkokò kayu? 22 Á sikayu nga makkagi sù ira kábulun naw ta ari ira makiruruk sù arád da atáwa, ngattá ta makiruruk kayu sù arán naw atáwa? Sikayu nga mangiluddè sù ira sináttolay nga pakimorayán nayù ira ari Kudio, ngattá ta tullung kayu nga makkokò sù giád da? 23 Sikayu nga Kudio nga mappalaláki gapu ta iniddán na kayu ni Namarò sù tunung na, ngattá, ta arán naw kurugan yù tunung na? Á ta kunnian, ipasapasirán naw si Namarò sù ira ari Kudio! 24 Á yáyù kebalinán nayù netúrâ sù bilin ni Namarò, nga kun na, “Sikayu nga Kudio yù mangipasirán kâ Namarò, megapu sù narákè

nga akka-akkuán naw. Ta yáyù gapu na nga iluddè da si Namarò nayù ira ari Kudio, ánna pakkakagiád da yù ngágan na.”*

Tatolay ni Namarò yù ira Manguruk kuna

25 Kinagi na ngaw ni Namarò sù ira Kudio ta kugitad da yù ira lálláki ta sinniál da ta piníli ni Namarò ira. Á sikayu nga kábuluk ku nga Kudio, nu kurugan naw yù tunung ni Namarò, á kuruk nga sinniál yù kakugì naw ta tatole na kayu ni Namarò. Ngam awán ta serbi nayù kakugì naw, nu arán naw kurugan yù tunung ni Namarò. 26 Á yù ira ari Kudio, nu kurugad da yù taddán ni Namarò sù tunung na, á mássiki nu ari ira nakugì, isipà ni Namarò ira sù ira tatole na, ánna ibiláng na ira ta kun na nakugì ta ánninganán na.
27 Á sikayu nga Kudio, mássiki nu nakugì kayu ánna ajjan nikayu yù netúrâ nga tunung ni Namarò, ngam arán naw palurotan yù napiá nga ituddu na. Á yáyù nga mappasirán kayu ánna mapagikáru kayu laguk, megapu sù ira ari Kudio nga mamalurò sù napiá, mássiki nu ari ira meddán ta tunung. 28 Ta ari kuruk nga Kudio ta ánninganán ni Namarò yù tolay nga Kudio yù baggi na, nga tumuttul sù kustombare na Kudio. Á ari kuruk nga sinniál ta tolay ni Namarò yù nekuá lâ ta baggi na. 29 Ngam kuruk nga tatole ni Namarò yù ira nga manguruk kuna. Á ari yù nekuá ta baggi ra, ngam yù nekuá ta nonò da yù kuruk nga sinniál ta tatole ni Namarò ira. Á yù Ikararuá ni Namarò, iniyawâ na nira yù napiá nga nonò da. Á mássiki nu awán ta tolay nga mangiráyaw nira, ngam si Namarò yù mangiráyaw nira.

3

Palurotan ni Namarò yù Ngámin nga Initabbá na

1 Á gapu ta arán na paddurúmán ni Namarò yù ira tatolay, egga panò yù pakkapiánán na Kudio megapu sù kakugì na? Egga panò yù pangappútám mi nga Kudio ánnè sù ira ari Kudio? 2 Á aru gemma yù pakkapiánám mi nga Kudio! Ta olu, sikami nga Kudio yù nangikatalakán ni Namarò sù ubobuk na nga inipetúrâ na.
3 Á ammu naw ta ajjan yù ira Kudio nga ari manguruk sù bilin ni Namarò nga inikatalà na nira. Á mássiki nu kuruk nga ari ira mekatalà, arán naw nakuan kagian ta ari gapay mekatalà si Namarò ánna ari mamalurò sù initabbá na. 4 Ari massiri si Namarò, ta kuruk ngámin yù kagian na, mássiki nu massirisiri yù ira ngámin nga tatolay. Yáyù kebalinán nayù dán nga netúrâ nga kunniaw:
“Apu, kuruk ngámin yù ubobuk mu.
Á mepasingan ta matunung ka, Apu, megapu sù ubobuk mu.*
Á mássiki nu ajjan yù tolay nga iddâ na ka lâ ikeká,
ngam mangappù ka, ta mepasingan ta awán ta liwâ mu.”
5 Á ajjan garè yù ira nga makkagi ta mepasingan ta napiá ánna matunung si Namarò, megapu sù narákè nga akkuát tam. Á kagiad da ta ari napiá si Namarò nu pagikaruan na ittam megapu sù liwâ tam, gapu ta kunnay ta abbágát tam megapu sù narákè nga akkuát tam, gapu ta mepasingan ta matunung si Namarò megapu sù pakkillu tam. Kunnian yù liwâ na tolay ta nonò na. 6 Ari gemma kuruk yù kagiad da. Ta nu arán na nakuan pagikaruan ni Namarò yù ira malliwâ, á kunnasi nakuan laguk yù ámmanunnù na ta ngámin nga tatolay ta dabbuno?
7 Á ta ángngarigán nu kuruk nakuan ta meparáyaw si Namarò nga mepasingan ta kuruk ngámin yù kinagi na, megapu ta passirisiri tam, á ngattá laguk ta pagikaruan na ittam ta liwâ tam? 8 Nu kuruk nakuan ta meparáyaw si Namarò megapu ta siri tam, á kagiak

* **2:24** Ezekiel 36:21-22 * **3:4** Salmo 51:4

ku nakuan, “Arà! Mangnguá ittam laguk ta narákè, tapè meparáyaw si Namarò,” kuk ku nakuan. Á ajjan garè yù ira mabbebbek nikán, nga makkagi ta yáyù kanu yù kinagì, kud da, ngam ari gemma kuruk yù kagiad da. Á mepángngà nga matunung yù pamagikáru ni Namarò nira.

Awán ta Tolay nga Ari Malliwâ

9 Á sikami nga Kudio, napiá panò yù ággiám mi ta ánninganán ni Namarò ánnè sù ira ari
Kudio? Ari gemma! Á yáyù gemma yù kinagikin, ta makaliwâ ittam ngámin, nga Kudio
ánna ari Kudio. 10 Yáyù kebalinán nayù inipetúrâ na ngaw ni Namarò nga kunniaw:
“Awán bulubugá ta tolay nga matunung, mássiki lâ tádday.
11 Awán ta tolay nga makánnámmu sù nonò ni Namarò,
ánna awán ta tolay nga magalek kâ Namarò, tapè makiyápu kuna.
12 Nekáttuay yù ira ngámin nga tatolay kâ Namarò,
á mappupúlù ira nga mangnguá ta narákè.
Awán bulubugá ta tolay nga mangnguá ta napiá,
mássiki lâ tádday.”†
13 “Á kun na buyù nayù nalabbak ta tanam nga nabukatán yù simù da, gapu ta jikkù yù
ubobugad da.
Á massiri ira, tapè ilogò da yù ira kábulud da.”‡
“Á kunnay ta jitá na iráw yù ángngiparákè da ta kábulud da.”§
14 “Ari ira maganássing nga mangigagek sù ira kábulud da gapu ta lusso ra.”*
15 “Dán nga naparán ira gapay nga mamapátay.
16 Á ta ngámin nga pallakarád da, ajjan yù ira darálad da ánna yù ira jigirigátad da.
17 Arád da garè ammu yù paggapuán nayù napiá nga ággimammà.”†
18 “Á awán ta assing da kâ Namarò.”‡
Yáyù inipetúrâ ni Namarò.

19 Á sittam nga Kudio yù nangiyawatán ni Namarò sù tunung na, á ammu tam gemma
ta netúrâ yù ngámin nga tunung na, tapè kánnámmuát tam yù ngámin nga ipatuppál
na nittam. Á mássiki nu egga nittam yù tunung, arát tam kurugan. Á yáyù nga awán
bulubugá ta tolay nga makatabbák kâ Namarò sangaw nu bestigán na yù ira ngámin
nga tatolay ta dabbuno. 20 Ta awán bulubugá ta tolay nga matunung ta ánninganán ni
Namarò megapu ta panuppál na sù tunung. Yá lâ serbi nayù tunung ni Namarò yù
pangituddu na sù napiá nga akkuát tam nakuan, tapè kánnámmuát tam ta makaliwâ
ittam.

Mebiláng yù Tolay ta Matunung megapu sù Pangikatalà na kâ Apu Kesu Kiristu

21 Á kunangane, inipakánnámmu ni Namarò yù ámmakomá na ta tatolay, tapè ibiláng na
ira ta matunung sù ánninganán na ánna alawatan na ira ta tatole na. Á ari gemma megapu
sù panuppál tam sù tunung. Yáyù inipakánnámmu ni Namarò sù libru nga inipetúrâ na
ngaw kári Moyses ánna yù ira ngaw ábbilinán na. 22 Pakomán ni Namarò yù liwâ na tolay,
á ibiláng na ta matunung yù tolay megapu galâ ta pangikatalà na kâ Apu Kesu Kiristu. Á
yáyù akkuán ni Namarò megapu sù ira ngámin nga mangikatalà kâ Apu Kesu, ta awán ta
irumá na, mássiki nu Kudio ira onu ari ira Kudio. 23 Ta nalliwâ ittam ngámin nga tatolay,
á nakúráng yù napiá nga akkuát tam, nga pangiráyaw na nittam nakuan ni Namarò.
24 Ngam gapu ta pangikállà ni Namarò nittam, minay si Apu Kesu Kiristu, á inikáru na
yù liwâ tam, nga arát tam matalián, tapè pakomán ni Namarò ittam nga mangikatalà kâ
Apu Kesu ánna ibiláng na ittam ta matunung.

---

† **3:12** Salmo 14:1-3; 53:1-3 ‡ **3:13** Salmo 5:9 § **3:13** Salmo 140:3 * **3:14** Salmo 10:7 † **3:17** Isaya 59:7-8
‡ **3:18** Salmo 36:1

25 Jinok ni Namarò si Apu Kesu Kiristu ta metapil nga meyátáng, nga magikáru ta
liwâ tam megapu sù kebubbù na dága na ta pate na ta kurù. Á yáyù nga pakomán ni
Namarò ittam ta liwâ tam nu ikatalà tam si Apu Kesu. Á mepasingan yù katunung
ni Namarò, gapu ta pinagikáru na si Apu Kesu megapu sù liwâ tam nga tatolay, ánna
pinakomá na ittam gapu ta pamagikáru na kâ Apu Kesu. Á lage na pate ni Apu Kesu,
arán na ngaw pinagikáru ni Namarò yù ira ngaw tatolay ta liwâ da, ngam inattamán
na ira, ánna pinakomá na yù narákè nga kingnguá ra. 26 Á arán na pinaguráyán ni
Namarò yù liwâ nayù ira ngaw tatolay, ta jinok na si Apu Kesu, nga nagikáru ta ngámin
nga liwâ da. Yáyù nga mepasingan ta matunung si Namarò, á yáyù gapay ipakkuruk
na nittam ta pakomán na ánna ibiláng na ta matunung yù ira ngámin nga tatolay nga
mangikatalà kâ Apu Kesu. 27 Á gapu ta kunnian yù ággiát tam, egga panò yù awayyá
tam nga mangipappeddaráyaw sù napiá nga akkuát tam? Awán! Ta mássiki nu napiá lâ
yù akkuát tam, arát tam mapagán yù liwâ tam. Á pakomán na ittam ni Namarò ánna
ibiláng na ittam ta matunung megapu galâ sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu.
28 Yaw yù kagiak ku, ta ibiláng ni Namarò ta matunung yù tolay megapu galâ sù
ángngikatalà na kâ Apu Kesu, nga ari megapu sù panuppál na sù tunung. 29 Á ta
ángngarigán nu alawatan ni Namarò nakuan yù tolay megapu ta panuppál na sù tunung
na, á yù ira Kudio lâ nakuan yù alawatan na ta tatole na, ta aggira lâ iniddán na sù
tunung na. Ngam ari gemma kunnian, ta alawatan ni Namarò gapay yù ira ari Kudio
ta tatole na, 30 gapu ta tádday lâ si Namarò. Á arán na irumá yù Kudio ánna ari Kudio,
ta ibiláng na ta matunung yù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay, megapu ta
pangikatalà da kâ Apu Kesu Kiristu.
31 Á gapu ta pangikatalà tam kâ Apu Kesu, anni panò laguk yù passerbián nayù tunung
ni Namarò? Masserbi gemma ta mangipakánnámmu nittam sù napiá, tapè tákkilalát tam
yù liwâ tam, ánna tuppálat tam ta napiá yù ituddu nayù tunung, megapu sù pangikatalà
tam kâ Apu Kesu.

4

Yù Meyannung sù Pangikatalà ni Abrakam kâ Namarò

1 Á anni laguk yù kagiat tam nga meyannung kâ Kákay Abrakam, nga naggaká nikami
nga Kudio? 2 Á ta ángngarigán nu inibiláng na nakuan ni Namarò ta matunung si
Abrakam megapu sù napiá nga kingnguá na, á ajjan nakuan yù awayyá ni Abrakam
nga mangipappeddaráyaw sù katunung na ta arubáng ni Namarò. Ngam awán gemma
ta awayyá na, gapu ta ari gemma yù piá ni Abrakam yù gapu na nga inibiláng ni Namarò
ta matunung. 3 Anni yù kagian nayù inipetúrâ na ngaw ni Namarò nga meyannung
sù katunung ni Abrakam? Kinagi na, “Inikatalà ni Abrakam si Namarò, á inibiláng ni
Namarò ta matunung megapu sù pangikatalà na kuna.”*
4 Á ta ángngarigán nu ajjan yù tolay nga matáddanán megapu sù tarabáku na, á ari
gemma mebiláng ta nelimù kuna yù táddán na, nu ari galâ nga táli nayù bannák na.
5 Ngam ari yù akka-akkuán na tolay yù gapu na alawatan ni Namarò, nu ari galâ yù
pangikatalà na kâ Namarò, nga minámmakomá sù ira makaliwâ nga tumulù kuna. Ta
awán ta bannák na baggi na nga táli nayù allà ni Namarò kuna. Ngam pakomán ni
Namarò ánna ibiláng na ta matunung megapu galâ sù pangikatalà na kuna.
6 Yáyù gapay yù kebalinán nayù kinagi na ngaw ni Patul Dabid, ta kinagi na ta
magayáyâ yù tolay nga pinakomá ni Namarò ta liwâ na, á ari negapu ta kingnguá na,
ngam megapu galâ ta allà ni Namarò kuna. Netúrâ yù kinagi ni Patul Dabid, nga kun
na,

* **4:3** Genesis 15:6

7 “Magayáyâ yù ira tatolay nga pinakomá ni Namarò ta liwâ da, aggira ngámin nga
náttamán ni Namarò yù naráke nga kingnguá ra.
8 Magayáyâ yù ira tatolay nga arán ni Namarò nonopan yù liwiliwâ da.”†

9 Á yù ira nga kinagi ni Patul Dabid ta magayáyâ megapu ta pamakomá ni Namarò nira, asinni ira? Ari lâ yù ira Kudio nga nakugì, ta mesipà gapay yù ira ari Kudio, mássiki nu ari ira nakugì. Ta binibbik tam yaw nga inipetúrâ ni Namarò, ta inibiláng na ta matunung si Abrakam megapu sù pangikatalà na kuna. 10 Á ari napolu yù kakugì ni Abrakam pángè na pangibiláng ni Namarò kuna ta matunung. Yá ipanguruk tam ta mesipà gapay yù ira ari Kudio sù pamakomá ni Namarò, gapu ta ari paga nakugì si Kákay Abrakam ta kebiláng na ta matunung.‡

11 Inikatalà ni Abrakam si Namarò, á yáyù nga inibiláng ni Namarò ta matunung, lage na nakugì. Á nakugì laguk si Abrakam ta panákkilalán ta napakomángin, nga nebiláng ta matunung ta ánninganán ni Namarò megapu sù pangikatalà na kuna. Á yáyù nga nabbalin si Abrakam ta kunnay ta naggaká sù ira ngámin nga mangikatalà kâ Namarò, mássiki yù ira ari Kudio, nga ari nakugì, gapu ta ibiláng ni Namarò ira gapay ta matunung megapu ta pangikatalà da kuna. 12 Á naggaká gapay si Kákay Abrakam sù ira Kudio nga mangikatalà kâ Namarò. Á ari yù kakugì da yù kegapuánán nayù kesipà da kâ Abrakam, nu ari galâ yù pangikatalà da kâ Namarò ta kunnay sù ángngikatalà ni Abrakam kuna ngaw pángè na nakugì.

Málawâ tam yù Initabbá ni Namarò megapu sù Pangikatalà tam kuna

13 Á initabbá ni Namarò kári Abrakam ánna yù ira ginaká na ta aggira yù makákkuá ta ngámin nga dabbuno, á mammaguray ira sù ira tatolay nga maggián kuna. Á yawe nga initabbá ni Namarò nira, ari gemma negapu ta panuppál ni Abrakam sù tunung na, ta arán na paga iniyawâ ni Namarò yù tunung.§ Ngam initabbá na nira gapu ta inibiláng na ta matunung si Abrakam megapu galâ sù pangikatalà na kuna. 14 Á ta ángngarigán, nu yù ira tatolay lâ nga iniddán ni Namarò sù tunung na yù mangalawâ nakuan sù initabbá na, awán nakuan ta serbi nayù ángngikatalà tam kuna. Á awán gapay nakuan ta serbi nayù initabbá na, ta awán nakuan ta iddán na, gapu ta awán garè ta tolay nga makatuppál sù tunung na, mássiki nu parubán na ta napiá. 15 Á mekanakanâ ittam ngámin nga tatolay sù pore ni Namarò megapu sù tunung na nga pakaliwatát tam. Á ta ángngarigán nu arán na nakuan iniyawâ yù tunung, awán gapay nakuan ta ikáru tam gapu ta awán nakuan ta pakaliwatát tam.

16 Á yáyù nga málâ tam yù initabbá ni Namarò megapu galâ sù pangikatalà tam kuna, tapè maláddá yù initabbá na sù ira ngámin nga mangikatalà kuna megapu galâ sù allà na nittam. Á yáyù nga ari lâ yù ira Kudio nga tumuttul sù tunung yù mesipà sù ira initabbá ni Namarò, ngam mesipà gapay yù ira mangikatalà nga ari Kudio, nga negittá yù ángngikatalà da sù ángngikatalà ni Abrakam. Á si Kákay Abrakam yù kunnay ta naggaká nittam ngámin nga mangikatalà kâ Namarò nga kunnay kuna. 17 Yáyù nga inipetúrâ na ngaw ni Namarò yù kinagi na kâ Abrakam, nga kun na,

“Sinullà taka, tapè sikaw yù maggaká sù aru ira nga makkakerumá nga tatolay.”*

Yáyù initabbá ni Namarò kâ Abrakam megapu sù pangikatalà ni Abrakam kâ Namarò. Á si Namarò yù makáwayyá nga manotolay sù ira námmatay ánna magubobuk lâ sù ikáyâ na nga parotan, á maparò.

---

† **4:8** Salmo 32:1-2 ‡ **4:10** Mapulu appâ yù dagun nga napasá ta pangikatalà ni Abrakam ta palurotan ni Namarò sù initabbá na, ta áddè ta kakugì na. § **4:13** Naggián ngaw nga nabayágin si Kákay Abrakam, lage na keyanâ ni Moyses, nga yù ngaw iniddán ni Namarò ta tunung na. * **4:17** Genesis 17:5

18 Á sù pangitabbá ni Namarò kári Abrakam, lakalákay ánna bakabákà iren, nga awán
ta anâ da. Ngam iniddanamán na lâ ni Abrakam yù paganâ da, gapu ta kinuruk na yù
kinagi ni Namarò kuna, nga kunnay ta káru nayù ira bituan yù biláng nayù ira ginaká
na noka.† 19 Á mássiki nu ammu na ta mabì yù pate na támma, gapu ta mággè magatù yù
dagun na, ngam ari nabbábáng nga magiddak sù initabbá ni Namarò kuna. Á mássiki
nu ammu na ta bakabákà si Sara nga atáwa na, nga ari bulubugá naganâ, á ari nakkapi
yù ángngikatalà ni Abrakam. 20 Ari bulubugá mabbábáng si Abrakam ta meyannung sù
initabbá ni Namarò kuna, ngam napasigaggà yù ángngikatalà na kuna, á jináyo na si
Namarò pángè na nangalawâ sù initabbá na.
21 Á napasigaggà yù pangikatalà ni Abrakam sù pakáwayyá ni Namarò nga mamalurò
sù initabbá na. 22 Á yáyù nga inipetúrâ ni Namarò ta inibiláng na ta matunung si
Abrakam, megapu sù pangikatalà na kuna. 23 Á netúrâ yù ubobuk nga “inibiláng na
ta matunung,” nga ari lâ megapu kâ Abrakam, 24 nu ari gapay megapu nittam, tapè
ammu tam ta ibiláng na gapay ta matunung ittam ngámin nga mangikatalà kâ Namarò
nga namaginnanolay kâ Apu Kesu Kiristu, nga Yápu tam. 25 Ta nebáyuk nga netapil si
Apu Kesu megapu sù liwiliwâ tam, á pinaginnanole ni Namarò, tapè mapakomá ittam
ánna ibiláng ni Namarò ta matunung ittam.

5

Si Apu Kesu yù Namakkápiá nittam kâ Namarò

1 Á gapu ta pangikatalà tam kâ Apu Kesu, pinakomá na ittamin ni Namarò ánna
inibiláng na ittam ta matunung. Á yáyù nga napiángin yù ággiát tam kâ Namarò megapu
sù kingnguá ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. 2 Á gapu ta pangikatalà tam kâ Apu Kesu,
mesipà ittamin sù pangikállà ni Namarò. Á yáyù nga magayáyâ ittam, ta iddanamát
tam ta mesipà ittam kâ Namarò ánna meparáyaw ittam kuna ta lángì. 3 Á ari lâ yian yù
ipagayáyâ tam, ta magayáyâ ittam gapay megapu sù jigâ tam, gapu ta ammu tam sangaw
magattam, nga napiá nga pabbalinán nayù pajjigâ tam. 4 Á nu magattam ittam, abbágán
na ittam ni Namarò, tapè mabbáli ta napiá yù nonò tam. Á yáyù nga iddanamát tam yù
napiá nga initabbá ni Namarò nittam. 5 Á maguray lâ yù mesimmu nittam, ari ittam
bulubugá mepasiránán, ta ammu tam ta kukurugán nga alawatat tam yù ngámin nga
iddanamát tam, nga initabbá ni Namarò nittam. Á matagenà tam yù iddù ni Namarò
nittam megapu sù Mangilin nga Ikararuá na nga iniyawâ na nittam.
6 Á sù ngaw, nakaliwâ ittam ngámin, á awán paga ta mangabbák nittam, tapè palurotat
tam nakuan yù ikáyâ ni Namarò. Ngam ikállà ni Namarò ittam, á dattál nayù ággaw
nga sinullà na, netapil si Apu Kesu Kiristu megapu nittam nga minálliwâ. 7 Á marigâ
gemma nu mabbaluntáriu nga matay yù tolay, nga metapil megapu sù tádday nga tolay
nga matunung. Á egga mápugák yù tolay nga mabbaluntáriu nga matay megapu sù
tádday nga tolay nga kuruk nga napiá. 8 Ngam yá pangipasinganán ni Namarò sù iddù
na nittam, ta mássiki nu nakaliwâ ittam paga, initapil ni Apu Kesu Kiristu yù baggi na
megapu nittam.
9 Á yáyù nga napakomá ittamin, nga nebiláng ta matunung megapu sù dága ni Apu
Kesu nga nepappagá megapu sù liwiliwâ tam. Á ari lâ yian, nu ari gapay ta iyígù
na ittam, tapè ari ittam mekanakanâ sù pore ni Namarò sangaw nu ukuman na yù
ira manakì kuna. 10 Kinontará tam ngaw si Namarò, ngam kunangane, arát tamin
ikalussaw, gapu ta pinakomá na ittam ta liwâ tam ánna pinakkápiá na ittamin kuna,
megapu sù pate nayù Anâ na. Á gapu ta nakkápiá ittamin kuna, kuruk nga meyígù

† **4:18** Genesis 15:5-6

ittam gapay, gapu ta naginnanolayin si Apu Kesu nga matotolay ta áddè ta áddè nga mangabbák nittam. 11 Á ari lâ yian, ta magayáyâ ittam gapay gapu ta napiá ngin yù ággiát tam kâ Namarò. Á dayáwat tam si Namarò megapu kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, ta aggina yù namakkápiá nittam kâ Namarò.

Yù Kingnguá ni Adan ánna yù Kingnguá ni Apu Kesu

12 Á anni má panò ta makaliwâ ittam? Sù ngaw keggá nayù ira olu nga tatolay ta dabbuno, nalliwâ si Adan, nga olu nga tolay, á yáyù pamegapu na palliwâ nayù ira tatolay ta dabbuno, megapu sù táttádday nga tolay. Á natay si Adan megapu sù liwâ na. Yáyù pamegapu na pate nayù ira tatolay ta dabbuno, gapu ta nakaliwâ ittam ngámin. 13 Á nalliwâ gemma yù ira ngámin nga tatolay áddè ngaw lage na pangalawâ ni Moyses sù tunung ni Namarò, ngam ari netúrâ yù liwâ da, gapu ta arán na paga iniyawâ ni Namarò yù tunung na nira. 14 Á mepasingan ta nalliwâ yù ira tatolay, gapu ta natay ira ngámin áddè sù keggá ni Adan ta áddè sù keggá ni Moyses, mássiki nu nerumá yù liwâ da sù liwâ ni Adan. Ta nalliwâ si Adan ta pamotu na sù daretiu nga taddán ni Namarò kuna.

Á si Adan yù keyarigán ni Apu Kesu Kiristu, ngam ajjan yù áddumá ra. Ta kinagi ni Namarò kâ Adan yù kurugan na nakuan, ngam pinotuán na. Á yáyù nga jinok ni Namarò si Apu Kesu Kiristu, nga minay ta dabbuno nga siminubbâ kâ Adan. Á kinuruk ni Apu Kesu yù ngámin nga kinagi ni Apu Namarò kuna. 15 Á kuruk nga naddumá yù kingnguá ni Adan ánna yù kingnguá ni Apu Kesu! Ta nalliwâ yù olu nga tolay, á yáyù pamegapu nayù palliwâ ánna pate na tolay ta dabbuno. Ngam jinok ni Namarò yù tádday, nga si Apu Kesu Kiristu. Á pinalurò ni Apu Kesu yù inipakuá ni Namarò kuna. Á yáyù nga pinatturù ni Namarò yù allà na nittam, megapu sù kingnguá ni Apu Kesu. Á aru yù ira tatolay nga málâ da yù arád da mapagán, nga pamakomá ni Namarò nira, tapè mesipà ira kâ Namarò.

16 Á nerumá yù pabbalinán nayù kingnguá ni Adan sù pabbalinán nayù kingnguá ni Apu Kesu. Ta napagikáru yù ira ngámin nga tatolay megapu sù liwâ nayù tádday, nga si Adan. Ngam megapu sù pangikállà ni Namarò nira, iniyawâ na yù táttádday nga Anâ na, tapè aru yù ira tatolay nga mapakomá ta aru nga liwiliwâ da, ánna mebiláng ira ta matunung. 17 Á megapu sù liwâ nayù tádday nga tolay, nga si Adan, matay yù ira ngámin nga tatolay. Ngam megapu sù nerallà nga allà ni Namarò, aru yù ira nga mangalawâ sù allà na ánna yù iyawâ na nira, nga katunung da megapu kâ Apu Kesu, á matotolay ira nga mepammaguray kâ Apu Kesu Kiristu ta áddè ta áddè.

18 Á yá pabbalinán nayù liwâ nayù tádday nga tolay, ta mapagikáru yù ira ngámin nga tatolay. Ngam megapu sù napiá nga kingnguá nayù tádday, nga si Apu Kesu Kiristu, á mapakomá ittamin, ánna mesipà ittam nga mepattolay kâ Namarò. 19 Á aru yù nalliwâ megapu sù palliwâ nayù olu nga tolay. Ngam megapu sù panguruk nayù tádday, aru yù ira nga mapatunung. 20 Iniyawâ ni Namarò yù tunung na, tapè tákkilalát tam yù liwiliwâ tam nga aru. Á mássiki nu aru yù liwâ tam, patturutan na gapay ni Namarò yù allà na nittam. 21 Á natay yù ira ngámin nga tatolay gapu ta kinuruk da yù pakkaragâ da nga malliwâ, nga kunnay ta mammaguray nira. Ngam sittam nga makiyápu kâ Apu Kesu Kiristu, kurugat tamin si Namarò nga mangikállà nittam. Á yáyù nga mammaguray ngin si Namarò nittam, á ibiláng na ittam ta matunung megapu sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu, ánna mesipà ittam nga mepattolay kuna ta áddè ta áddè.

6

Yù Meyannung ta Bagu nga Áttole tam

1 Á gapu ta allà ni Namarò nittam, anni laguk nakuan yù kagiat tam? Máyâ panò ta
uputat tam nakuan nga malliwâ, tapè patturuturutan ni Namarò yù pangikállà na nga
sigídá na pakomán ittam? Ari gemma! 2 Arát tam gemma uputan yù malliwâ! Ta nu
kuruk nga ikatalà tam si Apu Kesu, á kunnay ta nesipà ittam gapay kuna ta pate na ta
kurù. Á aringin malliwâ yù tolay nga natayin!
3 Arán naw panò ammu yù kebalinán nayù karigù tam? Sittam nga narigù megapu
sù ángngikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu, nepattatádday ittam kuna. Á yáyù nga kunnay
ta nepappatay ittam gapay kuna.* 4 Á kunnay ta nepattatádday ittam gapay kuna sù
ketanam na. Á kunnay sù pamaginnanole na kuna ni Namarò nga Yáma na, megapu
sù ámmagaddátu na nga makapállâ, á mepárik ittam gapay kuna sù áttole na, tapè uputat
tam gapay nga akkuán yù napiá nga mepángngà sù bagu nga áttole tam.
5 Á gapu ta nepattatádday ittam kâ Apu Kesu, nga nepappatay kuna sù pate na, á
yáyù nga mepárik ittam gapay kuna sangaw nu maginnanolay ittam nga kunnay sù
paginnanole na. 6 Ta ammu tam ta ajjan yù dán nga nonò tam nga kunnay ta nebáyuk
gapay sù pate ni Apu Kesu ta kurù, tapè máringin yù dán nga nonò tam, nga nakkaragâ
ta malliwâ, á ari ittamin kunnay ta makiaripan sù mamalliwâ nittam. 7 Ta nu natay yù
tolay, napalubbángin, á awánin ta awayyá nayù mamalliwâ nga mangaripan kuna.
8 Á nu nebiláng ta nepappatay ittamin kâ Apu Kesu Kiristu sù pate na, ammu tam ta
mepattotolay ittam gapay kuna. 9 Ta ammu tam gemma ta naginnanolayin si Apu Kesu
Kiristu, á aringin bulubugá matay. 10 Á mittán lâ nga natay ta pagikáru na ta liwâ tam
ngámin, á yáyù áddè na. Á matolayin, tapè palurotan na ngámin yù ikáyâ ni Namarò
nga Yáma na. 11 Á ta kunnian, ibiláng naw yù baggi naw ta kunnay ta natay kayin nga
aringin malliwâ. Á kunnay ta nepaginnanolay kayin, nga bagu yù áttole naw megapu
sù kepattatádde naw kâ Apu Kesu Kiristu, tapè akkuán naw gapay yù napiá nga ikáyâ ni
Namarò.
12 Á arán naw laguk itulù yù baggi naw sù narákè nga karagatán naw, tapè arán
naw tuppálan yù narákè nga negagángay ta baggi naw. Ta matay gemma yù baggi
naw. 13 Arán naw laguk iyusá yù baggi naw ta mangnguá ta narákè. Ngam itulù naw
yù nonò naw ánna ngámin nga baggi naw kâ Namarò, tapè palurotan naw yù napiá
nga ipakuá ni Namarò nikayu, ta yáyù mepángngà sù ira nga kunnay ta natayin nga
aringin makkaragâ ta narákè, ánna kunnay gapay ta nepaginnanolay iren nga mesipà sù
pammagurayán ni Namarò. 14 Ta nelillì kayin sù pammagure nayù mamalliwâ, á yáyù
nga ari kayin mapagikáru megapu sù tunung. Ta si Namarò yù mammaguray nikayu, á
pinakomá na kayin ta liwiliwâ naw megapu sù allà na.

Napalubbáng ittam, tapè Makiaripan ittam kâ Namarò

15 Anni laguk yù kagiat tam? Egga panò yù awayyá tam nga akkuán yù narákè
nga karagatát tam, gapu ta meyígù ittam megapu sù allà ni Namarò, tapè ari ittam
mapagikáru megapu ta pakaliwâ tam sù tunung? Aringin gemma! 16 Á ta ángngarigán, nu
makiaripan kayu sù tolay, á ammu naw gemma ta aripan na kayu, á yáyù nga kurugan
naw yù kagian na. Á kunnian gapay nikayu, ta nu itulù naw yù nonò naw ta narákè
nga karagatán naw, á kunnay ta aripan na kayu nayù narákè. Á yá pabbalinán nayù
pakiaripan naw ta narákè, ta matay kayu nga mesinná kâ Namarò ta áddè ta áddè. Ngam
nu manguruk kayu kâ Namarò, aggina yù Yápu naw, á mesipà kayu kuna, gapu ta ibiláng
na kayu ta matunung.
17 Sù ngaw, kunnay ta aripan na kayu nayù narákè. Ngam kunangane, aringin. Á
yáyù nga dayáwak ku si Namarò, ta pinatattam nawin ta nonò naw ánna kurugan naw

* **6:3** 1 Korinto 12:13; Galasia 3:27

yù napiá nga inituddù nikayu. 18 Á pinalubbáng na kayu ni Namarò sù narákè, tapè makiaripan kayu kâ Apu Kesu, ánna akka-akkuán naw lâ yù napiá ánna matunung. 19 Á iyángngarigák ku yù meyannung ta aripan ánna yù yápu na, tapè kánnámmuán naw. Á sù ngaw, initulù naw yù baggi naw ta narákè ánna sinuppál naw yù narákè nga ninonò naw. Ngam kunangane, itulù naw yù baggi naw kâ Apu Kesu Kiristu, á tuppálan naw yù napiá nga mepángngà kuna, tapè mabbalin ta pareku nga napiá yù nonò naw nga kun na nonò nayù Yápu naw.

20 Sù ngaw pakiaripan naw ta narákè nga nonò naw, ari kayu nesipà sù pammagure ni Namarò ánna arán naw kingnguá yù napiá ánna matunung nga ipakuá na nakuan nikayu. 21 Ngam anni laguk yù málâ naw nga balabálà naw sù narákè nga kingngik-ingnguá naw? Yaw lâ pabbalinán na yù kepasirán naw ánna pate naw nga mesinná kâ Namarò. 22 Ngam kunangane, pinalubbáng na kayin ni Namarò sù narákè nga nangaripan ngaw nikayu, á pinabbalin na kayin ni Namarò ta aripan na, nga masserbi kuna. Á yá pabbalinán nayù pakiaripan naw kâ Namarò yù napiá nga nonò naw, nga iyawâ na nikayu, tapè tuppálan naw yù napiá nga ipakuá na nikayu, ánna mesipà kayu nga mepattolay kuna ta áddè ta áddè. 23 Ta yù ira tatolay nga makiaripan ta narákè nga pakkaragâ da, mattáddanán ira ta pate ra nga mesinná kâ Namarò ta áddè ta áddè, megapu sù palliwâ da. Ngam ikállà na ittam ni Namarò, á ilimù na nittam yù bagu nga áttole tam, tapè mesipà ittam kuna nga mepattolay ta áddè ta áddè megapu ta kepattatádde tam kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

7

Napalubbáng ittam sù Pakáwayyá nayù Tunung

1 Wáwwagi, kánnámmuán naw yawe nga kagiak ku, sikayu nga makánnámmu sù tunung. Megaggarán yù tolay ta keggá na lâ nga matolay, megapu sù ira taddán nga netúrâ sù tunung. 2 Á ta ángngarigán nu ajjan yù babay nga nakiatáwa, á ta meyannung sù taddán nayù tunung, maggián lâ yù babay sù atáwa na ta keggá na lâ nayù laláki nga matolay paga, á mattádday ira lâ nga magatáwa. Ngam nu natayin yù laláki, á náringin yù pakáwayyá nayù tunung nga meyannung sù olu nga atáwa na, gapu ta natayin, á awayyá nayù babay nga makiatáwa ta tanakuán. 3 Á ta meyannung sù tunung, nu matolay paga yù olu nga atáwa na, á nu umay yù babay nga makiatáwa ta tanakuán, ingágad da ta makikarallaw. Ngam nu natay yù olu nga atáwa na, á nu makiatáwa yù babay ta tanakuán, ari makikarallaw. 4 Á kunnian gapay yù keyarigát tam, sittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu. Gapu ta ketádde tam kâ Apu Kesu Kiristu, á kunnay ta nepappatay ittam gapay kuna ta pate na, á napalubbáng ittam sù pakáwayyá nayù tunung. Á yáyù nga metádday ittam sù tanakuán, nga si Apu Kesu Kiristu nga naginnanolay, tapè akkuát tam yù napiá nga ipakuá na nittam, ánna meparáyaw si Namarò.

5 Á sù ngaw panguruk tam paga sù dán nga nonò tam, narámak tam yù ira taddán ni Namarò nga netúrâ sù tunung, á nangakkakalò yù pakkaragâ tam ta narákè, megapu sù inipanonò nayù tunung nittam. Á yáyù nga nappanà yù narákè nga kingnguá tam. Á yá pabbalinán nayù liwiliwâ tam yù pate tam, nga mesinná kâ Namarò ta áddè ta áddè. 6 Ngam kunangane, aringin yù tunung yù mammaguray nittam, gapu ta kunnay ta natay ittamin, nga napalubbáng sù pakáwayyá na. Á si Namarò laguk yù passerbiát tam, nga ari megapu sù pakáwayyá nayù tunung nga dán nga netúrâ, nu ari galâ megapu sù pakáwayyá nayù bagu nga áttole tam nga naggapu sù Ikararuá ni Namarò.

Yù Meyannung sù Tunung ánna Liwâ

7 Á kagiat tam panò ta narákè yù tunung, gapu ta nappanà yù palliwâ tam ta pakánnámmu tam sù tunung? Ari gemma! Nu awán nakuan ta tunung, arák ku ammu ta narákè yù ággangnguâ. Á ta ángngarigán, nu arán na kagian nayù tunung nga kunniaw, “Ari kayu mamassil,” á arák ku nakuan ammu ta nalliwákà nu passilak ku yù kukuá 8 nayù kabbuluk ku. Á gapu ta sikán yù minálliwâ, yáyù nga nangakkakalò yù pakkaragâ ku sù ngámin nga mepugik nikán, megapu sù kinagi nayù tunung, nga aringà nakuan mamassil. Ngam nu awán nakuan ta tunung, awán gapay ta pakaliwaták ku.

9 Á sù ngaw aringà paga natudduán sù tunung, kinagì ta napiá yù ággiák ku, ta arák ku ammu yù liwâ ku. Ngam pakánnámmù sù taddán ni Namarò nga tunung, á natákkilalák ku yù liwâ ku, á nappanà laguk yù palliwâ ku. 10 Á iniyawâ ni Namarò yù tunung tapè mepattolay ittam kuna ta áddè ta áddè megapu sù panuppál tam sù tunung. Ngam mapagikárungà nga matay nga mesinná kâ Namarò, gapu ta arák ku matuppál yù tunung. 11 Ta pakánnámmù sù taddán nga netúrâ sù tunung, inilogò nangà nayù dán nga nonò ku megapu sù narákè nga pakkaragâ ku. Á yáyù nga nakaliwaták ku laguk yù tunung, á kunnay ta pinapáte nangà nayù liwâ ku, gapu ta mapagikáru yù ira minálliwâ, nga matay nga umay ta impiernu. 12 Á yáyù nga kuruk nga napiá ánna mangilin yù ira ngámin nga taddán ni Namarò nga netúrâ sù tunung.

13 Á makagi tam panò ta yù napiá nga tunung yù paggapuán nayù pate tam? Ari gemma! Ngam yù liwâ tam galâ yù paggapuán nayù pamagikáru ni Namarò nittam, ta pakaliwatát tam yù tunung. Á yáyù nga mepasingan ta kuruk nga narákè yù palliwâ tam megapu sù napiá nga tunung.

Arát tam Matuppál yù Tunung

14 Ammu tam ta kuruk nga napiá yù tunung, nga naggapu kâ Namarò. Ngam sikán, tolayà lâ nga minálliwâ, á arák ku matuppál yù tunung, gapu ta kunnay ta aripan nangà nayù mamalliwâ. 15 Á arák ku kánnámmuán yù akkuák ku, ta arák ku garè akkuán yù napiá nga ikáyâ ku nga akkuán, ngam iddâ ku lâ akkuán yù narákè nga arák ku ikáyâ. 16 Á mássiki nu arák ku akkuán yù ituddu nayù tunung, tákkilalák ku ta kuruk nga napiá yù tunung, gapu ta mappasiránà megapu sù narákè nga akkuák ku. 17 Á aringin sikán yù paggapuán nayù narákè nga akkuák ku, nu ari galâ negapu sù narákè nga pakkaragâ nayù dán nga nonò ku, nga manudduák nikán.

18 Á ammù gemma ta awán ta napiá nga nakeyanaták ku. Awán bulubugá ta napiá sù dán nga nonò ku. Mássiki nu talákkurugak ku nga akkuán yù napiá, ngam arák ku makuá. 19 Arák ku akkuán yù napiá nga ikáyâ ku. Ngam yù narákè nga arák ku ikáyâ, yáyù akkuák ku. 20 Á nu akkuák ku yù narákè nga arák ku ikáyâ, aringin sikán yù maká-uray, nu ari galâ yù narákè nga manudduák nikán, tapè malliwákà.

21 Á kunniaw laguk yù ággiák ku. Mássiki nu ikáyâ ku nga akkuán yù napiá megapu sù tunung, ngam megaggarà megapu sù narákè nga karagatán nayù dán nga nonò ku. 22 Ayatán yù nonò ku ánna baggì nga manuppál sù ngámin nga napiá nga tunung ni Namarò. 23 Ngam ammù ta ajjan yù tanakuán nga ággangnguá nayù baggì, nga mangontará sù napiá nga tunung ta nonò ku. Á yáyù nga kunnay ta aripan nangà nayù narákè nga ággangnguâ, ta malliwákà megapu sù narákè nga ággangnguâ. 24 Kábbingà lâ! Asinni panò yù makáwayyá nga mangiyígù nikán? Asinni yù mamalubbáng nikán sù baggì nga mangngamangnguá ta narákè ánna matay nga mapagikáru ta áddè ta áddè? 25 Dayáwak ku si Namarò, ta ajjanin yù mangiyígù nittam, nga si Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

Á kunniawe laguk yù ággiák ku. Talákkurugak ku nga tuppálan yù napiá nga tunung nga ikáyâ ku, gapu ta si Namarò yù passerbiák ku. Ngam ajjan yù dán ta nonò ku nga manudduák nikán ta tuppálak ku yù narákè nga karagatán na.

8

Yù Bagu nga Áttole tam nga Naggapu sù Ikararuá ni Namarò

1 Á sittam nga nepattatádday kâ Apu Kesu Kiristu, kunniaw laguk yù ággiát tam. Awánin bulubugá ta ipekáru ni Namarò nittam. 2 Á gapu ta nepattatádday ittamin kâ Apu Kesu Kiristu, pinalubbáng na ittam nayù Ikararuá ni Namarò sù pakáwayyá nayù narákè sù dán nga nonò tam, á iniyawâ na nittam yù bagu nga áttole tam, tapè ari ittam mapagikáru nga mesinná kâ Namarò. 3 Ari ittam meyígù megapu sù tunung, ta megaggak ittam nga ari makatuppál sù tunung, gapu ta narákè yù karagatán nayù baggi tam. Ngam pinalurò ni Namarò yù pangiyígù na nittam, nga ari mapalurò megapu sù tunung. Ta jinok ni Namarò yù Anâ na ta umay meyanâ ta tolay, tapè egga yù baggi na nga negittá ta baggi tam, ngam awán ta liwâ na. Á pinagikáru ni Namarò yù baggi nayù Anâ na megapu sù liwiliwâ tam ngámin nga tatolay. 4 Yáyù pinalurò ni Namarò, tapè mapalurò tam yù napiá nga taddán nga netúrâ sù tunung. Á yáyù nga arát tamin kurugan yù narákè nga karagatán nayù baggi tam, ngam tumulù ittam sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, tapè mapalurò tam yù napiá nga ipakuá na nittam megapu sù ángngabbák na.

5 Yù ira tatolay nga tumulù sù pakkaragâ nayù baggi ra, nonopad da lâ yù narákè nga karagatán nayù dán nga nonò da. Ngam nu tumulù ittam sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, ipittà tam laguk ta nonò tam yù napiá nga ituddu na. 6 Ta nu tumulù yù tolay sù narákè nga pakkaragâ nayù baggi na, impiernu lâ yù labbetán na. Ngam nu tumulù ittam sù Ikararuá ni Namarò, magimammà yù nonò tam, á mepattolay ittam nga mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè. 7 Á nu nonopat tam yù narákè nga pakkaragâ nayù baggi tam, makikontará ittam kâ Namarò, gapu ta arát tam kurugan yù tunung na. Á arát tam gemma matuppál yù tunung na, gapu ta megaggak ittam megapu sù narákè nga karagatán nayù dán nga nonò tam. 8 Á nu tumulù ittam sù narákè nga pakkaragâ nayù baggi tam, arát tam mapagayáyâ si Namarò.

9 Ngam sikayu nga paggianán nayù Ikararuá ni Namarò, arán nawin kurugan yù narákè nga pakkaragâ nayù baggi naw. Ngam kurugan naw yù ipakánnámmu na nikayu nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, gapu ta kuruk nga maggiánin nikayu. Á yù tolay nga arán na paggianán nayù Ikararuá ni Apu Kesu Kiristu, ari yù tole na. 10 Ngam maggián si Apu Kesu Kiristu nikayu, á mássiki nu máwák nga matay yù baggi naw megapu sù liwâ naw, á mepattolay kayu sù Ikararuá ni Namarò, gapu ta pinakomá na kayu ni Namarò ta liwâ naw, ánna inibiláng na kayu ta matunung. 11 Á pinaginnanole ni Namarò si Apu Kesu Kiristu. Á nu kuruk nga maggián yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò nikayu, paginnanolayan na gapay sangaw ni Namarò yù baggi naw megapu sù Ikararuá na nga maggián nikayu.

12 Á wáwwagi, yáyù nga ajjan yù máwák tam nga palurotan, ngam arát tam palurotan yù narákè nga karagatán nayù baggi tam. 13 Á nu kurugan naw yù narákè nga pakkaragâ naw, mokum kayu nga mesinná kâ Namarò ta áddè ta áddè. Ngam nu tumulù kayu sù Ikararuá ni Namarò, ánna arán naw akkuán yù narákè nga karagatán nayù baggi naw, mepattolay kayu nga mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè. 14 Ta sittam ngámin nga tumulù sù Ikararuá ni Namarò, ánâ na ittam ni Namarò. 15 Á gapu ta ánâ na ittamin ni Namarò, ari ittamin maganássing nga kunnay ta ikássing na aripan sù yápu na. Ta iniyawâ ni Namarò nittam yù Ikararuá na, á yáyù nga ajjanin yù awayyá tam nga

magubobuk kuna, nga kut tam, “Ammò, nga Yáma tam!” 16 Á yù Ikararuá ni Namarò nga maggián nittam yù mangipakánnámmu nittam ta ánâ na ittam ni Namarò. 17 Á gapu ta pinataganatán na ittam ni Namarò, ipakánnámmu na gapay nittam nayù Ikararuá na ta mesipà ittam sù ngámin nga initabbá ni Namarò, nga iyawâ na kâ Apu Kesu Kiristu. Ta máwák nga iyangngà tam yù balle tam nga jigâ, nga kunnay sù pangiyangngà ni Apu Kesu Kiristu, tapè mesipà ittam gapay kuna sù kepotun na ánna keparáyo na.*

Yù Napiá nga Iddanamán nayù ira Mangikatalà kâ Apu Kesu

18 Nonopat tam yaw, ta mássiki nu naráммà yù jigirigâ tam ta keggá tam sawe dabbuno, á kunnay ta awán lâ yù jigâ tam nu nonopat tam yù pagayáyâ tam megapu sù ngámin nga napiá ánna nakástá nga mepalappâ nittam sangaw nu iparáyaw ni Namarò ittam. 19 Á ari lâ sittam nu ari gapay yù ira ngámin nga naparò ta dabbuno yù mapattû nga magiddi-iddak sù pangipalappâ ni Namarò sù ira ánâ na. 20 Sù ngaw nga nabayágin, inigagek ni Namarò yù ira tatolay ánna pinatalián na yù ággiád da megapu sù liwâ da, á nekanakanâ yù ngámin nga dabbuno ánna ngámin nga naparò sù pangigagek na nira, nga ari megapu ta ure ra, ngam megapu galâ sù ure ni Namarò. Á yáyù nga arán na ira pinabbalin paga ta kun na ikáyâ na, ta mallabbak lâ mallabbak yù ngámin nga pinarò na. Ngam ajjan gapay yù iddanamád da. 21 Ta palubbángan na ira galâ sangaw ni Namarò sù pangigagek na sù ngámin nga naparò, tapè mesipà yù ngámin nga pinarò ni Namarò sù pangiyígù na sù ira ánâ na ánna yù pamalubbáng na nira, á awánin ta matay ánna marúnù.

22 Á ammu tam yù ággián nayù ngámin nga naparò ta áddè ngaw sù keggá ni Adan ta áddè kunangan, nga kunnay ta babay nga magaráyan nga magiddak ta paganâ na. 23 Á ari lâ yù dabbuno ánna yù mayán na yù marigirigâ nga magiddi-iddak, ngam sittam gapay nga iniddán nen ni Namarò sù Ikararuá na, nga olu nga initabbá na nittam. Ta kunnay ta magaráyan ittam nga mapattû nga magiddi-iddak sù pangipalappâ ni Namarò nittam nga pinataganatán na, ánna yù panguli na sangaw sù baggi tam ta bagu nga ari matakì ánna ari matay. 24 Á áddè ngaw sù pamegapu tam panguruk kâ Apu Kesu Kiristu ta áddè kunangan, iddanamát tam yù paginnanole tam. Á mássiki nu neyígù ittamin, arát tam paga nálâ yù iddanamát tam, ta nu nálâ tam nakuan, arát tamin iddanamán. 25 Ngam gapu ta iddanamát tam yù arát tam paga nálâ, ari ittam laguk malurâ nga magiddak ta áddè ta arát tam pakálawâ kuna.

Ipakimállà na ittam nayù Ikararuá ni Namarò

26 Á mábbágán ittam megapu sù pagiddanáma tam. Á ajjan yù pakkapíyát tam, á arát tam garè ammu yù kapiánán nga ipakimállà tam, nga mepángngà sù ira ánâ ni Namarò. Ngam yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò gapay yù mangabbák nittam, á ipakimállà na ittam megapu sù panalasigà na nga ari makagi. 27 Á si Namarò, nga makánnámmu sù ngámin nga egga ta nonò tam, kánnámmuán na gapay yù egga ta nonò nayù Mangilin nga Ikararuá, gapu ta ipakimállà na ittam ánna kiddawan na lâ yù ikáyâ ni Namarò nga meyannung nittam.

28 Á sittam nga mangiddù kâ Namarò, maguray lâ yù mesimmu nittam nga napiá onu marigâ, á ammu tam ta napiá yù pabbalinán na, gapu ta yáyù talákkurugan ni Namarò ta meyannung sù ira ngámin nga inagálán na ta mangikatalà ánna manguruk kuna. 29 Á ta áddè ngaw, dán nga ammu ni Namarò yù ira nga manguruk kuna. Á danniaw ira gapay, sinalákkuruk ni Namarò ta pabbalinan na ira ta kagittá nayù Anâ na nga táttádday, tapè aggina yù kaká nayù ira aru nga pabbalinan na ta mawwawági. 30 Á danniaw ira nga sinalákkuruk ni Namarò ta pabbalinan na ta ánâ na, inagálán na ira gapay, tapè

* **8:17** 2 Korinto 1:5; 1 Eduru 4:13

mangikatalà ira sù Anâ na. Á yù ira nágalán na, pinakomá na ira gapay sù liwiliwâ da, ánna inibiláng na ira ta matunung. Á danniaw ira nga inibiláng na ta matunung, iráyo na ira gapay, ánna isipà na ira sù dalingáráng na.

Yù Pangiddù ni Namarò nittam Megapu kâ Apu Kesu Kiristu

31 Á gapu ta pakánnámmu tam sù napiá nga akkuán ni Namarò megapu nittam, anni
laguk yù kagiat tam nga meyannung sù ággiát tam? Egga panò yù manganni nittam?
32 Awán bulubugá! Ta si Namarò yù mangabbák nittam. Sù ngaw, ari nabbábáng si
Namarò nga mangiyawâ sù Anâ na nga táttádday, tapè metapil megapu nittam ngámin.
Á gapu ta kunnian yù allà na nittam, á arán na panò laguk iyawâ nittam yù ngámin nga
máwák tam nga arát tam matalián? Dán nga naparán nga mangiyawâ nittam!
33 Á gapu ta sinullà ni Namarò ittam ta tatole na, egga panò yù makáwayyá nga
mangikeká nittam? Awán! Ta si Namarò gemma yù mamakomá nittam, tapè ibiláng na
ta matunung ta ánninganán na. 34 Egga panò yù mamanunnù nga mamagikáru nittam?
Awán bulubugá! Ta si Apu Kesu Kiristu yù mamanunnù nga sinullà ni Namarò. Á si
Apu Kesu Kiristu yù natay nga nagikáru ta liwâ tam, nga naginnanolayin nga nepotun
sù gián nayù maráyaw ta jiwanán ni Namarò. Á aggina yù makimállà kâ Namarò megapu
nittam.
35 Á anni laguk panò yù makáwayyá nga mangari sù iddù ni Apu Kesu Kiristu nittam?
Awán! Mássiki nu marigirigâ ittam onu mabagabagal ittam, nu egga yù manigirigâ
nittam megapu sù panguruk tam kâ Apu Kesu, nu mabisin ittam onu awán ittam ta gámì,
nu egga yù mangnguá nittam, nu egga yù mamapátay nittam, á maguray lâ yù mesimmu
nittam, ari ittam mesinná kâ Apu Kesu Kiristu nga mangiddù nittam. 36 Á kunnian yù
inipetúrâ ni Namarò, nga kinagi nayù ira tatole na nga meyannung sù jigâ da, nga kud
da,

“Apu, tangatangággaw ta kággággaw, iddagám mi yù pamapáte ra nikami megapu ta
ángnguruk mi nikaw.

Á ajjan kami ta ánninganán nayù ira tatolay nga kunnay ta karneru nga partiad da
sangaw.”†

37 Á mássiki nu malannapán yù jigâ tam, awán ta makatubáng nittam, ta appútat tam
ngámin megapu kâ Apu Kesu Kiristu nga mangiddù nittam. 38 Á ammù ta kuruk nga
ari ittam bulubugá mesinná kâ Namarò nga mangiddù nittam. Á mássiki nu matolay
ittam onu matay ittam, iddukan na ittam paga. Á awán ta makári sù iddù na nittam,
mássiki nu yù ira makáwayyá ta dabbuno, onu yù ira makáwayyá ta lángì, nga daroban
ni Namarò nga ari masingan, onu di Satanas ánna yù ira daroban na nga anitu. Á awán
bulubugá ta umay nittam kunangane onu umay nittam noka, nga makári sù pangiddù
ni Namarò nittam. 39 Á mássiki yù ira ngámin nga makapangnguá nga ajjan ta lángì ánna
ta dabbuno, ánna ngámin nga naparò, awán nira ta makáwayyá nga mangari sù iddù ni
Namarò nittam, nga megapu kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

9

Yù Pappíli ni Namarò sù ira Ginaká ni Abrakam

1 Á ajjan yù ikáyâ ku nga kagian nikayu, á kuruk yù kagiak ku, ta netáddayà kâ
Apu Kesu Kiristu, ánna maggián nikán yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, nga
mangipakánnámmu ta nonò ku ta kuruk yù kagiak ku. Aringà massiri, ta pakkagì nikayu
2 ta kuruk nga nepallà yù daddam ku, á kunnay ta mabagal yù putù nga ari mabannáyán,
3 megapu sù ira kagittâ nga Kudio. Á nu egga nakuan yù awayyâ, parè bì ta sikán nakuan

† **8:36** Salmo 44:22

yù táli ra, nga mokum ánna mesinná kâ Apu Kesu Kiristu ta áddè ta áddè, megapu sù liwâ da, tapè meyígù ira nakuan. 4 Ta aggira yù ginaká ni Israel, nga piníli ni Namarò ánna pinataganatán na ira. Á aggira yù nappalappátán ni Namarò sù dalingáráng na, nga panákkilalád da ta ajjan si Namarò nira. Á ajjan yù ira tarátu ni Namarò nira, nepatalugáring ta iniyawâ na nira yù tunung na. Á inituddu ni Namarò nira yù áddáyo ra kuna ánna ákkimállà da kuna. Á aru yù napiá nga initabbá na nira. 5 Á yù ira ngaw naggaká nira, aggira yù ira ngaw giriámán nga neparámak: di Abrakam, kári Isak, ánna si Akup nga ingágan ni Namarò ta Israel. Á ta meyannung sù katatole na, ginaká ra gapay si Apu Kesu Kiristu, nga mammaguray ta ngámin nga makkakerumá nga tatolay. Parè bì laguk ta meparáyaw si Namarò ta áddè ta áddè. Á mapalurò! Ammán.

6 Á mássiki nu ajjan yù ira Kudio nga manakì nga manguruk kâ Apu Kesu, arát tam makagi ta awán ta serbi nayù initabbá ni Namarò nira. Ta ari yù ira ngámin nga ginaká ni Israel yù mesipà sù ira tatole ni Namarò. 7 Á ari yù ira ngámin nga ginaká ni Abrakam yù mebiláng ta kuruk nga ginaká na nga mesipà sù pangitabbá ni Namarò kuna. Ta kinagi ni Namarò kâ Abrakam, “Yù ira lâ nga ginaká ni Isak yù mebiláng ta ginakám nga initabbâ nikaw.”* 8 Á yá kebalinán nayù kagian na, ta ari mebiláng ta ginaká ni Abrakam yù ira ngámin nga ginaká na, nu ari galâ yù ira ginaká na nga neyanâ megapu sù pangitabbá ni Namarò kâ Abrakam.

9 Á sù ngaw lage na keyanâ ni Isak, yawe yù initabbá ni Namarò kâ Abrakam nga meyannung kâ Isak, nga kun na, “Sangaw nu mapasá yù tangaragun, á mattolingà, á maganâ si Sara ta anâ mu nga laláki,”† kun ni Namarò. 10 Á kunnian gapay yù nesimmu ta paganâ ni Rabeka sù ira jiping nga lálláki, di Eso kâ Akup, nga ánâ ni Isak. 11 Ta lage ra neyanâ, awán paga ta kingnguá ra nga napiá onu narákè, á inipakánnámmu ni Namarò ta aggina lápay yù manalákkuruk ta meyannung sù ira agálán na, nga ari megapu sù kingnguá ra. 12 Á ta kabussì ni Rabeka, nga ari paga naganâ, kinagi ni Namarò kuna: “Yù kaká nga anâ mu, passerbián na yù urián na,”‡ kun na. 13 Yáyù gapay yù kebalinán nayù inipetúrâ na ngaw ni Namarò nga kunniaw: “Pinílì si Akup nga iddukak ku, ngam nanakiták ku si Eso.”§

Si Namarò yù Mangikállà ánna Matunung

14 Á gapu ta kunnian yù kinagi ni Namarò, kagiat tam panò ta ari matunung si Namarò gapu ta pilian na yù tádday ánnè sù tádday? Ari gemma. 15 Makáwayyá si Namarò nga mammaguray. Á kinagi na ngaw kâ Moyses: “Sikán lâ yù maguray sù ira kábbiak ku. Á piliak ku yù ira ikállà ku.”* 16 Á yáyù nga ammu tam ta ari napíli yù tolay megapu sù ikáyâ na, á ari megapu sù akkuán na. Ngam pilian ni Namarò yù ira tatole na megapu galâ sù allà na.

17 Á nonopat tam yù netúrâ nga kinagi na ngaw ni Namarò kâ Paro, nga patul na Egipto. Kinagi na, “Sinullà taka, ta sikaw yù patul nga mammaguray, tapè sikaw yù pangipasinganák ku sù ámmagaddátù, ánna meparámak yù ngágak ku sù ira tatolay ta ngámin nga dabbuno.”† 18 Á yáyù nga mepakánnámmu ta si Namarò lápay yù maká-uray nga mappíli sù ira ikállà na. Á aggina gapay yù maká-uray sù ira ikáyâ na nga paguráyán ta áddè ta kataggâ nayù nonò da.

19 Á gapu ta awán ta áddè nayù pakáwayyá ni Namarò, ajjan támma nikayu yù makkagi nikán, nga kun na, “Anni má laguk ta paliwatan ni Namarò ittam? Egga panò mássiki tádday nga tolay nga makatubáng ta ure na? Awán!” 20 Ngam yawe itabbák ku. Egga panò

* **9:7** Genesis 21:12 † **9:9** Genesis 18:10, 14. ‡ **9:12** Genesis 25:23 § **9:13** Malakia 1:2-3 * **9:15** Exodo 33:19 † **9:17** Bibbiram mu yù ngámin nga istoriá na ta Exodo 9:13-16.

yù tolay nga makáwayyá nga tubbák kâ Namarò! Tolay ittam lâ gemma! Á ta ángngarigán,
yù bánga nga pidde na tolay, egga panò yù awayyá na nga tabbatabbagan yù namadday
kuna? Awayyá na panò nga kagian, “Ngattá laguk ta pidde mà ta kunniaw nga ággiák
ku?” Ari gemma! 21 Á ta ángngarigán, yù maddamíli. Ajjan gemma yù awayyá na nga
mappíli sù ággián nayù paddayan na. Á paddayan na yù tádday nga nakástá nga angáng
nga mapayyán ta binaráyáng ta bodá, ánna yù tádday nga bánga nga baddì nga maguray
lâ yù mepay kuna ta kággággaw.
22 Á yáyù keyarigán ni Namarò gapay, ta aggina lápay yù maká-uray sù akkuán na.
Á inikáyâ na nga ipasingan yù pore na sù ira minálliwâ, ánna ipakánnámmu na nira
yù pakáwayyá na nga mangukum sù ira ngámin nga narákè. Ngam inattamán na
lâ ta nabayák yù ira minálliwâ, nga dán nga naparán nga mokum nakuan. 23 Á yá
ipangiyattam na nira, tapè ipakánnámmu na sù ira ngámin nga tatolay yù pangikállà na
sù ira mangikatalà kuna, nga pinarán nen ta mangalawâ sù pangisipatán na nira. 24 Á
ari lâ sittam nga Kudio yù inagálán na nga ikákkállà na, nu ari gapay yù ira ari Kudio.
25 Á kinagi na ngaw ni Namarò yù meyannung ta pangisipà na gapay nikayu nga ari
Kudio, ta inipetúrâ na ngaw kâ Kuseya nga kunniaw:
“Yù ira arák ku ngaw tatolay, aggira sangaw yù tatolè.
Á yù ira arák ku ngaw iniddù, aggira yù abbúnak ku ta tatolè nga iddukak ku.
26 Á yù ira ngaw tatolay nga nakkagiák ku ta, ‘Ari sikayu yù tatolè,’
á makagi sangaw ta giád da ta aggira yù ánâ ni Namarò nga matotolay.”‡
27 Á ajjan gapay yù initúrâ ni Isaya nga inilayalayâ na nga meyannung sù ira ginaká
ni Israel, nga kunniaw:
“Mássiki nu magaru yù ira ginaká ni Israel,
áddè ta ari ira mabiláng nga kunnay ta dágâ ta aggik na bebay,
á baddì lâ yù ira mabuná nga meyígù.
28 Ta sangaw, á ikáddagâ na lâ ukuman ni Namarò yù ira tatolay ta dabbuno,
á mabì lâ yù pamalurò na sù kinagi na.”§
Yáyù inilayalayâ na ngaw ni Isaya. 29 Á yawe gapay yù kinagi na ngaw ni Isaya:
“Si Namarò yù Yápu tam,
nga mammaguray ánna mamanunnù ta ngámin.
Á nu arán na ittam ikállà nga Kudio,
á awán nakuan ta baddì nga mabuná sù ira ginaká tam
megapu sù paméggáng na nira.
Á mepárik ittam nakuan sù ira ngaw tatolay ta ili na Sodoma ánna Gomorra,
nga pinéggáng na ngaw, nga awán bulubugá ta nabuná.”*

Manakì paga kâ Apu Kesu yù ira Ginaká ni Israel

30 Anni laguk yù kebalinán nayù kinagì? Á yù ira ari Kudio, mássiki nu arád da aleran
yù katunung da, ta arád da ninonò nu kunnasi yù pakipiá ra kâ Namarò, á nakkápiá
ira galâ kâ Namarò megapu sù ure na, ta inibiláng na ira ta matunung megapu sù
pangikatalà da kâ Apu Kesu Kiristu. 31 Á yù ira Kudio nga nagala-alek sù katunung
da ta ánninganán ni Namarò megapu sù pamalurò da ta tunung, á arád da mapalurò yù
tunung. 32 Á anni má panò? Gapu ta arád da ikatalà si Apu Kesu Kiristu, nga nanuppál
sù tunung megapu nira, tapè mesipà ira nakuan sù katunung na. Ta kagiad da ta
matunung ira megapu ta panuppál da sù tunung, ngam arád da gemma matuppál sù
tunung, ánna panakitád da si Apu Kesu Kiristu. Á yáyù nga meyárik si Apu Kesu ta

‡ **9:26** Oseas (Kuseya) 1:10; 2:23 § **9:28** Isaya 10:22-23 * **9:29** Isaya 1:9

batu, nga kesiddúkalád da. 33 Yáyù kebalinán nayù inipetúrâ na ngaw ni Namarò nga kunniaw:
"Tángngagan naw yaw. Tán nga lugár nga mangngágan ta Sion,†
yáyù pangipayyák ku sù kun na batu nga ánnáddagán nayù balay, tapè mesiddúkal ira nga mapalakak.
Ngam yù ira mangikatalà kuna, ari ira mepasiránán."‡

10

*Tátt*á*dday lâ yù Pakiyígután na Tolay*

1 Wáwwagi, nepallà yù pakkaragâ ku ta meyígù nakuan yù ira kagittâ nga Kudio, á yáyù nga sigídá nga ipakimállà ku kâ Namarò. 2 Á sistiguák ku ta kuruk nga maláppà ira nga manuppál sù kagiad da nga ikáyâ ni Namarò, ngam arád da garè kánnámmuán yù kuruk nga ikáyâ na nga meyannung sù pakiyápu ra kuna. 3 Arád da kánnámmuán yù pamakomá ni Namarò ta tatolay, tapè mebiláng ira ta matunung sù ánninganán na. Á yáyù nga parubád da lápay nga tunungan yù nonò da ánna yù akka-akkuád da megapu ta panuppál da sù tunung. Á panakitád da yù pamammapiá ni Namarò nira, tapè matunung ira ta ánninganán na. 4 Á yaw yù pamammapiá ni Namarò ta ngámin nga tatolay, ta minay si Apu Kesu Kiristu ta dabbuno, á aggina yù mamalurò sù tunung ni Namarò nga arád da mapalurò, tapè matunung ta ánninganán ni Namarò yù ira ngámin nga mangikatalà kâ Apu Kesu.

Awán ta Tolay nga Panakitán ni Namarò

5 Sù ngaw, initúrâ ni Moyses yù meyannung sù ira tatolay nga mebiláng ta matunung megapu ta pamalurò da sù tunung ni Namarò. Kinagi ni Moyses, "Nu palurotan na ngámin, ánna awán ta talákayan na, á matolay megapu ta pamalurò na sù tunung."*
6 Ngam ajjan gapay yù inipetúrâ ni Namarò nga meyannung sù ámmanunung na ta tatolay megapu galâ sù ángngikatalà da kâ Apu Kesu Kiristu, nga kun na, "Arán naw kagian ta máwák yù umay ta lángì, tapè iyutták na saw yù MakKiristu nga Mangiyígù." Ta jinok nen gemma saw ni Namarò si Apu Kesu. 7 Á kagian na gapay, "Arán naw kagian ta máwák yù umay ta unak na dabbun sù gián na námmatay, tapè iyunè na yù MakKiristu." Ta matolay si Apu Kesu, gapu ta pinaginnanole ni Namarò. 8 Ngam yawe yù netúrâ, nga kun na, "Ajjan nikayu yù bilin ni Namarò nga meyannung sù ángngiyígù na ta tatolay. Á ajjan yù awayyá naw nga nononopan ánna ubu-ubobugan yù bilin na."† Á yawe bilin na yù ilayalayâ mi.
9 Á nu kagian naw sù ira kábulun naw ta si Apu Kesu galâ yù Yápu naw, ánna kuruk nga manguruk kayu ta matolay si Apu Kesu Kiristu gapu ta pinaginnanole ni Namarò, á meyígù kayu, nga mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè. 10 Ta ibiláng ni Namarò ta matunung yù tolay megapu sù pangikatalà na kâ Apu Kesu Kiristu. Á meyígù megapu sù pakkagi na sù pangikatalà na kâ Apu Kesu ta arubáng nayù kábulun na.
11 Á ajjan gapay yù inipetúrâ na ngaw ni Namarò nga kun na, "Awán bulubugá ta mepasiránán sù ira nga mangikatalà kâ Apu." 12 Á ari merumá yù ira Kudio sù ira nga ari Kudio, ta tátt*á*dday lâ yù Yápu ra, á ikákkállà na yù ira ngámin nga makimállà kuna. 13 Á netúrâ gapay yaw: "Ngámin yù ira nga makimállà kâ Apu ta iyígù na ira, á iyígù na ira."‡

---

† **9:33** Sion yù puddul nga gián na ili na Jerusalem, nga paggianán nayù palásiu nayù ngaw Patul Dabid, nga paggianán nayù gubermente nayù ira Israel ánna yù sinniál nayù keparáyo ra ánna yù karáyo ni Namarò. ‡ **9:33** Isaya 8:14; 28:16; 1 Eduru 2:6-8 * **10:5** Libitiko 18:5; Galasia 3:12 † **10:8** Deuteronomio 30:12-14 ‡ **10:13** Joel 2:32

14 Á egga panò yù awayyá nayù ira tatolay nga makimállà kâ Apu ta iyígù na ira, nu arád da ikatalà? Awán gemma. Á egga panò yù awayyá ra nga mangikatalà kuna, nu arád da paga narámak yù meyannung kuna? Awán! Á kunnasi laguk yù pakaginná ra sù meyannung kuna, nu awán ta umay nga mangilayalayâ? 15 Á egga panò yù umay mangilayalayâ sù napiá nga dámak nu arán na jinok ni Namarò? Ngam ajjan yù ira nga jinok ni Namarò, á magayáyâ yù ira tatolay nga magginná sù ilayalayâ da. Ajjan yù meyannung nira nga inipetúrâ na ngaw ni Namarò nga kunniaw: "Magayáyâ ittam megapu sù labbè nayù ira nga umay mangilayalayâ sù napiá nga dámak."§ 16 Á aru yù ira nakaginná sù bilin ni Namarò, ngam baddì lâ yù ira manguruk kuna. A si Isaya nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò, kunnian yù iniyabbû na ngaw kâ Namarò, "Apu, egga panò yù manguruk sù inilayalayâ mi?"*

17 Á mássiki nu baddì yù ira nga manguruk, á máwák nga makaginná yù ira tatolay sù napiá nga dámak nga melayalayâ nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu, lage ra mangikatalà kuna. 18 Á ajjan yù iyabbû ku laguk. Á yù ira Kudio, arád da panò naginná yù bilin ni Namarò? Narámak da gemma! Ta ajjan yù inipetúrâ ni Namarò nga kun na,
"Narámak da yù bilin ni Namarò
ta ngámin nga lugár.
Nelayalayâ yù ubobuk na,
nga nassamâ ta ngámin makkakerumá nga tatolay ta dabbuno."†

19 Á yawe iyabbû ku laguk. Yù ira Kudio, arád da panò kánnámmuán ta ari lâ aggira yù mesipà kâ Namarò, nu ari gapay yù ira ngámin nga makkakerumá nga ari Kudio? Nánnámmuád da gemma. Ta si Moyses yù napolu nga nangipakánnámmu nira, ta kinagi na yù kinagi ni Namarò, nga kun na,
"Alawatak ku yù ira tatolay nga ari Kudio,
tapè mangabubu kayu nira.
Á mapporay kayu
megapu ta pangikállà ku sù ira tanakuán nga tatolay nga ari natudduán."‡

20 Á si Isaya, nga yù ngaw ábbilinán, ari naganássing ta pakkagi na sù kinagi ni Namarò sù ira Kudio nga meyannung sù ira ari Kudio. Kinagi na,
"Nálerád dangà nayù ira ari nagalek nikán.
Á nappasinganà sù ira nga ari nangiyabbû ta meyannung nikán."
21 Ngam ta meyannung sù ira Kudio, kinagi ni Namarò,
"Nabayágakin nga magágál nira,
ta umay ira nakuan nga mangikatalà nikán,
ngam nataggâ yù nonò da, á potuád dangà paga."§

11

Yù Allà ni Namarò sù ira Kudio

1 Á yawe iyabbû ku laguk. Gapu ta manakì yù ira Kudio nga manguruk kâ Namarò, á kagian naw panò ta sináttájjián ni Namarò ira nga sinullà na ta tatole na? Ari gemma! Ajjan paga yù ira baddì nga nabuná nga tatole na. Á sikán lápay yù tádday nga kukurugán nga Kudio, nga ginaká ni Israel. Si Abrakam yù naggaká nikán, á ginaká nangà ni Benjamin, nga urián nga anâ ni Israel, nga apù ni Abrakam. 2 Arán na gemma sináttájjián ni Namarò yù ira Kudio nga piníli na ngaw ta tatole na. Nonopan naw bì yù ngaw inipetúrâ ni Namarò nga meyannung kâ Elias. Ta pakimállà ni Elias kâ Namarò, iniránuk na yù kingnguá nayù ira ginaká ni Israel. 3 Kinagi ni Elias kâ Apu Namarò, "Apu,

§ **10:15** Isaya 52:7 * **10:16** Isaya 53:1 † **10:18** Salmo 19:4 ‡ **10:19** Deuteronomio 32:21 § **10:21** Isaya 65:1-2

pinapáte ra yù ira ábbilinám mu! Á iniwarawarâ da yù batu nayù ira pattuggiád da ta iyátáng da nikaw! Á sikán lâ yù nabuná nga manguruk nikaw! Á igagánge rangà papatáyan gapay!" kun na. 4 Á anni yù initabbák ni Namarò kâ Elias? Kinagi na, "Ajjan lâ paga pituribu nga tatolè nga nabuná, nga ari makimoray sù Baal, nga sináddios nga pidde nayù ira pakipaggianád da."*

5 Á kunnay ta ajjan ngaw yù ira nabuná, á kunangane ajjan paga yù ira nga baddì nga nabuná nga Kudio, nga piníli ni Namarò ta tatole na gapu ta ikáyâ na ira nga ikállà. 6 Á yá lâ ipappíli ni Namarò nira yù allà na nira, nga ari megapu sù napiá nga akka-akkuád da. Nu yù napiá nga akka-akkuád da yù ipappíli na nakuan ni Namarò nira, á aringin nakuan laguk megapu sù allà na.

7 Á kunnasi laguk yù ággián nayù ira ginaká ni Israel? Mássiki nu ala-alerad da yù katunung da megapu ta panuppál da sù ira taddán ni Namarò nga netúrâ sù tunung na, tapè alawatan na ira ni Namarò ta tatole na, á arád da nálek. Yù ira lâ nga baddì nga mangikatalà kâ Apu, aggira yù piníli ni Namarò nga mebiláng ta matunung. Ngam yù ira káruán, nataggâ yù ulu ra. 8 Yáyù kebalinán nayù inipetúrâ ni Namarò nga kun na,
"Pinataggâ ni Namarò yù nonò da áddè kunangan.
Á egga matá ra,
ngam arád da matákkilalán yù maggapu kâ Namarò.
Á egga talingá ra,
ngam arád da kánnámmuán yù kebalinán nayù bilin na."†
9 Á kinagi na ngaw gapay ni Patul Dabid yù meyannung nira, nga kun na,
"Parè bì ta mapagikáru ira,
gapu ta náttamád da yù pakimore ra kâ Apu ta pappiestá ra ánna yù ira káruán nga ipagayáyâ da.
Parè bì ta kunnay ta mapalakak ira,
tapè bálatan ni Namarò ira ta liwiliwâ da.
10 Parè bì ta makkallà yù nonò da,
tapè arád da kánnámmuán yù kuruk nga naggapu kâ Namarò.
Parè bì ta maparigâ ira ta áddè ta áddè,
nga kunnay ta makkabbuk megapu sù naráммà nga káttuan na."‡
Yáyù kinagi na ngaw ni Patul Dabid.

Yù Keyígù nayù ira Makkakerumá nga Ari Kudio

11 Anni panò yù pabbalinán nayù kataggâ na nonò nayù ira Kudio? Kagiat tam panò ta táttájjián ni Namarò ira ta áddè ta áddè? Ari gemma. Ngam megapu sù liwâ nayù ira Kudio, pinaguráyán na ira lábbì, á inagálán na yù ira ari Kudio ta umay ira makiyígù kuna, tapè mangabubu yù ira Kudio, ánna manoli ira nga manguruk kuna. 12 Á nu napiá yù ángngabbák ni Namarò sù ira makkakerumá nga ari Kudio megapu sù liwâ nayù ira Kudio, á pappanganâ sangaw nu manoli yù ira Kudio nga mesipà kâ Namarò, ta patturutan ni Namarò yù napiá nga iyawâ na sù ira ngámin nga ari Kudio.

13 Á sikayu nga ari Kudio, yawe yù kagiak ku nikayu, ta binilin nangà ni Namarò ta umayà nikayu mangilayalayâ. Á yáyù nga magayáyákà nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. 14 Á nu maláppakà nga mangilayalayâ nikayu, parè bì ta mangabubu yù ira ikáttolè nga Kudio, ánna ajjan nira nakuan yù ira meyígù. 15 Ta gapu ta panájji ni Namarò sù ira Kudio megapu sù panakì da kuna, iniyawâ na laguk ni Namarò sù ira ngámin nga ari Kudio yù awayyá ra nga makiyígù kuna. Á nu nakkápiá yù ira ari Kudio kâ Namarò megapu sù panájji ni Namarò sù ira Kudio, á más

* **11:4** Bibbiram mu 1 Ar-ari 19:14, 18 (1 Patul ira) † **11:8** Deuteronomio 29:4; Isaya 29:10 ‡ **11:10** Salmo 69:22-23

napiá sangaw nu alawatan ni Namarò yù ira Kudio, nga kunnay ta paginnanolayan na ira sù ira námmatay!

16 Á kunniaw yù keyarigán nayù ira Kudio. Ajjan yù kustombare ra, nu mappadday ira ta pán, á isinná ra yù baddì nga iyátáng da kâ Namarò. Á nu mangilin yù nesinná nga kuá ni Namarò, á kuá na gapay nga mangilin yù paggapuán na. Á meyárik ira gapay ta káyu na olibo nga nemulá. Nu kuá ni Namarò yù gamù na, kuá na gapay yù ira pangapangá na. 17 Ngam sippáng ni Namarò yù káruán na pangapangá na, á inituppang na yù pangapangá na olibo nga simaron sù naggianán nayù ira inirián na. Á sikayu nga ari Kudio yù kun na simaron nga pangapangá na, nga táli nayù ira Kudio nga sippáng ni Namarò, tapè mesipà kayu sù napiá nga áttole ra. 18 Ari kayu laguk mattagapiá megapu sù kesipà naw, á arán naw iluddè yù ira Kudio. Nonopan naw yaw, ta sikayu yù kun na simaron nga pangapangá nga netuppang lâ sù káyu, ngam aggira yù kun na gamù na, nga paggapuán nayù áttole naw.

19 Á ajjan támma nikayu nga ari Kudio yù makkagi ta, “Sikami nga ari Kudio yù iddukan ni Namarò! Ta sippáng na yù ira Kudio, nga kuruk nga pangapangá nayù káyu, tapè ituppang na kami!” 20 Wan, kuruk yian! Sippáng na yù ira Kudio gapu ta awán ta pangikatalà da kâ Apu. Á napasigaggà yù napiá nga ággián naw kâ Namarò megapu galâ sù pangikatalà naw kâ Apu. Ari kayu laguk mappeddaráyaw, ngam maganássing kayu ánna makimoray kayu kâ Namarò megapu sù allà na nikayu. 21 Ta nu sippáng ni Namarò yù ira nga kun na negagángay nga pangapangá, megapu sù pamotu ra kuna, á magimuguk kayu laguk. Arán naw ira párigán nga mamotu kâ Namarò, marakè matappáng kayu gapay nga mepárik nira.

22 Kemámmatán naw laguk yù allà ni Namarò ánna yù katunung na. Matunung nga mamággáng sù ira Kudio nga manakì kuna. Ngam ikákkállà na sikayu nga mangupù nga magiddanáma sù allà na. Ipasigaggà naw laguk yù ángngikatalà naw kuna, tapè ari kayu gapay matappáng. 23 Á yù ira Kudio nga namotu kâ Namarò, nu mabbabáwi ira ta pamotu ra ánna ikatalà da si Apu Kesu, alawatan ni Namarò ira gapay, á kunnay ira ta pangapangá nga itoli na sù nangarián na nira, gapu ta makáwayyá si Namarò nga mangitoli nira. 24 Á sikayu nga ari Kudio yù kunnay ta pangapangá na simaron nga olibo, nga natappáng, tapè metuppang ira sù káyu nga nemulá ta garden, nga ari gagángay nga naketuppangád da. Á gapu ta isipà na kayu ni Namarò, á nepatalugáring sù ira Kudio, nga kunnay ta gagángay nga pangapangá na olibo nga nemulá ta garden, ta malogon sangaw gemma yù ketuppang da sù káyu nga nakatappángád da.

Yù Allà ni Namarò sù ira Kudio ánna yù ira Ari Kudio

25 Wáwwagi, ajjan yù ibukalák ku nikayu, nga ari paga napalappâ, marakè mattagapiá kayu ánna kagian naw ta napiá kayu ánnè sù ira taga Israel. Kuruk nga nataggâ yù nonò nayù ira káruán nga Kudio, tapè ajjan yù awayyá nayù ira ari Kudio nga mangikatalà kâ Apu Kesu. Á sangaw nu kustungin yù biláng nayù ira ari Kudio nga mangikatalà kâ Apu, mári laguk yù kataggâ nayù nonò nayù ira Kudio, á mabbabáwi ira gapay, ánna mangikatalà ira kâ Apu. 26 Á yáyù nga meyígù yù ira ngámin nga taga Israel. Yáyù kebalinán nayù inipetúrâ na ngaw ni Namarò nga kun na,

“Umay yù Mangiyígù nga maggapu ta ili na Sion.
Á irián na yù narákè nga akka-akkuán nayù ira Kudio nga ginaká ni Akup.
27 Á yáyù nga palurotak ku sangaw yù ngaw tarátù nira,
sangaw nu pakomák ku yù liwiliwâ da.”§

§ **11:27** Isaya 59:20-21; Jeremia 31:31-34

28 Á kunangane, ta meyannung sù napiá nga dámak, ikalusso nayù ira Kudio si
Namarò, gapu ta manakì ira nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu. Á yáyù nga ajjan yù
awayyá naw nga makiyígù, sikayu nga ari Kudio, megapu sù panakì da. Ngam aggira yù
napolu nga piníli ni Namarò, á yáyù nga iddukan na ira lâ paga megapu sù pangitabbá
na ngaw sù ira tatole na nga naggaká nira. 29 Ta arán na ibabáwi ni Namarò yù ira sinullà
na nga ikákkállà na.
30 Á sikayu nga ari Kudio, arán naw ngaw kinuruk si Namarò. Ngam kunangane,
inikállà na kayin ánna pinakomá na kayu ta liwiliwâ naw, megapu sù panakì nayù ira
Kudio kuna. 31 Á kunnian gapay sù ira Kudio, ta kunangane arád da gapay kurugan si
Namarò, á inikállà ni Namarò nikayu nga ari Kudio, tapè ikállà na gapay sangaw yù ira
Kudio, á pakomán na ira gapay, megapu sù pangikállà na nikayu nga ari Kudio. 32 Á
ipakánnámmu na sù ira ngámin nga tatolay nga Kudio ánna ari Kudio yù liwiliwâ da.
Á kunnay ta pinukù na ira ngámin megapu sù liwâ da, tapè ikállà na ira ngámin ánna
pakomán na ira.

Mepángngà nga Meparáyaw si Namarò

33 Makapállâ yù allà ni Namarò nittam! Monak yù ammu na, ánna awán ta kárik piá
nayù sírik na. Awán ta tolay nga makánnámmu sù nonotan na. Á awán ta makebukalán
sù akka-akkuán na. 34 Ajjan yù netúrâ sù dán nga libru ni Namarò, nga kun na,
“Egga panò yù tolay nga makánnámmu sù nonò ni Namarò?
Egga panò yù manabarang kuna?”
35 “Egga panò yù mangiyawâ kâ Namarò,
tapè ikáru ni Namarò kuna?”*
36 Si Namarò, pinarò na yù ngámin nga egga, nga masingan ánna ari masingan. Maggián
yù ngámin nga pinarò na megapu sù pakáwayyá na. Á yawe ikeggá na ngámin, tapè
meparáyaw si Namarò megapu nira. Dayáwat tam si Namarò ta áddè ta áddè. Mapalurò!
Ammán.

12

Yù Mepángngà nga Ásserbi tam kâ Namarò

1 Á gapu ta pangikállà ni Namarò nittam nga mangikatalà kuna, á dudduárat takayu,
wáwwagì, ta itulù naw kâ Namarò yù baggi naw, nga kunnay ta iyátáng naw yù matolay
nga mangilin, tapè ayatán si Namarò megapu sù napiá nga akkuán naw, ta yáyù
mepángngà nga pakimore naw kuna. 2 Á arán naw párigán yù ággangnguá nayù ira
tatolay saw dabbuno, nga ari manguruk kâ Namarò, tapè ari kayu mepaggittá nira.
Anugutan naw yù panguli ni Namarò ta nonò naw, tapè napiá yù ággangnguá naw, ánna
kánnámmuán naw yù napiá nga ipakuá ni Namarò nikayu. Ta napiá ánna matunung yù
ure ni Namarò, á magayáyâ si Namarò sù ira nga tumulù ánna mamalurò sù ikáyâ na.
3 Á gapu ta pangikállà ni Namarò nikán, binilin nangà, á yáyù nga tabarangát takayu
ngámin ta arán naw kagian ta napiá kayu ánnè sù ira kábulun naw. Ngam máwák naw
nga katággitádday nga nonopan yù iniyawâ ni Namarò nga pakáwayyá na lápay nga
meyannung sù ángngikatalà na. 4 Á ta ángngarigán, tádday lâ yù baggi na tolay. Ngam
ajjan yù aru nga makkakerumá nga mesipà sù baggi na, nga limá na, takki na, ulu na,
talingá na, simù na, ngámin, á makkakerumá gemma yù keyusá ra. 5 Á kunnay gapay
nittam nga manguruk. Aru ittam nga makkakerumá, ngam nepattatádday ittam kâ Apu
Kesu Kiristu, nga kun na limá na, takki na, simù na, sittam ngámin nga makkaká-abbák
sù baggi na nga táttádday.

* **11:35** Isaya 40:13; Job 41:11; 1 Korinto 2:16

6 Á gapu ta allà ni Namarò nittam, inisinek na nittam yù makkakerumá nga pakáwayyá
tam nga mepángngà nittam nga katággitádday. Akkuát tam laguk ta napiá yù ipakuá
ni Namarò nittam. Ta ángngarigán, nu iniyawâ ni Namarò nikayu yù pakáwayyá
naw nga mangilayalayâ sù ipalappâ ni Namarò nikayu, á malláppà kayu laguk nga
mangilayalayâ sù bilin na, nga kunnay ta meyannung sù ángngikatalà naw. 7 Á nu
iniyawâ ni Namarò nikayu yù awayyá naw nga mangabbák sù ira wáwwagi tam nga
manguruk, á abbágán naw ira laguk ta napiá. Á nu iniyawâ ni Namarò nikayu yù
pakáwayyá naw nga mangituddu sù bilin na, á ituddu naw laguk sù ira kábulun naw.
8 Á nu iniyawâ ni Namarò nikayu yù pakáwayyá naw nga manabarang ánna mamannay,
á tabarangán naw ánna bannáyán naw laguk yù ira kábulun naw. Nu iniyawâ ni Namarò
nikayu yù pakáwayyá naw nga mangisipà, á ari kayu laguk makkikkì. Á sikayu nga pine
ni Namarò ta mammaguray sù ira kábulun naw, ipe naw yù urà naw nga mappíli sù
napiá megapu nira. Sikayu nga iniddán ni Namarò ta awayyá naw nga mangikállà sù
ira marigirigâ ánna sù ira máttakì, magayáyâ kayu laguk nga mamáláppaw sù nonò nayù
ira abbágán naw.
9 Ari kayu áppè nga makkaká-ayâ, ngam kukurugán nga iddi-iddukan naw yù ira
kábulun naw. Likuránán naw yù narákè, á tángngagan naw yù napiá. 10 Makkaká-áyâ
kayu, nga kunnay ta mepángngà sù ira mawwawági nga ánâ nayù tátták dday nga Yáma. Á
magayáyâ kayu nga makimoray sù ira kábulun naw nga manguruk. 11 Ari kayu malurâ
nga mangnguá sù napiá, ánna ari kayu mattalakák. Malláppà kayu laguk, á ipe naw
yù urà naw nga mamalurò sù ipakuá ni Namarò nikayu. 12 Magayáyâ kayu laguk
megapu sù ággiddanáma naw kâ Namarò. Á nu marigirigâ kayu, attamán naw lâ, ánna
ipakimi-imállà naw kâ Namarò yù ngámin nga meyannung nikayu, tapè mepasigaggà
yù ángngikatalà naw kuna. 13 Ilimù naw yù ángngabbák naw sù ira magáwák, nga wáwwagi
naw ta ángnguruk naw. Á iládum naw yù ira ngámin nga umay makiálliuk nikayu.
14 Á nu egga yù ira manigirigâ nikayu, ipakimállà naw ira kâ Namarò ta ikállà na ira.
Arán naw ira igagek. Arán naw kagian kâ Namarò ta bálatan na ta jigâ yù akkuád da
nikayu. 15 Nu ajjan yù ira magayáyâ, mepagayáyâ kayu gapay nira. Á nu egga yù ira
maraddam, mepaddaddam kayu gapay nira. 16 Arán naw irumá yù ira kábulun naw.
Makkaká-iddù kayu. Ari kayu mappegung, ngam makikopun kayu sù ira pobare gapay.
Á ari kayu mattagapiá.
17 Á nu ajjan yù mangnguá ta narákè nikayu, arán naw bálatan ta narákè. Yá lâ akkuán
naw yù napiá ta ánninganán nayù ira ngámin nga tatolay. 18 Ari kayu makitabbatabbák
sù ira kábulun naw, ngam tumulù kayu, tapè magimammà kayu. Á áddè ta awayyá naw,
parubán naw makikopun ta ngámin nga tatolay, tapè napiá yù ággián naw ngámin.
19 Wáwwagi nga iddukak ku, arán naw bulubugá ibálà yù akkuád da nikayu nga narákè,
ta si Namarò yù mabbálà. Inipetúrâ na ngaw ni Namarò yù kinagi na, nga kun na,
“Sikán lâ yù mabbálà.
Á bálatak ku yù ira mangnguá ta narákè, megapu sù kingnguá ra,”* kun ni Apu Namarò.
20 Á netúrâ galâ yù kinagi ni Namarò nga akkuán naw, nga kun na,
“Nu mabisin yù ira malussaw nikayu, pakanan naw ira.
Nu mapangál ira, penuman naw ira.
Ta nu kunnian yù akkuán naw, mappasirán ira megapu sù napiá nga kingnguá naw
nira.”†
21 Arán naw párigán yù ira mangnguá ta narákè. Ta nu akkuán naw gapay yù narákè,
máppù kayu nga mepárik nira. Ngam akkuán naw galâ yù napiá, tapè appútan naw yù
narákè megapu sù napiá nga akkuán naw.

* **12:19** Deuteronomio 32:35 † **12:20** Proberbio 25:21-22

13

Tumulù ittam sù ira Mammaguray

1 Sittam ngámin nga tatolay, tumulù ittam sù ira mammaguray nittam, ta awán
ta mammaguray nga arán na sinullà ni Namarò. Á si Namarò yù mangiyawâ nira
ta pakáwayyá ra nga mammaguray nittam. 2 Á nu kontarán nayù ira tatolay yù ira
mammaguray, kontarád da gapay si Namarò nga nanullà nira. Á mapagikáru yù ira
ngámin nga makikontará sù ira sinullà ni Namarò nga mammaguray. 3 Ngam arát tam
ikássing yù ira makáwayyá sù gubermente nu napiá lâ yù akkuát tam. Yù ira lâ nga
mangnguá ta narákè yù maganássing sù ira mammaguray. Á nu ikáyâ naw ta awán
ta ikássing naw sù ira mammaguray, akkuán naw lâ yù napiá, á magayáyâ ira nikayu.
4 Ta sinullà ni Namarò yù ira makáwayyá sù gubermente, tapè abbágád da yù ira nga
mangnguá ta napiá.

Ngam nu akkuán naw yù narákè, maganássing kayu laguk nira, ta kuruk nga
makáwayyá ira nga mamagikáru, gapu ta masserbi ira kâ Namarò, á ipapággáng ni
Namarò nira yù ira nga mangnguá ta narákè. 5 Á yáyù nga tumulù ittam laguk sù ira
mammaguray nittam, tapè ari ittam mekanâ sù pore ni Namarò megapu sù paméggáng
da nittam. Á ari lâ yian, ngam tumulù ittam nira gapay, gapu ta ammu tam ta yáyù
ipakuá ni Namarò nittam, tapè aláppaw yù nonò tam.

6 Á yáyù gapay yù gapu na nga mappagá ittam ta amilliár ánna ngámin nga buwì nga
ipapagá ra nittam. Ta si Namarò nga nanullà nira yù passerbiád da, ta pattuki ra ta buwì.
7 Pagát tam laguk yù ipapagá ra nittam, yù buwì sù ira mammaguray, ánna yù amilliár sù
ira minátttuki. Á makimoray ittam sù ira pakimorayán, ánna dayáwat tam yù ira maráyaw.

Makkaká-iddù ittam

8 Nu ajjan yù gatù tam, pagát tam ngámin. Ngam arát tam mapagán yù allà ni
Namarò nittam. Á yáyù nga makkaká-iddù ittam. Yù tolay nga mangiddù sù kábulun
na, palurotan na ngámin nga tunung nga initaddán ni Namarò kâ Moyses. 9 Yawe yù
taddán na, nga kun na, “Ari kayu meruruk sù arán naw atáwa. Ari kayu mamapátay. Ari
kayu makkokò. Á ari kayu mamassil sù kukuá na kábulun naw.”* Á mapalurò yù ira
ngámin nga initaddán ni Namarò, nu palurotat tam yawe nga kinagi na, “Iddukan naw
yù ira kábulun naw ta kunnay sù ángngiddù naw sù baggi naw.”† 10 Ta nu iddukan nayù
tolay yù ira kábulun na, awán ta narákè nga akkuán na nira. Á yáyù nga mapalurò tam
yù ngámin nga tunung nga initaddán ni Namarò nu iddukat tam yù ira kábulut tam.

11 Á ammu naw ta máwák tam magimuguk sù akka-akkuát tam, ta aringin mabayák yù
dattál nayù ággaw nga sinullà ni Namarò, nga keyígù tam. Áddè ngaw sù pamegapu tam
nga manguruk, magiddi-iddak ittam sù pangiyígù na nittam, á umaranni lâ umaranni
ta kággággaw. Ari ittam laguk maggián nga kunnay ta mattummà! Mallukák ittam, nga
malláppà nga mangnguá sù ipakuá ni Apu nittam. 12 Yù ággián nayù dabbuno yù kun
na gabi megapu ta liwiliwâ nayù ira tatolay. Ngam mappasá yù kallà, á maddaggunin
yù ággaw, nga dattál nayù pammagure ni Apu Kesu ta dabbuno. Likuránát tam laguk
yù narákè, á palurotat tam yù napiá nga ipakuá ni Apu Kesu nittam, nga mepángngà
sù ira tatole na nga manawagánin yù nonò da, nga naparán nga mangipuerá ta narákè.
13 Akkuát tam laguk yù napiá nga kunnay ta akkuán na tolay ta gián nga manawák. Arát
tam akkuán yù kepasiránát tam. Ari ittam magillellaw, onu mangarallaw. Ari ittam
maddaráma, onu mangabubu. 14 Nonopat tam lâ si Apu Kesu Kiristu nga mepulupulù
nittam, ta kesipatát tam yù nonò na ánna yù napiá nga ággangnguá na. Á akkuát tam

---

* **13:9** Exodo 20:13-15, 17; Deuteronomio 5:17-19, 21 † **13:9** Libitiko 19:18

laguk yù napiá nga ipakuá na nittam. Á imugurát tam yù baggi tam, tapè arát tam akkuán yù narákè nga karagatán nayù dán nga nonò tam.‡

14

Arát tam Panunnután yù ira Wáwwagi tam nga Manguruk
1 Korinto 8:1-13; 10:23-33

1 Wáwwagi, ta paggagammung naw, alawatan naw yù ira wáwwagi naw ta ángngikatalà naw kâ Apu Kesu, mássiki nu makapi yù ángnguruk da, á arán naw ira peperangan ta ubobuk nga meyannung sù ángnguruk da nga nerumá ta ángnguruk naw. 2 Ta ajjan yù ira tatolay nga awán ta kanniawad da nga kanan, á ajjan yù ira káruán nga makapi yù ángnguruk da, nga arád da kanan yù kárne, ngam yù atang lâ yù ikád da. 3 Á yù tolay nga kumán ta ngámin, arán na nakuan iluddè yù tolay nga ari kumán ta kárne. Á yù tolay nga kumán lâ ta atang, arán na gapay nakuan panunnután yù tádday nga kumán ta ngámin, gapu ta inalawâ ni Namarò gemma ta tole na. 4 Á gapu ta Yápù tam ngámin si Namarò, ari ittam laguk makkakápanunnù, ta awán ta pakáwayyá tam nga mamanunnù sù aripan na tanakuán. Ta yù yápu na lápay yù makáwayyá nga makkagi nu napiá yù akkuán nayù aripan na. Á napiá gemma yù akka-akkuán nayù aripan na, gapu ta makáwayyá yù yápu na nga mangabbák kuna.

5 Á ajjan yù ira kábulut tam nga manguruk kâ Apu, nga sinullà da yù tádday ággaw nga ngilinad da, nga paddáyo ra kâ Apu. Á ajjan gapay yù ira maddáyaw kâ Apu, nga ari mangirumá ta ággaw. Á ari kayu nakuan mabbábáng nga kataggitádday ta meyannung sù ággaw nga ngilinan na. 6 Nu ngilinan na tolay yù tádday nga ággaw, yáyù ákkimore na kâ Apu. Á yù tolay nga kumán ta ngámin, yáyù ákkimore na kâ Apu, gapu ta mabbalabálà kâ Namarò megapu sù kanan na. Á yù tolay nga makkanniaw ta kanan, yáyù ákkimore na kâ Apu, gapu ta mabbalabálà gapay kâ Namarò.

7 Á sittam nga manguruk, maguray lâ nu matolay ittam onu matay ittam, arát tam akkuán yù lâ ikáyâ tam, nu ari galâ yù ikáyâ nayù Yápu tam. 8 Ta nu matolay ittam, kukuá na ittam ni Apu Kesu Kiristu, á akkuát tam yù napiá nga ipakuá na nittam, tapè meparáyaw yù Yápu tam. Á nu matay ittam, kukuá na ittam lâ, á mesipà ittam kuna. Á ta kunnian, mássiki nu matolay ittam onu matay ittam, kukuá na ittam ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. 9 Á yáyù gapu na nga natay si Apu Kesu Kiristu, á naginnanolay, tapè aggina yù Yápu tam, nu matolay ittam lâ paga onu natay ittamin.

10 Arát tam laguk panunnután yù ira kábulut tam ta meyannung sù kanad da. Á arát tam ira iluddè megapu sù arád da kanan. Ta sittam ngámin, umay ittam makiarubáng kâ Namarò, á aggina lâ yù mamanunnù. 11 Ta ajjan yù inipetúrâ ni Namarò, nga kun na,
“Sikán si Apu Namarò nga matolay ta áddè ta áddè,
á kukurugán nga mapalurò sangaw yaw nga kagiak ku.
Mamalittúkak yù ira ngámin nga tatolay ta arubáng ku,
á maddáyaw ira nikán.”*
12 Á yáyù nga máwák tam ngámin sangaw nga kagian kâ Namarò yù ngámin nga kingnguá tam ta paggiát tam ta dabbuno.

Arát tam Panunnután yù ira Kábulut tam

13 Ari ittamin laguk makkakápanunnù. Á yawe laguk italákkuruk tam, ta arát tam akkuán yù kagian nayù ira kábulut tam ta liwâ, marakè mekáttuay ira ta panguruk da kâ Namarò, nu párigád da ittam ánna akkuád da gapay yù kagiad da ta liwâ. 14 Á sikán,

‡ **13:14** Bibbiram mu Galasia 3:27 * **14:11** Isaya 45:23; Pilippay 2:10-11

gapu ta pangikatalà ku kâ Apu Kesu Kiristu, ammù ta awán bulubugá ta kanan nga máwák ku kanniawan. Ngam ta ángngarigán nu ajjan yù kanan nga ibiláng nayù tolay ta makanniaw, á napiá laguk nu arán na kanan, ta kuruk nga malliwâ nu kanan na yù ibiláng na ta maraping.

15 Á nu ajjan yù wagi tam ta ángngikatalà tam kâ Apu Kesu, nga maburung gapu ta kinát tam yù kanniawan na, á arát tamin laguk inipasingan yù ángngiddù tam kuna. Á yáyù nga ari ittam laguk kumán sù kanniawan na, marakè mararál yù ángngikatalà na kâ Namarò, megapu sù kanat tam. Ta aggina gapay yù tádday nga naketapilán ni Apu Kesu Kiristu. 16 Á mássiki nu ibiláng tam ta napiá yù akkuát tam, nu ibiláng nayù kabbulut tam ta narákè, arát tam laguk akkuán, tapè arán na kagian ta malliwâ ittamin.

17 Ta sittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu, mesipà ittam sù pammagure ni Apu Namarò. Á yù pammagure na nittam, ari meyannung sù kanat tam ánna inumat tam. Ngam yawe yù pabbalinán nayù pammagure ni Namarò nittam, yù napiá ánna matunung nga akka-akkuát tam, yù ággimammà nayù nonò tam, ánna yù pagayáyâ tam megapu sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò. 18 Á nu kunnian yù ásserbi tam kâ Apu Kesu Kiristu, magayáyâ si Namarò nittam, á meráyaw ittam gapay sù ira kábulut tam.

19 Á yáyù nga tuttuttulat tam laguk yù napiá nga mabbalin ta magimammà nga nonò tam, tapè makkaká-abbák ittam, ánna mapasigaggà yù ángngikatalà tam kâ Apu. 20 Á arát tam laguk kanan yù kanniawan nayù wagi tam, tapè ari mararál yù ángngikatalà na kâ Namarò, megapu sù kanat tam. Kuruk nga awán ta kanan nga makanniaw, ngam pakaliwatát tam yù ira kábulut tam nu mabbábáng ira ta panguruk da megapu sù kanat tam. 21 Á yáyù nga más napiá galâ nu arát tam kanan yù kárne ánna ari ittam mappissán, á awán bulubugá ta akkuát tam nga paggapuán nayù palliwâ nayù ira wáwwagi tam nga mangikatalà kâ Apu Kesu.

22 Á maguray lâ yù ure naw nga meyannung sù ikán naw onu inuman naw, ngam arán naw ubobugan sù ira kábulun naw, tapè sikayu lâ kâ Namarò yù makánnámmu sù akkuán naw. A magayáyâ yù tolay nga ari mabbábáng ta meyannung sù akkuán na. 23 Ngam yù tolay nga mabbábáng sù kanan na, ikáru na kâ Namarò nu kanan na, gapu ta pakaliwatán na yù ángngguruk na, nu arán na kurugan yù ammu na nga napiá nga meyannung ta kanan na. Á makaliwâ ittam laguk nu akkuát tam yù ari negapu sù ángngikatalà tam kâ Namarò.

15

Akkuát tam lâ yù Napiá, nga Pakkapiánán nayù ira Kábulut tam
Galasia 6:1-5

1 Sittam nga napasigaggà yù ángngikatalà na kâ Apu Kesu, arát tam ipapílì yù ure tam ánna yù ikáyâ tam, ngam anugutat tam gapay yù ure nayù ira wáwwagi tam nga makapi yù ángngguruk da. Arát tam ira paguráyán, ngam paguráyát tam lâ yù ikáyâ tam. 2 Akkuát tam lâ yù napiá nga ikáyâ nayù ira kábulut tam, tapè mábbágán ira ánna mepasigaggà yù ángngikatalà da. 3 Ta kunnian gapay yù kingnguá ni Apu Kesu Kiristu. Pinaguráyán na yù inikáyâ na, á inattamán na yù pallillíbâ da kuna, nga kunnay sù netúrâ sù dán nga libru, nga kun na, “Apu Namarò, nekuá nikán yù pakkakagi ra nikaw.”* 4 Á ngámin nga netúrâ ngaw, inipetúrâ ni Namarò, tapè mattudduán ittam. Á megapu sù netúrâ nga netuddu nittam, mapatattam yù nonò tam ánna mabannáyán, tapè mapasigaggà yù ággiddanáma tam kâ Apu Namarò.

5 Si Namarò, nga mangabbák nittam ánna mamannay nittam, á parè bì ta abbágán na kayu, tapè magimammà kayu, ánna mattatádday yù nonò naw nga kunnay ta nonò ni

* **15:3** Salmo 69:9

Apu Kesu Kiristu, megapu sù ángngikatalà naw kuna. 6 Á ta kunnian, mattatádday kayu
nga maddáyaw kâ Namarò, nga Yáma ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

Mesipà gapay yù ira Makkakerumá nga Tatolay nga ari Kudio

7 Á gapu ta kepattatádde tam kâ Apu Kesu, makkaká-alawâ kayu laguk, nga kunnay ta
pangalawâ ni Apu Kesu nikayu, tapè meparáyaw si Namarò. 8 Ta kagiak ku nikayu ta yá
gapu na nga minay si Apu Kesu Kiristu nga masserbi nikami nga Kudio, tapè ipasingan
na ta kuruk nga mekatalà si Apu Namarò, á palurotan na yù ngámin nga initabbá na
sù ira ngaw naggaká nikami nga Kudio. 9 Á yawe gapay yù gapu na nga minay si Apu
Kesu Kiristu, tapè maddáyaw gapay yù ira ari Kudio kâ Namarò, megapu sù pangikállà
na nira, nga kunnay sù inipetúrâ na ngaw ni Namarò, nga kun na,
"Dayáwat taka, Apu, ta arubáng nayù ira makkakerumá nga ari Kudio,
á ikansion ku yù paddáyò nikaw."†
10 Á ajjan gapay yù netúrâ, nga kun na,
"Sikayu nga makkakerumá nga ari Kudio, mepagayáyâ kayu sù ira tatolay nga sinullà
ni Namarò ta tatole na."‡
11 Á ajjan paga nga netúrâ,
"Sikayu ngámin nga ari Kudio, maddáyaw kayu kâ Apu Namarò.
Sikayu ngámin nga makkakerumá nga tatolay, dayáwan naw si Apu."§
12 Á initúrâ na ngaw ni Isaya, nga kun na,
"Ajjan yù umay nga meyanâ sangaw,
nga ginaká ni Jesse, nga yáma ni Patul Dabid.
Aggina yù umay mammaguray
sù ira makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio.
Aggina yù iddanamád da ta mangiyígù nira."*
13 Si Namarò yù paggapuán nayù ággiddanáma tam. Á ipakimállà ku kuna, ta parè bì ta
pagayáyatan na kayu ánna pagimammatan na kayu, megapu ta ángngikatalà naw kâ Apu
Kesu, tapè kuruk nga magayáyâ kayu, ánna mapasigaggà yù pagiddanáma naw megapu
sù pangngapangnguá nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò.

Yù Pangilayalayâ ni Pablo sù ira Ari Kudio

14 Wáwwagì, ammukin ta napiá yù nonò naw, ánna kánnámmuán naw yù ngámin nga
meyannung ta ángngikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu. Á yáyù nga makáwayyá kayu nga
makkakátabatabarang. 15 Á aringà mabbábáng nga mattúrâ nikayu, tapè ipanonò ku
nikayu yù ammu nawin áddè ngaw. Á mappelokà nga mangitúrâ, megapu sù pakáwayyâ
nga iniyawâ ni Namarò nikán megapu ta pangikállà na nikán. 16 Ta sinullà nangà
ni Namarò nga mangilayalayâ sù ira makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio, tapè
passerbiák ku si Apu Kesu Kiristu, nga kunnay sù pári nga masserbi sù lágum nayù
mangilin nga kapilliá. Á inilayalayâ ku nira yù napiá nga dámak nga naggapu kâ
Namarò, tapè mangikatalà ira gapay kâ Apu Kesu. Á alawatan ni Namarò ira ta tatole
na, nga kun na mepángngà nga meyátáng kuna, megapu sù pamakarenu na nira nayù
Mangilin nga Ikararuá nga maggián nira.
17 Á gapu ta ketáddè kâ Apu Kesu Kiristu, aringà mappasirán nga mangipakánnámmu
sù akkuák ku ta passerbì kâ Namarò. 18 Á awát ta ubobugak ku, nu ari galâ yù pinalurò
ni Apu Kesu megapu sù pangilayalayâ ku ánna ággangnguâ, tapè manguruk gapay kâ
Namarò yù ira makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio. 19 Ta inipakuá na gapay
nikán yù makapállâ nga pamagaddátu na, nga pinalurò na megapu sù pakáwayyá nayù

† **15:9** Salmo 18:49 ‡ **15:10** Deuteronomio 32:43 § **15:11** Salmo 117:1 * **15:12** Isaya 11:10

Mangilin nga Ikararuá nga mangabbák nikán. Á ilayalayâ ku yù napiá nga dámak nga
meyannung kâ Apu Kesu Kiristu ta ngámin nga lugár, nga inigapù ta ili na Jerusalem ta
áddè ta Ilirikum. 20 Á ta áddè ngaw, italákkuruk ku ta yù ira tatolay nga pangilayalayaták
ku sù bilin ni Namarò yù ira lâ nga ari paga nakaginná ta meyannung kâ Apu Kesu
Kiristu, tapè arák ku tudduán yù ira nga sinudduán nayù tanakuán nga tolay. 21 Á yáyù
kingnguâ nga kunnay ta inipetúrâ na ngaw ni Namarò, nga kun na,
"Yù ira nga ari bulubugá nakarámak ta meyannung kuna, masingad da sangaw nu
manganánnuán.
Á yù ira ari bulubugá nakaginná sù meyannung kuna, maginná ra sangaw, á
kánnámmuád da."†

Panalákkuruk ni Pablo nga Umay ta Roma

22 Á yáyù nga aringà paga nakángay tán nga lugár naw, gapu ta negaggagà megapu
sù pangilayalayâ ku sawe ira lugár. 23 Á gapu ta nabalinin yù tarabákù saw, ninonò ku
ta et takayu tullúnán, ta yáyù karagaták ku ta nabayák. 24 Á sangaw nu umayà túrin ta
Espania, ikáyâ ku ta maddagákà ta gián naw, tapè mepagayáyákà lábbì nikayu. Á ikáyâ
ku nga mappábbák nikayu, sangaw nu panawát takayu nga umayin ta Espania.
25 Ngam kunangane, umayà bì mattúllun sù ira wáwwagi tam nga maggián ta
Jerusalem, ta ek ku ituluk yù kuártu nga nelimù nira. 26 Ta yù ira ari Kudio nga
mangikatalà kâ Apu, nga maggagammung ta Masidonia ánna Akeya, sinalákkuruk da nga
mangabbák sù ira pobare nga Kudio nga taga Jerusalem nga mangikatalà kâ Apu. 27 Á
magayáyâ ira nga mangisipà ta kukuá ra sù ira Kudio. Á mepángngà gemma ta iyawâ
da yù kukuá ra, nga ángngabbák da nira, nga kunnay ta pappagá ra ta gatù da sù ira
Kudio nga manguruk. Ta aggira nga ari Kudio, mesipà ira gapay sù ira Kudio, á yáyù
nga kesipatád da gapay yù pangikállà ni Namarò ánna yù initabbá na sù ira tatole na. 28 Á
sangaw nu kabalik ku mangituluk sù ábbák da nga nelimù sù ira manguruk nga Kudio
nga taga Jerusalem, á mánawà laguk nga umay ta Espania, á maddagákà bì ta gián naw,
ta et takayu tullúnán. 29 Á ammù ta pagayáyatan na ittam ni Apu Kesu Kiristu sangaw nu
mappasinganà nikayu, megapu sù bilin na nga ilayalayâ ku.
30 Wáwwagi, gapu ta makkaká-iddù ittam megapu sù Ikararuá ni Namarò, á ta pan-
nakabaggi ni Apu Kesu Kiristu, ikomâ nikayu ta mattatádday kayu nga mepakimi-imállà
bì kâ Namarò megapu nikán. 31 Á yaw ipakimállà naw, ta taronán nangà ni Namarò
ánna ililli nangà, tapè arád dangà akkuán nayù ira nga ari manguruk nga maggián ta
purubinsia na Judiya. Á ipakimállà naw gapay yù ira wáwwagi tam nga maggián ta
Jerusalem, tapè magayáyâ ira nga mangalawâ sù abbák nayù ira kábuluk ku, nga ituluk
ku nira. 32 Á ipakimállà naw gapay ta anugutan na gapay ni Namarò yù ángè ta gián
naw, tapè mepagayáyákà nikayu ánna magibannágà. 33 Á yawe ipakimállà ku, ta parè bì
ta egga nikayu si Namarò, nga paggapuán nayù imammà na nonò tam. Ammán.

16

Iyabbû ni Pablo nu Kunnasi yù ira Kákkopun na

1 Wáwwagi, ajjan yù babay nga umay ta gián naw, nga ikáyâ ku ipakámmu nikayu.
Aggina si Pibi, nga wagi tam nga mangabbák sù ira wáwwagi tam nga maggagammung
ta Kenkareya. 2 Á labbè ni Pibi ta gián naw, alawatan naw nga kunnay ta mepángngà
nittam nga tatole ni Namarò, megapu sù ángngikatalà na kâ Apu Kesu Kiristu. Á abbágán
naw ta napiá, ánna iyawâ naw kuna yù máwák na, gapu ta napiá gapay yù ággasigurá na
ta aru nga tatolay, nepatalugáring nikán, ta napiá gapay yù ángngabbák na nikán.

† **15:21** Isaya 52:15

3 Á manonò ku yù ira kopuk ku nga magatáwa, di Akila kâ Persila, á iyabbû ku nu
kunnasi ira, ta aggira gapay yù kábuluk ku nga masserbi kâ Apu Kesu. 4 Á nággè ira natay
ngaw ta pangiyígù da nikán sù nággekà natay. Á yáyù nga ari lâ sikán yù mabbalabálà
nira, nu ari gapay yù ira manguruk kâ Apu nga ari Kudio nga maggagammung ta lugár
da. 5 Á manonò ku gapay yù ira wáwwagi tam nga maggagammung ta bale ri Akila nga
makimoray kâ Namarò, nu kunnasi ira.

Á manonò ku si Epaneto nga iddukak ku. Kagian naw gapay kuna yù pangiyabbû
ku ta meyannung kuna. Aggina yù napolu nga manguruk kâ Apu Kesu Kiristu ta
purubinsia na Asia.

6 Á iyabbû ku gapay nu kunnasi si Maria, nga kitaláppà nga mangabbák nikayu.

7 Á kagian naw gapay kári Andaroniko kâ Jun ta manonò ku ira, nu kunnasi ira. Aggira
yù kagittâ nga Kudio, nga kábuluk ku ngaw nga nebáluk. Á kábulud da gapay nayù ira
minángngilayalayâ nga pakimorayán, á napolu ira nga nanguruk kâ Apu Kesu Kiristu
ánnè nikán.

8 Á manonò ku gapay si Ampilato nga kopuk ku nga iddukak ku megapu sù ketádday
mi kâ Apu Kesu.

9 Á iyabbû ku gapay yù meyannung kâ Urbano, nga kabbulut tam nga masserbi kâ
Apu Kesu, ánna si Estako gapay nga iddukak ku.

10 Á kagian naw gapay kâ Apeli yù pakanonò ku kuna. Mássiki nu narigirigâ si Apeli, á
nepasingan ta napasigaggà yù ángnguruk na kâ Apu Kesu Kiristu, á ayatán si Apu kuna.

Á kunnasi gapay yù ira nga maggián ta bale ri Aristobulu? Kagian naw bì nira yù
pangiyabbû ku ta meyannung nira.

11 Á kunnasi gapay si Erodio, nga kagittâ nga Kudio? Ánna yù ira wáwwagi tam ta
ángnguruk tam kâ Apu nga maggián ta bale ri Narsiso, kagian naw gapay nira ta iniyabbû
ku nu kunnasi ira.

12 Á manonò ku gapay yù ira bábbay, di Taripina kâ Tariposa, nga masserbi ta napiá kâ
Apu Kesu. Kagian naw bì nira. Á si Persida gapay, nga iddukat tam ngámin, nga napiá
yù ásserbi na kâ Apu, kagian naw gapay kuna yù pakanonò ku kuna.

13 Á manonò ku gapay di Rupo nga sinullà ni Apu Kesu nga masserbi kuna, ánna yù
yená na, nga kun na yenâ gapay.

14 Á manonò ku gapay yù ira lállakalákay, di Asingkarito kári Palegon, si Ermas, si
Patrobo, si Ermis, ánna yù ira káruán nga manguruk nga mepulupulù nira.

15 Á manonò ku gapay di Pilologo kâ Kulia nga atáwa na, di Nerio kâ wagi na nga babay,
ánna di Olimpo ánna yù ira ngámin nga manguruk nga mepulupulù nira.

16 Á sikayu gapay nga maggagammung tán, makkaká-iddù kayu ta kunnay ta
mepángngà sù ira mawwawági nga manguruk kâ Apu. Á yù ira ngámin nga wáwwagi naw
megapu sù panguruk da kâ Apu, nga maggagammung ta makkakerumá nga lugár nga
nappassapassiárák ku, ipetúrâ da nikán yù pakanonò da ánna yù ayâ da nikayu gapay.

Yù Maporián nga Itabarang ni Pablo sù ira taga Roma

17 Wáwwagi, yawe ikomâ nikayu, ta mappalán kayu sù ira mamuruburion ánna
mamasinná nga umay nikayu mangituddu ta tanakuán nga bilin nga mekontará sù
kuruk nga bilin ni Namarò nga netuddu nikayu. Lillitán naw ira. 18 Ari si Apu Kesu
Kiristu yù passerbiád da, nu ari galâ yù karagatád da lápay. Á ilogò da yù ira awán ta
áppalán, megapu sù marenu nga ubobuk da nga nakástá.

19 Á magayáyákà gapu ta neparámak sù ira ngámin nga tatolay yù napiá nga ángnguruk
naw kâ Apu. Á yawe paga karagaták ku megapu nikayu, ta kánnámmuán naw yù ngámin
nga meyannung sù napiá nga netuddu nikayu, ngam awán nakuan ta ammu naw nga

meyannung ta narákè. 20 Á ari mabayák, á si Namarò nga mamagimammà nittam,
appútan na si Satanas, nga máppù nga kunnay ta iguppè tam. Á yawe ipakimállà ku
megapu nikayu, ta ikákkállà na kayu ni Apu Kesu Kiristu.
21 Si Timotio, nga kabbuluk ku nga masserbi kâ Apu, ipetúrâ na gapay nikán yù
pakanonò na nikayu. Á di Lusio kári Jeson kâ Sosipatro gapay, nga kagittâ nga Kudio,
manonò da kayu gapay.
22 Á sikán si Tersio nga nangitúrâ sawe nga inipetúrâ ni Pablo nikán. Manonò takayu
gapay nga wáwwagì megapu sù ángngikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu.
23 Á si Gayo, nga mangálliuk nikán, manonò na kayu gapay. Yawe bale na yù
paggagammungán nayù ira manguruk. Á si Erasto, nga kusarero sawe ili, ánna si Kuarto,
nga wagi tam gapay, manonò da kayu gapay. 24 Á ipakimállà ku ta parè bì ta ikákkállà
na kayu ngámin ni Apu Kesu Kiristu, tapè magimammà kayu. Ammán.

Yù Paddáyo ni Pablo ta Pakimállà na kâ Apu

25 Dayáwat tam si Namarò, ta aggina lâ yù makáwayyá nga mangabbák nikayu,
tapè mapasigaggà yù ángngikatalà naw, megapu sù napiá nga dámak nga ilayalayâ
ku nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. Á áddè ngaw nga nabayágin, ari paga
mepakánnámmu yù bilin na nga meyannung sù ángngiyígù na ta tatolay. 26 Ngam
kunangane, nepalappákin. Ta si Namarò, nga maggián ta áddè ta áddè, inipetúrâ na yù
bilin na sù ira ngaw ábbilinán na. Á jinok na yù ira umay nga mangipakánnámmu ta
bilin na ta ngámin nga makkakerumá nga tatolay, tapè manguruk ira, ánna mangikatalà
ira kuna. 27 Dayarayáwát tam si Namarò! Aggina lâ yù táttádday nga masírik nga
makánnámmu ta ngámin. Meparáyaw ta áddè ta áddè, megapu kâ Apu Kesu Kiristu!
Ammán. Áddè na yû.

Yù Napolu nga Túrâ ni Pablo sù ira Manguruk nga taga Korinto

Yù Meyannung sù Túrâ

Yù ili na Korinto yù karakalán nayù ira ili sù purubinsia na Akeya, nga lugár nga mangngágan ta Garesia kunangan, á Gareko yù ággubobuk da. Á gapu ta aggik na bebay yù gián nayù ili, aru yù ira barangay nga maddung tán, nga naggapu ta arayyu, ta umay yù ira tatolay nga malláku ta magannagannuk.

Á aru gapay yù ira makkakerumá nga tatolay nga maggián sù ili. Á neparámak yù ili, gapu ta ajjan tán yù makkakerumá nga narákè. Á sù ngaw pattúrâ ni Pablo sù ira taga Korinto, aru yù ira makkakerumá nga sináddios da, á narákè gapay yù ággangnguá nayù ira tatolay ta pakimore ra sù ira sináddios.

Á aru gapay yù ira Kudio nga naggián ta ili na Korinto, nga ajjan gapay yù ággagammungád da, gapu ta si Namarò yù pakimorayád da. Á nakipaggián ngaw nira si Pablo. Keggá ni Pablo tán, mináppadday ta tarapál nga tabbì na ayám ánna nakannak nga gámì, ta yáyù ággalerán na. Á minay nepaggagammung sù ira Kudio, tapè ituddu na nira yù meyannung kâ Apu Kesu (Kingnguá 18:3). Á aru gapay yù ira Gareko nga mepaggagammung nira, ánna yù ira káruán nga ari Kudio, nga mangikatalà kâ Apu.

Á páno ni Pablo ta Korinto, nagaru yù ira nga mangikatalà kâ Apu Kesu. Ngam sù pakkakápereperang da ta ubobuk, initúrâ da laguk yù iyabbû da kâ Pablo nga meyannung sù panguruk da nga inituddu ni Pablo nira. Á initubbuk da kuna ta Epeso. Yawe túrâ yù itabbák ni Pablo sù túrâ da.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Pamegapu nayù Túrâ (1:1-9)
Ikomá ni Pablo sù ira Manguruk ta Pattatáddayad da yù Nonò da (1:10–4:21)
Yù Meyannung sù Ággasigurá nayù ira Makkábbalay (5:1–7:40)
Yù Meyannung sù Kanan nga Meyátáng ta Sináddios (8:1-13)
Yù Mepángngà nga Akkuán nayù Minángngilayalayâ (9:1-27)
Mepugik nittam yù Makimoray ta Sináddios (10:1–11:1)
Yù Meyannung sù ira Bábbay nga Mangikatalà kâ Apu (11:2-16)
Yù Panaddamát tam ta Pate ni Apu Kesu nga Ingágad da ta Pamúgák ni Apu (11:17-34)
Yù Makkakerumá nga Pakáwayyá tam nga Naggapu sù Mangilin nga Ikararuá (12:1-31)
Makkaká-iddù ittam (13:1-13)
Yù Duá nga Pakáwayyá na Tolay nga Iyawâ ni Namarò (14:1-25)
Yù Ákkimore tam kâ Namarò ta Paggagammung tam (14:26-40)
Yù Paginnanolay ni Apu Kesu Kiristu ánna yù Iddanamát tam nga Paginnanole tam (15:1-58)
Yù Pangabbák naw sù ira Wáwwagi tam nga Magáwák (16:1-4)
Yù Panalákkuruk ni Pablo nga Manúllun sù ira taga Korinto (16:5-12)
Yù Naporián nga Pangitabarang ni Pablo (16:13-24)

1 Sikán si Pablo nga sinullà ni Namarò, ta umayà mangilayalayâ sù meyannung kâ Apu
Kesu Kiristu. Á si Sostenes yù kabbuluk ku, nga wagi tam megapu sù pangikatalà tam kâ
Apu Kesu. 2 Á nakapattúrâ kami nikayu nga taga Korinto,* nga maggagammung tán nga

* **1:2** Bibbiram mu yù meyannung sù pangilayalayâ ni Pablo sù ili na Korinto: Kingnguá 18:1-17.

makimoray kâ Namarò, sikayu nga taggitádday nga napakarenuánin yù nonò na megapu sù kepattatádde na kâ Apu Kesu. Ta inagálán na kayu ni Namarò, tapè pabbalinan na kayu ta mangilin nga tatole na, nga makimoray kuna ta pannakabaggi ni Apu Kesu Kiristu, nga kunnay sù pakimore mi gapay ánna yù ira nga ajjan ta ngámin nga lugár nga makiyápu kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. 3 Á parè bì ta napiá yù gawagawáyán naw ánna yù ággián naw, tapè magimammà yù nonò naw megapu sù pangikállà di Namarò nga Yáma tam kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

Yù Paddáyo ni Pablo

4 Á dayarayáwak ku si Namarò, ta aringà makabalabálà kuna, gapu ta pangikállà na ánna pangiddù na nikayu, ta mesipà kayu kâ Apu Kesu Kiristu megapu sù pangikatalà naw kuna. 5 Á gapu ta ángngabbák ni Apu Kesu nikayu, napammapiá yù ngámin nga meyannung sù ákkiyápu naw kuna, á kánnámmuán naw ta napiá yù kuruk nga bilin na, ánna makáwayyá kayu nga mangibukalán sù kebalinán na. 6 Ta nepatattà ta napiá ta nonò naw yù bilin ni Namarò nga meyannung kâ Apu Kesu, á napasigaggà yù ángnguruk naw kuna. 7 Á yáyù nga awán ta kúráng nayù iniyawâ ni Namarò nikayu, nga pakáwayyá naw nga mamalurò sù ipakuá na nikayu, ta pagiddi-iddak naw ta pattoli ni Apu Kesu Kiristu, nga Yápu tam. 8 Á uputan ni Namarò nga abbágán sikayu ta áddè ta pagáddekán na ággaw, tapè napasigaggà yù pangikatalà naw kuna ánna awán ta pakaliwatán naw sangaw nu duttál yù ággaw nga pattoli ni Apu Kesu Kiristu, nga mamanunnù ta ngámin nga tatolay. 9 Á mapalurò yian gemma, ta mekatalà si Namarò, á aggina yù nagágál nikayu, ta mepattatádday kayu sù Anâ na, si Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

Nassisinná yù ira Mangikatalà nga taga Korinto

10 Á wáwwagì, yawe ikomâ nikayu megapu sù pakáwayyâ nga naggapu kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. Pattatáddayan naw yù nonò naw, tapè ari kayu massisinná. 11 Yáyù itabarang ku nikayu, gapu ta ajjan yù ira kábbale di Kulowe nga nangiránuk nikán ta ajjan nikayu yù ira naddaráma. 12 Ta ajjan yù ira nga kunniaw yù kagiad da, “Si Pablo yù tuttulam mi,” kud da. Á yù ira káruán, “Sikami yù tumuttuttul kâ Apolo,”† kud da. Onu kagian nayù ira káruán, “Tuttulam mi si Eduru,” kud da. Á ajjan yù ira nga kagiad da, “Si Apu Kesu Kiristu yù tuttulam mi,” kud da.

13 Aro! Mesinná panò si Apu Kesu Kiristu! Ari gemma! Á sikán panò yù natay ta kurù nga netapil megapu nikayu! Onu narigù kayu panò megapu ta kesipatán naw yù ngágan ni Pablo? Ari gemma, nu ari galâ megapu ta kesipatán naw yù ngágan ni Apu Kesu Kiristu.

14 Á magayáyákà ta allà ni Namarò ta baddì lâ nikayu yù jinigù ku. Aggira lâ di Kirispo kâ Gayo,‡ 15 marakè kagian naw ta sikán yù tuttulan naw, nu sikán nakuan yù nanigù nikayu. 16 Á manonokin ta jinigù ku gapay yù ira kábbale ri Estepano.§ Ngam aggira lâ manonò ku nga jinigù ku. Awán ta tanakuán nga manonò ku. 17 Ta jinok nangà ni Apu Kesu Kiristu, nga ari ta manigù ta tatolay, nu ari galâ ta mangilayalayákà sù napiá nga dámak nga meyannung kuna. Á ta pangilayalayâ ku, arák ku iniyusá yù monak nga ubobuk ánna yù pakáwayyá nayù sírik nayù ággubobuk ku, marakè maginná naw lâ yù ubobuk ku, ngam arán naw kánnámmuán yù pakáwayyá nayù pate ni Apu Kesu ta kurù.

Ajjan kâ Apu Kesu Kiristu yù Pakáwayyá ni Namarò ánna yù Sirik na

18 Á yawe bilin ni Namarò yù meyannung sù pagikáru ni Apu Kesu Kiristu ta liwiliwâ na tatolay sù pate na ta kurù. Á yù ira tatolay nga ari manguruk, nga mekanâ noka sù pangukum ni Namarò, á kagiad da ta awán ta serbi nayù bilin ni Namarò. Ngam sittam

† **1:12** Asinni si Apolo? Kingnguá 18:24-28 ‡ **1:14** Asinni di Kirispo kâ Gayo? Kingnguá 18:8; Kingnguá 19:29; Roma 16:23 § **1:16** Asinni si Estepano? 1 Korinto 16:15

nga makiyígù kâ Apu Kesu, ammu tam yù pakáwayyá nayù bilin ni Namarò, ta yáyù nga
makiyígù ittam kuna, gapu ta naginná tam yù bilin na. 19 Á ajjan yù dán nga netúrâ, nga
inipetúrâ na ngaw ni Namarò, nga kun na,
"Darálak ku yù sírik nayù ira tatolay nga makkagi ta masírik ira ánna naggigiámmu ira,
nga ari manguruk nikán.
Á gammák ku yù pakáwayyá nayù ira tatolay nga makkagi ta makánnámmu ira, tapè ari
mapalurò yù akka-akkuád da, á mabbábáng ira nga mapállâ."*
20 Á anni laguk yù ággigián nayù ira tatolay nga masírik, ánna yù ira naggigiámmu sù
tunung ni Moyses, ánna yù ira masírik nga mamereperang ta ubobuk? Yù ira tatolay nga
ari manguruk kâ Namarò, mássiki nu aru yù ammu ra, ipasingan ni Namarò ta awán ta
serbi nayù ngámin nga ammu ra, á kunnay ta molapá ira, gapu ta arád da kurugan si
Namarò.
21 Á megapu sù sírik ni Namarò, yáyù nga sinalákkuruk na ta arád da mánnámmuán
nayù ira tatolay yù Namarò nira megapu sù kagiad da nga sírik da, nu ari galâ ta iyígù
na yù ira nga mangikatalà kuna, megapu sù bilin na nga ilayalayâ mi, nga ibiláng nayù
ira ari manguruk ta awán ta serbi na. 22 Á yù ira Kudio, ari ira manguruk kâ Namarò,
nu arád da masingan yù pamagaddátu na. Á yù ira Gareko, alerad da yù ibiláng da
ta masírik. 23 Ngam sikami, ilayalayâ mi si Apu Kesu Kiristu nga natay ta kurù, nga
nagikáru ta liwiliwâ na tatolay. Á yù ira Kudio, manakì ira nga magginná, gapu ta iluddè
da yù natay ta kurù. Á yù ira ari Kudio, kagiad da ta awán ta serbi nayù kingnguá
ni Apu Kesu, ánna kagiad da ta molapá yù ira mangikatalà kuna. 24 Ngam sittam nga
manguruk sù pagágál ni Namarò ta umay ittam makiyígù kuna, mássiki nu Kudio onu ari
Kudio, ammu tam ta makáwayyá si Apu Kesu Kiristu nga mangiyígù ta tatolay, megapu
sù pakáwayyá ni Namarò ánna sírik na.
25 Á yù pinalurò ni Namarò, nga kagian nayù ira ari manguruk ta awán ta serbi na,
yáyù masírik ánnè ta ngámin nga sírik da. Á yù kagiad da ta kapi ni Namarò, yáyù masikan
ánna makáwayyá ánnè ta ngámin nga pakáwayyá na tatolay ánna sikad da. Ta kagian nayù
ira ari manguruk ta awán ta serbi nayù pate ni Apu Kesu, ngam sinalákkuruk ni Namarò
ta yáyù gapu na nga pakomán na yù ira nakaliwâ. Á kagiad da ta makapi si Namarò gapu
ta arán na inililli si Apu Kesu sù pate na ta kurù, ngam sinalákkuruk ni Namarò ta yáyù
gapu na nga iyígù na yù ira tatolay, tapè ari ira sangaw mekanakanâ ta pangukum na.
26 Á wáwwagì, nonopan naw yù ággigián naw lage naw nanguruk sù pagágál ni Namarò
nikayu. Baddì lâ nikayu yù inibiláng nayù ira ari manguruk ta masírik, onu makáwayyá,
onu kátannangán. Ngam piníli na kayu ni Namarò, tapè sikayu yù manguruk kuna. 27 Ta
piníli ni Namarò yù ira tatolay nga kun na awán ta ammu ra ta ánninganán nayù ira ari
manguruk, tapè mepasiránán yù ira nga makkagi ta masírik ira. Á piníli ni Namarò yù
ira tatolay nga makapi, tapè mepasiránán yù ira makáwayyá. 28 Á yù ira nga meluddè,
nga uyoyungán nayù ira ari manguruk ánna kagiad da ta awán ta serbi ra, aggira yù piníli
ni Namarò, tapè ipakánnámmu na ta kuruk nga awán ta serbi nayù ibiláng na tatolay ta
importá ta dabbuno.
29 Á yù ira ari mebiláng ta importá ta dabbuno, aggira yù piníli ni Namarò, tapè awán
ta tolay nga ajjan yù awayyá na nga mappeddaráyaw ta arubáng ni Namarò. 30 Ta si
Namarò yù manotolay nittam, á pinattatádde na ittam kâ Apu Kesu Kiristu, tapè mesipà
ittam sù sírik na ánna piá na. Á megapu kâ Apu Kesu Kiristu, nga nagikáru ta liwâ tam,
pakomán ni Namarò ittam, tapè ari ittam mekanakanâ sù pamagikáru na. Á pakarenuán
na yù nonò tam, ánna pabbalinan na ittam ta tatole na. 31 Á yáyù nga ajjan yù dán nga

* **1:19** Isaya 29:14

netúrâ nga kunniawe, “Nu ajjan yù iparáyaw na tolay, á ari yù baggi na, nu ari galâ si Apu Kesu Kiristu nga Yápu na, ánna yù kingnguá ni Apu megapu kuna.”†

2

Yù Napiá nga Dámak nga Meyannung sù Ketapil ni Apu Kesu Megapu nittam

1 Á sikán, wáwwagì, labbè ku sù gián naw nga umay mangilayalayâ sù bilin ni Namarò,
arák ku iniyubobuk yù monak onu masírik nga ubobuk nayù ira naggigiámmu. 2 Á ta
paggiák ku nikayu, initalákkuruk ku ta yá lâ ilayalayâ ku si Apu Kesu Kiristu, nga natay
ta kurù, nga netapil megapu nittam. 3 Á nakapingà ánna namippippigà nga naganássing.
4 Á ta pangilayalayâ ku, arák ku iniyubobuk yù monak ánna masírik, ta arát takayu
kinagumán megapu sù ággubobuk ku. Ngam kinuruk naw yù bilik ku megapu galâ sù
pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò. 5 Á yáyù nga ikatalà naw si Apu
Kesu Kiristu, ari megapu sù sírik na tolay, nu ari galâ megapu sù pakáwayyá ni Namarò.

Yù Sírik ni Namarò

6 Á ta pangituddu mi sù ira nga napasigaggà yù ángngikatalà da kâ Apu Kesu, masírik
ánna monak yù ubobugam mi, ngam dumá sù kagiad da ta masírik nayù ira kátannangán
nga mammaguray ta dabbuno, ánna yù ira káruán nga tatolay nga ari manguruk kâ
Apu. Ta mappasá sangaw yù ibiláng da ta masírik ánna yù pakáwayyá ra. 7 Ngam yù
sírik nga ubobugam mi yù sírik ni Namarò nga inilímak na ngaw ta tatolay. Ta sù ngaw
lage na namarò ta dabbuno, sinalákkuruk ni Namarò yù akkuán na, tapè mesipà ittam
sù pammagure na ta lángì. 8 Á awán ta mammaguray ta dabbuno nga nánnámmuán na
yù sinalákkuruk ni Namarò. Ta nu nánnámmuád da nakuan, arád da nakuan pinapátay ta
kurù si Apu Kesu, nga kotunán nga mammaguray.

9 Á yù ipakánnámmu mi, yáyù inipetúrâ na ngaw ni Namarò sù dán nga libru, nga kun
na,

“Makapállâ yù talákkurugan ni Namarò nga akka-akkuán na megapu sù ira nga
mangiddù kuna,

nga arád da paga bulubugá nasingan onu naginná, ánna arád da paga manonò!”*

10 Ngam dannian yù inipalappâ ni Namarò nittam, megapu sù Ikararuá na. Ta yù
Ikararuá ni Namarò, ammu na ngámin, mássiki yù monak nga nonopan ni Namarò. 11 Á
ta ángngarigán, asinni panò yù makánnámmu sù ajjan ta nonò na tolay, nu ari galâ yù
tolay lápay? Á kunnian gapay kâ Namarò, ta awán ta makánnámmu sù meyannung kâ
Namarò, nu ari galâ si Namarò ánna yù Ikararuá na. 12 Ngam sittam nga mangikatalà
kâ Namarò, dumá yù nonò tam ta nonò nayù ira tatolay ta dabbuno nga ari manguruk
kâ Apu, gapu ta iniyawâ ni Namarò nittam yù Ikararuá na nga maggián nittam, tapè
matákkilalát tam yù ngámin nga naggapu kâ Namarò nga iyawâ na nittam.

13 Á ta pangilayalayâ mi karannian, arám mi iyubobuk yù masírik nga ubobuk nga
naggapu ta nonò na tolay ta dabbuno, ngam iyubobuk mi lâ yù ipakánnámmu nayù
Ikararuá ni Namarò nikami. Á megapu sù ángngabbák na nikami, ibukalám mi yù kuruk
nga meyannung kâ Namarò sù ira tatolay nga ajjan nira yù Mangilin nga Ikararuá.
14 Ngam yù ira tatolay nga ari manguruk, nga awán nira yù Ikararuá ni Namarò, arád da
alawatan yù netuddu nga naggapu sù Ikararuá ni Namarò, gapu ta kagiad da ta awán ta
serbi na. Á arád da máwayyá nga kánnámmuán, gapu ta awán nira yù Ikararuá ni Namarò
nga mangabbák, tapè kánnámmuád da nakuan. 15 Ngam yù tolay nga manguruk, nga
ajjan kuna yù Ikararuá ni Namarò, ammu na yù mappíli sù napiá, á panakitán na gapay
yù ari napiá. Ngam yù ira tatolay nga ari manguruk kâ Namarò, arád da kánnámmuán

† **1:31** Jeremia 9:24 * **2:9** Isaya 64:4

yù ággangnguá nayù tolay nga manguruk kâ Apu. 16 Á ajjan yù netúrâ sù dán nga libru,
nga kun na,
“Egga panò yù makánnámmu sù nonò ni Apu Namarò?
Egga panò yù makáwayyá nga manabarang kuna?”†
Awán gemma. Ngam sittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, kánnámmuát tam yù
naggapu ta nonò na, megapu sù Ikararuá na nga maggián nittam.

3

Yù ira Tatolay nga Masserbi kâ Namarò

1 Ngam sikayu, wáwwagì, ta keggâ ngaw ta gián naw nga mangituddu nikayu, arák
ku inituddu yù monak nga kunnay sù ituddù sù ira tatolay nga tumulù sù Ikararuá ni
Namarò. Ngam ággibajjì lâ yù ángngituddù nikayu, nga kunnay sù pangituddù ta tolay
nga tuttulan na lâ paga yù karagatán na baggi na. 2 Á kunnay kayu paga ta abbing
nga massusu, ta arán naw kánnámmuán yù monak nga ituddù nakuan nikayu. Á yáyù
nga ággibajjì lábbì yù ángngituddù nikayu. Á mássiki nu kunangane, arán naw paga
mánnámmuán!* 3 Ta akkuán naw paga yù akka-akkuán nayù ira ari manguruk kâ Apu.
Mangabubu kayu ánna maddaráma kayu, á yáyù nga mepasingan ta kun na kayu ta tolay
ta dabbuno nga akkuán na yù karagatán nayù baggi na, nga ari manguruk kâ Apu. 4 Ta
ajjan nikayu yù ira makkagi ta tuttulad da si Pablo ánna yù ira makkagi ta si Apolo yù
tuttulad da, á yáyù nga mepasingan ta akkuán naw lâ paga yù akka-akkuán nayù ira
tatolay ta dabbuno nga ari manguruk kâ Apu.

5 Á anni laguk yù kingnguá ni Apolo? Á anni laguk yù pinalurò ku? Masserbi kami
kâ Namarò, nga mangilayalayâ sù bilin na, tapè ikatalà naw si Apu Kesu. Á sinuppál
mi lâ yù inipakuá ni Namarò nikami nga katággitádday. 6 Á meyárik kami sù ira nga
pattarabakuan nayù makáddabbun, ta sikán yù kun na doban na nga umay mammulá ta
bukal, á si Apolo yù kun na doban na nga umay massikkuk ta danum. Ngam si Namarò
yù mamarakal sù inimulá mi.

7 Á yáyù nga ari makáwayyá yù mammulá onu yù massikkuk, ta si Namarò galâ yù
mamarakal sù nemulá. 8 Á arán na irumá ni Namarò yù mammulá ánna yù massikkuk,
ta iyawâ na nira nga katággitádday yù bálà na nga mepángngà ta pattarabáku na. 9 Á
sikami kâ Apolo, makkabbulun kami nga makká-abbák nga mangituddu nikayu, ta yáyù
passerbi mi kâ Namarò. Á meyárik kayu ta ákkomanán ni Namarò.

Á meyárik kayu gapay ta balay nga paddayan ni Namarò. 10 Á megapu sù allà ni
Namarò nikán, iniyawâ na nikán yù pakáwayyâ nga mangabbák kuna ta pappadde na sù
bale na. Á kunnayà ta makáwayyá nga mabbalay, nga mangabbák kâ Apu. Á kunnayà
ta nangipay ta panáddagán nayù balay, ta sikán yù napolu nga mangilayalayâ sù bilin
ni Namarò nikayu. Á ajjan gapay yù ira nga kun na mamalin ta balay. Á sittam nga
katággitádday, imugurán na laguk ta napiá yù áppadde na. 11 Ta awán ta tanakuán nga
meyárik ta panáddagán nayù balay nga ipapadde ni Namarò, nu ari galâ si Apu Kesu
Kiristu, nga kun na kallang nga nepatáddagin. Ta aggina lâ yù pangikatalakát tam.

12 Á ta ángngarigán, yù ira mamalin ta balay, makkakerumá yù ilannà da sù balay.
Á kunnian sù ira mangituddu, ta makkakerumá yù ituddu ra. Á yù ira nga napiá yù
ituddu na, kunnay ta ilannà da ta balay yù buláwán, ánna pinaláta, ánna nanginá nga
batu. Ngam nu ari napiá yù ituddu ra, á kunnay ta ilannà da ta balay yù kayu nga támà,
ánna mimì, ánna don na niuk. 13 Á sangaw nu duttál yù ággaw nga pamanunnù ni Apu
Kesu ta tatolay, mepalappâ yù sinarabáku tam nga katággitádday, nu napiá. Ta pasikkálan

† **2:16** Isaya 40:13-14 * **3:2** Kebru 5:12-13

ni Apu yù kingnguá tam, nga kunnay ta ipe na sù api, á maggián lâ yù napiá nga inipakuá ni Namarò nittam, ngam kengá lâ nga kunnay ta matuggi yù akkuát tam nga narákè onu yù awán ta serbi na. 14 Á nu maggián yù sinarabáku tam, nga kun na balay nga pidde tam nga ari matuggi, á napiá yù bálà tam nga iyawâ ni Namarò nittam nga katággitádday. 15 Ngam yù tolay nga ari napiá yù ituddu na, á kunnay ta matuggi yù sinarabáku na, á kengá lâ. Ta awán ta bálà na. Ngam meyígù yù baggi na lâ, nga kun na tolay nga nelillì sù katuggi nayù bale na, nga awánin ta kukuá na.

16 Á arán naw panò ammu ta sittam ngámin nga mangikatalà kâ Apu Kesu yù kun na mangilin nga bale ni Namarò? Ammu naw gemma! Ta maggián nittam si Namarò, gapu ta ajjan nittam yù Ikararuá na.† 17 Á nu ajjan yù tolay nga manarál sù mangilin nga bale ni Namarò, á aggina gapay yù darálan ni Namarò. Á sikayu lápay nga mangikatalà kuna yù mangilin nga bale ni Namarò.

18 Arán naw laguk ilogò yù baggi naw! Ta nu ajjan yù tolay nikayu nga kagian na ta masírik ta ánninganán nayù ira tatolay ta dabbuno nga ari manguruk kâ Apu, á napiá nakuan nu mabbáli ta kun na molapá, nga awán ta ammu na ta ánninganád da, tapè mepakánnámmu kuna yù kukurugán nga sírik nga naggapu kâ Namarò. 19 Ta yù sírik nayù ira tatolay ta dabbuno, yáyù ibiláng ni Namarò ta awán ta serbi na. Á ajjan yù netúrâ sù dán nga libru nga bilin ni Namarò nga kun na, “Yù ira tatolay ta dabbuno nga monak yù sírik da, á yá lâ pabbalinád da yù kunnay ira ta nasikuatán, ta yù sírik da yù gapu na kelogò da lápay, megapu sù ure ni Namarò.”‡

20 Á ajjan gapay yù netúrâ sù bilin ni Apu nga kunniaw: “Ammu ni Namarò ta awán ta serbi nayù nonopan nayù ira tatolay ta dabbuno nga kagiad da ta masírik.”§ 21 Á arán naw laguk ipappeddaráyaw yù ira tatolay nga mangituddu nikayu, ta si Namarò yù maddok nira ta umay ira masserbi nikayu. Ta iniyawâ na nikayu ni Namarò yù ngámin nga pammakapián naw. 22 Á jinok nangà ni Namarò, ánna jinok na gapay di Apolo kâ Eduru, ta umay kami masserbi nikayu. Á talákkurugan ni Namarò ta mabbáli ta pakkapiánát tam yù ngámin nga ajjan ta dabbuno, yù ngámin nga mesimmu kunangan ánna yù mesimmu noka, ánna yù áttole tam ánna yù pate tam. Ngámin dannian yù naggapu kâ Namarò, tapè pabbalinan na ta pakkapiánát tam, 23 gapu ta sittam nga mangikatalà yù kukuá ni Apu Kesu Kiristu. Á si Apu Kesu Kiristu yù kukuá ni Namarò.

4

Yù ira Sinullà ni Namarò nga Minángngilayalayâ kâ Apu Kesu

1 Á kunniaw laguk yù pangibiláng naw nikami kári Apolo, ta masserbi kami kâ Namarò. Ta inikatalà na nikami ni Namarò yù pangilayalayâ mi sù bilin na nga meyannung kâ Apu Kesu, nga inilímak na ngaw ta tatolay. 2 Á yáyù nga tuppálam mi ta napiá yù ngámin nga ipakuá ni Namarò nikami, ta máwák na tolay nga ipasingan ta aggina yù mekatalà nga masserbi sù yápu na. 3 Á maguray lâ yù kagian naw nga meyannung sù áttarabákù, á paguráyák ku lâ, ta ari sikayu onu tanakuán nga tolay yù mamanunnù nikán, nu ari galâ yù Yápù. Á mássiki sikán, arák ku awayyá nga panunnután yù baggì. 4 Á awán ta ammù nga liwâ ku, ngam arák ku gapay ammu nu kuruk. Si Apu Kesu Kiristu nga Yápù, aggina galâ yù mamanunnù nikán. 5 Á yáyù nga arát tam laguk panunnután yù ira kábulut tam lage na ággo na. Ta sangaw nu duttál yù ággo na, manoli laguk si Apu Kesu, nga umay mamanunnù nittam ngámin nga tatolay. Á ipalappâ na sangaw yù ngámin nga kingngi-kingnguá tam nga inilímak tam, ánna yù

† **3:16** 1 Korinto 6:19; 2 Korinto 6:16 ‡ **3:19** Job 5:13 § **3:20** Salmo 94:11

ajjan ta nonò tam nga arát tam kinagi. Á nu napiá yù kingnguá tam, á si Namarò yù maddáyaw ta katággitádday nittam ta meyannung sù kingnguá na.*

6 Á wáwwagì, sikami kâ Apolo yù keyarigán nayù inibukalák ku, tapè gigiámmuan naw yù kebalinán nayù netúrâ sù bilin ni Namarò, ánna kurugan naw lâ yù netúrâ. Ta ari máyâ nu mappeddaráyaw kayu ánna paddurúmán naw yù ira tatolay nga sinullà ni Namarò ta mangituddu nikayu. Arát tam laguk pilian yù tádday nga pakimorayát tam ánnè sù tádday. 7 Ngattá, ta kagian naw ta ajjan yù napiá nga pakáwayyá naw ánnè sù ira kábulun naw? Á egga panò yù pakáwayyá naw nga arán na galâ iniyawâ ni Namarò nikayu? Si Namarò gemma yù nangiyawâ nikayu! Ngattá, ta mappeddaráyaw kayu, nga kunnay ta yù baggi naw lápay yù paggapuán nayù pakáwayyá naw?

8 Aro, sikayu nga taga Korinto! Kagian naw ta kunnay ta maríku kayu! Kagian naw ta ammu naw ngámin ánna awán ta kiddawan naw nakuan kâ Namarò, nga iyawâ na nakuan nikayu. Á kagian naw ta makáwayyá kayin, nga kun na patul nga mepammaguray kâ Namarò sù páppatulán na, ngam sikami nga sinullà na nga minángngilayalayâ, ari paga. Á napiá nakuan nu kuruk nga patul kayu, tapè mepammaguray kami gapay nakuan nikayu. 9 Á yáyù kagiak ku gapu ta urè, á sikami nga sinullà ni Namarò nga minángngilayalayâ yù pinagukák na ánnè ta ngámin, nga kunnay ta tatolay ira nga pagikaruan na kues, nga matay ta arubáng na aru nga tatolay. Á yù ira tatolay ta dabbuno ánna yù ira daroban ni Namarò gapay, gírawad da kami. 10 Á yù ira tatolay ta dabbuno nga ari mangikatalà kâ Apu, kagiad da ta molapá kami megapu sù panguruk mi kâ Apu Kesu Kiristu. Ngam sikayu, kagiad da ta masírik kayu, megapu sù pangikatalà naw kâ Apu! Á kagiad da ta makapi kami ánna ibiláng da kami ta tatolay nga awán ta pakáwayyá ra. Ngam kagiad da ta makáwayyá kayu ánna masikan kayu! Á yáyù nga pakimorayád da kayu. Ngam sikami, uyoyungád da kami. 11 Á ta áddè kunangan, mabisin kami ánna mapangál, ánna napisipisil yù barawási mi. Á jigirigátad da kami, ánna awán ta paggianám mi. 12 Á bannagam mi yù baggi mi nga mattarabáku, tapè ajjan yù pakkatole mi.† Á nu igagek da kami, ipakimállà mi lâ ira kâ Apu ta ikállà na ira lâ. Á nu jigirigátad da kami, attamám mi lâ. 13 Á nu lillíbatad da kami, apiánám mi ira lâ. Á ta áddè kunangan, ibiláng da kami ta tatolay nga kagukában nga awán bulubugá ta serbi na, ánna ipeyárik da kami ta kun na basúrá nga metabbà.

14 Á ari yaw ipattúrâ ku nikayu, tapè mepasiránán kayu nakuan, nu ari galâ ta tabarangát takayu, tapè kánnámmuán naw yù napiá nga tuppálan naw nakuan, ta sikayu yù kun na ánâ ku nga iddukak ku. 15 Ta mássiki nu aru yù ira nga mangituddu nikayu ta meyannung sù panguruk naw kâ Apu Kesu Kiristu, á sikán lâ yù kun na yáma naw, ta sikán yù napolu nga mangilayalayâ sù bilin ni Namarò nikayu. Á gapu ta pangilayalayâ ku nikayu, inikatalà naw si Apu Kesu. 16 Á yáyù nga ikomâ nikayu, sikán nga kun na yáma naw, ta párigán naw yù ággangnguâ. 17 Á yáyù nga dobak ku tán nikayu si Timotio. Aggina yù iddukak ku, nga kun na anâ ku nga mekatalà megapu sù pangikatalà na kâ Apu. Á ipanonò na nikayu yù napiá nga ipakuá ni Apu sù ira nga tumuttul kuna, nga naggittá sù napiá nga ituddù gapay sù ira ngámin nga mangikatalà kâ Apu ta ngámin nga angayák ku.

18 Á ajjan garè nikayu yù ira mappeddaráyaw, ta kagiad da ta aringà umay mattúllun nikayu. 19 Ngam mabíkà nga umay nikayu, sangaw nu ure ni Apu Namarò, á masingak ku yù ira mappeddaráyaw, á ammù sangaw nu kuruk nga ajjan yù pakáwayyá ra. 20 Ta mepakánnámmu nu kuruk nga mesipà yù tolay sù pammagure ni Namarò, ari lâ megapu sù pagubobuk na, nu ari galâ megapu sù napiá nga akka-akkuán na, nga

* **4:5** Roma 2:16 † **4:12** Kingnguá 18:3

pangipasinganán na sù pakáwayyá ni Namarò. 21 Á anni laguk panò yù ikáyâ naw nga
akkuák ku sangaw nu umayà nikayu? Ta nu ari kayu mabbabáwi ánna pallikuránán naw
yù narákè nga akkuán naw, á et takayu sangaw pággangan. Ngam nu tukkatan naw yù
narákè nga akkuán naw, á sangaw nu umayà, ipasingak ku lâ yù ángngiddù ku nikayu
ánna yù ángnganna-annè nikayu.

5

Yù Meyannung sù Tádday nga Liwâ da

1 Á neránuk garè ta ajjan yù tolay nga mepaggagammung nikayu ta ákkimorayán naw,
nga kitarákè yù akka-akkuán na. Á mássiki yù ira ari manguruk kâ Apu, arád da akkuán
yù kunnian. Ta ajjan kanu yù kabbulun naw nga inatáwa na yù atáwa nayù yáma na,
nga massiúmán kuna. 2 Á sikayu, ngattá ta mappeddaráyaw kayu lâ paga! Ngattá ta
arán naw gammán yù tolay? Ari kayu nakuan mappeddaráyaw, nu ari galâ ta maraddam
kayu nakuan! Papanáwan naw laguk sù paggagammungán naw yù tolay nga kunnian
yù akkuán na!

3 Á sikán, mássiki nu awánà tán nikayu, á kun na ajjanà nikayu megapu sù pakanonò ku
nikayu ánna yù pangitubbuk ku sù túrâ ku nikayu. Á megapu ta pakáwayyâ nga naggapu
kâ Apu Kesu, kagiak ku nikayu yù pamagikárù sù tolay nga nalliwâ. 4 Á pakalabbè nayù
túrâ ku ta gián naw, maggagammung kayu laguk, ta mepulù nikayu si Apu Kesu Kiristu,
ánna kunnay ta ajjanakin lápay ta gián naw. 5 Á megapu sù pakáwayyá ni Apu Kesu,
itulù naw yane tolay sù pakáwayyá ni Satanas, tapè jigirigátan na yù baggi na, abernu
mabbabáwi sangaw nu majjigâ, ánna meyígù yù ikararuá na sangaw nu duttál yù ággaw
nga panoli ni Apu Kesu, nga umay mamanunnù ta tatolay.

6 Á ari gemma napiá yù pappeddaráyo naw. Arán naw panò ammu yù nakagi, nga
“Mássiki nu babáddì yù áppalappák nga nekiruk ta pán, á luppák ngámin.” Á yù kebalinán
na yù passamâ nayù narákè, á mekanakanâ kayu ngámin sangaw sù narákè nga akkuád
da. 7 Irián naw laguk yù ngaw ággangnguá naw nga narákè, tapè pareku nga napiá yù
akka-akkuán naw. Ta kuruk nga napakarenuán kayin, megapu sù pangikatalà naw kâ
Apu Kesu Kiristu. Ta netapil si Apu Kesu, nga nepárik sù kígaw na karneru nga neyátáng
ngaw, nga kunnay ta iniyátáng nayù ira ngaw Kudio ta panaddamád da sù pattalebák
nayù daroban ni Namarò nira, sù ánge na namapátay sù kaká nga anâ nayù ira Egipto.
8 Á ta papparád da ngaw sù pappiestá ra, pidde ra yù pán nga awán ta nekiruk kuna
nga áppalappák na. Á sittam, á kunnian iriát tam laguk yù narákè nga akka-akkuát
tam, tapè ari massamâ yù narákè nga kun na áppalappák ta pán. Á tuppálat tam yù
ngámin nga napiá nga ipakuá ni Apu nittam, tapè mepagayáyâ si Apu nittam, megapu
sù napasigaggà nga pangikatalà tam ánna yù panguruk tam kuna.

9 Á pattúrâ ku ngaw sù tanakuán nga túrâ ku nikayu, sinaddánát takayu ta ari kayu
mepappupúlù sù ira mangarallaw. 10 Ngam arák ku kagian ta ari kayu mepabbulun
sù ira mangarallaw nga ari manguruk kâ Apu, onu yù ira mokkuk, yù ira makkokò,
ánna yù ira makimoray ta sináddios. Ta ari máwayyá nga mesinná ittam sù ira tatolay
ta dabbuno nga ari manguruk kâ Apu, gapu ta awán ta tanakuán nga paggianát tam
nu ari lâ sawe dabbuno. 11 Ngam initúrâ ku nikayu ta ari kayu mepappupúlù sù
tolay nga makkagi ta wagi tam megapu ta panguruk na, nga narákè lâ yù akkuán
na, nga mangarallaw, onu mokkuk onu makimoray ta sináddios, onu mabbebbek onu
magillellaw onu makkokò. Ari kayu laguk mepappupúlù sù tolay nga makkagi ta wagi
tam, nga mangnguá karannian nga narákè. Á ari kayu mepallálláng kuna.

12 Á yù ira nga ari manguruk kâ Apu Kesu, ari ira gemma yù panunnutát tam, nu ari
galâ yù ira kábulut tam nga manguruk kâ Apu. 13 Ta si Namarò galâ yù mamanunnù sù

ira ari mangikatalà kuna. Á sikayu, papanáwan naw laguk sù paggagammungán naw yù tolay nga mangnguá ta narákè, ta yáyù taddán ni Namarò nga netúrâ.

6

Yù Meyannung sù Pangikeká tam sù ira Kábulut tam

1 Á nu ajjan nikayu yù mamaliwâ sù kabbulun na nga mangikatalà kâ Apu, á ngattá, ta ikeká na ta arubáng na kues nga ari mangikatalà kâ Apu? Ipapanunnù naw galâ nakuan sù ira kábulun naw nga tatole ni Namarò. 2 Arán naw panò ammu ta sangaw nu pagáddekán na ággaw, á sittam nga tatole ni Namarò yù mamanunnù? Á panunnutát tam yù ira ngámin nga tatolay nga ari manguruk kuna. Á gapu ta yáyù ipakuá ni Namarò nittam, arát tam panò máwayyá nga panunnután yù ira kábulut tam nga mangikatalà kâ Apu, nu ajjan yù baddì nga áddumá ra ta nonò da? 3 Á arán naw panò ammu gapay ta sittam nga manguruk kâ Apu yù mamanunnù sangaw sù ira daroban ni Namarò ta lángì? Á pappanganâ lâ sù meyannung ta ággiát tam sawe dabbuno! 4 Á nu ajjan nikayu yù mangikeká ta kabbulun na, á ngattá, ta en naw ipapanunnù sù ira tatolay nga ari mebiláng sù ira kábulun naw nga mangikatalà kâ Apu? 5 Aro! Mappasirán kayu nakuan megapu sù akka-akkuán naw! Awán panò ta tádday nikayu nga masírik, nga ammu na yù mamanunnù ánna yù mamakkakápiá sù ira kábulut tam nga manguruk? 6 Ngam sikayu, makkakákeká kayu ta arubáng nayù kues nga ari mangikatalà kâ Apu, sikayu nga mawwawági megapu sù pangikatalà naw!

7 Á liwâ nawin gapay yù pakkakákeká naw. Más napiá nu attamán naw nakuan yù narákè nga akkuán na nikayu nayù kabbulun naw. Á mássiki nu suitikan na kayu, paguráyán naw lâ nakuan. 8 Ngam sikayu galâ yù mangilogò ánna yù massuítì! Á yù ira kábulun naw nga mangikatalà kâ Apu yù ilogò naw ánna yù suitikan naw! 9 Arán naw panò ammu ta ari mesipà sù pammagure ni Namarò yù ira tatolay nga mangupù nga mangnguá ta narákè? Ari kayu laguk makilogò sù ira makkagi ta ari kuruk. Ta yù ira tatolay nga meruruk sù arán na atáwa, onu yù ira makimoray ta sináddios, onu yù ira mangarallaw ánna makikarallaw, yù ira mangnguá ta narákè sù kagittá na nga laláki onu babay, ari ira mesipà sù pammagure ni Namarò. 10 Á kunnian gapay sù ira mattukkam, onu yù ira mokkuk, onu yù ira magillellaw, onu yù ira mamaraparákè, onu yù ira makkokò, ari ira mesipà sù pammagure ni Namarò. 11 Á yù ira káruán nikayu, kunnian ngaw yù kingnguá ra. Ngam kunangane, napakomá kayin, á napakarenuán kayin, nga mangilin megapu sù pinalurò ni Apu Kesu Kiristu ánna megapu sù pakáwayyá nayù Ikararuá ni Namarò. Á pinabbalin na kayin ni Namarò ta ánâ na, nga ibiláng na ta matunung.

Akkuát tam lâ yù Napiá, tapè Meparáyaw si Namarò
Roma 14:13-23; 1 Korinto 8:7-13; 10:23-33

12 Á naginná naw yù nakagi, nga kud da, “Maguray lâ yù ikáyâ tam nga akkuán, yáyù awayyá tam nga akkuán, nu arát tam liwatan yù tunung.” Wan. Ngam kagiak ku nikayu ta ari mabbalin ta kapiánát tam yù ngámin nga ikáyâ tam nga akkuán. Á yáyù nga mássiki nu ari mepugik nikán yù ikáyâ ku, á gaggarák ku galâ yù baggì, marakè aripanan nangà nayù pakkaragâ ku. 13 Á naginná naw gapay yù nakagi, nga kud da, “Napadday yù kanan, tapè kanat tam, á napadday gapay yù gutù tam, tapè ajjan yù paggianán na kanat tam.” Wan. Ngam kagiak ku nikayu ta sinullà ni Namarò yù pagáddekán nayù serbi nayù gutù tam ánna kanat tam, á awán ira sangaw. Á yá ipappadde ni Namarò ta baggi tam, nga ari ta mangarallaw, nu ari galâ tapè dayáwat tam si Apu Kesu Kiristu, ánna palurotat tam yù ipakuá na nittam. Ta si Apu Kesu Kiristu galâ yù máwák tam, nga mammaguray

nittam. 14 Á pinaginnanole ni Namarò si Apu Kesu Kiristu, á paginnanolayan na ittam
gapay sangaw, megapu sù pakáwayyá na nga mamagaddátu.
15 Á arán naw panò ammu ta sittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, nepat-
tatádday ittamin kâ Apu, nga kunnay ta sittam yù baggi na? Á gapu ta kunnian yù ággiát
tam, arát tam laguk awayyá nga umay metádday sù narákè nga babay. 16 Arán naw panò
ammu ta nu umay yù tolay meruruk sù makikarallaw, á kunnay ta tádday lâ yù baggi
ra? Ta yawe inipetúrâ ni Namarò, “Yù ira duá, kunnay ira ta tádday lâ.”* 17 Ngam sittam
nga mangikatalà kâ Apu Kesu, netádday yù nonò tam ta nonò na, megapu sù Mangilin
nga Ikararuá na nga maggián nittam.
18 Ari kayu laguk mangarallaw. Arayyuán naw yù mangapà nikayu ta mangarallaw.
Ta narákè yù liwâ nayù tolay nga mangarallaw, ánnè sù ira ngámin nga liwâ na tolay,
gapu ta pakaliwatán na lápay yù baggi na. 19 Arán naw panò ammu ta kun na bale nayù
Mangilin nga Ikararuá yù baggi tam, ta jinok ni Namarò yù Ikararuá na nga maggián
ta baggi nayù ira nga mangikatalà kuna. Á yáyù nga arát tam kukuá yù baggi tam, ta si
Namarò yù makákkuá ta baggi tam.† 20 Nonopat tam laguk yù inipappagá ni Apu Kesu
ta pagikáru na ta liwâ tam, tapè tatole na ittam. Á iyusá tam laguk yù baggi tam nga
manuppál sù napiá, tapè meparáyaw si Namarò megapu nittam.

7

Yù Meyannung sù ira Magatáwa
Mattiu 5:31-32; l9:3-9; Markus 10:2-12; Lukas 16:18

1 Á ta meyannung sù iniyabbû naw ta pattúrâ naw ngaw nikán, á yawe yù itabbák ku
nikayu. Napiá nu ari mangatáwa yù tolay. 2 Ngam gapu ta malogon yù tolay nga mápà ta
malliwâ, á napiá nu ajjan sù katággitádday yù atáwa na lápay. 3 Á yù ira magatáwa, napiá
nu makká-upu-upù ira nga manuppál sù pagatáwa ra, ta jikkù nu manakì yù tádday nga
meruruk sù atáwa na. 4 Ta ari yù babay yù mammaguray sù baggi na, nu ari lâ yù atáwa
na yù mammaguray kuna. Á kunnian gapay sù laláki, ari mammaguray sù baggi na, nu
ari lâ yù atáwa na yù mammaguray kuna. 5 Arán naw laguk panakitán yù ikáyâ nayù
atáwa naw. Ngam nu nattatádday yù nonò naw nga ari kayu lábbì madduruk ta pígiá nga
ággaw, tapè tángngagan naw yù pakimállà naw kâ Apu, á napiá yian. Á ta pappasá nayù
ira ággaw nga pakimállà naw, á madduruk kayu má laguk, marakè kagumánan na kayu
ni Satanas, gapu ta arán naw magaggarán yù karagatán naw.
6 Á kinagì nikayu ta máyâ nu magatáwa kayu, ngam arák ku initaddán. 7 Á ta urè, más
napiá nu mepárik yù tolay nikán nga ari mangatáwa. Ngam ammù ta iniyawâ ni Namarò
nittam nga katággitádday yù pakáwayyá na nga makkakerumá.
8 Á sikayu nga ari paga nagatáwa ánna sikayu nga nabálu, yawe yù kagiak ku nikayu.
Napiá nu maggián kayu lâ nga kunnay nikán nga ari mangatáwa. 9 Ngam nu arán naw
magaggarán yù pakkaragâ nayù baggi naw, á mangatáwa kayu laguk, ta más napiá nu
magatáwa kayu, ánnè sù pannononò naw sù karagatán na baggi naw.
10 Á yawe yù kagiak ku sù ira magatáwa, nga ari lâ yù taddák ku, nu ari galâ yù taddán
ni Apu Kesu, nga ari nakuan mesinná yù babay sù atáwa na. 11 Ngam ta ángngarigán
nu panawán nayù babay yù atáwa na, ari laguk makiatáwa ta tanakuán, nu ari galâ ta
makikapiá sù ngaw atáwa na, ánna mattoli kuna. Á yù laláki, arán na nakuan igúngay yù
atáwa na.
12 Á sikayu nga káruán, yawe yù kagiak ku nikayu, nga urè lápay, gapu ta awán ta
kinagi ni Apu Kesu nga meyannung karanniaw. Á ta ángngarigán, nu ajjan yù laláki

* **6:16** Genesis 2:24 † **6:19** 1 Korinto 3:16; 2 Korinto 6:16

nga mangikatalà kâ Apu Kesu, ngam ajjan yù atáwa na nga ari mangikatalà kâ Apu. Á mássiki nu ari manguruk yù babay, nu ikáyâ na maggián sù atáwa na nga manguruk, á arán na nakuan igúngay na laláki yù atáwa na. 13 Á kunnian gapay nu ajjan yù babay nga mangikatalà kâ Apu Kesu, ngam ari mangikatalà kâ Apu yù atáwa na. Nu ikáyâ nayù laláki nga maggián sù atáwa na nga manguruk, á arán na laguk igúngay. 14 Ta yù laláki nga ari manguruk, á ibiláng ni Namarò ta kunnay ta tole na gapay, megapu sù kepattádde na sù atáwa na nga mangikatalà kâ Apu. Á kunnian gapay sù babay nga ari manguruk, nga netádday sù atáwa na nga mangikatalà kâ Apu Kesu. Ta nu ari kuruk yian, á mebiláng yù ira ánâ da ta kunnay sù ira ánâ nayù ira nga ari manguruk. Ngam mangilin ira gemma, nga mesipà sù ira tatole ni Namarò.

15 Ngam ta ángngarigán nu ajjan yù tádday nga ari manguruk kâ Apu, nga ikáyâ na igúngay yù atáwa na nga mangikatalà kâ Apu, á massinná ira laguk, tapè ari ira maddamá. Á mapalubbángin yù tádday nga mangikatalà kâ Apu, gapu ta ikáyâ ni Namarò ta magimammà ira. 16 Á sikaw nga babay nga mangikatalà kâ Apu, napiá nu maggián ka sù atáwam, abernu mabbabáwi sangaw megapu sù napiá nga ipasingam mu, á mangikatalà gapay kâ Apu, tapè meyígù. Á sikaw nga laláki nga mangikatalà kâ Apu, napiá gapay nu maggián ka sù atáwam, abernu mabbabáwi sangaw megapu sù napiá nga ággangnguám kuna, á mangikatalà gapay kâ Apu, tapè meyígù.

Arát tam Patalián yù Ággiát tam

17 Á yawe yù taddák ku sù ira ngámin nga mangikatalà kâ Apu, nga maggagammung ta makkakerumá nga lugár da. Maguray lâ yù ággiát tam ánna yù pakáwayyá tam ta pagágál ni Namarò nittam ta mangikatalà kuna, yáyù arát tam patalián nu arát tam galâ uputan. 18 Á ta ángngarigán, nu nakugì yù tolay lage na nangikatalà kâ Apu Kesu, á arán na laguk irián yù kakugì na. Á nu ari nakugì yù tolay ta pagágál na kuna ni Apu, á maggián lállaguk nga ari nakugì. 19 Ta mássiki nu nakugì yù tolay onu ari nakugì, awán ta kuentá na. Ta yá lâ importá yù panuppál tam sù itaddán ni Namarò nittam. 20 Á yáyù nga maggián ittam laguk sù ággiát tam ta pamegapu tam mangikatalà kâ Apu.

21 Á ta ángngarigán nu aripan ka ngaw, uputam mu laguk yù pakiaripam mu. Ngam nu ajjan yù awayyám nga mapalubbáng sù pakiaripanám mu, á napiá gemma. Alawatam mu laguk yù kapalubbáng mu. 22 Ta arán na paddurúmán ni Namarò yù tolay nga aripan ánna yù tolay nga makáwayyá, nga ari makiaripan. Á ta ánninganán ni Apu Namarò, tole na nga napalubbángin yù aripan nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu. Á yù tolay nga makáwayyá, nga ari makiaripan ta tolay, nabbáli laguk ta aripan ni Apu Kesu, gapu ta pakiyápu na kâ Apu Kesu. 23 Á tatole na kayu ni Apu Namarò, nga nanginá, gapu ta inipappagá na yù inángà nayù táttádday nga Anâ na, si Apu Kesu Kiristu, tapè palubbángan na kayu. Ari kayu laguk makiaripan sù ira tatolay nga mangituddu sù ure ra lápay, ta ajjanin yù Yápu naw, si Namarò. 24 Á yáyù, wáwwagì, maggián kayu laguk nga katággitádday sù ággián na ta pamegapu na tumuttul kâ Namarò, ánna uputan naw gapay yù pakiyápu naw kâ Namarò.

Yù Meyannung sù ira ari paga Nangatáwa ánna yù ira Nabálu

25 Á ta meyannung sù ira nga ari bulubugá nangatáwa, awán ta ammù nga kinagi ni Apu Kesu nga meyannung sù ággiád da. Ngam yawe yù kagiak ku ta urè lápay, á sikán yù mekatalà, megapu sù pangikállà ni Apu nikán. 26 Á gapu ta mappanà nga majjigâ ittam, á napiá ta urè nu maggián ittam sù dán nga ággiát tam. 27 Á ta ángngarigán, sikayu nga ajjan yù atáwa na, á ari kayu laguk massinná. Á sikayu nga awán ta atáwa na, arán naw laguk karagatán nga mangatáwa. 28 Ngam nu magatáwa kayu, á ari gemma liwâ. Ngam

ta urè, más napiá nu ari kayu mangatáwa, tapè arán naw maparubán yù jigâ nga umay ta ngámin nga naggagáttáwa.

29 Á yawe ipanonò ku nikayu, wáwwagì. Mabì ittamin nga maggián sawe dabbuno, nga
ajjan yù awayyá tam nga masserbi kâ Apu. Á yáyù, sikayu nga ajjan atáwa na, tángngagan
naw yù ipakuá ni Apu nikayu, ta kunnay sù panángngák nayù tolay nga awán ta atáwa
na. 30 Á kunnian gapay sù ira maraddam, onu magayáyâ, onu yù tolay nga gumátáng
ánna yù tolay nga awán ta kukuá na. Arát tam laguk tángngagan yù karaddam tam ánna
pagayáyâ tam, á arát tam ikaburung yù egga nittam onu yù awán, tapè matángngák tam
yù passerbi tam kâ Apu. 31 Á napiá nu aláppaw yù panangngal tam sù egga nittam ta
dabbuno. Ta awán ta áddumá na, nu málâ tam yù aru sawe dabbuno onu yù baddì lâ yù
málâ tam, ta mabíkin mappasá yù ággián nayù dabbuno.

32 Á ikáyâ ku ta awán ta ikaburung naw. Á yù tolay nga awán ta atáwa na, tángngagan
na yù ipakuá ni Apu kuna, tapè magayáyâ si Apu megapu sù akkuán na. 33 Ngam yù
tolay nga ajjan yù atáwa na, tángngagan na yù ággiád da kâ atáwa na, tapè magayáyâ yù
atáwa na. 34 Á yáyù nga ari magimammà yù nonò na, ta tángngagan na galâ yù áttole ra
ta dabbuno, ngam ikáyâ na nga tángngagan nakuan gapay yù ipakuá ni Apu kuna. Á yù
babay nga awán ta atáwa na, tángngagan na lâ yù ipakuá ni Apu kuna, tapè magayáyâ si
Apu megapu kuna. Ngam yù babay nga ajjan yù atáwa na, tángngagan na lâ yù ikáyâ nayù
atáwa na, nu kunnasi gapay yù pamagayáyâ na kuna. 35 Á kinagì yawe nikayu, gapu ta
ikáyâ takayu abbágán. Arát takayu gaggarán, nu ikáyâ naw mangatáwa. Ngam ikáyâ ku
ta napasigaggà yù ángngiddù naw kâ Apu, ánna tángngagan naw ta napiá yù ipakuá ni Apu
nikayu, nga awán ta pakataláttanán na.

36 Á ta ángngarigán nu ajjan yù ira nattarátu, á kagian nayù laláki ta arán na magag-
garán yù karagatán na baggi na, á nepatalugáring ta naparánin yù babay nga makiatáwa,
á magatáwa ira laguk, ta arád da gemma liwâ nu magatáwa ira. 37 Ngam nu nattatádday
yù nonò da, ánna napasigaggà yù ure ra nga ari ira magatáwa, á nu máwayyá nayù laláki
nga igaggak yù karagatán na baggi na, á napiá gapay nu ari ira magatáwa. 38 Á yáyù nga
napiá nu mangatáwa yù laláki sù magingánay nga katarátu na. Ngam más napiá nu ari
mangatáwa.

39 Á yù babay nga mangikatalà kâ Apu, arán na awayyá nga makiatáwa ta tanakuán, nu
matolay lâ paga yù atáwa na. Ngam nu natayin yù atáwa na, awayyá nen nga makiatáwa
nu ikáyâ na. Ngam yá lâ pakiatawán na yù laláki nga mangikatalà gapay kâ Apu. 40 Ngam
ta urè, más magayáyâ yù nabálu nu arán nen pidduán makiatáwa. Á ari lâ negapu ta nonò
ku támma yù kagiak ku, nu ari gapay negapu sù ure nayù Mangilin nga Ikararuá.

8

Yù Meyannung sù Kanan nga Meyátáng ta Sináddios
Roma 14:13-23; 1 Korinto 6:12-20

1 Á yawe yù itabbák ku sù iniyabbû naw nga meyannung sù meyátáng ta sináddios, nu
ajjan yù awayyá tam nga kanan. Á kuruk yù kinagi naw gemma, nga sittam ngámin nga
mangikatalà kâ Apu, ammu tam ta awán ta pakáwayyá nayù ira sináddios. Ngam yawe yù
kagiak ku. Ajjan yù ira kábulut tam nga manguruk, nga mabbábáng paga ta meyannung
sù ira sináddios. Á ari ira mábbágán megapu sù ammu tam, nu mappeddaráyaw ittam
ánna motun yù nonò tam. Ngam nu kuruk nga iddukat tam ira, á mábbágán ira, ánna
mapasigaggà yù pangiddù da kâ Apu. 2 Á nu mappeddaráyaw yù tolay gapu ta kagian na
ta aru yù ammu na, arán na paga ammu yù kuruk nga mepángngà sù ira mangikatalà kâ
Apu. 3 Ngam yù tolay nga kuruk nga mangiddù kâ Namarò, aggina yù ammu ni Namarò
ánna ibiláng na ta tole na.

4 Á ta meyannung sù awayyá tam nga kumán sù neyátáng ta sináddios, á kunnay sù kinagì, ammu tam ta kuruk nga ari matolay yù ira sináddios nga pangiyátangád da. Á ammu tam ta awán ta tanakuán nga pakiyápuát tam, nu ari lâ yù táttádday nga Yápu tam nga matotolay. 5 Á mássiki nu aru yù ira nga kagian na tatolay ta dios da ta lángì ánna dabbuno, ánna aru yù ira pidde ra nga pakiyápuád da, 6 ngam sittam, táttádday lâ yù pakimorayát tam, nga si Namarò nga Yáma tam. Aggina yù paggapuán na ngámin nga ajjan ta dabbuno ánna lángì. Á iniyawâ na nittam yù áttole tam, tapè palurotat tam yù ipakuá na nittam. Á táttádday lâ yù pakiyápuát tam, nga si Apu Kesu Kiristu. Aggina yù namarò ta ngámin, ta inipaparò ni Namarò yù ngámin kuna. Á matolay ittam megapu kuna.

7 Ngam yù ira káruán nga kábulut tam nga mangikatalà kâ Apu, arád da paga kánnámmuán ta awán ta pakáwayyá nayù ira sináddios. Á lage ra nanguruk kâ Apu, napenám ira nga makimoray ta sináddios nga kunnay ta matolay ira. Á yáyù, nu kumán ira ta neyátáng ta sináddios, á maburung ira, gapu ta kagiad da ta makaliwâ iren. 8 Ngam ari gemma yù kanat tam yù gapu na nga ikállà na nittam ni Namarò. Á maguray lâ yù kanat tam, á arát tam liwâ nu arát tam kanan, ánna arát tam kapiánán nu kanat tam.

9 Magimuguk kayu laguk, sikayu nga makáwayyá nga kumán megapu sù ángngikatalà naw, marakè malliwâ yù kabbulun naw nga makapi paga yù ángngikatalà na kâ Apu, megapu sù pakkákán naw ta neyátáng. 10 Ta nu masingan na kayu nga mepallálláng sù bale nayù ira sináddios, á mappelò nga umay gapay tán nga kumán ta neyátáng, mássiki nu kagian na ta liwâ na. 11 Á megapu sù ammu naw, á makaliwâ laguk yù kabbulun naw nga makapi paga yù ángngikatalà na kâ Apu, nga tolay nga naketapilán na gapay ni Apu Kesu Kiristu. 12 Á nu nakaliwatán naw yù kabbulun naw nga makapi paga yù ángngikatalà na, nakaliwatán naw gapay si Apu Kesu Kiristu. 13 Á yáyù nu ajjan yù wagì nga makaliwâ nakuan megapu sù pakkákák ku ta neyátáng, á arák ku laguk bulubugá kanan yù neyátáng, tapè awát ta tolay nga makaliwâ kâ Apu megapu nikán.

9

Yù Mepángngà nga Akkuán nayù Mináng ngilayalayâ
2 Korinto 11:7-12; 1 Tessalonika 2:7-9

1 Á yawe ipanonò ku sù ira mamaliwâ nikán. Awán ta tolay nga mangaripan nikán. Á sikán gapay yù nabbilinán ni Apu Kesu, nga mangilayalayâ. Á nasingak ku gemma si Apu Kesu nga Yápu tam, ta nappasingan nikán. Á gapu ta pangikatalà naw kâ Apu Kesu, sikayu yù nabbalinán nayù ipatarabáku nayù Yápù nikán. 2 Á mássiki nu ajjan yù ira makkagi ta arán nangà sinullà ni Apu nga mináng ngilayalayâ, ngam sikayu nga taga Korinto yù pamakurugán ta nabbilinán nangà ni Apu Kesu, gapu ta inikatalà naw si Apu Kesu megapu sù pangilayalayâ ku.

3 Á nu ajjan yù ira nga mangiyabbû nikán ta meyannung sù pakáwayyá mi kâ Bernabe, kunniaw yù itabbák ku nira. 4 Ari panò mepángngà nu sikayu nakuan yù pangápám mi ta máwák mi nga kanan ánna inumam mi? Ngam arám mi apan. 5 Á ari panò mepángngà nakuan nu mangatáwa kami sù babay nga mangikatalà kâ Apu, nga mepulù nakuan nikami sù ngámin nga angayám mi nga mangituddu, ta kunnay sù ira káruán nga mináng ngilayalayâ, ánna si Eduru, ánna yù ira wáwwagi ni Apu Kesu? 6 Á matunung panò ta sikami lâ kâ Bernabe yù mangallu ta pakkatole mi? Ngam táddanán naw yù ira káruán nga mináng ngilayalayâ. 7 Á ta ángngarigán, egga panò yù suddálu nga umay makigerrá, nga aggina lápay yù mamalattuák sù pakkatole na? Awán. Á egga panò yù mammulá

nga arán na kanan yù bungá nayù inimulá na? Kanan na gemma! Á yù manaron ta ayám, yáyù gemma gapay yù paggapuán nayù pakkatole na.
8 Á negagángay gemma sù ira mattarabáku, ta apad da yù pakkatole ra sù ira
pattarabakuád da. Á ari lâ negapu ta nonò na tolay yane nga kinagì nikayu, nu ari
gapay negittá sù tunung ni Namarò nga bibbirat tam. 9 Yawe yù inipetúrâ ni Namarò kâ
Moyses: “Arán naw bussalán yù simù na báka nga magaggì ta ammay, tapè awayyá na
lâ kumán.”* Á ta panaddán ni Namarò kuna, yù báka panò yù ninonò na? 10 Ari gemma,
nu ari galâ sittam nga tatolay yù kebalinán nayù kinagi ni Namarò, tapè magayáyâ ittam
nga mattarabáku, gapu ta ajjan yù iddanamát tam nga málâ tam yù balle tam, maguray
lâ yù tarabáku tam, nu magarádu onu maggaták.
11 Á sikami, meyárik kami ta mammulá, ta inilayalayâ mi yù bilin ni Namarò nikayu,
nga kunnay ta inimulá mi ta nonò naw yù napiá nga pammakapián naw. Á ari
panò mepángngà nu málâ mi yù pakkatole mi nga maggapu nikayu? 12 Á nu ajjan yù
awayyá nayù ira káruán nga mangituddu nga mangâ sù balle ra nga maggapu nikayu,
á nepatalugáring laguk nikami. Ngam sikami, awán bulubugá ta nálâ mi nikayu. Á
mássiki nu marigâ yù ággiám mi, inattamám mi lâ. Á mattarabáku kami ta tanakuán nga
pagalerám mi ta pakkatole mi, tapè ari megaggak yù passamâ nayù napiá nga dámak
nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu.
13 Á ammu naw támma ta yù ira tatolay nga mattarabáku sù mangilin nga bale ni
Namarò tuke ta Jerusalem, á meyawâ nira yù kanad da. Á yù ira pári nga mangiyátáng
ta ayám kâ Namarò, apad da gapay yù balle ra sù neyátáng, nga kanad da. 14 Á kunnian
gapay sù ira nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak, ta initaddán ni Apu Kesu ta meddán
ira ta pakkatole ra, nga maggapu sù ira tudduád da.
15 Ngam sikán, mássiki nu ajjan yù awayyâ nga apan yù máwák ku sù ira tudduák
ku, ngam aringà nakitáddán. Á pattúrâ ku nikayu kunangan, ari yian yù ipattúrâ ku.
Ta más napiá ta urè nu matayà lápay ta bisik ku, ánnè ta kári nayù ipagayáyâ ku ánna
ipappeddaráyò ta arák ku apan yù pakkatolè nikayu. 16 Á awán ta awayyâ gemma
nga ipappeddaráyaw yù pangilayalayâ ku sù napiá nga dámak, gapu ta yáyù ipakuá ni
Namarò nikán, nga máwák nga palurotak ku. Á kábbingà lâ nu arák ku nakuan tuppálan.
17 Á nu megapu sù urè lápay yù pangilayalayâ ku sù napiá nga dámak, á apak ku nakuan
laguk yù táddák ku. Ngam si Namarò yù nanullà nikán, á yáyù nga tuppálak ku yù
tarabáku nga inikatalà na nikán. 18 Á anni laguk yù bálà ku, nu ari galâ yù pagayáyâ
ku gapu ta aringà nakitáddán nikayu ta pangilayalayâ ku sù napiá nga dámak, mássiki
nu awayyâ nakuan nga apan yù táddák ku nikayu.
19 Á gapu ta awán ta tolay nga manáddán nikán, awán laguk ta mangaripan nikán.
Ngam mabbaluntáriungà nga makiaripan ta ngámin nga tatolay, tapè aru yù ira map-
atuttul ku kâ Apu Kesu Kiristu. 20 Á nu maggiánà sù ira Kudio, tuttulak ku laguk yù
kustombare ra, tapè aru yù ira mapatuttul ku kâ Apu Kesu Kiristu. Á mássiki nu arák kin
mapagikáru megapu sù tunung ni Moyses, á tuttulak ku galâ, tapè málâ ku yù awayyâ
nga mangituddu sù ira nga tumuttul sù tunung. 21 Á kunnian gapay nu maggiánà sù ira
tatolay nga ari Kudio, á tuttulak ku galâ yù kustombare ra. Á gapu ta arád da tuttulan
yù tunung ni Moyses, á arák ku gapay tuttulan, ngam arák ku gemma liwatan yù tunung
ni Namarò, gapu ta tuttulak ku yù taddán ni Apu Kesu Kiristu. Á keggâ nira, kunnayà
gapay ta ari Kudio, tapè ginnád da gapay yù ituddù nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu,
ánna ikatalà da gapay. 22 Á nu maggiánà sù ira nga ari paga mapasigaggà yù ángngikatalà
da kâ Apu Kesu Kiristu, á arák ku akkuán yù kagiad da nga liwâ, mássiki nu ammù ta

* **9:9** Deuteronomio 25:4

ari kuruk nga liwâ, tapè mapasigaggà yù ángngikatalà da megapu sù pangituddù nira. Á kunnian gapay yù akkuák ku ta paggiák ku sù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay. Tuttulak ku gapay yù napiá nga ággangnguá ra, tapè ajjan yù ira mapatuttul ku, nu magginná ira sù ituddù nga meyannung kâ Apu Kesu. 23 Á yá ipangnguâ karannian, ta ikáyâ ku ta meparámak yù pangiyígù ni Apu Kesu Kiristu sù ira tatolay, tapè aru yù ira nga mangikatalà nga mesipà kuna. Á ikáyâ ku gapay ta mesipakà sù pammakapián nayù ira ngámin nga manguruk sù napiá nga dámak.

Párigát tam yù Panalákkuruk nayù ira nga Mappariká

24 Á ammu naw gemma ta nu ajjan yù ira nga mappariká, á tádday lâ yù mangappù nira, nga meddán ta bálà na. Á yáyù nga aggira ngámin nga katággitádday, ipe na yù urà na nga makkarerá, tapè aggina yù mangappù. Á sittam nga kunnay nira, ipe tam laguk yù urà tam nga mamalurò sù ipakuá ni Apu nittam, tapè málâ tam yù bálà tam. 25 Á yù ira tatolay nga mappariká sangaw, paguráyád da yù karagatád da, ta passikanad da yù baggi ra, tapè dán nga naparán ira nga makkarerá. Á yù tádday nga mangappù, yá bálà na yù kuroná na nga lappáw, nga mabì lâ malelay. Á yáyù keyarigát tam, sittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu. Ngam yù bálà tam nga meyawâ nittam yù áttole tam nga awán ta áddè na. 26 Á sikán, arák ku akkuán yù awán ta serbi na, ngam kunnayà ta makipariká nga daretiu yù pakkarerá na nga ari mekáttuay. Á ta pangilayalayâ ku, kunnayà ta manultù, nga arán na sultukan yù paddák, nu ari galâ ta daretiu nga nakanná yù sultukan na. Ta makanná yù ubobuk ku sù ira pangilayalayaták ku sù bilin ni Apu. 27 Á tudduák ku yù baggì, tapè arák ku akkuán yù narákè. Á palurotak ku yù ngámin nga ipakuá ni Apu nikán, marakè aringà nakuan meddán ta bálà ku, mássiki nu sikán yù nangilayalayâ sù napiá nga dámak sù ira tatolay.

10

Mepugik nittam yù Makimoray ta Sináddios

1 Á wáwwagì, ipasigaggà tam laguk yù panguruk tam kâ Namarò, tapè arán na patukkatan yù ángngabbák na nittam. Ta ipanonò ku nikayu yù nesimmu ngaw sù ira ngaw Kudio nga naggaká nittam, ta panuttul da kâ Moyses. Sinaronán ni Namarò ira ngámin, á nalipparán ira ngámin sù kunam nga nepulù nira, ta pangabbák na nira sù pallakák da ta kalállammatán. Á nappatalay ira ngámin sù namagá nga dabbun ta tangngá nayù bebay nga mangngágan ta Ujjojjin, ta paddákì da ngaw nga umay ta dammáng. 2 Á megapu ta panuttul da kâ Moyses, á kunnay ta narigù ira sù kunam nga nepulù nira ánna yù bebay, ta paddákì da ngámin ta bebay. Á yáyù panákkilalán ta aggira yù patuttul ni Moyses.* 3 Á nesipà ira ngámin gapay sù manna, nga kanan nga iniyawâ ni Namarò nira, 4 ánna nesipà ira ngámin gapay sù danum nga inipenum ni Namarò nira. Mininum ira ngámin ta danum nga pinallawán ni Namarò sù batu. Á yù batu yù keyarigán ni Apu Kesu Kiristu, ta nepulupulù si Apu Kesu nira. 5 Á mássiki nu kunnian yù ángngiddù ni Namarò nira ngámin, ari nagayáyâ si Namarò sù ira káruán, gapu ta ari ira nanguruk. Á yáyù nga aru yù ira námmatay ta kalállammatán.

6 Á dannian nga nesimmu nira ngaw yù inipetúrâ ni Namarò, tapè magimuguk ittam laguk ánna arát tam karagatán yù narákè nga kunnay sù kingnguá ra. 7 Ta yù ira káruán, nakimoray ira ta sináddios, nga pidde ra. Ammu tam yaw, gapu ta bibbirat tam yù dán nga netúrâ nga kunniaw, “Nepalálláng ira ánna mininum ira sù neyátáng ta sináddios da. Á kabalid da kiminán, gimikkáng ira nga nattatála, ánna maguray lâ yù kingngikingnguá

* **10:2** Exodo 14:1-31

ra nga narákè."† Arán naw laguk pakimorayán yù ira sináddios. 8 Á arát tam akkuán
yù narákè nga kunnay sù kingnguá ra. Ta duápulu ta tallu nga ribu yù natay nira ta
tangággaw lâ, negapu sù pangarallo ra. 9 Á arát tam parubán yù pagattam ni Apu nittam,
ta kunnay sù kingnguá nayù ira káruán. Ta aru nira yù námmatay negapu sù pakkagâ
nayù ira iráw nga maritá. 10 Á ari ittam maddagaragim ta meyannung sù ure ni Namarò,
ta kunnay sù kingnguá nayù ira káruán, ta yáyù nga pinapáte na ira nayù namapátay nga
jinok ni Namarò.

11 Á nesimmu ngámin danniaw sù ira ngaw naggaká nittam, tapè mepasingan yù
paméggáng ni Namarò sù ira nga mangnguá ta kunnay sù kingnguá ra. Á netúrâ, tapè
bibbirat tam ánna magimuguk ittam nga ari mamárik nira, ta maddaggunin duttál yù
pagáddekán na ággaw, nga pamanunnù ni Namarò sù ira ngámin nga tatolay. 12 Á yáyù nu
ajjan yù tolay nga kagian na ta ari tumulù sù mangapà kuna nga mangnguá ta narákè,
megapu sù napasigaggà nga ángngikatalà na, á magimuguk laguk, marakè mekanakanâ
sangaw sù ira mangnguá ta narákè, á akkuán na gapay. 13 Ta awán ta tanakuán nga
palliwatán naw, nu ari galâ yù negagángay nga palliwâ nayù ira ngámin nga tatolay.
Ngam mekatalà si Namarò nga mangabbák nikayu, á arán na anugutan yù mangapà
nikayu ta malliwâ, nu arán na kayu gapay abbágán, tapè makáwayyá kayu nga ari
tumulù kuna. Á nu ajjan yù mangapà nittam ta malliwâ, ipanonò ni Namarò nittam
yù awayyá tam nga melillì, tapè ari ittam makitulù kuna.

14 Á yáyù, kákkopuk ku nga iddukak ku, ari ittam laguk umay nga mesipà sù ira nga
makimoray ta sináddios. 15 Ammu naw mannonò, á yáyù nga kagiak ku nikayu ta
nonopan naw laguk nu kuruk yù kagiak ku nikayu. 16 Nu maggagammung ittam ta
panaddamát tam sù pate ni Apu Kesu Kiristu, mabbalabálà ittam kâ Namarò megapu
sù inumat tam, á ámminum ittam, nga pangipasinganát tam sù kesipà tam kâ Apu
Kesu, megapu sù dága na nga nebubbù megapu nittam. Á kunnay gapay sù pán nga
nagaddagadduá, ta pakkákát tam kuna, ipasingat tam yù kesipà tam kâ Apu Kesu,
megapu sù baggi na nga netapil megapu nittam. 17 Á mássiki nu aru ittam, meyárik ittam
ta tádday lâ nga baggi, nga mesipà sù baggi ni Apu Kesu Kiristu, gapu ta tangabullung lâ
yù pán nga pabbaballáyát tam nga keyarigán nayù baggi na.‡

18 Á ta ángngarigán, nonopan naw yù kustombare nayù ira ginaká ni Lákay Israel. Yù
ira nga kiminán sù neyátáng kâ Namarò, netádday ira nga nakimoray kâ Namarò. Á
kunnian gapay sù ira tatolay nga kumán sù neyátáng ta sináddios, metádday ira gapay
nga makimoray sù sináddios nga nangiyátangád da. 19 Á anni laguk yù kebalinán nayù
kinagì? Kagiak ku panò ta matolay yù ira sináddios, onu egga panò yù pabbalinán
nayù pangiyátáng na tolay nira? Ari ira gemma matolay, á awán gemma ta serbi nayù
meyátáng nira! 20 Ngam yù meyátáng ta sináddios, iyátáng da ta dimoniu ánna anitu nga
masserbi kâ Satanas, á arák ku ikáyâ ta metádday kayu sù ira anitu ánna dimoniu. 21 Á nu
metádday kayu nga kumán ánna ámminum sù panaddamán ta pate ni Apu Kesu Kiristu,
arán na awayyá nga metádday kayu gapay nga kumán ánna ámminum sù meyátáng ta
anitu ánna dimoniu! Ta nu kanan naw ánna inuman naw yù meyátáng ta anitu ánna
dimoniu, á kunnay ta makimoray kayu nira. 22 Á nu makimoray ittam nakuan ta
tanakuán, á mangabubu ánna mapporay si Namarò nittam. Makáwayyá ittam panò ánnè
kuna? Ari gemma, á arát tam awayyá nga mallillì sù paméggáng na nittam.

Akkuát tam lâ yù Napiá tapè Meparáyaw si Namarò

23 Á ajjan yù ira makkagi, nga kud da, "Nu arát tam pakaliwatán yù tunung, máwayyá
tam nga akkuán yù ngámin nga ikáyâ tam." Wan, kuruk yian. Ngam kagiak ku nikayu ta

† **10:7** Exodo 32:6 ‡ **10:17** Mattiu 26:26-28; Markus 14:22-24; Lukas 22:19-20

arát tam mábbágán yù ira kábulut tam megapu sù ngámin nga ikáyâ tam nga akkuán. Ta nu masingad da yù akkuát tam nga kagiad da ta liwâ tam, mabbábáng ira sù ángngikatalà da kâ Apu. 24 Arát tam laguk nonopan ta olu yù pakkapiánát tam, nu ari galâ yù pakkapiánán nayù ira kábulut tam nga mangikatalà kâ Apu.

25 Á nu ikáyâ naw gatángan yù kárne nga iláku ra ta dápun, á gatángan naw laguk. Ngam arán naw iyabbû yù paggapuán nayù kárne, marakè mánnámmuán naw ta naggapu sù iniyátáng da, á mabbábáng kayu laguk nga kumán kuna. Ta ari kayu malliwâ gemma nu kanan naw, megapu sù pangikatalà naw kâ Namarò. 26 Ta ajjan yù netúrâ ta libru ni Namarò nga kun na, “Si Namarò yù makákkuá ta dabbuno ánna ngámin nga mayán na.”§

27 Á ta ángngarigán nu ajjan yù tolay nga ari mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, á apatan na kayu ta bale na ta umay kayu kumán, á nu ikáyâ naw nga umay, á umay kayu laguk. Á kanan naw lâ yù iyawâ na nikayu. Ngam arán naw iyabbû nu naggapu sù neyátáng, tapè ari kayu mabbábáng nga kumán kuna. 28 Á ta ángngarigán nu ajjan tán yù tolay nga makkagi ta neyátáng yù kárne, á ari kayu laguk kumán kuna, tapè ari maburung yù tolay nga makkagi nikayu. Ta yáyù kinagi na nikayu, gapu ta kagian na ta liwâ naw nu kumán kayu. 29 Á nu masingan na ta kumán kayu sù naggapu ta neyátáng, arák ku kagian ta sikayu yù maburung sù pakkákán naw, ngam aggina galâ yù mabagal ta nonò na, gapu ta kagian na ta malliwâ kayu.

Á ajjan támma nikayu yù tolay nga ari magayáyâ sù kinagì, á iyabbû na nakuan, “Ngattá, ta ari ittam kumán ánna lonát tam yù awayyá tam, megapu sù pabbábáng nayù ira kábulut tam? 30 Á nu mabbalabálà ittam kâ Namarò megapu sù kanat tam, á ngattá laguk, ta kagian nayù ira kábulut tam ta malliwâ ittam gapu ta pakkákát tam kuna, nepatalugáring ta nabbalabálà ittam gemma kâ Namarò megapu kuna?” 31 Á yawe yù itabbák ku, nga gapu na nga arát tam laguk kanan yù kinagi ra nga neyátáng ta sináddios, tapè meparáyaw si Namarò megapu sù ngámin nga akkuát tam, mássiki nu kumán ittam onu ámminum ittam.

32 Arát tam laguk akkuán yù kagiad da nga liwâ, mássiki nu Kudio ira onu ari Kudio, mássiki nu kábulut tam ira nga mangikatalà kâ Namarò. 33 Á sikayu, párigán naw yù napiá nga ággangnguâ. Ta akkuák ku lâ yù ipagayáyâ nayù ira ngámin nga tatolay. Á arák ku olu nga nonopan yù pakkapiánák ku, nu ari galâ yù pakkapiánán nayù ira ngámin nga tatolay, tapè maginná ra yù napiá nga dámak, ánna makiyígù ira gapay kâ Apu Kesu, tapè ari ira mekanakanâ sù pamagikáru ni Namarò.

11

1 Á wáwwagì, ipe naw laguk yù urà naw nga mamárik sù napiá nga ággangnguâ, nga kunnay gapay ta pamárik ku sù napiá nga ággangnguá ni Apu Kesu Kiristu.

Yù Meyannung sù ira Bábbay nga Mangikatalà kâ Apu

2 Á dayáwat takayu, gapu ta arán naw náttamán yù inituddù ngaw nikayu, ánna palurotan naw paga yù ngámin nga napiá nga kustombare tam nga inituddù nikayu ta meyannung sù paggagammung tam. 3 Ngam yawe paga yù ikáyâ ku nga mánnámmuán naw. Si Apu Kesu Kiristu yù mammaguray sù laláki. Á yù laláki yù mammaguray sù atáwa na, ánna si Namarò yù mammaguray kâ Apu Kesu Kiristu. 4 Á yáyù nu ajjan yù laláki nga nattaddung, nga umay nga makimállà kâ Namarò ta paggagammungán naw, onu mangilayalayâ sù bilin na, á napiá nu irián na yù taddung na, tapè arán na ipasiránán si Apu Kesu, nga mammaguray kuna.

5 Á yù babay nga makimállà kâ Namarò, onu mangipakánnámmu sù bilin na, napiá nu ajjan yù panniu na ta ulu na. Ta nu ari nappanniu, ipasiránán na yù atáwa na nga

§ **10:26** Salmo 24:1

mammaguray kuna. Á nu awán ta panniu na, á kunnay sù babay nga nári ngámin yù duddù na. 6 Á nu manakì yù babay nga mamanniu ta ulu na, irián na nakuan laguk yù duddù na. Ngam mappasirán gemma nu nári yù duddù na, á yáyù nga panniuwán na laguk yù ulu na nu umay ta paggagammungán.

7 Ngam yù laláki, ari mattaddung nu umay ta paggagammungán. Ta pinarò ni Namarò yù laláki ta kágappà na, nga kepasinganán nayù pakáwayyá ni Namarò ánna yù karáyo na. Ngam yù babay yù kepasinganán nayù karáyo nayù laláki. 8 Á nonopan naw yaw. Sù ngaw, ta pamarò ni Namarò ta tolay, ari yù laláki yù naggapu ta baggi na babay, nu ari galâ yù babay yù naggapu sù baggi nayù laláki, ta sinúttù ni Namarò yù tággáng nayù laláki nga pidde na ta babay. 9 Á ari naparò yù laláki megapu sù babay, nu ari galâ ta pinarò ni Namarò yù babay megapu sù laláki, tapè ari maguroray. 10 Á yáyù nga máwák nga mappanniu yù babay, tapè matákkilalán nayù ira daroban ni Namarò ta tumulù yù babay sù atáwa na.

11 Á mássiki nu mammaguray yù laláki sù atáwa na, á máwák na gapay yù ángngabbák nayù babay, ánna máwák nayù babay gapay yù ángngabbák nayù laláki, ta makkátungutungán ira, ánna naggittá ira nga nesipà kâ Apu Kesu Kiristu megapu sù pangikatalà da kuna. 12 Ta pidde ni Namarò yù olu nga babay nga naggapu ta baggi nayù laláki, ngam meyanákin ngámin yù ira káruán nga lálláki sù ira bábbay. Á pinarò ni Namarò yù ngámin nga ajjan.

13 Á sikayu laguk yù maguray nu mepángngà ta umay ta paggagammungán naw yù babay nga náringin yù ngámin nga duddù na, nga ari nappanniu, nga makimállà kâ Namarò. 14 Ngam yù laláki, á negagángay panò nu pakápadduan na yù duddù na? Ari gemma! Ta mappasirán gemma yù laláki nu mepárik ta babay. 15 Ngam yù babay, yá ipakkástá na ánna keparáyo na yù apaddu nga duddù na, nga iniyawâ ni Namarò kuna, nga lippak na ulu na. 16 Á nu ajjan yù tolay nga dumá yù ure na ta meyannung karannian, á nu ikáyâ na makiperang ta ubobuk, á yawe laguk yù itabbák ku kuna, ta yáyù yù kustombare mi ánna yù kustombare nayù ira káruán nga mangikatalà kâ Namarò ta ngámin nga lugár, nu umay kami maggagammung nga makimoray kâ Namarò.

Yù Panaddamát tam ta Pate ni Apu Kesu nga Ingágad da ta Pamúgák ni Apu
Mattiu 26:26-29; Markus 14:22-25; Lukas 22:14-20

17 Á ajjan paga yù itaddák ku nikayu, ta arát takayu iráyaw megapu sù akkuán naw nga meyannung karanniaw. Ta nu maggagammung kayu nga makimoray kâ Namarò, á ari mabbalin ta pammakapián naw, nu ari galâ mappanà yù paddákè naw. 18 Ta narámak ku ta ari nattatádday yù nonò naw, á makkakápereperang kayu ta ubobuk, ánna massisinná kayu ta paggagammungán naw. Á kuruk támma yù káruán nga kagiad da. 19 Ta negagángay nittam gemma nga makkakápereperang ta ubobuk nu dumá yù nonò tam. Ngam ajjan támma gapay yù napiá nga serbi nayù pakkakáperang naw, ta mepalappâ yù ira nga kuruk nga napiá yù nonò da.

20 Á nu maggagammung kayu nga kuman ta panaddamán naw sù pate ni Apu Kesu Kiristu, á kunnay ta ari si Apu Kesu yù nonopan naw. 21 Ta ajjan garè yù ira káruán nga mapolu nga kumán sù bálud da, á arád da iballáyán yù ira kábulud da. Á yáyù nga ajjan nikayu yù ira mabisin, ánna ajjan yù ira mellaw. 22 Aro! Awán panò ta bale naw nga pakkákanán naw ánna pappissanán naw? Ajjan gemma! Á ngattá laguk, ta ari kayu makimoray sù ira kábulun naw nga mangikatalà kâ Apu? Ngattá, ta ipasiránán naw yù ira kábulun naw nga pobare? Anni laguk panò yù kagiak ku nakuan nikayu ta meyannung sù akka-akkuán naw? Arát takayu gemma iráyaw!

23 Á inituddukin gemma nikayu yawe nga inipakánnámmu ni Apu Kesu nikán. Ta
pamúgák di Apu Kesu sù gabi nga panájji ra kuna, inâ ni Apu Kesu yù pán. 24 Á
ta kabalin na nabbalabálà kâ Namarò, giddigidduá na yù pán, nga inisinek na sù
ira sinudduán na, tapè kanad da. Á kinagi na nira, “Yawe yù baggì nga metapil
megapu nikayu. Á kunniawe yù akkuán naw ta panaddamán naw nikán,” kun na. 25 Á
kunnian gapay, ta kabalid da kiminán, inâ ni Apu Kesu yù inumad da, á kinagi na
nira, “Yawe yù panákkilalán naw sù bagu nga tarátu ni Namarò nikayu, ta mapalurò
sangaw yù bagu nga tarátu, megapu sù dágà nga magagì ta patè. Inuman naw laguk
ta panaddamán naw nikán,” kun na. 26 Á yáyù ta paggagammung tam nga kumán ta pán
ánna ámminum sù panaddamát tam ta ketapil ni Apu Kesu Kiristu, nga kunnay sù kinagi
na, á ipakánnámmu tam yù pate ni Apu, áddè ta panoli na.

27 Á nu ajjan yù tolay nga metádday nittam nga kumán ánna ámminum sù panaddamát
tam kâ Apu Kesu, ngam arán na nonopan yù ketapil ni Apu megapu kuna, á makaliwâ
megapu sù pakkákán na sù panaddamát tam kâ Apu, gapu ta arán na pakimorayán yù
baggi ni Apu Kesu ánna yù dága na. 28 Pasikkálat tam laguk yù nonò tam, nu napiá
yù ákkimore tam kâ Apu Kesu, lage tam kumán ánna ámminum sù panaddamát tam
kuna. 29 Ta yù tolay nga kumán ánna ámminum, nga arán na nonopan yù kebalinán
nayù ketapil ni Apu Kesu megapu kuna, á pággangan ni Namarò, megapu sù kataggâ
nayù nonò na. 30 Á yáyù gapu na nga aru nikayu yù ira máttakì ánna makapi, á ajjan
gapay yù ira nga natayin. 31 Ngam nu pasikkálat tam ta olu yù nonò tam lápay, á arán
na ittamin pasikkálan ni Namarò. 32 Á nu narákè yù akkuát tam, tudduán ni Namarò
ittam nga mangikatalà kuna ánna pággangan na ittam kunangane, tapè ari ittam sangaw
mekanakanâ sù pamagikáru na sù ira tatolay nga ari manguruk kuna, nga metabbà
sangaw ta impiernu.

33 Á yáyù, wáwwagì, nu maggagammung kayu, iddagán naw laguk yù labbè nayù ira
káruán na kábulun naw lage naw kumán ta panaddamán naw sù pate ni Apu Kesu Kiristu.
34 Á nu ajjan yù mabisin, á kumán bì ta bale na lage na umay mepaggagammung nikayu,
tapè arán na kayu pággangan ni Namarò. Á sangaw nu umayà nikayu, kagiak ku yù
káruán nga itaddák ku nikayu.

12

Yù Makkakerumá nga Pakáwayyá tam nga Naggapu sù Mangilin nga Ikararuá
Roma 12:6-8; Epeso 4:1-16

1 Á wáwwagì, ibukalák ku laguk nikayu yù meyannung sù pakáwayyá naw nga iyawâ
nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò nittam nga katággitádday nga tatole na, gapu
ta ikáyâ ku nga kánnámmuán naw ta napiá. 2 Á ammu naw ta lage naw nangikatalà kâ
Apu Kesu, nelogò kayu megapu sù ira dimoniu ánna yù ira anitu, á nakimoray kayu sù
ira sináddios, mássiki nu ari ira makobobuk ánna awán ta pakáwayyá ra. 3 Á yáyù nga
ipakánnámmù nikayu ta nu kuruk nga tumulù yù tolay sù pammagure nayù Ikararuá ni
Namarò, arán na bulubugá igagek si Apu Kesu. Á awán ta tolay nga makkagi ta si Apu
Kesu yù Yápu na, nu ari lâ megapu sù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò.

4 Á ajjan yù makkakerumá nga pakáwayyá tam nga naggapu kâ Namarò. Ngam tádday
lâ yù Ikararuá ni Namarò nga mangiyawâ nittam ta pakáwayyá tam. 5 Á ajjan yù
makkakerumá nga tarabáku tam, nga ángngabbák tam sù ira kábulut tam, ngam tádday
lâ si Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam nga pattarabakuát tam. 6 Á ajjan yù makkakerumá
nga pakapangnguá tam nga mamalurò sù ipakuá ni Namarò nittam. Ngam tádday lâ

yù mangipakuá nittam, nga si Namarò. Á aggina galâ yù mangabbák nittam, tapè mapalurò tam yù ngámin nga ipakuá na nittam.

7 Á sittam nga katággitádday nga mangikatalà kâ Namarò yù neddán sù pakáwayyá
tam nga naggapu sù Ikararuá ni Namarò, á yáyù nga mepasingan ta ajjan nittam yù
Mangilin nga Ikararuá ni Namarò. Á yá inipangiyawâ na sù pakáwayyá tam, tapè
abbágát tam yù ira kábulut tam. 8 Ta iyawâ nayù Ikararuá ni Namarò yù sírik na
sù tádday nga tolay, tapè ilayalayâ na yù bilin ni Namarò. Á iyawâ na gapay sù
tádday yù pakáwayyá na nga makánnámmu ánna mangituddu sù kebalinán nayù bilin
na. Á makkakerumá yù pakáwayyá nga meyawâ sù ira tatolay, ngam yù Ikararuá ni
Namarò, aggina galâ yù mangiyawâ. 9 Á iyawâ na gapay sù tádday yù napasigaggà nga
pangikatalà na kâ Namarò. Á iyawâ na sù tádday yù pakáwayyá na nga mamammapiá
sù ira máttakì. 10 Á iyawâ nayù Mangilin nga Ikararuá sù tádday yù pakáwayyá na nga
mamagaddátu. Á iyawâ na sù tádday yù pakáwayyá na nga makkagi sù ipakánnámmu
ni Namarò kuna, ánna iyawâ na gapay sù tádday yù pakáwayyá na nga manákkilála
sù paggapuán nayù kagian nayù ábbilinán, nu naggapu sù Ikararuá ni Namarò, onu
tanakuán yù paggapuán na. Á iyawâ na sù tádday yù pakáwayyá na nga magubobuk
ta tanakuán nga ággubobuk nga arán na ginigiámmu, ánna iyawâ na gapay sù tádday yù
pakáwayyá na nga makkagi sù kebalinán nayù kagian na. 11 Á yù Mangilin nga Ikararuá
ni Namarò, aggina lâ yù paggapuán nayù ngámin danniaw nga pakáwayyá na tolay, á
aggina galâ yù mammaguray sù pakáwayyá tam nga iyawâ na nittam nga katággitádday.

Sittam nga Nepattatádday kâ Apu Kesu yù Kunnay ta Baggi na

12 Á sittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu, meyárik ittam ta baggi na, nga ajjan yù takki
na, limá na, matá na, talingá na, ánna káruán na nga ajjan ta baggi na, nga naddurúmá yù
pakáwayyá ra. Á yù baggi ni Apu Kesu Kiristu yù keyarigát tam, gapu ta mepattatádday
ittam gapay, ánna naddurúmá yù pakáwayyá tam nga katággitádday. 13 Á mássiki nu
Kudio ittam onu ari Kudio, ánna mássiki nu mammaguray ittam onu makiaripan ittam,
á narigù ittam ngámin nga nesipà kâ Apu Kesu, megapu sù Mangilin nga Ikararuá.
Á maggián nittam ngámin yù Mangilin nga Ikararuá, nga táttádday nga kesipatát tam,
nga meyárik ta mamenum nittam, gapu ta aggina yù paggapuán nayù áttole tam nga
mannanáyun.

14 Á ari lâ tádday yù egga ta baggi na tolay, nu ari yù aru nga makkakerumá, nga takki
na, limá na, matá na, ánna yù káruán na, nga netádday ta baggi na. 15 Á ta ángngarigán nu
magubobuk nakuan yù takki na tolay, á nu kagian na nakuan ta ari nesipà ta baggi na
tolay gapu ta ari yù limá na, á ari gemma kuruk gapu ta kuruk nga nesipà gemma sù
baggi na. 16 Á nu kagian nayù talingá na nakuan ta ari nesipà sù baggi na gapu ta ari yù
matá na, ngam nesipà lâ paga gemma sù baggi na. 17 Á nu matá na lâ yù tangabaggi na
nakuan, á kunnasi laguk yù pakaginná na? Á nu talingá na lâ nakuan yù tangabaggi na,
á kunnasi laguk yù pakáguk na? 18 Ngam ari kunnian gemma, ta pine na galâ ni Namarò
yù makkakerumá nga ajjan ta baggi na tolay, nga kunnay ta inikáyâ na. 19 Á nu pidde na
lâ nakuan ni Namarò yù matá ta tangabaggi, á ari gemma yù baggi na tolay. 20 Ngam ari
kunnian, ta aru yù pidde na nga makkakerumá nga pinattatádde na sù tádday nga baggi
na tolay.

21 Á gapu ta kunnian yù ággián nayù baggi tam, arán na awayyá nayù matá tam nga
makkagi sù limá tam, “Arát taka awágan!” Á arán na awayyá nayù ulu tam nga kagian,
“Awán ta serbi nayù takki tam.” 22 Ta kuruk nga máwák tam ngámin yù baggi tam,
mássiki nu baddì nga makapi. 23 Á yù káruán nga ajjan ta baggi tam, pakástát tam ira.

Á yù káruán, barawasiát tam ta napiá, tapè ari ira masingan, marakè mappasirán ittam megapu nira. 24 Ngam ajjan yù káruán nga nakástá ta baggi tam, nga arát tam awágan nga pakástán onu barawasián.

Á pidde ni Namarò yù ággián nayù baggi tam, tapè napiá yù ásserbi nayù ngámin nga ajjan ta baggi tam, nepatalugáring sù káruán nga baggi tam nga arát tam nonopan. Á yáyù nga máwák tam yù ngámin nga ajjan ta baggi tam. 25 Á pidde ni Namarò yù baggi tam ta kunniaw, tapè makkaká-ásigurá yù ngámin nga ajjan ta baggi tam. 26 Á ta ángngarigán, nu ajjan yù matakì ta baggi tam, á matagenà nayù ngámin nga baggi tam yù takì na. Á nu ajjan yù meráyaw ta baggi tam, á ayatán laguk yù ngámin nga ajjan ta baggi tam sù keráyo na.

27 Á yawe nga kinagì yù keyarigát tam ngámin nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, ta kunnay ittam ta baggi na, megapu ta kesipà tam nga katággitádday kuna. Á makkakerumá yù pakáwayyá tam nga kunnay ta ajjan ta baggi na. 28 Ta makkakerumá yù tarabáku tam nga ipakuá ni Namarò nittam nga mangikatalà kuna, nga mesipà sù baggi na. Ta sinullà na ta olu yù ira nga minángngilayalayâ nga sinudduán ni Apu Kesu. Á yù mekaruá nga sinullà na yù ira ábbilinán na. Á mekatallu yù ira mangituddu sù bilin na. Á ajjan gapay yù ira mamagaddátu, ánna yù ira mamammapiá sù ira máttakì, ánna yù ira mangabbák, ánna yù ira lállakalákay nga manabarang, ánna yù ira magubobuk ta ággubobuk nga arád da mánnámmuán. 29 Á anni laguk yù kagian naw? Sittam ngámin panò yù minángngilayalayâ? Onu sittam ngámin panò yù ábbilinán na, nga mangipakánnámmu sù ipalappâ ni Namarò? Á makáwayyá panò ittam ngámin nga mangituddu sù bilin na? Á sittam ngámin panò yù mamagaddátu? Ari gemma kunnian! 30 Á egga panò nittam ngámin yù awayyá tam nga mamammapiá sù ira máttakì? Awán. Á makáwayyá ittam ngámin panò nga magubu-ubobuk ta ággubobuk nga arát tam paga kánnámmuán? Onu makáwayyá panò ittam ngámin nga mangibukalán ta kebalinán na? Ari gemma. 31 Karagatát tam laguk yù ira kapiánán nga pakáwayyá tam, nga iyawâ ni Namarò nittam.

Á ajjan paga yù ituddù nikayu nga kapiánán nayù pakáwayyá tam ánnè sù ngámin karannian. Makkaká-iddù ittam.

13

Makkaká-iddù ittam!

1 Nu makáwayyángà nga magubobuk
sù ira ngámin nga makkakerumá nga ággubobuk na tolay
ánna yù ággubobuk nayù ira daroban ni Namarò gapay,
á nu awán ta ángngiddù ku sù ira kábuluk ku,
á kunnayà laguk ta kekkeng nga matannuk onu gássá nga jikkù yù ággallu na.
2 Á mássiki nu makáwayyángà nga mangibukalán sù bilin ni Namarò nga ipalappâ na nikán,
ánna mássiki nu kánnámmuák ku yù ngámin nga monak nga nelímak nga talákkurugan na,
á mássiki nu masikan yù ángngikatalà ku, tapè máwayyâ nga pagalitan yù ira puddul,
á awán galâ ta serbi nayù akkuák ku nu awán ta ángngiddù ku sù ira kábuluk ku.
3 Á mássiki nu isinek ku ngámin yù kukuâ sù ira pobare ánna ipatuggì yù baggì, megapu sù pangikatalà ku kâ Apu,
awán ta pakkapiánák ku nu arák ku iddukan yù ira kábuluk ku,
4 Nu mangiddù ittam sù ira kábulut tam,
attamát tam gapay yù akkuád da,

ánna ikállà tam ira.
Á ari ittam bulubugá mangabubu nira,
Á ari ittam mappeddaráyaw,
ánna ari motun yù nonò tam.
5 Á nu mangiddù ittam sù ira kábulut tam,
arát tam ira uyoyungán.
Á ari ittam mangukkuk,
ánna arát tam ipapílì yù ure tam lápay.
Á ari ittam malogon nga mapporay.
Á arát tam ipatattam ta nonò tam yù liwiliwâ nayù ira kábulut tam,
ánna arát tam ibálà yù liwâ da nittam.
6 Á nu mangiddù ittam sù ira kábulut tam,
arát tam ipagayáyâ yù akkuán nayù ira nga mangnguá ta narákè,
nu ari galâ ta magayáyâ ittam
megapu sù napiá nga akkuád da.
7 Á nu mangiddù ittam sù ira kábulut tam,
ari ittam malurâ nga mangabbák nira.
Maguray lâ yù mesimmu,
arát tam ira táttájjián.
Á ipasigaggà tam lâ yù pangikatalà tam kâ Apu
ánna yù pagiddanáma tam kâ Apu nga mangabbák nittam.
Á mássiki nu marigirigâ ittam,
onu narákè yù akkuán na tatolay nittam,
attamát tam lâ yù ngámin nga mesimmu nittam.
8 Á awán ta áddè nayù pakkaká-iddù tam
ánna yù pangiddù tam kâ Namarò.
Ngam mappasá sangaw yù pangilayalayâ nayù ira ábbilinán ni Namarò,
ánna yù pagubobuk nayù ira tatolay ta tanakuán nga ággubobuk nga ari paga nánnámmuán.
Á mappasá gapay sangaw yù ngámin nga ammu tam.
9 Ta baddì yù ammu tam kunangan, á arát tam kánnámmuán yù ngámin.
Á nakúráng paga yù inipalappâ ni Namarò nittam.
10 Ngam sangaw nu mapalurokin yù ngámin nga ure ni Namarò
ánna mesipà ittamin kâ Apu Kesu Kiristu,
á mappasá laguk yù ammu tam nga baddì,
ta mepalappâ nittam yù ngámin nga nabalinin.
11 Á ta ángngarigán, sù ngaw kabajjì ku,
á kunnay ta abbing lâ yù ággubobuk ku, ánna yù ánnonò ku, ánna yù pangibiláng ku ta nonò ku gapay.
Á pattaggâ ku, nilikurák kin yù ággangnguá na abbing.
12 Á kunangane ta keggá tam ta dabbuno,
arát tam kánnámmuán ta napiá yù ituddu ni Namarò nittam nga meyannung kuna,
gapu ta kunnay ta alinu nga masingan ta ispeku nga ari malitáw.
Ngam sangaw nu meyarubáng ittam kâ Namarò ta lángì,
á kánnámmuát tam laguk ta napiá, nga kunnay sù pakánnámmu na nittam.
13 Á danniawe nga tallu yù pakkapiánát tam, nga maggián ta áddè ta áddè:
yù pangikatalà tam kâ Namarò,
yù pagiddanáma tam kâ Namarò,

ánna yù pangiddù tam kári Namarò ánna yù ira kábulut tam.
Ngam yù kapiánán nayù ira tallu
yù pangiddù tam kári Namarò ánna yù ira kábulut tam.

14

Yù Duá nga Pakáwayyá tam nga Iyawâ ni Namarò

1 Gapu ta pangiddù ni Namarò nikayu ánna yù pangiddù naw kuna, ipe naw laguk yù urà naw nga mangiddù sù ira kábulun naw. Á karagatán naw yù ira káruán nga pakáwayyá naw nga naggapu sù Mangilin nga Ikararuá, nepatalugáring sù pakáwayyá naw nga mangipakánnámmu sù bilin ni Namarò. 2 Yù tolay nga magubobuk ta ággubobuk nga arád da kánnámmuán nayù ira kábulun na, á si Apu Namarò galâ yù kobobuk na, ta aggina lâ yù makánnámmu, gapu ta awán ta tolay nga makánnámmu sù kagian na. Ta ipeyubobuk na galâ nayù Ikararuá ni Namarò kuna yù monak, nga nelímak ta tolay yù kebalinán na. 3 Ngam nu mangipakánnámmu yù tolay sù bilin ni Namarò, makiubobuk sù ira kábulun na, tapè abbágán na ira. Á tabarangán na ira, tapè mabannáyán yù nonò da ánna mapasigaggà yù pangikatalà da kâ Apu. 4 Á yù tolay nga magubobuk sù ággubobuk nga arád da kánnámmuán nayù ira kábulun na, á yù lâ baggi na yù abbágán na, gapu ta awán ta makánnámmu sù ággubobuk na. Ngam yù mangipakánnámmu sù bilin ni Namarò, á tabarangán na yù ira ngámin nga mepaggagammung kuna, nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu.

5 Á parè bì nakuan ta iyawâ ni Namarò nikayu ngámin yù pakáwayyá naw nga magubobuk ta ággubobuk nga ari paga nánnámmuán. Á ta urè, más napiá galâ nu magubobuk kayu ngámin ta ággubobuk naw, nga mangipakánnámmu sù bilin ni Namarò, tapè mánnámmuán nayù ira ngámin nga tatolay yù kagian naw. Ngam napiá lâ nu magubobuk yù tolay sù ipeyubobuk nayù Mangilin nga Ikararuá nga ari paga nánnámmuán, nu ajjan gapay yù tolay nga iniddán nayù Mangilin nga Ikararuá sù pakáwayyá na nga mangibukalán sù kebalinán nayù kagian na, tapè ibukalán na sangaw yù kebalinán na. Á mábbágán laguk yù ira ngámin nga mangikatalà nga maggagammung tán.

6 Á iyabbû ku laguk nikayu, wáwwagì, nu umayà nikayu nga magubobuk ta ággubobuk nga arán naw kánnámmuán, á egga panò yù pammakapián naw megapu nikán? Awán gemma. Ngam nu magubobugà galâ sù ággubobuk naw nga kánnámmuán naw, ánna ubobugak ku nikayu yù inipalappâ ni Namarò nikán, onu kagiak ku nikayu yù ammù nga meyannung kâ Namarò, onu kagiak ku nikayu yù bilin ni Namarò, ánna ituddù nikayu yù kebalinán na, á mábbágán kayu laguk. 7 Á ta ángngarigán, mássiki nu awán ta inángà nayù paláwatá onu árpá, kunnay ta makobobuk ira nu mappaláwatá yù tolay, onu magárpá. Ngam nu ari napiá yù pattoká na, matákkilalát tam panò yù pattoká na? Ari gemma. 8 Á kunnian gapay, nu ajjan yù suddálu nga magamariung nga magágál sù ira kábulun na, ta umay ira mangabbák kuna nga makigerrá, á nu ari malitáw yù pagamariung na, á ammu ra panò nayù ira kábulun na ta mapparán ira? Ari gemma. 9 Á kunnian gapay nikayu, nu magubobuk kayu ta ággubobuk nga ari paga nánnámmuán, á kunnay laguk ta paddák galâ yù kobobuk naw, ta awán ta tolay nga makánnámmu sù kagian naw.

10 Kuruk gemma ta aru yù ira makkakerumá nga ággubobuk ta dabbuno, ngam ajjan yù kebalinád da ngámin. 11 Á nu arák ku ammu yù ággubobuk nayù tolay nga makiubobuk nikán, á tanakuán yù katatole na. Á tanakuánà gapay, nga ari yù kagittá na. 12 Á gapu ta karagatán naw ta iyawâ na nikayu nayù Ikararuá ni Namarò yù pakáwayyá

naw, á talákkurugan naw laguk nga manuppál sù pakáwayyá naw nga mangabbák sù ira wáwwagi naw, tapè mapasigaggà yù pangikatalà da kâ Apu Kesu.

13 Á yáyù nu ajjan yù tolay nga iddán nayù Ikararuá ni Namarò sù pakáwayyá na nga
magubobuk ta ággubobuk nga ari paga nánnámmuán, á ipakimállà na laguk ta alawatan
na gapay yù pakáwayyá na nga mangibukalán sù kebalinán nayù kagian na. 14 Á ta
ángngarigán, nu makimállakà kâ Namarò ta ággubobuk nga arák ku kánnámmuán, nga
ipeyubobuk na nikán nayù Ikararuá ni Namarò, á awán galâ ta pabbalinán na ta nonò
ku, gapu ta arák ku kánnámmuán yù kebalinán na. 15 Á anni laguk panò yù napiá nga
akkuák ku ta pakimállà ku kâ Namarò? Kunniaw laguk yù akkuák ku. Tángngagak ku
yù pagubobuk ku ta ággubobuk nga arák ku kánnámmuán, megapu sù putù, á sangaw
tángngagak ku gapay yù ipakimállà ku megapu sù nonò ku, tapè kánnámmuák ku yù
kagiak ku kâ Namarò. Á ta paddáyò kâ Namarò, makkansionà sù ággubobuk nga arák
ku kánnámmuán, megapu sù putù, ánna ikansiok ku gapay sangaw yù megapu sù nonò
ku nga kánnámmuák ku.

16 Á ta ángngarigán, nu iyubobuk naw yù ággubobuk nga ari paga nánnámmuán, ánna
ajjan yù ira álliuk nga mepaggagammung nikayu, á kunnasi laguk ta mesipà yù ira álliuk
sù paddáyo naw kâ Apu? Awán ta awayyá ra nga makkagi ta “Ammán,” gapu ta arád
da kánnámmuán yù kagian naw. 17 Á mássiki nu napiá yù áddáyo naw kâ Namarò, ari
mábbágán yù ira kábulun naw, gapu ta arád da kánnámmuán. 18 Dayáwak ku si Namarò,
gapu ta makáwayyángà nga magubobuk ta ággubobuk nga ari paga nannámmuán, ánnè
nikayu ngámin. 19 Ngam nu mepaggagammungà sù ira mangikatalà kâ Apu, napiá galâ
nu iyubobuk ku yù ággubobuk tam, tapè kánnámmuád da gapay, mássiki nu baddì lâ yù
kagiak ku nira, ánnè ta aru yù kagiak ku nga iyubobuk ku ta ággubobuk nga arád da
kánnámmuán.

20 Á wáwwagì, arán naw nakuan karagatán yù lâ pakobobuk naw ta ággubobuk nga ari
paga nánnámmuán. Ta nu yáyù lâ karagatán naw, á kunnay ta ánnonò na abbing yù nonò
naw. Á ta meyannung sù narákè, napiá nu kunnay ta nonò na assítay yù nonò naw, nga
arán na paga ammu mangnguá ta narákè. Ngam ta meyannung sù ira makkakerumá
nga pakáwayyá nga iyawâ nayù Ikararuá ni Namarò, á nonopan naw laguk yù kunnay
ta ánnonò na tolay nga nataggatánin, nga ammu na mappíli sù napiá.

21 Á yawe yù netúrâ nga kinagi ni Namarò:

“Dobak ku yù ira tatolay nga naggapu ta tanakuán nga lugár, nga tanakuán yù ággubobuk
da,
ta ed da kagian yù bilik ku sù ira tatolay nga manakì manguruk.
Á mássiki nu kunnian, ari ira magginná sù kagiak ku nira.”

Yáyù kinagi ni Namarò. 22 Á yáyù nga ammu tam ta ari megapu sù ira manguruk, nu ari
galâ megapu sù ira nga ari manguruk yù pangiyawâ ni Namarò ta pakáwayyá na tolay
nga magubobuk ta tanakuán nga ággubobuk nga ari paga nánnámmuán, tapè tákkilalán
nayù ira ari manguruk yù pakáwayyá ni Namarò nga mamanunnù nira. Ngam ari
megapu sù ira ari manguruk, nu ari galâ megapu sù ira tatole ni Namarò yù pangiyawâ
na nira sù pakáwayyá ra nga mangipakánnámmu sù bilin na, tapè kánnámmuád da yù
pakáwayyá ni Namarò nga mangiyígù nira. 23 Á sikayu ngámin nga mangikatalà kâ Apu,
nu maggagammung kayu nga magubu-ubobuk ta ággubobuk nga ari paga nánnámmuán,
á nu tullung gapay yù ira nga ari mattudduán onu yù ira ari manguruk, á arád da panò
kagian ta maguyung kayu ngámin? Wan gemma, ta arád da kánnámmuán yù kagian naw!
24 Ngam nu mangipakánnámmu kayu sù bilin ni Namarò nga ipalappâ na nikayu, á nu
tullung yù tolay nga ari paga mangikatalà kâ Apu, onu yù tolay nga ari mattudduán, á ta
pakaginná na sù kagian naw, tákkilalán na yù liwiliwâ na ánna ammu na ta mepángngà

yù pamagikáru ni Namarò kuna. 25 Á ipalappâ na laguk yù ngámin nga liwiliwâ na,
mássiki yù nelímak ta nonò na, á mamalittúkak nga mabbabáwi ta liwiliwâ na, ánna
maddáyaw kâ Namarò. Á kagian na, “Kuruk nga ajjan si Namarò nikayu!” kun na.

Yù Ákkimore tam kâ Namarò ta Paggagammung tam

26 Á wáwwagì, anni laguk yù napiá nga akkuán naw ta paggagammung naw nga
makimoray kâ Namarò? Napiá nu ajjan nikayu yù ira makkansion nga maddáyaw kâ
Namarò, á ajjan gapay yù ira nga mattutubbâ nga mangituddu sù bilin ni Namarò, ánna
yù mangipakánnámmu sù inipalappâ ni Namarò kuna, ánna yù magubobuk ta ággubobuk
nga ari paga nánnámmuán, ánna yù makkagi gapay sù kebalinán nayù kinagi na. Ta napiá
nu mábbágán kayu ngámin nga naggagammung, megapu sù ngámin nga akkuán naw,
tapè mepasigaggà yù ángngikatalà naw kâ Apu. 27 Á nu ajjan yù ira nga magubobuk ta
ággubobuk nga ari paga nánnámmuán, á napiá nu duá onu tallu lâ yù mattutubbâ nga
magubobuk, á máwák gapay yù tádday nga mangibukalán sù kebalinán nayù kagiad da.
28 Ngam nu awán ta makáwayyá nga mangibukalán sù kebalinán nayù ubobuk da, á
magimammà ira laguk ta paggagammungán, ta makiubobuk ira lâ kâ Namarò ánna ta
baggi ra.

29 Á yù ira ábbilinán ni Namarò ta paggagammung naw, á napiá nu anugutan naw ta
mattutubbâ nga magubobuk yù duá onu tallu lâ, nga mangipakánnámmu sù inipalappâ
ni Namarò nira. Á yù ira káruán nikayu, ginnán naw ta napiá, tapè makkakápasikkál
kayu ta meyannung sù kinagi ra, nu kuruk nga naggapu sù Ikararuá ni Namarò. 30 Á nu
magubobuk yù napolu, á ajjan yù ipalappâ ni Namarò sù tádday, á magimammà laguk
yù napolu. 31 Ta nu mattutubbâ ittam, ajjan yù awayyá tam ngámin nga magubobuk,
tapè matudduán ittam ngámin ánna matabarangán ittam ngámin. 32 Á yù ábbilinán ni
Namarò, aggina gemma yù maguray sù baggi na, nu magubobuk onu magimammà. 33 Á
si Namarò, arán na ikáyâ nu makusukusu yù paggagammung tam. Ta ikáyâ na galâ yù
napiá nga pakkaká-ásigurá tam.

Á yáyù nga ajjan gapay yù kustombare tam ngámin nga mangikatalà kâ Namarò, ta
ngámin nga paggagammungát tam, 34 ta magimammà yù ira bábbay. Ari ira meyanugù
nga makipiripirang ta ubobuk, gapu ta máwák nga tumulù ira sù ira lálláki nga kunnay
ta netúrâ sù tunung ni Moyses. 35 Á nu ajjan yù arád da kánnámmuán nayù ira bábbay, á
iddagád da lábbì yù labbè da ta bale ra, á iyabbû da laguk yù kebalinán na sù atáwa ra.
Ta jikkù nu magubobuk yù ira bábbay ta paggagammung tam.

36 Á ngattá laguk ta manakì kayu manguruk karannian nga kinagì nikayu? Sikayu
nga taga Korinto panò yù paggapuán nayù bilin ni Namarò? Onu kagian naw ta sikayu
lâ yù pagáddekán nayù bilin na? Ari gemma. 37 Á yù tolay nga makkagi ta aggina yù
ábbilinán ni Namarò, onu kagian na ta ajjan yù pakáwayyá na nga iniyawâ nayù Ikararuá
ni Namarò kuna, á tákkilalán na laguk ta kuruk nga taddán ni Namarò yù ngámin nga
initúrâ ku saw. 38 Á nu ajjan yù tolay nga manakì nga manángngák sawe nga taddán
gapay ni Namarò, á arán naw laguk tángngagan yù kagian na.

39 Á yáyù, wáwwagì, nga ipe naw yù urà naw laguk nga mangipakánnámmu sù bilin ni
Namarò nga inipalappâ na. Ngam arán naw ipugik yù ira nga magubobuk ta ággubobuk
nga ari paga nánnámmuán. 40 Á napiá lâ nu mattutubbâ kayu ta ngámin nga akkuán naw
ta paggagammung naw.

15

Yù Paginnanole ni Apu Kesu Kiristu

1 Á wáwwagì, ipanonò ku nikayu yù napiá nga dámak nga inilayalayâ ku ngaw nikayu.
Á kinuruk naw, á gapu ta panguruk naw, napasigaggà yù pangikatalà naw kâ Apu
Kesu. 2 Á meyígù kayu nga mesipà kâ Namarò megapu sù napiá nga dámak, nu uputan
naw yù panguruk naw sù netuddu nikayu. Ngam nu áppè manguruk kayu, awán ta
pammakapián naw.
3 Á nepakánnámmu nikán yù bilin nga inilayalayâ ku ngaw nikayu, nga kuruk nga bilin
nga máwák naw tángngagan, nga kunniaw:
Netapil si Apu Kesu Kiristu, nga natay megapu sù liwiliwâ tam, tapè mapakomá ittam
ta liwâ tam,
nga kunnay sù inipetúrâ na ngaw ni Namarò sù dán nga libru.
4 Á netanam si Apu Kesu Kiristu,
á pinaginnanole ni Namarò sù mekatallu nga ággaw,
nga kunnay sù netúrâ sù dán nga libru.
5 Á kabalin ni Apu Kesu naginnanolay, nappasingan kâ Eduru.
Á nappasingan gapay sù ira mapulu duá nga sinullà na ngaw nga umay mangilay-
alayâ.
6 Á pappasá na yaw, nappasingan gapay sù ira mawwawági ta ángnguruk da kuna, nga
naggagammung nga natturù ta límá gatù.
Á aru yù matolay paga nira, ngam natayin yù ira káruán.
7 Á nappasingan gapay kâ Ime.
Á kabalin na yaw, nappasingan gapay sù ira ngámin nga sinullà na nga
minángngilayalayâ.
8 Á sikán yù naporián nga nappasinganán ni Apu Kesu ta kabalin na naginnanolay,
ta ikáddagâ lâ nappasingan nikán, mássiki nu kunnayà ta neyanâ lage na ággo na. 9 Á
sikán yù kagukábán sù ira ngámin nga minángngilayalayâ nga sinullà ni Apu Kesu. Á ta
urè, aringà mepángngà nga mebiláng sù ira minángngilayalayâ, gapu ta jinigirigâ ku ngaw
yù ira mangikatalà kâ Apu. 10 Ngam sinullà nangà ni Namarò nga minángngilayalayâ sù
bilin na, megapu sù pangikállà na nikán ánna pangiddù na nikán. Á napiá yù pabbalinán
nayù pangikállà na nikán, ta nilikurák kin yù liwâ ku ánna nangulingin yù ággangnguâ,
tapè masserbingà kuna. Á nasikan yù áttarabákù ánnè sù ira ngámin nga káruán nga
minángngilayalayâ, nga ari negapu sù pakáwayyâ, nu ari galâ negapu kâ Namarò nga
mangabbák nikán. 11 Á maguray lâ nu sikán yù mangilayalayâ onu yù ira káruán nga
sinullà ni Apu, á naggigittá yù ilayalayâ mi, nga napiá nga dámak nga kinuruk naw.

Yù Paginnanole nayù ira nga Mangikatalà kâ Apu

12 Á pangilayalayâ mi ngaw nikayu, inipakánnámmu mi ta naginnanolayin si Apu Kesu
Kiristu. Á ngattá, ta ajjan nikayu yù ira makkagi ta ari maginnanolay yù námmatay?
13 Ta nu kuruk nakuan ta arán na paginnanolayan ni Namarò yù námmatay, á kuruk
nakuan gapay ta ari naginnanolay si Apu Kesu Kiristu. 14 Á nu ari nakuan naginnanolay
si Apu Kesu Kiristu, á awán laguk ta serbi nayù pangilayalayâ mi, á awán gapay ta
serbi nayù pangikatalà naw kâ Apu. 15 Á mepasingan nakuan ta nassiri kami ta
meyannung kâ Namarò, gapu ta kinagi mi ta pinaginnanole na si Apu Kesu, nga arán
na ga pinaginnanolay, nu kuruk nakuan nga ari maginnanolay yù ira námmatay.
16 Ta nu arán na nakuan paginnanolayan ni Namarò yù ira námmatay, á ari laguk
nakuan napaginnanolay si Apu Kesu Kiristu. 17 Á nu arán na nakuan pinaginnanole
si Apu Kesu Kiristu, á awán laguk nakuan ta serbi nayù pangikatalà naw kuna, á
magikáru kayu paga nakuan ta liwiliwâ naw, gapu ta arán na kayu paga mapakomá ni

Namarò. 18 Á yù ira ngaw nangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, nga natayin, nagawáwán ira
nakuan, ta arán na ira pinakomá, á ajjan ira nakuan ta impiernu. 19 Á nu iddanamát
tam lâ yù pammakapiát tam sawe dabbuno, ánna awán nakuan ta iddanamát tam nga
maginnanolay nga mesipà kâ Apu Kesu Kiristu, á kábbi ittam nakuan laguk, ánnè sù ira
ari manguruk.
20 Ngam kukurugán nga kuruk nga pinaginnanole ni Namarò si Apu Kesu Kiristu!
Á aggina yù napolu nga naginnanolay, tapè ammu tam ta kuruk nga maginnanolay
gapay sangaw yù ira tatole ni Namarò nga námmatay. 21 Ta matay yù ira ngámin nga
tatolay megapu sù palliwâ na ngaw nayù tádday nga tolay, nga si Kákay Adan. Á kunnian
gapay, duttál yù ággaw nga paginnanole na tatolay, megapu sù paginnanole nayù tádday,
nga si Apu Kesu Kiristu. 22 Matay yù ira ngámin nga tatolay nga ginaká ni Kákay Adan.
Á kunnian gapay, yù ira ngámin nga mepattatádday kâ Apu Kesu Kiristu megapu sù
pangikatalà da kuna, matolay ira gapu ta paginnanolayan ni Namarò ira.
23 Á si Apu Kesu Kiristu yù napolu nga naginnanolay nga aringin matay. Á sittam
ngámin nga tatole na yù maporián nga maginnanolay gapay sangaw nu manoli si
Apu Kesu ta dabbuno. 24 Á duttál laguk yù pagáddekán na ággaw, á appútan ni Apu
Kesu yù ira ngámin nga makikontará kuna, nga mammaguray ánna makáwayyá nga
mammagaddátu, mássiki nu tolay ira onu di Satanas ánna yù ira kábulun na nga dimoniu
ánna anitu. Á pangappù ni Apu Kesu nira, itoli na laguk yù ngámin nga pammagurayán
na sù Yáma na, nga si Ammò Namarò.
25 Ta sinalákkuruk na ngaw ni Namarò ta máwák nga mammaguray si Apu Kesu áddè ta
pangappù na sù ira ngámin nga makikontará kuna. 26 Á kabalin na appútan yù maporián
nga makikontará kuna, á irián na yù paggapuán na pate na tolay, á aringin matay yù ira
tatolay.
27 Á bibbirat tam yù inipetúrâ ni Namarò nga kun na, “Á si Namarò, pinatulù na sù
pammagure nayù Anâ na yù ngámin nga egga.” Á ammu tam gemma ta ari mesipà si
Namarò sù ngámin nga metulù kâ Apu Kesu Kiristu, gapu ta si Namarò yù mamatulù sù
ngámin.* 28 Á sangaw nu napatulù yù ngámin sù Anâ ni Namarò, á tumulù gapay yù Anâ
ni Namarò sù Yáma na nga nangiyawâ kuna sù ngámin, tapè si Namarò galâ yù kotunán
nga mammaguray sù ngámin.
29 Á ta meyannung sù kagian naw, nu kuruk nga ari nakuan maginnanolay yù
ira námmatay, á anni má laguk ta ajjan yù ira marigù ta pannakabaggi nayù ira
námmatay nga ari narigù? Anni panò yù kagiad da nga serbi nayù pakirigù da, nu ari
maginnanolay yù ira námmatay? 30 Á nu ari nakuan maginnanolay yù ira námmatay, anni
má panò ta umay kami mangilayalayâ sù bilin ni Namarò, nepatalugáring ta ammu mi
ta ajjan yù ira nga ikayâ da mamapátay nikami ta kággággaw? 31 Á wáwwagì, kuruk yù
kagiak ku nikayu, nga magisassengà matay ta kággággaw, megapu sù pangilayalayâ ku.
Á kunnian, kuruk gapay ta ayatánà megapu sù pangikatalà naw kâ Apu Kesu Kiristu.
32 Á yù ira nakikontará nikán ta keggâ ta ili na Epeso, kun na simaron nga ayám ira
nga mangnguá nikán. Á iyabbû ku laguk, anni panò yù iddanamák ku nga bálà ku ta
pagattam ku sù panigirigâ da nikán, nu aringà nakuan magiddanáma ta paginnanolè?
Á nu kuruk nakuan nga ari maginnanolay yù ira námmatay, á mappabbúyá ittam laguk,
nga kunnay ta kagian nayù ira káruán, nga kud da, “Kumán ittam lâ kumán ánna
mappissán ittam, ta matay ittam sangaw.”† 33 Aro! Arán naw ilogò yù baggi naw!
Ari gemma kuruk yù kagiad da. Yawe yù kuruk nga nakagi, “Nu mepulù ittam sù ira
narákè, mekanâ ittam sangaw sù narákè nga akka-akkuád da,” kun na. 34 Pasikkálan

* **15:27** Salmo 8:6 † **15:32** Isaya 22:13

naw laguk yù nonopan naw. Pallikuránán naw yù narákè nga ággangnguá naw, á ari kayu laguk malliwâ má. Ta ajjan garè nikayu yù ira nga arád da paga ammu si Namarò. Á mappasirán kayu nakuan ta máwák ku nga kagian nikayu.

Yù Baggi tam nga Molingin sangaw ta Paginnanole tam

35 Á ta meyannung sù paginnanole nayù ira námmatay, ajjan támma yù tolay nga ikáyâ
na nga mangiyabbû, nga kun na, “Á kunnasi yù paginnanole nayù ira námmatay? Á anni
panò yù ággián nayù baggi ra nu maginnanolay ira?” 36 Aro! Sikaw nga mangiyabbû,
ari panò nataggâ yù nonò mu? Aru yù keyarigán nayù baggi tam nga maginnanolay. Ta
ángngarigán, nonopan naw yù bini nga imulá naw. Máwák nga memulá bì, nga kunnay
ta natay nga netanam, lage na mattubbu ta bagu nga baggi na. 37 Á mássiki nu aggì onu
tanakuán yù bini nga imulá naw, á ta pattubbu na, dumá ngin yù baggi na, ta aringin yù
bukal nga inimulá naw. 38 Ta iyawâ ni Namarò yù bagu nga baggi na, nga mepángngà
sù ira katággitádday nga bini.

39 Á yù ira ngámin nga egga nga matolay, makkakerumá gapay yù baggi ra. Ta
naddumá yù pattak na tolay ta pattak na ayám. Á tanakuán gapay yù pattak na
mammánù ta pattak na sirá. 40 Á makkakerumá gapay yù ággián nayù baggi ra nga egga
ta lángì ánna yù ira nga makkakerumá yù baggi ra nga ajjan ta dabbuno. Á nerumá yù
kakástá nayù baggi nayù ira nga ajjan ta lángì sù baggi nayù ira nga ajjan ta dabbuno.
41 Ta tanakuán yù dalingáráng nayù bilák sù dalingáráng nayù bulán. Á mássiki yù ira
bituan, makkakerumá yù dalingáráng da nga katággitádday.

42 Á kunnian yù keyarigán nayù ággián nayù ira baggi na tolay ta paginnanole nayù ira
námmatay. Ta nu matay ittam, á metanam ittam, á marúnù yù baggi tam. Ngam sangaw
nu paginnanolayan ni Namarò ittam, á ari ittamin bulubugá matay nga marúnù, nu ari
galâ nga matolay yù baggi tam ta áddè ta áddè. 43 Á makálirák garè yù natay nga netanam,
nga awán ta pakáwayyá na. Ngam sangaw nu maginnanolay, makástá ánna makáwayyá.
44 Á saw dabbuno yù kepángngatán nayù ira baggi tam nga matay. Ngam sangaw nu
paginnanolayan ni Namarò yù ira baggi tam, moli iren, nga mepángngà nga maggián ta
lángì. Á ammu tam ta ajjan yù ira baggi tam nga mepángngà nga maggián ta dabbuno. Á
gapu ta ajjan yù baggi tam nga mepángngà nga maggián ta dabbuno, ammu tam ta ajjan
gapay yù ira baggi tam nga mepángngà nga mepaggián kâ Namarò ta lángì.

45 Á mabibbik tam yù inipetúrâ ni Namarò sù dán nga libru na, nga kun na, “Si Kákay
Adan yù olu nga tolay nga pinarò ni Namarò, á iniyawâ ni Namarò kuna yù inángà na,
tapè matolay.”‡ Á si Apu Kesu Kiristu yù sinullà ni Namarò, nga táli nayù ngaw Adan.
Aggina yù sigga-inángà nga manotolay, á iyawâ na nittam yù inángà nga mannanáyun
nga awán ta áddè na, tapè mesipà ittam kuna ta lángì. 46 Á mepasingan nittam ta ari ta
lángì yù kepángngatán nayù tolay nga napolu, nu ari galâ ta dabbuno. Á yù naporián,
aggina si Apu Kesu, nga mepángngà ta lángì. Kunnian yù keyarigát tam, ta arát tam
nakeyanatán yù baggi tam nga mepángngà ta lángì. Ngam ta paginnanole tam, yù baggi
tam nga maporián yù mepángngà ta lángì. 47 Á pidde ni Namarò si Kákay Adan, nga
napolu nga tolay, nga naggapu ta káppù na dabbun. Á si Apu Kesu yù maporián, nga
naggapu ta lángì. 48 Á gapu ta ginaká na ittam ngámin ni Kákay Adan, á yáyù nga ajjan yù
baggi tam nga kunnay ta baggi na nga naggapu ta káppù na dabbun. Á sittam ngámin nga
nepattatádday kâ Apu Kesu Kiristu megapu sù pangikatalà tam kuna, meyawâ nittam
yù baggi tam nga kunnay ta baggi na nga mepángngà ta lángì, sangaw nu mesipà ittam
gapay kuna ta lángì.

‡ **15:45** Genesis 2:7

49 Á gapu ta negittá yù baggi tam sù baggi ni Kákay Adan, nga olu nga tolay nga
naggapu ta káppù na dabbun, á kunnian gapay, mepaggittá yù baggi tam sangaw sù
baggi ni Apu Kesu Kiristu, nga naggapu ta lángì. 50 Á yawe yù kagiak ku nikayu, wáwwagì.
Yù baggi na tolay nga matay, ari mesipà sù pammagurayán ni Namarò ta lángì. Ta
matay garè yù baggi tam, nga marúnù sawe dabbuno, gapu ta awán ta awayyá na nga
mannanáyun nga matolay.

Si Apu Kesu yù Manotolay nga Mangappù ta Patay

51 Á ginnán naw yawe, ta ajjan yù kagiak ku nikayu nga inilímak na ngaw ni Namarò,
ngam inipakánnámmu na nikán. Sittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu, ari ittam ngámin
matay, ngam ikáddagâ lâ moli ngámin yù baggi tam. 52 Á alistu yù kesimmu na, nga kun
na pakkimâ na matá, sangaw nu doban ni Namarò yù magamariung sù pagáddekán
na ággaw. Á ta pagamariung na, á yù ira námmatay nga netádday kâ Apu Kesu Kiristu,
ikáddagâ lâ ira maginnanolay nga aringin bulubugá matay. Á sittam nga matolay paga,
nga netádday kâ Apu, á ikáddagâ moli yù baggi tam nga aringin bulubugá matay.§
53 Ta yawe baggi tam nga matay, máwák nga moli, tapè ari ittam bulubugá matay,
ngam matolay ittam ta áddè ta áddè. Á yù maddán nga marúnù, máwák nga moli, tapè
mannanáyun nga ari maddán.

54 Á sangaw nu molingin yù baggi tam, ari ittamin bulubugá matay, ánna sangaw nu
molingin yù maddán nga marúnù, á napiá ittamin nga mannanáyun, á yáyù sangaw yù
katuppál nayù dán nga netúrâ, nga kun na,

“Awánin ta námmatay, ta pinaginnanole ni Namarò ira.”*
55 “Máppù ittam panò megapu sù pate tam?
Ari gemma, ta arán na ittam ni Namarò ukuman.
Ari ittam maganássing nga matay,
ta ari ittamin mapagikáru.”†
56 Ta maganássing yù ira tatolay nga matay gapu ta ammu ra ta mapagikáru ira megapu
sù liwâ da. Á máwák nga mapagikáru ira gapu ta nakaliwatád da yù tunung ni Namarò.
57 Á dayáwat tam laguk si Namarò. Ta megapu sù kingnguá ni Apu Kesu Kiristu, nga
mangiyígù nittam, ari ittam maganássing nga matay, gapu ta náringin yù ngámin nga
liwiliwâ tam megapu sù pagikáru ni Apu Kesu.

58 Á wáwwagì nga iddukak ku, yáyù nga ipasigaggà tam laguk yù ángngikatalà tam kâ
Apu Kesu, tapè ari ittam mekáttuay kâ Apu. Á uputat tam nga tuppálan yù ngámin nga
ipakuá na nittam, ta ammu tam ta ajjan yù pammakapiát tam megapu sù ngámin nga
pattarabáku tam nga masserbi kuna.

16

Yù Pangabbák tam sù ira Wáwwagi tam nga Magáwák

1 Á ta meyannung sù pangunnuk naw ta kuártu nga ángngabbák naw sù ira tatolay ni
Namarò nga marigirigâ, á tuppálan naw yù kunnay sù kinagì gapay sù ira wáwwagi tam
nga taga Galasia ta meyannung sù ángngabbák da nira. 2 Á ta káda Liggu, isinná naw
yù iyawâ naw nga naggapu ta ganánsiá naw nga katággitádday, yù lâ áddè na meyawâ
naw, mássiki nu aru onu baddì. Á unnuran naw yù kuártu, tapè dán nga naparán yù
ángngabbák naw nira sangaw nu lubbekà ta gián naw ta Korinto. 3 Á labbè ku sangaw,
dobak ku yù ira piníli naw nga ikatalà naw nga mangituluk sù iyawâ naw, tapè ituluk
da ta ili na Jerusalem. Á ipetuluk ku gapay nira yù túrâ ku nga mangipakánnámmu sù

§ **15:52** 1 Tessalonika 4:15-17 * **15:54** Isaya 25:8 † **15:55** Oseas (Kuseya) 13:14

ira labbetád da ta naggapu ira nittam, tapè alawatad da ira. 4 Á nu kagiak ku ta napiá ta urè nu umayà gapay ta Jerusalem, á mepulù ira laguk nikán.

Yù Panalákkuruk ni Pablo nga Manúllun sù ira taga Korinto
2 Korinto 1:15-24

5 Á talákkurugak ku ta umayà sangaw ta gián naw, ta et takayu tullúnán. Á pattalebák ku ta Masidonia, maddagákà bì támma tán nga mangituddu ta paggagammungád da. 6 Á sangaw nu umayà ta gián naw, maggiánà nikayu ta mabayák támma, mássiki áddè ta pappasá nayù ammián, tapè sikayu yù mangabbák nikán, ta paggagannuâ ku sangaw nu duttál yù ággaw nga pánò nikayu nga umay ta tanakuán nga lugár. 7 Ta arák ku ikáyâ ta mabì lâ yù paddagâ ku ta gián naw, nu ari galâ ta mabayágà ta baddì, nu anugutan ni Namarò. 8 Á yáyù nga ipáppánnâ bì yù pánò saw ili na Epeso, áddè ta pappasá nayù piestá na Pentekosto, 9 gapu ta aru yù awayyâ nga mangituddu sù bilin ni Namarò, mássiki nu aru yù ira makikontará nikán.

10 Á sangaw nu umay si Timotio sù gián naw, alliúgan naw ta napiá, ta aggina yù kunnay nikán nga masserbi kâ Apu Kesu. 11 Á yáyù nga makimoray kayu kuna ta napiá. Arán naw iluddè, ngam abbágán naw sangaw nu maggagannuâ, tapè makatoli saw giák ku, ta iddagák ku, ánna yù ira kábulun na.

12 Á si Apolo, nga wagi tam, kinagì kuna ta mepulù nakuan sù ira wáwwagi tam nga umay mattúllun nikayu, ngam awán ta awayyá na kunangan. Á sangaw lâ nu matángngák na, en na kayu laguk tullúnán.

Yù Naporián nga Pangitabarang ni Pablo

13 Á sikayu, mappalán kayu laguk, tapè ari kayu melogò. Á ipasigaggà naw yù pangikatalà naw kâ Apu. Á ari kayu maganássing, á ipe naw yù urà naw nga malláppà laguk nga manuppál sù ngámin nga ipakuá ni Namarò nikayu. 14 Á ta ngámin nga akkuán naw, ipasingan naw yù pakkaká-iddù naw.

15 Á wáwwagì, ammu naw di Estepano ánna yù ira kábbale na, ta aggira yù olu nga nangikatalà kâ Apu ta lugár na Akeya. Á áddè ngaw ta kapángnguruk da ta áddè kunangan, inupù da yù ángngabbák da ta napiá sù ira kábulud da nga mangikatalà kâ Apu. 16 Á yáyù nga ikomâ nikayu ta tumulù kayu nira ánna yù ira ngámin nga kunnay nira nga masserbi kâ Namarò, á tángngagan naw yù itabarang da ánna yù itaddád da nikayu.

17 Á ayatánà sù labbè di Estepano kári Portunato kâ Akeko, ta maraddamà gapu ta awán ta awayyá naw nga umay, á aggira yù táli naw nga mangabbák nikán. 18 Á nabannáyád da yù nonò ku ta kunnay ta pamanne ra gapay ngaw sù nonò naw. Á napiá nu tángngagat tam ira laguk, ánna yù ira ngámin nga masserbi ta napiá nga kunnay nira.

19 Á yù ira ngámin nga mangikatalà kâ Apu nga taga Asia, kagiad da ta parè bì ta napiá yù ággián naw, á iyabbû da nu kunnasi kayu ngámin. Á kunnian gapay yù kagiad di Akila kâ Persila nga atáwa na, ánna ngámin ira nga maggagammung ta bale ra. 20 Á yù ira ngámin nga wáwwagi tam, iyabbû da gapay nu kunnasi kayu. Á ta paggagammung naw, makkakámoray kayu, tapè mepasingan yù pakkaká-iddù naw.

21 Á inipetúrâ ku yawe ngámin ta áddè saw. Á sikán lápay yù mattúrâ sù ngágak ku. Pablo.

22 Á nu ajjan nikayu yù áppè pípiá nga awán ta ayâ na kâ Apu Kesu Kiristu, nga Yápu tam, á mokum laguk, nga mapagikáru ta áddè ta áddè. Á Apu, umay ka bì umay!*

* **16:22** "Maranatha," kud da ta ággubobuk na Gareko, á yù kebalinán na, "Apu, umay ka bì umay!"

23 Á parè bì ta mepulù nikayu si Apu Kesu nga mangikállà ánna mangiddù nikayu. 24 Á awán ta áddè nayù ángngiddù ku gapay nikayu ngámin nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu. Á yawe yù áddè nen. Ammán!

Yù Mekaruá nga Túrâ ni Pablo sù ira Manguruk nga taga Korinto

Yù Meyannung sù Túrâ

Pattúrâ ni Pablo sawe mekaruá nga túrâ na sù ira tatolay nga naggián ta Korinto nga mangikatalà kâ Apu, á tangaragun yù nappasángin áddè ngaw pattúrâ na sù olu nga túrâ na nira. Á naburung si Pablo, marakè ari ira magayáyâ megapu sù initúrâ na nga paggammá na nira. Á yáyù nga jinok ni Pablo si Titò, ta en na ira tullúnán, nu tuttulad da yù taddán na nga meyannung sù pamakomá ra ánna pamanne ra sù ira kábulud da.

Á keggá ni Pablo ta Masidonia, limibbè si Titò nga naggapu ta Korinto. Á napiá yù iniránuk ni Titò ta meyannung sù ira manguruk nga taga Korinto, ta kinuruk da yù kinagi ni Pablo nira, ánna magayáyâ ira. Ngam ajjan ta Korinto yù ira nga massiri, nga nakkagi ta ari kuruk nga minángngilayalayâ si Pablo, ta arán na sinullà ni Apu Kesu Kiristu.

Á pakarámak ni Pablo ta meyannung sù ira mallillíbâ kuna ta Korinto, initúrâ na laguk má yù mekaruá nga túrâ na sù ira taga Korinto, tapè kurugad da yù kagian na saw nga meyannung ta panullà ni Apu Kesu Kiristu kuna. Á kagian na gapay yù ngámin nga inattamán na nga jigâ, tapè ipakánnámmu na si Apu Namarò ánna yù bagu nga tarátu na. Á aru paga yù ituddu ni Pablo nga meyannung sù pamakkápiá ni Namarò ta tatolay kuna.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Paddáyo ni Pablo kâ Namarò (1:1-11)
Ibukalán ni Pablo yù Pabbabáwi na nga Umay ta Korinto (1:12–2:4)
Yù Pamakomá tam ánna yù Pamanne tam sù ira Napággáng (2:5-17)
Yù Meyannung sù Bagu nga Tarátu ni Namarò (3:1-18)
Si Namarò yù Paggapuán nayù Pakáwayyá tam nga Masserbi kuna (4:1-12)
Moli yù Baggi tam ta Paginnanole tam nga Mesipà kâ Namarò ta Lángì (4:13–5:10)
Makikopun ittam kâ Namarò megapu sù Ketapil ni Apu Kesu (5:11–6:13)
Ari Mepappárik yù ira Manguruk sù ira ari Manguruk (6:14–7:1)
Yù Pagayáyâ ni Pablo megapu sù ira taga Korinto (7:2-16)
Mangabbák ittam sù ira Kábulut tam nga Magáwák (8:1–9:15)
Yù Itabbák ni Pablo sù ira Mamaliwâ kuna (10:1-18)
Yù Meyannung sù ira Áppè Minángngilayalayâ (11:1-15)
Yù Meyannung sù Pagattam ni Pablo (11:16-33)
Yù Inipasingan ni Namarò ánna Inipalappâ na kâ Pablo (12:1-10)
Yù Naporián nga Itabarang ni Pablo sù ira taga Korinto (12:11–13:14)

1 Sikán si Pablo, nga sinullà ni Namarò ta mangilayalayâ sù bilin na nga meyannung
kâ Apu Kesu Kiristu. Á si Timotio yù kabbuluk ku, nga wagi tam nga mangikatalà kâ Apu
Kesu. Á mattúrâ kami nikayu nga taga Korinto, ánna yù ira ngámin nga tatole ni Namarò
ta purubinsia na Akeya. 2 Á parè bì ta napiá yù gawagawáyán naw ánna yù ággián naw,
ánna magimammà gapay yù nonò naw, megapu sù pangikállà da nikayu di Namarò nga
Yáma tam kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

Yù Paddáyo ni Pablo kâ Namarò

3 Dayáwat tam si Namarò, nga Yáma nayù Yápu tam, si Apu Kesu Kiristu. Ta mangikállà
si Namarò, ánna dán nga naparán nga mamannay nittam ngámin nga makiyáma kuna.

4 Á nu marigirigâ ittam, bannáyán na ittam, maguray lâ yù jigâ tam, tapè ammu tam
gapay yù mamannay sù ira kábulut tam nga marigirigâ ta makkakerumá nga jigâ, nga
kunnay sù ámmanne ni Namarò nittam. 5 Á megapu sù ketádde tam kâ Apu Kesu Kiristu,
á kunnay kuna, attamát tam lâ yù jigâ nga umay nittam. Á yáyù nga mabannáyán ittam
gapay nga kunnay kuna, megapu sù ámmanne ni Namarò nittam.
6 Á sikami, attamám mi yù jigâ nga umay nikami megapu sù pangilayalayâ mi sù napiá
nga dámak, tapè pabbalinán na yù pakkapiánán naw, á meyígù kayu megapu ta pagginná
naw sù bilin ni Namarò. Á gapu ta mabannáyán kami megapu sù ángngabbák ni Namarò
nikami, abbágán na kayu gapay, á mabannáyán kayu, ánna meyattam naw gapay yù jigâ
nga kunnay sù attamám mi. 7 Á yáyù nga awán ta ikaburung mi nikayu, ta mássiki nu
marigirigâ kayu nga kunnay nikami, á ammu mi ta abbágán na kayu ni Namarò gapay,
tapè mabannáyán kayu nga kunnay nikami.
8 Á wáwwagì, arám mi ilímak nikayu yù nesimmu nikami sù paggiám mi túrin ta
purubinsia na Asia, ta nappanà yù jigâ mi áddè ta arám mi kapállâ, nga kunnay ta
náringin yù iddanáma mi nga matolay. 9 Ta kagiam mi ta matay kami ngin tán. Ngam
nesimmu lâ nikami, tapè ari yù baggi mi yù ikatalà mi, nu ari galâ si Namarò, nga
mamaginnanolay sù ira námmatay. 10 Ta mássiki nu nagisassay kami natay, á iniyígù na
kami ni Namarò. Á iyígù na kami má gapay. Á iddanamám mi ta uputan na kami nga
abbágán, á melillì kami má sù pate mi. 11 Á sikayu, máwák nga abbágán naw kami gapay,
megapu sù aru nga ipakimállà naw kâ Namarò megapu nikami, tapè ikállà na kami ni
Namarò ánna abbágán na kami. Á yáyù nga aru gapay yù ira maddáyaw kâ Namarò,
megapu sù pangikállà na nikami ta pakaginná na sù ipakimállà naw.

Ibukalán ni Pablo yù Pabbabáwi na nga Umay ta Korinto

12 Á magayáyákà, gapu ta napiá lâ yù nonò ku ánna yù kustombarè sù ira ngámin
nga tatolay ta dabbuno, á nepatalugáring nikayu nga wáwwagì. Á aringà áppè pípiá,
ngam matunung yù ngámin nga akkuák ku ánna yù ngámin nga kagiak ku nikayu, nga
ari naggapu sù sírik na tolay, nu ari galâ sù pangikállà ni Namarò nikán. 13 Á itúrâ
ku lâ nikayu yù awayyá naw nga bibbiran ánna kánnámmuán naw. Á mássiki nu arán
naw paga nánnámmuán, á iddanamák ku ta mánnámmuán naw sangaw ngámin, 14 tapè
magayáyâ kayu megapu nikami, ánna magayáyâ kami gapay megapu nikayu, sangaw
nu pagáddekán na ággaw, nu mattoli si Apu Kesu Kiristu nga mamanunnù ta ngámin nga
tatolay.
15 Á gapu ta mappelokà megapu sù pagayáyâ naw nga mamaddulò nikán, á
sinalákkuruk ku ngaw ta pidduát takayu nga tullúnán, tapè mamidduá gapay yù pam-
makapián naw megapu nikán. 16 Ta ninonò ku ta maddagákà nakuan ta gián naw nu
umayà ta Masidonia, á maddagákà má nikayu sangaw nu manolingà nga maggapu ta
Masidonia, tapè abbágán nawà nakuan sù paggagannuâ ku nga umay ta Judiya.
17 Á ajjan támma nikayu yù makkagi ta nu kuruk nga ikáyâ ku nga umay mattúllun
nikayu, á anni má laguk ta arák ku palurotan? Onu kagiad da támma ta malogonà
mabbabáwi. Ngam arán naw kagian ta aringà mekatalà nga kun na tolay nga ari
makimoray kâ Apu. 18 Ta kuruk gapay nga mekatalà yù ngámin nga kagiam mi, ta
kunnay ta mekatalà si Namarò. Á ari kami mabbábáng, nga makiuwan ta arubáng naw
ánna mangari ta likuk naw.
19 Á ari gemma mabbábáng si Apu Kesu Kiristu nga Anâ ni Namarò nga inilayalayâ mi
nikayu, sikami kári Silas kâ Timotio. Ta kuruk ngámin yù kinagi ni Apu Kesu, á pinalurò
ni Apu Kesu yù ngámin nga inipakuá nayù Yáma na kuna. 20 Á mapalurò yù ngámin nga
initabbá ni Namarò megapu kuna. Á yáyù gapu na nga ikatalà tam si Namarò megapu

kâ Apu Kesu, á kagiat tam ta “Ammán!” gapay ta ngámin nga initabbá ni Namarò nittam, tapè meparáyaw si Namarò. 21 Á si Namarò yù mangipasigaggà sù kepattatádde tam kâ Apu Kesu, á sinullà na ittam ta tatole na nga masserbi kuna. 22 Á iniyawâ na nittam yù Ikararuá na, nga ajjan nittam, nga panákkilalát tam ta tatole ni Namarò ittam. Á yù Ikararuá ni Namarò yù ipamakuruk na nittam ta iyawâ na nittam gapay sangaw yù ngámin nga initabbá na.

23 Á si Namarò yù massistígu ta kuruk yù kagiak ku nikayu. Á yawe laguk yù gapu na nga aringà minay nattúllun nikayu, gapu ta iniddagák ku lâ yù pabbabáwi naw ta liwâ naw, marakè maraddam kayu sangaw nu gammát takayu. 24 Á ari sikami yù mammaguray nikayu, nu ari galâ si Namarò, á napiá yù ángnguruk naw kuna. Ngam sikami, abbágám mi sikayu lâ, tapè magayáyâ kayu megapu sù napasigaggà nga pangikatalà naw.

2

1 Á yáyù laguk nga sinalákkuruk ku ta aringà bì umay mattúllun nikayu, nu máwák nga gammát takayu má, marakè sikán laguk yù paggapuán nayù pasirán naw ánna daddam naw. 2 Ta nu maraddam kayu ta pamanunnù ku nikayu, á asinni laguk yù mamagayáyâ nikán, nu ari galâ yù ira nga pinaraddam ku! 3 Á yáyù nga nattúrákà ngaw nikayu, tapè aringà nakuan maparaddam megapu nikayu, nu marángnganát takayu paga nakuan nga mangnguá ta narákè. Ta sikayu yù mamagayáyâ nikán nu umayà sangaw ta gián naw. Á ammù gemma ta nu ayatánà nakuan, á mepagayáyâ kayu ngámin gapay megapu sù pagayáyâ ku. 4 Á sù ngaw pattúrâ ku nikayu, á naraddamà kuruk ánna nabagabagalà nga nakkulukulè, megapu sù narákè nga kingnguá naw. Ngam yá lâ ipattúrâ ku, ari ta paraddamat takayu, nu ari galâ ta ipakánnámmù yù nepallà nga ángngiddù ku nikayu.

Yù Pamakomá tam ánna yù Pamanne tam sù ira Napággáng

5 Á ta meyannung sù tolay nga ajjan nikayu nga nalliwâ, á ari lâ sikán yù pakaliwatán na, nu ari gapay sikayu. Á arák ku kagian ta sikayu ngámin yù pakaliwatán na, ngam yù ira káruán nikayu, ta arák ku ikáyâ nga patturutan yù kagiak ku nga meyannung sù liwâ na. 6 Á arungin nikayu yù namággáng kuna. Á kustungin yù pamággáng naw kuna. 7 Á nu napággáng yù tolay nga nakaliwâ, á máwák tam laguk pakomán. Pakomán naw laguk, á bannáyán naw yù nonò na, marakè mapállâ yù tolay, megapu sù daddam na ánna pasirán na. 8 Ta yáyù nga ikomâ nikayu ta ikállà naw, ánna ipasingan naw yù ángngiddù naw kuna.

9 Á ajjan paga yù inipattúrâ ku nikayu, ta parubát takayu, tapè mánnámmuák ku nu manguruk kayu sù ngámin nga taddák ku nikayu. 10 Á nu ajjan yù ira kábulun naw nga pinakomá naw, á pakomák ku ira gapay. Ta nu ajjan yù tolay nga máwák ku nga pakomán, á pinakomâ laguk ta paningan ni Apu Kesu Kiristu, tapè mábbágán kayu. 11 Á yáyù nga pakomát tam yù ira kábulut tam, tapè ari ittam melogò kâ Satanas, ta ammu tam gemma yù ikáyâ ni Satanas nga akkuán nittam.

Yù Pangipakánnámmu di Pablo ta Meyannung kâ Apu Kesu

12 Á pánò ta Epeso, minayà ta ili na Tarowas. Á nálek ku tán yù aru nga awayyâ nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu. Á yáyù nga nánnámmuák ku ta abbágán nangà ni Apu. 13 Ngam ari magimammà yù nonò ku, gapu ta arák ku nálerán tán si Titò nga wagi tam. Á yáyù nga nánawák ku bì yù ili na Tarowas, á minayà ta purubinsia na Masidonia.

14 Á dayáwat tam laguk si Namarò, gapu ta aggina yù mangappù sù narákè. Á sittam
nga mepattatádday kâ Apu Kesu, tatole na ittam. Á aggina yù mangituluk nittam sù
angayát tam, ánna abbágán na ittam, tapè ipakánnámmu tam yù bilin na nga meyannung
kâ Apu Kesu ta ngámin nga lugár, nga kunnay ta passamâ nayù aguk na bábbanguk nga
naggapu nittam. 15 Á magayáyâ si Namarò megapu nittam, gapu ta ipakánnámmu tam
si Apu Kesu sù ira ngámin nga tatolay, tapè meyígù ira. Á aggira lâ yù maguray, nu
manguruk ira onu ari ira manguruk. 16 Á magayáyâ yù ira magginná sù bilin ni Apu,
ta yáyù pakáwayyá ra nga makisipà sù áttole ni Namarò nga awán ta áddè na, megapu
sù panguruk da. Ngam yù ira nga ari manguruk, molang da ginnán, gapu ta yáyù
panákkilalád da ta nakaliwâ ira nga metabbà ta impiernu ta áddè ta áddè.

Á egga panò yù tolay nga makáwayyá nga mamalurò ta kunniaw nga ikalángam mi?
17 Awán bulubugá ta makáwayyá, nu ari lâ megapu sù pakáwayyá ni Namarò. Á ari kami
nagittá sù ira áppè pípiá, nga mangituddu sù bilin ni Namarò tapè málâ da yù táddád
da. Ngam sikami, kuruk nga napiá yù nonò mi, á ta ánninganán ni Namarò, ilayalayâ mi
yù bilin ni Namarò nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu, megapu galâ sù pakáwayyá ni
Namarò nga nanullà nikami.

3

Yù Meyannung sù Bagu nga Tarátu ni Namarò

1 Á anni yù nonotan naw ta meyannung sù kagiak ku, nga ari kami nagittá sù ira
áppè pípiá? Kagian naw panò ta mappeddaráyaw kami? Máwák mi panò nga ipasingan
nikayu yù túrâ nayù ira nakituddu nikami, nga ipamakuruk mi nikayu ta kuruk nga
minángngilayalayâ kami? Á nu mánaw kami nga umay ta tanakuán nga lugár, máwák mi
panò nga ipetúrâ nikayu yù ipasingam mi sù ira tatolay tán? Ta ajjan yù ira nga kunnian
yù akkuád da, ngam awán ta máwák mi nga akkuán. 2 Ta sikayu yù kun na túrâ nga
ipasingam mi, nga massistígu ta kuruk yù kagiam mi, gapu ta napiá yù panguruk naw
megapu sù pangituddu mi. Á ngámin nga tatolay, masingad da yù napiá nga ággangnguá
naw, á matákkilalád da ta napiá yù panguruk naw, á yáyù nga kánnámmuád da ta kuruk
nga sinullà na kami ni Namarò ta mangilayalayâ. 3 Á gapu ta panguruk naw, kunniaw
yù keyarigán naw. Sikayu yù kun na túrâ ni Apu Kesu Kiristu, nga inipetubbuk na
nikami. Á ari kayu yù kuruk nga túrâ nga tintá ánna papel, nu ari galâ sikayu yù
kunnay ta túrâ nayù Ikararuá ni Namarò nga manotolay. Á ari yù dappik nga batu yù
nangitúratán na, nga kunnay sù ngaw iniyawâ na kâ Kákay Moyses, nu ari galâ yù nonò
naw yù kunnay ta nangitúratán na.

4 Á yá galâ yù gapu na nga ajjan yù awayyá mi nga makkagi ta kuruk nga napiá yù
pangilayalayâ mi, gapu ta si Namarò yù ikatalà mi, nga mangabbák nikami megapu sù
kepattatádde mi kâ Apu Kesu Kiristu. 5 Á awán ta awayyá mi nga makkagi ta sikami
lápay yù makáwayyá nga mamalurò sù akka-akkuám mi. Ta ammu mi ta si Namarò galâ
yù paggapuán nayù pakáwayyá mi. 6 Ta sinullà na kami ni Namarò ta masserbi kuna,
tapè ipakánnámmu mi yù bagu nga tarátu na. Á ari negittá yù bagu nga tarátu na sù
tunung ni Kákay Moyses ngaw, ta iniyawâ ni Namarò yù Ikararuá na nga mangabbák ta
tatolay, megapu sù bagu nga tarátu na. Á yá pabbalinán nayù tunung ni Kákay Moyses
yù pamagikáru ni Namarò ta tatolay, gapu ta awán ta makatuppál kuna. Ngam megapu
sù bagu nga tarátu na, tolayan nayù Ikararuá ni Namarò yù ira tatole na ta bagu nga
áttole ra, tapè mesipà ira kâ Namarò ta áddè ta áddè.

Maráyaw yù Bagu nga Tarátu

7 Á sù ngaw ketúrâ nayù tunung ni Namarò sù duá nga batu, nepalappâ yù dalingáráng
ni Namarò ánna yù karáyo na. Á pakálawâ ni Kákay Moyses sù tunung, mássiki nu
nabbalin ta pamagikáru ni Namarò ta tatolay, á naddalingáráng yù mammang ni Kákay
Moyses. Á yù ira taga Israel, arád da narúlangán yù mammang na, gapu ta nakatulang
yù dalingáráng na, mássiki nu nassisínù nga nári. 8 Á gapu ta kunnian yù kepalappâ nayù
dalingáráng ni Namarò ánna yù karáyo na ta pangiyawâ na sù tunung na nga paggapuán
nayù pate tam, á más makapállâ paga yù kepalappâ nayù dalingáráng ni Namarò ánna
yù karáyo na megapu sù bagu nga tarátu na nga meyawâ nittam megapu sù Ikararuá
na. 9 Ta maráyaw gemma yù tunung ni Namarò, mássiki nu nabbalin sù pamagikáru ni
Namarò ta tatolay. Á más maráyaw yù bagu nga tarátu nga meyawâ ta tatolay megapu sù
Ikararuá ni Namarò, ta mapakomá ira ta liwiliwâ da ánna mebiláng ira ta matunung ta
ánninganán ni Namarò. 10 Á kunnay ta aringin masingan yù piá nayù tunung ni Namarò,
megapu sù kapiánán nayù bagu nga tarátu ni Namarò. 11 Á nu maráyaw yù tunung
ni Namarò, nga nabì lâ yù passerbi na, á nepatalugáring sù bagu nga tarátu na, nga
maráyaw nga awán ta áddè nayù passerbi na.

12 Á sikami, gapu ta ajjan yù iddanamám mi megapu sù mannanáyun nga tarátu ni
Namarò, yáyù nga mappelò kami nga mangipakánnámmu sù meyannung kâ Apu Kesu.
13 Á awán ta ilímak mi. Ari kami yù kunnay kâ Kákay Moyses ngaw, nga sinákkabán na yù
mammang na, tapè arád da masingan nayù ira taga Israel yù kasisínù nayù lammà nayù
dalingáráng na. 14 Ngam yù ira ngaw taga Israel nga kábulun ni Kákay Moyses, nataggâ
yù nonò da. Á áddè ngaw ta áddè ta ággawo, nu bibbirad da yù dán nga tarátu ni Namarò
nga iniyawâ na kâ Kákay Moyses, á kunnay ta natákkabán yù nonò da, ta arád da paga
mánnámmuán yù kuruk nga kebalinán na. Á mári lâ yù tákkak nayù nonò da nu ikatalà da
si Apu Kesu Kiristu, ta aggina yù mangabbák nira tapè mánnámmuád da laguk yù kuruk.

15 Á ta áddè kunangan, nu bibbiran nayù ira taga Israel yù initúrâ ni Moyses, á kunnay
ta natákkabán lâ paga yù nonò da. 16 Ngam nu mabbabáwi yù tolay ta liwiliwâ na ánna
ikatalà na yù Yápu tam, mári laguk yù tákkak nayù nonò na, á mánnámmuán na. 17 Á yù
Yápu tam, aggina yù Mangilin nga Ikararuá. Á gapu ta ajjan yù Mangilin nga Ikararuá
nittam, á kunnay ta pinalubbáng na ittamin. Á ari ittamin yù kunnay ta napukù nga
magiddak sù pamagikáru ni Namarò, ánna abbágán na ittam, tapè makáwayyá ittam
nga manakì nga malliwâ, ánna makáwayyá ittam gapay nga manuppál sù ipakuá ni Apu
Namarò nittam. 18 Á sittam ngámin nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, kunnay ta
náringin yù tákkak na nonò tam, gapu ta mánnámmuát tamin yù bilin na. Á sittam yù
kepasinganán nayù piá nayù Yápu tam ánna yù pakáwayyá na. Á pakanonò tam kâ Apu
Kesu Kiristu ánna pabbibbik tam sù bilin na, ulian na ittam ta taggibajjì, tapè igittá na
ittam kuna. Á si Apu Kesu yù Mangilin nga Ikararuá nga mamalurò karannian.

4

Si Namarò yù Paggapuán nayù Pakáwayyá tam nga Masserbi kuna

1 Á gapu ta ammu mi ta jinok na kami ni Namarò nga mangilayalayâ sù napiá
nga dámak, megapu sù pangikállà na nikami, á yáyù nga ari kami maganássing onu
mabbábáng, mássiki nu marigirigâ kami. 2 Á arám mi akkuán yù narákè nga kepasiránán
na tatolay, nga ikáyâ da ilímak. Ari kami mangilogò. Ari kami massiri. Á arám mi ulian
yù bilin ni Namarò, ngam kagiam mi galâ yù kuruk nga bilin na, nga ibukalám mi tapè
mánnámmuán naw. Á yáyù nga máwayyá nayù ira ngámin nga tatolay nga manákkilála
ta awán ta narákè ta nonò mi, gapu ta napiá lâ ngámin yù akkuám mi ta ánninganán ni

Namarò. 3 Á nu ajjan yù ira nga ari makánnámmu sù ilayalayâ mi, á kunnay ta natákkabán yù nonò da, gapu ta panakì da sù bilin ni Namarò, á mapagikáru ira ta impiernu ta áddè ta áddè. 4 Ta si Satanas yù mammaguray nga pakiyápuán nayù ira tatolay ta dabbuno nga ari manguruk kâ Apu Kesu, á lipparán ni Satanas yù nonò da, tapè ari mapannawák, ánna arád da mánnámmuán yù napiá nga dámak nga meyannung sù karáyo ni Apu Kesu Kiristu, nga kagittá ni Namarò.

5 Á yù ilayalayâ mi, ari yù baggi mi, nu ari galâ si Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. Á sikami nga mangilayalayâ, kunnay kami ta aripan naw, megapu sù pangayâ mi kâ Apu Kesu. 6 Á si Namarò, kapámmarò na ta dabbuno, nagubobuk, á pinannawák na yù jibbà. Á pannawagan na gapay yù nonò tam, tapè kánnámmuát tam yù pakáwayyá na ánna karáyo na, nga mepakánnámmu megapu kâ Apu Kesu Kiristu.

7 Á sikami yù pangikatalakán ni Namarò nga mangilayalayâ sù bilin na, mássiki nu tolay kami lâ nga nakapi ánna nagukák, nga kunnay ta bánga, nga napadday ta lupè, tapè mepasingan ta ari naggapu sù baggi mi lápay yù pakáwayyá mi nga mamalurò sù ipakuá ni Namarò nikami, nu ari galâ naggapu kâ Namarò nga makáwayyá ánna makamangnguá ta ngámin. 8 Á mame-aru kami nga marigirigâ, ngam iddanamám mi lâ paga yù pappasá nayù jigâ mi, megapu sù ángngabbák ni Namarò nikami. Á mássiki nu arám mi ammu yù akkuám mi, á ari kami bulubugá mapállâ. 9 Jigirigátad da kami nayù ira malussaw nikami. Ngam si Namarò, arán na kami táttájjián. Á mássiki nu akkuád da kami áddè ta magisassay kami matay, á ilillì na kami ni Namarò sù pate mi. 10 Á ta kággággaw ajjan yù ira nga mangigagángay nikami, nga kunnay ta naparubán ni Apu Kesu ta keggá na ta dabbuno. Ngam matolay kami paga, ánna napiá yù ággangnguá mi megapu sù ángngabbák ni Apu Kesu, tapè mepasingan ta matolay paga gapay si Apu Kesu. 11 Á ta paggiám mi lâ paga ta dabbuno, á ta kággággaw attamám mi lâ yù pággè mi matay gapu ta panguruk mi kâ Apu, tapè sikami yù pakasinganán nayù pakáwayyá nayù áttole ni Apu Kesu, mássiki nu tolay kami lâ nga awán ta pakáwayyá mi, nga matay galâ sangaw. 12 Á yáyù nga sigídá kami magisassay matay megapu sù pangilayalayâ mi sù napiá nga dámak. Ngam napiá yù pabbalinán nayù pagattam mi ta jigâ, ta mepattolay kayu kâ Namarò ta áddè ta áddè megapu sù pangilayalayâ mi.

Moli yù Baggi tam ta Bagu ta Paginnanole tam

13 Á ajjan yù netúrâ, nga kun na, “Kurugak ku yù kinagi ni Namarò, á yáyù nga kagiak ku gapay sù ira kábuluk ku.”* Á gapu ta negittá yù pangikatalà mi sù pangikatalà nayù ngaw nangitúrâ karannian, á mássiki nu marigirigâ kami, uputam mi lâ nga kagian yù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu. 14 Ta ammu mi ta pinaginnanole ni Namarò si Apu Kesu. Á yáyù nga ammu mi ta paginnanolayan na kami gapay nga mepattatádday kuna, ánna sikayu ngámin gapay nga mangikatalà kâ Apu Kesu, tapè apan na ittam ta gián na. 15 Ta attamám mi yù ngámin nga jigâ nga umay nikami megapu sù ángngabbák mi nikayu, tapè malannapán kayu ta aru nga tatolay nga mamarubá sù pangikállà ni Namarò. Á ta kunnian, magaru yù ira nga maddáyaw kâ Namarò, tapè kuruk nga meparáyaw.

Awán ta Áddè nayù Kesipà tam kâ Namarò ta Lángì

16 Á gapu ta iddanamát tam dannian, ari ittam mapállâ, maguray lâ yù jigâ nga umay nittam. Ta mássiki nu maddán ánna makkapi yù baggi tam, á ta kággággaw mapasigaggà yù pangikatalà tam kâ Apu. 17 Á ibiláng tam ta aláppaw yù jigâ tam, nga mabì nga mappasá galâ, gapu ta yá pabbalinán na yù aru nga napiá nga kesipatát tam kâ Namarò,

* **4:13** Salmo 116:10

nga awán ta kárik piá na ánna awán ta áddè na. 18 Á yáyù nga arát tam karagatán yù
makkakerumá nga nakástá nga masingat tam sawe dabbuno, nu ari galâ yù arát tam
paga masingan nga kesipatát tam nga ajjan kâ Namarò ta lángì. Ta mabì nga mappasá
yù masingat tam, ngam maggián nga awán ta áddè nayù arát tam paga masingan.

5

Yù Paggianát tam ta Gián ni Namarò

1 Á yáyù nga ari ittam laguk malurâ nga masserbi kâ Namarò, ta nu matay ittam, ánna
marúnù yù baggi tam nga kunnay ta amíngán nga paggianát tam sawe dabbuno, á ammu
tam ta málâ tam yù bagu nga paggianát tam ta lángì. Ta paddayan ni Namarò yù bagu
nga baggi tam nga aringin matay, nu ari galâ mepattolay kuna ta lángì ta áddè ta áddè.
2 Á keggá tam paga sawe dabbuno, manalasigà ittam nga maraddam gapu sù pakkaragâ
tam ta ikáddagâ lâ moli yù baggi tam ta bagu, nga mepángngà ta lángì. 3 Ta nu ajjan yù
bagu nga paggianán nayù ikararuá tam, á ari ittam laguk kun na magilongán nu matay
ittam.
4 Á keggá tam nga matolay sawe dabbuno, marigirigâ ittam, ta aru yù ikaburung tam
ánna yù ikaraddam tam. Ngam arák ku kagian ta ikáyâ tam yù mabì matay, nu ari galâ
ta ikáyâ tam ta moli yù baggi tam nga matay, tapè mabbáli ta bagu nga baggi tam nga ari
bulubugá matay. 5 Á si Namarò yù namarán nittam, tapè moli yù baggi tam ta bagu nga
mepaggián kuna ta áddè ta áddè. Á iniyawâ na nittam yù Ikararuá na ta maggián nittam,
nga pamakuruk na ta tuppálan na sangaw yù ngámin nga initabbá na ngaw nittam.
6 Á gapu ta ajjan nittam yù Ikararuá ni Namarò, ari ittam maburung, ta ammu tam ta
napiá sangaw yù paggianát tam ta lángì. Á keggá tam paga nga matolay sawe dabbuno,
ammu tam ta arayyu ittam paga sù gián ni Apu Kesu ta lángì. 7 Á keggá tam saw dabbuno,
attamát tam yù mesimmu nittam ánna palurotat tam yù ipakuá ni Apu Kesu nittam,
gapu ta napasigaggà yù pangikatalà tam kâ Apu, mássiki nu arát tam paga masingan.
8 Á yáyù nga magayáyâ ittam ánna mapataggâ yù nonò tam. Á mássiki nu arát tam ikáyâ
nga matay, á nonopat tam ta más napiá nu matay ittam ánna panawát tam yù baggi tam,
tapè mepaggián ittam kâ Apu ta lángì.
9 Á yáyù nga ipe tam laguk yù urà tam nga manuppál sù ipakuá ni Apu Kesu nittam,
tapè ayatán nittam, mássiki nu maggián ittam paga sawe dabbuno, onu mepaggián
ittamin kuna ta lángì. 10 Ta sittam ngámin nga katággitádday, máwák nga meyarubáng kâ
Apu Kesu Kiristu, tapè panunnután na. Á alawatat tam nga katággitádday yù mepángngà
nga bálà na ta meyannung sù kingnguá na nga napiá onu narákè, sù keggá na paga sawe
dabbuno.

Makikopun ittam kâ Namarò megapu sù Ketapil ni Apu Kesu

11 Á gapu ta ammu mi makimoray kâ Apu Kesu, nga mamanunnù nittam, á yáyù nga
kagumánam mi nga patuttulan yù ira tatolay kâ Apu Kesu. Á si Namarò, ammu na ta
napiá lâ yù nonò mi. Á sikayu, napiá nu ammu naw gapay ta mekatalà kami. 12 Á arám
mi iráyaw yù baggi mi mángin, ta pakkagi mi ta mekatalà kami. Ta kagiam mi lâ yù kuruk,
tapè ammu naw yù itabbák naw sù ira mappeddaráyaw, nga iráyo ra lâ yù ággiád da ánna
yù pakáwayyá ra, ngam ari yù ággangnguá ra nga kemámmatán ni Namarò.
13 Á nu ajjan yù makkagi ta maguyung kami gapu ta pangilayalayâ mi, á paguráyám
mi lâ, ta ilayalayâ mi si Namarò, tapè meparáyaw. Á nu ajjan gapay yù ira nga makkagi
ta napiá lâ yù ánnonò mi, á kuruk gapay, ta sikayu yù ipangilayalayâ mi, tapè napiá yù
pabbalinán naw. 14 Á maguray lâ yù kagiad da, á mattarabáku kami galâ megapu sù
ángngiddù ni Apu Kesu Kiristu ta tatolay. Á ammu mi ta aggina yù natay, nga netapil

megapu nittam ngámin. Ta si Apu Kesu yù táli tam nga natay, á sittam nga netádday kuna, kunnay ta námmatay ittam ngámin, gapu ta si Apu yù nagikáru ta liwiliwâ tam ngámin.
15 Á yawe yù gapu na nga natay si Apu Kesu megapu nittam, tapè sittam nga matolay paga, arát tam akkuán yù ikáyâ tam, nu ari galâ yù ikáyâ na. Ta natay si Apu nga netapil megapu nittam, á naginnanolay megapu nittam.
16 Yáyù nga arám mingin laguk kagian ta napiá yù tolay megapu sù masingam mi nga ággián na onu pakáwayyá na, nga kunnay sù ánnonò nayù ira nga ari manguruk kâ Apu. Á kunnian yù ánnonò mi ngaw kâ Apu Kesu Kiristu sù ngaw lage mi nangikatalà. Ngam kunangane napataliánin yù ánnonò mi nga meyannung kuna. 17 Á yù tolay nga netádday kâ Apu Kesu Kiristu, á kunnay ta bagu nga naparò. Nappasá ngin yù dán nga ánnonò na ánna yù narákè nga ággangnguá na, á molingin ta bagu yù nonò na ánna yù ngámin nga meyannung kuna. 18 Á ngámin dannian pinalurò ni Namarò. Ta megapu sù ketapil ni Apu Kesu Kiristu, pinakkápiá ni Namarò ittam kuna. Á inikatalà na nittam yù pakáwayyá tam nga mangipakánnámmu sù ira tatolay ta ajjan yù awayyá ra nga makipakomá kuna, tapè makkápiá ira. 19 Á yáyù nga ilayalayâ mi ta ajjan yù awayyá nayù ira tatolay nga makipakomá kâ Namarò, megapu sù ketapil ni Apu Kesu Kiristu. Á pakomán ni Namarò yù liwiliwâ da, á arán na iren pagikaruan, ta arán nen ibiláng yù liwâ da. Á inikatalà ni Namarò nikami yù pakáwayyá mi nga mangipakánnámmu sù bilin na nga meyannung sù pamakkápiá na ta tatolay kuna. 20 Á yáyù nga sikami yù kunnay ta pannakasimù ni Apu Kesu Kiristu. Á pagubobuk mi, á kunnay ta si Namarò galâ yù magágál nikayu, ta tángngagan naw yù bilin na nga ipakánnámmu mi nikayu. Á yáyù nga ikomá mi nikayu megapu kâ Apu Kesu, ta umay kayu makipakomá kâ Namarò, tapè makkápiá kayu kuna.
21 Awán bulubugá ta liwâ ni Apu Kesu. Ngam gapu ta pangikállà ni Namarò nittam, inipekáru na kâ Apu Kesu yù liwiliwâ tam, tapè ajjan yù awayyá tam nga mesipà sù piá ni Namarò megapu sù ketádde tam kâ Apu Kesu Kiristu.

6

1 Á gapu ta mepattarabáku kami kâ Namarò, á yáyù nga ikomá mi nikayu ta palurotan naw laguk yù ipakuá ni Namarò nikayu, marakè awán sangaw ta serbi nayù allà ni Namarò ánna yù iddù na nikayu, nu malurâ kayu nga manguruk kuna. 2 Ta mappasá sangaw yù ággaw nga pangikállà na ta tatolay. Ginnán naw yù kinagi ni Namarò, nga kun na,

“Ajjan yù ággaw nga sinullà ku nga pangikállà ku nikayu, tapè ginnák ku yù ipakimállà
naw nikán.
Á dattál nayù ággaw nga pangiyígù ku nikayu, abbágát takayu.”*

Tángngagan naw laguk, gapu ta kunangane yù pangikállà ni Namarò ta tatolay! Ta ginnán na kunangane yù ipakimállà tam, á kunangane ajjan yù awayyá tam nga makiyígù kuna, ta alawatan na yù ira nga makiyígù kuna ta ággawo.

Yù Pangiyattam ni Pablo sù Makkakerumá nga Jigâ

3 Á gapu ta masserbi kami kâ Namarò, magimuguk kami ta arám mi akkuán yù ipamaliwâ da nakuan nayù ira tatolay nikami, tapè awán ta ipanakì da sù ituddu mi.
4 Á ta ngámin nga akkuám mi, ipasingam mi ta kuruk nga masserbi kami kâ Namarò, megapu sù pagattam mi ta aru nga makkakerumá nga jigâ nga mesimmu nikami. 5 Ta attamám mi yù pamalapalù da nikami, ánna yù pamukù da nikami. Á attamám mi nu pagguguruád da kami nga jigirigátan. Á attamám mi gapay yù bannák mi nga nepallà megapu sù tarabáku mi. Á name-aru nga nagattam kami sù patturá mi, ánna kabisim

* **6:2** Isaya 49:8

mi. 6 Á mepasingan ta si Namarò yù paggapuán nayù pakáwayyá mi, gapu ta napiá yù
nonò mi ánna ággangnguá mi, ánna gapu ta ammu mi si Namarò ánna kánnámmuám mi
ta napiá yù bilin na. Á ari kami malogon nga mapporay, ngam mappasensiá kami, nga
mangikállà sù ira wáwwagi tam. Á yáyù nga mepasingan ta ajjan nikami yù Mangilin
nga Ikararuá, nga mangabbák nikami. Á kuruk nga napiá yù ángngiddù mi sù ira
wáwwagi tam. 7 Á ilayalayâ mi yù kuruk nga bilin ni Namarò ánna mepulù nikami yù
pakáwayyá na. Á yù napiá nga ággangnguá mi, yáyù meyárik ta ármas mi, ta nu masingan
nayù ira tatolay yù napiá nga akka-akkuám mi, awánin ta awayyá ra nga makikontará
nikami. 8 Ta uputam mi lâ nga akkuán yù napiá, maguray lâ yù akkuád da nikami,
nu pakimorayád da kami onu ipasiránád da kami, nu paráketad da kami onu iráyo ra
kami. Á kagiad da ta áppè pípiá kami ánna massiri, ngam ari kuruk, ta kagiam mi lâ
yù kuruk. 9 Á arád da kami kemámmatán, ánna paguráyád da yù ituddu mi, mássiki nu
neparámak kami ta ngámin nga lugár. Á magisassay kami matay, ngam masingan naw
ta matolay kami lâ paga. Ta mássiki nu jigirigátad da kami, ari kami matay. 10 Á mássiki
nu mapakaraddam kami, á magayáyâ kami paga. Á pobare kami, ngam aru yù ira nga
mesipà sù kuruk nga napiá nga karíku ni Namarò, megapu sù pangituddu mi nira. Á
yáyù nga mássiki nu awán ta kukuá mi ta dabbuno, á kuá mi ngámin, ta mesipà kami kâ
Namarò.

11 Á sikayu nga kákkopum mi nga taga Korinto, awán ta inilímak mi nikayu, ta kinagi mi
yù ngámin nga nonò mi, á nepallà yù ayâ mi ánna yù ángngiddù mi nikayu. 12 Ari nakúráng
yù pangiddù mi nikayu. Ngam sikayu, nakúráng garè yù pangiddù naw nikami. 13 Á
kunnay kayu ta ánâ ku, á yáyù nga kunnian yù pakiubobuk ku nikayu. Ikomâ nikayu
laguk, ta iddi-iddukan naw kami gapay ta kunnay sù pangiddù mi nikayu.

Ari Mepappárik yù ira Manguruk sù ira ari Manguruk

14 Á ari kayu mangatáwa onu mepattádday sù ira tatolay nga ari tumuttul kâ Apu Kesu,
ta ari metádday yù napiá sù narákè. Meyárik ta nawák ánna kallà, nga ari metádday.
15 Á kunnay kâ Apu Kesu, nga ari negittá yù nonò na sù nonò ni Satanas. Á kunnian
gapay, ari negittá yù nonò nayù manguruk kâ Apu sù nonò nayù ari manguruk. 16 Á
mepángngà panò nu ajjan yù sináddios sù mangilin nga bale ni Namarò? Ari gemma! Á
yáyù nga ari ittam mepulù sù ira nga mangnguá ta narákè. Ta sittam nga manguruk kâ
Namarò yù mangilin nga bale na, gapu ta maggián nittam si Namarò nga matotolay nga
pakimorayát tam. Á yawe yù kinagi ni Namarò:

“Makipaggiánà sù ira tatolè, ta aggira yù paggianák ku.
Ta sikán si Namarò nga pakimorayád da,
á aggira gapay yù tatolè nga pammagurayák ku.”†

17 Á yáyù nga kinagi ni Apu gapay sù ira tatole na,

“Panawán naw yù ira nga mangnguá ta narákè,
tapè mesinná kayu, nga ari mepárik nira.
Arán naw dakkitan yù narákè, gapu ta napakarenuán kayin.”‡

18 “Á paddulotat takayu laguk.
Á yáma nawà laguk ánna ánâ takayu.
Yáyù kagian nayù Kotunán,
nga si Apu Namarò nga makáwayyá nga mammaguray ta ngámin.”§

† **6:16** Libitiko 26:12 ‡ **6:17** Isaya 52:11 § **6:18** 2 Samuel 7:14

7

1 Wáwwagì nga iddukak ku, gapu ta ngámin dannian yù initabbá ni Namarò nittam,
iriát tam laguk yù ngámin nga narákè nga ággangnguá tam, ánna ngámin yù egga ta nonò
tam nga narákè, á pakimorayát tam galâ si Namarò ánna uputat tam nga akkuán yù
napiá nga ipakuá na nittam, nga mepángngà nittam nga mangilin nga ánâ na.

Yù Pagayáyâ ni Pablo megapu sù ira taga Korinto

2 Á sikayu nga wáwwagi mi, alawatan naw kami laguk ta putu naw gapay, ta awán
bulubugá ta nakaliwatám mi nikayu. Awán ta ággangnguá mi nga narákè nga inituddu
mi nikayu. Ari kami maddarogà, á arám mi kayu bulubugá inilogò. 3 Á arát takayu pali-
watan ta pakkagì karannian, ta kinagì ngaw nikayu yù ayâ mi nikayu. Á napasigaggà
yù ayâ mi nikayu, maguray lâ yù mesimmu nittam, nu matolay ittam onu matay. 4 Á
mappelokà nikayu, ta sikayu yù kuruk nga pangikatalakák ku. Á sikayu yù ipeddaráyò.
Á mabannáyán yù nonò mi ánna awán ta áddè nayù pagayáyâ mi nikayu, maguray lâ yù
jigâ mi nga attamám mi.

5 Á sù labbè mi ta Masidonia, awán ta awayyá mi nga magibannák, ta narigirigâ kami
megapu sù ira nakiramá nikami, ánna naburung kami gapay megapu sù ira áppè pípiá,
marakè ilogò da sangaw yù ira sinudduák ku. 6 Ngam si Namarò yù minámmasikan
ánna minángngabbák sù ira mapállâ, á pinataggâ na yù nonò mi megapu sù labbè ni Titò
sù giám mi. 7 Á nabannáyán yù nonò mi, ari lâ negapu sù labbè ni Titò, nu ari gapay
negapu sù pagistoriá na sù pagayáyâ na megapu nikayu. Á kinagi na gapay ta nepallà
yù pakkaragâ naw nga makasingan nikami. Á kinagi na ta naraddam kayu megapu sù
nesimmu, gapu ta ammu naw ta maraddamà gapay. Á kinagi na yù pagayáyâ na gapu
ta kaparán naw nga manuppál sù itaddák ku nikayu. Á yáyù nga nepallà yù pagayáyâ
ku gapay kunangan.

8 Á mássiki nu napakaraddam kayu ngaw megapu sù napolu nga túrâ ku nikayu,
arák ku ibabáwi yù ipattúrâ ku. Ngam naraddamà gapay ngaw, ta ammù gemma ta
napakaraddam kayu megapu sù túrâ ku, mássiki nu nabì lâ yù karaddam naw. 9 Ngam
magayáyákà kunangane, nga ari megapu sù karaddam naw, nu ari galâ megapu sù
pabbabáwi naw sù kingnguá naw nga narákè ánna yù pakipakomá naw kâ Apu. Á
kunnian, pinabbalin ni Namarò ta pakkapiánán naw yù karaddam naw, á ari kayu
laguk náttakitán megapu sù túrâ mi. 10 Ta nu maraddam yù tolay gapu ta liwiliwâ na kâ
Namarò, á mabbabáwi laguk, ánna makiyígù kâ Namarò, á pakomán na laguk ni Namarò
ánna iyígù na. Á yáyù nga arán na tolay ibabáwi yù daddam na, ta yá pabbalinán na
yù kesipà na kâ Namarò ta áddè ta áddè. Ngam nerumá yù daddam nayù tolay nga ari
manguruk kâ Namarò. Ta ikaraddam na lâ yù jigâ na, ngam arán na ibabáwi yù liwâ na,
á yá pabbalinán na yù pate na ánna kesinná na kâ Namarò ta áddè ta áddè.

11 Wáwwagì, imámmatán naw laguk yù napiá nga pabbalinán nayù karaddam naw
nga naggapu sù allà ni Namarò nikayu! Ta naláppà kayin nga manuppál sù ipakuá ni
Namarò nikayu, ánna naparán kayu nga mangipasingan ta kuruk nga napiá yù nonò
naw. Ta napporay kayu, ta kuruk nga arán naw ikáyâ yù narákè nga kingnguá nayù
tolay, á nerallà yù burung naw ánna assing naw marakè massamâ nikayu yù narákè. Á
kuruk nga karagatán naw yù panolì nga mattúllun nikayu, tapè mepagayáyákà nikayu.
Á napattû kayu nga namággáng sù tolay nga nalliwâ. Á yáyù nga inipasingan naw
ta awán ta liwâ naw nga meyannung karannian nga kingnguá na, ta gimmá naw yù
tolay nga nalliwâ. 12 Á pattúrâ ku ngaw nikayu, yá ipattúrâ ku ari lâ megapu sù tolay
nga nakaliwâ, ánna ari lâ tapè mabannáyán yù tolay nga nakaliwatán na. Ngam yá
ipattúrâ ku yù pakkapiánán naw galâ, tapè mepakánnámmu nikayu ta kuruk nga napiá

yù ángngiddù naw nikami ta ánninganán ni Namarò. 13 Á yáyù nga nabannáyánin yù nonò
mi ánna magayáyâ kami.

Á nepallà paga yù pagayáyâ mi ta pakasingam mi ta ayatán gapay si Titò ta labbè na
nikami nga naggapu nikayu, gapu ta inirián naw yù burung na, ta inipasingan naw
kuna yù napiá nga nonò naw. 14 Á ta lage ni Titò minay nikayu, kinagì kuna yù ngámin
nga napiá nga akka-akkuán naw. Á aringà nepasirán megapu sù pangiráyò nikayu,
gapu ta labbè ni Titò nga mattúllun nikayu, nasingan na ta kuruk yù kinagì kuna nga
meyannung sù napiá nga nonò naw, nga kunnay ta kuruk gapay yù ngámin nga kinagi
mi ngaw nikayu. 15 Á nepallà yù ayâ ni Titò nikayu ta pakanonò na sù pamaddulò naw
kuna ánna yù pakimore naw kuna ánna yù kaláppà naw nga mamalurò sù ngámin nga
taddán na nikayu. 16 Á yáyù nga ayatánà gapay, gapu ta ammù ta kuruk nga mekatalà
takayu nga manuppál sù napiá.

8

Magayáyâ ittam nga Mangabbák sù ira Magáwák

1 Á wáwwagi mi, ikáyâ mi ipakánnámmu nikayu yù napiá nga kingnguá nayù ira taga
Masidonia nga mangikatalà kâ Apu Kesu, megapu sù pangikállà ni Namarò nira. 2 Ta
mássiki nu narigirigâ ira ánna nerallà yù kapobare ra, á ayatán ira megapu kâ Namarò.
Á yáyù nga maláppà ira nga mangiyawâ ta ángngabbák da sù ira kábulud da nga magáwák.
3 Á arád da lâ iniyawâ yù buná ra, nu ari gapay ta linnapád da yù iyawâ da nga naggapu
galâ sù máwák da. Á arám mi ira kinagumán, ngam iniyawâ da lápay negapu sù ure ra. 4 Á
inikomá ra nikami ta mesipà ira gapay nga mangiyawâ sù ira wáwwagi tam nga magáwák
túrin ta purubinsia na Judiya. 5 Á natturù yù kingnguá ra ánnè sù iddanamám mi. Ta
lage ra nangiyawâ sù kukuá ra, inikatalà da yù baggi ra kâ Namarò. Á tumulù ira ánna
inikatalà da nikami gapay yù baggi ra, gapu ta yáyù gapay yù inikáyâ ni Namarò nga
akkuád da.

6 Á gapu ta si Titò yù mangabbák nikayu ta pamegapu naw nga mamarán sù iyawâ
naw, á yáyù nga jinok mi má ta umay sù gián naw, ta en na uputan yù inigapu naw, tapè
mapalurò yù pangikállà naw. 7 Á napiá yù ámmalurò naw ta ngámin nga akka-akkuán
naw ánnè sù ira ngámin nga káruán nga tatolay. Napasigaggà yù pangikatalà naw kâ
Apu Kesu, ánna ammu naw mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyannung kuna.
Á nánnámmuán naw ta napiá yù kuruk nga bilin ni Namarò. Á maláppà kayu, nga dán
nga naparán nga manuppál sù ngámin nga napiá nga ipakuá ni Apu Kesu nikayu, ánna
nepallà yù ángngiddù naw nikami. Á yáyù nga ikáyâ ku ta magayáyâ kayu laguk nga
mangiyawâ ta aru nga awán nakuan ta kúráng na sù ira wáwwagi tam nga magáwák.

8 Á arát takayu puersán nga mangiyawâ. Ngam ipakánnámmù nikayu yù pangikállà
nayù ira káruán nga tatolay sù ira pobare, tapè párigán naw ira, á mepasingan gapay yù
napiá nga ángngiddù naw sù ira kábulun naw. 9 Á ammu naw yù pangikállà ni Apu Kesu
Kiristu ánna yù pangiddù na nittam. Ta mássiki nu aggina yù kotunán, nga makákkuá
ta ngámin nga ajjan, ngam nánawán na ngámin dannian, á minay sawe dabbuno nga
nabbáli ta tolay nga pobare, megapu sù pangiddù na nittam, tapè iyawâ na nittam yù
awayyá tam nga mabbáli ta maríku, nga mesipà kuna sù gián na ta lángì.

10 Á yawe laguk yù urè, ta napiá nu palurotan naw yù pinegapuán naw. Ta sikayu yù
nattalákkuruk nga mangabbák sù ira pobare. Á sù ngaw dagun nga nappasá, namegapu
kayu nga mamarán sù iyawâ naw. 11 Á nagayáyâ kayu gemma sù ngaw panalákkuruk
naw. Uputan naw laguk yù pinegapuanán naw, ta iyawâ naw yù meyannung ta awayyá
naw nga mangiyawâ, tapè ayatán kayu gapay megapu sù pamalurò naw. Á isipà naw

ira sù ajjan nikayu. 12 Ta magayáyâ si Namarò megapu sù iyawâ naw, nga meyannung
ta awayyá naw nga meyawâ, nu magayáyâ kayu nga mangiyawâ, ta arán na gemma
iddagán yù arán naw awayyá nga meyawâ.
13 Á arák ku kagian ta iyawâ naw yù ángngabbák naw sù ira kábulun naw áddè ta
maríku ira ánna marigirigâ kayu. 14 Ngam gapu ta ajjan yù aru nga kukuá naw, yáyù nga
kagiak ku ta napiá nu abbágán naw yù ira magáwák. Ta nu sikayu yù magáwák noka,
á aggira gapay sangaw yù mangabbák nikayu. Á ta kunnian, mattutubbâ kayu laguk
nga makkaká-abbák, tapè sikayu ngámin nga katággitádday, egga kuna yù mepángngà nga
balle na. 15 Á kunnian yù kebalinán nayù dán nga netúrâ, nga kun na,
“Yù tolay nga nangâ ta aru, awán ta turù na. Á yù tolay nga nangâ ta baddì, awán ta
kúráng na.”*

Umay Mattúllun si Titò nikayu nga taga Korinto

16 Á dayáwam mi si Namarò, ta inipeddù na sikayu gapay kâ Titò, nga kunnay sù
ángngiddù mi nikayu. 17 Á yáyù nga dán nga naparán si Titò, lage mi inikomá kuna, nga
umay mattúllun nikayu, ta yáyù ga nga talákkurugan na nga akkuán.
18 Á ipebulum mi gapay kâ Titò yù wagi tam nga neparámak sù ira ngámin nga
kábulut tam nga mangikatalà kâ Apu, megapu sù pakáwayyá na nga mangilayalayâ sù
napiá nga dámak. 19 Á ari lâ yian, ta aggina gapay yù sinullà nayù ira manguruk nga
maggagammung sù ira káruán nga giád da, ta aggina yù ipepulù da nikami nu umay
kami mangituluk sù ilimù da nga itubbuk da sù ira pobare nga magáwák túrin ta ili
na Jerusalem, tapè meparáyaw si Namarò ánna mepasingan gapay yù pagayáyâ tam
nga mangabbák nira. 20 Á napiá nu mepulù nikami, tapè awán ta mamaliwâ nikami
megapu sù ángngisinek mi sù aru nga kuártu nga inikatalà naw nikami. 21 Ta ikáyâ mi
ta mepasingan ta kuruk nga napiá ánna matunung yù ngámin nga akkuám mi, ari lâ ta
ánninganán ni Namarò nu ari gapay ta arubáng nayù ira tatolay.
22 Á ipepulù mi gapay kári Titò yù tádday paga nga wagi tam, nga name-aru nga
naparubám mi, ánna nasingam mi yù kaláppà na nga mamalurò sù makkakerumá nga
passerbi na kâ Apu. Á nappanà yù pakkaragâ na nga umay ta gián naw, nepatalugáring
ta nepallà yù pangikatalà na nikayu. 23 Á si Titò, aggina yù kabbuluk ku sù tarabákù nga
masserbi nikayu. Á yù ira duá nga mepulù kâ Titò, aggira yù ira pannakabaggi nayù ira
manguruk, nga maggagammung sù ira káruán nga lugár da, ánna meparáyaw si Apu Kesu
Kiristu megapu sù akkuád da. 24 Ipasingan naw laguk yù ángngiddù naw nira ngámin,
tapè matákkilalán nayù ira wáwwagi tam sù ira káruán nga lugár da ta napiá gapay yù
ángngiddù naw, ánna kuruk gapay yù iniparámak mi nira nga meyannung nikayu.

9

Yù Meyannung sù Pangilimù nayù ira taga Korinto

1 Á ammù gemma ta arák ku máwák nga itúrâ yù meyannung sù pangilimù naw sù
ira wáwwagi tam nga manguruk nga taga Judiya. 2 Ta yáyù nga ikáyâ naw nga akkuán.
Á iniráyo takayu sù ira taga Masidonia, ta kinagì nira, “Yù ira wáwwagi tam nga taga
Akeya, tangaragunin ira nga naparán nga mangabbák.” Á pakarámak da sù kapattû naw
nga mangabbák, aru nira gapay yù mapattû nga mangiyawâ sù ángngabbák da gapay. 3 Á
yáyù nga dobak ku laguk di Titò ánna yù ira duá nga wáwwagi tam nga kinagì nikayu, nga
mangabbák nikayu, tapè dán nga naparán yù ilimù naw, á mepasingan ta kuruk gapay
yù iniráyò nga meyannung sù kapattû naw nga mangiyawâ.

---

* **8:15** Exodo 16:18

4 Á sangaw nu umayà ta gián naw, nu ajjan yù ira taga Masidonia nga mepulù nikán,
á mepasiránán kami nakuan nu ari paga nonnuk yù ilimù naw, gapu ta kinagi mi nira
ta naparánin. Á ari lâ sikami yù mepasiránán, nu ari gapay sikayu. 5 Á yáyù nga ninonò
ku ta napiá nu papoluak ku yù ira tallu nga wáwwagi tam nga umay ta gián naw, nga
mangabbák nikayu nga mamarán sù initabbá naw. Ta nu dán nga nonnuk lage mi lubbè,
á mepasingan laguk ta kuruk nga mangiyawâ kayu, nga ari megapu ta nakagumán
kayu, ngam megapu galâ sù ayâ naw. 6 Á ipanonò ku nikayu yaw nga nakagi.
"Yù tolay nga baddì lâ yù bini nga imulá na, baddì lággapay yù gataban na.
Ngam yù tolay nga aru yù bini nga imulá na, aru gapay yù gataban na."
7 Á sittam nga mangiyawâ nga katággitádday, nonopan na laguk nu pígiá yù ikáyâ na
nga iyawâ, tapè iyawâ na megapu sù ayâ na galâ, nga ari gapu ta napuersá. Ta iddukan
ni Namarò yù ira tatolay nga magayáyâ nga mangiyawâ. 8 Á makáwayyá gemma si
Namarò nga mangiyawâ ta ngámin nga máwák tam ánna matturù paga yù iyawâ na, tapè
ajjan yù awayyá tam gapay nga mangisipà sù ira kábulut tam nga marigirigâ. 9 Á yawe
yù inipetúrâ ni Namarò nga meyannung sù tolay nga makállà.
"Á isinek na yù iyawâ na,
ta abbágán na yù ira marigirigâ.
Á awán ta áddè nayù napiá nga akkuán na, nga pangikállà na."*
10 Á si Namarò yù mangiyawâ ta bini sù tolay nga mammulá, ánna iyawâ na gapay yù
kanan na. Á iyawâ na nittam gapay yù ngámin nga máwák tam, tapè umaru yù napiá
nga pabbalinán nayù pangikállà tam, nga massamâ sù ira kábulut tam nga marigirigâ.
11 Ta aru yù iyawâ ni Namarò nittam, tapè aru gapay yù iyawâ tam sù ira magáwák. Á
sangaw nu ituluk mi yù ilimù naw nira, mepallà yù paddáyo ra kâ Namarò.
12 Á kuruk nga napiá yù pabbalinán nayù pangiyawâ naw sù ira wáwwagi tam nga
magáwák, nga ari lâ ta mábbágán ira, nu ari gapay ta aru yù ira tatolay nga maddáyaw
kâ Namarò megapu sù pangikállà naw. 13 Á yáyù nga aru yù ira tatolay nga mangiráyaw
kâ Namarò megapu ta panguruk naw sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu
Kiristu, ánna megapu gapay sù aru nga iniyawâ naw nira ánna yù ira ngámin nga káruán
gapay. 14 Á ipakimi-imállà da kayu ánna mepallà yù ayâ da nikayu, gapu ta matákkilalád
da ta nepallà yù pangikállà naw nira megapu sù allà ánna ángngiddù ni Namarò nikayu.
15 Dayáwat tam laguk si Namarò megapu kâ Apu Kesu Kiristu, nga Anâ na nga iniyawâ
na nittam, nga rigálu na nga awán ta kárik piá na.

10

Yù Itabbák ni Pablo sù ira Mamaliwâ kuna

1 Á ajjan nikayu yù ira nga makkagi ta tumulukà ta arubáng naw, ngam mapporayà
nu ajjanà ta arayyu. Á yáyù nga ikomâ nikayu ta tángngagan naw lábbì yù kagiak ku,
ta párigák ku yù katulù ni Apu Kesu Kiristu ánna yù pagattam na ta pangituddu na sù
ira tatolay. 2 Á yáyù nga ikomâ nikayu, ta tunungan naw yù akka-akkuán naw, tapè
arák ku máwák nga mapporay sangaw nu umayà ta gián naw. Ta aringà maganássing
nga makiarubáng nga maggammá sù ira mallillíbâ nikán, nga makkagi ta párigák ku
yù ággangnguá nayù ira mokkuk nga ari manguruk kâ Apu. 3 Á kuruk nga maggiánà
lâ ta dabbuno, ngam arák ku párigán yù ággangnguá nayù ira tatolay ta dabbuno nga
ari manguruk kâ Namarò. Á ari yù baggì yù ikatalà ku ta pakikontarâ ta ngámin nga
narákè nga mekontará kâ Namarò. 4 Ngam ikatalà ku galâ yù pakáwayyá ni Namarò
ánna yù ámmagaddátu na. Ta naparán si Namarò nga mangabbák sù ira mangikatalà

* **9:9** Salmo 112:9

kuna. Á yáyù nga appútam mi yù ngámin nga mekontará sù kuruk nga bilin ni Namarò, megapu sù pakáwayyá na nga neyawâ nikami. 5 Á ta pangituddu mi, tabbagam mi yù ngámin nga kagian nayù ira tatolay nga ipanakì da sù bilin ni Namarò, ánna appútam mi yù ira mappeddaráyaw. Á iriám mi ngámin yù kegaggarán na nonò da, ánna gammám mi yù notun nga ánnonò da, tapè mánnámmuád da yù kuruk nga bilin ni Namarò, á mabbabáwi ira, nga manguruk gapay kâ Apu Kesu Kiristu. 6 Á sikayu, kurugan naw laguk yù taddán ni Apu Kesu nga inipakánnámmù nikayu, tapè mepasingan ta kuruk nga manguruk kayu. Á nu ajjan yù ira nga ari paga tumuttul sù taddán ni Apu, á naparánà nga mamággáng nira.

7 Á kagian naw ta ammu naw yù tolay megapu sù masingan naw, ngam ari kuruk, ta ari masingan yù nonò na. Pasikkálan naw laguk yù nonò naw, á nu kagian naw ta sikayu yù tatole ni Apu Kesu Kiristu, á nonopan naw gapay ta sikami yù kunnay nikayu nga tatole na, nga sinullà na ta masserbi kuna. 8 Á mássiki nu pinatturù ku ta baddì yù kinagì nga meyannung ta pakáwayyá mi, á aringà mappasirán, ta kuruk nga iniyawâ na nikami ni Apu yù pakáwayyá mi nga mangituddu sù bilin ni Namarò, nga ari ta gammám mi yù pangikatalà naw, nu ari galâ ta abbágám mi kayu, tapè mapasigaggà yù pangikatalà naw. 9 Á yáyù nga initúrâ ku nikayu, tapè arán naw kagian ta yá lâ ipattúrâ ku tapè ananássingat takayu. 10 Ta ajjan garè nikayu yù ira nga makkagi ta “Kun na mengal si Pablo nu mattúrâ, ta masírik yù itabbák na ánna makáwayyá yù túrâ na. Ngam nu makiarubáng nittam, á awán ta tattam na ánna awán ta serbi nayù kagian na,” kud da. 11 Á yù ira nga makkagi karannian, kánnámmuád da laguk ta tuppálak ku yù ngámin nga itúrâ ku, sangaw nu umayà sù gián naw.

12 Á sikami, arám mi ikáyâ nga igittá yù baggi mi sù ira tatolay nga mangipeddaráyaw ta baggi ra lápay. Á igittá ra yù akka-akkuád da sù ággangnguá nayù ira kagittá ra, á kagiad da ta napiá ira ánnè sù ira kábulud da. Ngam arád da nonopan yù kuruk nga napiá nga kagian ni Namarò, á yáyù nga awán ta kánnámmuád da. 13 Ngam sikami, kagiam mi lâ yù meyannung sù pattarabáku mi nga inipakuá ni Namarò nikami. Á arám mi patturutan yù kagiam mi, ta kagiam mi lâ yù pangituddu mi nikayu, ta yáyù inipakuá ni Namarò nikami. 14 Á arám mi iturù yù kagiam mi, ta mepasingan ta pinalurò mi yù ipakuá ni Namarò nikami megapu sù panguruk naw. Ta sikami yù napolu nga minay nikayu nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. Á arám mi sinippil yù pakáwayyá mi nga mangituddu nikayu.

15 Á arám mi iráyaw yù baggi mi ta meyannung sù tarabáku na tanakuán nga tolay, nga kunnay ta sikami yù namalurò kuna. Ngam iddanamám mi ta mapasigaggà yù pangikatalà naw kâ Apu, tapè umaru laguk yù awayyá mi nga mangituddu sù ira káruán ta gián naw. 16 Á kabalin nayù pangilayalayâ mi sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu ta gián naw, mánaw kami sangaw, nga umay mangilayalayâ ta tanakuán nga lugár gapay, nga awán paga ta mangituddu nira, tapè ari kami meparáyaw megapu sù kingnguá na tádday nga tolay, nga inipakuá ni Namarò kuna. 17 Á ajjan yù netúrâ, nga kun na, “Nu ajjan yù tolay nga mappeddaráyaw, á awán laguk ta tanakuán nga ipeddaráyo na nu ari galâ si Apu.”* 18 Ta mepasingan ta napiá yù tolay, ari megapu sù pangipeddaráyo na ta baggi na, nu ari galâ megapu sù pangiráyo ni Namarò kuna.

11

Yù Meyannung sù ira Áppè Minángngilayalayâ

* **10:17** Jeremia 9:24; 1 Korinto 1:31

1 Á parè bì ta attamán naw nga ginnán yawe nga kagiak ku nikayu, mássiki nu
magubobugà nga kun na tolay nga awán ta nonò na. 2 Ta iddukat takayu, nga kun na
ánâ ku, á maburungà megapu nikayu, marakè mekáttuay kayu sù panguruk naw kâ
Apu Kesu. Á mangilin yù pangabubù nikayu nga kunnay ta pangabubu ni Namarò,
gapu ta initarátu takayu kâ Apu Kesu Kiristu. Sikayu yù meyárik sù magingánay nga
metarátu sù pakiatawán na. Á yáyù nga ikáyâ ku ta pareku nga napiá yù nonò naw. 3 Á
yá ikaburung ku ta melogò kayu, á kurugan naw sangaw yù ari kuruk ánna lonán naw yù
ángngiddù naw kâ Apu Kesu Kiristu, nga kunnay kâ Abbò Eba ngaw, nga nelogò megapu
sù passirisiri nayù iráw, nga si Satanas. 4 Ta ayatán kayin nga mamaddulò sù tolay nga
umay nikayu mangilayalayâ sù tanakuán, nga ari si Apu Kesu Kiristu nga inilayalayâ
mi nikayu. Ngattá, ta ginnán naw lâ yù ituddu na, mássiki nu ituddu na yù pangalawâ
naw sù tanakuán, nga ari yù Mangilin nga Ikararuá nga naggapu kâ Namarò. Á ngattá,
ta ginnán naw, mássiki nu tanakuán yù ilayalayâ na, nga ari negittá sù napiá nga dámak,
nga inituddu mi nikayu. Á yáyù nga maburungà nikayu, ta malogon kayu nga melogò
garè.

5 Á ta urè, aringà nagukák ánnè sù ira minángngituddu nga minay nikayu, nga makkagi
ta aggira yù kátannangán nga minángngilayalayâ. 6 Á mássiki nu aringà támma malaláki
nga magubobuk, ngam ari makúráng yù ammù nga meyannung sù kuruk nga bilin ni
Namarò, á yáyù inipakánnámmù nikayu, megapu sù ngámin nga inipasingak ku ánna
kinagì nikayu.

7 Á áddè ngaw keggâ ta gián naw nga mangituddu sù bilin ni Namarò, aringà bulubugá
nakitáddán nikayu, ta tanakuán yù pangápák ku ta pakkatolè. Á liwâ ku panò, nga
kunnay ta pinagukák ku yù baggì gapu ta pangilayalayâ ku nga arán naw pagán?
8 Á pangituddù nikayu, kunnay ta kinokoták ku yù ira mangikatalà kâ Apu Kesu nga
maggián ta tanakuán nga lugár da, gapu ta aggira yù mangiyawâ nikán ta máwák ku, á
ta arák ku ira nasserbián, nu ari galâ sikayu. 9 Á mássiki nu nagáwágà ta keggâ nikayu,
arát takayu bulubugá nakkiddawán. Ta limibbè yù ira wáwwagi tam nga taga Masidonia,
á aggira yù nangiyawâ nikán ta ngámin nga awágak ku. Awán ta kiniddò nikayu, á
arák ku bulubugá kiddawan nikayu, tapè ari kayu majjigâ megapu nikán. 10 Á kuruk
yù ipakánnámmu ni Apu Kesu Kiristu nikán, aggina nga mepulupulù nikán. Á yáyù
nga kuruk gapay yù kagiak ku nikayu. Awán ta tolay sù purubinsia na Akeya nga
makagammá sawe ipeddaráyò. Ta aringà bulubugá mangâ sù pakkatolè nikayu.

11 Á parè bì ta arán naw kagian ta arát takayu iddukan, gapu ta arák ku apan yù
pakkatolè nikayu. Ta ammu na gemma ni Namarò ta kukurugán nga iddi-iddukat
takayu! 12 Á uputak ku yù akka-akkuák ku, tapè awán ta awayyá nayù ira áppè
minángngilayalayâ nga makkagi ta negittá yù akka-akkuád da sù ággangnguá mi. Ta ari
gemma kuruk, gapu ta táddanán naw ira. Ngam sikami, arán naw kami táddanán.

13 Á danniaw ira nga mangituddu nikayu, mangilogò ira nga massirisiri ta meyan-
nung sù tarabáku ra. Áppè minángngilayalayâ ira, nga mattá-ábbilinán, á ari kuruk yù
kagiad da nga sinullà na ira ni Apu Kesu Kiristu. 14 Á ari ittam mapállâ sù pangilogò
da. Ta mássiki si Satanas, luttuák nga maddalingáráng nga kun na daroban ni Namarò.
15 Á yáyù nga ari makapállâ nu mappasingan yù ira áppè pípiá nga masserbi kâ Satanas
nga kunnay sù ira daroban nga masserbi kâ Namarò. Á pagikaruan ni Namarò yù ira
áppè pípiá ta meyannung sù kingnguá ra sangaw nu pagáddekán na ággaw.

Yù Meyannung sù Pagattam ni Pablo

16 Á pidduák ku má nga ikomá nikayu ta arán naw kagian ta maguyungà, megapu
sù kagiak ku. Ngam mássiki nu kagian naw ta ulapángà, á parè bì ta attamán naw nga

ginnán yù ipeddaráyò. 17 Á yù kagiak ku kunangan, arán na inipakuá nikán ni Apu Kesu
Kiristu yù pagubobuk ku karanniaw, nu ari galâ ta kun nangà na ulapá nga magubobuk.
18 Á gapu ta aru yù ira nga mappeddaráyaw ta meyannung ta akkuád da ta dabbuno, á
ipeddaráyò gapay laguk yù baggì ta baddì. 19 Ta ari panò kuruk nga aru yù ammu naw,
gapu ta magayáyâ kayu nga magattam sù ira nga kun na ulapá yù pagubobuk da? 20 Á
mássiki nu aripanad da kayu, ánna darogatad da kayu, á ngattá, ta attamán naw lâ! Á
ilogò da kayu, ánna iluddè da kayu, ánna lappágad da kayu! Ngattá laguk ta attamán naw
yù narákè nga akkuád da! 21 Á kuruk yù kagiak ku nikayu, nga ari kunnian yù akkuám
mi nikayu, ta mappasirán kami nga mangnguá karannian nga narákè nikayu.

Ngam nu ajjan yù awayyá ra nga mappeddaráyaw, maguray lâ yù ipeddaráyo ra, á
ajjan gapay yù awayyâ nga makkagi, mássiki nu kun nangà na ulapá nga magubobuk.
22 Á ipeddaráyo ra yù baggi ra, ta Kudio ira nga mangngágan ta Kebru. Á Kebrungà gapay
gemma. Á nu iráyo ra ta aggira yù ginaká ni Kákay Israel, á ginaká nangà gapay ni Kákay
Israel. Á aggira yù ginaká nayù ngaw Kákay Abrakam, á sikán gapay gemma yù ginaká
ni Kákay Abrakam. 23 Á kagiad da ta masserbi ira kâ Apu Kesu Kiristu. Á mássiki nu
kunnayà ta maguyung ta pagubobuk ku karanniawe, á appútak ku ira ngámin, ta aru yù
tarabákù ta passerbì kâ Apu Kesu Kiristu ánnè nira. Á más napiá yù passerbì kâ Apu ánnè
nira, ánna aru yù iniyattam ku. Ta name-arungà nga nagattam sù kebáluk ku megapu sù
pattarabákù kâ Apu. Á nameppígiángà nga nagattam ta pamalapalù da ánna pamaligà
da nikán. Á name-arungà nga nagisassay natay.

24 Á namellímá yù pamaligà da nikán nayù ira kagittâ nga Kudio, ta taggitallupulu ta
siám. 25 Á namillu gapay nga pinalapalù dangà. Á sù tádday nga ili, pinayáng dangà ta
batu. Á namillu yù pattakè ta biray, nga nabbaggiu ta bebay, á natáttâ yù nattakayák
ku. Á tangággaw ánna tangagabingà nga nappátaw. 26 Á sigídángà nga magala-alì nga
mangilayalayâ, á aru yù jigâ nga nesimmu nikán ta pallakalakák ku. Naparubák ku
gapay yù kalítù na dabbun, yù pangnguá ra nikán nayù ira tulisán, yù akka-akkuán nayù
ira kagittâ nga Kudio nikán ánna yù akka-akkuád da nikán gapay nayù ira ari Kudio. Á
jinigirigâ dangà sù ira ili, ánna ta kalállammatán. Á ta pattakè ta biray, narigirigákà má ta
paggiám mi ta tangngá na bebay. Ánna jinigirigâ dangà gapay nayù ira áppè manguruk.

27 Á aringà nalurâ sù pattarabákù, mássiki nu sigídángà mabannák, tapè ajjan yù
ipangâ ku ta ipakkatolè, á nepatalugáring ta ajjan yù awayyâ nga mangilayalayâ sù
napiá nga dámak. Á name-arungà nga natturá ta tangagabi. Á inattamák ku lâ nu
nabisinà onu napangálà, gapu ta name-aru nga awánà ta kanan. Á inattamák ku lâ nu
malumminà, nga awán ta gámì ku ánna pallirumák ku. 28 Á ari lâ dannian yù attamák
ku nu ari gapay ta sigídángà maburung nga mannononò nu kunnasi yù ángngabbák ku
sù ira mangikatalà kâ Apu nga maggagammung ta ngámin nga lugár, nga iddi-iddukak
ku. 29 Á egga panò yù tolay nga makapi yù pangikatalà na kâ Apu, á arák ku nakuan
matagenà yù kakapi na? Ta nepallà yù daddam ku nu ajjan yù nekáttuay sù panguruk
na kâ Apu ánna makaliwâ.

30 Á manakikà nakuan nga mangipeddaráyaw, ngam gapu ta nakagumánà, á yáyù nga
mangipeddaráyawà, ngam ari megapu sù pakáwayyâ, nu ari galâ megapu sù pakkapíyák
ku, tapè mepakánnámmu yù pakáwayyá ni Apu Kesu Kiristu, nga paggapuán nayù
pakáwayyâ. 31 Á si Namarò, nga Yáma ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, ammu na ta
kuruk yù ngámin nga kagiak ku. Á aggina yù meparáyaw ta áddè ta áddè. 32 Á yawe nga
nesimmu nikán sù paggiák ku ngaw paga ta ili na Damasku yù pangipasinganán nayù
pakkapíyák ku. Ta yù gubinador nga sinullà ni Patul Aretas, jinok na yù ira suddálu na

nga magguárdiá sù áttallungán nayù ili, tapè gaputad dangà, nu mánawà. 33 Ngam ajjan
yù ira nangabbák nikán, á inâ da yù mallakay nga basket, á nappittakà kuna. Á inayáyud
dangà ta lawán sù bintá nayù atannáng nga jijjing nga batu, nga alitù na ili, á inipagukák
dangà. Á yáyù nga nakatammangà sù gubinador.

12

Yù Inipasingan ni Namarò ánna Inipalappâ na kâ Pablo

1 Á mássiki nu ammù ta awán ta serbi nayù pappeddaráyò, á gapu ta kagumánan
nawà, yáyù nga kagiak ku laguk yù inipasingan ni Apu Kesu ánna inipalappâ na nikán.
2 Nappasángin yù mapulu ta appâ nga dagun áddè ngaw kesimmu na nikán. Á neyángayà
ngaw ta lángì ta gián ni Namarò, á arák ku ammu nu neyángay yù ikararuâ, onu naggiánà
paga ta baggì ta keyángè tán. Si Namarò lâ yù makánnámmu. 3 Yá lâ ammù, ta neyángayà
ta lángì ta paggianán ni Namarò, ngam si Namarò lâ yù makánnámmu nu ajjanà ta baggì
ta keyángè ta gián na.

4 Á keggâ ta gián ni Namarò ta lángì, naginnâ yù aru nga makapállâ nga ari mepalappâ
ta ággubobuk na tolay, ánna ari meyanugù gapay nga ubobugan na tolay. 5 Á nu ikáyâ
ku mappeddaráyaw, á ipeddaráyò nakuan yù ángè ta lángì ánna yù naginnâ. Ngam
ipeddaráyò galâ yù ira pakkapíyák ku. 6 Á mássiki nu ikáyâ ku nakuan mappeddaráyaw,
á aringà gemma maguyung, ta kuruk nga nesimmu yù ngámin nga kagiak ku. Ngam
aringà mappeddaráyaw, marakè matturù yù paddáyo nayù ira tatolay nikán. Á napiá ta
urè nu kemámmatád dangà megapu galâ sù masingad da nga akka-akkuák ku, ánna yù
maginná ra nga pangituddù nira.

7 Á gapu ta aru yù ira makapállâ nga inipasingan ni Namarò ánna inipalappâ na
nikán, á yáyù nga inanugù na ta majjigákà, megapu sù akkuán na nikán nayù daroban
ni Satanas, tapè ari motun yù nonò ku, ánna aringà matturù nga mappeddaráyaw. 8 Á
namillungà nga nakimállà kâ Apu Kesu ta irián na yù pajjigâ ku. 9 Ngam kinagi na nikán,
“Máwák mu lâ ta abbágát taka megapu sù ángngikállà ku nikaw, tapè meyattam mu yù
ngámin nga jigâ nga umay nikaw. Á mepasingan ta napiá yù pakáwayyâ nu nakapi ka,”
kun na nikán. Á yáyù nga magayáyákà nga mappeddaráyaw megapu sù pakapíyák ku,
tanu nakapingà, ajjan yù pakáwayyá ni Apu Kesu Kiristu nga mangabbák nikán. 10 Á
yáyù nga magayáyákà, maguray lâ yù mesimmu nikán, nu makapingà, onu pakkakagiád
dangà, onu marigirigákà, onu akkuád dangà megapu sù pangilayalayâ ku kâ Apu Kesu
Kiristu, onu matakikà. Ta nu makapingà, pasikanan nangà ni Apu Kesu Kiristu, á yáyù
nga mepasingan ta kuruk nga masikanà megapu sù pangabbák na nikán.

Yù Kaburung ni Pablo sù ira taga Korinto

11 Á kunnayà ta ulapá gapu ta pappeddaráyò, ta kinagumán nawà. Ngam sikayu
nakuan yù makimoray nikán, nga makkagi ta kuruk nga meyannung nikán. Á yù
ira áppè minángngilayalayâ, ari ira gemma makáwayyá ánnè nikán, mássiki nu awán
ta pakáwayyâ. 12 Á keggâ ta gián naw, inattamák ku yù ngámin nga jigâ nga minay
nikán, tapè palurotak ku yù ipakuá ni Namarò nikán. Á nasingan naw yù ngámin nga
makapállâ nga pinagaddátu ni Namarò megapu nikán, nga panákkilalán ta sikán yù
kuruk nga minángngilayalayâ nga sinullà na. 13 Á anni panò yù liwâ ku nikayu? Ta arát
takayu gemma inirumá sù ira ngámin káruán nga wáwwagi tam nga mangikatalà kâ Apu,
nga maggagammung ta tanakuán nga lugár. Ngam yá lâ nangirumák ku nikayu yù arák
ku pakitáddán nikayu. Á nu liwâ ku yian, á pakomán nawà bì laguk!

14 Á naparánà nga umay nikayu mattúllun, á yawe yù mekatallu nga ángè pattúllun nikayu. Á nu umayà sangaw nikayu, aringà makkiddaw nikayu, tapè ari kayu marigirigâ megapu nikán. Ta ari yù kukuá naw yù alerak ku, nu ari galâ sikayu nga mangikatalà ánna mangiddù kâ Apu Kesu. Ta sikayu yù kun na ánâ ku. Á ari nakuan yù ira ábbing yù mamarán nga mangiyawâ ta máwák nayù ira darakal da, nu ari galâ yù ira mappataganâ yù mangiyawâ ta máwák nayù ira ánâ da. 15 Á yáyù nga magayáyákà nga mangiyusá ta ngámin nga ajjan nikán ánna yù baggì gapay, mássiki nu metapilà megapu nikayu, tapè mábbágát takayu, á mapasigaggà yù pangikatalà naw. Á nu mappanà yù ángngiddù ku nikayu, malurâ kayu panò nga mangiddù nikán?

16 Á ammu naw ta kuruk nga aringà nikayu nakitáddán, ngam ajjan galâ nikayu yù ira makkagi ta inilogò takayu ánna jinarogà takayu. 17 Á yù ira jinok ku nikayu, jinarogà da kayu panò? Ari gemma! Ammu naw ta awán ta inâ da nikayu, ánna arád da kayu inilogò. 18 Á jinok ku si Titò ta umay mattúllun nikayu, nga nepulù sù tádday nga wagi tam. Á jinarogà da kayu panò? Ari gemma! Ta matunung yù ngámin nga kingnguá di Titò ánna napiá yù nonò da. Á keggá mi ta gián naw, negittá yù nonò mi ánna ággangnguá mi ta nonò da ánna ággangnguá ra.

19 Á kagian naw támma ta iyígù ku yù baggì megapu sù kinagì. Ngam ubobugak ku lâ ta arubáng ni Namarò yù ipeyubobuk ni Apu Kesu Kiristu nikán, tapè mábbágát takayu, sikayu nga iddukak ku, tapè mapasigaggà yù pangikatalà naw kâ Apu. 20 Á maburungà, marakè aringà magayáyâ sangaw nu umayà sù gián naw, gapu ta marángngganát takayu nga mangnguá sù arák ku ikáyâ. Á nu kunnian yù akkuán naw sangaw nu lubbekà, á ari kayu gapay magayáyâ nu masingan nawà, gapu ta mapuersángà nga maggammá nikayu. Ta yá ikaburung ku nu maratang ku yù ira maddaráma, onu yù ira mangabubu ánna mamassil, onu yù ira makkakáporay, onu yù ira magukkuk, onu yù ira mallillíbâ, yù ira mabbebbek, onu yù ira mappeddaráyaw, onu yù ira makusukusu. 21 Á maburungà, marakè mepasiránà kâ Namarò sangaw nu umayà ta gián naw, megapu sù narákè nga akka-akkuán naw. Á maraddamà laguk, nga mappanà yù daddam ku megapu sù ira nakaliwâ ngaw, nga ari paga nabbabáwi sù narákè nga ággangnguá ra, nga pangarallo ra ánna yù panuppál da ta pakkaragâ nayù baggi ra nga narákè.

13

Yù Naporián nga Taddán ni Pablo sù ira taga Korinto

1 Á mekatallu yù ángè ta gián naw sangaw nu et takayu tullúnán. Á nu ajjan yù mangikeká ta kabbulun na sangaw, á ammu naw yù taddán ni Namarò nga netúrâ, ta máwák yù duá onu tallu nga tolay gapay nga massistígu ta kuruk yù kagian nayù mangikeká.* 2 Á sù ngaw mekaruá nga pattúlluk ku nikayu, sinaddánák ku yù ira nakaliwâ ngaw ánna sikayu ngámin. Á kunangane pidduák ku má nga kagian pángè ku umay. Nu arád da paga nilikuránán yù narákè nga akka-akkuád da, á sangaw nu lubbekà sù gián naw, pággangak ku ira. 3 Á gapu ta ikáyâ naw yù panákkilalán naw ta kuruk nga si Apu Kesu Kiristu yù nanullà nikán, á yá ipamakuruk ku nikayu ta pággangat takayu sangaw megapu sù pakáwayyá ni Apu Kesu Kiristu. Ta ari makapi si Apu, nu ari galâ makáwayyá nga manuddu nikayu. 4 Á mássiki nu kunnay ta nakapi si Apu Kesu sù pangipátà da kuna ta kurù, á matolay galâ megapu sù pakáwayyá ni Namarò. Á sikami nga minángngilayalayâ nga sinullà na, makapi kami gapay nga kunnay kâ Apu Kesu, megapu sù ketádde mi kuna. Ngam umay kami sangaw ta gián naw, á nu máwák

* **13:1** Deuteronomio 19:15

nga pággangam mi kayu nakuan, á masingan naw kami nga makáwayyá gapay, gapu ta mesipà kami sù áttole ni Apu Kesu Kiristu megapu sù pakáwayyá ni Namarò.

5 Á pasikkálan naw laguk yù nonò naw ánna akka-akkuán naw, nu kuruk nga mangikatalà kayu kâ Apu Kesu. Á arán naw panò ammu ta ajjan nikayu si Apu Kesu Kiristu? Kuruk nga ajjan nikayu, nu ari kayu áppè mangikatalà. 6 Á yá iddanamák ku, ta gapu ta mepasingan ta kuruk nga mangikatalà kayu kâ Apu Kesu, á kánnámmuán naw gapay laguk ta ajjan si Apu Kesu gapay nikami ánna kuruk nga sinullà na kami ni Namarò nga mangilayalayâ kuna. 7 Á yawe ipakimállà mi kâ Namarò, ta mepasingan sangaw nga nattukkákin yù narákè nga akkuán naw, tapè awán ta máwák mi nga mamággáng nikayu. Ta yawe yù kuruk nga ikáyâ mi, ari ta mepasingan yù pakáwayyá mi, nu ari galâ ta akkuán naw yù napiá, mássiki nu ari mepasingan yù pakáwayyá mi nga mamággáng nikayu. 8 Á nu akkuán naw lâ yù napiá, arám mi máwayyá nga ipasingan yù pakáwayyá mi nga mamággáng nikayu. Ta ari kami makikontará nikayu nu kurugan naw yù kuruk nga napiá, ta abbágám mi yù ira nga manguruk sù kuruk nga bilin ni Namarò.

9 Á yáyù nga magayáyâ kami, nu awán ta máwák mi nga mamággáng nikayu, mássiki nu mebiláng kami ta makapi. Ta ayatán kami galâ nu napiá lâ yù ángnguruk naw kâ Apu Kesu. Á yawe yù kuruk nga ikáyâ mi ánna ipakimállà mi kâ Apu, ta mangáppípiá kayu. 10 Á initúrâ ku yawe nikayu pángè ku umay, tapè arák ku máwák nga ipasingan yù pakáwayyâ nga mamággáng nikayu, sangaw nu lubbekà sù gián naw. Ta iniyawâ na nikán ni Namarò yù pakáwayyâ, ari ta darálat takayu nu ari galâ tapè mábbágát takayu, tapè mapasigaggà yù pangikatalà naw kuna.

11 Á wáwwagì, yawe paga laguk yù kagiak ku nikayu ta kabalin na yaw túrâ ku. Ipe naw yù urà naw nga manuppál sù ngámin nga ipakuá ni Namarò nikayu. Á tángngagan naw yù taddák ku nikayu ánna pattatáddayan naw yù nonò naw, tapè ari kayu maddaráma. Magayáyâ kayu laguk nga mepagimammà. Á maggián laguk nikayu si Namarò, nga minángngiddù ánna mamagimammà nikayu. 12 Á nu maggagammung kayu, ipasingan naw yù pakimore naw ánna yù ángngiddù naw sù ira kábulun naw, gapu ta mawwawági kayu kâ Apu Kesu Kiristu. 13 Á yù ira ngámin nga kábuluk ku saw, kagiad da ta manonò da kayu, á parè bì ta napiá yù ággián naw. 14 Á yawe ipakimállà ku kâ Namarò megapu nikayu, ta sigídá naw matagenà yù pangikállà ni Apu Kesu Kiristu ánna yù pangabbák na nikayu, á parè bì ta makkaká-iddù kayu megapu sù ángngiddù ni Namarò nikayu, ánna napiá yù ákkiwagi naw megapu sù Mangilin nga Ikararuá nga ajjan nikayu.

Yù Túrâ ni Pablo sù ira Manguruk nga taga Galasia

Yù Meyannung sawe Túrâ

Pangilayalayâ ni Pablo sù napiá nga dámak sù ira ari Kudio, aru yù ira nga nanguruk. Á ajjan yù ira Kudio nga minay mangituddu nira ta máwák da tuppálan yù tunung ni Moyses, tapè mesipà ira sù ira tatole ni Namarò. Á yáyù nga initúrâ ni Pablo sù ira tatolay ta purubinsia na Galasia, tapè panolian na ira ta panguruk da sù napiá nga dámak. Á yawe yù kebalinán nayù napiá nga dámak, ta sittam ngámin, mássiki nu Kudio onu ari Kudio, meyígù ittam galâ megapu sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu, nga netapil megapu nittam.

Á si Namarò yù nanullà kâ Pablo ta umay mangilayalayâ sù ira ari Kudio. Á yù ira olu nga minángngilayalayâ nga naggián ta Jerusalem, magayáyâ ira megapu sù pangilayalayâ ni Pablo ta gián nayù ira ari Kudio. Á yáyù ipanonò ni Pablo sù ira taga Galasia, tapè ammu ra ta ajjan yù pakáwayyá na, ánna tángngagad da yù kagian na, marakè mekáttuay ira sù napiá nga dámak.

Yù Mayán nayù Túrâ

Táttádday lâ yù Napiá nga Dámak (1:1-10)
Yù Panullà ni Namarò kâ Pablo (1:11-24)
Yù Pakáwayyá ni Pablo ánna yù ira Káruán nga Minángngilayalayâ (2:1-21)
Mesipà ittam kâ Namarò megapu galâ sù Pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu (3:1-14)
Yù Initabbá ni Namarò kâ Abrakam ánna yù Tunung na (3:15-29)
Pataganatán na ittam ni Namarò (4:1-7)
Maburung si Pablo sù ira taga Galasia (4:8-20)
Yù Keyarigán nayù ira Duá nga Tarátu ni Namarò (4:21-31)
Napalubbáng ittam, tapè Makkaká-iddù ittam (5:1–6:10)
Yù Kabalin nayù Túrâ (6:11-18)

1 Sikán si Pablo, nga minángngilayalayâ. Á ari gemma tolay yù naggapuán nayù pakáwayyâ nga mangilayalayâ kâ Apu Kesu. Ngam yù ira nga nanullà nikán di Apu Kesu Kiristu ánna si Namarò nga Yáma na nga namaginnanolay kuna. 2 Á sikami ánna yù ira ngámin saw nikán nga mangikatalà kâ Apu Kesu, mattúrâ kami nikayu nga wáwwagi mi nga maggagammung ta ngámin nga ili sù purubinsia na Galasia. 3 Á parè bì ta napiá lâ yù ággigián naw ánna gawagawáyán naw, ánna magimammà kayu, megapu ta pangikállà da nikayu di Namarò nga Yáma tam kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. 4 Ta initapil ni Apu Kesu Kiristu yù baggi na megapu nittam, tapè ikáru na yù liwiliwâ tam, ánna iyígù na ittam, ta yáyù ure ni Namarò nga Yáma tam. Á gapu ta pagikáru ni Apu Kesu ta liwiliwâ tam, á pinakomá ni Namarò ittam, á kunnay ittam ta napalubbángin, tapè likuránát tamin yù ngaw narákè nga ággangnguá tam nga negagángay ta tolay ta dabbuno. 5 Dayáwat tam laguk si Namarò, nga meparáyaw ta áddè ta áddè nga awán ta áddè na. Á mapalurò yaw. Ammán.

Táttádday lâ yù Napiá nga Dámak

6 Mapálláká sù akka-akkuán naw, ta nabì kayu lâ paga nga nanguruk, á ngattá, ta likuránán nawin si Namarò, nga nagágál nikayu megapu sù allà ni Apu Kesu Kiristu? Á tángngagan nawin yù tanakuán nga ituddu ra, nga kagiad da ta napiá nga dámak, ngam ari gemma. 7 Ta awán gemma ta tanakuán nga napiá nga dámak, nu ari lâ yù kuruk nga inituddu mingin nikayu. Ngam ajjan garè yù ira umay mamuruburion nikayu, á ikáyâ da nga patalián yù napiá nga dámak nga inituddu mi nga meyannung kâ Apu Kesu

Kiristu. 8 Ngam ari gemma mapatalián, á nu ajjan yù mangilayalayâ ta tanakuán nga
ari negittá sù inilayalayâ mi nikayu, á mokum yian. Mássiki nu sikami nakuan onu yù
daroban nga naggapu ta lángì yù mangilayalayâ ta tanakuán, á ukuman ni Namarò. 9 Á
yawe nga kinagi mi ngaw nikayu, pidduák ku má nga kagian, ta mássiki nu asinni yù
tolay nga mangilayalayâ ta tanakuán, nga nerumá sù napiá nga dámak nga kinuruk naw
ngaw megapu sù pangilayalayâ mi, á megagek yù tolay, ta pagikaruan ni Namarò ta
impiernu.
10 Á gapu ta kunnian yù pakkagì nikayu, awayyá naw panò nga makkagi ta alerak
ku yù paddáyo nayù ira tatolay nikán? Ari! Ari gemma yù ira tatolay yù ikáyâ ku nga
pagayáyatan megapu sù pangilayalayâ ku, nu ari galâ si Namarò. Á nu alerak ku nakuan
yù paddáyo nayù ira tatolay, aringakin laguk nakuan masserbi kâ Apu Kesu Kiristu.

Yù Panullà ni Namarò kâ Pablo

11 Á wáwwagì, yaw ipakánnámmù nikayu, ta ari naggapu sù nonò na tolay yù napiá
nga dámak nga ilayalayâ ku. 12 Á ari tolay yù nakagigiámmuák ku sù napiá nga dámak, ta
awán gemma ta nangituddu nikán, nu ari galâ ta si Apu Kesu Kiristu yù nangipalappâ
nikán.
13 Á narámak naw gemma yù ngaw kustombarè ta panuttul ku sù rilision na Kudio, ta
jinigirigâ ku yù ira manguruk kâ Apu Kesu, á nerallà yù panigirigâ ku nira. Á inigagángè
ngámin ira nga talamánan. 14 Á sikán yù kátannangán nayù ira kábuluk ku nga Kudio nga
naggigiámmu sù rilisiod da, ta pinatuppál ku yù ngámin nga kustombare na Kudio nga
inituddu nayù ira naggaká nikami.
15 Á gapu ta nepallà yù allà ni Namarò nikán, sinullà nangà sù ngaw aringà paga
neyanâ, á inagálán nangà, tapè masserbingà kuna. 16 Á yáyù nga pinalappâ ni Namarò
nikán si Apu Kesu nga Anâ na, tapè ek ku ilayalayâ sù ira makkakerumá nga ari Kudio.
Á awán ta tolay nga nakitudduák ku. 17 Á mássiki yù ira napolu nga sinullà ni Namarò
nga mangilayalayâ, aringà nakituddu nira. Aringà minay ta giád da ta Jerusalem,
ngam naddaretiungà nga nánaw nga minay nakipaggián ta Arabia. Á pánò ta Arabia,
nattolingà ta Damasku.
18 Á pappasá na talluragun, giminonà ta Jerusalem, ta minayà nakiammu kâ Eduru. Á
duá ligguán lâ yù paggiák ku kuna. 19 Ngam arák ku nasingan yù ira káruán nga mapulu
duá nga minángngilayalayâ, ngam si Ime lâ, nga urián ni Apu Kesu. 20 Á kuruk yawe
ngámin itúrâ ku nikayu, á si Namarò yù massistígu ta aringà massiri.
21 Á ta pánò ta Jerusalem, minayà ta lugár na Siria ánna Silisia. 22 Á yù ira káruán
nga manguruk kâ Apu Kesu nga maggián ta ili na Jerusalem ánna yù ira manguruk nga
maggián ta purubinsia na Judiya, arád dangà paga nasingan. 23 Á narámak da lâ yù
meyannung nikán, nga kud da, “Yane tolay nga nanigirigâ ngaw sù ira mangikatalà kâ
Apu Kesu, á kunangane, nabbabáwi ngin, á ilayalayâ na gapay ta máwák nayù ira tatolay
nga mangikatalà kâ Apu Kesu.” 24 Á pakarámak da karannian, jináyo ra si Namarò
megapu sù pabbabáwì ánna yù pangikatalà ku kâ Apu Kesu.

2

Yù Pakiubobuk di Pablo sù ira Minángngilayalayâ

1 Á mapulu ta appâ nga dagun yù napasá pángè ku má minay ta Jerusalem. Á sikami
kâ Bernabe yù minay, á inipulù mi si Titò. 2 Á yá iniyángè, gapu ta inipalappâ ni
Namarò nikán ta máwák ku nga umay, tapè ibukalák ku sù ira kátannangán yù bilin
na nga inilayalayâ ku sù ira ari Kudio. Á yù ira kátannangán lâ yù nakiubobugák ku,
tapè pattatáddayam mi yù nonò mi ta meyannung sù ituddù, marakè awán ta serbi nayù

tarabákù, nu arád da nakuan ikáyâ. 3 Á iniyanugù da yù ngámin nga ituddù, mássiki
yù ituddù nga ari máwák nga tuppálan nayù ira ari Kudio yù tunung mi nga Kudio. Ta
Gareko gemma si Titò nga kabbuluk ku, ngam arád da pinuersá ta mappakugì. 4 Ngam
yù ira áppè makiwagi, minay ira nakipaggammung nikami tán, tapè sisímád da kami. Á
kagumánad da kami nakuan, ta kugitad da nakuan si Titò, ta ipatuttul da nittam nakuan
yù tunung na Kudio, tapè megaggak ittam nakuan nga kunnay ta aripan, mássiki nu
kuruk nga napalubbáng ittamin megapu sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu. 5 Á
arám mi gemma bulubugá initulù nira, mássiki nu baddì lâ, tapè ari malannapán ta siri
yù kuruk nga napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu, nga ilayalayâ ku nikayu
nga ari Kudio.

6 Á yù ira nakiubobugák ku ta Jerusalem, neparámak ira ta kátannangán, ngam arák ku
ira inirumá, ta arán na ira gemma irumá ni Namarò. Á awán ta kinagi ra nga liwâ ku
ánna arád da linnapán yù ituddù. 7 Ta nánnámmuád da ta sinullà nangà ni Namarò nga
umay mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu sù ira ari Kudio,
ta kunnay ta panullà na gapay kâ Eduru nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak sù ira
Kudio. Á yáyù nga inanugù da yù ngámin nga bilik ku. 8 Á si Namarò yù mangabbák kâ
Eduru sù pangilayalayâ na sù ira Kudio, ánna aggina lâ yù mangabbák nikán gapay sù
pangilayalayâ ku sù ira ari Kudio.

9 Á di Ime kári Eduru kâ Kuan, nga kátannangád da, pakánnámmu ra ta si Namarò yù
nanullà nikán, inalimánu ra kami kâ Bernabe, gapu ta magayáyâ ira ta mattatádday kami
nga mattarabáku kâ Namarò. Á nattatádday yù nonò da ánna yù nonò mi, ta sikami kâ
Bernabe yù umay mangilayalayâ sù ira ari Kudio ánna aggira yù umay mangilayalayâ sù
ira Kudio. 10 Á yá lâ inipanonò da nikami yù ángngabbák mi sù ira pobare nga manguruk
kâ Apu, nga maggián ta Jerusalem, á ayatánà ta yáyù gemma gapay yù ikákáyâ ku nga
akkuán.

Yù Paggammá ni Pablo kâ Eduru

11 Á paggiám mi ta ili na Antokia, minay gapay si Eduru ta Antokia, á ajjan yù kingnguá
na nga ari napiá. Á yáyù gimmâ ta arubáng nayù ira tatolay. 12 Á kunniaw yù kesimmu
na. Ta kalalabbè ni Eduru ta Antokia, á napiá lâ yù kingnguá na, ta minay nakilálláng
sù ira ari Kudio, nga wáwwagi tam megapu sù panguruk tam kâ Apu Kesu. Ngam labbè
nayù ira Kudio nga jinok ni Ime, nga naggapu ta Jerusalem, á pinatalián ni Eduru yù
kustombare na, á aringin napiá yù kingnguá na, ta aringin nakilálláng sù ira manguruk
nga ari Kudio, gapu ta assing na sù ira Kudio nga taga Jerusalem, nga tumuttul sù
kustombare na Kudio. Ta mepugik nga mepalálláng yù ira Kudio sù ira tatolay nga ari
nakugì. Á kagiad da garè ta máwák nga mappakugì yù ira nga ari Kudio, nu ikáyâ da
makitádday nira. 13 Á yù ira káruán nga Kudio nga maggián ta Antokia, nga manguruk
kâ Apu, pakasingad da sù kingnguá ni Eduru, mássiki nu ammu ra ta ari napiá, ngam
pinárigád da gapay yù kingnguá na nga áppè pípiá, ta nattukkâ ira gapay nga nakilálláng
sù ira ari Kudio. Á mássiki si Bernabe nga kapulù ku, á nekanâ nira gapay, ánna aringin
nakilálláng sù ira ari Kudio. 14 Á pakasingak ku ta mekáttuay ira sù kuruk nga bilin ni
Namarò nga inipalappâ na nittam nga meyannung sù kepattatádde tam, á nakiubobugà
kâ Eduru ta arubáng nayù ira ngámin nga manguruk. Á kinagì kuna, “Eduru, mássiki
nu kuruk nga Kudio ka, ngam nilikuránám min gemma yù kustombare na Kudio, tapè
mepattatádday ka gapay sù ira wáwwagi tam nga ari Kudio nga manguruk kâ Apu. Á
ngattá laguk, ta ipatuttul mu nira yù kustombare tam nga Kudio nga nilikuránát tam?”
kuk ku kâ Eduru.

Meyígù ittam nga Mesipà kâ Namarò megapu galâ sù Pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu

15 Á sikami, Kudio kami gemma, nga nakeyanatám mi yù kustombare mi nga Kudio.
Á yáyù nga nerumá yù ággiám mi sù ággián nayù ira ari Kudio. Á ibiláng mi ta nakaliwâ
yù ira ari Kudio, gapu ta arád da ammu yù tunung mi ánna yù kustombare mi nga Kudio.
16 Ngam ammu mi gapay ta mapakomá yù ira ngámin nga tatolay ánna mebiláng ira ta
matunung ta arubáng ni Namarò megapu galâ sù pangikatalà da kâ Apu Kesu Kiristu.
Á awán bulubugá ta tolay nga matunung megapu ta panuppál na sù tunung, ta awán
gemma ta makatuppál sù tunung. Á yáyù nga sikami nga Kudio, ikatalà mingin gapay si
Apu Kesu Kiristu, tapè pakomán na kami ni Namarò ánna ibiláng na kami ta matunung
ta arubáng na, megapu sù pangikatalà mi kâ Apu Kesu, ta awán bulubugá ta tolay nga
mebiláng nga matunung ta arubáng ni Namarò megapu ta panuppál na sù tunung.
17 Á sikami nga Kudio, gapu ta iddanamám mingin gapay ta mapakomá kami ánna
mebiláng kami ta matunung ta arubáng ni Namarò megapu sù kesipà mi kâ Apu Kesu
Kiristu, á arám mingin laguk ikatalà yù panuppál mi sù tunung na Kudio, gapu ta
sinákkilalám mingin ta kuruk nga nakaliwâ kami gapay ta kunnay nikayu nga ari Kudio,
nga ari tumuttul sù tunung. Á mássiki nu nakaliwâ ittam ngámin, awayyá tam panò
nga kagian ta si Apu Kesu Kiristu yù negapuánán nayù liwâ tam? Ari gemma!
18 Ngam nu toliak ku nakuan yù tunung na Kudio nga nilikuránák kin ánna ipatuttul ku nikayu
gapay nakuan, á mepasingan ta malliwákà.
19 Ta pamarubâ nga manuppál sù tunung,
nánnámmuák ku ta nakaliwaták ku yù tunung, á kunnayà ta natayin megapu sù tunung,
gapu ta mapagikáru nga matay yù ira nakaliwâ kuna.

Á yáyù nga arák kin tuttulan yù tunung, nu ari galâ si Namarò yù passerbiák ku, nga
manotolay nikán megapu galâ sù allà na. 20 Ta nebáyuk si Apu Kesu ta kurù megapu
nikán, á inikáru na yù ngámin nga liwiliwâ ku megapu sù pate na, tapè arán nangà
pagikaruan ni Namarò. Á gapu ta pangikatalà ku kâ Apu Kesu Kiristu, netáddayà kuna.
Á yáyù nga aringin sikán yù maguray sù akkuák ku, nu ari galâ si Apu Kesu Kiristu, nga
mepaggián nikán. Á ta katolè paga ta utun na dabbun, ikatalà ku yù Anâ ni Namarò,
ánna itulù ku yù urè kuna, tapè palurotak ku yù ure na. Ta aggina yù mangiddù nikán,
á initapil na yù baggi na megapu nikán. 21 Á arák ku panakitán yù allà ni Namarò. Ta
nu awayyá tam nakuan nga manuppál sù tunung, tapè ibiláng na ittam ni Namarò ta
matunung ta arubáng na, á awán laguk nakuan ta serbi nayù pate ni Apu Kesu.

3

Mesipà ittam kâ Namarò megapu galâ sù Pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu

1 Bay e! Sikayu, nga taga Galasia! Ngattá, ta kunnay ta magulapá kayu? Ngattá,
ta makilogò kayu sù ira mamatuttul nikayu sù tunung na Kudio. Arán naw panò
nánnámmuán yù inituddù nikayu, nga natay si Apu Kesu Kiristu ta kurù, tapè mári
yù liwâ tam ngámin? 2 Tabbaran naw bì laguk yawe iyabbû ku nikayu. Kunnasi yù
pangalawâ naw sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò? Iniyawâ na panò ni Namarò
nikayu megapu ta panuppál naw sù tunung na Kudio? Ari! Ammu naw ta ari gemma
kunnian, ta iniyawâ na nikayu ni Namarò yù Mangilin nga Ikararuá na gapu ta gininná
naw yù bilin na, ánna ikatalà nawin si Apu Kesu Kiristu. 3 Napakáwanán kayu panò ta
nonò! Napiá gemma yù pamegapu naw nga manguruk kâ Apu, ta inikatalà naw yù
Mangilin nga Ikararuá ta mangabbák nikayu. Ngattá laguk, ta kagian naw ta makáwayyá
kayu lápay nga manuppál sù tunung na Kudio?

4 Á yù ngámin nga nesimmu nikayu ánna yù naparubán naw megapu sù pangikatalà
naw kâ Apu, náttamán nawin panò, ta kunnay ta awán ta serbi na? Arák ku kurugan! 5 Á

kunnasi panò yù ángngabbák ni Namarò nikayu? Arán naw panò ammu? Abbágán na kayu megapu sù Mangilin nga Ikararuá na nga iniyawâ na nikayu megapu sù panguruk naw sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. Á aru yù pinagaddátu na ta arubáng naw, nga ari gemma megapu ta panuppál naw sù tunung na Kudio, nu ari galâ megapu sù pangikatalà naw kâ Apu Kesu Kiristu.

6 Á ta ángngarigán, nonotan naw si Lákay Abrakam nga yù ngaw naggaká nikami nga
Kudio. Ta ajjan yù netúrâ nga meyannung kuna, nga kun na, “Inikatalà ni Abrakam
si Namarò, á yáyù nga inibiláng ni Namarò ta matunung si Abrakam megapu sù
pangikatalà na kuna.”* 7 Á yáyù gapu na nga kánnámmuát tam laguk ta yù ira ngámin
nga tatolay nga mangikatalà kâ Namarò, aggira yù ira ibiláng ni Namarò ta ánâ ni
Abrakam, nga mesipà gapay sù initabbá na kâ Abrakam. 8 Á netúrâ sù dán nga libru
yù napiá nga dámak nga inipalappâ na ngaw ni Namarò kâ Abrakam, ta mássiki yù ira
tatolay nga ari Kudio, nu ikatalà da si Namarò, ibiláng na ira ta napiá ánna matunung
megapu sù pangikatalà da. Ta kunnian yù kinagi na ngaw ni Namarò kâ Abrakam,
gári nga nabayágin. Kinagi na, “Ikákkállà ku yù ira ngámin nga makkakerumá nga
tatolay ta dabbuno megapu nikaw.”† 9 Á yáyù nga ikákkállà ni Namarò sittam ngámin
nga mangikatalà kâ Apu Kesu, ta kunnay sù ángngikállà na kâ Abrakam megapu sù
pangikatalà ni Abrakam kuna.

10 Ngam mapagikáru yù ira ngámin nga kagiad da ta ibiláng na ira ni Namarò ta
matunung megapu ta panuppál da sù tunung na Kudio. Ta pagikaruan ni Namarò ira,
gapu ta awán ta tolay nga makatuppál ta ngámin nga tunung. Á ajjan yù dán nga netúrâ
nga kun na, “Pagikaruan ni Namarò yù ira ngámin nga ari manuppál sù ngámin nga
tunung nga netúrâ.”‡ Á yù impiernu yù labbetád da. 11 Á yáyù nga kánnámmuát tam
laguk ta awán ta tolay nga mebiláng ni Namarò ta matunung ánna alawatan na megapu
ta panuttul na sù tunung. Ta bibbirat tam yawe: “Yù ira tatolay nga mangikatalà kâ
Namarò, aggira yù ibiláng ni Namarò ta matunung, megapu sù pangikatalà da. Á mesipà
ira kâ Namarò, nga matolay ta áddè ta áddè.”§ 12 Ngam awán bulubugá ta netúrâ sù
tunung nga meyannung ta pangikatalà tam kâ Apu. Á bibbirat tam gapay, “Yù tolay
nga makopù nga manuppál sù ngámin nga tunung, aggina yù matolay ta áddè ta áddè.”*

13 Á gapu ta awán ta tolay nga makatuppál sù ngámin nga tunung, á sittam ngámin
nakuan yù pagikaruan ni Namarò megapu sù liwiliwâ tam. Ngam si Apu Kesu Kiristu yù
táli tam nga nagikáru ta liwâ tam ta pate na ta kurù, tapè iyígù na ittam nga mangikatalà
kuna, ánna melillì ittam sù pangigagek ni Namarò nittam. Ta ajjan yù netúrâ, nga kun
na, “Negagek yù tolay nga pinapáte ra, nga inibáyuk da ta káyu, ta yáyù panákkilalán
ta pangigagek ni Namarò kuna.”† 14 Á natay si Apu Kesu Kiristu, nga nabbaluntáriu
nga netapil megapu nittam, tapè mesipà kayu gapay nga ari Kudio sù pangikállà ni
Namarò kâ Abrakam. Á gapu ta pate ni Apu Kesu, sittam ngámin nga Kudio ánna ari
Kudio yù mangalawâ sù initabbá ni Namarò, nga Mangilin nga Ikararuá na, megapu sù
pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu.

Yù Initabbá ni Namarò kâ Abrakam ánna yù Tunung na

15 Á ta ángngarigán, wáwwagì, nu ajjan yù duá nga tolay nga mattarátu, á mappermá ira,
tapè maláddá yù pattaratuád da, á awán ta makáwayyá nga mangari onu manguli kuna.
16 Á ta pattarátu di Namarò kâ Abrakam, kinagi ni Namarò yù itabbá na. Ngam ari yù ira
ngámin nga ginaká ni Abrakam yù katarátu ni Namarò, nu ari galâ yù táttádday nga gaká
na, nga si Apu Kesu Kiristu. 17 Á yawe yù kebalinán nayù pagángngarigák ku. Pangitabbá

* **3:6** Genesis 15:6 † **3:8** Genesis 12:3; 18:18 ‡ **3:10** Deuteronomio 27:26 § **3:11** Habakuk 2:4 * **3:12** Libitiko 18:5 † **3:13** Deuteronomio 21:23

ni Namarò kâ Abrakam, nappasá yù appátagatù ta tallupulu nga dagun lage na inipetúrâ ni Namarò kâ Moyses yù tunung na Kudio. Ngam yù napasigaggà nga tarátu ni Namarò kâ Abrakam, ari gemma mári megapu sù tunung na nga naporián. Ta ari paga neyanâ yù tádday nga gaká ni Abrakam nga initabbá ni Namarò kuna. 18 Á ta ángngarigán nu iyawâ na nittam nakuan ni Namarò yù áttole tam nga awán ta áddè na megapu ta panuppál tam sù tunung, á awán nakuan laguk ta serbi nayù pangitabbá na. Ngam mesipà si Abrakam kâ Namarò megapu sù pangitabbá na.

19 Á anni laguk yù serbi nayù tunung? Iniyawâ ni Namarò yù tunung, tapè mánnámmuán nayù ira tatolay yù ngámin nga pakaliwatád da. Á naggián lâ yù tunung ta áddè ta labbè ni Apu Kesu, nga ginaká ni Abrakam nga katabbá ni Namarò. Á mepasingan ta makáwayyá yù pangitabbá ni Namarò ánnè sù tunung, gapu ta jinok ni Namarò yù ira daroban na ta ed da iyawâ kâ Moyses yù tunung, á si Moyses yù nangipakánnámmu sù ira tatolay. 20 Ngam ta pangitabbá ni Namarò kâ Abrakam, awán ta jinok ni Namarò nga pannakasimù na, ta si Namarò lápay yù nakkagi kâ Abrakam.

21 Á kagiat tam panò ta patalián ni Namarò yù initabbá na megapu sù tunung na? Ari gemma! Ta nu matuppál tam nakuan yù tunung, tapè tolayan na ittam ni Namarò, á matunung ittam nakuan laguk megapu sù panuppál tam sù tunung. 22 Ngam ajjan yù netúrâ nga bilin ni Namarò, ta awán bulubugá ta tolay nga ari nalliwâ, gapu ta nakaliwâ yù ira ngámin nga tatolay ta dabbuno. Á yáyù nga máwák tam mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, tapè iyawâ na nittam ni Namarò yù initabbá na, nga kepattole tam kuna, megapu galâ sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu.

23 Á sù ngaw lage na jimittál si Apu Kesu Kiristu nga pangikatalakán na tatolay, á kunnay ittam ta nebáluk nga napukù megapu sù tunung, ta áddè ta kepalappâ nayù pangikatalakát tam nga mangiyígù nittam. 24 Á yù tunung yù kunnay ta manaron nittam áddè ta labbè ni Apu Kesu Kiristu. Á sù labbè ni Apu Kesu, ajjanin yù awayyá tam nga mangikatalà kuna, tapè mapakomá ittam ánna mebiláng ittam ta matunung megapu sù pangikatalà tam kuna.

25 Á gapu ta pangikatalà tam kâ Apu Kesu, awánin ta máwák nga mattudduán ittam megapu sù tunung. 26 Ta ánâ na ittamin ni Namarò megapu sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu. 27 Á gapu ta narigù ittam, netádday ittam kâ Apu Kesu Kiristu, á yáyù nga kesipatát tam gapay yù nonò na ánna yù napiá nga ággangnguá na. 28 Á ari ittamin nerumá, mássiki nu Kudio onu ari Kudio, mássiki nu aripan ánna yù yápu na, yù mattarabáku ánna yù pattarabakuán na, mássiki nu laláki onu babay. Awán ta paddurúmán ni Namarò, gapu ta nepattatádday ittam ngámin kâ Apu Kesu Kiristu megapu sù pangikatalà tam kuna. 29 Á gapu ta tatole na ittam ni Apu Kesu Kiristu, mebiláng ittam ta ginaká ni Abrakam, ánna mesipà ittam gapay sù ngámin nga napiá nga initabbá ni Namarò ngaw kâ Abrakam.

4

Pataganatán na ittam ni Namarò

1 Á ta ángngarigán nu ajjan yù tolay nga maríku, á natay, á mabattáng laguk yù kukuá na sù anâ na. Á mássiki nu kukuá nayù abbing yù ngámin nga kukuá nayù ngaw yáma na, ari nerumá yù ággián nayù abbing sù ággián na aripan nayù yáma na, áddè ta paddakal na. 2 Ta abbing lâ paga, ánna ajjan yù ira tatolay nga sinullà nayù yáma na nga manaron kuna ánna makkárgu ta kukuá na, áddè ta dagun nga sinullà nayù yáma na. 3 Á kunnian gapay yù keyarigát tam, gapu ta kunnay ittam ta abbing lage tam nangikatalà kâ Apu Kesu, á kinuruk tam yù ngámin nga makkakerumá nga kustombare nayù ira naggaká nittam ánna yù ituddu nayù ira tatolay ta dabbuno nga meyannung sù ira anitu nga

mangaripan nira. 4 Á dattál nayù ággaw nga sinullà ni Namarò, jinok na yù Anâ na,
nga minay ta dabbuno nga neyanâ ta babay. Á Kudio yù nakeyanatán na. Á natuppál
na yù ngámin nga tunung ni Moyses, 5 tapè palubbángan na ittam nga ari makatuppál
sù tunung. Á gapu ta panuppál ni Apu Kesu sù tunung, yáyù awayyá ni Namarò nga
pataganatán ittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu.
6 Á gapu ta ánâ na ittamin ni Namarò, jinok ni Namarò yù Mangilin nga Ikararuá nga
ajjan kâ Anâ na, ta maggián gapay nittam, tapè máwayyá tam nga makiyáma kâ Namarò,
á “Ammò, Ammò,” kut tam nu makimállà ittam kuna. 7 Á yáyù nga ari ittamin kun na
aripan nu ari galâ yù ira ánâ ni Namarò. Á gapu ta ánâ ni Namarò ittamin, kesipatát tam
gapay yù ngámin nga iniparán na sù anâ na.

Maburung si Pablo sù ira taga Galasia

8 Á sù ngaw arán naw paga ammu si Namarò, siminuttul kayu sù ira sináddios nga
ari makáwayyá, á kunnay kayu ta nakiaripan nira. 9 Ngam kunangane, ammu nawin si
Namarò, á kuk ku galâ nakuan ta ammu na kayu ni Namarò. Á ngattá, ta ikáyâ naw nga
tolian yù ngaw kustombare naw nga meyannung sù passerbi naw sù ira anitu? Ammu
nawin gemma ta awán ta serbi na! Ikáyâ naw panò ta makiaripan kayu mángin nira?
10 Á ngattá, ta tolian naw nga ngilinan yù ággaw, yù bulán, ánna yù dagun? 11 Nu kunnian
yù akkuán naw, maburungà nikayu, marakè kengá lâ yù bannák ku nga mangituddu
nikayu.
12 Wáwwagì nga mangikatalà kâ Apu Kesu, yá ikomâ nikayu, ta párigán nawà, ta mássiki
nu Kudiongà, aringakin makiaripan sù tunung na Kudio. Ta gapu ta pangikatalà ku kâ
Apu Kesu, nepaggittángà nikayu nga ari Kudio nga mangikatalà kuna. Á awán bulubugá
ta liwâ naw nikán, ta napiá yù ángngiddù naw nikán ta áddè ngaw paggiák ku nikayu. 13 Á
ammu naw ta nepaggiánà nikayu ngaw gapu ta natakikà, á yáyù olu nga pangilayalayâ
ku nikayu sù napiá nga dámak. 14 Á mássiki nu naburung kayu ngaw megapu sù takì ku,
arán nawà nikállirák, ánna arán nawà nilikuránán. Ngam pinaddulò nawà ta kunnay ta
daroban ni Namarò nga naggapu ta lángì, á inálliuk nawà ta kunnay ta pangálliuk naw
nakuan kâ Apu Kesu Kiristu, nu aggina yù umay nikayu. 15 Ta ayatán kayu ngaw ta
paggiák ku nikayu, á ammù tanu awayyá naw nakuan, linakkì naw nakuan yù matá
naw, nga iniyawâ naw nakuan nikán, megapu sù ayâ naw ánna allà naw nikán, tapè
masingak ku ta napiá. Á anni laguk yù nesimmu nikayu kunangane, ta napataliánin yù
nonò naw nikán? 16 Malussaw kayu nikán panò gapu sù kagiak ku nikayu nga kuruk?
Parè bì nakuan ta ari.
17 Á yù ira mamatuttul nikayu sù tunung, námmì yù ággubobuk da nikayu, ngam ari
yù kapiánán naw yù nonopad da. Ta yá lâ ikáyâ da, nu likuránán naw yù inituddù
nikayu, tapè aggira lâ yù tángngagan naw. 18 Á mássiki nu ajjanà onu awánà nikayu, napiá
gemma nu tángngagan naw yù ira mangituddu nikayu, nu kuruk nga napiá yù ituddu ra.
19 Sikayu nga kun na ánâ ku, mabagalà nikayu ta kunnay ta babay nga marigirigâ nga
mappasíkál, áddè ta masingak ku yù kapasigaggà nayù ángngikatalà naw kâ Apu Kesu
Kiristu, tapè mepaggittá yù nonò naw ta nonò na. 20 Á parè bì ta ajjanakin nakuan
sù gián naw, tapè makiubobugà nikayu, ta arayyungà garè, á mabbábángà nu anni yù
kagiak ku nakuan nikayu, tapè mábbágán kayu.

Yù Keyarigán nayù ira Duá nga Tarátu ni Namarò

21 Á yawe bì yù iyabbû ku nikayu, sikayu nga manuppál nakuan sù itaddán nayù
tunung na Kudio nga initúrâ ni Moyses. Ngattá, ta arán naw ginnán yù ngámin nga
netúrâ? Arán naw panò ammu yù kagian na? 22 Ta bibbirat tam yù netúrâ, nga ajjan
ngaw yù duá nga lálláki nga ánâ ni Abrakam. Á yù tádday yù anâ nayù aripan na. Á

yù tádday yù anâ nayù atáwa na nga arán na aripan. 23 Á negagángay lápay yù pabbussì
nayù babay nga aripan ni Abrakam. Ngam yù atáwa na nga arán na aripan, ari nakuan
nabbussì, nu ari galâ megapu sù pangitabbá ni Namarò kâ Abrakam, gapu ta lakalákay
ánna bakabákà iren ta paganâ nayù atáwa na.
24 Á yù ira duá nga bábbay yù keyarigán nayù duá nga tarátu ni Namarò. Á si Agar
yù tádday, nga aripan ni Abrakam nga taga Puddul na Saynay. Aggina yù keyarigán
nayù tarátu ni Namarò nga netúrâ sù tunung nga iniyawâ na kári Moyses ánna yù ira
Kudio ta keggá ra ta Puddul na Saynay. Á yù ira ngámin nga tatolay nga tumuttul sù
tunung na Kudio, meyárik ira ta ginaká ni Agar. Á gapu ta aripan si Agar, á yáyù nga
kunnay ira gapay ta aripan. 25 Á yá kebalinán ni Agar yù Puddul na Saynay nga ajjan
ta dabbun na Arabia, ánna yù ili na Jerusalem gapay. Á yù ira Kudio nga maggián ta
Jerusalem, kunnay ira ta aripan gapu ta passerbiád da yù itaddán nayù tunung. 26 Ngam
sittam, gapu ta ikatalà tam si Apu Kesu megapu sù bagu nga tarátu ni Namarò, á kunnay
ittam ta napalubbángin. Á yáyù nga mesipà ittam sù bagu nga ili na Jerusalem nga ajjan
kunangan ta lángì. Á gapu ta arát tamin passerbián yù tunung, meyárik ittam sù ira
ginaká ni Sara nga atáwa ni Abrakam nga arán na aripan. 27 Á ajjan yù netúrâ sù bilin ni
Namarò nga kunniaw:
"Sikaw nga babay nga nabbalá, magayáyâ ka, mássiki nu ari ka bulubugá naganâ!
Magagga-aggáy ka ta ayâ mu, mássiki nu ari ka nappasíkál.
Ta aru yù ira ginaká nayù babay nga nánawán nayù atáwa na,
ánnè sù babay nga ajjan yù atáwa na."*
28 Á wáwwagì nga manguruk kâ Namarò, sittam yù ánâ ni Namarò megapu sù initabbá
na. Á si Isak yù keyarigát tam, nga neyanâ ni Sara megapu galâ ta pangitabbá ni
Namarò kâ Abrakam. 29 Á si Ismael, nga yù ngaw abbing nga negagángay yù keyanâ na
lápay kâ Abrakam, jinigirigâ na yù anâ ni Sara nga neyanâ megapu sù pakáwayyá nayù
Ikararuá ni Namarò. Á kunnay nira ngaw, kunnian gapay nittam kunangan, ta yù ira
nga tumuttul sù tunung na Kudio, jigirigátad da sittam ngámin nga mesipà kâ Namarò
megapu sù Ikararuá na. 30 Ngam anni yù netúrâ nga kinagi ni Namarò kâ Abrakam?
Á kinagi na, "Papanáwam mu yù ira masíná nga aripam mu, ta ari mesipà yù anâ nayù
aripam mu sù iyawâ mu sù anâ nayù atáwam nga arám mu aripan,"† kun ni Namarò. 31 Á
wáwwagì nga mangikatalà kâ Apu Kesu, yáyù nga ari yù anâ nayù aripan ni Abrakam yù
keyarigát tam, nu ari galâ yù anâ nayù babay nga atáwa ni Abrakam nga arán na aripan.

5

Si Apu Kesu Kiristu yù Mamalubbáng nittam tapè Makkaká-iddù ittam

1 Á gapu ta pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu, pinalubbáng na ittamin, tapè
ari ittam makiaripan sù ira nga mamuersá nittam ta tuppálat tam yù itaddán nayù
tunung ni Moyses. Ipasigaggà naw laguk yù ángngikatalà naw kâ Apu Kesu, á ari kayu
makiaripan nira.
2 Á tángngagan naw ta napiá yù kagiak ku, ta sikán si Pablo nga makkagi nikayu. Nu
mappakugì kayu nakuan gapu ta kagian naw ta alawatan na kayu ni Namarò megapu sù
panuppál naw sù tunung, á awánin laguk bulubugá ta serbi nayù kingnguá ni Apu Kesu
Kiristu megapu nikayu. 3 Á kuruk yù itotolì nga kagian nikayu. Yù tolay nga mappakugì,
máwák na paga nga tuppálan gapay yù ngámin nga káruán nga netúrâ nga tunung na
Kudio. 4 Á sikayu nga makkagi ta ibiláng na kayu ni Namarò ta matunung, gapu ta

* **4:27** Isaya 54:1 † **4:30** Genesis 21:10

panuppál naw sù tunung, á nilikuránán nawin si Apu Kesu Kiristu, á nalipparán kayin nga nesinná sù iddù ni Namarò ánna allà na.
5 Ngam sittam, gapu ta pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu, iddanamát tam yù
pamakomá ni Namarò nittam ánna yù pangibiláng na nittam ta matunung, megapu
sù pakáwayyá nayù Ikararuá na nga mangabbák nittam. 6 Á gapu ta kepattatádde tam
kâ Apu Kesu Kiristu, arán na ittam ni Namarò paddurúmán, mássiki nu nakugì onu ari
nakugì. Á yá lâ ikáyâ ni Namarò, ta ikatalà tam si Apu Kesu Kiristu, ánna ipasingat tam
yù panguruk tam kuna megapu sù pakkaká-iddù tam.
7 Á sù ngaw, napiá gemma yù ángnguruk naw kâ Apu Kesu. Asinni panò yù ira
mangigaggak nikayu, ta arán nawin kurugan yù kuruk nga netuddu nikayu? 8 Ari
gemma si Namarò yù mangigaggak nikayu, ta aggina yù magágál nikayu ta mangikatalà
kayu kâ Apu Kesu Kiristu. 9 Mappalán kayu laguk sù ira mangituddu ta tanakuán, ta
massamâ yù ituddu ra nga ari kuruk. Á ajjan yù bunnakè nga keyarigán na: “Mássiki nu
baddì lâ yù áppalappák na, nga nekiruk sù arená, ngam luppák ta napiá yù pán,” kun na.
10 Ngam aringà mabbábáng nikayu, ta ammù ta ari kayu mekáttuay sù inituddù nikayu,
gapu ta kepattádde tam megapu sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu. Á yù mamuruburion
nikayu megapu sù ituddu na nga ari kuruk, pagikaruan ni Namarò sangaw, maguray lâ
yù ággián na.
11 Á wáwwagì, ajjan garè yù ira magistoriá ta ari dumá yù ituddu ra ánna yù ituddù. Ta
kagiad da ta ituddù paga kanu ta máwák nga makugì yù tolay, tapè ibiláng ni Namarò
ta matunung. Á ari gemma kuruk! Ta nu kuruk nakuan, arád dangà nakuan jigirigátan
nayù ira Kudio, mássiki nu ilayalayâ ku gapay yù pate ni Apu Kesu ta kurù. Ngam yáyù
gemma yù gapu na nga mapporay ira nikán ánna jigirigátad dangà, gapu ta pangituddù
ta arád da máwák nga tuttulan yù tunung ni Moyses. 12 Á yù ira tatolay nga mamakolang
nikayu, paguráyán naw lâ nu akkuád da ta baggi ra yù ipapílì da, mássiki nu kapunad da
lápay yù baggi ra!
13 Á wáwwagì, yáyù nga inagálán na kayu ni Namarò, tapè mapalubbáng kayu. Á yáyù
nga ari kayin megaggak megapu sù ira nga mangituddu sù tunung na Kudio. Ngam
arán naw laguk kagian ta ajjan yù awayyá naw nga manuppál ta narákè nga karagatán
naw. Ta yawe ipamalubbáng ni Namarò nittam, tapè makkaká-abbák ittam megapu ta
pakkaká-iddù tam. 14 Á matuppál yù ngámin nga tunung na Kudio, nu tuppálat tam yawe
tádday nga taddán ni Apu, nga kun na, “Iddukan naw yù ira kábulun naw ta kunnay
ta ángngiddù naw ta baggi naw.”* 15 Ngam nu makkakáperang kayu ta ubobuk ánna
maddaráma kayu, á magimuguk kayu laguk, marakè mararál yù ákkiwagi naw.

Mekontará yù Karagatán nayù Baggi tam sù Karagatán nayù Mangilin nga Ikararuá

16 Á yawe laguk itabarang ku nikayu, ta tumulù kayu sù Mangilin nga Ikararuá, á
tuppálan naw yù napiá nga ipakuá na nikayu, tapè arán naw akkuán yù narákè nga
karagatán nayù baggi naw. 17 Ta mekontará yù karagatán nayù baggi tam sù napiá
nga ipakuá na nittam nayù Mangilin nga Ikararuá. Á yáyù nga kunnay ta maggerrá
yù Mangilin nga Ikararuá ánna yù karagatán nayù baggi tam, marakè akkuát tam yù
maguray lâ nga ikáyâ tam nga akkuán. 18 Ngam nu yù Mangilin nga Ikararuá yù
sinulutát tam, napalubbáng ittam laguk sù pakáwayyá nayù ira taddán nayù tunung na
Kudio.
19 Á ammu tam gemma yù narákè: yù karagatán na baggi tam, yù mangarallaw
ánna yù makikarallaw, yù narákè nga nonotan na tolay ánna yù narákè nga akkuán
na nu arán na igaggak yù baggi na, 20 yù makimoray ta sináddios, ánna yù maganánitu,
yù managánná ánna yù massalamangkeru, á yù malussaw ánna yù maddaráma, yù

* **5:14** Libitiko 19:18

mangabubu ánna yù mapporay, yù mangukkuk, yù makipeperang ta ubobuk, ánna yù mamassisinná ta tatolay. 21 Á yù mamassil, yù magillellaw, yù ira mattatádday nga mappipissán, nga mappanà yù narákè nga nonò da, á aru paga yù narákè nga akkuán na tolay. Á yáyù nga itotolì nga kagian yù kinagikin nikayu, ta yù ira tatolay nga mangupù nga mangnguá karannian nga narákè, ari ira mesipà kâ Namarò sù pammagurayán na.

22 Á yawe yù akka-akkuán nayù tolay nga tumulù sù pammagure nayù Ikararuá ni Namarò ta nonò na: Iddukan na yù ira kábulun na. Á magayáyâ lâ ánna magimammà yù nonò na. Á attamán na lâ yù ira kábulun na. Á ikákkállà na ira, ánna napiá lâ yù akkuán na nira. Á aggina yù pangikatalakán. 23 Á tumulù ánna ammu na mangigaggak ta baggi na. Á awán gemma ta taddán sù tunung nga mangipugik sù akkuán na nga kunnian. 24 Á sittam ngámin nga netádday kâ Apu Kesu Kiristu, ibiláng tam ta kunnay ta nepátà yù narákè nga karagatát tam ta kurù ni Apu Kesu ta pate na, tapè arát tam akkuán yù narákè nga karagatát tam. 25 Á gapu ta iniyawâ na nittam ni Namarò yù bagu nga áttole tam megapu sù Ikararuá na, á tumulù ittam laguk sù pammagure nayù Ikararuá na, tapè matunung ánna napiá yù akkuát tam. 26 Á ari ittam laguk mappeddaráyaw, ánna arát tamin paraparamán yù ira kábulut tam. Á ari ittamin makkakápassil.

6

Makkaká-abbák ittam

1 Á wáwwagì, nu ajjan yù kabbulut tam nga manguruk, nga melogò ánna malliwâ, á sittam laguk nga tumulù sù Mangilin nga Ikararuá yù umay makiubobuk kuna, tapè gammát tam ánna ituddu tam kuna yù napiá nga ángnguruk na. Á ta pakiubobuk tam kuna, ikákkállà tam, á alúnay yù ággubobuk tam kuna. Á magimuguk ittam, marakè mesimmuát tam gapay yù pakaliwatát tam. 2 Á makkaká-abbák ittam, mássiki nu anni yù jigâ tam, tapè mapatuppál tam yù taddán ni Apu Kesu Kiristu, ta kinagi na ta makkaká-iddù ittam.

3 Á nu ajjan yù tolay nga mappeddaráyaw, nga kagian na ta aggina yù kapiánán ánnè sù ira kábulun na, á ari gemma kuruk yù kagian na, á yáyù nga ilogò na galâ yù baggi na. 4 Magimuguk ittam laguk nga kataggitádday sù akkuán na, nu napiá onu ari. Ta magayáyâ ittam nu napiá yù akkuát tam. Ngam arát tam laguk ipagayáyâ yù kapiánán nga akkuát tam ánnè sù akkuán nayù ira kábulut tam. 5 Ta sittam nga taggitádday, ajjan yù pakáwayyá na nga inikatalà ni Namarò kuna, á liwâ na lápay nu arán na tuppálan.

6 Á yù ira tatolay nga matudduán sù bilin ni Namarò, iballe ra laguk yù ngámin nga napiá nga kukuá ra sù tolay nga mangituddu nira, tapè ari makúráng yù awágan nayù mangituddu.

7 Á ari gemma melogò si Namarò, á arát tam laguk ilogò yù baggi tam. Ta maguray lâ yù imulá na tolay, yáyù lággapay yù apan na, nga bálà nayù bannák na. 8 Á kunnian yù keyarigát tam. Ta nu tuppálat tam yù narákè nga karagatát tam, yá lâ bálà tam ta matay ittam nga umay ta impiernu, nga nesinná kâ Namarò ta áddè ta áddè. Ngam nu tumulù ittam sù Mangilin nga Ikararuá ánna tuppálat tam yù ipakuá na, á yá bálà tam yù kepattole tam kâ Namarò ta lángì ta áddè ta áddè.

9 Á arát tam laguk ikalurâ nga akkuán yù napiá nga ipakuá ni Namarò nittam. Ta nu arát tam tukkatan yù napiá nga akkuát tam, á sù ággaw nga sinullà ni Namarò, alawatat tam yù bálà tam, nga iyawâ ni Namarò nittam. 10 Á yáyù nga uputat tam laguk nga abbágán yù ira ngámin nga kábulut tam, ta keggá tam ta utun na dabbuno, talugáring sù ira wáwwagi tam nga mangikatalà kâ Namarò.

Yù Kabalin nayù Túrâ

11 Á masingan naw yù káddakal nayù túrâ ku ta pattúrâ ku lápay sawe kagiak ku nikayu.
12 Á yù ira tatolay nga mangagumán nakuan nikayu ta makugì kayu, yáyù lâ akkuád da gapu ta ikáyâ da yù paddáyo nayù ira kábulud da nga Kudio, ánna maganássing ira, marakè jigirigátad da ira nu ilayalayâ da yù pamakomá ni Namarò ta tolay megapu sù pate ni Apu Kesu Kiristu ta kurù. 13 Á mássiki nu nakugì ira, arád da gemma tuppálan yù ngámin nga tunung, ngam ikáyâ da ta makugì kayu nakuan, tapè ipappeddaráyo ra yù panguruk naw nira.
14 Ngam sikán, awán ta dumá nga ipappeddaráyò, nu ari galâ yù pate ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, nga netapil ta kurù megapu nittam. Á gapu ta pate ni Apu Kesu ta kurù, aringà mekanakanâ sù ikalakalángán nayù ira tatolay ta dabbuno nga makikontará kâ Namarò, ta inikikkítulák ku lâ yù pangapà da nikán. 15 Á maguray lâ nu nakugì yù tolay onu ari, awán ta serbi na. Ngam máwák yù panguli ni Namarò sù ira tatolay nga mangikatalà kuna, tapè kunnay ira ta bagu nga naparò. 16 Á ikákkállà ni Namarò yù ira ngámin nga manguruk sù inituddù saw, á pagimammatan na ira tapè napiá yù ággiád da, ta aggira yù kuruk nga tatole ni Namarò, nga Kudio ánna ari Kudio gapay.
17 Á mamegapu kunangane, awán nakuan ta tolay nga mamagabagal nikán. Ta aru yù pilâ ta baggì megapu sù pangilayalayâ ku kâ Apu Kesu Kiristu, nga pangipasinganán ta masserbingà kuna.
18 Á yá ipakimállà ku megapu nikayu, wáwwagì, ta ikákkállà na kayu ni Apu Kesu Kiristu. Ammán.

Yù Túrâ ni Pablo sù ira Manguruk nga taga Epeso

Yù Meyannung sù Túrâ

Ajjan yù ili na Epeso ta aggik na bebay sù purubinsia na Asia Minor. Á sù ngaw pattúrâ ni Pablo, yù ili na Epeso yù mekáppâ nga karakalán na ili sù pammagurayán nayù Sisar nga naggián ta Roma. Á neparámak ngaw yù ili na Epeso megapu sù aru nga tatolay nga maríku nga naggián ta ili, á aru gapay yù makkakerumá nga ipagayáyâ da, nepatalugáring ta ajjan yù sináttolay nga babay nga pakimorayád da nga mangngágan ta Artemi.

Naggián si Pablo ta Epeso ta tallu nga ragun, nga mangilayalayâ ánna mangituddu sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu (Kingnguá 19:1-41). Á aru yù ira tatolay nga nangikatalà kâ Apu megapu sù pangilayalayâ ni Pablo. Á pappasá na tallu ragun, nánaw si Pablo nga minay ta tanakuán nga lugár. Á ta pattúrâ na sawe túrâ na, ajjan nga nebáluk si Pablo sù ili na Roma.

Á sawe túrâ, ipakánnámmu ni Pablo yù aru nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu, nga mangiyígù nittam (1:3, 7-8, 20-21). Á ibukalán ni Pablo yù kebalinán nayù kepattatádde tam kâ Apu Kesu Kiristu (2:3-6). Á ipakánnámmu na gapay yù ketádde nayù ira Kudio ánna yù ira nga ari Kudio (2:14). Á sittam ngámin nga mangikatalà kâ Apu Kesu, yù meyárik ta bale ni Namarò, nga paggianán nayù Mangilin nga Ikararuá na (2:22). Á ipanonò na nittam yù kepattatádde tam kâ Apu Kesu, megapu sù kesipà tam sù tátták dday nga Mangilin nga Ikararuá. Á tátták dday lâ si Namarò nga Yáma tam, ánna tátták dday yù Yápu tam. Tátták dday lâ yù ikatalà tam, ánna tátták dday yù kebalinán nayù karigù tam, megapu sù ketapil ni Apu Kesu (4:3-6).

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Pamegapu nayù Túrâ (1:1-2)
Yù Allà ni Namarò sù ira Mangikatalà, megapu sù Ketádde ra kâ Apu Kesu Kiristu (1:3-14)
Yù Ipakimállà ni Pablo (1:15-23)
Mepattolay ittam kâ Apu Kesu Kiristu (2:1-22)
Si Pablo yù Mangilayalayâ nga Minay sù ira ari Kudio (3:1-13)
Yù Ipakimállà ni Pablo nga Meyannung sù Ángngiddù ni Apu Kesu Kiristu nittam (3:14-21)
Yù Ketádde tam kâ Apu Kesu ánna yù Bagu nga Áttole tam (4:1–6:9)
Yù Pakigerrá ni Satanas nittam (6:10-13)
Yù Meyárik ta Barawási na Mengal ánna yù Ármas na (6:14-20)
Yù Kabalin nayù Túrâ (6:21-24)

1 Sikán si Pablo, nga sinullà ni Namarò ta umay mangilayalayâ kâ Apu Kesu Kiristu. Á makapattúrákà laguk nikayu nga tatole ni Namarò nga taga Epeso, sikayu nga napasigaggà yù ángngikatalà na kâ Apu Kesu. 2 Á parè bì ta ikákkállà da kayu di Namarò nga Yáma tam kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, tapè mepagimammà kayu, ánna napiá yù ággigián naw ánna gawagawáyán naw.

Yù Allà ni Namarò sù ira Mangikatalà, megapu sù Ketádde ra kâ Apu Kesu Kiristu

3 Meparáyaw si Namarò, nga Yáma ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, ta pinattádde na ittam kâ Apu Kesu Kiristu megapu sù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá. Á yáyù nga passipatán na ittam ni Namarò sù ngámin nga mannanáyun nga kapiánán nga

ángngabbák na ánna alluárán na nga maggapu ta lángì. 4 Ta mássiki sù lage na pamarò ni
Namarò ta dabbuno, piníli na ittam tapè mepaggián ittam kuna, megapu sù ketádde tam
kâ Apu Kesu Kiristu. Á pabbalinan na ittam ta tatole na, nga pareku nga napiá, nga awán
ta pakaliwatát tam ta ánninganán na, megapu sù ángngiddù na nittam. 5 Á sù ngaw nga
nabayák, ninonò ni Namarò yù pamataganâ na nittam. Á yáyù nga jinok na yù anâ na ta
dabbuno, nga si Apu Kesu Kiristu, ta umay magikáru ta liwiliwâ tam. Yáyù sinalákkuruk
ni Namarò, tapè pabbalinan na ittam ta ánâ na, megapu sù kingnguá ni Apu Kesu.
6 Dayáwat tam si Namarò megapu sù allà na nittam nga makapállâ. Ta inisipà na
ittam sù Anâ na nga iddukan na. 7 Aggina si Apu Kesu Kiristu, á pinalubbáng na ittamin
megapu sù ketapil na megapu nittam. Á yù dága na yù inipappagá na megapu sù
liwiliwâ tam. Á yáyù nga pakomán ni Namarò ittam. Kukurugán nga makapállâ yù
pangikállà ni Namarò nittam, nga nakalò nga awán ta meyárik kuna.*
8 Á gapu ta kunnian yù pangikállà ni Namarò nittam, nepallà yù ángngabbák na nittam,
ta napiá yù sírik na, ánna aggina yù makánnámmu ta ngámin. 9 Á yáyù nga inipakánnámmu
na nittam yù inilímak na ngaw, nga talákkurugan na nga ipakuá kâ Apu Kesu Kiristu. 10 Á
yawe yù talákkurugan na, ta sangaw nu duttálin yù pagáddekán na ággaw, á pattatáddayan
na kâ Apu Kesu Kiristu yù ngámin nga pinarò na nga ajjan ta lángì ánna dabbuno, tapè si
Apu Kesu yù mammaguray ta ngámin.
11 Á gapu ta palurotan ni Namarò yù ngámin nga talákkurugan na, piníli na kami nga
Kudio, ta pabbalinan na kami ta tatole na, megapu sù ketádde mi kâ Apu Kesu, 12 tapè
sikami nga Kudio yù mapolu nga magiddanáma kâ Apu Kesu Kiristu. Á yáyù nga sikami
yù pangipasinganán ni Namarò sù allà na nga makapállâ, tapè meparáyaw si Namarò
megapu nikami.
13 Á sikayu nga ari Kudio, pinabbalin na kayu gapay ni Namarò ta tatole na, megapu kâ
Apu Kesu Kiristu. Ta gapu ta pakaginná naw sù kuruk nga bilin na, nga napiá nga dámak
nga meyannung sù ángngiyígù na nittam, á kinuruk naw ánna inikatalà naw gapay si Apu
Kesu Kiristu. Á gapu ta pangikatalà naw kâ Apu Kesu, jinok ni Namarò ta umay maggián
gapay nikayu yù Mangilin nga Ikararuá na, nga initabbá na, nga ámmárká na sù ira
tatole na. 14 Á megapu sù Mangilin nga Ikararuá nga ajjan nittam, yáyù pakánnámmuát
tam ta málawâ tam paga sangaw yù ngámin nga initabbá ni Namarò nga iyawâ na sù
ira tatole na, sangaw nu paddulotan na ittam sù gián nga pinarán na megapu nittam.
Dayáwat tam laguk si Namarò megapu sù allà na nittam nga makapállâ.

Yù Ipakimállà ni Pablo

15 Á sigídángà nga makimállà ánna maddáyaw kâ Namarò megapu nikayu, gapu ta
narámak ku yù ángngikatalà naw kâ Apu Kesu Kiristu ánna yù ángngiddù naw sù ira ngámin
nga kábulun naw nga tatole ni Namarò. 16 Á aringà malurâ nga maddáyaw kâ Namarò
megapu nikayu. Á ta ngámin nga pakimállà ku, ipanonò takayu kuna. 17 Ta si Namarò yù
maráyaw nga Yáma tam, nga pakimorayán ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. Á yá ikomâ
kâ Namarò, ta passírigan na kayu megapu sù Ikararuá na, ánna ipakánnámmu na nikayu
yù ngámin nga meyannung kuna ánna yù ipakuá na nikayu, tapè napiá yù pakiyáma
naw kuna. 18 Á ipakimállà ku gapay ta pannawagan na yù nonò naw, tapè kánnámmuán
naw yù pabbalinán nayù pagágál na nittam, nga iddanamát tam, á tapè kánnámmuán
naw gapay yù makapállâ nga kapiánán nga pangisipatán na sù ira tatole na. 19 Á
yawe gapay ikomâ, ta mánnámmuán naw lápay yù pakáwayyá ni Namarò nga ajjan nga
mangabbák nittam nga mangikatalà kuna, ta awán ta pagáddekán nayù pakáwayyá na,
nga ámmagaddátu na nga makapállâ, 20 nga mepasingan sù pamaginnanole na kâ Apu

* **1:7** Kolosi 1:14

Kesu Kiristu ánna yù pamagitubang na kuna ta jiwanán na. Á yù jiwanán ni Namarò yù ággitubangán nayù kotunán nga maráyaw ta lángì. 21 Á si Apu Kesu yù kotunán nga makáwayyá nga awán ta kagittá na. Á aggina yù mammaguray sù ira ngámin nga makáwayyá ánna mamagaddátu, nga masingan ánna ari masingan. Á mammaguray si Apu Kesu ta dabbuno ánna lángì kunangane ta áddè ta áddè. 22 Ta pinatulù ni Namarò yù ngámin nga ajjan, á sinullà na si Apu Kesu Kiristu nga mammaguray ta ngámin. Si Apu Kesu yù yápu tam, nga sinullà ni Namarò nga mammaguray nittam nga mangikatalà kuna. 23 Á sittam nga mangikatalà kuna, kunnay ittam ta baggi na, gapu ta netádday ittam kuna. Á ipakánnámmu na nittam yù nonò na ánna yù ipakuá na nittam, tapè mapalurò yù ure na megapu nittam. Á aggina yù egga nga maggián nga manaron ta ngámin, tapè maggián yù ngámin megapu kuna.†

2

Mepattolay ittam kâ Apu Kesu Kiristu

1 Á sù ngaw lage naw nanguruk kâ Namarò, kunnay kayu ta natayin nga nesinná kuna megapu ta liwiliwâ naw ánna yù pamotu naw kâ Namarò. 2 Ta narákè garè yù kustombare naw ngaw, nga kunnay ta ággangnguá nayù ira tatolay nga ari nanguruk kâ Namarò. Á si Satanas yù sinuttul naw ngaw. Aggina yù narákè nga patul nga ari masingan, nga mammaguray sù ira narákè nga ari masingan. Á aggina gapay yù maddok sù ira tatolay nga ari manguruk kâ Namarò. 3 Á mássiki sittam ngámin garè, naggigittá ittam ngaw sù ira ari manguruk kâ Namarò, ta kingnguá tam ngaw yù karagatát tam nga narákè. Á sinuttul tam yù narákè nga gustu na baggi tam ánna nonò tam. Á yáyù nga naggigittá ittam sù ira ngámin nga tatolay ngaw nga magiddi-iddak ta pamagikáru ni Namarò.

4 Ngam si Namarò, nepallà yù allà na. Á mássiki nu mepángngà yù pamagikáru ni Namarò nittam, ikállà na ittam ánna iddukan na ittam, megapu sù makapállâ nga ángngiddù na nga awán ta áddè na. 5 Á mássiki nu kunnay ittam ta natayin, nga nesinná kâ Namarò megapu ta liwiliwâ tam, inisipà na ittam kâ Apu Kesu Kiristu sù pamaginnanole na, tapè mepattolay ittam kuna. Ta iniyígù na ittamin megapu galâ sù allà na nittam.* 6 Á initádde na ittam ni Namarò kâ Apu Kesu Kiristu, tapè paginnanolayan na ittam gapay ánna ipotun na ittam nga mepagitubang nga mepammaguray kâ Apu Kesu ta lángì. 7 Á yáyù kingnguá ni Namarò, tapè sittam yù pangipasinganán na ta pangikállà na, ta ngámin nga ággaw nga maporián ta áddè ta áddè, megapu sù kingnguá ni Apu Kesu Kiristu.

8 Á gapu ta pangikállà na nittam ni Namarò, iniyígù na ittamin, megapu sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu, nga rigálu ni Namarò nittam. 9 Á yá ipangiyígù na nittam megapu galâ sù allà na, nga ari gemma megapu sù akka-akkuát tam, marakè mappeddaráyaw ittam. 10 Á si Namarò yù manguli sù nonò tam, megapu sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu, tapè palurotat tam yù napiá nga sinalákkuruk na ngaw nga ipakuá na nittam.

Nakkápiá ittam nga Kudio ánna yù ira ari Kudio

11 Á sikayu nga ari Kudio, nonopan naw yù ngaw ággián naw, ta arán na kayu ngaw tatole ni Namarò. Á yù ira Kudio, nga nakugì ta kunnay ta kustombare ra, iniluddè da kayu, gapu ta ari kayu nakugì nga nesipà nira nga tatole ni Namarò. Ngam sinniálád da lâ yù baggi ra, nga awát ta serbi na, ta arád da garè likuránán yù narákè nga akkuád da. 12 Á sikayu nga ari Kudio, nesinná kayu ngaw kâ Apu Kesu Kiristu, nga ari nakiyápu

† **1:23** Kolosi 1:17-18 * **2:5** Kolosi 2:13-14

kuna. Á gapu ta ari kayu nebiláng nikami nga Kudio, nga ginaká ni Lákay Israel, á ari kayu nesipà sù taráttu ni Namarò ánna yù initabbá na sù ira tatole na. Á sinuttul naw ngaw yù ággangnguá nayù ira tatolay ta dabbuno, á arán naw ngaw iniddanamán yù pangikállà ni Namarò nikayu, gapu ta arán naw ngaw paga ammu si Namarò. 13 Á mássiki nu ari kayu nakiyápu ngaw kâ Namarò ánna ari kayu ngaw nesipà nikami nga Kudio, napataliánin yù ággián naw kunangane, ta nepattatádday kayin kâ Apu Kesu Kiristu ánna nesipà kayin nikami gapay, megapu sù dága ni Apu Kesu nga inipappagá na ta liwiliwâ tam ngámin.

14 Á si Apu Kesu yù namakkápiá nittam ngámin, sittam nga Kudio ánna sikayu nga ari Kudio, á inirián na yù pakkakálusso tam, á pinattatádde na ittam, nga nepagimammà megapu kuna. 15 Á inirián ni Apu Kesu yù pakáwayyá nayù tunung na Kudio ánna yù ira itaddán na ánna kustombare na, megapu ta pate na ta kurù, tapè pakomán na kami nga Kudio ta kunnay sù ámmakomá na gapay nikayu nga ari Kudio, megapu sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu. Á yáyù nga sittam nga duá nga naddumá nga tatolay ngaw, pinabbalin na ittam ta tátttádday, nga kunnay ta bagu nga tatolay nga netádday kuna. Á yáyù nga nakkápiá ittamin. 16 Á pinatukkâ ni Apu Kesu yù pakkakálusso tam. Á gapu ta netádday ittam kâ Apu Kesu, á pinakkápiá na ittam kâ Namarò, tapè alawatan ni Namarò ittam, nga Kudio ánna ari Kudio, megapu sù pate ni Apu Kesu ta kurù.

17 Á yáyù iniyánge ni Apu Kesu Kiristu ta dabbuno, ta minay nangilayalayâ sù awayyá tam nga mepakkápiá kâ Namarò. Á sittam ngámin yù pangilayalayatán na, sikayu nga ari Kudio nga arayyu ngaw kâ Namarò, ánna sikami nga Kudio gapay nga aranni kuna. 18 Á gapu ta pamakkápiá ni Apu Kesu nittam kâ Namarò, ajjan yù awayyá tam ngámin nga Kudio ánna ari Kudio nga makiammò kâ Namarò nga Yáma tam, gapu ta kesipatát tam ngámin yù Ikararuá ni Namarò nga mangabbák nittam.

19 Á gapu ta pakkápiá naw kâ Namarò, sikayu nga ari Kudio, á ari kayu yù kunnay sù ira tatolay nga naggapu ta arayyu, nga tanakuán yù katatole ra. Ta mesipà kayu gapay sù ira ngámin nga mangikatalà kâ Namarò, á máttatáma ittamin ngámin kâ Namarò. 20 Á meyárik ittam ta bale ni Namarò nga paddayan na. Á yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò ánna yù ira olu nga minángngilayalayâ nga sinudduán ni Apu Kesu, aggira yù kun na kallang nayù bale ni Namarò nga pinatáddak na. Á si Apu Kesu Kiristu yù meyárik sù batu nga panáddagán nayù balay. 21 Á pattatáddayan ni Apu Kesu yù ira ngámin nga mangikatalà kuna, nga kunnay ta melannà sù balay nga paddayan na, nga pamabbalin na ta mangilin nga bale ni Namarò nga nakástá nga mepángngà nga paggianán na. 22 Á sikayu gapay, gapu ta nepattatádday kayin kâ Apu Kesu, nesipà kayin gapay sù ira káruán nga nelannà sù balay nga mepángngà nga paggianán nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò.

3

Si Pablo yù Mangilayalayâ nga Minay sù ira ari Kudio

1 Á yáyù gapu na sikayu nga ari Kudio yù ipakimállà ku. Á ajjanà nga napukù ta ábbalurán, megapu ta pangilayalayâ ku nikayu nga ari Kudio ta meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. 2 Á naráмak naw támma ta si Namarò yù nanullà nikán, á inikatalà na nikán yù pakáwayyâ nga mangipakánnámmu sù pangikállà na nikayu nga ari Kudio, tapè mesipà kayu gapay kâ Namarò. 3 Ta inipalappâ ni Namarò nikán yù nelímak ngaw nga meyannung sù talákkurugan na, á initúrákin sawe yù baddì nga meyannung kuna.

4 Á ta pabbibbik naw sù initúrâ ku, mánnámmuán naw gapay yù inipalappâ ni Namarò nikán nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. 5 Arán na ngaw inipakánnámmu ni Namarò

sù ira ngaw naggaká nittam. Ngam kunangane ta keggá tam, minay yù Mangilin nga Ikararuá na nga mangipalappâ sù ira minángngilayalayâ nga sinullà ni Namarò ánna yù ira ábbilinán na. 6 Á yawe yù ipalappâ na kunangan, ta gapu ta pangikatalà naw kâ Apu Kesu Kiristu ta pakaginná naw sù napiá nga dámak, á ari lâ sikami nga Kudio yù alawatan ni Namarò, nu ari gapay sikayu nga ari Kudio. Á itádde na ittam kâ Apu Kesu Kiristu, tapè sittam ngámin yù kunnay ta baggi na, ánna naggigittá ittam gapay nga mesipà sù ngámin nga napiá nga initabbá ni Namarò.*

7 Á gapu ta pangikállà ni Namarò nikán, iniyawâ na nikán yù pakáwayyâ nga masserbi kuna, tapè umayà mangilayalayâ sù napiá nga dámak megapu sù pakáwayyá na ánna ángngabbák na nikán. 8 Á kunniaw yù pangikállà na nikán, ta mássiki nu sikán yù kagukárán ta ngámin nga tatole ni Namarò, á iniyawâ na nikán yù pakáwayyâ, tapè ilayalayâ ku nikayu nga ari Kudio yù nepallà nga ángngikállà na nittam, ánna yù ángngiddù na nittam, ánna yù alluárán na nittam nga awán ta kárik piá na, megapu kâ Apu Kesu Kiristu. 9 Á si Namarò nga namarò ta ngámin, aggina yù naddok nikán, ta ek ku ipakánnámmu sù ira ngámin nga tatolay yù egga ta nonò na, nga inilímak na áddè ngaw, nga talákkurugan na nga akkuán. 10 Á sittam nga nepattatádday kâ Apu Kesu Kiristu megapu sù pangikatalà tam kuna, sittam yù pangipasinganán ni Namarò sù ngámin nga pinalurò na, megapu sù pangikállà na. Á yù ira makáwayyá nga ari masingan nga ajjan ta lángì nga mammaguray sù ira daroban, pakasingad da sù ngámin nga pinalurò ni Namarò megapu nittam nga mangikatalà kuna, á kánnámmuád da ta ajjan kâ Namarò yù monak nga makkakerumá nga sírik na nga makapállâ, nepatalugáring ta masingad da ta nepattatádday ittam, nga Kudio ánna ari Kudio, megapu sù pangikatalà tam kâ Namarò. 11 Ta yáyù ninonò ni Namarò, nga talákkurugan na áddè ngaw lage na namarò ta dabbuno, á pinalurò nen yù ngámin nga ure na megapu kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

12 Á gapu ta netádday ittam kâ Apu Kesu Kiristu, mappelò ittam nga makimállà kâ Namarò, ta ammu tam ta ginnán na yù ipakimállà tam kuna megapu sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu. 13 Á yáyù nga kagiak ku nikayu ta ari kayu mapállâ nga maraddam, mássiki nu ajjanà nga marigirigâ ta ábbalurán, megapu sù pangabbák ku nikayu. Patattaman naw laguk yù nonò naw, ta ammu naw ta mabbalin ta kapiánán naw ánna yù karáyo naw yù ngámin nga jigâ nga attamák ku megapu nikayu.

Yù Ipakimállà ni Pablo nga Meyannung sù Ángngiddù ni Apu Kesu Kiristu nittam

14 Á mamalittúkagà nga maddáyaw kâ Namarò nga Yáma tam ta pakanonò ku sù pinalurò na megapu sù pangikállà na nittam. 15 Ta aggina yù paggapuán nayù áwwawági nayù ira ngámin nga máttatáma nga ajjan ta lángì ánna dabbuno. 16 Á yawe ipakimállà ku kâ Namarò, ta pasikanan na kayu nga katággitádday, megapu sù pakáwayyá na nga makapállâ, tapè mapasigaggà yù ángngikatalà naw kâ Apu Kesu megapu sù ángngabbák nayù Mangilin nga Ikararuá na nga maggián nikayu nga katággitádday.

17 Á yawe gapay ipakimállà ku, ta itulù naw yù nonò naw kâ Apu Kesu Kiristu, tapè mepulù si Apu Kesu nikayu, nga mammaguray ta nonò naw, megapu sù pangikatalà naw kuna. Á parè bì gapay ta mapasigaggà yù ángngiddù naw kâ Apu, ánna mapasigaggà gapay yù ángngiddù naw sù ira kábulun naw, 18 tapè maparubán naw ánna kánnámmuán naw gapay yù makapállâ nga ángngiddù ni Apu Kesu Kiristu nittam ngámin nga tatole ni Namarò, nga napasigaggà nga awán ta áddè na. 19 Á parè bì ta kánnámmuán naw yù ángngiddù ni Apu Kesu Kiristu nittam, mássiki nu arát tam awáyyá nga kánnámmuán yù ngámin nga pagáddekán na, á parè bì ta matagenà naw yù ángngiddù na nittam ta kággággaw ta áddè ta kesipà tam sangaw kâ Namarò.

---

* **3:6** Kolosi 1:26-27

20 Dayáwat tam si Namarò, ta aggina yù makáwayyá nga mamalurò ta aru ánnè
sù ngámin nga manonò tam ánna ipakimállà tam kuna, megapu sù makapállâ nga
pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá na nga makipaggián nittam nga mangabbák.
21 Á dayáwat tam si Namarò gapu ta pinattatádde na ittam megapu sù pangikatalà tam
kâ Apu Kesu Kiristu, á dayáwat tam si Namarò gapay megapu kâ Apu Kesu. Meparáyaw
si Namarò ta áddè ta áddè! Ammán.

4

Nepattatádday yù Nonò nayù ira nga Mangikatalà kâ Apu Kesu

1 Á yawe laguk yù itabarang ku nikayu, sikán nga nabáluk megapu sù panguruk
ku kâ Apu Kesu. Napiá nu akkuát tam yù napiá, nga kunnay ta mepángngà sù ira
tatolay nga inagálán ni Namarò ta tatole na. 2 Á tumulutulù ittam ánna makkaká-
allà ittam. Á ari ittam mapporay, ngam makkakápasensiá ittam ánna makkakápakomá
ittam megapu sù pakkaká-iddù tam. 3 Á ipe tam yù urà tam nga ari ittam malurâ nga
manuppál sù áwwawági tam, gapu ta netádday ittam megapu sù Mangilin nga Ikararuá,
tapè mepagimammà ittam.

4 Á sittam nga netádday kâ Apu Kesu Kiristu, yá keyarigát tam yù baggi na nga táttádday
lâ. Á táttádday lággapay yù Ikararuá ni Namarò nga ajjan nittam. Á inagálán na ittam
gapay sù táttádday lâ nga iddanamát tam, nga kesipà tam kâ Namarò, ta yáyù inipagágál
na nittam. 5 Á táttádday lâ yù Yápu tam nga si Apu Kesu Kiristu, gapu ta aggina lâ yù
ikatalà tam nga táttádday. Á mamittán lâ yù karigù tam, á táttádday lâ yù gapu na,
tapè mepasingan yù panguruk tam kâ Apu Kesu. 6 Á táttádday lâ si Namarò, nga Yáma
tam ngámin nayù ira tatole na. Aggina yù kotunán nga mammaguray ta ngámin, nga
manotolay ta ngámin, ánna mepaggián nittam nga mamalurò sù ngámin nga ure na
megapu nittam.

Makkakerumá yù Pakáwayyá tam

7 Á inisinek na nittam ni Apu Kesu Kiristu yù makkakerumá nga pakáwayyá tam, nga
iniyawâ na nittam nga katággitádday nga mepángngà kuna, nga meyannung ta ikáyâ na.
8 Á yáyù gemma yù kebalinán nayù kinagi na ngaw ni Namarò nga meyannung kâ Apu
Kesu. Ajjan nga netúrâ nga kunniaw:

“Panoli na ta kotunán nga gián ta lángì, aru yù ira náppù nga ginápù na ánna inipulù na
tapè masserbi ira kuna,
á inisinek na sù ira tatole na nga katággitádday ta dabbuno yù napiá nga makkakerumá
nga pakáwayyá na.”*

9 Á asinni panò yù kagian na nga nattoli ta kotunán nga gián ta lángì, nu ari si Apu Kesu
Kiristu nga napolu nga naggapu ta lángì, nga minuluk ta konagán nga gián ta dabbuno?
10 Á aggina nga minuluk ta konagán nga gián ta dabbuno, aggina gapay yù nattoli ta
kotunán nga gián ta lángì, tapè palurotan na yù pakáwayyá na nga manaron ta ngámin,
ta aggina yù kotunán nga makáwayyá nga mammaguray ta ngámin nga egga.

11 Á danniaw yù inisinek ni Apu Kesu sù ira tatole na, nga makkakerumá nga
pakáwayyá ra, ta sinullà na yù ira olu nga sinudduán na, nga iniddán na ta pakáwayyá ra
nga mangipakánnámmu kuna. Á sinullà na yù ira ábbilinán na nga mangipakánnámmu
sù nelímak nga ipalappâ ni Namarò nira. Á sinullà na yù ira nga umay mappassapassiár
ta arayyu nga lugár nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak, tapè patuttulad da yù
ira tatolay kâ Apu Kesu. Á sinullà na yù ira nataggatán nga iniddán na ta pakáwayyá
ra nga manaron ánna manabarang sù ira tatole na, ánna sinullà na gapay yù ira

* **4:8** Salmo 68:18

mangituddu sù bilin na. 12 Á yá ipangiyawâ na sù pakáwayyá tam, tapè maparán ittam
ngámin nga makkaká-abbák. Á ta kunnian, makkakátabarang ittam, ánna mapasigaggà yù
ángngikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu, sittam nga meyárik ta baggi na. 13 Á mepattatádday
ittam laguk megapu ta pangikatalà tam, ánna malannapán yù pakánnámmu tam nga
meyannung sù Anâ ni Namarò. Á tulluâ ittam ta áddè ta pareku nga napiá yù nonò tam
ánna ággangnguá tam, nga kunnay ta ággangnguá ni Apu Kesu Kiristu.

14 Á nu napasigaggà yù ángngikatalà tam kâ Apu, ari ittamin yù kunnay ta abbing, nga
mattá-iki-ikáyâ nga malogon nga tumuttul ta makkakerumá nga ituddu nayù ira tatolay
nga minángngilogò. Ta ajjan garè yù ira áppè masírik, nga umay mangituddu, á ilogò da
yù ira tudduád da megapu ta passirisiri ra. 15 Ngam sittam, gapu ta pakkaká-iddù tam,
ubobugat tam yù kuruk nga bilin ni Apu, tapè tulluâ ittam ta áddè ta paggigittá tam yù
nonò tam ánna yù kustombare tam ta nonò ni Apu Kesu Kiristu ánna yù kustombare na.
Ta meyárik si Apu Kesu ta ulu tam, nga mammaguray nittam. 16 Á sittam nga makiyápu
kuna, yá keyarigát tam yù baggi na, nga napiá yù áttutuppang nayù ira tuláng na ánna
yù ira ugâ na. Á nu akkuán nayù ira tuláng ánna ugâ yù ipakuá nayù yápu ra, tulluâ
laguk yù baggi na nga massikan. Á kunnian yù ággiát tam. Nu makkaká-iddù ittam ánna
makkaká-abbák ittam, á mapasigaggà yù ángngikatalà tam.

Napiá yù Nonò nayù ira Mangikatalà ánna yù Akkuád da

17 Á yawe laguk yù kagiak ku nikayu, nga ipakagi ni Apu Kesu nikán. Máwák nga arán
nawin tuttulan yù kustombare nayù ira nga ari manguruk kâ Apu, ta awán ta serbi nayù
nonotad da ánna yù akkuád da. 18 Á kunnay ta kallà yù nonò da. Á ari ira mesipà sù bagu
nga áttolay nga iyawâ ni Namarò sù ira mangikatalà kuna, gapu ta nataggâ yù ulu ra,
ánna arád da kánnámmuán yù ure ni Namarò. 19 Awán ta áppasirád da, ánna itulù da yù
baggi ra ta narákè nga karagatád da. Á ari ira makáppak nga mangnguá ta makkakerumá
nga narákè nga karagatád da.

20 Ngam sikayu nga manguruk, ari kunnian yù ginigiámmu naw ta meyannung kâ Apu
Kesu Kiristu! 21 Ta naginná nawin yù meyannung kâ Apu Kesu, ánna netuddu nikayu yù
kuruk nga bilin na, nga kurugan naw. 22 Likurán naw laguk yù narákè nga karagatán na
baggi naw ánna yù ngaw ággangnguá naw nga narákè, marakè melogò kayu megapu ta
narákè nga karagatán naw, ánna mabbáli kayu ta narákè. 23 Á tumulù kayu sù Mangilin
nga Ikararuá, tapè moli yù nonò naw, megapu sù ángngabbák nayù Ikararuá ni Namarò
nikayu, 24 ánna moli gapay yù ággangnguá naw ánna yù ikáyâ naw, tapè mabbáli kayu
ta tatolay nga pinarò ni Namarò ta kágappà na, á mepasingan ta matunung kayu, ánna
kuruk nga napiá yù nonò naw, nga kunnay kâ Apu Namarò, nga awán ta narákè kuna.

25 Á sittam nga mawwawági megapu sù ángnguruk tam, yáyù nga tukkatat tam laguk
yù passirisiri tam sù ira kábulut tam, á kagiat tam lâ yù kuruk, gapu ta nattatádday ittam,
nga kun na baggi ni Apu Kesu. 26 Á nu mapporay ittam, palannáwat tam yù nonò tam,
tapè arát tam akkuán yù narákè. Ari ittam maggián ta tangatangággaw nga mapporay,
27 tapè awán ta awayyá ni Satanas nga kuriruan yù nonò tam.

28 Á nu ajjan nikayu yù tolay nga minákkokò, á tukkatan na yù pakkokò na, á malláppà
laguk nga mattarabáku ta napiá, tapè ajjan yù meyawâ na sù ira magáwák. 29 Á ari
ittam magubobuk sù narákè, ngam ubobugat tam lâ yù napiá nga mepángngà, tapè
abbágát tam yù ira makaginná sù kagiat tam. 30 Á arát tam paddaddaman yù nonò nayù
Mangilin nga Ikararuá ni Namarò. Ta gapu ta maggián yù Ikararuá ni Namarò nittam
nga katággitádday nga mangikatalà kâ Apu, aggina yù panákkilalán ta sittam yù tatole ni
Namarò. Á gapu ta keggá na nittam, ammu tam ta kuruk nga palubbángan ni Namarò
ittam, tapè mesipà ittam sù ira tatole na sangaw nu manoli si Apu Kesu ta dabbuno.

31 Anugutan naw laguk yù pangabbák nayù Mangilin nga Ikararuá, tapè mári yù
nakujjà nga nonò naw. Ari kayu mapporay, á ari kayu maddaráma. Arán naw
pakkakagián yù ira kábulun naw, á arán naw ira lillíbatan. Á irián naw yù ngámin nga
narákè nga nonò naw, nepatalugáring yù lusso naw. 32 Á makkaká-iddù ittam laguk
ánna makkaká-allà ittam. Á makkakápakomá ittam gapay, nga kunnay ta pamakomá ni
Namarò nittam, megapu kâ Apu Kesu Kiristu.

5

Yù Akkuán nayù ira Tatolay nga Nanawagán yù Nonò da

1 Á gapu ta ánâ na ittam ni Namarò nga iddukan na, á párigát tam laguk si Namarò
nga Yáma tam. 2 Á makkaká-iddù ittam, gapu ta iddukan na ittam ni Apu Kesu Kiristu. Á
kunniawe yù ángngiddù na nittam. Initapil na yù baggi na megapu nittam. Á kunnay ta
nabanguk nga neyátáng kâ Namarò yù ketapil na.

3 Á gapu ta tatole ni Namarò ittam, arát tam akkuán yù narákè nga karagatán na
baggi tam onu mangarallaw onu magukkuk, ánna ari mepángngà nu ajjan nikayu yù
magubobuk ta kunnian nga narákè, ta ari mepángngà sù ira tatole ni Namarò. 4 Á ari
gemma mepángngà nu narákè yù ággubobuk tam, onu ubobugat tam yù awán ta serbi na,
onu ilapalapuk tam yù narákè. Ari kunnian laguk yù ággubobuk tam, ngam magubobuk
ittam sù áddáyo tam kâ Namarò, ta ari ittam makabalabálà kuna megapu sù pangikállà
na nittam. 5 Á ammu naw gemma ta ari mesipà sù pammagure ni Apu Kesu Kiristu
ánna yù pammagure ni Namarò yù ira tatolay nga mangnguá ta narákè, ánna yù ira
minángngarallaw, ánna yù ira nokkuk gapay. Ta arád da si Namarò pakimorayán, nu ari
galâ nga pakimorayád da lâ yù baggi ra ánna yù karagatád da nga ukkuran, á kunnay ira
sù ira makimoray ta sináddios.

6 Á sikayu, ari kayu laguk makilogò sù ira tatolay nga makkagi ta ari kuruk nga narákè
yù ira nga kunnian yù akka-akkuád da, ta dán nga naparán yù pore ni Namarò sù ira
ngámin nga mamotu kuna ánna mangnguá ta narákè, á ukuman na ira sangaw. 7 Ari
kayu laguk makikábulun sù ira tatolay nga mangnguá ta narákè nga kunnian.

Si Apu yù Mamannawák ta Nonò tam

8 Á sikayu, sù ngaw, kunnay ta kallà yù nonò naw. Ngam kunangane, manawagánin
yù nonò naw megapu sù pangikatalà naw kâ Apu Kesu Kiristu. Akkuán naw laguk yù
napiá nga mepángngà sù ira ánâ ni Namarò nga mesipà sù nawák na. 9 Ta yù tolay
nga nanawagánin yù nonò na, sigídá nga makkagi ta kuruk, ánna matunung ánna napiá
gapay yù ággangnguá na. 10 Á gapu ta manawagánin yù nonò naw, talákkurugan naw laguk
nga akkuán yù ammu naw nga ipagayáyâ ni Namarò.

11 Á ari kayu mepulupulù sù ira tatolay nga kun na kallà yù nonò da, gapu ta awán ta
serbi nayù akkuád da. Ngam ipasingan naw yù napiá nga akkuán naw, tapè mepasingan
ta narákè yù akka-akkuád da. 12 Ta mappasirán kayu mássiki nu ubobugan naw lâ yù
narákè nga akkuád da nga ilímak da, pappanganâ nu akkuán naw nakuan. 13 Ngam nu
masingad da yù napiá nga akkuán naw, á matákkilalád da yù narákè nga akka-akkuád da,
á manawagán yù nonò da gapay sangaw. 14 Ta nu mánnámmuád da sangaw yù pakáwayyá
ni Apu Kesu nga mamannawák ta nonò na tolay, ánna tumulù ira kuna, á pannawagan
na gapay yù nonò da. Á ajjan yù netúrâ nga kunniaw:

“Sikaw nga kunnay ta nakkaturuk, mallukák ka laguk.
Gumikkáng ka, nga maggapu sù ira námmatay.
Ta pannawagan ni Apu Kesu Kiristu yù nonò mu.”

15 Magimuguk ittam laguk, ta arát tam párigán yù akkuán nayù tolay nga ulapá.
Akkuát tam lâ yù napiá nga kunnay sù akka-akkuán nayù tolay nga masírik, nga nonotan
na yù pabbalinán nayù akkuán na. 16 Á arát tam lonán yù awayyá tam nga manuppál
sù napiá nga ipagayáyâ ni Namarò, nepatalugáring kunangane, ta aru garè yù ira
mangnguá ta narákè. 17 Á yáyù nga arát tam laguk párigán yù ággangnguá nayù ulapá,
ngam kánnámmuát tam yù ure ni Apu, tapè tángngagat tam yù ipakuá na nittam. 18 Á
ari ittam laguk magillellaw. Ta ari gemma mábbágán yù tolay megapu ta pappissán na,
nu ari galâ ta darálan na yù baggi na. Ngam tumulù ittam sù Mangilin nga Ikararuá ni
Namarò, tapè aggina yù mammaguray nittam.

19 Á gapu ta pammagure nayù Mangilin nga Ikararuá ta nonò tam, nu makkaká-
ubobuk ittam, ubobugat tam yù pagayáyâ tam kâ Apu. Á ikansiot tam yù Salmo nga
Kansion ni Patul Dabid ánna yù kansion nga meyannung ta allà ni Apu nittam ánna yù
ángngiddù na. Á ipe tam yù urà tam nga maddáyaw kuna. 20 Á gapu ta pangikatalà tam
kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, dayáwat tam si Namarò nga Yáma tam, ta awán ta
awayyá tam nga mabbalabálà kuna. Dayáwat tam laguk ta kággággaw megapu sù ngámin
nga mesimmu nittam, mássiki yù jigâ tam.

Yù Meyannung sù ira Magatáwa

21 Á makkakátulù ittam, megapu sù pakimore tam kâ Apu Kesu Kiristu. 22 Á sikayu nga
bábbay nga ajjan yù atáwa na, tumulù kayu sù atáwa naw, nga kunnay gapay ta áttulù naw
kâ Apu. 23 Ta yù laláki yù mammaguray sù atáwa na, nga kunnay ta mammaguray si Apu
Kesu sù ira ngámin nga mangikatalà kuna. Ta sittam ngámin nga netádday kâ Apu yù kun
na baggi na, á aggina lápay yù mangiyígù nittam. 24 Á yù ira bábbay, tumulù ira laguk sù
atáwa ra ta ngámin nga meyannung nira, nga kunnay nittam ngámin nga mangikatalà,
nga tumulù gapay kâ Apu Kesu Kiristu.

25 Á sikayu nga lálláki, iddukan naw yù ira atáwa naw ta kunnay sù ángngiddù ni Apu
Kesu Kiristu nittam ngámin nga netádday kuna. Á kunniaw yù ángngiddù na nittam, ta
initapil na yù baggi na megapu nittam, 26 tapè tatole ni Namarò ittam. Á napakomá
ngin yù liwâ tam. Á pinakarenuán na yù nonò tam, megapu ta panguruk tam sù bilin
na, ánna megapu sù pakirigù tam ta danum, nga pangipasinganát tam ta panguruk tam
kuna. 27 Á yá ipamakarenu na nittam ni Apu Kesu, tapè alawatan na ittam, nga nakástá
ta ánninganán na, nga kunnay ta pangalawâ nayù nobiu sù atawán na, tapè pareku nga
napiá ittam nga awán bulubugá ta ipamaliwâ na nittam, sangaw nu en na ittam apan
nga ilabbè na ta gián na.

28 Á sikayu nga lálláki, yáyù nga iddukan naw yù ira atáwa naw ta kunnay ta ángngiddù
naw ta baggi naw. Ta yù laláki nga mangiddù ta atáwa na, iddukan na gapay yù baggi
na. 29 Á awán gemma ta tolay nga lonán na yù baggi na, ngam pakanan na ánna iddukan
na ta napiá. Á kunnian gapay yù ángngiddù ni Apu Kesu Kiristu nittam nga mangikatalà
kuna, 30 ta netádday ittam nga kun na baggi na.

31 Á ajjan yù dán nga netúrâ nga bilin ni Namarò, nga kunniaw: “Nu mangatáwa yù
tolay, yáyù gapu na nga panawán na yù ira darakal na, tapè umay metádday sù atáwa na.
Á yù ira magatáwa, kun na táttádday yù baggi ra.”* 32 Á monak yù kagian na nga nelímak
yù kebalinán na. Ngam ta urè, ubobugan na yù meyannung kâ Apu Kesu Kiristu ánna
sittam nga netádday kuna megapu sù pangikatalà tam. 33 Á yawe gapay yù kebalinán
na. Sikayu nga lálláki nga egga yù atáwa na, iddi-iddukan na yù atáwa na, nga kunnay ta
ángngiddù na ta baggi na. Á sikayu nga bábbay nga egga yù atáwa na, pakimorayán na yù
atáwa na.

* **5:31** Genesis 2:24

6

Meyannung sù ira Ábbing ánna yù ira Darakal da

1 Á sikayu nga ábbing, kurugan naw yù kagian nayù ira darakal naw, gapu ta kunnian
yù panguruk naw gapay kâ Apu Kesu nga Yápu tam, ta yáyù ipakuá ni Namarò nikayu.
2 Á ajjan yù taddán ni Namarò, nga olu nga taddán na nga egga nga mepulù kuna yù
napiá nga pabbalinán na nga initabbá ni Namarò sù ira nga manguruk. Ta kinagi
ni Namarò, “Pakimorayán naw yù ira darakal naw, 3 tapè napiá yù ággián naw ánna
matolay kayu ta nabayák ta utun na dabbun.”*
4 Á sikayu nga ajjan ánâ na, arán na ira papporayán ta mabayák, marakè mapappore
na ira. Ngam tudduán naw ira ánna tabarangán naw ira ta meyannung sù napiá nga
ipakuá ni Apu Kesu nittam.

Meyannung sù ira Aripan ánna yù ira Yápu ra

5 Á sikayu nga aripan, pakimorayán naw yù ira yápu naw, á ipe naw yù urà naw
nga manuppál sù ipakuá ra nikayu, tapè napiá yù ásserbi naw nira, nga kunnay ta si
Apu Kesu Kiristu yù passerbián naw. 6 Á akkuán naw yù ngámin nga ipakuá nayù
pattarabakuán naw, mássiki nu arán na kayu masingan, gapu ta mebiláng kayu ta aripan
ni Apu Kesu Kiristu. Yáyù nga máwák laguk nga ipe naw yù urà naw nga manuppál
sù ngámin nga ipakuá nayù tolay nikayu, ta yáyù ure na gapay ni Namarò. 7 Malláppà
kayu laguk nga masserbi sù ira paggianán naw, nga kunnay ta ari tolay yù passerbián
naw nu ari galâ si Apu Kesu. 8 Á ammu tam gemma ta bálatan ni Apu Kesu yù tolay nga
mangnguá ta napiá, mássiki nu aripan onu ari aripan.
9 Á sikayu laguk nga ajjan yù aripan na, á kunnay sù kinagì sù ira masserbi nikayu,
kunnian gapay yù pakimore naw nira. Arán naw ira ananássingan, ta yù kuruk nga Yápu
naw, nga ajjan ta lángì, aggina galâ yù Yápu ra gapay, á awán gemma ta paddurumán na
nga tolay.

Yù Pakigerrá ni Satanas nittam

10 Á yawe yù maporián nga kagiak ku nikayu. Gapu ta nepattatádday ittam kâ Apu
Kesu Kiristu, ikatalà tam laguk ta mangabbák nittam, tapè mapasigaggà yù ángnguruk
tam kuna. Ta aggina yù kasikanán nga makáwayyá, á pasikanan na ittam, megapu sù
sikan na ánna pakáwayyá na. 11 Á gapu ta kunnay ta makigerrá di Satanas nittam, á
pinarán ni Namarò yù ángngabbák na nittam, nga kun na ármas ánna kalátak na mengal,
nga iniyawâ na nittam. Ikatalà tam laguk si Namarò ánna iyusá tam yù kun na ármas
nga iniyawâ na nittam, tapè arán ni Satanas ittam appútan, ánna ari ittam melogò, nu
parubán na ittam ni Satanas nga sestemán. 12 Ta ari tolay yù makigerrá nittam, nu ari
galâ di Satanas ánna yù ira narákè nga anitu ánna dimoniu nga daroban na, ánna yù ira
káruán nga narákè nga makapangnguá nga ari masingan, nga ajjan ta lángì. Aggira yù
mammaguray sawe dabbuno sù ira tatolay nga kun na nakallà yù nonò na. 13 Á yáyù
nga alawatat tam laguk ngámin yù iniyawâ ni Namarò, nga kun na ármas na mengal
ánna yù barawási na nga balayáng, tapè dán nga naparán ittam, mássiki nu pappanatan
ni Satanas yù narákè nga akkuán na nittam. Á nu mabalinin, á manáddak ittam lâ paga
nga ari náppù.

Yù Meyárik ta Barawási na Mengal ánna yù Ármas na

14 Maggián ittam laguk nga dán nga naparán, tapè makáwayyá ittam nga manáddak
nga ari máppù, nga kun na mengal nga umay makigerrá. Manáddak ittam laguk, á ari
ittam massiri, ngam kagiat tam lâ yù kuruk, nga kun na barakà nga naláddá ta áwà tam.

---

* **6:3** Deuteronomio 5:16

Á yù matunung nga nonò tam ánna yù napiá nga akka-akkuát tam yù kun na barawási nga balayáng, nga nelippak ta gáko tam. 15 Á kunnay ta nassapátù ittam, nu dán nga naparán ittam nga umay mangipakánnámmu sù bilin ni Namarò nga meyannung ta pamakkápiá na sù ira tatolay kuna, megapu sù kingnguá ni Apu Kesu. 16 Á tangngalát tam yù melippak nittam nga kun na kalátak, nga yù napasigaggà nga ángngikatalà tam kâ Apu, tapè arán na ittam ni Satanas makanná ta pamuruburion na nittam. Ta gapu ta pangikatalà tam, á kunnay ta máddà tam yù ipána na nittam ni Satanas nga naggatang. 17 Á alawatat tam yù ángngiyígù ni Namarò nittam nga kun na balayáng nga taddung tam, tapè arán na ittam máwayyá ni Satanas nga pabbábangan. Á kurugat tam yù bilin ni Namarò, nga ipanonò nayù Mangilin nga Ikararuá nittam, nga kun na nataram nga bayunetá nga duá yù ngárak na.

18 Á sigídá ittam laguk makimállà kâ Namarò, maguray lâ yù mesimmu nittam, ta abbágán na ittam ta meyannung ta ngámin nga máwák tam ánna akkuát tam. Ta abbágán na ittam nayù Mangilin nga Ikararuá ta pakimállà tam, á ipakánnámmu na nittam yù ure ni Namarò, tapè mepángngà yù ipakimállà tam. Á sittam laguk yù kunnay ta matturá, nga ari malurâ nga makimállà, tapè tángngagat tam yù ipakimállà tam megapu sù ira ngámin nga kábulut tam nga tatole ni Namarò.

19 Á sikayu, ipakimállà nawà gapay, ta abbágán nangà ni Namarò ánna ipakánnámmu na nikán nu kunnasi yù ággubobuk ku, tapè aringà maganássing, ngam mappelokà nga mangipakánnámmu sù monak nga bilin na nga nelímak ta nabayák, nga napiá nga dámak nga meyannung sù pakkápiá tam kâ Namarò megapu kâ Apu Kesu Kiristu. 20 Ta jinok nangà ni Apu, nga pannakabaggi na, nga mangilayalayâ sù bilin na. Á yáyù nga pinukù dangà sawe ábbalurán, megapu sù pangilayalayâ ku. Á ipakimállà nawà laguk, tapè mappelokà nga mangilayalayâ sù bilin ni Namarò, nga kunnay ta ipakuá na nikán.

Yù Kabalin nayù Túrâ

21 Á gapu ta ammù ta ikáyâ naw marámak yù ággiák ku ánna ngámin nga nesimmu nikán, á yáyù nga umay si Tikiko nikayu, nga wagi tam nga iddukat tam, megapu sù pangikatalà na kâ Apu Kesu. Aggina yù pangikatalakán nga masserbi kâ Namarò, nga mangabbák nikán ta ngámin nga ipatarabáku ni Namarò nikán. Á ipakánnámmu na sangaw nikayu yù ngámin nga meyannung nikán. 22 Á yáyù nga dobak ku ta umay ta gián naw, tapè marámak naw yù ngámin nga meyannung nikami saw ánna mabannáyán ánna mapattattam yù nonò naw.

23 Á sikayu nga wáwwagì megapu sù ángnguruk tam, parè bì ta abbágád da kayu di Ammò Namarò kâ Apu Kesu Kiristu, tapè napasigaggà yù ángngikatalà naw. Á parè bì ta pagimammatad da yù nonò naw, tapè napiá yù ággián naw, ánna makkaká-iddù kayu. 24 Á parè bì ta ikákkállà na kayu ni Namarò, sikayu ngámin nga mangiddù kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam ta áddè ta áddè.

Yù Túrâ ni Pablo sù ira Manguruk nga Taga Pilippay

Yù Meyannung sawe Túrâ

Yù ili na Pilippay yù olu nga labbetán ni Pablo sù ánge na pangilayalayâ ta purubinsia na Masidonia. Á aru yù ira tatolay tán nga nanguruk sù bilin ni Namarò. Aggira yù olu nga naggagammung ta káda Liggu, tapè makimoray ira kâ Namarò.

Á ajjan si Pablo nga nebáluk ta pangitúrâ na sawe. Á keggá na ta karsel, arán na ammu nu mapalubbáng sangaw, onu mapapátay. Á ajjan yù ira mangilayalayâ nga mappeggung ánna makikontará kâ Pablo gapu ta mangabubu ira kuna. Á ajjan gapay yù ira nga mangituddu, nga ituddu ra lâ yù naggapu ta nonò da ánnè sù kuruk nga bilin ni Namarò. Á pattúrâ ni Pablo, pinappalán na yù ira taga Pilippay, marakè melogò ira megapu nira (3:2-11).

Á mássiki nu ajjan si Pablo ta karsel, ari maraddam nu ari galâ magayáyâ, ta ajjan yù napiá nga iddanamán na megapu sù pangikatalà na kâ Apu Kesu. Á sinabarangán na yù ira tatolay ta magayáyâ ira gapay megapu sù pangikatalà da, ta yáyù ipakuá ni Namarò nittam (4:4-7).

Yù Mayán na yawe Túrâ

Yù Paddios ni Pablo ánna yù Ipakimállà na (1:1-11)
Yù Ággián nayù ira nga Mangikatalà kâ Apu Kesu (1:12-30)
Párigát tam yù Nonò ni Apu Kesu (2:1-18)
Yù Meyannung kári Timotio kâ Epaprudito (2:19-30)
Mangikatalà ittam kâ Apu Kesu (3:1–4:9)
Yù Pabbalabálà ni Pablo sù ira Mangabbák kuna (4:10-23)

Yù Paddios ni Pablo sù ira Túratán na

1 Ajjan kami, di Pablo kâ Timotio, nga masserbi kâ Apu Kesu Kiristu. Á mattúrâ kami nikayu nga taga Pilippay, sikayu ngámin nga tatole ni Namarò nga mesipà kâ Apu Kesu Kiristu, ánna yù ira kátannangán naw ánna yù ira natullà nga mangabbák. 2 Á parè bì ta ikákkállà da kayu di Namarò nga Yáma tam ánna si Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, tapè napiá yù ággián naw ánna gawagawáyán naw.

Yù Pakimállà ni Pablo

3 Á ta ngámin nga pakanonò ku nikayu, mepallà yù paddáyò kâ Namarò megapu nikayu. 4 Á ta ngámin nga pakimállà ku megapu nikayu, magayáyákà nga maddáyaw kâ Namarò, 5 gapu ta napiá yù ángngabbák naw nikán ta pangilayalayâ ku sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. Ta inabbágán nawà ta áddè ngaw pamegapu naw nga manguruk, ta áddè kunangan. 6 Á si Namarò yù mangipakuá nikayu ta napiá nga akkuán na, á ammù gemma ta uputan ni Namarò yù napiá nga tarabáku na nga pinegapuanán na ta nonò naw áddè ta kapalurò na sangaw nu duttál yù ággo na pattoli ni Apu Kesu Kiristu ta dabbuno.

7 Á gapu ta nepallà yù ayâ ku nikayu, mepángngà ta nonopat takayu. Ta sikayu ngámin yù mesipà nikán sù ipatarabáku ni Namarò nikán, nga pangilayalayâ ku ta kuruk nga meyannung kâ Apu Kesu áddè ngaw aringà paga nebáluk, á abbágán nawà paga kunangane gapay sù kebáluk ku. 8 Á si Namarò yù makasistígu ta kuruk yù kagiak ku, ta nerallà yù daddam ku gapu ta ikáyâ takayu masingan, ta iddi-iddukat takayu ta kunnay sù ángngiddù ni Apu Kesu Kiristu nittam.

9 Á yawe ipakimállà ku kâ Namarò, ta mapasigaggà yù pakkaká-iddù naw ánna malan-
napán yù kánnámmuán naw nga kuruk nga meyannung kâ Namarò, tapè matákkilalán
naw ánna pilian naw lâ yù napiá. 10 Á nu matákkilalán naw yù napiá, á makáwayyá kayu
nga mappíli sù kapiánán, á pareku nga napiá laguk yù nonò naw, á awán ta pakaliwatán
naw. Á nu kunnian yù akkuán naw, dán nga naparán kayu laguk sù ággaw nga pattoli ni
Apu Kesu Kiristu, nga awán ta liwâ naw. 11 Á parè lâ ta mapalurò naw yù ngámin nga
napiá nga ipakuá ni Apu Kesu Kiristu nikayu, megapu sù ángngabbák na nikayu, tapè
maddáyaw yù ira tatolay kâ Namarò megapu sù napiá nga akkuán naw.

Yù Ággián nayù ira nga Mangikatalà kâ Apu Kesu

12 Á wáwwagi, ikáyâ ku nga ipakánnámmu nikayu ta napiá lâ yù pabbalinán nayù
ngámin nga nesimmu nikán, mássiki yù jigâ ku ánna kebáluk ku saw, gapu ta nas-
samasamâ yù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu. 13 Á yù ira ngámin nga
suddálu nga magguárdiá sù bale nayù gubinador ánna yù ira káruán nga tatolay gapay,
ammu ren yù gapu na nga ipangibáluk da nikán, nga megapu lâ sù panguruk ku kâ
Apu Kesu Kiristu. 14 Á yáyù nga mapasigaggà yù pangikatalà da kâ Apu Kesu nayù ira
káruán nga wáwwagi tam, gapu ta masingad da yù pagattam ku ta jigâ sawe ábbalurán, á
matattam iren gapay nga ari maganássing nga mangilayalayâ sù bilin ni Namarò.

15 Á kuruk garè ta ajjan gapay yù ira káruán nga mangilayalayâ sù meyannung kâ Apu
Kesu Kiristu, nga ari megapu sù napiá nga nonò da, nu ari galâ megapu sù pangabubu
ra ánna passil da nikán. Ngam ajjan yù ira káruán nga mangilayalayâ, nga napiá lâ yù
nonò da, ta kuruk nga ikáyâ da nga ipakánnámmu sù ira tatolay yù napiá nga dámak.
16 Á ilayalayâ da si Apu Kesu Kiristu megapu sù ángngiddù da kâ Apu ánna ángngiddù da
nikán, ta ammu ra ta sinullà nangà ni Namarò nga pine na saw, tapè sikán yù manabbák
sù ira marriríri sù bilin na. 17 Ngam yù ira káruán, áppè pípiá ira nga mangilayalayâ ta
meyannung kâ Apu Kesu, tapè meparámak ira ánna tumuttul yù ira tatolay nira. Á ikáyâ
da nakuan nga malannapán yù jigâ ku sawe ábbalurán megapu sù akkuád da. 18 Ngam
sikán, attamák ku lâ. Ta magayáyákà galâ, gapu ta melayalayâ si Apu Kesu Kiristu,
mássiki nu anni yù egga ta nonò nayù ira mangilayalayâ, nu napiá ira, onu áppè pípiá
ira.

19 Á magayáyákà lállaguk, mássiki nu marigirigákà, gapu ta ammù ta napiá lâ yù
pabbalinán nayù ngámin nga mesimmu nikán, megapu sù ipakimállà naw kâ Namarò
ánna yù ángngabbák nayù Ikararuá ni Apu Kesu Kiristu nikán. 20 Á yawe yù kuruk nga
ikáyâ ku ánna iddanamák ku, ta awán bulubugá ta akkuák ku nga kepasiránák ku ta
ánninganán ni Namarò. Á parè bì ta matattamà nga kunnay ta kustombarè ngaw ta áddè
kunangan, tapè meparáyaw si Apu Kesu Kiristu megapu nikán, mássiki nu matolayà onu
matayà.

21 Á nu matolayà, dayáwak ku si Apu Kesu Kiristu ánna palurotak ku yù napiá nga
ipakuá na nikán. Á nu matayà, más napiá yù ággiák ku, ta apan nangà ta gián na. 22 Á
nu sikán nakuan yù mappíli, arák ku ammu yù piliak ku, nu matayà onu matolayà paga.
Ta nu matolayà, uputak ku paga yù tarabákù tapè magaru yù ira nga manguruk kâ Apu.
23 Á mabbábángà nga mappíli, ta arák ku ammu yù piliak ku. Ta nu sikán lâ, karagaták
ku yù pánò nga umay mepaggián kâ Apu Kesu Kiristu, ta yáyù kapiánán nga ággiák ku.
24 Ngam nu nonopat takayu, ammù ta máwák naw nga maggiánà lâ paga nikayu, tapè
abbágát takayu. 25 Á yáyù nga ammù ta aringà paga matay, gapu ta máwák nga maggiánà
nikayu nga mangabbák, tapè mangáppípiá yù ángnguruk naw ánna mappanà yù pagayáyâ
naw megapu sù pangikatalà naw kâ Apu Kesu. 26 Á sangaw nu manolingà nikayu, yáyù
nga mepallà laguk yù pagayáyâ naw, ánna maddáyaw kayu kâ Apu Kesu Kiristu.

27 Á maguray lâ yù mesimmu, yawe yù máwák naw nga talákkurugan. Uputan naw
nga akkuán yù kunnay ta mepángngà nittam nga manguruk sù napiá nga dámak nga
meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. Á mássiki nu aringà makatoli ta gián naw, á marámak
ku laguk sangaw ta nattatádday yù nonò naw, ánna mapasigaggà yù ángnguruk naw kâ
Apu Kesu, á makkaká-abbák kayu nga mangipakánnámmu sù napiá nga dámak, tapè aru
yù ira makaginná nga manguruk gapay sù bilin ni Namarò. 28 Á arán naw laguk ikássing
yù ira mangontará nikayu. Ta nu ari kayu maganássing, á yáyù nga matákkilalád da ta
pagikaruan na ira ni Namarò sangaw. Á tákkilalád da gapay ta sikayu yù iyígù ni Namarò
nga mesipà kuna ta áddè ta áddè. 29 Ta nepallà yù allà ni Namarò nikayu, á iniyawâ
na nikayu yù awayyá naw nga masserbi kuna, nga ari lâ megapu sù panguruk naw kâ
Apu Kesu Kiristu, nu ari gapay ta magattam kayu ta jigâ megapu sù pangikatalà naw
kuna. 30 Á nepaggittá kayu nikán, nga magattam ta jigâ nga kunnay sù jigâ ku ngaw, nga
nasingan naw nga inattamák ku ta keggâ nikayu. Á narámak nawin yù jigâ nga attamák
ku kunangane ta keggâ sawe ábbalurán.

2

Párigát tam yù Nonò ni Apu Kesu nga Tumulù ánna Mangikatalà

1 Á gapu ta kepattatádde tam kâ Apu Kesu Kiristu, aggina yù manabarang nittam. Á
mabannáyán yù nonò tam megapu ta ángngiddù na nittam. Á napasigaggà yù áwwawági
tam ánna yù pakkaká-allà tam megapu sù kepulupulù nayù Mangilin nga Ikararuá
nittam. 2 Á yáyù nga pattatáddayan naw laguk yù nonò naw ánna ure naw, á makkaká-
iddù kayu. Á nu kunnian yù ággián naw, á nerallà yù pagayáyâ ku megapu nikayu. 3 Á
arán naw akkuán yù narákè nga naggapu sù pangabubu naw onu pappeddaráyo naw.
Ta napiá lâ nu makkakátulù ittam, á ibiláng tam ta napiá yù ira kábulut tam ánnè ta baggi
tam. 4 Á sittam nga kataggitádday, ari lâ yù kapiánán na yù nonotan na, nu ari gapay yù
kapiánán nayù ira kábulun na.

5 Á párigát tam laguk yù nonò ni Apu Kesu Kiristu.
6 Ta si Apu Kesu Kiristu, aggina galâ si Namarò,
ngam kunnay ta arán na tangngalán yù ággián na.
7 Ta nánawán na ngámin yù kukuá na ánna yù ággián na,
á neyanâ ta tolay, á naparubán na yù ággián na tolay, nga nebiláng ta aripan.
8 Á keggá ni Apu Kesu Kiristu ta dabbuno, nga kun na tolay yù ággián na,
initulù na yù baggi na sù ure ni Namarò,
á pinalurò na yù ngámin nga inipakuá ni Namarò kuna,
mássiki yù pate na nga nepátà ta kurù.
9 Á yáyù nga inipotun ni Namarò si Apu Kesu,
á iningágan na ta Kotunán nga Makáwayyá ánnè sù ira ngámin nga egga pakáwayyá na,
10 tapè mamalittúkak ira ta arubáng na ánna maddayaráyaw ira kuna,
aggira ngámin nga pinarò na nga ajjan ta lángì ánna dabbuno
ánna yù ira námmatay nga ajjan ta unak na dabbuno.
11 Á makkagi ira, nga kud da,
“Si Apu Kesu Kiristu yù Yápu tam ngámin.”
Á yáyù nga meparáyaw gapay si Namarò nga Yáma tam.

Si Namarò yù Mangabbák nittam ta Panguruk tam kuna

12 Wáwwagì nga iddukak ku, gapu ta kunnian yù panguruk ni Apu Kesu Kiristu kâ
Namarò, á máwák tam gapay nga manguruk sù Yápu tam. Á sù keggâ ngaw ta gián naw,
kuruk nga napiá yù ángnguruk naw ta ngámin nga bilin ni Namarò nga inituddù nikayu.

Á pappanganâ ta káwák ku ta gián naw kunangan, talákkurugan naw laguk nga tuppálan yù ángnguruk naw. Á pakimorayán naw si Namarò, ánna uputan naw nga palurotan yù ngámin nga ipakuá na nikayu, tapè mánnámmuán naw yù ángngiyígù na ánna ángngisipà na nikayu. 13 Ta si Namarò yù mepulupulù nittam, á aggina yù mangabbák nittam, ánna iyawâ na nittam yù pakáwayyá tam nga makkaragâ ánna mamalurò ta ngámin nga ikáyâ na.
14 Á yáyù nga akkuát tam laguk yù ngámin nga ipakuá ni Namarò nittam, nga ari matakì yù nonò tam nga maddagaragim, ánna ari ittam manabbák kuna, 15 tapè awán ta pakaliwatát tam, á pareku nga napiá lâ yù nonò tam. Ta mássiki nu mepaggián ittam sù ira nga mangnguá ta narákè ánna yù ira nga narákè yù nonò da, arát tam párigán yù narákè nga akkuád da, gapu ta ánâ na ittam ni Namarò, nga meyárik ta isingan nga mamannawák sù ira tatolay ta dabbuno. 16 Ta ipakánnámmu tam sù ira tatolay yù bilin ni Namarò, nga meyannung ta kesipà tam sù áttole na nga awán ta áddè na. Á sikayu, nu uputan naw yù ángnguruk naw kâ Namarò, á sangaw nu duttál yù pamanunnù ni Apu Kesu Kiristu, magayáyákà gapu ta ammù ta napiá yù pabbalinán nayù bannák ku nga mangipakánnámmu nikayu sù bilin ni Namarò.
17 Á yù panguruk naw kâ Namarò, yáyù meyárik ta pakimore nayù ira ngaw pári ta pangiyátáng da ta ayám kâ Namarò. Á magayáyákà, mássiki nu matayà sangaw ánna mebubbù yù dágà nga kun na melannà sù meyátáng* nga panguruk naw, ta mepagayáyákà laguk nikayu. 18 Á sikayu, magayáyâ kayu gapay nakuan nga mepagayáyâ nikán.

Doban ni Pablo di Timotio kâ Epaprudito

19 Á ajjan yù iddanamák ku, nu yáyù ure ni Apu Kesu, ta dobak ku sangaw si Timotio, tapè en na kayu tullúnán. Ta ikáyâ ku nga marámak nu kunnasi kayu, tapè mapálappawán yù nonò ku. 20 Á awán ta kabbuluk ku nga kuruk nga mapattû nga mangabbák nikayu nu ari lâ si Timotio. 21 Á yù ira ngámin nga káruán, yáyù lâ alerad da yù meyannung lâ ta baggi ra, nga ari yù meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. 22 Ngam si Timotio, á ammu nawin gemma ta napiá yù nonò na, gapu ta kunnay kami ta matáma nga nangipakánnámmu sù napiá nga dámak. 23 Á yáyù nga ikáyâ ku nga doban ta umay ta gián naw, sangaw nu mánnámmuák ku yù mesimmu nikán saw. 24 Á ikatalà ku kâ Apu ta sikán gapay sangaw yù umay ta gián naw.
25 Á ninonò ku ta máwák ku galâ nga palabbetan nikayu kunangane si Epaprudito nga wagi tam. Á napiá ta nabbilinán naw, á jinok naw saw giák ku ta mangabbák nikán ta ngámin nga awágak ku. Á aggina gapay yù kabbuluk ku nga mattarabáku sù ipakuá ni Apu nikán. 26 Ngam palabbetak ku lábbì nikayu, ta maraddam nikayu ánna maburung, gapu ta narámak naw yù katakì na. 27 Á kuruk nga natakì nga nagisassay natay. Á inikállà na kami ni Namarò, ta pinammapiá na, marakè mappanà nakuan yù daddam ku. 28 Á yáyù nga karagaták ku nga panolian ta gián naw, tapè magayáyâ kayu nga makasingan kuna. Á sikán, mapálappawán gapay yù nonò ku. 29 Magayáyâ kayu laguk nga mamaddulò kuna, ta aggina yù wagi tam megapu sù ángngikatalà tam kâ Apu. Á pakimorayán naw yù ira ngámin nga tatolay nga kunnay kâ Epaprudito, nga napiá yù nonò da ánna ággangnguá ra. 30 Á ari mabbábáng si Epaprudito nga mangabbák nikán, gapu ta awán garè ta awayyá naw nga umay mangabbák nikán. Á kuruk nga nagisassay natay megapu ta pamalurò na sù inipakuá ni Apu Kesu Kiristu kuna ta pangabbák na nikán.

---

* **2:17** Sù ngaw pangiyátáng nayù ira Kudio ta ayám kâ Apu Namarò, nelannà sù ira káruán nga neyátáng yù danum ánna binaráyáng nga inibubbù da ta utun na.

3

Mangikatalà ittam kâ Apu Kesu tapè Mesipà ittam kâ Namarò

1 Á wáwwagì, kagiak ku paga nikayu ta magayáyâ kayu gapu ta nepattatádday kayu
kâ Apu Kesu. Á aringà malurâ nga mangitotoli sù initúrâ ku ngaw nikayu, tapè dán
nga naparán kayu. 2 Mappalán kayu laguk, marakè melogò kayu sù ira massirisiri,
ta kagumánad da kayu nakuan nga makkugì nga kunnay ta kustombare na Kudio, ta
kagiad da ta sinniál nayù ira tatole ni Namarò. Arán naw ira kurukurugan. 3 Ta ari
yù kakugì na tolay yù kuruk nga sinniál ta tole ni Namarò, nu ari galâ yù keggá nayù
Ikararuá ni Namarò kuna. Á kuruk nga tatole na ittam ni Namarò nga makimoray kuna
megapu sù ángngabbák nayù Ikararuá na, sittam nga magayáyâ megapu sù ketádde tam
kâ Apu Kesu Kiristu. Ta si Apu Kesu lâ yù ikatalà tam, nga paggapuán nayù kesipà tam
kâ Namarò, nga ari megapu sù kakugì nayù baggi na tolay onu yù akkuán na.

4 Á ta ángngarigán nu egga yù awayyá na tolay nga ikatalà yù ággián na ánna kingnguá
na, á ajjan laguk yù awayyâ nakuan. Awán ta tolay nga makáwayyá nakuan nga makkagi
ta alawatan ni Namarò megapu sù ággián na ánna kingnguá na, nu ari galâ sikán.
Á nepatalugáring nikán, ta napiá yù ággiák ku ánnè sù ira ngámin nga mappeggung.
5 Kebrungà gemma, ta Kebru* yù ira darakal ku, nga ginaká ni Kákay Benjamin nga
anâ ni Kákay Israel. Á nakugikakin sù mekawalu nga ággò áddè ta keyanâ ku. Á ta
meyannung sù tunung ni Moyses, pinalurò ku ngámin, ta nepattatáddayà sù ira Parisio,
nga napiá yù ánnuppál da sù inituddu ni Moyses.

6 Á gapu ta naláppakà nga manuppál sù rilision na Kudio, á jinigirigâ ku yù ira
manguruk kâ Apu Kesu, gapu ta arád da tuttulan yù kustombare mi nga Kudio. Á
sinuppál ku yù ngámin nga taddán nayù tunung ni Moyses, á awán ta kábuluk ku nga
Kudio nga mamaliwâ nikán. 7 Ngam kunangane, gapu ta pangikatalà ku kâ Apu Kesu
Kiristu, ibiláng kin ta awán ta serbi nayù ira kustombare nayù rilision na Kudio nga
sinuppál ku ngaw, nga kinagì ngaw ta kapiánák ku. 8 Ta awán ta kárik piá ni Apu Kesu
Kiristu nga Yápù! Á yù kustombare nga sinuppál ku ngaw, ibiláng kin ta kunnay ta
basúrá nga netabbà, á nilikuránák kin, tapè kánnámmuák ku yù ngámin nga meyannung
kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápù. Á pinaguráyák ku ngámin yù pinalurò ku ngaw, tapè
makiyápungà kâ Apu Kesu Kiristu, ánna mepattatáddayà kuna. 9 Á gapu ta netáddayà kâ
Apu Kesu, ibiláng ni Namarò ta kuruk nga napiángà ánna matunungà, nga ari megapu
ta panuppál ku sù tunung ni Moyses, nu ari galâ megapu ta pangikatalà ku kâ Apu
Kesu Kiristu. Ta si Namarò yù kuruk nga napiá ánna matunung, á pabbalinan na ittam
ta napiá ánna matunung megapu ta pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu. 10 Á yá lâ
karagaták ku, ta mánnámmuák ku si Apu Kesu Kiristu, ánna maparubák ku yù pakáwayyá
na nga mepasingan ta paginnanole na. Á karagaták ku ta attamák ku yù jigâ ku nga
kunnay ta pagattam na ta jigâ, tapè tumulukà kâ Namarò nga kunnay kuna, mássiki nu
matayà gapay nakuan ta kunnay ta pate na. 11 Á yáyù ikáyâ ku, tapè paginnanolayan
nangà ni Namarò sangaw gapay, á mesipakà kuna ta áddè ta áddè.

Yù Napiá nga Nonò nga Párigát tam

12 Á arák ku gemma kagian ta kánnámmuák ku ngámin yù meyannung kâ Apu Kesu, á
arák ku kagian ta awán ta pakaliwaták ku. Ngam malláppakà nga mamalurò sù ipakuá
ni Apu Kesu nikán, ta yáyù nga inipagágál ni Apu Kesu Kiristu nikán, tapè kukuá nangà.
13 Á wáwwagi, ammù gemma ta arák ku paga pinalurò ngámin yù ipakuá na nikán. Ngam

* **3:5** Kebru di Kákay Israel ánna yù ira mapulu duá nga ánâ na nga lálláki, ánna yù ira ngámin nga ginaká ra. Á mangngágan ira gapay ta Kudio megapu kâ Juda, nga anâ ni Israel. Á si Juda yù naggaká kâ Patul Dabid, á pappasá na aru nga dagun, si Apu Kesu Kiristu gapay yù ginaká ni Juda.

arák kin nonotan yù napasángin, ta ipè lâ yù urà ku nga mamalurò ta ngámin nga ipakuá na lâ paga nikán. 14 Á uputak ku nga balinan yù ngámin nga ituddu na, tapè málâ ku yù bálà ku nga iyawâ ni Namarò nikán, megapu sù pangikatalà ku kâ Apu Kesu Kiristu. Ta yáyù gemma yù inipagágál ni Namarò nikán. Á yawe yù bálà ku, ta mepattolayà nga mesipà kâ Apu Kesu Kiristu ta lángì ta áddè ta áddè. 15 Á wáwwagi, napiá nu kunnian yù nonotat tam ngámin, sittam nga simillуâ yù ángnguruk na. Á nu ajjan nikayu yù tolay nga tanakuán yù ánnonò na, á si Namarò yù mangipakánnámmu sù kuruk kuna. 16 Á yawe laguk yù akkuát tam. Ari ittam malurâ nga tumuttuttul sù kuruk nga netuddu nittam.

17 Á wáwwagì, uputan naw kami nga párigán ánna yù ira nga masingan naw nga napiá yù ággangnguá ra nga kunnay ta inipasingam mi ngaw nikayu. 18 Ta initotolì nga kinagi nikayu ta mappalán kayu, ta aru garè yù ira tatolay nga makkagi ta tatole ni Apu Kesu ira, ngam ipasingad da ta malussaw ira kâ Apu Kesu Kiristu ánna iluddè da yù pate na ta kurù, megapu sù narákè nga ággangnguá ra. Á makakulekà ta pakanonò ku nira. 19 Ta yù pangukum ni Namarò yù pappángetád da, gapu ta pakiyápuád da yù karagatán nayù baggi ra. Á yù narákè nga ipappasirád da nakuan, yáyù ipappeddaráyo ra. Á tángngagad da lâ yù ajjan ta dabbuno.

20 Ngam sittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, ajjan yù paggianát tam ta lángì ta gián ni Namarò. Á iddi-iddagát tam si Apu Kesu, nga Yápu tam nga maggapu ta lángì nga umay mangiyígù nittam. 21 Á panoli na ta dabbuno, ulian na yù ira baggi tam nga makapi ánna matay, tapè kunnay ira sù baggi na nga maddalingáráng ánna ari matay. Á palurotan na yaw megapu sù makapállâ nga pakáwayyá na nga mamatulù ta ngámin nga ajjan, ánna mammaguray nira.

4

Yù Panabarang ni Pablo sù ira Manguruk kâ Apu Kesu

1 Á wáwwagì, gapu ta ajjan yù iddanamát tam kâ Apu Kesu, ari ittam laguk mabbábáng, tapè mapasigaggà yù ángnguruk tam kuna. Á sikayu yù iddukak ku, á nepallà yù daddam ku ta pakkaragâ ku nga masingan takayu. Ta sikayu yù ipagayáyâ ku megapu sù pangikatalà naw kâ Apu Kesu, á kunnay kayu ta bálà ku megapu sù bannák na baggì ta pangituddù nikayu.

2 Á sikayu, Eyodia kâ Sintiki, ikomâ nikayu bì ta makkápiá kayu ánna pattatáddayan naw yù nonò naw, gapu ta mawwagi kayu gemma megapu sù ángnguruk naw kâ Apu. 3 Á sikaw gapay nga kuruk nga kopuk ku, abbágám mu bì yù ira duá nga bábbay, tapè makkápiá ira. Nepattarabáku ira kári Kiliminte ánna yù ira káruán nga kábuluk ku nga nangabbák nikán ta pangipakánnámmu mi sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu. Á nelistá yù ngágad da sù libru ni Namarò, nga naketúratán nayù ira ngámin nga iniddán na ta mannanáyun nga inángà nga awán ta áddè na.

4 Á magayáyâ kayu laguk megapu ta kepattatádde naw kâ Apu, sikayu nga manguruk kâ Apu. Á yáyù pidduák ku má nga kagian nikayu ta magayáyâ kayu. 5 Á napiá nu masippà kayu nga mangikállà ta ngámin nga tatolay, gapu ta manoli sangaw yù Yápu tam. 6 Á awán bulubugá ta ikaburung naw nakuan, mássiki nu anni yù mesimmu. Ipakimállà naw kâ Namarò yù ngámin nga meyannung nikayu ánna yù máwák naw. Á kagian naw gapay kâ Namarò yù pagayáyâ naw ta ángngabbák na nikayu, ta yáyù ábbalabálà naw kuna. 7 Á pagimammatan ni Namarò yù nonò naw megapu ta kepattatádde naw kâ Apu Kesu Kiristu, mássiki nu ari mánnámmuán yù ámmagimammà na, tapè mabannáyán yù nonò naw, ánna ari kayu maburung, maguray lâ yù mesimmu.

8 Á wáwwagi, yawe yù maporián nga itabarang ku nikayu. Nonopan naw lâ yù napiá
ánna maráyaw, nga kuruk ánna matunung, nga mekállà, nga naggapu ta napiá nga nonò.
Á nonopan naw ánna ipatattam naw laguk ta nonò naw ngámin danniaw nga kapiánán,
nga mepángngà nittam nga tatole ni Namarò. 9 Á ngámin yù ginigiámmu naw nikán,
nga inituddù nikayu, ánna yù naginná naw nga initaddák ku, ánna nasingan naw nga
kingnguâ, yáyù laguk uputan naw nga párigán. Á mepulupulù nikayu laguk si Namarò,
nga mamagimammà nittam.

Yù Pabbalabálà ni Pablo sù ira Mangabbák kuna

10 Á nepallà yù pagayáyâ ku, á dayáwak ku si Namarò, megapu sù initubbuk naw
nikán. Ta mássiki nu nabayák nga arán nawà inabbágán, á kunangane inipasingan naw
mángin yù pangikállà naw nikán. Á ammù ta arán nawà náttamán, ngam iniddagán
naw lâ yù awayyá naw nga mangabbák nikán. 11 Á arák ku kagian ta ajjan yù máwák
ku. Ta mapenámà nga mangikatalà kâ Apu, maguray lâ yù ággiák ku. 12 Á naparubák
ku yù ággián na pobare, ánna naparubák ku gapay yù ággián na maríku. Á maguray
lâ yù ággiák ku, napenámà lâ sù ngámin, mássiki nu mabattugà onu mabisinà, mássiki
nu aru yù kukuâ onu nakúráng. 13 Á ajjan yù awayyâ nga mamalurò sù ngámin nga
ipakuá ni Namarò nikán, gapu ta mepulù nikán si Apu Kesu Kiristu nga mangabbák ánna
mamassikan nikán.
14 Á kuruk nga napiá yù pangikállà naw nikán, ta inabbágán nawà ta pajjigâ ku.
15 Á sikayu nga taga Pilippay, ammu naw gemma ta sikayu yù olu nga sinudduák
ku sù pamegapù nga mangipakánnámmu sù napiá nga dámak sù purubinsia naw nga
Masidonia.* Á nakkaká-abbák ittam, ta sikayu lâ yù nangiyawâ nikán sù máwák ku ta
pánò ta Masidonia. 16 Á paggiák ku paga ta ili na Tessalonika, sikayu lâ yù nangabbák
nikán, ta sinubbutubburán nawà ta máwák ku. 17 Á magayáyákà gemma ta pakálawâ ku
sù initubbuk naw. Ngam yù kuruk nga ipagayáyâ ku yù bálà naw nga iyawâ ni Namarò
nikayu megapu sù pangikállà naw nikán.
18 Á kustu ngin yù ajjan nikán, nga makatò ta ngámin nga máwák ku ánna masobará,
gapu ta inalawâ kin yù initubbuk naw nga iniyánge ni Epaprudito nikán. Á kunnay
ta bábbanguk nga iniyátáng naw kâ Namarò yù keyarigán nayù iniyawâ naw nikán, á
yáyù nga magayáyâ gapay si Namarò. 19 Á si Namarò, nga makákkuá ta ngámin nga
napiá ánna nakástá, aggina yù mangiyawâ nikayu sù ngámin nga máwák naw megapu
sù kepattatádde naw kâ Apu Kesu Kiristu. 20 Á meparáyaw si Namarò nga Yáma tam ta
áddè ta áddè. Ammán!

Yù Maporián nga Kinagi ni Pablo

21 Á sikami ngámin sù ira kábuluk ku, nonotam mi sikayu ngámin nga wáwwagi mi nga
nepattatádday kâ Apu Kesu Kiristu. 22 Á yù ira ngámin nga manguruk nga ajjan saw ili
na Roma, nepatalugáring sù ira nga masserbi sù palásiu ni Patul Sisar, nonopad da kayu
gapay, nu kunnasi kayu. 23 Á parè bì ta iddi-iddukan na kayu ngámin ni Apu Kesu Kiristu
nga Yápu tam. Áddè nen. Ammán.

* **4:15** Kingnguá 16:12-40. Ubobugan ni Pablo yù olu nga ánge na ta Masidonia.

Yù Túrâ ni Pablo sù ira Manguruk nga taga Kolosi

Yù Meyannung sawe Túrâ

Dakal yù ili na Kolosi, nga ajjan sù purubinsia na Asia Minor. Á arayyu yù ili sù ili na Epeso, nga maddaggun duá gatù ta límápulu nga kilometro yù kárayyu na. Ari nakáddè si Pablo ta ili na Kolosi. Ngam narámak ni Pablo yù napasigaggà nga ángngikatalà nayù ira tatolay nga naggián ta Kolosi, ta naginná ra yù bilin ni Namarò megapu sù pangilayalayâ ni Epapro. Aggina yù taga Kolosi, nga kabbulun ni Pablo ta keggá na ta ábbalurán, ta pattúrâ na sawe (1:7; 4:12-13; Pilemon 23).

Á yù ira káruán nga naggián ta Kolosi, nga mangikatalà kâ Apu Kesu, ari ira Kudio (1:27), ánna makkakerumá yù kustombare ra ánna yù nonò da nga meyannung sù pakimore ra kâ Namarò. Kagiad da ta máwák da makimoray sù ira daroban ni Namarò nga ari masingan. Á yáyù nga initúrâ ni Pablo yawe, tapè ipakánnámmu na nira si Apu Kesu Kiristu, nga mammaguray ta ngámin, tapè aggina lâ yù pakimorayád da. Á initúrâ ni Pablo yù kansion nga meyannung kâ Apu Kesu (1:15-20).

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Pamegapu nayù Túrâ (1:1-2)
Yù Pabbalabálà di Pablo sù Pakimállà da kâ Namarò (1:3-8)
Yù Mepángngà nga Akkuán nayù ira Mangikatalà kâ Apu (1:9-14)
Si Apu Kesu Kiristu yù Kotunán (1:15-23)
Yù Passerbi ni Pablo sù ira Mangikatalà kâ Apu Kesu (1:24–2:5)
Si Apu Kesu yù Paggapuán nayù Pakáwayyá tam (2:6-19)
Yù Kebalinán nayù Bagu nga Áttole tam nga Naggapu kâ Apu Kesu (2:20–4:6)
Pangiyabbû ni Pablo nu Kunnasi yù ira Kákkopun na (4:7-18)

1 Sikán si Pablo, nga minángngilayalayâ nga jinok ni Apu Kesu Kiristu megapu sù ure
ni Namarò. Á si Timotio nga wagi tam yù mepulù nikán. 2 Á mattúrâ kami nikayu nga
tatole ni Namarò nga taga Kolosi, nga wáwwagi mi nga napasigaggà yù ángngikatalà da
kâ Apu Kesu.

Á yawe ipakimállà mi, ta napiá lâ yù ággián naw ánna yù gawagawáyán naw megapu
sù allà na nikayu ni Namarò nga Yáma tam.

Yù Pabbalabálà di Pablo sù Pakimállà da kâ Namarò

3 Á ta ngámin nga pakimállà mi megapu nikayu, sigídá kami mabbalabálà kâ Namarò,
nga Yáma ni Apu Kesu Kiristu, nga Yápu tam, 4 gapu ta narámak mi ta napasigaggà yù
ángngikatalà naw kâ Apu Kesu Kiristu ánna napiá yù ángngiddù naw sù ira ngámin nga
kábulut tam nga manguruk kâ Namarò. 5 Á napasigaggà yù ángnguruk naw megapu sù
iddanamán naw, nga pinarán ni Namarò ta lángì megapu nikayu. Ta yáyù iddanamán
naw áddè ngaw pakaginná naw sù kuruk nga bilin ni Namarò, nga napiá nga dámak nga
meyannung kâ Apu Kesu.

6 Á napiá yù pabbalinán nayù napiá nga dámak, ta massamâ ta tangapáddabbunán,
á magaru yù ira manguruk kâ Apu Kesu. Á noli yù nonò da ta napiá nga nonò, ánna
ikákkállà da yù ira kábulud da. Á sikayu, kunnian gapay nikayu, ta napiá gapay yù
akka-akkuán naw áddè sù pamegapu naw nga makaginná sù bilin ni Namarò ánna
nánnámmuán naw ánna natagenà naw yù allà na ánna ángngabbák na. 7 Ta si Epapro
gemma yù nangipakánnámmu nikayu, nga kabbulum mi nga iddukam mi. Aggina
yù pangikatalakán ni Apu Kesu Kiristu, nga masserbi kuna, á jinok mi ngaw nga

pannakabaggi mi nga umay mangituddu nikayu. 8 Á iniparámak na nikami yù pakkaká-iddù naw nga naggapu galâ sù Mangilin nga Ikararuá.

9 Á áddè ngaw pakarámak mi sù ángnguruk naw, ari kami malurâ nga makimállà kâ Namarò megapu nikayu. Á yawe ipakimállà mi, ta ipakánnámmu na nikayu nayù Ikararuá ni Namarò yù meyannung kâ Namarò ánna yù sírik na, tapè kánnámmuán naw yù napiá nga ipakuá na nikayu ánna yù ngámin nga ure na. 10 Á kunnian, mapalurò naw yù ngámin nga mepángngà sù ira nga mangikatalà kâ Apu Kesu, ánna magayáyâ si Apu megapu nikayu. Á mapiá laguk yù ngámin nga akka-akkuán naw ánna mangáppípiá yù ákkiyápu naw kâ Namarò. 11 Á yawe gapay ipakimállà mi, ta pasikanan na kayu ni Namarò megapu sù pakáwayyá na, ánna abbágán na kayu megapu sù ámmagaddátu na nga makapállâ, tapè meyattam naw yù ngámin, maguray lâ yù mesimmu nikayu, á mapasigaggà yù ángngikatalà naw kuna, ánna magayáyâ kayu gapay.

12 Á parè bì ta maddáyaw kayu laguk kâ Namarò nga Yáma tam, megapu sù panullà na nikayu ta tatole na, tapè kesipatán naw gapay yù iniparán ni Namarò sù pammagurayán na nga iyawâ na nittam nga tatole na, sittam nga nanawagán yù nonò na. 13 Ta inililli na ittamin ni Namarò sù pammagure ni Satanas nga mammaguray sù ira nga kun na kallà yù nonò da. Á iniyánge ni Namarò ittam kâ Apu Kesu Kiristu, nga Anâ na nga iddukan na, tapè aggina yù mammaguray nittam. 14 Á megapu sù pagikáru ni Apu Kesu Kiristu ta liwiliwâ tam, ari ittamin mapagikáru, ta napalubbáng ittamin, gapu ta pinakomá na ittam ni Namarò.

Si Apu Kesu Kiristu yù Kotunán

15 Si Apu Kesu Kiristu yù kagittá ánna kágappà ni Namarò,
nga paninganát tam kâ Namarò nga ari masingan.
Á si Apu Kesu yù Anâ ni Namarò,
nga Kaká tam ngámin, nga kapiánán na ngámin.
16 Á pinarò ni Apu Kesu yù ngámin nga naparò,
yù ngámin nga ajjan ta lángì ánna dabbuno,
yù ngámin nga masingan
ánna yù ngámin nga ari masingan.
Pinarò na yù ira daroban ni Namarò
ánna yù ira makkakerumá nga mamagaddátu ánna makáwayyá ta lángì ánna dabbuno.
Á ngámin danniaw ira, pinarò na ira ni Apu Kesu Kiristu.
Á naparò ira ngámin, tapè si Apu Kesu Kiristu yù passerbiád da.
17 Dán nga ajjanin si Apu Kesu Kiristu nga Kotunán,
gári sù ngaw awán paga ta naparò.
Á si Apu Kesu yù manangngal ta ngámin,
tapè maggián lâ yù ngámin nga ari mewarawarâ.
18 Á aggina yù mammaguray nittam,
nga meyárik ta ulu tam,
ta sittam nga mangikatalà kuna
yù meyárik ta baggi na.
Á aggina yù paggapuán nayù bagu nga áttole tam,
ta aggina yù napolu nga naginnanolay nga ari ngin matay.
Á aggina yù kotunán ta ngámin, nga mammaguray ta ngámin.
19 Á ayatán si Namarò, nga maggián sù baggi nayù Anâ na.
Kuruk nga naggittá ira nga matáma.

20 Á ayatán si Namarò gapay,
ta si Apu Kesu yù mamakkápiá nittam ngámin kâ Namarò,
megapu sù ketapil na ta kurù,
ánna yù keyátáng nayù dága na, nga mangari sù liwiliwâ tam ngámin.
Yáyù gapu na nga ajjan yù awayyá tam ngámin nga makipakomá kâ Namarò,
tapè mapattoli ittam kuna,
ánna makkápiá yù ngámin nga pinarò na ta dabbuno ánna lángì.
21 Á sikayu gapay, sù ngaw, kunnay ta ikalusso naw si Namarò, megapu sù narákè nga
nonò naw ánna yù narákè nga ággangnguá naw. 22 Ngam kunangane, nakkápiá kayin kâ
Namarò, megapu sù ketapil nayù baggi nayù Anâ na ta kurù, nga pagikáru na ta liwiliwâ
naw, tapè alawatan na kayu ni Namarò ta arubáng na sangaw, nga napiá nga tatole na
nga mangilin, nga ari mappasirán gapu ta náringin yù liwiliwâ naw, ánna awán bulubugá
ta ipapaliwâ na nikayu. 23 Ngam máwák nga uputat tam yù panguruk tam sù napiá nga
dámak, tapè mapasigaggà yù ángngikatalà tam kâ Apu Kesu. Ari ittam laguk mekáttuay
nga mapatuttul ta tanakuán nga ari kuruk. Ta awán ta tanakuán nga iddanamát tam,
nu ari lâ yù napiá nga dámak, nga naginná naw gapay, nga nelayalayâ ta ngámin nga
tatolay ta dabbuno. Á sikán gapay yù masserbi kâ Apu, nga mangilayalayâ sù bilin na.

Yù Passerbi ni Pablo sù ira Mangikatalà kâ Apu Kesu

24 Á magayáyákà nga magattam ta jigâ ku ta kebáluk ku kunangane, gapu ta pangi-
layalayâ ku nikayu nga ari Kudio, tapè mapasigaggà yù ángngikatalà naw. Á uputak ku
nga attamán yù jigâ ku, tapè palurotak ku yù ngámin nga kinagi ni Apu Kesu Kiristu nga
meyannung sù pagattam ku ta jigâ megapu sù ira ngámin nga mangikatalà kuna, nga
meyárik ta baggi na. 25 Ta sinullà nangà ni Namarò ta umayà manaron sù ira ngámin
nga manguruk kuna, nepatalugáring nikayu nga ari Kudio, tapè ipakánnámmù nikayu
yù ngámin nga bilin na. 26 Á áddè ngaw gári, inilímak ni Namarò sù ira ngámin nga
tatolay yù bilin na. Á kunangane inipalappâ na yù bilin na sù ira tatole na, aggira
ngámin nga mangikatalà kuna. 27 Ta ikáyâ ni Namarò nga ipakánnámmu sù ira tatole
na yù inilímak na ngaw, nga kuruk nga makapállâ. Á sikayu gapay nga ari Kudio yù
pangipakánnámmuán na. Á yawe yù makapállâ nga ipakánnámmu na, ta maggián si Apu
Kesu Kiristu nikayu nga mangikatalà kuna. Á aggina yù paggapuán nayù iddanamán
naw, nga kesipà naw kâ Namarò ta lángì ta áddè ta áddè.
28 Á sikami nga mangilayalayâ, ilayalayâ mi lâ si Apu Kesu Kiristu. Á ituddu mi sù ira
ngámin nga tatolay yù ngámin nga ammu mi nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu, tapè
manguruk ira ánna pareku nga napiá ira ta ánninganán ni Namarò, nga napasigaggà yù
ángngikatalà da ánna ángnguruk da kâ Apu Kesu. 29 Á yáyù ipamannák ku ta baggì, tapè
palurotak ku yù ipakuá ni Namarò nikán. Á abbágán nangà ni Apu Kesu Kiristu, tapè
mopù ku yù pangilayalayâ ku kuna, megapu galâ ta pakáwayyá na.

2

Yù Burung ni Pablo Marakè Melogò yù ira taga Kolosi

1 Á ikáyâ ku nga ipakánnámmu yù burung ku nikayu nga taga Kolosi ánna yù ira gapay
nga taga Lodisia ánna yù ira káruán nga kunnay nikayu nga ari paga nakasingan nikán. Á
mappanà yù ákkimállà ku kâ Namarò megapu nikayu ngámin. 2 Ta ipakimállà ku kâ Apu
ta mabannáyán yù nonò naw, á kuruk nga magayáyâ kayu nga mattatádday ta kunnay
sù ira mawwawági, megapu sù pakkaká-iddù naw. Á kunnian, ari kayu mabbábáng,
gapu ta kánnámmuán naw ta napiá yù ngámin nga arán na ngaw inipalappâ ni Namarò
nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. 3 Á si Apu Kesu Kiristu lâ yù makáwayyá nga

mangipakánnámmu sù napiá nga sírik ni Namarò ánna yù kebalinán nayù bilin na. 4 Á
kinagì yawe nikayu, tapè ari kayu melogò sù ira umay mangagumán nikayu megapu
sù mámmì nga ubobuk da. 5 Á mássiki nu awánà nikayu, ngam kun na ajjanà nikayu, ta
nononopat takayu. Á ayatánà megapu sù napiá nga áwwawágì naw ánna yù napasigaggà
nga ángngikatalà naw kâ Apu Kesu Kiristu.

Si Apu Kesu yù Paggapuán nayù Pakáwayyá tam

6 Á gapu ta pakiyápuát tam si Apu Kesu Kiristu, nga mangiyígù nittam, á máwák
tam laguk nga tumulù ánna mangikatalà kuna, ta aggina yù mangabbák nittam, tapè
matuppál tam yù ipakuá na nittam ta kággággaw. 7 Á yù ángnguruk tam kâ Apu, kunnay
nakuan ta káyu nga nakapaggamù ta napiá, ta natudduán ittam sù kuruk nga bilin
na. Tángngagat tam laguk yù netuddu nittam, tapè tulluâ ittam nga mangáppípiá, nga
napasigaggà yù ángngikatalà tam kuna. Á merallà gapay laguk yù ábbalabálà tam kâ
Namarò, megapu sù allà na nittam.

8 Mappalán kayu laguk, tapè awán ta mangilogò nikayu. Ta ajjan garè yù ira umay
mangituddu nikayu, á ilogò da kayu nakuan megapu sù monak nga ággubobuk da. Ngam
awán ta serbi na, ta ituddu ra lâ yù dán nga kustombare nayù ira ngaw naggaká nira,
ánna yù naggapu galâ sù nonò da nga meyannung sù rilisiod da. Á ari gemma kuruk
yù ituddu ra, ta naggapu sù ira narákè nga ari masingan, nga ari naggapu kâ Apu Kesu
Kiristu.

Si Apu Kesu yù Kun na Ulu tam

9 Á si Apu Kesu, mássiki nu nabbáli ta tolay, egga kuna yù ngámin nga nonò ni Namarò
ánna yù pakáwayyá na, ta mepaggián si Namarò ta baggi ni Apu Kesu Kiristu. 10 Á yáyù
nga si Apu Kesu Kiristu yù kotunán nga makáwayyá, nga mammaguray sù ira ngámin nga
káruán nga mammaguray ánna makáwayyá, nga masingan ánna ari masingan. Á sittam
nga manguruk kâ Apu Kesu, awán ta tanakuán nga máwák tam, gapu ta netádday ittam
kâ Apu ánna mesipà ittam kuna.

11 Á áddè ngaw gári, nakugì yù ira Kudio, nga panákkilalán ta aggira yù tatole ni
Namarò. Ngam kunangane, mepasingan ta sittam nga netádday kâ Apu Kesu Kiristu
yù tatole ni Namarò, nga ari megapu sù akkuán na tolay ta baggi na, nu ari galâ gapu
ta inirián na nittam ni Apu Kesu Kiristu yù liwiliwâ tam ánna yù narákè nga nonopat
tam ánna karagatát tam, megapu sù ketádde tam kuna. 12 Á ta karigù tam, á kunnay
ittam ta natay, nga nepappetanam kâ Apu Kesu ta pate na. Á got tam nga maggapu ta
danum, kunnay ta nepaginnanolay ittam kâ Apu Kesu, á bagu yù áttole tam megapu
ta pangikatalà tam sù pakáwayyá ni Namarò, si Namarò nga namaginnanolay kâ Apu
Kesu. 13 Á sikayu nga ari Kudio, kunnay ta natay kayu ngaw, gapu ta nalliwâ kayu
ánna awán bulubugá ta ammu naw nga meyannung sù napiá nga initabbá ni Namarò.
Ngam kunangane, á kunnay ta nepaginnanolay kayu kâ Apu Kesu Kiristu, megapu sù
pangikatalà naw kuna. Á inisipà na kayu ni Namarò sù áttole ni Apu Kesu Kiristu,
ánna pinakomá na kayu ta ngámin nga liwiliwâ naw. 14 Á lage na pate ni Apu Kesu,
á mepángngà ta pagikaruan na ittam nakuan ni Namarò, gapu ta nakaliwatát tam yù
tunung na nga inipetúrâ na kâ Moyses. Ngam arán na ittam pagikaruan ni Namarò,
gapu ta inirián na yù pakáwayyá nayù tunung, nga kunnay ta inipátà na ira ta kurù,
sù ketapil ni Apu Kesu Kiristu megapu nittam. Ta nagikáru si Apu Kesu ta liwiliwâ
tam megapu sù pate na ta kurù. 15 Á ta pate na, nangappù si Apu Kesu Kiristu kári
Satanas ánna yù ira narákè nga kábulun na nga anitu ánna yù ira áppè mamagaddátu nga
ari masingan, á inirián ni Apu Kesu yù pakáwayyá ra. Á ta paginnanole ni Apu Kesu,
nepasingan yù pangappù na nira ta ánninganán na ngámin nga ajjan.

16 Á sikayu nga kopuk ku nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, arán naw laguk
kurugan yù kagian nayù ira nga mamatuttul nikayu sù kustombare ra. Ta kagumánad
da kayu nakuan ta kanniawan naw gapay yù kanniawad da nga kanan ánna inuman.
Á kagiad da ta máwák naw nga ngilinan yù piestá ra ánna yù kustombare ra nga
meyannung sù lattuák na bulán ánna yù meyannung sù ággaw nga ággibannák da. 17 Á
ngámin danniaw nga kustombare nga netuddu ngaw, kunnay ira ta alinu, nga keyarigán
nayù iddagád da nga umay. Á minayin si Apu Kesu Kiristu, nga namalurò ta ngámin.
18 Á yáyù ari kayu laguk manguruk sù ira áppè pípiá. Ta kagumánad da kayu nakuan
ta mappagukák kayu ánna makimoray kayu sù ira daroban ni Namarò. Á kagiad da
ta aggira lápay yù makánnámmu, gapu ta ajjan kanu yù nappasingan nira. Ngam arán
naw ira kurugan, ta mappeddaráyaw ira, á ari kuruk yù ituddu ra, nga naggapu galâ sù
motun nga nonò da. 19 Arán naw ira tuttulan, ta arád da gemma tuttulan si Apu Kesu,
nga tuttulat tam. Ta si Apu Kesu yù mammaguray nittam, nga meyárik ta ulu tam, á
meyárik ittam ta baggi na. Á gapu ta netádday ittam kuna, napiá yù ákkiwagi tam, ánna
makkaká-iddù ittam, tapè mangáppípiá ittam nga tulluâ megapu sù ure ni Namarò.

Yù Kebalinán nayù Bagu nga Áttole tam nga Naggapu kâ Apu Kesu

20 Á sittam nga manguruk kâ Apu Kesu Kiristu, kunnay ittam ta nepulù kuna ta ánge
na sù pate na ta kurù. Á yáyù nga arát tamin kurugan yù dán nga kustombare nayù ira
tatolay nga meyannung sù rilisiod da. Á sikayu, ngattá laguk ta uputan naw paga nga
kurugan yù kagian nayù ira tatolay nga ari manguruk kâ Apu? Anni má ta makitulù
kayu nira? 21 Á kunniaw yù kagiad da. “Arán naw siggeran! Arán naw kanan! Arán naw
tangngalán!” kud da. 22 Á ngámin dannian nga kanniawad da, pidde ni Namarò ira, tapè
iyusá tam ánna kanat tam áddè ta kapúnu ra. Ngattá laguk ta tángngagan naw yù ituddu
ra nga kanniawad da, nga naggapu galâ ta nonò na tolay? 23 Á yù ira nga mangituddu
karanniaw, meparámak ira nga kunnay ta nasírik, gapu ta malláppà ira nga manuppál ta
meyannung sù rilisiod da. Á kunnay ta tumulù ira ta ánninganán nayù ira tatolay, ánna
jigirigátad da yù baggi ra. Ngam awán ta serbi nayù ngámin nga akkuád da, gapu ta ari
megaggak yù narákè nga nonopad da ánna karagatád da.

3

Yù Bagu nga Áttole tam nga Naggapu kâ Apu

1 Á gapu ta naginnanolayin si Apu Kesu Kiristu, á sittam nga mangikatalà kuna,
kunnay ittam ta nepaginnanolay kuna, ta iniyawâ na nittam yù bagu nga áttole tam nga
awán ta áddè na. Á yáyù nga ipe tam yù urà tam nga palurotan yù napiá nga ikáyâ ni
Apu Kesu Kiristu. Ta ajjanin si Apu Kesu nga mammaguray ta lángì, nga nagitubang
sù jiwanán ni Namarò, nga pagitubangán nayù kotunán nga maráyaw. 2 Arát tam laguk
nonopan yù ajjan ta dabbuno, nu ari galâ yù ngámin nga ajjan kâ Apu ta lángì, ta dannian
yù mannanáyun. 3 Á sittam nga mangikatalà kâ Apu, kunnay ittam ta natayin, á arát
tamin karagatán yù ajjan ta dabbuno. Ta ajjanin yù bagu nga áttole tam nga arát tam
paga masingan, nga napakappián kâ Apu Kesu Kiristu nga nepagitubang kâ Namarò ta
lángì. 4 Á si Apu Kesu Kiristu yù paggapuán nayù bagu nga áttole tam. Á sangaw nu umay
nga mappasingan, mepappasingan ittam gapay kuna nga mesipà sù áddalingáráng na.

5 Á wáwwagi nga mangikatalà kâ Apu Kesu, yáyù nga máwák nga ipuerá naw laguk
yù jikkù nga ággangnguá na tolay ta dabbuno. Á arán naw laguk párigán yù meruruk sù
arán na atáwa. Á ipuerá naw ngámin yù meyannung ta narákè nga karagatán naw. Á ari
kayu magukkuk, gapu ta kunnay sù tolay nga makimoray ta sináddios yù magukkuk,

nga pakimorayán na lâ yù kukuá na ánna karagatán na nga kukuá. 6 Á sangaw nu
duttál yù pangukum ni Namarò, pagikaruan na yù ira mamotu kuna megapu karannian
nga narákè nga ággangnguá ra. 7 Á kunnian gapay ngaw yù ággangnguá naw sù ngaw
kepattatádde naw sù ira ari manguruk kâ Apu. 8 Ngam aringin mepángngà nga tolian
naw yù ngaw ággangnguá naw, gapu ta netádday kayin kâ Apu Kesu. Likurán naw
laguk yù ngámin dannian nga narákè nga akka-akkuán naw. Ari kayu makkakálussaw.
Ari kayu makkakáporay onu mangigagángay. Ari kayu makkakálillíbâ. Á arán naw
pagubu-ubobugán ta narákè yù ira kábulun naw. 9 Á ari kayu massirisiri sù ira kábulun
naw, gapu ta arán nawin tángngagan yù dán nga nonò naw ánna yù ngaw ággangnguá naw
nga narákè.

10 Á ajjanin yù bagu nga nonò tam nga pidde ni Namarò, nga sigídá na nga ulu-ulian,
nga pabbalinan na ta pareku nga napiá áddè ta nepaggittá sù nonò na, tapè kuruk nga
kánnámmuán tam si Apu. 11 Á gapu ta sittam ngámin nga mangikatalà kâ Apu Kesu
yù iniddán ni Namarò ta bagu nga nonò tam, á arán na ittam irumá. Ta alawatan ni
Namarò ittam ngámin nga netádday kâ Apu Kesu, mássiki yù Kudio ánna yù ari Kudio, yù
nakugì onu ari, yù naggigiámmu ánna yù ari naggigiámmu, yù pobare nga aripan ánna yù
maddok kuna. Á si Apu Kesu Kiristu yù kotunán, á maggián nittam ánna mepulupulù
nittam ngámin nga manguruk kuna.

12 Á sittam yù piníli ni Namarò, nga pabbalinan na ta mangilin nga tatole na nga
masserbi kuna, á iddi-iddukan na ittam. Akkuát tam laguk yù napiá nga mepángngà ta
bagu nga nonò tam nga naggapu kuna. Ikákkállà tam yù ira kábulut tam, á abbágát tam
ira. Á ari ittam mappeddaráyaw, ngam tumulù ittam ánna attamát tam lâ yù akkuán nayù
ira kábulut tam. 13 Á makkakápasensiá ittam, á nu ajjan yù malliwâ nittam, pakomát tam
laguk. Ta pinakomá na ittam ni Apu, á yáyù nga máwák tam gapay nga makkakápakomá.
14 Á yawe yù más napiá nga ággangnguá tam ánnè sù ira ngámin, ta makkaká-iddù ittam,
nepatalugáring ta mapasigaggà yù ákkiwagi tam megapu sù pakkaká-iddù tam. 15 Ta
metádday ittam kâ Apu Kesu Kiristu, nga meyárik ta baggi na. Á si Apu Kesu Kiristu yù
mammaguray ta nonò tam, ta yáyù ipagágál ni Namarò nittam, tapè magimammà ittam
ánna napiá yù ággigiát tam, megapu sù pammagure na. Á sigídá tam laguk dayáwan si
Apu, ta ari ittam makabalabálà kuna megapu sù ángngiddù na nittam.

16 Á gapu ta netádday ittam kâ Apu Kesu Kiristu, patattamat tam ta nonò tam yù bilin
na, ánna gigiámmuat tam yù napiá nga sírik na, tapè makkakátuddu ittam ta napiá ánna
makkakátabarang ittam gapay. Á makkansion ittam laguk kâ Apu. Makkansion ittam sù
kansion nga mangngágan ta Salmo, nga initúrâ na ngaw ni Patul Dabid, nga áddáyo na kâ
Apu. Á kansionat tam gapay yù ipanonò nayù Mangilin nga Ikararuá nittam, nga áddáyo
tam ánna ábbalabálà tam kâ Apu megapu sù ángngikállà na nittam. 17 Á ipakimállà tam kâ
Namarò ta abbágán na ittam ta ngámin nga akkuát tam ánna pagubobuk tam, tapè napiá
ánna mepángngà sù Yápu tam yù ngámin nga ubobugat tam ánna yù akka-akkuát tam. Ta
sittam yù pannakabaggi ni Apu Kesu, nga mábbunán ta ngágan na. Á dayáwat tam laguk
si Ammò Namarò megapu kâ Apu Kesu.

Yù Itaddán ni Pablo sù ira Makkakábbalay

18 Á sikayu nga bábbay nga ajjan atáwa na, tumulù kayu laguk sù ira áttáwa naw, ta
yáyù mepángngà nga akkuán nayù ira bábbay nga manguruk kâ Apu.

19 Á sikayu nga kábuluk ku nga lálláki nga egga atáwa na, iddi-iddukan naw yù atáwa
naw, á arán naw ira jigirigátan.

20 Á sikayu nga ábbing, arán naw potuán yù ira darakal naw, ngam tuppálan naw yù
ngámin nga kagiad da, ta yáyù ipagayáyâ ni Apu Namarò.

21 Á sikayu nga darakal da, arán naw talamánan yù ira ánâ naw, marakè mapakaraddam naw ira.
22 Á sikayu nga makiaripan, tuppálan naw yù ngámin nga ipakuá nayù ira yápu naw. Á nu ajjan yù makasingan nikayu, ari kayu áppè lálláppà, ngam tuppálan naw yù ipakuá ra nikayu megapu sù napiá nga nonò naw, ánna megapu sù pakimore naw kâ Apu Kesu.
23 Á maguray lâ nga tarabáku naw, ipe naw yù urà naw nga manuppál ta napiá, nga kunnay ta si Apu Namarò galâ yù passerbián naw, nga ari lâ yù tolay nga maddok nikayu. 24 Ta si Apu Kesu Kiristu yù kuruk nga Yápu naw nga passerbián naw. Á ammu naw ta si Apu Kesu yù mabbálà nikayu sù napiá nga akkuán naw, á iyawâ na nikayu yù pinarán ni Namarò nga initabbá na sù ira tatole na. 25 Á yù ira nga mangupù sù narákè nga akka-akkuád da, alawatad da yù bálà nayù narákè nga kingnguá ra sangaw nu panunnután ni Namarò yù ira tatolay. Ta awán ta tolay nga paddurúmán na.

4

1 Á sikayu gapay nga ajjan aripan na, iddukan naw yù ira masserbi nikayu ánna iyawâ naw nira yù bálà nayù ásserbi ra, ta ammu naw ta ajjan gapay yù Yápu naw ta lángì nga passerbián naw, á iyawâ na gapay sangaw nikayu yù bálà nayù ásserbi naw.

Yù Káruán nga Itabarang ni Pablo

2 Á sikayu ngámin nga manguruk kâ Apu, uputan naw laguk nga tángngagan yù pakimiimállà naw. Á nonopan naw yù ikomá naw kâ Apu Namarò, ánna dayáwan naw si Apu megapu sù ngámin nga ángngikállà na nittam. 3 Á ipakimállà naw kami gapay, á ikomá naw kâ Namarò ta iyawâ na nikami yù awayyá mi nga umay mangipakánnámmu sù bilin na nga nelímak ngaw ta nabayák, nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. Yáyù gemma yù gapu na nga nebálugà saw, megapu ta pangilayalayâ ku sù meyannung kuna. 4 Á ipakimállà nawà laguk, ta abbágán nangà ni Namarò, tapè malitáw yù pangilayalayâ ku sù bilin na, ánna kánnámmuán nayù ira tatolay yù ituddù nira.

5 Á máwák naw gapay nga ipasingan yù napiá nga ággangnguá naw sù ira nga ari paga mangikatalà kâ Apu Kesu. Á nu ajjan yù awayyá naw, abbágán naw ira ánna ipakánnámmu naw nira yù bilin ni Namarò nga meyannung kâ Apu Kesu. 6 Á ta pakiubobuk naw nira, ari kayu mappeddaráyaw, ngam napiá lâ yù ággubobuk naw, tapè ayatán yù ira tatolay nga makaginná sù kagian naw nira, á manguruk ira gapay ánna mangikatalà ira kâ Apu. Á nonopan naw ta napiá yù itabbák naw sù ira ngámin nga mangiyabbû nikayu.

Yù Pangiyabbû ni Pablo nu Kunnasi yù ira Kákkopun na

7 Si Tikiko yù wagi tam nga iddukat tam, ánna kabbuluk ku gapay nga pangikatalakán nga masserbi kâ Apu, á napiá yù ángngabbák na nikán. Á iparámak na sangaw nikayu yù ngámin nga nesimmu nikán saw. 8 Ta yáyù nga dobak ku ta umay ta gián naw, tapè kánnámmuán naw yù ngámin nga meyannung nikami, ánna mabannáyán yù nonò naw.
9 Á si Onesimo nga kabbulun naw nga taga Kolosi yù pangikatalakán nga wagi tam nga iddukat tam. Á aggina yù mepulù kâ Tikiko nga umay ta gián naw. Á aggira duá yù mangiparámak nikayu sù ngámin nga nesimmu nikán.

10 Á ajjan si Aristarko nga kabbuluk ku nga nebáluk. Á ikáyâ na nga iyabbû nu kunnasi kayu. Á si Markus gapay, nga kapittán ni Bernabe, iyabbû na nu kunnasi kayu. Á kinagì ngaw nikayu yù meyannung kâ Markus. Á nu lubbè sangaw ta gián naw, á paddulotan naw. 11 Á si Kesu, nga abbúnad da gapay ta Justo, iyabbû na gapay nu kunnasi kayu. Á aggira lâ nga tallu yù kábuluk ku nga Kudio nga mepattarabáku

nikán, nga mangiparámak sù bilin ni Namarò nga meyannung sù pammagure na, á mabannáyán yù nonò ku megapu nira.

12 Á si Epapro nga katangelián naw yù mangiyabbû gapay ta meyannung nikayu. Aggina gapay yù masserbi kâ Apu Kesu Kiristu, á ari malurâ nga makimi-imállà kâ Namarò megapu nikayu. Á yawe ipakimállà na, ta tulluâ yù nonò naw, ánna mapasigaggà yù ángngikatalà naw kâ Apu, tapè kánnámmuán naw ánna palurotan naw yù ngámin nga ipakuá ni Namarò nikayu. 13 Á sistíguák ku ta kukurugán nga maláppà nga mamalurò sù ipakuá ni Apu kuna, megapu nikayu ánna yù ira wáwwagi tam ta ili na Lodisia ánna ili na Kirapulis.

14 Á di Lukas, nga doktor nga iddukat tam, kâ Demas gapay, iyabbû da nu kunnasi kayu.

15 Á wáwwagi, kagian naw gapay sù ira wáwwagi tam ta Lodisia ta iyabbû ku nu kunnasi ira. Á iyabbû ku gapay nu kunnasi di Nimpa ánna yù ira káruán nga mangikatalà kâ Apu Kesu nga maggagammung ta bale ni Nimpa.

16 Á sangaw nu mabalin naw bibbiran yawe túrâ ku, á itubbuk naw ta Lodisia, tapè bibbirad da gapay nayù ira mangikatalà kâ Apu nga maggagammung tán. Á kagian naw nira ta itubbuk da bì nikayu yù túrâ ku nira, tapè bibbiran naw gapay.

17 Á kagian naw bì kâ Arkipo yù kinagì kuna, nga tángngagan na ánna palurotan na yù ipatarabáku ni Apu kuna.

18 Á sikán si Pablo nga nangitúrâ ta ngágak ku sawe pakáddekán nayù túrâ. Á ipanonò ku nikayu ta ajjanà paga ta ábbalurán, tapè ari kayu mattukkâ nga makimállà megapu nikán. Á yawe ipakimállà ku megapu nikayu, ta ikákkállà na kayu ni Apu.

Yù Olu nga Túrâ ni Pablo sù ira Manguruk nga taga Tessalonika

Yù Meyannung sawe Túrâ ni Pablo

Gári, netádday yù purubinsia na Masidonia sù ngaw páppatulán na Roma. Á Tessalonika yù karakalán na ili sù purubinsia na Masidonia, nga paggianán nayù ira mammaguray ta purubinsia. Á aranni ta ili na Pilippay yù ili na Tessalonika.

Á páno ri Pablo kári Silas kâ Timotio ta Pilippay, nga mappassiár nga mangilayalayâ sù bilin ni Namarò, naddagâ ira ta Tessalonika, tapè mangilayalayâ ira sù ira tatolay tán. Á aru yù ira nga ari Kudio nga nanguruk sù bilin ni Namarò megapu sù pangilayalayâ di Pablo.

Á ari nabayák di Pablo nga mangilayalayâ lage na jimittál yù ira ikáttole ra nga Kudio nga mapassil sù ari Kudio nga manguruk, á pinappatapátu ra yù ira ngámin nga tatolay tán nga ari manguruk, tapè jigirigátad da di Pablo. Á yáyù nga nánaw laguk di Pablo nga minay ta Korinto. Á manganánnuán, jinok ni Pablo si Timotio ta umay mattúllun sù ira manguruk nga maggián ta Tessalonika.

Á panoli ni Timotio ta gián ni Pablo ta Korinto, kinagi na yù ngámin nga meyannung sù ira manguruk nga maggián ta Tessalonika, nga jigâ da ánna yù napasigaggà nga ángngikatalà da kâ Apu Kesu, ánna yù ngámin nga akka-akkuád da ta pagiddak da sù pattoli ni Apu Kesu. Á yáyù nga initúrâ ni Pablo yù itabarang na nira nga taga Tessalonika.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Pangayâ ni Pablo megapu sù ira Manguruk nga taga Tessalonika (1:1–3:13)
Yù Napiá nga Ággangnguá tam nga Ipagayáyâ ni Namarò (4:1-12)
Yù Mesimmu sù ira Manguruk nga Námmatay (4:13-18)
Magiddak ittam ta Pattoli ni Apu Kesu (5:1-11)
Yù Maporián nga Itabarang ni Pablo (5:12-28)

Yù Pangayâ ni Pablo megapu sù ira Manguruk nga taga Tessalonika

1 Sikami nga mattúrâ di Pablo kári Silas kâ Timotio. Á túratám mi sikayu nga maggián ta ili na Tessalonika, nga wáwwagi mi megapu ta ángnguruk tam kári Namarò nga Yáma tam kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. Á parè bì ta ikállà na kayu ni Apu tapè magimammà kayu, ánna napiá yù ággián naw.

2 Á sigídá mi kayu ipakimállà kâ Namarò, ánna maddáyaw kami kuna megapu nikayu ta ngámin nga pakimállà mi. 3 Á paddáyo mi kâ Namarò nga Yáma tam, ipanonò mi kuna yù ngámin nga napiá nga akkuán naw megapu sù ángnguruk naw kâ Apu Kesu, ánna yù kaláppà naw nga mangabbák sù ira kábulun naw megapu sù ayâ naw kâ Namarò. Á ipanonò mi gapay kuna yù pagattam naw ta jigâ megapu sù napasigaggà nga ággiddanáma naw kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

Yù Pangikatalà nayù ira taga Tessalonika

4 Wáwwagi mi, nga iddukan ni Namarò, ammu mi ta kuruk nga sikayu yù piníli na, gapu ta nanguruk kayin. 5 Ta ari yù ubobuk na tolay yù naginná naw, nu ari galâ yù kuruk nga napiá nga dámak, nga inilayalayâ mi nikayu megapu sù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá. Á ari kami mabbábáng ta pangilayalayâ mi nikayu, ta ammu mi ta makáwayyá yù ubobuk ni Namarò. Á sikayu, ammu naw yù napiá nga nonò mi nga

inipasingam mi ta pakipaggiám mi nikayu, ánna yù napiá nga ángngabbák mi nikayu. 6 Á panguruk naw sù bilin, pinárigán naw kami ánna pinárigán naw si Apu Kesu nga Yápu tam, mássiki nu narigirigâ kayu megapu sù panguruk naw. Á pinagayáyâ na kayu nayù Mangilin nga Ikararuá megapu sù bilin nga inalawâ naw.

7 Á yáyù nga sikayu yù párigán nayù ira ngámin nga manguruk nga maggián ta purubinsia naw nga Masidonia ánna purubinsia na Akeya. 8 Ta melayalayâ yù napiá nga bilin ni Apu Namarò ta ngámin nga lugár na Masidonia ánna Akeya megapu nikayu. Á ari lâ tán nga lugár, nu ari gapay ta nassamâ ta ngámin nga lugár yù dámak nga meyannung sù ángngikatalà naw kâ Namarò. Á yáyù nga awán laguk ta máwák mi nga makkagi. 9 Á ta ngámin nga angayám mi, ubobugan nayù ira tatolay yù napiá nga pangálliuk naw nikami ta ánge mi nikayu. Á iparámak da gapay yù pabbabáwi naw sù pakimore naw ta sináddios, tapè si Namarò lâ yù passerbián naw, nga kuruk nga táttádday nga sigga-ináng à ta áddè ta áddè. 10 Á ubobugad da gapay ta iddi-iddagán naw yù pattoli nayù Anâ ni Namarò nga maggapu ta lángì. Aggina si Apu Kesu nga pinaginnanole ni Namarò, á iyígù na ittam sangaw, tapè ari ittam mekanakanâ sù pangukum ni Namarò.

2

Yù Pangituddu ni Pablo ta Tessalonika

1 Wáwwagi, ammu naw ta ajjan yù napiá nga nabbalinán nayù paggiám mi ngaw nikayu, ta inabbágám mi sikayu. 2 Á narámak naw gemma yù karigirigâ mi ta paggiám mi ta ili na Pilippay, nga pangnguá ra nikami ánna pakkakagi ra nikami tán. Ngam pinatattam na kami ni Namarò, tapè melayalayâ mi nikayu yù bilin na, mássiki nu nepallà yù pangontará ra nikami ta gián naw. 3 Á kuruk yù ituddu mi ta pangapà mi nikayu ta mangikatalà kayu gapay kâ Apu Kesu, á awán ta narákè nga nonò mi. Á arám mi kayu inilogò ta meyannung sù kuruk. 4 Ngam ilayalayâ mi lâ yù ipelayalayâ na nikami ni Namarò, ta sinullà na kami nga ikatalà na ta mangilayalayâ sù napiá nga dámak. Á awán bulubugá ta pataliám mi, ta ari yù ira tatolay nga pagayáyatam mi, nu ari galâ si Namarò nga makánnámmu sù egga ta nonò mi.

5 Á pangilayalayâ mi, ammu naw ta matunung yù ággubobuk mi. Ari áppè pípiá yù ággubobuk mi ánna awán ta narákè nga nonò mi. Á ari kami mangukkuk, ánna awán ta inilímak mi nikayu. Ngam ammu ni Namarò ta kuruk ngámin yù kinagi mi nikayu. 6 Á arám mi aleran yù ira tatolay nga maddáyaw nikami, mássiki nu sikayu onu tanakuán. 7 Á mássiki nu ajjan yù awayyá mi nakuan nga alawatan yù paddáyo naw nikami megapu sù pakáwayyá mi nga mangilayalayâ nga naggapu kâ Apu Kesu Kiristu, á arám mi inipotun yù baggi mi ánnè nikayu. Ngam ta keggá mi nikayu, inipasingam mi galâ yù ángngiddù mi nikayu, nga kunnay ta ánnaron na babay ta ánâ na. 8 Á gapu ta ángngiddù mi nikayu, ari lâ yù napiá nga dámak nga naggapu kâ Namarò yù ikáyâ mi nga kesipatán naw, ngam yù baggi mi gapay, nga dán nga naparán nga mabbaluntáriu nga metapil megapu nikayu.

9 Wáwwagi, nonopan naw yù ángngiddù mi nikayu. Ta keggá mi nikayu, nattarabáku kami ánna inattamám mi yù bannák mi ta ággaw ánna gabi, tapè arám mi máwák nga makkiddaw nikayu, marakè malannapán yù jigâ naw megapu nikami ta pangilayalayâ mi nikayu sù bilin ni Namarò. 10 Á sikayu yù makasistígu ta kuruk nga napiá yù kustombare mi, ánna ammu ni Namarò gapay. Á matunung yù ngámin nga kingnguá mi nikayu nga mangikatalà kâ Apu Kesu, á awán ta ikáru mi nikayu, nga awayyá naw nakuan nga mamaliwâ nikami. 11 Á keggá mi ta gián naw, ammu naw gapay ta kunnay kami ta napiá nga yáma sù ira ánâ na, ta sinudduám mi kayu, ánna sinabarangám mi kayu nga katággitádday. 12 Á jinudduák mi nikayu ta palurotan naw lâ yù napiá nga ipakuá ni

Namarò nikayu, tapè meparáyaw si Namarò megapu sù napiá nga akka-akkuán naw. Ta si Namarò yù nagágál nikayu, ta mesipà kayu sù pammagure na ánna paddalingáráng nayù karáyo na.

13 Á sigídá kami gapay mabbalabálà kâ Namarò megapu nikayu, gapu ta inalawâ naw yù bilin ni Namarò ta pakaginná naw sù pangilayalayâ mi. Á natákkilalán naw ta kuruk nga ubobuk ni Namarò, nga ari yù ubobuk na tolay. Á kinuruk nawin yù kuruk nga ubobuk ni Namarò, nga makáwayyá nga mangabbák nikayu nga manguruk, tapè mabbáli ta napiá yù nonò naw ánna ággangnguá naw. 14 Á wáwwagi, mepárik kayin sù ira manguruk kâ Namarò ta purubinsia na Judiya, nga wáwwagi tam nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu. Ta inattamán naw gapay yù panigirigâ nayù ira ikáttole naw ta gián naw, nga kunnay sù pagattam nayù ira taga Judiya ta panigirigâ nayù ira ikáttole ra nga Kudio ta giád da.

15 Á yù ira Kudio, aggira yù namapátay kâ Apu Kesu. Á yù ira ngaw naggaká nira yù namapátay sù ira ngaw ábbilinán ni Namarò. Á yù ira Kudio kunangane, jigirigátad da kami nga minángngilayalayâ, á pinapáno ra kami nga ikáttole ra ta giád da. Á ari gemma magayáyâ si Namarò sù akka-akkuád da, ta kontarád da yù ira ngámin nga tatolay. 16 Ta molang da nu makiyígù yù ira ari Kudio kâ Namarò. Á yáyù nga jigirigátad da kami nga mangilayalayâ sù ira ari Kudio. Á kunnian, lannalannapád da yù liwâ da nga ikáru ra. Á mapporayin si Namarò nira, á pagikaruan na ira sangaw ta impiernu ta áddè ta áddè.

Yù Pakkaragâ ni Pablo nga Mattúllun sù ira taga Tessalonika

17 Á sikami, wáwwagi, mássiki nu ari paga nabayák yù káwám mi nikayu, á maraddam kami nikayu, á sigídá lâ manonò mi sikayu. Á mapattû kami nga umay mattúllun nikayu. 18 Á sikán, umayà lâ umay nakuan, ngam ajjan garè yù kegaggarák ku nga naggapu kâ Satanas. 19 Á yawe yù ipakkaragâ mi nga umay nikayu, ta sangaw nu duttál si Apu Kesu Kiristu ta dabbuno, á sikayu yù ipagayáyâ mi, ánna sikayu yù gapu na nga iddanamám mi ta ari kami mepasiránán sangaw ta arubáng nayù Yápu tam, gapu ta mapasigaggà yù panguruk naw. 20 Á yáyù nga ayatán kami laguk, ta sikayu yù ipagayáyâ mi ánna mepallà yù paddáyo mi kâ Apu megapu nikayu.

3

Paddok ni Pablo kâ Timotio ta Mattúllun sù ira taga Tessalonika

1 Á gapu ta arám mi ngin meyattam yù daddam mi nikayu, ta arám mi ammu nu kunnasi kayu, á sikami duá kâ Silas, ninonò mi ta mabattáng kami lâ ta Atenas, 2 tapè dobam mi ta gián naw si Timotio, nga wagi tam nga masserbi kâ Namarò, nga mangilayalayâ gapay sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. Á yáyù nga jinok mi laguk si Timotio, nga umay manabarang nikayu, tapè mepasigaggà yù ángngikatalà naw kâ Apu, 3 ánna arán naw likuránán yù napiá nga panguruk naw megapu sù panigirigâ da nikayu nayù ira ari manguruk. Ta ammu naw gemma ta máwák nga attamát tam yù jigâ nga umay nittam. 4 Á paggiám mi paga nikayu, kinagi mi nikayu ta umay yù jigâ nga máwák nga attamát tam. Á masingan naw ta nesimmu ngin yù kunnian nga kinagi mi ngaw nikayu. 5 Á pakarámak ku sù karigirigâ naw, arák ku meyattam yù burung ku nikayu. Á yáyù nga jinok ku si Timotio, ta en na kayu tullúnán, tapè ammù sangaw nu kunnasi yù ángnguruk naw. Ta maburungà, marakè melogò kayu, á likuránán naw yù napiá nga ángnguruk naw, megapu ta pamarubá na nikayu ni Satanas. Á nu kunnian, kengá lâ nakuan yù bannák mi nga mangituddu nikayu.

Yù Istorián ni Timotio kâ Pablo

6 Á kunangane, limibbekin si Timotio nga naggapu sù gián naw, á napiá yù iniparámak
na nga meyannung nikayu. Kinagi na ta napasigaggà yù ángngikatalà naw kâ Apu Kesu
ánna napiá yù pakkaká-iddù naw. Á kinagi na gapay ta sigídá manononò naw kami, ánna
karagatán naw kami masingan gapay nga kunnay sù pakkaragâ mi nga makasingan
nikayu.
7 Á wáwwagi, mássiki nu nepallà yù burung mi nikayu ánna aru yù inattamám mi
nga jigâ, á mabannáyán kami gapu ta pakarámak mi ta napiá lâ yù panguruk naw.
8 Á napálappawánin yù nonò mi gapu ta ammu mi ngin ta napasigaggà yù ángngikatalà
naw kâ Apu Kesu. 9 Á ari kami makabalabálà kâ Namarò sù nepallà nga pagayáyâ
mi ta arubáng na megapu nikayu. 10 Á sigídá kami makimi-imállà ta ággaw ánna
gabi, ta makkakásingan ittam, ánna ajjan yù awayyá mi nga mangabbák nikayu, tapè
mapasigaggà paga yù ángnguruk naw.
11 Á parè bì ta anugutad da kami di Namarò nga Yáma tam ánna si Apu Kesu Kiristu,
tapè makatúllun kami nikayu sangaw. 12 Á parè bì gapay ta pappanatan ni Namarò yù
pakkaká-iddù naw ánna yù pangiddù naw gapay sù ira ngámin nga tatolay, nga kunnay
ta ángngiddù mi nikayu. 13 Á ta kunnian, parè bì ta pasikanan ni Apu Namarò yù nonò
naw, tapè talákkurugan naw nga palurotan yù napiá nga ipakuá na nikayu, ánna pareku
nga napiá yù nonò naw, nga awán ta nakaliwatán naw ta arubáng ni Namarò nga Yáma
tam, sangaw nu mattoli si Apu Kesu nga mepulù kuna yù ira ngámin nga tatole na.

4

Yù Napiá nga Ággangnguá tam nga Ipagayáyâ ni Namarò

1 Á ajjan lâ paga yù kagiam mi bì nikayu, wáwwagi. Gapu ta nattudduák kayin ta napiá
nga akka-akkuát tam nga ipagayáyâ ni Namarò nittam, kunnian gapay yù ággangnguá
nawin. Á ikomá mi nikayu ta uputan naw yù napiá nga akkuán naw megapu sù
pakáwayyá ni Apu Kesu. Á yáyù nga tabarangám mi sikayu, tapè mangáppípiá kayu.
2 Á nonopan naw laguk yù taddám mi nikayu megapu sù pakáwayyá mi nga iniyawâ na
kami ni Apu Kesu. 3 Á yawe yù ure ni Namarò, ta palurotan naw yù ipakuá na nikayu,
tapè mangilin kayu ánna ari kayu mekanâ ta liwâ. Ari kayu meruruk sù arán naw atáwa.
4 Á sikayu nga lálláki, máwák naw nga napiá yù pangatáwa naw, ánna pakimorayán
naw yù atáwa naw, tapè magayáyâ si Namarò nikayu. 5 Arán naw laguk akkuán yù gustu
na baggi naw nga mamabay ta kunnay sù ira ari manguruk kâ Namarò. 6 Arán naw
durugan yù atáwa nayù kabbulun naw. Arán naw akkuán yaw nga narákè sù ira kábulun
naw nga manguruk kâ Apu Kesu. Nonopan naw yù kinagi mi ngaw nikayu, ta si Apu
Namarò yù mangibálà karannian nga narákè nga akkuán na tolay. 7 Ta ari danniaw
nga narákè yù ipakuá ni Namarò nittam. Ngam agálán na ittam ta akka-akkuát tam yù
napiá, nga mepángngà nittam nga mangilin nga tatole na. 8 Á nu panakitán naw dannian
nga ituddu mi, ari lâ sikami yù potuán naw, nu ari galâ si Namarò, nga mangiyawâ sù
Mangilin nga Ikararuá na nikayu.
9 Á ta meyannung sù pangiddù naw sù ira wáwwagi naw megapu sù pangikatalà naw
kâ Apu, á awán ta máwák mi nga itúrâ nikayu, ta sinudduán na kayu ni Namarò ta
pakkaká-iddù naw. 10 Á kuruk nga iddukan naw yù ira ngámin nga wáwwagi naw nga
manguruk kâ Apu sù tangapurubinsia na Masidonia. Á tabarangám mi kayu laguk,
wáwwagi, ta uputan naw yù pakkaká-iddù naw, tapè mangáppípiá kayu. 11 Ari kayu
makkakáburuburion. Ipe naw yù urà naw nga mepagimammà sù ira kábulun naw. Á
sikayu nga taggitádday, tángngagan na lápay yù meyannung kuna. Á maláppà kayu nga
mattarabáku, tapè málâ naw yù ngámin nga máwák naw, ta kunnay sù pangitabarang

mi ngaw nikayu. 12 Maláppà kayu laguk nga mattarabáku, tapè awán ta máwák nga
kiddawan naw sù ira nga ari manguruk kâ Apu, á pakimorayád da kayu gapay.

Yù Mesimmu sù ira Manguruk nga Námmatay

13 Á wáwwagi, ikáyâ mi nga ipakánnámmu nikayu yù meyannung sù ira ngaw man-
guruk nga námmatay, tapè ari kayu maraddam ta kunnay sù karaddam nayù ira ari
manguruk, nga awán ta iddanamád da. 14 Ta gapu ta manguruk ittam ta natayin si
Apu Kesu ánna naginnanolayin, yáyù nga ammu tam ta paginnanolayan na sangaw ni
Namarò yù ira námmatay nga mangikatalà kâ Apu Kesu lage na pate ra. Á ipepulù na
ira ni Namarò kâ Apu Kesu ta pattoli na sangaw ta dabbuno. 15 Á yawe nga kagiam mi
nikayu yù kinagi ni Apu Kesu nikami, ta sittam nga matolay paga ta pattoli na, ari ittam
yù mapolu nga umay manápun kuna ta lángì, nu ari galâ yù ira námmatay.
16 Á ta kunniawe yù kesimmu na, ta mappagukák si Apu Kesu nga maggapu ta lángì
nga magágál sù ira manguruk kuna. Á makkatol gapay yù kátannangán nga daroban,
ánna magamariung gapay yù pagamariungan ni Namarò. Á yù ira námmatay nga
nangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu lage ra natay, aggira yù mapolu nga maginnanolay.
17 Á sittam nga manguruk nga matolay paga, ikáddagâ na ittam apan ni Namarò nga
ipotun na ta kunam nga mepappupúlù nira, tapè dapunat tam si Apu ta lángì. Á yáyù
nga mepattolay ittam nga mepulupulù kuna ta áddè ta áddè. 18 Á yáyù nga makkaká-
ubobuk kayu ta meyannung sawe ira ubobuk, tapè mabannáyán yù nonò naw.

5

Magiddak ittam ta Pattoli ni Apu Kesu

1 Á wáwwagi, arám mi ngin máwák nga itúrâ nikayu yù meyannung ta ággaw ánna oras
nayù pattoli ni Apu Kesu sangaw nu umay mamanunnù ta tatolay. 2 Ta ammu naw
gemma ta ikáddagâ lâ duttál yù ággo na, nga kunnay sù dattál nayù makkokò ta gabi
nga arát tam ammu. 3 Á dattál nayù ággaw sangaw, á yù ira tatolay nga ari manguruk,
kagiad da lâ sù ira kábulud da, “Napiá ngin yù ággiát tam. Ari ittam maburung, ta awán
bulubugá ta ikássing tam,” kud da. Ngam ta pakkagi ra karanniaw, ikáddagâ lâ yù kokum
da nga kunnay ta pappasíkál na babay nga maddaggun maganâ, á awán bulubugá ta
makatálaw.
4 Ngam sikayu, wáwwagi, ari kayu yù kun na tolay nga maggián ta kallà, á ari kayu
makaddák ta dattál nayù ággaw nga pangukum ni Namarò, nga ikáddagâ lâ umay ta
kun na makkokò. 5 Ta kunnay kayin ta maggián ta nawák, ta dán nga naparán kayin
megapu sù panguruk naw kâ Apu. Á sittam ngámin nga manguruk, ari ittam kunnay
ta maggián ta kallà, nga kunnay sù ira nga ari manguruk. 6 Ari ittam laguk mattalakák
nga kunnay sù ággangnguá nayù ira ari manguruk. Kunnay ira ta makkaturuk, ngam
máwák nga kunnay ittam ta makemmunaw nga magiddak. Magimuguk ittam laguk
ánna uputat tam yù napiá nga akkuát tam. 7 Ta ari ittam kunnay sù ira nga arád da ammu
si Apu Namarò, nga kun na kallà yù nonò da. Kunnay ira ta makkaturuk, nga awán ta
papparád da ta labbè ni Apu. Á narákè lâ yù akkuád da nga kunnay ta minámmissán nga
magilellaw.
8 Ngam dumá ittam nga manguruk kâ Apu, ta manawagánin yù nonò tam. Imugurát
tam laguk yù akkuát tam, tapè palurotat tam lâ yù napiá. Á uputat tam yù ángngikatalà
tam kâ Apu Kesu ánna ángngiddù tam sù ira kábulut tam, nga meyárik ta balayáng nga
barawási na suddálu, nga nelippak ta gáko na, tapè ari matáppù yù kunnay ta pinána ni
Satanas. Á yù ággiddanáma tam sù pangiyígù ni Apu nittam, yáyù meyárik ta balayáng
nga taddung na suddálu nga nelippak ta ulu tam, tapè ari ittam melogò nga tumulù sù

mamalliwâ nittam. 9 Ta arán na ittam sinullà ni Namarò ta ukuman na. Ngam agálán ni
Namarò ittam, tapè ipeyígù na ittam kâ Apu Kesu Kiristu. 10 Ta si Apu Kesu Kiristu yù
netapil nga natay megapu nittam, tapè mepattolay ittam nga mepaggián kuna, mássiki
nu matolay ittam paga onu natay ittamin ta pattoli na. 11 Á yáyù nga uputan naw
laguk yù akka-akkuán nawin nga pakkakátabarang naw ánna pakkaká-abbák naw, tapè
mabannáyán yù nonò naw ánna mapasigaggà yù ángngikatalà naw.

Yù Maporián nga Itabarang ni Pablo

12 Wáwwagi, nga mangikatalà kâ Apu Kesu, yaw gapay ikomá mi nikayu, ta ikákkállà
naw yù ira nga maláppà nga mangabbák ánna mangituddu nikayu ta meyannung sù
panuttul naw kâ Apu. Ta aggira yù sinullà ni Apu ta manaron ánna manabarang nikayu.
13 Pakimorayán naw ira ánna iddi-iddukan naw ira ta napiá, gapu ta napiá yù ángngabbák
da nikayu. Á pattatáddayan naw yù nonò naw, tapè ari kayu maddaráma, á magimammà
kayu.

14 Á itabarang mi nikayu gapay, wáwwagi, ta dudduáran naw yù ira matalakák, tapè
mattarabáku ira ta napiá. Á yù ira maburung, ipanonò naw nira yù ángngabbák ni Apu
nira, tapè mabannáyán yù nonò da. Á abbágán naw yù ira nga makapi yù ángnguruk da,
tapè ari ira melogò nga makitulù sù mamalliwâ nira. Attamán naw ira ngámin. Á ari
kayu malurâ nga mangabbák nira. 15 Magimuguk kayu ta arán naw bálatan ta narákè yù
mangnguá ta narákè nikayu. Ngam apurán naw lâ nga akkuán yù napiá sù ira kábulun
naw nga mangikatalà kâ Apu ánna yù ira ngámin nga tatolay.

16 Á magaya-ayáyâ kayu laguk, maguray lâ yù mesimmu. 17 Ánna makimi-imállà kayu
gapay kâ Namarò. 18 Á maguray lâ nga mesimmu nikayu, maddáyaw kayu lâ kâ Namarò,
ta yáyù ure ni Namarò nga akkuán naw, gapu ta mepattatádday kayin kâ Apu Kesu
Kiristu.

19 Arán naw laguk panakitán yù pangituddu nayù Mangilin nga Ikararuá nikayu. 20 Á
arán naw iluddè yù ipeyubobuk ni Namarò sù ábbilinán na. 21 Ngam pasikkálan naw lâ
yù ngámin nga kagiad da, nu kukurugán nga naggapu kâ Namarò, onu ari. Á tángngagan
naw lâ yù napiá. 22 Á arayyuán naw yù ngámin makkakerumá nga narákè.

23 Si Namarò yù mamagimammà nittam, á parè bì ta pakarenuán na yù nonò naw,
tapè napiá nga tatole na kayu nga mangilin. Á parè bì ta taronán na yù nonò naw,
ánna yù ikararuá naw, ánna yù baggi naw, tapè napiá yù ággián naw, ánna napiá lâ yù
akka-akkuán naw, á awán ta pakaliwatán naw sangaw nu manoli si Apu Kesu Kiristu
ta dabbuno. 24 Ta mekatalà si Namarò. Á aggina yù magágál nittam ta umay ittam
manguruk kuna. Á yáyù nga aggina yù mamalurò sù ngámin nga napiá nga meyannung
nittam.

25 Á wáwwagì nga mangikatalà kâ Namarò, makimállà kayu gapay kâ Apu megapu
nikami. 26 Á kagian naw sù ira ngámin nga wáwwagi tam nga maggián tán yù ayâ mi
nira. 27 Á yawe yù itabarang ku nikayu megapu sù pakáwayyâ nga iniyawâ ni Apu Kesu
nikán, ta bibbiran naw yawe túrâ mi sù ngámin ira nga wáwwagi tam. 28 Á parè bì ta sigídá
matagenà naw yù pangikállà na nikayu ni Apu Kesu Kiristu.

Áddè na yû.

Yù Mekaruá nga Túrâ ni Pablo sù ira Manguruk nga taga Tessalonika

Yù Meyannung sawe Túrâ ni Pablo

Pattúrâ ni Pablo sù ira manguruk nga taga Tessalonika, kinagi na yù pagayáyâ na nira megapu sù napasigaggà nga pangikatalà da kâ Apu Kesu. Á inipakánnámmu na nira yù kuruk nga kegapuánán nayù jigâ da nga makkakerumá, nga ari gapu ta pore ni Apu Namarò nira, nu ari galâ tapè mepasingan yù napasigaggà nga ángngikatalà da kâ Namarò, mássiki nu marigirigâ ira (1:5-6).

Á kinagi ni Pablo nira gapay ta mappalán ira sù ira káruán nga umay nira nga mangituddu, ta ari kuruk yù kagiad da nga ajjan kanu nira yù túrâ ni Pablo nga makkagi ta nanolingin si Apu Kesu. Awán bulubugá ta kagiad da nga kuruk. Á ibukalán ni Pablo nira yù kuruk nga meyannung sù panoli ni Apu Kesu sangaw nu ággo na nga sinullà na lâ ni Namarò.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Paddios ni Pablo ánna Pakimállà na (1:1-2)
Yù Matunung nga Pamanunnù ni Apu Kesu ta Panoli na (1:3-12)
Yù Panoli na sangaw ni Apu Kesu Kiristu ta Dabbuno (2:1-12)
Yù Ángngiddù ni Namarò nittam (2:13-17)
Makimállà ittam ánna Mattarabáku ittam (3:1-15)
Yù Naporián nga Pakimállà ni Pablo (3:16-18)

1 Sikami di Pablo kári Silas kâ Timotio. Á túratám mi sikayu nga tatole ni Namarò nga
maggagammung ta ili na Tessalonika, sikayu nga wáwwagi mi megapu sù ángnguruk tam
kári Namarò nga Yáma tam kâ Apu Kesu Kiristu. 2 Á ipakimállà mi kári Namarò kâ Apu
Kesu Kiristu, ta ikákkállà da kayu ánna pagimammatad da kayu, tapè napiá yù ággián
naw.

Yù Matunung nga Pamanunnù ni Apu Kesu ta Panoli na

3 Á wáwwagi mi, máwák nga sigídá kami maddáyaw kâ Namarò megapu nikayu, nga
kunnay ta mepángngà, gapu ta mangáppípiá yù ángngikatalà naw kâ Namarò ánna yù
pakkaká-iddù naw. 4 Á sikami lággapay, yáyù nga iráyo mi sikayu ta ngámin nga angayám
mi sù ira ággagammungán nayù ira manguruk, á kagiam mi nira ta napasigaggà yù
ángngikatalà naw, mássiki nu aru yù makkakerumá nga jigâ nga attamán naw ánna yù
panigirigâ da nikayu nayù ira ari manguruk, megapu sù ángnguruk naw kâ Apu.

5 Á yáyù nga mepasingan ta matunung yù ámmanunnù ni Namarò, gapu ta attamán
naw yù jigâ nga umay nikayu, tapè mepakánnámmu yù bilin ni Namarò nga meyannung
sù pammagure na, á ibiláng na kayu ni Namarò ta tatole na nga mepángngà nga mesipà
sù pammagure na. 6 Á mepasingan ta matunung gapay yù ámmagikáru ni Namarò, ta
ibiláng na ta mepángngà nga bálatan na ta jigâ yù ira nga manigirigâ nikayu. 7 Á sikayu
nga marigirigâ, patukkatan ni Namarò yù ngámin nga jigâ naw, ánna yù jigâ mi gapay,
tapè mepagibannák ittam sangaw nu mattoli si Apu Kesu.

Ta ikáddagâ lâ umay si Apu Kesu nga maggapu ta lángì, ánna mepulupulù kuna yù ira
makáwayyá nga daroban na. 8 Á mappasingan ira nga mepulù ta gumággággáng nga api.
Á pagikaruan ni Apu Kesu yù ira ngámin nga manakì nga makiyápu kâ Namarò ánna
yù ira nga ari manguruk sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu nga Yápu
tam. 9 Á yawe yù pamagikáru ni Apu Kesu nira, ta mannanáyun ira nga maparigâ, á

mannanáyun yù kesinná ra kâ Namarò, á arád da bulubugá masingan yù dalingáráng nayù makapállâ nga pakáwayyá na. 10 Á mesimmu ngámin danniaw sangaw nu manoli si Apu Kesu, tapè meparáyaw megapu sù ira ngámin nga tatole na. Á mapállâ yù ira ngámin nga mangikatalà, ta pakasingad da kuna. Á sikayu gapay, mesipà kayu sù ira tatole na, gapu ta kinuruk naw yù kinagi mi nikayu nga meyannung kuna.

11 Á yáyù nga sigídá kami makimállà kâ Namarò megapu nikayu, tapè pabbalinan na kayu ta mepángngà nga mepattatádday kuna, ta yáyù gapu na nga inagálán na kayu. Á ipakimállà mi gapay ta abbágán na kayu ni Namarò megapu sù pakáwayyá na, tapè mapalurò naw yù ngámin nga napiá nga ikáyâ naw nga akkuán megapu sù ángngikatalà naw kâ Apu Kesu. 12 Á yáyù nga meparáyaw si Apu Kesu nga Yápu tam megapu nikayu. Á meparáyaw kayu gapay, gapu ta tatole na kayu. Á mapalurò ngámin danniaw megapu sù allà ni Namarò nittam ánna yù allà ni Apu Kesu Kiristu nittam.

2

Yù Panoli na sangaw ni Apu Kesu Kiristu ta Dabbuno

1 Á ajjan yù kagiam mi nikayu, wáwwagi, ta meyannung sù panoli na sangaw ni Apu Kesu Kiristu ánna yù pangammung na nittam ta gián na. 2 Ari kayu maburung, ánna ari kayu maburuburionán, nu marámak naw ta jimittálin yù ággo ni Apu Kesu ánna nanolingin. Ari kayu manguruk sù kagiad da. Ta nu kagiad da ta ajjan yù ábbilinán ni Namarò nga nakkagi nira, á massiri ira lâ. Á nu kagiad da ta sikán yù nakkagi nira, onu kagiad da ta yáyù initúrâ ku, ari gemma kuruk yù kagiad da. 3 Á mappalán kayu laguk tapè awán ta mangilogò nikayu, maguray lâ yù kagiad da. Ta mapolu bì nga aru yù ira tatolay nga mamotu kâ Namarò, lage nayù panoli ni Apu Kesu. Á mepalappâ laguk yù narákè nga tolay nga mangontará kâ Namarò. Á potuán na yù bilin ni Namarò, ngam yù impiernu yù natullà nga labbetán na. 4 A yane tolay, kontarán na ánna potuán na yù ngámin nga ingágad da ta dios ánna yù ngámin nga pakimorayád da. Á ipotun na yù baggi na ánnè kâ Namarò, á umay magitubang sù mangilin nga kapilliá ni Namarò, nga makkagi ta aggina yù Namarò. 5 Arán naw panò manonò ta yáyù gemma yù kinagì ngaw nikayu ta keggâ paga nikayu?

6 Á ta meyannung ta dattál nayù tolay nga narákè nga mangontará kâ Namarò, ammu nawin gemma ta ajjan yù kegaggarán na. Ngam mepalappâ sangaw nu ággo na nga sinullà ni Namarò. 7 Á mássiki nu ari paga mappasingan, ajjanin ta dabbuno yù pakáwayyá na nga arát tam kánnámmuán, nga mangilogò sù ira tatolay. Ngam megaggak ánna ari mepalappâ yù narákè nga tolay, áddè ta kelillì nayù mangigaggak kuna. 8 Á sangaw nu nelillikin yù mangigaggak, mepalappâ laguk yù narákè nga tolay nga mangontará kâ Namarò. Ngam umay sangaw si Apu Kesu, á isù na, á matay yù narákè nga tolay nga mangontará, á mararál megapu sù dalingáráng ni Apu Kesu ta pappasingan na.

9 Á sangaw nu duttál yù narákè nga mangontará, ajjan kuna yù pakáwayyá ni Satanas, á áppè mamagaddátu si Satanas ta aru nga makkakerumá nga makapállâ nga akkuán na tapè ilogò na yù ira tatolay. 10 Á aru yù ira tatolay nga melogò, á magawáwán ira, nga impiernu yù labbetád da, gapu ta manakì ira nga magginná sù kuruk nga bilin ni Namarò, tapè meyígù ira nakuan. 11 Á gapu ta panakì da, táttájjián ni Namarò ira, tapè melogò ira megapu sù pangilogò ni Satanas, á kurugad da yù siri na. 12 Á yáyù nga pagikaruan ni Namarò yù ira ngámin nga ari manguruk, gapu ta arád da kurugan yù kuruk, ngam ipagayáyâ da lâ yù pangnguá ra ta narákè.

Yù Ángngiddù ni Namarò nittam

13 Ngam sikayu, wáwwagi mi, nga iddukan nayù Yápu tam, mepángngà ta sigídá kami
maddáyaw kâ Namarò megapu nikayu, gapu ta sikayu yù piníli ni Namarò lage na
pinarò yù dabbuno, tapè meyígù kayu, megapu ta pamakarenu nayù Mangilin nga
Ikararuá ta nonò naw ánna yù panguruk naw sù kuruk nga bilin na. 14 Á yáyù ipagágál
ni Namarò nikayu, tapè mesipà kayu nga meparáyaw kâ Apu Kesu Kiristu, megapu sù
pangilayalayâ mi sù napiá nga dámak.
15 Wáwwagi mi nga mangikatalà kâ Apu, ipasigaggà naw laguk yù ángnguruk naw kuna.
Á tángngagan naw yù ngámin nga napiá nga kustombare nga inituddu mi nikayu ta keggá
mi nikayu ánna yù initúrâ mi gapay. 16 Á parè bì ta ikákkállà na ittam di Apu Kesu Kiristu
nga Yápu tam ánna si Namarò nga Yáma tam, nga mangiddù nittam. Mannanáyun yù
pamanne ni Namarò nittam ánna yù pangikállà na nittam, ta iyawâ na nittam yù napiá
nga iddanamát tam. 17 Á yáyù nga ipakimállà mi sikayu kári Yápu tam ánna si Namarò
nga Yáma tam, ta parè bì ta pabbannáyád da yù nonò naw, ánna abbágád da kayu, tapè
napiá lâ yù ngámin nga akkuán naw ánna yù kagian naw.

3

Makimállà ittam ánna Mattarabáku ittam

1 Á wáwwagi mi, ipakimállà naw kami gapay kâ Namarò, ta abbágán na kami ta
pangilayalayâ mi, tapè massamâ yù bilin ni Apu sù ira ngámin nga tatolay, á manguruk
ira ánna makimoray ira gapay nga kunnay nikayu. 2 Á yawe gapay ipakimállà naw, ta
melillì kami sù ira narákè nga tatolay nga mangnguá nikami nakuan, ta ajjan garè yù
ira nga manakì nga manguruk sù ubobuk ni Namarò. 3 Ngam mekatalà si Apu Kesu nga
manaron nittam. Á taronán na kayu ánna pasikanan na kayu, tapè arán na kayu appútan
ni Satanas.
4 Á gapu ta pangikatalà mi kâ Apu Kesu, ammu mi ta mekatalà kayu gapay nga
manuppál sù ngámin nga kinagi mi nikayu, ánna ari kayu malurâ nga mangupù sù
taddám mi nikayu. 5 Á sigídá mi ipakimállà gapay ta ipakánnámmu ni Apu Kesu nikayu
yù pangiddù ni Namarò nikayu, ánna abbágán na kayu, tapè makkaká-iddù kayu gapay.
Á parè bì ta ipanonò ni Apu Kesu Kiristu nikayu gapay yù ággattam na ta jigâ na, tapè
mábbágán kayu gapay nga magattam ta jigâ naw nga kunnay sù pagattam na.

Yù Kagian ni Pablo nga Meyannung sù ira Mattalakák

6 Á wáwwagi mi, taddánám mi kayu laguk megapu sù pakáwayyá mi nga naggapu kâ
Apu Kesu Kiristu ta ari kayu mepulupulù sù ira kábulun naw nga mattalakák, nga ari
manguruk sù inituddu mi nikayu. 7 Ta ammu naw yù napiá nga ággangnguá mi nga
inipasingam mi, tapè párigán naw kami. Ta ari kami gemma nattalakák ta keggá mi
nikayu. 8 Ari kami bulubugá nakkiddaw ta kanam mi nikayu. Á awán ta inâ mi nga
arám mi pinagán, ánna nattarabáku kami ta ággaw ánna gabi, tapè ari malannapán yù
jigâ naw megapu nikami.
9 Á mepángngà gemma nga abbágán naw kami nakuan, gapu ta pangituddu mi nikayu,
ngam awán bulubugá ta kiniddo mi nikayu, tapè ipasingam mi nikayu yù napiá nga
párigán naw. 10 Á keggá mi nikayu, yawe yù itaddám mi nikayu, “Nu ajjan yù tolay nga
manakì nga mattarabáku, arán naw pakanan.”
11 Á narámak mi ta ajjan garè nikayu yù ira nga magi-itubang lâ, nga ari bulubugá
mattarabáku, ngam panunnutád da lâ yù akkuán nayù ira kábulud da. 12 Á danniaw ira
nga tatolay laguk yù tabarangám mi megapu sù pakáwayyá mi nga naggapu kâ Apu Kesu
Kiristu, á taddánám mi ira ta magimammà ira nga mattaratarabáku, tapè egga nira lápay
yù ipangâ da ta máwák da.

13 Á wáwwagi mi, ari kayu bulubugá malurâ nga mangnguá sù napiá. 14 Á nu ajjan
yù ira kábulun naw nga manakì nga manguruk sù kinagi mi sawe túrâ mi, tákkilalán naw
ira, á ari kayu mepulupulù nira, tapè mepasiránán ira. 15 Arán naw ira ibiláng ta ikalusso
naw, ngam tabarangán naw ira lâ ta kunnay ta wagi naw.

Yù Naporián nga Ipakimállà ni Pablo

16 Si Apu Kesu yù paggapuán nayù napiá nga nonò nga magimammà. Á parè bì ta
pagimammatan na yù nonò naw. Á maguray lâ yù mesimmu nikayu, parè bì ta sigídá
nga mepulupulù yù Yápu tam nikayu ta ngámin nga angayán naw.
17 Á sikán lápay yù mattúrâ sawe ngágak ku, nga panákkilalán ta ngámin nga itúrâ ku.
Á kunniaw yù áttúrâ ku: Pablo. 18 Á yawe ipakimállà ku, ta ikákkállà na kayu ngámin ni
Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

Yù Olu nga Túrâ ni Pablo kâ Timotio

Yù Meyannung sawe Túrâ ni Pablo

Si Timotio yù bagitolay nga narángnganán ni Pablo ta pangilayalayâ na ta purubinsia na Asia Minor. Á Kudio yù yená ni Timotio, ngam Gareko yù yáma na. Á inibiláng ni Pablo ta kunnay ta anâ na si Timotio, gapu ta si Pablo yù nangituddu kuna sù panguruk na kâ Apu Kesu.

Á gapu ta kuruk nga mangikatalà si Timotio kâ Apu Kesu Kiristu, inapà ni Pablo ta mepulù kuna nga mangabbák, á minay ira ta ili na Epeso nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu. Á ta páno ni Pablo ta Epeso nga umay ta purubinsia na Masidonia, bittáng na si Timotio ta Epeso ta manaron sù ira manguruk nga naggagammung tán. Á pinappalán ni Pablo si Timotio ta meyannung sù ira mangituddu nga ari kuruk yù ituddu ra, á sinabarangán na ta gammán na ira.

Yù Mayán na yawe Túrâ

Yù Pamegapu nayù Túrâ (1:1-2)
Yù Ituddu ni Pablo kâ Timotio nga Meyannung sù Pangituddu na (1:3-11)
Yù Pabbalabálà ni Pablo kâ Namarò megapu sù Allà na (1:12-20)
Yù Meyannung ta Pakimállà tam kâ Namarò (2:1-15)
Yù ira Manaron sù ira Maggagammung nga Makimoray kâ Apu (3:1-16)
Yù Meyannung sù ira nga Mangituddu ta Siri (4:1-16)
Yù Ákkiwagi tam sù ira Kábulut tam nga Manguruk (5:1-16)
Yù Meyannung sù ira Karakalán nga Mammaguray sù ira Manguruk (5:17–6:2)
Mappalán ittam sù ira Mangituddu ta Ari Kuruk (6:3-10)
Yù Panabarang ni Pablo kâ Timotio (6:11-21)

1 Sikán si Pablo nga mattúrâ sawe. Sikán yù minángngilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu, gapu ta sinullà dangà di Namarò kâ Apu Kesu. Si Namarò yù mangiyígù nittam, á si Apu Kesu Kiristu yù iddanamát tam nga mattoli.
2 Á mattúrákà nikaw, Timotio, nga anâ ku. Ta mebiláng ken ta kuruk nga anâ ku gapu ta sikán yù manabarang nikaw ta meyannung sù ángngikatalà mu kâ Apu Kesu. Á ipakimállà taka kári Namarò nga Yáma tam kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, ta iddi-iddukad da ka. Á parè bì ta ikákkállà da ka gapay ánna pagimammatad da ka, tapè napiá yù ággiám mu.

Yù Ituddu ni Pablo kâ Timotio nga Meyannung sù Pangituddu na

3 Á pidduák ku nga kagian yù kinagì nikaw ta pánò nga umay ta Masidonia, ta mabattáng ka bì ta Epeso, tapè gammám mu yù ira tatolay nga mangituddu sù tanakuán nga ari negittá sù kuruk nga inituddù. 4 Á kagiam mu nira ta arád da tángngagan yù bídá ra nga meyannung sù ira ngaw mengal nga naggaká nira, ánna yù pangilistá ra ta ngágan nayù ira ngaw naggaká nira, ta ari ira mábbágán nga tumuttul kâ Namarò megapu karannian. Ta nu tángngagad da lâ yù bídá ra ánna pangilistá ra sù ira naggaká nira, yá lâ pabbalinán na ta makkakápereperang ira ta ubobuk ánna maddaráma ira. Ngam mábbágán ira galâ ta mapalurò sù ipakuá ni Namarò nira megapu sù ángngikatalà da kâ Apu Kesu. 5 Á yawe yù napiá nga pabbalinán nayù ipetuddu mi nikaw, ta makkaká-iddù ira. Á mapalurò yù pakkaká-iddù da nu ari ira mabbábáng sù ángngikatalà da kâ Apu, ánna aláppaw yù nonò da, gapu ta awán ta liwâ da nga nononopad da.

6 Á ajjan garè yù ira tatolay nga manángngák ta bídá nga meyannung sù ira naggaká
nira ánna yù pangilistá ra ta ngágad da, á nallikuránád den yù napiá nga metuddu nira, á
tángngagad da lâ yù pappereperang da ta ubobuk, nga awán ta serbi na. 7 Á gapu ta ikáyâ
da ta meparáyaw ira sù ira kábulud da, á yáyù nga ikáyâ da mangituddu sù tunung nga
inipetúrâ ni Namarò kâ Moyses. Ngam arád da garè kánnámmuán yù ubobugad da ánna
ituddu ra. Á mássiki nu arád da ammu yù kebalinán nayù tunung, ikáyâ da kagumánan
yù ira tatolay.
8 Á ammu tam gemma ta napiá yù tunung ni Namarò nga inipetúrâ na kâ Moyses,
nu iyusá tam ta kunnay sù ikáyâ ni Namarò, tapè matákkilalát tam yù liwâ tam kâ
Namarò nu kánnámmuát tam yù tunung na. 9 Á kánnámmuát tam ta iniyawâ ni Namarò
yù tunung, nga ari megapu ta paggammá ni Namarò sù ira napiá nga tatolay, nu ari
galâ gapu ta gammán na yù ira nga ari tumulù sù tunung, ánna yù ira mamotu nga ari
maganássing kâ Namarò, nga ipagayáyâ da lâ yù palliwâ da, yù ira tatolay nga narákè yù
nonò da, yù ira makkakagi kári Namarò, yù ira mangibanabanù, yù ira mamapátay sù
darakal da ánna yù ira ngámin nga mamapátay. 10 Á gammán na gapay yù ira meruruk sù
arád da atáwa ánna yù ira ngámin nga mangarallaw, yù ira makkokò ta tolay nga iláku ra,
yù ira massiri ánna yù ira nga ari kuruk yù kagiad da ta passistígu ra, ánna yù ira ngámin
nga mangnguá ta mekontará sù napiá nga metuddu nira. 11 Á yawe napiá nga metuddu
yù napiá nga dámak nga ilayalayâ ku, nga inikatalà na nikán ni Namarò, si Namarò nga
maddalingáráng nga maráyaw.

Yù Pabbalabálà ni Pablo kâ Namarò megapu sù Allà na

12 Á mabbalabálakà kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, gapu ta inikatalà nangà, á
sinullà nangà ta masserbi kuna. Á pasikanan nangà, tapè palurotak ku yù ngámin nga
ipakuá na nikán. 13 Ta inagálán nangà, mássiki nu sikán garè yù ngaw nakkakagi kâ Apu
Kesu, ánna jinigirigâ ku yù ira manguruk kuna, nga ibiláng na ta kunnay ta baggi na. Á
inikállà nangà ni Apu Kesu, gapu ta arák ku kánnámmuán yù kingnguâ kuna, ánna aringà
paga nanguruk kuna. 14 Á mássiki nu kuruk nga narákè yù liwâ ku, ngam nepallà yù allà
ni Apu Namarò nikán. Á inagálán nangà ta mangikatalà kâ Apu Kesu, tapè mábbágánà
nga mangiddù sù ira kábuluk ku, ta kunnay sù ángngiddù ni Apu Kesu nittam.
15 Á kuruk nga mekatalà yawe nga nakagi, ta “Minay si Apu Kesu Kiristu sawe
dabbuno tapè iyígù na yù ira malliwâ.” Á napiá nu manguruk yù ira ngámin nga tatolay
kuna. Á sikán garè yù karáketán nayù ira ngámin nga malliwâ. 16 Á yáyù gapu na nga
inikállà nangà ni Namarò, sikán nga karáketán nga nalliwâ, tapè ipasingan ni Apu Kesu
Kiristu yù pagáddekán nayù ángngikállà na sù ngámin nga tatolay nga umay paga nga
manguruk kuna. Á yáyù gapu na nga pinakomá nangà, tapè ipakánnámmu na sù ngámin
nga tatolay yù ámmakomá na nira gapay, nu ikatalà da, tapè málâ da gapay yù áttole ra
nga awán ta áddè na. 17 Dayáwat tam si Namarò nga Patul nga mammaguray ta ngámin
ta áddè ta áddè. Awán ta kagittá na. Ari matay ánna ari masingan. Á aggina lâ yù
pakimorayát tam ta áddè ta áddè. Ammán!
18 Á Timotio nga anâ ku, yawe yù ipakuâ nikaw nga kunnay sù kinagi ra ngaw nayù ira
ábbilinán ni Namarò, nga inipalappâ ni Namarò nga meyannung ta panullà na nikaw, ta
manuppál ka sù ipatarabáku na. Pataggatam mu laguk yù nonò mu ta kunnay sù napiá
nga suddálu, tapè ari ka mappasirán nga maggammá sù ira tatolay nga mangituddu
sù ari kuruk. 19 Á tangngalám mu ta napiá yù ángngikatalà mu kâ Apu Kesu, nga kun
na ármas nayù napiá nga suddálu. Á ililli mu yù baggim sù ira malliwâ, tapè ari ka
mekanakanâ sù narákè, ánna marenu nga aláppaw yù nonò mu. Ajjan garè yù ira tatolay
nga pinaguráyád da yù napiá nga ammu ra, gapu ta ikayâ da yù narákè. Á ta kunnian,

jinarál da yù ángnguruk da kâ Apu. 20 Di Imenio kâ Alekanduru yù duá nga nekáttuay sù napiá nga ángnguruk da. Á initulù ku ira ta pakáwayyá ni Satanas, tapè mapággáng ira sangaw, á patukkatad da yù pakkakagi ra kâ Namarò.

2

Yù Meyannung ta Pakimállà tam kâ Namarò

1 Á yawe yù mapolu nga kagiak ku, ta máwák nga ipakimállà tam kâ Namarò yù ira ngámin nga tatolay, ta abbágán na ira, ánna iyawâ na nira yù awágad da. Á dayáwat tam si Namarò ta pabbalabálà tam kuna megapu sù ira kábulut tam ánna yù ángngabbák na nira.
2 Á ipakimállà tam gapay yù ira ngámin nga patul ánna yù ira ngámin nga makáwayyá nga mammaguray nittam, tapè napiá yù ággimammà tam sù giát tam, ánna napiá yù ákkiwagi tam sù ira kábulut tam ta paggagammung tam nga makimoray kâ Apu Namarò. 3 Ta napiá nu ipakimállà tam ta kunnian, ta magayáyâ nittam si Namarò, nga mangiyígù nittam. 4 Á yawe yù karagatán ni Namarò, ta meyígù nakuan yù ira ngámin nga tatolay ánna kánnámmuád da yù kuruk nga bilin na.
5 Tádday lâ si Namarò,
á tádday lâ yù tolay nga mamakkápiá sù ira tatolay kâ Namarò.
Aggina si Apu Kesu Kiristu, nga nabbáli ta tolay.
6 Á initulù ni Apu Kesu yù baggi na,
nga metapil megapu sù ira ngámin nga tatolay,
tapè meyígù ira ngámin,
nga ari mekanakanâ sangaw ta pangukum ni Namarò,
ánna mapakomá ira ta liwiliwâ da.
Á natay yù Anâ ni Namarò ta kurù,
sù ággaw nga sinullà ni Namarò.
Yáyù pangipakánnámmu ni Namarò ta karagatán na
ta meyigù yù ira ngámin nga tatolay ta dabbuno,
tapè mesipà ira kuna ta lángì.
7 Á yáyù gapu na nga sinullà nangà ni Namarò ta mangilayalayâ sù kuruk nga bilin na, tapè tudduák ku yù ira ngámin nga ari Kudio sù meyannung ta pangikatalà da kâ Apu Kesu. Á arák ku siri, ta kuruk yaw nga kagiak ku.

8 Á yawe laguk yù karagaták ku ta meyannung sù ira manguruk nga maggagammung nga makimoray kâ Namarò ta ngámin nga lugár da. Máwák nga makimállà yù ira lálláki kâ Namarò, nga napiá lâ yù nonò da, ánna ari ira mapporay, ánna ari ira maddaráma.

9 Á yù ira bábbay, máwák nga ari merallà yù ámmarawási ra. Ta napiá lâ nu mabbarawási ira ta mepángngà nira, nga ari aru yù ámmakástá ra ta baggi ra ánna duddù da, nga buláwán onu perlás, onu barawási nga nanginá. 10 Ta yù napiá nga akkuád da, nga pangabbák da sù ira kábulud da, yáyù mepángngà nga ámmakástá nayù ira bábbay nga manguruk kâ Namarò. 11 Á ta paggagammung tam nga makituddu sù bilin ni Namarò, máwák nga tumulù yù ira bábbay ánna magimammà ira, tapè tángngagad da ta napiá yù metuddu nira.
12 Á sikán, arák ku anugutan ta babay yù mangituddu onu makáwayyá sù ira lálláki. Máwák nga magimammà nga magginná lâ yù ira bábbay. 13 Á yáyù urè, gapu ta napolu nga pinarò ni Namarò yù laláki, nga si Lákay Adan. Á ta kabalin na namarò kâ Adan, pinarò na yù babay, nga si Abbò Eba. 14 Uliotturu, ari gemma si Adan yù nelogò nu ari galâ si Eba. Á yáyù nga napolu si Eba nga nalliwâ. 15 Á yá pabbalinán nayù liwâ da yù karigirigâ nayù ira bábbay ta paganâ da. Ngam abbágán na ira ni Apu Namarò, tapè

meyígù ira, nu mapasigaggà yù ángngikatalà da kâ Apu Kesu, á iddi-iddukad da yù ira kábulud da, ánna marenu yù nonò da, ánna napiá yù ággangnguá ra.

3

Yù ira Manaron sù ira Maggagammung nga Makimoray kâ Apu

1 Kukurugán yawe nga nakagi ta meyannung sù ira maggagammung nga makimoray,
ta napiá nu ikáyâ na tolay ta aggina yù natullà ta makáwayyá nga manaron sù ira kábulun
na nga manguruk, ta yáyù napiá nga maráyaw nga ipatarabáku ra kuna. 2 Á yáyù nga
máwák nga napiá yù ággangnguá nayù tolay nga pilian naw ta manaron sù ira manguruk.
Máwák nga awán bulubugá ta akkuán na nga kepasiránán na. Á tádday lâ yù atáwa na.
Á aggina gapay yù tolay nga pakimorayán nayù ira kábulun na, megapu sù napiá nga
akkuán na. Á máwák nga ammu na mangigaggak ta nonò na ánna baggi na. Máwák
nga ammu na mamaddulò sù ira álliuk. Á máwák nga ammu na mangituddu sù bilin ni
Namarò. 3 Á pilian naw lâ yù ari magillellaw, nga ari minákkiramá, ngam minángngikállà
ánna masippà, ánna ari mokkuk.

4 Á máwák nga tullatan naw lâ ta manaron yù tolay nga ammu na mangammung ta
napiá sù atáwa na ánna yù ira ánâ na, ánna tudduán na yù ira ánâ na, tapè tumulù ira ánna
makimoray ira kuna. 5 Ta makáwayyá panò nga manaron yù tolay sù ira kábulun na nga
manguruk kâ Namarò, nu arán na ammu nga mammaguray sù ira ánâ na? Ari gemma!

6 Á ari máyâ nu tullatan naw yù ira bagu nga manguruk ta manaron, marakè motun yù
nonò da, ánna mappeddaráyaw ira, á mekanâ ira sù pamagikáru ni Namarò kâ Satanas.
7 Á máwák nga matákkilalán nayù ira ari manguruk ta napiá nga tatolay yù ira manaron,
tapè ari ira mepasiránán, ánna arán na ira melogò ni Satanas.

Yù Meyannung sù ira Mangabbák sù Manaron

8 Á yù ira tatolay nga mangabbák, nga mepasserbi sù ira manaron, máwák gapay nga
talákkurugad da yù napiá nga akkuád da, ánna ari ira massiri. Á ari ira magillellaw, ánna
ari ira mokkuk. 9 Máwák nga napasigaggà yù ángngikatalà da sù bilin ni Namarò nga
pinalappâ na nittam nga meyannung kâ Apu Kesu, ánna awán nakuan ta nakaliwatád
da, tapè marenu yù nonò da. 10 Á lage naw ira tullatan, mapolu bì nga pasikkálan naw
ira, nu kuruk nga napiá yù ángnguruk da ánna ággangnguá ra. Á nu mepasingan ta napiá
ira, nga awán ta ipappaliwâ naw nira, á máyâ ta tullatan naw ira ta mepasserbi sù tolay
nga manaron, nga mangabbák sù ira kábulun naw nga magáwák.

11 Á yù ira bábbay gapay nga atáwa nayù ira mangabbák, máwák nga napiá ira gapay
nga pakimorayán. Máwák nga ari ira mabbebbek ánna ari ira magillellaw, á matunung
ánna mekatalà ira ta ngámin nga mepakuá nira.

12 Á yù ira lálláki nga tullatan naw ta mangabbák, máwák nga tádday lâ yù atáwa ra. Á
máwák nga taronád da ta napiá yù ira ánâ da ánna yù ira ngámin nga maggián ta bale
ra. 13 Ta yù ira mangabbák nga maláppà nga masserbi ta napiá, málâ da yù napiá nga
ággiád da, ta aggira yù pakimorayán nayù kábulud da, ánna mappelò ira nga makkagi sù
pangikatalà da kâ Apu Kesu Kiristu.

Yù Nelímak nga Pinalappâ ni Namarò

14 Á Timotio, ikáyâ ku ta et taka sangaw nakuan tullúnán. Ngam mattúrákà sawe
itabarang ku nikaw, 15 ta mássiki nu egga yù kegaggarák ku sangaw, á ammum yù
mepángngà nga akkuát tam, sittam ngámin nga kukuá ni Namarò nga mesipà kuna. Ta
si Namarò yù matotolay ta áddè ta áddè, á sittam nga manguruk kâ Namarò yù mekatalà
ta mangipakánnámmu sù kuruk nga bilin na, megapu sù napasigaggà nga panguruk

tam. 16 Á ammu tam ta kukurugán nga makapállâ yù metuddu nga meyannung ta
pangikatalà tam kâ Apu Kesu, nga nelímak ngaw áddè ta pangipalappâ ni Namarò:
Naggapu si Apu Kesu Kiristu ta lángì, á minay ta dabbuno nga nabbáli ta tolay,
nga mepasingan ta kuruk nga Anâ ni Namarò nga awán ta liwâ na,
gapu ta naginnanolay megapu sù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá.
Á yù ira daroban ni Namarò, nasingad da si Apu Kesu.
A melayalayâ si Apu Kesu sù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay ta dabbuno.
Á ta ngámin nga páppatulán ta dabbuno, ajjan yù ira tatolay nga mangikatalà kuna.
Á inâ ni Namarò ta lángì, nga meparáyaw.

4

Yù Meyannung sù ira nga Mangituddu ta Siri

1 Á daretiu yù kagian nayù Mangilin nga Ikararuá, nga ajjan yù ira tatolay nga
pallikuránád da yù ángnguruk da kâ Apu Kesu sangaw nu aranni ngin yù pagáddekán na
ággaw, á tángngagad da yù ituddu nayù ira maganánitu, nga mangilogò nira. Á kurugad
da yù ituddu nayù ira anitu. 2 Á yù ira tatolay nga mangituddu sù ituddu nayù ira anitu
nga ari kuruk, áppa-áppè pípiá ira. Á mapenám ira nga massirisiri, á yáyù nga aringin
maburung yù nonò da, á arád da mánnámmuán yù napiá nga ikáyâ ni Namarò. 3 Á kagiad
da ta mepugik yù mangatáwa. Á kagiad da gapay ta ajjan yù kanan nga makanniaw,
ngam ari kuruk yù kagiad da. Ta pinarò ni Namarò yù ngámin nga kanan. Á sittam nga
mangikatalà kâ Namarò, nga makánnámmu sù kuruk, máyâ nga kanat tam yù ngámin,
nu mabbalabálà ittam kâ Namarò megapu sù kanat tam.
4 Á napiá yù ngámin nga makkakerumá nga kanan nga pinarò ni Namarò. Á arát
tam nakuan ipuerá, ngam kumán ittam, ánna mabbalabálà ittam kâ Namarò megapu
sù kanat tam. 5 Ta mebiláng ta mepángngà yù kanat tam megapu sù ubobuk ni Namarò
ánna yù pabbalabálà tam kuna.

Yù Meyannung sù Napiá nga Tolay nga Masserbi kâ Namarò

6 Á nu yawe nga kinagì nikaw yù ituddum sù ira wáwwagi tam nga manguruk, á napiá
ka nga masserbi kâ Apu Kesu Kiristu. Á mepasingan ta matudduán ken ta napiá, ánna
mapasigaggà yù ángngikatalà mu, megapu sù napiá nga metuddu nga kurugam mu.
7 Arám mu tángngagan yù pabbídá ra, ta siri ra lâ nga awán ta serbi ra kâ Namarò. Ngam
tángngagam mu yù ipakuá ni Namarò nikaw. 8 Á nonopam mu yù nakagi, nga kun na,
“Napiá nu pepenamat tam yù baggi tam ta narámmà nga tarabáku,
tapè massikan yù baggi tam ta baddì.
Ngam más napiá nu pasikanat tam yù nonò tam nga manuppál sù ipakuá ni Namarò
nittam,
ta yá pabbalinán na yù napiá nga áttole tam sawe dabbuno kunangane,
ánna yù napiá gapay nga áttole tam ta lángì ta áddè ta áddè.”
9 Á mekatalà yane nga nakagi, á napiá nakuan nu kurugan nayù ira ngámin nga
tatolay. 10 Á yáyù nga magattam ittam nga ari malurâ nga mamannák ta baggi tam
nga mangipakánnámmu sù napiá nga dámak, gapu ta napasigaggà yù ággiddanáma tam
kâ Namarò nga matotolay, nga mangiyígù sù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay,
nepatalugáring sù ira galâ nga mangikatalà kuna.
11 Á yawe laguk yù ipakuâ nikaw, ta ituddum sù ira ngámin nga tatolay yù ngámin nga
kinagì nikaw, á tabarangám mu ira ta kurugad da ta napiá yù ngámin nga ituddum. 12 Á
magimuguk ka sù akkuám mu, tapè ari ka mappasirán nga manabarang nira, mássiki
nu nábbing ka paga. Ipasingam mu nira yù napiá nga ággangnguám, tapè párigád da

yù napiá nga ággubobuk mu, yù napiá nga akka-akkuám mu, yù ángngiddù mu nira, yù napasigaggà nga ángngikatalà mu kâ Namarò, ánna yù napiá nga nonò mu.

13 Á ta paggagammung naw nga makimoray kâ Namarò, bibbiram mu yù bilin ni
Namarò nira, á ilayalayâ mu ánna ituddum nira yù kebalinán na. Á tabarangám mu
ira gapay, tapè akkuád da yù napiá nga ituddum nira. Yáyù akkuám mu áddè ta labbè
ku ta giám mu. 14 Arám mu káttamán yù pakáwayyám nga iniyawâ ni Namarò nikaw ta
panullà da nikaw nayù ira ábbilinán ni Namarò, ánna pakkagi ra sù inipobobuk nayù
Mangilin nga Ikararuá nira, ánna pangipotud da ta limá ra nikaw nayù ira karakalán
nga manguruk. 15 Tángngagam mu laguk yawe ngámin nga ipakuâ nikaw, tapè masingan
nayù ira ngámin nga tatolay yù pangáppípiá nayù ángnguruk mu. 16 Imugurám mu yù
baggim, á ari ka malurâ nga mangituddu sù kuruk nga bilin ni Apu. Uputam mu yù
napiá nga ággangnguám ánna yù napiá nga pangituddum. Ta nu kunnian yù akkuám mu,
meyígù ka nga mepaggián kâ Namarò ta áddè ta áddè. Á ari lâ sikaw yù meyígù, nu ari
gapay ta mesipà yù ira ngámin nga magginná sù ituddum.

5

Yù Ákkiwagi tam sù ira Kábulut tam nga Manguruk

1 Á ta ángngarigán nu ajjan yù lakalákay nga malliwâ, á arám mu papporayán, ngam
tabarangám mu lâ ta kun na yámam. Á yù ira nga nábbing ánnè nikaw, tabarangám mu
ira ta kun na kuruk nga uriám mu. 2 Á yù ira bábbakabákà, ibiláng mu ira ta kun na yenám.
Á yù ira bábbay, ibiláng mu ira ta mánáng mu onu uriám mu, á imugurám mu yù nonò mu
nira, á tabarangám mu ira gapay ta kun na kuruk nga wáwwagim.

3 Á Timotio, napiá nu sikayu ngámin nga mangikatalà kâ Apu Kesu yù mangabbák sù
ira kuruk nga bálu nga bábbay, nga awán bulubugá ta mangabbák nira. 4 Á nu ajjan yù
bálu nga ajjan yù ánâ na onu ápù na, tudduám mu yù ira ápù na ánna ánâ na, tapè aggira
yù mangabbák kuna, tapè bálatad da gapay yù ánnaron na ngaw nira, ta mepángngà yaw
ta ánninganán ni Namarò. 5 Á yù kukurugán nga bálu nga awán bulubugá ta mangabbák
kuna, si Namarò lâ yù iddanamán na, á uputan na yù pakimi-imállà na ta ággaw ánna
gabi. 6 Ngam nu ajjan yù bálu nga nonopan na lâ yù ipagayáyâ na, á mássiki nu matolay
paga yù baggi na, ngam kunnay ta natayin.

7 Á itaddám mu yawe nga kinagì sù ira ngámin nga manguruk, tapè napiá yù akkuád
da. 8 Ta mássiki yù ira ari manguruk kâ Apu, ammu ra mangabbák sù ira kábbale ra. Á yù
tolay nga manguruk kâ Apu, nu arán na iddukan yù ira kanakanáyun na, nepatalugáring
sù ira ánâ na, á nallikuránán nen yù ángnguruk na, á narákè ánnè sù ira ari manguruk.

9 Á ta meyannung sù ira bálu nga abbágán naw, ilistá naw lâ yù bálu nga annamapulu
onu matturù yù dagun na, nga namittán lâ yù pakiatáwa na. 10 Á máwák gapay nga napiá
yù ággangnguá na. Á ta ángngarigán, máwák nga napiá yù panuddu na ngaw sù ira ánâ na,
ánna napiá yù pamaddulò na sù ira álliuk nga umay kuna, ánna ammu na mangikállà sù
ira pobare ánna yù ira marigirigâ, ánna dán nga naparán nga mangnguá ta maguray lâ
nga napiá, tapè mábbágán yù ira kábulun na.

11 Á yù ira bálu nga nábbing paga, arán naw ira ilistá. Ta mássiki nu itabbá ra yù
passerbi ra kâ Apu Kesu Kiristu, á ibabáwi ra galâ sangaw yù pangitabbá ra kâ Apu, nu
gustu ra makiatáwa. 12 Á nu kunnian, mapanunnután ira, gapu ta arád da palurotan yù
napolu nga initabbá ra. 13 Otturu, mattalakák ira gapay, á mappassapassiár ira ta bale
nayù karúbá ra, á mabbebbek ira, ánna ikiruk da yù baggi ra sù ari meyannung nira. Á
ubu-ubobugad da yù ari mepángngà.

14 Á yáyù nga itabarang ku laguk sù ira bálu nga nábbing paga ta pidduád da makiatáwa,
tapè maganâ ira paga. Á taronád da yù ira ánâ da ta napiá, tapè awán nittam ta
ipappaliwâ nayù malussaw nittam. 15 Ta ajjan garè yù ira bálu nga nallikuránád da yù
panguruk da kâ Namarò, á si Satanas yù tuttulad da.
16 Á itotolì nga kagian yù meyannung sù ira bálu. Nu ajjan yù tolay nga manguruk
kâ Namarò, nga egga yù ira kanakanáyun na nga bálu nga bábbay, á yane tolay laguk yù
mangabbák nira, tapè ajjan yù awayyá nayù ira káruán nga manguruk nga mangabbák
sù ira káruán nga bálu nga awán bulubugá ta kanakanáyud da nga mangabbák nira
nakuan.

Yù Meyannung sù ira Karakalán nga Mammaguray sù ira Manguruk

17 Á ta meyannung sù ira karakalán, nga napiá yù ámmagure ra sù ira kábulud da nga
manguruk, á mepángngà ta pakimorayád da ira nayù ira tudduád da, ánna patturutad
da ta napiá gapay yù táddád da, nepatalugáring sù ira maláppà nga mangilayalayâ
ánna mangituddu sù ubobuk ni Namarò. 18 Táddanán naw ira laguk ta napiá, ta yáyù
kebalinán nayù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò nga kunniaw: “Arán naw
babbaran yù simù nayù báka nga magaggì, tapè kumán nu gustu na.” Á ajjan gapay yù
netúrâ nga kunniaw: “Mepángngà ta matáddanán yù mattarabáku.”
19 Á ta ángngarigán nu ajjan yù tolay nga mangikeká sù tádday nga karakalán nga
mammaguray sù ira manguruk, arán naw kurugan yù kagian nayù tolay nga mamaliwâ
kuna nu awán ta duá onu tallu nga massistígu ta kuruk yù ipappaliwâ na. 20 Á nu
kuruk nga mangnguá ta narákè nga arán na ibabáwi, á iyarubáng mu sù ira ngámin nga
manguruk, á panunnutám mu, tapè masingan nayù ira ngámin, ánna maganássing ira, á
arád da sangaw párigán.
21 Á nonopam mu ta ajjan di Namarò kári Apu Kesu Kiristu ánna yù ira sinullà ni
Namarò nga daroban na nga maningan nittam. Á ta ánninganád da, yawe yù ipakuâ
nikaw, ta palurotam mu yù ngámin nga itabarang ku nikaw, á arám mu irumá yù ira
tatolay. 22 Á panullà mu sù ira masserbi kâ Apu, arám mu tullatan yù tolay nga arám
mu ammu. Arám mu iddâ nga ipotunán sù limám, tapè meddán ta pakáwayyá na nga
masserbi kâ Apu, lagem bì mapolu nga innan yù ággangnguá nayù tolay, nu kuruk nga
napiá nga tolay nga mepángngà ta masserbi kâ Apu. Ta nu malliwâ sangaw yù tolay nga
sinullà mu, mappalán ka laguk, marakè mekanakanâ ka gapay sangaw sù pakaliwatán
na. Imugurám mu yù baggim, tapè marenu yù nonò mu megapu sù napasigaggà nga
pangikatalà mu.
23 Á ari lâ danum yù inumam mu, Timotio, ngam ámminum ka gapay ta baddì nga
binaráyáng, tapè moru yù takì nayù gutù mu ánna yù ira káruán nga takì mu, ta
makkaratakì ka garè.
24 Á ta meyannung ta panullà mu sù ira nga masserbi kâ Apu ánna yù ira kábulud
da, nonopam mu ta ajjan yù ira tatolay nga awán ta awayyá ra nga mangilímak sù
liwâ da, ta masingan nayù ira tatolay yù kingnguá ra, á ammu tam ta mapanunnután
ira nga mapagikáru noka. Ngam ajjan yù ira káruán, nga ari lábbì mepakánnámmu yù
pakaliwatád da, ngam mepalappâ lággapay noka. 25 Á kunnay gapay sù ira tatolay nga
napiá yù akkuád da, ta masingat tam yù napiá nga akkuád da. Á mássiki nu arát tam
masingan, ari melímak, ta mepalappâ gapay sangaw yù napiá nga kingnguá ra.

6

Yù Meyannung ta Kustombare nayù ira Aripan

1 Á yawe yù itabarang ku nikayu nga aripan nga manguruk kâ Apu. Pakimorayán
naw yù tolay nga passerbián naw, á tuppálan naw ta napiá yù ngámin nga ipakuá na

nikayu, tapè awán ta makkakagi kâ Namarò ánna awán ta mangiluddè sù ituddu tam nga meyannung kâ Apu Kesu megapu sù masingad da nga akka-akkuán nayù ira manguruk kâ Apu. 2 Á sikayu nga makiaripan sù tolay nga manguruk, arán naw nakuan iluddè yù yápu naw, nu ari galâ ta maláppà kayu nga manuppál sù kagian na. Ta mawwawági kayu ánna yù yápu naw megapu sù pangikatalà naw kâ Apu. Á máwák nga napiá laguk yù ásserbi naw sù tolay nga mangaripan nikayu, gapu ta aggina gapay yù tole ni Namarò nga iddukan na.

Mappalán ittam sù ira Mangituddu ta Ari Kuruk

Á yawe nga initúrâ ku nikaw, máwák nga ituddum danniaw laguk sù ira maggagammung. Á tabarangám mu ira, tapè kurugad da ta napiá yù ngámin nga kinagì. 3 Á yù tolay nga mangituddu ta tanakuán, nga ari negittá sù napiá nga ituddu tam nga meyannung sù ángnguruk tam, potuán na yù mekatalà nga ubobuk ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. 4 Á mappeddaráyaw yane tolay, ngam awán ta kánnámmuán na. Yá lâ egga ta nonò na yù mamereperang ta ubobuk. Á yá lâ pabbalinán nayù pamereperang da ta ubobuk yù pakkaká-abubu ra, ánna maddaráma ira, ánna makkakálillíbâ ira, ánna mappanà yù narákè nga nonò da sù ira kábulud da. 5 Á yáyù nga sigídá ira nga maddaráma ta ubobuk, á maddákekin yù nonò da, ánna awánin ta awayyá ra nga makánnámmu sù kuruk nga bilin ni Namarò. Ta kagiad da garè ta málâ da yù aru nga kukuá ra ánna mabbáli ira ta maríku megapu ta panuttul da kâ Apu Kesu.

Meyárik yù Ággiát tam ta Maríku

6 Á sittam nga kuruk nga tumuttuttul kâ Namarò, kuruk nga ajjan yù málâ tam, nga ari yù kukuá tam, nu ari galâ yù napiá nga nonò tam nga magimammà. Á kunnay ittam ta maríku nu magayáyâ ittam ánna bilángat tam ta kustungin yù egga nittam, mássiki nu baddì. 7 Ta awán gemma ta iniyánge tam sawe dabbuno ta keyanâ tam, á awán bulubugá ta mepulù tam ta páno tam sawe dabbuno sangaw nu matay ittam. 8 Á nu ajjan yù kanat tam ánna gámì tam, magayáyâ ittam laguk, ta kustungin ta baggi tam.

9 Yù ira tatolay nga makkaragâ nga marríku, malogon ira garè nga metuluk ta pakaliwatád da. Á melogò ira kâ Satanas, ta karagatád da yù aru nga narákè nga awán ta serbi na, nga manarál ta baggi ra, á yá lâ pabbalinád da yù kararál nayù áttole ra saw, á labbetád da lâ yù impiernu, nga paggianád da ta áddè ta áddè. 10 Ta yù pamassil da ta kuártu yù paggapuán nayù ngámin nga narákè nga akkuád da. Á ajjan garè yù ira tatolay nga nallikuránád da yù ángnguruk da megapu sù pakkaragâ da nga mangukkuk ta kuártu. Á yáyù nga mabagabagal ira ánna nepallà yù daddam da, nga pabbalinán nayù kokkuk da.

Yù Panabarang ni Pablo kâ Timotio

11 Ngam sikaw yù masserbi kâ Namarò. Arayyuam mu yù ira ngámin nga jikkù ánna narákè yù akka-akkuád da. Á akkuám mu lâ yù napiá ánna matunung, ánna yù ngámin nga ipakuá ni Namarò nikaw. Ipasigaggà mu yù ángngikatalà mu kâ Apu Kesu, á iddi-iddukam mu si Namarò ánna yù ira kábulum mu. Ari ka malurâ nga manaron nira. Á attamám mu yù maguray lâ nga makuá nikaw, ánna ipasingam mu ta masippà ka sù ira kábulum mu. 12 Á mássiki nu marigirigâ ka, palurotam mu yù ángnguruk mu kâ Namarò, tapè ari ka máppù sù jigâ ánna narákè, ánna málâ mu yù iniyawâ ni Namarò nikaw nga áttolem nga awán ta áddè na. Ta yáyù gapu na nga inagálán na ka ni Namarò, tapè mepattolay ka kuna. Á kinagim yù pangikatalà mu kâ Apu Kesu ta arubáng na aru nga tatolay.

13 Á ajjan yù itabarang ku nikaw laguk ta ánninganán di Namarò nga manotolay
ta ngámin nga matolay ánna si Apu Kesu Kiristu nga nassistígu ngaw ta kuruk nga
meyannung kâ Namarò, ta keyarubáng na kâ Gubinador Pontius Pilatto. 14 Á yawe yù
ipakuâ nikaw, ta tángngagam mu ta napiá ánna tuppálam mu yù ngámin nga itaddán ni
Namarò, tapè awán ta tolay nga mamaliwâ nikaw sangaw nu mattoli saw si Apu Kesu
Kiristu nga Yápu tam.
15 Á sangaw nu duttál yù ággaw nga sinullà ni Namarò,
panolian na si Apu Kesu Kiristu saw dabbuno.
Tátt**á**dday lâ si Namarò, nga maráyaw nga mammaguray.
Aggina yù Patul nayù ira ngámin nga patul,
ánna yù Yápu nayù ira ngámin nga yápu.
16 Si Namarò lâ yù ari matay.
Á maggián sù gián nayù nawák,
nga awán ta tolay nga makarakkì kuna.
Awán bulubugá ta tolay nga makasingan kuna, ta ari masingan.
Meparáyaw si Namarò, nga makáwayyá nga mammaguray ta ngámin,
nga awán ta áddè nayù pakáwayyá na! Mapalurò! Ammán!

Yù Akkuád da nakuan nayù ira Maríku

17 Á ta meyannung sù ira tatolay nga maríku, tabarangám mu ira ta ari ira mapped-
daráyaw megapu sù kukuá ra ta dabbuno. Á taddánám mu ira gapay ta arád da ikatalà
yù napiá nga ággiád da megapu sù aru nga kukuá ra, nga malogon nga meyawáwán
sangaw. Ngam iddanamád da lâ nakuan si Namarò, ta aggina yù mangiyawâ nittam
sù ngámin nga napiá nga máwák tam, tapè magayáyâ ittam. 18 Á ituddum bì nira ta
akkuád da yù ngámin nga napiá nga awayyá ra, tapè mebiláng ira ta maríku lâ megapu
sù napiá nga akka-akkuád da. Ari ira nakuan makkikkì, nu ari galâ dán nga naparán
ira nga mangiyawâ sù ira magáwák, á patturutad da nakuan yù iyawâ da nira. 19 Á ta
kunnian, mapakappián yù kuruk nga napiá nga ággiád da ta arubáng ni Namarò ta lángì,
nga maláddá nga iddanamád da, nga ari metabbà. Á málâ da gapay yù kukurugán nga
áttole ra, nga kepattole ra kâ Namarò nga awán ta áddè na.
20 Á sikaw, Timotio, magimuguk ka, á tángngagam mu yù pakáwayyám nga inikatalà ni
Namarò nikaw, á ituddum ta napiá yù meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. Á ari ka mepulù
sù ira mamereperang ta ubobuk, ta ubobugad da lâ yù abbúnad da ta masírik. Ngam ari
gemma masírik, ta awán ta serbi na. 21 Ajjan garè yù ira nga makkagi ta kánnámmuád
da yù kagiad da nga masírik, á gapu ta tuttulad da yù neparámak ta masírik, yáyù nga
nagawáwán iren, ta nekáttuay ira ta panguruk da sù kuruk nga meyannung kâ Apu Kesu.

Á yawe ipakimállà ku, ta parè bì ta ikákkállà na kayu ngámin ni Namarò.

Áddè na yû.

Yù Mekaruá nga Túrâ ni Pablo kâ Timotio

Yù Meyannung sawe Túrâ ni Pablo

Pattúrâ na ngaw ni Pablo, ajjan nga nabayák nga nebáluk ta karsel sù ili na Roma, túrin ta lugár na Italia. Á naggián si Timotio ta ili na Epeso, nga mangituddu sù ira manguruk. Á ammu ni Pablo ta matay sangaw támma gapu ta pangilayalayâ na kâ Apu Kesu Kiristu.

Á sinabarangán ni Pablo kâ Timotio ta umárayyu sù ira bábbagitolay nga naráké yù ággangnguá ra. Á ipanonò ni Pablo gapay kâ Timotio yù pappalán na sù ira mamereperang ta ubobuk ta meyannung sù panguruk da kâ Apu Kesu. Á kinagi na kuna ta mássiki nu marigirigâ, attamán na lâ, ánna talákkurugan na nga tuppálan yù pangilayalayâ na, tapè mapasigaggà yù ángngikatalà na kâ Apu.

Yù Mayán na yawe Túrâ

Yù Pamegapu nayù Túrâ (1:1-2)
Yù Pabbalabálà ni Pablo kâ Namarò megapu kâ Timotio (1:3-7)
Yù Meyannung sù Allà ni Namarò nittam (1:8-18)
Máwák nga Attamát tam yù Jigâ nu Masserbi ittam kâ Apu Kesu Kiristu (2:1-13)
Taddánán ni Pablo si Timotio ta ari Mepappeperang ta Ubobuk (2:14-26)
Yù Ággangnguá nayù ira Tatolay ta Panguriánán nga Ággaw (3:1-9)
Mábbágán ittam megapu ta Pabbibbik tam sù Libru ni Namarò (3:10-17)
Yù Maporián nga Itabarang ni Pablo (4:1-22)

1 Sikán si Pablo nga mattúrâ sawe. Sinullà nangà ni Apu Kesu Kiristu megapu sù ure
ni Namarò. Á jinok nangà ni Apu Kesu ta umayà mangilayalayâ ta meyannung kuna
ánna yù áttole na nga awán ta áddè na, nga initabbá ni Namarò ta iyawâ na sù ira ngámin
nga mangikatalà ánna mepattatádday kâ Apu Kesu. 2 Á itúrâ ku nikaw, Timotio, ta sikaw
yù kunnay ta kuruk nga anâ ku nga iddukak ku megapu sù ángnguruk mu kári Namarò
nga Yáma tam kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. Á yawe ipakimállà ku megapu nikaw,
ta iddi-iddukad da ka, ánna ikállà da ka, á iyawâ da nikaw yù napiá nga ággiám mu ánna
yù napiá nga gawagawáyám mu, tapè magimammà yù nonò mu.

Yù Pabbalabálà ni Pablo kâ Namarò megapu kâ Timotio

3 Á pakanonò ku nikaw, Timotio, nerallà yù pabbalabálà ku kâ Namarò megapu
nikaw. Ta si Namarò yù passerbiák ku, nga passerbiád da gapay nayù ira naggaká nikán,
á aringà mappasirán kâ Namarò, gapu ta napiá lâ yù ásserbì kuna. Á ta ngámin nga
pakimállà ku kuna ta ággaw ánna gabi, sikaw yù ipakimállà ku. 4 Á maraddamà nikaw,
ta manonò ku yù pakkulukulè mu sù pánò. Á merallà yù pakkaragâ ku nga makasingan
nikaw, tapè magayáyákà.

5 Á dayáwak ku si Namarò ta pakanonò ku sù napiá nga ángngikatalà mu kâ Apu Kesu,
nga negittá sù napiá nga ángngikatalà nayù abbò mu, si Loyda, ánna yù innò mu, si Yunis,
nga nangituddu nikaw. 6 Á yáyù nga ipanonò ku nikaw yù pakáwayyám nga iniyawâ
ni Namarò nikaw, ta panámmì ku nikaw ánna pakimállà ku kâ Namarò megapu nikaw.
Malláppà ka laguk, á uputam mu nga tuppálan yù pakáwayyám nga mangilayalayâ, nga
iniyawâ ni Namarò nikaw. 7 Ta iniyawâ na nittam ni Namarò yù Mangilin nga Ikararuá
na. Á arán na gemma ittam ananássingan nayù Mangilin nga Ikararuá, ngam pataggatan
na yù nonò tam, tapè mappelò ittam nga mamalurò sù ipakuá na nittam. Á abbágán
na ittam gapay nayù Ikararuá ni Namarò, tapè iddukat tam yù ira kábulut tam, ánna
gaggarát tam yù nonò tam ánna baggi tam.

Yù Meyannung sù Allà ni Namarò nittam

8 Ari ka laguk mappasirán nga makkagi sù ira tatolay ta meyannung kâ Apu Kesu
Kiristu nga Yápu tam, mássiki nu uyoyungád da ka. Á ari ka mappasirán megapu sù
kebáluk ku, ta nebálugà gemma megapu sù ángnguruk ku kâ Apu Kesu. Á mássiki nu
mepajjigirigâ ka nikán, ituddum lâ yù bilin ni Namarò, ánna attamám mu yù ballem nga
jigâ, megapu sù pangabbák ni Namarò.
9 Ta iniyígù ni Namarò ittam, á inagálán na ittam ta likuránát tam yù palliwâ tam,
tapè tatole na ittam nga masserbi kuna ánna napiá lâ yù akkuát tam.
Á nesipà ittam kâ Namarò, nga ari megapu sù akkuát tam,
nu ari galâ megapu sù ure na nga mangikállà nittam.
Ta lage na namarò ta dabbuno, sinalákkuruk ni Namarò ta ikákkállà na ittam,
ánna pakomán na ittam megapu sù kingnguá ni Apu Kesu Kiristu.
10 Á jimittálin si Apu Kesu Kiristu, nga pangipasinganán ni Namarò sù allà na nittam.
Aggina yù netapil megapu nittam, tapè iyígù na ittam.
Á yáyù nga aringin máwák nga magikáru ittam ta liwâ tam megapu ta pate tam,
gapu ta aggina yù nagikáru, nga nangappù nga naginnanolayin.
Á inipakánnámmu na ta iyawâ na yù áttole na nga awán ta áddè na
sù ira ngámin nga mangikatalà kuna megapu sù panguruk da sù napiá nga dámak nga
inipalappâ na.
11 Á sinullà nangà ni Namarò ta mangilayalayâ sù napiá nga dámak, á inikatalà na
nikán yù pangituddù ta ngámin nga meyannung sù ángnguruk tam. 12 Á yáyù nga
marigirigákà ta ábbalurán, megapu sù pangilayalayâ ku sù napiá nga dámak. Ngam
aringà mappasirán, ta ammù yù Yápù nga ikatalà ku. Á ammù gapay ta aggina yù
mekatalà, nga makáwayyá nga manaron nikán ánna yù ngámin nga inikatalà na nikán
ta áddè ta panoli na ta pagáddekán na ággaw.
13 Á sikaw, tángngagam mu yù kukurugán nga ubobuk ni Namarò nga inituddù nikaw,
á yáyù ituddum gapay sù ira kábulum mu. Ari ka malurâ nga mangikatalà kâ Apu
Kesu Kiristu nga mangabbák nikaw, tapè mapasigaggà yù ángnguruk mu kuna ánna yù
ángngiddù mu sù ira kábulum mu. 14 Á ipatattam mu ta nonò mu yù kuruk nga bilin ni
Namarò nga inikatalà na nikaw. Á yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò yù mangabbák
nikaw, ta aggina yù maggián nittam nga katággitádday.
15 Á narámak mu támma ngin ta sinájjiád dangà nayù ngámin ira nga manguruk nga
taga Asia, mássiki di Pigilo kâ Ermogines. 16 Ngam di Onesiporo ánna yù ira nga maggián
ta bale na, ipakimállà ku ira kâ Namarò, tapè ikállà na ira, gapu ta binannabannáyán
nangà ni Onesiporo, ánna ari nappasirán megapu sù kebáluk ku. 17 Á labbè na sawe ili
na Roma, inala-alek nangà áddè ta pakálek na nikán. 18 Á sikaw gapay, ammum gemma
yù napiá nga ángngabbák na ngaw nikán ta paggiák ku paga ta Epeso. Á parè bì kâ Apu
ta ikállà na si Onesiporo sangaw nu umay si Apu saw nga mamanunnù ta tatolay ta
pagáddekán na ággaw.

2

Máwák nga Attamát tam yù Jigâ nu Masserbi ittam kâ Apu Kesu Kiristu

1 Á sikaw, Timotio, nga anâ ku, ipasigaggà mu yù ángngikatalà mu kâ Apu Kesu, ta
aggina yù mangikállà nga mangabbák sù ira ngámin nga mangikatalà ánna metádday
kuna. 2 Á yù naginnám nga inilayalayâ ku ta arubáng na aru nga tatolay, yáyù gapay
ituddum sù ira tatolay nga pangikatalatán, tapè makáwayyá ira gapay nga mangituddu
sù ira káruán nga tatolay. 3 Á nu marigirigâ ka, attamám mu lâ ta kun na pagattam na

napiá nga suddálu. Ta meyárik ittam ta napiá nga suddálu, á si Apu Kesu Kiristu yù
kapitát tam. 4 Á arán na tángngagan na suddálu yù tanakuán nga tarabáku, nu ari lâ yù
ipakuá nayù kapitán na, tapè magayáyâ yù kapitán na megapu sù akkuán na.

5 Á yù tádday nga keyarigát tam yù ira makipariká, nga magginná ta napiá sù tunung
nayù ira maddok nira, gapu ta arád da awayyá nga mangappù nu arád da kurugan ta
napiá yù tunung nga meyannung ta pakipariká ra. 6 Á yù tádday paga nga keyarigát tam
yù maláppà nga minákkomán. Á mepángngà ta aggina yù mapolu nga mangâ ta balle na,
gapu ta kaláppà na nga mattarabáku. 7 Á nonopam mu ngámin yawe nga kinagì nikaw,
tapè ipakánnámmu ni Apu nikaw yù ngámin nga kebalinán na.

8 Á nonopam mu gapay si Apu Kesu Kiristu ánna yù napiá nga dámak nga meyannung
kuna. Aggina yù ginaká ni Patul Dabid, á aggina yù naginnanolayin. Yane yù napiá nga
dámak nga ilayalayâ ku. 9 Á gapu ta pangilayalayâ ku sawe bilin ni Namarò, attamák
ku yù jigâ ku, nepatalugáring ta maggiánà lâ paga nga nebáluk, nga kunnay ta tulisán.
Á mássiki nu nebálugà, megapu sù pangilayalayâ ku, á massamâ yù ubobuk ni Namarò.
10 Á yáyù nga attamák ku ngámin, tapè ipakánnámmù si Apu Kesu Kiristu sù ngámin ira
nga piníli ni Namarò, tapè manguruk ira gapay, á mepatattádday ira kâ Apu Kesu, ánna
meyígù ira nga mesipà nga mepattolay kuna ta áddè ta áddè. 11 Kuruk yawe bilin nga
netuddu nittam:
"Nu ibiláng ni Namarò ta nepappatay ittam kâ Apu Kesu,
á gapu ta paginnanole na, maginnanolay ittam gapay,
ánna mesipà ittam nga mepattolay kuna.
12 Á nu arát tam malurâ nga magattam
ta jigâ nga duttál nittam kunangan,
ánna ipasigaggà tam lâ yù ángnguruk tam kâ Apu Kesu,
á mepammaguray ittam kuna ta pammagure na sangaw ta dabbuno.
Ngam nu táttájjiát tam,
á táttájjián na ittam gapay.
13 Á mássiki nu ari ittam mekatalà,
ngam mekatalà si Apu Kesu nga mamalurò sù ngámin nga kagian na,
ta ari manguli yù nonò na."

Taddánán ni Pablo si Timotio ta ari Mappereperang ta Ubobuk

14 Ipanonò mu sù ira manguruk dannian nga kinagì. Á ta ánninganán ni Na-
marò, tabarangám mu ira ta ari ira makkakápereperang ta ubobuk nga meyannung ta
makkakerumá nga kagian nayù ira tatolay. Ta awán ta napiá nga pabbalinán nayù
ubobugad da. Á yù ira tatolay nga makaginná ta pereperang da, mabbábáng ira nga
mekáttuay ta pangikatalà da kâ Apu. 15 Á malláppà ka laguk nga mangilayalayâ sù
kukurugán nga ubobuk ni Namarò, tapè awán ta ipasirám mu, ánna magayáyâ si Namarò
gapu ta napiá ánna matunung yù ángngituddum sù kuruk nga bilin na.

16 Á mallillì ka sù ira magubobuk sù awán ta serbi na. Ta narákè yù pabbalinán nayù
ubobugad da, á mappanà yù narákè nga akkuán nayù ira tatolay nga makaginná sù
kagiad da. 17 Á massamâ yù ubobuk da sù ira tatolay, ta kunnay sù passamâ na lutu
ta baggi na tolay áddè ta pate na. Ajjan garè yù duá nga mangituddu karannian, di
Imenio kâ Pileto. 18 Á talamánad da yù ángnguruk nayù ira káruán nga tatolay, gapu ta
arád da ituddu yù kuruk nga bilin ni Namarò. Ta kagiad da garè ta nappasá ngin yù
paginnanole nayù ira námmatay, nga ari gemma kuruk. Á ajjan garè yù ira nga nanguruk
nga mabbábángin sù ángnguruk da kâ Apu Kesu megapu sù pangituddu ra.

19 Ngam sittam nga napasigaggà yù ángnguruk na, ari ittam mabbábáng, ta maggián nga
mannanáyun yù ubobuk ni Namarò, nga kunnay ta maláddá nga batu, nga panáddagán
nayù ángnguruk tam. Á ajjan yù kinagi na nga netúrâ nga kunniaw:
"Ammu ni Apu yù ira nga kukurugán nga tatole na."
Á kinagi na gapay,
"Á yù ira ngámin nga makimállà kâ Apu Namarò,
nga makkagi ta aggina yù pakiyápuád da,
máwák nga pallikuránád da laguk yù narákè nga ággangnguá ra."
20 Á ta ángngarigán nu ajjan yù maríku nga maggián ta dakal nga balay, á aru yù aruátan
na, nga buláwán, pinaláta, ánna káyu ánna dabbun. Á iyaruâ na yù napadday ta buláwán
ánna pinaláta nu ajjan yù álliuk na nga kamotunán. Ngam yù napadday ta káyu ánna
dabbun, maguray lâ yù pangiyaruâ na nira. 21 Á dannian yù keyarigát tam, sittam nga
manguruk. Ta nu tukkatat tam yù ággangnguá tam nga narákè, mangáppípiá ittam, nga
mepárik sù aruátan nga buláwán. Á dán nga naparán ittam nga mepángngà ta pangiyaruâ
nayù Yápu tam ta ngámin nga napiá nga ipakuá na nittam.
22 Ari ka laguk dukkì sù ira bábbagitolay nga mangapà nikaw ta mangnguá ka ta narákè
nga karagatád da nga akkuán. Á akkuám mu lâ yù napiá nga ikáyâ ni Apu. Ipasigaggà
mu yù ángngikatalà mu kâ Apu, á iddi-iddukam mu yù ira kábulum mu. Á máwák nga
masippà ka nga mepagimammà sù ira ngámin nga kuruk nga manguruk kâ Apu. 23 Á ari
ka mepappeperang ta ubobuk sù ira nga awán ta serbi nayù ubobugad da. Ta ammum
gemma ta maddaráma ira sangaw, ta yáyù lâ pabbalinán nayù pakkakápereperang da ta
ubobuk.
24 Ta sittam nga masserbi kâ Apu, máwák nga ari ittam maddaráma ánna ari ittam
mepappeperang ta ubobuk, ngam mangikállà ittam sù ira ngámin nga tatolay. Á
gigiámmuat tam yù ubobuk ni Namarò ta napiá, tapè dán nga naparán ittam nga
mangituddu sù ira tatolay, ánna napiá yù ángngituddu tam. Á attamát tam lâ yù mesimmu
nittam. 25 Á pangituddu tam, arát tam papporayán yù ira tatolay nga mattutubbák.
Ngam masippà ittam ánna napiá lâ yù ággubobuk tam nira, abernu iddán na ira ni
Namarò ta awayyá ra nga mabbabáwi ta liwâ da, tapè kánnámmuád da yù kuruk nga
bilin ni Namarò. 26 Á pakánnámmu ra sù kuruk nga bilin ni Namarò, makemmunaw ira,
á tákkilalád da ta nelogò ira kâ Satanas nga namuersá nira. Á abbágán na ira laguk ni
Namarò, tapè mattálaw ira kâ Satanas, á alawatan ni Namarò ira.

3

Yù Ággangnguá nayù ira Tatolay ta Panguriánán nga Ággaw

1 Á máwák nga kánnámmuám mu yaw, ta sangaw nu maddaggunin yù pagáddekán na
ággaw, aru yù jigirigâ nayù ira tatolay ta dabbuno. 2 Ta yù ira tatolay nga ari manguruk,
ayatad da lâ yù baggi ra ánna yù pirâ da. Mappeggung ira ánna mappeddaráyaw ira. Á
pakkakagiád da yù ira kábulud da. Potuád da yù ira darakal da. Ari ira mabbalabálà
sù ira mangikállà nira. Á ari ira makimoray kâ Namarò. 3 Awán ira ta ayâ. Ari ira
mamakomá. Mallillíbâ ira sù ira kábulud da. Ari ira magammá, ta ari ira natudduán.
Á kitaporay ira ánna malussaw ira ta ngámin nga napiá. 4 Ari ira mekatalà. Daliborok
ira, nga arád da garè nonopan yù pabbalinán nayù akka-akkuád da. Á motun yù nonò
da, ta kagiad da ta aggira lâ yù makánnámmu. Á alerad da lâ yù ipagayáyâ da, ngam
awán ta ayâ da kâ Namarò. 5 Á mepaggammung ira sù ira manguruk, ngam awán ta
kebalinán nayù pakikultu ra gapu ta arád da likuránán yù narákè nga ággangnguá ra. Ari
ka dukkurukkì karannian nga tatolay.

6 Á ajjan yù ira lálláki nga umay makikopun ta tatolay, tapè makatallung ira ta bale
ra, á kagumánad da yù ira bábbay. Á ilímak da yù nonò da, tapè ilogò da yù ira bábbay
nga mattá-iki-ikáyâ megapu sù liwiliwâ da, nga ari magammá nga magalek ta karagatád
da. 7 Á maguray lâ yù umay mangituddu nira, á ginnád da lâ ginnán, ngam arád da
bulubugá kánnámmuán yù kuruk. 8 Á yù ira lálláki nga mangilogò nira, kunnay ira kári
Jannes kâ Jambares, nga yù ngaw ira makikontará kâ Lákay Moyses. Á kunnay nira,
ituddu ra gapay yù ari kuruk, á narákè yù nonò da, ánna áppè pípiá ira, nga ari kuruk
nga mangikatalà kâ Apu Kesu. 9 Ngam arád da mabalin yù akkuád da, ta tákkilalán nayù
ira ngámin nga tatolay yù kolapá ra, sangaw nu mepalappâ yù liwâ da nga kunnay sù
nesimmu ngaw kári Jannes kâ Jambares.

Mábbágán ittam megapu ta Pabbibbik tam sù Libru ni Namarò

10 Ngam sikaw, Timotio, ammum yù ituddù ánna yù ággangnguâ. Á ammum yù ikáyâ ku
nga palurotan, ánna yù ángngikatalà ku kâ Namarò. Á nasingam mu ta attamák ku lâ yù
akkuán nayù ira tatolay nikán, ánna yù ángngiddù ku nira, ta aringà bulubugá malurâ nga
mangituddu nira. 11 Á ammum gapay yù panigirigâ da nikán megapu sù pangilayalayâ
ku, á inattamák ku lâ yù kingnguá ra nikán ta ili na Antokia, ánna yù ili na Ikonium,
ánna yù ili na Listara. Jinigirigâ dangà sù ira ili, ngam iniyígù nangà ni Namarò. 12 Á
ari lâ sikán yù marigirigâ, ta marigirigâ gapay yù ngámin ira nga mepattatádday kâ Apu
Kesu Kiristu, nga makkaragâ nga tumuttul kuna. 13 Ngam yù ira tatolay nga narákè, ánna
yù ira mangilogò, mappanà lâ mappanà ira nga mangnguá ta narákè, ta ilogò da yù ira
kábulud da, á aggira lápay, melogò ira.
14 Ngam sikaw, ari ka malurâ nga manguruk sù ginigiámmum, nga ammum ta kuruk
nga pangikatalakám mu, ta ammum yù ira nangituddu nikaw. 15 Ta natudduán ken sù
netúrâ nga bilin ni Namarò áddè ngaw sù kabaddì mu. Á yù bilin ni Namarò yù gapu na
nga kánnámmuám mu yù ángngiddù ni Namarò, ánna yù awayyám nga makiyígù kuna.
Á yáyù nga inalawâ mu yù mannanáyun nga áttolem nga iniyawâ ni Namarò nikaw
megapu sù pangikatalà mu kâ Apu Kesu Kiristu. 16 Á ngámin yù netúrâ nga bilin ni
Namarò, inipetúrâ ni Namarò sù ira ábbilinán na, tapè mábbágán ittam nu bibbirat tam
ánna nu ginnát tam. Á megapu sù ubobuk ni Namarò, kánnámmuát tam yù meyannung
kuna ánna yù ikáyâ na nga akkuát tam, ánna magammá ittam sù akkuát tam nga narákè,
ánna matabarangán ittam sù napiá nga ipakuá ni Namarò nittam. 17 Á sittam nga tatole
ni Namarò, nu kuruk nga manguruk ittam sù ubobuk na, á naparán ittam nga masserbi
kuna, nga mamalurò sù ngámin nga napiá nga ipakuá na nittam.

4

Yù Maporián nga Itabarang ni Pablo

1 Á sangaw nu manoli si Apu Kesu ta dabbuno nga mammaguray, aggina yù mama-
nunnù sù ira tatolay nga matolay paga ta dabbuno ánna yù ira námmatay. Á yáyù nga
tabarangát taka laguk ta ánninganán ni Namarò ánna ánninganán ni Apu Kesu Kiristu, 2 ta
mangilayalayâ ka sù ubobuk ni Namarò! Maggián ka lâ nga naparán nga mangilayalayâ,
mássiki nu arád da ikáyâ nayù ira tatolay, ánna mássiki nu marigirigâ ka. Gammám mu yù
ira tatolay nga minálliwâ, á tudduám mu ira ta máwák nga mabbabáwi ira ánna likuránád
da yù palliwâ da. Á tabarangám mu ira, tapè mapasigaggà yù ángngikatalà da kâ Apu
Kesu. Á attamám mu yù ira tudduám mu, á ari ka malurâ nga mangituddu nira. 3 Ta
duttál yù ággaw, nga molang nayù ira tatolay nga ginnán yù kuruk nga meyannung kâ
Apu. Ta mattá-iki-ikáyâ ira, á apatad da lâ yù ira ikáyâ da, aggira nga mangituddu ta
gustu ra nga ginnán. 4 Á paguráyád da yù kuruk nga bilin ni Namarò, tapè ginniginnád da

yù makkakerumá nga ubobugan nayù ira tatolay, nga awán ta serbi na. 5 Ngam sikaw,
Timotio, gaggarám mu lâ yù nonò mu, á attamám mu lâ yù jigâ mu nga mesimmu nikaw.
Mangilayalayâ ka sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu, á palurotam mu yù
ngámin nga napiá nga ipakuá ni Namarò nikaw.
6 Á sikán, duttál sangaw yù ággaw nga pánò ta dabbuno. Ta maddaggunakin matay, á
melabbekà sangaw kâ Namarò, gapu ta aggina yù Yápù nga pakimorayák ku. 7 Napiá
yù kingnguâ, á pinatuppál kin yù ngámin nga inipakuá ni Namarò nikán. Á mássiki nu
marigirigákà ta pangilayalayâ ku, napasigaggà yù ángngikatalà ku kâ Apu Kesu Kiristu,
ánna arák ku bulubugá inuli yù kuruk nga bilin ni Namarò. 8 Á yáyù nga iddi-iddagák
ku yù meyawâ nikán nga piâ ánna katunung ku, nga meyárik ta maráyaw nga kuroná
nga napakappiánin ta lángì, nga iyawâ na nikán ni Apu Kesu Kiristu sangaw nu ággaw
nga panoli na. Ta si Apu Kesu yù mamanunnù nga matunung. Á ari lâ sikán yù
pangiyawatán na, nu ari gapay yù ira ngámin nga magayáyâ nga magiddak ta panoli
na.
9 Á Timotio, umay ka lâ umay saw giák ku! 10 Ta sinájjián nangà ni Demas, á gustu na
lâ nga ala-aleran yù ipagayáyâ nayù ira tatolay ta dabbuno. Á yáyù nga nánawán nangà,
nga minay ta Tessalonika. Á si Karesenti, minay ta Galasia. Á minay si Titò ta Dalmasia.
11 Si Lukas lâ yù kabbuluk ku saw.
Á si Markus, dagatam mu bì ta ipulù mu nga umay saw, ta dakal yù ángngabbák na
nikán. 12 Á si Tikiko, jinok ku ta Epeso.
13 Á sangaw nu umay ka saw, dagatam mu yù ulà ku nga inibattáng ku ta gián ni Karpo
ta Tarowas, ánna yù ira libru gapay, nepatalugáring sù ira túrâ, á arám mu ira káttamán.
14 Á si Alekanduru nga minábbattál ta baronsi, kitarákè yù kingnguá na nga pan-
gontará na nikán. Ngam si Namarò yù mamanunnù, á iyawâ na kuna yù bálà nayù
kingnguá na nikán. 15 Mappalán ka lápay kâ Alekanduru, ta masikan yù pangontará na
sù bilin ni Namarò nga ilayalayâ tam.
16 Á sù ngaw olu nga pamestigá ra nikán ta ili na Roma ta arubáng nayù kues, awán
bulubugá ta mangabbák nikán, nga massistígu nakuan sù kinagì. Ngámin nga kábuluk
ku, sinájjiád dangà. Ngam makimállakà kâ Namarò ta arán na ipekáru nira yù panájji ra
nikán, ngam pakomán na ira lâ. 17 Á mássiki nu awán nira ta mangabbák nikán, si Apu
Kesu yù mangabbák nikán, á inabbágán nangà ta keyarubáng ku sù ira mangikeká nga
mangigagángay nikán. Á pinatattam ni Apu Kesu yù nonò ku ánna pinasikan na yù baggì
nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyannung kuna, tapè makaginná yù ira
ngámin nga makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio. Á iniyígù nangà, tapè arád dangà
ipamakán sù ira simaron nga ayám nga layon. 18 Á sigídá nga iyígù nangà ni Apu Kesu,
nga Yápù, maguray lâ yù narákè nga mesimmu nikán. Á apan nangà ta mesipà kuna ta
lángì sù pammagurayán na. Parè bì ta meparáyaw si Namarò ta áddè ta áddè. Ammán!
19 Á manonò ku di Persila kâ Akila, á iyabbû ku nu kunnasi ira. Á kunnasi gapay di
Onesiporo ánna yù ira nga maggián ta bale na. 20 Á si Erasto, naggián ta Korinto. Á bittáng
ku si Taropimo ta Mileto gapu ta matakì. 21 Á sikaw, umay ka lâ umay saw giák ku lage na
ammián. Á di Ebulo kári Pudento, kâ Lino, ánna si Kalodia gapay, iyabbû da nu kunnasi
ka. Á kunnian gapay sù ira ngámin nga wáwwagi tam ta ángnguruk tam kâ Apu Kesu,
iyabbû da gapay nu kunnasi ka.
22 Á parè bì ta mepulupulù nikaw si Apu Kesu Kiristu, ánna ikákkállà na sikayu ngámin.
Áddè na yû.

Yù Túrâ ni Pablo kâ Titò

Yù Meyannung sawe Túrâ

Si Titò yù ari Kudio nga nabbáli ta mangikatalà kâ Apu Kesu megapu sù pangilayalayâ ni Pablo. Á nepulupulù laguk kâ Pablo, ta inabbágán na ta pangilayalayâ na ánna pangituddu na. Á bittáng ni Pablo ta Kareta nga mangabbák sù ira mangikatalà kâ Apu nga naggagammung tán.

Á bibbirat tam yù meyannung sù ángngabbák ni Titò kâ Pablo sù mekaruá nga túrâ ni Pablo sù ira manguruk nga taga Korinto ánna yù túrâ na sù ira nga taga Galasia (2 Korinto 2:13; 7:6, 13; 8:6, 16, 23; 12:18; ánna Galasia 2:3).

Á sawe túrâ, ipanonò ni Pablo kâ Titò yù napiá nga ággangnguá nga kepángngatán nayù ira manaron sù ira kábulud da nga mangikatalà kâ Namarò. Á kagian ni Pablo kâ Titò yù ángngituddu na sù ira lállakalákay, ánna yù ira bábbakabákà gapay, tapè aggira yù mangituddu sù ira bábbay nga nataggatán ánna yù ira mámmagingánay. Á kagian ni Pablo gapay yù ángngituddu ni Titò sù ira bábbagitolay, ánna yù ira aripan. Á ipanonò na kâ Titò yù awayyá tam ngámin nga mamalurò sù napiá nga ikáyâ ni Namarò, megapu sù ángngabbák nayù Mangilin nga Ikararuá.

Á ipanonò ni Pablo gapay kâ Titò yù paggapuán nayù napiá nga dámak, ánna yù kebalinán nayù iddanamát tam (3:4-7).

Yù Mayán na yawe Túrâ

Yù Pamegapu nayù Túrâ ánna yù Pakimállà ni Pablo (1:1-4)
Yù Ággangnguá nga Mepángngà sù ira Natullà nga Manaron sù ira Mangikatalà (1:5-16)
Yù Metuddu sù ira Manguruk kâ Apu Kesu (2:1-15)
Yù Napiá nga Ággangnguá nayù ira Tatole ni Namarò (3:1-11)
Yù Maporián nga Itabarang ni Pablo kári Titò (3:12-15)

Yù Pamegapu nayù Túrâ ánna yù Pakimállà ni Pablo

1 Sikán si Pablo nga mattúrâ nikaw, Titò. Sikán yù aripan ni Namarò, nga minángngilayalayâ nga sinullà ni Apu Kesu Kiristu ta mangilayalayâ kuna sù ira tatolay nga piníli ni Namarò, tapè mepasigaggà yù ángngikatalà da ánna malannalannapán yù ammu ra nga meyannung sù kuruk nga bilin ni Namarò. 2 Á ipakánnámmù nira yù iddanamát tam, nga mannanáyun nga inángà nga awán ta áddè na, nga iyawâ ni Namarò sù ira tatole na megapu sù Anâ na. Ta yáyù initabbá na ngaw ni Namarò lage na namarò ta dabbuno. Á si Namarò ari bulubugá massiri. 3 Á ta dattál nayù ággaw nga sinullà ni Namarò, inipalappâ na yù bilin na nga meyannung sù inángà na nga awán ta áddè na, nga iyawâ na nittam. Á ilayalayâ ku yù bilin na nga inikatalà na nikán, gapu ta jinok nangà ni Namarò, si Namarò nga mangiyígù nittam.

4 Á yawe yù itúrâ ku nikaw, Titò, ta sikaw yù ibiláng ku ta kun na kuruk nga anâ ku, megapu sù ángngikatalà ta kâ Apu Kesu. Á damágat taka, nu kunnasi ka, ta sigídá nga ipakimállà taka kári Namarò nga Yáma tam kâ Apu Kesu Kiristu nga mangiyígù nittam, ta ikállà da ka ánna iyawâ da nikaw yù napiá nga ággiám mu ánna yù napiá nga gawagawáyám mu.

Yù Ággangnguá nga Mepángngà sù ira Natullà nga Manaron sù ira Mangikatalà

5 Á yawe yù gapu na nga bittáng taka ta Kareta, Titò, tapè balinam mu yù arák ku nakuá nga tarabáku. Á sikaw bì yù manullà sù ira karakalán nga manaron sù ira manguruk nga

ajjan ta katággitádday nga ili. Tullatam mu yù ira natudduán sù ubobuk ni Namarò. Á nu piliam mu ira, nonopam mu yù ngámin nga initabarang ku nikaw nga meyannung sù kepángngatád da. 6 Piliam mu lâ yù napiá nga tolay nga pakimorayán na ngámin, tapè awán ta ipamaliwâ da kuna. Tátádday lâ yù atáwa na. Á yù ira ánâ na, máwák gapay nga mangikatalà ira kâ Apu, ánna kurugad da yù ira darakal da. Á nu narákè yù ággangnguá ra ánna potuád da yù ira darakal da, á arám mu tullatan yù yáma ra ta manaron sù ira manguruk.

7 Á yù tolay nga manaron sù ira manguruk, yáyù ásserbi na kâ Namarò. Á máwák nga aggina yù tolay nga napiá lâ yù meparámak nga meyannung kuna, nga awán bulubugá ta ipamaliwâ da kuna. Máwák nga ari mappeddaráyaw, ánna ari malogon nga mapporay. Máwák nga ari magillellaw, ánna ari makiramá, ánna ari maddarogà. 8 Ngam kunniaw galâ yù ággangnguá na. Máwák nga aggina yù magayáyâ nga mangálliuk, á napiá lâ yù nonò na ánna mangikállà sù ira kábulun na. Máwák nga aggina yù tolay nga matunung, nga mamalurò ta ngámin nga ipakuá ni Namarò kuna, ánna gaggarán na yù nonò na ánna yù baggi na. 9 Á máwák nga kurugan na ta napiá yù kuruk nga bilin ni Namarò nga netuddu kuna, tapè makáwayyá gapay nga manabarang sù ira kábulun na ta meyannung sù kuruk nga bilin ni Namarò. Á ta kunnian, egga yù awayyá na nga tabbagan yù ira nga makikontará sù kuruk nga ituddu na.

10 Ajjan garè yù ira tatolay nga mamotu sù ira mangituddu nira, á arád da kurugan yù kuruk nga bilin nga metuddu nira, nepatalugáring sù ira kábulun naw nga Kudio nga mangikatalà kâ Apu Kesu, nga manuppál lâ paga ta kustombare na Kudio nga inituddu ni Moyses. Á ubu-ubobugad da yù awán ta passerbián na, á ilogò da yù ira kábulud da, megapu sù kagiad da. 11 Máwák nga mapatukkâ ira sù ubu-ubobugad da, nga mamakkakáttuay sù napakáru nga pamiliá. Ta ituddu ra yù ari kuruk, nga arád da nakuan ituddu. Á yá lâ ipangituddu ra ta gustu ra matáddanán. 12 Á mássiki yù ngaw tádday nira nga taga Kareta, nga minállabbun nga neparámak, kinagi na yaw:

“Minássirisiri yù ira ngámin nga taga Kareta,
á narákè ira nga kun na ayám nga mangnguá ta tolay.
Á narullák ira, nga matalakák nga mattarabáku,” kun na.

13 Kuruk yù kinagi na. Á yáyù nga gammám mu ira laguk, tapè mapasigaggà yù ángngikatalà da. 14 Á gammám mu ira, tapè arád da tángngagan yù bídá nayù ira Kudio, nga ari kuruk, nga naggapu galâ ta nonò da. Gammám mu ira tapè arád da ginnán yù taddán nayù ira tatolay nga manakì sù kuruk nga bilin ni Namarò.

15 Yù tolay nga napiá yù nonò na ánna mangilin, napiá ta ánninganán na yù ngámin nga naparò, ánna awán ta narákè kuna. Ngam yù ira tatolay nga narákè, nga ari mangikatalà kâ Apu Kesu, awán ta ammu ra nga napiá, ta arád da ammu mappíli sù napiá, á jikkù yù ngámin nga meyannung nira, mássiki yù nonò da ánna ággangnguá ra. 16 Kagiad da ta si Namarò yù pakiyápuád da, ngam ari kuruk, ta mepasingan ta arád da kurugan yù bilin na, megapu sù narákè nga akka-akkuád da. Potuád da si Namarò, á gapu ta narákè yù nonò da, awán ta awayyá ra nga mangnguá ta bulubugá nga napiá.

2

Yù Metuddu sù ira Manguruk kâ Apu Kesu

1 Ngam sikaw, Titò, ituddum lâ yù kuruk nga bilin ni Namarò. 2 Á yù ira lállakalákay, tabarangám mu ira ta gaggarád da yù nonò da ánna baggi ra, tapè mepakimorayán ira ánna mepasingan ta napasigaggà yù ángngikatalà da kâ Apu Kesu. Tabarangám mu ira ta ari ira magillellaw, ngam iddi-iddukad da yù ira kábulud da ánna attamád da yù ngámin nga mesimmu nira.

3 Á yù ira bábbakabákà, kunnian gapay nira. Tabarangám mu ira, tapè napiá yù
ággangnguá ra, ta kun na mepángngà sù ira tatole ni Namarò. Ari ira nakuan mabbebbek.
Ari ira gapay nakuan magillellaw. Ta aggira yù mangituddu sù napiá nga ággangnguá ra
sù ira kábulud da nga bábbay nga nataggatán. 4 Á máwák nga ituddu ra nira gapay yù
napiá nga ángngiddù da ta atáwa ra ánna yù ira ánâ da. 5 Á tabarangád da ira gapay ta
gaggarád da yù nonò da ánna baggi ra, á tuttulad da yù napiá nga nonò. Á máwák gapay
nga malláppà ira nga magimemalay, nga minángngikállà. Á tumulù ira sù atáwa ra. Ta
nu napiá yù akka-akkuán nayù ira mangikatalà kâ Apu, awán ta awayyá nayù ira káruán
nga tatolay nga makkakagi sù bilin ni Namarò.

6 Á kunnian gapay sù ira nataggatán nga lálláki ánna yù ira bábbagitolay, tabarangám
mu ira ta gaggarád da yù nonò da ánna baggi ra. 7 Á sikaw, Titò, ipasingam mu nira
ta sikaw yù napiá nga párigád da, nga tolay nga napiá yù nonò na ánna ággangnguá
na. Á tángngagam mu yù pangituddum, ánna ituddum lâ yù kuruk nga bilin ni Namarò.
8 Ipasingam mu nira ta tolay ka nga napiá yù ággubobuk mu, ánna mekatalà yù kagiam
mu, nga awán ta liwâ na, tapè mappasirán yù ira tatolay nga makikontará nikaw, ánna
awán ta ipamaliwâ da.

9 Á yù ira makiaripan, tabarangám mu ira ta tumulù ira sù ira passerbiád da.
Palurotad da laguk yù ngámin nga ipakuá ra nira, tapè magayáyâ yù ira yápu ra. Á arád
da ira potuán. 10 Á arád da kokotan yù mekatalà nira nayù yápu ra, ngam ipasingad da
galâ yù napiá nga ásserbi ra nira, tapè mepakánnámmu ta kuruk nga mekatalà ira. Á yù
ira ngámin nga tatolay nga makasingan sù napiá nga ággangnguá ra, tákkilalád da lállaguk
ta napiá ánna maráyaw yù metuddu nga meyannung kâ Namarò nga mangiyígù nittam.

Yù Pangikállà ni Namarò nittam ánna yù Bagu nga Áttole tam

11 Mepalappâ yù pangikállà ni Namarò sù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay,
ta iniyawâ na nira yù mangiyígù nira. 12 Á megapu ta allà ni Namarò, ituddu na nittam
yù pangipuerá tam sù arán na ikáyâ, tapè magaggarát tam yù nonò tam ánna baggi tam,
ánna arát tam akkuán yù negagángay nga narákè nga akka-akkuán nayù ira tatolay nga
ari manguruk. Á yáyù nga akkuát tam laguk yù napiá ánna palurotat tam yù ipakuá
ni Namarò nittam ta keggá tam sawe dabbuno. 13 Á ta pagiddi-iddak tam, iddanamát
tam yù pappasingan nayù Yápu tam nga maddalingáráng, nga mangiyígù nittam. Aggina
si Apu Kesu Kiristu, nga kotunán nga mammaguray. 14 Aggina yù nabbaluntáriu nga
nangitapil ta baggi na, nga inipappagá na megapu nittam, nga pangari na sù liwiliwâ
tam, tapè pabbalinan na ittam ta tatole na nga mangilin, nga maláppà nga mamalurò sù
napiá nga ipakuá na nittam.

15 Á ituddum laguk nira dannian nga initúrâ ku, ta ajjan yù pakáwayyám nga mangi-
tuddu nira. Á tabarangám mu ira, ánna gammám mu ira sù narákè nga akkuád da, tapè
pakimorayád da ka nayù ira ngámin nga tatolay.

3

Yù Napiá nga Ággangnguá nayù ira Tatole ni Namarò

1 Á ipanonò mu yawe gapay sù ira manguruk. Máwák nga tumulù ira sù ira
mammaguray ánna yù ira makáwayyá ta gubermente, á kurugad da yù tunung da. Á
máwák nga dán nga naparán ira nga mangabbák nira nu ajjan yù napiá nga ipakuá ra
nira. 2 Kagiam mu nira ta ari ira mallillíbâ. Ari ira maddaráma, ngam mepasingan ta
masippà ira nga minángngikállà ta ngámin nga tatolay.

3 Ta mássiki sittam ngámin, arát tam ngaw kánnámmuán yù ikáyâ ni Namarò, á ari ittam
nanguruk. Pinotuát tam si Namarò, á nelogò ittam nga nepakkakáttuay kâ Namarò. Á
kunnay ittam ta makiaripan sù narákè nga karagatán na baggi tam, ta narákè ánna jikkù
yù ágganggnguá tam ngaw ánna yù ipagayáyâ tam. Nangabubu ittam, ánna namassil ittam
sù ira kábulut tam. Á nakkakáporay ittam gapay, ánna nakkakálussaw ittam.
4 Ngam nakikanakanâ nittam si Namarò,
á jinok na si Apu Kesu ta dabbuno,
tapè ipakánnámmu na nittam yù pangayâ ni Namarò ánna pangikállà na nittam.
Á iniyígù na ittam nga mangikatalà kuna.
5 Á yá ipangiyígù na nittam, ari megapu sù napiá nga kingnguá tam,
nu ari galâ megapu sù pangikállà na nittam.
Á pinakarenuán na ittam nayù Mangilin nga Ikararuá,
tapè mári yù liwiliwâ tam.
Á iniyawâ na nittam yù bagu nga nonò tam,
tapè makáwayyá ittam nga mamalurò sù napiá nga ipakuá na nittam.
6 Ta iniyawâ na nittam ni Namarò yù Mangilin nga Ikararuá na,
megapu kâ Apu Kesu Kiristu, nga mangiyígù nittam.
7 Á yáyù nga mebiláng ittam ta matunung
megapu sù allà na.
Á pinataganatán na ittam ta ánâ na, á mesipà ittam kuna,
ánna iniyawâ na nittam yù áttole tam, nga awán ta áddè na, nga iddanamát tam.
8 Kuruk nga mekatalà yù kinagì.

Á yáyù nga karagaták ku ta danniaw yù ituddum ta napiá sù ira nga manguruk
kâ Namarò, tapè ipe ra yù urà da nga manángngák sù napiá nga akka-akkuád da.
Ta mangáppípiá yù ira ngámin nga tatolay megapu sawe napiá nga metuddu. 9 Ari
ka laguk mepappupúlù sù ira makipappereperang ta ubobuk, ta awán ta serbi nayù
pamereperang da ta meyannung sù ngágan nayù ira ngaw naggaká nira. Á ari ka
dukkurukkì sù ira makiramá nga makipappereperang ta ubobuk nga meyannung sù
tunung ni Moyses, ta awán ta tolay nga mábbágán megapu sù ituddu ra. 10 Á nu ajjan yù
tolay nga mamuruburion sù ira mangikatalà kâ Apu Kesu, á gammám mu. Á nu arán
na ginnán yù kagiam mu, á pidduám mu nga gammán. Á nu arán na paga ginnán, á
paguráyám mu laguk. Ari ka kuna dukkurukkikin. 11 Ta ammum gemma ta narákè yù
nonò na, ta mepasingan megapu sù akka-akkuán na nga ammu na ta narákè.

Yù Maporián nga Itabarang ni Pablo kári Titò

12 Á talákkurugak ku nga doban sangaw si Artemas onu si Tikiko ta umay ta giám mu.
Á tappì na sangaw, alistuám mu nga umay manápun nikán ta Nikapulis, ta yá urè ta
maggiánà bì tán ta áddè ta pappasá na ammián. 13 Á ta áddè ta awayyám, abbágám mu
di Senu nga abugádu ánna yù kabbulun na, si Apolo, tapè ajjan ngámin yù awágad da
ta paggagannuâ da ta mánaw nga umay mangituddu. 14 Á ituddum gapay sù ira kábulut
tam yù napiá nga akkuád da. Máwák nga malláppà ira nga mattarabáku, tapè málâ da yù
awágad da, ánna ajjan yù awayyá ra gapay nga mangabbák sù ira kuruk nga magáwák.
Á nu kunnian yù akkuád da, napiá laguk yù pabbalinán nayù kaláppà da.
15 Yù ira ngámin nga kábuluk ku saw, iyabbû da nu kunnasi kayu. Kagiam mu gapay
yù pangiyabbû mi sù ira mangayâ nikami megapu sù pangikatalà tam kâ Apu. Á parè
bì ta ikákkállà ni Namarò sikayu ngámin.

Yù Túrâ ni Pablo kâ Pilemon

Yù Meyannung sù Túrâ

Si Pilemon yù maríku nga tolay, nga makákkuá ta aripan nga mangngágan ta Onesimo. Á yù ili na Kolosi támma yù gián nayù bale ni Pilemon, nga paggagammungán nayù ira mangikatalà kâ Apu, ta mabibbik tam yù meyannung kâ Onesimo sù túrâ ni Pablo sù ira manguruk nga taga Kolosi (Kolosi 4:9). Á nattálaw garè si Onesimo.

Á nattúrâ si Pablo sawe ta keggá na ta ili na Roma, nga nebáluk ta karsel. Á initúrâ na yù ikomá na kâ Pilemon nga meyannung kâ Onesimo, nga aripan na nga nattálaw. Ta nesimmuán ni Onesimo si Pablo ta Roma, á inipakánnámmu ni Pablo kuna yù napiá nga dámak, nga bilin ni Namarò. Á pakaginná ni Onesimo, nanguruk ánna nangikatalà kâ Apu Kesu, á napasigaggà yù ángngikatalà na. Á yáyù nga inabbágán ni Onesimo si Pablo ta keggá ni Pablo ta ábbalurán, ánna nakikopun kâ Pablo ta napiá. Á kánnámmuát tam ta kuruk nga napiá gapay yù ákkopun di Pablo kâ Pilemon, megapu sù ággián nayù túrâ na.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Pamegapu nayù Túrâ (1-3)
Yù Ángngiddù ni Pilemon ánna Ángngikatalà na (4-7)
Yù Ikomá ni Pablo kâ Pilemon nga Meyannung kâ Onesimo (8-22)
Ipakimállà ni Pablo yù ira Kákkopun na (23-25)

1 Sikán si Pablo, nga nebáluk megapu sù ángnguruk ku kâ Apu Kesu Kiristu. Á ajjan saw gapay si Timotio, nga wagi tam megapu ta ángnguruk tam, nga maggián sawe ili nga mangabbák nikán. Á mattúrâ kami nikayu, Pilemon, nga kábulum mi nga iddukam mi, nga mattarabáku ta napiá nga mangabbák nikami ta pattarabáku mi. 2 Á mattúrâ kami gapay kári Apia, nga babay nga kun na wagi mi, kâ Arkipo, nga kabbulum mi nga masserbi kâ Apu ta kun na napiá nga suddálu, ánna yù ira ngámin nga manguruk gapay, nga maggagammung ta bale naw. 3 Á yaw ipakimállà ku, ta ikákkállà da kayu di Namarò nga Yáma tam kâ Apu Kesu Kiristu, ánna pagimammatad da kayu, tapè napiá yù ággián naw ánna gawagawáyán naw.

Yù Ángngiddù ni Pilemon ánna Ángngikatalà na

4 Á pakimállà ku kâ Namarò, sigídángà mabbalabálà kuna megapu nikaw, Pilemon. 5 Á yaw ipabbalabálà ku, gapu ta narámak ku yù ángngiddù mu sù ira kábulum mu nga manguruk ánna yù ángngikatalà mu kâ Apu Kesu Kiristu. 6 Á ipakimállà ku ta parè bì ta kánnámmuán nayù ira kábulum mu yù ngámin nga napiá nga pabbalinán nayù ángngikatalà tam kâ Apu Kesu, megapu sù napiá nga pakkakátabarang naw ta meyannung sù panguruk naw. 7 Á kopuk ku, magayáyákà ánna mabannáyán yù nonò ku megapu sù ángngiddù mu, gapu ta mabannáyán gapay yù nonò nayù ira ngámin nga kábulut tam nga manguruk megapu sù ángngiddù mu.

Yù Ikomá ni Pablo kâ Pilemon nga Meyannung kâ Onesimo

8 Á gapu ta nasingak ku yù ángngiddù mu, kopun, ajjan yù ikomâ nikaw. Á ajjan nakuan yù awayyâ nga mappelò nga manaddán nikaw, megapu sù pakáwayyâ nga naggapu kâ Apu Kesu Kiristu. 9 Ngam gapu ta pakkaká-iddù ta, á arát taka puersán. Á yáyù nga ikomâ lâ nikaw, ta ikállà mà bì, ta sikán si Pablo nga lakalákayin, nga nebáluk megapu sù ángnguruk ku kâ Apu Kesu Kiristu. 10 Á yá ikomâ nikaw, ta ikákkállà mu si Onesimo, nga ibiláng ku ta anâ ku, gapu ta mangurugin kâ Apu Kesu megapu

ta pangituddù kuna, ta kebáluk ku sawe karsel. 11 Á ammù gemma ta awán garè ta ángngabbák na ngaw nikaw. Ngam kunangane, aggina yù mangabbák nga kunnay ta kebalinán nayù ngágan na, si Onesimo, ta sitta nga duá yù abbágán na, á napiángin yù ángngabbák na nitta.

12 Á yáyù nga palabbetak ku laguk si Onesimo ta giám mu kunangane, á ipepulù ku yù ayâ ku kuna, ta maraddamà ta páno na. 13 Á ikáyâ ku nakuan ta maggián si Onesimo nikán, ta keggâ nga nebáluk paga sawe karsel megapu ta pangilayalayâ ku sù napiá nga dámak, tapè aggina nakuan yù mangabbák nikán ta pannakabaggim. 14 Ngam arát taka puersán nga mangiyawâ sù aripam mu ta mangabbák nikán, nu arám mu anugutan. Ta ikáyâ ku ta mabbaluntáriu ka lápay nga mangikállà megapu sù urem.

15 Á yawe mápugák yù ure ni Namarò kâ Onesimo, ta nesinná bì nikaw, nga nelabbè ta giák ku, tapè mapággáng ánna manguruk kâ Apu. Á patoliak ku laguk nikaw, tapè alawatam mu sangaw nga maggián galâ nikaw ta áddè ta áddè. 16 Á pangalawâ mu kuna, aringin nakuan nga kunnay ta aripam mu, nu ari galâ ta kunnay ta kopum mu nga iddukam mu. Ta aggina yù kopuk ku nga iddukak ku. Iddukam mu laguk ta kunnay ta kopum mu, ánna wagim gapay megapu sù ángngikatalà naw kâ Apu.

17 Á nu ibiláng mà ta kopum mu, megapu sù ángngikatalà ta kâ Apu Kesu, á paddulotam mu laguk si Onesimo ta kunnay ta pamaddulò mu nikán. 18 Á nu ajjan yù liwâ na nikaw, onu gatù na, ipekárum lâ nikán. 19 Á sikán si Pablo, nga mattúrâ saw lápay, á sikán yù mappagá ta gatù ni Onesimo. Á arák ku nakuan ipanonò nikaw yù gatù mu nikán, megapu sù keyígù mu, ánna yù pangalawâ mu sù bagu nga áttolem nga awán ta áddè na, ta kesipà mu kâ Apu Kesu, megapu sù pangituddù nikaw. 20 Kopun, parè bì ta ikállà mà, megapu sù ángngikatalà ta kâ Apu, ánna bannáyám mu yù nonò ku, megapu sù kepattatádde ta kâ Apu Kesu Kiristu.

21 Á mappelokà nga mattúrâ nikaw, ta ikatalà taka, ánna ammù ta palurotam mu yù ikomâ nikaw, nga malannapán paga megapu sù allà mu nikán. 22 Á ajjan paga yù kiddawak ku nikaw, ta paránam mu bì yù paggianák ku gapay ta bale naw. Ta iddanamák ku yù pangikállà ni Namarò, nga pangiyawâ na nikayu sù ipakimállà naw kuna, tapè mapalubbángà sangaw nga melabbè nikayu.

Ipakimállà ni Pablo yù ira Kákkopun na

23 Á si Epapro yù kabbuluk ku nga nebáluk sawe karsel gapay megapu sù ángnguruk na kâ Apu Kesu Kiristu. Á iyabbû na gapay nu kunnasi kayu. 24 Á di Markus, kári Aristarko, ánna si Demas, á si Lukas gapay yù ira kábuluk ku nga masserbi kâ Namarò, á iyabbû da gapay nu kunnasi kayu.

25 Á yawe ipakimállà ku, ta maggián lâ nikayu si Apu Kesu Kiristu nga mangabbák nikayu megapu sù allà na.

Yù Túrâ sù ira Kebru

Yù Meyannung sawe Túrâ

Yù ira tatolay nga Kudio, mangngágan ira gapay ta Kebru, á Kebru yù ngágan nayù ággubobuk da gapay. Á si Akup yù naggaká nira, nga ingágan ni Namarò ta Israel. Á mewarawarâ yù ira ginaká ni Israel ta tangapáddabbuno. Ngam kunangane, manoli ira ta dabbun nga iniyawâ na ngaw ni Namarò nira, nga mangngágan ta Israel.

Aru yù ira makkakerumá nga rilision ta dabbuno, á aru yù ira tatolay nga Kudio ánna ari Kudio nga nangiyabbû sù ira napolu nga manguruk kâ Apu Kesu Kiristu ta meyannung sù pallikuk da ta dán nga rilisiod da ánna panuttul da kâ Apu Kesu. Á iniyabbû da, nga kud da, “Anni panò yù kapiánán nayù ángnguruk nayù ira tatolay kâ Apu Kesu Kiristu ánnè ta rilision nga makkakerumá?” Á yawe yù túrâ nayù manabbák karannian nga iniyabbû da, nepatalugáring sù pangiyabbû da nga kud da, “Anni yù kebalinán nayù kinagi ra, nga si Apu Kesu yù kátannangán nga pári tam?” Bibbiran naw Kebru 4:14-16.

Yù Mayán na yawe Túrâ

Si Apu Kesu yù Mangipakánnámmu sù Bilin ni Namarò (1:1-4)
Makáwayyá si Apu Kesu ánnè sù ira Daroban ni Namarò (1:5-14)
Yù Napiá nga Ángngiyígù ni Namarò nittam (2:1-18)
Makáwayyá si Apu Kesu ánnè kári Moyses kâ Josiuwa (3:1–4:13)
Si Apu Kesu yù Pári tam nga Mamakkápiá nittam kâ Namarò (4:14–7:28)
Yù Kapiánán nga Tarátu ni Namarò megapu kâ Apu Kesu (8:1–9:22)
Namittán lâ yù Ketapil ni Apu Kesu nga Keyátáng na megapu nittam (9:23–10:39)
Yù ira Tatolay nga Neparámak megapu sù Ángngikatalà da (11:1-40)
Yù Mepángngà nga Ángngikatalà tam kâ Ammò Namarò (12:1–13:19)
Yù Ipakimállà nayù Mattúrâ (13:20-25)

Si Apu Kesu yù Mangipakánnámmu sù Bilin ni Namarò

1 Sù ngaw napolu nga ággaw, name-aru yù pangipakánnámmu ni Namarò sù bilin
na sù ira ngaw Kebru nga naggaká nittam nga Kudio. Á aru yù makkakerumá
nga ángngipakánnámmu ni Namarò sù bilin na, megapu sù ángngituddu nayù ira ngaw
ábbilinán na. 2 Ngam ta ággawo sù keggá tam, sinullà ni Namarò yù Anâ na ta mangi-
pakánnámmu sù bilin na. Ta inipaparò ni Namarò sù Anâ na yù ngámin nga egga,
á aggina yù sinullà ni Namarò nga isipà na ta ngámin. 3 Á yù Anâ ni Namarò yù
pakasinganát tam sù dalingáráng ni Namarò, ta naggittá yù pakáwayyá ra, yù nonò da,
ánna yù akkuád da. Á mammaguray sù ngámin nga pinarò na megapu sù pakáwayyá
nayù ubobuk na, nga ámmagaddátu na. Á ta kabalin na nagikáru ta liwiliwâ tam, tapè
mapakomá ittam, á nattoli sù gián na ta lángì, á nagitubangin sù jiwanán nayù Kotunán,
tapè mepammaguray kuna. 4 Ta pinabbalin ni Namarò ta kapiánán yù Anâ na ánnè sù
ira daroban na. Á ammu tam ta makáwayyá ánnè nira, gapu ta aggina lâ yù kagian ni
Namarò nga Anâ na.

Makáwayyá Yù Anâ ni Namarò ánnè sù ira Daroban na

5 Á awán sù ira daroban ni Namarò yù nakkagián na, nu ari lâ yù Anâ na yù nakkagián
na ta kunniaw,
“Sikaw yù Anâ ku,

á ta ággawo ipakánnámmukin ta sikán yù Yámam,"* kun na.
Á ajjan paga yù kinagi ni Namarò ta meyannung sù Anâ na, nga arán na gemma
bulubugá kinagi ta meyannung sù ira daroban na, nga kunniaw,
"Sikán yù Yáma na,
á aggina yù Anâ ku,"† kun na.
6 Á ta pamapáno ni Namarò sù Anâ na nga makáwayyá,‡ á jinok na ta umay ta dabbuno.
Á kinagi na,
"Ngámin nga darobak ku, mamalittúkak ira nga maddáyaw kuna," kun na.
7 Á ta meyannung sù ira daroban ni Namarò, kinagi na,
"Masserbi nikán yù ira darobak ku,
nga pabbalinak ku ira ta kunnay ta paddák ánna api nga maggatang,
nga makáwayyá nga mamalurò sù ipakuâ nira,"§ kun na.
8 Ngam yawe yù kinagi ni Namarò sù Anâ na,
"Sikaw yù Apu Namarò,
nga mammaguray ta áddè ta áddè nga awán ta áddè na.
Á napiá yù pammagurem sù ira tatolem,
ánna matunung yù pamanunnù mu sù ira ngámin.
9 Á ikáyâ mu lâ yù napiá ánna matunung nga akkuán nayù ira tatolay,
ngam arám mu ikáyâ yù narákè nga akkuád da.
Á yáyù nga sinullà taka, sikán nga Yápum nga pakimorayám mu,
tapè sikaw yù kotunán nga mammaguray,
nga magayáyâ ánna maráyaw ánnè sù ira kábulum mu."*
10 Á yawe gapay kinagi ni Namarò sù Anâ na,
"Sikaw, Apu, yù namarò ta dabbuno ta pamegapu na ngámin,
ánna pinarò mu gapay yù lángì ánna ngámin nga egga kuna.
11 Á lummà noka yù lángì ánna yù dabbuno.
Ngam sikaw, maggián ka lâ ta áddè ta áddè, nga ari manguli.
Maddán yù dabbuno ánna lángì nga kun na gámì.
12 Á lukutam mu ira nga kunnay ta gámì, ta mapatalián ira.
Ngam sikaw, ari ka maddán, á ari ka mapatalián,
ta maggián ka lâ nga ari manguli ta áddè ta áddè,
ta awán ta áddè nayù dagum mu,"† kun ni Namarò sù Anâ na.
13 Ngam awán bulubugá ta daroban ni Namarò nga nakkagián na sù kunniaw nga
kinagi na kâ Anâ na. Ta kinagi ni Namarò sù Anâ na,
"E ka bì magitubang ta jiwanák ku,
sù ággitubangán nayù kotunán nga maráyaw,
áddè ta appútak ku yù ira malussaw nikaw,"‡ kun na.
14 Á yù ira daroban ni Namarò, asinni ira panò nu ari galâ yù ira ari masingan nga
masserbi kâ Namarò. Á doban na ira ta umay mangabbák nittam ngámin nga meyígù,
nga mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè.

2

Yù Napiá nga Ángngiyígù ni Namarò nittam

1 Á gapu ta yù Anâ ni Namarò yù mangipakánnámmu sù bilin ni Namarò, á yáyù nga
máwák tam nga tángngagan ta napiá yù ipakánnámmu na nittam, marakè mekáttuay ittam

* **1:5** Salmo 2:7; Kingnguá 13:33 † **1:5** 2 Samuel 7:14 ‡ **1:6** Makáwayyá si Apu Kesu nga kunnay sù kaká nga anâ na tolay, nga manaron ta ngámin nga kukuá nayù yáma na. § **1:7** Salmo 104:4 * **1:9** Salmo 45:6-7 † **1:12** Salmo 102:25-27 ‡ **1:13** Salmo 110:1; Kingnguá 2:34

sù kuruk nga bilin na. 2 Á sù ngaw gári, inipeyubobuk ni Namarò sù ira daroban na yù taddán na sù ira tatolay.* Á yù ira tatolay nga ari nanguruk, pinagikáru ni Namarò ira megapu ta liwâ da, gapu ta arád da kinuruk yù kinagi nayù ira daroban na. 3 Á sittam laguk, nu lonát tam yù bilin ni Namarò nga meyannung sù Anâ na nga mangiyígù ta tatolay, á egga panò yù tanakuán nga pakiyígutát tam? Awán! Ta si Apu Kesu Kiristu yù napolu nga mangipakánnámmu ta meyannung sù pangiyígù na ta tatolay, á ngámin ira nga nagginná kuna, aggira yù mangipakánnámmu nittam ta kuruk yù bilin na. 4 Á si Namarò gapay, inipakánnámmu na lápay ta kuruk yù kinagi ra, megapu sù inipakuá na nira nga aru nga makapállâ nga pinagaddátu ra. Á ta meyannung sù ure ni Namarò, inisinek na nira yù makkakerumá nga pakáwayyá ra nga naggapu sù Mangilin nga Ikararuá na, tapè ipasingan na ta kuruk yù bilin na nga kinagi ra.

Yù Magágál nittam ta Umay Makiyígù

5 Á ta meyannung sù bagu nga dabbun nga ubobugak ku nga duttál noka, ari gemma yù ira daroban ni Namarò yù sinullà na nga mammaguray sù bagu nga dabbun. 6 Ngam yù ira tatole ni Namarò yù sinullà na ta mammaguray, nga kunnay ta netúrâ sù dán nga libru nga kunniaw:

“Á sikaw, Apu Namarò, yù Kotunán.
Á anni má panò ta manonò kami, nga tolay kami lâ?
Ta ikállà kami ánna arák kami káttamán.
7 Á pinarò kami, nga nagukák lábbì yù pakáwayyá mi ánnè sù pakáwayyá nayù ira darobam mu,
ngam ipotuk kami sangaw nga meparáyaw, nga mesipà sù pammagurayám mu.
8 Á patulutam mu nikami yù ngámin nga pinarò mu,
tapè mammaguray kami ta ngámin.”†

Á gapu ta kunnian yù netúrâ, á ammu tam ta ipammagure ni Namarò sù ira ngámin nga tatole na yù ngámin nga pinarò na, á kánnámmuát tam ta awán ta arát tam pammagurayán. Ngam arát tam paga masingan ta sittam nga tatolay yù mammaguray ta ngámin nga naparò, gapu ta ari paga jimittál yù ággo na. 9 Ngam yawe ammu tam nga jimittálin, ta si Apu Kesu yù namalurò karannian nga netúrâ. Ta aggina yù nabíbì lâ nga napagukák ánnè sù ira daroban ni Namarò, tapè metapil nga matay ta kurù megapu nittam ngámin nga tatolay, gapu ta inikállà ni Namarò ittam. Á gapu ta ketapil ni Apu Kesu megapu nittam, yáyù nga aggina yù inipotun ni Namarò, nga maddalingáráng nga mammaguray nga meparáyaw!

10 Ta si Namarò gemma yù namarò ánna manangngal ta ngámin, á meparáyaw megapu ta ngámin nga pinarò na. Á napiá ánna mepángngà gemma ta jinok ni Namarò si Apu Kesu ta umay meyanâ ta tolay ánna mangiyangngà ta jigâ, tapè aggina yù makáwayyá nga mangiyígù ta aru nga tatolay. Ta yáyù gemma yù ure ni Namarò, tapè pabbalinan na ta ánâ na yù aru nga tatolay, tapè mesipà ira sù Anâ na, nga meparáyaw. 11 Á si Apu Kesu yù namakarenu nittam nga mangikatalà kuna, tapè mangilin ittam, á tátttádday lâ yù Yáma tam kâ Apu Kesu. Á yáyù nga ari mappasirán si Apu Kesu nga makkagi ta sittam yù wáwwagi na. 12 Á ammu tam ta kuruk nga wáwwagi na ittam gapu ta ajjan yù netúrâ nga kinagi na kâ Yáma na, nga kunniaw,

“Ammò, ipakánnámmu taka sù ira wáwwagì.
Á mepaggagammungà nira, nga makkansion nga maddáyaw nikaw,”‡ kun na.

13 Á netúrâ gapay yù kinagi ni Apu Kesu,
“Ikatalà ku si Apu Namarò,” kun na.

---

* **2:2** Kingnguá 7:38; Galasia 3:19 † **2:8** Salmo 8:4-6 ‡ **2:12** Salmo 22:22

Á kinagi na paga,
“Ajjanà saw ánna yù ira wáwwagì nga ánâ ni Namarò nga inikatalà na nikán,” kun na.
14 Á sittam nga kagian ni Apu Kesu ta ánâ ni Namarò, tolay ittam lâ nga egga baggi tam
nga matay. Á yáyù nga nabbáli ta tolay gapay si Apu Kesu, nga kunnay nittam, á netapil
nga natay ta kurù megapu nittam, tapè máppù si Satanas, nga aringin makáwayyá nga
mangituluk sù ira tatolay ta pate ra nga awán ta áddè na. 15 Á inirián ni Apu Kesu yù
assing tam ta pate tam megapu sù kingnguá na. Á pinalubbáng na ittam, nga kunnay
ta nebáluk ngaw megapu sù assing tam ta pate tam. 16 Ta ari gemma yù ira daroban ni
Namarò yù abbágán ni Apu Kesu, nu ari galâ sittam nga tatole na, nga mebiláng ta ginaká
ni Abrakam. 17 Á gapu ta sittam nga tatolay yù ikáyâ na nga abbágán, á máwák laguk nga
nepaggittá nittam nga wáwwagi na nga marigirigâ. Á yáyù nga nabbalin ta kátannangán
nga pári nga mangikállà ánna pangikatalakán nga masserbi kâ Namarò megapu nittam,
nga nangitapil sù baggi na ta pagikáru na ta liwiliwâ tam, tapè mapakomá ittamin. 18 Á
gapu ta inattamán ni Apu Kesu yù pamarubá ni Satanas kuna, á yáyù nga makáwayyá
nga mangabbák nittam nu parubán na ittam ni Satanas, tapè ari ittam makiappù kâ
Satanas.

3

Makáwayyá si Apu Kesu ánnè kâ Moyses

1 Wáwwagì nga mangikatalà kâ Apu Kesu, mangilin kayu nga mesipà gapay sù
pangapà ni Namarò sù ira nga pabbalinan na ta tatole na. Á nonotan naw laguk si Apu
Kesu. Aggina yù jinok ni Namarò ta umay ta dabbuno, tapè ipakánnámmu na si Namarò
nittam. Á aggina yù sinullà ni Namarò nga kátannangán nga pári, nga ikatalà tam ta
mamakkápiá nittam kâ Namarò. 2 Á pinalurò ni Apu Kesu yù ngámin nga inipakuá nayù
nanullà kuna, ta kunnay sù ngaw Kákay Moyses nga nangikatalakán ta passerbi na sù
ira tatole ni Namarò. Ta si Kákay Moyses yù sinullà na ngaw ni Namarò nga nanaron sù
ira tatole na, nga nebiláng ta pamiliá na. Á pinalurò ni Kákay Moyses gapay yù ngámin
nga inipakuá ni Namarò kuna. 3 Á maráyaw si Kákay Moyses, ngam más maráyaw si Apu
Kesu ánnè kuna, nga kunnay ta maráyaw yù nabbalay ánnè sù balay nga pidde na. 4 Á
ta meyannung ta ngámin nga katággitádday nga balay, ammu tam ta ajjan yù tolay nga
nabbalay kuna. Á si Namarò galâ yù namarò ta ngámin nga egga.
5 Á nangikatalakán si Moyses, nga napiá yù passerbi na kâ Namarò, ta pinalurò na
yù ngámin nga inipakuá ni Namarò kuna, megapu sù panaron na sù ira kábulun na nga
nebiláng nga pamiliá ni Namarò. Á inipakánnámmu na nira yù meyannung sù ipalappâ
ni Namarò noka. 6 Ngam si Apu Kesu Kiristu yù Anâ ni Namarò nga pangikatalakán
na nga mammaguray sù ira tatole na nga mebiláng ta ánâ na. Á sittam yù ira ánâ
na, nu napasigaggà yù ángngikatalà tam kâ Apu Kesu ánna magayáyâ ittam megapu sù
pagiddanáma tam ta mesipà ittam kâ Namarò.

Pappalánan na ittam ni Namarò

7 Á gapu ta tatole na ittam ni Namarò nu napasigaggà yù ángngikatalà tam, nonopat
tam laguk yù inipetúrâ nayù Mangilin nga Ikararuá. Ta kinagi na,
“Á nu ággawo yù pakaginná naw sù bilin ni Namarò,
8 arán naw laguk ikikkítulán yù ipakánnámmu na nikayu.
Arán naw potuán si Namarò nga kunnay sù ira ngaw naggaká nikayu,
nga namotu kâ Namarò sù keggá ra ta kalállammatán.”
9 Á kinagi ni Namarò,

“Mássiki nu nasingad da yù pinagaddátù ta appátapulu nga dagun sù keggá ra ta
kalállammatán,
á pinotuád dangà áddè ta arák ku ira kinalurâ megapu sù akka-akkuád da.*
10 Á yáyù nga napporayà ngaw nira, á kinagì,
‘Manakì yawe ira tatolay nga tumututtul nikán, á ari ira matudduán.’
11 Á gapu ta papporè nira, yáyù nga sinistíguák ku ta kuruk yù kinagì nira:
‘Arát takayu bulubugá patallungan sù pamagibannagák ku nakuan nikayu,’ ”† kun
ni Namarò.
12 Á wáwwagì ta ángnguruk tam, magimuguk kayu laguk nga katággitádday, ta pasikkálan
na yù nonò na, marakè ajjan yù narákè nga nonò na, nga manakì nga manguruk ánna
mekáttuay kâ Namarò nga matotolay. 13 Á makkakátabarang kayu laguk ta kággággaw
nga kagian naw ta “ággawo,” nga keggá na paga nayù awayyá naw nga manguruk, tapè
mapasigaggà yù ángngikatalà naw, á awán nikayu yù melogò, nga mataggâ yù ulu na
megapu sù liwiliwâ na. 14 Ta mesipà ittam kâ Apu Kesu Kiristu nu mapasigaggà yù
ángngikatalà tam kuna ta áddè ta áddè, nga kunnay sù kapámmegapu tam nga mangikatalà
kuna. 15 Á yáyù kebalinán nayù dán nga netúrâ nga kunniaw,
“Á nu ággawo yù pakaginná naw sù bilin ni Namarò,
arán naw ikikkítulán yù ipakánnámmu na nikayu.
Arán naw potuán si Namarò nga kunnay sù ira ngaw naggaká nikayu,
nga namotu kâ Namarò sù keggá ra ta kalállammatán.”
16 Á asinni panò yù ira ngaw nga namotu kâ Namarò, mássiki nu naginná ra yù bilin
na? Ari panò yù ira galâ nga inipáno na ngaw ni Kákay Moyses ta Egipto? Aggira gemma!
17 Aggira yù napporayán ni Namarò ta appátapulu nga dagun megapu sù liwiliwâ da, á
natay ira ta kalállammatán. 18 Á asinni yù ira nga nakkagián ni Namarò ta arán na ira
bulubugá patallungan sù napiá nga lugár nga iyawâ na nakuan nira, nga pagibannagád
da, nu ari galâ yù ira namotu kuna? 19 Á yáyù nga kánnámmuát tam laguk ta arán na
ira inisipà ni Namarò sù napiá nga lugár nga pinarán na nga pagibannagád da nakuan,
gapu ta ari ira nanguruk kuna.

4

Yù Pamagibannagán ni Namarò sù ira Tatole na

1 Á kunangan iyalawâ ni Namarò nittam yù awayyá tam nga mesipà sù initabbá
na ngaw, nga dán nga naparán nga pamagibannagán na ta tatolay. Magimuguk ittam
laguk, tapè arát tam párigán yù ngaw ira nga ari nanguruk, marakè arán na ittam
gapay patallungan sù pamagibannagán na nittam. Á yáyù nga tángngagat tam laguk yù
napiá nga dámak, tapè mesipà ittam sù initabbá na. 2 Ta nelayalayákin nittam gapay yù
napiá nga dámak, nga kunnay sù nelayalayâ ngaw nira, ngam awán ta nammakapiád
da sù bilin ni Apu, gapu ta arád da kinuruk. 3 Á yáyù nga arán na ira pinatallung ni
Namarò sù pamagibannagán na nira. Ngam sittam nga manguruk yù isipà ni Namarò
sù pamagibannagán na nga pinarán na megapu nittam. Ta kinagi na ngaw ni Namarò,
nga kun na,
“Á gapu ta papporè nira, yáyù nga sinistíguák ku ta kuruk yù kinagì nira:
‘Arát takayu bulubugá patallungan sù pamagibannagák ku sù ira tatolè.’ ”
Á kunnian yù kinagi ni Namarò, mássiki nu dán nga naparán yù pamagibannagán na
sù ira tatole na áddè ngaw kapápparò na ta dabbuno. 4 Á ajjan yù dán nga netúrâ

* **3:9** Bibbiram yù meyannung sù kingnguá ra, Exodo 17:1-7, Nomero 14:1-13 † **3:11** Salmo 95:7-11

nga kunniaw: “Á nagibannák si Namarò sù mekapitu nga ággaw, gapu ta nabalinin yù ngámin nga pinarò na.”*
5 Á mássiki nu dán nga naparán yù pamagibannagán ni Namarò ta tatolay, á kinagi na yù kunniaw,
“Arát takayu bulubugá patallungan sù pamagibannagák ku sù ira tatolè,” kun na.
6 Á yáyù nga ammu tam ta naparán lâ paga kunangan yù pamagibannagán ni Namarò sù ira nga manguruk, gapu ta yù ira ngaw nga nakaginná sù napiá nga dámak, arán na ira pinatallung ni Namarò sù pamagibannagán na nira, gapu ta pinotuád da. 7 Á yáyù nga sinullà ni Namarò yù tanakuán nga ággaw, nga iningágan na ta “ággawo,” kun na kâ Patul Dabid, nga awayyá nayù ira tatolay nga mesipà sù ira tatolay nga pagibannagan na. Á ammu tam yaw, ta aru yù dagun nga napasá áddè ngaw pangitarátu na kári Kákay Moyses ta áddè ta keggá ni Patul Dabid, á inipetúrâ ni Namarò kâ Patul Dabid yù kinagi na, nga kunniaw,
“Á nu ággawo yù pakaginná naw sù bilin ni Namarò,
arán naw ikikkítulán yù ipakánnámmu na nikayu,” kun ni Namarò.
8 Á gapu ta natay ta kalállammatán yù ira ngaw taga Israel nga ari nanguruk kâ Namarò, á si Josiuwa yù táli ni Moyses, nga nangiyángay sù ira ginaká ra ta lugár na Kaynan. Á nu Kaynan nakuan yù lugár nga inubobuk ni Namarò, á arán na nakuan sinullà yù tanakuán nga ággaw nga pangisipà na ta tatolay sù pamagibannagán na. Ngam ari lâ Kaynan yù pamagibannagán ni Namarò nga inubobuk na. 9 Á yáyù nga iddanamát tam lâ paga yù pamagibannák ni Namarò nittam nga tatole na, nga kunnay sù ngaw pagibannák na ta kabalin na namarò ta dabbuno, ta pinatukkâ na yù pattarabáku na sù mekapitu nga ággaw. 10 Á dattál nayù ággaw nga pamagibannák ni Namarò nittam, á sittam ngámin nga mesipà kuna, mattukkâ ittam nga mattarabáku gapay ta kunnay kâ Namarò ta kabalin na namarò.
11 Á gapu ta iyalawâ ni Namarò yù pamagibannagán na nittam, nga kunnay ta pangiyalawâ na ngaw nira, ngam arád da nálâ, á yáyù nga ipe tam laguk yù urà tam nga mangupù ta panguruk tam sù ubobuk ni Namarò, tapè ari ittam mepárik sù ira ngaw nga ari nakatallung sù pamagibannagán ni Namarò gapu ta pamotu ra kuna.
12 Ta manotolay nga makáwayyá yù ubobuk ni Namarò, nga meyárik ta bayunetá nga kataramán, nga duá yù ngárak na. Ta makatáppù yù bayunetá ta baggi na tolay. Á kunnian gapay yù keyarigán nayù ubobuk ni Namarò, ta tappútan nayù bilin ni Namarò yù nonò tam ánna yù ure tam, á mepalappâ yù ngámin nga nonopat tam nga karagatát tam ánna talákkurugat tam, nu napiá onu narákè. 13 Á awán bulubugá ta pinarò ni Namarò nga makatuttù kuna, á awán ta melímak kuna, ta malappâ yù ngámin nga pinarò na, á ammu na ngámin yù nonopat tam ánna masingan na yù ngámin nga akkuát tam. Á aggina sangaw yù pakkagiát tam sù ngámin nga kingnguá tam.

Si Apu Kesu yù Pári tam nga Mamakkápiá nittam kâ Namarò

14 Á si Apu Kesu Kiristu nga Anâ ni Namarò yù kátannangán nga pári nga mamakkápiá nittam kâ Namarò. Á minayin ta lángì ta gián ni Namarò. Á yáyù nga ipasigaggà tam laguk yù ángngikatalà tam kâ Apu Kesu ánna uputat tam nga ipakánnámmu sù ira kábulut tam. 15 Ta yawe kátannangán nga pári yù pannakabaggi tam ta arubáng ni Namarò. Á ammu na ittam ikállà, gapu ta naparubán na yù ággiát tam nga tatolay. Á ammu na gemma yù pakkapíyát tam. Ta iniparubá ni Satanas yù ngámin nga makkakerumá nga pamalliwâ na nakuan kâ Apu Kesu, nga kunnay ta pamarubá na nittam. Ngam si Apu Kesu, ari bulubugá nalliwâ. 16 Á gapu ta ajjanin si Apu Kesu ta gián ni Namarò nga

* **4:4** Genesis 2:2

mamakkápiá nittam kâ Namarò, á mappelò ittam laguk nga makimállà kâ Namarò, tapè ikákkállà na ittam ánna abbágán na ittam ta meyannung ta ngámin nga máwák tam ánna jigâ tam.

5

1 Á ngámin nga kátannangán nga pári na Kudio nga sinullà ni Namarò, natullà ira
tapè alawatad da yù iyawâ nayù ira tatolay nga ayám, nga iyátáng da ta pannakabaggi
nayù ira kábulud da ta arubáng ni Namarò, tapè pakomán ni Namarò ira ta liwiliwâ da.
2 Á gapu ta tolay lâ yù pári, nga ajjan gapay yù pakkapíyán na, á yáyù nga ammu na
mangikállà sù ira kábulun na nga tatolay nga nakaliwâ kâ Namarò, ta arád da ammu
ngámin yù pakaliwatád da. 3 Á gapu ta makaliwâ gapay yù pári, máwák na mangiyátáng
gapay kâ Namarò megapu sù baggi na, pángè na mangiyátáng megapu sù ira kábulun na
nga tatolay.
4 Á ta meyannung sù kátannangán nga pári, awán gemma ta tolay nga massippil sù
pakáwayyá na ánna karáyo na. Ngam si Namarò galâ yù manullà ta tolay ta kátannangán
nga pári, nga kunnay sù panullà na ngaw kâ Aron. 5 Á kunnian gapay kâ Apu Kesu
Kiristu. Arán na sinippil yù pakáwayyá ánna karáyo nayù kátannangán nga pári. Si
Namarò yù nanullà kuna ta kátannangán nga pári. Á kinagi ni Namarò kuna,
"Sikaw yù Anâ ku,
á ta ággawo ipakánnámmukin ta sikán yù Yámam,"* kun na.
6 Á ajjan netúrâ paga yù kinagi ni Namarò sù Anâ na,
"Á sikaw yù pári ta áddè ta áddè,
nga kunnay sù kapári nayù ngaw Patul Melkisidek nga ari bulubugá mapatalián."†
7 Á keggá ni Apu Kesu ta dabbuno, nakimállà kâ Namarò, á nagaráyan ánna nakkulè, ta
mássiki nu matay, si Namarò yù makáwayyá nga mangiyígù kuna. Á gapu ta pakimoray
ni Apu Kesu kâ Namarò, á yáyù nga gininná ni Namarò yù ipakimállà na. 8 Á mássiki nu
Anâ ni Namarò si Apu Kesu, ginigiámmu na yù kebalinán nayù panguruk na kâ Namarò
megapu sù pangiyattam na ta jigâ. 9 Á gapu ta pinalurò ni Apu Kesu yù ngámin nga
inipakuá ni Namarò kuna, ánna awán bulubugá ta liwâ na, nabbalin ta pareku nga
mangiyígù sù ira ngámin nga tatolay nga manguruk kuna, tapè mesipà ira sù áttole na
nga mannanáyun. 10 Á napalurò yian gapu ta sinullà ni Namarò ta kotunán nga pári, nga
kunnay sù ngaw Patul Melkisidek.

Arát tam Likuránán yù Ángngikatalà tam kâ Apu

11 Á aru paga yù ikáyâ ku nga ipakánnámmu nikayu nga meyannung sù paggittád di
Melkisidek kâ Apu Kesu, ngam marigâ nga mebukalán nikayu, ta nabbalin kayin nga
kunnay ta kitul. 12 Á napiá nakuan nu sikayu ngin yù mangituddu sù ira kábulun naw,
ta nabayák kayin nga manguruk. Ngam máwák naw má nga mebukalán nikayu yù
napopolu ngaw nga netuddu nikayu, nga ubobuk ni Namarò. Á yáyù nga kunnay kayu
ta abbing nga massusu lâ paga, nga ari paga makakán. 13 Á yù ira nga kunnay ta massusu
lâ paga, arád da ammu mappíli sù napiá ánna arád da kánnámmuán yù kebalinán nayù
bilin ni Namarò. 14 Ngam yù tolay nga meyárik sù makakán, tulluâ megapu sù panguruk
na, á kánnámmuán na yù monak nga metuddu kuna, gapu ta ipe na yù urà na nga mappíli
sù napiá ánna mangipuerá sù narákè.

6

Yù Talluâ nayù ira Manguruk kâ Namarò

* **5:5** Salmo 2:7; Kebru 1:5 † **5:6** Salmo 110:4

1 Á gapu ta naggigiámmu ittamin sù olu nga netuddu nga meyannung sù panguruk tam
kâ Apu Kesu Kiristu, gigiámmuat tam laguk yù ngámin nga meyannung sù pakáwayyá
na, tapè tulluâ yù nonò tam. Arát tam laguk itotoli nga gigiámmuan yù ammu tamin
nga netuddu nga meyannung ta pabbabáwi tam ánna pangikatalà tam kâ Apu, ánna yù
máwák tam nga tukkatan yù akka-akkuát tam nga awán ta serbi na. 2 Á nánnámmuát
tamin yù netuddu nga meyannung ta pakirigù tam, nga panákkilalán ta napakarenuánin
yù nonò tam. Á ammu tamin yù netuddu nga meyannung ta pangipotun na tolay ta limá
na sù ulu nayù tolay nga sinullà ni Namarò, tapè ipakimállà na kâ Namarò ta abbágán na
ta passerbi na kuna. Á ammu tamin yù netuddu nga meyannung sù pamaginnanole ni
Namarò sù ira námmatay noka, ánna yù pamanunnù na sù ira tatolay ánna pamagikáru
na sù ira mamotu kuna ta áddè ta áddè. 3 Á yáyù nga gigiámmuat tam laguk yù ngámin
nga bilin ni Namarò, nu anugutan ni Namarò, tapè tulluâ yù ángnguruk tam ta kunnay
ta ure na.
4 Á yù ira tatolay nga nakaparubá sù allà ni Namarò nira, nu likuránád da yù
ángngikatalà da kuna, ari ira bulubugá mapabbabáwi nga mapatoli kuna. Ta naparubád
den yù ángngikállà ni Namarò nira ta pakaginná ra sù napiá nga dámak, á nesipà ira
gapay sù ángngabbák nayù Mangilin nga Ikararuá na. 5 Á naparubád da gapay yù piá
nayù bilin ni Namarò ánna yù ámmagaddátu na nga kunnay ta ipasingan na gapay noka
nu duttál yù pagáddekán nga ággaw ánna yù bagu nga ággaw. 6 Á gapu ta pinarubád da
ngámin dannian ánna ammu ra yù pakáwayyá ni Apu Namarò, á nu likuránád da yù
ángngikatalà da kâ Apu Kesu, á ari iren mapabbabáwi ta liwâ da, á ari iren mapatoli ta
pangikatalà da kuna, gapu ta inipasiránád da yù Anâ ni Namarò ánna inipeluddè da ta
arubáng nayù ira tatolay. Á ta kunnian, kunnay ta pidduád da nga ipátà ta kurù yù Anâ
ni Namarò.
7 Á ta ángngarigán, nu ajjan yù napiá nga ákkomanán nga moranán, á mattubbu yù
nemulá kuna ánna mabbungá ta napiá megapu sù allà ni Namarò kuna, á magayáyâ yù
makáddabbun megapu sù málâ na. Á kunnian yù keyarigán nayù tolay nga napasigaggà
yù ángngikatalà na kâ Namarò, á bálatan na gapay ni Namarò ta napiá. 8 Á ta ángngarigán,
nu málâ na lâ nayù makáddabbun yù makkakerumá nga sî, á tuggian na sangaw. Á
kunnian gapay sù ira tatolay nga arád da akkuán yù ikáyâ ni Namarò, ta meyárik ira
ta kasisítán, á yá lâ palabbetád da yù impiernu, sangaw nu ukuman ni Namarò ira.
9 Á wáwwagì nga iddukak ku, inubobuk ku yù pangukum ni Namarò sù ira nga
mangnguá ta narákè. Ngam ta meyannung nikayu, ammù gemma ta awán bulubugá ta
mesimmu nikayu nga kunnay ta katuggi nayù kasisítán, gapu ta ikatalà nawin si Apu
Kesu ta mangiyígù nikayu, á palurotan naw yù napiá nga ipakuá ni Namarò nikayu
megapu sù panguruk naw kuna. 10 Ta pareku nga matunung si Namarò, á kemámmatán
na yù napiá nga akkuán naw. Á ammu na yù ayâ naw kuna, ta ipasingan naw paga
megapu sù ángngiddù naw sù ira kábulun naw nga manguruk kâ Apu. 11 Á karagatám mi
ta talákkurugan naw nga uputan yù napiá nga akkuán naw áddè ta pattoli ni Apu Kesu,
tapè mapalurò yù ngámin nga iddanamát tam. 12 Ari kayu laguk malurâ sù ángnguruk
naw kâ Apu. Párigán naw galâ yù ira nga napasigaggà yù ángngikatalà da. Ta sittam nga
napasigaggà yù ángngikatalà na yù iddán ni Namarò sù initabbá na.

Kuruk nga Mapalurò yù Initabbá ni Namarò

13 Á makáwayyá si Namarò nga mamalurò sù initabbá na. Á ajjan yù initabbá na kâ
Kákay Abrakam sù ngaw nga nabayágin. Á gapu ta awán ta tanakuán nga makáwayyá
ánnè kâ Namarò, nga massistígu sù kinagi na, á yáyù nga sinistíguán na galâ ni Namarò
lápay ta kuruk yù kinagi na kâ Kákay Abrakam. 14 Á kinagi na, “Á yawe yù itabbâ nikaw.
Pagayáyatat taka megapu sù aru nga iyawâ ku nikaw nga pammakapiám mu, á pagaruak

ku noka yù ira ginakám,"* kun ni Namarò kuna. 15 Á gapu ta nagattam nga nagiddak si
Kákay Abrakam, nga napasigaggà yù pangikatalà na kâ Namarò, á nálâ ni Abrakam yù
initabbá ni Namarò kuna.
16 Á ajjan yù kustombare na tolay nga abbúnan na yù ngágan ni Apu ta pamakuruk
na sù kagian na. Á kagian na, "Si Apu Namarò yù makasistígu ta kuruk yù kagiak ku,"
kun na. Á ta kunnian, patukkatan na yù pakkaká-ubobuk da. 17 Á gapu ta inikáyâ ni
Namarò nga ipakánnámmu ta kukurugán nga arán na bulubugá patalián yù sinalákkuruk
na, á sinuttul na yù kustombare na tolay nga mamakuruk sù initabbá na, ta nassistígu si
Namarò sù ngaw ira nga nangitabbán na. 18 Á yáyù nga ajjan yù duá nga pangurugát
tam nga ari bulubugá moli, yù pangitabbá ni Namarò ánna yù passistígu na, ta ari
bulubugá massiri si Namarò. Á sittam nga nakiyígù kuna, dudduáran na ittam ta ari
ittam mabbábáng, ngam mapasigaggà ittam laguk nga magiddanáma sù pinarán na
megapu nittam. 19 Á gapu ta napasigaggà yù ággiddanáma tam ta kesipà tam kâ Namarò,
napaláddá yù ággiát tam kuna. Ta si Apu Kesu yù pangikatalakát tam, nga minayin ta
lángì sù mangilin nga gián ni Namarò. 20 Aggina yù minay ta lángì nga napolu ánnè
nittam. Ta aggina yù kotunán nga pári nga pannakabaggi tam, nga mamakkápiá nittam
kâ Namarò. Á kunnay ta kapári ni Patul Melkisidek yù kapári ni Apu Kesu, nga ari
bulubugá mapatalián ta áddè ta áddè.

7

Si Patul Melkisidek, nga Pári

1 Á yù ngaw Patul Melkisidek yù patul nga nammaguray ta ili na Salem, nga pári
gapay nga pannakabaggi nayù ira tatolay ta arubáng ni Namarò nga Kotunán na ngámin.
Á panoli ni Kákay Abrakam ta gián na ta kabalin na nangappù ta appâ nga patul nga
malussaw kuna, á en na jinápun ni Patul Melkisidek. Á namindision kâ Kákay Abrakam,
ta inipakimállà na yù pangikállà ni Namarò kuna. 2 Á iniyawâ na laguk ni Kákay
Abrakam kâ Patul Melkisidek yù mekamapulu sù ngámin nga inâ na. Á yù kebalinán
nayù ngágan ni Patul Melkisidek yù patul nga matunung, á matunung yù ngámin nga
kingnguá na. Á yù páppatulán na yù dabbun na Salem. Á yù kebalinán na Salem yù lugár
nga pagimammatán. Á yáyù nga neparámak si Patul Melkisidek ta napiá nga patul nga
matunung ánna mamagimammà.* 3 Á awán ta nakagi nga meyannung sù ira darakal
ni Patul Melkisidek. Awán ta netúrâ nga meyannung sù ira naggaká kuna onu yù ira
ginaká na. Á ari bulubugá nánnámmuán yù meyannung sù keyanâ na ánna pate na. Á
yáyù nga maggián si Patul Melkisidek nga kunnay sù Anâ ni Namarò, nga pári ta áddè ta
áddè.
4 Nonopat tam laguk yù pakáwayyá ni Patul Melkisidek! Ta si Kákay Abrakam gapay,
mássiki nu káke tam ngámin nga Kudio, iniyawâ na kâ Patul Melkisidek yù mekamapulu
sù ngámin nga inâ na sù ira nakigerrán na. 5 Á yù ira ginaká ni Kákay Abrakam, ajjan
yù dán nga netúrâ nga tunung nga netuddu nira, ta iyawâ da yù mekamapulu sù
ngámin nga pakkatole ra. Á yù ira páppári nga ginaká ni Libi yù pangiyawatád da,
mássiki nu kanakanáyud da ira. 6 Á si Patul Melkisidek, mássiki nu ari gemma ginaká
ni Libi, aggina yù pangiyawatán ni Kákay Abrakam sù mekamapulu sù kukuá na. Á si
Patul Melkisidek yù namindision, nga nakkiddaw kâ Namarò ta ikákkállà na si Kákay

* **6:14** Genesis 22:15-17. Ta olu nga pangitabbá ni Namarò kâ Abrakam (Genesis 12:1-4), napasá 25 nga dagun lage na keyanâ ni Isak (Genesis 21:2-5). Á napasá má 60 nga dagun lage na keyanâ nayù ira ápù na, di Eso kâ Akup (Genesis 25:21-26). * **7:2** Genesis 14:18-20

Abrakam, mássiki nu aggina yù nangitabbán ni Namarò. 7 Á ammu tam gemma ta makáwayyá yù mamindision ánnè sù bindisionán na.

8 Á ta meyannung sù ira páppári, nga ginaká nayù ngaw Libi, aggira yù mangalawâ sù mekamapulu sù ira kanakanáyud da nga Kudio. Á tatolay ira lâ nga matay, nga mapatalián sangaw. Ngam ajjan yù netúrâ nga meyannung kâ Patul Melkisidek, ta aggina yù pári nga matotolay ta áddè ta áddè. 9 Á yù ira ngaw páppári nga ginaká ni Libi, inalawâ da yù mekamapulu sù ira tatolay. Ngam máyâ ta kagiat tam gapay ta kunnay ta nappagá si Libi sù mekamapulu kâ Patul Melkisidek megapu kâ Kákay Abrakam. 10 Ta apù na ta siku ni Kákay Abrakam si Libi, nga ari paga neyanâ ta panápun nayù káke na kâ Patul Melkisidek. Á kunnay ta ajjan si Libi paga ta baggi ni Kákay Abrakam ta pappagá ni Abrakam sù mekamapulu kâ Patul Melkisidek. Á yáyù nga mesipà si Libi sù kingnguá nayù káke na.

Yù Pári nga Kunnay kâ Patul Melkisidek

11 Á sù ngaw nga nabayák, inipetúrâ ni Namarò kâ Kákay Moyses yù tunung na Kudio. Á sinullà ni Namarò yù ira ginaká ni Libi, tapè aggira yù pári. Á si Aron yù olu nga ginaká ni Libi nga pári. Á nonopat tam yaw. Gapu ta ari kukurugán nga mapakkápiá yù ira tatolay kâ Namarò megapu sù kapári nayù ira ngaw ginaká ni Libi, á máwák nga duttál yù tanakuán nga pári, nga kunnay kâ Patul Melkisidek yù kapári na. Á yáyù nga sinalián na ira ni Namarò. 12 Á gapu ta sinalián ni Namarò yù ira páppári nga ginaká ni Libi, máwák gapay nga talián na yù tunung. 13 Á si Apu Kesu yù ubobugak ku, nga táli nayù ira páppári nga ginaká ni Libi. Á awán bulubugá ta pári ngaw nga naggapu sù ira naggaká kâ Apu Kesu, ta tanakuán gemma yù naggaká kuna. 14 Ta ammu tam ta ginaká ni Juda yù Yápu tam. Á si Kákay Moyses, awán bulubugá ta kinagi na nga meyannung ta pári nga naggapu sù ira ginaká ni Juda.

15 Á mepasingan ta pinatalián ni Namarò yù ira páppári nga ginaká ni Libi ánna yù dán nga tarátu na gapay nga meyannung sù katunung na tolay, nepatalugáring ta panullà ni Namarò sù tanakuán nga pári nga mannanáyun, nga kunnay kâ Patul Melkisidek yù kapári na. 16 Á ta katullà ni Apu Kesu ta pári, ari negapu sù tunung na Kudio nga meyannung sù ira naggaká kuna, nu ari galâ negapu sù pakáwayyá na, ta aggina yù matotolay ta áddè ta áddè. 17 Á ajjan yù inipetúrâ ni Namarò nga meyannung kuna nga kunniaw:

“Sikaw yù pári ta áddè ta áddè,
nga kunnay sù kapári ni Patul Melkisidek nga ari bulubugá mapatalián.”

18 Á gapu ta awán ta tolay nga makatuppál sù tunung ni Moyses, á awán laguk ta tolay nga meyígù megapu kuna, á awán ta serbi na.† Á yáyù nga kánnámmuát tam laguk ta sinalián ni Namarò yù tunung ni Moyses, 19 gapu ta awán bulubugá ta tolay nga mabbalin ta pareku nga matunung megapu sù panguruk na sù tunung. Ngam ajjan laguk yù kapiánán nga ággiát tam, ta más napiá yù iddanamát tam megapu kâ Apu Kesu, ánna mapelò ittamin kâ Namarò.

20 Á mánnámmuát tam ta más napiá yù kapári ni Apu Kesu, gapu ta panullà ni Namarò kâ Apu Kesu, á initabbá na kuna ta kukurugán nga mannanáyun yù kapári na. Ngam sù panullà na sù ira páppári nga ginaká ni Libi, awán ta initabbá na. 21 Á yawe yù initabbá ni Namarò ta panullà na kâ Apu Kesu, nga kunnay sù dán nga netúrâ nga kunniaw,

“Sikán si Apu Namarò, á arák ku bulubugá ibabáwi yù talákkurugak ku. Á sistíguák ku ta
kuruk yù kagiak ku,
‘Sikaw yù pári ta áddè ta áddè.’ ”

† **7:18** Roma 8:3

22 Á yáyù nga ammu tam ta si Apu Kesu yù namaláddá nga namalurò sù más napiá nga tarátu ni Namarò megapu nittam.

23 Á ajjan paga yù tádday nga kapiánán nayù kapári ni Apu Kesu. Ta mássiki nu aru yù
ira ngaw páppári, ngam arád da awayyá nga mopù yù kapári ra, gapu ta matay ira nga
mapatalián. 24 Ngam pári si Apu Kesu ta áddè ta áddè, nga ari bulubugá mapatalián, gapu
ta aringin bulubugá matay. 25 Á yáyù nga si Apu Kesu yù makáwayyá nga mangiyígù sù
ira ngámin nga tumulù nga makipakomá kâ Namarò megapu kuna. Ta sigga-inángà si
Apu Kesu, nga pári nga matotolay ta áddè ta áddè, nga makimi-imállà kâ Namarò megapu
sù ira ngámin nga mangikatalà kuna.

26 Á si Apu Kesu yù máwák tam nga pári, nga pannakabaggi tam ta arubáng ni Namarò,
gapu ta aggina yù mangilin, nga pareku nga matunung, nga awán bulubugá ta liwâ na. Á
yáyù nga kukurugán nga nerumá nittam, ta makaliwâ ittam, ngam pareku nga napiá lâ
yù nonò na. Á inipotun ni Namarò si Apu Kesu, tapè aggina yù Kotunán nga meparáyaw
ta lángì. 27 Á nerumá gapay sù ira ngaw páppári, ta arán na máwák nga mangiyátáng ta
kággággaw. Á yù ira ngaw páppári, máwák da ngaw nga mangiyátáng megapu sù liwâ da,
lage ra nangiyátáng gapay megapu sù liwâ nayù ira tatolay. Ngam si Apu Kesu, gapu ta
awán bulubugá ta liwâ na, á mittán lâ yù pangiyátáng na megapu nittam, tapè mári yù
liwâ tam nga tatolay. Á arán na máwák nga pidduán yù pangiyátáng na, ta yù baggi na
yù iniyátáng na megapu nittam, sù ketapil na ta kurù. 28 Á yù ira ginaká ni Libi nga
natullà ta pári megapu sù tunung nayù ngaw Moyses, á tolay ira lâ nga nakapi ánna
nakaliwâ. Ngam megapu sù pangitabbá ni Namarò, sinullà na yù Anâ na nga naporián
sù tunung ta nabayák, nga namalurò ta ngámin nga ure nayù Yáma na, á nabbalin ta pári
nga kapiánán, nga maggián ta áddè ta áddè.

8

Yù Kapiánán nga Tarátu ni Namarò megapu kâ Apu Kesu

1 Á yawe yù kebalinán nayù kinagì, nga ajjanin yù kotunán nga pári, nga pannakabaggi
tam kâ Namarò, nga nepagitubangin ta jiwanán ni Namarò ta lángì, nga mepammagu-
ray kâ Namarò nga makáwayyá. 2 Á aggina yù pári nga masserbi kâ Namarò sù mangilin
nga gián na ta lángì, nga kuruk nga bale ni Namarò. Ta yù ngaw bale na nga pakimorayán
nayù ira tatolay kâ Namarò ta dabbuno, pidde ra lâ nayù ira tatolay, nga keyarigán nayù
bale ni Namarò ta lángì. Ngam si Namarò nga Yápu tam yù nappadday sù bale na ta lángì.

3 Á yù ira kátannangán nga pári ta dabbuno, natullà ira tapè iyátáng da kâ Namarò
yù ayám nga iyawâ nayù ira kábulud da. Á kunnian gapay kâ Apu Kesu, nga kotunán
nga pári tam, ta ajjan ngaw yù máwák na nga iyátáng. 4 Á nu ajjan si Apu Kesu paga
nakuan ta dabbuno, ari gemma pári, ta ajjan yù ira ginaká ni Libi nga natullà ta pári,
nga mangiyátáng nakuan kâ Namarò sù ayám nga iyawâ nayù ira tatolay, ta meyannung
sù tunung ni Moyses. 5 Á yù bale ni Namarò nga pidde ni Moyses ta kalállammatán,
kunnay lâ ta alinu nayù egga ta lángì nga inipasingan ni Namarò kuna. Á ta pappadde ni
Moyses, kinagi ni Namarò kuna, “Imugurám mu yù áppaddem, tapè pareku nga megittá
yù paddayam mu sù inipasingak ku ngin nikaw ta keggám sù puddul,”* kun na. 6 Ngam
ajjanin si Apu Kesu Kiristu sù bale ni Namarò ta lángì, nga mamakkápiá ta tatolay kâ
Namarò. Á más napiá yù kapári ni Apu Kesu ánnè sù kapári nayù ira Kudio ta dabbuno,
ánna más napiá gapay yù bagu nga tarátu ni Namarò ánnè sù dán nga tarátu na, megapu
sù kapiánán nga initabbá ni Namarò.

---

* **8:5** Exodo 25:40

7 Á ta ángngarigán, nu napalurò nakuan yù ure ni Namarò megapu sù napolu nga tarátu na, á arán na nakuan pinarán yù mekaruá. 8 Ngam arán na inikáyâ ni Namarò
yù kingngikingnguá nayù ira ngaw tatolay nga siminuttul sù napolu nga tarátu na. Á
yáyù nga kinagi ni Namarò,
"Sikán si Namarò, á yawe yù kagiak ku.
Duttál yù tanakuán nga ággaw, á palurotak ku yù bagu nga tarátu sù ira tatolè nga ginaká
ni Israel ánna yù ira ginaká ni Juda.
9 Á ari megittá yù bagu nga tarátù sù ngaw tarátù, nga kinagì sù ira ngaw naggaká nira,
ta pangipánò nira ta páppatulán na Egipto.
Ta yù ira ngaw naggaká nira, arád da garè sinuppál yù tarátù nira,
á yáyù nga pinaguráyák ku ira," kun ni Apu Namarò.
10 "Ngam yawe yù bagu nga tarátù sù ira ginaká ni Israel.
Duttál sangaw yù ággaw, á ipatattam ku ta nonò da yù tunung ku, tapè arád da
káttamán.
Á sikán laguk yù pakiyápuád da,
á aggira gapay yù tatolè.
11 Á ta kesimmu na sangaw, ari iren laguk makkakátuddu.
Awán ta tolay nga makkagi ta kabbulun na, 'Máwák nga ammum si Apu,'
gapu ta aggira ngámin, ammu rangà,
mássiki yù kagukában áddè sù karakalán.
12 Á ikákkállà ku ira ánna pakomák ku yù liwiliwâ da.
Á arák kin nonopan yù ngaw kingnguá ra nga narákè."†
13 Á ta pakkagi ni Namarò ta meyannung sù bagu nga tarátu na, inibiláng na ta
napasángin yù ásserbi nayù napolu. Á máringin sangaw yù dánin, nga awán ta passerbián
na.

9

Yù Pakimore nayù ira Tatolay kâ Namarò ta Keggá nayù Olu nga Tarátu

1 Á sù olu nga tarátu ni Namarò sù ira tatolay, kinagi ni Namarò nira yù taddán na
nga meyannung sù pakimore ra kuna. Á inipapadde na gapay nira yù bale na, nga
paggagammungád da ta pakimore ra kuna. 2 Á yù tabbì na ayám yù pidde ra ta bale ni
Namarò, nga duá yù lágum na. Á yù lágum nga pattallungád da, mangngágan ta Mangilin
nga Gián. Á ajjan ta lágum yù ánnáddagán na isingan nga pitu yù pangá na, ánna yù lamesá
nga pangipayyád da ta mangilin nga pán nga iyátáng da kâ Namarò.
3 Á yù mekaruá nga lágum, nalipparán ta kortíná nga nakannak, á mangngágan ta yù
Kangilinán nga Gián. 4 Á ajjan ta Kangilinán nga Gián yù napadday ta buláwán nga
ánnuggiád da ta bábbanguk nga meyátáng. Á ajjan gapay yù kakon, nga neparakkà ta
lawán na ánna unak na yù buláwán. Á yù mayán nayù kakon yù duá nga dappik nga batu
nga ajjan netúrâ nira yù taddán ni Namarò nga meyannung sù tarátu na. Á ajjan gapay
sù kakon yù tagukuk ni Aron nga naddon ánna yù angáng nga buláwán nga napayyán ta
manna, nga kanan nga naggapu ta lángì nga iniyawâ na ngaw ni Namarò sù ira tatolay
ta keggá ra ta kalállammatán. 5 Á ajjan ta utun nayù kallak na kakon yù duá nga sináttolay,
nga buláwán, nga nappayâ. Aggira yù keyarigán nayù ira maráyaw nga daroban ni
Namarò nga mangngágan ta kerubim, nga mepulù kâ Namarò, nga panákkilalán ta keggá
na tán ni Apu Namarò. Á yù ira sináttolay, napagarubáng ira, á nassonnâ yù payâ da ta
utun nayù kallak na kakon nga buláwán, nga pangiyátangán nayù pári ta dága na ayám

† **8:12** Jeremia 31:31-34

ta arubáng ni Namarò, tapè pakomán na yù liwiliwâ nayù ira tatolay. Á yáyù áddè nayù kagiak ku nga meyannung sù keyarigán na, ta arák ku mebukalán saw yù ngámin nga meyannung karannian.

6 Á ta kabalin nayù ira páppári nga nangiparán ngámin karanniaw, tullung ira ta kággággaw sù olu nga lágum, tapè tuppálad da yù kapári ra. 7 Ngam yù mekaruá nga lágum yù Kangilinán, á yù kátannangán nga pári lâ yù makatallung tán, á mittán lâ ta tangaragun yù tallung na. Á tallung na, máwák na nga ipulù yù dága na ayám nga iyátáng na kâ Namarò megapu sù liwiliwâ na ánna megapu sù liwiliwâ nayù ira tatolay gapay. 8 Á gapu ta ari makatallung yù ira káruán nga pári sù Kangilinán nga Gián, á yáyù nga ipakánnámmu nayù Mangilin nga Ikararuá ta ari paga jimittál yù ággaw nga pakatallung nayù ira tatolay sù Kangilinán nga Gián ni Namarò, gapu ta ajjan lâ paga yù olu nga pattallungád da, nga lágum nga Mangilin. 9 Á danniaw yù keyarigán nayù ággiát tam, ta mepasingan ta mássiki nu pígiá yù iyawâ nayù ira tatolay nga ayám nga meyátáng kâ Namarò, ari mári yù liwiliwâ da, gapu ta ari mapatunung yù nonò da. 10 Ta yù tunung nga tuppálad da yù meyannung galâ ta kanad da ánna inumad da ánna áppakarenu ra ta baggi ra. Á naggián lâ dannian nga tunung nga meyannung sù egga nga masingan, áddè ta dattál nayù bagu nga tarátu.

Yù Dága ni Apu Kesu Kiristu

11 Á jimittálin si Apu Kesu Kiristu, nga kotunán nga pári, á pinalurò na yù ngámin nga meyannung sù bagu nga tarátu ni Namarò. Ta simillung sù kukurugán nga bale ni Namarò, nga arán na pidde na tolay, nga ari saw yù gián na nu ari galâ nga ajjan ta lángì. 12 Á namittán lâ yù tallung ni Apu Kesu sù kuruk nga Kangilinán nga Gián, nga gián ni Namarò ta lángì. Á ari yù dága na kajjing ánna báka yù iniyátáng na, nu ari galâ yù dága na lápay, nga iniyawâ na sù pagikáru na ta liwiliwâ tam. Á nári ngin yù liwiliwâ tam ta áddè ta áddè megapu sù dága na.

13 Á ta meyannung sù olu nga tarátu ni Namarò, nu támmitan nayù ira tatolay yù baggi na tolay onu ayám nga natay, onu tanakuán nga makálirák yù támmitad da, á mebiláng ira ta narapingán, nga ari mepángngà nga makimoray kâ Namarò. Ngam nu iwárì na nira nayù pári yù dága na kajjing ánna toro ánna yù abu na kígaw na báka nga neyátáng, á megapu sù dága na ayám, mebiláng yù ira tatolay ta napakarenuán nga mepángngà nga makimoray kâ Namarò. 14 Á pappanganâ sù dága ni Apu Kesu Kiristu, ta mapakarenuán yù nonò nayù ira tatolay megapu sù dága ni Apu, gapu ta awán bulubugá ta liwâ na. Á initapil na yù baggi na lápay, nga kunnay ta neyátáng kâ Namarò, megapu sù ángngabbák nayù Mangilin nga Ikararuá. Á yáyù nga arát tamin uputan yù kunnay ta iniyátáng da ngaw nayù ira pári, nga ari gemma makári sù liwâ na tatolay, gapu ta napakarenuán ittamin ánna napatunung yù nonò tam, megapu galâ sù dága ni Apu. Á ajjanin yù awayyá tam nga masserbi kâ Namarò nga sigga-ináng nga matotolay ta áddè ta áddè.

15 Á megapu sù pakáwayyá nayù dága ni Apu Kesu Kiristu, aggina yù makáwayyá nga mamalurò sù bagu nga tarátu ni Namarò, tapè mesipà kâ Namarò yù ira tatolay nga agálán na, ánna málâ da yù mannanáyun nga initabbá na nira. Ta natay si Apu Kesu, nga nagikáru ta liwiliwâ tam, tapè meyígù ittam ánna arán na ittam pagikaruan ni Namarò megapu sù olu nga tarátu nga pakaliwatát tam.

16 Á ta ángngarigán, ajjan yù tolay nga umay sù abugádu, á ipetúrâ na kuna yù tarátu na, ta nu matayin, á meyawâ yù kukuá na sù anâ na. Ngam máwák nga matay yù tolay lage na meyawâ yù kukuá na sù anâ na. 17 Á ari gemma mapatuppál yù tarátu na, nu matolay paga yù tolay. 18 Á mássiki yù olu nga tarátu ni Namarò, ari mapalurò nu awán ta ayám nga napárti tapè meyátáng yù dága na. 19 Á yáyù nga kunniaw yù kingnguá na

ngaw ni Kákay Moyses. Binibbik na sù ira tatolay yù ngámin nga taddán ni Namarò nga netúrâ sù tunung na. Á kabalin na nabbibbik, inâ na yù dága na kígaw na báka ánna kajjing, nga inikiruk na ta danum. Á inâ na yù pangá na káyu nga kisop nga nababbarán ta duddù na karneru nga nakulorán ta ujjojjin, nga iniyusá na ta pangiwárì na ta dága sù ira tatolay ánna yù libru gapay nga netúratán nayù tunung ni Namarò. 20 Á ta pangiwárì ni Moyses sù dága, kinagi na nira, "Yawe dága yù sinniál ta mapalurò yù tarátu ni Namarò nu kurugat tam yù taddán na,"* kun na. 21 Á kunnian gapay iniwárì na yù dága sù balay nga ákkimorayád da kâ Namarò, ánna yù ira ngámin nga aruátan na nga iniyusá ra ta pakimore ra. 22 Á ta meyannung sù tunung ni Namarò, mággè ngámin mapakarenuán megapu ta dága. Á nu awán ta dága nga neyátáng, ari mapakomá yù liwiliwâ nayù ira tatolay.

Namittán lâ yù Ketapil ni Apu Kesu nga Keyátáng na megapu nittam

23 Á yù bale ni Namarò nga ajjan ta dabbuno ánna yù aruátan na, danniaw yù meyárik sù kukurugán nga ajjan ta lángì. Á máwák nayù ngaw pári nga mangiyátáng ta dága na ayám, tapè mapakarenuán ánna mangilin danniawe nga iyusá nayù ira tatolay ta pakimore ra. Ngam más napiá yù gián ni Namarò ta lángì ánna yù aruátan na, á yáyù nga más napiá gapay yù neyátáng sù gián na ta lángì. 24 Á pangiyátáng ni Apu Kesu Kiristu, arán na sillungán yù pidde na tolay, nga meyárik sù ajjan ta lángì. Ngam sillungán na galâ yù kukurugán nga gián ni Namarò ta lángì. Á maggiánin ta lángì nga makimi-imállà kâ Namarò megapu nittam. 25 Á yù kátannangán nga pári nga Kudio, tullung sù Kangilinán nga Gián ta kádaragun nga mangipulù ta dága na ayám nga iyátáng na. Ngam si Apu Kesu, ari name-aru yù pangiyátáng na ta baggi na. 26 Ta nu name-aru nakuan yù pangiyátáng ni Apu Kesu, á ari nopù nakuan yù pagattam na ta pate na áddè ngaw sù kaparò na dabbuno ta áddè kunangan. Ngam namittán lâ yù keyanâ ni Apu Kesu ta tolay ta pamegapu nayù maporián nga ággaw, á namittán lâ yù pangitapil na sù baggi na, nga neyátáng megapu nittam, tapè pakarenuán na ittam ánna mári yù liwiliwâ tam. 27 Á sittam ngámin nga tatolay, máwák nga mamittán ittam nga matay sangaw. Á sangaw nu duttál yù ággaw nga pamanunnù ni Namarò sù ira tatolay, á panunnután na ittam laguk. 28 Á kunnian gapay kâ Apu Kesu Kiristu, nga namittán lâ nga natay, mássiki awán ta liwâ na, ta netapil yù baggi na megapu nittam, ta pagikáru na ta liwiliwâ tam ngámin nga tatolay. Á duttál má sangaw ta dabbuno si Apu Kesu, nga aringin matay nga magikáru ta liwâ tam, nu ari galâ umay nga mangiyígù nittam nga magiddi-iddak kuna, tapè mepaggián ittam kuna ta áddè ta áddè.

10

Yù Pamakkápiá ni Apu Kesu nittam kâ Namarò

1 Á yù ngámin nga kustombare na pári nga Kudio nga meyannung sù tunung nga inipetúrâ na ngaw ni Namarò kâ Moyses, danniaw yù keyarigán nayù kukurugán nga kapári ni Apu Kesu Kiristu. Á yù iniyátáng na pári nga Kudio yù keyarigán nayù baggi ni Apu Kesu nga neyátáng megapu nittam. Á yáyù nga mássiki nu mangiyátáng yù pári ta kádaragun, ari bulubugá mapatunung yù nonò nayù ira tatolay megapu sù pangiyátáng na. 2 Á ta ángngarigán, nu ajjan nakuan yù ira makimoray nga kukurugán nakuan nga náringin yù liwiliwâ da ánna napakarenuán yù nonò da, á ari iren nakuan mappasirán, á ammu ra ta arád da máwák nga uputan yù pangiyátáng da ta kádaragun. 3 Ngam ari mári yù liwiliwâ da megapu sù iniyátáng da. Yá lâ serbi na ta ipanonò na sù ira tatolay ta

* **9:20** Exodo 24:8

kádaragun ta ajjan paga yù liwiliwâ da. 4 Ta ari bulubugá mári yù liwâ na tolay megapu
sù dága na toro ánna kajjing.
5 Á yáyù nga kinagi ni Apu Kesu Kiristu sù Yáma na, sù ngaw lage na páno ta lángì nga
umay ta dabbuno, nga kun na,
"Arám mu gemma ikáyâ yù dága na ayám nga meyawâ nga meyátáng nikaw,
á yáyù nga iniparánám mà ta baggì.
6 Ta ari ka magayáyâ sù meyátáng nga baggi na ayám nga matuggi ánna yù ayám nga
meyátáng megapu sù liwiliwâ na tatolay.
7 Á yáyù nga kagiak ku nikaw ta ajjanà saw, Apu Namarò, tapè palurotak ku yù ipakuám
nikán,
nga kunnay ta netúrâ sù bilim mu nga meyannung nikán."*
8 Á pakkagi ni Apu Kesu karannian, yá napolu nga kinagi na, ta arán na ikáyâ
ni Namarò yù makkakerumá nga meyawâ ánna meyátáng kuna, á ari magayáyâ sù
meyátáng nga matuggi ánna yù ayám nga meyátáng megapu ta liwâ nayù ira tatolay,
mássiki nu dannian yù iyátáng nayù ira tatolay tapè tuppálad da yù metuddu megapu sù
tunung. 9 Á kabalin na nakkagi karannian, kinagi na laguk kâ Namarò, "Ajjanà saw, tapè
palurotak ku yù ipakuám nikán," kun na. Á yáyù kinagi na, gapu ta patalián ni Namarò
yù pangiyátáng nayù ira tatolay ta ayám, á yù keyátáng ni Apu Kesu yù táli na. 10 Á gapu
ta pinalurò ni Apu Kesu Kiristu yù ngámin nga ure ni Namarò, á yáyù nga napakarenuán
ittamin ta liwiliwâ tam, megapu sù pangiyátáng ni Apu Kesu sù baggi na, nga mittán lâ
ta áddè ta áddè.
11 Á yù ira páppári nga Kudio, palurotad da yù pakimore ra kâ Namarò ta kággággaw, á
mame-aru yù pangiyátáng da, ngam ari bulubugá makári ta liwâ. 12 Ngam si Apu Kesu
Kiristu, iniyátáng na yù baggi na, nga namittán lâ, nga mangari ta liwiliwâ tam ngámin
ta áddè ta áddè. Á kabalin na nangiyátáng, nagitubang ta jiwanán ni Namarò ta lángì,
nga ággitubangán nayù kotunán nga maráyaw. 13 Á maggián ta lángì nga magiddak áddè
ta arán na ipeguppè ni Namarò kuna yù ira malussaw kuna. 14 Ta megapu sù mittán
lâ nga pangiyátáng ni Apu Kesu, náringin yù liwiliwâ nayù ira ngámin nga mangikatalà
kuna ánna pinakarenuán na yù nonò da, á pinabbalin na ira ta napiá ánna mangilin nga
tatole na ta áddè ta áddè.
15 Á ipakánnámmu nayù Mangilin nga Ikararuá ta kuruk yian, ta inipetúrâ na ngaw yù
kinagi ni Namarò nga kunniaw:
16 "Yawe yù tarátù sù ira tatolè sangaw nu duttál yù ággo na.
Ipatattam ku ta putu ra yù tunung ku.
Ipatalattà ku ta nonò da yù itaddák ku,
tapè arád da káttamán," kun na.
17 Á kinagi na gapay,
"Á arák kin bulubugá nonopan yù liwiliwâ da
ánna yù narákè nga kingnguá ra."
18 Ta napakomángin yù ira ngámin nga liwiliwâ da, á yáyù nga awánin ta máwák da nga
meyátáng megapu ta liwiliwâ da.

Si Apu Kesu yù Kátannangán nga Pári nga Masserbi kâ Namarò megapu nittam

19 Á wáwwagì nga mangikatalà kâ Apu Kesu, ajjan yù awayyá tam nga mappelò nga
makimállà ánna makimoray kâ Namarò, nga kunnay ta makatallung sù kukurugán nga
Kangilinán nga Gián na, megapu sù dága ni Apu Kesu, nga neyátáng tapè mári yù liwiliwâ
tam. 20 Á yáyù pinalurò ni Apu Kesu ta pangitapil na sù baggi na ánna paginnanole
na, á kunnay ta binukatán na yù bagu nga áttallungát tam ta gián ni Namarò megapu

* **10:7** Salmo 40:6-8

sù pangiyátáng na sù baggi na. Á yù keyarigán nayù baggi ni Apu Kesu yù kortína nga nelippak sù ira tatolay sù Kangilinán nga Gián ta bale ni Namarò, nga napisil sù pate ni Apu Kesu.† Á gapu ta matolayin, simillung sù gián ni Namarò megapu nittam.

21 Á ajjanin si Apu Kesu nga kotunán nga pári nga namakkápiá nittam kâ Namarò, nga
mammaguray nittam nga tatole na. 22 Á yáyù nga mappelò ittam laguk nga makimoray
kâ Namarò, á ari ittam mabbábáng. Á ipasigaggà tam yù ángngikatalà tam kâ Namarò, ta
mapálappawánin yù nonò tam, gapu ta napakomá ngin yù liwiliwâ tam megapu sù dága
ni Apu Kesu. Á napakarenuán ittamin nga kun na narigù ta nalitáw nga danum.

23 Á ipasigaggà tam yù pagiddanáma tam sù kesipà tam kâ Namarò ta áddè ta áddè.
Ta mekatalà si Namarò ta mamalurò sù initabbá na nittam. 24 Á makkakárudduák ittam
nga makkaká-iddù ánna malláppà ittam nga mamalurò sù napiá nga ipakuá ni Namarò
nittam. 25 Á arát tam tukkatan yù paggagammung tam nga makimoray kâ Namarò,
nga kunnay sù akkuán nayù ira káruán, nu ari galâ makkakápanonò ittam sù napiá nga
ánggangnguá tam, tapè mepasigaggà yù ángnguruk tam, nepatalugáring ta ammu tam ta
mabíkin nga duttál yù ággaw nga pattoli ni Apu Kesu.

26 Á ta ángngarigán nu ajjan yù tolay nga nánnámmuán na yù kuruk nga meyannung
kâ Apu Kesu, ngam talákkurugan na galâ nga akkuán yù narákè, á awánin laguk ta
tanakuán nga meyátáng nga makári nakuan ta liwâ na. 27 Ngam yá lâ iddanamán
na yù makánnanássing nga pangukum ni Namarò, á labbetán nayù tolay yù ornu, nga
katuggián nayù ira nga malussaw kâ Apu. 28 Á ta meyannung sù tunung ni Namarò
nga inipetúrâ na kâ Moyses, nu ajjan yù tolay nga nalliwâ, ánna ajjan yù duá onu tallu
nga nassistígu ta kuruk nga nalliwâ, á papatáyad da, nga awán ta mangikállà kuna.‡
29 Á nu kunnian yù pamagikáru ra sù tolay nga ari nanguruk sù tunung ni Moyses,
á pappanganâ lâ sangaw sù pamagikáru ni Namarò sù tolay nga mangiluddè kâ Apu
Kesu, nga Anâ ni Namarò! Ta negapu ta pangiluddè na kâ Apu Kesu, pakkakagián na
yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò nga mangikállà nittam, ánna ibiláng na ta awán ta
serbi nayù dága ni Apu Kesu, nga neyátáng sù pate na tapè mapalurò yù bagu nga tarátu
ni Namarò, ánna mapakarenuán ittam. Á merallà gemma yù pamagikáru ni Namarò
kuna. 30 Ta ammu tam si Namarò, ánna ammu tam ta palurotan na yawe nga kinagi na:
“Sikán yù mabbálà sù ira nga mangnguá ta narákè. Á iyawâ ku nira yù mepángngà nga
bálà nayù liwiliwâ da,” kun na. Á ajjan gapay yù dán nga netúrâ nga kunniaw, “Si Apu
Namarò yù mamanunnù sù ira tatole na.”§ 31 Á si Namarò yù matotolay ta áddè ta áddè,
á makánnanássing yù pamagikáru na sù ira makaliwâ.

32 Á nonotan naw laguk yù ággián naw ngaw ta kapámmegapu naw nga manguruk kâ
Apu, nga nanawagánin yù nonò naw. Á mássiki nu jinigirigâ da kayu nayù ira nga ari
nanguruk, inattamán naw ngámin, ánna napasigaggà yù ángngikatalà naw kâ Apu. 33 Á
nu káruán, nakkakagiád da kayu nayù ira ari nanguruk, ánna kingngikingnguá ra kayu
ta arubáng na aru nga tatolay. Á nu káruán, jinigirigâ da gapay yù ira kábulun naw, á
nabbaluntáriu kayu nga nekanakanâ nira negapu sù pangikállà naw nira. 34 Ta inikállà
naw yù ira nga nebáluk megapu sù panguruk da kâ Apu. Á mássiki nu ginubâ nayù ira
malussaw yù kukuá naw, á pinaguráyán naw, ta nagayáyâ kayu paga, gapu ta ammu
naw ta ajjan yù kuruk nga napiá nga kukuá naw nga maggián ta lángì ta áddè ta áddè,
nga ari bulubugá magubâ.

35 Á gapu ta kunnian yù pagattam naw, arán nawin laguk pallikuránán yù pangikatalà
naw kâ Apu, ta aru nga nakástá yù iyawâ ni Apu nga bálà nayù ira nga napasigaggà yù

† **10:20** Markus 15:38 ‡ **10:28** Deuteronomio 17:2-7 § **10:30** Deuteronomio 32:35-36

ángngikatalà da kuna. 36 Á máwák nga mapasigaggà yù ángngikatalà tam ánna magattam
ittam lâ nu marigirigâ ittam, tapè palurotat tam yù ipakuá ni Namarò nittam, ánna málâ
tam yù napiá nga initabbá na. 37 Ta ajjan yù netúrâ nga kunniaw sù bilin ni Namarò:
"Á ari mabayák, á umay sangaw yù iddagán naw nga umay,
á arán na ipáppánná yù ánge na.*
38 Á yù ira tatolay nga ibiláng ku ta matunung megapu sù napasigaggà nga ángngikatalà
da nikán,
tolayak ku ira ta áddè ta áddè.†
Ngam nu pallikuránád da yù pangikatalà da nikán megapu sù jigâ da,
aringà magayáyâ nira," kun ni Apu.
39 Ngam sittam, wáwwagi, ari ittam negittá sù ira tatolay nga pallikuránád da yù
pangikatalà da kâ Namarò, nga ukuman ni Namarò sangaw. Ta napasigaggà yù
ángngikatalà tam kâ Namarò, á yáyù nga meyígù ittam, nga mesipà kuna.

11

Yù ira Tatolay nga Neparámak megapu sù Ángngikatalà da

1 Á anni laguk yù kebalinán nayù pangikatalà tam kâ Namarò? Nu ikatalà tam si
Namarò, ammu tam ta málawâ tam yù ngámin nga napiá nga initabbá ni Namarò nga
iddanamát tam, ánna ammu tam ta kukurugán nga ajjanin ngámin yù kinagi ni Namarò,
mássiki dannian nga arát tam paga nasingan. 2 Á yù ira ngaw o-olu nga tatolay, jináyo
ni Namarò ira gapu ta pangikatalà da kuna. 3 Á sittam gapay, gapu ta pangikatalà tam
kâ Namarò, kánnámmuát tam ta pinarò na yù ngámin nga masingat tam megapu galâ sù
pagubobuk na. Á yáyù nga ammu tam ta pinarò na yù ngámin nga masingat tam nga
naggapu sù arát tam masingan.
4 Á si Abel, nga yù ngaw mekaruá nga anâ ni Adan, inikatalà na gapay si Namarò.
Á megapu sù pangikatalà na, iniyátáng na kâ Namarò yù napiá ánnè sù iniyátáng ni
Kain, nga kaká na. Á gapu ta pangikatalà ni Abel kâ Namarò, inibiláng ni Namarò ta
matunung si Abel. Á yáyù nga inalawâ ni Namarò yù iniyátáng ni Abel kuna. Á mássiki
nu nabayágin nga natay si Abel, ajjan kunangane lâ paga yù napiá nga ituddu na nittam
megapu sù ángngikatalà na kâ Namarò.*
5 Á si Enok gapay yù ngaw mangikatalà kâ Namarò, á ari natay si Enok, gapu ta inâ ni
Namarò ta lángì ta keggá na paga nga matolay. Á mássiki nu inalek nayù ira kábulun na
ta dabbuno, arád da nálek, ta nepulù kâ Namarò ta lángì. Á lage na kálâ ni Enok ta lángì,
neparámak ta ayatán si Namarò kuna.† 6 Á ari gemma magayáyâ si Namarò sù tolay nga
ari mangikatalà kuna. Á nu ikáyâ na tolay nga makimállà kâ Namarò, á máwák na nga
manguruk ta ajjan si Namarò nga makaginná sù pakimállà na, ánna máwák na gapay
nga manguruk ta bálatan ni Namarò ta napiá yù ira nga magalek kuna.
7 Á si Noe gapay ngaw, inikatalà na si Namarò. Á pinappalán ni Namarò si Noe, marakè
mekanâ sù ira narákè nga tatolay nga ari nanguruk kâ Apu. Á kinagi ni Namarò kâ Noe
ta duttál yù kalítù na dabbuno nga arád da paga bulubugá nasingan, á kinuruk ni Noe yù
kinagi na. Á pidde na yù dakal nga barangay nga egga aru nga lágum na nga kun na balay
nga luttâ. Á ta kalítù na dabbuno, nalaggabán yù ira narákè nga tatolay, ngam neyígù di
Noe ánna yù atáwa na, ánna yù ira tallu nga ánâ na nga lálláki ánna yù ira atáwa ra. Walu
ira ngámin. Á megapu sù pangikatalà ni Noe kâ Namarò, inipasingan na ta matunung

---

* **10:37** Meyannung sù panoli ni Apu Kesu: Kingnguá 1:9-11; Nepalappâ 22:16-17 † **10:38** Habakuk 2:4; Roma 1:17; Galasia 3:11 * **11:4** Genesis 4 † **11:5** Genesis 5:21-24

yù pamagikáru ni Namarò sù ira tatolay nga ari nanguruk kuna. Á mesipà gapay si Noe sù ira nga ikákkállà ni Namarò ánna ibiláng na ta matunung megapu sù pangikatalà da.‡

8 Á si Kákay Abrakam gapay ngaw, gapu ta pangikatalà na kâ Namarò, á kinuruk na yù kinagi ni Namarò nga mánaw sù gián na nga umay ta tanakuán nga lugár nga iyawâ ni Namarò noka sù ira ginaká na. Á yáyù nga nánaw di Kákay Abrakam sù giád da, mássiki nu arád da ammu yù angayád da. 9 Á gapu ta pangikatalà da, limibbè ira ta lugár nga kinagi ni Namarò, á nakipaggián ira tán nga kun na álliuk, nga nagala-alì gapu ta awán ta dabbud da. Á pidde ra ta bale ra yù tabbì na ayám. Á kunniû gapay sù ira ginaká ni Kákay Abrakam, di Isak, nga anâ na, kári Akup, nga apù na, ta kun na álliuk ira gapay nga nagala-alì nga nakipaggián tán sù bale ra nga napadday ta tabbì na ayám, gapu ta nesipà ira gapay sù napiá nga initabbá ni Namarò kâ Kákay Abrakam. 10 Á inattamán na lâ ni Kákay Abrakam yù pakipaggián na tán, mássiki nu awán ta nálâ na nga dabbun, gapu ta iniddanamán na yù mannanáyun nga paggianán na noka, nga ili nga sinalákkuruk ni Namarò, nga pidde na, nga maggián ta áddè ta áddè.§

11 Á si Abbò Sara, nga atáwa ni Kákay Abrakam, inikatalà na gapay si Namarò. Á yáyù nga naganâ si Abbò Sara, mássiki nu bakabákakin ta paganâ na, gapu ta si Namarò yù pangikatalakán na, nga mamalurò sù initabbá na.* 12 Á yáyù nga kitáru yù ira ginaká di Kákay Abrakam, mássiki nu kuruk nga lakalákay ánna bakabákà iren lage ra paganâ. Á minaru yù ira ginaká ra, nga ari mabiláng ta kunnay sù bituan ta lángì ánna dágâ ta aggik na bebay, megapu sù pangikatalà da kâ Apu Namarò.†

13 Á ngámin danniaw nga tatolay, natay ira ngaw nga nabayák, nga ari paga nangalawâ sù napiá nga initabbá ni Namarò nira, ngam napasigaggà yù ángngikatalà da. Ta nánnámmuád da ta palurotan ni Namarò yù initabbá na sangaw nu ággo na, mássiki nu mabayák paga yù pamalurò na. Á yáyù nga nagayáyâ ira, á ari ira nappasirán nga nakkagi ta ari yawe dabbuno yù kuruk nga paggianád da, ngam nakipaggián ira lâ nga kun na álliuk nga nappassapassiár lâ ta dabbuno. 14 Á yù ira tatolay nga magubobuk ta kunnian, ipakánnámmu ra ta ajjan yù iddanamád da nga kuruk nga paggianád da nga labbetád da sangaw ta lángì. 15 Á di Kákay Abrakam, ta ángngarigán nu manonò da yù lugár nga nánawád da, á ajjan yù awayyá ra nakuan nga mattoli. Ngam ari ira naraddam sù ili nga naggapuád da. 16 Ta yá lâ kinaragatád da ta mesipà ira kâ Namarò sù kapiánán nga paggianád da ta lángì. Á gapu ta pangikatalà da, yáyù nga ari mappasirán si Namarò nga meparámak ta Yápu ra, á pinarán na yù ili nga ajjan ta lángì ta paggianád da.

17 Á ari nabbábáng si Kákay Abrakam nga mangikatalà kâ Namarò ta pamarubá ni Namarò kuna. Ta initabbá ni Namarò kâ Kákay Abrakam ta umaru yù ginaká na. Á gapu ta ikáyâ ni Namarò nga masingan nu napasigaggà yù ángngikatalà ni Abrakam kuna, yáyù nga inipeyátáng ni Namarò kuna si Isak nga anâ na. Á naparán si Kákay Abrakam nga mangiyátáng, 18 mássiki nu kinagi ni Namarò ta si Isak yù paggapuán nayù aru nga ginaká na. 19 Ta inikatalà ni Kákay Abrakam ta paginnanolayan ni Namarò si Isak nu matay nakuan. Á yáyù nga neyárik si Isak ta kunnay ta pinaginnanole ni Namarò, ta natay nakuan, nu arán na inigaggak ni Namarò si Kákay Abrakam.‡

20 Á si Isak, inikatalà na gapay si Namarò. Á megapu sù pangikatalà na, á lage na natay, kinagi na sù ira ánâ na, di Akup kâ Eso, yù pangikállà ni Namarò nira ánna yù napiá nga initabbá ni Namarò nira nga málâ da noka.§

21 Á si Akup, napiá gapay yù ángngikatalà na kâ Namarò. Á minay di Akup nakipaggián ta páppatulán na Egipto. Á megapu ta pangikatalà ni Akup kâ Namarò, á lage na natay,

‡ **11:7** Genesis 6:8–8:22 § **11:10** Genesis 12:1-4 * **11:11** Genesis 21:1-2 † **11:12** Genesis 22:17 ‡ **11:19** Genesis 22:1-19 § **11:20** Genesis 27:27-30

kinagi na sù ira duá nga ápù na nga ánâ ni Kusè yù pangikállà ni Namarò ánna yù napiá nga initabbá na nira nga málâ da noka. Á sinangngalán na yù tagukuk na, á nakkummak nga naddáyaw kâ Namarò.*

22 Á si Kusè, gapu ta pangikatalà na kâ Namarò, á lage na natay, kinagi na ta duttál noka yù páno ra ta Egipto nayù ira ginaká ni Akup, nga mangngágan gapay ta Israel. Á yáyù nga sinaddánán na ira ta ipáno ra yù tuláng na noka nu mánaw ira, tapè itanam da ta dabbun nga toliad da.†

23 Á yù ira darakal ni Moyses, nga ginaká ni Israel, inikatalà da gapay si Namarò. Á yáyù nga ari ira maganássing nga makikontará sù narákè nga itaddán nayù patul na Egipto. Ta kinagi nayù patul sù ira manaron ta maganâ ta papatáyad da yù ira ngámin nga ánâ nayù ira Israel nga lálláki. Ngam ta keyanâ ni Moyses, inituttù nayù ira darakal na ta tallu nga bulán, ta ammu ra ta napiá nga abbing.‡

24 Á si Namarò yù pangikatalakán ni Moyses gapay. Á talluâ ni Moyses, nánawán na yù napiá nga ággián na sù bale nayù parinsesa, nga anâ nayù patul na Egipto, nga namarakal kuna. Ta arán na inikáyâ ni Moyses ta nebiláng ta anâ nayù parinsesa, 25 gapu ta nanakì nga nekanâ sù ira nga tángngagad da lâ yù narákè nga ipagayáyâ da, nga mabì lâ nga maddán. Á piníli ni Moyses yù kapiánán, nga kesipà na sù ira tatole ni Namarò, nga kagittá na nga ginaká ni Israel, mássiki nu narigirigâ ira.§ 26 Ta iniddanamán ni Moyses yù MakKiristu nga sinullà ni Namarò nga umay mammaguray noka. Á yáyù nga inibiláng ni Moyses ta más napiá nu attamán na galâ yù panigirigâ nayù ira Egipto kuna, ánnè ta ketádde na nakuan sù ira maríku nga Egipto, gapu ta iniddagán na yù napiá nga bálà na nga iyawâ na noka ni Namarò kuna.

27 Á gapu ta pangikatalà ni Moyses kâ Namarò, inipáno na yù ira Kudio sù lugár nayù ira Egipto, mássiki nu manakì yù patul ta páno ra. Á ari naganássing sù patul, gapu ta napasigaggà yù ángngikatalà na, nga kunnay ta nasingan na yù ari masingan, nga si Namarò nga nepulupulù nira. 28 Á megapu sù pangikatalà ni Moyses kâ Namarò, kinuruk na yù kinagi ni Namarò, á pinapparán na yù ira ginaká ni Israel ta páno ra ta páppatulán na Egipto. Á kinagi na nira ta pártiad da yù kígaw, á ileruk da yù dága na ta utun na puertá na bale ra, tapè masingan nayù daroban ni Namarò, á arán na papatáyan yù ánâ da nga ginaká ni Israel, ta ánge na nga papatáyan yù ira kaká nga lálláki nga ánâ nayù ira Egipto. Á dattál nayù daroban, nasingan na yù dága ta utun na puertá na bale ra, á sinalebarán na, á awán ta napapáte na nga anâ nayù ira ginaká ni Israel.*

29 Á yù ira ginaká ni Israel, inikatalà da gapay si Namarò. Á megapu ta pangikatalà da, pinassinná ni Namarò yù danum na bebay nga mangngágan ta Ujjojjin, tapè ajjan yù pappatalayád da nga namagá ta paddákì da nga umay ta dammáng. Á yù ira Egipto, nga nakkabáyu ánna nakkalesá, nga nanimmâ nira, nalaggabán ira ngámin ta paddákì da gapay nakuan, ta pinatoli nen ni Namarò yù danum ta negagángay nga gián na.†

30 Á gapu ta pangikatalà nayù ira ginaká ni Israel kâ Namarò, kinuruk da yù kinagi ni Namarò nira, á nallakalakák ira nga nilelepuanán yù atannáng nga nakannak nga jijjing nayù ili na Jeriku ta kággággaw ta áddè ta mekapitu nga ággaw. Á megapu ta pangikatalà da, niparabbâ ni Namarò yù jijjing na ili, nga napadday ta darakal nga batu, tapè makatallung ira.‡ 31 Á si Rakap, aggina yù ngaw nakikarallaw nga naggián ta ili na Jeriku. Ngam inikatalà na si Namarò, á pinaddulò na yù ira duá nga ginaká ni Israel nga jinok ni Josiuwa ta umay massísim. Á dattál na ággaw nga pangappù nayù ira

* **11:21** Genesis 48:8-22 † **11:22** Genesis 50:24-25 ‡ **11:23** Exodo 1:7–2:2 § **11:25** Meyannung kâ Moyses, Exodo 2–14 * **11:28** Yáyù yù pamegapu nayù Piestá nayù Pattalebák na Daroban ni Namarò nga Mamapátay. † **11:29** Exodo 14:13-31 ‡ **11:30** Josiuwa 6:1-25

ginaká ni Israel ta ili na Jeriku, neyígù di Rakap, nga ari nekanâ sù pate nayù ira ngámin katangeliád da, nga ari nanguruk kâ Namarò.§

32 Á aru lâ paga yù arák ku garè matángngák nga istorián nga meyannung sù pangikatalà da kâ Namarò nayù ngaw ira káruán, nga kunnay kári Gidion,* si Barak,† si Samson,‡ si Jepti,§ á si Patul Dabid,* si Samuel,† ánna yù ira ngaw gapay nga ábbilinán ni Namarò. 33 Aru yù pinalurò da megapu sù pangikatalà da kâ Namarò. Ajjan yù ira ngaw nakigerrá ánna nangappù sù ira tanakuán nga páppatulán nga darakal. Ajjan yù ira ngaw nammaguray, nga natunung yù ámmagure ra sù páppatulád da. Ajjan yù ira ngaw nga nakálawâ sù napiá nga initabbá ni Namarò nira. Ajjan yù ira ngaw nangappù sù ira layon, nga makánnanássing nga ayám, tapè arád da ira akkuán.‡ 34 Á ajjan gapay yù ngaw ira nga nepay ta ornu, ngam ari ira natuggi, gapu ta inikatalà da si Namarò.§ Á ajjan yù ira ngaw nattálaw sù ira nga mamapátay nakuan nira. Ajjan yù ira ngaw nakapi, nga pinassikan ni Namarò megapu sù pangikatalà da kuna. Á ajjan yù ira nagattam nga ari naganássing sù ira nga nakigerrá nira. Á megapu sù pangikatalà da kâ Namarò, pinatulù da nga pinatálaw yù aru nga suddálu nga nalussaw nira, nga naggapu ta tanakuán nga páppatulán. 35 Á ajjan yù ira bábbay nga nálawâ da yù ira iddukad da nga napaginnanolay, megapu sù napasigaggà nga pangikatalà da kâ Namarò.

Ngam ajjan gapay ngaw yù ira káruán, nga nebáluk nga narigirigâ áddè ta pate ra, megapu sù pangikatalà da kâ Namarò. Á inattamád da lâ, ta piníli ra yù pate ra ánnè ta kapalubbáng da nakuan nu pallikuránád da yù ángngikatalà da, gapu ta iniddanamád da yù kapiánán nga áttole ra, sangaw nu paginnanolayan ni Namarò ira tapè mesipà ira kuna. 36 Á ajjan gapay yù ira nga neluddè nga nakkakagián ánna yù ira nga napalapaligà ánna yù ira nga negálù ta káwák nga nekarsel, megapu sù pangikatalà da kâ Namarò. 37 Á ajjan yù ira nga napayapayáng ta batu ta áddè ta pate ra, megapu ta pangikatalà da kâ Namarò. Á ajjan yù ira nangikatalà kâ Apu nga nagaggal nga nesinná yù baggi ra. Á ajjan yù ira nga nabigibigarán nga natay ta bayunetá. Á ajjan yù ira nga awán ta gámì da, nga nabbarawási ta tabbì na karneru ánna kajjing. Pobare ira nga awán bulubugá ta kukuá ra, á narigirigâ ira ánna neluddè ira. 38 Á napatálaw ira nga napuersá nga nagala-alì nga nallakalakák ta kalállammatán ánna puddul ta kun na simaron nga ayám. Á naggián ira ta kuebá ánna abbû na dabbun. Á ari mepángngà yawe dabbuno nga paggianád da, ta napiá ira ánnè ta ngámin nga ajjan ta dabbuno!

39 Á danniaw ira ngámin ngaw nga nangikatalà kâ Namarò, ayatán si Namarò nira, á iniráyo na ira megapu sù ángngikatalà da kuna. Ngam arád da paga nálawâ yù initabbá ni Namarò nira, 40 gapu ta ninonò ni Namarò yù kapiánán nga akkuán na. Ta arán na ikáyâ ta aggira lâ yù pangiyawatán na nakuan sù initabbá na, nu ari galâ ta mesipà ittam gapay nira sangaw nu pabbalinan ni Namarò ta pareku nga napiá ánna matunung yù ira ngámin nga mangikatalà kuna.

12

Yù Mepángngà nga Ángngikatalà tam kâ Ammò Namarò

1 Á gapu ta aru yù kinagì nikayu ta meyannung sù ira ngaw mangikatalà kâ Namarò, nga massistígu ta kuruk nga mekatalà si Namarò nga mamalurò sù initabbá na, á párigát tam laguk yù ángngikatalà da. Ipuerá tam yù ngámin nga mangigaggak nittam nakuan ta panguruk tam kâ Namarò, á pallikuránát tam yù narákè nga ággangnguá tam, tapè

§ **11:31** Ime 2:25 * **11:32** Uk-ukom 6:11–8:32 † **11:32** Uk-ukom 4:6-16 ‡ **11:32** Uk-ukom 16:23-31 § **11:32** Uk-ukom 11:32-33 * **11:32** 1 Samuel 16:10-13; 17:31-51; yù libru nga 2 Samuel † **11:32** 1 Samuel 7:9-17 ‡ **11:33** Daniel 6:1-23 § **11:34** Daniel 3:8-30

uputat tam nga palurotan yù ngámin nga ipakuá ni Namarò nittam. 2 Á nonopat tam
si Apu Kesu, ta aggina yù pangikatalakát tam nga mangiyígù nittam, gapu ta aggina yù
namalurò sù ngámin nga inipakuá ni Namarò kuna nga meyannung ta bagu nga tarátu
na. Ta inattamán na lâ ni Apu Kesu yù pangipátà da kuna ta kurù ánna pinaguráyán na
yù pangipasirád da kuna, gapu ta yá lâ ninonò na yù pagayáyâ na sangaw nu natuppál
nen yù ngámin nga inipakuá ni Namarò kuna. Á nagitubangin ta jiwanán ni Namarò ta
lángì, nga ággitubangán nayù kotunán nga mammaguray.
3 Nonopat tam laguk yù pagattam ni Apu Kesu sù ngámin nga kingnguá nayù ira
narákè nga malussaw kuna, tapè mapasigaggà yù ángngikatalà tam, ánna ari ittam
malurâ nga mamalurò sù napiá nga ipakuá ni Namarò nittam. 4 Ta mássiki nu
marigirigâ kayu gapay, awán paga ta natay megapu sù panakì na nga mangnguá ta
narákè. 5 Á arát tam laguk máttamán yù kinagi ni Namarò nittam ta pangabbún na
nittam ta ánâ na. Ta panabarang na nittam, kinagi na nittam nga katággitádday:
“Ánâ ku, nu máwák nga tudduát takayu, tángngagan nawà,
á ari kayu mapállâ nu gammát takayu.
6 Ta tudduák ku yù ira ngámin nga iddukak ku, ánna pággangak ku ira,
gapu ta aggira ibiláng ku ta ánâ ku,”* kun ni Apu.
7 Á nu ajjan yù jigâ nga umay nittam, attamát tam lâ, ta tudduán na ittam ni Namarò
nga ánâ na. Á egga panò yù anâ nga arán na tudduán nayù yáma na? 8 Á nu arán na kayu
nakuan tudduán ni Namarò, nga kunnay ta panuddu na sù ira ngámin nga ánâ na, á ari
kayu laguk yù kukurugán nga ánâ na. 9 Á yù ira yáma tam ta dabbuno, tudduád da ittam,
á pakimorayát tam ira megapu sù panuddu ra nittam. Á nepatalugáring kâ Namarò nga
Yáma tam ta lángì! Tumulù ittam laguk kuna, tapè isipà na ittam sù áttole na ta áddè ta
áddè.
10 Á yù ira yáma tam ta dabbuno, nabì lâ yù panuddu ra nittam ta kabajjì tam, nga
meyannung lággapay sù ure ra. Ngam si Namarò, nonopan na yù kapiánát tam, á yáyù
nga tudduán na ittam, tapè mesipà ittam sù kangilin na. 11 Á nu pággangan na ittam nayù
yáma tam, ari ittam gemma magayáyâ megapu sù jigâ tam. Ngam nu attamát tam lâ yù
panuddu ra nittam, á napiá yù pabbalinán na. Ta nu natudduán ittamin, á napiá ánna
matunung yù akkuát tam, á magimammà yù nonò tam ánna napiá yù áwwawági tam sù
ira kábulut tam.
12 Ari ittam mapállâ nga mamippippik megapu sù jigâ tam. Makkakárudduák ittam
laguk ta ipakimállà tam kâ Namarò, ánna ipe tam yù urà tam nga mamalurò sù napiá
nga ipakuá ni Namarò nittam. 13 Tuttulat tam yù napiá ánna matunung, tapè ipasingat
tam yù napiá nga párigán nayù ira kábulut tam. Ta nu kunnian yù akkuát tam, ari
mabbábáng yù ira kábulut tam, ánna ari ira mekáttuay ta pangikatalà da kâ Apu, nu ari
galâ ta mepasigaggà yù ángngikatalà da.

Magimuguk ittam nga ari Mekáttuay sù Panguruk tam kâ Apu

14 Á sikayu laguk, ipe naw yù urà naw nga ari makiramá sù ira kábulun naw, tapè
napiá yù áwwawági naw. Á maláppà kayu nga mangnguá lâ ta napiá ánna matunung,
tapè mepasingan ta kuruk nga metádday kayu gapay kâ Apu Kesu, ánna mebiláng
kayu ta mangilin. Ta mangilin gemma si Namarò, á arát tam masingan, nu ari ittam
gapay mangilin megapu sù ketádde tam kâ Apu Kesu. 15 Á magimuguk kayu, marakè
ajjan nikayu yù mangiluddè sù pangikállà ni Namarò kuna. Ta nu ajjan yù tolay nga
namegapu nga tumuttuttul kâ Apu, nga malurâ sangaw, á kunnay ta mapetán yù nonò
na, á buruburionán na yù ira kábulun na, á aru sangaw yù mekanakanâ sù narákè nga
akka-akkuán na. 16 Á magimuguk kayu gapay, tapè awán ta tádday nikayu nga meruruk

* **12:6** Proberbio 3:11-12

sù arán na atáwa, ánna awán ta tolay nga mangiluddè sù mebiláng ta mangilin, nga kunnay sù kingnguá na ngaw ni Eso. Ta nilonán ni Eso yù awayyá na nga mangalawâ ta pabbindision nayù yáma na ta pangikállà ni Namarò kuna, gapu ta iniláku ni Eso kâ Akup nga wagi na yù pakáwayyá na nga kaká. Á inipappagá na lâ ni Akup yù tangatariaw nga kanan!† 17 Á ammu tam gemma ta nabbabáwi si Eso ta palláku na ta pakáwayyá na nga kaká, ta ikáyâ na gemma mappabbindision kâ yáma na nakuan, ngam arán na awayyá, mássiki nu nakkulè, ta arán na gemma mapatoli yù kingnguá na.

18 Arát tam laguk kalurâ yù pangikatalà tam kâ Namarò, ta napiá yù bagu nga tarátu na nittam ánnè sù ngaw tarátu na sù ira ngaw Kudio nga naggaká nittam. Ta arán na nittam ipasingan yù kunnay ta inipasingan na ngaw sù ira ngaw nakimoray kuna ta garek na puddul, nga api nga gumággággáng, ánna yù makánnanássing nga kallà ánna yù kunam ánna yù baggiu. 19 Á naginná ra yù amariung nga nasikan ánna yù ngárál nga nagubobuk nira. Á pakaginná ra sù ubobuk na, nerallà yù assing da, á inipakimállà da ta arán na ira kobobuk. 20 Ta arád da matuppál yù taddán na nira. Á gapu ta mangilin yù gián ni Namarò, kinagi na nira, “Ari kayu dukkì sawe puddul, ta nu ajjan yù makeguppè kuna, mássiki ayám naw, á payangan naw ta batu ta áddè ta pate na.”‡ 21 Á gapu ta makánnanássing yù nasingad da ánna naginná ra, á kinagi ni Moyses, “Mamippippigà ta assing ku,” kun na.

22 Ngam sittam, nu umay ittam makimoray kâ Namarò, dumá yù ággiát tam. Ta kunnay ta ajjan ittam ta lángì nga dukkì ta kuruk nga puddul na Sion, ánna yù bagu nga ili na Jerusalem nga ajjan ta lángì, nga kuruk nga paggianán ni Namarò nga sigga-inángà nga matolay ta áddè ta áddè. Á jiniribu yù ira daroban ni Namarò nga ari mabiláng nga naggagammung tán nga magayáyâ. 23 Á nesipà ittamin gapay sù paggagammung nayù ira ngámin nga mangikatalà kâ Namarò, ta netádday ittam sù ira ngámin nga napakarenuánin ngaw, nga inibiláng ni Namarò ta tatole na nga matunung ánna pareku nga napiá. Á inibiláng ni Namarò ittam ngámin ta ánâ na, á nelistángin yù ngágat tam ta lángì. Á si Namarò yù keyarubangát tam, ta aggina yù mamanunnù ta ngámin nga tatolay. 24 Á nesipà ittam kâ Apu Kesu, nga mamakkápiá nittam kâ Namarò, megapu sù bagu nga tarátu na nga pinalurò na. Á nesipà ittam sù napiá nga pabbalinán nayù dága ni Apu Kesu nga neyátáng megapu nittam, nga napiá ánnè sù pabbalinán nayù dága ni Abel. Ta napakarenuán ittamin, á náringin yù liwiliwâ tam, ánna ikállà na ittam ni Namarò, megapu sù dága ni Apu Kesu. Ngam yá lâ pabbalinán nayù dága ni Abel ta inibálà ni Namarò yù pate na sù namapátay kuna.§

25 Magimuguk ittam laguk, ta tángngagat tam ta napiá yù bilin ni Namarò nittam. Ta pinagikáru ni Namarò yù ira ngaw tatolay nga ari nanguruk sù bilin na nga inipakagi na ngaw kâ Moyses. Á nepatalugáring nittam, ta merallà yù pamagikáru na nittam nu arát tam kurugan yù inipakagi na sù Anâ na nga naggapu ta lángì. 26 Á sù ngaw pagubobuk ni Namarò kâ Moyses ta puddul, á nagguyu yù dabbun megapu sù ngárál na. Á ajjan paga yù initabbá na, ta kinagi na, “Pidduák ku paga sangaw nga pagguyuguyuan yù dabbuno, á ari lâ yù dabbuno, nu ari gapay yù egga ta lángì,”* kun na. 27 Á yá kebalinán nayù kinagi na, nga pidduán na paga pagguyuguyuan yù dabbuno, ta irián na yù dán nga pinarò na nga masingat tam, tapè maggián lâ yù ari mári nga ari maddán ta áddè ta áddè.

28 Dayáwat tam laguk si Namarò, gapu ta mesipà ittam kuna nga mepammaguray sù pammagurayán na, nga ari mári nga ari maddán ta áddè ta áddè. Á mapállâ ittam nga tumulù ánna makimoray kâ Namarò, ánna palurotat tam yù ngámin nga ipakuá

† **12:16** Genesis 25:27-34 ‡ **12:20** Exodo 19:9-13 § **12:24** Genesis 4:8-11 * **12:26** Haggeo 2:6

na nittam, tapè magayáyâ si Namarò megapu nittam. 29 Ta mangilin si Namarò, nga makáwayyá nga mamagikáru nga kunnay ta ornu nga manuggi ta ngámin.

13

Yù Passerbi tam kâ Namarò

1 Á wáwwagì, uputat tam yù pakkaká-iddù tam, ta mawwawági ittam ngámin nga mangikatalà kâ Apu, megapu sù kepattatádde tam kuna. 2 Á magimuguk ittam ta arát tam lonán yù pangilágum tam ta álliuk nga umay nittam. Paddulotat tam ira laguk, ta ajjan yù ira namaddulò ta álliuk nga arád da ammu ta daroban na ira ni Namarò. 3 Á arát tam máttamán yù ira kábulut tam nga mangikatalà kâ Apu nga nebáluk. Ipakimállà tam ira ánna abbágát tam ira gapay ta kunnay ta ikáyâ tam nu sittam nakuan yù nebáluk gapay. Á yù ira marigirigâ, ikállà tam ira nga kunnay ta sittam gapay yù marigirigâ ta kunnay nira.

4 Á ta meyannung sù kustombare tam nga mangatáwa, ngilinat tam yù napiá nga pangatáwa tam. Tuppálat tam laguk yù ngámin nga meyannung ta pangatáwa tam, ánna ari ittam meruruk sù arát tam atáwa. Ta si Namarò yù mamanunnù, á pagikaruan na yù ira meruruk ta tanakuán nga ari atáwa na ánna yù ira mangarallaw.

5 Á magimuguk ittam ta arát tam karagatán yù kuártu ánna arát tam ukkugan yù kuártu, ánna yù kegatángán na. Magayáyâ ittam lâ sù egga nittam, ta kinagi ni Namarò nittam, “Arát takayu bulubugá panawán. Á arát takayu bulubugá táttájjián,”* kun na. 6 Á yáyù nga ari ittam mabbábáng, sittam nga katággitádday, nga makkagi ta kunniaw:

“Si Apu yù mangabbák nikán. Á yáyù nga aringà maganássing ta tatolay, maguray lâ yù
akkuád da nikán.”†

7 Á nonopan naw yù ira ngaw nangituddu nikayu, nga nangipakánnámmu nikayu sù bilin ni Namarò. Á nonopan naw yù ngámin nga napiá nga pinalurò da, á párigán naw laguk yù ángngikatalà da kâ Apu. 8 Ari bulubugá manguli si Apu Kesu Kiristu. Aggina galâ yù egga ngaw, ta áddè kunangane, ta áddè ta áddè. 9 Á ari kayu laguk makilogò sù ira nga mangituddu ta tanakuán, tapè ari kayu mekáttuay sù panguruk naw kâ Apu Kesu. Á ta ángngarigán, ajjan yù ira mangituddu ta manganniaw ta kanan. Ngam awán ta pakkapiánán na tolay megapu sù pangannio na ta kanan. Á mapasigaggà yù ángngikatalà tam kâ Namarò megapu galâ sù pangiddù na ánna pangikállà na nittam.

10 Á sittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, ajjan yù neyátáng megapu nittam, tapè mapakomá yù liwiliwâ tam. Ngam ari mesipà yù ira páppári nga Kudio nga masserbi sù mangilin nga bale ni Namarò ta Jerusalem, ta arád da kurugan yù kuruk nga meyannung kâ Apu Kesu. 11 Á pangiyátáng nayù ira kátannangán nga pári megapu sù liwiliwâ da, iyánge na yù dága na ayám sù Kangilinán nga Gián sù bale ni Namarò. Ngam yù baggi nayù ira ayám nga napárti, iyánge ra ta lawán na ili, tapè tuggiad da ta lawán na ili sù gián nga ari mangilin. 12 Á kunnian gapay yù pangiyangngà ni Apu Kesu, ta natay ta lawán na ili sù gián nga ari mangilin, tapè pakarenuán na yù ira tatolay ta liwiliwâ da ánna pabbalinan na ira ta mangilin nga tatole na, megapu sù dága na lápay. 13 Á yáyù nga pallikuránát tam laguk yù kustombare na Kudio, á ikatalà tam galâ si Apu Kesu, nga neyátáng megapu nittam, tapè kunnay ta metádday ittam sù Yápu tam ta lawán na ili, nga mesipà sù keluddè na ánna karigirigâ na. 14 Ta awán ta mannanáyun nga paggianát tam sawe dabbuno. Ngam iddagát tam yù dattál nayù mannanáyun nga ili nga paggianát tam kâ Namarò nga awán ta áddè na.

* **13:5** Deuteronomio 31:6 † **13:6** Salmo 118:6

15 Á gapu ta pangikatalà tam kâ Apu Kesu, aringin yù dága na ayám nga napárti yù
iyawâ tam kâ Namarò, nu ari galâ yù paddáyo tam kuna megapu kâ Apu Kesu. Á megapu
sù paddáyo tam kuna, ipakánnámmu tam sù ira kábulut tam ta si Apu Kesu yù Yápu tam.
Yáyù passerbi tam kâ Namarò, nga kunnay sù ira mangiyátáng. 16 Á ari ittam malurâ nga
mangabbák sù ira kábulut tam, ánna makkakásipà ittam, ta yáyù gapay yù ásserbi tam kâ
Namarò nga meyárik ta neyátáng kuna nga ipagayáyâ na.
17 Á wáwwagì, tumulù kayu laguk sù ira nga mangituddu nikayu, nga mangikatalà
kâ Namarò, á kurugan naw yù ituddu ra. Ta taronád da kayu ta napiá, tapè ari kayu
mekáttuay sù pangikatalà naw kâ Apu. Á si Namarò yù maddok nira, á bisítán na
ira sangaw nu kunnasi yù passerbi ra. Á nu napiá yù panguruk naw sù ituddu ra,
á magayáyâ ira. Ngam nu arán naw kurugan yù ituddu ra, á maraddam ira megapu
nikayu, á awán laguk ta pakkapiánán naw megapu nira.
18 Á sikami, wáwwagi, yù ipakimi-imállà naw kâ Namarò. Aláppaw yù nonò mi, ta
awán ta ammu mi nga pakaliwatám mi, á ikáyâ mi ta akka-akkuám mi lâ yù napiá ánna
matunung. 19 Á dudduárat takayu ta ipakimállà nawà, nepatalugáring ta mabíkà nga
makatoli nikayu.

Yù Ipakimállà nayù Tolay nga Mattúrâ

20 Á italà takayu kâ Namarò, nga mamagimammà ta nonò tam. Ta pinaginnanole
ni Namarò si Apu Kesu, nga mangngágan ta Mináppárák nga Makáwayyá, gapu ta
ipataron na kuna sittam nga mangikatalà kuna, nga kun na karneru na. Á napalurò
yù mannanáyun nga tarátu ni Namarò nittam, megapu sù dága ni Apu Kesu. 21 Á parè lâ
ta abbágán na kayu ni Namarò ta ngámin nga akkuán naw, megapu kâ Apu Kesu Kiristu,
tapè maláppà kayu nga mangnguá ta ngámin nga ipagayáyâ na, ánna palurotan naw yù
ngámin nga ipakuá na nikayu. Á meparáyaw laguk si Apu Kesu Kiristu ta áddè ta áddè.

Yù Kabalin na yawe Túrâ

22 Á wáwwagi, ababbá lâ yawe túrâ ku, á ikomâ bì nikayu, ta tángngagan naw ta
napiá yawe itabarang ku nikayu. 23 Á magayáyákà nga mangiparámak nikayu ta
napalubbángin si Timotio, nga wagi tam. Á nu maratang nangà lage na pánò, á mappulù
kami sangaw nu umayà mattúllun nikayu. 24 Á kagian naw bì sù ira ngámin nga
mangituddu nikayu ta manonò mi ira, ánna yù ira ngámin nga kábulun naw, nga tatole
ni Namarò. Á iyabbû mi lâ nu kunnasi ira ngámin. Á yù ira kákkoput tam nga taga Italia,
kagiad da gapay nikayu ta manonò da kayu, á damágad da kayu gapay nu kunnasi kayu.
25 Á parè lâ ta ikákkállà ni Namarò sikayu ngámin ta áddè ta áddè. Mapalurò. Ammán!

Yù Túrâ ni Ime

Yù Meyannung sawe Túrâ ni Ime

Yù ira ngámin nga tatole ni Namarò yù túratán ni Ime, á nepatalugáring sù ira ngaw Kudio nga mewarawarâ sù ngámin nga purubinsia sù páppatulán na Roma. Á ibukalán ni Ime yù ipakuá ni Namarò nittam nga tatole na, tapè mepasingan yù pangikatalà tam kuna, ánna matákkilalán nayù ira tatolay nga ari manguruk ta kuruk nga tatole ni Namarò ittam. Ta nu egga yù pangikatalà tam kâ Apu, pabbalinán na ta napiá nga akka-akkuát tam ánna napiá nga panguruk tam kâ Namarò.

Á si Ime yù mangngágan gapay ta Yakup sù ággubobuk na Gareko, ánna mangngágan ta Santiagu sù ággubobuk na Iloko. Á ta ággubobuk na Ingles, mangngágan ta James, á ta Atta, Ime yù ngágan na.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Meyannung sù ira Mangikatalà ánna yù ira Mabbábáng (1:1-18)
Yù Pakaginná tam ánna Panguruk tam sù Bilin ni Namarò (1:19-27)
Arát tam laguk Paddurúmán yù ira Tatolay (2:1-13)
Mepasingan yù Ángngikatalà tam megapu sù Akkuát tam (2:14-26)
Yù Pakáwayyá nayù Pagubobuk tam (3:1-18)
Yù ira Mangikatalà kâ Namarò ánna yù ira Ari Manguruk (4:1–5:6)
Magattam ittam ánna Makimállà ittam kâ Namarò (5:7-20)

1 Sikán si Ime nga masserbi kári Namarò kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. Á mattúrákà nikayu ngámin nga ginaká nayù ira mapulu duá nga ánâ ni Israel, sikayu nga mangikatalà kâ Apu Kesu, nga mewarawarâ ta ngámin nga makkakerumá nga lugár ta dabbuno.

Yù Meyannung sù ira Mangikatalà ánna yù ira Mabbábáng

2 Wáwwagì, mássiki nu mesimmuán naw sangaw yù makkakerumá nga jigâ, magayáyâ kayu. 3 Ta ammu naw nu ajjan yù jigâ nga attamán naw, á maparubán kayu, tapè mepasigaggà yù ángngikatalà naw kâ Namarò.* 4 Á máwák naw nga attamán yù makkakerumá nga jigâ, megapu sù mapasigaggà nga ángngikatalà naw, tapè tulluâ kayu, nga napiá lâ yù ággangnguá naw, á awán ta pabbábáng naw.

5 Á nu egga nikayu yù tolay nga arán na ammu yù akkuán na ta meyannung sù ággián na, á makimállà laguk kâ Namarò, tapè ipakánnámmu ni Namarò yù napiá nga ipakuá na kuna. Ta minángngikállà si Namarò, á arán na ittam gammán, nu ari galâ nga abbágán na ittam ngámin nga makkiddaw kuna. 6 Ngam ta pakimállà naw kâ Namarò, ikatalà naw ta mangabbák nikayu. Ari kayu mabbábáng, ta yù tolay nga mabbábáng, meyárik ta palung na bebay nga mepayák ta paddák. 7 Á yù tolay nga kunnian nga mabbábáng, arán na nakuan kagian ta iddán ni Namarò. 8 Ta mattá-iki-ikáyâ ánna mabbábáng ta ngámin nga akkuán na, á yáyù nga ari mekatalà, á awán ta iyawâ ni Namarò kuna.

Yù Meyannung sù ira Pobare ánna yù ira Maríku

9 Á sikayu nga pobare nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, magayáyâ kayu laguk, ta si Namarò yù mangalawâ nikayu, tapè mesipà kayu kuna, mássiki nu iluddè da kayu nayù ira tatolay. 10 Á sikayu nga maríku nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, magayáyâ kayu laguk nu mapatulù na kayu ni Namarò. Ta meyárik yù maríku ta lappáw ta kakáddapán nga mabì lâ malelay. 11 Ta nu mabbilák, á mabilagán yù lappáw, á mabì

* **1:3** Roma 5:3-4; 1 Eduru 1:6-9

lâ malelay, á kengá lággapay yù kakástá na. Á kunnian gapay sù maríku. Mappukkawák nga mamagaru ta kukuá na, á mabì lâ matay ánna panawán na ngámin.

Yù Meyannung sù Paggapuán na Jigâ ánna Narákè

12 Á nu attamát tam yù jigâ nga umay nittam, á pagayáyatan na ittam ni Namarò. Ta nu arát tam likuránán yù pangikatalà tam kâ Namarò nu marigirigâ ittam, á iyawâ na nittam yù bálà tam nga inángà nga awán ta áddè na, ta yáyù initabbá ni Namarò sù ira nga mangiddù kuna.

13 Á mássiki nu marigirigâ ittam ta jigâ ánna narákè, arát tam awayyá nga kagian ta si Namarò yù paggapuán nayù jigâ tam, onu si Namarò yù mangituddu nittam ta narákè. Awán bulubugá ta mangituddu ta narákè kâ Namarò, á arán na gapay ni Namarò ituddu yù narákè. 14 Ngam marigirigâ ittam nga taggitádday megapu sù narákè nga pakkaragâ na baggi na nga naggapu sù narákè nga nonò na. 15 Á nu nononopat tam yù narákè nga karagatát tam, tulluâ yù narákè ta nonò tam, á yáyù nga akkuát tam laguk sangaw. Á nu uputan na tolay nga tuttulan yù narákè nga karagatán na, á matay sangaw ánna metabbà ta impiernu.

16 Wáwwagì nga iddukak ku, ari kayu melogò! Ari si Namarò yù paggapuán na narákè nga karagatát tam. 17 Si Namarò yù paggapuán na ngámin nga napiá ánna matunung. Á aggina yù mangiyawâ nittam ta ngámin nga napiá ánna nakástá. Pidde na yù ngámin nga maddalingáráng ta lángì megapu nittam, yù bilák, yù bulán, ánna yù bituan. Á manguli yù nawák da. Ngam si Namarò, ari manguli. Arán na ulian yù ángngiddù na ánna allà na nittam. 18 Á gapu ta panalákkuruk na, pinabbalin na ittam ta tatole na megapu ta panguruk tam sù kuruk nga bilin na nga inipakánnámmu na nittam, tapè sittam yù kapiánán ta ngámin nga pinarò na.

Yù Pakaginná tam ánna Panguruk tam sù Bilin ni Namarò

19 Wáwwagì nga iddukak ku, nononotat tam yawe. Sittam nga taggitádday, mapiá nakuan nu dán nga naparán nga magginná, ngam ari nakuan alistu nga tubbák ánna ari malogon nga mapporay. 20 Ta yù tolay nga mapporay, arán na matuppál yù napiá ánna matunung nga ipakuá na nakuan ni Namarò kuna. 21 Likuránán naw laguk ngámin nga jikkù ánna narákè nga ággangnguá naw. Á tumulù kayu ánna alawatan naw yù bilin ni Namarò, tapè meyígù kayu.

22 Á tuppálan naw laguk yù bilin ni Namarò! Ta nu arán naw palurotan yù bilin na nga naginná naw, á ilogò naw laguk yù baggi naw. 23 Yù tolay nga ginnán na lâ yù ubobuk ni Namarò, ngam arán na kurugan, meyárik ta tolay nga magispeku, nga masingan na yù mammang na nga narapingán. 24 Á pallikuk na ta ispeku, máttamán na sangaw yù nasingan na. Á kunnian yù keyarigán nayù tolay nga ari manuppál sù gininná na nga ubobuk ni Namarò. 25 Tángngagan naw laguk yù bilin ni Namarò nga makáwayyá nga mamalubbáng nikayu, á tuppálan naw yù kagian na. Ta ikállà na kayu ni Namarò ánna abbágán na kayu ta ngámin nga akka-akkuán naw, nu palurotan naw yù naginná naw nga bilin na.

26 Yù tolay nga makkagi ta makimoray kâ Namarò, ngam arán na tukkatan yù pagubobuk na ta narákè, á ilogò na lâ yù baggi na. Á awán ta serbi nayù pakimore na kâ Namarò. 27 Ta si Namarò yù Yáma tam nu kuruk nga makimoray ittam kuna. Á danniaw ira lâ yù ibiláng na ta kuruk nga tatole na nga kuruk nga makimoray kuna. Á manuppál ira sù napiá nga ipakuá na nira. Abbágád da yù ira ábbing nga ulilá ánna yù ira bábbay nga nabálu nga marigirigâ, ánna arád da párigán yù narákè nga ággangnguá nayù ira tatolay sawe dabbuno.

2

Arát tam laguk Paddurúmán yù ira Tatolay

1 Wáwwagì, nu kuruk nga mangikatalà kayu kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam nga
Kotunán, arán naw laguk paddurúmán yù ira tatolay. 2 Á ta ángngarigán, umay yù tolay
nga maríku nga makipagammung nikayu, nga massákkaláng ta buláwán ánna nabbisti ta
nanginá nga gámì, á ajjan gapay yù umay nga pobare nga nabbarawási ta napisipisil. 3 Á
nu ángngarigán ta tángngagan naw lâ yù maríku, á kagian naw kuna, "E ka bì magitubang
sawe kapiánán nga ággitubangám mi." Á kagian naw sù pobare, "Manáddak ka tán,"
onu "Magitubang ka ta daták ta likuk mi." 4 Á nu kunnian yù akkuán naw, narákè
kayu, ta paddurúmán naw yù ira tatolay. Á meyárik kayu ta kues nga narákè yù nonò
na. 5 Wáwwagì nga iddukak ku, ginnán naw yù kagiak ku nikayu. Yù ira pobare ta
dabbuno, aggira yù piníli ni Namarò tapè aggira yù mangikatalà kuna, ánna napasigaggà
yù ángngikatalà da. Á pabbalinan na ira ta tatole na, tapè mesipà ira sù pammagure na,
ta yáyù initabbá na nga bálà da nga iyawâ na sù ira ngámin nga mangiddù kuna.

6 Ngam sikayu, ipasiránán naw yù ira pobare. Á asinni panò yù ira manigirigâ nikayu
nu ari galâ yù ira maríku? Asinni yù ira mangikeká nikayu ta kues nu ari yù ira maríku?
7 Á asinni panò yù ira makkagi ta narákè ta meyannung sù maráyaw nga ngágan ni Apu
Kesu Kiristu nga Yápu tam? Aggira nga maríku!

8 Á kuruk nga napiá yù akkuán naw nu tuppálan naw yù kapiánán nga tunung ni
Namarò nga netúrâ, nga kun na,
"Iddukan naw yù ira ikáttole naw ta kunnay ta ángngiddù naw ta baggi naw."*
9 Ngam nu paddurúmán naw yù ira tatolay gapu ta maríku yù tádday ánna pobare yù
tádday, á mapagikáru kayu gapu ta nakaliwatán naw yù tunung ni Namarò. 10 Ta mássiki
nu tuppálan naw yù ngámin ira nga itaddán ni Namarò nga netúrâ sù tunung na, ngam
tádday lâ yù arán naw natuppál, á nakaliwatán naw yù tunung ni Namarò. 11 Ta si
Namarò yù nakkagi sù itaddán na, nga kun na, "Ari kayu makikarallaw." Á aggina galâ
yù nakkagi gapay, nga kun na, "Ari kayu mamapátay."† Á nu ari kayu makikarallaw,
ngam mamapátay kayu, á nalliwâ kayin, ta nakaliwatán naw yù tunung ni Namarò.

12 Á yáyù nga máwák tam laguk nga ubobugan ánna akkuán yù napiá nga kunnay
sù akkuán nayù ira tatole ni Namarò, nga mapanunnután megapu sù kapiánán nga
tunung nga mamalubbáng nittam, tapè mesipà ittam sù allà ni Namarò. 13 Ta sangaw
nu panunnután ni Namarò yù ira tatolay, arán na ikállà yù tolay nga ari mangikállà sù
ira ikáttole na. Ngam yù tolay nga mangikállà, aggina yù ikállà ni Namarò. Á yáyù nga
ikákkállà naw laguk yù ira kábulun naw, tapè ikállà na kayu ni Namarò sangaw nu ággo
na pamanunnù na. Ta minángngikállà si Namarò, mássiki nu mamanunnù.‡

Mepasingan yù Ángngikatalà tam megapu sù Akkuát tam

14 Wáwwagì, nu ajjan yù tolay nga makkagi ta manguruk kâ Apu Kesu, ngam narákè
yù akkuán na, á awán ta serbi nayù ángnguruk na. Meyígù panò megapu sù kunnian nga
ángnguruk na? Ari gemma. Ta ari kuruk nga manguruk nu awán ta napiá nga akkuán
na tapè mepasingan yù ángnguruk na. 15 Á ta ángngarigán nu egga yù ira wáwwagi tam
ta ángnguruk tam kâ Apu Kesu nga awán ta kanad da ánna gámì da, 16 á kagiat tam nira,
"Parè bì ta napiá yù ággián naw ánna málek naw sangaw yù kanan naw ánna gámì naw."
Á nu kunnian yù kagiat tam nira, ngam arát tam ira abbágán ánna arát tam iyawâ nira
yù máwák da, á awán bulubugá ta serbi nayù ángngikatalà tam. 17 Á yáyù, nu ajjan yù

* **2:8** Libitiko 19:18 † **2:11** Exodo 20:13-14 ‡ **2:13** Meyannung ta allà ni Namarò nga mepulù ta pamanunnù na, Genesis 4:8-16

tolay nga makkagi ta ikatalà na si Apu Kesu, ngam arán na akkuán yù napiá nga ipakuá ni Namarò kuna, á awán laguk ta serbi nayù ángngikatalà na.

18 Á ta ángngarigán, ajjan yù tolay nga makkagi, nga kun na, “Paguráyát tam, ta makkakerumá yù ánnuttul tam kâ Apu. Ta ajjan yù ira makkagi ta meyígù ira megapu ta pangikatalà da lâ kâ Apu Kesu, mássiki nu awán ta napiá nga akkuád da. Á ajjan gapay yù ira makkagi ta meyígù ira megapu sù napiá nga akkuád da.” Á yawe laguk yù kagiak ku. Á kunnasi yù pangipasingat tam ta pangikatalà tam kâ Apu, nu awán ta napiá nga akkuát tam? Á yáyù nga akkuák ku laguk yù napiá, tapè mepasingan yù pangikatalà ku kâ Apu.

19 Á sikayu, kurugan naw gemma ta táttádday lâ si Namarò nga Yápu tam. Á napiá gemma ta manguruk kayu sù kuruk nga meyannung kâ Namarò. Á yù ira anitu, kurugad da gapay si Namarò, á mamippippik ira ta assing da kuna, ta ari ira meyígù. 20 Á sikayu nga kunnay ta awán ta nonò na, arán naw panò kánnámmuán ta awán ta serbi na pangikatalà na tolay kâ Namarò nu arán na gapay akkuán yù napiá nga ikáyâ ni Namarò?

21 Nononopan naw yù ngaw Kákay Abrakam. Ammu naw gemma ta inibiláng ni Namarò ta matunung si Kákay Abrakam megapu sù kingnguá na. Minay di Kákay Abrakam nga nakimoray kâ Namarò ta utun na puddul, tapè palurotan na yù kinagi ni Namarò. Á bináluk na si Isak nga anâ na, á pineddá na ta utun nayù ángngiyátangán, tapè meyátáng.§ 22 Á yáyù pangipasinganát tam ta metádday yù pangikatalà ni Kákay Abrakam kâ Namarò sù panguruk na sù kinagi ni Namarò kuna. Ta yù pabbalinán nayù pangikatalà ni Kákay Abrakam kâ Namarò yù pamalurò na sù kinagi ni Namarò kuna. 23 Á kunnian, napalurò yù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò nga kunniaw: “Si Kákay Abrakam, kinuruk na yù kinagi ni Namarò kuna. Á gapu ta pangikatalà na kuna, inibiláng ni Namarò ta napiá ánna matunung si Abrakam.”* Á yáyù nga narámak nayù ira tatolay ta si Abrakam yù kopun ni Namarò. 24 Á kunnian, wáwwagì, kánnámmuát tam ta ibiláng ni Namarò ta napiá ánna matunung ittam, nga ari megapu sù pakkagi tam sù pangikatalà tam kuna, nu ari galâ megapu sù napiá nga akkuát tam, nga kepasinganán nayù pangikatalà tam kuna.

25 Á kunnian gapay sù ngaw Bákò Rakab nga minákkikarallaw. Inibiláng ni Namarò ta matunung si Rakab gapu ta inipasingan na yù pangikatalà na kâ Namarò megapu sù kingnguá na. Ta pinaddulò na yù ira duá nga ginaká ni Israel, nga suddálu nga minay massísim ta ili na, á inilammang na ira nga pinapánaw, á inituddu na nira yù tanakuán nga dálan, tapè melillì ira sù ira maggápù nira nakuan. 26 Á ta ángngarigán, nu mesinná yù ikararuá na tolay ta baggi na nga aringin maginángà, á natayin. Á kunnay gapay sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu. Nu arát tam akkuán yù napiá nga ipakuá ni Namarò nittam, á kunnay ta natayin yù pangikatalà tam, gapu ta awán ta palurotan na.

3

Yù Pakáwayyá nayù Pagubobuk tam

1 Wáwwagì, ari nakuan aru nikayu yù mabbalin ta mesturu nga mangituddu ta ubobuk ni Namarò, ta ammu naw ta mepallà yù ámmagikáru ni Namarò, nepatalugáring nikami nga mesturu ánnè sù ira tudduám mi, nu arám mi tuppálan yù napiá nga ituddu mi. 2 Á sittam ngámin, negagángay ta makaliwâ ittam. Á nu ajjan yù tolay nga ammu na imugurán yù pagubobuk na, aggina yù simillùâ nga awán ta pakaliwatán na, ánna ammu na mangigaggak ta baggi na.

---

§ **2:21** Genesis 22:1-19 * **2:23** Genesis 15:6; Roma 4:3

3 Á megaggak yù baggi tam megapu ta pangigaggak tam ta jilá tam. Ta ángngarigán,
ipe tam yù búsal ta simù na kabáyu tapè kurugan na ittam, á awayyá tam laguk igaggak
yù baggi na. 4 Á yù biray yù tádday nga keyarigán na. Mássiki nu mallakay yù biray
ánna masikan yù paddák nga mangipayák kuna, ngam baddì yù ulin na nga ángngigaggak
nayù mamilotu sù biray ánna ipanunung na sù lakalakaran na. 5 Á kunnian gapay
sù jilá na tolay, mássiki nu baddì, ngam kunnay ta mappeddaráyaw nga makáwayyá
megapu ta pagubobuk na. Ta makáwayyá yù tolay nga mamalurò ta aru nga napiá onu
narákè megapu ta pagubobuk na. Á yáyù nga meyárik yù jilá tam ta baddì nga ulin nga
makáwayyá nga mangigaggak ta dakal nga biray.

Á ta ángngarigán, nonopan naw yù api nga baddì, á pígiá lâ tuggian na yù dakal nga
kakayyuán! 6 Á kunnay ta api yù jilá tam, gapu ta mappanà yù narákè nga maggapu ta
pagubobuk na. Á massamâ yù karákè na ta nonò tam ánna baggi tam, á darálan na yù
ággiát tam. Á si Satanas yù paggapuán nayù narákè nga pagubobuk tam.

7 Makáwayyá yù tolay nga mamasippà ta ngámin nga makkakerumá nga simaron nga
ayám, mammánù, yù ira nga makkarakáray, ánna yù ira nga maggián ta bebay, á ajjanin
yù pinasippà na. 8 Ngam awán bulubugá ta tolay nga matudduán na yù jilá na, tapè
napiá lâ nakuan yù ubobugan na. Ari megaggak, nga dán nga naparán nga magubobuk
ta narákè nga meyárik ta jitá nga akáppatay.

9 Á megapu sù jilá tam, iyubobuk tam yù paddáyo tam kâ Ammò Namarò nga Yápu
tam, ánna iyubobuk tam gapay yù pangigagek tam ta ikáttole tam nga pinarò ni Namarò
ta kágappà na! 10 Tátádday lâ yù jilá tam, nga paggapuán nayù paddáyo tam kâ Namarò
ánna yù pangigagek tam sù ira kábulut tam! Wáwwagì, ari máyâ! Arát tam nakuan akkuán
yù kunnian! 11 Á ta ángngarigán, mallatuâ panò ta námmì nga danum ánna matábbál
gapay yù tátádday nga panagabán? Ari gemma. 12 Á mabbungá panò ta niuk yù káyu nga
bayábà? Ari gemma. Onu egga panò yù lánù nga mabbungá ta bayábà? Awán! Á awán
gapay ta manágak ta bebay. A ta kunnian gapay, ari mepángngà nittam nga manguruk
kâ Namarò yù magubobuk ta narákè.

Yù Napiá nga Sírik ni Namarò nga Ipakánnámmu na

13 Nu egga nikayu yù masírik ánna kuruk nga makánnámmu, tumulù laguk, á ipasingan
na yù napiá nga nonò na megapu sù napiá nga akka-akkuán na ánna napiá nga
ággangnguá na.

14 Ngam nu mangabubu kayu ánna mapassil, ari kayu laguk mappeddaráyaw nga
makkagi ta masírik kayu, ánna ari kayu massiri, nga mangilímak ta kuruk. 15 Ta nu
narákè yù sírik naw, ari gemma maggapu kâ Namarò, nu ari galâ yù sírik nga gagángay
ta nonò na tolay sawe dabbuno, nga maggapu kâ Satanas. 16 Á nu ajjan yù ira nga
mangabubu ánna mapassil, buruburionad da ngámin yù ira tatolay ánna akkuád da
ngámin nga makkakerumá nga narákè.

17 Ngam yù tolay nga kuruk nga masírik, nga egga kuna yù napiá nga sírik nga naggapu
kâ Namarò, á arán na nonopan yù narákè. Á magimammà yù nonò na, á aggina yù
magattam nga masippà ánna tumulù. Á mangikállà sù ira ikáttole na, ánna abbágán na
ira. Ari mabbábáng ánna ari mangirumá ta tolay, á ari ággippípiá. 18 Á yù ira mamakkápiá
sù ira kábulud da, meyárik ira ta mammulá ta napiá nga bukal, ánna málâ na sangaw yù
napiá nga bungá ra. Ta nu pakkapiád da yù ira kábulud da, mammapiá yù ággiád da, á
napiá ánna matunung yù ngámin nga akkuád da.

4

Yù ira Mangikatalà kâ Namarò ánna yù ira Ari Manguruk

1 Á ngattá, ta makkakákontará kayu? Anni panò yù kegapuánán nayù paddaráma naw,
nu ari galâ megapu sù passil naw ánna narákè nga pakkaragâ naw nga nonopan naw.
2 Ajjan yù ikáyâ naw nga apan, ngam arán naw málâ, á yáyù nga maguray lâ yù akkuán
naw, tapè málâ naw, mássiki nu mamapátay kayu! Mapassil kayu! Ngam ari kayu
makálâ ta passilan naw, á yáyù gapu na nga maddaráma kayu. Ngam arán naw málâ
yù máwák naw, gapu ta arán naw kiddawan kâ Apu Namarò. 3 Á mássiki nu makimállà
kayu kâ Namarò, arán na iyawâ nikayu yù ipakimállà naw, gapu ta kiddawan naw galâ
megapu sù narákè nga pakkaragâ nayù baggi naw.
4 Tatolay nga ari mekatalà! Arán naw panò ammu tanu karagatán naw yù ajjan sawe
dabbuno, á kontarán naw si Namarò? Ta yù tolay nga makkaragâ ta narákè nga ajjan
sawe dabbuno, aggina yù ikalusso ni Namarò. 5 Á arán naw laguk kagian ta awán ta
kebalinán nayù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò. Kinagi na,
"Maggián yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò sù ira tatolay na,
á nakalò yù pakkaragâ na ta iddukat tam galâ si Apu Namarò."
6 Á nepallà yù pangikállà ni Namarò nittam, á uputan na ittam nga abbágán, tapè
mepasigaggà ánna matunung yù ángngikatalà tam kuna. Ta ajjan yù dán nga netúrâ nga
ubobuk ni Namarò, nga kunniaw:
"Kontarán ni Namarò yù ira ngámin nga mappeddaráyaw,
ngam ikállà na yù ira ngámin nga tumulù."*
7 Tumulù kayu laguk kâ Namarò. Á kontarán naw si Satanas nga patul nayù ira anitu.
Tanu kontarán naw si Satanas, panawán na kayu. 8 Á dukkì kayu kâ Namarò. Tanu
dukkì kayu kuna, dukkì gapay nikayu. Á sikayu nga malliwâ, mabbabáwi kayu laguk, á
likuránán naw yù liwiliwâ naw. Á sikayu nga mabbábáng sù panguruk naw kâ Namarò,
ipasigaggà naw yù ángnguruk naw kuna. 9 Á parè bì ta makalò yù daddam naw megapu
sù liwiliwâ naw, á makkulè kayu laguk. Ari kayu nakuan maggagálà, ta mepángngà ta
maraddam kayu. Ari kayu laguk magayáyâ nga mabbúyá, ngam maraddam kayu nga
mappasirán. 10 Nu tumulù kayu kâ Apu Namarò, ipotun na kayu nga meparáyaw.

Ari ittam Makkakápanunnù, ta si Apu Namarò yù Mamanunnù

11 Wáwwagì nga mangiddù kâ Apu, ari kayu makkakálillíbâ. Yù tolay nga lillíbatan
na yù kabbulun na, á kunnay ta sippilan na yù pakáwayyá nayù mamanunnù. Á nu
panunnután na yù ira kábulun na, kunnay ta lillíbatan na gapay yù napiá nga tunung
ni Namarò nga ipamanunnù na nittam. Á nu mamanunnù kayu sù tunung, arán nawin
gemma kurugan yù itaddán na, á arán nawin kurugan si Namarò. 12 Si Apu Namarò lâ
yù paggapuán nayù tunung, á aggina lâ yù makáwayyá nga mamanunnù nittam. Á awán
ta tanakuán nu ari lâ aggina yù makáwayyá nga mangiyígù ta tolay nga iyánge na ta lángì,
onu mamagikáru ta tolay ta impiernu. Á yáyù nga awán ta pakáwayyá tam nga tatolay
nga mamanunnù sù ira ikáttole tam.

Ari ittam nakuan Mappeddaráyaw

13 Ginnán naw laguk yawe kagiak ku nikayu, sikayu nga makkagi ta kunniaw:
"Sangaw nu ummá, onu sangaw nu tádday ággaw, umay kami ta tanakuán nga ili.
Á maggián kami ta tangaragun, á makkompará kami, tapè aru sangaw yù ganánsiá
mi." 14 Ngam arán naw nakuan kagian ta kunnian. Arát tam ammu yù mesimmu
nittam sangaw nu ummá! Ta mabíbì ittam ta dabbuno, nga kun na angà nga duttál, á
manganánnuán, lummakin. 15 Yawe lâ yù mepángngà nga kagiat tam nakuan, "Nu ure
ni Namarò, á matolay ittam, á kunniawe yù akkuát tam." 16 Ngam sikayu, ngattá, ta
mappeddaráyaw kayu? Ngattá, ta ipappeddaráyo naw yù akka-akkuán naw, ta narákè

* **4:6** Proberbio 3:34

ngámin yù pappeddaráyo na tolay. 17 Á nonopan naw yaw. Makaliwâ yù tolay nu arán na akkuán yù napiá nga ammu na nga akkuán na nakuan.

5

Sikayu nga Maríku, Imugurán naw yù Akkuán naw

1 Á sikayu nga maríku, ginnán naw laguk yù kagiak ku nikayu. Makkulukulè kayu nakuan ánna makkalli kayu megapu sù jigâ nga umay sangaw nikayu! 2 Ta marúnù ngámin nga kukuá naw nga makkakerumá, ánna mabobbotán yù ngámin nga gámì naw, nga kanan na ulak ánna kimi. 3 Á masináyán yù pirâ naw nga buláwán ánna pinaláta, gapu ta binuttul naw nga arán naw iniyusá ta mangabbák. Á yù kukuá naw nga masináyán, yáyù massistígu ta karákè naw. Yù binuttul naw nga kukuá naw yù kun na api nga kán lâ kán ta baggi naw, ta inukkuk naw yù kukuá naw sù ira maporián nga ággaw nga pamanunnù ni Apu Namarò.

4 Ginnán naw, sikayu nga egga yù ákkomanán na! Jinarogà naw yù ira patarabakuan naw ta ákkomanán naw. Á nakaliwatán naw yù ira nakigaták nikayu, ta arán naw ira sináddanán. Á si Namarò nga Kotunán, naginná na yù kinagi ra ta meyannung sù akka-akkuán naw. 5 Á sikayu nga maríku, nonopan naw lâ yù nanginá nga aruátan naw ta dabbuno ánna yù ipabbúyá naw. Kunnay kayu ta báka nga matabá, nga arán na ammu ta pártiad da sangaw. Ta kagian naw ta awán ta awágan naw, á arán naw manonò yù pamanunnù ni Apu Namarò. 6 Á iddâ naw lâ jinigirigâ yù ira matunung nga tatolay nga ari nakaliwâ nikayu, á pinapáte naw ira, mássiki nu siminulù ira nikayu.

Máwák nga Magattam ittam

7 Á sikayu nga wáwwagì nga manguruk kâ Apu, magattam kayu lábbì nga magiddak ta labbè ni Apu ta dabbuno. Nonopan naw yù minákkomán. Magattam lâ nga magiddak ta kagaták na amme na. Ta iddagán na bì yù mapolu nga urán ánna yù maporián áddè ta kalutu na. 8 Á sikayu, magattam kayu gapay nga magiddak lábbì. Ipasigaggà naw yù ángnguruk naw kâ Apu Kesu. Ta mabíkin, á duttál ta dabbuno. 9 Ari kayu makkakápaliwâ, wáwwagì, tapè arán na kayu panunnután ni Apu. Ta ajjanin yù umay mamanunnù, á mabì lâ nga tullung, ta kun na tolay nga tullung ta puertá nga nabukatán.

10 Wáwwagì, nonopan naw yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò nga jinok na ta mangipakánnámmu sù bilin na, tapè párigán naw ira. Ta inattamád da yù aru nga makkakerumá nga jigâ ánna pinalurò da yù inipakuá ni Namarò nira. 11 Á ibiláng tam ta magayáyâ nga iddukan ni Namarò yù ngaw ira tatolay nga napasigaggà yù ángngikatalà da kâ Namarò, nga nagattam ta aru nga jigâ, tapè palurotad da yù inipakuá ni Namarò nira. Narámak naw si Job, nga nagattam ta aru nga jigâ, á ammu naw ta napiá lâ yù ure ni Apu Namarò ta meyannung kuna, ta pinammapiá ni Apu yù ággián ni Job. Ta minángngikállà si Namarò ánna nepallà yù allà na sù ira tatole na.

12 Wáwwagì, yawe yù kagiak ku nga importá nga arán naw máttamán. Ari kayu bulubugá mappagássingán, mássiki ta lángì onu dabbuno onu tanakuán nga pagássingán naw. Napiá lâ nu kagian naw, “Wan,” nga awán ta pagássingán na, ta yáyù lâ ikáyâ ni Namarò. Á napiá gapay nu kagian naw lâ, “Ari,” nga awán ta pagássingán na, tapè arán na kayu panunnután ni Namarò.

Máwák nga Makimállà ittam kâ Apu Namarò

13 Á nu egga nikayu yù tolay nga marigirigâ, makimállà lâ kâ Namarò. Á nu egga nikayu yù magayáyâ, á ikansion na yù paddáyo na kâ Namarò. 14 Nu egga nikayu yù matakì, ipágál na yù ira karakalán nayù ira manguruk, tapè ipakimállà da kâ Namarò ánna denuád da ta pannakabaggi ni Apu Kesu. 15 Á ta pakimállà naw, nu kuruk nga

ikatalà naw si Namarò, á pammapián na yù matakì. Á nu egga gapay yù pakaliwatán na, á pakomán na.

16 Á nu nakaliwâ kayu, makkakápalappâ kayu ta liwâ naw, á ipakimállà naw yù ira kábulun naw, tapè mammapiá kayu. Ta nepallà yù pakáwayyá nayù pakimállà na tolay nga napiá ánna matunung. 17 Kunnay kâ Elias nga ábbilinán na ngaw ni Namarò. Tolay gemma lâ si Elias nga kagittá tam. Á nakimállà kâ Namarò ta ari bì magurán, á ari nagurán ta tallu ragun ta gadduá megapu sù pakimállà na.* 18 Á nakimállà si Elias má ta iyawâ ni Namarò yù urán, á nagurán ánna nattubbu ánna nabbungá yù inimulá nayù ira tatolay.

19 Wáwwagì, nu egga nikayu yù tolay nga nekáttuay ta pangikatalà na kâ Namarò ánna minárayyu sù kuruk nga bilin na, á máwák nga umay laguk yù tádday nikayu nga manabarang kuna, tapè mattoli nga manguruk kâ Apu. 20 Á nonopan naw yawe. Nu ajjan yù tolay nga nalliwâ, nga ipetoli naw ta panguruk na kâ Apu Namarò, á mássiki nu kitáru yù liwiliwâ na, á mapakomá, á melillì yù ikararuá na sù pamagikáru ni Namarò. Áddè na yû.

* **5:17** Meyannung sù pakimállà ni Elias, 1 dagiti Ar-ari (1 Patul) 17:1; 18:1-2, 42-45

Yù Napolu nga Túrâ ni Eduru

Yù Meyannung sawe Túrâ ni Eduru

Yawe yù napolu nga túrâ ni Eduru sù ira mangikatalà kâ Apu Kesu, nga narigirigâ megapu sù ángnguruk da kâ Apu. Á ipanonò na nira yù pagattam ni Apu Kesu sù ketapil na megapu nira, tapè attamád da gapay yù jigâ da nga kunnay kuna. Ta negagángay ta jigirigátan nayù ira ari manguruk yù ira manguruk kâ Apu Kesu. Á sittam nga manguruk, nu attamát tam lâ yù balle tam nga jigâ nga kunnay sù pagattam ni Apu Kesu, á ajjan yù napiá nga iddanamát tam, nga kesipà tam kâ Apu ta lángì.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Paddios ni Eduru ánna yù Ipakimállà na (1:1-2)
Yù Napiá nga Iddanamán nayù ira Manguruk kâ Apu (1:3-12)
Nágalán ittam tapè Palurotat tam lâ yù Napiá (1:13-25)
Yù Talluâ nayù ira Bagu nga Manguruk kâ Apu (2:1-8)
Yù Meyannung sù Ággangnguá nayù ira Tatole ni Namarò (2:9-25)
Yù Panabarang ni Eduru sù ira Magatáwa (3:1-7)
Magattam ittam ta Jigâ Mássiki nu Akkuát tam yù Napiá (3:8–4:19)
Yù Initaddán ni Eduru sù ira Karakalán (5:1-14)

1 Sikán si Eduru, nga minángngilayalayâ nga jinok ni Apu Kesu Kiristu ta umay mangipakánnámmu sù bilin na. Á mattúrákà nikayu nga manguruk kâ Namarò, sikayu nga nabbakkuì, nga nawwarawarâ, nga minay nakipaggián sù ira tatolay sù ira purubinsia na Pontu ánna Galasia, Kappadosia, Asia ánna Bisinia. 2 Si Namarò nga Yáma tam, ninonò na kayu áddè ngaw lage naw neyanâ, á sinullà na kayu, tapè sikayu yù manguruk kâ Apu Kesu Kiristu ánna mapakomá kayu ta liwiliwâ naw, megapu sù dága ni Apu Kesu nga nallawán sù ketapil na ta kurù. Á iniyawâ ni Namarò nikayu yù Mangilin nga Ikararuá na ta mangabbák nikayu, tapè mapakarenuán yù nonò naw, á mabbalin kayu ta napiá ánna mangilin nga tatole na.

Á yawe ipakimállà ku kâ Namarò, ta uputan na kayu nga ikákkállà, tapè napiá lâ yù ággigián naw ánna yù gawagawáyán naw.

Yù Napiá nga Iddanamán nayù ira Manguruk kâ Apu

3 Dayáwat tam si Namarò, nga Yápu ánna Yáma ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. Ta gapu ta nepallà yù allà na nittam, iniyawâ na nittam yù bagu nga áttole tam megapu sù paginnanole ni Apu Kesu Kiristu. Á yáyù nga iddanamát tam yù pamaginnanole ni Namarò nittam ánna kesipà tam sù áttole na ta áddè ta áddè. 4 Á iddanamát tam gapay yù iyawâ ni Namarò sangaw sù ira tatole na, nga pinakappián na ta lángì, nga ari marúnù onu maddán, ánna ari mapatalián. 5 Á gapu ta pangikatalà tam kâ Apu Kesu, taronán ni Namarò ittam megapu sù pakáwayyá na, áddè ta iyígù na ittam sangaw nu pagáddekán na ággaw.

6 Á gapu ta iddanamát tam yù pangisipà ni Namarò nittam, magayáyâ ittam laguk, mássiki nu marigirigâ ittam lábbì kunangane. 7 Á nu maparubát tam yù jigâ, attamát tam lâ, tapè mepasingan ta napasigaggà yù ángngikatalà tam kâ Apu Kesu. Á ta ángngarigán, ajjan yù buláwán, nga ari gemma mannanáyun, ngam mararál sangaw. Á lunágad da ta api, tapè mapakarenuán ánna mepasingan yù kapiánán na. Á kunnian, nu maparubát tam yù jigâ, mepasingan ta kuruk nga napasigaggà yù ángngikatalà tam kâ Apu. Ta más napiá gemma ánnè ta buláwán yù ángngikatalà tam kâ Apu. Á ta pattoli ni Apu Kesu

Kiristu nga mammaguray ta dabbuno, mepotun nga mesipà ittam sù dalingáráng na,
ánna meparáyaw ittam megapu sù ángngikatalà tam kuna.
8 Á wáwwagì, mássiki nu arán naw paga nasingan si Apu Kesu, ngam iddukan naw. Á
sittam ngámin nga manguruk kuna, mássiki nu arát tam masingan kunangane, á ikatalà
tam. Á yáyù nga ayatán ittam, á nepallà yù pagayáyâ tam nga awán ta keyarigán na,
9 gapu ta meyígù ittam nga mesipà kâ Namarò ta lángì ta áddè ta áddè, megapu sù
ángngikatalà tam kâ Apu Kesu.
10 Á yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò, mássiki nu inipakagi ni Namarò nira yù
pangikállà na ánna pangiyígù na nittam, á arád da nánnámmuán. Á kitaláppà ira
nga mannonò nu kunnasi yù ángngiyígù ni Namarò nittam, tapè mesipà ittam sù
mannanáyun nga áttole na. 11 Á ajjan nira yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, á
inipakánnámmu na ngaw nira ta umay yù Mangiyígù noka, nga marigirigâ ánna matay,
á ta kabalin na mangiyangngà, á mepotun nga meparáyaw. Á ninononò da nu asinni
yù ubobugad da nga umay, ánna sangaw nu anni yù kapalurò na. 12 Á inipakánnámmu
ni Namarò nira ta ari mapalurò ta keggá ra yù inipakagi na nira, ngam ta keggá nayù
ira tatolay nga tumubbâ nira noka, nga sittam kunangane. Á napalurokin, ta minayin
nikayu yù ira mangilayalayâ sù napiá nga dámak megapu sù pakáwayyá nayù Mangilin
nga Ikararuá nga naggapu ta lángì. Á yù ira daroban ni Namarò ta lángì, karagatád da
gapay gigiámmuan nu kunnasi yù ángngiyígù ni Namarò nittam.

Nágalán ittam tapè Palurotat tam lâ yù Napiá

13 Á gapu ta pangikállà ni Namarò nittam, imugurát tam laguk yù nonopat tam, á
paránat tam laguk yù nonò tam, tapè dán nga naparán ittam nga manuppál sù napiá
nga ipakuá ni Namarò nittam. Á iddanamát tam lâ yù allà ni Namarò nga umay nittam
ta pattoli na sangaw ni Apu Kesu Kiristu. 14 Á sikayu gapay, gapu ta ánâ na kayin ni
Namarò, tuppálan naw laguk yù kagian na, tapè ánâ na kayu nga manguruk. Arán nawin
akkuán yù kinaragatán naw ngaw olu, lage naw nánnámmuán yù kuruk nga bilin ni
Namarò. 15 Mangilin si Namarò, ánna matunung ánna napiá lâ yù nonò na. Á gapu ta
aggina yù nagágál nittam, tuppálat tam laguk yù ipakuá na nittam, tapè napiá gapay
yù ngámin nga akka-akkuát tam, á mangilin ánna matunung ittam gapay nga kunnay
kâ Yápu tam. 16 Ta ajjan yù netúrâ nga kinagi ni Namarò, nga kun na, “Tunungan naw
yù nonò naw ta kunnay sù napiá nga nonò ku, ánna ari kayu malliwâ, tapè mangilin
kayu nga kunnay nikán. Ta sikán yù mangilin nga matunung ánna napiá lâ yù nonò ku,
á awánà ta liwâ.”*
17 Á gapu ta abbúnat tam si Namarò ta “Ammò” sù pakimállà tam kuna, á pakimorayát
tam laguk ta keggá tam sawe dabbuno. Ta matunung nga mamanunnù si Namarò. Á
ta pamanunnù na sù ira ngámin nga tatolay, arán na ira irumá, ngam bálatan na ittam
ngámin nga katággitádday ta meyannung sù akkuán na. 18 Ta ammu tam yù inipappagá
ni Apu Namarò ta pamalubbáng na nittam, tapè arát tamin tuttulan yù kustombare nga
inituddu nayù ira ngaw naggaká nittam, nga awán ta serbi na. Á ari gemma marúnù
yù inipappagá na nga kunnay ta buláwán onu pinaláta. 19 Ta mannanáyun yù pinalurò
na, gapu ta inipappagá na yù dága ni Apu Kesu Kiristu nga netapil ta pate na ta kurù
megapu nittam. Aggina yù meyárik ta karneru nga napiá ánna marenu nga awán ta
jikkù ta baggi na, nga meyátáng kâ Namarò. 20 Á lage na pamarò ni Namarò ta dabbuno,
sinalákkuruk na ta doban na si Apu Kesu Kiristu, nga awán ta liwâ na, ta umay magikáru
ta liwâ tam ngámin nga tatolay. Ngam kunangan lâ yù kepalappâ na ta panguriánán nga
ággaw, tapè mábbágán ittam. 21 Á gapu ta ketapil ni Apu Kesu megapu nittam, ikatalà

* **1:16** Libitiko 11:44-45; 19:2

tam si Namarò. Á pinaginnanole ni Namarò si Apu Kesu ánna inipotun na ta lángì nga meparáyaw. Á yáyù nga napasigaggà yù ángngikatalà tam kâ Namarò ánna yù ággiddanáma tam ta paginnanolayan na ittam ánna ipotun na ittam gapay.
22 Á gapu ta napakarenuánin yù nonò tam, megapu sù ángnguruk tam sù bilin ni
Namarò, á ari ittam áppè aya-ayâ, ta makáwayyá ittam nga mangayâ sù ira kábulut tam
nga manguruk. Á yáyù makkaká-iddù kayu laguk megapu sù napiá nga nonò naw. 23 Ta
kunnay kayin ta noli nga neyanâ. Á yù bagu nga áttole naw, ari negittá sù napolu nga
keyanâ naw ta tolay nga matay. Ta kunnay ta noli nga neyanâ yù tolay, nga neddán sù
áttole ni Namarò, nga ari bulubugá matay. Á iniyawâ na nikayu yù bagu nga áttole naw
megapu sù bilin na nga kinuruk naw, nga mannanáyun nga ari mapatalián. 24 Á yáyù
kebalinán nayù inipetúrâ na ngaw ni Namarò, nga kun na,
“Kun na kaddà yù ira tatolay.
Á kun na lappo na kaddà yù keparáyo ra.
Ta mabì ira lâ matay,
ta kun na kaddà nga malelay
ánna yù lappo na nga mapannâ.
25 Ngam mannanáyun yù ubobuk ni Namarò,
nga ari mapatalián ta áddè ta áddè.”†
Á yane ubobuk ni Namarò yù napiá nga dámak nga nelayalayâ nikayu.

2

Yù Talluâ nayù ira Bagu nga Manguruk kâ Apu

1 Á gapu ta manguruk kayin sù bilin ni Namarò, á ari kayin laguk mangnguá ta
narákè. Á ari kayu áppè pípiá. Ari kayu massiri onu mangilogò. Ari kayu mappassil
onu mallillíbâ. 2 Á gapu ta iniyawâ na nikayu ni Namarò yù bagu nga áttole naw, á
kunnay ta assítay nga kapángngiyanâ nga makkaragâ nga massusu, karagatán naw laguk
nga bibbiran ánna ginnán yù bilin ni Namarò, tapè tulluâ yù ángnguruk naw kâ Namarò
ánna ipasigaggà naw yù ángngikatalà naw kuna ta áddè ta keyígù naw. 3 Ta naparubán
nawin gapay yù ángngikállà ni Apu Kesu nittam.

Yù Keyarigán nayù Batu nga Nanáddagán na Balay

4 Á dukkì ittam laguk kâ Apu Kesu, gapu ta aggina yù sigga-inángà nga manotolay
nittam. Á yá keyarigán na yù batu nga inipuerá nayù ira tatolay, ngam kun na batu
nga kapiánán nga iddukan ni Namarò, nga piníli na nga panáddagán na sù bale na nga
paddayan na. 5 Á pangikatalà tam kâ Apu Kesu, mepattatádday ittam gapay kuna nga
kunnay sù ira batu nga paddayan ni Namarò ta bale na. Ta sittam ngámin nga manguruk
kuna yù meyárik ta bale na. Á pabbalinan na ittam gapay ta mangilin nga páppári nga
masserbi kuna. Á yáyù nga makimoray ánna maddáyaw ittam kâ Namarò. Á alawatan ni
Namarò yù pakimore tam kuna ánna yù paddáyo tam kuna, nga kunnay ta pangiyátáng
tam kuna, megapu sù kepattatádde tam kâ Apu Kesu Kiristu.* 6 Á ajjan yù inipetúrâ na
ngaw ni Namarò nga kunniawe:
“Ajjan yù pinílì, nga ipè sù giák ku ta Sion,
nga kunnay sù batu nga kapiánán nga iddukak ku,
nga pamatáddagák ku sù balè.
Á yù ngámin nga tatolay nga mangikatalà kuna,
ari ira bulubugá mepasiránán.”†

† **1:25** Isaya 40:6-8 * **2:5** Ta meyannung sù meyátáng kâ Namarò, bibbiram mu Roma 12:1; Kebru 13:15 † **2:6** Isaya 28:16; Roma 9:33

7 Á yáyù nga si Apu Kesu Kiristu yù kuruk nga ibiláng naw ta kapiánán nga máwák naw,
sikayu nga mangikatalà kuna. Ngam yù ira nga manakì kuna, mepasiránán ira sangaw,
ta ajjan yù netúrâ gapay nga sinalákkuruk na ngaw ni Namarò nga mesimmu nira, nga
kunniawe:
"Yù batu nga nanakitád da,
Aggina yù nabbalinin ta panáddagán nayù balay."‡
8 Á netúrâ gapay yù kunniaw:
"Yane yù batu nga kesiddúkalán nayù ira tatolay,
tapè mapalakak ira."§
Á kunnay ta mesiddúkal ira gapu ta arád da kinuruk yù bilin ni Namarò. Á yáyù nga
sinalákkuruk ni Namarò ta mabbalin ira ta kunnay ta mesiddúkal nga mapalakak.

Yù Meyannung sù Ággangnguá nayù ira Tatole ni Namarò

9 Ngam sittam nga manguruk sù bilin ni Namarò, piníli na ittam nga sinullà na ta
páppári na ittam nga masserbi kuna. Inagálán na ittam ta manguruk ittam kuna, á
pinabbalin na ittam ta mangilin nga tatole na, tapè ilillì na ittam sù kallà, ánna ituluk
na ittam sù nawák na nga makapállâ. Á yáyù nga doban na ittam ta mangiparámak sù
kapiánán na. 10 Á sù ngaw, arán na ittam tatole ni Namarò, á arát tam ammu yù allà na.
Ngam kunangane, tatole na ittam, á ikákkállà na ittam.
11 Wáwwagì nga iddukak ku, makipaggiát ittam ta mabì lâ sawe dabbuno, ta ari saw
yù paggianát tam, nu ari galâ yù ajjan ta lángì nga pinarán ni Namarò megapu nittam.
Á yáyù nga tabarangát takayu, ta arayyuán naw yù narákè nga karagatán na tatolay
sawe dabbuno, nga mangontará ta nonò tam nga manguruk. 12 Á uputat tam laguk nga
akkuán lâ yù napiá, tapè ipasingat tam yù napiá nga akkuát tam sù ira nga ari manguruk
kâ Apu. Á mássiki nu lillíbatad da ittam, á mabbabáwi ira sangaw, gapu ta masingad da
yù napiá nga akka-akkuát tam. Á sangaw nu umay si Apu, á maddáyaw ira gapay kuna.

Tumulù ittam sù ira Mammaguray

13 Á tumulù ittam laguk sù ira makáwayyá ta gubermente, tapè meparáyaw si Apu Kesu.
Á kurugat tam yù tunung nga kagiad da, nepatalugáring sù tunung nayù kátannangán
nga mammaguray. 14 Á kurugat tam gapay yù gubinador, gapu ta aggina yù doban nayù
kátannangán nga mammaguray ta umay mamággáng sù ira mangnguá ta narákè ánna
maddáyaw sù ira mangnguá ta napiá. 15 Ta yawe yù ure ni Namarò, ta akka-akkuán naw
yù napiá nga ipakuá na nikayu, á pagimammatan naw yù ira nga magubobuk sù arád da
ammu, nga awán ta kebalinán na, megapu sù napiá nga palurotan naw nga masingad
da.
16 Á ari kayin laguk makiaripan ta narákè, gapu ta napalubbáng kayin, á tatole na kayu
ni Namarò nga masserbi kuna. Á maguray lâ yù akkuán naw, á arán naw akkuán yù
narákè, ngam tuppálan naw lâ yù napiá nga ipakuá ni Namarò nikayu, tapè mepasingan
ta kuruk nga si Namarò lâ yù passerbián naw. 17 Makimoray kayu laguk ta ngámin nga
tatolay. Iddukan naw yù ira wáwwagi tam ta ángnguruk tam kâ Apu. Makiyápu kayu kâ
Namarò. Á makimoray kayu sù makáwayyá nga mammaguray.

Magattam ittam ta Jigâ nga kunnay ta Pagattam ni Apu Kesu

18 Á yawe yù kagiak ku nikayu nga aripan, ta napiá nu tumulù kayu sù ira passerbián
naw, á pakimorayán naw ira, nga ari lâ yù ira masippà nga mangikállà, nu ari gapay
yù ira mapporay. 19 Á napiá nu awán ta liwâ naw, ngam sigídá nga attamán naw lâ yù
panigirigâ da nikayu nayù ira passerbián naw, gapu ta nononopan naw si Apu Namarò,

‡ **2:7** Salmo 118:22; Lukas 20:17 § **2:8** Isaya 8:14; Roma 9:33

ta yáyù nga ayatán si Apu Namarò nikayu. 20 Á ta ángngarigán nu malliwâ kayu, á mássiki
nu attamán naw lâ yù panigirigâ nayù yápu naw nikayu megapu sù liwâ naw, á yáyù
mepángngà megapu sù liwâ naw, á ari kayu gemma meparáyaw. Ngam nu akkuán naw
lâ yù napiá, á attamán naw lâ nu iddâ da kayu lâ nga jigirigátan nayù ira passerbián naw,
á magayáyâ si Namarò laguk megapu nikayu.
21 Á yáyù nga inipagágál ni Namarò nittam, ta attamát tam lâ yù jigâ nga umay nittam,
nga kunnay ta pagattam ni Apu Kesu Kiristu, ta inattamán na yù panigirigâ da kuna sù
ketapil na megapu nittam, tapè párigát tam yù napiá nga nonò na nga inituddu na.
22 Awán bulubugá ta nakaliwatán ni Apu Kesu Kiristu.
Á ari bulubugá nassiri.*
23 Á sù panguyu-uyo ra kuna, arán na ira sibbák.
Á sù panigirigâ da kuna, arán na ira napporayán.
Ta inikatalà na lâ si Namarò nga mamanunnù, nga matunung yù ámmanunnù na.
24 Á nabbaluntáriu si Apu Kesu nga nagikáru ta ngámin nga liwâ tam sù pate na ta kurù,
tapè arát tamin akkuán yù narákè, ngam akkuát tam lâ yù napiá.
Á gapu ta kabigák na, napakomá ittam,
ánna napammapiá yù ággiát tam kâ Namarò.
25 Sù ngaw, kunnay ittam ta karneru nga magawa-awáwán.
Ngam nabbabáwi ittamin, á nattoli ittam nga tumuttuttul kâ Apu nga mináppárák nga
manaron nittam ánna mangiyígù nittam.

3

Yù Panabarang ni Eduru sù ira Magatáwa

1 Á yawe gapay yù kagiak ku nikayu nga bábbay nga egga yù atáwa na. Tumulù kayu
nga katággitádday sù atáwa na. Á nu ari paga nanguruk yù áttáwa naw sù bilin ni Namarò,
á manguruk ira sangaw megapu sù napiá nga akkuán naw. Arán naw máwák nga
tabarangán ira, 2 gapu ta masingad da yù napiá nga akka-akkuán naw ánna yù pakimore
naw kâ Namarò. 3 Á arán naw lâ nonopan yù ámmakástá naw ta baggi naw ánna duddù
naw, ánna pabbisti naw ta nanginá nga gámì, ánna paddusáriu naw ánna passákkaláng
naw ta buláwán. 4 Ngam yù kuruk nga pappakástá naw yù napiá nga nonò naw, nga
mepasingan sù napiá nga ággangnguá naw. Ta yù kakástá naw nga mannanáyun yù
ángngikállà naw ánna tulù naw, nga kuruk nga napiá ta ánninganán ni Namarò.
5 Á ta kunnian gapay yù pappakástá nayù ngaw ira napiá nga bábbay nga nagiddanáma
kâ Apu, ta napiá yù nonò da ánna yù ággangnguá ra. Á siminulù ira gapay sù áttáwa ra.
6 Á yù tádday si Sara ngaw, nga atáwa nayù ngaw Kákay Abrakam. Nakiyápu si Sara sù
atáwa na, á gininná na yù kinagi na kuna. Á sikayu, mesipà kayu sù ira ginaká ni Sara,
nu napiá lâ yù akkuán naw, á awán laguk bulubugá ta ikássing naw.
7 Á kunnian gapay nikayu nga lálláki nga egga atáwa na. Maggián kayu sù áttáwa naw, á
ikákkállà naw ira, ta makapi ira ánnè nikayu. Á iddi-iddukan naw ira, ta naggigittá kayu
nga iniddán ni Namarò ta áttole naw nga awán ta áddè na, megapu sù allà na nikayu.
Ikákkállà naw laguk yù ira áttáwa naw, tapè ginnán ni Apu Namarò yù ipakimállà naw.

Magattam ittam ta Jigâ Mássiki nu Akkuát tam yù Napiá

8 Á yawe yù maporián nga kagiak ku nikayu. Mattatádday kayu laguk ta nonò naw.
Á makkaká-ayâ kayu nga kunnay ta mawwawági, ánna mepaddaddam kayu sù ira
maraddam. Á makkaká-allà ánna makkakátulù kayu. 9 Arán naw bálatan ta narákè yù
mangnguá nikayu ta narákè. Arán naw papporayán yù mapporay, ngam ipakimállà naw

* **2:22** Isaya 53:9

ira, tapè ikállà ni Apu ira. Ta yáyù inipagágál ni Namarò nittam, ta ikállà tam yù ira kábulut tam, tapè ikállà na ittam gapay ni Namarò. 10 Á yáyù gapay yù kinagi ni Namarò
nittam, nga inipetúrâ na ngaw:
“Nu ikáyâ naw ta magayáyâ kayu,
ánna napiá yù ággián naw,
patukkatan naw laguk yù narákè nga pagubobuk naw,
ánna ari kayu massiri.
11 Pallikuránán naw yù narákè,
á akkuán naw lâ yù napiá.
Uputan naw yù pakkakápiá naw sù ira kábulun naw,
tapè mepagimammà kayu.
12 Ta taronán ni Namarò yù ira napiá nga tolay,
á ginnán na yù ipakimállà da kuna.
Ngam makikontará si Namarò sù ira nga mangnguá ta narákè.”*

Akkuát tam lâ yù Napiá, Mássiki nu Jigirigátad da ittam

13 Á nu maláppà kayu, ánna napiá lâ yù akka-akkuán naw, egga panò yù tolay nga manganni nikayu? Awán! 14 Á ta ángngarigán, nu ajjan yù mangnguá nikayu gapu ta napiá lâ yù akkuán naw, á paguráyán naw lâ. Ari kayu laguk maganássing nira, á ari kayu mabburung, gapu ta pagayáyatan na kayu ni Namarò. 15 Á makimoray kayu kâ Apu Kesu Kiristu ánna pakiyápuán naw. Á nonopan naw yù kingnguá ni Apu megapu nikayu, tapè dán nga naparán kayu nga tubbák sù ira ari manguruk nu iyabbû da nikayu yù meyannung sù iddanamán naw kâ Apu. 16 Á pakimorayán naw ira lâ, á alúnay lâ yù ákkitabbák naw nira. Arán naw laguk akkuán yù ipappasirán naw, ta nu ajjan yù ira mallillíbâ nikayu megapu sù ángnguruk naw kâ Apu Kesu, aggira yù mepasiránán sangaw megapu sù napiá nga akkuán naw. 17 Á más napiá nu attamát tam yù jigâ nga umay nittam megapu lâ sù napiá nga akkuát tam, nu yáyù ure ni Namarò, ánnè ta pagattam tam ta jigâ megapu ta pangnguá tam ta narákè.
18 Ta nonopan naw si Apu Kesu Kiristu, nga awán bulubugá ta liwâ na,
ngam inattamán na yù pate na ta kurù.
Á mittán lâ nga natay megapu nittam ngámin nga tatolay.
Á yáyù nga aringin bulubugá matay.
Ta kustu nen yù pagikáru na ta liwiliwâ tam,
tapè pakkápián na ittam kâ Namarò.
Aggina yù kuruk nga napiá ánna matunung,
nga netapil megapu nittam ngámin nga nakaliwâ.
Á yù baggi na lâ yù natay,
ngam matolay paga yù ikararuá na.
19 Á minay yù ikararuá na sù gián nayù ira ikararuá nayù ira námmatay nga nebáluk, ta en na inilayalayâ yù bilin ni Namarò nira. 20 Á yù ira námmatay, aggira yù ngaw ira nga ari nanguruk kâ Namarò ta keggá ri Lákay Noe. Á si Namarò, nabayák nga nagattam nga nagiddak sù ira tatolay, abernu manguruk ira. Á kabalin di Noe nga nappadday ta dakal nga barangay, baddì lâ yù ira nanguruk, nga neyígù nga ari natay ta danum. Walu ira lâ nga nanguruk, nga simillung sù barangay, nga limittâ ta utun na danum ta kalítù na dabbuno.
21 Á kunnay ta keyígù da, nga nelillì ta dakal nga danum, kunnian gapay yù keyarigán nayù keyígù tam. Ta makirigù ittam, nga panákkilalán ta keyígù tam. Á yù kebalinán

* **3:12** Salmo 34:12-16

na ari yù kapakarenu nayù baggi tam, ngam yù pangipasingat tam ta pabbabáwi tam ta liwiliwâ tam ánna yù kelillì tam sù pamagikáru ni Namarò. Á yáyù nga pinakomá na ittamin megapu sù paginnanole ni Apu Kesu Kiristu, á awán ta ipappasirát tam ta arubáng ni Namarò. 22 Á nattoli si Apu Kesu ta lángì, nga nagitubang ta pagitubangán nayù maráyaw nga mammaguray nga ajjan ta jiwanán ni Namarò. Á tumulù kuna yù ira ngámin nga daroban na ánna yù ira ngámin nga makáwayyá.

4

Ipasigaggà tam yù Pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu

1 Á gapu ta inattamán ni Apu Kesu yù panigirigâ da kuna ta keggá na ta dabbuno, á yáyù nga paránat tam yù nonò tam ta kunnay ta nonò na, tapè dán nga naparán ittam gapay nga magattam ta jigâ nga umay nittam. Ta yù tolay nga magattam ta jigâ, mepasingan ta panakitán na yù narákè ánna pinatukkâ na yù palliwâ na. 2 Á ari ittam laguk akkuán yù narákè nga karagatán na baggi tam, nga negagángay ta tolay ta dabbuno. Ngam akkuát tam galâ yù ipakuá ni Namarò nittam ta keggá tam paga nga matolay. 3 Kustu nen! Arán naw akkuán má yù narákè nga kunnay ta kingnguá naw ngaw lage naw nanguruk. Nakáppak kayin nga mangnguá ta kunnay ta kingngi-kingnguá naw ngaw sù ari kayu paga nanguruk kâ Apu. Ta kingnguá naw yù narákè nga kinaragatán naw, ánna arán naw garè inigaggak yù baggi naw ánna nonò naw. Á nagillellaw kayu, ánna pinatturù naw yù narákè nga kingnguá naw ánna pappabúyá naw. Á nakimorayán naw ngaw yù ira sináddios, mássiki nu pinappalán na kayu ni Namarò ta arán naw ira pakimorayán. 4 Á kunangane, nánawán nawin yù ngámin nga narákè nga kustombare naw, á mapállâ sangaw yù ira kábulun naw, gapu ta ari kayu mepulupulù nira nga mamatturuturù sù akkuád da. Á yáyù nga uyu-uyawad da kayu. 5 Ngam paguráyán naw lâ, ta meyarubáng ira sangaw kâ Namarò nga mamestigá nira, á máwák nga tabbagad da, ta aggina yù naparán nga mamanunnù nittam ngámin nga matolay paga, ánna yù ira námmatay. 6 Ta yáyù gapu na nga nelayalayâ ngaw yù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu sù ira námmatay, nga natayin yù baggi ra nga napanunnután nga kunnay sù pamanunnù ni Namarò ta ngámin nga tatolay ta meyannung sù kingnguá ra. Á nu manguruk ira, mepattolay ira kâ Namarò megapu sù Ikararuá na.

Yù Ipakuá ni Namarò nittam Lage na Pattoli ni Apu

7 Duttálin yù pagáddekán na ággaw. Á yáyù nga máwák tam nga imugurán yù nonò tam ánna yù akkuát tam, tapè ajjan yù awayyá tam nga makimállà kâ Apu. 8 Á yù olu nga akkuát tam laguk, makkaká-iddi-iddù ittam. Ta nu napasigaggà yù pakkaká-iddù tam, á pakomát tam laguk yù ira kábulut tam ta aru nga pakaliwatád da. 9 Á napiá nu magayáyâ ittam nga mamaddulò sù ira nga umay ta bale tam, nga ari mabbábáng nga mangilágum nira.

10 Á sittam nga katággitádday yù iniddán ni Namarò ta pakáwayyá na. Á yáyù nga máwák tam nga iyusá yù pakáwayyá tam ta pangabbák tam sù ira kábulut tam, nga kunnay ta mekatalà nga masserbi kâ Namarò. 11 Á ta ángngarigán, nu ajjan nikayu yù tolay nga iniddán ni Namarò ta pakáwayyá na nga mangilayalayâ, á máwák na laguk ilayalayâ ta napiá yù bilin ni Namarò. Onu yù tolay nga iniddán ni Namarò sù pakáwayyá na nga mangabbák, á iyusá na laguk yù sikan na baggi na nga neyawâ kuna ta pangabbák na sù ira kábulun na. Á maguray lâ yù ipakuá ni Namarò nittam, akkuát tam lâ ta napiá, tapè meparáyaw si Namarò megapu kâ Apu Kesu Kiristu, nga maddalingáráng nga kotunán nga mammaguray ta áddè ta áddè. Ammán.

Yù Pagattam tam ta Jigâ megapu ta Pangikatalà tam kâ Apu Kesu

12 Wáwwagi nga iddukak ku, ari kayu mapállâ sù jigâ nga umay nikayu. Ta negagángay
ta marigirigâ ittam ngámin nga manguruk kâ Apu. Á máwák nga maparubán tam yù jigâ,
tapè mepasingan ta napasigaggà yù ángnguruk tam kâ Namarò. 13 Ngam magayáyâ kayu
nu attamán naw yù jigâ nga umay nikayu, gapu ta kunnay ta mesipà kayin kâ Apu Kesu
Kiristu sù pagattam na ta jigâ, tapè mepagayáyâ kayu gapay kuna, sangaw nu manoli,
nga mangipalappâ sù paddalingáráng na ánna karáyo na.
14 Á nu iluddè da kayu ánna uyu-uyawad da kayu megapu ta ángnguruk naw kâ Apu
Kesu Kiristu, magayáyâ kayu, ta yáyù panákkilalán ta ajjan nikayu yù Mangilin nga
Ikararuá ni Namarò nga kotunán. 15 Á nu attamán naw yù jigâ, ari nakuan megapu
ta pangnguá naw ta narákè, nga kunnay ta mamapátay, makkokò, onu mabbebbek.
16 Ngam nu marigirigâ ittam megapu sù panguruk tam kâ Apu Kesu Kiristu, ari ittam
mepasiránán. Dayáwat tam galâ si Namarò gapu ta tatole na ittam.
17 Á duttálin yù pamanunnù ni Namarò, nga mamegapu nittam nga tatole na nga
manguruk kuna. Á nu sittam nga manguruk kuna yù mapolu nga panunnután na, anni
panò yù mesimmu sù ira nga manakì nga manguruk sù napiá nga bilin na? Nerallà
sangaw yù pamagikáru ni Namarò nira. 18 Á kunnian yù kebalinán nayù netúrâ sù bilin
ni Namarò, nga kun na,

“Á nu marigirigâ yù ira napiá nga tatolay nga tumulù kâ Namarò, gapu ta pattuddu na
nira, tapè meyígù ira,
á anni laguk yù mesimmu sù ira nga manakì kuna ánna yù ira ari makimoray kuna?”*

19 Á yáyù nga sittam ngámin nga marigirigâ megapu sù ure ni Namarò, á magattam ittam
laguk nga ari mapállâ. Á uputat tam yù napiá nga akkuát tam, ánna ikatalà tam yù baggi
tam kâ Apu nga namarò nittam, ta aggina yù mekatalà.

5

Yù Initaddán ni Eduru sù ira Karakalán

1 Á ajjan gapay yù kagiak ku nikayu nga karakalán. Ta sikán gapay yù kagittá naw nga
karakalán, nga manaron sù ira káruán nga wáwwagi tam nga manguruk, nga kunnay ta
minápparák ta karneru. Á nasingak ku yù pangiyangngà ni Apu Kesu Kiristu. Á sikán
gapay yù tádday nga mesipà kâ Apu Kesu sangaw nu mepalappâ nga maddalingáráng
nga maráyaw. 2 Á yawe yù itabarang ku nikayu. Taronán naw laguk yù ira tatolay nga
inikatalà ni Namarò nikayu, nga kunnay ta karneru na. Á napiá nu magayáyâ kayu nga
manaron nira, nga ari napuersá, nga ari gapay megapu ta pakkaragâ naw ta ganánsiá
naw. Ngam malláppà kayu nga manaron nira megapu galâ sù ayâ naw nga masserbi kâ
Namarò.
3 Á sittam nga karakalán, ari ittam nakuan kitarok, ngam ipasingan tam sù ira taronát
tam yù napiá nga nonò tam ánna ággangnguá tam, tapè mapiá nu párigád da ittam. 4 Á nu
napiá ittam nga minánnaron, á sangaw nu mattoli yù Kotunán nga Minánnaron, alawatat
tam yù mannanáyun nga ipabbalabálà na nittam, ta mesipà ittam kuna sù karáyo na ta
áddè ta áddè.
5 Á ajjan gapay yù kagiak ku nikayu nga urián. Tumulù kayu sù ira karakalán naw. Á
mássiki sittam ngámin, makkakátulù ittam, gapu ta ajjan yù netúrâ sù bilin ni Namarò,
nga kun na,

“Kontarán ni Namarò yù ira mappeddaráyaw.
Ngam ikákkállà na yù ira tumulù.”*

* **4:18** Proberbio 11:31 * **5:5** Proberbio 3:34

6 Á sittam ngámin, tumulù ittam laguk kâ Namarò, tapè mepotun ittam sangaw nu duttál
yù ággaw nga piníli na. 7 Á ikatalà tam kâ Namarò yù ngámin nga ikaburung tam, ta
aggina yù manaron nittam.
8 Á mappalán kayu, ta ajjan si Satanas, nga ari magimammà nga magala-alek ta
awayyá na nga mangnguá nittam, nga kunnay sù mabisin nga layon nga magalugù ta
gabbuátan na nga kanan na. 9 Á ari kayu laguk tumulù kâ Satanas, ngam ipasigaggà naw
yù ángngikatalà naw kâ Namarò. Ta ammu tam ta negittá yù jigâ tam sù jigâ nga attamán
nayù ira káruán nga wáwwagi tam nga maggián sù ira makkakerumá nga lugár. 10 Á mabì
lâ yù pangiyangngà tam ta jigâ. Á pappasá na, pammapián ni Namarò yù ággiát tam. Ta
si Namarò yù minángngikállà, á inagálán na ittam ta mepattatádday ittam kâ Apu Kesu
Kiristu, tapè mesipà ittam gapay kâ Namarò, nga meparáyaw ta áddè ta áddè. Á yáyù nga
abbágán na ittam ánna passikanan na ittam, tapè mapasigaggà yù ángnguruk tam kuna.
11 Mammaguray si Namarò ta áddè ta áddè! Á mapalurò ngámin! Ammán.
12 Á si Silas yù nangabbák nikán ta pattúrâ ku sawe ababbá nga túrâ ku nikayu. Aggina
yù wagi tam nga mekatalà. Á nattúrákà nikayu, tapè tabarangát takayu, ta ipasigaggà
naw yù ángngikatalà naw kâ Namarò, ta kuruk yawe nga kinagì nikayu nga meyannung
sù allà ánna ángngabbák ni Namarò nittam. 13 Á yù ira wáwwagi naw sawe Babilonia,† nga
piníli na gapay ni Namarò, manonò da kayu ánna iyabbû da nu kunnasi kayu gapay. Á
kunnian gapay yù kagian ni Markus, nga anâ ku. 14 Á makkaká-iddù kayu laguk. Á parè
bì ta pagimammatan ni Namarò sikayu ngámin nga mepattatádday kâ Apu Kesu Kiristu,
tapè napiá yù ággián naw. Yáyù lâ yù áddè nayù kagiak ku.

† **5:13** Yù nelímak nga kebalinán na Babilonia támma yù ili na Roma.

Yù Mekaruá nga Túrâ ni Eduru

Yù Meyannung sawe Mekaruá nga Túrâ ni Eduru

Yawe yù mekaruá nga túrâ ni Eduru sù ira ngámin nga manguruk kâ Apu Kesu, á kagian na nira ta mappalán ira sù ira mattá-ábbilinán ánna yù ira áppè pípiá nga umay mangituddu ta tanakuán nga ari yù kuruk nga bilin ni Namarò, tapè ari ira melogò nga mangnguá ta narákè.

Á kagian na gapay yù itabbák da sù ira nga makkagi ta ari manoli si Apu Kesu, ta kukurugán nga manoli sangaw nu duttál yù ággaw nga sinullà ni Namarò, ngam ipappánná ni Namarò lâ nga iddagán yù pabbabáwi ra ta liwâ da nayù ira maporián nga umay mangikatalà kuna, tapè mesipà ira gapay kuna.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Paddios ni Eduru ánna yù Pakimállà na (1:1-2)
Yù Ipakuá ni Namarò sù ira Manguruk kuna (1:3-15)
Yù Karáyo ni Apu Kesu Kiristu (1:16-21)
Yù Pamagikáru ni Namarò sù ira Mangituddu ta Siri (2:1-22)
Kuruk nga Manoli sangaw si Apu Kesu Kiristu (3:1-18)

1 Sikán si Eduru, nga aripan ni Apu Kesu Kiristu, nga sinullá na ta umay mangilayalayâ sù bilin na. Á mattúrákà nikayu nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, nga Yápu tam nga mangiyígù nittam, sikayu ngámin nga neddán ta ángngikatalà na nga negittá sù ángngikatalà mi, megapu sù katunung nayù Yápu tam. 2 Á parè bì ta ikákkállà na kayu ni Namarò, ánna pagimammatan na yù nonò naw, tapè napiá yù ággigián naw ánna gawagawáyán naw, megapu sù pakánnámmu naw kári Namarò kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

Yù Ipakuá ni Namarò sù ira Manguruk kuna

3 Á megapu sù pakáwayyá ni Namarò, iniyawâ na nittam yù ngámin nga máwák tam, tapè makáwayyá ittam mamalurò sù ngámin nga napiá nga ipakuá na nittam. Á abbágán na ittam gapu ta ikatalà tam si Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, nga magágál nittam ta manguruk kuna, tapè mesipà ittam sù karáyo na ánna yù kapiánán na. 4 Á yáyù nga iniyawâ na nittam ni Namarò yù napiá nga initabbá na nittam, tapè mepaggittá yù nonò tam sù napiá nga nonò na, ánna ari ittam laguk makagumán nga mangnguá ta narákè nga kunnay ta akkuán nayù ira nga ari manguruk megapu sù narákè nga karagatád da.

5 Á gapu ta makáwayyá si Namarò nga mangabbák nittam, malláppà ittam laguk nga mamalurò sù napiá nga ipakuá ni Namarò nittam, tapè mepasingan yù ángngikatalà tam kuna megapu sù napiá nga akka-akkuát tam. Á malláppà ittam nga magginná sù bilin ni Namarò, tapè malannapán yù kánnámmuát tam ánna ammu tam gapay yù mappíli sù napiá. 6 Á yawe gapay yù akkuát tam. Gaggarát tam yù nonò tam, tapè arát tam nononotan yù narákè nga karagatán na baggi tam. Ta nu itulù tam yù nonò tam kâ Namarò, mapasigaggà yù ángngikatalà tam kâ Apu Kesu, á mangáppípiá laguk yù ákkiyápu tam kuna. 7 Á nu napiá yù ákkiyápu tam kâ Apu, ajjan yù awayyá tam gapay nga makkaká-ayâ ánna makkaká-iddù, sittam nga mawwawági megapu sù panguruk tam, á iddukat tam gapay yù ira ngámin nga ari paga manguruk. 8 Á nu uputat tam yù kunnian nga napiá nga nonò tam ánna ággangnguá tam, á mepasingan ta napiá yù pabbalinán nayù ásserbi tam kâ Apu Kesu Kiristu, megapu sù pakánnámmu tam ánna pakiyápu tam kuna. 9 Ngam yù tolay nga ari mangupù sù napiá nga kunnian, kunnay ta buling, ta arán

na kánnámmuán yù napiá nga ituddu ni Apu, ánna náttamán na yù pamakomá ni Namarò sù liwâ na.
10 Á yáyù, kákkopuk ku, malláppà ittam laguk nga mamalurò sù ngámin nga napiá, tapè mepasingan ta kuruk nga piníli ni Namarò ittam, ánna inagálán na ittam ta mabbáli ittam ta tatole na. Ta nu uputat tam yù napiá nga ipakuá na nittam, ari ittam mekanâ sù ira nga mangnguá ta narákè, ánna arát tam bulubugá melingun yù ákkiyápu tam kâ Apu Kesu. 11 Á ta kunnian, ari ittam mepasiránán, ta ayatán si Namarò nga mamaddulò nittam sangaw sù mannanáyun nga pammagurayán ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam nga mangiyígù nittam.
12 Á yáyù nga talákkurugak ku nga sigídá nga ipanonò nikayu ngámin dannian nga kinagì nikayu, mássiki nu ammu nawin gemma, ánna napasigaggà yù ángnguruk naw sù napiá nga kánnámmuán naw. 13 Á napiá ta urè nu uputak ku nga ipanonò nikayu dannian ta keggâ nga matolay paga ta utun na dabbun. 14 Ta ammù ta mabikakin matay, ta yáyù inipakánnámmu ni Apu Kesu Kiristu nikán. 15 Á yáyù nga mattúrákà kunangan, á sangaw nu awánakin, ajjan yù awayyá naw nga manonò yù ngámin nga inituddù nga meyannung sù panguruk tam.

Yù Karáyo ni Apu Kesu Kiristu

16 Á sikami nga kapulupulù na ngaw ni Apu Kesu Kiristu, inipakánnámmu mi nikayu yù pakáwayyá na ánna yù panoli na sangaw ta dabbuno. Á yù inipakánnámmu mi, ari gemma bídá nga nonotam mi. Ngam kuruk nga nasingam mi lápay yù dalingáráng na. 17 Ta ajjan kami ngaw nga nepulù kâ Apu Kesu ta keggá na ta utun na puddul, ta pangipalappâ nayù Yáma na ta karáyo na ánna dalingáráng na. Á nagubobuk yù ngárál ni Namarò nga naggapu ta lángì, á kinagi na, "Yawe yù Anâ ku, nga iddukak ku, á ayatánà kuna," kun na. 18 Á naginná mi yù kinagi nayù ngárál nga naggapu ta lángì, ta ajjan kami nga nepulù kuna sù utun nayù mangilin nga puddul.*
19 Á gapu ta pakasingam mi sù dalingáráng na ánna pakaginná mi sù ngárál ni Ammò Namarò, á yáyù nga napasigaggà yù ángnguruk mi ta kuruk yù bilin ni Namarò nga inipetúrâ na sù ira ngaw ábbilinán na. Sù ngaw nga nabayák lage na minay si Apu Kesu nga neyanâ, á kinagi ra yù ánge na nga mammaguray. Á napiá nu tángngagan naw laguk yù bilin ni Namarò, tapè manawagán yù nonò naw. Ta yù bilin na yù kunnay ta isingan nga maggatang sù nakallà nga gián ta áddè ta alippánnawák. Á sangaw nu umay si Apu Kesu, aggina yù mamannawák ta nonò naw, nga kunnay ta yù darámmagan nga luttuák ta alippánnawák. 20 Á yawe laguk yù mapolu nga kánnámmuán naw. Awán ta tolay nga makánnámmu sù kebalinán nayù bilin ni Namarò nga iniyubobuk nayù ira ábbilinán na, nu awán ta ángngabbák ni Namarò kuna. 21 Á awán bulubugá ta tolay nga makalabbun sù ari paga nesimmu. Á awán ta ábbilinán nga ninonò na lápay yù bilin na. Ngam yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, inipakánnámmu na sù ira ábbilinán ni Namarò yù bilin na nga iniyubobuk da.

2

Yù Pamagikáru ni Namarò sù ira Mangituddu ta Siri

1 Á sù ngaw nga nabayák, jimittál gapay yù ira áppè ábbilinán nga arán na jinok ni Namarò. Á kunnian gapay sangaw, duttál nikayu yù ira tatolay nga makkagi ta aggira yù ábbilinán ni Namarò, ngam ari kuruk, ta massirisiri ira. Á ituddu ra yù ari kuruk, tapè dalárad da yù ángnguruk naw kâ Apu. Á panakitád da si Apu Kesu Kiristu nga Yápu

* **1:18** Ta meyannung sù kesimmu na, bibbiram mu Mattiu 17:1-9; Markus 9:2-10; Lukas 9:28-36

ra nga nagikáru ta liwâ da. Ngam ikáddagâ lâ sangaw yù pamagikáru ni Namarò nira.
2 Á aru yù ira kábulun naw nga manguruk sù ira massiri, ánna párigád da yù narákè nga
ággangnguá ra. Á gapu ta masingan nayù ira káruán nga tatolay ta narákè yù akkuán nayù
ira kábulun naw nga makkagi ta si Apu yù tuttulad da, á iluddè nayù ira káruán yù bilin
nga meyannung kâ Apu, ta kagiad da garè ta yáyù gapu nayù narákè nga ággangnguá
ra. 3 Á gapu ta mokkuk ira ta kuártu, aru yù siri nga ituddu ra, tapè ilogò da kayu ánna
pagganánsiád da kayu. Ngam dán nga naparán yù pamagikáru ni Namarò nira, ta ammu
na ngámin yù akka-akkuád da, á pagikaruan na ira sangaw nu duttál yù pamanunnù na
nira.
4 Á ammu tam ta kuruk nga mapalurò yù pamagikáru ni Namarò sù ira nga mangnguá
ta narákè, ta mássiki yù ira ngaw daroban ni Namarò ta lángì nga nalliwâ, arán na ira
inikállà, ta inipetabbà na ira sù nálaram nga abbû ta gián na impiernu, á napukù ira tán,
sù nakallà nga gián, nga magiddak sù pangukum na nira.
5 Á kunnian gapay sù ira ngaw tatolay nga namotu kâ Namarò ta keggá ra ngaw di
Lákay Noe, ta arán na ira inikállà ni Namarò gapay. Ta jinok ni Namarò yù urán, á
nagurán ta appátapulu nga ággaw, á nalítù yù ngámin nga dabbuno, á natay yù ira ngámin
nga minálliwâ. Ngam si Noe, lage na kalítù na dabbuno, aggina yù nangilayalayâ sù
kuruk nga bilin ni Apu Namarò. Á si Noe lâ ánna yù ira pitu nga kábulun na yù iniyígù ni
Namarò.
6 Á arán na inikállà ni Namarò yù ngaw ira darakal nga ili na Sodoma ánna Gomorra.
Sinuggi ni Namarò yù ira ili ta pamagikáru na sù ira ngaw tatolay nga naggián tán. Á
natábbunán ira ta abu, tapè ipasingan ni Namarò yù ámmagikáru na sù ira mamotu kuna,
nga mangigagángay nga mangnguá ta narákè. 7 Ngam si Lot, nga nakipaggián sù ira taga
Sodoma ánna taga Gomorra, inilillì ni Namarò ta pamagikáru na sù ira kelián na, gapu
ta napiá nga tolay si Lot, nga nalurâ sù narákè nga kingnguá nayù ira kelián na, ánna
yù pamotu ra kâ Namarò ánna yù jikkù nga ággangnguá ra. 8 Ta napiá nga tolay si Lot, á
ta pakipaggián na sù ira taga Sodoma ánna taga Gomorra, á nabagabagal ta kággággaw
megapu sù nasingan na ánna naginná na nga narákè nga kingnguá nayù ira kelián na.
9 Á gapu ta pangiyígù ni Namarò kári Noe ánna yù pangiyígù na gapay ngaw kári
Lot, á mepasingan ta makáwayyá si Namarò nga mangabbák, á iyígù na yù ira tatolay
nga manguruk kuna nu marigirigâ ira. Á mepasingan gapay ta makáwayyá si Namarò
nga mamukù ánna mamagikáru sù ira narákè, áddè ta duttál yù pangukum na nira.
10 Á nepatalugáring sù ira nga ari bulubugá nga makáppak ta narákè, ánna yù ira
nga mangiluddè sù makáwayyá nga mammaguray nira, á mappanà yù pamagikáru ni
Namarò nira.
Á yù ira áppè ábbilinán nga mangituddu ta ari kuruk, mappeggung ira ánna ari ira
maganássing, á pakkakagiád da yù ira makáwayyá nga maddalingáráng nga maggián
ta lángì. 11 Ngam yù ira daroban ni Namarò, mássiki nu masikan ánna makáwayyá ira
ánnè sù ira áppè ábbilinán nga makkakagi nira, á arád da ira pakkakagián ta arubáng ni
Namarò.
12 Á yawe ira mattá-ábbilinán nga mangituddu sù ari kuruk, akkuád da lâ yù narákè
nga negagángay nira, ánna uyu-uyawad da yù arád da kánnámmuán. Meyárik ira ta
simaron nga ayám nga awán ta nonò na, nga masikuatán sangaw. Á mapapátay ira
gapay nga kunnay ta simaron nga ayám. 13 Á iyangngà da laguk yù bálà nayù narákè
nga kingnguá ra.
Danniaw ira nga mangilogò, ipagayáyâ da yù narákè nga akkuád da nga arád da
kakáppak, mássiki nu ággaw. Á nu umay ira mepaggagammung nikayu nga mepakkákán,
mepasiránán kayu megapu sù narákè nga akkuád da ánna ibuyubuyá ra. 14 Á awán ta

nonotad da nu ari lâ yù ira bábbay nga masingad da, nga karagatád da ira karallawan, ta ari ira bulubugá makáppak. Á makikopun ira sù ira nga makapi yù ángnguruk da, tapè makagumán ira nga mepulù nira nga mekanakanâ nga mangnguá ta narákè. Á kitakikkì ira nga kitokkuk. Ngam dán nga naparán yù pamagikáru ni Namarò nira!

15 Á mássiki nu ammu ra ngaw yù kuruk nga bilin ni Namarò, á nekáttuay ira sù napiá
nga netuddu nira, á nagawáwán ira. Pinárigád da yù kingnguá nayù ngaw ábbilinán ni
Namarò, nga si Balam nga anâ ni Biyor. Kinaragatán ni Balam yù kuártu nga iyawâ na
patul kuna nu akkuán na yù narákè. 16 Ngam jinok ni Namarò yù umay maggammá kâ
Balam. Ta yù ayám na nga dongki nga nakkabayuán na, aggina yù naggammá kuna.
Nagubobuk yù dongki ta ngárál na tolay, á gimmá na si Balam sù kaloku na.

17 Á yù ira áppè ábbilinán, meyárik ira ta wek nga nábbatán, ta awán ta napiá nga
naggapu nira. Á mattá-iki-ikáyâ ira gapay, nga kunnay ta angà nga ipayapayák na
paddák. Á dán nga naparán yù paggianád da nga pinarán ni Namarò sù kakallatán nga
gián. 18 Á kitabángák ira nga mappeddaráyaw, ngam ubobugad da lâ yù awán ta serbi
na. Á megapu sù negagángay nga karagatád da, yáyù nga kagumánad da ta mepulù nira
yù ira bagu nga manguruk nga mággè ari melillì sù narákè nga akkuád da, tapè toliad
da yù nilikuránád da. 19 Ta itabbá ra nira ta arád da máwák nga manuppál sù tunung,
ngam ajjan yù awayyá ra nga akkuán yù maguray lâ nga ikáyâ da, gapu ta kunnay ta
mapalubbáng ira. Ngam yù ira nga mangituddu ta kunnian, aggira yù kunnay ta aripan,
gapu ta pakiaripanád da yù narákè nga karagatád da nga makapatulù nira, á awán ta
awayyá ra nga mappíli sù napiá.

20 Á yù tolay nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu nga mangiyígù nittam, nallikuránán
nen yù narákè nga ágganggnguá na. Á ta ángngarigán, nu tolian na galâ sangaw yù narákè
nga ágganggnguá na, á nappanà laguk yù narákè nga akkuán na ánnè sù napolu nga ággián
na lage na nangikatalà, gapu ta kánnámmuán na yù napiá, ngam sinoli na yù narákè. 21 Á
más napiá nakuan nu arán na narámak yù napiá nga ituddu ni Apu Kesu Kiristu, ánnè ta
pallikuránán na yù mangilin nga taddán ni Namarò nga nepakánnámmu kuna. 22 Á yù
tolay nga kunnian yù akkuán na, aggina yù keyarigán nayù kuruk nga dán nga nakagi,
nga kun na,

“Yù ítu nga magutá, tolian na nga kanan yù iniyutá na.
Á kunnay gapay sù bábi nga narigù, nga mattoli nga umay mallúráng ta lupè.”*

3

Kuruk nga Manoli sangaw si Apu Kesu Kiristu

1 Kákkopuk ku, nga iddukak ku, yawe yù mekaruá nga túrâ ku nikayu. Á kunnay sù
napolu nga initúrâ ku, ipanonò ku nikayu mángin yù meyannung sù napiá nga ammu
nawin, tapè nonotan naw lâ yù napiá. 2 Á ikáyâ ku ta arán naw káttamán yù kinagi ra
ngaw nayù ira ábbilinán ni Namarò. Á nonotan naw gapay yù taddán nayù Yápu tam nga
mangiyígù nittam, nga inipakánnámmu ra nikayu nayù ira olu nga minángngilayalayâ nga
sinullà na.

3 Á yawe yù mapolu nga máwák naw nga kánnámmuán. Nu maddaggunin yù pan-
guriánán na ággaw, duttál yù ira tatolay nga tumuttul ta narákè nga karagatán na baggi
ra. Á uyu-uyawad da sikayu nga manguruk kâ Apu. 4 Á arád da kurugan yù initabbá
ni Namarò nga panoli ni Apu Kesu. Á panguyo ra nikayu, á kud da, “Iso gián ni Kesu
Kiristu? Arán na panò ngaw initabbá ta manoli sangaw? Ngam ari paga nappasingan!
Á natayin yù ira ngaw naggaká nittam, ngam ari napatalián yù ággigián na dabbuno

* **2:22** Proberbio 26:11

ta áddè ngaw ta kaparò na ta áddè kunangane!” kud da. 5 Á yáyù kagiad da gapu
ta panakitád da yù pakáwayyá ni Namarò, á arád da nonotan yù pinalurò na ngaw ni
Namarò megapu lâ sù pagubobuk na. Ta gári, lage na o-olu nga ággaw, nagubobuk si
Namarò, á pinarò na yù lángì. Á pidde na yù dabbuno megapu sù danum, ta pinalattuák
na yù dabbun nga naggapu ta danum megapu sù pagubobuk na. 6 Á pamanunnù
na ngaw ni Namarò sù ira ngaw tatolay, nagubobuk má, á inipalítù na yù danum ta
dabbuno. Á natay yù ira ngaw tatolay sù kalítù na dabbuno.

7 Á megapu sù panaddán ni Namarò, ajjan paga yù lángì ánna yù dabbuno, nga
maggián nga magiddak áddè ta katuggi ra sangaw. Ta kinagi ni Namarò ta matuggi yù
lángì ánna yù dabbuno sangaw nu duttál yù pamanunnù na ánna pangukum na sù ira
tatolay nga ari makimoray kuna.

8 Á sikayu nga kákkopuk ku nga iddukak ku, arán naw káttamán yawe nga ipanonò
ku nikayu. Tangággaw yù kunnay ta maribu nga dagun ta panagenà ni Namarò, ánna
maribu nga dagun yù kunnay ta tangággaw. 9 Á ajjan yù ira manguyaw, nga kagiad da
ta pinaguráyán ni Apu Kesu yù initabbá na, gapu ta nabayágin, á ari paga nanoli. Ngam
ari gemma kuruk nga nabayák si Apu nga mamalurò sù initabbá na. Ngam ipappánná
na, gapu ta arán na ikáyâ ta magikáru yù mássiki tádday ta impiernu, gapu ta ikáyâ na lâ
ta mabbabáwi yù ira ngámin nga tatolay ta liwiliwâ da, tapè meyígù ira.

10 Ngam kuruk nga manoli si Apu Kesu. Á ikáddagâ lâ yù panoli na, nga kunnay ta
dattál nayù makkokò. Á lummà yù lángì sù api, nga megiddán ta kitasikan nga gurù. Á
malunák sù api ánna lummà yù ngámin nga ajjan ta lángì. Á megiddán gapay yù katuggi
nayù dabbuno ánna ngámin nga egga kuna.

11 Á gapu ta kunnian yù pagáddekán na ággaw ánna yù lammà na ngámin nga masingat
tam, á anni laguk yù akkuát tam nakuan? Máwák nga pakimorayát tam si Apu Namarò,
ánna akkuát tam lâ yù napiá nga ipakuá na nittam. 12 Á magiddak ittam nga mapattû nga
makkaragâ sù ággaw nga panoli ni Apu. Á malláppà ittam nga mamalurò ta ngámin nga
ipakuá na nittam, tapè mabì lâ nga manoli. Ta sangaw nu duttál yù ággaw nga panoli na,
maggatang yù lángì ánna malunák, á matuggi ta api yù ngámin. 13 Ngam arát tam ikássing
yù ággaw nga panoli na, ta iddanamát tam yù initabbá ni Namarò nittam, nga bagu nga
lángì ánna bagu nga dabbun nga kesipatát tam. Á matunung ánna mapiá yù ngámin nga
maggián tán, ta awán bulubugá ta jikkù onu narákè tán.

14 Á kákkopuk ku, nga iddukak ku, gapu ta magiddak ittam sù panoli nayù Yápu tam, á
malláppà kayu laguk nga mangnguá lâ sù napiá, marakè mepasiránán kayu ta arubáng
na sangaw nu lubbè, nu maratang na kayu nga malliwâ. Akkuán naw laguk yù napiá,
tapè mapiá yù ággián naw ánna magimammà yù nonò naw. 15 Á nonotan naw yaw, ta
ipappánná na bì ni Apu yù ánge na, gapu ta ikáyâ na nu ajjan paga yù awayyá nayù
ira tatolay nga mabbabáwi ta liwiliwâ da, tapè meyígù ira. Á si Pablo, nga wagi tam
nga iddukat tam, kunnian gapay yù kinagi na sù túrâ na nikayu, ta yáyù yù kuruk nga
inipakánnámmu ni Namarò gapay kuna. 16 Á sù ira ngámin nga túrâ ni Pablo, kinagi na yù
meyannung sù panoli ni Apu. Á marigâ nga mánnámmuán yù káruán nga kinagi ni Pablo.
Á yù ira tatolay nga ari makánnámmu sù kuruk nga bilin ni Namarò, nga mabbábáng
sù ángnguruk da, pataliád da garè yù kuruk nga kebalinán nayù ituddu ni Pablo, nga
kunnay ta panáli ra gapay sù ira káruán nga inipetúrâ ni Namarò. Á mekanakanâ ira
sù pamagikáru ni Namarò megapu sù akkuád da.

17 Á sikayu nga kákkopuk ku nga iddukak ku, ammu nawin ta ajjan yù ira mangituddu,
nga ari kuruk yù ituddu ra. Á mappalán kayu laguk nira. Ari kayu metádday nira,
marakè mekáttuay kayu sù napiá nga ángnguruk naw, á mabbábáng kayu ta meyannung

sù ággián naw kâ Namarò. 18 Uputan naw lâ yù ákkiyápu naw kâ Apu Kesu Kiristu
nga Yápu tam nga Mangiyígù nittam, tapè malannapán yù kánnámmuán naw nga
meyannung sù pangikállà na nikayu. Dayáwat tam si Apu Kesu kunangan, á parè bì ta
meparáyaw ta áddè ta áddè! Ammán!

Yù Olu nga Túrâ ni Kuan

Yù Meyannung sù Túrâ

Yù nattúrâ sawe si Kuan, nga tádday sù ira mapulu duá nga sinudduán ni Apu Kesu. Á lakaláyin ta pattúrâ na sù ira tallu nga túrâ na. Á initubbuk na yawe túrâ na sù ira iddukan na nga mangikatalà kâ Namarò ta ngámin nga giád da. Á kinagi na nira ta magimuguk ira, marakè mesinná ira kâ Namarò, nu kurugad da yù kagian nayù ira mangituddu, nga ari kuruk yù ituddu ra.

Ta ajjan ngaw yù ira mappassapassiár nga mangituddu ta tanakuán nga ari kuruk, nga kunnay nga ajjan ta ággawo. Á kinagi ra ta narákè yù ngámin nga ajjan ta dabbuno. Á kinagi ra gapay ta ari kuruk nga tolay si Apu Kesu Kiristu, ánna ari kuruk nga Anâ ni Namarò. Á kinagi ra ta arád da máwák nga mabbabáwi ta liwiliwâ da ánna ari máwák nga makkaká-iddù ira, ta ajjan yù awayyá nayù ira tatolay nga katággitádday nga maguray lâ yù akkuán na.

Á yáyù gapu na nga initúrâ ni Kuan, tapè ipakánnámmu na yù kuruk, tapè awán ta tolay nga melogò. Á inibukalán na ta kuruk nga Anâ ni Namarò si Apu Kesu nga naggapu ta lángì, nga nabbáli ta tolay nga minay ta dabbuno. Á kinagi na gapay nittam ngámin nga tatolay nga mangiddù kâ Apu Namarò ta máwák tam nga akkuán yù napiá nga ipakuá ni Namarò nittam, nepatalugáring sù pakkaká-iddù tam.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Bilin nga Meyannung sù Manotolay (1:1-4)
Si Namarò yù Mamannawák ta Nonò tam (1:5-10)
Si Apu Kesu Kiristu yù Mamakkápiá nittam kâ Namarò (2:1-6)
Yù Bagu nga Taddán ni Apu Kesu (2:7-11)
Yù Ággián nayù ira Mangikatalà kâ Apu Kesu (2:12-17)
Mappalán ittam sù Mangontará kâ Apu Kesu Kiristu (2:18-29)
Ánâ na ittam ni Namarò nga Mangikatalà kâ Apu Kesu (3:1-10)
Yawe yù Itaddán ni Apu Kesu: Makkaká-iddù kayu (3:11-18)
Mappelò kâ Namarò yù ira Pinabbalin na ta Ánâ na (3:19-24)
Yù Ari Masingan nga Makikontará kâ Namarò (4:1-6)
Sigga-iddù si Namarò (4:7-21)
Appútat tam yù Ngámin nga Mangontará kâ Namarò (5:1-5)
Yù Pangurugát tam ta Anâ ni Namarò si Apu Kesu Kiristu (5:6-12)
Yù Mannanáyun nga Áttole tam nga Mangikatalà kâ Apu Kesu (5:13-21)

Yù Bilin nga Meyannung sù Manotolay

1 Itúrâ ku nikayu yù meyannung kâ Apu Kesu Kiristu, nga manotolay nga mangngágan ta Ubobuk ni Namarò.
Aggina yù pannakasimù ni Namarò nga mangipakánnámmu sù bilin na,
nga paggapuán nayù mannanáyun nga áttole tam.
Egga nga mannanáyun áddè ngaw gári
sù awán paga bulubugá ta naparò.
Á ipakánnámmu mi nikayu gapu ta nasingam mi
ánna naginná mi yù kinagi na ta keggá na ta dabbuno.
Á yù matá mi lápay yù ánningam mi kuna,
ánna yù limá mi lápay yù ánnangngal mi kuna.

2 Nappasingan nikami yù manotolay, nga nabbáli ta tolay. Á yáyù nga ilayalayâ mi,
ánna sistíguám mi ta kuruk nga aggina yù paggapuán nayù mannanáyun nga áttole tam.
Naggián ngaw nga nepulupulù kâ Ammò Namarò, áddè ngaw lage na pamegapu na
ngámin. 3 Á kagiam mi nikayu yù nasingam mi ánna naginná mi, tapè mesipà kayu
nikami sù pakikopum mi kári Ammò Namarò nga Yáma tam ánna si Apu Kesu Kiristu
nga Anâ na. 4 Á yáyù gapay yù ipattúrâ ku nikayu, tapè magayáyâ ittam.

Si Namarò yù Mamannawák ta Nonò tam

5 Á yawe yù bilin nga naginná mi nga meyannung kâ Apu Namarò, nga ini-
pakánnámmu ni Apu Kesu nikami, á ilayalayâ mi nikayu. Si Namarò yù kun na nawák
nga maddalingáráng, nga awán bulubugá ta kallà kuna, gapu ta awán bulubugá ta liwâ
na onu narákè kuna. 6 Á nu kagiat tam ta napiá yù ákkiyápu tam kâ Namarò, ngam narákè
galâ yù akka-akkuát tam, massirisiri ittam, ánna kunnay ittam ta naggián ta kallà, gapu
ta arát tam akkuán yù napiá nga ituddu ni Namarò. 7 Ngam nu tumulù ittam kâ Namarò,
ánna akka-akkuát tam yù napiá nga ituddu na, á mesipà ittam kuna, ánna napiá gapay
yù ákkoput tam sù ira kábulut tam nga manguruk. Á mapakarenuán ittam, ánna mári yù
liwiliwâ tam, megapu sù dága ni Apu Kesu Kiristu, nga Anâ ni Namarò.

8 Á nu kagiat tam ta awán ta liwâ tam, ilogò tam galâ yù baggi tam, ánna arát tam
pinatattam ta nonò tam yù kuruk nga bilin ni Namarò. 9 Á nu kagiat tam kâ Namarò yù
liwiliwâ tam, ánna likuránát tam yù narákè nga akkuát tam, á pakomán na ittam, ánna
pakarenuán na yù nonò tam. Ta matunung si Namarò, ánna palurotan na yù ngámin
nga initabbá na sù ira mangikatalà kuna. 10 Á kinagi ni Namarò ta awán ta tolay nga
ari malliwâ. Á nu kagiat tam ta awán bulubugá ta liwâ tam, á kunnay ta kagiat tam ta
massiri si Namarò, á arát tam kinuruk yù bilin na.

2

Si Apu Kesu Kiristu yù Mamakkápiá nittam kâ Namarò

1 Sikayu nga kun na ánâ ku, itúrâ ku yawe nikayu, gapu ta ikáyâ ku ta ari kayu malliwâ.
Á nu ajjan yù malliwâ, ipanonò ku ta ajjan yù mamakkápiá nittam kâ Ammò Namarò.
Aggina si Apu Kesu Kiristu, nga napiá ánna matunung. 2 Awán bulubugá ta liwâ na, á
initapil na yù baggi na, nga neyátáng kâ Namarò megapu sù liwiliwâ tam, tapè pakomán
na ittam ni Namarò. Á yá ipagikáru na, nga ari lâ megapu ta liwiliwâ tam, nu ari galâ
megapu sù liwiliwâ nayù ira ngámin nga tatolay ta tangapáddabbunán.

3 Á kunniaw yù panákkilalán ta kuruk nga ammu tam si Namarò, nu palurotat tam
yù taddán na. 4 Á yù tolay nga makkagi ta ammu na si Namarò, nu arán na kurugan
yù taddán ni Namarò, á massiri galâ yane tolay, ánna arán na pinatattam ta nonò na
yù kuruk nga bilin ni Namarò. 5 Ngam sittam nga manguruk sù bilin ni Namarò,
mepasingan ta kukurugán nga iddukat tam, ánna yáyù nga ammu tam ta kuruk nga
nepattatádday ittam nga mesipà kâ Namarò. 6 Á yù tolay nga makkagi ta kuruk nga napiá
yù ákkiyáma na kâ Namarò, á máwák nga ipasingan na yù napiá nga ággangnguá na nga
kunnay sù napiá nga ággangnguá ni Apu Kesu Kiristu ta keggá na ta dabbuno.

Yù Bagu nga Taddán ni Apu Kesu

7 Kákkopuk ku nga iddukak ku, ari bagu yawe taddán ni Namarò nga itúrâ ku nikayu,
ta dán nga ammu naw áddè ngaw kapámmegapu naw nga mangikatalà kâ Apu Kesu.
Ta naginná naw ngaw yù taddán na nittam, nga máwák ta makkaká-iddù ittam. 8 Á
mássiki nu dán nga kinagi ni Namarò nittam yawe taddán, á kunnay ta bagu, gapu ta
ipakánnámmu na nittam ni Apu Kesu Kiristu yù kuruk nga kebalinán na. Á sù ngaw

lage tam mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, á kunnay ta naggián ittam ta kallà. Ngam kunangane, nanawagánin yù nonò tam megapu sù pangikatalà tam kuna.

9 Á yù tolay nga makkagi ta mesipà kâ Namarò gapu ta panguruk na sù bilin na,
nu ikalusso na paga yù kabbulun na nga mangikatalà kâ Apu Kesu, á ari kuruk yù kagian na, ta ari paga nanawagán yù nonò na, ngam kunnay ta maggián paga ta kallà.
10 Ngam yù tolay nga mangiddù sù ira kábulun na, aggina yù meyárik ta tolay nga maggián ta nawák, nga kunnay ta mallakalakák ta nawák, gapu ta kurugan na yù kuruk nga ipakánnámmu ni Namarò kuna. Á awán ta narákè nga akkuán na nga meyárik ta kesiddúkalán nayù ira kábulun na, nga paggapuán nayù palliwâ da. 11 Ngam yù tolay nga ikalusso na yù kabbulun na, narákè yù akkuán na ánna arán na ammu yù napiá. Á meyárik ta tolay nga maggián nga mallakalakák ta kallà, nga arán na ammu yù angayán na, gapu ta ari makasingan.

Yù Ággián nayù ira Mangikatalà kâ Apu Kesu

12 Sikayu nga ánâ ku, makapattúrákà nikayu
gapu ta napakomá kayin ta liwiliwâ naw
megapu kâ Apu Kesu Kiristu, nga netapil megapu nittam.
13 Á sikayu nga giriámán, makapattúrákà nikayu
gapu ta ammu nawin si Apu Kesu,
nga ajjan ngaw gári sù awán paga bulubugá ta naparò.
Á sikayu nga bábbagitolay, makapattúrákà nikayu
gapu ta náppù nawin si Satanas,
ta ammu naw manakì sù pamuruburion na nikayu.
14 Á sikayu nga anâ ku, yawe itúrâ ku nikayu,
gapu ta makiyáma kayin kâ Ammò Namarò.
Á sikayu nga giriámán, yawe itúrâ ku nikayu,
gapu ta ammu nawin si Apu Kesu,
nga ajjan ngaw gári sù awán paga bulubugá ta naparò.
Á sikayu nga bábbagitolay ánna yù ira nataggatán, yawe yù itúrâ ku nikayu,
gapu ta napasigaggà yù ángngikatalà naw kâ Apu Kesu,
ta pinatattam nawin ta nonò naw yù bilin ni Namarò.
Á gapu ta nonopan naw yù bilin ni Namarò,
yáyù nga inappù nawin si Satanas,
ta arán naw kinuruk yù ituddu na nga narákè.
15 Arán naw laguk karagatán nga akkuán yù mekontará kâ Namarò, ánna arán naw ukkuran yù magannagannuk nga ajjan ta dabbuno nga meyannung sù ira ari manguruk kâ Namarò. Yù tolay nga makkaragâ karannian nga meyannung ta tolay ta dabbuno, awán ta ángngiddù na kâ Ammò Namarò. 16 Ngámin dannian nga negagángay ta tolay ta dabbuno, nga karagatád da, ánna yù masingad da nga ukkurad da, ánna yù ipappeddaráyo ra, ngámin dannian ari gemma naggapu kâ Ammò Namarò, nu ari galâ naggapu sù narákè nga ajjan ta dabbuno. 17 Á mappasá sangaw yù ngámin nga ajjan ta dabbuno ánna yù ngámin nga karagatán nayù ira tatolay nga masingad da ta dabbuno. Ngam yù ira nga mamalurò sù ipakuá ni Namarò nira, mesipà ira nga mepattolay kâ Namarò ta lángì ta áddè ta áddè.

Mappalán ittam sù Mangontará kâ Apu Kesu Kiristu

18 Sikayu nga kun na ánâ ku, duttálin sangaw yù pagáddekán na ággaw, nga panoli ni Apu Kesu Kiristu. Á naginná naw ta umay yù mangontará nga massippil nakuan kâ Apu Kesu Kiristu. Á kunangane, aru ngin yù ira jimittál nga nangontará kâ Apu Kesu,

á yáyù ammu tam ta duttálin yù pagáddekán nga ággaw ánna maddaggunin nga umay si Apu Kesu. 19 Á yù ira tatolay nga nangontará kâ Apu Kesu, nakipaggammung ira ngaw nittam, ngam nánawád da ittam, gapu ta ari kuruk nga nepattatádday yù nonò da ta nonò tam. Á nu kuruk nakuan nga nanguruk ira kâ Apu ta kunnay nittam, á naggián ira nittam nakuan. Ngam nánawád da ittam. Á yáyù nga mepasingan ta ari ira mesipà nittam nga mangikatalà kâ Apu.

20 Ngam sikayu, ari kayu negittá nira, ta napakarenuánin yù nonò naw, megapu sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, nga iniyawâ ni Apu Kesu nikayu, ánna kánnámmuán naw yù ngámin nga bilin ni Namarò, gapu ta yù Mangilin nga Ikararuá yù mangipakánnámmu nikayu. 21 Á yawe ipattúrâ ku nikayu, ari gapu ta arán naw ammu yù kuruk, nu ari galâ gapu ta ammu nawin yù kuruk ánna ammu naw gapay ta awán ta siri nga naggapu sù kuruk.

22 Á massirisiri yù ira tatolay nga makkagi ta ari si Apu Kesu Kiristu yù mangiyígù nga sinullà ni Namarò ta mammaguray! Aggira yù mangontará kâ Apu Kesu Kiristu, ta panakitád da di Ammò Namarò ánna yù Anâ na. 23 Ta nu panakitán na tolay yù Anâ ni Namarò, panakitán na gapay yù Yáma na. Ngam yù tolay nga mangipakánnámmu ta panguruk na ánna pangikatalà na kâ Apu Kesu nga Anâ ni Namarò, á ajjan gapay kuna si Ammò Namarò nga Yáma ni Apu Kesu, nga kapulupulù na.

24 Tángngagan naw laguk ta napiá yù ngámin nga meyannung kâ Apu Kesu nga naginná naw áddè ngaw kapángnguruk naw, tapè mepatattam ta nonò naw. Ta nu nepatattam ta nonò naw yù bilin ni Namarò nga naginná naw áddè ngaw, á mannanáyun yù napiá nga ákkiyápu naw sù Anâ ni Namarò ánna yù Yáma na ta áddè ta áddè. 25 Á yawe yù initabbá ni Apu Kesu Kiristu nittam, ta iyawâ na nittam yù mannanáyun nga áttole tam, tapè mesipà ittam nga mepattolay kuna ta áddè ta áddè.

26 Á itúrâ ku nikayu yù meyannung sù ira tatolay nga ari kuruk yù ituddu ra, tapè mappalán kayu nira, ta parubád da kayu nga ilogò. 27 Ngam maggiánin nikayu yù Mangilin nga Ikararuá nga jinok ni Apu Kesu nikayu, á inipakánnámmu na nikayu yù kuruk nga bilin ni Namarò nga meyannung sù Anâ na. Á yáyù nga arán naw awágan yù mangituddu nikayu, ta yù Mangilin nga Ikararuá yù mangituddu nikayu. Á inituddu nen yù meyannung ta ngámin nga máwák naw nga mánnámmuán. Á yù ngámin nga ituddu na, ari siri, nu ari galâ kuruk. Uputan naw laguk yù pakiyápu naw kâ Apu Kesu Kiristu, ta yáyù inituddu nayù Mangilin nga Ikararuá nikayu.

28 Á sikayu nga kun na ánâ ku nga metádday kâ Apu Kesu, uputat tam laguk yù pakiyápu tam kuna, tapè mappelò ittam nga ari mappasirán ta arubáng na, sangaw nu manoli ta dabbuno. 29 Á gapu ta ammu tam ta kuruk nga napiá ánna matunung si Apu Kesu, yáyù nga ammu tam gapay ta yù ira ngámin nga matunung, nga napiá lâ yù akka-akkuád da, á kuruk nga ánâ ni Namarò ira.

3

Ánâ na ittam ni Namarò nga Mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu

1 Nonopat tam yù ángngiddù ni Ammò Namarò nittam, ta pinabbalin na ittam ta ánâ na. Á kuruk nga ánâ na ittamin, nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu. Ngam yù ira tatolay nga ari manguruk kâ Apu Kesu Kiristu, arád da gapay kánnámmuán yù nonò tam, gapu ta arád da ammu si Ammò Namarò. 2 Á kákkopuk ku nga iddukak ku, ánâ na ittamin ni Namarò, á arán na paga inipasingan yù pabbalinát tam sangaw. Ngam yawe ammu tam, ta sangaw nu manoli saw si Apu Kesu, nga mappasingan nittam, á mepaggittá ittam kuna, ta masingat tam yù kuruk nga ággián na. 3 Á nu kunnian yù

iddanamát tam, nallikuránát tam yù narákè nga ággangnguá tam, á nonopat tam ánna akka-akkuát tam yù napiá lâ, gapu ta pareku nga napiá si Apu Kesu Kiristu.
4 Ngámin ira nga ari napiá yù nonò na ánna akkuán na, malliwâ ira sù tunung ni Namarò. Á yáyù nga minálliwâ ira gapu ta potuád da yù taddán ni Namarò. 5 Á ammu tam ta minay saw dabbuno si Apu Kesu, nga netapil nga nagikáru ta liwiliwâ tam, tapè mapakomá ittam. Ngam si Apu Kesu, awán bulubugá ta liwâ na. 6 Á yù tolay nga napasigaggà yù ángnguruk na kâ Apu Kesu, á ari malliwâ. Ngam yù tolay nga uputan na yù palliwâ na, arán na paga ammu si Apu Kesu Kiristu, ánna arán na gapay kánnámmuán yù bilin nga meyannung kuna.
7 Sikayu nga kun na ánâ ku, ari kayu makilogò, marakè mekáttuay kayu ta panguruk naw sù kuruk. Ta yù tolay nga napiá lâ yù akka-akkuán na, aggina yù napiá ánna matunung nga kunnay kâ Apu Kesu. 8 Á yù tolay nga ari napiá yù ággangnguá na, aggina yù nakitulù kâ Satanas, ta párigán na si Satanas, nga narákè yù ággangnguá na áddè ngaw kapámmegapu na ággaw. Á yáyù gapu na nga minay saw ta dabbuno yù Anâ ni Namarò, tapè irián na ngámin yù pakáwayyá ni Satanas ánna yù ikalángan na. 9 Á yù ira tatolay nga kuruk nga ánâ ni Namarò, arád den uputan yù palliwâ da, gapu ta ajjan nira yù napiá nga nonò nga naggapu kâ Namarò. Á gapu ta pinabbalin na ira ni Namarò ta ánâ na, arád den uputan yù palliwâ da. 10 Á kunniaw yù panákkilalát tam sù ira tatolay nga mebiláng ta ánâ ni Namarò ánna yù ira nga mebiláng ta ánâ ni Satanas. Ta ari gemma anâ ni Namarò yù tolay nga ari matunung yù akka-akkuán na ánna arán na iddukan yù ira ikáttole na.

Yawe yù Itaddán ni Apu Kesu: Makkaká-iddù Kayu

11 Á yawe yù bilin ni Apu Kesu nga naginná naw áddè ngaw kapángngikatalà naw kuna, ta makkaká-iddù ittam. 12 Arát tam laguk párigán yù ngaw Kain, nga nakitulù kâ Satanas, á pinapáte na yù wagi na nga urián. Ta gapu ta narákè yù ággangnguá ni Kain, yáyù nga ikalusso na yù urián na, gapu ta napiá yù ággangnguá nayù urián na.* 13 Kákkopuk ku, ari kayu laguk mapállâ, nu ikalusso ra kayu gapay nayù ira ari manguruk kâ Namarò.
14 Á sittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu, ammu tam ta melillì ittam sù pamagikáru ni Namarò, á ari ittam mesinná kâ Namarò nga metabbà ta impiernu, nu ari galâ ta mesipà ittamin sù áttole ni Namarò. Á kánnámmuát tam ta kuruk nga mesipà ittam sù áttole na, gapu ta iddi-iddukat tam yù ira kábulut tam. Ngam yù tolay nga ari mangiddù ta kábulun na, ari mesipà sù áttole ni Namarò nga mannanáyun, ngam kunnay ta natayin, nga mesinná kuna ta áddè ta áddè. 15 Á yù tolay nga malussaw ta kabbulun na, ibiláng ni Namarò ta negittá ta namapátay. Á ammu tam ta ari mesipà yù mamapátay sù áttole ni Namarò nga mannanáyun.
16 Á kánnámmuát tam yù kebalinán nayù ángngiddù ni Apu Kesu, megapu sù pate na ta kurù megapu nittam. Ta mássiki nu awán ta liwâ na, initapil na yù baggi na, á nagikáru ta liwiliwâ tam, tapè ari sittam yù mapagikáru. Á yáyù nga máwák nga iddi-iddukat tam gapay yù ira kábulut tam nga mangikatalà kâ Apu, mássiki nu metapil ittam gapay nakuan ta pangabbák tam nira. 17 Á nu ajjan yù tolay nga egga kuna yù ngámin nga máwák na, á masingan na yù kabbulun na nga magáwák, ngam arán na kábbian ánna awán ta iyawâ na kuna, á awán laguk ta ángngiddù na sù kabbulun na. Á egga panò yù ángngiddù na kâ Namarò? Awán! 18 Á sikayu nga kun na ánâ ku, iddukat tam laguk yù ira kábulut tam, á arát tam lâ kagian nira yù ángngiddù tam, nu arát tam gapay ipasingan ta kuruk nga iddukat tam ira megapu sù napiá nga akka-akkuát tam nga ángngabbák tam nira.

---

* **3:12** Meyannung kári Kain kâ Abel, Genesis 4:1-8

Mappelò kâ Namarò yù ira Pinabbalin na ta Ánâ na

19 Á gapu ta kunnian laguk yù pakkaká-iddù tam, ammu tam ta kuruk nga ánâ ni
Namarò ittam. Á yáyù nga magimammà yù nonò tam, ánna ari ittam mappasirán
ta pakimállà tam kâ Namarò. 20 Á mássiki nu mappasirán ittam nakuan kâ Namarò,
megapu ta liwâ tam, á ammu ni Namarò yù ngámin. Ammu na yù liwâ tam lage tam
kagian kuna, ánna makáwayyá nga mamakomá nittam. Á awán ta pagáddekán nayù
ángngiddù na nittam. 21 Kákkopuk ku nga iddukak ku, nu ari mabbábáng yù nonò tam ta
meyannung sù pakiyápu tam kâ Namarò ánna yù allà na nittam, á mappelò ittam laguk
nga makimállà kuna. 22 Á iyawâ na nittam yù ipakimállà tam, gapu ta kurugat tam yù
taddán na ánna akkuát tam yù ipagayáyâ na.

23 Á yawe yù taddán ni Namarò nittam, ta ikatalà tam si Apu Kesu Kiristu nga Anâ na,
ánna makkaká-iddù ittam ta kunnay sù initaddán ni Apu Kesu nittam. 24 Á yù ira nga
manguruk sù taddán ni Namarò, mepattolay ira kuna, ánna maggián si Namarò nira. Á
ammu tam ta kuruk nga maggián si Namarò nittam, gapu ta ajjan nittam yù Mangilin
nga Ikararuá ni Namarò nga pinapaggián na nittam.

4

Yù Ari Masingan nga Mangontará kâ Namarò

1 Kákkopuk ku nga iddukak ku, ari kayu laguk manguruk sù ira ngámin nga makkagi
ta maddok nira yù Ikararuá ni Namarò, nga paggapuán nayù ituddu ra. Ngam ginnán
naw nu kuruk yù ituddu ra. Ta aru garè yù ira áppè ábbilinán nga jimittálin ta ngámin
nga lugár, nga tanakuán yù paggapuán nayù ituddu ra. 2 Á kunniaw yù ánnákkilalát tam
sù ira tatolay nga egga nira yù Mangilin nga Ikararuá. Yù ira mangituddu nga makkagi
ta kuruk nga si Apu Kesu Kiristu yù sinullà ni Namarò nga mammaguray, ánna kuruk
nga minay ta dabbuno nga naggapu ta lángì, nga neyanâ ta tolay ánna kuruk nga tolay
yù baggi na, á aggira yù masserbi kâ Namarò nga egga nira yù Mangilin nga Ikararuá.
3 Ngam yù ira makkagi ta ari kuruk nga tolay si Apu Kesu Kiristu, ánna ari naggapu kâ
Namarò, á ammu tam ta magginná ira ta tanakuán nga ari yù Mangilin nga Ikararuá ni
Namarò, gapu ta kagiad da yù naggapu sù mangontará kâ Apu Kesu Kiristu. Á narámak
naw ta duttál ta dabbuno yù mangontará kâ Apu. Á kunangane, jimittálin ta dabbuno,
á aru yù ira tatolay nga makitulù kuna.

4 Á sikayu, nga kun na ánâ ku, sikayu yù ánâ ni Namarò. Á yáyù nga inappù nawin yù
ira áppè ábbilinán, gapu ta makáwayyá yù Mangilin nga Ikararuá nga maggián nikayu,
ánnè sù ari masingan, nga ajjan nga maddok sù ira nga ari manguruk kâ Namarò. 5 Á
yù ira áppè ábbilinán, naggittá yù nonò da ta narákè nga nonò nayù ira tatolay nga ari
manguruk kâ Namarò. Á yáyù nga ituddu ra yù meyannung ta dabbuno. Á yù ira tatolay
nga ari manguruk kâ Namarò, tángngagad da yù ituddu nayù ira áppè ábbilinán. 6 Ngam
sittam nga netádday kâ Namarò, ituddu tam yù kuruk nga bilin ni Namarò, á yù ira
tatolay nga ammu ra si Namarò, ginniginnád da yù ituddu tam. Ngam yù ira tatolay nga
ari manguruk kâ Namarò, arád da ginnán yù ituddu tam. Á kunnian nga tákkilalát tam
yù paggapuán nayù ituddu na tolay, nu naggapu sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò,
onu naggapu galâ sù ari masingan nga minássiri.

Sigga-iddù si Namarò

7 Kákkopuk ku nga iddukak ku, makkaká-iddù ittam laguk. Ta si Namarò yù paggapuán
nayù pakáwayyá tam nga makkaká-iddù, á yù tolay nga mangiddù sù ira kábulun na,
aggina yù anâ ni Namarò ánna ammu na si Namarò. 8 Á yù tolay nga ari mangiddù sù
ira kábulun na, arán na ammu si Namarò. Ta sigga-iddù si Namarò. 9 Á inipasingan ni

Namarò yù ángngiddù na nittam, gapu ta jinok na ta dabbuno si Apu Kesu Kiristu, nga Anâ na nga táttádday, nga metapil megapu nittam, tapè mesipà ittam nga mepattolay kâ Namarò ta áddè ta áddè megapu kuna. 10 Á yáyù pangipasinganán nayù kuruk nga ángngiddù ni Namarò nittam, ta mássiki nu arát tam ngaw paga iniddù si Namarò lage tam nanguruk kuna, á sigga-iddù si Namarò nittam, á jinok na yù Anâ na, nga nagikáru ta liwâ tam ngámin, tapè mapakomá ittam megapu kuna.

11 Kákkopuk ku nga iddukak ku, gapu ta kunnian yù ángngiddù ni Namarò nittam, á máwák laguk nga makkaká-iddù ittam. 12 Á awán gemma ta tolay nga nakasingan kâ Namarò. Á mássiki nu arát tam masingan, nu makkaká-iddù ittam, á kuruk nga maggián si Namarò ta nonò tam, á mapasigaggà yù pakkaká-iddù tam megapu kuna.

13 Á ammu tam ta kuruk nga netádday ittam kâ Namarò ánna maggián si Namarò nittam, gapu ta ajjan nittam yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò nga pinapaggián na nittam. 14 Á sikami, nasingam mi yù Anâ ni Namarò, á yáyù nga sistíguám mi ta jinok ni Namarò yù Anâ na ta umay mangiyígù sù ira ngámin nga tatolay ta dabbuno, tapè ikatalà da, á ari ira metabbà ta impiernu. 15 Á yù tolay nga massistígu ta si Apu Kesu yù Anâ ni Namarò, aggina yù mepattolay kâ Namarò, ánna maggián gapay si Namarò kuna.

16 Á ammu tamin ánna ikatalà tamin yù pangiddù ni Namarò nittam. Ta sigga-iddù si Namarò. Á yù tolay nga napasigaggà yù ángngiddù na kâ Namarò ánna sù ira kábulun na, maggián lâ kâ Namarò ánna maggián gapay si Namarò kuna. 17 Á nu kuruk nga iddukat tam si Namarò ánna yù ira kábulut tam, ari ittam mappasirán onu maganássing sangaw nu duttál yù pangukum ni Namarò ta tatolay, gapu ta ajjan yù ángngiddù tam ta keggá tam paga ta dabbuno nga kunnay ta ángngiddù ni Apu Kesu. 18 Á nu kuruk nga iddukat tam si Namarò ánna ikatalà tam yù ángngiddù na nittam, ari ittam maganássing kuna. Ta mári yù assing tam megapu sù ángngiddù na nittam. Á nu maganássing yù tolay kâ Namarò, mepasingan ta arán na paga iddukan, á ikássing na laguk yù iddagán na sangaw nga pamagikáru ni Namarò kuna.

19 Á makáwayyá ittam nga mangiddù, gapu ta napolu si Namarò nga mangiddù nittam. 20 Á yù tolay nga makkagi ta aggina yù mangiddù kâ Namarò, ngam ikalusso na yù ikáttole na, á aggina yù minássiri. Ta gapu ta awán ta ángngiddù na sù ikáttole na nga masingan na, á awán gemma laguk ta ángngiddù na kâ Namarò nga arán na masingan. 21 Á yawe yù itaddán ni Namarò nittam, ta yù tolay nga mangiddù kâ Namarò, máwák na gapay nga iddukan yù ira ikáttole na.

5

Appútat tam yù Ngámin nga Mangontará kâ Namarò

1 Yù ngamin ira nga tatolay nga manguruk ta kuruk nga Anâ ni Namarò si Apu Kesu Kiristu, nga sinullà ni Namarò ta mammaguray, aggira yù ánâ ni Namarò. Á ngámin ira nga mangiddù kâ Ammò Namarò, á iddukad da gapay yù ira ánâ na. Á yáyù nga makkaká-iddù ittam, ta mawwawági ittamin nga pinabbalin ni Namarò ta ánâ na. 2 Á ammu tam ta iddukat tam yù ira ikáttole tam nga ánâ ni Namarò, nu iddukat tam si Namarò ánna kurugat tam yù taddán na. 3 Ta yáyù pangipasinganát tam sù ángngiddù tam kâ Namarò, nu kurugat tam yù taddán na, nga ari marigâ nga mapalurò.

4 Á sittam nga pinabbalin ni Namarò ta ánâ na, arán na ittam mapatulù nayù narákè, gapu ta máwayyá tam nga appútan yù ngámin nga ajjan ta dabbuno nga mangontará kâ Namarò. Á kunnasi laguk panò yù pangappù tam, nu ari galâ megapu sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu nga mangabbák nittam! 5 Á awán ta mangappù sù narákè nga

ajjan ta dabbuno nga mangontará kâ Namarò, nu ari galâ yù tolay nga manguruk ta si Apu Kesu yù Anâ ni Namarò.

Yù Pangurugát tam ta Anâ ni Namarò si Apu Kesu Kiristu

6 Á kuruk nga tolay si Apu Kesu Kiristu, ánna kuruk nga Anâ ni Namarò gapay nga naggapu ta lángì. Á ammu tam ta kuruk yian, ta nepasingan megapu sù panigù ni Kuan
kuna ta danum na Jordan. Á kurugat tam nga ari lâ megapu sù karigù na ta danum na
Jordan, nu ari gapay megapu sù paddága na ta pate na ta kurù.* Á yù Mangilin nga
Ikararuá ni Namarò gapay yù manistígu ta si Apu Kesu yù Anâ ni Namarò, á kuruk
gemma yù ngámin nga ipakánnámmu nayù Mangilin nga Ikararuá. 7 Á yáyù nga ajjan yù
ira tallu nga pangurugát tam, 8 yù Mangilin nga Ikararuá, ánna yù karigù ni Apu Kesu
ta danum na Jordan, ánna yù paddága na ta pate na ta kurù. Á naggittá yù ipakánnámmu
ra, nga kuruk nga Anâ ni Namarò si Apu Kesu Kiristu.
9 Á kurugat tam gemma yù kagian nayù ira tatolay ta passistígu ra, á nepatalugáring
sù kagian ni Namarò. Á sinistíguán ni Namarò ta si Apu Kesu yù Anâ na. 10 Á yù ira nga
mangikatalà sù Anâ ni Namarò, matagenà da ta nonò da yù passistígu nayù Mangilin
nga Ikararuá ta kukurugán nga Anâ ni Namarò si Apu Kesu. Ngam yù ira nga ari
manguruk sù kinagi ni Namarò nga meyannung sù Anâ na, á kunnay ta kagiad da ta
massiri si Namarò, gapu ta arád da kurugan yù kagian ni Namarò nga meyannung sù
Anâ na. 11 Á sinistíguán ni Namarò ta iniyawâ na nittam yù mannanáyun nga áttole tam
nga awán ta áddè na, á si Apu Kesu Kiristu nga Anâ ni Namarò yù paggapuán nayù
mannanayun nga áttole tam. 12 Á yáyù nga yù ira nga ajjan nira yù Anâ ni Namarò
megapu sù pangikatalà da kuna, aggira yù ira mepattolay kâ Namarò ta áddè ta áddè.
Ngam yù ira nga ari mangikatalà sù Anâ ni Namarò, awán nira si Apu, á arád da málâ
yù mannanáyun nga áttole ra.

Yù Mannanáyun nga Áttole tam nga Mangikatalà kâ Apu Kesu

13 Á sikayu nga mangikatalà sù Anâ ni Namarò, yawe yù itúrâ ku nikayu, tapè ammu
naw ta neddán kayin sù mannanáyun nga áttole naw, á mepattolay kayu kâ Namarò ta
áddè ta áddè. 14 Á gapu ta pangikatalà tam kâ Apu Kesu, mappelò ittam nga makimállà
kâ Namarò. Á ammu tam ta ginnán na, nu tumulù ittam kuna ánna ipakimállà tam lâ yù
napiá nga ikáyâ na.
15 Á nu ammu tam ta ginnán ni Namarò yù ipakimállà tam, ammu tam gapay ta málâ
tam yù kiniddo tam kuna. 16 Á ta ángngarigán, nu masingat tam yù kabbulut tam nga
malliwâ, nga ari yù tádday nga liwâ nga pabbalinán na yù pate nayù malliwâ ánna yù
kesinná na kâ Namarò, á ipakimállà tam laguk kâ Namarò ta pakomán na ánna iyawâ
na kuna yù mannanáyun nga áttole na. Ngam ajjan yù tádday nga liwâ nga ari mapakomá
gapu ta mekanakanâ sù pangukum ni Namarò yù malliwâ ta kunnian. Á arák ku kagian
ta ipakimállà tam yù tolay nga kunnian yù liwâ na. 17 Á ngámin nga narákè nga akka-
akkuán na tolay yù pakaliwatán na kâ Namarò. Ngam mapakomá yù káruán nga liwâ,
nga ari yù tádday nga liwâ nga gapu na nga mekanakanâ sù pangukum ni Namarò ánna
mesinná kuna yù nalliwâ ta kunnian.
18 Á ammu tam ta ari mangupù nga malliwâ yù ira tatolay nga pinabbalin ni Namarò
ta ánâ na, gapu ta si Apu Kesu nga Anâ ni Namarò yù manaron nira. Á yáyù nga ari ira
makagumán nga malliwâ, á awán ta awayyá ni Satanas nga manganni nira.
19 Á ammu tam ta ánâ na ittam ni Namarò nga mangikatalà kâ Apu Kesu. Ngam yù ira
ngámin nga ari mangikatalà kâ Apu Kesu, á si Satanas yù mammaguray nira.

---

* **5:6** Kuan 1:31-34; 19:34

20 Á ammu tam gapay ta nabbáli ta tolay yù Anâ ni Namarò nga minay ta dabbuno,
á inipakánnámmu na nittam yù kuruk, tapè ammu tam si Namarò, nga kuruk nga
mepángngà nga pakimorayát tam. Á nepattatádday ittamin kâ Namarò, gapu ta nepat-
tatádday ittam kâ Apu Kesu nga Anâ na. Aggina yù kuruk nga manotolay, nga paggapuán
nayù mannanáyun nga áttole tam.
21 Á sikayu nga kun na ánâ ku, arán naw laguk tángngagan yù tanakuán nga ari
mepángngà nga pakimorayán.

Yù Mekaruá nga Túrâ ni Kuan

Yù Meyannung sù Túrâ

Yawe yù mekaruá nga túrâ ni Kuan sù ira iddukan na nga masíná nga piníli ni Namarò. Á yù ira tatolay nga kuruk nga pattúratán na támma yù ira tangapaggammungán nga mangikatalà kâ Apu Kesu. Á tabarangán na ira ni Kuan ta makkaká-iddù ira ánna arád da kurugan yù kagian nayù ira mangituddu nga ari kuruk yù ituddu ra.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Pamegapu nayù Túrâ 1-3
Yù Taddán ni Namarò nga Ari Bulubugá Mári 4-6
Mappalán ittam sù ira Minángngilogò 7-11
Yù Iddanamán ni Kuan nga Mattúllun nira 12-13

1 Ajjawà nga lakalákay nga minánnaron sù ira mangikatalà kâ Apu Kesu. Á makap-attúrákà nikayu nga kuruk nga iddukak ku, yù babay nga piníli ni Namarò, ánna yù ira ánâ na. Á ari lâ sikán yù mangiddù nikayu, nu ari gapay yù ira ngámin nga makánnámmu sù kuruk nga meyannung kâ Apu Kesu.

2 Á makkaká-iddù ittam, gapu ta kánnámmuát tam yù kuruk nga bilin ni Namarò nga meyannung kâ Apu Kesu, nga napasigaggà ta nonò tam ta áddè ta áddè. 3 Á parè bì ta ikákkállà da ittam di Ammò Namarò ánna si Apu Kesu Kiristu nga Anâ na, á abbágád da ittam, tapè magimammà yù nonò tam megapu ta panguruk tam sù kuruk nga bilin na ánna yù pakkaká-iddù tam.

Yù Taddán ni Namarò nga Ari Bulubugá Mári

4 Á magayáyákà ta pakarámak ku ta ajjan yù ira ánâ mu nga napasigaggà yù panguruk da sù taddán ni Ammò Namarò nga Yáma tam, nga kunnay ta inibilin na nittam. 5 Á kopuk ku, ari gemma bagu yù bilin ni Namarò nga itúrâ ku nikayu, ta dán nga ammu tam áddè ngaw sù pamegapu tam nga mangikatalà kuna. Á yáyù nga ikomâ laguk nikayu, ta makkaká-iddù kayu.* 6 Á yawe laguk yù akka-akkuát tam, tapè ipasingat tam yù pangiddù tam sù ira kábulut tam ánna yù pangiddù tam kâ Namarò. Máwák nga kurugat tam yù initaddán ni Namarò nittam. Á áddè ngaw kapámmegapu naw nga mangikatalà kuna, naginná naw yù initaddán na, ta makkaká-iddù ittam.

Mappalán ittam sù ira Minángngilogò

7 Á manguruk ittam laguk sù taddán ni Namarò nittam, ta aru garè yù ira mappas-sapassiár ta dabbuno, nga minángngilogò, nga mangituddu ta ari kuruk. Massirisiri ira, ta kagiad da ta ari kuruk nga nabbáli ta tolay si Apu Kesu Kiristu sù ánge na ta dabbuno. Á ngámin ira nga mangituddu ta kunnian, minángngilogò ira nga makitulù sù nonò nayù mangontará kâ Apu Kesu Kiristu. 8 Magimuguk kayu laguk, marakè lonán naw yù kapiánán naw, nga pabbalinán nayù tarabáku tam nga mangipakánnámmu sù bilin ni Namarò nikayu. Ta napiá galâ nu málâ naw yù ngámin nga bálà naw nga ikáyâ ni Namarò nga iyawâ nikayu.

9 Á yù tolay nga mangituddu ta tanakuán nga ari yù inituddu ni Apu Kesu Kiristu, arán na ammu si Namarò. Ngam yù tolay nga napasigaggà yù pangikatalà na sù ituddu ni Apu Kesu Kiristu, maggián nga mepulupulù kuna si Ammò Namarò ánna yù Anâ na. 10 Á nu ajjan yù tolay nga umay nikayu, nga tanakuán yù ituddu na, nga ari negittá sù

* **1:5** Kuan 13:34; 15:12, 17

bilin ni Apu Kesu, á arán naw paddulotan ta bale naw. Ari kayu gapay maddios kuna. Arán naw iyabbû kuna nu kunnasi. 11 Tanu maddios kayu kuna onu iyabbû naw nu kunnasi yù ággián na, onu paddulotan naw ta bale naw, á mekanakanâ kayu sù narákè nga akka-akkuán na.

Yù Iddanamán ni Kuan nga Mattúllun nira

12 Á aru paga yù kagiak ku nikayu nakuan, ngam arák kin itúrâ kunangane, ta iddagák ku yù awayyâ nga umay sù gián naw. Ta et takayu tullúnán, tapè makkakásingan ittam nga makkaká-ubobuk, ánna kukurugán nga magayáyâ ittam gapu ta pakkakásingat tam mángin. 13 Á yù ira ánâ nayù wagim nga piníli ni Namarò, ipetúrâ da nikán yù iyabbû da gapay nu kunnasi kayu, ta ikomá ra gapay kâ Apu ta parè bì ta napiá yù ággián naw. Yáyù áddè nayù kagiak ku.

Yù Mekatallu nga Túrâ ni Kuan

Yù Meyannung sù Túrâ

Á yawe yù mekatallu nga túrâ ni Kuan. Á nattúratán na si Gayo nga kopun na nga minánnaron gapay sù tangapaggammungán nga mangikatalà.

Iráyo ni Kuan yù napiá nga ángngabbák ni Gayo sù ira minángngilayalayâ nga umay ta arayyu nga lugár nga mangituddu sù bilin ni Namarò. Á pappalánan na di Gayo ta meyannung sù ira tatolay nga mangituddu ta ari negittá sù bilin ni Namarò.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Pamegapu nayù Túrâ 1-4
Napiá nu Makkaká-abbák ittam 5-8
Yù Narákè nga Kingnguá ni Diotripis 9-10
Yù Napiá nga Ággangnguá ni Dimitrio 11-12
Ikáyâ ni Kuan ta Makkásingan ira 13-15

1 Ajjawà nga lakalákay nga minánnaron sù ira mangikatalà kâ Apu Kesu. Á makap-attúrákà nikaw, Gayo, nga kopuk ku nga kuruk nga iddukak ku.
2 Kopuk ku nga iddukak ku, ipakimállà ku kâ Namarò ta parè bì ta iyawâ na nikaw yù napiá nga gawagawáyám mu ánna yù ággiám mu, nga kunnay ta napiá nga nonò mu. Ta ammù ta kuruk nga napiá ánna napasigaggà yù pangikatalà mu kâ Apu. 3 Á magayáyákà ta pakarámak ku sù napiá nga akka-akkuám mu. Ta limibbè saw giák ku yù ira wáwwagi tam nga naggapu ta gián naw, á kinagi ra nikán ta uputam mu yù napiá nga akka-akkuám mu, ánna napasigaggà yù panguruk mu sù inituddu ni Namarò nittam.
4 Á awán ta kapiánán nga ipagayáyâ ku, nu ari lâ yù pakarámak ku ta napasigaggà yù panguruk nayù ira ánâ ku sù kuruk nga bilin ni Namarò.

Napiá nu Makkaká-abbák ittam

5 Kopuk ku nga iddukak ku, napiá yù pangabbák mu sù ira wáwwagi tam nga umay mappassiár ta gián naw, mássiki nu álliuk ira nga arám mu ngaw ammu lage ra limibbè.
6 Á keggá ra saw giám mi, kinagi ra sù ira manguruk kâ Apu nga maggagammung saw yù napiá nga ángngiddù mu nira. Á napiá laguk nu uputam mu nga abbágán yù ira umay nga kunnay nira nga mangituddu ta meyannung kâ Apu. Á iyawâ mu nira yù máwák da ta páno ra sù gián naw, tapè umay ira mangituddu sù ira tatolay ta káruán nga lugár. Ta yáyù gemma mepángngà nga ángngabbák tam sù ira nga masserbi kâ Namarò. 7 Ta nánawád da yù giád da, tapè umay ira mangipakánnámmu ta meyannung kâ Apu Kesu Kiristu, á arád da apan yù awágad da sù ira nga ari manguruk kâ Apu.
8 Á yáyù nga sittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu yù mangabbák nira, tapè mesipà ittam sù pattarabáku ra nga masserbi kâ Apu.

Yù Narákè nga Kingnguá ni Diotripis

9 Á ajjan yù initúrâ ku ngaw sù ira manguruk kâ Apu nga maggián ta gián naw. Ngam si Diotripis, ikáyâ na ta aggina lâ yù kátannangád da, á manakì nga manguruk sù kinagì nira. Á pinotuán nangà, ánna arán na sinángngák yù túrâ ku. 10 Á sangaw nu umayà ta gián naw, ipalappâ ku yù narákè nga akka-akkuán na, nga pallillíbâ na nikán ánna yù passirisiri na. Ari makáppak sù narákè nga akkuán na, ta lannapán na paga. Arán na paddulotan yù ira wáwwagi tam nga álliuk nga umay ta gián naw, ánna ipugik na yù pangálliuk nayù ira nga ikáyâ da nga mangálliuk nira nakuan. Á nu potuád da yù kagian na ánna alliúgad da ira, á papanáwan na ira sù paggagammungád da.

Yù Napiá nga Ággangnguá ni Dimitrio

11 Kopuk ku nga iddukak ku, arám mu párigán yù tolay nga mangnguá ta narákè, nu ari
galâ yù tolay nga napiá yù ággangnguá na. Ta yù ira tatolay nga napiá yù ággangnguá ra,
aggira yù ánâ ni Namarò. Ngam yù tolay nga narákè yù ággangnguá na, arán na ammu si
Namarò. 12 Ta ángngarigán, ajjan si Dimitrio. Aru yù ira tatolay nga makkagi ta napiá
lâ yù nonò na, nga mepasingan megapu sù napiá nga ángnguruk na sù bilin ni Apu,
ánna yù ngámin nga napiá nga akka-akkuán na. Á sikán gapay, kunnian yù passistígù
ta meyannung kuna, ta aggina yù pangikatalakán, á ammu naw ta kuruk yù kagiak ku.
13 Á aru lâ paga yù itúrâ ku nakuan nikaw, ngam arák ku itúrâ kunangane. 14 Ta ari
mabayák támma, á makkásingan itta, tapè makká-ubobuk itta ta napiá.
15 Á parè bì ta magimammà yù nonò mu ánna napiá yù ággiám mu. Ngámin nga
kákkopum mu saw giák ku, ikáyâ da nga mepanonò ira nikaw, á iyabbû da nu kunnasi
ka. Á sikaw, ipanonò mà bì gapay sù ira kákkoput ta nga katággitádday ta giám mu.

Yù Túrâ ni Jud

Yù Meyannung sù Túrâ

Si Jud yù urián ni Ime. Á si Ime yù minánnaron sù ira taga Jerusalem nga mangikatalà kâ Apu Kesu, á ajjan gapay yù itúrâ ni Ime.

Á yawe túrâ ni Jud, initubbuk na sù ira mangikatalà kâ Apu nga newarawarâ nga nakipaggián ta aru nga makkakerumá nga lugár. Á pappalánan na ira ta meyannung sù ira mangituddu nga ari kuruk yù ituddu ra, ánna narákè yù ággangnguá ra. Ngam sinullà ni Namarò yù ággaw nga pangukum na nira. Á kagian ni Jud sù ira manguruk kâ Apu ta uputad da yù panguruk da sù kuruk nga bilin ni Namarò, ta yáyù ipagayáyâ ni Namarò.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Pamegapu nayù Túrâ (1-2)
Pappalánan na ira sù ira nga Mangituddu ta ari Kuruk (3-4)
Yù Ággangnguá nayù ira Narákè ánna yù Pamagikáru ni Apu nira (5-18)
Yù Meyannung sù Napiá nga Ipakuá ni Namarò sù ira Tatole na (20-23)
Yù Pamindision ni Jud ánna Paddáyo na kâ Apu (24-25)

1 Sikán si Jud, nga aripan ni Apu Kesu Kiristu, nga urián ni Ime. Á mattúrákà nikayu nga nagginná sù pagágál ni Apu Namarò ta mangikatalà kayu kâ Apu Kesu, sikayu nga iddukan ni Namarò nga Yáma tam, nga taronán ni Apu Kesu Kiristu. 2 Á parè bì nakuan ta tagenatan naw yù ángngikállà ni Namarò nikayu ánna yù ángngiddù na nikayu ta kággággaw, tapè mangáppípiá yù ággigián naw ánna yù pakkaká-iddù naw.

Pappalánan na ira sù ira nga Mangituddu ta ari Kuruk

3 Wáwwagì nga iddukak ku, apurák ku nga mattúrâ nikayu ta meyannung sù ángngiyígù ni Namarò nittam. Ngam ajjan yù tanakuán nga máwák nga itúrâ ku nikayu kunangan, ta máwák nga tabarangát takayu galâ ta pasikkálan naw yù ángnguruk naw sù bilin ni Namarò nga inikatalà na nittam nga tatole na, tapè ari malannapán yù netuddu ánna ari mapatalián. 4 Ta ajjan garè yù ira ari makimoray kâ Apu, nga minay nga nepattatádday nikayu. Á inilímak da nikayu yù nonò da. Ngam pinataliád da yù kuruk nga bilin ni Namarò nga meyannung sù ámmakomá na ta tatolay, á ituddu ra yù ari kuruk. Kagiad da ta paguráyán ni Namarò yù akkuát tam, gapu ta napakomá ittamin, mássiki nu akka-akkuát tam yù narákè nga karagatán na baggi tam. Á panakitád da si Apu Kesu Kiristu, nga Yápu tam nga táttádday. Ngam si Namarò, inipetúrâ na ngaw nga nabayágin yù ámmagikáru na nira sangaw nu duttál yù ággo na.

Yù Ággangnguá nayù ira Narákè ánna yù Pamagikáru ni Apu nira

5 Á mássiki nu ammu nawin yawe nga kagiak ku, ikáyâ ku nga ipanonò nikayu yù pamagikáru ni Namarò sù ira manakì nga manguruk. Nonopan naw yù ira ngaw Kudio nga aripan nayù ira Egipto. Iniyígù ni Namarò ira, ánna inilillì na ira sù ira nga mangaripan nira, á pinapáno na ira ta lugár na Egipto. Á kabalin ni Namarò nangiyígù nira, ari ira nanguruk, á pinotuád da si Namarò. Á yáyù nga pinagikáru na laguk ni Namarò yù ira ngámin nga ari nanguruk kuna, á natay ira ngámin. 6 Á yù ira daroban ni Namarò gapay, nilonád da yù pakáwayyá ra nga iniyawâ ni Namarò nira, á nánawád da yù mepángngà nga paggianád da. Á yáyù nga pinukù ni Namarò ira nga nabáluk ta káwák sù nakallà nga gián, ta áddè ta dattál na sangaw nayù mangilin nga ággaw nga pamagikáru na nira. 7 Á mappalán ittam gapay, megapu sù nesimmu sù ira ngaw taga

Sodoma ánna taga Gomorra ánna yù ira bárriu ra. Ta nepallà yù ákkikarallo ra, ánna ari ira nakáppak sù kingnguá ra nga narákè nga mekontará ta baggi ra. Á yáyù nga pinagikáru na ira ni Namarò, á sinuggi na yù ira ili ra, á natay ira ngámin, tapè ipasingan ni Namarò nittam yù keyarigán nayù api nga ari máddà, nga ámmagikáru na sù ira mangnguá ta narákè.

8 Á yù ira tatolay nga mamotu nga mepaggagammung nikayu, akka-akkuád da gapay yù kunnay sù kingnguá nayù ira ngaw tatolay nga nattatagenà ta ili na Sodoma. Kurugad da yù narákè nga karagatád da ta pattatagenà da, á manakì ira nga manguruk kâ Namarò. Á paddáketad da yù baggi ra, ánna potuád da yù ira ngámin nga makáwayyá ánnè nira, ánna pakkakagiád da gapay yù ira mangilin nga daroban ni Namarò. 9 Ngam si Mikel, mássiki nu aggina yù kotunán nayù ira mangilin nga daroban nga maggián ta lángì, arán na ngaw si Satanas nakkakagián ta pamereperang na kuna ta ubobuk ta meyannung sù baggi ni Moyses. Ta kinagi na lâ ni Mikel kâ Satanas, “Si Namarò yù maggammá nikaw,” kun na.

10 Ngam danniaw ira tatolay nga mepaggagammung nikayu, uyu-uyawad da yù ngámin nga arád da kánnámmuán, á akkuád da lâ yù negagángay nira ta kunnay ta ayám nga mangnguá lâ ta karagatán na baggi ra. Á yáyù ikararál da. 11 Awán iren! Mappanà sangaw yù ámmagikáru ni Namarò nira, ta pinárigád da yù ággangnguá nayù ngaw Kain,* nga anâ ni Lákay Adan nga namotu kâ Apu. Á pinárigád da gapay yù kingnguá nayù ngaw Balam,† ta akkuád da lâ yù narákè, gapu ta ikáyâ da ukkuran yù kuártu. Á potuád da si Namarò gapay ta kunnay sù ngaw Korak‡ ánna yù ira kábulun na, nga namotu kâ Moyses nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò. Á yáyù nga pagikaruan ni Namarò ira sangaw, nga kunnay ta pamagikáru na kári Korak.

12 Á danniaw ira, kitakikkì ira nga kitokkuk, á ari ira mappasirán kâ Namarò! Ari ira mepángngà nga mepaggagammung nikayu nga mepakkákán sù panaddamán naw ta pate ni Apu Kesu. Awán ta napiá nga akkuád da, nga kunnay ta jibbà nga ipayapayák na paddák, nga awán ta urán na. Á kunnay ira gapay ta káyu nga ari nabbungá sù bulán nga pabbungá na, á yáyù nga nabaddul, nga nalelay ánna nakatáng. 13 Mepasingan yù narákè nga akka-akkuád da nga kunnay ta bugâ na palung na bebay. Awán ta serbi nayù akkuád da. Mappassapassiár ira nga mappasingan, nga kunnay ta bituan, ngam ajjan yù dán nga naparán nga labbetád da, nga nakallà nga gián nga paggianád da ta áddè ta áddè.

14 Á si Enok, nga yù ngaw mekapitu nga ginaká nga namegapu kâ Lákay Adan, á ajjan yù kinagi na nga inipakánnámmu ni Namarò kuna nga meyannung karanniaw nga tatolay nga narákè. Kinagi na, “Ye! Umay sangaw si Apu, nga mepulù sù ira jinibu nga mangilin nga daroban na. 15 Á panunnután na yù ira ngámin nga tatolay. Á pagikaruan na yù ira ngámin nga namotu kuna, gapu ta ari ira makimoray kuna, ánna gapu sù narákè nga kingngikingnguá ra, ánna gapu sù narákè nga pakkakagi ra ta pangontará ra kuna.” Yáyù initúrâ na ngaw ni Enok, nga meyannung karanniaw nga narákè nga tatolay nga mepaggagammung nikayu.

16 Mináddagaragim ira nga minámmaliwâ. Akka-akkuád da yù narákè nga karagatád da. Á mappeddaráyaw ira nga nabángák yù ággubobuk da. Á áppè pípiá ira, nga mámmì yù ággubobuk da, tapè málâ da yù ikáyâ da lápay.

17 Ngam sikayu nga wáwwagì nga iddukak ku, nonopan naw yù kinagi nayù ira mapulu duá nga minángngilayalayâ nga sinudduán ni Apu Kesu Kiristu, nga Yápu tam. 18 Ta kinagi ra, “Sangaw nu duttál yù ira kaporianán nga ággaw, á duttál gapay yù ira

* **1:11** Meyannung kâ Kain: Genesis 4:1-8; 1 Kuan 3:12. † **1:11** Meyannung kâ Balam: Nomero 22–24; 31:16; 2 Eduru 2:15-16. ‡ **1:11** Meyannung kâ Korak: Nomero 16:1-35.

tatolay nga manguyaw kâ Apu Namarò ánna yù ngámin nga napiá, á akka-akkuád da yù narákè nga karagatád da," kud da. 19 Á danniaw ira nga kinagi ra, minay iren ta gián naw, nga mamuruburion ánna mamassisinná nikayu. Á nonopad da ánna akkuád da lâ yù negagángay sù ira tatolay sawe dabbuno nga ari makimoray kâ Namarò. Á ari gemma mepulù nira yù Mangilin nga Ikararuá.

Yù Meyannung sù Napiá nga Ipakuá ni Namarò sù ira Tatolay na

20 Ngam sikayu, wáwwagì, nga iddukak ku, patattaman naw ta nonò naw yù bilin ni Namarò nga metuddu nikayu, tapè mapasigaggà yù pangikatalà naw kâ Apu Kesu. Á ta pakimállà naw, ikomá naw yù ipanonò na nikayu nayù Mangilin nga Ikararuá. 21 Á magattam kayu nga magiddak sù panoli ni Apu Kesu Kiristu, á ipasigaggà naw yù ákkiyápu naw kuna, tapè matagenà naw yù ángngiddù ni Namarò, áddè ta kesipà naw kâ Apu Kesu ánna pangiyawâ na nikayu sù mannanáyun nga áttole na, megapu sù allà na.

22 Á ajjan yù ira kábulun naw nga mabbábáng. Ikákkállà naw ira, á tabarangán naw ira, tapè mapasigaggà yù pangikatalà da. 23 Á ipakánnámmu naw yù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu sù ira tatolay nga mággè mapagikáru, tapè mabbabáwi ira ánna mangikatalà ira kâ Apu. Ta nu mangikatalà ira kâ Apu, meyígù ira, á kunnay ira laguk ta mággè metuppá, nga ginuru naw nga inililli sù api. Á yù ira káruán nga kitarákè yù akkuád da, ikállà naw ira gapay, ngam mappalán kayu, marakè mekanakanâ kayu sù narákè nga akkuád da.

Yù Pamindision ni Jud ánna Paddáyo na kâ Apu

24 Dayáwat tam si Namarò! Aggina lâ yù makáwayyá nga manaron nittam, tapè ari ittam mekanakanâ sù narákè nga akka-akkuán nayù ira ari manguruk. Si Namarò lâ yù makári ta liwiliwâ tam, tapè marenu ittamin. Á sangaw nu iyánge na ittam ta gián na, awán ta masingan na nga liwâ tam, á mepallà laguk yù pagayáyâ tam ta arubáng na. 25 Meparáyaw si Namarò, nga mangiyígù nittam, megapu sù ketapil ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. Si Namarò lâ yù mepángngà nga pakimorayát tam. Aggina yù tátták dday nga kotunán nga mammaguray, nga maddalingáráng ánna makáwayyá ta áddè ngaw gári lage na keggá na ággaw, ta áddè noka nga awán ta pagáddekán. Ammán!

Yù Nepalappâ ni Apu Kesu Kiristu kâ Kuan

Yù Meyannung sawe Libru

Si Kuan yù nattúrâ sawe libru, á initúrâ na gapay yù libru nga Napiá nga Dámak, ánna yù ira tallu nga baddì nga túrâ. Á aggina yù sinudduán ni Apu Kesu, nga iddukan na, nga mebiláng sù ira mapulu duá. Á pamegapu na yawe libru, ibukalán ni Kuan yù initúrâ na sawe libru nga meyannung sù nasingan na ta lángì, ánna yù bilin ánna kingnguá ni Apu Kesu Kiristu (1:1-3). Á kagian na gapay yù meyannung ta baggi na ánna yù keggá na ta Pugu na Patmus, á ipakánnámmu na laguk yù inipasingan nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò kuna ta keggá na tán (1:9-11).

Á ipakánnámmu ni Kuan yù meyannung sù narákè nga ajjan ta dabbuno kunangane, ánna yù jigâ nga attamán nayù ira manguruk kâ Apu ánna yù pate nayù ira káruán megapu sù pangnguá nayù ira narákè nira. Á ipakánnámmu na ta si Apu Kesu yù Yápu nga mammaguray ta ngámin, nga mangappù sù ngámin nga narákè nga mangontará kâ Namarò, sangaw nu duttál yù ággaw nga pamanunnù ni Namarò ánna pangukum na nira. Á ipakánnámmu ni Kuan gapay yù mesimmu noka, nga napiá nga makapállâ yù pabbálà ni Namarò sù ira ngámin nga tatolay nga napasigaggà yù ángngikatalà da kuna, nepatalugáring sù ira tatolay nga mekatalà nga mamalurò sù ipakuá na nira ta áddè ta pate ra (1:19).

Á pabbibbik tam sù libru, máwák nga nonopat tam ta mattutubbâ nga magistoriá si Kuan ta nasingan na nga panákkilalán ta jigâ nga mesimmu sangaw ánna yù napiá nga mesimmu paga noka ta kabalin na ággo na jigâ, tapè mabannáyán yù nonò tam.

Á sittam ngámin nga mangikatalà kâ Apu Kesu, mábbágán ittam megapu sù pabbibbik tam sawe libru, pappanganâ ta kagian na yù napiá nga ággiát tam ta kesipà tam kâ Namarò sangaw nu kabalin na mamagikáru sù narákè (21:3-4). Á yáyù nga mabannáyán laguk yù nonò tam ánna mapatattam ittam, ta yáyù iddanamát tam.

Yù Mayán nayù Libru

Paddios ni Kuan ánna Paddáyo na kâ Apu Namarò (1:1-8)
Yù Pappasingan ni Apu Kesu Kiristu nga Naginnanolayin (1:9-20)
Yù Bilin ni Apu sù ira Tatolay ta Pitu nga Ággagammungád da (2:1–3:22)
Yù Mesimmu paga Sangaw nu Duttál yù Ággo na (4:1–22:21)
Yù Pakimore ra kâ Apu ta Lángì (4:1-11)
Yù Papel nga Nalukù nga Pitu yù Neparakkà kuna ánna yù Kígaw na Karneru (5:1-14)
Yù Naggapu sù Papel nga Nalukù nga Pitu yù Neparakkà kuna (6:1-17)
Yù 144,000 nga Ginaká ni Israel nga Sinullà ni Namarò ta Tatole na (7:1-17)
Yù Mekapitu nga Neparakkà ánna yù Pitu nga Amariung (8:1–11:19)
Yù Mallakay nga Kagang ánna yù Duá nga Ayám nga Makánnanássing (12:1–13:18)
Yù Pangikállà ni Namarò sù ira Mangikatalà kuna, ánna yù Pamagikáru na sù ira Ari Manguruk kuna (14:1–15:8)
Yù 144,000 nga Tatolay nga Kábulun nayù Kígaw nga Karneru (14:1-5)
Yù Inilayalayâ nayù ira Tallu nga Daroban (14:6-13)
Yù Meyárik ta Paggaták ánna Pappusik ta Dabbuno (14:14-20)
Yù ira Pitu nga Jigâ nga Maporián (15:1-8)
Yù ira Pitu nga Malukung nga Napannu ta Pore ni Namarò (16:1-21)
Yù Pangappù ni Namarò sù ira Malussaw kuna ta Dabbuno (17:1–18:24)
Yù Meyannung sù Narákè nga Babay nga Makkabáyu ta Ayám (17:1-18)
Yù Kararál nayù Ili nga Meyárik ta Ili na Babilonia (18:1-24)

Meparáyaw si Namarò ta Lángì (19:1-21)
Yù 1,000 nga Dagun nga Pammagure ni Apu Kesu Kiristu ta Dabbuno (20:1-6)
Yù Kepayáng ni Satanas ta Impiernu (20:7-10)
Yù Pamanunnù ni Namarò sù ira Námmatay (20:11-15)
Yù Bagu nga Lángì ánna yù Bagu nga Dabbun (21:1-8)
Yù Bagu nga Ili na Jerusalem (21:9–22:5)
Mattoli si Apu Kesu Kiristu sangaw (22:6-21)

1 Netúrâ saw yù meyannung sù mesimmu sangaw nu mabì,* nga inipalappâ ni
Namarò kâ Apu Kesu Kiristu. Inibilin ni Namarò kâ Apu Kesu, tapè ipakánnámmu na
sù ira masserbi kuna. Á yáyù nga jinok na laguk ni Apu Kesu yù daroban na ta umay
nga mangipakánnámmu nikán. Á sikán si Kuan nga masserbi kuna. 2 Á sinistíguák ku
yù ngámin nga nasingak ku nga meyannung sù bilin ni Namarò ánna yù ngámin nga
kinagi ni Apu Kesu Kiristu nikán ánna yù kingnguá na. 3 Á pagayáyatan ni Namarò sikayu
ngámin nga mabbibbik sawe libru nga meyannung sù mesimmu sangaw ánna yù ira nga
magginná ta pabbibbik naw kuna, sikayu ngámin nga manángngák nga manguruk sù
kagian na yawe túrâ. Ta ari mabayák, á mesimmu ngámin nga netúrâ saw.†

Paddios ni Kuan ánna Paddáyo na kâ Apu Namarò

4 Sikán si Kuan, á mattúrákà nikayu nga tatole ni Namarò, nga makimoray kuna sù ira
pitu nga ággagammungán ta purubinsia na Asia.
Parè bì ta ikállà na kayu ni Namarò
ánna iyawâ na nikayu yù napiá nga nonò naw, tapè magimammà kayu.
Si Namarò yù Egga kunangan,
nga awán ta pamegapu na ánna awán ta pagáddekán na.
Á parè bì ta ikállà na kayu gapay nayù Ikararuá ni Namarò,
ánna paggimammatan na kayu.
Maggián yù Ikararuá na ta arubáng nayù ággitubangán ni Namarò,
nga egga kuna yù pitu nga pakáwayyá na nga makkakerumá.
5 Á parè bì ta ikállà na kayu gapay ni Apu Kesu Kiristu,
á pagimammatan na kayu.
Si Apu Kesu Kiristu yù mekatalà
nga mangipakánnámmu ta meyannung kâ Namarò.
Si Apu Kesu Kiristu yù napolu nga naginnanolay nga naggapu sù ira námmatay.
Aggina yù Kotunán nga Patul nga mammaguray sù ira tatolay nga mammaguray ta
dabbuno.
Dayáwat tam laguk si Apu Kesu Kiristu. Aggina yù mangiddù nittam.
Á initapil na yù baggi na megapu nittam.
Á pinalubbáng na ittam,
megapu sù dága na nga mangari sù liwiliwâ tam.
6 Á inisipà na ittam sù pammagure na,
tapè mammaguray ittam gapay.
Á pinabbalin na ittam ta páppári,
nga masserbi kâ Namarò nga Yáma na.
Parè bì ta meparáyaw si Apu Kesu Kiristu ta áddè ta áddè.
Aggina yù kotunán nga mammaguray ta áddè ta áddè.
Mapalurò. Ammán.

---

* **1:1** 2 Eduru 3:8 † **1:3** Abbágán na ittam nayù Mangilin nga Ikararuá, tapè kánnámmuát tam yù kebalinán nayù bibbirat tam: 1 Korinto 2:10-16; 1 Kuan 2:27; Nepalappâ 19:10.

7 Á ginnán naw ta napiá, ta manoli sangaw si Apu Kesu Kiristu,
nga masingan nga mappángè ta dabbuno, nga mepulù ta kunam.
Á yù ira ngámin nga tatolay, masingad da ta kunam,
mássiki yù ira ngámin nga namíká kuna.
Á yù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay ta dabbuno, nga ari manguruk kuna,
maraddam ira nga makkulè ta assing da, gapu ta duttál yù pamagikáru na nira.
Kuruk nga mapalurò yaw. Ammán.

8 Á yawe yù kagian ni Apu Namarò, "Sikán yù Namarò ta ngámin nga ajjan ánna yù Mamabbalin ta ngámin.‡ Sikán yù Egga kunangan, nga awán ta pamegapu na ánna awán ta pagáddekán na, yù Makáwayyá ta ngámin," kun na.

Yù Pappasingan ni Apu Kesu Kiristu nga Naginnanolayin

9 Sikán si Kuan nga wagi naw megapu sù panguruk tam kâ Apu Kesu. Á gapu ta kepattatádde tam kâ Apu Kesu, mepagittá ittam nga mangiyangngà ta jigâ. Á magattam ittam lâ, gapu ta mesipà ittam gapay kâ Apu Kesu sù pammagure na. Á jinigirigâ dangà nayù ira ari manguruk, á pinapáno rangà nga inipeyángay ta pugu na Patmus, gapu ta pangilayalayâ ku sù bilin ni Namarò ánna yù kuruk nga meyannung kâ Apu Kesu. 10 Á tádday nga ággo na Liggu§, á kunnay ta sinangngalán nangà nayù Ikararuá ni Namarò, á kunnayà ta mattatagenà, á naginnâ ta likuk ku yù ngárál nga masikan, nga kunnay ta amariung. 11 Á kinagi na nikán, "Itúrâ mu ta libru yù masingam mu, á itubbuk mu laguk sù ira tatolè nga makimoray nikán sù ira pitu nga ággagammungán sù ira ili na Epeso, Esmerna, Pergamu, Tiyatira, Sardis, Piladelpia, á ta ili na Lodisia gapay," kun na.

12 Á pakaginnâ sù ngárál, nallipayà, tapè innak ku yù magubobuk nikán. Á nasingak ku pitu ira nga nanáddagán na isingan, nga buláwán. 13 Á ta tangngá nayù ira pitu nga nanáddagán na isingan egga yù kun na tolay nga Kaká na ngámin na tatolay,* nga nanáddak nga nabbarawási ta apaddu nga nakáddè ta takki na yù kapaddu na, á nebarakà ta gáko na yù gámì nga buláwán. 14 Á kitapuraw yù duddù na nga kun na kápà. Á yù matá na, naggatang ta kun na api. 15 Á nasiling yù takki na ta kun na baronsi nga nalunák ta api, nga napalinis ta napiá. Á kun na sarò na dakal nga bagi yù ngárál na. 16 Á sinangngalán na ta jiwanán nga limá na yù pitu nga bituan. Á ajjan nga mallawán ta simù na yù kunnay sù bayunetá nga duá yù ngárak na nga nataram.† Á manawák yù mammang na nga kunnay ta paddalingáráng na bilák ta tangngá na ággaw.

17 Á pakasingak ku kâ Apu, á napalakagà ta arubáng na, nga kunnay ta natay. Á kimmâ nangà sù jiwanán nga limá na, á kinagi na nikán, "Ari ka maganássing, ta sikán yaw. Sikán yù maggiánin sù awán paga ta naparò, á sikán yù maggián lâ paga ta kabalin na ngámin. Sikán yù Olu ánna yù Kaporianán. 18 Sikán yù sigga-inángà nga matolay. Á sù ngaw, natayà. Ngam naginnanolayà, ta sikán yù Egga, nga matolay ta áddè ta áddè. Sikán yù mammaguray sù ira ikararuá nga egga ta gián na námmatay, ta sikán yù manangngal ta ánnúsi nayù paggianád da ta Kades.

19 "Itúrâ mu laguk yù ngámin nga nasingam mu, ánna yù ipasingak ku nikaw nga keyarigán nayù egga kunangane ánna yù mesimmu paga sangaw nu duttál yù ággo na. 20 Á kagiak ku laguk yù ari ngaw nepakánnámmu nga meyannung sù ira pitu nga bituan nga nasingam mu gangù ta jiwanán nga limâ ánna yù ira pitu nga nanáddagán na isingan. Yù kebalinán nayù pitu nga bituan yù ira pitu nga manaron sù ira tatolè nga makimoray

‡ **1:8** Ta ággubobuk na Gareko, "Sikán yù mangngágan ta Alpa ánna Omega." Á Alpa yù purmero nga letra nayù abakada na Gareko, ánna Omega yù kaporianán nga letra. § **1:10** Liggu yù mangngágan gapay ta Ággo ni Apu, ta yáyù ággaw nga paginnanole na. * **1:13** Si Apu Kesu Kiristu yù Kaká na ngámin na tatolay. Innam mu 14:14 futnot † **1:16** Kebru 4:12

nikán ta pitu nga ággagammungád da. Á yù kebalinán nayù ira pitu nga nanáddagán na isingan, aggira yù ira tatolè nga makimoray nikán sù ira pitu nga ággagammungán."

2

Yù Bilin ni Apu sù ira Maggagammung ta Epeso nga Nallállák yù Ayâ da

1 Á kinagi ni Apu laguk nikán, "Itúrâ mu yawe, nga iyawâ mu sù manaron sù ira tatolè nga maggagammung ta Epeso:

"Sikán yù manangngal sù ira pitu nga bituan ta jiwanán nga limâ. Sikán yù mallakalakák ta tangngá nayù ira pitu nga nanáddagán na isingan nga buláwán. Á ginnán naw yù kagiak ku nikayu.

2 "Ammù gemma yù akka-akkuán naw. Ammù ta malláppà kayu nga mattarabáku megapu nikán, ánna napasigaggà kayu nga magattam, mássiki nu marigirigâ kayu. Á ammù ta ipuerá naw yù ira nga mangnguá ta narákè, á pinasikkál naw yù ira nga makkagi ta aggira yù minángngilayalayâ, nga ari kuruk, á natákkilalán naw ta massirisiri ira. 3 Ammù ta napasigaggà yù ángngikatalà naw nikán, mássiki nu marigirigâ kayu megapu sù panguruk naw nikán, á ari kayu nalurâ.

4 "Ngam ajjan yù meyannung nikayu nga arák ku ikáyâ. Arán nawà iddukan ta kunnay sù ángngiddù naw ngaw ta kapángngguruk naw nikán, gapu ta arán nawin iddukan yù ira kábulun naw. 5 Nononopan naw laguk yù ngaw napiá nga ángngiddù naw nikán. Pallikuránán naw yù liwiliwâ naw, á akkuán naw má yù kunnay sù napiá nga kingnguá naw ngaw. Nu arán naw ibabáwi yù liwiliwâ naw, umayà ta gián naw, á iriák ku yù nanáddagán na isingan naw sù gián na, á sikayu gemma yù kebalinán nayù nanáddagán na isingan nga iriák ku. 6 Ngam ajjan yù akkuán naw nga napiá, ta ikalusso naw yù narákè nga akka-akkuán nayù ira nga metádday sù ira nga mangngágan ta Nikoletan, á ikalussò gapay yù narákè nga akka-akkuád da.

7 "Nu egga talingá naw, ginnán naw yù kagian nayù Ikararuá ni Namarò sù ira maggagammung nga makimoray nikán. Sikayu nga ari tumulù kâ Satanas, sikayu yù mangappù sù narákè. Á alawatat takayu, tapè mepaggián kayu nga mepagayáyâ kâ Namarò ta áddè ta áddè, á iyawâ ku nikayu yù awayyá naw nga kumán sù bungá na káyu nga ákkatole naw ta áddè ta áddè, nga egga ta nakástá nga garden ni Namarò."

Yù Bilin ni Apu sù ira Maggagammung ta Esmerna nga Marigirigâ

8 Á kinagi na gapay ni Apu nikán, "Itúrâ mu yawe, nga iyawâ mu sù manaron sù ira tatolè nga maggagammung ta Esmerna:

"Sikán yù naggiánin sù awán paga ta naparò, á sikán yù maggián lâ paga sù kabalin na ngámin. Sikán yù ngaw natay, nga naginnanolayin. Á yawe yù bilik ku nikayu.

9 "Ammù gemma ta marigirigâ kayu ánna pobare, ngam kunnay kayu ta maríku ta ánninganán ni Namarò. Ammù ta lillíbatad da kayu nayù ira nga makkagi ta Kudio ira, ngam ari ga. Ta ari ira mebiláng sù ira kuruk nga Kudio, gapu ta tumututtul ira kâ Satanas.

10 "Ngam sikayu nga manguruk nikán, ari kayu maganássing sù jigâ nga umay nikayu sangaw. Ta parubán na kayu ni Satanas, á ipekarsel na yù ira káruán nikayu. Á marigirigâ kayu ta mapulu nga ággaw. Á mássiki nu papatáyad da kayu, uputan naw yù ángngguruk naw nikán. Ta nu napasigaggà yù ángngguruk naw nikán, iyawâ ku nikayu yù meyárik ta kuroná naw, nga inángà naw nga awán ta áddè na.

11 "Nu egga yù talingá naw, ginnán naw yù kagian nayù Ikararuá ni Namarò sù ira manguruk nga maggagammung nga makimoray nikán. Sikayu nga ari tumulù kâ Satanas, sikayu yù mangappù sù narákè, á ari kayu mekanakanâ sù pangukum ni Namarò nga mangngágan ta mekaruá nga patay."

Yù Bilin ni Apu sù ira Maggagammung ta Pergamu nga Magginná sù Ari Kuruk

12 Á kinagi ni Apu gapay, “Itúrâ mu yawe, nga iyawâ mu sù manaron sù ira tatolè nga
maggagammung ta Pergamu:
“Sikán yù makákkuá sù bayunetá nga ajjan yù duá ngárak na nga nataram. Á yawe yù
bilik ku nikayu.
13 “Ammù gemma yù paggianán naw, ta makipaggián kayu sù ili nga paggianán
nayù ira makiyápu kâ Satanas. Ngam sikayu, napasigaggà yù ángnguruk naw nikán.
Á ammù yù kingnguá nayù ira kelián naw kâ Antipas, nga yù ngaw napasigaggà nga
minángngilayalayâ sù bilik ku, ta ginápù da, á pinapáte ra. Á mássiki ta pamapáte ra kâ
Antipas, arán naw nallikuránán yù panguruk naw nikán.
14 “Ngam ajjan lâ paga yù meyannung nikayu nga arák ku ikáyâ. Ajjan nikayu yù ira
tumuttul sù inituddu na ngaw ni Balam kâ Balak, ta inituddu na ngaw sù ira ginaká
ni Israel yù pakkákád da ta meyátáng sù ira sináddios ánna yù keruruk da ta arád da
atáwa, tapè malliwâ ira. 15 Á ajjan nikayu gapay yù ira nga tumuttul sù ituddu nayù ira
nga mangngágan ta Nikoletan. 16 Mabbabáwi kayu laguk, á pallikuránán naw yù liwâ
naw. Nu arán naw ibabáwi yù liwâ naw, á umayà sangaw nikayu, tapè gerrák ku yù ira
nga mekanakanâ ta narákè. Á nagármasà sù bayunetá nga mallawán ta simù ku, á yù
kebalinán na yù ubobuk ni Namarò.
17 “Nu egga talingá naw, ginnán naw yù kagian nayù Ikararuá ni Namarò sù ira
manguruk nga maggagammung nga makimoray nikán. Sikayu nga ari tumulù kâ
Satanas, sikayu yù mangappù sù narákè. Á iyawâ ku nikayu yù kanan nga mangngágan
ta manna,* nga pinakappiák ku nga netuttù lâ paga. Á iyawâ ku gapay nikayu nga
katággitádday yù puraw nga batu, nga egga nga netúrâ kuna yù bagu nga ngágan nayù
nangalawâ kuna, nga awán ta makánnámmu, nu ari galâ yù nangalawâ kuna.”

Yù Bilin ni Apu sù ira Maggagammung ta Tiyatira nga Nekanâ sù ira Mangnguá ta Narákè

18 Á kinagi na gapay, “Itúrâ mu yawe nga iyawâ mu sù manaron sù ira tatolè nga
maggagammung ta Tiyatira:
“Sikán yù Anâ ni Namarò nga egga yù matá na nga naggatang ta kun na api, ánna
nassiling yù takki na ta kun na baronsi nga nalunák ta api, nga napalinis ta napiá. Á
yawe yù bilik ku nikayu.
19 “Ammù gemma yù akka-akkuán naw. Ammù yù ángngiddù naw nikán, á ammù ta
napasigaggà yù ángnguruk naw nikán. Ammù yù ángngabbák naw sù ira kábulun naw. Á
ammù yù ággattam naw sù jigâ. Á mangáppípiá kayu, ta aru yù napiá nga akka-akkuán
naw ánnè sù kingnguá naw ngaw. 20 Ngam ajjan yù akkuán naw nga arák ku ikáyâ.
Anugutan naw garè yù pangituddu nayù mattá-ábbilinán, nga meyárik sù ngaw babay
nga mangngágan ta Jesabel, gapu ta negittá yù ággangnguá na sù kingnguá na ngaw ni
Jesabel. Massirisiri, á kagian na ta sikán yù naddok kuna, tapè ilogò na yù ira tatolay
nga masserbi nikán, á kagumánan na ira ta makaliwâ ira nga mangarallaw ánna kumán
ta kanan nga neyátáng ta sináddios. 21 Á nabayágin nga iniddagák ku yù pabbabáwi na ta
liwâ na, ngam molang na ikáyâ ibabáwi yù pakikarallo na.
22 “Á yaw laguk yù akkuák ku. Pattakitak ku yù meyárik sù ngaw Jesabel. Á mesipà
gapay nga marigirigâ yù ira ngámin nga kinaruruk na, ta panigirigâ ku kuna, nu arád
da ibabáwi yù akkuád da. Á magaráyan ira nga mangiyangngà ta jigâ da. 23 Á papatáyak
ku yù ira nga kun na ánâ na, nga siminuttul sù narákè nga ituddu na. Á yù ngámin ira

* **2:17** Manna yù kanan nga naggapu ta lángì nga iniyawâ ni Apu Namarò sù ira ginaká ni Israel, nga kanad da ta panaron ni Moyses nira ta kalállammatán. Si Apu Kesu yù manotolay nittam, nga meyárik ta kanat tam. Bibbiran naw Kuan 6:33, 47-48, 54.

nga mangikatalà nikán ta ngámin nga ággagammungád da, kánnámmuád da laguk ta sikán yù makánnámmu sù nonò na ngámin nga tatolay ánna yù karagatád da. Á bálatat takayu nga taggitádday ta mepángngà sù kingnguá na.

24 "Ngam sikayu nga káruán ta Tiyatira, arán naw inalawâ yù narákè nga ituddu nayù meyárik ta Jesabel, á arán naw ginigiámmu yù ituddu ra nga kagiad da ta monak nga naggapu kâ Satanas. Á napiá ta arán naw ira tángngagan. Awánin ta ilannà ku sù ipakuâ nikayu. 25 Uputan naw lâ yù napiá nga akka-akkuán naw ánna yù ángnguruk naw nikán ta áddè ta labbè ku.

26 "Á sikayu nga taggitádday nga mangappù sù narákè, nga ari tumulù kâ Satanas, nga mapalurò sù napiá nga ipakuâ kuna ta áddè ta pate na, á iyawâ ku nikayu yù pakáwayyá naw nga mammaguray sù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay ta dabbuno. 27 Á awán ta makatubáng nikayu. Á yù ira tatolay nga mangnguá ta narákè, pággangan naw ira, á mepárik ira ta bánga nga napakká gapu ta napalù ira ta baston naw nga balayáng. Ta sikán, inalawâ ku sù Yámà yù pakáwayyâ nga mammaguray. Á yáyù nga isipà takayu. 28 Á iyawâ ku gapay nikayu yù darámmagan.

29 "Nu egga talingá naw, ginnán naw yù kagian nayù Ikararuá ni Namarò sù ira manguruk nga maggagammung nga makimoray nikán."

3

Yù Bilin ni Apu sù ira Maggagammung ta Sardis nga Meyárik ta Natay

1 Á kinagi ni Apu gapay, "Itúrâ mu yawe, nga iyawâ mu sù manaron sù ira tatolè nga maggagammung ta Sardis:

"Egga nikán yù Ikararuá ni Namarò nga pitu yù pakáwayyá na. Á sikán yù manangngal sù ira pitu nga bituan. Á yawe yù bilik ku nikayu.

"Ammù gemma yù akka-akkuán naw. Neparámak ta napiá yù panguruk naw nikán, nga kunnay ta matolay kayu, ngam ari kuruk, ta arán naw kurugan yù ituddù nikayu, á kunnay kayu ta natayin. 2 Á arán naw garè matákkilalán yù kuruk nga ággián naw. Sikayu yù kunnay sù nakkaturuk. Arà! Magimmunaw kayu laguk. Ipasigaggà naw yù egga paga nikayu nga ángnguruk naw nikán, marakè malurâ kayu nga manguruk nikán. Ta pinasikkál ku yù akka-akkuán naw, á awán paga ta máyâ sù ánninganán ni Namarò. 3 Nonopan naw yù gininná naw nga inalawâ naw ngaw, á ipatattam naw laguk ta nonò naw. Á mabbabáwi kayu sù liwiliwâ naw. Nu ari kayu mallukák, tapè pallikuránán naw yù liwiliwâ naw, á ikáddagâ ku umay ta kunnay ta makkokò, ta arán naw ammu yù oras na dattál ku nikayu.

4 "Ngam ajjan paga yù ira baddì lâ nikayu nga taga Sardis nga ari mekanakanâ sù narákè, á meyárik ira ta tolay nga ari narapingán yù gámì na. Á yáyù nga mepulupulù ira nikán, nga mabbarawási ta puraw, ta aggira yù mepángngà nga kábuluk ku. 5 Yù ira ngámin nga ari tumulù kâ Satanas, mangappù ira sù narákè, á mabbarawási ira ta puraw. Á arák ku irián yù ngágad da sù libru nga naketúratán nayù ngágan nayù ira ngámin nga tatolè, aggira nga iddák ku ta inángà nga awán ta áddè na. Á ipakánnámmù yù ngágad da kári Ammò ku nga Namarò ánna yù ira daroban na, ánna kagiak ku kári Ammò ta aggira yù tatolè.

6 "Nu egga talingá naw, ginnán naw yù kagian nayù Ikararuá ni Namarò sù ira manguruk nga maggagammung nga makimoray nikán."

Yù Bilin ni Apu sù ira Maggagammung ta Piladelpia nga Sinullà na ta Mangipakánnámmu kuna

7 Á kinagi ni Apu gapay nikán, “Itúrâ mu yawe nga iyawâ mu sù manaron sù ira tatolè
nga maggagammung ta Piladelpia:
“Sikán yù mangilin. Sikán yù pangikatalakán. Á sikán yù makáwayyá nga mammaguray ta ngámin, nga mangnguá ta maguray lâ nga ikáyâ ku, á awán ta makagammá nikán.
Kunnayà ta manangngal ta ánnúsi sù pammagurayán ni Patul Dabid. Á nu bukaták ku,
awán ta makelitù kuna. Á nu ilitù ku, awán gapay ta makabukâ kuna. Á yawe yù bilik
ku nikayu.
8 “Ammù gemma yù akka-akkuán naw, ta mássiki nu baddì sikayu nga maggagammung tán, ánna baddì lâ yù pakáwayyá naw, ngam kinuruk naw yù ubobuk ku, á arán
naw inilímak yù ángngikatalà naw nikán. Á yáyù nga binukaták ku ta arubáng naw yù
kun na puertá nga áttallungán naw, á awán ta makelitù kuna. 9 Ginnán naw yaw. Ajjan
nikayu yù ira Kudio nga massiri, ta kagiad da ta tatole ni Namarò ira gapu ta Kudio ira.
Ngam ari kuruk yù kagiad da, gapu ta tumututtul ira kâ Satanas. Á puersák ku ira ta
umay ira mamalittúkak ta arubáng naw, tapè kánnámmuád da ta sikayu yù iddi-iddukak
ku.
10 “Á gapu ta napasigaggà yù ángnguruk naw sù kinagì nga meyannung ta pagattam
naw ta jigâ naw, á yáyù nga iyígù takayu, tapè arán na kayu dattálan nayù jigâ nga
mesimmu sangaw. Ta duttál sangaw yù dakal nga jigâ ta dabbuno, tapè maparubá yù
ira ngámin nga tatolay ánna mepasingan nu kunnasi yù nonò da megapu sù jigâ. 11 Á
umayà sangaw. Tángngagan naw laguk yù kuruk nga metuddu nikayu ánna uputan naw
yù napiá nga akkuán naw, tapè awán ta maggubâ sù bálà naw, nga kun na kuroná naw
nga iyawâ ku sù ira katággitádday nga mangappù ta narákè.
12 “Á ngámin ira nga mangappù ta narákè, patallungak ku ira sù bale ni Namarò ta
lángì, á iyawâ ku nira yù maláddá nga paggianád da tán, á kunnay ira ta kallang na balay
nga ari bulubugá meyalì. Á imárkâ nira yù ngágan ni Namarò nga pakimorayák ku ánna
yù ngágan nayù ili ni Namarò gapay, nga bagu nga Jerusalem, nga maggapu ta lángì nga
umay ta dabbuno. Á imárkâ gapay nira yù bagu nga ngágak ku.
13 “Nu egga talingá naw, ginnán naw yù kagian nayù Ikararuá ni Namarò sù ira
manguruk nga maggagammung nga makimoray nikán.”

Yù Bilin ni Apu sù ira Maggagammung ta Lodisia nga Mattalakák

14 Á kinagi ni Apu gapay nikán, “Itúrâ mu yawe nga iyawâ mu sù manaron sù ira tatolè
nga maggagammung ta Lodisia:
“Sikán yù mangngágan ta Ammán! Sikán yù pangikatalakán nga mangipakánnámmu
sù kuruk nga bilin ni Namarò. Á sikán yù paggapuán na ngámin nga pinarò ni Namarò.
Á yawe yù bilik ku nikayu.
15 “Ammù gemma yù akkuán naw. Mabbábáng kayu nga manguruk nikán. Ari kayin
naláppà nga tumuttul nikán. Meyárik kayu ta inuman nga ari kuruk nga malannaw,
ngam ari gapay mapátu. Á nu kunnay kayu ta mapátu, á malláppà kayu nakuan nga
mangnguá sù ipakuâ nikayu, á napiá nakuan yù ángnguruk naw nikán. Á nu kunnay
kayu ta malannaw, arán nawà nakuan ammu. Parè bì nakuan ta mappíli kayu nu kuruk
nga manguruk kayu nikán, onu ari. 16 Á gapu ta meyárik kayu ta danum nga mejo
nalubbà, arák ku ikáyâ yù kunnian, á yáyù nga kunnay ta iluták takayu! 17 Ta kagian naw
ta napiá yù ággián naw, gapu ta maríku kayu nga awán ta máwák naw. Ngam arán naw
garè ammu yù kuruk nga ággián naw, ta kábbi kayu nga makállállà. Kuruk nga kunnay
kayu ta kitapobare, nga buling, nga nagilongán!
18 “Á yáyù nga taddánát takayu, ta e kayu nikán nga mangâ ta ángnguruk naw, ta sikán
yù kunnay sù paggatángan naw ta napiá nga ángnguruk naw nga meyárik ta buláwán

nga nalunák ta api, nga nalinis, tapè kuruk nga maríku kayu ta ánninganán ni Namarò nikayu. Á mangâ kayu sù meyárik ta puraw nga barawási naw, tapè ari kayu yù kun na nagilongán nga mappasirán. Á mangâ kayu sù meyárik ta uru nga ileruk naw ta matá naw, tapè makasingan kayu ta napiá.

19 "Á yù ira nga ayatak ku, gammák ku ira, á pággangak ku ira, tapè mapággáng ira, nga napiá yù nonò da. Arà! Mabbabáwi kayu laguk. Pallikuránán naw yù liwiliwâ naw, á ipasigaggà naw yù panguruk naw nikán. 20 Á tángngagan naw yù kagiak ku, ta ajjanà nga kun na tolay nga maggián ta puertá nga mattottò nga magágál. Nu ajjan yù makaginná nikán, á bukatán na laguk yù puertá, á tullungà nga mepakkákán kuna. 21 Yù ira nga mangappù ta narákè, iyawâ ku nira yù pakáwayyá ra nga mepagitubang nikán nga mepammaguray. Aggira yù kunnay nikán, ta sikán yù nangappù, á nepagitubangà sù Yámà nga mepammaguray.

22 "Nu egga talingá naw, ginnán naw yù kagian nayù Ikararuá ni Namarò sù ira manguruk nga maggagammung nga makimoray nikán."

4

Yù Pakimore ra kâ Apu ta Lángì

1 Kabalik ku nga nattúrâ, sinánguk ku, á nasingak ku yù puertá nga nabukatán ta lángì. Á naginnâ má yù ngárál nga nagubobuk gangù nikán nga kun na amariung. Á kinagi na, "E ka bì saw, ta ipasingak ku nikaw yù mesimmu ta pappasá na yaw," kun na nikán. 2 Á pagubobuk na, dagarágâ nga sinangngalán nangà nayù Ikararuá ni Namarò. Á nasingak ku ta lángì yù ággitubangán nayù mammaguray, nga egga yù nagitubang kuna. 3 Á nasiling yù nagitubang tán, nga naddalingáráng ta malitáw nga kun na duá kaláse nga nanginá nga batu, nga jasper nga kun na api yù kulor na, ánna karnelia nga malitáw nga kun na bilák yù kulor na. Á nelepuán sù ággitubangán na yù kun na bullun nga nasiling ta kunnay sù ássiling nayù nanginá nga batu nga malitáw, nga mangngágan ta emaral, nga berdi yù kulor na.

4 Á egga gapay nga nelepuán sù ággitubangán nayù mammaguray yù duápulu ta appâ nga ággitubangán nayù ira mepammaguray. Á nagitubang nira yù duápulu ta appâ nga lállakalákay nga nabbarawási ta puraw, nga nakuronán ta buláwán. 5 Á naggapu sù tangngá nayù ággitubangán nayù mammaguray yù kilâ ánna yù alittúgaw nga sigídá makkagakagi. Á ta arubáng nayù ággitubangán na egga yù pitu nga isingan nga naggatang. Aggira yù keyarigán nayù pitu nga pakáwayyá nayù Ikararuá ni Namarò. 6 Á egga gapay ta arubáng nayù ággitubangán na yù kun na bebay nga nalinák, nga napadday ta bidduru, nga malinis ánna malitáw.

Á egga yù appâ nga makkakerumá nga naparò nga matolay nga nelepuán sù ággitubangán nayù mammaguray. Á aru yù ira matá ra ta ngámin nga baggi ra ta arubáng da ánna barâ da. 7 Á yù tádday nga naparò nga matolay yù kun na layon, nga simaron nga ayám. Á kun na toro yù mekaruá. Á yù mammang nayù mekatallu, kun na mammang na tolay. Á yù mekáppâ, kun na bukkaw nga makkayakayák. 8 Á yù ira appâ nga makkakerumá nga naparò nga matolay, egga sù katággitádday yù annam nga payâ da, nga aru gapay yù matá ra ta utun ánna unak nayù payâ da. Á makkansion ira sù áddáyo ra kâ Namarò, nga ari mattukkâ ta ággaw ánna gabi. Á yawe yù kansiod da:

"Mangilin! Mangilin! Mangilin si Apu Namarò,
nga makáwayyá ta ngámin.
Aggina yù naggián áddè ngaw gári,
nga maggián ta áddè kunangane,

á maggián lâ paga ta áddè ta áddè."
9 Á pakimore nayù ira appâ nga makkakerumá nga naparò nga matolay sù Egga nga
nagitubang nga mammaguray nga matolay ta áddè ta áddè, á kansionad da yù áddáyo
ra kuna ánna yù ábbalabálà da kuna. 10 Á pakkansiod da, megiddán nga makimoray yù
ira duápulu ta appâ nga lállakalákay, nga mamalittúkak nga mallakak ta arubáng nayù
Egga nga nagitubang nga mammaguray nga matolay ta áddè ta áddè. Á ta pakimore
ra kuna, iriád da yù kuroná ra, nga ipe ra ta arubáng nayù Egga nga nagitubang nga
mammaguray. Á yawe yù kagiad da kâ Apu ta pakkansiod da kuna:
11 "Sikaw, Apu, yù Yápu mi nga Namarò nikami!
Sikaw yù Egga nga kepángngatán nga pakimorayám mi ánna paddáyawám mi,
ta sikaw yù kotunán nga makáwayyá.
Sikaw yù Namarò, á pinarò mu ngámin.
Sikaw yù maguray ta parotam mu,
á maggián ngámin yù pinarò mu megapu ta urem."
Yáyù kansiod da.

5

Yù Papel nga Nalukù nga Pitu yù Neparakkà kuna ánna Yù Kígaw na Karneru

1 Á kabalin na yaw, nasingak ku ta lángì yù mammaguray nga nagitubang, nga
sinangngalán na ta jiwanán nga limá na yù papel nga nalukù, nga nassidduá nga ábbagán
nga natúratán. Á ajjan yù pitu nga neparakkà kuna, tapè ari mabullarán. 2 Á nasingak
ku yù masikan nga daroban ni Namarò, nga makkátol ta masikan. Á inikátol na, "Asinni
yù makáwayyá nga mangari ta neparakkà sù papel nga nalukù, tapè mabullarán na?"
kun na. 3 Ngam awán bulubugá ta makáwayyá nga mangari sù ira neparakkà, mássiki
yù ira ajjan ta lángì, onu dabbuno, onu ta unak na dabbuno sù gián na námmatay, tapè
masingan na nakuan yù ajjan ta unak na. 4 Á nakkulukulekà ta daddam ku gapu ta
awán ta nálek da nga makáwayyá nga mangullák sù papel nga nalukù, tapè masingan na
nakuan yù ajjan ta unak.
5 Á ta pakkulukulè ku, kinagi nayù tádday nga lakalákay nikán, "Ari ka makkulè,
ta innam mu. Makáwayyá si Apu Kesu nga mangari sù ira pitu nga neparakkà, tapè
mabullarán yù papel nga nalukù, gapu ta aggina yù nangappù sù narákè. Aggina yù
ginaká ni Patul Dabid nga ingágad da gapay ta Layon nga naggapu sù ira ginaká ni Juda."
6 Á nasingak ku laguk yù Kígaw na karneru nga nanáddak sù tangngá ra, ta arubáng
nayù ággitubangán nayù mammaguray, nga nalepuanán sù ira appâ nga makkakerumá
nga naparò nga matolay ánna yù ira duápulu ta appâ nga lállakalákay. Á yù Kígaw, kunnay
ta napapátay ngaw. Á pitu yù tágguk na ánna pitu yù matá na, nga keyarigán nayù
Ikararuá ni Namarò nga jinok na ta ngámin nga pagáddekán na dabbuno. 7 Á jimikkì yù
Kígaw sù nagitubang nga mammaguray, á inâ na yù nalukù nga papel nga sinangngalán
nayù mammaguray sù jiwanán nga limá na.
8 Á pangâ nayù Kígaw sù papel, namalittúkak nga nallakak yù ira appâ nga
makkakerumá nga naparò nga matolay ánna yù ira duápulu ta appâ nga lállakalákay,
nga makimoray ta arubáng nayù Kígaw. Á yù ira lállakalákay, sinangngalád da nga
katággitádday yù árpá na ánna yù malukung nga buláwán nga ajjan kuna yù api nga
magatátû ta nabanguk. Á yù kebalinán nayù atû yù ipakimállà nayù ira tatole ni
Namarò. 9 Á nakkansion ira laguk ta bagu nga kansion, nga kud da,
"Sikaw, Apu, yù makáwayyá nga mangâ sù nalukù nga papel.
Sikaw yù makáwayyá nga mangari sù neparakkà kuna,

gapu ta netapil ngaw yù baggim.
Á yù dágam yù nepappagá megapu sù ira tatolay nga makkakerumá yù ággubobuk da,
nga maggapu ta ngámin nga lugár,
tapè kukuá ni Namarò ira.
10 Á inisipà mu ira sù pammagurem,
tapè masserbi ira kâ Namarò nga Yápu tam,
nga kunnay sù passerbi nayù pári.
Á mammaguray ira ta dabbuno."
Yáyù kinagi nayù ira lállakalákay ánna yù ira appâ nga naparò nga matolay sù pakkansiod da.
11 Á paningak ku paga, naginnâ laguk yù ngárál nayù aru nga daroban ni Namarò. Jinibiribu ira nga ari mabiláng, nga nelepuán sù ággitubangán nayù mammaguray ánna yù ira appâ nga makkakerumá nga naparò nga matolay ánna yù ira lállakalákay. 12 Á nakkansion yù ira daroban, nga iniyássikad da yù ngárál da ta pakkansiod da, nga kud da,
"Yù Kígaw nga netapil yù kepángngatán nga pakimorayát tam.
Aggina yù kotunán nga mammaguray,
nga maríku nga makákkuá ta ngámin.
Á makánnámmu ta ngámin, nga monak yù sírik na.
Aggina yù kasikanán nga makáwayyá!
Mepángngà ta aggina yù dayáwat tam.
Meparáyaw laguk yù Kígaw!"
13 Á naginnâ yù pakkansion nayù ira ngámin nga naparò, ngámin ira nga maggián ta lángì, ngámin nga maggián ta dabbuno ánna unak na dabbuno sù gián nayù ira námmatay, ánna ngámin nga maggián ta bebay. Á nakkansion ira ngámin, á kinagi ra,
"Meparáyaw yù nagitubang nga mammaguray, ánna yù Kígaw.
Dayáwat tam ira ta áddè ta áddè!
Aggira yù pakimorayát tam, nga maráyaw nga maddalingáráng!
Aggira yù kotunán nga makáwayyá, nga mammaguray ta áddè ta áddè!"
14 Á yù ira appâ nga makkakerumá nga naparò nga matolay, kinagi ra, "Ammán!" Á namalittúkak nga nallakak yù ira lállakalákay, nga makimoray sù Kígaw ánna yù nagitubang nga mammaguray.

6

Yù Naggapu sù Papel nga Nalukù nga Pitu yù Neparakkà kuna

1 Á ta paningak ku, nasingak ku yù Kígaw, nga inirián na yù tádday sù ira pitu nga neparakkà sù papel nga nalukù, ánna naginnâ yù kinagi nayù tádday sù ira appâ nga makkakerumá nga naparò nga matolay, nga kunnay ta alittúgaw yù ngárál na. Á inikátol na nga kinagi, "Umay ka saw!" 2 Á iningak ku, á inikáddagâ lâ limittuák yù puraw nga kabáyu, nga ajjan yù nakkabáyu kuna nga manangngal ta butuk. Á neddán ta kuroná na, ta aggina yù makáwayyá nga mangappù. Á nánaw ta umay mangappù má sù ira mangontará kuna.
3 Á paningak ku sù Kígaw, á nasingak ku ta inirián na má yù mekaruá sù ira neparakkà, á naginnâ yù ngárál nayù mekaruá nga naparò nga matolay nga nakkatol, á kinagi na, "Umay ka saw!" 4 Á limittuák yù tádday nga kabáyu nga ujjojjin. Á neddán yù nakkabáyu ta bayunetá nga dakal, á neyanugù ta umay mamuruburion sù ngámin ira nga tatolay ta dabbuno, tapè awán ta ággimammà da, á makkakápatay ira.

5 Á paningak ku paga sù Kígaw, inirián na má yù mekatallu sù ira neparakkà, á naginnâ
yù ngárál nayù mekatallu nga naparò nga matolay nga nakkatol, nga kinagi na, "Umay
ka saw!" Á iningak ku, á inikáddagâ lâ limittuák yù ngisì nga kabáyu. Á nanangngal
yù nakkabáyu ta ákkílo. 6 Á naginnâ yù magubobuk nga arák ku ammu yù kuruk nga
paggapuán na, nga kunnay ta naggapu sù tangngá nayù ira appâ nga makkakerumá
nga naparò nga matolay, á kinagi na, "Duttál yù bisin ta dabbuno, á yáyù nga mediá
nga baggâ yù táddán na tolay ta tangággaw. Onu tallu mediá nga mangì yù táddán ta
tangággaw. Ngam ari manginá yù pagá na denu onu binaráyáng!"
7 Á paningak ku sù Kígaw, inirián na má yù mekáppâ sù ira neparakkà, á naginnâ yù
ngárál nayù mekáppâ nga naparò nga matolay, á kinagi na, "Umay ka saw!" 8 Á paningak
ku, á ikáddagâ lâ limittuák yù kabáyu nga nappulupulásâ. Á si Patay yù ngágan nayù
nakkabáyu kuna, á ajjan yù tumuttul kuna, nga mangngágan ta Kades, nga paggianán
na námmatay. Á neddán yù ira duá ta pakáwayyá ra nga mamapátay ta pakkáppâ nayù
ira tatolay ta dabbuno. Á ajjan nira yù appâ nga ipamapáte ra, yù gerrá, yù bisin, yù
tulágan, ánna yù ira simaron nga ayám.
9 Á ta pangari nayù Kígaw sù mekalímá sù ira neparakkà, á nasingak ku, á ajjan ta
silárung nayù ángngiyátangán yù ira ikararuá nayù ira napapátay, nga natay gapu ta
panguruk da ta bilin ni Namarò ánna pangituddu ra sù kuruk nga meyannung kâ Apu
Kesu Kiristu. 10 Á nakkatol ira ta masikan, á kinagi ra, "Sikaw, Apu, yù mammaguray nga
makáwayyá ta ngámin. Sikaw yù mangilin nga pangikatalakán. Á kunnasi yù kabayák
mu paga lagem panunnután ánna pággangan yù ira tatolay nga maggián ta dabbuno gapu
ta pamapáte ra nikami?" kud da. 11 Á neddán ira nga taggitádday ta puraw nga barawási
na nga apaddu. Á nakagi nira ta magibannák ira lábbì paga áddè ta pate nayù ira kábulud
da nga makiaripan kâ Apu, nga mapapátay gapay ta kunnay nira.
12 Á pangari nayù Kígaw sù mekánnam sù ira neparakkà, á nasingak ku, á nallunik ta
masikan. Á nangngisì yù bilák ta kun na gámì nga langgústi. Á nagujjin yù bulán nga
kun na kulor na dága. 13 Á napannâ yù ira bituan ta dabbuno nga kunnay ta kapannâ
na bungá na kayu nga busirâ nu mabbaggiu. 14 Á limimmà yù lángì nga kunnay ta papel
nga malukù. Á neyalì yù ngámin nga puddul ánna pugu sù giád da.
15 Á nattálaw laguk yù ira ngámin nga tatolay, yù ira patul ánna yù ira mammaguray, yù
ira kotunán na suddálu, yù ira maríku, yù ira makáwayyá, ánna yù ira ngámin nga tatolay,
mássiki nu aripan onu ari aripan, minay ira ngámin nattuttù ta kueba ánna silisilárung
na batu ta puddupuddul. 16 Á nakkatakatol ira, á kinagi ra sù ira puddul ánna batu,
"Maddabbâ kayu ta matábbunán kami, tapè arán na kami masingan nayù mammaguray
nga nagitubang ta lángì, á melillì kami sù pangukum na nikami nayù Kígaw!* 17 Ta
jimittálin yù makánnanássing nga ággo nayù pore ra, á ukumad da kami, á awán nikami
yù makatubáng kuna!" kud da.

7

Yù 144,000 nga Ginaká ni Israel nga Sinullà ni Namarò ta Tatole na

1 Pappasá na, ajjan laguk yù appâ nga daroban ni Namarò nga nasingak ku nga
manáddak sù ira aruk na paggapuán nayù ira appâ nga paddák ta dabbuno, nga
mangigaggak sù ira appâ nga paddák, tapè ari mapaddarán yù dabbuno, yù bebay, onu
yù káyu. 2 Á nasingak ku yù tádday nga daroban, nga lussáng ta kun na bilák nga naggapu
ta állassangán na. Á sinangngalán na yù ámmárká nayù Namarò nga matolay. Á kinatolán

* **6:16** Ajjan yù kunniaw nga kinagi ni Apu Kesu sù túrâ ni Lukas 23:29-30.

na yù ira appâ nga daroban nga ajjan yù neyawâ nira nga pakáwayyá ra nga mangnguá ta dabbuno ánna bebay. 3 Á kinagi na nira, “Arán naw lábbì akkuán yù dabbuno, bebay, ánna káyu, ta mapolu bì markák ku yù mukâ nayù ira makiaripan kâ Namarò nga Yápu tam,” kun na. 4 Á naginnâ yù biláng nayù ira namárkán na, á magatù ta appátapulu ta appâ nga ribu ira, nga ginaká nayù ira mapulu duá nga ánâ ni Israel. 5 Namárkán yù mapulu duá ribu nga tatolay, nga ginaká nayù ira katággitádday sù ira mapulu duá nga ánâ ni Israel:
Mapulu duá nga ribu yù namarkán nga naggapu sù ira ginaká ni Juda,
mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Ruben,
mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Gad,
6 mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Aser,
mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Neptali,
mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Manasse,
7 mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Simion,
mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Libi,
mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Issakar,
8 mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Sabulon,
mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Kusè,
ánna mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Benjamin.

Yù Ngámin ira nga Makkakerumá nga Tatolay nga Ari Mebiláng

9 Á nasingak ku laguk yù magaru nga tatolay nga ari mabiláng. Naggapu ira ta ngámin nga lugár, nga makkakerumá yù ággubobuk da. Nanáddak ira ta arubáng nayù nagitubang nga mammaguray ánna yù Kígaw. Á nabbarawási ira ta puraw nga apaddu. Á sinangngalád da yù palákkay, ta jináyo ra yù nagitubang nga mammaguray ánna yù Kígaw. 10 Á nakkatol ira, á kinagi ra,
“Dayáwat tam si Apu Namarò nga Yápu tam nga nagitubang nga mammaguray,
ánna dayáwat tam gapay yù mangngágan ta Kígaw.
Aggira lâ yù makáwayyá nga mangiyígù nittam, tapè ari ittam mapanunnután megapu
sù liwiliwâ tam!” kud da.
11 Á yù ira ngámin nga daroban ni Namarò, nanáddak ira gapay, á nelepuanád da yù nagitubang nga mammaguray ánna yù ira lállakalákay ánna yù ira appâ nga makkakerumá nga naparò nga matolay. Á nakimoray ira nga namalittúkak nga nallakak ta arubáng nayù nagitubang nga mammaguray. 12 Á kinagi ra,
“Ammán! Kuruk nga mapalurò ngámin.
Meparáyaw si Namarò!
Aggina yù pakimorayát tam ta áddè ta áddè.
Aggina yù kotunán nga masírik,
nga makánnámmu ta ngámin.
Kagiat tam kuna yù pagayáyâ tam megapu sù ángngiddù na nittam,
ta ari ittam makabalabálà kuna.
Dayáwat tam yù Namarò nittam ta áddè ta áddè.
Aggina yù mammaguray nga makáwayyá ta ngámin!
Ammán!” kud da.
13 Kabalid da nakkagi karanniaw, minay nga nepagubobuk nikán yù tádday nga lakalákay, á kinagi na nikán, “Asinni yù ira nabbarawási ta puraw? Á sisaw naggapuád da?” kun na nikán. 14 “Á ammù nikaw, Apu!” kuk ku kuna.
Á kinagi na laguk nikán,
“Aggira yù naggapu sù dakal nga jigâ.

Á binábbalád da yù barawási ra sù dága nayù Kígaw,
á nappuraw iren.
15 Á yáyù nga maggián ira ta arubáng nayù ággitubangán ni Namarò,
nga makimoray kuna sù mangilin nga bale na ta ággaw ánna gabi.
Á manaron si Namarò nira, ta aggina yù kapulupulù da.
16 Ari iren mabisin ta áddè ta áddè,
á ari iren mapangál.
Ari ira bulubugá mabilagán.
Á ari ira bulubugá mapatuán.
17 Á yù Kígaw nga maggián ta tangngá nayù ággitubangán nayù mammaguray,
aggina yù meyárik ta minápparák nga manaron nira.
Á ituluk na ira sù wek nga ari bulubugá mábbatán,
tapè makenum ira sù danum nga áttole ra kâ Namarò ta áddè ta áddè.
Á punatán ni Namarò yù ngámin nga kalulluá ra,
tapè ari iren makkulè."
Yáyù kinagi nayù lakalákay nikán.

8

Yù Mekapitu nga Naporián sù ira Neparakkà

1 Á inirián na laguk nayù Kígaw yù naporián sù ira pitu nga neparakkà sù papel nga nalukù. Pangari na kuna, nagimammà yù ira ngámin nga ajjan ta lángì ta gadduá na oras. 2 Á pappasá na, nasingak ku laguk yù ira pitu nga daroban ni Namarò nga nanáddak ta arubáng na, á neyawâ nira nga katággitádday yù amariung na.

3 Á minay gapay yù tádday nga daroban nga manangngal ta pála nga buláwán, nga áttuggián ta pulbus nga bábbanguk, á ajjan yù mayán na nga natuggi, nga magatátû ta nabanguk. Á minay nanáddak yù daroban ta arubáng nayù ángngiyátangán nga buláwán. Á neyawâ kuna yù aru nga pulbus nga bábbanguk, nga inikiruk na sù ira ipakimállà nayù ira tatole ni Namarò, tapè meyátáng sù ángngiyátangán nga buláwán ta arubáng nayù ággitubangán. 4 Á nagatátû yù bábbanguk nga naggián sù pála nga sinangngalán nayù daroban nga nanáddak ta arubáng ni Namarò, á nepulù ta atû yù ipakimállà nayù ira tatole ni Namarò. 5 Á en na laguk nayù daroban initággò yù pála na sù bága na api nga naggapu sù ángngiyátangán, á inipayáng na yù api ta dabbuno. Á ikáddagâ nagguruguru ta masikan nga nagalittúgaw, ánna nakkilikilâ, ánna nallunik.

Yù ira Pitu nga Amariung

6 Kabalin na, mapparaparán laguk yù ira pitu nga daroban nga magamariung. 7 Á napolu nga nagamariung yù tádday. Pagamariung na, nagurán ta yelo nga kun na batu, nga nakirugán ta api ánna dága, nga napannâ ta dabbuno. Á yáyù nga natuggi yù pakkállu na káyu ánna ngámin nga kaddà ta pakkállu nayù dabbuno. Awán ta nabuná nga kaddà, mássiki tangapun.

8 Á nagamariung laguk yù mekaruá nga daroban. Á pagamariung na, ajjan yù kun na mallakay nga puddul nga natuggi, nga kunnay ta nepayáng ta bebay. Á nabbalin ta dága yù pakkállu na bebay. 9 Á yáyù nga natay yù pakkállu nayù matolay ta bebay, á nararál yù pakkállu nayù ira barangay.

10 Á nagamariung laguk yù mekatallu nga daroban. Á ikáddagâ napannâ yù dakal nga bituan, nga naggatang ta kun na tulu, nga naggapu ta lángì. Á nappannátán na yù pakkállu na danum ánna wek. 11 Á mangngágan yù bituan ta Napè, á nabbalin ta napè

yù pakkállu nayù danum. Á natay yù aru nga tatolay gapu ta ininum da yù danum nga napè.

12 Á nagamariung laguk yù mekáppâ nga daroban. Pagamariung na, nakanná yù pakkállu na bilák, ánna yù pakkállu na bulán, ánna yù pakkállu na bituan. Á yáyù nga nári yù pakkállu nayù nawák da, á aringin nanawák yù pakkállu na ággaw ánna yù pakkállu na gabi gapay.

13 Á pappasá na, iningak ku, á ajjan yù bukkaw nga makkayakayák ta utun na lángì. Á naginnâ yù pakkatol na nga nasikan, á kinagi na, "Makállállà yù ira tatolay nga maggián ta dabbuno! Makállállà ira megapu sù mesimmu nga makánnanássing! Makállállà ira sangaw sù pagamariung nayù ira tallu nga maporián nga magamariung!" kun na.

9

Yù Mekalímá nga Magamariung nga Dattál nayù Olu nga Makánnanássing nga Jigâ

1 Á nagamariung yù mekalímá nga daroban. Á pagamariung na, nasingak ku yù meyárik ta bituan nga napannâ ta dabbuno nga kunnay ta bituan nga naggapu ta lángì. Á neyawâ kuna yù ánnúsi nayù puertá nga áttallungán sù ábbalurán, nga abbû nga awán ta áddè na kálaram na. 2 Á binukatán na yù puertá nayù abbû, á nagatátû nga kun na naggapu ta dakal nga ornu. Á nakkallà yù bilák ánna ággaw megapu sù atû nga nallawán nga naggapu sù abbû. 3 Á nallawán nga mepulù sù atû nga naggapu sù abbû yù aru nga apássing. Á naddappá ira ta dabbuno. Á neyawâ nira yù pakáwayyá ra nga manigirigâ sù ira tatolay, nga kunnay ta siluk na asisípì.

4 Ngam nataddánán yù ira apássing ta arád da bulubugá nga akkuán yù nemulá, káyu, kaddà, onu ngámin nga mattubbu ta dabbuno. Ngam akkuád da lâ yù ira tatolay nga ari namárkán yù mukâ da ta sinniál ni Namarò. 5 Awán ta awayyá ra nga mamapáte ta tatolay, ngam makáwayyá ira nga manigirigâ nira ta límá nga bulán. Á panigirigâ da sù ira tatolay, maganutù yù kun na siluk da ta kunnay ta ágganutù nayù siluk na asisípì. 6 Á keggá nayù ira apássing ta límá nga bulán, ikáyâ nayù ira tatolay nga papatáyan yù baggi ra lápay, ngam arád da awayyá.

7 Á yù ira apássing, ta ánninganák ku, kun na kabáyu ira nga naparán nga makigerrá. Á ajjan ta ulu ra yù kun na kuroná nga buláwán. Á kun na mammang na tolay yù mammang da. 8 Á apaddu yù duddù da ta kun na duddù na babay, á yù ngipad da, kun na ngipan na layon, nga makánnanássing nga simaron nga ayám. 9 Á ajjan ta gáko ra yù kun na kalátak nga balayáng. Á maggurugurù yù áppayáppâ nayù payâ da ta kun na gurù na aru nga kalesá nga guggúnan na kabáyu nga umay makigerrá. 10 Á yù ipù da, maniluk ira ta kunnay ta siluk na asisípì, ta ajjan ta ipù da yù ángnga-ángnguá ra sù ira tatolay ta límá nga bulán. 11 Á yù patul da yù daroban nga manangngal ta ánnúsi sù puertá nayù abbû, nga awán ta áddè na kálaram na. Á Abaddon yù ngágan na ta Kebru, nga ággubobuk nayù ira Kudio, á abbúnan nayù ira Gareko ta Appollion, á Manarál yù kebalinán nayù ngágan na.

12 Pappasá na yaw, yáyù kabalin nayù olu nga makánnanássing nga jigâ nga mesimmu ta dabbuno. Ngam ginnán naw, ta ajjan paga duá nga makánnanássing nga umay ta kabalin na yaw.

Yù Mekánnam nga Magamariung ta Dattál nayù Mekaruá nga Jigâ

13 Á nagamariung yù mekánnam nga daroban. Á naginnâ yù ngárál nga naggapu sù appâ nga túkù nayù ángngiyátangán nga buláwán ta arubáng ni Namarò. 14 Á nagubobuk yù ngárál, á kinagi na sù mekánnam nga daroban nga nagamariung, nga kun na,

“Palubbángam mu yù ira appâ nga daroban nga nabáluk ta aggik na dakal nga danum na Uparetis,” kun na. 15 Á en na laguk pinalubbáng sù ira appâ nga daroban, nga dán nga naparán nga magiddak sù dattál nayù dagun na, bulán na, ággo na, ánna oras na nga sinullà ni Namarò ta umay ira mamapátay ta pakkállu na tatolay ta dabbuno. 16 Á naginnâ yù biláng nayù ira suddálu ra nga nakkabáyu, á mamemapuluribu nga duápuluribu ira. Kunniane yù biláng na 200,000,000.

17 Á ta ánninganák ku sù ira kabáyu ánna yù ira makkabáyu nira, nalipparán yù gáko ra ta balayáng nga nakkulor ta ujjojjin nga kun na kulor na api ánna ngisì nga asul ta kun na kulor nayù nanginá nga batu nga mangngágan ta sapiro, ánna ngilá gapay ta kun na kulor na asupri. Á kun na ulu na layon yù ulu nayù ira kabáyu. Á nallawán ta simù da yù api ánna atû, ánna asupri nga matuggi. 18 Á yáyù nga natay yù pakkállu na tatolay ta dabbuno, megapu sù tallu nga ipate ra nga nallawán ta simù nayù ira kabáyu, yù api ánna yù atû ánna yù asupri. 19 Ta ajjan ta simù da ánna ipù da yù ámmapáte ra ta tatolay. Á kun na iráw yù ipù da, nga egga ulu ra nga ángnguá ra sù ira tatolay.

20 Á yù ira nabuná nga tatolay nga ari natay megapu sù tallu nga jigâ nga naggapu sù ira kabáyu, arád da inibabáwi yù narákè nga akka-akkuád da. Á arád da gapay nilikuránán yù pakimore ra ta anitu ánna dimoniu, ánna yù pakimore ra ta sináddios, nga pidde ra ta buláwán, pirâ, baronsi, batu, ánna káyu, nga ari makasingan, nga ari makaginná, nga ari makalakák. 21 Á arád da gapay inibabáwi yù pamapáte ra ánna yù paganánitu ra, yù pangarallo ra ánna yù pakkokò da.

10

Yù Daroban ánna yù Baddì nga Papel nga Nollák

1 Á pappasá na, iningak ku laguk, á nasingak ku má yù tanakuán nga daroban nga masikan nga umay ta dabbuno nga naggapu ta lángì. Nagulà ta kunam, á neputápù sù ulu na yù bullun. Á naddalingáráng yù mammang na ta kun na bilák. Á kunnay ta kallang nga naggatang yù takki na. 2 Á sinangngalán na yù baddì nga papel nga nollák.

Á pakották nayù daroban ta dabbuno, nanáddak nga pine na yù jiwanán nga takki na ta bebay ánna yù jimigi nga takki na ta dabbun. 3 Á nakkatol ta nasikan, nga kunnay ta paggararang na layon. Á pakkatol na, nameppitu nga nagalittúgaw.

4 Á pakaginnâ sù alittúgaw, mattúrákà nakuan sù kinagi nayù alittúgaw. Ngam naginnâ yù ngárál nga naggapu ta lángì, á kinagi na nikán, “Ilímak mu yù kinagi nayù pitu nga alittúgaw. Arám mu itúrâ,” kun na nikán.

5 Á yù daroban nga nasingak ku nga nanáddak ta bebay ánna dabbun, initáyák na ta utun yù jiwanán nga limá na. 6 Á nappagássingán ta kuruk yù kagian na ta arubáng ni Namarò, si Namarò nga maggián ta áddè ta áddè, nga namarò ta lángì ánna dabbuno, bebay, ánna ngámin nga mayád da. Á kinagi nayù daroban, “Awánin ta kegaggarán nayù sinalákkuruk ni Namarò nga akkuán na. 7 Ta sangaw nu magamariung yù mekapitu nga daroban, yáyù pamalurò ni Namarò sù ngámin nga nelímak ngaw gári, nga inipakánnámmu na lâ ni Namarò sù ira ngaw ábbilinán na nga makiaripan kuna,” kun nayù daroban.

8 Á nagubobuk mángin nikán yù ngárál nga naginnâ nga nagubobuk nga naggapu ta làngì. Á kinagi na, “Arà! Em mu bì apan yù papel nga nollák nga sinangngalán nayù daroban nga nanáddak ta bebay ánna dabbun.”

9 Á kinuruk ku laguk. Jimikkikà sù daroban, á kinagì kuna ta iyawâ na nikán yù baddì nga papel nga nollák. Á kinagi na nikán, “Apam mu, á kanam mu. Á ta pakkákám mu,

námmì ta kun na issi ta simù mu, ngam mabbalin ta mapè ta gutù mu," kun na. 10 Á inâ ku laguk ta limá nayù daroban yù baddì nga papel, á kinák ku. Á kuruk nga námmì ta kun na issi ta simù ku. Ngam ta kabalik ku kiminán kuna, napè yù gutù ku. 11 Á kinagi na laguk nikán, "Máwák nga mangilayalayâ ka paga sù inipalappâ ni Namarò nga mesimmu paga sù ira makkakerumá nga tatolay ta ngámin nga lugár da, yù ira nga makkakerumá yù ággubobuk da ánna yù ira patul da."

11

Yù ira Duá nga Massistígu ta Meyannung kâ Namarò

1 Á ajjan laguk yù nangiyawâ nikán ta ággukuk nga kun na tagukuk. Á kinagi na nikán, "Arà! E ken, ta gukuram mu yù mangilin nga kapilliá ni Namarò ánna yù ángngiyátangán. Á bilángam mu gapay yù ira tatolay nga makimoray kâ Namarò ta mangilin nga kapilliá na. 2 Ngam arám mu gukuran yù nammuák nayù kapilliá. Paguráyám mu, ta neyawâ yù nammuák sù ira tatolay nga ari manguruk kâ Namarò, tapè maggián ira nga maguray lâ yù akkuád da sù mangilin nga ili ni Namarò ta appátapulu ta duá nga bulán. 3 Á dobak ku yù ira duá nga ábbilinák ku, ta mangilayalayâ ira karannian nga bulán, nga naggittá ta maribu ta duá gatù ta annamapulu nga ággaw. Á nabbarawási ira ta langgústi, nga pangipasinganád da ta daddam da megapu sù narákè nga akkuán nayù ira tatolay nga ari mabbabáwi. Á iyawâ ku nira yù pakáwayyá ra nga mangilayalayâ sù ipalappâ ku nira," kun na.

4 Á yù keyarigán nayù ira duá nga ábbilinán ni Namarò yù duá nga káyu nga olibos ánna yù duá nga isingan nga nanáddak ta arubáng ni Namarò nga Yápu tam nga mammaguray ta ngámin nga dabbuno. 5 Á nu egga yù mangnguá nakuan nira, á mallawán nga naggapu ta simù da yù api, á matuggi yù ira nga manganni nira nakuan. Yáyù ipate nayù ngámin ira nga mangnguá nakuan nira. 6 Á makáwayyá ira nga mangilitù ta lángì, tapè ari magurán sù ngámin ira nga ággaw nga pangilayalayâ da sù bilin ni Namarò. Á awayyá ra gapay nga pabbalinan ta dága yù ira danum ánna jigirigátan yù ira tatolay ta makkakerumá nga tulágan ta maguray lâ nga ággaw nga ikáyâ da.

7 Á ta kabalid da mangilayalayâ nayù ira duá sù bilin ni Namarò, umay yù ayám nga simaron, nga mallawán nga naggapu ta abbû nga awán ta áddè na kálaram na, á umay makigerrá nira. Á appútan na ira, á papatáyan na ira. 8 Á maggián lâ yù baggi ra nga natay ta kalsáda sù dakal nga ili nga nepátakán na ngaw nayù Yápu ra ta kurù. Meyárik yane ili sù ira ngaw ili na Sodoma ánna Egipto, nga ari kuruk nga ngágan na, ngam yù keyarigán na lâ, gapu ta naggittá yù narákè nga akkuán nayù ira tatolay nga maggián sù dakal nga ili sù kingnguá nayù ira ngaw tatolay nga naggián ta Sodoma ánna Egipto.

9 Á tallu ta gadduá nga ággaw yù paggiád da tán nayù baggi nayù ira duá nga natay. Á yù ira ngámin nga tatolay ta ngámin nga lugár, nga makkakerumá yù ággubobuk da, girawad da yù baggi nayù ira natay, á arád da anugutan yù ketanam da. 10 Á yù ira ngámin nga tatolay nga maggián ta dabbuno, mappiestá ira nga magayáyâ, á makkakálimù ira gapay gapu ta pagayáyâ da megapu sù pate nayù ira duá nga ábbilinán ni Namarò nga nanigirigâ nira.

11 Á pappasá na tallu ta gadduá nga ággaw, tullung sù baggi nayù ira duá nga natay yù inángà nga maggapu kâ Namarò, á maginnanolay ira, á gumikkáng ira. Á yù ira nga makasingan nira, mepallà yù assing da. 12 Á yù ira duá nga naginnanolay, maginná ra yù ngárál nga nasikan nga maggapu ta lángì, á kagian na nira, "Umay kayu bì saw ta utun!" Á ta paningan nayù ira malussaw nira, umay ira ta lángì, nga mattakay ta kunam. 13 Á pakáddè da ta lángì, dagarágâ mallunik tán nga ili ta nasikan, á mararál yù

pakkamapulu nayù ili, á mámmatay yù pituribu nga tatolay megapu sù lunik. Á yù ira nabuná, maganássing ira, á dayáwad da si Namarò nga maggián ta lángì.
14 Pappasá na yaw, yáyù kabalin nayù mekaruá nga makánnanássing nga jigâ nga
mesimmu ta dabbuno. Á duttál ta mabì lâ yù mekatallu nga makánnanássing nga
mesimmu má ta dabbuno.

Yù Mekapitu nga Magamariung nga Dattal nayù Mekatallu nga Makánnanássing nga Jigâ

15 Á nagamariung yù mekapitu nga daroban, á ajjan yù ngárál ta lángì nga nagubobuk
ta nasikan. Á kinagi na,
"Jimittálin ta dabbuno kunangan yù pammagure ri Apu Namarò nga Yápu tam
kâ Apu Kesu Kiristu, nga yù Patul nga piníli ni Apu Namarò ta mammaguray ta
dabbuno.
Á aggina yù mammaguray ta áddè ta áddè, nga awán ta áddè na!"
16 Á yù ira duápulu ta appâ nga lállakalákay, nga magitubang ta nakástá nga ággitubangád
da ta arubáng ni Namarò, namalittúkak ira nga nallakak nga makimoray kuna. 17 Á
kinagi ra,
"Apu Namarò, sikaw yù makáwayyá ta ngámin,
nga Egga nga naggián áddè ngaw, nga Egga kunangan.
Á maddáyaw kami nikaw,
ta ari kami makabalabálà nikaw,
ta inipasingam mu yù pamagaddátum nga makapállâ,
á pinegapuanám min yù pammagurem ta dabbuno.
18 Á kitaporay yù ira makkakerumá nga tatolay nga ari manguruk nikaw,
ngam jimittálin yù porem nira.
Á kunangane duttálin yù pamanunnù mu sù ira námmatay.
Á duttálin yù pamalabálà mu sù ira aripam mu, nga ábbilinám mu,
ánna yù ira ngámin nga tatolem nga dakal yù pakáwayyá ra,
ánna yù ira nga baddì yù pakáwayyá ra,
aggira ngámin nga makimoray nikaw.
Á duttálin yù paddarál mu sù ira ngámin nga manarál ta dabbuno."*
Yáyù kinagi nayù ira lállakalákay.
19 Á nasingak ku laguk ta nabukatán yù mangilin nga kapilliá ni Namarò ta lángì, á
nasingak ku gapay ta unak na yù kakon nga napayyán ta netúrâ nga tarátu ni Namarò
sù ira tatole na. Á nakkilikilâ ánna ajjan yù kitasikan nga gurù, á nagala-alittúgaw ta
nasikan. Á nallunik, ánna nagurán ta aru nga yelo nga narámmà nga kun na batu.

12

Yù Babay ánna yù Mallakay nga Kagang

1 Á kabalin na, ajjan laguk yù makapállâ nga limittuák ta lángì, nga keyarigán nayù
bilin ni Namarò. Ajjan yù babay nga nabbarawási ta bilák, nga nanáddak sù bulán. Á
ajjan yù kuroná ta ulu na, nga egga yù mapulu duá nga bituan kuna. 2 Á mabussì yù
babay, á mággè maganâ, ánna nakkalli sù jigâ na ta pappasíkál na.*
3 Á ajjan yù tádday má nga makapállâ nga nepasingan ta lángì. Nasingak ku yù
mallakay nga kagang, nga ujjojjin yù kulor na. Á egga yù pitu nga ulu na ánna yù mapulu

* **11:18** 2 Eduru 3:10 * **12:2** Yù babay nga mabussì yù keyarigád da támma nayù ira Kudio nga ginaká ni Israel, ta kinagi ni Pablo ta naggapu si Apu Kesu Kiristu sù ira Kudio. Innam mu Roma 9:4-5.

nga tágguk na.† Á nakkuronán gapay yù ira pitu nga ulu na ta kunnay ta patul. 4 Á
inibaddû na yù ipù na, á nakanná na yù pakkállu nayù bituan ta lángì, á pinnâ na ira
ta dabbuno. Á minay nanáddak ta arubáng nayù babay nga maganâ, ta iddagán na yù
pallawán nayù abbing, tapè kanan na. 5 Á naganâ yù babay ta abbing nga laláki. Á nelillì
yù abbing nga neyángngay ta utun ta pammagurayán ni Namarò ta lángì, ta aggina yù
initabbá ni Namarò nga mammaguray ta ngámin nga makkakerumá nga tatolay, nga
awán ta makatubáng kuna.‡ 6 Á nattálaw yù babay nga minay ta kalállammatán, ta ajjan
tán yù paggianán na nga pinarán ni Namarò, tapè iddukan na yù babay ta maribu ta duá
gatù ta annamapulu nga ággaw.

Nakigerrá di Mikel nga Daroban ni Namarò sù Kagang ánna yù ira Daroban na

7 Á ajjan yù ira nakigerrá ta lángì. Ta di Mikel nga makáwayyá nga daroban ni Namarò
ánna yù ira kábulun na nga daroban, nakigerrá ira sù mallakay nga kagang ánna yù ira
kábulun na nga narákè nga daroban. 8 Á náppù yù kagang ánna yù ira kábulun na nga
daroban. Á napapáno ira ta lángì, ta awánin ta awayyá ra nga maggián tán. 9 Á nepayáng
ira ta dabbuno, aggira ngámin ánna yù mallakay nga kagang. Aggina galâ yù iráw nga
nappasingan ngaw gári, nga nábbún gapay ta Diáblu ánna Satanas,§ nga mangilogò ta
ngámin nga tatolay ta dabbuno.

10 Kabalin na, naginnâ yù ngárál ta lángì, nga nakkatol ta nasikan, á kinagi na,
“Jimittálin yù pangiyígù ni Namarò sù ira tatole na.
Á inipasingan ni Namarò yù pakáwayyá na,
ánna namegapu ngin yù pammagure ni Namarò nga Yápu tam.
Á si Apu Kesu Kiristu, nga sinullà ni Namarò,
inipasingan na gapay yù pakáwayyá na nga mammaguray.
Ta náppù si Satanas, nga yù ngaw mamalapaliwâ sù ira nga kunnay ta wáwwagi tam ta
dabbuno megapu sù panguruk da.
Sù ngaw, sigídá nga mamaliwâ nira ta ággaw ánna gabi
ta arubáng ni Namarò nga Yápu tam.
Á pinapáno ni Namarò ta lángì.
11 Á yù ira nga kunnay ta wáwwagi tam megapu ta panguruk da,
nangappù ira kâ Satanas megapu sù dága nayù Kígaw
nga nebubbù sù ketapil na ta kurù.
Á nangappù ira gapay megapu sù bilin ni Namarò
nga ipakánnámmu ra sù ira tatolay,
ta napasigaggà yù ángnguruk da kâ Apu Kesu,
mássiki nu yáyù ipate ra.
12 Á magayáyâ kayu laguk, sikayu ngámin nga maggián ta lángì,
gapu ta náppù si Satanas,
á nepayáng ta dabbuno nga naggapu ta lángì.
Ngam kábbi kayu, sikayu nga maggián ta dabbuno!
Makállállà kayu, ta minay si Satanas nikayu.
Á nepallà yù pore na gapu ta ammu na ta mabì lákin yù awayyá na
nga mangnguá sù ira tatolay ta dabbuno,
ta darálan ni Apu sangaw.”

Yù Panimmâ nayù Mallakay nga Kagang sù Babay

† **12:3** Daniel 7:23-28; Nepalappâ 17:7-12 ‡ **12:5** Salmo (Kansion) 2:1-12 § **12:9** Aggina gapay si Lusiper. Innam mu Isaya 14:12-17.

13 Á ta pakánnámmu nayù mallakay nga kagang ta kepayáng na ta dabbuno, á sinimmâ
na yù babay nga naganâ ta abbing nga laláki. 14 Ngam iniyawâ ni Namarò sù babay yù
duá nga dakal nga payâ nayù dakal nga bukkaw, tapè makkayák nga mattálaw nga umay
sù naparán nga paggianán na ta kalállammatán. Á ta kunnian, melillì yù babay sù dán nga
iráw, nga yù kagang, á si Namarò yù manaron sù babay ta keggá na tán ta tallu ragun ta
gadduá.
15 Á yù iráw, pinalawán na ta simù na yù danum nga kunnay ta dakal nga danum nga
magagì, tapè meburuk nakuan yù babay.* 16 Ngam yù dabbun yù mangabbák sù babay,
ta naggakki yù dabbun, á sillan na yù danum nga naggapu ta simù nayù mallakay nga
kagang. 17 Á nappanà yù pore nayù mallakay nga kagang sù babay, á minay nakigerrá
sù ira ánâ na nga nabuná, nga keyarigán nayù ira ngámin nga manguruk sù kagian
ni Namarò ánna mangipakánnámmu ta meyannung kâ Apu Kesu megapu sù napiá nga
pagubobuk da ánna yù napiá nga ággangnguá ra. 18 Á nanáddak yù mallakay nga kagang
sù karagátán ta aggik na bebay.

13

Yù Meyannung sù Ayám nga Maggapu ta Bebay

1 Á nasingak ku laguk, á ajjan yù limittuák nga naggapu sù danum na bebay nga kun
na ayám nga makánnanássing. Á pitu yù ulu na ánna mapulu yù tágguk na. Á nakuronán
yù taggitádday nga tágguk na. Á ajjan netúrâ sù katággitádday nga ulu na yù narákè nga
ngágan na, nga pangibanabanù na kâ Namarò. 2 Á yawe ayám nga nasingak ku yù kun na
dakal nga kusá nga mangngágan ta lepardo. Á yù takki na yù kun na takki na dakal nga
simaron nga ayám nga mangngágan ta beyar. Á yù simù na, kun na simù na layon. Á yù
mallakay nga kagang, iniyawâ na kuna yù ámmagaddátu na ánna yù pammagurayán na,
ánna yù makapállâ nga pakáwayyá na. 3 Á yù tádday nga ulu nayù ayám, yù kun na natay
ta bigák. Ngam napammapiángin yù bigák na. Á yáyù nga mapállâ yù ngámin ira nga
tatolay ta dabbuno, á siminuttul ira kuna. 4 Á nakimoray yù ira tatolay sù mallakay nga
kagang megapu sù makapállâ nga pakáwayyá na nga iniyawâ na sù ayám. Á nakimoray
ira gapay sù ayám, ta kinagi ra, “Egga panò kagittá na? Asinni panò makatubáng kuna?”
kud da.
5 Á inanugù ni Namarò ta mammaguray yù ayám ta appátapulu ta duá nga bulán,
nga maguray lâ yù akkuán na. Á neyawâ sù ayám yù awayyá na nga magubobuk, á
meyanugù yù pangibanabanù na kâ Apu, á napalaláki yù ággubobuk nayù ayám. 6 Á
inibanabanù na di Namarò ánna yù ngámin nga meyannung kuna, yù ngágan ni Namarò,
yù gián na ta lángì, ánna yù ira ngámin nga mesipà kâ Namarò nga maggián ta lángì. 7 Á
neyawâ sù ayám yù pakáwayyá na nga makigerrá sù ira tatole ni Namarò, á meyanugù ta
appútan na ira. Á neyawâ kuna gapay yù pakáwayyá na nga mammaguray sù ira ngámin
nga makkakerumá nga tatolay, nga makkakerumá yù ággubobuk da, ta ngámin nga ili ra.
8 Á yù ira ngámin nga maggián ta dabbuno, makimoray ira sù narákè nga ayám, yù ira lâ
nga ari netúrâ yù ngágad da sù libru nayù Kígaw nga netapil. Yane libru yù nangitúratán
ta ngágan nayù ira ngámin nga tatole ni Namarò nga mepaggián kuna ta áddè ta áddè, ta
inipetúrâ ni Namarò yù ngágad da sù ngaw lage na namarò ta dabbuno.
9 Nu egga yù talingá naw, ginnán naw yaw:
10 Yù tolay nga natullà ta mebáluk, á mebáluk laguk.
Á yù tolay nga natullà ta makattak ta bayunetá, á makattak laguk nga matay.

* **12:15** Salmo (Kansion) 124:1-8

Á yáyù nga nágalán ittam nga tatole ni Namarò ta ipasigaggà tam yù ángnguruk tam ánna matattam ittam, mássiki nu anni yù mesimmu nittam.

Yù Mekaruá nga Ayám nga Mallawán nga Naggapu ta Dabbun

11 Á nasingak ku laguk yù tanakuán nga ayám nga nallawán nga naggapu ta unak na dabbun. Á duá yù tágguk na nga kun na tágguk na kígaw na karneru, ngam yù ággubobuk na yù kunnay sù ággubobuk na mallakay nga kagang. 12 Á masserbi yù mekaruá nga ayám sù olu nga ayám, ta iyawâ nayù olu nga ayám sù mekaruá yù ngámin nga pakáwayyá na, gapu ta pannakabaggi nayù olu yù mekaruá. Á puersán na yù ira ngámin nga tatolay ta dabbuno ta makimoray ira sù olu nga ayám nga napammapiá yù bigák na nga inipate na.

13 Á aru yù makapállâ nga pagaddátuan nayù mekaruá nga ayám ta paningan nayù ira ngámin nga tatolay, nepatalugáring ta pagukában na ta dabbuno yù api nga naggapu ta lángì. 14 Á ilogò na yù ira tatolay nga maggián ta dabbuno megapu sù ira pagaddátuan na nga ipakuá nayù olu nga ayám kuna ta arubáng na. Á yù mekaruá nga ayám, ipapadde na sù ira tatolay yù siná-ayám nga kágappà nayù olu nga ayám nga nabigarán ngam matolay paga. 15 Á meyanugù sù mekaruá nga ayám yù awayyá na nga iddán ta inángà yù siná-ayám nga pidde ra ta kágappà nayù olu nga ayám, tapè makobobuk ánna ipapapáte na yù ira tatolay nga ari makimoray kuna.

16 Á yù mekaruá nga ayám, puersán na nga márkán yù ira tatolay ta jiwanán nga limá ra onu yù mukâ da, aggira ngámin nga dakal yù pakáwayyá ra onu baddì, yù ira ngámin nga maríku onu pobare, ánna yù ira aripan onu ari aripan. 17 Á awán ta awayyá na tatolay nga malláku onu gumátáng nu ari ira namárkán sù ngágan nayù olu nga ayám onu yù numeru na, nga sinniál nayù ngágan na. 18 Á sikayu nga tatolay nga makánnámmu, bilángan naw laguk nakuan yù kebalinán nayù numeru nayù ayám, nga sinniál na ngágan na tolay, tapè ammu naw yù ngágan na. Á annam nga gatù ta annamapulu ta annam yù numeru na.

14

Yù Kígaw na Karneru ánna yù 144,000 nga Tatolay nga Kábulun na

1 Á kabalin na, iningak ku, á nasingak ku yù Kígaw na Karneru nga manáddak ta puddul na Sion. Á nepulù kuna yù magatù ta appátapulu ta appâ ta ribu nga tatolay nga kábulun na. Á aggira, nattúratán yù mukâ da sù ngágan nayù Kígaw ánna yù ngágan nayù Yáma na. 2 Á naginnâ yù kagi nga naggapu ta lángì, nga kunnay ta gurù na dakal nga bagi, onu kunnay sù masikan nga alittúgaw, onu kunnay gapay sù kagi na aru nga magárpá. 3 Á nanáddak nga makkansion yù ira magatù ta appátapulu ta appâ ta ribu nga tatolay ta bagu nga kansion ta arubáng nayù ággitubangán nayù mammaguray, ánna yù ira appâ nga naparò nga matolay nga makkakerumá, ánna yù ira lállakalákay. Á awán ta makagigiámmu sù kansiod da, nu ari lâ yù ira magatù ta appátapulu ta appâ ta ribu nga tatolay, nga iniyígù nayù Kígaw ánna inilillì na nga naggapu ta dabbuno. 4 Á bábbagitolay ira nga ari nalliwâ kâ Apu ta meyannung ta bábbay, nga napasigaggà yù ángnguruk da kuna, á tumuttuttul ira sù Kígaw, maguray lâ yù angayán na. Á aggira yù iniyígù ni Apu, nga napolu nga nesinná sù ira tatolay, nga meyawâ kári Namarò ánna yù Kígaw. 5 Á ari ira bulubugá massiri, á awán ta nakaliwatád da.

Yù Inilayalayâ nayù ira Tallu nga Daroban

6 Á kabalin na, nasingak ku laguk yù tádday nga daroban nga makkayák ta tangngá na lángì, á en na ilayalayâ yù napiá nga dámak nga mannanáyun, nga ari bulubugá moli

ánna ari mapatalián ta áddè ta áddè. Á inilayalayâ na sù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay nga maggián ta makkakerumá nga lugár ta dabbuno, nga makkakerumá yù ággubobuk da. 7 Á iniyássikan nayù daroban yù ubobuk na, á kinagi na nira, “Dayáwan naw si Namarò! Á ipasingan naw yù pakimore naw kuna, ta jimittálin yù pamanunnù na ta tatolay. Makimoray kayu kuna, ta aggina yù Namarò ta lángì ánna dabbuno, bebay, ánna ngámin nga latuâ na wek,” kun nayù daroban.

8 Á ta likuk nayù napolu nga daroban, nappasingan laguk yù mekaruá. Á kinagi na, “Nattalamánin yù ili na Babilonia* nga neparámak ta ngámin nga dabbuno. Ta yù ira tatolay nga naggián tán, kunnay ira ta babay nga magillellaw ánna makikarallaw, gapu ta inipápáyâ da yù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay ta dabbuno, tapè kagumánad da ira ta tuttulad da gapay yù narákè nga ággangnguá ra. Á yáyù nga nararálin yù dakal nga ili,” kun nayù mekaruá nga daroban.

9 Á páno nayù ira duá nga daroban nga napolu, jimittál nga naporián laguk yù mekatallu nga daroban, á iniyássikan na yù ngárál na, á kinagi na, “Yawe yù mesimmu sù ira tatolay nga makimoray sù ayám ánna yù siná-ayám nga kagittá na, aggira ngámin nga namárkán ta márká nayù ayám ta mukâ da onu limá ra. 10 Mapuersá ira nga mapenum ta binaráyáng nga awán ta nekiruk kuna, nga keyarigán nayù pore ni Namarò. Ta majjigirigâ ira ta api ánna asupri nga matuggi, ta paninganán nayù ira mangilin nga daroban ni Namarò ánna yù Kígaw.

11 “Á yù ira nga makimoray sù ayám ánna yù siná-ayám nga kagittá na, nga namárkán sù márká nayù ngágan nayù ayám, á majjigirigâ ira ta ággaw onu gabi. Á maggatang yù api ánna magata-atátû ta áddè ta áddè, á ari ira bulubugá makebannák ta takì da sù api ta áddè ta áddè, gapu ta nakimoray ira sù ayám ánna yù siná-ayám,” kun nayù mekatallu nga daroban.

12 Á gapu ta kunnian yù mesimmu sù ira nga ari manguruk kâ Apu, á sikayu nga tatole ni Namarò, máwák nga manguruk kayu sù taddán na, ánna palurotan naw yù ipakuá na nikayu, á nepatalugáring ta attamán naw lâ yù mesimmu nikayu nga jigâ, ánna ipasigaggà naw yù ángngikatalà naw kâ Apu Kesu.

13 Á kabalin na magubobuk yù mekatallu nga daroban, naginnâ laguk yù ngárál nga naggapu ta lángì, á kinagi na, “Itúrâ mu yawe. Mamegapu ngin kunangan, á yù ira tatolay nga matay nga napasigaggà yù ángngikatalà da kâ Apu Kesu, pagayáyatan ni Namarò ira,” kun na. “Wan,” kun nayù Mangilin nga Ikararuá, “á kuruk nga magayáyâ ira, ta makebannák iren sù tarabáku ra, á mepulupulù nira yù napiá nga kingnguá ra ánna napiá nga nonò da, ta málâ da yù bálà nayù napiá nga kingnguá ra!”

Yù Meyárik ta Paggaták ánna Pappusik ta Dabbuno

14 Á pakaginnâ sù ngárál nga naggapu ta lángì, iningak ku má laguk, á nasingak ku yù puraw nga kunam. Á nagitubang sù kunam yù kun na tolay nga Kaká na ngámin na tatolay,† nga nakuronán yù ulu na ta buláwán. Á sinangngalán na yù gápas nga nataram. 15 Á nallawán yù tádday nga daroban nga naggapu sù mangilin nga bale ni Namarò. Á iniyássikan na yù ngárál na, á nakkatol sù nagitubang ta kunam, á kinagi na, “Arakin! E ka bì maggaták, ta jimittálin yù paggaták mu ta dabbuno. Gatabam mu laguk yù ira tatolay ta dabbuno, nga kunnay ta nalutu nga kámmayán,” kun na. 16 Á yù nagitubang ta kunam, ginaták na, á nagaták yù ngámin ta dabbuno.

17 Á nasingak ku yù tádday nga daroban nga nallawán nga naggapu sù mangilin nga kapilliá ta lángì. Á sinangngalán na gapay yù nataram nga gápas. 18 Á jimittál laguk

* **14:8** Yù nelímak nga kebalinán na Babilonia támma yù ili na Roma. † **14:14** Innam mu 1:13 futnot; Mattiu 9:6; Markus 2:28; Lukas 12:40; 22:69; Kuan 6:17; 8:18

yù tádday nga daroban nga makáwayyá sù api ta ánnuggián ta meyátáng, á nakkatol ta nasikan sù tádday nga daroban nga manangngal ta nataram nga gápas. Á kinagi na kuna, “Iyusám yù gápas mu, ta gatabam mu yù bungá na úbas, ta nalutu gapay yù ngámin nga úbas,” kun na. 19 Á inilayâ na laguk nayù daroban yù gápas na ta dabbuno, á ginaták na yù ngámin ta dabbuno, á inipayáng na yù ngámin nga ginaták na sù dakal nga áppaggalán. Á yáyù keyarigán nayù mesimmu sù ira tatolay nga ari manguruk kâ Apu, megapu sù pore ni Namarò sù ira ngámin nga mamotu kuna. 20 Á napaggal yù ngámin nga ginaták na ta dakal nga abbû ta lawán na ili. Á nallawán yù dága nga maggapu ta abbû nga magagì ta áddè ta matturù ta tallu gatù nga kilometro yù kárayyu na, á áddè ta tangngak na kabáyu yù kálaram na.

15

Yù ira Pitu nga Jigâ nga Maporián

1 Á kabalin na, nasingak ku ta lángì yù tanakuán nga makapállâ, nga keyarigán nayù mesimmu. Nasingak ku yù pitu nga daroban, á iniyánge ra yù pitu nga ánnigirigâ da sù ira tatolay ta dabbuno. Yawe ira pitu nga ánnigirigâ yù kaporianán nga jigâ nga duttál sù ira tatolay ta dabbuno, megapu sù pore ni Namarò nira. Á ta pappasá nayù ira pitu nga jigâ, yáyù kabalin nayù pangukum ni Namarò ta tatolay ta dabbuno. 2 Á nasingak ku yù kun na nalínák nga bebay nga napadday ta bidduru nga nakirugán ta api. Á ajjan nga nanáddak tán yù ira tatolay nga nangappù sù ayám, gapu ta ari ira nakimoray kuna, á ari ira nakimoray sù siná-ayám. Á ari ira nappamárká ta numeru, nga sinniál na ngágan na. Á sinangngalád da yù árpá ra nga iniyawâ ni Namarò nira. 3 Á inikansiod da yù kansion ni Moyses, nga aripan ni Namarò, ánna yù kansion nayù Kígaw, nga kunniaw:

“Apu Namarò, nga Yápu mi,
sikaw yù makáwayyá ta ngámin!
Makapállâ yù ngámin nga akkuám mu!
Sikaw yù Patul nga mammaguray ta ngámin nga makkakerumá nga áppatulán.
Á pareku nga matunung yù ngámin nga akka-akkuám mu.
4 Apu, awán ta ari makimoray nikaw!
Awán ta ari maddáyaw nikaw!
Ta sikaw yù mangilin nga awán ta kagittá na.
Á yù ira ngámin nga tatolay nga naggapu ta ngámin nga makkakerumá nga áppatulán,
umay ira ngámin makimoray nikaw.
Ta sikaw yù makáwayyá nga mamanunnù,
nga mepasingan ta matunung lâ yù ámmanunnù na.”

Yáyù kansiod da.

5 Á kabalid da nakkansion, nasingak ku laguk ta nabukatán yù kangilinán nga lágum ta unak nayù mangilin nga bale ni Namarò ta lángì, nga paggianán nayù netúrâ nga taddán ni Namarò. 6 Á yù ira pitu nga daroban, nga egga nira nga katággitádday yù ánnigirigâ na sù ira tatolay, nallawán ira nga naggapu sù bale ni Namarò. Nabbarawási ira ta puraw nga gámì, nga malínis ánna masiling, á nabbarakà ira ta buláwán ta gáko ra. 7 Á yù mekáppâ sù ira makkakerumá nga naparò nga matolay, en na inisinek sù ira pitu nga daroban yù pitu nga malukung nga buláwán, nga napannu ta pore ni Namarò nga matolay ta áddè ta áddè. 8 Á napannu yù mangilin nga bale ni Namarò ta atû, megapu sù dalingáráng na ánna yù kangilin na ánna yù pakáwayyá na. Á awán ta makatallung sù mangilin nga bale na, áddè ta kabalin nayù pitu nga jigâ nga iniyánge nayù ira pitu nga daroban.

16

Yù ira Pitu nga Malukung nga Napannu ta Pore ni Namarò

1 Á manganánnuán, naginnâ laguk yù ngárál nga naggapu sù mangilin nga kapilliá,
nga bale ni Namarò ta lángì. Á nagubobuk ta nasikan, á kinagi na sù ira pitu nga
daroban, “En nawin ibubbù ta dabbuno yù mayán nayù ira pitu nga malukung nga
napannu ta pore ni Namarò,” kun na. 2 Á minay yù napolu nga daroban, á inibubbù na ta
dabbuno yù mayán nayù sinangngalán na nga malukung. Á yù ira tatolay nga namárkán
ta sinniál nayù ayám, nga nakimoray sù siná-ayám, dagarágâ ira nga nabbutubutáli ta
kitabuyù nga makála-álirák.
3 Á kabalin na, minay laguk yù mekaruá nga daroban, á inibubbù na ta bebay yù
mayán nayù sinangngalán na nga malukung. Á nabbáli yù bebay ta kun na dága na natay
nga tolay, á natay ngámin yù ajjan ta bebay.
4 Á kabalin na, minay laguk yù mekatallu nga daroban, á inibubbù na sù ira danum
ánna latuâ na wek yù mayán nayù sinangngalán na nga malukung, á nabbáli ta dága yù
ngámin nga danum. 5 Á naginnâ yù kinagi nayù daroban nga manaron ta danum. Kinagi
na,
“Apu Namarò, sikaw yù mangilin nga Egga áddè ngaw gári, ta áddè kunangane.
Á matunung yawe pamanunnù mu sù ira tatolay.
6 Ta yù ira tatolay ta dabbuno, pinapáte ra yù ira tatolem ánna yù ira ábbilinám mu.
Á yáyù nga ipenum mu nira yù dága, ta yáyù gemma yù kepángngatád da!” kun na.
7 Á naginnâ yù ngárál nga naggapu ta ánnuggián ta meyátáng, á kinagi na,
“Apu Namarò, sikaw yù makáwayyá ta ngámin.
Á matunung yù ámmanunnù mu ta tolay.
Kuruk nga mepángngà yù pamagikárum ta tatolay,” kun na.
8 Á kabalin na magubobuk karannian, minay laguk yù mekáppâ nga daroban, á
inibubbù na ta bilák yù mayán nayù sinangngalán na nga malukung. Á yáyù nga neyawâ
sù bilák yù pakáwayyá na nga manuggi ta tatolay ta kunnay ta api. 9 Á natuggi yù ira
ngámin nga tatolay, á inibanabanù da si Namarò nga makáwayyá sù ira jigâ, megapu sù
ira jigâ nga jimittál nira. Ngam ari ira nabbabáwi ta liwiliwâ da, á arád da jináyaw si Apu
Namarò.
10 Á kabalin na, minay laguk yù mekalímá nga daroban, á inibubbù na yù mayán
nayù sinangngalán na nga malukung sù pagitubangán nayù ayám nga mammaguray,
á nakkallà yù pammagurayán nayù ayám. Á yù ira tatolay, nangngirítád da yù jilá ra
megapu sù pangiyangngà da ta ágganutù na baggi ra. 11 Á gapu ta maganánutù yù butáli
ra ánna lutu ra, inibanabanù da si Namarò nga maggián ta lángì. Á ari ira nabbabáwi sù
narákè nga akka-akkuád da.
12 Á pangnguá nayù ira tatolay paga ta narákè, minay laguk yù mekánnam nga
daroban, á inibubbù na yù mayán nayù sinangngalán na nga malukung sù dakal
nga danum na mangngágan ta Uparetis, á nábbatán yù danum áddè ta namagá yù
dabbun, tapè maparán nga pallakarán nayù ira mammaguray ánna yù ira suddálu ra nga
maggapu túrin ta állassangán. 13 Á nasingak ku yù tallu nga narákè nga anitu, nga kunnay
ta tukayâ ta ánninganák ku. Á yù tádday nga anitu, naggapu ta simù nayù mallakay nga
kagang. Á yù mekaruá nga anitu, naggapu ta simù nayù makánnanássing nga ayám. Á
yù mekatallu nga anitu, naggapu ta simù nayù mattá-ábbilinán.* 14 Á yù ira tallu nga
anitu, dimoniu ira nga daroban ni Satanas, á mappagaddátu ira ta makapállâ. Á umay

* **16:13** Yù mattá-ábbilinán, aggina galâ yù mekáruá nga ayám nga naggapu ta dabbun, nga nebukalán ta 13:11-16.

ira ta ngámin nga páppatulán ta tangapáddabbunán, á pattatáddayad da yù ira ngámin nga mammaguray ta dabbuno, tapè umay ira makigerrá kâ Namarò nga Makáwayyá ta Ngámin, sù ággaw nga sinullà ni Namarò nga pamalurò na ta ngámin nga sinalákkuruk na.

15 Nonopan naw laguk yù kinagi ni Apu Kesu Kiristu, nga kun na, “Ginnán naw yù kagiak ku! Ikáddagâ ku lâ umay nga kun na makkokò! Á magayáyâ yù tolay nga magiddi-iddak nikán, ánna ari mepasirán sangaw nu lubbekà, gapu ta napasigaggà yù ángngikatalà na nikán. Meyárik sù napiá nga suddálu, nga matturá nga magguárdiá, nga naparán ánna nabbarawási, tapè ari makaddák nga magilongán ánna ari mepasirán ta labbè nayù kapitán na.”

16 Á yù ira tallu nga dimoniu, pinaggagammung da yù ira mammaguray ánna yù ira suddálu ra sù gián nga ingágan nayù ira Kudio ta Armageddon, ta ággubobuk na Kebru.

17 Á ta kabalin na yaw, á minay laguk yù mekapitu nga daroban, á inibubbù na sù paddák yù mayán nayù sinangngalán na nga malukung. Á naginnâ yù nasikan nga ngárál nga naggapu sù ággitubangán nayù mammaguray nga ajjan ta mangilin nga kapilliá, nga bale ni Namarò ta lángì, á kinagi na, “Netuppálin!” kun na. 18 Á naginnâ yù nasikan nga nagguru gurù, á nakkilikilâ ánna nagalittúgaw ta nasikan, á nallunik nga nasikan. Á yane lunik yù kasikanán nga awán paga ta kagittá na áddè ngaw gári lage na kaparò na tolay ta áddè kunangane. 19 Á naggakki yù dabbun nayù dakal nga ili na Babilonia ta tallu sinná. Á narabbâ nga nararál yù ngámin ira káruán nga ili ta dabbuno. Á arán na náttamán ni Namarò yù ira tatolay ta ili na Babilonia, ta pinuersá na ira nga pinenum ta kun na binaráyáng nga mapè nga ajjan ta passuelu na nga napannu, nga keyarigán nayù nerallà nga pore na nira. 20 Á limimmà yù ira ngámin nga pugu ánna puddul. 21 Á napannâ ta dabbuno nga naggapu ta lángì yù káddakalán nga yelo nga kun na batu. Á yù karámmà nayù katággitádday yù límápulu nga kilo. Á napannátán yù ira tatolay. Á yáyù nga inibanabanù da si Namarò, megapu sù kapannâ nayù káddakalán nga yelo, nga nerallà nga makánnanássing.

17

Yù Meyannung sù Narákè nga Babay nga Makkabáyu ta Ayám

1 Á kabalin na, jimikkì laguk nikán yù mekapitu nga daroban nga kabbulun nayù ira annam nga manangngal ta malukung nga buláwán. Á kinagi na nikán, “Arà! Et ten, ta ipasingak ku nikaw yù ángngukum ni Namarò sù neparámak nga babay nga makikarallaw, nga magitubang nga mammaguray ta gián nayù aru nga danum.* 2 Aggina yù kinarallo nayù ira ngámin nga patul ta dabbuno. Á yù ira ngámin nga tatolay gapay ta dabbuno, kunnay ira ta pinagillello na megapu sù narákè nga ipakuá na nira,” kun nayù daroban.

3 Á ta kabalin na nepagubobuk nikán, inâ nangà nayù daroban, á iniyánge nangà ta kalállammatán, megapu sù ángngabbák nayù Ikararuá ni Namarò. Á nasingak ku laguk yù babay nga makkabáyu sù ayám nga ujjojjin nga makánnanássing nga pitu yù ulu na ánna mapulu yù tágguk na. Á natúratán yù ngámin nga baggi nayù ayám ta aru nga ngágan nga pangiluddè na kâ Namarò. 4 Á yù babay, nabbísti ta asul ánna ujjojjin nga kunnay ta barawási na renà, á naddusáriu, nagaritù, napporselas, ánna nassákkaláng ta buláwán ánna makkakerumá nga nanginá nga batu ánna perlás. Á sinangngalán na yù passuelu nga buláwán, nga napannu sù narákè nga kingngikingnguá na nga makapasirán. 5 Á

* **17:1** Jeremia 51:12-13

ajjan nga netúrâ ta mukâ na yù ngágan nga nelímak yù kebalinán na. Kunniawe yù túrâ ta mukâ na:
“Yù ili na Babilonia,
nga paggapuán na ngámin nga mangarallaw
ánna ngámin nga mangnguá ta narákè
nga makála-álirák ta dabbuno.”
6 Á nasingak ku yù babay, nga nellaw sù dága nayù ira tatole ni Namarò ánna yù dága
nayù ira nga napapátay megapu sù ángngikatalà da kâ Apu Kesu.

Á pakasingak ku sù babay, mapállákà kuna. 7 Á kinagi na laguk nayù daroban nikán,
“Ngattá, ta mapállâ ka! Kagiak ku bì nikaw yù kebalinán nayù babay ánna yù ayám nga
nakkabáyuán na, nga pitu yù ulu na ánna mapulu yù tágguk na. 8 Yù ayám nga nasingam
mu, aggina yù ayám nga ajjan ngaw, ngam awánin kunangane. Á sangaw, mallawán nga
maggapu sù abbû nga awán ta áddè nayù kálaram na. Ngam mokum galâ nga maddaretiu
ta impiernu. Á ajjan ta lángì yù libru nga nangilístán ta ngágan nayù ira ngámin nga tatole
ni Namarò nga mepattolay ánna mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè. Á netúrâ sù libru
yù ngágad da ta áddè ngaw gári lage na kaparò na dabbuno. Á yù ira tatolay nga ari
netúrâ yù ngágad da sù libru, mapállâ ira ta pakasingad da sù ayám nga ajjan ngaw, ngam
awánin kunangan, á mappasingan má ngin.”
9 Á kinagi na laguk nayù daroban paga, “Yù ira tatolay nga makánnámmu, aggira lâ yù
makáwayyá nga makanonò sù kebalinán nayù nasingam mu nga babay ánna yù ayám
nga pagitubangán na, nga pitu yù ulu na. Á yù kebalinán nayù pitu nga ulu na yù pitu
nga puddul, nga gián nayù dakal nga ili. Á ajjan gapay yù tanakuán nga kebalinán na,
nga pitu ira nga patul nga mammaguray. 10 Á natayin yù límá sù ira pitu nga patul. Á
ajjanin yù mekánnam nga mammaguray kunangane. Á ari paga jimittál yù mekapitu. Á
sangaw nu duttál yù mekapitu, á mabì lâ yù pammagure na. 11 Á yù ayám nga naggián
ngaw, nga awánin kunangane, aggina yù ngaw tádday sù ira pitu, á sangaw nu duttál má,
aggina yù mekawalu nga mammaguray, nga meyángay lâ ta kokum na ta impiernu.
12 “Á yù ira mapulu nga tágguk nayù ayám nga nasingam mu, aggira yù keyarigán
nayù mapulu nga patul nga ari paga jimittál. Á meyawâ nira yù pakáwayyá ra nga
mepammaguray sù ayám. Ngam ta tangoras lâ yù pammagure ra. 13 Á gapu ta
mattatádday ira ta nonò da, itulù da yù pakáwayyá ra ánna sikad da sù makánnanássing
nga ayám.† 14 Á gerrád da sangaw yù Kígaw. Ngam yù Kígaw ánna yù ira tatolay nga
mepulupulù kuna, appútad da yù ira makigerrá sù Kígaw, ta aggina yù Yápu nayù
ira ngámin nga yápu ánna yù Patul nayù ira ngámin nga patul. Á yù ira tatolay nga
mepulupulù sù Kígaw, aggira yù mekatalà nga inagálán na, nga piníli na ta mangikatalà
kuna, nga napasigaggà yù ángngikatalà da.”
15 Á kinagi na gapay nayù daroban nikán, “Yù aru nga danum nga nasingam mu sù
gián nayù pagitubangán nayù makikarallaw, yáyù keyarigán nayù aru nga tatolay nga
maggapu ta ngámin nga ili ta dabbuno, nga makkakerumá yù ággubobuk da. 16 Á yù ira
mapulu nga patul nga kebalinán nayù mapulu nga tágguk nga nasingam mu, ánna yù
makánnanássing nga ayám, ikalusso ra laguk yù babay. Á apad da ngámin yù kukuá na
áddè ta awán ta nabuná kuna, á natájjián nga awán bulubugá ta barawási na. Á kunnay
ta kanad da yù pattak na, ta talamánad da ánna tuggiad da. 17 Á dannian yù mesimmu,
gapu ta si Namarò yù namattatádday ta nonò nayù ira patul, tapè tumulù ira sù ayám, á
itulù da sù ayám yù pakáwayyá ra nga mammaguray. Á mammaguray yù ayám áddè ta
kapalurò na ngámin nayù kinagi ni Namarò. 18 Á yù kebalinán nayù babay nga nasingam

† **17:13** Innam mu 17:3 ánna 12:3

mu yù dakal nga ili nga neparámak, nga egga yù pakáwayyá na nga mammaguray sù ira ngámin nga patul ta dabbuno.” Yáyù kinagi nayù daroban nikán.

18

Yù Kararál nayù Ili nga Meyárik ta Ili na Babilonia

1 Kabalin na, á nasingak ku laguk yù tanakuán nga daroban nga umay nga naggapu
ta lángì nga dakal yù pakáwayyá na, á nanawagán ta napiá yù ngámin tangapáddabbunán
megapu sù dalingáráng na. 2 Á nakkatol yù daroban ta masikan, á kinagi na,
“Nararálin yù dakal nga ili na Babilonia! Nararálin!
Á nabbalin ta paggianán nayù ira dimoniu ánna anitu
ánna yù ira ngámin nga narákè nga ari masingan.
Á maggián gapay tán yù ira ngámin nga makkakerumá nga maraping nga mammánù
nga makála-álirák.
3 Yáyù nesimmu sù dakal nga ili ánna ngámin nga naggián tán,
gapu ta inikanakanâ da yù ira ngámin nga tatolay ta dabbuno sù narákè nga
ággangnguá ra.
Meyárik ira ta narákè nga babay nga makikarallaw,
nga mamagillellaw sù ira ngámin nga kábulun na.
Ngámin nga mammaguray ta dabbuno, kunnay ta neruruk ira kuna.
Ngámin ira nga minálláku nga maggián ta makkakerumá nga lugár,
narríku ira megapu sù pakkaragâ na ánna kokkuk na,”
kun nayù daroban nga maddalingáráng.

4 Á naginnâ laguk yù tanakuán nga ngárál nga naggapu ta lángì, á kinagi na,
“Sikayu nga tatolè, mánaw kayu tán!
Pattaláwán naw yù ili nga meyárik ta makikarallaw,
tapè ari kayu mepakkikíruk sù liwiliwâ nayù ira tatole nga maggián tán,
marakè mekanakanâ kayu gapay sù pamagikárù nira.
5 Ta kitáru garè nga kunnay ta nabuttul yù liwiliwâ da nga metunù ta lángì.
Á arán na gemma máttamán ni Namarò yù narákè nga kingngikingnguá ra.
6 Á kunnay ta panigirigâ da sù ira kábulud da, kunnian yù makuá nira.
Á mappanà yù mebálà nira.
Kunnay ta inipenum da ta tatolay yù napè,
á yáyù nga mamidduá yù mepenum nira nga napè.
Mamidduá yù mebálà nira ánnè sù narákè nga kingngikingnguá ra.
7 Kitokkuk yù ira tatolay nga maggián sù dakal nga ili,
á inipappalaláki ra yù ngámin nga kukuá ra.
Á yáyù nga mebálà nira yù jigâ ánna daddam,
gapu ta motun yù nonò da, á kagiad da,
‘Yù dakal nga ili mi, nakástá nga meyárik ta rená nga mammaguray,
nga ari bulubugá mabálu nga maraddam ánna marigirigâ.’
8 Á yáyù nga mesimmu nira ta tangággaw yù ngámin nga jigâ.
Majjigirigâ ira ta makkakerumá nga tulágan, ánna maparaddam ira, ánna mabisin ira,
ánna matuggi gapay ta api yù dakal nga ili ra,
gapu ta makáwayyá si Apu Namarò nga mamanunnù nira.”
Yáyù kinagi nayù ngárál.

9 Á yù ira mammaguray ta dabbuno, nga nepattádday sù ira nga maggián sù ili nga
mangnguá ta narákè, maraddam ira nga makkulè ta pakerípâ da sù atû nga maggapu

sù ili nga matuggi. 10 Á maggián ira ta arayyu, á irípâ da yù ili, ta maganássing ira nga
dukkì sù ili, marakè mekanakanâ ira sù jigâ na. Á kagiad da,
“Bay ey! Kábbi yù dakal nga ili na Babilonia!
Nabalin ta tangoras yù kokum na,”
kun nayù ira mammaguray ta dabbuno.
11 Á yù ira minálláku nga ajjan ta tangapáddabbunán, maraddam ira, á makkulè ira
megapu sù kararál nayù ili, gapu ta awánin ta gumátáng ta iláku ra. 12 Awánin ta
gumátáng ta buláwán, pinaláta, nanginá nga batu, onu perlás. Awánin ta gumátáng ta
nanginá nga gámì nga makkakerumá, mássiki asul onu ujjojjin, onu seda. Awánin ta
gumátáng ta makkakerumá nga káyu nga mabanguk onu yù pidde ra ta tong na elepánte
ánna makkakerumá nga nanginá nga káyu, baronsi, balayáng, onu batu nga mangngágan
ta márbal. 13 Awán gapay ta gumátáng ta kanela, onu yù makkakerumá nga rikádu, onu
pulbus nga bábbanguk nga kunnay ta mirra ánna yù tuggiad da nga mabanguk. Awán ta
gumátáng ta binaráyáng, denu, arená, onu baggâ, báka onu karneru, kabáyu onu kalesá.
Awánin gapay ta gumátáng ta tatolay nga aripanad da.
14 Á yù ira minálláku, kagiad da,
“Awán ta awayyá naw nga gumátáng sù karagatán naw nga makkakerumá nga bungá
nga káyu nga naggapu ta arayyu ánna yù makkakerumá nga kanan nga aleran
naw.
Limimmà yù ngámin nga áppakástá naw nga makkakerumá nga nanginá, á ari bulubugá
metoli nikayu!”
15 Á yù ira minálláku, nga narríku ta palláku ra tán nga ili sù makkakerumá nga
inukkuk nayù ira tatolay, maggián ira ta arayyu, nga maganássing sù jigâ nayù ira
tatolay. Á maraddam ira, ánna makkulè ira. 16 Á iyássikad da yù ngárál da, á kagiad da,
“Bay ey! Kábbi! Makállállà yù dakal nga ili nga neparámak!
Nakástá nga kunnay ta babay nga nabbarawási ta nanginá nga gámì, nga asul ánna
ujjojjin,
nga naddusáriu, nga nagaritù, nga nassákkaláng, nga napporselas ta buláwán ánna
nanginá nga batu ánna perlás!
17 Ta limimmà yù ngámin nga nakástá nga karíku na,
á ta tangoras lâ yù kabalin nayù kararál na!” kud da.
Á ngámin yù ira nga mepattarabáku ta barangay ánna biray ta bebay, yù ira kapitád da,
á yù ira mangabbák nira, ánna yù ira minálláku, naggián ira ta arayyu nga makerípâ sù
ili. 18 Á maraddam ira ta pakerípâ da ta atû nga maggapu sù katuggi nayù ili. Á makkatol
ira, á kagiad da,
“Egga panò áddè ngaw ta áddè kunangan yù ili nga kegittán na?” kud da.
19 Á payyád da ta káppù yù ulu ra. Á makkulè ira ta daddam da. Á katolad da, á kud da,
“Bay ey! Kábbi yù dakal nga ili!
Yù ngámin nga makákkuá ta dakal nga barangay ánna biray ta bebay,
narríku ira megapu sù karíku na.
Bay ey! Ta awánin ta nabuná sù ili.
Ta tangoras lâ, nabalinin yù kararál na ngámin yù karíku na!” kud da.
20 Á magayáyâ kayu laguk, sikayu nga maggián ta lángì!
Magayáyâ kayu, sikayu ngámin nga tatole ni Namarò,
ánna sikayu nga piníli na nga minángngilayalayâ,
ánna sikayu ngámin nga ábbilinán ni Namarò!
Ta kunnian yù pangukum ni Namarò sù ira tatolay sù dakal nga ili.
Á kunnian yù pamagikáru na nira, ánna pangibálà na nira sù kingngikingnguá ra
nikayu!

21 Á kabalin na, minay laguk yù masikan nga daroban, á inâ na yù dakal nga batu, nga
kunnay sù mallakay nga batu nga ággilingán, á inipayáng na ta bebay. Á kinagi na,
“Kunniaw yù kararál nayù dakal nga ili na Babilonia.
Lummà, nga aringin bulubugá masingan!
22 Á awán ta maginná tán nga ili nga magárpá, onu yù makkansion, yù mappaláwatá, onu
yù magamariung.
Á awán ta málek nga mattarabáku nga mappadday ta makkakerumá.
Á awán gapay ta kagi nayù ira mabbáyu onu maggiling.
23 Awán bulubugá ta nawák na isingan sù gián na ili.
Awán ta tannuk nayù ira tatolay nga makibodá.
Yáyù pamagikáru ni Namarò sù ira tatolay nga naggián ta dakal nga ili na Babilonia,
gapu ta narákè yù ággangnguá ra.
Ta yù ira minálláku nga naggián ta ili, makáwayyá ira, á karíkuán ira ta tangapáddabbunán.
Á massirisiri ira, á yáyù pangilogò da sù ira ngámin nga tatolay ta dabbuno megapu sù
ássalamangká ra.
24 Á pagikaruan ni Namarò yù dakal nga ili na Babilonia, gapu ta tán nga ili ra yù
namapatayád da
sù ira ngámin nga ábbilinán ni Namarò,
ánna yù ira tatole na,
aggira ngámin nga napapátay ta dabbuno,” kun nayù daroban.

19

Meparáyaw si Namarò ta Lángì

1 Á kabalin na, naginnâ yù kunnay ta aru nga ngárál nga makkatol ta lángì. Á kinagi
ra,
“Alelúyá! Maddáyaw ittam kâ Namarò!
Aggina yù mangiyígù nittam. Aggina yù kotunán nga makáwayyá ta ngámin.
2 Á kuruk nga mepángngà ánna matunung yù ámmanunnú ni Namarò.
Á pinanunnután ni Namarò yù ili nga meyárik sù babay nga neparámak, nga mamalliwâ
sù ira tatolay ta dabbuno megapu sù narákè nga ággangnguá na.
Á pinagikáru ni Namarò yù ili gapu ta pamapáte na sù ira masserbi kuna,” kud da.
3 Á pinidduá ra nakkatol, á kinagi ra,
“Alelúyá! Maddáyaw ittam kâ Namarò!
Magatátû yù dakal nga ili nga matuggi ta áddè ta áddè,” kud da.
4 Á namalittúkak laguk nga nallakak yù ira duápulu ta appâ nga lállakalákay ánna yù
ira appâ nga makkakerumá nga naparò nga matolay, á nakimoray ira kâ Namarò nga
nagitubang nga mammaguray. Á kinagi ra, “Ammán! Alelúyá! Maddáyaw ittam kâ
Namarò!”

Yù Meyannung sù Pabbodá nayù Kígaw

5 Á nakkatol yù ngárál nga naggapu sù ággitubangán nayù mammaguray, á kinagi na,
“Sikayu ngámin nga makiaripan kâ Namarò, nga maríku ánna pobare, nga makimoray
kuna,
dayáwan naw si Namarò nga Yápu tam,” kun na.
6 Á naginnâ laguk yù kunnay ta aru nga tatolay nga makkatol, nga kunnay ta gurù na
dakal nga bagi ánna yù gurù na masikan nga alittúgaw. Á kinagi ra,
“Alelúyá! Maddáyaw ittam kâ Apu Namarò nga Yápu tam. Ta mammagurayin si Apu
Namarò, nga kotunán nga makáwayyá ta ngámin!
7 Mepagayáyâ ittam laguk, á mappabúyá ittam!

Á dayáwat tam si Namarò!
Ta jimittálin yù ággaw nga pangâ nayù Yápu tam sù ira tatole na,
aggira ngámin nga mangikatalà kuna,
nga meyárik ta nobiá na.
Ta aggina yù mangngágan ta Kígaw na Karneru,
á yù ággaw nga pangâ na sù ira tatole na yù meyárik ta pabbodá na,
tapè mesipà ira kuna.
Á yù ira mangikatalà, nga meyárik ta nobiá na, naparán iren.
8 Á mabbarawási ira ta kitapuraw nga gámì,
nga narenu nga nasiling."
Á yù kebalinán nayù puraw nga gámì yù napiá nga kingngikingnguá nayù ira tatole ni Namarò.
9 Á nepagubobuk nikán yù daroban, á kinagi na nikán, "Itúrâ mu yawe. Kagiam mu, 'Magayáyâ yù ira ngámin nga nápatán ta umay ira mepallálláng sù pabbodá nayù Kígaw,' " kun na. Á kinagi na paga nikán, "Danniaw yù kuruk nga ubobuk ni Namarò."
10 Á kabalin nayù daroban nepagubobuk nikán, namalittúkagà ta arubáng na, tapè makimorayà kuna nakuan. Ngam gimmá nangà, á kinagi na nikán, "Arám mu akkuán yù kunnian. Arám mà pakimorayán. Si Namarò lâ yù pakimorayám mu. Ta sikán gapay yù masserbi kâ Namarò, nga kunnay nikaw ánna yù ira kábulum mu nga mangikatalà sù kuruk nga inipakánnámmu ni Apu Kesu. Á yù kuruk nga bilin ni Apu Kesu, yáyù inipakánnámmu nayù ira ngámin nga ábbilinán ni Namarò megapu sù pakáwayyá nayù Ikararuá na."

Yù Meyannung sù Makkabáyu ta Puraw

11 Á kabalin nayù daroban nagubobuk, nasingak ku laguk ta nabukatán yù lángì, á ajjan yù puraw nga kabáyu! Á yù nakkabáyu kuna, aggina yù mangngágan ta Kukurugán nga Pangikatalakán, gapu ta matunung yù ámmanunnù na, á matunung gapay yù pakigerrá na sù ira malussaw kuna. 12 Á maggatang yù matá na ta kun na api. Á aru yù kuroná na ta ulu na. Á netúrâ ta baggi na yù ngágan na nga awán ta makánnámmu sù kebalinán na, ngam aggina lâ yù makánnámmu.
13 Á yù nakkabáyu ta puraw, nabbarawási ta gámì nga napayyán ta dága. Á nepakánnámmu ta aggina yù ingágad da ta Ubobuk ni Namarò. 14 Á nepulù kuna yù kitáru ira nga tumuttul kuna, nga naggapu ta lángì, nga nakkabáyu gapay ta puraw nga kunnay ta suddálu na. Á nabbarawási ira ta puraw nga gámì nga narenu.
15 Á aggina nga ingágad da ta Ubobuk ni Namarò, ajjan kuna yù bayunetá na nga nataram, nga mallawán ta simù na, nga ákkibákál na sù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay ta ngámin nga lugár da ta dabbuno. Á aggina yù mangappù nira, á mammaguray nira, ta awán ta makatubáng kuna. Á kunnay ta balayáng yù baston na, nga keyarigán nayù pakáwayyá na, ta mapalurò yù ngámin nga kagian na. Á pággangan na yù ira makkakerumá nga tatolay megapu sù pore ni Namarò nga Makáwayyá ta Ngámin. Á kunnay ta mangibatabatay nga mamaggal ta úbas sù áppaggalán na, kunnian yù keyarigán nayù ámmággáng na nira. 16 Á netúrâ sù barawási na ánna alangáng na yù ngágan na nga kunniawe:
"Yù Patul na ngámin nayù ira patul ánna yù Yápu na ngámin nayù ira yápu."
17 Á paningak ku má, nasingak ku laguk yù daroban nga nanáddak ta lángì sù paddalingáráng na bilák. Á nakkatol ta nasikan, á kinagi na ta ngámin nga mammánù nga makkayakayák ta utun, "E kayu maggagammung, tapè kumán kayu sù ipamakán ni Namarò nikayu! 18 Makkákán kayu ta pattak nayù patul, yù pattak na kapitán ánna

mengal, ánna yù pattak na kabáyu ánna yù ira nakkabáyu nira, ánna yù pattak nayù ira ngámin nga tatolay, nga aripan onu ari aripan, maríku onu pobare," kun nayù daroban.
19 Á kabalin na pakkatol nayù daroban, nasingak ku yù makánnanássing nga ayám nga naggapu ngaw ta bebay, ánna yù ira patul ta dabbuno ánna yù ira kitáru nga suddálu ra nga naggagammung, tapè makigerrá ira sù nakkabáyu ta puraw ánna yù ira suddálu na nga nakkabáyu. 20 Ngam nagápù yù makánnanássing nga ayám ánna yù mattá-ábbilinán nga nepulù kuna. Aggina galâ yù mattá-ábbilinán* nga nappagaddátu ta makapállâ nga inipakuá nayù ayám kuna, nga pangilogò na sù ira namárkán sù márká nayù ayám ánna yù ira nakimoray sù siná-ayám nga kagittá na. Á nepayáng yù ayám ánna yù mattá-ábbilinán, nga matolay lâ paga, sù api nga gumággáng nga asupri. Á kitáláwa nga kun na bebay yù api. 21 Á napapátay yù ira ngámin nga suddálu ra, megapu sù bayunetá nga mallawán ta simù nayù nakkabáyu ta puraw. Á yù ira ngámin nga mammánù, kinád da yù pattak da ta áddè ta arád da kabattuk!

20

Yù Maribu nga Dagun nga Pammagure ni Apu Kesu Kiristu ta Dabbuno

1 Á kabalin na, á nasingak ku laguk yù tádday nga daroban nga mappagapagukák nga naggapu ta lángì. Á sinangngalán na yù dakal nga káwák ánna yù ánnúsi nayù kallak nayù abbû nga awán ta áddè na kálaram na. 2 Á ginápù nayù daroban yù dakal nga kagang. Aggina galâ si Satanas, nga mangngágan gapay ta Diáblu, nga dán nga iráw nga nappasingan ngaw nga mangilogò. Á paggápù nayù daroban kuna, bináluk na, tapè ari mapalubbáng ta áddè ta pappasá na maribu nga dagun. 3 Á kabalin nayù daroban namáluk kuna, inipayáng na sù abbû, á kinallabán na yù abbû, á initúsi na. Á naggián lâ nga nabáluk si Satanas, tapè arán nen ilogò yù ira tatolay ta ngámin nga áppatulán ta dabbuno ta áddè ta pappasá nayù maribu nga dagun. Á ta kabalin nayù maribu nga dagun, máwák nga mapalubbáng, ngam mabì lâ yù paggián na ta lawán.
4 Á paningak ku má, nasingak ku laguk yù ira nga nagitubang ta aru nga ággitubangán nayù ira makáwayyá, á neddán ira ta pakáwayyá ra nga mamanunnù. Á nasingak ku gapay yù ikararuá nayù ira tatolay nga napapátay megapu sù panguruk da ánna pangipakánnámmu ra sù meyannung kâ Apu Kesu ánna yù ubobuk ni Namarò. Aggira yù pinutulán nayù ira malussaw kâ Apu gapu ta ari ira makimoray sù ayám ánna yù siná-ayám nga kagittá na. Á ari ira namárkán ta márká nayù ayám ta mukâ da onu limá ra. Á maginnanolay ira, tapè mepammaguray ira kâ Apu Kesu Kiristu ta maribu nga dagun.
5 Á yù kapaginnanole ra yù mapolu nga pamaginnanole ni Namarò sù ira tatolay nga naggapu sù ira námmatay. Ngam yù ira káruán nga námmatay, ari ira mepaginnanolay áddè ta kabalin nayù maribu nga dagun. 6 Á yù ira ngámin nga mesipà sù mapolu nga pamaginnanole ni Namarò, aggira yù tatole na nga mangilin, á mepagayáyâ ira kâ Namarò, ta ari ira mekanâ sù mekaruá nga patay nayù ira tatolay.* Á natullà ira nga mappári nga masserbi kári Namarò kâ Apu Kesu Kiristu. Á mepammaguray ira kâ Apu Kesu Kiristu ta dabbuno ta maribu nga dagun.

Yù Kepayáng ni Satanas ta Impiernu

7 Á pappasá nayù maribu nga dagun nga pammagure ni Apu Kesu Kiristu ta dabbuno, á mapalubbáng laguk si Satanas sù nebalurán na. 8 Á mallawán nga umay mangilogò sù ira tatolay ta dabbuno sù ira áppatulán nga mangngágan ta Gog ánna Magog. Á

* **19:20** Innam mu 13:11-16 * **20:6** Á yù kebalinán nayù mekaruá nga pate nayù ira tatolay yù kesinná ra kâ Namarò ta áddè ta áddè. Innam mu 20:14.

paggagammungan ni Satanas yù ira tatolay, tapè umay ira makigerrá kâ Namarò. Á kitáru yù ira suddálu ra nga umay makigerrá kâ Namarò, nga ari mebiláng nga kunnay ta dágâ ta aggik na bebay. 9 Á mammartiá ira nga umay, á massallabád da yù dabbun, á lepuanád da yù paggianán nayù ira tatole ni Namarò ánna yù ili na nga iddukan na. Ngam mappannâ yù api nga kunnay ta magurán nga maggapu ta lángì, á matuggi ira nga matay. 10 Á si Satanas nga mangilogò nira, mepayáng sù api nga gumággáng nga asupri, nga kitáláwa nga kun na bebay yù káláwa na, nga netabbatán sù ayám gapay ánna yù mattá-ábbilinán, nga napolu nga nepayáng ta api. Á marigirigátán ira tán nga maggaráyán ta ággaw ánna gabi ta áddè ta áddè.

Yù Pamanunnù ni Namarò sù ira Námmatay

11 Á paningak ku má, nasingak ku laguk yù dakal nga puraw nga ággitubangán nayù makáwayyá. Á ajjan yù nagitubang tán nga mammaguray. Á yù dabbuno ánna lángì, limimmà ira nga kunnay ta nattálaw ta arubáng nayù mammaguray, á awánin ta paggianád da. 12 Á nasingak ku yù ngámin ira nga námmatay, yù ira ngaw makáwayyá ánna yù ira ngaw ari makáwayyá. Á nanáddak ira ngámin ta arubáng nayù mammaguray. Á nabukatán yù ira libru, ánna yù libru gapay nga netúratán ta ngágan nayù ira mesipà kâ Namarò nga mepattolay kuna ta áddè ta áddè. Á mapanunnután yù ira námmatay ta meyannung sù kingnguá ra, ta ajjan netúrâ sù ira libru yù ngámin nga kingnguá ra ta keggá ra ta dabbuno. 13 Á yù ira nga nanáddak ta arubáng nayù mammaguray, ajjan nira yù ira nga nalaggabán ngaw ta bebay, ánna yù ira námmatay nga naggapu ta gián nayù ira námmatay nga mangngágan ta Kades. Á napanunnután ira ngámin nga taggitádday ta meyannung sù kingnguá na. 14 Á yù ira námmatay, nga ari netúrâ yù ngágad da sù libru nga netúratán nayù ngágan nayù ira mesipà kâ Namarò nga mepattolay kuna, nepayáng ira sù api nga kun na bebay yù káláwa na. Á yù kepayáng da ta api, yáyù mangágan ta mekaruá nga pate ra, ta mesinná ira kâ Namarò ta áddè ta áddè. 15 Aggira yù nepayáng sù kitáláwa nga api nga ari bulubugá máddà, nga ari netúrâ yù ngágad da sù libru nga netúratán nayù ngágan nayù ira mesipà kâ Namarò nga mepattolay ta áddè ta áddè.

21

Yù Bagu nga Lángì ánna yù Bagu nga Dabbun

1 Kabalin na, nasingak ku laguk yù bagu nga lángì ánna yù bagu nga dabbun, ta nappasá yù napolu nga lángì ánna yù napolu nga dabbun. Á awánin gapay ta bebay. 2 Á nasingak ku yù mangilin nga ili ni Namarò, nga mangágan ta Bagu nga Jerusalem, nga mappagukák nga naggapu kâ Namarò ta lángì. Á nakástá yù ili na nga kunnay ta nobiá nga nabbísti ta nakástá, nga naparán nga magiddak sù tappì nayù mangatáwa kuna.

3 Á naginnâ laguk yù nakkatol ta masikan nga naggapu ta ággitubangán nayù mammaguray, á kinagi na, “Ajjanin yù paggianán ni Namarò sù ira tatolay. Á mepaggián si Namarò nira, á aggira yù ira tatole na. Á si Namarò lápay yù mepulupulù nira. 4 Á punatán ni Namarò yù matá nayù ira tatolay ta kaluluá ra, ta ari ira bulubugá matay onu maraddam onu makkulè, á awán ta matakì onu marigirigâ, gapu ta limimmakin yù ngaw dabbun, á nappasá ngin yù ngaw ággiád da,” kun na.

5 Á yù nagitubang nga mammaguray, kinagi na laguk nikán, “Innam mu! Pabbaguak ku ngámin,” kun na. Á kinagi na gapay nikán, “Itúrâ mu yawe, ta kuruk yù ira ubobuk ku nga mekatalà,” kun na. 6 Á kinagi na paga nikán, “Netuppálin! Sikán yù mangngágan ta Alpa ánna Omega, ta sikán yù namarò ta ngámin, á sikán yù mamabbalin ta ngámin.*

* **21:6** Onu, “Sikán yù pamegapuán ánna yù pagáddekán na ngámin.”

Á iyawâ ku sù ira mapangál yù danum nga arád da pagán, nga maggapu ta latuâ na
wek nga ipakkatole nayù ira tatolay ta áddè ta áddè. 7 Yáyù iyawâ ku sù ira tatolay nga
mangappù ta narákè megapu sù panguruk da nikán. Á sikán lâ yù Yápu ra, á aggira lâ yù
ánâ ku.
8 "Ngam yù ira manukkalak nga manguruk nikán, nga nilikuránád da yù ángnguruk
da nikán gapu ta assing da sù ira malussaw nikán, á yù ira nga ari mekatalà, á yù ira
ngámin nga jikkù yù akka-akkuád da ánna yù ira mamapátay, yù ira mangarallaw, yù ira
minágganánitu, yù ira makimoray ta sináddios, ánna yù ira ngámin nga massiri, á metabbà
ira sù api nga gumággáng nga asupri nga kitáláwa nga kun na bebay, á yáyù paggianád
da ta áddè ta áddè. Yáyù kebalinán nayù mekaruá nga patay,"† kun na.

Yù Bagu nga Ili na Jerusalem

9 Á kabalin ni Apu nagubobuk karannian, minay laguk nga jimikkì nikán yù meka-
pitu nga daroban, nga kabbulun nayù ira daroban nga manangngal sù ira pitu nga
malukung nga napannu sù pitu nga kaporianán nga jigâ. Á kinagi nayù daroban nikán,
"E ka bì nga mepulù nikán, ta ipasingak ku nikaw yù nobiá nga atáwa nayù Kígaw," kun
na. Yáyù keyarigán nayù kepattádde nayù ira tatole na kuna. 10 Á kabalin na nagubobuk,
á kunnay ta sinangngalán nangà nayù Mangilin nga Ikararuá, á yù daroban, iniyánge
nangà laguk ta atannáng nga puddul. Á inipasingan na nikán yù mangilin nga ili
ni Namarò, nga ili na Jerusalem nga mappagukák nga naggapu kâ Namarò ta lángì.
11 Naddalingáráng yù ili megapu sù dalingáráng ni Namarò. Á nasiling gapay ta kunnay
sù ássiling nayù nanginá nga batu nga jasper, nga malitáw ta kun na bidduru ánna kun
na api yù kulor na. 12 Á nálitukán yù ili ta nakannak nga jijjing nga atannáng, nga egga
kuna yù mapulu duá nga puertá, nga guárdián na mapulu duá nga daroban. Á netúrâ sù
ira puertá yù ngágan nayù ira mapulu duá nga ánâ ni Israel. 13 Á ajjan tallu nga puertá
ta állassangán, á tallu gapay yù puertá ta ammiánán, á tallu gapay ta abagátán, ánna tallu
gapay ta állammarán. 14 Á mapulu duá gapay yù makkakerumá nga batu nga panáddagán
nayù jijjing. Á ajjan nga netúrâ sù ira katággitádday nga batu yù ngágan nayù ira mapulu
duá nga minángngilayalayâ nga sinudduán nayù Kígaw.
15 Á yù daroban nga nepagubobuk nikán, sinangngalán na yù ággukuk nga buláwán,
tapè gukuran na yù ili ánna yù ira nakannak nga jijjing nga nelepuán sù ili ánna yù ira
puertá na. 16 Á kunnay ta pareku nga kuadrádu yù ággián nayù ili, nga naggigittá yù ira
kátannang na, yù káláwa na, ánna yù kápaddu na. Á paggukuk nayù daroban sù ili, mapulu
duá nga ribu (12,000) ta ággukuk na yù káláwa na, nga mággè duáribu ta appátagatù (2,400)
nga kilometro.‡ Á kunniû gapay yù kápaddu na ánna yù kátannáng na. 17 Á ginukuk na
gapay nayù daroban yù jijjing nga nelepuán sù ili, á magatù appátapulu appâ (144) nga
ággukuk nayù daroban yù kátannáng na, nga mággè pitupulu duá (72) nga metro, gapu ta
mággè naggittá ira nga ággukuk nayù daroban ánna yù gadduá nga metro tam nga tatolay.
18 Á yù jijjing nayù alitù, napadday ta nanginá nga batu nga jasper. Á dipuru buláwán
yù ili, nga malitáw ta kun na bidduru. 19 Á yù ira mapulu duá nga panáddagán nayù
jijjing, nakástá ira, nga napayyán ta makkakerumá nga batu nga nanginá nga nasiling. Á
yawe yù ira mapulu duá nga batu nga makkakerumá yù kulor da, nga panáddagán nayù
jijjing. Yù olu nga panáddagán yù batu nga jasper, nga malitáw ta kun na bidduru ánna
kun na api yù kulor na. Á sapiro nga asul yù mekaruá. Á kalkeroni yù mekatallu, nga
makkakerumá yù kulor na. Á emaral yù mekáppâ, nga malitáw nga berdi. 20 Á sardonika
yù mekalímá, nga puraw ánna ujjojjin. Á karnelia yù mekánnam, nga ujjojjin. Á kirisolito

† **21:8** Innam mu 20:6 futnot. ‡ **21:16** Ta mággè naggittá ira nga tangággukuk nayù daroban ánna límá nga kilometro, nga ággukuk tam.

yù mekapitu, nga malitáw nga ngilá. Á berilo nga malitáw nga berdi yù mekawalu. Á yù mekasiám, topasio, nga kun na malitáw nga buláwán. Á kirisoprasio yù mekamapulu, nga kun na náta nga buláwán nga malitáw yù kulor na. Á asinto yù mekamapulu tádday, nga ngisì nga asul, á amatista yù mekamapulu duá, nga malitáw nga ujjojjin nga asul.
21 Á yù mapulu duá nga puertá nayù alitù nga nelepuán ta ili, á tangaperlás yù ira taggitádday. Á yù kalsáda nayù ili, dipuru buláwán, nga malitáw ta kun na bidduru.

Yù Ággiát tam ta Bagu nga Ili na Jerusalem

22 Á awán ta nasingak ku nga kapilliá sù ili, ta arád da máwák yù kapilliá, gapu ta ajjan tán si Apu Namarò nga makáwayyá ta ngámin, ánna yù Kígaw, á aggira yù pakimorayán nayù ira ngámin nga tatolay táne ili. 23 Á arád da máwák yù nawák na bilák onu bulán sù ili, gapu ta maddalingáráng nga manawák yù ili megapu sù dalingáráng ni Namarò ánna yù nawák nayù Kígaw. 24 Á manawagán yù ira ngámin nga tatolay ta pallakák da ta dabbuno megapu sù dalingáráng nayù ili. Á yù ira ngámin nga patul ta dabbuno, ituluk da yù kapiánád da sù ili. 25 Ta maggián lâ nga nabukatán yù ira puertá nayù ili, gapu ta ari ira melitù nu ággaw, á awán ta gabi tán. 26 Á yù ngámin ira nga makkakerumá nga tatolay, ed da ituluk sù ili yù ngámin nga kukuá ra nga nakástá ánna yù kapiánán nga ajjan nira. 27 Ngam awán bulubugá ta makatallung sù ili nu ari narenu ta ánninganán ni Apu. Ari makatallung yù ira nga makála-álirák yù akka-akkuád da onu yù ira massiri. Ngam makatallung lâ sù ili yù ira tatolay nga netúrâ yù ngágad da sù libru nayù Kígaw, nga netúratán ta ngágan nayù ira tatolay nga mesipà sù Kígaw nga mepattolay kuna ta áddè ta áddè.

22

Yù Danum nga Kepattole tam kâ Apu ta Áddè ta Áddè

1 Á paningak ku sù ili, inipasingan na laguk nayù daroban nikán yù danum nga ipakkatole na tolay ta áddè ta áddè. Á malitáw yù danum, nga massiling ta kun na bidduru. Á magagì yù danum nga naggapu sù ággitubangád di Namarò ánna yù Kígaw. 2 Á magagì yù danum sù tangngá na kalsáda nayù ili, á egga nga massiddammáng yù káyu nga mabbungá ta ipakkatole tam ta áddè ta áddè. Á mamemapulu duá yù pabbungá nayù káyu ta tangaragun, ta mapulu duá nga makkakerumá nga bungá na. Á moru yù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay ta dabbuno megapu sù don nayù káyu, tapè mammapiá ira.
3 Á awán bulubugá ta igagek ni Namarò sù bagu nga ili nga kunnay sù ngaw pangigagek na ta dabbuno,* ta maggián tán di Namarò ánna yù Kígaw nga nagitubang nga mammaguray. Á yù ira ngámin nga tatolay ta ili, masserbi ira kâ Namarò ánna makimoray ira kuna. 4 Á masingad da yù mammang na, á netúrâ yù ngágan na ta mukâ da. 5 Á awán ta gabi sù ili. Arád da bulubugá máwák yù isingan onu nawák nayù bilák, gapu ta si Apu Namarò yù mamannawák nira. Á mepammaguray ira kâ Namarò ta áddè ta áddè.

Manoli si Apu Kesu Kiristu sangaw

6 Á kabalin nayù daroban mangipasingan sù ili, kinagi na laguk nikán, “Kuruk nga mekatalà ngámin danniaw nga ubobuk ni Namarò. Ta ipepúlù ni Namarò sù ira ábbilinán na yù Ikararuá na. Á si Namarò nga mangiyawâ sù Ikararuá na, aggina galâ yù maddok nikán nga daroban na, ta ek ku ipasingan nikayu nga masserbi kuna yù mesimmu sangaw nu mabì.”

* **22:3** Genesis 3:17-19; Roma 8:20-21

7 Á yawe yù kinagi ni Apu Kesu, “Ginnán naw laguk yù kagiak ku. Manolingà sangaw
nu mabì! Mapagayáyâ yù ira ngámin nga tatolay nga manguruk sù bilik ku nga netúrâ
sawe nga meyannung sù mesimmu sangaw,” kun na.
8 Á sikán si Kuan, nga nakaginná ánna nakasingan sù ngámin nga initúrâ ku saw.
Á kabalik ku nakaginná ánna nakasingan, á namalittúkagà ta arubáng nayù daroban
nga nangipakánnámmu nikán karannian, tapè pakimorayák ku nakuan. 9 Ngam gimmá
nangà, á kinagi na nikán, “Arám mà pakimorayán, ta masserbingà kâ Namarò gapay, nga
kunnay nikayu ánna yù ira wáwwagim nga ábbilinán na ánna yù ira ngámin nga manguruk
sù netúrâ sawe libru. Si Namarò lâ yù pakimorayát tam!” kun na.
10 Á kinagi na paga nayù daroban nikán, “Arám mu ilímak yù inipalappâ ku nikaw nga
mesimmu, nga netúrâ sawe libru, ta mabíkin yù dattál na. 11 Á dattál na ággo na, á yù
ira nga mangnguá ta narákè, akka-akkuád da lâ paga yù narákè, ánna yù ira nga jikkù
yù akkuád da, akka-akkuád da lággapay yù jikkù. Ngam yù ira mangilin nga tatole ni
Namarò, nga napiá ánna matunung lâ yù akkuád da, á tuppálad da lâ paga yù ngámin
nga napiá nga ipakuá ni Namarò nira.”
12 Á kinagi ni Apu Kesu, “Ginnán naw yù kagiak ku. Manolingà sangaw nu mabì, á
mepulù nikán yù ibálà ku sù ira tatolay nga katággitádday ta mepángngà sù kingnguá na.
13 Sikán yù mangngágan ta Alpa ánna Omega, ta sikán yù napolu ánna yù maporián. Sikán
yù namarò ta ngámin, á sikán gapay yù mamabbalin ta ngámin.”†
14 Á yù ira tatolay nga napakarenuán, pagayáyatan ni Namarò ira gapu ta kunnay ta
binábbalád den yù gámì da, nga sinniál ta napakomángin yù liwiliwâ da. Á meyawâ nira
yù awayyá ra nga tullung ta puertá nayù ili ánna yù awayyá ra nga kumán ta bungá
nayù káyu nga ipakkatole ra ta áddè ta áddè. 15 Ngam yù ira narákè nga tatolay, ari ira
makatallung sù ili. Ngámin yù ira maganánitu, yù ira mangarallaw, yù ira mamapátay,
yù ira makimoray ta sináddios, yù ira ngámin nga massiri ánna yù ira áppè pípiá, maggián
ira lâ ta lawán, ta ari ira makatallung sù ili.
16 Á kinagi ni Apu Kesu Kiristu, “Sikán si Kesu! Á jinok ku yù darobak ku ta gián naw,
ta en na ipakánnámmu nikayu ngámin danniaw, tapè umay kayu mangipakánnámmu
sù ira ngámin nga makkakerumá nga maggagammung nga mangikatalà nikán. Sikán
yù ginaká ni Patul Dabid. Sikán yù mangngágan ta Darámmagan, nga bituan nga
maddalingáráng ta alippánnawák, nga keyarigák ku,” kun ni Apu Kesu.
17 Á yù Mangilin nga Ikararuá, agálán na, nga kun na, “Umay ka!” Á yù ira ngámin nga
mangikatalà kâ Apu Kesu, nga meyárik sù nobiá nayù Kígaw, agálád da gapay, nga kud
da, “Umay ka!” Á sikayu ngámin nga taggitádday nga magginná sù bilin na yawe libru,
kagian na, “Umay ka!”
Á sikayu ngámin nga kunnay ta mapangál, umay kayu laguk mangikatalà kâ Apu
Kesu! Sikayu nga makkaragâ sù danum nga ipakkatole tam ta áddè ta áddè, umay kayu
makiyígù kâ Apu Kesu, tapè makálâ kayu ta inuman naw, nga awán ta pagá na!
18 Á sikán si Kuan. Á pappalának ku sikayu ngámin nga magginná sù inipalappâ ni
Namarò nikán nga initúrâ ku sawe libru. Taddánat takayu ta arán naw lannapán yawe
netúrâ, ta nu ajjan yù tolay nga lannapán na yawe libru, á lannapán na gapay ni Namarò
yù jigirigâ nga ikáru na kuna nga kunnay sù netúrâ sawe libru. 19 Á nu ajjan yù mangari
sù ubobuk nga netúrâ sawe libru nga meyannung sù mesimmu sangaw, arán na gapay
iyawâ ni Namarò kuna yù balle na sù bungá nayù káyu nga ipakkatole tam ta áddè ta
áddè. Á ari mesipà sù mangilin nga ili ni Namarò nga inipakánnámmu na nittam sawe
libru.

† **22:13** Innam mu 21:6 futnot.

20 Á si Apu Kesu yù massistígu ta kuruk yù ngámin nga netúrâ sawe libru. Á kagian
na, “Á manolingà sangaw nu mabì,” kun na. “Ammán, Apu! Mabì ka lâ umay!” kut tam
kuna laguk.
21 Á yawe yù ipakimállà ku kâ Apu Kesu, ta parè bì ta ikákkállà na kayu ngámin nga
mangikatalà kuna. Mapalurò! Ammán! Áddè nen.